

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası
Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu

AZƏRBAYCAN DİLİNİN DİALEKTOLOJİ LÜĞƏTİ

A-Z

“ŞƏRQ-QƏRB”
BAKI
2007

Redaktorlar:

A.A.Axundov

*AMEA-nın müxbir üzvü, filologiya elmləri
doktoru, professor*

Q.Ş.Kazımov

filologiya elmləri doktoru, professor

S.M.Behbudov

filologiya elmləri namizədi

ISBN 978-9952-34-091-4

494.361703-dc22

Azərbaycan dili – Dialektlər – Lüğətlər

Azərbaycan dilinin dialektoloji lüğəti

Bakı, “Şərql-Qərb”, 2007, 568 səh.

Lüğətdə müasir ədəbi dilimizdə işlənməyən və ədəbi dildə işlənsə də, dialekt və şivələrimizdə tamamilə başqa mənə (və ya mənalar) bildirən 28 mindən artıq söz və ifadə toplanmışdır.

Dialektoloji lüğət Azərbaycan dili tarixinin, dilimizin tarixi leksikasının və xalqımızın etnoqrafiyasının öyrənilməsində, lüğət ehtiyatının zənginləşməsində, eləcə də türk dillərinin tarixi və etimoloji lüğətlərinin yaradılmasında xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

© “Şərql-Qərb”, 2007

REDAKTORLARDAN

Azərbaycan dili dialekt və şivə materiallarının toplanmasına keçən əsrin 20-ci illərindən başlanmış, Azərbaycanı Tədqiq və Təəbbüb Cəmiyyəti nəzdində yazıçı Ə.Haqverdiyevin rəhbərliyi ilə tarix-etnoqrafiya şöbəsinin Azərbaycan ziyalıları, gənc tədqiqatçıları işə cəlb etməsi nəticəsində zəngin lüğət materialı toplanmışdır. 30 cildlik şivə sözləri lüğətinin çapı planlaşdırılmışdır. Lakin təəssüf ki, “A” və “B” hərfələrindən ibarət cəmi iki cild buraxılmışdır. Repressiyalar və Böyük Vətən müharibəsi bütün başqa sahələrdə olduğu kimi, bu sahədə də işlərin ləngiməsinə səbəb olmuşdur. Şivələrin öyrənilməsi işi 40-cı illərin ortalarından genişlənməyə başlamış, 50-ci illərdə daha intensiv şəkildə davam etdirilmiş, 1964-cü ildə bütün hərfələri əhatə edən bircildlik “Azərbaycan dilinin dialektoloji lüğəti” çap olunmuşdur. Lüğət 6.300 sözü əhatə edirdi.

Dialekt və şivələrimizin öyrənilməsi işi 60-70-ci illərdə və sonrakı dövrdə də davam etdirilmiş, təkcə Azərbaycan Respublikası daxilindəki şivələr deyil, İran İslam Respublikası, Ermənistan, Gürcüstan, Dağıstan ərazilərindəki Azərbaycan şivələri də əhatə edilməklə ədəbi dil leksikasından fərqlənən zəngin bir leksik lay üzə çıxarılmışdır. Toplanmış dialekt və şivə leksikası yeni dialektoloji lüğətin hazırlanması zərurətini doğurmuşdur. 1975-ci ildə 20 minə qədər sözü əhatə edən iki cildlik belə bir lüğət tamamlansa da, müxtəlif səbəblərdən uzun müddət çap olunmamış, yalnız 1991-ci ildə Dilçilik İnstitutunun direktoru, prof. A.A.Axundov Türkiyə Respublikası Türk Dil Qurumunun rəhbərliyi ilə danışıqlar apararaq, lüğətin Türkiyədə Türk Dil Qurumu hesabına çap olunması üçün razılıq əldə etmişdir. 1-ci cild 1999, 2-ci cild 2003-cü ildə Ankarada nəşr olunmuşdur. Lüğət akad. M.Ş.Şirəliyev (A hərfi), prof. M.İ.İslamov (Ö, R, F), f.e.d. K.T.Ramazanov (Q, Y, P, C), f.e.n. B.M.Tağıyev (B, V, E, Ə, T, Ş), f.e.n. Ə.Q.Ağayev (Z, İ, O, U, Ü), f.e.n. S.M.Behbudov (K, Ç), f.e.n. N.X.Məmmədov (H), f.e.n. Q.M.Həsənov (D, M), f.e.n. Ə.İ.Əliyev (L, N), f.e.n. Z.Ə.Xasıyev (G, X), f.e.d. T.M.Əhmədov (S) tərəfindən tərtib edilmişdir. Prof. A.H.Vəliyev və f.e.n. B.T.Abdullayev lüğətə geniş rəy yazmış, f.e.d. F.R.Xalıqov lüğətin çapa hazırlanmasına kömək etmiş, f.e.d.M.Musayev Türkiyədə lüğəti yenidən nəzərdən keçirməklə çap prosesində tələb olunan işlərin icrası ilə məşğul olmuşdur.

Əslində, bu lüğət bütün Azərbaycan dialektoloqlarının əməyinin nəticəsi idi.

Hazırda Prezident fərmanı ilə çap olunan bu lüğət ikicildliyin yeniləşdirilmiş nəşridir. Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Azərbaycan dialektologiyası şöbəsinin əməkdaşları lüğət üzərində yenidən işləmiş və onu təkmilləşdirmişlər. F.e.n. S.Behbudov lüğəti diqqətlə oxuyaraq, sözlərin mənası və lüğətin texniki tərtibi ilə bağlı qüsurları aradan qaldırmışdır. Şöbənin əməkdaşları – filologiya elmləri namizədləri S.Behbudov, Z.Xasıyev, K.Quliyeva, K.İmamquliyeva, G.Binnətova və Ş.Məmmədov tərəfindən lüğətə 2500-ə qədər yeni söz əlavə olunmuş, lüğət Zəngibasar, Şərur, Yardımlı, Təbriz, Qubadlı, Laçın, Kəlbəcər, Balakən, Qax, Zaqatala və başqa şivələrdən toplanmış yeni sözlər hesabına zənginləşdirilmişdir.

Lüğət bu vaxta qədər çap olunmuş dialektoloji lüğətlər içərisində daha təkmil olması və söz ehtiyatının zənginliyi ilə fərqlənir.

* * *

Bu lüğət müxtəlif illərdə (1924–2004) aşağıda adları göstərilən bölgələrdən toplanmış dialekt materialları əsasında tərtib olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası üzrə: Ağcabədi, Ağdam, Ağdaş, Ağdərə, Ağstafa, Ağsu, Astarə, Bakı, Balakən, Beyləqan, Bərdə, Biləsuvar, Cəbrayıl, Cəlilabədi, Culfa, Daşkəsən, Dəvəçi, Əli Bayramlı, Füzuli, Gədəbəy, Gəncə, Goranboy, Göyçay, Xaçmaz, Xanlar, Xocalı, Xocavənd, Xudat, İmişli, İsmayıllı, Kəlbəcər, Kürdəmir, Qax, Qazax, Qazıməmməd, Qəbələ, Quba, Qubadlı, Qusar, Laçın, Lerik, Lənkəran, Masallı, Mərzə, Mingəçevir, Naxçıvan, Neftçala, Oğuz, Ordubad, Saatlı, Sabirabədi, Salyan, Şahbuz, Şamaxı, Şəki, Şəmkir, Şərur, Şuşa, Tərtər, Tovuz, Ucar, Yardımlı, Yevlax, Zaqatala, Zəngilan, Zərdab.

Ermənistan Respublikası üzrə: Ağbaba, Barana, Basarkeçər, Böyük Qarakilsə, Çənbərək, Əzizbəyov, Hamamlı, Karvansaray, Qafan, Qarakilsə, Məğri, Vedi, İrəvan, Zəngibasar.

Gürcüstan Respublikası üzrə: Axalsxi, Başkeçid, Bolnisi, Borçalı, Qardabani, Loqodexi, Telavi.

Dağıstan Respublikası üzrə (Rusiya Federasiyası): Dərbənd, Tabasaran.

İran İslam Respublikası üzrə: Astarə¹, Ərdəbil, Marağa, Təbriz, Zəncan və Cənubi Azərbaycanın digər əraziləri.

LÜĞƏTİN QURULUŞU VƏ TƏRTİB ÜSULU

1. Lüğətdə baş sözlər əlifba sırası ilə verilir.
2. Dialektoloji lüğət aşağıdakı sözləri əhatə edir:
  - a) dialekt və şivələrdə işlənən, ədəbi dildə təsadüf olunmayan sözləri; məs.: **Barmaxça** – nişan üzüyü, qaşsız üzük.
Çalı – iri səbət.
Daracax – keçid, dağ keçidi və s.
  - b) fonetik tərkibcə ədəbi dildəki ilə eyni, mənaca ya tam fərqli, ya da əlavə mənası olan sözlər; məs.:
Qurum – xəsis.
Basmax – hürmək.
Nəvə – toya adam çağırın.
Çalmax – süpürmək və s.
3. Baş sözdən sonra onun işləndiyi rayonun adı mötərizə içərisində verilir; məs.:
Zing (Sabirabədi) – ...
Yelinqat (Quba) – ...
Köçəl (Cəbrayıl) – ... və s.

Əgər baş söz bir neçə rayonda işlənirsə, rayonların adları əlifba sırası ilə verilir; məs.:

Loda (Ağdam, Ağdaş, Füzuli, Göyçay, Sabirabad, Salyan, Şuşa) – ...

Yelkə (Cəbrayıl, Cəlilabad, İmişli, Kürdəmir, Salyan) – ...

4. Lüğətdə çoxmənalı sözlər aşağıdakı qayda üzrə verilir:

a) çoxmənalı sözün mənaları bir-birindən ərəb rəqəmləri ilə (1, 2, 3...) ayrılır və onların arasında nöqtəli vergül qoyulur.

b) əgər çoxmənalı sözün bütün mənaları bir neçə rayonda eynidirsə, həmin rayonların adları baş sözdən sonra mötərizədə verilir; məs.:

Nəmi (Füzuli, Gədəbəy, Qazax, Qubadlı, Şamaxı, Şuşa) – 1. dəyədə ağartı yığılan xüsusi yer; 2. dəyədə qab-qacağın qabağına tutulan pərdə; 3. motal və ya ağartı torbasının altına qoyulan yastı daş – ...

c) əgər çoxmənalı sözün hər hansı bir mənası bir çox rayonda özünü göstərsə, baş sözdən sonra həmin rayonların adları əlifba sırası ilə sadalanır, hər bir mənanın izahından sonra isə həmin mənanın işləndiyi konkret rayon və ya rayonların adı mötərizədə qeyd olunur; məs.:

Barmaxlıx (Ağdam, Gəncə) – 1. qələmə, ting (Gəncə); 2. yeni salınmış tənəklik, üzümlük (Ağdam).

Qacax (Naxçıvan, Zəngilan) – 1. qarğıdalı qıçası (Naxçıvan); 2. qurumuş pambıq qozasının qırıntıları (Zəngilan).

5. Omonimlər ayrılıqda baş söz kimi verilir və onlardan sonra Rum rəqəmləri (I, II, III) qoyulur; məs.:

Ziyrix’ I ... – iyrenc, çirkin – ...;

Ziyrix’ II ... – zirək – ...;

Las I ... – boş sarınmış keyfiyyətsiz barama – ...;

Las II ... – tənbel... və s.

Las III ... – təzə biçilmiş ot topası...

6. sözün fonetik variantları baş söz kimi verilir. Əlifba sırası ilə birinci sözün qarşısında onun mənası izah olunur, sonra gələn sözlər isə birinciyə baxdırılır; məs.:

Bitirici – kuryer, idarədə xidmətçi.

Pitirici – b a x **bitirici**.

Ovşala – şərbət.

O:şala (Quba, Salyan, Şamaxı) – b a x **ovşala**.

Öhşələ (Bakı) – b a x **ovşala**.

Qavsara – ağac qabığından və ya çubuqdan toxunmuş səbət.

Qovsara – b a x **qavsara**.

7. Sabit söz birləşmələri, frazeoloji ifadələr, eləcə də köməkçi feillərlə düzələn birləşmələr aşağıdakı şəkildə verilir:

a) əgər tərkibdəki dialekt sözünün müstəqil mənası varsa, həmin söz baş söz kimi götürülür, izah edilir. Bundan sonra romb (◊) işarəsi qoyulur, birləşmə və ya tərkib yazılır, izah edilir; məs.:

Dadamal – öyrənmiş, dadanmış, alıxmış. ◊ **Dadamal olmax** – öyrəşmək, dadanmaq, alışmaq.

Hoy – kömək. ◊ **Hoy eləməx'** – kömək etmək.

Çaqqal – kiçik qotman. ◊ **Çaqqala vurmax** – qotmanlamaq, qotman halında yığmaq və s.

b) əgər tərkibdəki dialekt sözünün müstəqil mənası yoxdursa, yenə də o, baş söz kimi götürülür, ondan sonra iki nöqtə (:) qoyulur, tərkib yazılır və izah edilir; məs.:

Talıt: Talıt eləməx' – rişxənd etmək, ələ salmaq – ...

Hüloy: Hüloy döyməx' – dad çəkmək, haray salmaq – ...

c) mənaların heç biri ilə uyğun gəlməyən ifadələr (idiomlar), həmçinin məcazlaşmış söz birləşmələri axırda abzasdan və kvadrat (□) işarəsindən sonra verilir; məs.:

Qağala – kiçik saxsı qab.

□ **Qağala çalmax** – qaqqıldamaq.

8. Baş söz məcazi mənada işlənirsə, izahdan əvvəl *məc.* sözü yazılır; məs.:

Quzulamax – ...*məc.* narahat olmaq.

9. Baş sözün mənasının izahında bəzən dialekt sözündən istifadə olunur. Belə halda izahdan sonra mötərizə içərisində *b a x* sözü yazılır. Baş söz çoxmənalı olduqda isə mötərizədə həmin sözün hansı mənasına baxmaq lazım olduğu göstərilir; məs.:

Quramalığ – qurama (*b a x qurama II*) üçün işlədilən parça.

10. Cümlələrdə işlənən sözlərin tələffüz forması çox dəyişilmiş olduqda həmin sözlərin qarşısında bucaq (< >) içərisində onun ədəbi dildəki yazılış forması göstərilir; məs.: *De:x' <deyirik>*, *sizə:ləndə <sizə gələndə>*.

11. Lüğətdə hər bir baş sözə aid, imkan dairəsində, misal-cümlə verilir.

a) əgər baş söz bir rayonda qeydə alınmışsa, misal-cümlədən sonra rayonun adı yazılır.

b) əgər baş söz bir neçə rayonda qeydə alınmışsa, misal-cümlədən sonra müvafiq rayonun adı mötərizə içərisində yazılır.

c) baş söz çoxmənalıdırsa, imkan dairəsində, onun hər bir mənasına aid misallar verilir.

FONETİK TRANSKRİPSİYA

Lügətdə ədəbi dildə olmayan aşağıdakı hərf və diakritik işarələrdən istifadə olunmuşdur:

η – dilarxası burun səsini (sağır nun) göstərir; məs.: maηa, saηa, ataηa, aldηıız, gəldηıız...

x' – dilortası sürtünən kar səsdır. Hərfin üstündə qoyulan işarə (') isə səsin yumşaq tələffüz edildiyini bildirir; məs.: küləx', çiçəx', kiçix', köpüx' və s.

: – hərfin sağ tərəfində (yanında) iki nöqtə qoyulur və saitın uzun (davamlı) tələffüz olduğunu göstərir; məs.: da: (daha), sə:r (səhər), du:r (durur), gö:r (görür), de:r (deyir), işdi:r (işləyir), so:ra (sonra), üşü:r (üşüyür).

˘ – hərfin üstündə qoyulur və saitın burunda tələffüz edildiyini bildirir; məs.: sözuā, əliā, atıı, gözuū və s.

˘: – saitın həm burunda, həm də uzun tələffüz olduğunu göstərir; burunlaşmanı bildirən dalğavari (˘) işarə hərfin üstündə, uzanma işarəsi (:) isə hərfin sağ tərəfində (yanında) qoyulur; məs.: mā: (məne), nəvā: (nəvənə), əli: (əlini), gözü: (gözünü) və s.

ˆ – iki sözün birlikdə tələffüz edildiyini bildirmək üçün onların üstündə ağız aşağı yarım dairə işarəsi qoyulur; məs.: onˆö:rə <ona görə>, öyˆe:tdi <evə getdi>.

AZƏRBAYCAN ƏLİFBASI

A <i>a</i>	B <i>be</i>	C <i>ce</i>	Ç <i>çe</i>	D <i>de</i>	E <i>e</i>	Ə <i>ə</i>	F <i>fe</i>
G <i>ge</i>	Ğ <i>ğe</i>	H <i>he</i>	X <i>xe</i>	I <i>ı</i>	İ <i>i</i>	J <i>je</i>	K <i>ke, ka</i>
Q <i>qe</i>	L <i>el</i>	M <i>em</i>	N <i>en</i>	O <i>o</i>	Ö <i>ö</i>	P <i>pe</i>	R <i>er</i>
S <i>se</i>	Ş <i>şe</i>	T <i>te</i>	U <i>u</i>	Ü <i>ü</i>	V <i>ve</i>	Y <i>ye</i>	Z <i>ze</i>

Aa

ABA I (Gədəbəy, Quba, Ordubad, Zəngilan) – ata. – *Bizdə hindi aba çox işdəmiyədi, ata diyəduğ* (Quba); – *Abam taxıl biçiydi* (Zəngilan); – *Abam bi:lləri də kö:nə biniyə aparajax bizi, de:səñ* (Gədəbəy).

ABA II (Cəbrayıl, Qax, Təbriz, Şəmkir) – ana. – *Mən abamı görəmişəm isti:rəm* (Qax); – *Biz aba di: rux anıya* (Təbriz).

ABACUR (Qax) – bax **abajur** – *Dünən bazardan bir kilo abacur aldım.*

ABAJUR (Şəki) – yerkökü, kök. – *Mən abajur çox yiyənəm, Noxiyə gidən olanda aldırım gerex' gənə birki kilo.*

ABAL I (Qax) – key.

ABAL II (Salyan) – ağırlıq, yük. – *Öyün bütün abalı Solmazın üsdünə düşür.*

ABALKEŞ (Salyan) – zəhmətkeş. – *Dayım elə lap uşaklığınnan abalkeş olub.*

ABASBEYİ (Bakı) – üzüm növü adı. – *Dur bir abasbeyi də, gəti.*

ABASBƏYİ (Quba) – armud növü adı.

ABATDIDI (Qax, Qubadlı) – içinə yağ, şor, pendir və başqa ağartı növü qoyulan isti çörək. – *Əhməd bu gün isti çörəkdən abatdidi qayırib məni qonax çağırmışdı* (Qubadlı).

ABAY I (Şəki) – ləzgi arvadı. – *Bizim eşiyə abaylar gəlmişdi.*

ABAY II (Qax) – xala. – *Abay sizdədi?*

ABAY III (Çənəbörək) – bacı. – *Abay hare:ydirdi?*

ABBA (Ağdam) – umac. – *Dünən Həsən-gildə ləzzətli abba yedim.*

ABBAŞ (Salyan) – suçluyən, susəpən. – *Bağın abbaşı sindi.*

ABDAL I (Kürdəmir, Şahbuz) – bilikli, bilici. – *Abdal, yani biləndə adam* (Şahbuz).

ABDAL II (Xaçmaz, Salyan) – yetim. – *Səni görüm abdal qalasan* (Xaçmaz).

ABEŞİK (Şərur) – meşəbəyi. – *Abeşik meşəni qoruyur.*

ABXOR (Salyan) – su içilən qab. – *Abxor keçmiş zamanda saxsıdan olardı, hindiki abxorrar yaxşı qayırlır.*

ABXUR (Lənkəran) – bax **abxor**. – *Abxurda su içəylər.*

ABIOMUR (Göyçay) – açıq-sürməyi (rəng).

ABIR (Salyan) – məc. geyim, paltar. – *Adamı abırına görə tanıyıllar.*

ACAMANDA (Salyan) – ac-susuz. – *İndiyəcən acamanda hardeyidin?*

ACARRI (Şamaxı) – təzə, yuyulmamış. – *Tumanın acarrısını geyməmiş uşağ yandırdı.*

ACXƏMRƏ (Göyçay, Lerik, Kürdəmir, Salyan) – xəmir mayası. – *Acxəmrəmiz xarab olub* (Salyan).

ACI-GUCI: ACI-GUCI VERMƏK (Salyan) – açıq vermək, hirsəndirmək. – *O:n sözündə fikir vermə, sə: acı-guci verir.*

ACIQICI (Cəbrayıl, Zəngilan) – vəzəri.

ACIQOUĞ (Salyan) – bitki adı. – *Bizim tərəfdə aciqouğ çoxdu.*

ACILIĞ (Bakı) – sıx tikanlı bitki. – *Qara acılığ bağı basıb.*

ACIŞMAX I (Böyük Qarakilsə) – açıqlanmaq, hirsənmək. – *Səhvini də:ndə niyə acıırsan?*

ACIŞMAX II (Şəki) – göynəmək. – *Yaram yaman acıırsı.*

ACITƏPƏ (Kürdəmir, Mirbəşir, Tovuz, Zəngilan) – vəzəri.

ACITMA (Biləsuvar) – fətir.

ACITMALI (Göyçay) – xəmiri maya ilə yoğrulmuş çörək.

A:CI (Şəki) – alça və ya zoğaldan hazırlanmış turşu. – *Bildirki a:cidən hələ də dopunun içində qalıfdı.*

ACİTMƏ (Şərur) – bax **acxəmrə**. – *Acitməsiz xəmir olmaz.*

ACLUĞ (Xaçmaz) – hələ yeni məhsul çıxmamış üyüdülmən azacıq taxıl. – *Aparub değırməndə bir az acluğ çekduğ.*

ACNAUR (Zaqatala) – kolbasa. – *Bu il bolluca acnaur doldurmuşam.*

ACRA (Naxçıvan) – maya. – *Biz acra da diyərix', maya da diyərix', əmə acra çox diyərix'*

AÇAR (Quba) – qıfıl. – *Biz qarıya açar vurarığ.*

AÇARDİLİ (Quba) – açar. – *U gün qarımı açammaduğ, açardili sindi qaldı açarda.*

AÇARRAMAĞ (Xaçmaz) – qıfıllamaq. – *Qarını açarradım.*

AÇILSABA (Yevlax) – sarmaşığa oxşar bitki adı. – *Ö:n qabağında açilsaba əx'dim.*

AÇMAX (Şəhur) – lavaşı yaymaq.

AÇKAL (Tovuz) – fərasətsiz. – *O, açkaldı biridi.*

AD AÇMAX (Salyan) – ad-san çıxarmaq, hörmət qazanmaq. – *Həsənəğa irayonda yaxşı ad açıb.*

ADAX (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Gəncə, Göyçay, Qazax, Şəmkir, Şuşa, Tərtər) – uşağın ilk addımları. ◊ **Adax durmax** (Mingəçevir) – ayaq üstə durmaq, ilk addım atmaq.

ADAX-ADAX (Ağdam) – addım-addım, yavaş-yavaş. – *Ay irəhmətdiyn oğlu, birəz yeyin tərənsənə, adax-adax havağa gedib gələjəx'sən.*

ADAX-ÇEÇƏX' (Gədəbəy) – uşağın ilk addımları. ◊ **Adax-çəçəx' eləməx'** – ilk addım atmaq. – *Yeniə adax-çəçəy eley nəvəm, a nənəsi.*

ADAX-ÇİÇƏ (Füzuli) – b a x **adax-çəçəx'**. ◊ **Adax-çiçə açmax** – ilk addım atmaq. – *Afi adax – çiçə açıf.*

ADAX-CÜÇƏ (Oğuz) – b a x **adax-çəçəx'**.

ADAXCULĞA (Gədəbəy) – qohum. – *Bilər hissə-hissə yaşırı:llarmış, sonra adaxculğa oluf berrəşəflər.*

ADAXLAMAX (Daşkəsən, Füzuli) – ilk addım atmaq (uşağa aiddir). – *Ora bax ey, Sadıx adaxlı:r* (Füzuli).

ADAMCİL I (Şəmkir) – insan qanına həris olan, vəhşi, adama hücum edən. – *Köpəyoğlu İrəmzənoğlu çox adamcıl adam oluf, nə qədər adam öldürüf.*

ADAMCİL II (Şəmkir) – arif, qabil, adam-tamıyan. – *O kişi çox adamcıldı, ağızını açan kimi bilir, nə danışajaxsən.*

ADAMXOR (Meğri) – b a x **adamcıl**.

ADAR (Şəki) – evin qabaq hissəsi.

ADAR-MADAR (Cəbrayıl) – yeganə, tək, bircə. – *Adar-madar bir qoyunum varıdı, öldü o da.*

ADDAMA (Zəngibasar, Naxçıvan) – çaydan, arıxdan keçmək üçün düzəldilmiş keçid. – *Addama olmasa, sudan keçməy olmaz* (Naxçıvan).

ADDAMAC I (Qazax) – b a x **addama**.

ADDAMAC II (Ağbaba) – nərdivan.

ADDAMAĞ (Xaçmaz) – nişanlamaq, adaxlamaq. – *Uğlumçun qunşimüzün qızın addamışuğ.*

ADDAMAŞ I (Gədəbəy, Zəngibasar, Şəmkir, Tovuz) – b a x **addama**. – *Sona, aşağıdakı addamaşdan keş* (Tovuz).

ADDAMAŞ II (Ağdaş, Göyçay, Oğuz, Şəmkir) – tapdanma nəticəsində çəpərdə əmələ gəlmiş keçid. – *Addamaşdan sıçrıyanda ürğənün qarnına mixca batıf, elə orda canı çıxıf* (Şəmkir).

ADDANDIRMAX I (Gəncə) – b a x **addamağ**. – *Qasımın qızını üç gündü ki addandırmışıx.*

ADDANDIRMAX II (Füzuli) – adlı-sanlı etmək, şöhrət qazandırmaq. – *Kazımı nahax bu qədər addandırılar, o muna layix döy.*

A:DI (Biləsuvar, Qax, Qazax, Şəki, Şəmkir) – b a x **a:di**. – *Diyi a:dı menin xəbarı yoxdı, Əmir cücani danğan kimi danğıy* (Qax); – *Söyün kişi bu qalxozda a:dı işdə-möyüf* (Qazax).

ADILI (Çənbərək) – heç vaxt.

ADINA (Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Lənkəran, Salyan, Şəki, Şəmkir, Tovuz, Zəngilan) – 1. cümə axşamı (Gəncə, Qazax, Lənkəran, Şəki, Şəmkir, Zəngilan). – *Böyün adınadı, bazara iki gün qalıy* (Zəngilan); 2. cümə (Gədəbəy, Tovuz). ◊ **Adına ertəsi** (Gədəbəy) – şənbə.

A:DI (Bakı) – əsla, heç. – *A:di mənim munnax xəbərım yoxdı.*

ADİY (Zaqatala) – ana. – *Bizim adiy fermada işdiyir.*

ADNA (Gəncə, Qazax, Lənkəran, Salyan, Şəmkir) – b a x **adına** 1-ci mənə. – *Adna heç, cuma gec, gəldi gənə kor şənbə* (Şəmkir).

A:DNA (Qax) – b a x **adına** 1-ci mənə. – *Gəlsənə, a:dna günü gedax.*

ADNALIX (Gəncə) – ölən adam üçün cümə axşamı günləri verilən ehсан. – *Rəhmətdiyn oğlu, saña no:luf darıxırsən, bir adnalix yağı hardan olsa taparam.*

ADVOY (Hamamlı) – kərəntinin ağzını naziltmək üçün alət. – *Kərəntinin ağzını advoynan döyürsən yuxalır, sonra bülövnən itililər.*

AFADAĞA (Salyan) – bəhanə. – *Sö:ləsən, mı:da eliyacəm, o:n lap afadağasın kəsəcəm, görüm nə diyəcəğ.*

AFAMAŞIR (Salyan) – sanki, elə bil. – *Afamaşır, it uşağı yiyir.*

AFANAX (Qax) – yüngül, zəif. – *Hoların qəpi yanılısın, uşax hora gedən qunnan <günnən> afanağ olup.*

AFAR I (Şəki) – qutab. – *Alagöz ma: afar qonaxlığı verəsidi, vermiz; – Qız afar bişir-mişdi, doyunca yimişəm.*

AFAR II (Qazax) – qüvvə, güc. – *Qara öküzün afarı qalmeyif, üç addım getməmiş dayanar.*

AFAT I (Şəki) – dəcəl, nadinc; diribaş. – *Mə:m oğlum çox afatdı; – Afatın biridi, Mamay Mə:mmət, yaxşı tanı:rəm.*

AFAT II (Qazax) – tufan, çovğun.

□ **Afati alınmax** (Çənbərək) – gücdən, qüvvədən düşmək, zəifləmək. – *Afadım alnif də:n, adı: işdiyəmmirəm.*

AFƏRDİGƏR (Bakı) – dolanacaq. – *Afər-digərim pis döyür.*

AFFAYI (Şuşa) – nahaq. – *Affayı yerə ağzını ağrıtdı.*

AFSAR (Cəbrayıl) – bax **avsar**. – *Dəvə çəkib afsarı qırdı.*

AĞ I (Xaçmaz, Salyan, Şəmkir) – alt tumanın və ya şalvarın ortası. – *Gədənin şal-varının ağı cırılıf, mərkədə biyavır oluf* (Şəmkir).

AĞ II (İmişli) – var-dövlət, varidat. – *Adamın ağın, qızılın ahılları əlinnən.*

AĞ III (Qax) – yeməli bitki adı. – *Uşaxlar yezliyə ağ getimağa gediplər.*

AĞ IV (Salyan) – süfrə. – *Qızım, ussulun üssünə ağ sal.*

□ **Ağ əkin** (Salyan) – arpa, buğda əkini. – *Beşdəlidə ağ əkin çox əkilir. Ağ salmax* (Kəlbəcər) – inandırmaq. – *Mən ağ saldım, o inanmadı. Ağ yel* (Şamaxı) – xəstəlik adı.

AĞABABA (Təbriz) – baba. – *Mə:m ağa-babam hamıdan böyüx' iydi.*

AĞABACI (Quba) – böyük bacı.

AĞABAJI (Basarkəçər) – böyük qardaşın arvadına müraciətlə deyilən söz. – *Ağabajım öydə yoxdu, odunə:dif.*

AĞABİLMƏZ (İmişli) – bilinməyən, hiss olunmayan. – *Çovannar görürdü ki, cəmdə-yin ağabilməz yerinnən kəşif götürürdülər.*

AĞACAN (Təbriz) – nənə. – *Mən yayda ağacanımın yanında olurdum.*

AĞACAYAĞ (Salyan) – yüngülxasiyyət. – *Sadıq ağacayağ adamdı.*

AĞACBƏLGE (Bakı) – əlbəyaxa vuruşma.

AĞACOTU (Qubadlı) – ağacın haçası ara-sında bitən mamır.

AĞADADAŞ (Təbriz) – böyük qardaş. – *Mə:m ağadadaşım Təbrizdə olurdi.*

AĞADAYI (Bakı, Xaçmaz) – üzüm növü adı. – *Ağadayı çux şirin uladı* (Xaçmaz).

AĞAINNƏ (Zəngibasar) – nənə. – *Mən ağainnəmi görməmişəm.*

AĞAJAYAX (Xanlar) – gözəyən. – *Denən, ay süngüsarin oğlu, bu qoja vaxtında az ağa-jayax olsana.*

AĞAMƏT (Ağbaba) – toydan bir neçə gün qabaq qız evinə aparılan yemək şeyləri (un, qoyun, meyvə və s.). – *Böyün ağamət apar-ırlar.*

AĞAMİRİ (Göycay, Mingəçevir) – üzüm növü adı. – *Bu il ağamiri üzümü çoxdu* (Göycay).

AĞAMİRZƏ (Zəngibasar) – böyük qayın. – *Ağamirzəm məni şə:rə aparmışdı.*

AĞANAX (Ağdaş, Göycay, Kürdəmir, Mingəçevir) – yayda camaşların yatdığı bulanıq, palçıqlı gölməçə.

AĞANƏNƏ (Ordubad) – nənə; atanın anası. – *Atanın anasına bizlər ağanənə deyər-rix.*

AĞARAN (Lənkəran) – süd məhsulları. – *Ağaran olmaseydi, uşaqlar korruğ çəkərdi.*

AĞARTDAMAX (Qazax) – təmizləmək. – *Zoğalı ağartıda, mürəbbə pişirəx'.*

AĞARTMAĞ I (Kürdəmir) – məc. açmaq, gizli saxlanmalı bir məsələni açmaq. – *Məsə-ləni ağartma, qoy üstüörtülü qalsın.*

AĞARTMAĞ II (Bakı) – bir məsələni həd-dindən artıq şişirtmək. – *Nöşün bığada ağar-dırsan işi?*

AĞARTMAX (Çənbərək) – üyütmək. – *Beyjə iki dağar arpa ağartdı.*

AĞAŞDI (Qazax, Şəmkir) – məc. irigöv-dəli, iriboylu, irisümüklü. – *Maşallah, ağaşdı uşaxdı* (Qazax); – *Ağaşdı heyvan olduğuna görə elə görülür, yoxsa qoja heyvan döy* (Şəmkir).

AĞAVUŞ (Dərbənd, Xaçmaz) – ağımtıl. – *Zərlünü qizini ağavuş parçadan bir kün-neği var, lap xuşumə gələdü* (Dərbənd).

AĞBAĞIR (Ağdam, Bərdə, Şuşa, Tərtər) – qorxaq. – *Əşi, onnan işiniz olmasın, o, ağba-*

ğürin biridi, onu aparsanız, yolda özünüza əngəl olar (Ağdam).

AĞBAJI (Gəncə) – dayıarvadı.

AĞBAŞDI (Şərur) – əspaz. – *Şə:rdə yeməyi ağbaşdı bişirir.*

AĞBUĞUŞ (Füzuli) – ipəkqurdu xəstəliyinin adı. – *İpək'qurdu toflanıf şişir, belinənən ağ irin olur, süt kimi tökülür, buna ağbuğuş de:lır.*

AĞBUYNUZ (Qazax) – qabığı soyulmuş quru ağac. – *Məşədən xeyli ağbuyunuz gətirdim.*

AĞCABAŞ (Gədəbəy) – yabanı bitki adı. – *Uşax ge:fdüz bir şələ ağcabaş yığıf dününənəri; Ninə:cə'x'sin, buğartana yığıf o ağcabaşdarı?*

AĞCAĞAN (Xanlar, Oğuz) – meşə ağacı adı. – *Ağcağan ağacınnan haravanın bə:zi yerrəri düzəlir.*

AĞCAĞAŞ (Xanlar) – ağcaqayın. – *Ağcağaş da deyrəx', ağcaqayın da deyrəx'.*

AĞCAQIZ (Salyan) – üzüm növü adı. – *Ağcaqızın giləsi çox iri olur.*

AĞCAQOTAN (Göyçay) – quş adı.

AĞCAQURA (Göyçay) – tezyetişən üzüm.

AĞCAVAZ I (Qubadlı) – soyuqdaymə.

♦ **Ağcavaz olmax** (Cəbrayıl) – soyuqlamaq. – *Şaxda:n altıda ağcavaz oldux.*

AĞCAVAZ II (Şəki) – ağıtəhər. – *Eynində ağcavaz çitdən don varyıdı.*

AĞCAVAZA (Qazax) – solğun, rəngi qaçmış. – *Telli uşaxlıxdan elə ağcavaza şeydi.*

AĞCƏVƏZƏ (Basarkeçər) – b a x **ağcavaz II**. – *Ağcəvəzə olan mal qalır saralır.*

AĞCOĞAN (Qazax) – dərman bitkisi adı.

AĞCOQQAR (Mingəçevir) – quş adı.

AĞCAVƏZƏ I (Daşkəsən) – b a x **ağcavaz I**.

♦ **Ağcavəzə olmax** – soyuqlamaq. – *İnəy ağcavəzə olanda çulitirənnən ağzına atanda sağaley.*

AĞCƏMRƏ (Salyan) – xəmir mayası.

AĞCƏZƏ (Borçalı) – zəif (heyvan haqqında). – *O inək ağcəzədi, heç sənə xevərməz.*

AĞDƏN (Culfa) – arpa-buğda. – *Bu il ağdən yaxşıdı.*

AĞDİZDIX' (Oğuz) – kişi alt tumanı. – *Ağdizdiyi yayda geymillər.*

AĞDÖŞ (Salyan) – porsuq. – *Bossana ağdöş dadanıb.*

AĞGÖZ I (Şamaxı) tənbel (heyvan haqqında). – *Bı öküz ağgözi.*

AĞGÖZ II (Ağdam) – xəsis. – *Məhiş ağgöz adamdı.*

AĞGÖZ III (Salyan) – qeyri-məhsuldar, münbit olmayan. – *Bu yuxarı hissə ağgöz verdi.*

AĞGÜZ (Quba) – 1. yaxşılıq bilməyən; 2. xeyir verməyən; 3. pıxasıyyətli. – *Ağgüz adamnan hiç dusduğ eləmə, onun heç işin bil-mağ ulmiyədi.*

AĞIL (Balakən, Biləsuvar, Cəbrayıl, Əli Bayramlı, Şəki, Zəngilan) – 1. yayda mal-qara saxlamaq üçün ətrafı hasarlanmış üstü açıq yer (Balakən, Biləsuvar, Cəbrayıl, Zəngilan). – *Ramazan inəxləri ağıla salıb darvazanı bərkıtdi* (Balakən); – *Bala, malları sal ağıla* (Zəngilan); – *Mən bu ağıla qoyun salmaram* (Cəbrayıl); 2. qışlaqda qoyunlar üçün qamışdan tikilmiş yer (Əli Bayramlı). – *Ağıl çox mö:kəm tikilmişdi, içəri heç külək də keçməzzi; 3. tövlə* (Şəki). – *İneyi ağıla bağlı:f qavağına ot töhdü.*

AĞIN-DAĞIN: AĞIN-DAĞIN ÇIXARMAĞ (Salyan) – özbaşnalıq etmək, həddini aşmaq. – *Sən də lap ağın-dağın çıxarmısan ha!*

AĞIRCIL (Salyan) – tənbel. – *Sən çox ağırcıl olmusan, iş-zat da görmürsən.*

AĞIRIXCI (Qazax) – camaat yaylağa köçərək kənddə qalan gözətçi. – *Altmış-yetmiş öyə bir ağırixçı olardı.*

AĞIRRAMAX (Cəbrayıl, Xanlar, Şəmkir) – hörmətlə qəbul etmək (qonağı). – *Məsələn, sən qonax gələysin, sonra gedif deysin kin, mənı yaxşı ağırradılar* (Xanlar).

AĞIRRAŞMAX (Cəbrayıl, Füzuli, Salyan) – xarab olmaq, iylənmək. – *Bı et ağırraşf, mını at it yesin* (Cəbrayıl); – *Yayda et tez ağırraşır* (Füzuli).

AĞIRRIX I (Qarakilsə, Qazax) – 1. yaylağa köçərək kənddə saxlanan ağır şeylər (Qazax); 2. yaylağa köçərək əvvəlcədən göndərilmiş ev avadanlığı (Qarakilsə).

AĞIRRIX II (Meğri) – göz xəstəliyi adı. – *Biz İranda ulanda ağırrığ uşaxların amannın kəseydi.*

AĞIRRIXÇI (Qazax) – bax **ağırrixçi**. – *Dağa köcəndə kətdə beş-altı ağırrixçi qalardı.*

AĞIRSƏNGÜL (Salyan) – təvazökar. – *Şəfiqənin bö:g gəlini çox ağirsəngüldü.*

AĞIRSİMAX (Şəmkir) – xarab olmaq, iy-lənmək. – *Yayın hökmünə bax ki, ət iki sa:dın içində ağırıstıf.*

AĞIRTAXTALI (Gəncə) – vüqarlı. – *Cəfər uşax-muşax tayı döy, çox ağırtaxtali adamdı.*

AĞIZ (Ağdam, Qax, Şəki, Zaqatala, Zərdab) – 1. qaramalın doğandan sonra ilk südü (Şəki, Zaqatala). – *Ağızdan yaxşı maxara oluy* (Zaqatala); 2. yeni doğan qaramalın ilk südündən bişirilən yemək (pendir kimi olur) (Ağdaş, Qax, Şəki, Zərdab). – *Bi qazan ağız bişirmişdim, hamısını payladım* (Şəki).

AĞIZACISI (Təbriz) – yas yerində bişirilib paylanan halva. – *Arvaddar qəbir üssinə ağızacısı aparılla.*

AĞIZAMBUĞUZ (Tovuz) – bax **ağzaboğaz**. – *Çualları ağızambuğuz doldurmuşam.*

AĞIZDANDİMAX (Basarkeçər, Çənbərək) – yeni doğulmuş heyvana ağız əmizdir-mək. – *Heyvan anadan olan gününü əmizdirir-səh, elə o, ağızdandımaxdı* (Basarkeçər); – *Quzuyu həmi ağızdandıdım, həmi sulux tutdum* (Çənbərək).

AĞIZDIX I (Gədəbəy, Tovuz) – yeni doğmuş heyvanın ilk südü.

AĞIZDIX II (Füzüli, Cəbrayıl, Oğuz, Şuşa) – qıf. – *Bala, o ağızdığı ma: ver* (Füzüli).

AĞIZDIX III (Tovuz) – dolu çuvalın ağzını bağlamaq üçün örtük. – *Bu çuvalların ağızdığı yoxdu, haravıya qoyanda töküləjəx'.*

AĞIZDIR (Lənkəran) – xəbərci. – *Fatma yaman ağızdır arvaddu.*

AĞIZƏMMƏZ (Basarkeçər) – könülsüz, yavaş-yavaş yeyən.

AĞIZGƏLƏSİ (Zəngibasar) – mübahisə. – *Uşaxlar genə ağızğələsi eliyillər.*

AĞKƏRDİ (Gəncə) – şaftalı növü.

AĞLAX (Qax) – rahat. – *Bi evlər tix'mişux, ağlax.*

AĞLAQIYAS (Çənbərək) – təxmini. – *Xi-yarı ağlaqıyas verdim, olu ki, əlli kiloy ola.*

AĞLAMA (Şamaxı) – alma növü adı. – *Bağmannar ağlamanun yoxlığınnan şikayət eli:r.*

AĞLAMAX (Çənbərək) – nəmlənmək, yaş olmaq. – *Badval ağılyıf, içəri girmo:lmur.*

AĞLAY (Bakı) – tikinti üçün istifadə edilən çox davamlı və möhkəm daş. – *Alatovadan bir ərəbə ağlay gettidir.*

AĞLOVÇƏ (Dərbənd) – dəstəli tava. – *Suğani qızartdüm ağlovçədə, sura tükdüm üstünə qartüşkə, ilədüm yaxşı xureg.*

AĞMAĞAN (Qax) – xoş gün. ◊ **Ağmağana çıxmaq** – xoş günə çıxmaq. – *Hindi həmi ağmağana çıxıp.*

AĞMAX (Füzüli) – 1. çıxmaq, qalxmaq. – *Qoyun dağa ağdı*; 2. bir tərəfə əyilmək, qalxmaq (yük haqqında). ◊ **Ağmax olmaq** – əyilmək. – *Qoymağınan yük ağmax olsun.*

AĞMATAN (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – kök və göycək (qız). – *Səfdər əmioğlu Sadığa ağmatan bir qız alıf ki, heç olara yaraşan deyil* (Ağdam).

AĞMİR (Meğri) – zəhər. – *Ögey ana gəti-rey, südin içinə ağmir saley.*

AĞNAĞAZ (Ağdam, Bərdə, Qazax, Şuşa, Tərtər) – ehtiyac üçün üyüdülen azacıq taxıl. ◊ **Ağnağaz eləməx'** – azacıq taxıl üyütmək. – *Uşaxlar ajdı, hələlix' bir az ağnağaz eləmişəm, dəyirmanıği sonra qayrajıyix* (Ağdam); – *Dəyirməndə azca ağnağaz elə, öydə uşaxlar təntiməsin* (Qazax).

AĞNAĞIZ I (Basarkeçər) – qısa söhbət. – *Ay aşıx, ağnağızdan doydux, indi nağıla başda.*

AĞNAĞIZ II (Qazax, Şuşa, Tovuz) – bax **ağnağaz**.

AĞNAX (Ağdam, Bərdə, Qazax, Şəki, Şuşa) – bax **ağanax**. – *Bizim heyvannar hamısı bir sahat ağnaxda səriniyillər* (Bərdə).

AĞNAMAX (Qazax, Zəngibasar) – uçub tökülmək. – *Öy ağneyif tökülör* (Qazax).

AĞNATMAX (Meğri) – diyirlətmək. – *Quzay yamaşdan uxarta daş ağnatmışam ki, üç utax tıkar.*

AĞNAZ (Cəbrayıl, Mingəçevir) – bax **ağnağaz**.

AĞOŞ (Sabirabad) – ağımtıl.

AĞÖDDƏG I (İmişli) – qorxaq. – *Yap ağ-öddəg uşağımış sə:n oğlun.*

AĞÖDDƏG II (Beyləqan) – arıq, cansız, zəif.

AĞÖFGƏ (Göyçay) – bax **ağökbə**.

AĞÖKBƏ (Kürdəmir) – qorxaq. – *O qədər ağökbədi ki, hər şeydən qorxur.*

AĞÖTDƏG (Kürdəmir) – b a x **ağöddəg I**. – *Bı qız yaman ağötdəgdi.*

AĞRİX (Qazax) – b a x **ağırrix I**.

AĞRİXÇİ (Qazax) – b a x **ağırrixçi**.

AĞRİŞAĞ (Salyan) – hədiyyə, sovqat. – *Nənəm ağrışağın vırdı qoltuğuna, getdi qızı öyünə.*

AĞRUZ (Əli Bayramlı) – b a x **ağız I**.

AĞSAQQAL (Salyan) – saman yığmaq üçün alət.

AĞSOĞALAĞI (Bolnisi) – sarımsaqlı qatıqla ərinnmiş yağın qarışığından ibarət yemək.

AĞSOĞLAX (Qazax, Şəmkir) – b a x **ağsoğalağı**. – *Konluma yaman ağsoğlax tüşüf (Şəmkir).*

AĞSOL (Lənkəran) – kiçik çay balığı adı. – *Dünən çaydan ağsol tutdum.*

AĞSOULAX (Qazax, Şəmkir) – b a x **ağsoğalağı**.

AĞSUL (Quba) – dodaqların qıraqlarına çıxan yara.

AĞŞEŞƏ (Ağcabədi) – üzüm növü adı. – *Yayın orta.yı (orta ayı) ağşəşə əmələ.lir.*

AĞTÜHLÜ (Qazax) – qoyun. – *O vaxt əysini ağtühünün yağına, keçinin yağına salıf yandırerdılar, işix olordu.*

AĞURUX (Naxçıvan) – b a x **ağırrix I**, 2-ci mənə. – *Bö:un ağuruğumuz getdi Ayı-dərəsi yaylağına.*

AĞUŞ (Lənkəran) – ağımtıl. – *Xoşuma gəlmir, ağuş parçadı.*

AĞUZ (Qubadlı) – həddən artıq yetişmiş (meyvə). ◊ **Ağuz olmax** – yetişmək, yetişib ötmək. – *Bizim bağda meyvələr lap ağuz olub.*

AĞÜRƏG (Salyan, Şamaxı) – qorxaq. – *Qəfər ağürəg adamdu (Salyan).*

AĞVAT (Gədəbəy) – ehtiyat. – *İşi ağvatan tutor bizim arvat.*

AĞYAL (Quba) – qoca (adam). – *Ağyal lap əfəlləşib.*

AĞZABOĞAZ (Ucar) – ağızadək, ağızbaağız. – *İsdəkani ağzaboğaz suynan dol-durdum.*

AĞZABUĞUZ (Kürdəmir) – b a x **ağzaboğaz**.

AĞZİBİR I (Kürdəmir, Qazax) – pəyə. – *Qışda malı ağzibirə salerix (Qazax); – Quzuları ağzibirə sal (Kürdəmir).*

AĞZİBİR II (Salyan) – həbsxana. – *Heş nədən yazıg düşdü ağzibirə.*

AĞZİGÖHÇƏX' (Gədəbəy) – məc. sirt saxlaya bilməyən. – *Adamsın, adam oğulsun, ağzığöhçəy adama söz demə hər adamın yanında.*

AĞZİQATIQLI (Göyçay) – rəngi başqa, dodağı isə ağ olan (at).

AĞZİMVAY (Borçalı, Tovuz) – b a x **ağzıvay**. – *Ağzımvay adam bekara danışar; – Ağzımvayın biridi, onnan karvan vuran olmaz (Tovuz).*

AĞZİSUYUX (Qazax) – sirt saxlamayan. – *Mikevil ağzısuuyğun biridi.*

AĞZİVAY (Borçalı) – aciz, əfəl. – *Vəli Əli oğlu elə ağzıvay adamdı ki, gediv özünə bir iş tapammer.*

AĞZİYALAX (Çənbərbək) – sirt saxlamayan. – *Ağziyalag adama sirt aşmaq olumu?*

AĞZİYAVAN (Cəbrayıl) – sözünün təsiri olmayan, sözü ötməyən, hörmətsiz. – *Bir-qədirimiz elə ağziyavandı ki, heç kəs sözünə baxmır.*

AĞZİYUXARI (Zərdab) – körpə quzuları saxlamaq üçün qazılmış yer. – *Əmrəh, quzuları ağziyuxarıya qoydunmu?*

AĞZİHAVALİ (Quba) – sözükeçən, hörmətli. – *U çux ağzihavalı adama uxşiyadı.*

AH (Meğri) – qətrə, ən kiçik damla. – *Şişex' paçaxliyanan əmcəyinnən ah da çıxımr.*

AHARRAMMAĞ (Bakı) – yanmaq. – *Ay səni görüm aharranasan!*

AHMİR (Zəngilan) – minnət. – *Sənin ahmırı: heç kim götüməz.*

AXAR-BAXAR (Şəmkir) – dağların döşü. – *Kaqlının göycə axar-baxarı çox gözəl yaylaxdı.*

AXAR-BAXARRI (Gəncə) – mənzərəli. – *Üştəpə çox axar-baxarı verdi.*

AXARRAMAX I (Meğri) – itiləmək. – *Səlman axarradığı dəx'rə-baltanı kim axarrıverdi?*

AXARRAMAX II (Meğri) – yaş ağacı qurtmaq üçün kökün yanından qabığını hər-ləmə kəsmək. – *Hüseyn dəyinin elə peşəsi ağac axarramağ iydi.*

AXARRATMAX (Gəncə) – bir şeyi axar suda yudurtmaq. – *Əti bir də çaya göndərif axarratdım.*

AXBUR (Ordubad) – bulaq. – *Bizdə bulağa axbur deyillər.*

AXÇA I (Qazax, Salyan, Şəmkir) – balıqların üzərindəki pərək, pul. – *Bizim çaylardakı balıqların hamısında axça var* (Qazax).

AXÇA II (Meğri) – qaratikan kolunun toxumu. – *Qaratikan kolunun axçasınınna yeyecax, davıla dönecax quyinnər.*

AXÇAÇOVUL (Salyan) – siçovul. – *Bizim öydə yaman axçaçovul əmələ gəlib.*

AXÇƏDÜZDEĞ (Dərbənd) – siçovul. – *Əlbəggüşdərdə nə çux axçədüzdeğ var.*

AXDA I (Şəki) – 1. toxumsuz (tut); 2. çərdəyi çıxarılmış (zoğal).

AXDA II (Şəki) – seçmə. – *Sümbül seçif alınan toxuma axda toxum diyillər.*

AXDICAR (Zəngilan) – başqasına mənsub. – *Yaba axdicardi, apar ver özünə.*

AXI I (Balakən) – meşlik və ya kolluq yerləri təmizləyərək düzəldilmiş əkin sahəsi. – *Bizim qalxozda altı heqtar yer axidi.*

AXI II (Ordubad) – kirvə. – *Uşax sünnət olunanda oni tutan adama axi deyərxi.*

AXILYANA (Gədəbəy) – təxmini. – *Axılyanamu danışə:ysiñ, yoxsa bile:ysiñmi əməlli?*

AXIR (Bakı) – içərişi yonulmuş bütöv daş (üzüm şiresi çıxarmaq üçün). – *Bı üzim iki axırdan artıq olmaz.*

AXIŞDIRMAX (Gəncə, Şuşa) – bir yerə yığmaq, toplamaq. – *Çobannar qoyunnarı dəriyə axışdırıflar* (Gəncə).

AXMAZ (Qazax, Şəmkir) – gölməçə, axmayan su. – *Heyvannar axmazdan su içer* (Şəmkir).

AXMİRƏ (Cəbrayıl) – minnət. – *Bir xeyrin görmədim, elə axmirəsi öldüdü məni.*

AXMURDAMAĞ (Dərbənd) – giley-güzar. ◊ **Axmurdamax ələmeg** – giley-güzar etmək. – *Cəfər sənnən yaman axmurdamağ ələyədü.*

AXSAĞOLAX (Tovuz) – bax **axsaqulax**. **AXSAQULAX** (Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – sarımsaq, qatıq və yağdan hazırlanmış yemək. – *İşdahdan tüşdüñ, axsaqulağa tut özünü* (Gədəbəy).

AXSO:LAĞI (Qazax) – bax **axsaqulax**. – *Bu gün bir yaxşı axso: lağı yemişəm.*

AXSO:LAX (Qazax) – bax **axsaqulax**. – *Bir az sarımsax əz, a bala, axso: lağ eliyax' qağaqa.*

AXTACAR (Bakı) – qohum malına göz dikən.

AXTACARRIĞ (Bakı) – qohum malına göz dikmə. ◊ **Axtacarrıq eləmək** – qohum malını mənimləməmək – *Adam özününkünə axtacarrıq eləməz.*

AXTAÇI (Bərdə) – heyvanları axtalayan adam. – *Axtaçı Həsən qoyunnarı yaxşı axtalıyır.*

AXTARAMMAĞ (Dərbənd) – çevrilmək, qəzaya uğramaq (maşın, traktor və s.). – *Tabasaran yulində sovxozun tırxurtı axtarammışdı.*

AXTARMA (Füzuli, Xaçmaz, Qusar) – üzlü pendir. – *Axtarma tutuv* (Füzuli).

AXTUX (Naxçıvan) – qəm, qüssə, kədər. ◊ **Axtux çəhməx'** – dərd, qəm çəkmək. – *Axtux çəhməx'dən ürəyimin başı dağılır.*

AXU (Balakən) – bax **axı I**.

AXUT (Göyçay) – bax **ağız** (1-ci məna).

AJDIX (Ağdam, Çənbərək, Xanlar, Karvansaray) – yeni məhsuldan təcili üyüdülmüş azacıq taxıl. – *Biyil ajdıği Hazırbecannan gətdix'; – Gederdix', taxıl biçerdix' irəli Qazaxda, ajdix gətirerdix' uşağa* (Karvansaray).

AJIQIJI (Ağdam) – vəzəri.

AJIQOUX (Xanlar, Qazax) – yabanı bitki adı. – *Ajiqoux xeyirri otdu, heyvan yaxşı ye:rr* (Xanlar).

AJIMAX (Çənbərək) – tənənfəs olmaq. – *Altdan uxarı yəldim deyın, ürəyim ajidi.*

AJIPƏNCƏR (Gəncə) – vəzəri. – *Dünən bazardan iki dəstə ajipəncər aldım.*

AJITƏRƏ (Qazax) – sulu yerlərdə bitən yeməli bitki. – *Ajitərə sulu yerrərdə piter.*

AJITMA (Ağdam, Gəncə, Qazax, Şəmkir) – maya, xəmir mayası, acıxəmrə. – *Get dayıngildən ajıtma al gəti, xamır yağurax* (Şəmkir).

AJITMALI (Ağdaş, Ağdərə, Mingəçevir) – 1. mayalı xəmirədən bişirilmiş sac çörəyi (Ağdərə); 2. mayalı xəmir (Mingəçevir).

AQCAVAZ (Qax) – acqarına.

AQÇADUZD (Quba) – siçovul.

AQQA I (Saatlı, Zərdab) – ata. – *Aqqa, doxdur gəlif inax'lərə iynə vurmağa* (Zərdab).

AQQA II (Quba, Saatlı) – yaşlı, nüfuzlu kişilərə edilən müraciət forması. – *Aqqa ağ-saqal kişilərə de:llər.*

AQUBA (Qax) – əziyyət, məşəqqət. – *Habi aqubadan qurtaran qunu qoracammı?*

AL (Ağcabədi, Ağdam, Bakı, Cəbrayıl, Füzuli, Qazax) – hiylə, yalan. – *Məni al dilə tutma, nə sözün var mərdana deynən* (Ağdam).

ALA I (Gədəbəy, Göyçay, Qazax, Tovuz, Yevlax) – alaq. – *Qızdar bostanın alasını çəkif qutardılar* (Tovuz).

ALA II (Şəki) – göyörti, tərəvəz. – *Bazara ge:rəm ala almağa.*

ALA III (Bakı) – xəstəlik nəticəsində üzde əmələ gələn ağ ləkə. – *O:n üzgözün ala basıb.*

ALA IV (Dərbənd, Xaçmaz) – üstündə toyuqlar oturmaq üçün düzəldilən yer. – *Ala sarayda bir divarda düzəldildi* (Dərbənd).

□ **Ala çox məx'** (Basarkeçər) – dilə tutub sirt almaq. – *Məmməd məni ala çəkif sirmimi öyrəndi.*

ALABAĞIR (Şəmkir) – qorxaq. ◊ **Alabağır olma**x – qorxmaq. – *Uşağ alabağır oldu.*

ALABAYDAX I (Bakı, Biləsuvar, Füzuli, Qazax, Quba, Salyan) – pis sifətlə xalq arasında məşhur olan adam. – *Maydan Məhəmməd camahatın arasında köhnənin alabaydağıdı* (Qazax).

ALABAYDAX II (Göyçay, Kürdəmir) – rəngbərəng.

ALABƏHLİ (Qəbələ, Quba) – albalı. – *Alabəhli çiçəy açıp* (Qəbələ).

ALABİTDAN (Salyan) – azca, bir az. – *Çörəx'dən alabitudan yedim gəldim.*

ALABİTƏ:R (Kürdəmir) – başdansaovdu.

ALABLOY (Çənbərək) – tonqal. – *Bizim alabloy çox yekeydi.*

ALABUĞA (Cəbrayıl, Zəngilan) – moza-lan. – *Heyvanı məşədən çıxardın, alabuğa qırdı* (Zəngilan); – *Dananın belin alabuğa oxxtər yeyib ki, qanıyif* (Cəbrayıl).

ALABUTTAN (Bakı) – səthi, öteri, möhkəm olmayan, birtəhər. – *O:n öyi alabuttan tikilib.*

ALACA I (Gəncə, Şəmkir) – 1. əkin sahəsi içərisində toxum səpilməmiş kiçik yer (Gəncə). – *Pambuxda çox alaca qoyuvsan;* 2. suvarılmamış kiçik sahələr (Şəmkir). – *Yasarin biri taxılı suluyanda fikir vermiyif, beş-altı yerdə alaca buraxıf.*

ALACA II (Cənubi Azərbaycan) – əldə toxunan şal parça. – *Alacadan bir dəs paltar thhdidim.*

ALACA III (Mingəçevir) – kal qarpızın içi. **ALACADAMAX** (Cənubi Azərbaycan) – quş adı. – *Alacadamax ağaca qondu.*

ALACALAMMAĞ (Xaçmaz) – dirçəlmək, canlanmaq. – *Quşun balaları dən yə:nən sura alacalandı.*

ALACALAMMAX (Şəki) – əsəbiləşən və ya utanan vaxt müxtəlif rənglərə düşmək (üz haqqında). – *No:luf, sufatın alacalanıf?*

ALACALI I (Şəki) – rəngbərəng. – *Xanımın alacalı tirməsi var.*

ALACALI II (Bərdə) – ögey. – *Biz alacalı uşaxlarıx.*

□ **Alacalı tutmax** (Çənbərək) – fərqləndirmək. – *Öz uşa:ni mənim uşa:mnan alacalı tutursaq.*

ALACALLAMMAX (Qarakilsə) – böyümək, genişlənmək (gözə aid). – *Gözləri elə alacallamışdı ki, heş məni tanıyamadı.*

ALACANAŞ (Qax) – yarıcan. – *Habıra verin, uşağı alacanaş eləmiyin.*

ALACANKEŞ (Qazax) – yarımqıç, natamam, başdansaovma. – *Paltar alacankeşdi.*

ALACATI (Zəngilan) – müxtəlif rəngli konfet. – *Dədəm bazardan mənə alacati aldı.*

ALACƏNGƏNFƏS (Şahbuz) – tənənfəs. – *Dəryadan alacəngənfəs çıxdılar.*

ALAÇÖHRƏ (Kəlbəcər) – giləs ağacına oxşar cır meyvəli ağac. – *Alaçöhrə odunuxdu.*

ALAÇARPA (Tabasaran) – alabəzək. – *Çaydan uyannar-hami yannar alaçarpa uludu, qardaş.*

ALA ÇEHMAX (Zaqatala) – alaq etmək. – *Bir az ala çehmax isdiyirəm.*

ALAÇOQQUŞ (Lənkəran) – araquşıdıran. – *Ziba yaman alaçoqquş adamdu.*

ALAÇULA (Bakı) – başdansaovma, birtəhər. – *Yeri alaçula işdiyib.*

ALAÇULU (Kürdəmir) – b a x **alaçula.**

ALADAĞ (Qubadlı) – yarıyanıq (çörək və s.). – *Bu çörəyi niyə aladağ pişirirsən?*

ALADAMĞA (Xaçmaz) – başdansaovdu. – *Əkin yaxşı sulanmıyıtı, aladamğa ulub qalub.*

ALADAMĞIR (İsmayıllı, Mingəçevir) – seyrək. – *Bi yer qumsal oldığına görə ot aladamğır bitib* (İsmayıllı).

ALADƏMYİL (Qazax) – b a x **aladamğır.** – *Taxıl aladəmyil pitif.*

ALADƏRƏN (Yevlax) – kətmən. – *Aladərənən ala dənni:rix'*.

ALADI (Qax) – qoz çırpmaq üçün çubuq. – *Məşədən yaxşı aladı kəsmişəm.*

ALADİL I (Qazax) – hiylə. ♠ **Ala-dilə tut-max** – aldatmaq. – *Üşağı ala-dilə tutuf, qar-pızın yaxşısını seçif.*

ALADİL II (Salyan) – ikidilli, tez-tez sözünü dəyişən. – *Nəsib aladil adamdu.*

ALADİRİ (Qazax) – alaçıy. – *Ət aladiri pişif.*

ALAF A (Ağdam, Quba, Şəki, Zaqatala) – 1. zərif ipək parça (Quba, Şəki) – *Alafadan arvatdar partal tikərdilər üzdəriyyəün* (Quba); – *Bazardan uşaxlara alafa aldım* (Şəki); 2. baş örtüyü (Ağdam) – *Gəlin gələndə üzünə alafa salallar.*

ALAFATIN (Böyük Qarakilsə, Şəmkir) – çox iti (alət).

ALAGÖTATAN (Cənubi Azərbaycan) – quş adı. – *Qardaşım bir alagötatan tutdu.*

ALAGÜLÜY: ALAGÜLÜY OLMAX (Cəbrayıl) – yorulmaq, ədən düşmək. – *Onnan ötürün bir aydı alagülüy oluram.*

ALAĞAJ (Qazax, Şəmkir) – sahələrarası sərhədlərdə kilometr məsafəsini göstərmək üçün basdırılan nişan ağacları. – *Gün qalxmışdı mən alağajdan ötəndə* (Qazax); – *Ötdüyümüz alağajın üstündə qarğa oturmuşdu* (Şəmkir).

ALAĞAZDAMAX (Çənbərək) – keyfiyyətsiz işləmək, bir işi yarımqıq, yarıtmaz görmək. – *Xiyarın alasin-ulasın alağazdıy cijim, yaxşı qayrəmmiyf.*

ALAĞÇA (Quba) – alaq təmizləyən alət. – *Alağça bizim çux karımız gələdü.*

ALAĞIZ (Şəmkir) – 1. ikiüzlü. – *Alağiz adamnan zəhləm gedər;* 2. xəbərçi.

ALAĞIZDAMMAX (Şəmkir) – qəlyanaltı etmək. – *Bir əz alağizdanın, pusa:t bir yaxşı puloy pişirəjm.*

ALAĞUZ (Qazax) – bax **alağiz**. – *Sən nə alağuzsan!*

ALAĞUZDAMMAX (Tovuz) – bax **alağizdammax**. – *Gə bir əz alağuzdanax soñra.*

ALAĞUZDUX (Xanlar) – xəbərçilik. – *Niyə alağuzduğ eleysən.*

ALAHİ (Quba, Sabirabad, Şərur) – bax **alayı**. – *Uşağ burda degil, alahi yerə yulla-mışam.*

ALAGEH OLMAX (Cəbrayıl) – əldən düşmək. – *Gamışı axdarıftapınca alagex' oldum.*

ALAHÖ:ÜŞ (Gədəbəy) – bax **alahöyüş**. – *Şalvarı qədə: elə alahö: üş qeydirdim.*

ALAHÖYÜŞ (Gədəbəy) – yarı quru, yarı yaş, nəm.

ALAXAY (Cəbrayıl) – 1. göytəhər; 2. aciz-təhər.

ALAXDAN (Salyan) – yenidən, təzədən. – *Özü: gözzə, alaxdan xəsdələnersən.*

ALAXI (Kürdəmir) – bax **alayı**.

ALAXIRMAN: ALAXIRMAN ELƏMƏX' (Basarkeçər) – sütün buğda qovurmaq. – *A çovan, get bir görüm buğda gəti, alaxırman eliyəx'.*

ALAXOJA I (Qazax) – bax **alaqoja**.

ALAXOJA II (Şəmkir) – bax **alaqoca**. – *Ay arvat, tez ol alaxojanı qavqar, yığm haraviya.*

ALAXOR (Qazax) – çox meyvə yeyən, meyvəsevən (adam).

ALAKEÇƏ (Əli Bayramlı) – alaçıq, çadır. – *Biz yaylaxda olanda böyük bir alakeçədə yaşayırdıq.*

ALAKƏR (Gəncə, Oğuz) – bax **alakeş**. – *Alakərnən kələmin, lobyanın, soğanın alasını təmizdiyirix'* (Oğuz).

ALAKƏRDƏLƏMƏ (Qazax) – natamam. – *Abbas alakərdələmə iş görür.*

ALAQARS (Mingəçevir, Şəki) – yaxşı bişməmiş, üzü yanmış (çörək).

ALAQARSAĞ (Xaçmaz) – bax **alaqars**. – *Alaqarsağ çüregi u tərəfə quy.*

ALAQARSAX (Qazax) – bax **alaqars**. – *Alaqarsax çörəyi uşaxlara vermə, sancılannallar.*

ALAQIRAN (Dərbənd) – kətmən. – *Alaqıran tap, saba alağa kitədik.*

ALAQOCA (Zaqatala) – ev avadanlığı.

ALAQOJA (Gəncə, Qazax) – heyvan xayası. – *Bu qoyunun alaqojaları böyüxdü* (Gəncə); – *Alaqojanın kavavı yaxşı olur* (Qazax).

ALAQOLEY (Böyük Qarakilsə) – babat.

ALAQORA (Bakı) – dəyməmiş, azca sulanmış üzüm. – *Qalxoçqılar alaqoradan yaxşı turşirin bişirədü.*

ALAQULUX I (Ağdam, Gəncə, Şuşa, Tərtər) – həşərat adı. – *Məni dünən qoruxda alaqulux daladı* (Gəncə).

ALAQULUX II (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Gəncə, Şuşa) – dəcəl, nadinc. – *Uşaxlar laf alaquluğ oluflar* (Gəncə).

ALAQURA (Bakı) – b a x **alaqora**.

ALAQURŞAX (Qazax) – qövsi-qüzeh, göy qurşağı. – *Yağış kin yağər, yağış sərpilənnən sonra alaqurşax doğajax*.

ALAQUŞ (Şərur) – xəbərçi, sözgəzdirən. – *Alaquş adam hər yerdə oley*.

ALAQUTI (Quba) – gicitkən. – *Alaquti adamun əlin elə gicişdirədi ki*.

ALALAMAX (İmişli) – əl çəkməmək.

– *Əyə, məni nə alaliyifsañ, əl götürməzsə:η?*

ALAM (Zəngibasar) – b a x **alana**.

ALAMA (Zaqatala) – dəstək, qulp.

ALAMANCI (Yevlax) – qarətçi, oğru. – *Həmayıl alamançıdı*.

ALAMANÇILIX (Şuşa) – qarətçilik, oğurluq. ◊ **Alamançılığ eləməx'** – *Həmayıl alamançılığ eli:r*.

ALAMANÇI I (Füzuli, Qax, Şəki, Tərtər) – acgöz, gözüdoymaz. – *Alamançı hamsını qapıf yidi* (Şəki); – *Mə:n alamançı adamnan aram olmaz* (Füzuli).

ALAMANÇI II (Bərdə, Salyan) – sözgəzdirən. – *Məmmədin arvadı alamançı adamdı* (Salyan).

ALAMANÇILİĞ: ALAMANÇILİĞ ELƏMƏK (Salyan) – söz gözdirmək. – *Alamançılığ eləməg pis şeydi*.

ALAMAYDAN (Qazax) – aravuran, araqarırdıran. – *Əhməd yaman alamaydandı*.

ALAMƏTƏRƏZ (Böyük Qarakilsə) – yarımcıq görülmüş (iş).

ALANA (Ordubad) – içərisi şəkər və qozla doldurularaq qurudulmuş şaftalı və ya armud. – *Yolda yemək üçün bir güvrənkə alana aldım*.

ALANAYI (Ordubad) – şaftalı növü adı.

ALANİTMƏG (Quba) – xəbər vermək. – *A:dil dayıma alanitməg üçün getdi*.

ALANQU (Lənkəran) – çör-çöp. – *Peçə alanqu at, qızıssın*.

ALANQUŞ (Qazax) – hiyləgər. – *Alanquş adamnan xeyir iş çıxmaz*.

ALANNIX (Şəmkir) – bir az ilıq. – *Su alanlığ olufmu?*

ALAPAÇA (Ağdaş) – paçasının arası ağ (at).

ALAPƏLƏ (Kürdəmir) – ala-bula.

ALAPƏLƏX' (Ağdam, Bərdə, Şuşa, Tərtər) – b a x **alapələ**. – *Səkinənin qızı alapələləx' geyinif toyə:lmışdi* (Ağdam).

ALAPƏLƏNG (Kürdəmir) – b a x **alapələ**. – *A Əşraf, nə alapələng geyipsən?*

ALAPÖRT (Qazax) – ala-çiy, yarıbışmış, yaxşı bışməmiş. – *Ət alapört oldu, gəti, ajı-mışam*.

ALAPÖRTÜ (Bakı, Şamaxı) – b a x **alapört**. – *Xörək alapörtüdi, yeməg olmur* (Şamaxı).

ALAPUQA (Kəlbəcər) – xəbərçi, araqarırdıran. – *Alapuqa adam bizim yerdə yoxdu*.

ALAPÜRÇÜM (Salyan) – əzmək. – *Maşın əti yaxşı çəkmir, alapürçüm eli:b korruyur*.

ALAPÜTÜR (Xaçmaz) – başdansıvdu.

ALASAQQAL (Qazax) – ağsaqqal, çal-saqqal.

ALASƏR (Şəki) – yarımcıq, başdansıvdu, yarı-yarımcıq. – *İşi alasər qutarıf gəldux*.

ALASƏY (Qazax) – gicbəsər.

ALASA (Zəngibasar, Şəmkir) – zəif, arıq at. – *Mənim bir alaşam vardı, o da öldü* (Şəmkir).

ALAT (Ordubad) – qapı və ya pəncərə çərçivəsi. – *Əbxalix, pəncərə:n alatur mö:kəm bəğla*.

ALATA (Oğuz) – b a x **aladı**. – *Vardannılar qoz çırpana alata diyir*.

ALA-TALA (Zəngibasar) – ordan-buradan. – *Şaxda ala-tala aparıb əkini*.

ALATAŞ (Cəbrayıl) – yörğün, öldəndüşmüş. ◊ **Alataş eləməx'** – yormağ.

ALATAVA (Bakı) – saf daş. – *Bağun öyi çin bir ərəbə alatava götginən gəl*.

ALATƏLƏKƏ (Lənkəran) – birtəhər. – *Alatələkə yola ver, getsün*.

ALATƏNGƏŞ (Şamaxı) – başdansıvdu, yarımcıq. – *Sən muni lap alatəngəş eləmişən*.

ALATI (Oğuz) – b a x **aladı**.

ALATORPAĞ (Bakı) – əhəngli torpaq.

ALATÖ:R (Qəbələ) – başdansıvdu. – *Hər işi alatö:r görürsən*.

ALA-ULA (Qazax, Oğuz) – 1. laq otu (Qazax). – *Ala-ula basıf pambığı*; 2. göyörti (Oğuz).

ALAVAŞ (Cəlilabad) – ətraf. – *Bı alavaşda bircə quydı ki, o da bırdə*.

ALAVIŞ (Meğri) – istilik, hərərət. – *Taf-dığəlinin canində bir alavış var ki, adamın əlin yandurey.*

ALAYI (Bakı) – başqa, özgə. – *Alayı adam-nan işün olmasun.*

ALAY-VALAY: ALAY-VALAY İLƏMEĞ (Xaçmaz) – alt-üst etmək. – *Tərəvəzi mallar yi:b, alay-valay iliytdi.*

ALAZ (Cəlilabad) – solğun. – *Uşağın irəngi yaman alazdı.*

ALAZDAMAX I (Cəbrayıl) – 1. alayırım-çıq etmək. – *Bı çaydanı sən belə alazdamı-san; 2. korlamaq.*

ALAZDAMAX II (Basarkeçər) – ütmək. – *Heyvanın başə:ğın alazdadı:ñ?*

ALAZDAMMAĞ (Lənkəran) – yetişmək. – *Yaram gör necə alazdamıb.*

ALAZIMAX (Təbriz, Zəngilan) – saralmaq, solmaq. – *Həyif bı çiçəxlərdən, susuz-duxdan alazıyıb* (Zəngilan).

ALAZZAMAĞ (Salyan) – b a x **alazdamax I** (2-ci mənə). – *Köməgə gələnnər mə:m yerimi tamam alazdadı.*

ALBƏHLİ (Quba) – b a x **alabəhli**.

ALBUXARA (Təbriz) – gavalı.

ALCAŞMAX (Çənbərək) – gözü qaralmaq. – *Yeridiyim yerdə gözüm alcaşdı yıxıldım.*

ALÇAX (Qazax) – sadə. – *Urusdamın yaxşı xəsyəti var, alçax adamdı.*

ALÇI: ALÇI DURMAĞ (Salyan) – üzə durmaq, cavab qaytarmaq. – *Tərbiyəsiz uşa-ğın qaydasıdı alçı durmax.*

ALDAMAC (Qəbələ) – bağarası və ya bağ ilə həyət arasında keçid.

ALDAS (Qax) – tez, tələsik. – *Xoraqı <xörəyi> aldas yiyip çıxdı.*

ALDİL (Cəbrayıl, Şuşa) – hiylə, yalan. – *Aldilənən yazığı aparıf işə salıflar* (Şuşa); – *Aldilənən kişini yoldan çıxartdı* (Cəbrayıl).

ALEKAR (Meğri) – kötmən. – *Alağı ale-karnan vurulla.*

ALEYSUN (Şərur) – görməmiş.

A:LƏT (Cəbrayıl, Şəki) – b a x **alat**. – *Öyün a:lətdərini salmiyifdilər hələ* (Şəki).

ALĞAX-CULĞAX I (Gədəbəy) – qohum.

ALĞAX-CULĞAX II (Basarkeçər) – qar-maqarışlıq, dolaşlıq. ◊ **Alğax-culğax danış-max** – qarışlıq, ağılna gələnə danışmaq. – *Ə:, nə alğax-culğax danışsın?*

ALĞASIMAX (Cəbrayıl, Zəngilan) – töv-şümək, ürəyi döyünmək. – *Həbelə isdi olar, dayan birəz nəfəsimi dərim, ürəyim alğasıyır* (Zəngilan); – *Ürəyim alğasıyır, az qalır ağ-zımlan çıxax* (Cəbrayıl).

ALĞAŞ-ULĞAŞ (Gədəbəy) – qarmaqarı-şlıq, dolaşlıq. ◊ **Alğaş-ulğaş eləməx'** – qar-maqarışlıq, dolaşlıq eləmək. – *Canıñ sağ olsun, sən pütüncə alğaş-ulğaş ele:fsən, qoyunna-rın güzəminnən yaz yununu.*

ALĞAY-CALĞAY (Xaçmaz) – qohum-qardaş. – *Bizi məhlə bir-birinə alğay-calğaydı.*

ALĞAZZAMAX (İmişli) – ordan-burdan yemək. – *Qoyunu qışda buraxsan, koldan-kosdan alğazze:r.*

ALXAN (Qazax) – köndələn qazılmış xəndək yeri. – *Buzoylar alxandadı.*

ALXIM I (Ordubad) – göllənmə, göllənib axma (xırda çay və kanallardakı su haq-qında). – *Suyun bir yerə yığılıb axmasına bizzər alxım deyərək.*

ALXIM II (Kəlbəcər) – maili. – *Də:n <dəyənən> yeri alxımdı.*

ALXIMA (Çənbərək) – b a x **alxım II**. – *Yer alxımdadı deyən su durmur.*

ALXIT (Ağdam, Füzuli, Oğuz, Şəki) – ağac nehrə. – *Hər alxıt çaxliyəndə əyrən ver-rillər bizə* (Şəki).

ALI (Şərur) – gavalı növü. – *Alını aşaqıtkı ağaşdan yığ.*

ALICI (Qazax, Şəmkir) – qov. – *Alıcıya su dəyif yanmer* (Qazax).

ALİĞ (Kürdəmir, Salyan) – at, öküz, kəl və başqa heyvanların belinə çəkilən çul, keçə və s.

ALİĞLAMAĞ (Salyan) – çullamaq.

ALIX (Qazax, Şuşa) – b a x **alığ**. – *Öküz-dərin alığını al, pəyyə sal* (Şuşa).

ALIXLAMAX (Şuşa) – b a x **alığlamağ**. – *Hava soyuxdu, öküzləri alıxlamaq lazımdı.*

ALIM: ALIMINI VERMƏK // ALIMINI ƏTƏYİNƏ BÜKMƏK (Şərur) – abır vermək, məzəmmət etmək. – *Getdim alımını ətəyinə bükdüm.*

ALIMÇA (Qazax) – alça.

ALINDIRMAMƏY (Cəlilabad) – özünü bilməməzliyə vurmaq. – *Baxey gənnən, o özin saymaməzdığə virey, özin alındırmey.*

ALINNIĞ (Salyan) – alına bağlanan yaylıq, kiçik kəlağayı. – *Keçmişdə arvadlar alinniğ bağlardı; – Fatmada iki dənə alinniğ var.*

ALISIM (Meğri) – heyvan soyularkən dəri üstündə qalan nazik ət layı. – *Sən ət doğramaxdan ol, mən dərinin alisimlərin söyərəm.*

ALISIN (Gəncə, İmişli, Qazax) – payızda bitən ot. – *Yazıx Qulu qoyunu alısına saxlıyif (Gəncə).*

ALİŞDIMYANDIM (Bakı, Bərdə, Quba) – qırmızı yerlikli qiymətli ipək parça adı. – *Paltar giyərdig unnan, alışıdmyandım diyərdig (Bakı); – Alışıdmyandımı dö:lətdilərdi geyərdi (Bərdə).*

ALİŞI (Qazax, Şəmkir) – parlaq, cəlbədic, gözəçarpan. – *Alışı tuman vız-vızı, yanə:rəm, a dəlləx' qızı (Qazax); – Qədimlərdə alışı parçalar olardı (Şəmkir).*

ALİŞIX (Ağdam, Qarakilsə) – ocağın gözünə qoyulan quru çör-çöp, yonqar. – *Odun yaşdı, ojağın gözünə bir az alışıx qoy yansın (Ağdam).*

ALİŞQA (Şəhur) – kibrit.

ALİŞQAN (Naxçıvan, Ordubad, Şəhur, Yevlax) – bax **alışqa**. – *Alışqanı gəti, ojağı yandırım (Yevlax); – Alışqanən papruz yandı:rix, ləmpə yandı:rix (Şəhur).*

ALİŞMA (Ağdam, Cəbrayıl, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – bir neçə adamın şərikli (qoyun, mal və s.) müəyyən bir şeyi alıb bölüşməsi. – *Səlimin danasını kəsif alışma elədix' (Qazax); – Həsənin inəyini alışma elədix', hər paya 8 kilo düşdü (Tovuz); – Gəliş bir alışma eliyəx' (Şəmkir).*

ALİŞMAX (Tovuz) – dəymək. – *Daşı necə atdımsa, düz gediv atın qıyqılısınan alışdı.*

ALİŞMALAMAX (Çənbərək) – şərikli mal alıb kəsmək, bölüşdürmək. – *Əhmədin bir cöngəsi vardı, alışmaladıx.*

ALİŞMALIX (Şəmkir) – kəsilmək üçün şərikli alınan (heyvan). – *Dünən alışmalix bir qoyun almışdıx, andırı canavar çəpərdən aparıf.*

ALIVALLATMA (Çənbərək) – 1. əlaq otu. – *Güzdüyün atasın çəx'dix' deyn a:di içində alivallatma yoxdu; 2. zibil. – Üş put arpa aldix, elə təmizdi kin, içində alivallatma yoxdu.*

ALIZ I (Cəbrayıl, Meğri) – xəstə. – *Əlex'bər bir alız adamdı, nə işö: onnan idişirsənə (Meğri).*

ALIZ II (Ağdam) – könülsüz. – *Əli məni alız qarşladı.*

ALIZ III (Borçalı) – çiy kərpiç.

ALIZ-ALIZ (Salyan) – az-az. – *Qoyun xəsdələniş, otu alız-alız ye:r.*

ALIZDAMAĞ (Bakı) – qapmaq, qamarlamaq. – *Çöldə qu(r)tdar qoyni alızdadı.*

ALIZDAMAX (Meğri) – xəstələnmək. – *Dədəm üş gündü alızdıyıp.*

ALIZMAX (Bakı, Şamaxı) – qarmalamaq, tutmaq. – *Gülbala uşağı alızziyib (Şamaxı).*

ALİ (Naxçıvan) – albuxara. – *Biraz ali gətmişdim.*

ALQURA (Böyük Qarakilsə) – hər adi sözdən böyük mənə çıxaran.

ALLANC (Qazax) – açıq görünən, gözə tez çarpan yer. – *İnəx'lər o allancda otdordular.*

ALLANCAX (Şəki) – oyuncaq. – *Uşağa bir allancağ alsana.*

ALLANMAX I (Şəki) – baş qarışdırmaq; keçinmək. – *Də: <daha> nağa:rim, üşaxnan allanram bir tə:r.*

ALLANMAX II (Şəki) – qızarmaq (üzə aid).

ALLAŞMAX (Zəngibasar) – təqib etmək, çəkişmək. – *Hey allasıf, heş yole:tmir mənənən.*

ALMA (Zaqatala) – arabanın hissəsi.

ALMABAŞI (Lənkəran) – quş adı. – *Alma-başı ağajda yuva işdəmişdi.*

ALMACIL (Qazax) – balasını tanımayan, əmizdirməyən (qoyun). – *Almacil qoyunun balası ölər.*

ALMAX I (Şəmkir) – bitmək, göyermək, tutmaq. – *On dənə şitil basdırmışdım, hamsı alıf.*

ALMAX II (Qazax) – basmaq, tutmaq. – *Büyün it bir dovşan aldı.*

ALMALIX (Borçalı) – yanaq. – *Adamda iki almaliğ olor.*

ALMAMAX (Qazax) – 1. şübhələnmək; 2. öz balasını yaxınına qoymamaq (heyvana aid). – *Bu düyədən almeram dəlidi, doğanda diyəşən almyəjax balasını.*

ALMANNAMAX (Gəncə) – biabır etmək, abırını tökmək. – *Böyün Həsəni yaxşıca almannađım.*

ALMAŞDAMAX (Ağdam, Gəncə) – yoluşdurmaq. – *Arvatdar bir sa:tda zoğalı almaşdadılar* (Ağdam).

ALMAZ (Bərdə) – balasını ömməyə qoymayan (qoyun). – *Bu qoyun almazdı.*

ALNİYAL (Qax) – fikri dağınıq.

ALO:XAR (İmişli) – acgöz, çoxyeyən. – *Bizin inəg alo:xardı, yem çatdırmağ olmur.*

ALOŞ (Şəmkir) – ala-tala, adda-budda olan, qeyri-müntəzəm. – *Yer aloş qalır.*

ALPOTUN (Şəmkir) – acgöz, çoxyeyən. – *Alpotun kimi yi:rsən.*

ALSINNAMAX (Zəngibasar) – cana gəlmək, inkişaf etmək. – *Də:sən bamador şitiləri alsınnanır, xarab olmuycax.*

ALTDANYUXARI (Cəlilabad, Salyan) – tavan. – *Bizzə altdanyuxarı alçağ olar, şə:rdə hündür;* – *Altdanyuxarı taxdadan olır* (Salyan).

ALTDIĞ (İmişli) – cəhrənin hissəsi.

ALTIACIX (Şəki) – talvar. – *Altiacığın üstündə adam var.*

ALTIGÜLLÜG (Salyan) – yer altında yuva tiken göy rəngli quş.

ALU (Şərur) – gavalı. – *Gavaliya bizdə alu deyillər.*

ALUC (Quba) – alça. – *Git, ağajdan aluc dər.*

ALUX (Cəbrayıl) – bax **alğ**. – *Atın aluğun al, qoy təri soyusun.*

ALUXLAMAX (Cəbrayıl, Şəmkir) – bax **alğlamağ**. – *Əli, atı aluxla, minif gedəjəm başqa yerə* (Cəbrayıl).

ALUSUN (Zəngilan) – bax **ahısın**. – *Bə:ndə yaxşı alusun var, heyvannarı apar ora.*

ALUZI (Salyan) – qəsdən, acığa. – *Gəlin öydə savaşıb, odi bağa aluzi girmir.*

ALYAN-CALYAN (Şəmkir) – boş, mənasız, əhəmiyyətsiz. – *Səməd o qədr alyan-calyan danışdı ki, heç kəs bir şey qammadı.*

A:MA (Ağcabədi) – əl ilə ovulmuş tən-bəki. – *No:ruz, a:manı maña ver, bir qaylan çəkim.*

A:MAX (Ağdam) – xatırlamaq.

AMANAT (Şahbuz) – qonaq. – *Bı kəndə genə amanat gəlib.*

AMANƏBƏND (Bakı, Şərur) – davamsız, möhkəm olmayan. – *Taxtəbənddə çox gəzmiyün, amanəbənddü, uçulub elər* (Bakı).

AMBIL (Kəlbəcər) – xışa qoşulmuş öküzlərin birinci cütü. – *Ambıl öküzdər gərəx' qüvvətdi olsun.*

AMBILA-AMBILA: AMBILA-AMBILA GETMƏX' (Tovuz) – sağa-sola əyilərək getmək, səndələmək. – *Odur ey, dayım ambila-ambila gedir.*

AMBILMAX (Çənbərək) – səndələmək. – *Qulu çiyində də lapatqa ambılır;* – *Dada Murğuz genə ambılır.*

AMBIR (Sabirabad, Şəki) – axmaq, gic. – *Ambıra bax gör, sə: un veriblər gətirməmişən* (Sabirabad); – *Hər ambirin sözüne inananda həylə olar də:* (Şəki).

□ **Ambir götürməğ** (Bakı) – bərk çim-dikləmək.

AMBIRÇA (Meğri) – kiçik dağarcıq. – *Xıcca dağarcığa ambırça diyellər.*

AMBUR (Bakı) – kəlbətin. – *Amburı gət, mxi çıxardım.*

AMIX (Meğri) – kənar; girəvə. – *Amixdə dur, indi penir gətirecex'.*

AMIRRAMAX (Cəbrayıl) – bir şeyi acgözlüklə qamarlamaq, yığıdırmaq. – *Pəkuzə almanı amırradı.*

AMITQA: AMITQA OLMAĞ (Kürdəmir) – dadanmaq. – *Canavar bizim sürüyə amıtqa olmuşdi.*

AMMIR I (Salyan) – acgöz. – *Ammir Əblə-sən çox yiyəndi.*

AMMIR II (İmişli) – bax **ambır**. – *Sən nə ammur uşağsən, heç niyə yaramassan.*

AMNAĞ (Xaçmaz, Oğuz) – key, anlamaz. – *Cəlil olduqcan amnağ uşağdı* (Oğuz).

AN (Qax) – kandar.

A:ŋ I (Daşkəsən, Gədəbəy) – fəqərə. – *Bədəndə işdəy yer a:ŋdı* (Gədəbəy).

A:ŋ II (Qazax, Tovuz) – alın. – *Qəfəsini gəlinnər bağlardılar a:ŋarına* (Qazax).

ANABİLBİL (Qarakilsə) – çılpaq, lüt.

ANADİL (Qazax) – quş adı. – *Bizim öyün qavağında hər gejdə anadil ötör.*

ANAHADDIX (Zəngibasar) – xüsusiyyətçilik. – *Anahaddix vaxdı kim kiməydi.*

ANAHÜRÜYƏN (Şəmkir) – çılpaq, lüt. – *Anahürüyən gəzmə, sö:x dəyə.*

ANAXDAR (Başkeçid, Borçalı) – açar. – *Qapıyı anaxdardan qıfilla, gəl* (Borçalı).

ANAMƏYQURDAVERMƏ (İmişli) – uşaq oyununu adı. – *Uşaqlar anaməyqurdavermə oyneyir, ged sən də oyna.*

AŃARI (Gəncə, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – o tərəf, o yan, o biri tərəf, kənar. – *AŃarı dur (Qazax); – Bir az aŃarı dur görüm, a bala (Tovuz).*

AŃARI-BƏRİ (Gəncə) – məc. xırda-xuruş, şey-şüy. – *Bu tükənnən bir az aŃarı-bəri alif gəlirəm.* ◊ **Anarı-bəri danışmaq** – hərzə-hərzə danışmaq. – *Ağzını yığıdır, aŃarı-bəri danışma.*

ANAŞ (Xanlar) – hər işdən baş çıxaran, hər biclik və əməl bilən. – *Haşım kimi bu aralarda anaş kişi yoxdu.*

ANAŞDAQARNA (Bakı) – acqarına. – *Adə, anaşdaqarna su içmə.*

ANAYOLU (Gəncə) – ərə gedən qızın atasına gətirilən hədiyyə. – *O şalı anayolu almışam.*

ANBİR (Şəki) – b a x **ambır.**

ANDIMAX (Tovuz) – suda üzən vaxt nəfəsi tincixmaq, təntimək.

ANEYİN (Məgri) – qəribə, əcaib, gülməli. – *Harda aneyin işlər var Ruhilladan çixey.*

ANĞA (Dərbənd) – həm sifəti, həm də xasiyyəti pis (adam). – *Anğa adama yaxşuluğ ələməğ istəmiyədü.*

ANĞARMAX (Şərur) – başa düşmək, anlamaq. – *Onun sözdərin anğarmağ olmur.*

ANĞIR (Qazax) – o tərəf, o yan, o biri tərəf.

ANĞIRI (Balakən, Başkeçid) – b a x **anğır.**

ANĞİLİ (Zaqatala) – bitki adı. – *Orada yaxşı angili bitib.*

ANIX (İsmayılı) – üstüörtülü. – *Bu iş anıxdı.*

ANQA (Zərdab) – huşsuz. – *Əhməd çox anqadı.*

ANQALI (Şamaxı) – sərsəri, dəli. – *Adə, sən nə anqalı adamsan?!*

ANQƏRİB I (Cəlilabad, Şərur, Salyan) – az qala. – *İşıqlar sənəndə anqərib qaley bağrımız çatdıya (Cəlilabad); – Əli anqərib qalmışdı ki, tuta, Vəli qaşdı (Salyan).*

ANQƏRİB II (Salyan) – tez, tələsik. – *Əvə anqərib çatdım.*

ANQIL (Lənkəran) – tor toxunan xana. – *Tori anqilda toxi:ruğ.*

ANQİRKİ (Şəki) – o birisi, o yankı, o tərəfdəki. – *Anqurki öy Lətifindi.*

ANQİRTMAX (Çənbək) – məc. kəsmək. – *Bir heyvərə vələs <ağac adı> anqırdıflar qamışdıa.*

ANQUT I (Ağdam, Şuşa) – uzunboğazlı ördəyə oxşar quş. – *Zalım elə bil anqutdu (Ağdam).*

ANQUT II (Ağdam, Bakı, Dərbənd, Şamaxı) – acgözlüklə yeyən, hər nə gəldi yeyən. – *Zalım oğlu əlinə keçəni anqut kimi udur (Ağdam); – Anqut kimi nə versov udadı (Dərbənd).*

ANQUT III (Oğuz) – avam, qanmaz. – *Sən özünü lap anqut yerinə qoymusan.*

◻ **Anqut qalmaq** (Şəki) – tək-tənha qalmaq. – *Qonşu:n arvadının uşağı gedənnən so:ra anqut qalif.* **Anqutu çıxmaq** (Çənbək, Füzuli, Qarakilsə) – həddindən artıq ariqlamaq. – *Gedənin dannañmaxdan anqutu çıxıf (Füzuli).*

ANQUTBOĞAZ (Bərdə) – çox ariq, boğazı incəlmiş, uzunboğaz (adam). – *Yazıx anqutboğazın biridi, nə canı var ki?*

ANNAĞLI (Bakı) – mərifətli, qanacaq. – *Namxuda, bu uşağ nə annağlıdu.*

ANNAX (Şəmkir) – qanacaq, mərifət. – *Onda heş annax, mərifət nişanı yoxdu.*

AŃRI (Gəncə, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – b a x **aŃarı.** – *A çovan, aŃrıya itin qabağına dur, atdılar keşsin (Şəmkir).*

AŃRI-BƏRİ (Tovuz) – b a x **aŃarı – bəri.** – *Uşaxlara bir az aŃrı-bəri almışam.*

ANŞİRTMAX (Zəngibasar) – başa salmaq, anlatmaq.

ARA (Cəbrayıl, Zəngibasar) – gah. – *Ara oxuyur, ara da yazır (Zəngibasar).*

ARAÇAR (Ordubad) – taxtaya bəzək vurmaq üçün dülğərlikdə işlədilən kiçik rəndə. – *Ussa qəpənin bəzəyin araçarınan düzəldir.*

ARAĞAŞDAMMAX (Çənbək) – işıqlanmaq. – *Ay Həjal, arağaşdantıf, gə gedəx'.*

ARAĞNANƏ (Lənkəran) – nanə cövheri. – *Arağnanə sancının dərmanıdı.*

ARAXÇI-SORAXÇI (Qazax) – yersiz sorğu-sual edən. – *Söylü qarı yaman araxçı-soraxçıdı.*

ARAL (Təbriz) – sütun. – *Bi ağaşdan iki-üş aral çıxırdı.*

ARALIĞ (Kürdəmir) – boyunbağının ortasına salınan qiymətli bəzək şeyi. – *Bu boyunbağının aralığı çox baha alımb.*

ARALIX I (Qazax, Şəmkir) – hər tərəfi su ilə əhatə olunan quru yer, adacıq. – *Malı aralığa buraxmışıx* (Qazax); – *Aralıxda yaman odun var, gedif gətirməy isdi:rəm* (Şəmkir).

ARALIX II (Şəmkir, Zəngibasar) – mərz, iki zəminin, iki evin arası. – *Gədə atı aralıxda otardığı yerdə yedəyinnən qaçırdf* (Şəmkir); – *Bizim yerin aralığı burdandı* (Zəngibasar).

ARALIX III (Çənbərək) – kənddə adamların yığışib söhbət etdikləri xüsusi yer. – *Camahat yığılıf aralığa.*

ARANA (Dərbənd) – tövlə. – *Malları sal arana, qaçar;* – *Hamı heyvannarı salıb aranın qapısını ürt.*

ARANBASAR I (Ordubad) – aran, düzənlik. – *Aranbasar yerrərində çeşməni küling-nən çıxarallər.*

ARANBASAR II (Meğri) – yaylaqla aran yerlər arasındakı ərazi. – *İndi aranasarda heyvan saxlamazdar bu issiyən.*

ARANÇI (Qazax) – biçin işlərini qurtaranadək yayda aranda qalan adam. – *Arançılar piçinnən sonıra gələllər.*

ARAN-SARAN (Bakı, Salyan) – çox az, az-maz, azca, öteri. – *Bu ö:n tikilmegi aranasaran yadıma gəlir;* – *Aran-saran yadımda qalır* (Salyan); – *Sona yadıma lap aranasaran gəlir* (Bakı).

ARAOTU (Qazax) – yeyilən yabani bitki adı. – *Afərin, dur get, araotu yığı gəti.*

ARASI (Qax) – alət.

ARASSUYU (Tovuz) – əkinin yaz suyu. – *Əkinin yaz suyuna arassuyu, qış suyuna şumsuyu deyər ix'.*

ARBA (Cəbrayıl, İmişli) – bərabər. – *Cıdırda boz atnan sarı at arba gədirdilər* (İmişli); – *İkisi də arba gəldilər* (Cəbrayıl).

ARDANIŞ (Çənbərək) – ağac adı. – *Yaman ardamş biter bu dərələrdə.*

ARDO: (Salyan) – addım. – *Ardo:i bö:g olan at yegin olar.*

ARĞAC: ARĞAC KEÇMƏK (Füzuli, Salyan, Şəki) – təsiri keçmək. – *Bi arğac sənnən keşdi* (Salyan); – *Nağarmıssısa, arğaş sizdən*

keştdi (Şəki); – *Gənə arğaş sənnən keşdi* (Füzuli).

ARĞALI I (Culfa, Qazax, Naxçıvan, Ordubad, Zəngilan) – vəhşi qoç. – *Oyçu Mansır bir arğalı vurmuşdu;* – *Arğalı kimi mələdi* (Qazax); – *Arğalı yaman bijdi, onu hələmhələm vurmağ olmur* (Zəngilan); – *Mən arğalı görmüşəm, irəngi göyümsoy olordu, özü də qəyalarda olordu, buynuzdarı da çox uzun, yaxşı qətiyyətli olordu* (Qazax).

ARĞALI II (Qazax) – yaraşlıq, gözəxoş (inək). – *Arğalı inəyim var.*

ARĞAZ (Qazax, Sabirabad, Şəmkir, Tovuz) – arıq. – *Arğaz adam tərreməz* (Sabirabad); – *Quru Xalix arğaz adamdı;* – *İndi ad qoyuflar ona Xalix, bir az arğazdı da, ad qoyuflar Quru Xalix* (Qazax); – *Əpkər arğaz adamdı bu kətdə* (Tovuz); – *Arğaz adamdı səni kimi* (Şəmkir).

ARXA (Qazax, Şəmkir) – nəsil. – *Beş arxadı biz sırxanadan istifa:də ele:rdix';* – *Yeddi arxa dolanannan bəri görüşüf* (Qazax); – *Onun yeddi arxa dolanına nəhlət, bizim öymüzü yıxdı, əlimizi heçə-puçə çıxardı* (Şəmkir).

□ **Arxa gəlməx'** (Ucar) – qorxu gəlmək, hərbə-zorba gəlmək, hədələmək. – *Mənə arxa gəlmə, sənnən qorxmuram.*

ARXAJ I (Füzuli) – arəğac. – *Bizim qurd arxajdı.*

ARXAJ II (Başkeçid, Borçalı) – ilin isti fəsillərində sürü və naxırların açıq havada yatdığı müəyyən yer.

ARXANA (Qax) – pendir suyu.

ARXANC (Daşkəsən) – həyətyanı sahə. – *Arxanca qartof əkerix', qardalı əkerix'.*

ARXAŞ (Gəncə) – bax **arxaj II**. – *Beşə heş xəvərimiz olmuşuf, qoyun arxaşdan yellənif, özünü meşiyə verif, çaqqal üş toğlu yaralıyif.*

ARXIT (Füzuli, Oğuz, Şəki) – bax **alxıt**. – *Arxidı yu, sora qoy* (Şəki).

ARXUT (Füzuli, Oğuz, Şəki) – bax **alxıt**.
ARI (Ağdam, Füzuli, Qazax, Quba, Şahbuz, Şəmkir, Tovuz) – bax **ari**. – *Aydan arıyam, sudan duruyam* (Şahbuz); – *Aydan arı, sudan duru* (Qazax); – *Aydan arı, günən duru* (Tovuz).

ARICIL (Göyçay) – arı saxlamağa həvəskar.

ARİĞ-ƏNİZƏ (Ordubad) – arıq, cansız.
– Ə, *arığ-ənizə, kəs səsi*:

ARIQIRAN (Başkeçid) – quş adı.

ARILIX (Şahbuz) – arıxana, arı səbətləri qoyulan yer. – *Səbətli apar qoygunan arılığa*.

ARIMMAĞ (İmişli) – təmizlənmək, bəzənmək, yuyunmaq. – *Toy olmamış görürsən, qızlar yuyunuf arınıllar*.

ARITDAMAĞ (Quba, Xaçmaz) – təmizlənmək. – *Ağacın pöhrələrin arıtdadığ* (Quba); – *Aş pişirməyə dügi arıtdadığ* (Xaçmaz).

ARITDAMAX (Qazax, Şəki) – bax **arıt-damağ**. – *Yetim bir çuvux kəsdidi, arıtdadı, xanına verdi* (Qazax).

ARİ (Bakı, Xaçmaz) – təmiz, saf. – *Aydan ari, sudan duri* (Bakı).

A:RKİ (Tərtər) – o biri.

ARMAX (Şəmkir) – həvəskar, həvəslı. – *Mən işkiyə bir o qədər armax dəyiləm, amba yeri tüşəndə ayax gözdüyərəm*.

ARMIDAVAT (Füzuli) – yaz suyu. – *Zəmiyə üş su virərdix: çilə suyu, armidavat, bir də dən suyu*.

ARNA (Şəki) – ədavət.

AROY (Gəncə, Zəngibasar) – paltar yuyulduqdan sonra qalan çirkli su; murdar su. – *Ağız, paltarı yuyuf, aroyu niyə həyata tökürsən* (Gəncə).

ARPA-BUĞDA I (Tabasaran) – göy qurşağı.

ARPA-BUĞDA II (Qazax, Şəmkir) – növbə ilə oğlan və ya qız (doğmaq, olmaq). – *Sona arpa-buğda doğor, nişil oğlan doğdu, biyil də qız doğuf* (Qazax); – *Navatın uşağı həmişə arpa-buğda olur, gəh oğlan, gəh qız doğur* (Şəmkir).

ARRAMAX (Gəncə, Qazax, Şəki, Şuşa) – utanmaq, həya etmək, xəcalət çəkmək. – *Xalxdan arranerəm, yoxsa bu işə heş boyun qoymaram* (Qazax).

ARSALA (Qazax, Şəmkir) – heyvanın budunun aşağı hissəsi. – *Meytixan qoyunun arsalasını qanğırdı qırdı* (Qazax); – *O arsalıyı gəti, bir tişimə çekim* (Şəmkir).

ART (Göyçay) – arx.

ARTIMA I (Ağdam) – balkon, eyvan.

ARTIMA II (Ağdam) – uşaq oyunu adı.

ARTIMA III (Ağdərə) – balaca pilləkən.

ARTIMCIL (Göyçay) – artımlı. – *Darı çox artımcıl əkindi*.

ARTIRMA I (Ağdam, Şəki) – bax **artıma I**.

ARTIRMA II (Şəmkir, Yevlax) – bax **artıma II**.

ARVANA (Füzuli) – boz dişi dəvə.

ARVATDAMMAX (Cəbrayıl) – məc. lovğalanmaq. – *Arvatdamma, a:z, otu yerində*.

ARZIMAN (Qazax) – dərd, intizar, nigərançılıq. – *Uşağın arzımanı çəkəram, gəlif çıxmadı*.

AS (Şahbuz) – səs. – *Uzaxdan asın allam*.

ASALA (Çənbərək) – bax **arsala**. – *Qoyunun asalası fətirə bix'dix', çölö:tüdüx'*.

ASDA (Ucar) – xuruş. – *Aşın yanında asda da var*.

ASDAL (Meğri) – palıd ağacının gövdəsində əmələ gələn ot. – *Çixeyəm palıda ki, asdal yığım*.

ASDAMMAX (Şəmkir) – asi olmaq. – *Asdamma, a bala, asdamma*.

ASGÜLÜ (Lənkəran) – çiçək adı. – *Asgülü susuzduğunun yandı*.

ASIX (Qax) – qaşqabaq.

ASI-KİFİR (Yevlax) – günahkar. – *Məni ası-kifir eləmə*.

ASIRĞA (Xanlar) – dərman bitkisi adı. – *Asırğanın kökünü qurudullar, döyüllər, qəndə qatıf ye:llər, qurdu tökür*.

ASKİFİR: ASKİFİR OLMAĞ (Kürdəmir, Salyan) – yorulmaq. – *Şə:rdə səni axdarmağdan askifir oldum* (Salyan).

ASMA I (Cəbrayıl, Qazax, Şəmkir) – saxlamaq üçün dərilib asılan meyvə. – *O asma-dan bir nar qopart, yə:x'* (Şəmkir).

ASMA II (Şahbuz) – əl-üz dəsmalı asılan yer, asqı. – *Asmada məhrəba olar*.

ASMALI I (Culfa) – piti. – *Bu gün yaxşı asmalımız var*.

ASMALI II (Lənkəran) – qarpız və yemiş asmaq üçün qamışdan toxunmuş bağ.

ASMALIĞ (Biləsuvar, Cəbrayıl, Salyan) – içinə qaşqı, çəngəl, bıçaq qoymaq üçün ipdən toxunmuş torba. – *Asmalığdan qaşığ götür* (Biləsuvar); – *Qaşığıları asmalığa qoymuşam* (Salyan).

ASRAL (Şəmkir) – kəndirotu. – *Asraldan kəndirənən yağ əmələ gəlir*.

ASSI (Dərbənd) – hirsli, acıqlı (adam). *Bizin Məmmədağa assı adamdı.*

ASTAM (Zaqatala) – b a x **astamur**. – *Xəmiri astamnan kəliyirix.*

ASTAMAT (Ordubad) – tütün növü adı. – *Astamat yaxşı çəhməli tütündi.*

ASTAMUR (Zaqatala) – ərşin. – *Xəmiri astamurnan qazısına.*

ASTARPAMBI (Zaqatala) – toyun birinci günü.

ASÜKÜN (Zəngibasar) – naşükür. – *Adam bu qədər asükün olmaz.*

ASVA (Çənbərək) – ərzaq. – *Asvamız biyil çoxdu.*

AŞ I (Gəncə) – dərini və gönü aşılamağa məxsus maddə. – *Dərilləri aşa qoymuşdux.*

AŞ II (Basarkeçər) – əriştə. – *A Balle, aş pişiribənə?*

AŞAFATMA (Yevlax) – qövsi-qüzeh.

AŞD (Salyan) – dinc, sakit. – *Qəfər, aşd ot!*

AŞDAMAX (Cəbrayıl, Təbriz) – gönü duzlu suda aşılamaq. – *Göni aşdamışux* (Təbriz).

AŞDIRIMÇA (Bakı) – dilli (adam).

AŞXA (Zəngilan) – quru otun heyvan yeyəndən sonra qalan qırıntıları. – *Avxırdakı aşxanı tək ə:nə, heyvannara təzə ot qoy.*

AŞID (Salyan) – b a x **aşd**. – *Bayram, aşid qal;* – *Çingiz, aşid dur.*

AŞIĞ (Ucar) – düymə.

AŞIĞCI (Salyan) – musiqi üçlüyü. – *Aşığçılar olmasa, toy da olmaz.*

AŞIPIŞI (Basarkeçər) – qonaq-qonaq (uşaq oyunu adı). – *Ana, aşıpişi oynurdux.*

AŞIRMAX I (Gəncə, Qazax, Şəmkir) – məc. malı və ya pulu dağıtmaq, yersiz xərc-ləmək. – *Fərasətsiz oğuldu, atasının var-yoxunu aşırıdı, lüt qaldı* (Gəncə).

AŞIRMAX II (Ağbaba) – məc. yemək. – *Ə, bu cörəyi aşır.*

AŞIXLAMAX (Ağdam) – bəyənmək. – *Məsələn, qızı aşixliyif hə:sin alırix.*

AŞIXLI (Qazax) – heyvan ayağının diz hissəsi. – *Yeməyə aşixli yaxşıdı.*

AŞQAL (Şəmkir) – arıq, döllüyə yaramayan (qoyun). – *Bu dağda nə ki aşqal qoyunum vardı, hamısını satdım.*

AŞQALLAMAX (Çənbərək) – sürünün içindən arıq qoyunları seçmək. – *Çovan sürüyü aşqalladı.*

AŞQALLAMAX (Şəmkir) – xarab olmaq, pozulmaq, yaramaz olmaq (qoyun haqqında). – *A balam, aşqallanıf gedif, onnan sağa qoyun olmaz, sat, başınnan rədd elə.*

AŞQARA (Oğuz) – xuruş, plovun qarası. – *Çiğirtməli aşın aşqarası ayrıdı, qo:rmalı aşınkı ayrı.*

AŞNABUB (Bakı) – hop-hop. – *Qaya:n altınnan aşnabub uçatdı.*

ATAĞACI (Ağdam, Şəmkir) – 1. dabbağ-xanada gönün suyunu sıxmaq üçün işlənən ağac alət (Ağdam); 2. damın üzərinə döşənən nazik ağac (Şəmkir). – *Öyün üstünü örtməkçün bir araba atağacı aldım.*

ATAĞAR I (Şəki) – ağac adı.

ATAĞAR II (Zaqatala) – alçaq ağaclı meşələr.

ATAĞIZDI (Çənbərək) – məc. sözü keçən, sözü ötən. – *Atağızdı yə:si var Məsinin, saxlasın dayna.*

ATALAMAX (Ordubad) – yumaq. – *Əkin vaxdı biz ənvələcn yeri suynan atalayırux.*

ATALIX (Şəki) – başlıq (keçmişdə qız köçərkən atasının oğlan evindən aldığı pul və ya qızıl). – *Qızın atası diyir bi bu qədər sənnən atalığ alicam.*

ATAVÜL (Zaqatala) – 15–20 dərzdən ibarət taya. – *Bafaları atavülə yığışdırin.*

ATDAĞAŞ (Qazax) – uşaq oyunu adı. – *Ə, gəlin bir atdağaş oynıyax.*

ATDAMMAX (Şəki, Zəngibasar) – yola düşmək, getmək. – *Pilo-çilonu yidilər, işdilər, so:ra ata minəsidi, atdanasıdı; – Gəlin iki günə kimi atdanasıdı; – Toyıydı qızın, savax atdā:r* (Şəki).

ATDAMPAÇ (İmişli) – arxın dar yeri. – *Burda yaxşı atdampaç var.*

ATDANDIRMA (Şəmkir) – könd toylarında atlılar ata minən zaman zurna ilə çalınan hava (marş). – *Əyə, Tünü, qonaxlar atdanır, bir atdandırma çal!*

ATDARDAKİMİNATI (Törtər) – uşaq oyunu adı.

ATDI: ATDI LOBYA (Ağdam, Şəki) – ağaca və ya kola dırmaşan uzun sarmaşıqlı lobyə. – *Atdı lobyə saralıf, yığmax lazımdı* (Şəki). ◊ **Atdı yerpənəx'** (Şəki) – şaxə dırmaşan uzun taglı xiyar.

ATDIBAŞ (Göyçay) – uşaqların qarğıdan qayırdıqları oyuncaq at. – *Alginan bu qarğımı, get özünə atdibaş qayır, oynaginan.*

ATDIX (Şərur) – qırılmış, parçalanmış buğda dənəsi.

ATDOL (Kəlbəcər) – bitki adı.

ATDURUM (Bakı) – zirək, dəcəl, hər şeyə baş qoşan. – *Qız döğür a, atdurumdu, boşdan tük aparır.*

ATGÖTÜ (Basarkeçər) – yabani bitki adı. – *Ə, siyırquyruğı əvəzinə atgötü yığmisan.*

ATILAMA (Gədəbəy, Şəki) – ovduq (su ilə qatığın qarışığından hazırlanmış sərinləşdirici içki). – *Yangıya qatıq atılması; – Oynü <hər gün> atılama içməsəm, durammaram yayda* (Gədəbəy).

ATILAMAX (Qarakilsə, Şəki) – nehrə çalxamaq. – *Qatıx yığılıf qalutdı, atılanasıldı* (Şəki).

ATICI (Qazax) – keçəçi. – *Atıcı qəlif düzəldər.*

ATICILIX (Qazax) – keçəcəlik. – *Ləzgi Vəli atıcılıxnan dolaner; – Bu geder atıcılığ örgəner.*

ATİTİRƏN (Borçalı) – quş adı. – *Atitirən də quşdu.*

ATQAYTARAN (Qazax) – quşqonmaz, iritikanlı bitki adı. – *Atqaytaran batdığı yer çox yaman ajişer.*

ATQULAĞI I (Qazax) – bir bərabərdə, müvazi, qoşa, yanaşı. – *Hələ ki dəli Hasan-nan Cırıxburun atqulağı gedellər, sonra görəy hası ötəy.*

ATQULAĞI II (Qarakilsə) – həmyaş, yaşıd. – *Mənnən Mahacir atqulağıtıx.*

ATQULANÇARI (Qazax) – qulançar (ye-yilən yabani bitki adı). – *Souxbulax vazqalında basajır gələndə 10 kom atqulançarı satdım.*

ATQUŞU (Sabirabad) – göycəqarğa. – *Atquşunun əti öskürəy dərməndi.*

ATQUVANİ (Xaçmaz) – toylarda at çarılan zaman çalınan hava. – *Bunnan qabağa həməşə tuylarda atquvani çaldurub cavannar atdaran hüçət sürətdilər.*

ATLAMA (Kəlbəcər, Qazax, Qəbələ) – bax **atılama**. – *Atlama ürəx' sərnidən şeydi* (Qazax); – *Gəlinbaji, ürəyim yanır, mənə atlama hazırıa* (Qəbələ).

ATMA (Kürdəmir, Ordubad) – evin üstünə qoyulan ağac, tir. – *Əvin üsdə atılan ağaca atma deyərıx* (Ordubad).

□ **Atma çay** (Xaçmaz) – şirin çay. – *Bir atma çay ver, içim.*

ATMACALAMAX (Çənbərək) – dağıtmaq. – *İfan bir ay döy geydiyi köynəx', gənə atmamacalanıf.*

ATMƏY (Cəlilabad) – üyütmək. – *Də: rmana on dağıyəcəm fikir verdim, yavaş atey.*

ATUDAN (Şərur) – acgöz. – *Onun elə atudan uşağı var ki.*

ATUF (Qax) – papiros.

AULU (Qax) – çobanların daşla oynadıqları oyun adı.

AUPAY (Qax) – çobanların bişirdikləri iri qarğıdalı xingalı. – *Bi də qorıyın çobanlar aupaş pişirip, hərəyə dörd-beş paylıylar.*

AVA I (Hamamlı) – ipdən toxunan gödək geyim. – *Nənəm maña ava toxuyur.*

AVA II (Çənbərək) – bax **aba I**.

A:VA (Qax) – gicgah. – *Senin a:vasına elə yumrux çallam gözünən çirə atılar.*

AVAD (Göyçay) – quru kol-kos.

AVADANNIĞ (Kürdəmir) – məhsuldar yer. – *Nar kolpalarımın yeri avadannığdı deyni, biyil yaxşı boy atıblar.*

AVA-QAVA (Mingəçevir, Şəki) – forma, görünüş.

AVAL I (Qax) – məhəllə.

AVAL II (Göyçay, Qazax) – əngəl, bəla, çətinlik. – *Bu comuş aval oldu bizə, ot yemer; – Ə, sən də maña aval olduñ* (Qazax); – *Tülkü toyuxlara aval olub* (Göyçay).
◇ **Avala tüşməx'** (Qazax) – çətinliyə düşmək. – *İşim avala tüşüf.*

AVAR (Bakı, Gədəbəy, Salyan, Zəngilan) – 1. qamış növü adı (Salyan); 2. quru ot, külək, çırpı (Bakı, Gədəbəy, Zəngilan). – *Bir əz avar yığın, alav qoyax* (Zəngilan); – *Adə, birez avar kötginən, təndiri otdiyeg* (Bakı); – *Ay İrvə:m, avar yığgınan pərdiyə; – Ə:, arvat, avarsız da torpaxlanarmı pərdi?* (Gədəbəy)

AVARÇI (İmişli) – avara. – *Sə:n oğlun yap avaraçı uşağıdı.*

AVARAKAR (Ordubad) – işsiz. – *Həsən, niyə avarakar gəzirsən?*

AVARAQULI (Bakı) – boş-boş gözən, işsiz. – *Əlpaşa avaraquelinin biridi*.

AVAZIMAĞ (Bakı, Kürdəmir, Şamaxı) – rəngi qaçmaq, solmaq, soluxmaq.

AVAZIMAX I (Gədəbəy, Gəncə, Qazax) – bax **avazımağ**. – *Bir bax, gör irəngi nejə avazıyıfdı* (Gəncə).

AVAZIMAX II (Çənərbək) – taxılın biçin vaxtını keçirmək.

AVC: AVC ELƏMƏX' (Meğri) – inkişaf etmək. – *Yeri peyinniy olduğunna soğan yaxdı avc eliyir*.

AVDAL (Gəncə, Şəki, Şəmkir) – axmaq, sərsəri. – *Avdalın biridi, u:n sözünə inamma* (Şəki); – *Özünü itirif, laf avdal kökünə düşüf* (Şəmkir).

AVDALQAJI (İmişli) – başdansıvdu. – *Avdalqajı işin xeyiri olmaz adama*.

AVECƏ: AVECƏ OLMAX (Meğri) – qoşqu heyvanlarını növbə ilə işlətmək. – *Avdillaynan mən, Şəxsıvarınan da sən avcə ollux*.

AVXARRAMAX (Cəbrayıl) – itiləmək. – *Usda baltamızı yaxşı avxarrıyub*.

AVIC (Böyük Qarakilsə) – 400 qramlıq ölçü qabı.

AVIR (Gədəbəy) – məc. geyim, paltar. – *Bi:l qoyune:dənnən avır qalme:f məndə; – Avırımız da olmadı, mərkə: çıxax irəli ayaamlar*.

AVIRFMALI (Kəlbəcər) – içli. – *Avırfmali kömbə bişirdik*.

AVIRIX (Cəbrayıl) – ərənət. – *Tərəkəmələr çubuğu avırax verillər*.

AVIRRATMAX (Gəncə) – məc. üst-başını düzəltmək, təzə paltar geydirmək. – *Büyün bizim gedəni apardım bazara, avırratdım*.

AVIRTDAX (Cəbrayıl, Qarakilsə, Meğri) – kök, dolu (adam). – *Uşax vaxdı Əhməd avırt-dağıdı* (Cəbrayıl).

AVIRTDAXLAMAX (Qarakilsə) – kökəlmək.

AVIRTMAC (Qubadlı) – xörək adı. – *Avırt-maca bizi qonağ elə*.

AVLAMA (Füzuli, Cəbrayıl) – məhsulu başdansıvdu, ordan-burdan yığma. – *Təzə açmış pambığı avlama yığıllar* (Cəbrayıl).

AVLAMAX (Cəbrayıl, Qarakilsə) – məhsulu başdansıvdu, ordan-burdan yığmaq.

– *Birdan-ordan avlayın, çıxıxsın gəssin* (Qarakilsə).

AVMA (Ağcabədi) – ərınmiş yağla pendirin qarışığı. – *Ay baji, ma: avma ver*.

AVRUĞ (Füzuli) – çay qırağında olan qamışlıq. – *Avruğa getmişdix'*.

AVSAR (Füzuli) – dəvənin noxtası. – *Dəvənin başına vurulana avsar, atın başına vurulana çılav deərix'*.

AVSARRAMAX (Füzuli) – dəvəni noxtalamaq. – *Dəvəni avsarradım*.

AVŞALA (Qax) – çömçə. – *İrəlilərdə avşala diyərdix, hindi çömçə*.

AVŞAR I (Füzuli) – südü çox olan (qoyun). – *Avşar qoyundu*.

AVŞAR II (Qarakilsə) – balaca xəncər. – *O, həmişə özünən avşar gəzdirdirdi*.

AVŞARRAMAX (Ağcabədi, Füzuli) – 1. sağmaq (Füzuli). – *Qoyunu avşarradix*; 2. südün hamısını sağmaq üçün heyvanın yelinini ovuşdurmaq, sıxmaq (Ağcabədi). – *Qoyunun yelininnən tutuv iki əlinnən avşarrasan, südü çox çıxar*.

AVŞATMAX (Qax) – qəlbini sındırmaq, qırmaq. – *Menin ürəğini avşatıp*.

AYAĞALTI I (Biləsuvar, Kürdəmir, Laçın, Salyan) – pilləkən. – *Ayağaltı qayıtdırmağa taxda almışam* (Biləsuvar).

AYAĞAŞMA (Bərdə) – valideynin ərə gedən qızının evinə ilk gedişi. – *Qızı ərə vərənnən so:ra ayağaşmıye:dirix'*.

AYAĞÇI I (Lənkəran) – qapı-qapı gəzib mal alıb-satan, xırdavatçı, çərçi.

AYAĞÇI II (Lənkəran, Salyan) – 1. xeyirdə və şərdə xidmət edən adam (Lənkəran); 2. kuryer (Salyan). – *Ayağçimiz zirəng adamdı*.

AYAĞÜSTÜ (Quba) – məclisdə qonaqlara xidmət edən adam.

AYAX (Naxçıvan) – uzaq, kənar. – *Naxçıvan mərkəzdən ayaxdı*.

AYAXLI (Qazax) – yuxayayan. – *Ayaxlıda xamır yayılar*.

AYALGA (Bərdə, İmişli, Şəmkir) – ləqəb. – *Onun ayalğası Çəpərdələndi* (Şəmkir); – *Çaqqal Cəfərin ayalğasıdı* (Bərdə).

AYALMASI (Oğuz) – cır alma. – *Ha bizim tərəflərin hamısında ayalması olur*.

AYAMA (Culfa, Naxçıvan, Ordubad, Şahbuz, Şərur) – ləqəb. – *Bu kənddə hamının ayaması var* (Şərur).

AYAMAĞ (Kürdəmir) – axtarmaq, yada salmaq. – *Ötən gününü ayason yaxşıdı; – Heç bizi ayamırsan.*

AYANAT (Culfa, Kürdəmir, Sabirabad, Şərur) – kömək. – *Hökmət mənə ayanat eliyir* (Culfa).

AYANDA-SAYANDA (Meğri) – hərdən bir, ayda-ildə. – *Haspulat ayanda-sayanda gələr Əldəriyə, Bakıda oler.*

AYARPARA (Qazax) – qadınların yaxaya, boyuna taxdıqları zinət şeyləri.

AYAR I (Borçalı) – ürəyiaçıq, gülərüzlü. – *Mənim ayar adama xoşum var.*

AYAR II (Cəbrayıl, Oğuz) – tez seçən, müəyyənləşdirən. – *Sə:n gözüün ayardı, bı neçə kilov olar?* (Cəbrayıl).

AYAR III (Şəki) – məhsuldar. – *Qurda yaxşı baxıllar, doydurullar, onda ayar olur.*

AYARBAZ (Bərdə, Qarakilsə) – zarafətçil. – *Ayarbaz adam adamı güldürər* (Bərdə).

AYAZDAMMAĞ (Bakı) – soyuqlaşmaq (hava haqqında). – *Havalar birdən ayazdandıb.*

AYAZIMAX I (Ağdam, Borçalı, Qazax, Mingəçevir, Şuşa) – xəstəlikdən ayılmaq. – *Beş aydı yaterdim, naçaxdim, yenijə ayazımşam* (Borçalı).

AYAZIMAX II (Cəbrayıl, Zəngibasar) – sakitləşmək, açılmaq (hava haqqında). – *De-yəsən, yağış ayazıdı* (Zəngibasar); – *Hava ayazıyır* (Cəbrayıl).

AYBA (Yardımlı) – yeməli yabani bitki adı.

AYBABAQORXURAM (Ağdam) – uşaq oyunu adı.

AYBOĞAN (Çənbək) – ağcaqanada oxşar xırda cücü. – *Qamışdıda gün batcağına ayboğan adamın gözündə dolur.*

AYDIRMAX (Kürdəmir) – demək, söyləmək, anlatmaq. – *Anasına aydırdı ki, o qızı isseyir.*

AYDİTDİ (Bərdə) – uşaq oyunu adı. – *Uşaxlar aydıtdi oynuyur.*

AYI (Ağdərə) – oxu arabanın altında (arxa hissədə) saxlamaq üçün işlədilən taxta. – *Qavaxdakına qır* (bax **qır III**) *de:illər, daldakına ayı.*

□ **Ayı çıxımax** (Cəbrayıl) – iş-ışdən keçmək, işi bitmək. – *Arvadın ayı çıxıf, dirilən döyi.*

AYIBALASI (Ağdam, Bərdə, Gədəbəy, Kürdəmir, Tovuz) – çiy kərpic. – *Ayibala-sınnan tikilən öyün andır qalsın* (Bərdə).

AYICACAĞI (Şəmkir) – yabani bitki adı. – *Ayıcacağın bizdər yemirəx'.*

AYIFINDIĞI (Şuşa) – 1. yabani ağac adı; 2. həmin ağacın meyvəsi. – *Ayifindiği qəşəx' yeməli meyvədi, həmi də yağlıdı, şirindi.*

AYIL (Dərbənd) – kəndir, bağ, ip. – *Uşağ-lar ayılın odun ayıllayıb gətirdilər.*

AYILASMAX (Şəmkir) – zorbalasmaq, iriləşmək. – *Dadaşın kiçiy oğlu nə yaman ayılaşf, heş tanıyammadı.*

AY-İLDİZ (Bərdə, Füzuli) – qiymətli parça adı. – *Mə:m qızıma bir das ay-ildizdan pal-tar verin* (Füzuli).

AYILLAMAĞ (Dərbənd) – şələ bağlamaq. – *Odu ayıllayıb gətirətdi uşağlar.*

AYIL-MAYIL (Qazax) – heyran. ◊ **Ayıl-mayıl olmaq** – heyran olmaq. – *Qız elə gö-zəldi, adam baxanda ayıl-mayıl olar.*

AYIMMAX (Göycay) – dincəlmək.

AYINDIRMAĞ (İsmayilli) – utandırmaq. – *Adə, uşağı ayındırma.*

AYIN-ŞAYIN (Meğri, Şərur) – arxayın. – *Ayın-şayın otumuşdux, çörex' yeyirdix', əmir Ərşət atdı töküldü kəndə* (Meğri).

AYIRTDAMAX (Qazax, Şəmkir) – bax **ağartdamax**. – *Bir əz düyü ayırtıda, aş pişirəx' (Şəmkir); – Ay bala, get bu yerimizin pöh-rənini ayırtıda; – Düyüdə suluf olar, de:rix' kin, bu düyünün sulufun ayırtıda* (Qazax).

AYIRTMAÇ (Ağdaş) – pöhrə.

AYIŞMAX (Qazax) – artmaq, siddətlən-mək (xəstəlik haqqında). – *Naxoşun xəstə-liyi ayışer, ölər; – Şiş gün-günnən qalxsa <qalxsa>, ona ayışmax de:llər.*

AYQAX I (Qax) – bələdçi.

AYQAX II (Naxçıvan) – təlxək. – *Keçmiş vaxda şahların yanında ayqax olardı; – Bu ayqax nə qədər söz deyir, Şa:bbas gəlmir.*

AYQAL (Yevlax) – laqeyd.

AYLAMAĞ (Quba) – gəzib-dolanmaq, hərəlmək. – *Gidağ bir az aylanağ gəlağ.*

AYLIĞA (Borçalı) – bax **ayalğa**. – *Bu kətdə aylığıası olan çoxdu.*

AYLIXÇI (Şəki) – bir ayda 30 əməkünü alan.

AYMAĞ (Füzuli) – söyləmək, demək. – *O mā: söz aydı.*

AYMALAMAX (Kürdəmir, Tovuz) – basmarlamaq, boğuşmaq. – *Qoyma, ittər bir-birini aymalıyif öldürər* (Tovuz).

AYNA I (Bakı, Gəncə, Qazax, Şəmkir) – 1. pəncərə (Gəncə). – *Havalər soyuxlaşır, usda tafsəydx aynalar saldırardıx*; 2. şüşə (Bakı, Qazax, Şəmkir).

AYNA II (Ağdərə) – əlin içi. – *Əlimin aynasına tikan batıf.*

AYNAGÜL (Xanlar, Şəmkir) – pəncərənin şüşə salınan yeri. – *Aynam aynagülə sahıllar, soyux gəlmir* (Şəmkir); – *Aynagülüyə ayna salıllar kın, işıx tüşün öyə* (Şəmkir).

AYNAX (Ağcabədi, Bərdə, İmişli, Şuşa) – məzəli, şən, zarafatlı. – *Bu kətdə Yəhya aynaxdı* (Ağcabədi); – *Aynax Həsən bizi güldürdü* (Şuşa).

AYNAXLAŞMAĞ (İmişli) – şən olmaq, şənəlmək. – *Tay aynaxlaşıf sənin bu oğlun, qavax qaradimməzdi.*

AYNAX (Oğuz) – artmaq. – *Külfət aynıyif, hindi hamı işdi:r.*

AYNID (Çənbərək) – eybəcər, çirkin. – *Osman aynid adamdı.*

AYNIMAX (Qazax) – sağalmağa başlamaq, yaxşılaşmaq. – *Əmim xəstəydi, indi yuaş-yuaş aynıyer.*

AYNİMAĞ (Xaçmaz, Şəki) – inkişaf etmək (bitki haqqında). – *Yazda ağajdar aynımağa başdıyadı* (Xaçmaz); – *Lovyə ehmişx, heç aynımıyi* (Şəki).

AYPƏRƏX' (Qazax) – qızıldan və ya gümüşdən qayrılmış yarım dairə şəkilli qadın bəzəyi, aypara.

AYRANAŞI (Ağbaba, Masallı, Zəngibasar) – dovğa. – *Yaxşı ayranaşımız var, qonağ ol* (Masallı).

AYRANQUŞU (Kəlbəcər) – qaza oxşar çöl quşu adı. – *Ayranquşu ən çox yerə tüşər.*

AYRANNI; **AYRANNI AŞ** (Lənkəran) – dovğa. – *Fəridə, patlı taxçadan ver, ayrannı aş bişirim.*

AYRANNIX I (Gəncə, Şəmkir) – itlərə ayran tökmək üçün qazılan çuxur. – *Ay qız,*

ay qız, ayranmığa ayran töx', itdər ajınnan öldü (Gəncə).

AYRANNIX II (Gəncə, Şəmkir) – qarın, mədə (istehza ilə). – *Ayranmığna no:luf, bu qədər yeməy ola:r?* (Şəmkir).

AYRANVERMƏZ (İmişli) – xəsis. – *Mı:n xalası ayranverməz arvadıdı, əliyaçığ dö:rdi.*

AYRASI (Şəki) – təəccüb. ◊ **Ayrası qalmax** – məəttəl qalmaq. – *Söynün işinə mən lap ayrası qaldım.*

AYRAZ (Mingəçevir) – başqa. – *Sənnən ayraz mən heş kəsi tanımuram.*

AYRANAŞI (Lerik) – bax **ayranaşı**.

AYRI-SAYRI (Xanlar) – başqa, kənar. – *Bir ayrı-sayrı sözü gətdi, ortalığı qatdı.*

AYYAR-UYYAR (Oğuz) – uydurma. – *Ayyar-uyyar danışıf.*

AZA (Lerik) – çöldə qurumuş mal təzəyi. – *Aza yığmağa gedirəm.*

AZARGƏZDİRƏN (Şəmkir) – həmişə xəstə olan. – *Zalım oğlu elə quruyuf, laf azar-gəzdirənə oxşuyur.*

AZARNƏK (Ucar) – yarımxəstə, zəif. – *Azarnək adam ağır işdər görəmməz.*

AZAYLAMMAX I (Cəbrayıl, Zəngilan) – öz-özünə deyilmək, şikayətlənmək. – *Genə nə azaylannersən, no:luf sə:* (Zəngilan).

AZAYLAMMAX II (Meğri) – tənbelləşmək, tənbellik etmək. – *Ta:runin ver günü azaylenerəm Mığrıya getməyə.*

AZAYLAMMAX III (Çənbərək) – yuxuda sayıqlamaq. – *Keçəmən Mühəmmət bejje yaman azaylandı.*

AZBAR (Dərbənd) – həyət. – *Mən gidəndə uşağlar məkdəbin azbarında oynıyeydilər.*

AZIX (Qazax) – yol azuqəsi.

AZIXDIRMƏX (Ağcabədi) – fikrini yayındırmaq, çaşdırmaq. – *Ə:, məni azıxdırma.*

AZILAMAX (Çənbərək) – meyvəni əbəs yerə yığıb yerə tökmək. – *Uşağ almıyı bəşindəja azılıyıp yerə töküf.*

AZIMCUR (Sabirabad) – bir az, bir qədər. – *Azımcür oxıyıp-yazmağ billəm.*

AZIRINQI (Şəmkir) – azca. – *Maña azırınqı pul lazımdı.*

AZIRQA-AZIRQA (Ağcabədi) – az-az, azacıq. – *Bu kətdə hər meyvədən azırqa-azırqa var.*

AZITMAX (Şəmkir) – azdırmaq. – *Bizi azıtdı, özü gizdəndi.*

AZİŞMAX I (Qax, Şəki) – itmək, yayınmaq. – *Gözdən azışan kimi qorxuya düşüü (Qax).*

AZİŞMAX II (Qazax) – kəskinləşmək, şiddətlənmək (xəstəlik haqqında).

AZİXLƏMƏX' (Meğri) – acıyıb ötmək (xəmir haqqında). – *Ruqiyyə, xamır azıxliyir, təndirdə durmeçex', tez gə.*

AZİŞMAX I (Şəki) – azmaq. – *Yolu azışmışdım, zornan tapbişəm sizi.*

AZİŞMAX II (Şəki) – huşunu itirmək. – *Hağlı azışifdi, gedə danışığımı bilmiyi heç.*

AZQINTI: AZQINTI DÜŞMƏX' (Ağdam) – azmaq. – *Kəşmişdə olur iki uşax, ollar azqıntı düşür, itir.*

AZMAN I (Bakı, Ordubad) – iri, çox böyük, nəhəng. – *Bakidə azman öylər tikilir (Bakı); – Atam bir azman keçdi aldı (Ordubad).*

AZMAN II (Ağdam, Bakı, Beyləqan, Borçalı, Cəbrayıl, Füzuli, Qarakilsə, Ordubad, Şamaxı, Zəngilan) – 1. altıillik “qoyun” (Bakı, Beyləqan, Cəbrayıl, Füzuli, Qarakilsə, Ordubad, Şamaxı); 2. dördillik “qoyun” (Ordubad, Zəngilan); 3. qocalmış qoyun, keçdi (Ağdam, Borçalı, Füzuli).

AZNOUR (Kəlbəcər) – qarınqulu. – *Möysün çox aznour adamdı, heç nəynən doymur.*

AZPUÇUX (Xanlar) – azacıq. – *Oradakı-lar da hamsı köçüf, azpuçux qalan da gələ, orda qalmaz.*

Bb

BABA (Başkeçid, Təbriz, Füzuli) – ata. – *Babam maña kitab alıf* (Başkeçid); – *Get gör, baban gəldimi öyə?* (Füzuli).

BABAQULU I (Gəncə) – boz rəngli mər-can. – *Bajımın babaqulları itif.*

BABAQULU II (Gəncə) – ilbiz. – *Əyə, babaqulunu niyə öldürürsən, yazıx döymü?*

BABAYOĞURT (Gəncə) – yalançı pöhləvan. – *Sən nə babayoğurt kimi atılıf tüşürsən?*

BAB: BAB GƏLMƏX' (Ağdam, Qarakilsə, Şuşa) – 1. üstün gəlmək, qalib gəlmək (Ağdam, Şuşa). – *Sən mā: bab gələmməzsən* (Ağdam); – *Mā: bab gələn hələ anadan olmu-yuf* (Şuşa); 3. məc. cavab vermək, öhdəsindən gəlmək (Qarakilsə); – *Ona bir bab gəldi ki, nə tər.*

BABİLBAS (İmişli) – şayiə. ♦ **Babilbas aparmağ** (İmişli) – şayiə yaymaq. – *Fatma babilbas aparır, ya:nı şa:ya aparır.*

BABLİTMƏÇ (Lerik) – böyütmək.

BACA I (Biləsuvar, Təbriz, Yardımlı) – pəncərə. – *Bacam ört* (Biləsuvar); – *Bacanın üssündə çirax asılmışdı* (Təbriz).

BACA II (Culfa) – taxça.

BACA III (Balakən) – bacanaq. – *Əsədin bacası Bakıdan gəlir.*

BACĞUN (Zaqatala) – şax, ağacın kəsilməmiş nazik budaqları. – *Bacğun tök, təndir yaxşı qızarsın.*

BAD I (Basarkeçər, Bərdə, Gəncə, Naxçıvan, Şərur, Yevlax, Zəngilan) – 1. təndir qurmaq üçün tərkibinə keçi qılı qatılmış sarı torpaqdan hazırlanan palçıq (Gəncə). – *Badı döyün təndirin qra:nı qayrax*; 2. palçıqdan hazırlanmış təndir hissələri (Bərdə, Basarkeçər) – *Altı-yeddi baddan olur təndir* (Bərdə); – *Baddarı hazırta təndir qoyax* (Basarkeçər).

BAD II (Kəlbəcər, Şəki, Ucar) – 1. qazma evlərin ortasında palçıqdan qayrılmış ocaq yeri (Kəlbəcər) – *Bizim evin badı çox dərin tüşüf*; 2. ocağın, kürənin kənarlarına düzülən kərpic (Şəki, Ucar). – *Kürənin badı qızmışdı*

(Şəki); – *Bu ocağın badı bir az bö:y olsa yaxşı olardı* (Ucar).

BAD III (Ucar) – ağac qabığı.

BAD IV (Qazax) – çiy kərpic. – *Bir bad evim var.*

BAD V (Meğri) – su arxının kənarları. – *Uxarı su gedip ki, baddar da islanıp.*

BADA (Zaqatala) – əmiarvadı, əmidostu. – *Bada, acmışam, bir az yemək ver.*

BADADİK (Zəngibasar) – ot adı.

BADAĞ (Ucar) – badalaq. ♦ **Badağ qurmağ** – badalaq vurmaq, badalaq gəlmək. – *Bi ko: döylü, adama badağ qurur.*

BADAĞLAMAG (İmişli) – uzağa qaçmaq üçün heyvanın iki ayağını bir-birinə bağlamaq. – *Ə:, qoyunu badağlamamisan, quzu əmmeyib?*

BADAX I (Xaçmaz, Quba, Qusar) – camış balası. – *Badax gəlmədi* (Quba).

BADAX II (Zaqatala) – mis qab.

BADAX III (Gəncə, İmişli, Qazax) – uzağa qaçmamaq üçün quşların, heyvanların ayaqlarına bağlanan ip. – *Xoruzun ayağında badax olmasa, uçuf qaçar* (Qazax).

BADAX IV (Qazax) – badalaq. ♦ **Badax vurmaq** (Kürdəmir, Hamamlı) – badalaq vurmaq, badalaq gəlmək. **Badax qurmaq** (Qazax) – 1. mane olmaq; 2. kələk gəlmək. – *Novruzun bağını alıf qıtarmışdım, bilmə-rəm kimsə badax qurdu, qoymadı.*

BADAX V (Hamamlı, Kürdəmir) – dayaq. ♦ **Badax vurmaq** (Hamamlı) – dayaq vurmaq.

BADAXLAMAX (Qazax) – badalaq vurmaq. – *Uzun adamı tez badaxlıyif yıxmağ olar.*

BADAL (Təbriz) – yalançı. – *Badal adam-nara hörmət eləmir dilə.*

BADALĞA (Gədəbəy) – kələk. ♦ **Badalğa gəlməx'** – kələk gəlmək, aldatmaq. – *Mā: badalğa gələmməzsən sən.*

BADAMAĞ (Cəbrayıl, Əli Bayramlı, İmişli, Qarakilsə) – bax **badağlamağ**. – *Qoyunu badiyin, qaçmasın* (İmişli); – *Apar quzunu bada, gə bira* (Qarakilsə); – *Qoyun quzuya süit vermiyəndə onu badiyırığ* (Əli Bayramlı).

BADAMCAN (Kəlbəcər) – bağlarda bitən cır ərik. – *Badamcanın çağlası çox acı olur.*

BADANA (Qazax) – işsiz, boş. – Badana adam dağaətməz. **◊ Badana e:rə** (Qazax) – əbəs yerə, boş yerə. – *Badana e:rə burda nə:zərsən?*

BADAR (Kəlbəcər, Qarakilsə) – kiçik ökin sahəsi. – *Bu badar görəsən kimindi?* (Kəlbəcər)

BADARBUCAX I (Bərdə, Mingəçevir) – dağınıq, pərakəndə. – *Evin şeyləri badar-bucaxdı* (Bərdə).

BADARBUCAX II (Qarakilsə) – yanaşı, bir-birinə yaxın. – *Əx'diyimiz yerrərin hamısı badar-bucaxdı.*

BADDAXLI (Ağdam, Göyçay) – palçıqlı. – *Ayağı baddaxlı hara girirsən?* (Ağdam).

BADDAMAC (Şamaxı) – yaxşı bişirilməmiş. **◊ Baddamac eləməy** (Şamaxı) – yaxşı bişirməmək. – *Quymağı baddamac elədün, biz yimiyəcəüg.*

BADĞIR (Şuşa) – dudkeş.

BADIC (Bakı) – uzunboğaz corab.

BADIQUŞ (Qax) – eybəcər.

BADIMAX (Qazax) – suyun qarşısını kəsmək.

BADIRĞA (Çənbərək) – ot biçmək üçün ayrılan sahə. – *Sədir, bizə badırğanı nə vaxt verəcəx'siñiz?*

BADIRĞALANMAX (Çənbərək) – soyumaq, həvəsdən düşmək. – *Nərman işdən badırğalandı, da: <daha> işdiyəmmir həməşəki kimi.*

BADIRQAYI (Ağbaba) – vəhşi. – *Elə bil badırqayı böyyüf.*

BADIŞ I (Ağdam, Bərdə, Borçalı, Füzuli, Hamamlı, Qazax, Şərur) – başqaları ilə dəyişik düşməmək üçün toyuğun ayağına tikilən əski parçası, nişan. – *Bizim töyxların hamısının ayağına badiş tix'mişəm* (Ağdam); – *Töyüğüün ayağına cımdadan tikillər, olur badiş* (Borçalı); – *Badişi töyoğun badına bağlerix'* (Başkeçid); – *Ay qız, fərələbə badiş tix', qonşunun töyxularıynan dəyişix' tüşməsin* (Qazax).

BADIŞ II (Qazax) – baldıra geyilən boğazlıq. – *İş adamına badiş çox yaxşıdı.*

BADIŞ III (Salyan) – nazik corab. – *Badiş nazik coraba diyillər.*

BADIŞ IV (Hamamlı) – təndirə çörək yaparkən qola geyilən qolçaq. – *Çörəyi yapanda badiş gey, əliñ yanmasın.*

BADIŞDAMAX (Borçalı) – başqaları ilə dəyişik düşməmək üçün toyuğun ayağına əski parçası (nişan) tikmək. – *Töyüğü badiş-dıyullar ki, qonşunkuyınan dəyişix' tüşməsin.*

BADI (Quba) – saxsı nimçə. – *İkimizi bir badi aş doydurmaz.*

BADIÇƏ (Oğuz) – mis piyalə. – *A:z, ma: bir badiçə gət, doğrama yi:jəm.*

BADİRİNC (Naxçıvan) – gözəl qoxulu göyörti növü.

BADIY (Qax) – bacı. – *Badiy, Qullu <Güllü> badiy evdədimi?*

BADIYAN (Başkeçid) – nanə.

BADIYƏ (Quba, Şəki) – 1. saxsı piyalə (Quba); 2. qulpsuz mis qab, badya. – *İnəx'dən bir badiyə süt sağdım* (Şəki).

BADKEŞ I (Gəncə, Qazax, Şuşa, Tərtər) – müalicə məqsədi ilə xəstənin kürəklərinə qoyulan banka, stəkan, küpə. – *Söyuxdəymənin birimci dərmanı badkeşdi* (Gəncə); – *Gejə arvad badkeş salmaseydi kürə:mə, işim xarabıdı* (Tərtər).

BADKEŞ II (Şahbuz) – həcəmət, xəstədən qan almaq üçün buynuzdan hazırlanan alət. – *Badkeş qanı zəli kimi sümürür.*

BADKEŞ III (Qazax) – divarda daşların və ya kərpiclərin arasına vurulan suvaq. – *Öyə badkeş vurdurajam.*

BADRİC (Ordubad) – dərman bitkisi adı. – *Mədədə daş olanda badricin suyun sıxıb, xəsdiyərillər.*

BADYANNIX (Şamaxı) – dustaq üçün evdən aparılan xörək, yeməli şeylər. – *Həsən üçün dünən qazamata badyannix aparmışdım.*

BAFA (Ağdam, Bərdə, Cəbrayıl, Füzuli, Gədəbəy, İmişli, Qarakilsə, Qazax, Quba, Oğuz, Salyan, Şəki, Şəmkir, Tovuz, Zəngilan) – 1. bir neçə çəngədən ibarət biçilmiş taxıl və ya ot bağlaması (Cəbrayıl, Füzuli, Şəmkir, Tovuz). – *Bafaları yığıf dərz bağlerix* (Şəmkir); – *Dörd bafadan bir dərz olur* (Füzuli); – *Bişdix'cən bafeyi belə qoyurux, yığırix üçün-beşin bəndəmni:f dərz bağle:rix* (Tovuz); – *Beş bafa bir dərz əmələ gətirir* (Cəbrayıl); 2. dərz (Şəki).

BAFARD: BAFARD ELƏMƏX' (Çənbərək) – dözmək, davam gətirmək. – *Göhcənin qoyunu burda bafard eləmir.*

BAFDA (Hamamlı, Qazax) – 1. əlvan parçadan paltara tikilən haşiyə (Qazax); 2. zərli

parça adı (Hamamlı). – *Bafda dingiyə həm gözəllix' verirdi, həm də onu saxlırdı.*

BAFYA (Göyçay) – b a x **bayxa**.

BAFYALAMAX (Göyçay) – xırda və seyrək tikişlə tikmək.

BAĞA (Basarkeçər, İmişli, Qazax) – atın topuğunda əmələ gələn xəstəlik adı. – *Bağa atın dırnaı:nnan bir az yuxarı, büküx'də olur, dırnaı uzanır tüşir* (Basarkeçər). ◊ **Bağa gətirməx'** (Qazax). **Bağa olmax** (Basarkeçər, İmişli, Qazax). – *At bağa:tiref qaçammer; – Sarı maydan so:radan bağa oldu* (Qazax); – *Bağa olanda atın ə:ği şişir, onu da doli:lər, yaxşı olur* (Basarkeçər).

BAĞABURCU (Çənberək) – ağacda əmələ gələn mamır. – *Biyl palid ağacında heyvərə bağaburcu əmələ:lif.*

BAĞALA (Şamaxı) – moruq mürəbbəsi. – *Bağala çox daddı olur.*

BAĞANA (Şuşa) – papaq tikmək üçün yararlı quzu dərisi. – *Bir bağana almışam laf Buxara dərisinə oxşuyur.*

BAĞANAX (Gəncə, Qazax, Şəki, Şuşa, Ucar) – 1. qoşadırnaqlı heyvanlarda iki dirnağın arası; 2. iki barmağın arası; 3. qılçaların bədənə birləşdiyi yer. ◊ **Bağanağını ayırmax** (Qazax, Şuşa) – ayaqlarından tutub iki hissəyə ayırmaq, parçalamaq. – *Yekə-yekə danışma, bağanağını ayıraram* (Qazax); – *Acıgımı tutduma, bağana:ni ayıraram* (Şuşa).

BAĞANCAĞ (Quba) – b a x **bağançağağ**.

BAĞANÇANAĞ (Sabirabad) – heyvanın ayaqlarında olan buğum, bənd.

BAĞARA I (Bakı) – quyudan su çəkmək üçün qurğu. – *Eşi, at nödü, zad nödü, bir yabım var, onu da bağareyə qoşuram. – Xırı sulamağçın bağara gəregdü.*

BAĞARA II (Kürdəmir) – sap çarxı. – *Dünən dükannan iş dənə bağara aldım.*

BAĞATİKANI (Ağbaba) – yabanı bitki adı.

BAĞBAŞI (Bakı) – oğlan evi tərəfindən qız evinə göndərilən bağ novbarı, sovqat, xonça. – *Ağəz, bildü:n? – Dünannarı qo:şmuzun qızıyçın bağbaşı gəlib; – Xalam qızıyçın bağbaşı gəlib, anam ordoydu, bir də əxşəm gələr.*

BAĞÇI (Qazax) – biçilmiş taxılı toplayıb dərz bağlayan adam. – *Piçinçilər çoxdular, bağçı təx'di bağle:f yetirmer.*

BAĞDAMAŞ (Qazax) – bardaş. – *Bağdamaş qılçalarımı laf qırdı, munu çıxardan tünbətün olsun!*

BAĞDANUS (Gəncə) – cəfəri (göyerti adı). – *Bə:zi pişmişdərə bağdanus töküllər.*

BAĞDAŞ (Qazax) – b a x **bağdamaş**. – *Biz bağdaş quruf oturorix.*

BAĞDATI I (Ağdam, Bərdə, Tərtər) – qamış və ya ağacdan tikilən ev. – *Əvvəl bir bağdatı tix'dimişdim özüm, so:ra bu evi tix'dim* (Ağdam).

BAĞDATI II (Hamamlı, Qazax) – şərf. – *Toyda kimin atı keşşəydi, ona nəmər bağdatı verillərdi* (Qazax).

BAĞIR I (Gəncə, Kürdəmir, Qax, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Şəmkir, Şuşa) – qaraciyər. – *Bağır kavavı yaxşı olur* (Şəki); – *Qoyunun bağırınnan yaxşı kavaf yedix'; – Lət ürəx'də olsa öldürər, öhvədə olsa öldürər, bağırda olsa öldürməz, zayıf olar* (Qazax).

BAĞIR II (Ağdam, Cəlilabad, Füzuli, Kürdəmir, Quba, Şəki) – ürək, qəlb. – *Qorxudan unun bağırı yarıldı* (Quba); – *İsdiədən bağırim çatdadı* (Şəki).

BAĞIRBEYİN (Ağcabədi, Ağdam, Gəncə, İmişli) – qaraciyər, quyruq və beyindən hazırlanan yemək növü. – *Ay arvad, bir bağırbeyin pişir yeə:x'* (Ağcabədi); – *Bağırbeyin yaxşı şeydi, yeməli şeydi, əziz qonağa pişirilərlər onu* (Ağdam); – *Yaxşı bağırbeyin pişirmişdix' dünnən* (Gəncə).

BAĞIRDAĞ (Quba, Salyan, Şəki, Zaqatala) – bələkbağı, uşağı beşiyə bağlamaq üçün parçadan hazırlanan enli bağ. – *Bağırdağı gəti, uşağı bağla, yıxılmasın* (Şəki); – *Bağırdağı çox çəkmə, uşax boğular* (Zaqatala); – *Uşağın belinə bağırdağı bərk çək ki, yü:rüx'dən yıxılmasın* (Salyan).

BAĞIRDƏLƏN (Basarkeçər, Qazax, Şəmkir) – yabanı bitki adı. – *Zəhrimar bağırdələn arpiyə qarışif xarav eliyif* (Qazax); – *Coravıma bağırdələn doluf* (Şəmkir).

BAĞIR-ÖFGƏ (Ağcabədi) – b a x **bağır-öyfə**. – *Bağır-öfğə payız yaxşıdı yemə:.*

BAĞIR-ÖYFƏ (Borçalı) – 1. qaraciyər və ağciyər; 2. icalat. – *Bü:n bağır-öyfə almışam bişirməyə.*

BAĞIŞDAMA (Bərdə) – valideynlərinin toydan sonra qızına verdiyi hədiyyə. – *Qızıma bir yaxşı qızıl sa:t bağışdama verdim.*

BAGIYA (Mingəçevir) – qız evi ilə oğlan evi arasında bağlanan müqavilə, şərt.

BAĞLAMA I (Tovuz) – qapı və ya pəncərəni arxa tərəfdən bağlamaq üçün taxta parçası.

BAĞLAMA II (Kürdəmir) – 1. balqabaqdan hazırlanan xörək adı. – *Ci:m bağlama bişirmişdi*; 2. qozdan hazırlanan xörək adı.

BAĞLAMA III (Culfa) – yastıq. – *Milax kəndində yasdığa de:llər bağlama*.

BAĞLAMA IV (Qazax, Şəmkir) – qıfıl-bənd. – *Sənə bir bağlama də:rəm, açammazsan* (Qazax).

BAĞLAMA V (Hamamlı, Kürdəmir, Qazax, Şəmkir) – içərisində yarıya qədər taxıl olan bağıl çuval. – *Bir bağlama dünən ü:tdüm* (Şəmkir); – *Bir bağlama buğdam var, onu at haraviya* (Qazax).

BAĞLAMAX I (Kürdəmir, Qarakilsə, Qazax, Yevlax) – qayıрмаq, düzəltmək. – *Əmoğlum yaxçı qəpi, pəncərə bağlıyır* (Qarakilsə); – *Söyün kişi yaxşı araba bağlıyır* (Yevlax).

BAĞLAMAX II (Qazax) – deyişmə zamanı rəqibə qalib gəlmək (aşıqlar arasında). – *Üş gün bular deyişdilər, dördümcü günün günortasında Aşix Söyün ağ keşişin qızını bağladı*.

BAĞLAMÇA (Ucar) – boğça. – *Bağlamçada paltar var*.

BAĞLANC (Borçalı, Qazax) – oğlanın nişanlısına apardığı hədiyyə. – *Oğlan qıza – nişanlısına bağlanə aparer, qızın anası da oğlana köynəx' verer*; – *Bağlanənin içində alma, armut, kişmiş, findix, cö:üz, uzunsaq-qalı qanfet olor* (Qazax).

BAĞLANCAX (Ağcabədi, Kəlbəcər) – bax **bağlamça**. – *Bağlanəcxədə tuman-köynəx' olur, aparırax hamama* (Ağcabədi); – *Ə, bir gör, mənim bağlanəçəyim ordadı mı?* (Kəlbəcər).

BAĞLANÇA (Göyçay, Mingəçevir) – bax **bağlamça**.

BAĞLAŞMA (Culfa) – şeirlə deyişmə. – *Aşixların arasında bağlaşma çox olur*.

BAĞLAŞMAĞ (Cəlilabad) – şərtləşmək. – *Bi arvadnan bağlaşdım ki, səni sua saleyəm üç dəfə*.

BAĞLO:UC (Cəlilabad) – ülgüc. – *Bağlo:ucnan onun başın kəsərdim*.

BAĞRIBADAŞ (Ağdam, Gəncə, Qarakilsə, Qazax, Meğri, Tovuz, Zəngilan) – canbir, dil-bir dost. – *Ollar bağrībadaşdılar, biri harya gessə, o biri də garəx' gedə* (Gəncə); – *Ə, mənnən bağrībadaş ha döysən, anarı dur-sənə* (Tovuz); – *O sənnən bağrībadaşdı nədi, hare:dirsən, dalıncax gələr* (Zəngilan).

BAĞTAMİL (Bakı) – zərli parça adı.

BAHALU (Lerik) – məc. hörmətli.

BAHANQU (Lənkəran) – tək, tənha, yalqız.

BAHARBƏND (Ucar) – ilin yağmurlu vaxtlarında qaramalı salmaq üçün üstüörtülü daldalanacaq. – *Yağışdı, apar malları bahar-bəndə sal*.

BAHARBƏT (Mingəçevir, Ucar) – bax **baharbənd**.

BAHARI (Biləsuvar, Şuşa) – qısa qollu qadın paltarı. – *Baharını bizim yerdə arvadlar ge:ir* (Şuşa); – *Anamın yaxşı baharısı vardı* (Biləsuvar).

BAXACAĞ (Əli Bayramlı, Salyan) – yağın hazır olub-olmamasını yoxlamaq üçün nəhrənin içinə salınan nazik ağac, çubuq. – *Baxacağı yer görüm yağ olub?*; – *Baxacağı nehriyə salallar, yağın olmasını bilməgə* (Salyan).

BAXDALAMAĞ (Bakı) – uduzmaq. – *U, var-yoxun qumarda baxdalayıb*.

BAXTABAX (Bakı) – lotereya. – *Gəl gedeg baxtabax oynamağa*.

BAXYA (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – bax **bayxa**.

BAXYALAMAX (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – bax **bafyalamax**. – *Mumu əlində tez baxyalə ver ma:* (Ağdam).

BAJABAJA (Borçalı) – gənclərin Novruz bayramı ərəfəsində oynadıqları oyun. – *Baja-baja Novruz bayramında olur*.

BAJAXLI (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – kənarına qulp yapışdırılaraq bəzək kimi işlədilən qızıl pul. – *Zərgər Yunusdan üç dənə baxaxlı aldım* (Şuşa); – *Dədəm mə: bir dənə baxaxlı bağışdadı* (Ağdam).

BAJAQUŞU (Hamamlı) – qaranquş. – *Bajaquşu həməşə damda yuva qurur*.

BAJILIX I (Ağdam, Bərdə, Şuşa, Tərtər) – 1. ögey bacı (Ağdam, Şuşa, Tərtər). – *Onnan baxılığix, doğma dö:ülüx', atadan birix', anadan ayrı* (Ağdam); 2. rəfiqə (Bərdə). – *Elə*

adam olur ki, bajılığ olur biri:nən, onun xəti-rini bayıssınan çox isdi:r.

BAJILIX II (Daşkəsən, Gədəbəy, Xanlar) – gəlinin sağdışı və ya soldışı. – *Qızın bir bajılığ olur, bir də yengəsi* (Daşkəsən).

BAJQIN (Qax, Oğuz) – çəpər çəkmək üçün kol və ya çırpı topası. – *Bajqınnan çəpər qayrılar, on ilə kimi qalır* (Qax).

BAQALA (Şəki) – kiçik saxsı qab. – *Bi baqalada qatıx saxladım, qalanın töx'düm nəhriyə.*

BAQATA (Basarkeçər) – xəmir mayası.

BAQQAMA (Dərbənd) – körpə uşaqlar üçün yumurta və undan hazırlanan xörək.

BALABİRÇEG (Bakı) – birçək, bəzək məqsədi ilə qadınların qoyduğu saç.

BALABUĞUD (Yardımlı) – tələsik. – *İşi çox oləndə xurəgi də balabuğud bişirəy.*

BALADƏMİR (Ağdam) – gönün tükünü təmizləmək üçün alət. – *Ay usta, o baladəmiri mənə ver.*

BALAĞ I (Ağdam, Biləsuvar, İsmayılı, Kürdəmir, Lənkəran, Naxçıvan, Tovuz) – camışın körpə balası. – *Balağı pəyyə sal* (Kürdəmir); – *Bizim balağımız boğulub öldü* (Biləsuvar); – *Comuşun balağını kölgüyə bağla* (Tovuz); – *Balağ xəndəyə düşüb boğulub* (Lənkəran).

BALAĞ II (Füzuli) – qamışa oxşar bitki adı. – *Gərəx' gedif bir az balağ qıram gətirəm.*

BALAĞAGİRƏN (Şamaxı) – fişəng növü.

BALAX I (Ağdam, Culfa, Gəncə, Kürdəmir, Qazax) – b a x **balağ I**.

BALAX II (Qax, Şəki, Zaqatala) – ot adı. – *Qişə balax yığmasax malmı saxlamax olar?* (Qax); – *Balağı mal yaxşı yiyir; – İki arava balax çalif tapiyə yığmışux* (Şəki).

BALAXANA (Cənubi Azərbaycan, Kürdəmir, Naxçıvan, Sabirabad, İrəvan) – 1. evin üstündə əlavə tikilən balkonlu otaq (Cənubi Azərbaycan, Kürdəmir, İrəvan). – *Balaxana yayda sərən olur* (Cənubi Azərbaycan); 2. mətbəx (Naxçıvan). – *Gülnaz xala balaxanadan çıxmır*; 3. evin arxa tərəfində olan kiçik artıma (Sabirabad).

BALAQANCILA (Zəngilan) – hay-küy, qarışıqlıq. ♦ **Balaqancıla salmax** (Zəngilan) – hay-küy salmaq, qarışıqlıq salmaq. – *Ə; bi balaqancıla salma görəx' nə de:illər.*

BALAMAN; BALAMANDA QANDIRMAX (Basarkeçər) – işarə ilə başa salmaq, him-cimlə başa salmaq. – *Ona balamanda qandırdım kın, bura bizim yer döyül, dur aradan çıxax.*

BALAMÜRSƏL (Şamaxı) – qırmızı qabıqlı turş nar. – *Bu il bazara balamürsəl gəlmir.*

BALASQA (Qazax) – dördçarxlı araba.

BALATA I (Qazax) – dəri aşılamaq üçün kül, kəpək və duzun qarışığından düzəldilən xüsusi məhlul. – *Balata qayır aşdıyax dəriyi; – Dəriyi balatıya qoymuşdum, indi götürürf tükünü təmizdiyəjəm.*

BALATA II (Tərtər) – xəmir mayası. – *Balatani ma: gəti, a:z, xamır qatajam.*

BALATI (Ağdam, Daşkəsən, Gədəbəy, Gəncə, Qax, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Təbriz, Ucar, Yevlax, Zaqatala) – b a x **balata II**. – *Az, balatı qoy xamır yoğurajam* (Qazax); – *Obaşdan balatı aləcəm, çörək pişrəcəm* (Qax); – *Xamıra balatı qatmasan çörə:n içi linc olar* (Daşkəsən); – *Balatı salıyx xamra, aciyi* (Şəki).

BALATILIX (Gəncə) – 1. mayalıq xəmir. – *A Ziveyda, xamırı kündəliyəndə balatılıx götürməmiş olma*; 2. balatı qabı, xəmir mayası saxlanılan qab.

BALAVQI (Şəur) – köməkçi.

BALBA I (Oğuz, Şəki, Zaqatala) – yeyilən yabanı bitki adı. – *Orda çoxlu balba bitib* (Zaqatala); – *Çiyim balba dennəmağa gidifdi* (Şəki).

BALBA II (Qax, Şəki, Zaqatala) – müxtəlif pencər, göyərti, yağ, düyü və sairədən hazırlanan xörək. – *Balba yaxşı yiməli xörəx'di* (Şəki).

BALBACAN (Qax, Zaqatala) – sağdış.

BALBAĞAN (Qax, Zaqatala) – sağdış.

BALBALI (Qazax, Tovuz) – kola oxşar bitki adı.

BALBAS (Ordubad) – iri gövdəli, quyruqlu qoyun cinsi.

BALBAZ (Gəncə) – b a x **balbas**. – *Neçə ildi ki, göycənilərin əyağı kəsilib ta: balvas gətirmillər.*

BALBİR (Kürdəmir, Salyan) – torun suya batmaması üçün onun kənarlarına bağlanan taxta parçaları. – *Balbırın çoxı qırıldığına tor suda batdı* (Salyan).

BALBİ (Zaqatala) – darı küleşı. – *Balbini tök inəklər yesin.*

BALBORANI (Göyçay, Hamamlı, Kürdömir, Şamaxı) – balqabaq. – *Anam ləzətdi balboranı bişirif, gedəx', yeəx'* (Hamamlı); – *Anam dünən balboranı bişirmişdi* (Şamaxı).

BALDAĞ (Göyçay) – üstü yastı dağ.

BALDARAŞ (Ucar) – bardaş. – *Qulço:u uzatma, baldaraş qur otu.*

BALDARIŞ (Şəki) – b a x **baldaraş.**

BALDIRCAN (Balakən) – pomidor. – *Baldircanımız qızarıb.*

BALDUNGÜLÜ (Qazax) – palto düyməsi. – *Baldona tikilənə baldungülü deyərix'; – Baldungülü yekəjə olor.*

BALEYMİRSƏL (Kürdömir) – b a x **balamürsəl.** – *Baleyminsəllər yiməlidü.*

BALGÖZ (Qazax) – daş sındırmaq üçün çəkic. – *Daş qırma: gederem, balgözü maña ə:ti.*

BALXI (Borçalı, Qazax) – 1. tənəbəl; 2. maymaq.

BA:LI (Balakən, Qax, Şəki) – giləs. – *Məkətbəbin həyatindəki ba:lı ağacdarı çiçəkləyib; – Bizim ba:lmız dəyib* (Balakən); – *Ba:lılarımız gətirmiyitdi biyil* (Şəki). ◊ **Ba:lı giləs** (Qazax) – albalı.

BALIĞUDAN (Borçalı, Göyçay, Qazax) – vağ (balıqla qidalanan boğazı uzun quş). – *Balğudan da quşdu, balıx ye:ir* (Borçalı).

BALIX: BALIX DƏMİRİ (Qazax) – dörd-təkərli arabanın qabaq və dal oxlarının altından bərkidilən uzun dəmir hissə.

BALIXÇI (Şuşa) – uşaq oyunu adı. – *Gəlin balıxçı oynuyax.*

BALIXGÖTÜRƏN (Kəlbəcər) – vağ (balıqla qidalanan boğazı uzun quş).

BALIQQA (Borçalı) – baltikanının meyvəsi. – *Baltikanının meyvəsinə balıqqa de:iler.*

BALTABIÇAX (Kürdömir) – böyük bıçaq, qəmə. – *Baltabiçağı taxçadan ver, bı əti qıçalıyım; – Baltabiçağınan yekə şeyləri doğru-yurux.*

BALTABIÇ (Zaqatala) – cökə ağacının çiçəyi. – *Uşaxlar baltabiç yığmağa gediblər.*

BALTAQIRAN (Qazax) – möhkəm ağac növü adı. – *Baltaqıran çox bərk olor.*

BALTİKANI (Borçalı) – giləmeyvəli kol adı. – *Baltikanının meyvəsinə balıqqa de:lir.*

BALVA I (Şəki) – b a x **balba I.**

BALVA II (Gəncə, Şəki) – b a x **balba II.** – *Anam böyün balva pişirmişdi* (Gəncə).

BALYAR (Kürdömir, Ucar) – dəmiryol keçidi. – *Maşın balyardan keçib dayandı* (Ucar).

BAM (Təbriz) – borc. – *Orda dö:lət bam verir.*

BAMBA (Gədəbəy) – loğma, iri tikə. – *İşdən yenijə:lmışdim, ağzıma bir bamba əpbəy almamış ça:rdılar ıdariya.* ◊ **Bamba vurmax** (Şəmkir) – iri loğmalarla, iri tikələrlə yemək. – *Həsən bir elə bamba vurdu kun, yerində heç zad qalmadı.*

BAMBALAMAX (Çənərbək, Kürdömir, Şəmkir) – loğmalamaq, iri tikələrlə yemək, çox götürüb yemək. – *Qaşıx yoxudu, Murtuz qatığı yuxuyın bambaladı* (Çənərbək); – *Bir sini xəngəli uşaxlar bambaladılar, bəyaxdan ötürdülər* (Şəmkir).

BAMBAZ: BAMBAZ QAYĞANAĞI (Min-gəçevir) – pomidorlu qayğanaq.

BAMBIĞ (Lənkəran) – qamış. – *Qıza, Tünzalə, bambığı bəri ver.*

BAMİYƏ (Cənubi Azərbaycan) – bibərə bənzər bitki adı. – *Gedə, o bamiyələrə bir az su ver.*

BAN I (Astara, Biləsuvar, Cəlilabad, Göyçay, Kürdömir, Masallı, Salyan) – çardaq. – *Boranlar qalib öyün banında* (Kürdömir); – *Banda odun var, onu sal yerə* (Masallı); – *Bana çixeyəm* (Cəlilabad).

BAN II (Cəlilabad, Masallı, Salyan, Yardımlı) – 1. arabanın yan taxtaları. – *Odunu yerə boşaltmaq üçün arabanın banını götür* (Yardımlı); 2. arabanın gövdəsi, arabanın təkərləri və boyunduruqdan başqa qalan hissəsi. – *Kolxoz bu il on beş ban bağlatdırıb* (Cəlilabad).

BAN III (Salyan) – baca, evin damında açılan nəfəslük. – *Bizim evin banı yoxdi, qayıtdıracam.*

BANA (Balakən) – dərz. – *Yaxşı biçinçi gündə yüz bana biçər.*

BANALAMAX (Ordubad) – hazırlamaq. – *Sən bı sa:t çörəx' banala, mən də gəlirəm.*

BANBAL (Ordubad) – iri barama. – *Banbalları ayrı bir yerə toplar.*

BANBAN (Ordubad) – b a x **banbal.** – *Bizim qalxoza banban barama çox olar.*

BANDA I (Xanlar) – yeyilən yabanı bitki adı. – *Bandanı yumşax vaxdı gətirif ye:illər.*

BANDA II (Borçalı) – qom (ipə düzülmiş tütün yarpağı və ya saplağından bir-birinə bağlanmış meyvə tospası). – *Çardaxdan i: rmi banda tütin asdim.*

BANDADUŞ (Cənubi Azərbaycan) – nazik, sivri yarpaqlı ot növü. – *Bandaduş yonçadan yaxşı otdi.*

BANDAX (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Gəncə, Kəlbəcər, Tərtər) – üzüm və s. meyvələri asıb saxlamaq üçün çubuqdan və ya ipdən hazırlanan asqı. – *Gedəndə bir bandax da üzüm yığıf verdim ona* (Ağcabədi); – *Keçən il iyirmi bandax üzüm asmışdım, No:ruz bayramınacan qaldı* (Ağdam); – *Biz biyil yirmi bandax üzüm, on bandax nar asmışdix* (Gəncə).

BANISDAN (Ağsu) – qoyun-quzu saxlamaq üçün üstü örtülü yer, tövlə. – *İndi qoyun-nar banisandadı.*

BANISSAN (Ağsu) – b a x **banisdan**.

BANİSTAN (Bakı, Şamaxı, Zərdab) – b a x **banisdan**. – *Qoyunnar banistandadı; – Axşamdi, hamı evə yığışacax, banistanın ağzi açix qalar, ha* (Zərdab).

BANNAÇI (Qazax) – bənna. – *Boylu bannaçı gətirer, gümlərin üsdiündə yeddi göz otax tix direr; – Bu kənddə bannaçı varmı?*

BAR I (Ağsu) – çiy südün üzü. – *Sütün üzü bar tutmuşdu, yı:b yedim.*

BAR II (Qazax) – kif. – *Çörəyin üzündə bar var, onu dəsmalnan sil.*

BAR III (Ağdam, Bərdə, Meğri, Şuşa) – xəstənin dilində, dodaqlarında əmələ gələn ağ ərp. – *Xə:l, dil: çıxart görüm üstündə bar var?* (Meğri).

BARAHER (Qarakilsə) – böyük düz yer, böyük sahə. – *Baraherin almasın böyün yığıllar.*

BARAMA (Kürdəmir, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – çiçəyi yeni düşmüş kiçik xiyar. – *Barameyi turşuya qoysan yeməli olar* (Qazax); – *Yelpənək hələ baramadı, gec böy-yar* (Kürdəmir); – *Xiyarın sap balajasına barama dərix'* (Tovuz); – *Tağlarda yaman barama var* (Şəmkir).

BARAMUM (Ağdam, Şuşa) – mum. – *Bura baramum qoymuşdum, bilmirəm kim götürüf* (Ağdam).

BARANTAY I (Beyləqan, Borçalı) – həm-yaş, tay-tuş. – *Mən İmrannan barantayam* (Borçalı); – *Mən sənin barantayın dəyləm* (Beyləqan).

BARANTAY II (İmişli) – aciz, avara. – *Barantay adamdı, əlinnən bir iş gəlmir.*

BARAT (Salyan) – vurulmuş ziyan üçün alınan xərc. – *Heyvanı bağıma girib, ziyan verib, mən də onnan barat issi:rəm.*

BARATA I (Qazax) – mirat (ölmüş adamın paltarı və ya şeyləri). – *Qulamalı yolda ölüf, baratasını gətdilər.*

BARATA II (Çənbərək, Qarakilsə, Salyan, Zəngilan) – iz, nişanə. – *Ay çovan, qoynu canavar yeyif, bə niyə baratasın çıxartmırsan* (Çənbərək); – *Quzunu canavar yeseydi, baratası tapıladı* (Zəngilan); – *Canavar ziyən heyvanın baratası qalar* (Salyan); – *Baratını tapsaydı, aparıp verərdi yə:sinə* (Qarakilsə).

BARATA III (Naxçıvan) – palçıq layı. – *Barata kəsdim, vırdım dufara.*

BARATA IV (Cəbrayıl) – köhnə, istifadə olunmuş.

BARATA V (Cəbrayıl) – b a x **balata II**.

BARATDAMAĞ (Kürdəmir) – balıq torunu ov üçün hazırlamaq, qaydaya salmaq. – *Tori baratdeyib balıg tuturux.*

BARBADAN; BARBADAN ELƏMƏX' (Zəngilan) – ütmək. – *Qızlar noxuddan barbadan eliyib doyunca yedilər, sonra noxudu yığmağa başladılar.*

BARDAĞ (Kürdəmir) – küpə. – *Bardağa şor yığırix.*

BARDALAŞ (Şəki) – b a x **bağdamaş**.

BARDAMAŞ (Ucar) – b a x **bağdamaş**.

BARDAXBAĞI (Oğuz) – bardağın qulpu.

BARI (Ağstafa, Gəncə, Göyçay, Qazax, Oğuz, Şuşa) – 1. divar (Ağstafa, Oğuz).

– *Əhməd, bizim barının başı uçuf, bir gəlif onu düzəlt* (Ağstafa); – *Çox yerrər olur ki, divar diyir, biz bari diyrix'* (Oğuz); 2. hasar. – *Uşaxlar barıdan aşıf armudu yoluflar* (Şuşa); – *Olların barısı alçaxdı, hopbanıf keşməy olar* (Gəncə); – *Barı çəkrix' həyətin döyrəsinə* (Göyçay).

BA:RI (Şəki) – b a x **barı** (1-ci mənə).

BARIMBAŞI (Oğuz) – rəf.

BARINC (Oğuz) – alaq otu adı.

BARINCI (Qazax) – b a x **barınc**. – *Buzovun qabağına bir az barıncı töx'.*

BARINCILİĞ (Ucar) – “barıncı” adlı ala otunun çox bitdiyi yer. – *Bağa baxmamışx barıncılıx olup.*

BARINQULU (Lənkəran) – sarı rəngli, çox qoxulu çiçək adı. – *Bacımnan birgə barıngulu əkmışik.*

BARINMAX (Ağdam, Bərdə, Qazax, Şuşa, Ucar) – varlanmaq, dövlətlənmək. – *Yaxşı barıncı Kərimin uşaxları (Ağdam); – Qohumnarımın ujbətınnan barıncışam (Şuşa); – Qarayərdə taxıl əkənnər biyil barıncıflar (Qazax); – Hüseyin kişi bi:l bossannan barıncı (Ucar).*

BARMAX I (Göyçay, Kürdəmir) – arabanın yanlığına keçirilən şaquli taxta; – *Cağın barmağı tökülib (Kürdəmir); – Yüx' ağır olub, basıb barmağın ikisin qırıb (Göyçay).*

BARMAX II (Oğuz) – pəncərə çərçivəsində şüşəni saxlamaq üçün ensiz taxta.

BARMAXÇA (Quba) – nişan üzüyü, qaşsız üzük.

BARMAXÇALIX I (Borçalı, Yevlax) – nişan üzüyü, qaşsız üzük. – *Barmaxçalıx qaşsız üzüxdü (Borçalı); – Barmaxçalıx qızıldan olur (Yevlax).*

BARMAXÇALIX II (Borçalı, Qazax, Tovuz) – biçinçilərin barmaqlarına taxdıqları gön barmaqlıq. – *Taxıl piçəndə əlimizə barmaxçalıx ge:rix' kin, orağ əlimizi kəsməsin (Qazax).*

BARMAXÇIL I (Bərdə, Gəncə, Sabirabad) – b a x **barmaxça**. – *Nişan aparanda bir dənə də barmaxçıl aparıf taxıllar qızın barma:na (Bərdə).*

BARMAXÇIL II (Ağcabədi, Cəbrayıl, Zəngilan) – b a x **barmaxçalıx II**. – *Çin kəsməx'dən ötrü barmaxçılı ge:rdix' barma:mıza (Ağcabədi); – Barmaxçıl olmasa, qılçix adamın barma:n yə:r (Zəngilan); – Saleh Süleymana dörd barmaxçıl tix'di (Cəbrayıl).*

BARMAXÇILIX I (Göyçay, Mingəçevir) – b a x **barmaxçalıx II**. – *Biçində barmaxçılıx taxıllar, o da onnan ötürüdü ki, küləş barmağı dağıtməsın (Göyçay).*

BARMAXÇILIX II (Bərdə, İmişli) – b a x **barmaxça**. – *Yetər barmaxçılığını barmağınnan çıxartmır ki, itər (Bərdə).*

BARMAXLIX (Ağdam, Gəncə) – 1. qələmə, ting (Gəncə). – *Təzə yerdə büyyün yüz barmaxlıx salmışam; 2. yeni salınmış tənəklik (Ağdam). – Ə, barmaxlığa su buraxıf-sannı? (Ağdam).*

BARO:UTDUYUF (Qazax) – nişan almaq. – *Baro:utduyuf bir güllə atdım, o sa:t canavar aşırıldı.*

BARRAMAX (Şəmkir) – kiflənmək. – *Çörəyi isdi-isdi yıganda, köx'nələndə barrı:r.*

BARRAMMAX (Bərdə) – b a x **barramax**.

BARRANMAX I (Qazax, Tovuz) – b a x **barramax**. – *Çörəx' barranıf yeyləsi döyü (Qazax); – Çörəyin üstünü isti-isti basırıf-sıñız barranıf (Tovuz).*

BARRANMAX II (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – xəstəlik nəticəsində ağızda ərp əmələ gəlmək. – *Adamın sö:ux dəyməsi, qızdırması olanda ağız barranıf (Ağdam).*

BARXANA I (Çənbərək, Qazax, Şəmkir, Tərtər, Tovuz) – 1. ev şeyləri, avadanlıq (Çənbərək, Qazax, Şəmkir, Tərtər, Tovuz). – *Anam bütün barxaneyi cölə töküf (Qazax); – Barxanamız haravadan tüşüv itif, özü də tapamədix' (Çənbərək); 2. yorğan-döşək, yatacaq (Qazax, Tovuz). – Barxana çox olsa, qonax üçün yaxşı olar (Qazax).*

BARXANA II (Qazax, Şəmkir, Zəngilan) – qıza verilən cehiz. – *Birne qızdar miner haravanın, birne də qızın barxanası dolor (Qazax); – Bizdə qız köçürəndə ona barxana verərix' (Zəngilan).*

BARXANA III (Qarakilsə, Laçın) – boğça, bağlama.

BARXANA IV (Meğri) – oğlan tərəfindən qız evinə aparılan meyvə sovqatı. – *Kəlbəliynan Meşəcabrayılın əvinə bir yüx' üzüm, bir yüx' də incir barxana göndərdim.*

BARIN OLMAX (Şəhur) – çox məhsul götürmək. – *Bu yilləri hamı barın oldu.*

BARSAX; BARSAX DOLMASI (Şəki) – bağrısağa doldurulmuş mal ıçaladı, evdə hazırlanmış kolbasa. – *Malın içini döyüf, bişirif mal bağrısağının içinə doldu:rux, olur barsax dolması.*

BASACAĞ (Şamaxı) – araba çağlarının keçdiyideşikli ağac. – *Ərəbamin basacağı sınımsdı, təzəsin qayırdırıb taxdım.*

BASALAX (Bərdə, Daşkəsən, Gədəbəy, Gəncə, Xanlar, Mingəçevir, Şəmkir, Tovuz) –

1. nəsli, tayfa (Bərdə, Daşkəsən, Gədəbəy, Gəncə, Xanlar, Şəmkir). – *Bizim basalağımız böüxdü* (Bərdə); – *Burda altı basalax var* (Xanlar); – *Öz basalağına xəbər ver ki, hamı birdən köçək* (Gəncə); – *Hansı basalaxdansıız, bəji oğlu* (Gədəbəy); 2. kəndin müəyyən tayfa və ya nəslin yaşadığı ərazisi, sahəsi (Şəmkir, Tovuz). – *Bu basalaxda təx'-təx' kərpış ev var* (Şəmkir); – *Bizim basalağa tay basalax olmaz* (Tovuz); – *Mən oə:nki basalaxdanam* (Şəmkir).

BASALAXLI (Oğuz) – xəcalətli. – *Sənnən pul almışam, sə:n yanında basalaxlıyam.*

BASARAX (Laçın) – tələsik, təcili. – *Şəmil basarax içəri girdi.*

BASARAT (Kürdəmir, Qarakilsə, Şuşa) – qabiliyyət, bacarıq, fərasət. ♦ **Basarati bağlanmax** (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Kürdəmir, Qarakilsə, Qazax, Şəhur) – özünü itirmək, niqə tutulmaq; dili-ağız bağlanmaq. – *Basaratım bağlandı, bir söz deyə bilmədim* (Ağdam); – *Kişinin basarati bağlanıp* (Kürdəmir); – *Anamın basarati bağlansa, heş nə də:mməz* (Qarakilsə).

BASARAY (Ağsu) – at salmaq üçün hasarlanmış yer. – *Atdarı basaraya saldıx.*

BASDALAMAX (Ağdam, Bərdə, İmişli, Şuşa) – 1. basmaq (Ağdam, Bərdə). – *Ə:ğımı basdaladı* (Ağdam); – *İtin quyruğun basdalamasan, dönüf səni tutmaz* (Bərdə); 2. tapdalamaq (Şuşa). – *Doqquz ay burda qar basdalayırıx, üç ay keş çəkiriş'.*

BASDIX (Ordubad, İrəvan, Zəngəzur) – un, doşab və qozdan hazırlanan çərəz. – *Nəmə mənə bir az basdix vermişdi, əlim-nən palçığa düşdi; – Anam beş düzüm basdix hazıradı* (Ordubad).

BASDIRMA (Şəki) – paya.

BASDIRMAX I (Qazax) – ciftləşdirmək. – *Qara maydanı bir yaxşı ayğıra basdırımışam, balası görəş' neşə olajax.*

BASDIRMAX II (Ucar) – çəkdirmək (foto şəkil). – *Gedəy Ujara, şiklimizi basdırax.*

BASDIRMƏY (Cəlilabad) – tikmək (ev). – *O küməni orda niyə basdırəysən?*

BASIX I (Qazax) – çəpərin üzərindən salınmış keçid.

BASIX II (Gəncə, Qazax) – iş heyvanlarının belində əmələ gələn yara. – *Qardaş,*

mənim beli basıx alaşam miniləsi döy (Qazax); – *Atın beli basıxdı, onu minməş'mi olar* (Gəncə).

BASILMAX (Şəki) – hürmək.

BASIRMA I (Cəbrayıl) – külə basdırılıb bişirilmiş (yumurta, kartof və s.). – *Basırma yumurta mənim xoşuma gəlir.*

BASIRMA II (Oğuz) – bax **basdırma**. – *Basdırmanı basırış so:ra köndələn çərvət-dən vurullar.*

BASQI (Başkeçid) – tayada otu saxlamaq üçün onun üstünə qoyulub bağlanan uzun ağac.

BASQINCAX (Qazax) – tapdaq, ayaqaltı. ♦ **Basqincax eləməş'** – tapdalamaq, ayaqaltı etmək. – *Bizi lap basqincax eləmişdilər.*

BASMA I (Gəncə, Göycay, Kürdəmir) – qamışdan hörülən həyət qapısı.

BASMA II (Ağdam) – yalan, gop. – *Beşə yerə boğazını yırtma, hamı bilir ki, sözlərinin hamısı basmadı.*

BASMA III (Çənbərək, Hamamlı, Xanlar, Kürdəmir) – kərmə (mal peyindən hazırlanan yanacaq). – *Basmanın üsdünü süpür, gələş' kəsəş', Ay Səlvi* (Çənbərək); – *Ay uşax, basmanı su töküf əyaxlıyın tovuxlar eşməsin* (Xanlar); – *Basmanı quruduf qutarannan sonra dorğoyuf qalax qayreriş* (Hamamlı).

BASMA IV (Kürdəmir, Mingəçevir) – bir-birinin içinə keçməklə bağlanan düymə.

BASMA V (Kürdəmir, Şamaxı) – kömür yandırmaq üçün yığılmış odun qalağı. ♦ **Basma qoymağ** (Kürdəmir, Şamaxı) – kömür hazırlamaq. – *Ollar meşiyə basma qoymağa getdilər* (Şamaxı).

BASMA VI (Kürdəmir, Şəmkir) – çay və ya arxdan keçmək üçün şax – budaq və s. düzəldilən keçid körpü. – *Büyün sabaxdan əlləşdix', Şəmkirdən bir basma basa bilməşdix'* (Şəmkir); – *Basmadan o taya adda* (Kürdəmir).

BASMA VII (Kürdəmir) – 1. suvat (çaydan su götürmək üçün düzəldilən yer). – *Basmanın üssündə durub su götürüllər*; 2. çaydan su götürülən yerdə əl tutmaq üçün basdırılan uzun ağac. – *Su gəlib suatdan basmanı aparıb.*

BASMA VIII (Mingəçevir) – yolayırıcı.

BASMA IX (Mingəçevir) – ov yeri, ovlaq.

BASMA X (Gəncə) – buxarı və ya pəç bacasının qapağı. – *Bizim buxarının basması yoxdu.*

BASMA XI (Göyçay) – otun arabadan aşmaması üçün onun üstünə qoyulub bağlanan uzun ağac.

BASMA XII (Qazax) – bir yaba ağzı qədər, bir dəstə <kol>. – *Bir basma tikan ver, çəpərin bu ucuğunu qayrax.*

BASMAÇI I (Daşkəsən, Gəncə, Oğuz) – yalançı, gopçu. – *Basmaçının biridi, onun çox da sözüna baxma* (Oğuz); – *Basmaçı özünənən basey, qozaley* (Daşkəsən); – *Bax, Meytidən özünü gözdə, yaman basmaçıldı* (Gəncə).

BASMAÇI II (Şamaxı) – kömüryandıran, kömürçü. – *Bir dəsdə basmaçı götürüb özdəriçün basma qoyməyə getdilər.*

BASMAX I (Kürdəmir) – yalan danışmaq, goplamaq, gopa basmaq. – *Amma nə özünənən basırsan?*

BASMAX II (Culfa) – hüzmək, hürə-hürə hücum etmək. – *Gecənin bir vaxtında onda baxdım, gördüm idər basır.*

BASMAX III (Qazax) – düzəltmək, istehsal etmək. – *Bu ləzginin pəşəsi keçə basmaxdı; – Biz özümüz hər il sirkə basırıx.*

BASMAX IV (Tovuz) – nəsil, tayfa. – *Bizim basmağın qızları sizdə getməzdər.*

BASMAXANA (Gəncə) – yalan, gop. – *Əhmədin basmaxanasına baxma, mən dəyənlə düzdü.*

BASMAXANAÇI (Gəncə) – yalançı, gopçu. – *Sən də yaman basmaxanaçısan ha!*

BASMAQAQFIYƏ (Ağdam, Şuşa) – başdansovma, səliqəsiz, tələsik. – *Muna bax, mən ölüm, bələ şalvar tikəllər? Basmaqafiyə eliyif atıf o yana.*

BASMAQƏNƏFEYİ (Bakı) – bax **basmaqafiyə**. – *Lap basmaqənəfeyi iş gördün.*

BASMALIĞ (Kürdəmir) – arpa əkilən yer, sahə. – *Bi basmalığ biyil xam qalır.*

BASMARTDAMAX (Cəbrayıl) – basmarlamaq, qamarlamaq, kobud şəkildə qucaqlamaq.

BASMƏ (Oğuz) – bax **basma II**. ♦ **Basmə gəlməx'** – 1. yalan danışmaq, gopa basmaq; 2. lovğalanmaq. – *Özgəsinə gəl basmə gəlmə.*

BASMƏMMƏDİ (Bakı, Cəbrayıl, Əli Bayramlı, Qazax, Naxçıvan, Mingəçevir, Sabir-

abad, Salyan, Şəmkir, Şuşa, Yardımlı). – *Adə, işi basməmmədi görmüyyün a:* (Bakı); – *Usda, diyəsən basməmmədi işdiyirsən* (Salyan); – *Basməmmədi eləmə, yaxşı hazırlanmışın* (Cəbrayıl).

BASNA (Şəki) – keyfiyyətsiz, aşağı növ barama və ya ipək. – *Basnamı bir tərəfə yığ, qarışmasın.*

BASNI (Şəki) – bax **basna**. – *İki pud basni almışam.*

BASSIRMA (Mingəçevir) – bax **basdırma**. **BAŞ** (İmişli) – dəfə, kərə. – *Qoyun neçə baş ottar.*

BAŞALTI (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Gəncə, Salyan) – balıq, mütəkkə. – *Quru yerdə yatma, qoy başaltı verim* (Gəncə); – *Alçağ yatan başaltı qoyar* (Bərdə).

BAŞARAT (Qax, Qazax) – bax **basarat**. – *Başaratın olsa, sən də oxuyuf bir adam olardın.* ♦ **Başaratı bağlanmax** (Qax) – bax **basaratı bağlanmax**. – *Elinnan bi şey gəlməy, başaratı bağlanıp honun.*

BAŞBƏZÖYİ (Gədəbəy) – nişanlı qıza yaxın adamları tərəfindən verilən hədiyyə. – *Başbəzəyinən qayçıkmə pulu birədi oley.*

BAŞCIL (Cəlilabad) – sərlövə. – *Xeyrulla mə:lim, diyəsən, başcıl uşağın yadınənən çıxıb.*

BAŞDARAĞ (Quba) – şanapipik. – *Bizin yerlərdə başdarağ çux uladu.*

BAŞDARAĞLI (Xudat) – şanapipik.

BAŞDAX (Bərdə) – əvvəl. – *Uşax başdaxda əlifbeyi örgənir.*

BAŞDIX I (Biləsuvar, Borçalı, Gədəbəy, Hamamli, Şəmkir, Tovuz) – başlıq, toy ərəfəsində qız evinin oğlan evindən aldığı pul, heyvan və s. – *Başdığa nə:tirmişdilər irə-sillilər* (Gədəbəy); – *Başdıği oğlan verir qız sahabına* (Biləsuvar); – *Başdıği qızın atası alerdi* (Tovuz); – *Qəhrəman qızına beş yüz manat başdix aldı* (Hamamli); – *Qıza yaman başdix veriflər* (Şəmkir).

BAŞDIX II (Təbriz) – əldətoxunan yaylıq. – *Bala <kiçik> vəxləri başdix, əlcəx' toxumağı örgənirux.*

BAŞDİ (Şəki) – köhnə çəki vahidi. – *Üş başdin bir putdu; – Bu başdı fındıx verərdix, bi başdı duz verərdi araf bizə.*

BAŞƏ:X (Ağdam, Bərdə, Şəmkir, Şuşa) – bax **başəyax II**. – *Sən ki bilirsən, mə:dənin*

xuyunu niyə yedin, başə:ğın suyunu yemədin (Şəmkir).

BAŞƏYAĞ (Mingəçevir, Tərtər) – biçin vaxtı tökülən sünbül.

BAŞƏYAX I (Borçalı, Qazax) – b a x **başəyağ**. – *Başəyağın taxılı çox təmiz olur* (Qazax).

BAŞƏYAX II (Borçalı, Cəbrayıl, Gəncə, Qazax, Tərtər, Tovuz) – kəlləpaça. – *Qoyun başəyağı yeməli olur*; – *Başəyax pişirmişdix' dünnən* (Qazax); – *Bü:n başəyax pişirin, yix'* (Gəncə); – *Yaxşı başəyax bişirmişdik* (Cəbrayıl).

BAŞĞUL (Cəlilabad) – ağacın kəsilmiş qol-budağı. – *Ağacın qol-budağına başğul de:yük*.

BAŞIBAĞLICA (Ordubad) – kərtənkələ.

BAŞİBOŞ (Tovuz) – 1. ərsiz; 2. dul. – *Başı-boşsan, yoxsa ərə:dişən?*

BAŞİÇÜŞÜNƏ (Qazax) – b a x **başıtuşuna**. – *Adam başiçüşünə iş görməz, bö:yə-kiciyə məsləhat eliyər*.

BAŞİDUNUX (Şəki) – b a x **başidümux'**.
 ◇ **Başidunux olmaq** (Şəki) – b a x **başidümux' olmaq**. – *Ha, sən də başidunux oluf gedışən, ta: görünmürsən*.

BAŞİDÜMÜX' (Şuşa) – başı qarışıq, məşğul. – *Başidümux'dü, elə get, qız səni görməşin, yoxsa ağlıyar*. ◇ **Başidümux' olmaq** (Ağdam, Şuşa) – başı qarışıq olmaq, məşğul olmaq. – *Başidümux' olannan bəri biznən işi yoxdu* (Şuşa).

□ **Başını bezləməx'** (Qazax) – aldatmaq. – *Başını bezliyiş pulunu əlinnən alıflar*.
Başını bitdəməx' (Şəmkir) – öldürmək. – *Qənbərin başını bitde:flər*; – *Deillər qaraxannılar iki adamın başını bitde:flər*.
Baş aparmax (Qazax) – qaçmaq (at haqqında). – *Atın qantarğasın bərk tut, baş aparər*.

BAŞITUŞUNA (Qarakilsə) – özbaşına. – *Başituşuna bürdan çıxıp gedip Bakiyə*.

BAŞXOZAR (Başkeçid) – xırmanda əzilmiş sünbül.

BAŞQIRTDI (Mingəçevir) – toy günü bəyin başının qırılması mərasimi.

BAŞQOV (Şəhur) – arxdan ləklərə su açılan yer.

BAŞLIĞ (Şamaxı) – heyvanın başına bağlanan ip.

BAŞMAXÇIXAN (Əli Bayramlı) – kandar, astana. – *Çəkmələr başmaxçixanda qalib*.

BAŞPI (Quba) – iki öküzün buynuzlarını bir-birinə bağlamaq üçün qayış. – *Quşanda da, işlətəndə də üküzdərin buynuzdarına bağlıyana başpi diyəduğ*.

BAŞYEYİCİ (Meğri) – kiçik yaşında atasını itirmiş uşaq.

BAŞYOLDAŞI (Kürdəmir, Qazax, Şamaxı, Şəmkir) – həyat yoldaşı, arvad. – *De:r ki, sən hələ ərə:tmiyışən, nə bilirsən ki, başyoldaşı şirindi* (Qazax); – *Başyoldaşı oğuldan-qızdan şirindi* (Kürdəmir); – *Ayiv olmasın, bu mənim başyoldaşımdı* (Şəmkir).

BATARQI (Borçalı) – qaytarılmasına ümid olmayan borc. – *Paşada min manat batarqı pulum vardı, böün yüz manatını verdi*.

BATBAT (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Xanlar, Kəlbəcər, Şuşa, Ucar) – yabani bitki adı.

BATDAX (Şəki) – pəlçıqlıq

BATIX I (Şəki) – çökək. – *Yerin baş tərəfi batıxdı, aşağısı tihdı*.

BATIX II (Qax) – məc. bədqədem. – *Batıxın biridi, hara getsə horam batırıy*.

BATIRMAX (Bakı) – əkmək, basdırmaq. – *Hər lodaya seggiz şitil batırdım*.

BATTAĞ (Bakı, Cəlilabad, Mingəçevir) – b a x **batdax**. – *Lökbatan tərəf lap battağdu* (Bakı); – *Suyi tökeysüz tey battağ eleysüz* (Cəlilabad).

BAVA (Füzuli, Qazax) – b a x **baba**. – *Mən gedeyrəm, bavam qoymor* (Qazax); – *Get gör, bavan gəlişə, ça:r gəlsin bura* (Füzuli).

BAVAR: BAVAR ELƏMƏX' (Füzuli, Qarakilsə, Naxçıvan) – 1. dözmək, davam gətirmək (Qarakilsə, Naxçıvan). – *Qələm ağacı burda bavar eləməz*; – *Sən bı issiyə bavar eləməzsən* (Naxçıvan); – *O burda bavar eləmədi* (Qarakilsə); 2. inanmaq (Füzuli). – *Mən sa: bavar elədim*.

□ **Bava öyü** (Basarkeçər) – toy məclisində oğlanın sağdıışı. – *Həsən Kamilə bava öyüdü*. – *Böyün toy olanda bəyi dəlləyə aparıllar, orda dəlləx' həm bəyin, həm də bava öyü olan oğlanın üz-başını qırıxır, düzəldir*.

BAVARD: BAVARD ELƏMƏX' (Zəngibasar) – inkişaf etmək, əmələ gəlmək. – *Bu qırrarda əkin-tikin bavard eləməz*.

BAVAT I (Çənbərək) – topa, dəstə. – *Ca-mahat iki bavat oturmuşdu.*

BAVAT II (Çənbərək) – növ. – *Qartopu iki bavat toñqarradı Varyat.*

BAY I (Qazax) – xoşbəxt. $\diamond$ **Bay olmaq** (Qazax) – xoşbəxt olmaq. – *Səni görün bala-ların bay olsun; – Pis adam bay olmasın.*

BAY II (Gəncə) – ərköyün. – *Kərim oğlunu çox bay böyüdür, sora munun zərəlini çəkə-jəx'.*

BAYATILAMAX (İmişli) – bayatı çağırmaq; bayatı deyib ağlamaq. – *Arvat yazıx camın taşsırınjan bayatıladı.*

BAYAZZIĞ (Şamaxı) – boş yer, əkilməmiş yer. – *Sizin bayazziğda bossan olmur.*

BAYBİRDİ (Meğri) – mal-dövlət qədrli bilməyən, mal-dövləti dağıdan. – *Xanəhmət uşağı baybırdı adamdı, olara əmlak taşsırmax olmaz.*

BAYDA (Ağdam, Şuşa, Tovuz) – badya. – *Ma: bir bayda qatıx ver (Şuşa); – Baydanı gəti inəh sağajam (Ağdam).* $\diamond$ **Bayda balası** (Ağbaba, Borçalı) – kiçik badya; süd sağmaq üçün kiçik mis qab. – *Az, baydabalasın burə:tir (Borçalı); – Baydabalasına süt sa-ğərix (Başkeçid).*

BAYDALAMAX (Bərdə, Gəncə, Qazax) – badya ilə ölçmək. – *Əşi, belə də iş olar? Buğ-danı baydalyıf çərçiyə verif (Bərdə); – Bay-dala töx' çuala (Qazax).*

BAYDARBAJAX (Gəncə) – 1. uçuq; 2. hər tərəfi açıq. – *Kərimin həyəti laf baydarba-jaxdı.*

BAYDIRMAX I (Basarkeçər) – 1. gizlət-mək. – *Götü munu baydır, görməsinlər;* 2. oğurlamaq. – *Çingiz kitabı baydırdı.*

BAYDIRMAX II (Gəncə) – bir şeyi sahi-bindən icazəsiz başqasına vermək. – *Mənim kotanımu niyə özgəsinə baydırıfsan?*

BAYI (Cəbrayıl) – ana.

BAYIL (Salyan) – arxac (heyvanların yat-dığı yer). – *Bayılda bir sürü qoyun var.*

BAYIMMAX (Meğri) – 1. varlanmaq; 2. yarımaq, xoşbəxt olmaq. – *Bir Nozlıdan bayımmışam, bir də Xovardan.*

BAYINDIRMAX (Meğri) – varlandırmaq, mənfəətləndirmək. – *İşləyib bizi bayındıra-caxsan?*

BAYIRRIX (Bakı) – evdən kənarında özünü apara bilmək qabiliyyəti. – *Sənün bayırıñun yoxdı, nöşün evdən çıxırsan?*

BAYXA (Biləsuvar) – baxya, xırda sıx tikiş. $\diamond$ **Bayxa vurmax** – xırda sıx tikişlə tikmək. – *Tumanın qırağına bayxa vur.*

BAYLAMAX (Başkeçid) – ürəyi keçmək, özündən getmək.

BAYLANDIRMAX (Gəncə) – kökəltmək. – *Atdarı laf baylandırıfsan.*

BAYLAŞMAX (Gəncə) – kökəlmək. – *Atdarı biyil yazda birki ay xama buraxdıx, yaxşı baylaşmışdılar.*

BAYLI (Ucar) – ana. – *Baylı, bir az mənə çörəx' ver; – Baylım qalxoza işdiyir; – Mənim baylım Ucara gedif.*

BAYRAMÇILIX (Sabirabad) – bayram münasibətilə adaxlanmış qız evinə göndə-rilən pay, bayram hədiyyəsi.

BAYRAMNIX (Ağdam, Bərdə, Füzuli, Tərtər) – bayram münasibətilə qız evinə göndərilən pay, bayram hədiyyəsi. – *Nişan-nısına bayramnıx göndərdi Əli (Bərdə).*

BAYSAG (Basarkeçər) – 1. səliqəsiz; 2. ba-carıqsız. – *Baysağ adam işi başa yetirməz.*

BAYTAL I (Quba) – ikiyaşar madyan. – *Dişi atdu baytal, üzi də iki yaşında.*

BAYTAL II (Çənbərək) – 1. təkbaşına, yalqız; 2. sərbəst. – *Xanim baytal yetif, bay-tal gəzif.*

BAYTAX (Füzuli, Meğri) – açıq. – *Divarı da yoxdu, çəpəri də, baytax bağıdı (Meğri); – Bizim qapı baytaxdı (Füzuli).*

BAZARA (Biləsuvar) – pambiq cərgələri arasında çəkilmiş kiçik arx. – *Bazara çəkirük, so:ra ordan su gedir.*

BAZBİRİTDİ (Şamaxı) – boylu-buxunlu, iribəndli. – *Mənim əmim bazbırıldı ola-ola çox qorxacağıdı.*

BAZBURUT (Ağdam, Gəncə, Qazax) – boy-buxun, görkəm. – *Gördüyün iş heş sənin bazburutuña yaraşmur (Ağdam); – Bazburutu çox yaxşısı onun (Qazax); – Elə bazburutunu gərəndə adamı vəhmə basır (Gəncə).*

BƏZBURUTDU (Ağdam, Gəncə, Qazax, Mingəçevir, Tərtər) – bax **bazbırıldı**. – *Asdan bazburutdu oğlandı (Qazax).*

BAZDAŞMAX (Çənbərək, Gədəbəy) – bəhsləşmək. – *İsmeyil də Nurıynan bazdaşır*

(Çənbərək); – *Nahax tutuşufsun, onnan baz-daşammazsañ* (Gədəbəy).

BAZDIX (Kürdəmir) – vaxt, zaman.

BAZI I (Biləsuvar, Göyçay, İmişli, Kürdəmir, Salyan, Şəmkir) – tərəp, dik, hündür yer. – *Bazıya çıx gör heyvannar çö:rmədə-dimi?* (Kürdəmir); – *Bala, qoyunu bazıya yığ gəndən görünsün* (İmişli); – *Heyvan bazıda otduyurdu* (Biləsuvar); – *Bizim öy bazı yerdə tikilib*; – *Yayda Kürün bazı tərəfi sərən olur* (Salyan); – *Bazının üsdünnən baxanda kət görürür* (Şəmkir).

BAZI II (Ordubad, Quba, Şamaxı) – xışın kötiyünü boyunduruqla birləşdirən ağac hissə. – *Bazı heşdən boyunduruğa kimin olar* (Ordubad).

BAZI III (Gəncə, Oğuz, Ordubad, Şəmkir) – ləklər arasındakı köndələn torpaq mərəz. – *Bazını əyaxlama, xarab olar* (Ordubad); – *Tir uzunna gedir, bazı köndələn* (Oğuz); – *Bazını ləkin arasınan çəkrix'* (Şəmkir).

BAZI IV (Tovuz) – kiçik arx.

BAZI V (Qəbələ) – çəltik ləki. ◊ **Bazı kəs-məx'** (Qəbələ) – lək düzəltmək, lək hazırlamaq. – *Feyzulla baba bir gündə altmış bazı kəsir*.

BAZILAMAX (Oğuz) – 1. ləklər arasında mərəz çəkmək; 2. lək hazırlamaq.

BAZI I (Kürdəmir) – düzənlik. – *Bax, heylə bı bazı:nə get Qoçalıya çatana kimi*.

BAZI II (Bakı) – tənək çubuğu. – *Ö:n yanunda olan meynənin bir bazisin kesdim, birin də saxlamışəm ki, dama çıxardım*.

□ **Bazı gəlmək** (Quba) – kələk gəlmək, hiylə işlətmək. – *O mə: heç bazı gələ bilə döğü*.

BAZU (Zaqatala) – qapının yan taxtaları. – *Bazuları hansı ağacdən düzəltmişən?*

BA:ZU (Bakı) – bax **bazı I**.

BAZZAS (Ordubad) – qənim, düşmən. – *Canavar qoyun qisminə bazzasdı*.

BEBAYA (Füzuli) – bax **beva**. – *Çox be-vaya adamdı o*.

BEBƏ (Bakı) – körpə uşaq, çağa. – *Mən bebə döğürəm ki, məni qorxıdırsan*.

BECAHA (Kürdəmir) – əbəs yerə, boş yerə. – *Becaha danışma, bala*.

BECCƏ-BECCƏ (Şəki) – tez-tez. – *Ay qız, beccə-beccə gəlsənə!*

BECƏHAL (Kürdəmir) – bax **becaha**. – *Becəhal yerə oturub gözdüyür*.

BECİD (Bakı, Mərəzə, Ordubad, Şamaxı) – tez, cəld, tələsik. – *Adə, becid gəl, ayagun altında yumurta qalmayıb ki!* (Bakı); – *Bir az becid gəlin, yoldaşlara çatax* (Ordubad); – *Boyi töşüdi, özü becid gedir* (Mərəzə); – *Becid gəldi, aldı mənən şeyləri* (Şamaxı).

BECİD-BECİD (Bakı, Şamaxı) – tez-tez, sürətlə. – *Becid-becid gəlün ki, qarannığ tüş-məmiş çatag* (Bakı).

BECİDLEMƏG (Bakı) – sürətləndirmək.

BECİRD: BECİRD ELƏMƏX' (Zəngibasar) – becərmək.

BEÇÇƏ (Zəngibasar) – balaca, xırda.

BEÇÇƏDƏNNİX' (Zəngibasar) – bətn, uşaqlıq.

BEÇƏ (Salyan) – arabanın qolu. – *Arabasının beçəsi dəmirdən olur*.

BEÇƏXOR (Lənkəran) – qadınların uşaq-lığında əmələ gələn xəstəlik adı. ◊ **Beçəxor salmağ** – beçəxor xəstəliyi nəticəsində yarıncıq uşaq salmaq. – *Yazıq arvad üç aydı və:də ötürmüşdi, gənə də açıldı, beçəxor saldı*.

BEÇƏRƏ I (Ordubad) – kal, yetişməmiş armud. – *Yetişməmiş armuda biz beçərə də-yər ix*.

BEÇƏRƏ II (Qazax) – yazıq, fağır. – *A be-çərə, sənin heş şeydən xəvərin yoxdu*.

BEDAHA (Şəmkir) – çox, hədsiz dərə-cədə. – *Mələ:kə bedaha gözəldi*.

BEDAHAT I (İsmayılı, Kürdəmir, Qazax) – bax **bedaha**. – *Biyil bedahat taxıl var* (Qazax); – *Əhməd bu gün bedahat iş görüb* (İsmayılı); – *Bu il Muradxanda qo:n bedahatdı* (Kürdəmir).

BEDAHAT II (Cəbrayıl) – çətin, ələcsiz. – *Bedahat dərdə düşsəzizi*.

BEDANA (Ağdam, Bərdə, Cəbrayıl, Füzuli, Şuşa) – 1. iri ağ tut (Cəbrayıl). – *Şirinnix'də bedananın yerin heş nə verməz*; 2. toxumsuz tut, üzüm (Ağdam, Bərdə, Füzuli, Şuşa).

BEDAZA I (Bərdə, Kürdəmir) – intizam-sız. – *O, yaman bedaza adamdı* (Kürdəmir).

BEDAZA II (Laçın) – həyasız. – *Onun öh-dəsinnən gəlməx' olmaz, bedazadı*.

BEDDAH (Qarakilsə) – bax **beddam**. – *Cama:t çox iş görür, mənim adım beddahdı elə*.

BEDDAM (Bakı, Qazax, Şuşa) – bədnam, rüsvay, biabır. – *Çaqqal var gödən dağıdır, qurdun adı beddamdı* (Qazax). ◊ **Beddam eləməx'** (Şuşa) – rüsvay eləmək. – *Cama: tın içində beddam elədin bizi*.

BEDƏL (Bakı) – 1. qarşılıq, əvəz; 2. qiymət. – *Bu qəzetin bedəli ildə altı manatdı*.

BEDƏNÇƏRƏ (Bakı) – çirkin, kifir, eybəcər. – *Sən burdakı güzgülərə bax, gör adamı necə bedənçərə görsədir; – Bedənçərəniün biridi*.

BEDİD (Bakı) – küt getmiş çörək. – *Ay qado: i alım, mənim dişərim var ki, bedid yiyim*.

BEDLƏKƏR (Bakı) – 1. çirkin; 2. natəmiz. – *Mən Sonanın gəlinin görməmişdim, yaman bedləkərin biridi*.

BERNÖ:ÜS (Bakı) – hər şeyə tamah salan, nəfsi hər şeyi çəkən. – *Nə bernö:üs uşağdu bu, mənnəm kimə oxşiyib*.

BEDUYUX (Cəbrayıl) – xəbərsiz.

BEHBAZAR (Çənbək, Kürdəmir, Qazax) – etibar, dəyanət. – *Sənin behbazarın yoxdu, səna inanmağ olmaz* (Qazax); – *Məcidə behbazar yoxdu* (Çənbək).

BEHBİDİ (Şuşa) – bax **beybut**. – *Zarəfatdaşanda behbidini soxmuşdu bö:rümə, on gün yatdım*.

BEHLİ (Qazax) – behi alınmış. – *Xalxın behli malını həriyə satersan?*

BEHTİN (Kürdəmir, Mingəçevir) – bax **beytin**. – *Vahap behtinin biridi, onnan pıl çixar?* (Kürdəmir)

BEJAN (Cəbrayıl) – böyük lək. – *Suyu orta bejana bağla; – Gedim, bağda birki bejan doğruyum*.

BEJƏ-BEJƏ (Qazax) – nahaq yerə, boş yerə, faydasız. – *Bejə-bejə danışf başımı ağrıtmə*.

BEKARA I (Ağdam, Bərdə, Kəlbəcər, Şuşa) – yararsız, pis. – *Ə; bekara şeydi, onun nəynə pul verirən* (Ağdam); – *Həsən bekara adamdı, ona qoşulma* (Kəlbəcər).

BEKARA II (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Şuşa) – bir az, bir qədər. – *Bekara oyana otursaş mə: da yer olar* (Ağdam); – *Bir bekara qızdır ver yeəx', bərk ajınıxıx* (Bərdə).

BEKDANƏ (Ordubad) – heyva toxumu. – *Boğazım ağrıyır, bekdanə suyi içəcəm*.

BEKÜNT (Cəbrayıl) – yəndəmsiz.

BEKÜT (Cəbrayıl) – bax **bekünt**.

BEQAM (Gədəbəy) – üzsüz süd. – *Beqamın özü nadi ki, qatığı da nə ola; – Beqamnan yaxşı kəsmix' olur*.

BEQURB (Lerik) – hörmətsiz. – *Xasyətinən özü bequrb eliyib*.

BELBİ (Şəki) – çəltik küləşi. – *Belbi sirkəliyif beş put, altı put çəltix' gətirənnər var*.

BELÇƏ (Zəngibasar) – xəkəndaz. – *Belçəni gəti zibili yığ*.

BELİBAĞLI (Bərdə, Qazax, Şəmkir) – belində qurşağa bənzər zolaq olan yurtcu quş. – *Belibağlı meşədə çox olur* (Bərdə); – *Qartal deyif kin, belibağlı olmaseydi, yeddi boyun ulağı kotanni, zincirri göyə qaldırdım* (Qazax); – *Sərçələr belibağlıyı görən kimi hamsı özünü kola verdi* (Şəmkir).

BELİDONQAR (Zəngilan) – qozbel. – *Qara belidonqarı anadan gəlmə*.

BELİQURU (Oğuz, Şəki) – məc. tənbel.

BELİQUZDU (Ağcabəd, Ağdam, Bərdə, Şuşa, Tərtər, Zəngilan) – qozbel. – *Yazıx beliquzdudu dayna, şikəsdi* (Ağdam); – *Beliquzdu adam həməşə bükük' gedir* (Tərtər).

BELİTƏX'NƏLİ (Zəngilan) – qozbel. – *O, uşaxlıxdan həylədi – belitəx'nəli*.

BELKAN (Şamaxı) – bel. – *Eldar belkanan ağacın dibini boşaldardı*.

BELKƏLLƏSİ (Oğuz) – oyun adı.

BELLƏTMƏK (Ucar) – göstərmək. – *Mən sənin şəkili: Həsənə də bellətdim*.

BELLİK (Cənubi Azərbaycan) – bir qədər, məlum ölçüdə su. – *Arxda on bellik su var*.

BELTƏ (İmişli) – bel. – *Beltəni mana gö:rüm*.

BELVİ (Şəki) – bax **belbi**.

BERƏ (İmişli) – qoyunların sağıldığı yer. – *Sürünü berəyə gətirdilər*.

□ **Berə gezdirmeg** (Bakı) – suvarmaq, əkin yerinə su vermək. – *Ədə, lopatgəni götür, bir berə gəzdir*.

BERÖYİŞ (Lerik) – çirkin, eybəcər. – *Bu uşağ beröyüşün biridi*.

BERUNNU (Qazax) – dəli, gicbəsər. – *Öyü yıxılmışın oğlu pütün berunnudu*.

BERVƏT (Xanlar) – yaramaz. – *Mən nə bilim bervət məni şərriyir*.

BEŞ I (İsmayılı, Dərbənd, Şamaxı) – çırpı, ağacın nazik budaqları. – *Get, iki şələ beş gətir (İsmayılı)*; – *Beş gitidüm meşədən mən də (Dərbənd)*.

BEŞ II (Tovuz) – uşaq oyunu adı.

BEŞDAŞ (Ağdam, Bakı, Bərdə, Kürdəmir, Şamaxı, Şuşa, Zəngilan) – beş xırda daşla oynanılan uşaq oyunu adı. – *Beşdaş oyneməgdən bormağumuzun başı yara olib (Bakı)*; – *A qızlar, gəlin gedəx' beşdaş oynuyax (Bərdə)*; – *Uşax kimi beşdaş oynuyur yekə kişi (Şuşa)*.

BEŞDƏMƏX' (Qazax) – kef çəkmək, gəzmək. – *Gözəl beşde:r indi kətdə*.

BEŞƏNCƏRƏ (Ağsu) – zarafatçılıq, lağlağçı. – *Nə beşəncərə adamsan elə hamıya güllürsən*.

BEŞİKƏRTMƏ (Bolnisi, Qax, Qazax, Lənkəran, Mingəçevir) – valideynlər tərəfindən körpə uşaqları adaxlama, ad eləmə.

BEŞƏHLƏT (Şəur) – yaraşıqsız.

BEŞYEK ELƏMƏX' (Şəur) – yerbəyər etmək, səliqə ilə bir yerə yığmaq. – *Hə:tdən yığılan meyvələri beşyek elədix'*.

BET (Balakən) – heç olmazsa. – *Sən bet bizə gəl*; – *Bu günlərdə qardaşım bet gəlsəydi, nə yaxşı olardı*.

BETARAF (Qazax) – xarab. ◊ **Betaraf olmaq** (Qazax) – tələf olmaq, xarab olmaq, yararsız hala düşmək. – *Taxıl betaraf oluf, hamısını yeyiv, əyaxleyif comuşdar*.

BETSƏ (Zəngibasar) – kimi. – *Gələn betsa pulu verdi, heyvamı aldı*.

BEVA (Füzuli) – tənbel, bacarıqsız. – *Belə beva uşaq olmaz, ay canım*.

BEVAY (Əli Bayramlı) – b a x **beva**.

BEYBƏL (Salyan) – 1. ağılsız, dəli; 2. avara.

BEYBUT (Bakı, Şəki) – qatlanmayan iri bıçaq. – *Beybutu yerə qoy, elini keser (Şəki)*; – *Ləzgi Ramazan mənə şirmeyi dəsdə bir beybut bağışdamışdı (Bakı)*.

BEYFARA (Qazax) – xeyirsiz, boş yerə. – *Taxılları niyə sulame:llar, su beyfara axer*.

BEYXUD (Borçalı) – bıçaq.

BEYİL (Quba) – bel. – *Beylim bərk ağrı-tadu, bilmiyədəm nə ulub*.

BEYİTDƏŞMƏX' (Cəbrayıl, Kürdəmir, Şuşa) – deyişmək, mübahisə etmək. – *Mən-*

nən burda oturuf beyitdəşməx'dənsə, gedif yeri qazsana (Kürdəmir); – *Ə: , az beyitdəş mənən, dur çıx get evinizə (Şuşa)*.

BEYQAFIL (Ağdam) – birdən, qəfildən. – *Beyqafil içəri girdi*.

BEYOSAN: BEYOSAN OLMAX (Qazax) – xarab olmaq, yararsız hala düşmək. – *Yağın-nıx başdadı, taxıl xırmanda beyosan oldu*.

BEYPUT (Bolnisi) – b a x **beybut**.

BEYŞƏR (Qax, Zaqatala) – avara.

BEYŞÖLƏT (Ordubad) – çirkin, yaraşıqsız.

BEYTAŞ (Naxçıvan) – yiyəsiz, sahibsiz. – *Bizim kəntdə beytaş ev yoxdu*. ◊ **Beytaş qalmaq** (Qazax, Tovuz) – sahibsiz qalmaq, mirasa qalmaq. – *Min dəfə demişəm bu beytaş qalmış qapının ağzına qoymuyun (Qazax)*; – *Onun paltarı beytaş qaldı (Tovuz)*.

BEYTİN (Ağdam, Bərdə, Çənbək, İmişli, Qazax, Quba, Salyan, Şəki, Şuşa, Yevlax) – 1. işsiz, avara. – *Kişi, beytin dayanma, işə əl ver (İmişli)*; – *Ə, niyə beytin gəzirsən? (Kürdəmir)*; – *Bizim qalxozda beytin adam yoxdu (Salyan)*; 2. boş, istifadəsiz (Quba, Salyan); – *Əhməd öldi, öyi beytin qaldı (Quba)*; – *Çavat qarı beytin adamdı, ağzı harya düşsə:ydür (Çənbək)*; 3. mənasız (Naxçıvan) – *Sənin bu işin beytin işdi*.

BEYTİN-BEYTİN (Şamaxı, Şuşa) – boş-boş, avara-avara. – *Bu arada nə beytin-beytin gəzirsən (Şamaxı)*; – *Axşamatan beytin-beytin dolanır, heş bir işdən yapışmur (Şuşa)*.

BEYTİNƏ (Şəur) – hər, adı. – *Beytinə işə başı: soxma*.

BEYTÜN (Bakı) – b a x **beytin** (1-ci mənə). – *Qabağ beytün yərdü, burax çıxsun gəzsün heyvannarı, u yərdə otdasun*.

BEYÜZM (Ağdam, Gəncə, Şuşa) – hörmətsiz, biabır. ◊ **Beyüzmləməx'** (Gəncə) – hörmətsiz etmək, biabır etmək. – *Durduğu yerdə zalım oğlu özünü beyüzmlədi qoydu ora*. **Beyüzmləməx'** (Şuşa) – hörmətsiz olmaq, biabır olmaq. – *Onun yanında da beyüzmlədim*.

BƏAX (Gəncə, Qazax) – bir qədər bundan əvvəl, bayaq. – *Bəax səni ça:ırdım, eşitmədin (Qazax)*.

BƏBƏ (Gəncə, Füzuli, Kürdəmir, Qazax, Masallı, Mingəçevir, Naxçıvan, Oğuz, Şəki) – 1. b a x **bebə**. – *Sən də bebəsən (Füzuli)*;

– *Onun bəbəsi yaman göyçəkdi* (Kürdəmir);
– *Onun bəbəsi yaman göyçəkdi* (Kürdəmir);
– *Gözünüz aydın, eşidim sizə təzə bir bəbə gəlir* (Oğuz); 2. gəlincik (Gəncə). – *A qızım, ala sən: bir yaxşı bəbə almışam.*

BƏBƏGÜL (Quba) – qaranquş.

BƏBƏX' (Şəmkir) – boyaqçılıqda işlədilən kül. – *Bazara bir bəbəx' aparmışdım, bil-mirəm, nə cür çəx'dilər, nə kəlx' gədilərsə, əlimi heçə-puçə çıxartdılar.*

BƏBƏNƏK (Cənubi Azərbaycan) – xırdarıpaqlı yeməli bitki adı. – *O qədə bəbənək yidim ki, ağzım göyniyir.*

BƏBƏRCİN (Qax, Lənkəran, Zaqatala) – qaranquş. – *Yaz oldı, bəbərçinnər gəldi* (Lənkəran).

BƏCƏ (İsmayılı) – moruq. – *Amma kö:lüm nə bəcə issiyir.*

BƏCƏLİ (Qax) – lobyə.

BƏCƏRTMAX (Təbriz) – bəsləmək, bəcərmək. – *Qoyunu pərvəri bəcərdillə.*

BƏCİ (Qazax, Naxçıvan) – pis. – *Qızım, bu bəcidi, yemə!* (Qazax)

BƏCİD I (İsmayılı) – bax **bəcid**.

BƏCİD II (Naxçıvan) – doğru.

□ **Bəcic olmax** (Qarakilsə) – təkid etmək. – *Mənim bu sirri açmama o çox bəcic oldu.*

BƏCİX' (Qarakilsə) – taxılın içindən çıxan zibil. – *Bəciyi toyuxlara töküürüx'.*

BƏÇ (Qax) – divara şirə çəkmək üçün istifadə olunan dəri parçası.

BƏÇİK (Kəlbəcər) – qiçdə və qolda olan oynaq(lar). – *O qədər gəzmışəm ki, bəçiklərim ağrıyır.*

BƏDAZA (Kürdəmir) – dələduz. – *Bədaza öylətdənsə, qapundakı gəlnin yaxşısı.*

BƏDDƏMƏX' (Gəncə) – əli gətirməmək, uğursuzluğa düşər olmaq. – *Yaman bəddəmişəm, heç işim düz gəlmir.*

BƏDƏL I (Qazax) – işdə əvəzsiz kömək. – *Arvatdar xana toxuyanda bədələ gedər bir-birinə; – Əmim bizə bədələ gəldi.*

BƏDƏL II (Cəbrayıl, Qarakilsə, Quba) – əvəz, tay, bərabər. – *Koroğluya bədəl qəhrəman olmuyuf; – U sənə hiç bədəl ulammar* (Quba); – *Onun bədəlinədə beşin qaytardılar* (Qarakilsə).

BƏDƏLİ (Şuşa) – süni, saxta. – *Tellinin belindəki toqqa bədəli qızıldandı.*

BƏDƏLLƏŞMƏX' (Beyləqan, Bərdə) – köməkləşmək, bir-birinə köməyə getmək. – *Gəl bədəlləşəx'* (Bərdə); – *Mən Vaqifnən bədəlləşif evi tix'dim* (Beyləqan).

BƏDƏNÇƏ (Ağcabədi, Füzuli, Göyçay, Şuşa, Tərtər, Ucar) – canlıq, qolsuz sırıqlı. – *Cicim mənə bədənçə tikdi* (Ucar); – *Bədənçəni qoşa kişilər, qoşa arvatdar ge:irdi* (Tərtər); – *Anam özünə bir bədənçə tikdirdi* (Göyçay).

BƏDƏNÇƏRƏ (Bakı) – bax **bədənçərə**. – *Kasıb itinın adın Gümüş qoyan kimi, sən də bu bədənçərənin adın nöşün Adıgözəl qoy-musan.*

BƏDƏRQA (Qarakilsə) – cavabdeh. – *Mən ona bədərqa dəyləm.*

BƏDƏV (Şahbuz) – qaçağan “at”. – *İki bədəv at gətirəm mən, al qaç.*

BƏDGÜNNÜX' (Ağdam) – çətinlik. – *Uşaqılıqda pütün ömürümüz bədgünlüyünən keşdi, doyunca yeməx' də tapbırdıx.*

BƏDHAL (Lənkəran) – acıqlı, hirsli, əsəbi. – *Əmir bədhal adamdu, sözünün qabağına söz gətirən kimi haldan çıxır.*

BƏDXƏRƏX' (Qazax) – boğaz xəstəliyi, boğazda əmələ gələn şiş. – *Pəri xalanın oğlu bədxərəx' olmuşdu, tez həkim gətdilər.*

BƏDİRCİN (Kürdəmir) – badımcan.

BƏDİRGƏ (Zəngilan) – bax **bədarqa**. – *Bı işə mən bədirgə dəyləm.*

BƏDQAVARA I (Qazax, Şəmkir) – bədənə kobud, qaba. – *O çox bədqavaradı, heç paltar ona yaraşmer* (Qazax).

BƏDQAVARA II (Qazax, Şəmkir) – davakar. – *Urusdam köhnənin bədqavarasıdı, sən onu yenimi tanıyırsan?* (Qazax).

BƏDNÖYÜS (Ağdam, Bərdə, Qazax, Şuşa) – bax **bednö:üs**. – *Bədnöyüs adamnan mənim xoşum gəlməz* (Ağdam); – *Nuru çox bədnöyüsdü, hər gördüyünə tamah eler* (Qazax); – *Yaman bədnöyüs arvatdı bu Bədir xala* (Şuşa).

BƏDO (Ağdam, Quba) – bax **bədəv**. – *Yaxşı bədo atı var onun* (Ağdam).

BƏDÖY I (Tovuz) – hoqqa. – *Özünnən bədöy çıxartma.*

BƏDÖY II (Bakı, Göyçay, Qazax, Ordubad) – bax **bədəv**.

BƏDRAX: BƏDRAX DÜŞMƏX' (Oğuz, Şəki) – didərgin düşmək. – *Bizim bir toux bədrax düşüfdü, heç həyatə gəlmir* (Oğuz).

BƏDSUYUM (Culfa) – bədnəzər. – *Bədsuyumun gözü o odda yana!*

BƏDYƏ (Kürdəmir) – çöl, səhra. – *Bədyənin düzündə savxoz salıblar.*

BƏDYO:Z (Qazax) – bədnəzər.

BƏƏC: BƏƏC OLMAX (Qax) – dağılmaq.

BƏGGAH (Ordubad) – tumanın, şalvarın bağ keçirilən yeri. – *Atam həmişə şalvara bəggah tikərdi.*

BƏĞBƏQUZİ (Bakı) – qurbağa.

BƏĞDATI (Ordubad) – b a x **bağdatı** I. – *Qəbaxda əvlərimizin çoxı bağdatı olardı.*

BƏĞƏ (Quba) – b a x **bəqqə**.

BƏĞƏLƏ (İsmayilli, Quba) – b a x **bəqələ**. – *Bəğələ dəyib, gedək yığax* (İsmayilli).

BƏHƏM: BƏHƏM ELƏMƏX' (Mingəçevir) – tamamlamaq, qurtarmaq. – *İşin birini bəhəm elə, sora o birinə keç.*

BƏHƏMLƏŞMƏX' (Cəbrayıl) – əlbir olmaq, köməkləşmək. – *Bəhəmləşdix ikicəyimiz, qutardix hamısını.*

□ **Bəhəm olmağ** (Bakı, Şəki) – əmələ gəlmək, baş vermək, meydana çıxmaq. – *Qarınmda bilmirəm nə bəhəm olub ki, gecələr sə:rəcən yata bilmirəm* (Bakı); – *Bu xəsdəlix mənə də bəhəm olannax işdiyə bilmirəm;* – *Qavaxlar bi para adam başmağ giyərdi, so:ra çus, hindi qaluş bəhəm olufdu* (Şəki).

BƏHƏRXİR (Bakı) – müvəqqəti bağ kirayəyə götürən adam.

BƏHİM: BƏHİM OLMAX (Qax) – qovuşmaq, birləşmək. – *Honun mağa bəhim olan gün dağılsın.*

BƏHLİ I (Göyçay, Quba, Qusar, Ucar, Şəki) – b a x **bə:li**. – *Bəhli yetişib* (Quba); – *Biyil bəhli olmadı, quraxlığ oldu* (Şəki); – *Bəhli mürəbbəsi yeyirsənmi?* (Ucar).

BƏHLİ II (Zərdab) – albalı. – *Bəhli yavaş-yavaş qızarır.*

BƏHR (Qazax) – məkr, kələk. – *Alla: səni şeytanın şərinnən, arvadın bəhrinnən saxlasın.*

BƏHRƏ (Bərdə, Borçalı, Culfa, Qazax, Şahbuz, Tovuz) – keçmişdə məhsulun onda biri həcmində alınan vergi. – *On dərzin biri ağanın, doqquzu bizim, buna bəhrə de:ilirdi*

(Borçalı); – *Hər nə əx'səx' onun onnan biri bə:indi, ona da bəhrə deirdix'* (Bərdə); – *Bəhrədə otuz pıtdan dörd pıt xanıdı* (Culfa).

BƏHRƏDAR (Şahbuz) – keçmişdə bəhrə yığan adam. – *Bi kətdə bəhrədar olub.*

BƏHRƏXİR (Bakı) – b a x **bəhrəxir**.

BƏHSƏNƏ (Kürdəmir) – balqabaq.

BƏHSUMAT (Ordubad) – b a x **bəyismat**. – *Qərdaşım bəzardan bəhsumat almışdı.*

BƏXƏ (Quba) – b a x **bəqqə**.

BƏXİCİ (Ordubad) – münəccim. – *Zöhrə ulduzun bizzər annamarıx, onu bəxici bilər.*

BƏXQA (Quba) – b a x **bəqqə**.

BƏXRƏM: BƏXRƏM VURMAX (Meğri) – qurtarmaq, son qoymaq. – *Qırx-əlli ildi oruş-namaza bəxrəm vurmuşam.*

BƏXSƏRİ (Bakı) – bəhdansovma, öteri. – *Adə, bu uşağları (uşaq) da gör necə bəxsəri işdi:blər a!.*

BƏXTƏLƏMEG (Bakı) – b a x **bəxdələməğ**.

BƏQƏLƏ (Quba) – böyürtkən. – *Uşağlar bəqələni yığib yiyədülər.*

BƏQƏRƏ (Bakı) – b a x **bağara** I.

BƏQQƏ (Quba) – süd sağmaq üçün saxsı qab. – *Qızım, git bəqqəni geti, inəyimizi sağağ.*

BƏL (Füzuli) – xırda vaxtı ipəkqurduna verilən ilk yarpaq. – *Əl yarpəina bəl deirix'.*

BƏLBƏX'CİN (Gədəbəy) – gəmirici heyvan adı. – *Bəlbəx'cin yekə oloy sıçannan xey-lax.*

BƏLBI (Qax) – b a x **belbi**.

BƏLDİRƏMƏX' (Çənberək) – kökəltmək. – *Amandoy Nəşif ölürdü, indi oğarda bəldirif kin.*

BƏLƏD (Cəlilabad) – darvaza, həyət qapısı.

BƏLƏGİR I (Oğuz) – öz xeyrini güdən.

BƏLƏGİR II (Şəki) – tənbel, özünü işə verməyən. – *Yana dartan kəlin özünə bələgir diyərx;* – *Bələgir adam olmaz bizim qalxozda.*

BƏLƏGÜM (Bakı) – b a x **bələkün**.

BƏLƏKÜN (Bakı) – sarı çiçəkli yabarı ot.

BƏLƏMƏX' (Başkeçid) – aldatmaq.

BƏLƏN I (Gəncə, Qarakilsə, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – dağ aşırımı. – *Karvan bələni aşdı* (Qazax); – *Deyir: “Ə, sən yoldan çıxma, o bələni çıxıp olları çağrajam”* (Qarakilsə); – *Olar bələni aşdılar* (Şəmkir).

BƏLƏN II (Qazax) – pusqu yeri. – *Özünə bir bələn qayrər kin, quş onu görməsin, birdən vursun, ona bələn de:irix'.*

BƏLƏN III (Borçalı, Cəbrayıl) – hündür yer, təpə. – *Səsə gələn adamlar bələnə çıxırlar.*

BƏLƏT (Cəlilabad) – b a x **bələd**. – *Qıza, bələti bağla, qoyinnər gələylər qapiyə girməgə.*

BƏLGƏ I (Gəncə, Kəlbəcər, Kürdəmir, Oğuz, Ordubad, Şəmkir, Zəngilan) – b a x **bəliyə**. – *Qıza bəlgə aparallar (Oğuz); – Bizim kətdə bəlgəsiz qız verməzdər (Zəngilan); – Bu axşam Zeynava bəlgə aparajaxlar (Şəmkir).*

BƏLGƏ II (Salyan) – bəhanə. ◊ **Bəlgə gətirmək** (Salyan) – bəhanə etmək. – *Yaxşı adam bəlgə gətirməz.*

BƏLGƏ III (Bakı) – şaftalı qaxı. – *Ordubatdan gələndə birez bəlgə getirmişdim, mənəm hasının qəzəbinə gəlib.*

BƏLGƏ IV (Ağdam, Bakı, Cəbrayıl, Cəlilabad, Əli Bayramlı, İmişli, Kürdəmir, Salyan, Zəngilan) – vuruşma zamanı müdafiə üçün qola sarınan sarğı. – *Qolumda bəlgə olmasaydı, vuruf sümüyümü sındırmışdı (Ağdam); – Dava eliyəndə çuxamızı qolumıza dolayırdı, oa bəlgə deyərdüğü (İmişli); – Bəlgəni qolə doleylər (Cəlilabad).*

BƏLGƏ V (Ağdam, Salyan) – əkin sahələrinin sərhədini bildirən nişan. – *Bu yerə bəlgə qoy (Ağdam); – Arbatan qolxoşuyunan bizim qolxoşun bəlgəsi fermənin yanında (Salyan).*

BƏLGƏ VI (Şuşa) – gön aşılamaq üçün narın qabığından və yarpağından hazırlanmış maddə. – *Bəlgə qutardı, gön istaxda qaldı.*

BƏLGƏ VII (Zəngilan) – boyaçılıqda istifadə olunan bitki.

BƏLGƏ VIII (Bakı, Salyan) – sənəd, əsas. – *Əlində bəlgön var ki, belə di:rsən? (Bakı).*

BƏLGƏ IX (İmişli, Kürdəmir) – batması üçün balıq torunun yan iplərinə bağlanan qamış. – *Torun üst ciyəsinə bəlgə bağlanı (Kürdəmir); – Lələ, torun bəlgəsi sınıb, qarğı gətrim düzəldəg (İmişli).*

BƏLGƏ X (Masallı) – çox duzlu.

BƏLGİM (Kürdəmir) – yeməli yabanı bitki adı. – *Bəlgimnən yap yaxşı do:uğa olur.*

BƏLİ (Quba) – b a x **ba:lı**.

BƏLİM I (Balakən, Cəbrayıl, Göyçay, Kürdəmir, Qarakilsə, Qazax, Meğri, Mingəçevir, Oğuz, Sabirabad, Salyan, Şəki, Şəmkir, Tovuz) – xırmanda taxıl döyüləndən sonra qalan küleş. – *Yaveynan çö:rürüx', dənə tökü-lür, altında bəlimi yavalyıf tulluyurux (Oğuz); – Bəlim olsa, ot az lazımdı (Balakən); – Bəlimi ulax ye:ir, mal ye:ir (Qazax); – Tellədim bəlimi qrağa, sora genə altmış dərz saldım xırmana (Meğri); – Bəlimi ayrı yığmax lazımdı ki, qışda mallar yesin (Cəbrayıl); – Bir çual bəlim gətimişəm (Şəmkir).*

BƏLİM II (Cənubi Azərbaycan) – yeyilən göyörti adı. – *Bəlimnən xörək bişirillər.*

BƏLİYƏ (Şəki) – oğlan evindən qız evinə aparılan nişan. – *Məhburiyə bəliyə gə:lidi; – Hər yerdən gə:llər bəliyə görmağa.*

BƏLLƏ I (Lənkəran) – b a x **bəlgə X**. – *Xörəyə bəblə duz tökəllər, bəllə olub ki!..*

BƏLLƏ II (Şahbuz) – xırdaqulaqlı qoyun. – *Bir gün sürüdən bəllə yox oldu.*

BƏLLƏBƏN (Naxçıvan) – kiçik uşaqları qorxutmaq üçün işlənən xəyalı varlıq.

BƏLLƏMƏK I (İmişli) – 1. yoluxmaq, baş çəkmək; 2. yoxlamaq. – *Tay gedib bizi bəlləmişən?; – Gedək bəlliyək, görək kim var orda.*

BƏLLƏMƏK II (Kürdəmir, Ucar) – nişanlamaq, işarə qoymaq, müəyyənləşdirmək. – *Oyi <onu> çoxdan bəlləmişəm ki, itibatmasın (Kürdəmir); – Mən bossanda qar-pızın yerin bəllədim (Ucar).*

BƏLLƏMƏK III (Hamamlı) – boş-boş danışmaq.

BƏLYABAĞI (Bakı) – balqabaq

BƏLYƏ (Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – b a x **bəliyə**. – *Əli Əmirqulunun qızına bəlyə apardı (Borçalı); – Qızə:lən bəlyə heş xoşuma:lmədi mə:m (Gədəbəy)*

BƏ:M (Cəbrayıl) – mөгər

BƏN (Qazax) – xal. *Əhmədin üzündə bən var.*

BƏNARAH (Ordubad) – karniz, ev divarlarının üzərinə düzülən sonuncu çıxıntılı daşlar. – *İskəndər, gə gedax bizim damın bənarahlarını düzəldax.*

BƏNBƏLƏH (Qax) – araba oxunun üstündə olan ağac hissə.

BƏND I (Şəmkir) – dilin ucuna çıxan kiçik sızacaq. – *Dilimə bənd düşüf.*

BƏND II (Şəmkir) – qoyun xəstəliyi adı. – *Ay ha! Çovannara tafsir, qoynu Qahramanın qoyununa qatmasın, de:llər onların qoyununda bənd var.*

BƏNDƏM I (Ağdam, Başkeçid, Cəbrayıl, Füzuli, Gədəbəy, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Şəmkir, Tovuz, Zaqatala, Zəngilan) – dərz və ya bafa bağlamaq üçün kökündən çıxarılmış sünbüllü küləşdən və ya uzun otdan düzəldilən bağ. – *A bala, uzun bəndəm yol, yekə bağliyah dərzi* (Qazax); – *Bafanı bəndəmnən bağla* (Zaqatala); – *Oğul, oğul, yaindakı bəndəmi burayəti, bağlə:ax bu dərzi* (Gədəbəy); – *Bəndəmnən bağliyrix bafanı* (Şəki); – *Bəndəmi taxilin özünən eşirix, qayrərix* (Tovuz); – *Səkkiz bafanı qourux bəndəmin arasına, bağliyriğ olur dərz* (Füzuli); – *Bəndəmləri suya sal qurumasın* (Cəbrayıl); – *Birki bəndəm eş, bu dərzdəri bağliyah* (Şəmkir).

BƏNDƏM II (Bakı) – meyvə saplağı.

BƏNDƏM III (Çənbərək) – tütün topası. – *Arvatdər tütünü bəndəm eliyiflər.*

BƏNDƏMƏ (Bakı, Küdəmir, Quba, Salyan) – b a x **bəndəm I**. – *Gedginən ordan mə: bəndəmə gətginən* (Bakı); – *Otu bəndəməynən bağlallar* (Salyan).

BƏNDƏMLƏMAX (Ordubad) – taxıl dərzi bəndəmlə bağlamaq. – *Yağış yağmamış taxılı bəndəmləmax lazımdı.*

BƏNDƏMLƏMƏX' (Gəncə) – b a x **bəndəmləmax**.

□ **Bəndəm yeriməx'** (Borçalı) – bənd (b a x 2-ci mənə) xəstəliyi nəticəsində yığılı-yığıla yerimək. – *Qoyun laf bəndəm yeriyir.*

BƏNDƏR-BƏNDƏR (Ucar) – tikə-tikə, parça-parça. – *Qənsərdə quldurrar kəndimizdən bir neçə adamı bəndər-bəndər doğramışdılar.*

BƏNDƏRGAH (Ordubad) – ev divarlarının üzərinə düzülən sonuncu çıxıntılı daşlar. – *Dəmin bir bəndərgahi pis qurulub.*

BƏNDƏRGAHLƏMAX (Çənbərək) – bağlamaq, bənd etmək. – *Sijimi haravanın bir yerinə bəndərgahla.*

BƏNƏX' (Qazax) – xallı.

BƏNƏMİYƏ (Ordubad, Şahbuz) – bazar ertəsi. – *Sabah bənəmiyədi* (Şahbuz).

BƏNGƏLƏX': BƏNGƏLƏYİ QACMAX (Mingəçevir) – qorxmmaq.

BƏNGİ I (İsmayilli) – damın üstünü hamarlamaq üçün alət.

BƏNGİ II (İsmayilli) – verdiyi vədi yerinə yetirməyən adam. – *Həsən bəngi adamdı.*

BƏNİMƏ (Bakı) – b a x **bənəmiyə**.

BƏNÜMƏ (Bakı) – b a x **bənəmiyə**.

BƏNZƏK (Ağcabədi) – bəzəgə (əti yeyilən köçəri quş). – *Bənzəkin əti yeməliidi.*

BƏRBƏND (Cəbrayıl) – bənd (axar suyun qarşısını kəsmək üçün düzəldilən maneə).

◊ **Bərbənd qoymaq** (Cəbrayıl) – bənd salmaq, çayda və ya arxda suyun qarşısını kəsmək. – *Bərbənd qoymasax, sahiyə su çıxmaz.*

BƏRBƏŞ (Qarakilsə) – erkək kəkkik. – *Bizdər bərbəş erkəx' kəx'liyə də:rix'.*

BƏRDEX' (Meğri) – yüz dərzdən ibarət taxıl tayası. ◊ **Bərdex' vurmaq** – dərzlərdən taxıl tayası düzəltmək. – *Dadaşım beçərə bərdex' vururdu ki, gələn kimin.*

BƏRDƏX' (Zəngilan) – b a x **bərdex'**. – *İki bərdəx' taxılımuz var.* ◊ **Bərdəx' vurmaq** – b a x **bərdex' vurmaq**. – *Qalxozçular biçilmiş dərzdəri xırmanın qırağında bərdəx' vurdular.*

BƏRƏ I (Göyçay) – sahilə yaxın dayaz yer. – *Gəmini bərədən aparıblar.*

BƏRƏ II (Lənkəran, Kürdəmir) – bağ və ya bostanların arasından gedən ciğir.

BƏRƏ III (Bakı, Füzuli, Göyçay, İmişli, Quba, Ucar) – kiçik arx. – *Adə, bəsdü dayi, bərəni bağla, püştəni su aparadı* (Bakı); – *Bağa gedən arxa bərə deyirik* (Göyçay); – *Bü:n bərəni qazıb qutardım* (Ucar). ◊ **Bərə gəzdirməg** (Bakı) – suvarmaq, əkin yerinə su vermək. – *Məmə qurban, bir ho:r bərə gezdir.*

BƏRƏ IV (Qarakilsə, Qazax, Şəki, Tovuz) – 1. su arxının keçməsi üçün çəpərin altında düzəldilmiş yer, deşik. – *Su no:rraşifdi, bərədən keşmiyi* (Şəki); 2. arxda ləkə su buraxılan yer; 3. çəpərin keçid yeri (Şəki); 4. qoyunları sağmaq üçün düzəldilən yer, keçid (Qarakilsə, Qazax, Tovuz). – *Qoyun bərədən gələr* (Qazax); – *Qoyunu bərəyə verin, sağırax* (Qarakilsə).

BƏRƏ V (İsmayılı) – dərin olmayan yara.
– *Ağlama, uşağ döysən, balaca bərədi.*

□ **Bərə vurmağ** (Şamaxı) – mane olmaq.
– *Sən işə bərə vurma.*

BƏRƏÇƏ (İmişli, Kürdəmir, Salyan) – kiçik arx. – *Bərəçəni aç, su gəlsin* (Kürdəmir).

BƏRƏÇİ (Bakı) – suçu; bağ, bostan və s. əkin yerlərinə xırda arxlarla su verən (adam).
– *Bərəçəni ayda iğirmi manata tutmuşam.*

BƏRƏFİR (Füzuli) – kolsuz yer. – *Kolsuz yərə bərəfir de:irix'.*

BƏRƏLGƏ (Bərdə, Daşkəsən, Şəmkir) – 1. ovlanacaq heyvanın keçdiyi yer, pusqu, bərə (Bərdə, Daşkəsən). – *Ovu bərəlgədə vururlar* (Bərdə); – *O: ki, bərəlgədən keçdi, onu vurmağ olmaz* (Daşkəsən); 2. meşə və ya dağların arasından keçən dar çıxır (Şəmkir).
– *Dünən bərəlgənin ağzında üstümüzə üç ceyran çıxdı.*

BƏRƏMUM (Bakı) – bax **baramum**.
– *Həkim Həsənə əlində oynatmağa bərəmum vərrib.*

BƏRƏŞ (Meğri) – şələnin sürüşüb düşməməsi üçün şələ götürən adamın qollarının altından keçirilən ip. – *Ə.z. Xeyrənsə, bərəş-dərin boşalmıyı ki?*

BƏRƏYƏ I (Zəngilan) – darvaza. – *Mux-tar gecə bərəyəni möhkəm bağlıyır.*

BƏRƏYƏ II (Laçın) – qayalıq üzərində olan otlu yer.

BƏRGƏH I (Borçalı) – düşərgə yeri.
– *Gedəx' dar daşın bərgəhində əyləşəx'.*

BƏRGƏH II (Hamamlı) – şah sarayı.

BƏRHAL (Zəngilan) – qorxulu, ağır.
– *Xəsdə:n vəziyəti bərhaldı.*

BƏRXANA (Borçalı) – bax **barxana I**.
– *Gəlin bərxaneyi yığışdırax gedəx'.* – *Qızın bərxanasın apardılar.*

BƏRX'SAFLAX (Tərtər) – şirin, qırmızım-tıl rəngli üzüm növü. – *Bərx'saflax qışatan qalır.*

BƏRİYAH (Salyan) – gəmilərin duracaq yeri. – *İsa kişi bəriyahda işdiyirdi; – Bırda daşdı bəriyah vardı.*

BƏRK (Ağdam, Bakı, Qazax, Ordubad) – xəsis. – *Xalam bir bərkdı ki, gəl görəsən* (Ağdam); – *Muradxan bərk adamdı* (Qazax).

BƏRKƏTDƏMƏX' (Çənbərək) – qurtarmaq. – *Qalxoz qoynu qırtıdı bərkətdədi, boy-lum bağa köçüdü.*

BƏRKİX' (Cənubi Azərbaycan, Şəmkir) – quraqlıq nəticəsində bərkimiş torpaq.

◇ **Bərkiy olmax** (Şəmkir) – quraqlıq və ya tapdalanmaq nəticəsində bərkimək. – *Yerin içinnən o qədə gedif əlifə:xliyfidlar, bərkiy oluf, xış batmır.* ◇ **Bərkix' elamax** (Cənubi Azərbaycan) – quraqlıq nəticəsində çatlamaq.
– *Balam, bizim xiyarrıx bərkix' eliyibdi.*

BƏRKİMƏX' (Tovuz) – tez-tez yerimək, sürətlə yerimək. – *Mən bərkiyiv öyə çatdım.*

BƏ:RMAX (Zəngilan) – yetişmək. – *Meyvə yeməli olanda də:rix ki, bə:rif.*

BƏRRAX: BƏRRAX TÜŞMƏX' (Oğuz) – didərgin düşmək.

BƏRRƏDAY (Karvansaray) – tənbel. – *Ə, Qulam kişinin oğlu laf bərrədəyin biridi.*

BƏRT (Ordubad) – on dərzdən ibarət taya.
– *On dərza bir bərt deyirix.*

BƏRTİX' (Çənbərək) – yara. – *Oycumun içi bərtix'di deyın heş şey tutəmmirəm.*

BƏRZAN (Başkeçid, Borçalı, Gədəbəy, Qazax) – yunan. – *Bir bərzan gəlsəydi, bağı-mızı bellərdi* (Borçalı); – *O vaxt bura bir bərzan gəlmişdi, pəhdivanıdı o* (Gədəbəy); – *Desbinə bərzan qızıydı, yaman göycəyidi* (Qazax).

BƏRZƏBƏND (Ordubad) – igid. – *Ağasəf bərzəbənd adamdı.*

BƏSDƏMƏ (Qazax) – bəslənmiş heyvan.
BƏSDƏN (Salyan) – meyit yuyulan yer.
– *Söynün meyitini bəsdənə apardılar.*

BƏSDƏŞMƏX' (Ağdam, Şəki, Şəmkir) – 1. çəkişmək, höcətləşmək (Şəmkir). – *Bir-biriñizənn bəsdəşməx'dən əl çəkin, xeyir götürməzsiniz; 2. bəhsə girmək, ötüşmək, yarışmaq* (Ağdam, Şəki). – *Alıynan Hüseyn kişinin oğlu bəsdəşdilər, görəx' axırı no:la-jax* (Ağdam).

BƏSDİ (Lənkəran) – kiçik gil qab. – *Bazar-dan bir bəsdı yağ aldım.*

BƏSRƏT (Cəbrayıl) – biabır, abırsız.
◇ **Bəsrət eləməx'** (Cəbrayıl) – biabır etmək, hörmətsiz etmək. – *Səni bəsrət elərəm.*

BƏSSİ (Şamaxı) – bax **bəsdı**.

BƏSSÜLKƏT (Salyan) – səbirsiz. – *Nə bəssülkət uşağsan?!*

BƏŞİ (Oğuz) – tez, cəld.

BƏŞİR: BƏŞİR ELƏMƏX' (Meğri) – istehsal etmək, emal etmək, becərmək. – *Qulxızın*

südin bu kətdə bicə Pirim qızı Şapı yaxşı başır elər, u səlqalidi.

BƏT (Gədəbəy, Şəmkir) – bax **bənd** I. – *Dilimin üsdən bət çıxər de:inə, içəmmərəm isdi-isdi çayı* (Şəmkir). **Bət tüşməx'** (Gədəbəy) – dilin üstünə kiçik sızacaq çıxmaq. – *Dilimə bət tüşüf, ağrısınnan irahatdanam-meyram dünənən.*

BƏTDAX (Qax) – bax **batdax**. – *Bətdağı yayməyin hara olsa!*

BƏTDƏMƏX' (Ağdam, Bərdə, Gəncə, Laçın) – 1. rədd etmək (Ağdam, Gəncə); 2. aldadıb satmaq (Ağdam, Gəncə, Laçın). – *Amma qoyunu Əsgərin oğluna nə bətdədx'. (Gəncə); – Ə, bətdə birinə canın qatarsın (Ağdam); 3. dəyərlə bir şeyi aldadaraq ucuz qiymətə almaq (Bərdə). – Öz aramızdı, Əsədin atın yaman bətdədin ha!*

BƏTİ-BURIT (Meğri) – qamət, görkəm, boy-buxun. – *Temir bəti-burıtda hanı indi Eirnazırdə adam?*

BƏTKƏŞ (Lənkəran) – qan almaq üçün həcəmət. – *Başın ağrıyırsa, bətkeşnən sovrum.*

BƏYAĞINNAN (Göyçay) – övnlər, keçmişdə. – *Bəyağınnan Qəmərəli dəftərdə üç yüz öydi, hindi bilmirəm nə qədər qalırdı.*

BƏYBAŞI (Salyan) – kampaniya şəkilli kişi toyu. – *Bəybaşına az adam çağırılar, özi də seçmə adamları.*

BƏYƏVAR (Salyan) – bəlkə. – *Axşam bəyəvar süzə gəldim.*

BƏYİSMAT (Ordubad) – kömbə şəklində bişirilmiş çörək. – *Bəyismat qalibdə pişir.*

BƏYMƏGİZİL (Salyan) – uşaq oyunu adı. – *Ay uşaxlar, gəlün bəyməgizil oynıyağ.*

BƏYİNİŞAN (Qazax) – boylu-buxunlu, gözəl. – *Əli bəynişan oğlandı.*

BƏYSƏNƏ (Gəncə) – lobyə və qovurulmuş soğandan hazırlanan xörək.

BƏYSUMAT (Naxçıvan) – bax **bəyismat**. – *Biz bəysumat allux.*

BƏYYALLISI (Ordubad) – toyun sonunda bəyin iştirakı ilə oynanılan yallı.

BƏZ (Çənbərək, Gəncə, Qazax) – vəzi. – *Uşağın boğazında bəz var (Çənbərək); – Boğazımın vəzdəri ağrıyır (Gəncə).*

BƏZDƏNMƏX' (Çənbərək) – vəziləri şişmək. – *Uşağın boğazı bəzdənif, gərəx' doxdura aparam.*

BƏZƏLLİ (Füzuli) – nəsil, tayfa. – *Eyvazdılar bəzəllidi, Məmmədi bəzəllidi, qahum də:illər.*

BƏZƏR (Şəmkir) – kətan toxumu.

BƏZƏRƏX' (Şəmkir) – kətan toxumu.

– *Atam xeyli bəzərax' əxmişdi.*

BƏZİR (Başkeçid, Borçalı) – kətan yağı.

– *Bəzir gəti, haraveyi yağla (Borçalı).*

BƏZİRGAN (Zaqatala) – dövə karvanının başçısı.

BƏZMƏT (Zəngilan) – bilərzik, qolbaq.

– *Dədəsi uşağı qolundakı bəzmətdən tanıyır.*

BİBİŞ (Salyan) – şanapipik. – *Bıbış gəlilib.*

BİÇQI (Biləsuvar, Qazax) – mişar. – *Bıçqının dişdəri köhnəldi (Biləsuvar).*

BİDAMA I (Salyan) – yandırmaq üçün kəsilmiş ağac budaqları. – *Bıdamadan yarmaca yaxşı yanır.*

BİDAMA II (Cəbrayıl) – iri, böyük.

BİDAMA-BİDAMA (Cəbrayıl) – iri-iri, böyük-böyük. – *Elə qarğıdalı bitdi ki, bıdama-bıdama.*

BİDAMAX (Cəbrayıl, Füzuli) – məc. döymək, vurmaq əzişdirmək. – *Ə, bı kəli az bıda, yaxıxdı (Füzuli).*

BİDAMƏY (Cəlilabad) – bax **bıdamax**. – *Əvə gələndə səni bıdıyəcəm.*

BİDARRAMAX (Yardımlı) – sındırmaq.

– *Mallar şivləri bıdarreyib.*

BİDİXLAMAX (İrəvan) – ağacın əlçətməz yerlərində qalmış son meyvələri dərmək. – *Əyə, İbaş, gəl Hacıbəyin bağınnan alma bıdıxlyax.*

BİDİYNAN (Kürdəmir) – budur. – *Bıdıynan, gəlir dəyna.*

BİĞ (Bakı) – meynənin cavan zoğlarından çıxan nazik tellər.

BİĞİLDATMAX (Çənbərək) – qaynatmaq, bişirmək. – *Bir az qartop bığıldadax yə:x'.*

BİĞİR (Füzuli, Salyan) – üçyaşar erkək dövə. – *Üş ildən keçəndə bığır olur.*

BI:ĞİR (Şamaxı, Zərdab) – bu dəfə. – *Atam balası, bı:ğır gedəndə bizim uşaxları da özünən apar; – Nədənsə, bı:ğır bizi yada salmadın (Zərdab); – Bı:ğır ko:degi (Şamaxı).*

BİĞİR-BİĞİR (Füzuli) – yavaş-yavaş.

– *Qazanda su bığır-bığır qaynıyır.*

BİĞLAMA (Kürdəmir) – balqabaqdan bişirilən xörək adı.

BİĞLAMAX (Qazax) – yemək. – *Həsən o ki var biğladı.*

BIXCA (Sabirabad) – paltarasan, asılan. – *Pencəyi bixcadan as.*

BIJI I (Gəncə) – ana (uşaq leksikonunda). – *Ay bji, mā: bir az saqqız al.*

BIJI II (Borçalı, Qazax) – bacı, bacıçıqaz. – *A bji, gə gedəx' meytəvə* (Borçalı); – *A bji, dədən öydədimi?* (Qazax).

BIJI III (Qazax) – muncuq (uşaq leksikonunda). – *Anam maña bji alif.*

BIQAL (Şəur) – bu tərəf.

BIQQADA (Kürdəmir) – bu qədən. – *Mənə biqqada əpbək vər.*

BILANCITMAX (Zəngilan) – qarışmaq, tutulmaq (hava haqqında) – *Hava bilancıdır, də:sən yağış yağacax.*

BILBIL (Borçalı) – ördək balası.

BILBILA (Şamaxı) – sərbə, ilğim.

BILBILI (Qazax) – körpə buzov.

BILDIR-BILDIR (Ağsu, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Tovuz) – gilə-gilə, damcı-damcı. – *Anası öləndə qız gözəlirinnən bildir-bildir yaş tökirdi* (Ağsu); – *Elə ağlər kın, gözünnən bildir-bildir tökör yaşı* (Qazax); – *Gözdərin-nən bildir-bildir yaş töx'mə* (Tovuz).

BILI (Kürdəmir, Salyan) – ördək balası. – *Birdə yeddi bilı var* (Kürdəmir).

BILIX (Ağbaba, Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Çənbək, Daşkəsən, Gədəbəy, Goranboy, Hamamlı, Xanlar, Kəlbəcər, Qarakilsə, Qazax, Laçın, Tovuz, Zərdab) – inəyin yeni doğulmuş balası. – *İnəyimiz bilix doğuf* (Ağbaba); – *Yeniyə doğanda inəyin balasına bilix dəə:rix'* (Daşkəsən); – *Röşən, bilığa birəz su ver* (Tovuz); – *Bilığı ac qoyma:n ha:...* (Gədəbəy); – *İnə:imiz balaca bir bilix doğuf, elə qəşəx'di ki* (Ağcabədi); – *O bilığı sal to:luya* (Ağdam); – *Bilix balaca olor buzoydan* (Qazax).

BIRCDƏŞMAĞ (Şamaxı) – tumurcuqlanmaq. – *Noruzdan sora ağajdar bircdəşir.*

BIRHO:Z (Lənkəran) – bax **birovuz**.

BIRI (İmişli, Kürdəmir) – qarın ağrısı, sancı.

BIRIN: BIRNI DURMAĞ (Kürdəmir) – bərk tərləmək nəticəsində çər xəstəliyinə tutulmaq, çərləmək. – *Baytara göstərin, atın birni durup.*

BIRINNAĞ (Kürdəmir) – yola verməmək, incitmək. – *Qaynana həməşə gəlini birinnıyır.*

BIRIZ (Kürdəmir) – tir. – *Məytəbə buraxılan birizdən vaxtında alseydux, iramon-tumuz çoxdan qutarmışdı.*

BIRQIT (Kürdəmir) – yarma. – *Biğdanı birqıt eleyib cüclərə verirük.*

BIRMA (Zəngilan) – burulub qurudulmuş ot. – *Birmıyış işdətməx' irahət olur.*

BIRMAC (İmişli) – çimdik. ◊ **Birmac götürmək** (İmişli) – çimdikləmək, buraraq çimdikləmək. – *Sənnən bi birmac götürərəm canun çıxar.*

BIRZI (Borçalı, Xanlar) – kobud, zırrama.

BIRZILIX (Borçalı, Xanlar) – kobudluq, zırramalıq. – *Ə, birzılığın get meşədə elə* (Borçalı).

BISAĞA (Yardımlı) – qapının ağzı. – *Bisağada görüşməzdir.*

BISAMAT (Bakı) – bax **bisamat**. – *Bisamat gələrəm.*

BIŞQI (Cəbrayıl) – bax **biçqi**.

BITXA (Biləsuvar) – budur, budur ha. – *Töyüğun yumurtası bitxa.*

BIYMAĞ (Kürdəmir, Şamaxı) – donmaq. – *So:ğdan az qala bıymışdım* (Şamaxı).

BIZAVÇA (Zəngilan) – yabanı dərman bitkisi adı. – *Bızavçıyı çıxma yarıya qoyarix.*

BIZAVLIX (Zəngilan) – buzov saxlanılan yer. – *Nüsrət bızavları bızavlığa saldı.*

BIZO:LUĞ (Kürdəmir) – bax **bızavlıx**. – *Bizo:luğu qurı saxlamağ lazımdı.*

BİBBO (İmişli) – şanapipik, hop-hop. – *Bibbo bəzəkli quşdı, kəkilli quşdı.*

BİBİĞİM (Kürdəmir) – bir az, bir dəfə (“qaynamaq” feli ilə işlənir) – *Su bibiğim qaynasın, düyünü tök.*

BİBİRİM (Salyan) – bax **bibiğim**. – *Ət bibirim qaynyıb.*

BİBİ (Gədəbəy) – əmi və ya dayıarvadı.

BİBLİXORUZ (Bakı) – gül adı.

BİC (Bakı) – bax **biç**. – *Əncil ağacının bici çoxalıb.*

BİCƏ (Basarkeçər) – pis. – *Bu il taxılımuz bicadı.*

BİCƏ-BİCƏ (Bakı) – nahaq yerə.

BİCƏGİ: BİCƏGİ DOĞMAĞ (Salyan) – ilkinə doğmaq. – *Tükəzban bicəgi doğdı.*

BİCƏX' (Qax, Zaqatala) – dördayaşar camış.
BİCƏLƏ (Zəngibasar) – arif, çoxbilmiş.
 – *Yaman bicələ arvadtı bu.*

BİCƏNƏX' (Şəki) – hiyləgər. – *Çox bicənəx' gəlindi bizim gəlin.*

BİCƏŞUM (Kürdəmir) – payız şumu.
 ◊ **BİCƏŞUM eləmək** (Kürdəmir) – payız şumu etmək. – *Taxılı biçəşum eliyib əkəndə mənsili az olur.*

□ **Bicə yerə** (Bakı) – nahaq yerə. – *Bicə yerə gəldim bira.*

BİCƏYNƏ (İmişli, Kürdəmir, Zəngilan) – bax **bijəyində**. – *Sizin düyənə:z bicəynə kələ:-lif (Zəngilan).*

BİCİLO (Salyan) – bir dəfə. – *Ətin suyu bicilo qayniytib.*

BİCOV (Şəki) – hiyləgər. – *Qulam lap bicovun biridi.*

BİCOY I (Hamamlı) – gödəkboylu, qısa-boy. – *Boyu balaca olan adama bicoy deyrix'.*

BİCOY II (Hamamlı, Qazax) – aravuran, sözgəzdiren, fitnəkar. – *Məmmət nə bicoy adama, aranı qarışdırif dava salif.*

BİCOY III (Şəmkir) – keçmişdə zadəgan evlərində qulluq etmək üçün saxlanılan uşaq, qulluqçu. – *Bəyə birəz sovqat aparmışdix, bicoya verdix', apar bu xurçunnarı boşalt gəti, başımıza itoynu gətdi.*

BİCOYLUX: BİCOYLUX ELƏMƏX' (Şəmkir) – zadəgan evində uşaq ikən qulluq etmək. – *Qara bəylikdə yeddi il bicoylux eliyif.*

BİCVƏR (Kürdəmir) – hiyləgər.

BİÇƏ (Bərdə, Şəki) – əmi və ya dayı-arvadı. – *Biçəm bizə gəlif (Bərdə); – Biçəm hindi bizdədi (Şəki).*

BİÇƏNƏ (Bakı) – yonca. – *Ada, get çöldən qoyunnaçun biçənə yığ.*

BİÇƏR (Culfa) – dərizi.

BİÇƏRƏ (İmişli) – biçin. – *Qabağ birda əkərə nə:zirdi, biçərə nə:zirdi.*

BİÇƏTƏN (Kürdəmir) – bax **bir çətən**. – *Biçətən uşağı var Həsənin.*

BİÇİQQAN (Biləsuvar) – bir az, bir qədər. – *Biçiqqan su olsaydı içərdim.*

BİÇİNTİ (İmişli) – paltar biçilərkən artıq qalan xırda parçalar. – *Paltar kəsərdilər, biçintini verərdilər qizzara, gəlin-gəlin oynamağa.*

BİÇMƏY (Cəlilabad) – kəsmək. – *Meşədə nə iri ağac varsa, hamın biçiblər.*

BİDANA (Şəki) – bax **bedana** (2-ci mənə). – *Bidana üzümün varmı?*

BİDƏK (Füzuli) – keçmişdə məhsulun onda biri həcmində alınan vergi. – *Ancax o xan da birdən onnan bir bidək alırdı.*

BİDİNİMƏ (Yardımlı) – aramsız, fasiləsiz. – *Yağış bidininmə yağey.*

BİDİY (Qax) – xam yer, əkilməmiş sahə. – *Bidiyən şum qayrılır.*

BİGƏX' (Cəbrayıl) – anası ölmüş quzu və ya buzov.

BİGİR I (Cəbrayıl, Meğri) – birlikdə, bir yerdə. – *Yavığa gə, bigir oturax (Cəbrayıl).*

BİGİR II (Bakı) – güc, qüvvə. – *Hələ bil əlimün bigiri yoxdu. ◊ Bigir verməg – kəsmək etmək, güc vermək. – Alla sənə bigir vərsin, bəlkə işini tez qutarasan.*

Bİ:ĞUR (Kürdəmir) – 1. bir dəfə. – *Bi:ğur məyi, bi:ğur oyu döyirdi;* 2. bu dəfə. – *Bi:ğur sə:n nobatındı.*

BİJ (Ağdam, Bərdə, Gəncə, Şuşa) – ağacın dibindən çıxan cavan zoğ. – *Bijdəri kəsmə-sən, yaxşı yekəlməz (Ağdam); – Məmiş, tənəx' bijdərinən bir az yol, eşşəyin qava:na töx' (Gəncə).*

BİJƏLTƏX' I (Gəncə) – nadinc. – *Yaman bijəltəx' uşaxlardı, əllərinnən yoldan kəsməy olmur.*

BİJƏLTƏX' II (Şuşa) – kələkbaz, bic. – *Çox bijəltəx' gədədi bizim bu Məhi, heş allatmax olmur onu.*

BİJƏLTƏX'LİX' (Şuşa) – kələkbazlıq, biclik, hiyləgərlik. – *Bijəltəx'lix'də hamını ötüf kəşmişən.*

BİJƏNDƏR (Qazax) – kələkbaz, hiyləgər. – *Belə bijəndər adam olmaz.*

BİJƏNDƏRRİX' (Gəncə) – kələkbazlıq, biclik, hiyləgərlik. – *Bijəndərrix'də onun qavağına çıxan olmaz.*

BİJƏNGƏ (Mingəçevir) – kələkbaz, hiyləgər.

BİJƏNGƏNƏ (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – bax **bijəngə**. – *Bir bijəngənədi ki, o, gəl görəsən (Şuşa).*

BİJƏRTDƏX' (Borçalı, Qazax) – bax **bijəltəx' II**. – *Yaman bijərtəx' uşaxdı (Borçalı).*

BİJƏYİNDƏ (Qazax) – doğmaq vaxtı çatmamış, doğum yaşına çatmamış (heyvan). – *Bu düyü bijəyində doğdu, hələ gələn il doğasıydı.*

BİJƏYİNƏ (Daşkəsən, Çənbərək, Gədəbəy, Qazax, Mingəçevir, Şəmki, Tərtər, Ucar) – b a x **bijəyində**. – *Bizim düyü keçən il bijəyinə doğuf* (Daşkəsən); – *Alağız inəx' bijəyinə buğvə:lmışdi deyın, yekəlmədi, xırça qaldı* (Çənbərək); – *De:sən, bizim gamış bijəyinə doğajax* (Ucar).

BİJVƏR (İmişli, Tərtər) – vaxtından əvvəl, fərəş doğulmuş quzu və ya çəpiş. – *Mənim bir bijvərim var* (Tərtər).

BİLDİRÇİNBİDİ (Kürdəmir, Salyan) – ar mud növü adı. – *Bizdərdə bildirçinbıdı ar mud çoxdu* (Kürdəmir).

BİLDİRÇİNBUDU (Tərtər) – b a x **bildirçinbıdı**.

BİLƏ I (Qax, Meğri) – birgə, birlikdə. – *Sənnən bilə cəhənnəmə gidər* (Qax); – *Bir mənəzildə qalərdix', bilə yeyif, bilə də gəzərdix'* (Meğri).

BİLƏ II (Meğri) – ovuc. – *Biləsinə un şayi pul baseydin, özi addədeydi səni o taya.*

BİLƏ III (Meğri) – öz. – *Şəxsivar erkeyi çax'di biləsinə.*

BİLƏBETDAN (Borçalı) – quş adı.

BİLƏCANI (Ucar) – irigiləli, qara rəngli üzüm növü.

BİLƏXAYLIĞ (Yardımlı) – qarışıqlıq. – *Burdə biləxaylığ salmoun.*

BİLƏNÇİL (İmişli) – bilən. – *Mən çox sö:bət bilənçil dö:üləm.*

BİLƏNDƏR (Göyçay, İsmayılı, Qazax, Naxçıvan) – bilən, hər şeyi anlayan. – *Kamal biləndər uşağdı* (İsmayılı); – *Məmmədin oğlu yaman biləndərdi* (Naxçıvan).

BİLƏNG (Masallı) – yaba.

BİLƏRÇİN (Füzuli, Kürdəmir) – yemiş növü adı. – *Bozdəliynən bilərçin alahı cür yeməli* (Kürdəmir); – *Bilərçin bərk olur, irəngi ağ, ya da qırmızı olur* (Füzuli).

BİLƏRZİX' I (Tərtər) – köynəyin qoluna tikilən köbə. – *Köynəx'də bilərzix' olmasa, qolu tez dağılar.*

BİLƏRZİX' II (Culfa) – qaşsız üzük. – *Bilərzix'də qaş olmaz, üzük'də qaş olar;* – *Bilərzixi kişilər taxar, onda qaş olmur.*

BİLƏSİNCƏ (Qax) – 1. həddən artıq çoxlu; 2. bacardıqca. – *Biləsinə mağə yüklədi, dan nadi.*

BİLİ (Lənkəran, Masallı) – ördək. – *Bala, o bilələri küçiyə niyə buraxmısan? – Bizim bilələr çayda üzür* (Lənkəran).

BİLİBİTDAN (Tovuz) – b a x **biləbetdan**.
BİLİQÜMƏ (Lənkəran) – quş tutmaq üçün tor. – *Biz bu gün bilüqümə quracayıq.*

BİLİQÜMƏLƏMƏG (Lənkəran) – torla quş tutmaq. – *Yüz dənə ördəyi birdən bilüqümələdim.*

BİLİNDAR (Füzuli) – tunel. – *Orda bilindər var.*

BİLİTÇİ (İmişli) – bilet satan kassir. – *Bilitçi yerimizi dəğişik salıb.*

BİLLƏ I (Ağcabədi, Füzuli, Kürdəmir, Mingəçevir, Salyan, Şuşa) – uşaqlara verilən hər cür şirniyyat, meyvə və sair dadlı şeylər. – *Ay qız, ağlama, gə sə: billə verim* (Ağcabədi); – *Bazardan uşağa billə al* (Kürdəmir); – *Qızım, gə sənə billə verim* (Salyan); – *Uşa:n əlinə billədən-zəddən bir şey ver, qoy başı dümüx' olsun* (Şuşa).

BİLLƏ II (Ucar) – gözün kənarlarında əmələ gələn şiş. – *Əlinin gözündə billə var.*

BİNEKDAR (Bakı) – keçmişdə topdan-satışla məşğul olan tacir. – *Binekdarun öyi doli olar.*

BİNEY-BƏRGAH (Yardımlı) – əvvəl, çoxdan. – *Biney-bərgahdan olər dosdu.*

BİNƏ I (Cəbrayıl, Füzuli, Kürdəmir, Salyan, Şamaxı, Şəmki, Zaqatala) – köçərilərin qış aylarında kənddən kənar heyvan saxladıkları yer, məskən. – *Qoyunnar yayda yeyləxdə olcax, qışda binədə olcax* (Zaqatala); – *Binəmiz daşdıcadadı* (Füzuli); – *Bi kətdə bi binə var* (Salyan).

BİNƏ II (Kürdəmir, Şəki) – çeltik biçini zamanı çöldə düzəldilən müvəqqəti yaşayış yeri. – *Biyəl də binəni bildirki binə yerində tix'mişx* (Şəki).

BİNƏ III (Cənubi Azərbaycan) – vələ qoşulan sonuncu cüt heyvan. – *Binəni bərk bağla, açılmasın.*

BİNƏ IV (Təbriz) – özü, bünövrə. – *Öyün binəsinə qonşularımız da kömax elədilə.*

BİNƏCƏ (Füzuli) – müqavilənəmə. – *Əv-vəlcə binəcə bağlıyılar, sora işə başdıyılar dana.*

BİNƏKDAR (Bakı, Şamaxı) – əvvəlki, ilk, əsas. – *Binəkdar yerimiz biradı.*

BİNƏKƏ (Lənkəran) – odun. – *Dünən meşəbəyidən bi maşın binəkə aldıq.*

BİNƏLƏNMƏK (Göyçay) – binə salmaq, yurd salmaq.

BİNƏLİ I (Borçalı) – doğru, düz. – *Binəli söz oydu ki, Alı dedi.*

BİNƏLİ II (Füzuli, Qax) – oturaq. – *Qorqan bizdən yuxarıdı, o da binələdi, Qaraxan-bəyli də binələdi* (Füzuli).

BİNƏLİ III (Ağbaba, Şuşa) – həmişəlik, daimi. – *Bu, binəli işdiyan döyül* (Ağbaba); – *Biryollux binəli köç şəhərə də* (Şuşa).

BİNƏLİ-BİLGƏLİ (Göyçay) – varlı.

BİNƏM (Qazax, Mingəçevir, Şəmkir) – uyğun, görə. – *Adamın işinə binəm hax verir da* (Mingəçevir); – *Sən də qarnına binəm yi* (Şəmkir); – *Ona binəm qeyraz bəylər paxıllıq elədilər* (Qazax).

BİNƏSİF (Qazax) – münasib, uyğun. – *Özünə binəsif hər kəs iş görsə, qalxozda iş qalmaz.*

BİNİXDƏ (Yardımlı) – əlüstü. – *Əmin sözə həmməşə binixdə cavab verir.*

BİNİL (Meğri) – toyuq-cücanın su içməsi üçün düzəldilmiş çuxur yer. – *Uş gündü bu külfətdən bir adam binilə su töxmey ki, cücələr issin.*

BİNİST: BİNİST OLMAĞ (Yardımlı) – yurd salmaq. – *Bulər çoxdan burda binist olublar.*

BİPBİLİ (Kürdəmir) – turac.

BİRBAĞIR I (Füzuli, Zəngilan) – 1. eyni vaxtda (Füzuli). – *Bir qaralda, bir vaxtda olma: birbağır de:llər*; 2. eyni qaydada (Zəngilan). – *Qurtdarı birbağır yemləmişəm de:in həmsi birdən barama səriyif.*

BİRBAĞIR II (Bərdə, Xanlar) – 1. eyni-cinsli (Bərdə). – *Bura yığılan mallar birbağır mallardı, olları ayırmaq yaramaz*; 2. eyni-xasiyyətli (Xanlar); 3. həmfikir (Xanlar). – *Bizim Əlişinən qomşu Bahadır çox birbağır oğlandılar.*

BİRBAĞIRA (Borçalı, Qazax) – bax **birbağır II** (3-cü mənə). – *Abbasnan Hasan birbağırıldı.* (Borçalı).

BİR: BİR BURUM (Ağdam, Bakı, Bərdə, Qazax, Şuşa, Tərtər) – bir dəfə, bir qədər,

bir az (“qaynamaq” feli ilə işlənir). – *Qoy bir burum qaynasın, sora götü* (Ağdam); – *Bir burum qayniyannan sora götürüf onu süzürsən* (Şuşa). ◊ **BİR ÇALA** (Qazax) – bir az, bir qədər. – *Mən bir çala dayma oxşo:ram.* **BİR ÇƏTƏN** (Gəncə) – çoxlu, xeyli. – *Çovan oğlunun bir çəten külfəti var.* **BİR ÇIQQAH** (Füzuli) – bir az, bir qədər. – *Bir çıqqah da kəs ver qardaşına.* **BİR ÇİLO** (Şuşa) – bir dəfə, bir yol. – *Bir çilo gəldim, gördüm qapınız bağlandı.* **BİR ÇİMDIX'** (Ağdam, Bərdə, Yevlax) – bir az, bir qədər. – *Nənəm de:ir ki, bir çimdix' duz versin bizə* (Ağdam); – *Bir çimdix' torpax götü üsdünə töx'* (Bərdə). **BİR ÇİN** (Bakı) – bir dəfə, bir yol. – *Əvvəl bir çin dənədi, olmadı, sora durdı dögməgə.* **BİR ÇİNİ** (Biləsuvar) – iki şahı, ön qəpik. – *Qardaşına bir çini pul verdim.* **BİR DESBERİ** (Bakı) – bəzi. – *Bir desberi adamnar bağda payızın axırına qədar qalır.* **BİR DİQQARA** (Bakı) – bir az, bir tikə. **BİR DİNQA** (Bakı) – bir az, bir tikə. *Bir dınqa çörek yidim.* **BİR DİLİMƏ** (Ağdam, Bərdə, Gəncə, Şuşa) – birbaşa, birdəfəyə, birnəfəyə. – *Həmsin bir dilimə içə bilsən, oğulsan* (Ağdam); – *Bir-bir gətirincə, bir dilimə gəti dana* (Bərdə); – *Bax, bir dilimə gedif gələrsən, ha:, gözdiüyürəm* (Gəncə). **BİR ƏMBİZ** (İsmayılı) – çox, xeyli. – *Bizim xırmanda hələ bir əmbiz biğdamız döyülməmiş qalıbdı.* **BİR HAVIR** (Naxçıvan) – bax **bir o:r**. **BİR HO:UR** (Ağdam, Gəncə, Qazax, Şuşa) – bax **bir o:r**. – *Bir ho:ur qoy oturax, başbəynimizi töx'mə* (Ağdam); – *Bir ho:ur dur, nəfəsimizi dərxə'* (Gəncə); – *Ə, bir ho:ur diş dur!* (Şuşa). **BİR KƏRİX'** (Qazax) – birdəfəlik. **BİR QIRNIX** (Ağdam, Bərdə, Qazax, Şuşa) – bir az, bir qədər. – *Bir qırnix sabın qalmışdı burda, onu da qarğa apardı* (Ağdam); – *Xalan sə: qurvan, bir qırnix su ver mə: içim* (Şuşa). **BİR QIRTDAX** (Gəncə, Xanlar, Şuşa) – bax **bir qırnix**. – *Bir qırtax pendir də vermür ki, çörə:mizə yavannux eliyəx'* (Gəncə). **BİR QULAX** (Şuşa) – bir parça, bir tikə. – *Təx'nədən bir qulax mə: çörəx' gəti.* **BİR O:R** (Bakı) – bir an, bir müddət. – *Bir o:r gözədə, öyə deyim gəlim.* **BİR ÖYNƏ** (Tovuz) – bir dəfə. **BİR SAMAD** (Bakı) – bir az, bir an, bir dəqiqə. – *Ağz, bir samad gözədə, gəlirəm.* **BİR SƏHNƏT** (Ağbaba) – bir dəfə. **BİR SOLUĞA**

(Qazax) – birdəfəyə, birbaşa. – *Uşaxlıxda bu dağı bir soluğa çıxardım, indi çıxam-mə:ram.*

BİRCƏBACI (Kürdəmir) – qardaş arvadı. – *Bircəbacım suya gedüb.*

BİRCƏNƏ (Qax) – fırfıra. – *İpnən vurub hərrətiylər bircənəni.*

BİRCİTMƏG (Yardımlı) – əymək.

BİRETƏ (Bakı) – tamamilə, başdan-başa. – *Sə:r sübdən durub gördüm, o qədə qar yağıb ki, hər yeri biretə örtüb.*

BİRƏBİL (Sabirabad) – dırmıq. – *Birəbil götürüb yerə gedirəm.*

BİRƏBİTDƏN (Qazax) – bax **biləbetdan**. – *Birəbitdən örgüyə girdi.*

BİRƏÇİCƏYİ (Xanlar) – yabanı bitki adı.

BİRƏDİ (Çənbərek, Qazax, Tovuz) – birlikdə, bir yerdə – *Məni də gözdüyün, birədi gedəx' (Qazax); – Buyişi birədi görün, qutar-sın gəssin (Çənbərek); – Elə vaxt olordu kin, birədi əkerdix', elə vaxt olordu kin, ayrı-ayrı əkerdix' (Tovuz).*

BİRƏDİLƏŞMƏX' (Qazax) – birləşmək, toplamaq. – *Əzəl hər kəndin qolxozu vardı, sora birədiləşdi, bir qolxoz oldu.*

BİRƏDİR (Şəmkir) – bax **birədi**. – *Gözdə, birədir gedəx'.*

BİRƏDİRRİYƏ (Tovuz) – birlikdə, şərikli. – *Qavax xüsusi, güjü çatmıyan birədirriyə əkiridi.*

BİRƏKƏM (Şəmkir) – birlikdə, bir yerdə. – *Birki gün dayanın, hamımız birəkəm gedəx'.*

BİRƏKƏMNƏMƏX' (Şəmkir) – cəmləmək, toplamaq, bir yerdə yığmaq. – *Malt qomarradıx, birəkənniyif gözədədix', gəlif çıxmadın.*

BİRƏLƏŞMƏX' (Qarakilsə) – möhkəmlənib qalmaq, məskən salmaq. – *O vaxt orda birələşdim, isti:rdim onnarı da yığım ora.*

BİRƏLLİ (Bakı, Göyçay, İmişli, İsmayilli, Kürdəmir, Salyan, Şamaxı, Zəngilan) – su qabı, su içmək üçün qab. – *Qədəş, birəllini göt gəl (Bakı); – Birəlli qabaxlar olardı, indi quruşqa de:rix' (Zəngilan); – Birəlliynən bir yağ içən kişilərimiz vardı, indi hamı? (Kürdəmir).*

BİRƏLLİG (Bakı) – bax **birəlli**.

BİRƏMƏ (Qazax) – birbaşa, düz. – *Öydən çıxıf birəmə kəndə getdim.*

BİRƏNTİ I (Qazax) – bax **birədi**. – *Üçü-müz birənti bu məx'dəvə gəldix'.*

BİRƏNTİ II (Qazax) – məcmu, cəm. – *Sürülərin birəntisi om min qoyundu.*

BİRƏNTİ III (Qazax) – yolayırıcı, müxtəlif yolların birləşdiyi yer. – *Ha:na gəssəx' birəntidə görüşərix'.*

BİRƏNTİLƏŞMƏX' (Qazax) – bax **birə-diləşməx'**. – *Kəndə gedəndə bir-birimizi çağırdıx, birəntiləşdix'.*

BİRƏTİ I (Naxçıvan) – bax **birədi**.

BİRƏTİ II (Naxçıvan) – birdəfəlik, biryol-luq. – *Mən biləni qalxoz sədri birəti getdi.*

BİRGEZ (Lerik) – həyət süpürgəsi. – *Bir-gezi götür həyəti süpur.*

BİRHEYDİ (Yevlax) – uşaq oyunu adı. *Birheydidə beş-altı uşaq oynuya bilir.*

BİRİNDƏ (Kürdəmir, Qazax) – bir dəfə, bir vaxt, bir zaman. – *Birində qoyna canavar çüşdü, iki toğlu yaraladı (Qazax).*

BİRİ TUTMAĞ (Yardımlı) – sancılanmaq. – *Genə uşağın biri tutub.*

BİRKAR (Cəbrayıl) – birlikdə, bir yerdə. – *Niyə ayrılax, birkar işdi:rik də.*

BİRKƏM (Şəmkir) – birlikdə, bir yerdə.

BİRKİR (Zəngilan) – bax **birkar**. – *Gə-dirsən, gə birkir gedəx.*

BİRO:UZ (Bakı, Gəncə, Şamaxı, Şuşa) – bax **birovuz**. – *Aşnə, olmiyə popağın biro:uzdu? (Bakı); – Mənim biro:uz şeydən zəhləm gedir (Gəncə).*

BİROVUZ (Dərbənd) – müvəqqəti istifadə üçün alınmış şey.

BİRRİX' (Qazax) – bir manatlıq. – *Ala bu üsdüyü, birriy elə, maña ver.*

BİSARIM (Məgri) – birdən, qəfildən. – *Getmişdix ava, heş yerda av tapamradıx, kanda qayıderdix ki, bisarım gördix bıdı bir süri keçı Mabır avlağınnan aşdı.*

BİSDAN: BİSDAN OLMAX (Ordubad) – yetişib tağdan düşmək. – *Qavın bosdanda yetişib bisdan olub.*

BİSDƏ (Ordubad) – bir kiloqram ağırlı-ğında çəki vahidi. – *Bisdə bir kiloya deyərinx; – Bisdə çəki daşdı.*

BİSDƏN: BİSDƏN OLMAX (Ordubad) – bax **bisdan olmax**.

BİSDİLİ (Quba) – gödəkboylu. – *Una bis-dili diyəndə açığı gələdü; – Adamun buyı kiçik ulsa, bizdə una bisdili diyədülər.*

BİST (Culfa, Zəngilan) – dəyirmanın üst daşını hərəkətə gətirən dəmir ox. – *Bist də: r-man daşının oxudu* (Culfa).

BİSTAN: BİSTAN OLMAX (Culfa) – b a x **bisdan olmax**.

BİSTİNİ: BİSTİNİ VURMAX (Meğri) – kefi kök olmaq. – *Kefin bistini vurey; – Eladı, kefi bistini vurey.*

BIŞ-BİŞİ (Qazax) – sünbülə bənzər yabanı ot. – *Biş-bişi kimin irəlliyif.*

BIŞDÜŞ (Çənbək, Şəki) – xörək, yemək. – *Həməşə bişdüşümüz olur; – Bişdüş əvsiy olmazdı bullarda* (Çənbək).

BIŞİ (Ağsu, Kürdəmir, Lənkəran) – yağ, yumurta, süd və şəkər qarışdırılmış xəmir-dən bişirilən çörək. – *Xalamgildən gətirdiyin bişi çox daddıydı.*

BIŞİGDİRNAĞI (Bakı) – nərgizgülü.

BIŞİRT: BIŞİRT ELƏMƏX' (Şahbuz) – becərmək. – *Xəşəni <yabanı bitki adı> bişirt eliyirix'.*

BIŞMƏ I (Quba) – kəlağayı.

BIŞMƏ II (Kürdəmir, Zərdab) – axtalanmış keçi və ya qoyun.

BIŞMƏCƏ (Qazax, Şəmkir) – istidən büküklərdə və barmağın arasında əmələ gələn yara. – *İstidən ayaxlarım bişməcə olufdu* (Şəmkir).

BİTBƏBİT (Kürdəmir, Qazax, Şuşa) – 1. çox diqqətlə (Kürdəmir, Qazax) – *Ay qız, qayçıyı itirmişəm, savaxdan hər yeri bitbəbit axdarmışam, tapammeyram* (Qazax); 2. olduğu kimi, dəqiq surətdə (Şuşa). – *Dediyim sözdərin hamısını ona bitbəbit xəbər verərsən.*

BİTDƏ-BİTDƏ I (Şəki) – yavaş-yavaş. – *Sən nə bitdə-bitdə gəlirsən?*

BİTDƏ-BİTDƏ II (Çənbək) – dəqiq surətdə, olduğu kimi. – *Burda nə demişdim, getdi öylərində bitdə-bitdə hamsın xavar verdi.*

BİTDİGAN (Saatlı) – b a x **bitdiyan**.

BİTDİKAN (Kürdəmir) – b a x **bitdiyan**.

BİTDİLİ (Kürdəmir) – ağcaqanad. – *Yaz olanda bitdili adama göz verər, işiğ verməzdi.*

BİTDİYAN (Cəbrayıl) – sərçəyə oxşar kiçik quş. – *Kolda bitdiyan yuası var.*

BİTDİYƏN (Göyçay, Lənkəran, Tərtər) – b a x **bitdiyan**. – *Bitdiyan kimi nə bitdiyirsən* (Lənkəran).

BİTDÜDÜX' (Laçın, Şuşa) – yabanı ağac növü. – *Darabamın dibində bir bitdüdüx' ağacı pitif* (Şuşa); – *Bitdüdüx' ağacının içi boş olur* (Laçın).

BİTEY (Zaqatala) – arı pətəyi. – *Boş biteydi, bal yoxdu.*

BİTİRİCİ (Tovuz) – kuryer (idarədə kağız paylayan xadim). – *İndi bitiricini göndərrəm, çağrır onu.*

BİTMƏX' (Qazax) – bitişmək, sağalmaq. – *Sağ qolum sınımışdı, indi bitif; – Görəsən, Qasımın sınan qılçası bitifmi?*

BİTRAX (Cəbrayıl) – yabanı bitki adı.

BIUĞUR (Kürdəmir) – 1. bir dəfə. – *Bi-uğur bizə gələndə uşaxları da gətir*; 2. bir az. – *Biuğur diyandı, so:ra getdi.*

BİVƏ (Cəbrayıl) – güvə. – *Yun paltarımızı bivə tamam isdihatdan salıbdı.*

BİVİ (İmişli) – b a x **bibi**.

BİYAĞINNAN (Göyçay) – b a x **bəyağınnan**.

BİYANA (Kürdəmir) – yabanı bitki adı.

BİYƏ (Gəncə, Tovuz) – əqrəb.

BİYƏNDƏCƏR (Bakı) – çirkin, kifir.

BİYİXMANNIĞ (Bakı) – avaraçılıq.

BİYOL (Cənubi Azərbaycan, Şəki) – bir dəfə. – *Biyol habırdan keçirdim, Həsənə irast gəldim* (Şəki).

BIYOSAL (Bakı) – lazımsız, faydasız. – *Nöşün bir belə biyosal işdər görürsən, adam bö:gdən soruşar, so:ra gedər.*

BİZAYA (Salyan) – gərəksiz, yararsız. – *Hə:ti süpir, bizaya şeyləri at gessin; – Bizzə bizaya adam yoxdu.*

BİZZƏQ (Kəlbəcər) – bic, dələduz.

BİZZƏQ-BİZZƏQ (Kəlbəcər) – bic-bic, dələduzcasına. – *Bizzəq-bizzəq danışma.*

BO:A (Xanlar) – qırmızı rəng almaq üçün işlədilən yabanı bitki adı. – *Bo:anı qazif gətirillər, əzif qaynadıllar, yaxşı qırmızı irəngi olur, onnan if, paltar bo:yullar.*

BOBİLBAS (Salyan) – şayiə. ♦ **Bobilbas olmağ** (Salyan) – yayılmaq (xəbər, şayiə haqqında). – *Xanseynin məsələsi kəndə bobilbas olub.*

BOBİLBASÇI (İmişli) – şayiə yayan, xəbərçi. – *İnanmeyün hər bobilbasçı adamın sözünə.*

BOCCA (Gədəbəy) – yeşilən yabanı bitki adı. – *Gedinnan bir əz bocca yiğ gətir.*

BODUR (Gədəbəy) – kobud, kələ-kötür. – *Hələ çox bodurdu, sığal irəndəsinə çək-inənin birəz.*

BOĞANAX (Qarakilsə) – savaş, dava-dalaş. – *Kəndin ə:ğində bir boğanax tüşəndə ba-şında eşitmirix'.*

BOĞAZALTI I (Şamaxı, Ucar) – kiçik baş şalı. – *Mə: bir boğazaltı da almırsız (Ucar);* – *Boğazaltımı Suğrabəyim birovuz apardı (Şamaxı).*

BOĞAZALTI II (Gəncə, Şuşa) – qadınların boyunlarına taxdıqları qızıl zinət. – *Hür-nisənin boğazaltısını dünəncə:z oğurruyuflar (Gəncə);* – *Toyumuzda qaynım ma: bir bo-ğazaltı alıf bağışdamışdı (Şuşa).*

BOĞAZALTI III (İmişli, Şuşa, Tovuz) – 1. yüyənin hissəsi, atın boğazının altından keçən qayış (İmişli, Şuşa). – *Boğazaltı atın yüyənində olur;* – *Atın boğazaltısı qırılıfdı, onu apar tix'dir (Şuşa);* 2. boyundurğun alt ağacı (Tovuz). – *Gə boğazaltını dəyişəx'.*

BOĞAZ: BOĞAZ OLMAX (Füzuli, Salyan) – 1. borclu olmaq (Füzuli) – *İstəmirəm, qardaş, mənim başqasına boğaz olmağa tə:rim yoxdu;* 2. sünbüllənmək, sünbül açmaq həddinə çatmaq (Salyan). – *Əvəl taxıl boğaz olur, sümül açır, yetişir, çalmayan, ya əlnən biçirüg.*

BOĞAZÇIL (Basarkeçər) – qarınquclu. – *Boğazçıl boğazın otaran adamdı, harda yeməx' var, özün verər ora.*

BOĞAZÇİÇƏYİ (Kəlbəcər) – yabanı bitki adı. – *Boğazçičəyi burda çox olur.*

BOĞAZDAMAX (Daşkəsən) – boğazın-dan tutub başını kəsmək. – *Pıçaxnan qoyunu boğazdeyrix.*

BOĞAZDANACAX (Borçalı) – xirtdək.

BOĞAZDAŞMAX (Füzuli) – sünbüllən-mək, sünbül çıxarmaq ərəfəsində olmaq (taxılıda). – *Üçüncü alaxda zəmi boğazdaşır, yarı zəmi baş açır, ancax sünbül görünür.*

BOĞAZDI (Borçalı) – uzunboğaz çəkmə. – *Boğazdıyı kişilər geər.*

BOĞAZDIX (Zəngilan) – qıf. – *Boğazdığı gəti çıra: nəvit töküüm.*

BOĞAZDÖYÜ (Qazax) – qıf. – *Bırda bo-ğazdöyü də de:ilir, qıp da de:ilir.*

BOĞAZQULU (Borçalı) – acgöz. – *Misir elə adamdı ki, hər şeyə gözün saler, boğaz-qulu adamdı.*

BOĞMA (Hamamlı) – evin üstündə eninə düzülən ağaclar. – *Əvvəl sürməyi atalar, sonra boğmoyu atallar sürmənin üsdən daşın üsdünə.*

BOĞMALANMAX (Kürdəmir, Oğuz) – məc. yemək. – *Al boğmalañ, dur işiñə get (Oğuz);* – *Al, bircə boğmalañ! (Kürdəmir)*

BOĞMALAŞMAX (Şəki) – dalaşmaq, əl-bəyaxa olmaq. – *O qədə boğmalaşdılar, axır-da özdəri yoruluf ayrıldı.*

BOĞUŞMAX (Qazax, Şəki) – dalaşmaq. – *Qonşi qonşınən boğuşdu, qaraçıyə fürsant düşdü (Şəki).*

BOQ (Qax) – qarğıdan hazırlanan boru. – *Boqnan təndiri üfürüyux.*

BOQANMAX (Qax) – qapanmaq, bağlan-maq. – *Umanın ağzi boqanıp.*

BOQON (Balakən) – evin küncü. – *Süpür-gəni boqona qoymuşam.*

BOLLAMAX (Ordubad) – selləmək, bol su buraxmaq.

BOLNA-SOLNA (Qazax) – kifayət qədər, doyunca. – *Çöllər yaman otdu, bolna-solna otdor heyvan;* – *Bu il taxılıımız bol oluf, laf bolna-solna işdətmişix'.*

BOMBA I (Ağdam, Bərdə, Füzuli, Şuşa, Tərtər) – göyerti və düyüden hazırlanan sıyıq xörək. – *Yaz vaxdı bomba ləzət verir (Ağdam);* – *Boyana bombası olseydi, nə yeyərdim! (Bərdə);* – *Sö:üx dəyən adam bomba yesə tez sağalar (Tərtər);* – *Əzizə xala bomba bişirif (Füzuli).*

BOMBA II (Yevlax, Mingəçevir) – çörək zavodunda bişirilən kömbə çörək. – *Gələndə bir dənə də bomba al gəti, çərə:imiz azdı (Yevlax).*

BOMBA III (Ordubad) – iri, yekə. ♦ **Bomba papax** – yekə tüklü şiş papaq. – *Bomba pa-pağı hər kəs qoyar.*

BOMBALAMAX (Mingəçevir) – iri tikə-lərlə, kobud-kobud yemək.

BOMBİ (Kəlbəcər) – tərəp, dikdir. – *Mal-lar bombıda otdıyır.*

BOMBUBU (Ordubad, Şəki) – b a x **bomba II**. – *Bombu ağ unnan bişəndə yaxşı olur (Ordu-bad).*

BOMBULUBAZ (Xaçmaz) – yüngülxasiy-yətli. – *Həsən bombulubaz adamdı.*

BOMBULUMBOŞ (Mingəçevir) – lap boş, bomboş.

BORALAMAX (Çənbərək) – danlamaq. – *Gecə məni zağar Səmət boraladı; – Yaman boraladım Qulunu bizə:lmədiyinə.*

BORANI (Bakı, Gəncə, Ordubad, Şərur) – göyrti və yumurtadan hazırlanan xörək adı. – *Ana, büyüün nahara bir yaxşı boranı bişir, ətdən zəhləm gedif* (Gəncə); – *Burda məşin <xırda lobya> yağda qızarılmasına boranı diyərinx* (Ordubad).

BORANNAMAX (Qazax) – borana düşmək, soyuqlamaq, soyuqdan donmaq. – *Kal-lar çöldə qalif borannıyıfıdı.*

BORAŞUM (Astara, Cəlilabad, Lənkəran, Masallı, Yardımlı) – bel ilə edilən şum. ◊ **Boraşum vurmax** (Biləsuvar) – bel ilə şumlamaq. – *Mən boraşumu payızda vurdum.* **Boraşum eləməy** (Astara, Cəlilabad, Lənkəran, Masallı) – bel ilə qazmaq, belləmək. – *Bu gün çoxlu boraşum elədim* (Masallı); – *Dava vaxdı quvva yox, traxdır yox, zənən-nər boraşum eleydi yeri* (Cəlilabad).

BORAZANNAMAX (Naxçıvan) – yersiz danışmaq. – *Əliqulu elə borazannı:r.*

BORBORİ (Salyan) – düşünmədən, fikir-ləmədən. – *Mələk çox borbori danışan adamdı, nə bö:üğ bilir, nə kiçiq.*

BORDAX (Basarkeçər, Gəncə, Qazax, Şuşa) – kökəldilmiş, bəslənmiş. – *Məmmə-din bir bordax qoyunu var* (Basarkeçər); – *Bu gamışdar da bordax heyvanı kimi yağlı-dılar* (Şuşa); – *Gədə o qədər kökəlif, elə bil bordax potasıdı* (Qazax). ◊ **Bordağa bağla-max** (Qazax, Şəmkir, Şuşa, Tovuz) – kökəlt-mək, bəsləmək. – *Bu toğluyu bordağa bağ-lamışam, sə:η toyuğa aparajam* (Qazax).

BORDAXLAMAX (Çənbərək, Qazax, Tərtər) – kökəltmək, bəsləmək. – *İnə:i qış bordaxlamaseydux, indi belə südlü olmazdı* (Qazax). – *Həsən kişi inə:ini yaxşı bordax-lyıf* (Tərtər).

BORDAMAX (Basarkeçər, Gədəbəy) – kökəltmək, bəsləmək – *Qoçu gəti ayrıca saxla, borduyajam* (Basarkeçər); – *Onu bordamağına dəyməz, ayrısını bordağınan* (Gədəbəy).

BORROY (Laçın) – əlindən iş gölməyən, bacarıqsız. – *O yaman borroy adamdı.*

BORUĞ (Cənubi Azərbaycan) – boyaq almaq üçün işlədilən yabani bitki adı.

BOSAĞA (Masallı) – astana.

BOŞ (Şəki) – içərisindən qurdu çıxarılmış barama. – *Boşu yaxına yığın, işdiyəndə ha-sand olsun; – Qurdu çıxannan sora qalanna boş diyurux.*

BOŞANAX (Zəngilan) – asanlıqla yarılan (odun).

BOŞDAĞ I (Kürdəmir) – yumşaq, boştə-hər. – *Bizim yer boşdağdı, yaxşı əkin olur.*

BOŞDAĞ II (İmişli) – sahibsiz, yiyəsiz, boş. – *Bılar gedib bi boşdağ yerdə kənd sal-dılar.* ◊ **Boşdağa qoymax** (Oğuz) – dincə qoymaq, müəyyən müddət üçün əkməmək. – *Bu il yerimizi boşdağa qoymuştıx.*

BOŞDAX I (Şuşa) – b a x **boşdağ II**. – *Boş-dax at bizim qo:uruğa girmışdı, qovdum.*

BOŞDAX II (Beyləqan) – işsiz, bikar. – *Niyə aralıxda boşdax gəzirsən?*

BOŞURUNQU (Çənbərək, Qazax) – 1. bir azca boş, nisbətən boş (Çənbərək). – *Harava boşurunqu sarınmışdı deyın, ot dağıldı;* 2. yumşaqtəhər (Qazax). – *Yaxşı əkiler, bu yer boşurunqudu.*

BOVA (Balakən) – ana. – *Bovam işə gedib.*

BOYAX (Cəbrayıl) – b a x **bo:a**. – *Boyax həməşə kolların divində çox pitir.*

BOYANA (Ağdam, Bərdə, Cəbrayıl, Göy-çay, Kürdəmir, Mingəçevir, Şuşa, Tərtər) – b a x **biyana**. – *Gör bazarda boyana varmu, al gəti bü:n boyanalı aş pişirax'* (Ağdam); – *Uşaxlar gedif bir mişox boyana yığif gəti-riflər* (Bərdə).

BOYÇİÇƏYİ (Xanlar) – sarı çiçəkli, xoş ətirli yabani bitki adı. – *Boyçičəyinin irəngi düm sarı olur.*

BOYGƏRDƏNƏ (Cənubi Azərbaycan) – yeməli bitki növü. – *Uşaxlar çoxlu boygər-dənə yığıpla.*

BOYGÖRMƏ (Basarkeçər, Naxçıvan) – 1. toydan sonra təzə gəlini görmək mərasimi (Naxçıvan). – *Anam boygörmüyə gedib;* 2. təzə gəlinə toydan sonra verilən hədiyyə (Basarkeçər). – *Hanı qıza boygörmə vermə-lidi.*

BOYGÖRMƏSİ (Daşkəsən, Gədəbəy, Qazax) – b a x **boygörmə**. – *Savax boygör-məsidi gəlinin* (Qazax); – *Boygörməsi verdim dünən dayımın gəlininə on ma:t* (Gədəbəy); – *Dosdar gəlif boygörməsi vereydilər gəlinə* (Daşkəsən).

BOYGÖRÜNCƏYİ (Ağdam, Bərdə, Kürdəmir, Şuşa) – 1. toydan sonra təzə gəlini görmək mərasimi (Bərdə, Kürdəmir); 2. təzə gəlinə toydan sonra verilən hədiyyə (Ağdam, Şuşa). – *Sabah boygörüncəyidi gəlinin, hamı gedəx', gə biz də gedəx'* (Ağdam); – *Qaynım m̄i: boyungörüncəyində bir üzix' bağışdamışdı* (Şuşa).

BOYIMMAX (Meğri) – b a x **bayımmax**.

BOYL (Goranboy, Qazax, Naxçıvan, Tovuz) – 1. sonra; 2. deməli, deyəsən. – *Əv-vəlcə əti dorğa, boyl şişə taxıf köziün üsdə qoy* (Tovuz).

BOYLA (Borçalı) – b a x **boyl**.

BOYLAM (Barana, Qazax) – b a x **boyl**. – *Buroyu qutardı, boylam genə götdi oxudu* (Qazax); – *O bizə gəldi, boylam ikisi öyənə getdi* (Barana).

BOYLAMA (Borçalı) – b a x **boyl**.

BOYLAMAX (Culfa) – görmək, baxmaq. – *Bılar istədilər boyluyalar*.

BOYLİ (Qazax) – b a x **boyl**.

BOYLOM (Qazax) – b a x **boyl**. – *Boylom bullar gedillər yeylağa, orda Kərəm İsgən-dəri görür*.

BOYLU I (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Yarıdımli, Şəki) – hamilə. – *Mahmudun qızı də:sən boyludu* (Ağdam); – *Boyludu, bü:nə-saba: doğajaxdı* (Bərdə); – *Gəlin boyludu, ağır iş görə bilmir* (Şəki).

BOYLU II (Bolnisi, Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Şəmkir, Tovuz, Yevlax) – b a x **boyl**. – *Getdim boylu gördüm kün. Asdan hələ yater* (Qazax); – *Boylu sizə danışaram* (Gədəbəy).

BOYLUM (Füzuli, Qarakilsə, Qazax, Naxçıvan, Şərur, Tovuz, Zəngilan) – b a x **boyl**. – *Boylum padşax gəldi qojanın yanna* (Qazax); – *Boylum getdix çıxdix əvə* (Zəngilan); – *Boylum gəldix bira, ta: qalmadix orda* (Şərur); – *Nəsir boylum getdi İravana* (Naxçıvan); – *Ziyad əvə getdi, boylum gedib kahada heş kimi görmədi* (Qarakilsə); – *Boylum gedəx' bizə* (Füzuli).

BOYMAYOXUN (Lənkəran) – uşaq oyunu adı. – *Haram basmasan, boymayoxun oynaram*.

BOYOL (Qazax) – b a x **boyl**. – *Boyl orda munu vurdular*.

BOYOTU (Xanlar) – xoş ətirli yabanı bitki adı.

BOYTUR (Qax) – çardağın üst dirəyi. – *Analıgil buqün boytur durquzuylar*.

BOYUL (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – b a x **boyl**. – *Kişi apardı, boyl pulu sanadı, verdi ona*; – *Boyl Salah orda qaler, boyl o kəndin adı qaler Salahlı* (Qazax); – *Boyl səni xavar aldı*; – *Boyl onnan sonra düz Kürün qırağına kimi yetdix'* (Şəmkir).

BOYUN I (Ağdam, Bərdə, Qazax, Şəmkir, Şuşa) – araba və ya kotana qoşulan cüt öküz, kəl. – *Üş boyn qoşmuşdux, gənə yoxuşu çıxax bilmirdix'* (Ağdam); – *Yerə baxır, dayna, elə yer olur iki boyn qoşurux kotana, elə yer olur bir* (Bərdə); – *Yer elə bətdi <bərk> ki, dört boyn ulax da kotanı çəkə bilmer* (Şəmkir).

BOYUN II (Kürdəmir) – bir cüt öküzlə bir gün ərzində şumlamaq mümkün olan torpaq sahəsi. – *Bi boyn yeri də bizə verməzdilər*.

BOYUNDURUX (Ağdam, Gədəbəy, Xanlar) – yaxalıq. – *Urbaşqamın boyunduruğu kırıñif, heş geyməli dö:ül* (Ağdam); – *Köynəyin boyunduruğu dar oluf* (Gədəbəy).

BOYVABOY (Qazax) – bərabər, ağzına qədər dolu. – *Haraveyi otnan boyvaboy dol-duruf gətirdix', danalara bir həfdə çatar*.

BOZ I (Gəncə, İmişli, Yevlax) – diş qır-qovul. – *Quşun xoruzu bəzakli olar, bozi yox* (İmişli); – *Bü:n bir boz vurdum* (Yevlax); – *Qızılquşnan üş boz aldırdım* (Gəncə).

BOZ II (Bərdə, Qarakilsə, Şuşa) – dəri xəstəliyi adı. – *Uşağın başında boz var, onu həkimə körkəzsənə* (Bərdə); – *Uzā: də:sən, boz tüşüf ha* (Qarakilsə); – *Keşmişdə adamın başına boz tüşəndə gətirif üstünə bozbaş kəfi sürtərdilər* (Şuşa).

BOZ III (Bakı, Salyan) – həyasız. – *Boz adam utanmaz*. – *Vəli çox boz adamdı* (Bakı).

BOZ IV (Xanlar) – naxışsız, saya corab. – *Uşağa boz örrük*.

BOZAĞAN (Laçın) – otsuz yer.

BOZAX I (Borçalı, Füzuli, Şəmkir, Tovuz) – yerli qoyun cinsi. – *Bozax bizim yerin qoyunlarıdı, yunu seyrəx'di* (Tovuz); – *Bu bozax yunudu* (Şəmkir).

BOZAX II (Füzuli) – yemiş növü. – *Bozax yeməli yemişdi*.

BOZAX III (Ağdam) – quru ot.
BOZALAPERT (Qazax) – yöndəmsiz.
 – *İmamqulunun kiçix' gedəsi illaf bozalapert oğlan oluf.*
BOZALĞAN (Ağbaba) – yabanı bitki adı.
BOZALI (Daşkəsən) – keçmişdə olan tüfənk növü. – *Bir bozalı vardı o vaxdar bavamın.*
BOZARANTI (Gəncə) – səhər alaqaaranlığı. – *Hələ bozarantıdı, göz-gözü görmür.*
BOZARIŞMAĞ (Kürdəmir) – dalaşmaq, sözləşmək. – *Boş şeydən ötri bozarışmağ ayıbdı.*
BOZARMAX I (Ağdam) – xarablaşmaq, sərtləşmək, pozulmaq (hava haqqında). – *Hava yaman bozarıf, qarramasa yaxıdı; – Hava bozarıf, də:sən, yağış yağajax.*
BOZARMAX II (Ağdam, Bərdə, Şuşa, Tərtər) – hirsələnmək, əsəbiləşmək, acıqlanmaq. – *Arvad üsdümə elə bozardı ki, qorxudan qaşım (Ağdam); – Ə:, mən: niyə bozarırsan, sən: neynəmişəm? (Bərdə); – Na:xcə yerə üsdümə bozarma (Şuşa).*
BOZARTDAXLANMAX (Gəncə) – boz rəngə çalmaq. – *Bu buzoy yekəldix' cən tükü bozartdaxlanır.*
 □ **Boz ay** (Qazax, Naxçıvan, Şəmkir, Tərtər, Tovuz) – qışın son ayı. – *Boz aydan sonra yazdı (Qazax); – Boz ay çox sō:ux olur (Tərtər); – Boz ayı keçirsəx' dərdimiz olmaz (Naxçıvan); – Boz ay çıxannan sonra bayram olur (Tovuz).*
BOZBAHAR (Gədəbəy) – quş adı.
BOZDAMAC (Bakı, İsmayilli, Qazax, Salıyan) – sac üzərində bişirilən mayasız çörək. – *Bozdamac, əlim xəmirri, qarnum ac (Bakı); – A Şa:nisə xala, bozdamacı bişirib qutar-dun? Mən də bir-iki dənə bişirəcəm (İsmayilli).*
BOZDAMAŞ (Goranboy) – doğramac. – *Güllü qarı bir boşqaf bozdamaş qayrıf yedi.*
BOZDAMAX I (Füzuli, Gəncə, İmişli, Qax, Qarakilsə, Mingəçevir, Şəmkir) – 1. oxşaya-oxşaya ağlamaq (Füzuli, İmişli, Qax, Qarakilsə, Mingəçevir). – *Kişi gəldi başdadı boz-damağa (İmişli); – No:luf oa, bozdu:r (Füzuli); 2. ucadan oxumaq və ya çalmaq (Gəncə, Şəmkir). – Vəli dayı, bir yaxşı kor-oğlu <“Koroğlu” havası> bozda görəx' (Şəmkir).*

BOZDAMAX II (Çənberək) – danlamaq. – *Çox bozdadı kişi səni də:n.*
BOZDAMAX III (Çənberək) – qarşılamaq. – *Xidrinən İsə Quluyu dünənnəri yaman bozdadı.*
BOZDAMAX IV (Qarakilsə, Naxçıvan) – ötüb keçmək.
BOZDAMƏY (Cəlilabad) – b a x **bozdamax** I (1-ci mənə). – *O qız nöşün bozdey?*
BOZDAŞMAX (Beyləqan) – dalaşmaq, deyişmək, sözləşmək. – *Rəhim mənən boz-daşdı; – Yaman bozdaşdıx o günü dədəmənən.*
BOZDƏLİ (Füzuli, Kürdəmir) – yemiş növü. – *Bozdəli sulu yemiş olur, çox yeməli olur, irəngi boz, özü də kövrəx' olur (Füzuli); – Cərcə qo:nu bozdəliyə şirinnikdə çatmaz (Kürdəmir).*
BOZE (Kəlbəcər) – sıyıq xörək. – *Nənə, bir boze bişir.*
BOZVƏND (İmişli) – qoyun xəstəliyi adı.
BOZVURMASI (Culfa) – qoyun xəstəliyi adı. – *Qoyunu bozvurması tutanda əmcəyi kor olur.*
BOZYORĞA (Ağcabədi, İmişli) – quş adı. – *Bozyorğa kəx'lix' boyda olur, şorannıx yer-rərdə çox olur (Ağcabədi); – Qabağında bi bozyorğa səkiyirdi (İmişli).*
BOZZAMAS (Şəmkir) – b a x **bozdamac**.
BOZZAMAX (Şamaxı) – b a x **bozdamax** II.
BÖBƏ (Bakı) – b a x **bebə**. – *Nə yaxçı bö-bədü bu! – Adə, sən lap böbəyimişsən ki.*
BÖBƏCÜL (Qax) – b a x **bəbəcül**.
BÖƏX' (Qazax) – axar suyun qarşısı kəsilərək əmələ gətirilən gölməçə.
BÖ:ƏLƏX' (Ağdam, Bərdə, Gəncə, Qazax, Oğuz, Şəmkir) – mozalın. – *Daneyi bö:ələx' sancıf qaçer (Qazax); – Bö:ələx' dağda çox olur, heyvana əziyət verir (Gəncə); – Də:n mala bö:ələx' tüşüf' (Şəmkir).*
BÖ:ƏLƏX'LƏMMƏX' I (Çənberək, Daşkəsən) – mozalının sancması nəticəsində o tərəfə-bu tərəfə qaçmaq, şillaqlamaq. – *Mallar bö:ələx'lənəndə kürnəyə qaçellər (Daşkəsən); – Dana bö:ələx'lənəndə qılçası qurıldı (Çənberək).*
BÖ:ƏLƏX'LƏMMƏX' II (Qazax) – qızımaq, əsəbiləşmək, acıqlanaraq dalaşmaq həddinə çatmaq. – *Ə, nə bö:ələx'lənersən, ayıf döymü sanə?*

BÖ:ƏLƏX'LƏNDİRMƏX' (Qazax) – qızışdırmaq, acıqlandırmaq, əsəbiləşdirmək. – *Məmməd Hasanı bö:əlx'ləndirif Vəliyənə dalaxdırdı*; – Ə, *bö:əlxləndirmə onu, qoy otursun yerində*.

BÖMƏX' (Gəncə, Qazax, Tovuz) – göləndirmək məqsədilə axar suyun qarşısını kəsmək. – *Əşi, suyun qavağını bömə, qoy bəriyəlsin* (Gəncə); – *Gedirəm su:n qavağını bömə*: (Tovuz).

BÖHÜDƏ (Füzuli) – kobud, tərs. – *Mərdan böhüdə adamdı*.

BÖQ (Zaqatala) – böv. – *Bura böqlə doludu*.

BÖLCƏLƏMƏK (Kürdəmir) – b a x **bötlələməx'**. – *Canavar qoynı elə bı sa:tda bölcələdi*; – *Dananı sabeyi uşaxlar kəsip bölcələdilər*.

BÖLƏX' (Kəlbəcər) – körpə oğlan uşağı. – *Bölx', yanı ha belə balaja oğlan uşağı dana, ona de:rıx*.

BÖLƏKƏT-BÖLƏKƏT (Qazax) – bölük-bölük, dəstə-dəstə. – *Mal böləkət-böləkət otdor*.

BÖLƏKİM (Bakı) – b a x **bələküm**.

BÖLMƏ (Ağbaba, Bolnisi, Borçalı, Cəbrayıl, Gəncə, Qax, Qarakilsə, Qazax, Şəki, Şəmkir, Zaqatala, Zəngilan) – nəlbəki. – *Çayı da bölmədə içərix'* (Qazax); – *Çayı tökerəm bölmüyə soygur, so:ra da tökerəm istikana, içəram* (Borçalı); – *Çayı bölmüyə sərdim*; – *Ayna xanım, çay bölməsini gəti* (Zaqatala); – *Çayı töx' bölmüyə, so:sun* (Şəki); – *Uşaxlar bölməni sındırdı* (Cəbrayıl).

BÖLMƏKİ (Qazax) – nəlbəki.

BÖLTƏLƏMƏG (İmişli, Salyan) – kəsmək. – *Piçağnan oynama, əlini böltəliyər* (İmişli); – *Ət kəsəndə piçağ əlimi böltələdi* (Salyan).

BÖLTƏLƏMƏX' (Çənbərək) – parçalamaq, hissələrə ayırmaq. – *Qoruxçular malı böltələdi, daxala doldudu*; – *Beyjə canavar qoynı böltəliyif qırif*.

BÖLÜŞÜX' (Tovuz) – suayıricı.

BÖ:LÜ (Balakən) – çovdar. – *Buğdanın içində bö:lü çoxdu*.

BÖ:MAX (Şəki) – b a x **böməx'**. – *Suyun qava:m bö:f dirriyə su çıxartıdx*.

BÖRDƏX' (Şəki) – böyrək.

BÖRƏ (Şamaxı) – düşbərə.

BÖRK (Xanlar) – araba təkərində dən-dənənin keçdiyi qövşəkəkilli ağac. – *Bir təkərdə altı börk olur*.

BÖRTDAMAX (Qax) – pörtmək, qızarmaq (istidən). – *İsdiədən lap habı gecə börtdamişəm*.

BÖRÜK (Borçalı) – qoca qadınların kələğayının altından başlarına qoyduqları bəzək-siz araçqın. – *Börükü qoca arvatdar qoyor, əmə çəhillər qoymaz*.

BÖŞK: BÖŞK ELƏMƏX' (Şahbuz) – yalan danışmaq. – *Özünnən də:n adama deyrix' böşk eləmə*.

BÖT (Qazax) – balaca süpürgə.

BÖTİ (Qax) – küçük.

BÖ:ÜRDƏX' (Oğuz) – b a x **bördəx'**. – *Qoyunda olur bö:ürdəx'*.

BÖ:ÜŞ: BÖ:ÜŞ ELEMƏG (Bakı) – lovğalanmaq, özünü başqalarından yüksək tutmaq.

BÖYDƏ (Gədəbəy) – tiyəsi qatlanmayan iri bıçaq. – *Böydöyü gəti dörge:m bu əti*; – *O böydöyü mañə:ti tö:gun başını kəsem*.

BÖYƏX' (Qazax) – b a x **böəx'**. – *Uşaxlar böyəydə çimellər*.

BÖYƏN (Meğri) – qoyunun ifraz etdiyi duru, sıyıq nəcis. ◊ **Böyən töx'məx'** (Meğri) – duru, sıyıq nəcis ifraz etmək. – *Qoyunnar oxarta göy yeyillə ki, böyən töküllə*.

BÖYNƏNƏ (Lənkəran) – nənə. – *Böynənən mənə yaxşı nağil danışardı*.

BÖYRƏX'Lİ (Qazax) – məc. qoçaq, ürəkli. – *Vəli böyrəx'li adamdı*.

BÖYÜX'CƏLİX' (Qarakilsə, Qazax) – böyüklük. ◊ **Böyüx'cəlix' eləməx'** (Qazax, Qarakilsə) – böyüklük etmək. – *Bu da bir balaja boyunnan maña böyüx'cəlix' ele:r* (Qazax); – *Orada yaman böyüx'cəlix' eliyirdi* (Qarakilsə).

BUANA (Cəbrayıl) – razyana. – *Buanasız dolma adama ləzət vermür*.

BUANQILAMAX (Çənbərək) – təkrar xəstələnmək, əhvali dəyişmək. – *Hürzat yəniğə oñalmışdı, geğə buanqıladı, üş gündü özün-sözün bilmir*.

BUBA (Balakən) – ana.

BUDAL (Cənubi Azərbaycan) – qoçaq, qəhrəman. – *Əhməd çox budaldı*.

BUDALA I (Ağbaba) – çılpaq.

BUDALA II (Zaqatala) – dəlixasiyyət, ağıl-danyüngül. – *Doğurdan da, budala adam ho işi görər.*

BUDALAMAĞ (Quba) – doğramaq, parçalamaq. – *Udunnarı budalamağ lazımdı, bu yaşdı, belə yanmaz.*

BUDAMA (Qazax) – 1. paya; 2. dəyənək, iri əl ağacı. – *Bir əlində budama, gəlif məni budama;*

BUDAMA-BUDAMA (Mingəçevir, Tovuz) – b a x **bıdama-bıdama**. – *Məhləmizdən bu il budama-budama qardalı götdüx' (Tovuz).*

BUDAMAX I (Ağdam, Bərdə, Borçalı, Füzuli, Gədəbəy, Gəncə, Hamamlı, Qax, Qazax, Şəki, Şəmkir, Şuşa, Tovuz) – b a x **bidamax**. – *Ürəyini nə qədə isder Abbas Vəliyi budadı (Borçalı); – Qolu ağrıtınca budadı (Qax); – Ə.; ay insafsız, nə:η budoy:ysuη onu? (Gədəbəy); – Çox danışma ə, duruf səni buduyaram (Hamamlı); – Ollar bir-birini budadılar (Tovuz); – Acığı tutuf uşağı bir yaxşı budadı (Şəki); – Bir dəfə tutuf yaxşıca budasan onu, bir də belə şey eləməz (Ağdam); – Laf kefin isdiyən budadım onu, ta: bir də qələt eliyif bura gəlməz (Şuşa).*

BUDAMAX II (Qax) – məc. parçalayıb yemək, kobud şəkildə yemək, gözünə tər-mək. – *Vallah, elə buduyurdu, elə bil, daldan alamançı gəliy.*

BUDOYNAMA (Qazax) – budur, budur ha.

BUDRANA (Qazax) – budur, budur ha. – *Budurana gələr Rasim.*

BUĞA (Göyçay) – üç-dörd illik tut ağacı. **BUĞAÇIÇƏYİ** (Kəlbəcər) – ağ rəngli, hündür yabanı bitki adı. – *Buğaçiçəyini piçirix', gətirrix' mala verrix'.*

BUĞANAX I (Qazax) – çayda ömələ gələn burulğan.

BUĞANAX II (Çənərbək) – burula-burula əsən külək.

BUĞARSAX I (Gədəbəy, Qarakilsə, Qazax) – buğa. – *Qoyma! Qoyma! Buğarsax qırdı qaşdı (Qazax); – Buğarsax gəlip alaçağı dağtdı (Qarakilsə).*

BUĞARSAX II (Gədəbəy) – qaramalın buğaya gəldiyi yer. – *Malı buğarsağa sarı həylə:n kimdi? – Mal buğarsağae:dif dan üzünən.*

BUĞARSAX III (Qazax) – avara, işsizlər dəstəsi. – *Keşmişdə döyriş Hasanın buğarsağı heş kəsilmədi.*

BUĞDAƏLİYƏN (Hamamlı) – xırda gözlü xəlbir. – *Şadareynan buğdanın saman-çöpün təmizli:llər, so:ra da buğdaəliyənən keçirillər.*

BUĞLAMA I (Dərbənd) – içərisinə kişmiş və turşu doldurularaq bişirilən balıq. – *Bu gün anam buğlama pişirtdi, kitso <gedirsənsə> kitəğ, yiyəğ.*

BUĞLAMA II (Qazax) – azacıq su ilə öz buğuna bişirilən bozartma. – *Anam buğlama pişirer.*

BUĞLAMA III (Basarkeçər, Borçalı) – soyutma kartof. – *Anam savahnan qonağımıza buğlama pişirəx'.*

BUĞTİKANI (Bakı) – acı dadlı, tikanlı yabanı bitki adı.

BUĞUR I (Borçalı, Füzuli, İmişli, Qazax) – b a x **buğır**. – *Güən buğurda olar, mayada olmaz (Borçalı); – Dəvənin buğuru quatdı olar (Qazax); – Buğuru gəti, a bala, dəyirmanə gederəm (İmişli); – Üç ildən keçəndə buğur olur (Füzuli).*

BUĞUR II (Bakı, Qazax) – 1. kök (Bakı); 2. qüvvətli (Qazax). – *Zeynal buğur adamdı.* **◇ Buğura dönmeğ** (Bakı) – kökəlmək. – *Həsən lap buğura dönüb; – Varlılar yiyib yatmeğdən buğura dönmüşdüülər.*

BUĞYADURAN (Borçalı, Çənərbək, Qazax) – üçyaşar düyö, buğaya gəlmək vaxtı çatmış düyö. – *Bu düyö buğyadurandı (Çənərbək).*

BUĞYAƏLƏN (Tovuz) – üçyaşar düyö, buğaya gəlmək vaxtı çatmış düyö. – *Maral inəyin balası indi buğyaə:ləndi.*

BUXAL (Zaqatala) – çobanların dəri və başqa şeylər asdığı ağac asqı. – *Torba buxaldan asılıb.*

BUXARA (Göyçay) – kəlağayı.

BUL (Lənkəran) – balıq ovlamaq üçün ucunda iki və ya üç dişli olan dəmir alət. – *Bulnan çoxlu balıq vurdum; – Sitərmirdoy çayna gedəndə özümənən bul aparmışdım, bir dənə çəki vurdum.*

BULANÇILAMAX (Qazax, Şəmkir) – vurnuxmaq. – *İnəx' bulançılaner, doğajax də:səη; – Urusdam savaxdan bəri bulançılıtyırdı, axırda qaşdı (Qazax).*

BULANÇIMAX I (Çənbərək) – b a x **bulançılamax**. – *İnəx' dünənnən bulançıyır, amba hələm doğmuyuf, hər gejd lələm baxır.*

BULANÇIMAX II (Çənbərək, Mingəçevir) – xəstəlikdən uzun müddət əziyyət çəkmək. – *Hasan düz iki ildə kin, bulançıyır, yaman tənəzirriyif* (Çənbərək).

BULANDIRIX (Qarakilsə, Şəhur) – bulamaq, çirkli. – *Bizdər bulandırır su içməniç'; Çay yayda bulandırır gəlir* (Qarakilsə).

BULAŞMA (Mingəçevir) – xəstəlik adı.

BULBULA (Şamaxı) – b a x **bilbila**. – *Gözümə bulbula göründi.*

BULBULU (Ağcabədi) – b a x **bilbila**. – *Bulbulu çox isdi vaxt olur.*

BULĞUMAX (Çənbərək) – cummaq. – *Hürzat ordan-burdan bulğuyur, qoynu sağır.*

BULĞUR (Ağbaba, Qarakilsə) – yarma.

BULQAMAX (İmişli, Meğri) – I. yoxlamaq (Meğri). – *Niyazgilin əvlərinin yan-yürəsini bulqadım, hamma bir şey bilmədim; 2. baş çəkmək (İmişli). – Gedim bir orda bulqanım.*

BULQAR (Borçalı) – qar topası, qar yığını. – *Bulqar dağın başında olar hündür-hündür.*

BULU (Oğuz) – əsas tiri saxlamaq üçün onun altına qoyulan ağac. – *Baş tirini bulunun üstünə qoyullar; – Baş tirini bulu saxlıyır.*

BULUX (Borçalı, Tovuz, Zərdabi) – təzə doğulmuş buzov. – *Üş gündü inəyimiz doğalı, a:ğı səkil bir buluğu var* (Tovuz); – *Bulux həyətdə oynaxlıyır* (Zərdab).

BULUN (Başkeçid, Borçalı, Qazax) – kiçik ot tayası. – *Bir tapıldan üç-dört bulun çıxır* (Borçalı).

BULUNNAMAX (Başkeçid, Borçalı, Qazax) – kiçik ot tayası düzəltmək. – *Otu biçəx' bulunnuyax* (Borçalı).

BUNCUL (Zaqatala) – qom, topa. – *Bir buncul ba:lı ver.*

BURACAX (Şəki) – I. ağacdan meyvə dərmək üçün ucu haça, uzun ağac. – *Əl çatmiyən yerrədkə meyvəni buracaxnan buruf saldım; 2. təndirin odunu qarışdırmaq üçün uzun ağac. – Buracağı gəti, təndiri qarışdırım.*

BURAGAC (Quba, Şəhur) – yükün üstündən çəkilən kəndiri tarımlamaq üçün iliş-

dirilib burulan ağac və ya dəmir parçası. – *Ay uşağ, udunnar tükülər, burağacnan mökəm elə* (Quba).

BURAGANC (Tovuz) – burğu. – *Burağancı burorsan, deşərsən.*

BURAGAŞ (Şəki, Şəmkir) – b a x **buragac**. – *A bala, o şəliyə bir buragaş sal, özün də dalıma qaldır* (Şəmkir).

BURAXMA (Şəmkir, Tovuz) – sahibsiz, yiyəsiz, özbaşına. – *Sə:n atın bi:l buraxma oluf* (Tovuz); – *Öyü buraxma qoyub gəlmişəm; – Buraxma heyvandı gedif taxıla girif, ta bizi az danla* (Şəmkir).

BURAL (Kəlbəcər) – böyük qazan. – *Bural toyda işdətir.*

BURBUĞ (Lənkəran, Salyan) – çalğı aləti adı. – *Burbuğ çalındı, gedək* (Salyan).

BURC (Meğri, Şəki) – tumurcuq. – *Heyvan ut tapbeyəndə burc yey meşədə* (Meğri); – *Ağaşdar burc açəndə qurdu dirildilər* (Şəki).

BURCAH (Zaqatala) – südlü ərİştə. – *Burcahın sütü azdı.*

BURCƏH (Qax) – b a x **burcah**.

BURCUTMAX (Zəngilan) – başdan eləmək, bir bəhanə ilə rədd etmək. – *Bir gün-nüx' maşın isdədim, burcutdu, vermədi.*

BURĞAC (Tərtər) – b a x **buraganc**. – *Ağajı burğacınan deşirix'.*

BURĞANC (Tovuz) – b a x **buraganc**. – *Burğancı burorsan, o da taxtanı deşer.*

BURĞİTDAMAX (Göyçay) – sarımaq, dolamaq. – *Süməyi düz ağaca burğıtdıyırux.*

BURĞU I (Gəncə, Şəmkir) – göyərti dəstəsini və ya bağda tənəkləri bağlamaq üçün işlədilən nazik zoğ. – *Göyü Bakıda burğuyunan bağlamıllar* (Gəncə); – *Biyil burğumuz az olduğuma bağın (tənəyin) yarısını kəndir-nən bağladım* (Şəmkir).

BURĞU II (Culfa, Tovuz) – lampanın piltəçəkəni, lampanın işığını artırır-azaldan hissə. – *Burğuyunan bursan lampa yanar da, keçər də* (Culfa).

BURĞU III (Meğri) – b a x **burqı**.

BURĞUÇU (Meğri) – biçilmiş otu toplayıb bağlayan adamın köməkçisi.

BURĞUÇU (Meğri) – b a x **burğuçı**. – *Mō: mən deyən bir burğuçu ver, sō: gündə 400-500 burma burum.*

BURXAÇ (Şəmkir) – çayda suyun iti axan yeri. – *Adam bu burxaça tüşsə, çıxa bilməz.*

BURXANC (Kələbəcər) – sarıçiçəklili yabanı bitki adı. – *Burxancın irəngi sarı olur.*

BURXAŞ (Çənbərək) – yolun döngəsi. – *Harava burxaşda qırıldı.*

BURXUSDUX: BURXUSDUĞ ELƏMƏX' (Cəbrayıl) – mane olmaq, imkan verməmək.

BURQANA (Oğuz) – quş adı. – *İdbar quşdu çox burqana.*

BURQI (Meğri) – biçilmiş otu bağlamaq üçün işlədilən ağac alət. – *Durım burqını gətirir, yavaş-yavaş issi düşməmiş utdan burax.*

BURMA I (Şəmkir) – çimdik. – *Burmalanın yeri qolumda qalır.*

BURMA II (Ucar) – açar.

BURMA III (Meğri) – burulub hazırlanmış ot topası. – *Bizim burduğumuz burmalar dörd kilodan ayax dəyi; – Qatıra otuz, eşşəyə on səkkiz burma yux'lerəm.*

BURMA IV (Bakı) – axtalanmış (qoyun).

BURMA V (Cəbrayıl, Şəki, Zaqatala) – 1. zoğlarından bağda tənəkləri və göyörti dəstəsi bağlamaq üçün istifadə edilən söyüdəoxşar ağac (Şəki); 2. burma ağacının nazik zoğları (Cəbrayıl, Şəki, Zaqatala). – *Burmanı eş, odunları bağla (Zaqatala); – Tənəx' burmasını suda saxliyəllər ki, sınımasın; – Hər ağaşdan burma olmaz, sınımiyənnən olar (Şəki).*

BURMACA (Qazax) – at xəstəliyi adı. – *Bu at burmaca oluf; – Burmaca tutan at yeri-yəndə beli burulur.*

BURMAĞ (Quba) – qıvrım. – *Bənzi pa-pağlar burmağ uladu.*

BURMAX (Ordubad) – axtalamaq. – *Dananı burallar, böyyəndə öküz olar.*

BURMANC I (Oğuz) – axtalanmış (qoyun). – *Qarıda üç-dört dənə burmanc var, saxlamışam, qonağ-zad gələndə kəsəm.*

BURMANC II (Cəbrayıl) – üzüm salxımlarını dərmək üçün qarğıdan düzəldilən alət.

BURMAŞ I (Qarakilsə) – bax **burmanc I**.

BURMAŞ II (Bərdə, Qarakilsə) – bax **birmac**. ♦ **Burmaş götürməx'** (Bərdə) – çimdikləmək. – *Bir burmaş götürdü qolumnan, yeri gömbəx'göy göyərif.*

BURNUCIRIX (Şəmkir) – qanmaz, anlamaz. – *Ey, ... a burnucırux, sən nə özüñü ortalığa atırsan?*

BURNUYELLİ (Qazax) – lovgə. – *Nəvi çox burnuyellidi.*

BUROVUZ (Naxçıvan) – bax **birovuz**. – *Gülsüm xala burovuz tuman geyip toya gəlmişdi.*

BURSA (Gəncə) – əldə toxunmuş ipək parça. – *Bivüümün bursadan köynəyi var.*

BURSALAX (Borçalı, Qazax, Tovuz) – boran, çovğun. – *Bursalax qalxdı, tez olun, malı dama doldurun (Borçalı); – Savax hava bursalax olajax (Qazax).*

BURŞDAMAX (Oğuz, Şəki) – tumurcuqlamaq. – *Yazda ağaşdar burşduyur (Oğuz); – Eşdəki halçə burşdı:tdi, büyüün-savax çiçehlicaxdı (Şəki).*

BURU (Cəbrayıl, Gəncə, Zəngilan) – qarın ağrısı. – *Uşağın burusu var (Gəncə).* ♦ **Buruya düşməx'** (Cəbrayıl, Gəncə, Zəngilan) – ishala düşmək, qarın ağrısına düşmək. – *Uşax neçö:ündü ki, buruya düşüb, heş yaxşı olmur (Zəngilan); – Həsən buruya düşüf (Cəbrayıl).*

BURUX (Füzuli) – axtalanmış. – *Bu qoş buruxdu.*

BURUXÇU (Yevlax) – heyvan axtalayan adam. – *Hüseyn yaxşı buruxçudu.*

BURUNÇARIX (Çənbərək) – yırtılmış corabın altına əlavə olaraq hörülüb tikilən hissə. – *Corabım altı düşmüşdü, burunçarığ ördüm tix'dim.*

BURUNQANADAN (Ucar) – yabanı bitki adı. – *Burunqanadanı gamış yaxşı ye:ir.*

BURUNNAMAX (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Füzuli, Şuşa, Tərtər) – yola verməmək, incitmək. – *Gördüm məni burunniyur, mənciyəz də çıxdım gəldim evimizə (Ağdam); – Nənəm başdıyif gəlini burunnama:, heş bilmirəm axırı nolajax (Şuşa).*

BURUSUX I (Zəngilan) – öyri. – *Bu ağaşdan mil olmaz, çox burusuxdu.*

BURUSUX II (Cəbrayıl, Zəngilan) – tutqun (hava haqqında). – *Böyün hava yaman burusuxdu (Zəngilan).*

BURUZ (Gəncə, Qarakilsə) – ədavət, kin. – *Bilmirəm, o gənə niyə mənən buruz başdıyif, mən ona nə qayırmışam ki? (Gəncə).*

BURUZ-BURUZ (Qarakilsə) – acıqlı-acıqlı, kinli-kinli. – *Buruz-buruz baxır.*

BURUZDAMAX (Gəncə) – yola getməmək, yola verməmək. – *Öyü anam gündə məni buruzduyur.*

BURUZDAMMAX (Qazax) – kinli-kinli baxmaq, düşmən kimi baxmaq. ◊ **Buruz gəzməx'** (Qazax) – kin bəsləmək, ədavət bəsləmək. – *İndiyənətən buruz gəzərdilər, diyəsən indi barışıflar.*

□ **Buruz verməx'** (Şəmkir) – süründürmək, get-gələ salmaq. – *Niyə buruz verərsən, düzəltmərsən, de:nən, düzəltmərim.*

BUSAĞA (Lerik, Masallı) – astana. – *Adam busağadan çıxsə, hər yerə gedə bilər* (Lerik); – *Busağamız tey dağılıb* (Masallı).

BUSAMAT (Tərtər) – bu saat.

BUŞĞAB (Quba) – nəlbəki. – *Hindi buşğab diyəduğ, qabağ ləmbəki diyərdüğ.*

BUŞXAQ (Qax, Lerik) – bax **buşqax**. – *Neyniy sağa, bi buşxağa qısılıp uturuy* (Qax); – *Buşxağın zibilini təmizdə* (Lerik).

BUŞQAX (Ağdam, Şuşa) – evin bucağı. – *Oturuf qalif evin buşqağında* (Ağdam); – *Qalmışam onun-munun buşqağında* (Şuşa).

BUŞQU (Cəbrayıl, Naxçıvan, Ordubad) – mişar.

BUTALAMMAX (Cəbrayıl, Çənərbək) – daldalanmaq, sığınmaq. – *Yavaş qarı Usuvaja butalanıf* (Çənərbək); – *Bir xaraba dəyirmanın sərənovunun altda butalanır* (Cəbrayıl).

BUTANA (Gəncə, Şəmkir) – budur.

BUVA (Balakən) bax **buba**. – *Buvam məni işə buyurub; – Axşamkı iclasda buvam da olub.*

BUYAZDUĞ (Quba) – bax **bayazığ**. – *Bizim kətdən bo yana yer var ha, qabağ buyazduğ idi.*

BUYĞUR (Kürdəmir, Qazax, Sabirabad) – bu dəfə. – *Buyğur da gedin, bir harava gətirin, getməzsiz ta: <daha>* (Qazax).

BUYXURSU (Masallı) – bu dəfə. – *Qadoyu alım, buyxursu məni bağışda.*

BUYLU (Oğuz) – arabanın təkərinin çıx-maması üçün oxa keçirilən dəmir hissə. – *Buylu düşüf itif, indijə təkər çıxaxax.*

BUYRUXÇU (Borçalı, Qazax, Tərtər) – kuryer, idarə xidmətçisi. – *Yusif buyruxçudu* (Borçalı); – *Həsən idarədə buyruxçudu* (Qazax); – *Buyruxçu idarada işdiyir* (Tərtər).

BUYRUXQUL (Şəki) – verilən tapşırıqları yerinə yetirən köməkçi. – *Bu mə:m buyruxqulumdı; – Öydə bi buyruxqulum yoxdu.*

BUYRUXQULU (Şəmkir) – bax **buyruxqul**. – *Buyruxqulu biz sözbəxan, hər işə gədən adama de:rix'.*

BUYUXMAĞ I (Bakı, Şamaxı) – soyuqdan donmaq, üşümək.

BUYUXMAĞ II (Çənərbək) – boylanmaq, boylanaraq ətrafa baxmaq. – *Axşam Həji aralıxdə buyruxurdı, də:η səni axdarırdı.*

BUYURTMA (Şamaxı) – xüsusi sifarişlə. – *Özümə buyurtma çəkmə tikdirirəm.*

BUZALU (Bakı) – palaz növü.

BUZOBURNI (Xaçmaz) – danadışi.

BUZOYBURNU (Oğuz) – alma növü. – *Buzoyburnu həblə iri, uzunsünnü olur.*

BUZOYÇU (Qazax, Tovuz) – buzov otaran. – *Bala Usuf qolxozun buzoyçusudu* (Tovuz).

BUZOYLUX I (Qazax) – inəyin balalığı. – *Buzoyluğun cırılısın belə inəx'.*

BUZOYLUX II (Qazax) – bax **bızavlıx**. – *O otdan birə apar buzoyluğa tək; – Buzoyluğu təmiz saxla.*

BÜBBİ (Ordubad) – quş adı.

BÜCÜX'MƏX' (Cəbrayıl) – büzüşmək.

BÜKRƏ (Kəlbəcər) – sap. – *Tükənnən bir bükərə al.*

BÜKTƏLMƏG (İmişli) – səliqəsiz bükmək. – *Büktələ:f atırsaη orıya, adamda salğa da yaxşı şeydi.*

BÜLƏTDƏMƏX' (Hamamlı) – itiləmək. – *Kərəntinin ağzını bülətdə, ta: kəsmir.*

BÜLÖYLÜ (Hamamlı) – ağ çiçəkləri olan yabanı dərman bitkisi. – *Xırdə heyvanın ə:ğna qurt tüşəndə bülöylüdən əzif üsdə qoyullar; – Bülöylüyü dağlardan yığıf gətirif burda satırx.*

BÜLÜL I (Cəbrayıl) – lobyaya oxşayan bitki növü.

BÜLÜL II (Masallı) – lampa şüşəsi. – *Bir dənə bülül al.*

BÜLÜL III (İsmayılı) – yumru. – *Bülül yumurta tez sınır.*

BÜLÜL IV (Meğri) – taxılın arasında bitən yabanı otun toxumu. – *Büyüinkü buğdadan üş qalbir bülül çıxdı.*

BÜLÜRCÜX' (Ağbaba, İrəvan) – göy lobyə.

BÜRÇ: **BÜRÇ OT** (Oğuz) – yabanı bitki adı. – *Bürç ot da heyvan yeyən otdu.*

BÜRÇƏH (Oğuz) – duru xörək adı.

BÜRƏBÜTDAN (Qazax) – b a x **biləbet-dan.**

BÜRƏÇİÇƏYİ (Xanlar, Tovuz) – b a x **birəçəyi.**

BÜRĞƏZ (Salyan) – tikanlı kolun budaqlarından hazırlanan süpürgə. – *Bürğəz süm-mili, daşdarı süpürməğcündü.*

BÜRLƏMMƏX' (Naxçıvan) – bürünmək. – *Burdan durdum, yorğana bürələndim, get-dim.*

BÜRME (Mingəçevir, Şəki) – qalın kolluq.

BÜRMEİLIX' (Şəki, Şəmkir) – b a x **bürmə.** – *Bura yaman bürməlix'di, birdən ilan-zad olar (Şəmkir).*

BÜRÖYLÜ (Hamamlı) – bənövşəyi rəngli çiçəyi olan yabanı dərman bitkisi. – *Yayda isdidən heyvanın yarasına qurt düşər, o bür-öylüdən əzif yarıya tököllər, qurd ölür.*

BÜRÜG (İmişli) – bürüncək. – *Bürügüm vardı, çağardıb bürüğü də verdim mına.*

BÜRÜM (Saatlı) – ağacın balta ilə kəsilən yeri. – *Bürümü gen götürsən, tez kəsərsən.*

BÜRÜNCƏX' (Göyçay) – yapıncı. – *Qədim vaxt payız yunundan bürüncəx' qayırdılar.*

BÜRÜNGƏ (Kəlbəcər) – çarşab. – *Qavax-lar arvaddarda olurdu bürüngə.*

BÜRÜŞDƏ (Bakı) – yaxşı bişirilmiş, bişib qızarmış (çörək). – *Gitdim gördüm yaxçı bür-rüşdə çöreglər pişirib, ikisini vurdum qoltu-ğuma getdim.*

BÜRÜŞMƏ (Ordubad) – yundan toxunma kişi paltarı. – *Bürüşməni kişilər qəbax geyərdi.*

BÜŞMƏ (Quba) – b a x **bişmə** I. – *Büşmə ipəkdən tuxunadi.*

BÜTƏRƏM (Tovuz) – tamam, tamamilə. – *Taxılı bütərəm piçirix'.*

BÜTRƏMCIX' (Tovuz) – tamamilə. – *Biz südü üzün almamazdan bütərəmcix' bişirərix'.*

BÜTRÜM (Salyan) – bütöv. – *Mə: bi danə bütürüm kağız verin.*

BÜVÜ (Başkeçid, İmişli, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – əmi və ya dayıyarvadı. – *Əminin də, dayının da arvadına büvü deyrix'; – Mən əmingilə gedəndə büvüm xamır yoğururdu (Qazax); – Mə:n uşağlarım əmisi arvadına büvü de:ir (Başkeçid).*

BÜYƏ (Şəmkir) – əqrəb. – *Büyə də ilan kimi zəhərri olar.*

BÜZMƏ I (Çənərbək) – bağızsız çarıq növü. – *Bu büzməyi havaxdan geyirsən, Oruc?*

BÜZMƏ II (Kəlbəcər) – qadın üst paltarı.

BÜZMƏCƏ (Lerik) – yeni doğulmuş uşaqlarda olan xəstəlik adı. – *Uşağ büzməcədən öldü; – Uşağ büzməcə olanda beş-altı günə ölür.*

Cc

CAB (Şəhur) – zirvə.

CABAL (Göyçay, Xaçmaz, Qax, Şəki, Zaqatala) – çəkil, cır tut ağacı. – *Baxcadəki cabalların yarpağı çatmi:çaxdı qurda* (Şəki).

CABALLIX (Göyçay, Qax, Naxçıvan, Oğuz, Zaqatala) – çəkiklik. – *Cəfər ipəx' qurdu üçün caballıxdan yarpax qırdı* (Göyçay).

CABARA (Füzuli) – açıq. – *Mən hər sözü cabara deyərəm*.

CABARİ (Salyan) – əliaçıq. – *Heybət cəbari adamdu*.

CABBA (Dərbənd) – kərpic hasara ara-ara qoyulan dirək. – *Cabbani palut ağacınnan qoysa, lap da yaxşı olar*.

CABIN (Ağdam, Gəncə, Göyçay) – barama növü. – *Həcər xala həməşə cabın saxlıyır* (Gəncə).

CAC (Quba) – 1. gödəkboylu; 2. arıq. – *Cac adam çux da yisə, cac qaladu*.

CACER (Qazax) – bax **cazeri**. – *Keçmişdə bir caceri vardı hərənin*.

CACIX I (Gədəbəy, Xanlar, Qazax, Ordubad, Şəmkir, Tovuz) – bax **cajix**. – *Cacixdan yaxşı doyğa pişer* (Qazax); – *Cacığı turşuya qoyullar, duz töküllər, ye:llər* (Gədəbəy); – *Cacix həbələ özəhliyir, soyursan qabığın yi:rsən* (Ordubad).

CACIX II (Basarkeçər) – oynaq. – *Ə:ğimin cacığı ağrıyır*.

CACU (Dərbənd) – kirpi. – *Cacunun əti yəlpig azari ulan adama dərmandu*.

CADAY (Zaqatala) – içinə döyülmüş qoz ləpəsi qoyulmuş çörək. – *Gəl caday yiyək*.

CAĞ I (Daşkəsən, Xanlar) – barmaqların ayaq pəncəsi ilə birləşdiyi oynaq. – *Əyağın qatdanan yerinə cağ deyərrix'* (Xanlar).

CAĞ II (Ağdərə, Laçın, Ordubad, Şahbuz, Zəngilan) – mil <corab toxumaq üçün>. – *Coravı cağnan hörürüx'* (Ağdərə); – *Corab toxumağa beş cağ lazımdı* (Ordubad).

CAĞ III (Kürdəmir) – nərdivan. – *Cağı qələməyə daya, bir qo:sara üzüm dər yiyək*.

CAĞALA (Çənbərək) – kal, yetişməmiş meyvə.

CAĞALAX (Ağdaş) – pəlçıqlı. – *Dəhnənin yolu cağalaxdı*.

CAĞAN (Ağdərə, Göyçay, Mingəçevir, Oğuz, Şəki) – yabanı ağac adı. – *Bizdər cağan deirix', ama yuxarı kətdərdə ulas deillər* (Ağdərə); – *Cağannan qayrılan şey tez sinir* (Şəki).

CAĞANNIX (Şəki) – çoxlu cağan bitən yer. – *Cağannix habıdı burdadı*.

CAĞARLAMMAX (Ordubad) – bax **cağaylammax**.

CAĞAYLAMMAX (Ordubad) – cadarlanmaq. – *Basdığa gün dəyəndə cağaylanır*.

CAĞ-CAĞ: CAĞ-CAĞ OLMAX (İmişli) – çat-çat olmaq. – *Araba qalib günün altında, çartdarı <çarxları> cağ-cağ olub*.

CAĞILDAMAX (Şəmkir) – coşmaq (çaya aiddir). – *Şəmkir çayı gənə çağıldıyif gəlir*.

CAĞILLATMAX (Ağbaba) – bax **caqqıldatmax**. – *Gəlin bir qab yağı pilova cağılatdı*.

CAĞLA (Dərbənd) – bax **cağala**. – *Mən mişmiş yiyəməğ istədim, cağladı*.

CAH: CAH VERMƏX' (Cəbrayıl) – divan tutmaq.

CAHAZDAMAX (Qazax) – yəhərləmək <dəvəni>. – *Eşşəyi palannallar, dəviyi cahazdallar*.

CAHILBAŞ (Gəncə) – gənc <qız, gəlin>. – *Bəsdi cahılbaş gəlindi, ona hər nə geysə yaraşır*.

CAJ (Ağdam, Ağdaş, Cəbrayıl, Göyçay, Xocavənd, Mingəçevir) – yeməli bitki adı. – *Anam do:ğuya caj töküfdü* (Ağdam); – *Bizim bossanda çoxlu caj bitif'* (Cəbrayıl).

CAJIX (Çənbərək) – yeməli bitki adı.

CAQ (Kürdəmir) – yeyilən yabanı bitki adı.

CAQA (Şəki) – fındığın yaşıl qabığı.

CAQAY (Qax) – bax **caqa**.

CAQQILDATMAX (Cəbrayıl) – əndərmək <maye haqqında>.

CALA (Borçalı, Gəncə, Qazax) – çay sahiliində meşə. – *Biyil caladan ancağ-ancağ ikijə xotma ot piçildi* (Qazax); – *Calada vəhşi heyvan az olar* (Borçalı).

CALAMMAX (Qazax) – alışmaq, vərdis etmək. – *Mə:m qardaşım qumara calammax*.

CALĞA I (Balakən, Xanlar, Qazax, Mingəçevir, Oğuz, Şamaxı, Şəki, Zaqatala) – 1. calağ, peyvənd (Qax, Şəki). – *Yaxşı calğa əzgilimiz var* (Şəki); 2. calağ olunmuş tut ağacı. – *Calğa bu yerrərdə çox olur* (Oğuz); – *Qavalax calğaların divindo:lur <dibində olur>* (Xanlar); – *Eşiyin qava:ndaki calğadan düz üç tehnə tut çıxır* (Şəki).

CALĞA II (Cəbrayıl, Zəngilan) – qarğıdan tikilmiş evlərdə və kümxanalarda dirəklərin üzərinə (hasarına) qoyulan uzun tir. – *Kümün* (bax II mənə) *calğası sındı, altına ayrı dirəx' vırdıx* (Zəngilan); – *Cavısdana saf calğa lazımdı* (Cəbrayıl).

CALĞA III (Təbriz) – dolça. – *Calğada su içəllə*.

CALXAX (Culfa) – bax **calğa I**. – *Əriy hülüyə calxağ oluf*.

CALI (Şəki, Zaqatala) – çağa, laydırı keçirilən barmaqlıq. – *Savınıği calıdan as* (Şəki).

CAMA (Bakı) – sümük çıxıntısı <çox işləməkdən biləkdə əmələ gəlir>. – *Cama biləngdə olur çox işdəməkdən*.

CAMAX (Başkeçid, Borçalı, Gəncə, Qazax, Naxçıvan) – qurbağa nəcisi. – *Camax o qərdərdi ki, suyu da yaşıl görkəzir* (Gəncə); – *Camax göllərdə:lar <göllərdə olar> qurvağadan* (Borçalı); – *Camax durax suda çox olar* (Naxçıvan); – *Gölün üzü camax bağlı-yıf* (Qazax).

CAMAM (Tərtər) – bax **cama**. – *İşləməkdən əlimdə camam var*.

CAMATI (Təbriz) – pəncərənin gözü. – *Qız camatıdan baxırı*.

CAMXIR (Füzuli) – köhnə qarğı.

CAMIŞQIRAN (Borçalı, Qazax) – yazın ilk üç günü. – *Camişqıranda boran olar, alaçalpo:lor <alaçalpov olur>, qarınan yağış yağər, camış davam gətirmə:r, öldr* (Qazax); – *Camişqıranda mə:m bir malım öldü* (Borçalı).

CANA (Ağdaş, Bərdə, Gəncə, Göyçay, İmişli, İsmayılı, Kürdəmir, Qax, Mingəçevir, Oğuz, Şəki, Zərdab) – pis; yararsız, mənasız. – *Havalər çox cana keçir* (Ağdaş); – *Parpı cana şeydi* (Bərdə); – *Elə cana yazı yazırsan ki, adam oxuya bilmir* (Zərdab); – *Naxoşun halı canadı* (İsmayılı); – *Cana şeydi, yarıyan şey döyül* (Oğuz); – *O, cana*

adam dö:l, sən o:n dərdin bilmirsən (İsmayılı); – *Sözün var söz danış, cana danışma* (Gəncə); – *Çəkəlməzsən <çəkə bilməzsən>, dəgirman yap cana işdiyir* (İmişli).

CANAXLAMAX (Kəlbəcər) – çatlamaq, yarımaq (qoza aiddir). – *Təzə vaxdı qozun üsdə gəzəl olur, sonra o canaxlıyır, ağı açılır*.

CANARXALIĞI (Şuşa) – canlıq.

CANAVARGƏZDİRƏN (Hamamlı) – kol adı. – *Canavargəzdirənnən yaxşı dırmıx sapı olur*; – *Uşaxlar canavargəzdirənnən qoyunu qovalı:r*.

CANAVARSAQQASI (Ağdaş) – qoz növü. – *Canavarsaqqasınnan bir az gəti sındır, ye:əg*.

CANCANI (Ordubad, Şərur) – qardaş arvadı. – *Züleyxa mənim cancanımdı* (Şərur); – *Biz qardaş arvadına cancanı deyərük* (Ordubad).

CANCUL (Başkeçid, Borçalı, Hamamlı) – gavalı növü adı. – *Cancul iyulda yetişər* (Borçalı); – *Canculu mürəbbiyə işlədeyrix', onnan yaxşı mürəbbə:lor* (Hamamlı).

CANCUR (Bolnisi, Borçalı, Çənberək, Qazax) – bax **cancul**. – *Cancurdan yaxşı mürəbbə:lor <mürəbbə olur>* (Borçalı).

CANDİŞ (Meğri) – zəhmətkeş, əməksevər. – *Bı Mila:yim kimin candiş adam bırdə tapbassan*.

CANDONU (Quba) – canlıq.

CA:NƏMƏX' (Şəki) – kiflənmək. – *Toxumu tökərix' elə yerə ki, nəm çəhməsin, ca:nəməsin, göyərmişin*.

CANƏVİ (Laçın) – qolsuz, isti köynək.

CANƏZİRRƏMMƏG (Şamaxı) – naxoşlamaq.

CANƏZİRRİG (Şamaxı) – naxoşluq. – *Canəzırrig adamın canın üzür*.

CANXIRID: CANXIRID ELƏMƏX' (Qarakilsə) – yaxa qurtarmaq. – *Gördüm minin əlinnən canxırıda eliyəmiyəcəm, əkildim*.

CANQA I (Zəngəzur) – kök. – *Hajqurban oğlu Asdan canqa adamdı*.

CANQA II (Qax, Şəki) – qoçu. – *Altı kəndin canqasıydı keçmişdə* (Qax).

CANQALIX (Qax) – qoçuluq. – *Alının canqalixda adı çıxmışdı*.

CANQI (Daşkəsən) – əkinə yararsız (sahə). – *O yer ki daşdıxdı, əkinə-piçinə yaramey, canqı yerdi.*

CANNA (Zaqatala) – b a x **cana**. – *Ho canna adamdı.*

CANNAÇƏX'MƏ (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Yevlax) – xörək adı (qaynadılmış süd ilə suyun içinə tökülmüş düyünün həlimi süzləndən sonra üzərinə yağ əlavə edilir). – *Bizim kişi de:ir; – Mā: tez-tez cannaçəx'mə pişir* (Yevlax).

CANNİĞ (İsmayilli, Salyan, Şamaxı) – sırtıqlı. – *Kişiyyətim paydan canniğ hazırlamışuğ* (İsmayilli); – *Qışda canniğ giyəndə adamın canı qızır* (Şamaxı).

CANNIX (Kürdəmir, Oğuz, Zəngilan) – b a x **canniğ**. – *Qışdı, cannix gey, so:ğ olar* (Kürdəmir).

CANSİLƏN (Cəbrayıl) – qətfə.

CANTÖVRÜ (Ordubad) – tələsik.

CAR (Ordubad) – qurudulmuş bataqlığın yerində qazılmış arx. – *Qalxoççılar bün carda işlədilər.*

CARCAR (Culfa, Naxçıvan, Ordubad, Salyan, Şərur, Zəngilan) – dəmir dişli, dəstəli kötür (taxıl döymək üçün). – *Carcar indi işdənmir, o vaxtdar onnan taxıl döyərdilər* (Zəngilan); – *Carcarın dişdəri iri olur* (Ordubad).

CARCI (Balakən, Çənbərək, Xanlar, Kəlbəcər, Qarakilsə, Qazax, Tovuz) – evin pərdisinin üstündən döşənən çırpı və ya xırda ağac. – *Carcıni öyün üsdə döşeylər* (Kəlbəcər); – *Pə:nin üsdə carcı töx'düm kün, torpaq içəri tökülməsin* (Çənbərək); – *Carcıyı pərdinin üsdünnən qo:arux* (Xanlar).

CARCILAMAX (Balakən, Çənbərək, Hamamlı, Xanlar, Kəlbəcər, Qarakilsə, Qazax, Tovuz) – carcı ilə örtmək. – *Qar yağmamış damın üsdünü carcılamax yaxşısı* (Çənbərək); – *Əvvəl öyün üsdün pərdiliyirsən, sonra carcılıyrsən* (Hamamlı); – *Pərdini döşə, tövləni carcılıyax* (Tovuz).

CARCU (Kəlbəcər) – b a x **carci**. – *Car-cunu pərdinin üsdünnən dama döşü:rux'.*

CARCUR I (Kürdəmir) – qadın şalvarı növü – *Arvadlar carcur giyərdi qabaxlar.*

CARCUR II (Balakən) – kiçik.

CARÇI (Kürdəmir) – kuryer. – *Carçı kəssovetindo:lur.*

CAROV (Dərbənd) – quyuqsuz qoyun. – *Carovu neyçü tutmisən?*

CARRAMAX I (Gəncə, Qazax, Mingəçevir, Şamaxı, Şəmkir, Tovuz, Ucar) – yuyandan sonra pak etmək <arxda, çayda>. – *Apar qavları çayda carra* (Qazax); – *Pal-tarı artda <arxda> carryıyırax* (Ucar); – *Apar bu iskannarı axar suda carra gəti* (Şamaxı).

CARRAMAX II (Gəncə, Qazax) – əndərmək. – *Qız əro:u* (b a x **ərov I**) *üsdün car-radı* (Gəncə).

CARTANBEL (Sabirabad) – artırma. – *Hacalı bi öy tikdirib, ö:ün dalınnan bi yaxşı cartanbel qoydurub, adamın lap həvəsi gəlir.*

CAVAL (Qax, Mingəçevir, Şəki, Zaqatala) – b a x **cabal**.

CAVAM; **CAVAM YEMƏX'** (Meğri) – öyrəşmək, verdiş etmək. – *Sizin qolları:z kə-ləntiyə cavam yemiyip.*

CAVIN (Ağdaş, Mingəçevir) – b a x **cabın**.

CAVZALI (Qax) – hirsli, əsəbi. – *Hoynan sələmə bala, cavzaladı.*

CAYDİMAX (Cəbrayıl, Zəngilan) – yolundan çıxmaq. – *Sən gedə-gedə caydırısan ha, özü: yığışdı* (Zəngilan).

CAYDIRMAX (Beyləqan) – yayınmaq. – *Bu gün hara caydırmışdın?*

CAYLAX (Kürdəmir) – kök, canlı <heyvan>. – *Bizim gamış sizinkinnən caylaxdı.*

CAYMAĞ (Lənkəran) – b a x **caydımax**. – *Balama, sən gənə caydu:n?*

CAYMƏĞ (Lerik) – çəşmaq.

CAZERİ (Qazax) – köhnə sistemli tüfəng adı. – *Cazeriyi ağızdan, lülədən dolduruv atalladı.*

CECƏ (Zaqatala) – göy soğan. – *Şorbaya cecə töksən, pis olmaz.*

CECƏX' (Qazax) – yabani bitki adı. – *Cecəx'dən çay qoyarıx.*

CECİK (Kürdəmir) – b a x **cejix'**.

CEDLİ (Borçalı) – arıq.

CEJƏX' (Ağdam) – dəni təmizlənmiş qarğıdalı qiçası.

CEJİX' (Gəncə) – paça. – *Dünən gedəndə buzun üsdə sürüşdüm, əyağımın biri sağa getdi, biri sola, cejiyim ayrılı qaldı.*

CEJİK (Ucar) – dalaşqan.

CENCƏRƏ (Cəbrayıl) – hanada arğac keçirilən qalın ip.

CESPƏR (Quba) – mərz. – *Bizim cespərin yanında bir qaranquş ülub.*

CEŞDƏ (Şəki) – özbaşma. – *Donuzun balaları heylə ceşdə hərrədir.*

CEY (Şahbuz) – tayfa, nəsil.

CEYBİR: CEYBİR OLMAX (Xanlar) – əlbir olmaq. – *Muradnan Əli ceybir oluflar.*

CEYDAM (Qazax, Gədəbəy) – mitil. – *Ceydamın pütüncə təzlədim yorğanın (Gədəbəy).*

CEYİX' (Meğri) – cəhəng. – *Ağziyin ceyix'lərində xal var.*

CEYLƏMMƏĞ (İmişli) – uzaqlaşmaq. – *Nəyşə <nə üçün> bı cama:tdan ceylənirsən.*

CEYMAX: CEYMAX ATMAX (Oğuz) – kök, rişə atmaq. – *Suyu kəsənnən sonra çəltix' ceymağ atır, göyərir.*

CEZVALI (Qazax) – b a x **cavzalı**. – *Yazığın oğlu cevzəldi.*

CƏBƏ I (Cəlilabad) – gödəkboylu. – *Deyüğ biz balacə adama cəbə.*

CƏBƏ II (Təbriz) – xurcun. – *Qüdrət cəbəni dalına alıp yola düzəldi.*

CƏBİN (Göyçay) – b a x **cabın**. – *Cəbin pila kimi olur.*

CƏCİL (Başkeçid) – ağartı növü.

CƏC (Yardımlı) – əfəl, aciz. – *Yaxçı dili var, amba cəcdi.*

CƏDƏL (Ağbaba, Xanlar) – b a x **cədəz**.

□ **Cədəl qoz** (Basarkeçər, Qazax) – qabığı bərk qoz. – *Qoz iki cür olur: kətən qoz, cədəl qoz; kətən qozun qabığı yuxo:lur, cədəl qozun qabığı bərk olur (Basarkeçər); – Cədəl qoz yaxşı sınımaz (Qazax).*

CƏDƏZ (Ağbaba) – araqarışdıran, aravuran.

CƏFGAN (Kəlbəcər) – b a x **çəvkən**. – *Cəfganı qojalar ge:irdi.*

CƏĞ (Ordubad) – mala. – *Haxverdi xər-mən döyüf sovurur, ambara verir, su suvarır, cəğ vurur.*

CƏHƏ (Naxçıvan) – ağız <süd>.

CƏHƏL (Yardımlı) – mübahisə. – *Bilmey, amba elə cəhəl eley.*

CƏJƏX' I (Şərur) – b a x **cejəx'**. – *Cəjəyi mal-qara yeyir, yandırmax da olar.*

CƏJƏX' II (Xocalı) – yonqar.

CƏJİX' (Gəncə) – zəif. – *Cəfər çox cəjix'di.*

CƏLƏ I (Hamamlı, Qazax, Tovuz) – b a x **cala**. – *Kürün qırağındakı meşiyə biz cələ de:rix' (Qazax); – Quzuları cələ: burax, otdasın (Tovuz).*

CƏLƏ II (Cəbrayıl, Daşkəsən, Goranboy) – boğaz xəstəliyi adı. – *Uşağın boğazınan çıxan cələdi (Daşkəsən); – Gədənin boğazındakı cələni iki ildi sağaltdırammirəm (Cəbrayıl).*

CƏLƏB (Basarkeçər, Əli Bayramlı, İmişli, Kürdəmir, Zaqatala) – arıq, zəif. – *Yazıq yap <lap> cələb adamdı (Əli Bayramlı); – Bu nə cələb uşaxdı?! (Zaqatala)*

CƏLƏF (Bərdə, Daşkəsən, Gədəbəy, Gəncə, Goranboy, Xanlar, Kəlbəcər, Mingəçevir, Oğuz, Şəmkir, Tovuz, Yevlax) – b a x **cələb**. – *Bu kətdə cələf adam yoxdu (Bərdə); – Cələf adamı söyux tez tutar (Daşkəsən); – Cələf adamda güc az olar (Naxçıvan).*

CƏLƏF-CƏLƏF (Qazax) – dəstə-dəstə, sürü-sürü. – *Malları cələf-cələf eliyiv aparrellar.*

CƏLƏFLİX' (Gəncə) – 1. arıqlıq; 2. zəiflik. – *Şükürün cələfliyinə baxma, çox cələd adamdı.*

CƏLƏQIRAN (Qazax) – tənbel.

CƏLƏKƏSƏN (Meğri) – hiyləgər. – *Cələkəsən adamın cama:t içində hümrəti ulmaz.*

CƏLƏKƏSƏNNİX' (Qazax) – hiyləgərlik. – *Düz dolan, cələkəsənniy eləmə, heş kəsin də səndə işi olmasın.*

CƏ:LƏMƏX' (Balakən) – istəmək. – *Həji kişi arvadını çux cə:ləmişdi.*

CƏLİ (Sabirabad) – tək, yalqız.

CƏLİDƏ (Sabirabad) – ev-eşiksiz. – *Əli-pənah cəlidə bi adamdı.*

CƏLKƏŞİX' (Cəbrayıl) – bitişik, calaşlıq. – *Əvlərimiz cəlkəşix'di.*

CƏMƏ (Cəbrayıl, İmişli, Ordubad) – yaba ilə bir dəfə götürülə bilən ot topası. – *Mən cəmələrin qurumasını yoxladım (Ordubad); – Qüdrət cəmələri bir-birinin üsdünə yığdı (Cəbrayıl).*

CƏMƏĞ (Lerik) – yaylıq.

CƏMƏX' (Goranboy) – b a x **camax**. – *Cəməx' göllərdə:lar, axar sularda olmaz.*

CƏMLƏ (Zəngilan) – qışın son ayı. – *Qış-dən bi ay qalmış cəlmə giriy.*

CƏ:N (Cəbrayıl) – bataqlıq bitkisi. – *Gedək cə:n bişməyə.*

CƏNCƏŞMƏX' (Tərtər) – b a x **cəngləşməg.** – *Səfərnən sözüümüz düz gəlmədi, cən-cəşdix'.*

CƏNƏ I (Borçalı) – qəlsəmə. – *Balığın cənəyi var.*

CƏNƏ II (Çənbərək, Şahbuz) – cəmdək. – *Çalağan murdar olan comuşun cə:nəsinə yığılıf* (Çənbərək); – *Canavar yə:n qoyunların cə:nəsinə çoban tapıb gətirdi* (Şahbuz).

CƏNƏ-CÜNƏ (Bakı) – ləyaqətsiz. – *Mən sə:nçün cənə-cünə adam döğürəm.*

CƏNƏH (Dərbənd) – dəhliz. – *Cənəh iki utağın arasında uladı.*

CƏNGLƏŞMƏG (Biləsuvar) – höcətləşmək.

CƏNSİMƏX' (Qazax) – astadan hüzmək. – *Muradın itdəri savaxdan cənsiyer.*

CƏR I (İmişli) – dəstə, sürü. – *Bir cər qoyun var.*

CƏR II (Qax) – iməcilik. – *Bu gün yolların təmizlənməsinə cər olacaq.*

CƏRCƏM (Mingəçevir) – tamamilə.

CƏRCİ I (Ordubad) – b a x **cərci.** – *Cərci evin üsdünə tökülən tozu yaxşı saxlı:r.*

CƏRCİ II (Qax, Şəki, Zaqatala) – lobyə və xiyar bitkisinin yanına basdırılan uzun ağac. – *Bu gün xiyarın dibinə cərci sancdım* (Zaqatala); – *Peşəsi dağdan cərci qırtf satmağ olardı* (Şəki).

CƏRGAVÇI (Cəbrayıl) – cütçü.

CƏRGƏ (Şamaxı) – kotana və ya arabaya qoşulan birinci cüt kəl və ya öküz. – *Kəllər cəkmədi, cərgə gətirməyə adam yolladım.*

CƏRGƏGÜL (Bakı) – qadın baş bəzəyi. – *Cərgəgül qızıldan olur, minadan olur, arvadlar başdarına qoyullar.*

CƏRGÖ: (Gəncə) – b a x **cərgə.** – *Cərgo: qoşmasaydım, araba çıxmazdı; – Aşdığ, o birisi kəlləri cərgo: elədix'.*

CƏRGO:LAMAX (Ağdam, Gəncə, Şamaxı) – əlavə bir cüt kəl və ya öküz qoşmaq. – *Ağır arabıya artıx kəl cərgo:lamax lazımdı* (Ağdaş).

CƏRGO:LIX (Ağdaş) – əlavə cüt kəli, öküzü kotana, arabaya qoşmaq üçün kəndir

və ya zəncir. – *Cərgo:lığ əsasən zəncirdən olar.*

CƏRGOY (Xanlar) – b a x **cərgə.** – *İlaf qavaxkı cərgoy öküzüdü.*

CƏRİK (Naxçıvan) – yun adyal.

CƏRQAB (Qax) – yundan toxunmuş ayaq-qabı.

CƏRO: (Masallı) – b a x **carov.** – *Bir cəro: qoyun kəsmişüg.*

CƏSBAR (Kürdəmir) – yarıq, çatlaq. – *Barı hərəndə çalışırığ ki, cəsbar tüşməsin.*

CƏSBƏR (Xaçmaz) – b a x **cespər.**

CƏSVAN (Qazax, Şəmkir) – igid, cəsur. – *Cəsvan adam Kərəmiydi* (Qazax); – *Cəsvan hər kəsdən çıxmaz, təx'dən bir nəsildən olar* (Şəmkir).

CƏSVƏR (Qazax) – dəstə, qrup.

CƏVCƏ (Qarakilsə) – cəhəng. – *Cəvcə: sil.*
CƏVCƏNƏX' (Gədəbəy) – çənə. – *Bu qə-dər danışırsan, dəyəsan cəvcənəyin bərkdi.*

CƏVCİ (Cəbrayıl, Zəngilan) – b a x **cəvco.** – *Canıq həqqi, cəvci: cırram* (Zəngilan).

CƏVBƏRAN (Kəlbəcər) – toxunma səbət. – *Yumurtələri cəvərənanə yığ.*

CƏVƏRƏ I (Culfa, Meğri, Ordubad, Zəngilan) – b a x **cəvəran.** – *Əlimdə cəvərə gedədam cəviz silhməgə* (Meğri); – *Mükayıl, bir cəvərə miyvə yığ gəti yiyax* (Ordubad); – *Cəvəriyə soğan yığırax, üzüm yığırax* (Culfa).

CƏVƏRƏ II (Kəlbəcər) – küləşdən düzəldilmiş iynə-sap qutusu. – *Cəvərə:n içinə iynə-sap yığırax.*

CƏVƏRƏN (Zəngilan) – b a x **cəvəran.**

CƏVƏX' (Hamamlı) – çoxdanışan. – *Cəvəy adam çoxdanışana deyirix'.*

CƏVƏX'LIX': CƏVƏX'LİY ELƏMƏX' (Hamamlı) – uzunçuluq etmək. – *Cəvəx'liy eləmə, başım, beynim getdi.*

CƏVƏZƏX' (Ağdərə) – ölçü qabı < ağacdan>. – *Buğda üyüdəndə bir cualdan iki-üç cəvəzəx' taxıl götürürdülər.*

CƏVİZ (Ağcabədi, Cəbrayıl, Culfa, Laçın, Naxçıvan, Ordubad, Şərur, Zəngilan) – qoz. – *Cəviz meşələrdə də çoxdu* (Zəngilan); – *Mənə bir az cəviz ver yeyim; – Cəviz bu kətdə çox olur* (Ordubad).

CƏY-CÜY I (Qazax) – bacarıqsız. – *Ə; onnar qoyunmu saxlıya bilər yataxda, hamısı cəy-cüy şeylərdi.*

CƏY-CÜY II (Çənbərək) – b a x **carcur II**.
– *Biyilki qartop cəy-cüy çıxdı hammısı.*

CƏYƏNVAYI: CƏYƏNVAYI DANİŞMAX
(Əli Bayramlı) – yersiz danışmaq. – *Nə cəy-
ənvayı danışsın*

CƏZƏRƏ (Tovuz) – səhra, düzəngah.
– *Keşmişdə irəmənün bu cəzərəsində işməyə
su tapılmırdı, indi hər yerdə bir bulax qay-
nıyır.*

CƏRZƏ (Cəbrayıl) – b a x **cəzərə**.

CİBİLDİZ I (Bakı) – balaca. – *Bu nə cibil-
diz uşağıdı.*

CİBİLDİZ II (Kürdəmir, Salyan) – çevik.
– *Faxrət çox cibildiz uşağıdı* (Kürdəmir);
– *Fatma kimi cibildiz qız olmaz* (Salyan).

CİBİNDİRİX (Zəngilan) – çılpaq. – *Get
paltarı: gey, cibındırax gəzmə.*

CİBITMAX (Böyük Qarakilsə, Hamamlı) –
qaçmaq. – *Ə: cibit, malı qaytar* (Hamamlı).

CİBRİX I (Cəbrayıl, İsmayılı, Oğuz,
Ordubad, Qubadlı) – qərzəksiz, qərzəkdən
çıxmış (qoz, fındıq, şabalıd). **CİBRİXDAN
ÇIXMAX** (Cəbrayıl) – məc. susuzluqdan yan-
maq. – *Bağ tamam yanmış cibrixdən çıxdı*
(Cəbrayıl); **CİBRİX ELƏMƏX'** (Qubadlı) – so-
yundurmaq. – *Qışda adamı cibriği eləsələr,
adam donar. Cibriğin soymaq* – qabıqdan
çixarmaq.

CİBRİX II (Şahbuz) – yeyilən yabanı bitki
adı. – *Cibrix çöldə olar.*

CİBRİXLAMAX (Oğuz, Zəngilan) – qər-
zəkdən çıxarmaq <qozu, fındığı, şabalıdı>.
– *Şabalıdı cibrixlə, mən də gəlləm* (Oğuz);
– *Cəvizi cibrixlə:rix* (Zəngilan).

CİDİX (Ağcabədi) – arıq “buzov”. – *Cıdıx
buzoyun yeməyi qutarıf.*

CİDİRÇI (Gəncə) – gəlini müşayiət edən
atlı. – *Cıdırçı Səlman gəlidi.*

CİDİRİXÇI (Qazax) – çapar.

CİDIRRAMAĞ (İmişli) – b a x **cıdırramax**.
– *At ilxıdan cıdırrandı getdi.*

CİDIRRAMAX (Hamamlı) – qaçmaq.
– *Vəlini gördüm, elə yaman cıdırırdı ki.*

CİFRİX (Bolnisi) – b a x **cıvrıx II**.

CİĞ (Biləsuvar, Ucar) – 1. dəstə, topa
(Biləsuvar). – *Çöl ördəginin cığı çalada olur*
(Biləsuvar); 2. tamamilə, xalis (Ucar). – *Ət
cığ yağdı* (Ucar).

CİĞA I (Zaqatala) – böyük buynuz.

CİĞA II (Qazax) – atın kəkili. – *Cığa atın
kəkilidi dana!*

CİĞALA (Bərdə) – b a x **cağala**. – *Cığala
arıyı duznan yeirik.*

CİĞALI (Qazax) – qıvrımsaçlı. – *Anaxa-
num cığal gəlindi.*

CİĞCIĞA I (Bakı) – cığ <dəniz otu>. –
*Cığcığa dərməkçün anam cığcığalığa ged-
mişdi.*

CİĞCIĞA II (Culfa, Gəncə, Şərur) – bəzək
şeyləri. – *Cığcığanı dövlətdi boynuna asardı*
(Şərur); – *Xalamın gəlininin saçına da cığ-
cığa vurmüşdular* (Gəncə); – *A bala, get bir
başdıx cığcığa al gəti* (Gəncə).

CİĞCIĞA III (Oğuz) – qozdan hazırlanmış
uşaq oyuncağı. – *Çağır bu uşağı, cığcığasını
ver, oynasın.*

CİĞCIĞALIĞ (Bakı) – cığlıq, dəniz otu
çox olan yer. – *Cığcığa dərməkçün anam
cığcığalığa gedmişdi.*

CİĞI (Başkeçid, Borçalı) – birillik keçi.
– *Balaja-balaja cığlar otde:r* (Borçalı).

CİĞİR (Bolnisi) – vedrəyə oxşayan qulplu
qazan.

CİĞİRT (Dərbənd) – qaratomyq. – *Cığirtün
atın yığmağ uladu.*

CİĞIT (Cənubi Azərbaycan) – balaca.

CİĞLI (Dərbənd) – b a x **cağala**.

CİXMİR (Gədəbəy, Gəncə, Goranboy,
Qazax, Tovuz) – b a x **cıxmır**. – *Kələpır cıx-
mır yağnan pişer* (Goranboy); – *Ət cıxmır
yağdı* (Gədəbəy).

CİQQA (Biləsuvar) – azacıq.

CİQQAN (Füzuli, İmişli, Kürdəmir, Şa-
maxı) – b a x **cıqqa**. – *Çörəyinnən bir cıqqan
mənə ver* (İmişli); – *Cıqqan danış da* (Kürdə-
mir); – *İrəngdən cıqqan mənə də ver* (Füzuli);
– *Cıqqan getməmiş yoruldu* (Şamaxı).

CİQQANA (Ucar) – pambıq qozasının
içində qalan azacıq pambıq. – *Mən bü:n cıq-
qana artıdadım.*

CİQRI (Qax) – qoyunun quyruğu.

CİLFİR I (Əli Bayramlı, Kürdəmir, Şa-
maxı) – bərk qaçan at. – *Boz at çox cılfır
atdı* (Əli Bayramlı); – *Kor at yaman cılfırdı*
(Şamaxı).

CİLFİR II (Naxçıvan) – yersiz danışan.
– *Cılfır Səməd gəlir.*

CİLĞA I (Əli Bayramlı, Şəmkir) – bax **cilqə**. – *Dağın döşünnən bir cilğa gedir, orey-nan çıxarsuz* (Şamaxı).

CİLĞA II (Əli Bayramlı, Kürdəmir) – tammam, tamamilə, lap. – *O, hələ cilğa uşağdı* (Kürdəmir).

CİLĞALI-BÖÜKLİ (Sabirabad) – kiçikli-böyükli. – *Cılğalı-böüklü kətdən ellignən getmişdi*.

CİLĞİM (Quba) – qılgılcım. – *Ut yandı-randa unnan cilğim səpələndü hər yana*.

CİLXA (Ağdam, Biləsuvar, Cəbrayıl, Daşkəsən, Əli Bayramlı, Gədəbəy, Gəncə, Hamamlı, İmişli, Kəlbəcər, Kürdəmir, Qazax, Masallı, Sabirabad, Salyan, Şamaxı, Tovuz, Zəngilan) – bax **cılğa II**. – *Ət cilxa yağdı* (Daşkəsən); – *Qızım, bu cilxa süddü, su qatılmıyib* (Əli Bayramlı); – *Bı çörək cilxa ağ unnandı* (Kəlbəcər); – *Mənim payım cilxa yağdı* (Salyan).

CİLXI (Qax, Zərdab) – bax **cılğa II**. – *Anamın bişirdiyi çörək cilxi ağ unnandı* (Zərdab).

CİLİMBİRLAMAX (Gəncə) – cılpaq olmaq.

CİLİZ I (Bakı, İsmayılı, Kürdəmir, Qazax, Masallı, Ordubad, Tovuz) – arıq. – *Cilız adam quvvasız olar* (Qazax); – *Nə cilız uşağdı* (İsmayılı); – *Sufayı uşaxdı, hayıf cıqqana cilızdı* (Kürdəmir); – *Ay qız, tay bu giyəvi: az təriflə, görmüşəm dayna, bir cilızın biridi* (Ordubad).

CİLİZ II (Əli Bayramlı) – tək, yalqız. – *Bu işi o cilız görmüvib*.

CİLİZ III (Ağbaba, Ağdam, Balakən, Basarkeçər, Başkeçid, Bolnisi, Borçalı, Gədəbəy, Gəncə, Goranboy, Hamamlı, Qazax, Şamaxı, Şəki, Tovuz) – bax **ciliz**. – *Sən cilız ağ eladin* (Ağbaba); – *Vəli danış-dıxca cilız hirsələnirdi* (Bolnisi); – *Qaragöz, girdəsifət qız cilız qəşəy olur* (Bolnisi); – *Həlimə xalanın qızı cilız gözəldi* (Gədəbəy); – *Göğöyün meşədə cilız çox olur* (Borçalı); – *Cilız ye:n gedirsən, çatmaq olmor saña* (Hamamlı); – *Xa:vər cilız bark gülürdü* (Tovuz); – *Sən də cilız həddini aşma* (Goranboy); – *Bi ət göndəribdi bizə cilız yağdı* (Şəki).

CİLİZ IV (Balakən, Gəncə, Tovuz) – xüsusilə, ələlxüsus. – *Qolxoççular yaz işlərinə başladı, cilız da havaların yaxşı keçməsi bu işçün şərait yaratdı* (Balakən); – *Cilız təzə öyə keşməxləri olara çox köməy elədi* (Gəncə); – *Bizim yerlər çox gözəldi, cilız dağ tərəflər* (Tovuz); – *Bular uzunçudu, cilız da kə bizim bu İlyas* (Tovuz).

CİLĞI I (Ağdam, Basarkeçər, Başkeçid, Bolnisi, Borçalı, Böyük Qarakilsə, Cəbrayıl, Çənbərək, Daşkəsən, Füzuli, Gədəbəy, Göyçay, Xanlar, İmişli, Qazax, Laçın, Şəmkir, Zəngilan) – tüklü üzü kənarda olan motal. – *Pendiri duzduyullar, cilğiya qoyullar* (Ağdam); – *Anam bir cilği pendir qayırdı* (Basarkeçər); – *Ə: sizə bir cilği göndərdim* (Zəngilan); – *Motalın tüklü üzü içərido:lar <icəridə olur>, əmə cilğının tük'lü üzü eşi-yindədi* (Borçalı).

CİLĞI II (Ağdaş, Göyçay, İsmayılı, Mingəçevir, Oğuz, Şəki, Ucar) – bax **cılğa II**. – *İclasdakılar cilği mənnən danışdı* (Ağdaş); – *Ay mə:llim, uşaxlar sinfi cilği palçıq iliyifdilər* (Oğuz); – *Bu buğda unu dö:l, cilği arpadı* (İsmayılı); – *Ət cilği yağdı* (Ucar); – *Cilği ağ un əpbəyə yaxşı olmur, xingala – zada yaxşıdı* (Şəki).

CİLQIR (İsmayılı) – dırımq. – *Əhməd cil-qırnan çoxlu ot yığdı*.

CİLVR I (Goranboy) – çöl quşu adı.

CİLVR II (Ağbaba, Basarkeçər) – göyörti ilə yarma və ya düyüden hazırlanan xörək adı. – *Leyla xala cilvr pişirif* (Ağbaba); – *Pencərnən yarmadan pişir cilvr* (Basarkeçər).

CİLVR III (Ağbaba) – təmizkar. – *Zakir yaman cilvr adamdı*.

CİMBAT: CİMBAT OLMAX (Ağdam, Barana) – yox olmaq. – *Qələm birdən haryca cımbat oldı?* (Ağbaba); – *Pucağım cımbat oldu* (Barana).

CİMXIR (Basarkeçər, Başkeçid, Goranboy, Qazax, Şəki, Tovuz, Yevlax, Zaqatala) – xalis, tammam, lap. – *Bir qoyun kəsibənə, cımxır yağ olubana* (Basarkeçər); – *Bu at cımxır bozdu* (Qazax); – *Cımxır süd işsən yuxun gələr, əmbə körəmzə yuxu verməz* (Yevlax); – *Xörək cımxır yağdı* (Tovuz).

CINDIRAĞ (Kürdəmir) – qarmaq. – *Cındırağan ucadakı salxımları üz, yaman yeməlidir.*

CINXİR (Şəki) – b a x **cımxır**. – *Su cımxır iylərdir.*

CINIZ (Qazax) – b a x **ciliz**. – *Cınız bu məni yandırır.*

CINQIMAX (Ucar) – ucadan çağırmaq. – *Əli, sən bərkədən cıncıyırsan.*

CINQIR I (Cəlilabad) – qoz. – *Qoz demeylər bizdə, deylər girdəkan, bir də ki cıncır.*

CINQIR II (Ağbaba, Başkeçid, Borçalı, Hamamlı, Qazax) – qazança. – *Qoyunun südünü cıncıra sağ; – Cıncırdakı qatığı gəti yiyax' (Borçalı).*

CINQIŞMA (Qarakilsə) – acıq. – *Ağalar mə'llimə cıncışmamız tutdu.*

CIPBAN (Cəbrayıl) – çox kiçik.

CIR (Qarakilsə, Lənkəran) – çürümüş süd.

CIRADAL (Oğuz) – xörək adı. – *Ciradal yazda ye:lən şeydi.*

CIRASIL (Gədəbəy) – zirək. – *Səniş uşaxların cirasıl uşaxlar çıxdı.*

CIRASIN (Ordubad) – b a x **cirasıl**. – *Həsən cirasın adamdı.*

CIRDALA (Ağdaş, İsmayılı, Mingəçevir, Şuşa) – b a x **ciradal**. – *Cijim yaxşı cirdala bişirmişdi (Ağdam).*

CIRDALI (İsmayılı) – b a x **ciradal**.

CIRDANA (Ağcabədi, Ağdaş, Ucar) – b a x **ciradal**. – *Cijim cirdana pişirmişdi (Ağdaş); – Hə, dünən yaxşıca cirdana yedim (Ağcabədi).*

CIRĞA (Bakı, Quba) – b a x **cılğa**. – *Cırğeynan getdim düz bosdana (Bakı); – Kəntimizə cırğeynan gidəndə yoxun uladı (Quba).*

CIRĞIN (Çənbərək) – arıq. – *Cırğın heyvan süddü olmaz.*

CIRI (Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Tovuz) – bacarıqlı. – *Həsən cırı adamdı (Qazax); – Məsim çox cırı uşaxdı, hər nə desən başa-rer (Gədəbəy); – Avdullanın oğlu özünö:rə cırı döy (Tovuz).*

CIRIM (Bərdə) – dilim (ətə aiddir).

CIRIM-CIRIM: CIRIM-CIRIM KƏSMƏK (Bərdə) – dilim-dilim kəsmək (əti). – *Əti cırım-cırım kəsirix', şalampır eli:rix',*

CIRIMLAMAX (Bərdə) – dilimləmək (əti). – *Biz əti cırımlıyif, şalampur pişiririx'.*

CIRMIL (Ağdərə) – dırmıq. – *Yeri cırmıl-nan təmizde:rix'.*

CIRNAT (Ordubad) – ağacın qurumuş bu-daqları. – *Get cırnatdan yığ gəti, ocağa qoyax yansın.*

CIRNAZ (Gəncə) – həqiqəti sevməyən.

CIRAN (Ağdərə, Tərtər) – 1. karusel. – *Cıran elə hərrənin ki, necə də:rman hərrə-nir həylə (Ağdərə); 2. karuseldə icra olunan oyun adı. – Cıranı cahıllar oynuyur; – Cır-randa iki adam oynuyur (Tərtər).*

CIRRI (Qarakilsə) – yağlı (süd).

CIRRIX (Göyçay) – xırda ağaclı meşə.

CIRSIZ (Qarakilsə) – yağsız (süd).

CIRT (Şəki) – tamam, düz. – *Sel cirt ya:rı bölüfdi kəndi.*

CIRTDAMAĞ (Biləsuvar) – sağmaq. – *Qo-yunnarı bəri sür, cırtıdım.*

CIRTDANBUĞA (Daşkəsən) – çöl quşu adı. – *Cırtndanbuğa quşların hamısınnan ba-laja oley.*

CIRTDATMAX (Qazax) – b a x **cırt-da-mağ**. – *Qara keçiyi gəti, cırtdadax.*

CIRTI I (Bərdə) – içində qurdu ölmüş, tam sarınmamış barama. – *Bi:l cırtı az oldu.*

CIRTI II (Ağdaş, Kürdəmir, Ucar) – xörək adı. – *Cırtı yazda yaxşıdı (Ucar).*

CIRVAQALI (Çənbərək) – yaşaqlı. – *Döşü cırvaqalı dağa həcəri gedim?*

CIRVIT (Gədəbəy) – əkin sahəsinin qırağı. – *Cırvita nə:kifsiñ, a Mahmut?*

CITICCA (Basarkeçər) – ardıc. – *Təhməz haravanın üsdünə cıtıçqa quyubana.*

CITQIN (Oğuz) – qəlpə. – *Daşın cıtqın-ların bir tərəfə yığdım.*

CIVİĞ (Yardımlı) – sözsaxlamayan, ağzı-boş. – *Qardaşı çox civiğdü, ağzında söz sax-lamey.*

CIVRAX (Çənbərək, Qazax, Şəmkir) – qıvrıq. – *Arazalı çox civrağ adamdı (Çən-bərək); – Söyünün oğlu elə civrax uşaxdı kın, gözədən qıl qırpır (Şəmkir).*

CIVRIX I (Meğri, Mingəçevir, Zaqatala) – b a x **cıvrix I**. – *Qiyas dayim bir yüx' civrix caviz gətdi (Meğri).*

CIVRIX II (Başkeçid, Borçalı, Çənbərək, Gədəbəy, Qazax) – cəld. – *Cıvriğ adam yolu ye:in gedər (Qazax); – Löyman civrix tərpendi haravanın dahnəncan (Çənbərək); – O çox*

cıvrığ uşaxdı, haryatan desəñ gedər (Gədəbøy); – *Hasan cıvrıx yeriyer* (Borçalı).

CIVRIXLAMMAX I (Gəncə) – cəldləşmək. – *Tənbəl adama cıvrıxlammax gərəhdi ki, iş görə bilsin.*

CIVRIXLAMMAX II (Gəncə) – çılpaq olmaq, soyunmaq. – *Cıvrıxlammasam, üzüf Kürün o tayına kecəmmərəm.*

CIY: CIY VURMAX (Qazax) – dimdiyi ilə yumurtanı deşib çıxmaq (cücəyə aiddir). – *Cücə ciy vuruf.*

CIZ (Balakən, Kürdəmir, Qazax) – 1. kiçik arx (Qazax); 2. şırım (Kürdəmir, Qax). – *On cız lobyə, beş cız qarğıdalı əkmışəm* (Balakən); – *Habı cızdara tütün ekip men* (Qax).

CIZADOLMA (Çənbərək) – uşaq oyunu adı.

CIZAGİRMƏ (Goranboy, Şuşa, Yevlax) – uşaq oyunu adı. – *Cızagirmə də dirədöymə kimidi* (Goranboy); – *Cızagirmədə ya altı, ya səkkiz uşaq oynuyur* (Yevlax).

CIZAXURD (Meğri) – iyrenmək.

CIZAQRUMA (Hamamlı) – uşaq oyunu adı.

CIZDIĞIÇI (Ağcabədi) – cızdaq ilə sümüklü ətdən hazırlanan xörək adı. – *Ə: tələse:rsəñ də:n, saña bir cızdığici pişirim, ye get.*

CIZDIX ÇÖRƏK (Tərtər) – cızdaq çörək.

CIZD:RMƏ (Basarkeçər) – b a x **cızagirmə**. – *Cız:rmeyi qavaxlar oynardıx.*

CIZILLADAN (Cəlilabad) – uşaq oyuncağı.

CIZ-KƏMƏR (Şəmkir) – uşaq oyunu adı.

CİBƏLƏX' (Şahbuz, Şəhur) – gödəkboylu. – *Atasım da görmüşəm, bir cibələyin biridi* (Şahbuz).

CİBİCAR (Oğuz) – uşaq oyunu adı.

CİCƏ (Cəlilabad, Lənkəran, Yardımlı) – nənə. – *Cicəmnən dayumgilə gedmişdim* (Yardımlı); – *Ay cicə, buryə gəl* (Cəlilabad).

CİCİ (Zərdab, Ordubad) – b a x **cicə**.

CİCİ-BACİ (Bakı) – b a x **ciji-bajı I**.

CİCİL (Oğuz, Şəki) – itburnu. – *Soyux-dəyməsi olana cicil xeyirdi* (Oğuz); – *Cicil öskürmiyə çox xeyirridi* (Şəki).

CİCİLİ-CİCİLİ (Göyçay) – xırda-xırda. – *O, cicili-cicili şeydi.*

CİCMAY (Qax) – cır alma. – *Həyatimizdə cıcmay ağacı var.*

CİDOY (Ağdam, Daşkəsən, Gədəbəy, Goranboy) – atın belində yəhərin əmələ gətirdiyi yara. – *Atın beli cidoy oluf pütüncə* (Goranboy); – *Çox cidoy oluf atın beli, yə-hərrəməy olmor* (Gədəbəy).

CİƏNƏKİ (Qax) – xeyirsiz.

CİFDƏ (Meğri) – boy-buxun. – *Bu qız uğlanın cıfdəsin bəyəmmədi.*

CİFLƏMMƏX' (Çənbərək) – girmək. – *Sirəfilin uşağı savaxdannan öə cıflənif.*

CİĞ (Qax) – dağ ətəyində otlaq.

CİGƏ (Qax) – zirvə.

CİGİDİ (Salyan) – çil-çil.

CİGNƏ: CİGNƏ VİRMƏG (Cəlilabad) – qışqırmaq. – *Çoban o təpədən cignə vıreydi.*

CİFLƏŞMƏX' (Zəngilan) – mübahisə etmək. – *Az cihləşin, çıxın gedin işi:za, güjü:za.*

CİJİ (Ağcabədi, Ağdam, Ağdaş, Bolnisi, Borçalı, Daşkəsən, Gədəbəy, Goranboy, Göyçay, Xanlar, İmişli, Karvansaray, Qazax, Mingəçevir, Şəmkir, Tərtər, Tovuz, Ucar, Yevlax) – ana. – *Ciji, bu il necə əməkünü almısan?* (Ağdaş); – *Ay ciji, maña əppeg gəti* (Ağcabədi); – *Haryətsəm <hara getsəm> cijim yadınan çıxmə:r* (Qazax); – *Ay ciji, buryə:l <bura gəl>* (Daşkəsən); – *Mənəm cijim məhdəfdə işde:r* (Borçalı); – *Cijim mənə bir bədəncə tikdi* (Ucar); – *Ay bala, get cijini çağır* (Xanlar).

CİJİ-BAJİ (Tərtər, Ucar) – rəfiqə. – *Söy-gülüynən Xanım ciji-bajıdı* (Tərtər); – *Mehribannan ciji-bajıdı Zəhra*; – *Ay ciji-bajım, mən nəvilim, olar hər gün bir-biri:nən sözdəşillər!* (Ucar).

CİX'NƏ (Meğri) – çığırtı. – *Gecənin bir vədəsi biz cix'niyə tökülüf gəldix'.*

CİQRİĞ (Dərbənd) – çarx (cəhrədə). – *Kirişə mum sürtəllər ki, cıqriğdən sürüşməsin.*

CİL I (Ağcabədi) – lil. – *Arxın içində cil olur.*

CİL II (Şəhur) – əmici tellər. – *Cil onnan ötründü ki, ağaş yerdə yaşayış eləyir, onnan su alır. – Ağacın cili olsa qurumaz.* ◊ **Cil atmax** (Şəhur) – kök, rişə atmaq.

CİLƏDAR (Yevlax) – xörək adı (yağda qovrulmuş soğan, göyərti və düyüden hazırlanır). – *Cilədari sarımsaq-qatıxnan yi:llər.*

CİLƏX'-CİLƏX' (Qazax) – b a x **cələf-cələf**. – *Çöllər dolu maldı cıləx'-cıləx'.*

CİLXOR (Basarkeçər) – biryaşar at. – *Atın balası bir yaşına addıyanda ona cilxor de:yix'.*

CİLİF I (Ordubad) – b a x **qilif I**.

CİLİF II (Basarkeçər, Hamamlı) – arabada təkərin oxdan çıxması üçün salınan dəmir paz. – *Gəzdə, cilif tüşər, təkər çıxar* (Hamamlı).

CİLİMBİR (Mingəçevir) – çör-çöplü ot.

CİLİTMƏX' (Cəbrayıl, Zəngilan) – yolunu azmaq, yolundan çıxmaq.

CİLİZ (Bakı) – lap, tamam, tamamilə. – *Ciliz də pis döğüvə: gənə necə olsa adamın özinkidü.*

CİLQƏ (Quba, Xaçmaz) – cığır.

CİLQİN (Xaçmaz) – b a x **cilqə**.

CİLQİR (Xaçmaz) – b a x **cilqə**.

CİLLİTMƏK (Ağbaba) – b a x **lillətməx'.**

CİLMƏX' (Ağdam, Çənberək) – oğurlamaq. – *Bir cüjəmizi cilif Nuru dünənməri.*

CİLOY I (Xanlar) – ixtiyar. – *Sənə ciloy versələr, məni döyərsən.*

CİLOY II (Tovuz) – cüt öküz (qoşqu üçün). – *Öküzdar yoruluf, o harəviyə bir ciloy verir.*

CİLVİ (Başkeçid) – qın.

CİLVİTMƏX' (Xanlar) – aradan çıxmaq.

CİMBİLDƏTMƏX' (Çənberək) – oğurlamaq. – *Amanef dünən toğlu yekəlix'də bir xoruzumuzu cimbildəssin?!*

CİMİZ (Balakən) – səbət. – *Şə:rdən qonağımıza bir cimci giləs göndərdim.*

CİMCİMEY (Qax) – bataqlıq.

CİMCİMƏ (Oğuz) – narın <yağış>. – *Gür yağış döylü, cımcimə yağışdı.*

CİMCİMƏLİ (Borçalı, Gədəbəy, Gəncə, Hamamlı, Xanlar, Mingəçevir) – xırda naxışlı <parça>. – *Cımciməli parçadan yorğan əmələ:lır* (Gəncə); – *Qəprətivə cımciməli çit gəlif* (Gədəbəy); – *Bü:n bir cımciməli parça aldım* (Borçalı); – *Atam mənə cımciməli çitdən don aldı* (Hamamlı).

CİMİZ: CİMİZ OLMAĞ (İmişli) – ciftləşmək (dövəyə aiddir). – *Kəlbəz ayda dəvə cimiz olar, doğur bi ilə.*

CİNCAR (Balakən, Qax, Şəki, Zaqatala) – gicikdən. – *Anam bu gün cincar xingəli bişirəcəm* (Balakən); – *Gəlin, cincar yığma: gedax* (Qax); – *Cincar daliynən yer qavar-qavar olur* (Şəki).

CİNCİLİMPARÇ (Şuşa) – gizlənpaç.

CİNCİN (Goranboy) – çöl quşu adı.

CİNCİP (Zaqatala) – sakit, dinməz. – *Bir söz dimir, cincip durur.*

CİNƏ (Qarakilsə) – balaca. – *Cinə balaca deməx'di dəyna.*

CİNGƏNƏ (Qarakilsə) – əsəbi.

CİNİX'MƏX' (Tovuz) – cinlənmək, hirs-lənmək. – *Dədən cinix'if, öldürəjəx' səni.*

CİNQOY (Qazax, Gədəbəy, Hamamlı, Tovuz) – əsəbi. – *Sultan yaman cinqoydu* (Qazax); – *Cinqoy adamı diñdirdiñ, duramma:jaxsıñ qavağında* (Gədəbəy); – *O, yaman cinqoy adamdı* (Hamamlı).

CİRAT (Şəki) – böyük arxdan ayrılan qol. – *Bizim cirata da su buraxdılar.*

Cİ:RCİ:MƏ (Zaqatala) – turşuma, qı-cırma.

CİRƏ (Cəbrayıl, Gədəbəy, Şamaxı) – qənaət. – *Dolanışxda da cirə lazımdı adama* (Gədəbəy).

CİRƏ-CİRƏ (Ağdaş) – az-az, qənaətlə. – *O, çörəyi cirə-cirə yiyir.*

CİRƏFƏ (Şəki) – arıq. – *Töyfənin qızı cirəfə bi şeydi.*

CİRƏK (Qax) – payız şumu. – *Yamacdakı cirəyi qurtalın.*

CİRĞALAMAĞ (Quba) – atmaq. – *Dur buları cirğala bayıra gidsün.*

CİRGƏ (Dərbənd, Quba) – b a x **cilqə**. – *Bir cirgənə <cirğə ilə> keçiydim, siçovul məni qurxutdu* (Dərbənd).

CİRİMCİRİM (Gədəbəy) – uşaq oyunu adı. – *Ay uşaxlar, gəlin cirimcirim oynə:x.*

CİRTDƏLƏN (Zaqatala) – xırda doğranmış əriştə.

CİSFİR (Borçalı, Gədəbəy, Qazax) – b a x **cisvir**. – *Sənin də dəfdəriñ bu cisfir səlqəlidi* (Gədəbəy); – *Bu kətdə hər cisfir meyvə var* (Borçalı).

CİSVİR (Borçalı, Qazax) – cür.

CİV (Yevlax) – iynə-sap qutusu. – *Civə qaçı, qo:rux, üysüy qo:rux.*

CİVAR (Şərur) – 1. söyüdəoxşar ağac adı; 2. söyüdəoxşar ağacın şivləri. – *Civardan səbət toxunar.*

CİVƏLLƏK (Gəncə) – cəld.

CİVƏR (Şərur) – nəcib.

CİVİX' (Cəbrayıl) – çox kiçik.

CİVİR I (Cəbrayıl, Cəlilabad, Sabirabad) – b a x **civar**. – *Gedeyəm meşədən civir qirməyə* (Cəlilabad).

CİVİR II (Basarkeçər) – b a x **civər**. – *O, çox civir uşaxdı.*

CİVİRRİY (Cəlilabad) – çoxlu *civir* (b a x 1-ci məna) bitən yer. – *Bıra civirriydi.*

CİVİRTDƏX' (Qazax) – b a x **civəllək**.

CİVMƏĞ (Lerik) – sürüşmək.

CİYARÇƏX'MƏ (Borçalı) – içalat.

CİYƏCİ (Masallı) – kisə. – *Ciyəsini unnan doldur.*

CİYƏNQALA (Şəki) – soxulcan. – *Ciyənqala yağsdı vax <vaxt> çox olur.*

CİYƏV (Şəhur, Naxçıvan) – b a x **giyəv**.

CİYƏVAZ (Kürdəmir, Sabirabad) – kəndirbaz. – *Qabağ toylarda ciyəvəzdar oynardı* (Sabirabad).

CİYİ (Kürdəmir, Qax, Şəki, Ucar, Zaqatala, Zərdab) – b a x **ciyi**. – *Ciyi çox qocalıb* (Zərdab); – *Ciyi də dolma asıtdı* (Şəki).

CİYİRTGAN (Ağdam, Ucar) – gicikən.

CİYSİMƏX' (Qazax) – azca iyələnmək. – *Ət ciysiyif.*

CO: (Şəki) – alça və ya zoğaldan hazırlanmış tomat. – *Bildirdən qalan co: heylə durur* *dobunun divində*; – *Sizin co: çox turşdu.*

COCAXAR: COCAXAR OLMAX (Qazax) – biabır olmaq. – *El içində cocaxar oldum.*

CO:CANAQI (Bakı) – yabani bitki adı.

CO:ĞA (Daşkəsən, Əli Bayramlı, Gədəbəy, Goranboy, Göyçay, Xanlar, İmişli, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Oğuz, Şamaxı) – tayfa, nəsil. – *O co:ğaya qatış get* (Oğuz); – *Həsən Taparğullar co:ğasınlandı* (Daşkəsən); – *Hər co:ğadan bi adam çağırın bira* (İmişli); – *Çox co:ğalar yaşə:y bu kətdə hindi də* (Gədəbəy); – *Şahverdilər tayfası bir co:-ğadı*; – *Bir ata uşağınan əmələ:nə de:llər co:ğa* (Xanlar).

COĞMALAMAX (Şəki) – boğmaq. – *Bişix' cücəni coğmaliyif yidi.*

COJAXOR (Ağdam) – davakar.

COQAL (Qax) – yun çıxdaşı.

COQAY (Qax) – dəni təmizlənməmiş qarğıdalı qıçası.

COLUX (Ucar) – kal (meyvə). – *Colux heyvanı inəy yaxşı ye:ir.*

COM (Əli Bayramlı, İmişli, Kürdəmir, Salyan) – tayfa, nəsil. – *Bizim com kəndin bı tərəfindədi* (İmişli); – *Mən Topalhasannı comunnanam* (Kürdəmir).

COMA (Daşkəsən, Gədəbəy, Kəlbəcər, Tovuz) – çubuqdan hörülüb üstü keçə ilə örtülmüş alaçıq. – *Comoyu yaylaxda tikellər* (Daşkəsən); – *Gederix' çuvuxlardan başbaşa qoyorux, üsdündə də qəlivi salerix, muna coma de:rix'* (Tovuz).

COMALAX I (Gədəbəy) – topal. – *Onun comalax barmaxlarını xoşunə:ler?*

COMALAX II (Ağcabədi) – bir nəsilədən olan adamların yaşadığı yer, ərazi. – *Bizim comalağın ağsaqqalı Qədir kişidi*; – *Bizim comalaxda ağsaqqal adamlar çoxdu.*

COMALAMAĞ (Yardımlı) – topalamaq. – *Odunnarı bir yerə comala.*

COMLAŞMAX (Kürdəmir) – toplaşmaq. – *Hamsı bir yerə comlaşıb.*

COMUŞQIRAN (Başkeçid, Borçalı, Qazax) – b a x **camışqıran**. – *Comuşqırandə qartof səperix'* (Borçalı).

CON (Gədəbəy) – iflic. – *Bədənim elə bil condu.*

CORALAŞMƏG (Cəlilabad) – toplaşmaq. – *Adamlar coralaşdı bira.*

CORAVALTİ (Gədəbəy) – uşaq oyunu adı. – *Coravaltı belədi: On-oniki corafı cərgə düzüllər, bir adam əlini onun altıdə:zdindir <altında gəzdirir>, əlində pul olur.*

CORMALAŞMAX (Çənbərek) – b a x **coralaşməg**. – *Camahat cormalaşdı, dönən haraviyi qaldıdı.*

CORTAN (Borçalı, Goranboy, Naxçıvan, Ordubad, Şəhur, Tovuz, Zəngilan) – süzülmiş ayran. – *Ayrarı töküllər torbiya, süzülüb olur cortan* (Zəngilan); – *Cortannan qurut qayırtıllar* (Ordubad).

CORTDAN (Culfa, Naxçıvan, Ordubad, Şəhur) – b a x **cortan**. – *Ayrarı tök torbaya, qoy cortdan olsun* (Culfa).

COŞDAMMAX (Zəngilan) – qaynamaq. – *Simavar coşdaner, çaynığı yeyxala gəti dəmlə.*

COYĞA (Borçalı, Goranboy, Xanlar, Tərtər, Tovuz) – b a x **co:ğa**. – *Hajəhmədxannı bir coyğadı, biz də ayrı coyğa* (Goranboy); – *Əhməd Məhəmməd kişinin coyğasınlandı*

(Borçalı); – *Burda cöyğa çoxdu* (Tərtər); – *Bir nəslə bir cöyğa de:llər* (Xanlar).

COZ I (Salyan) – omba sümüyü (heyvanda).

COZ II (Ağcabədi, Bərdə, Tərtər) – firfıra. – *Coz ağaşdan olur* (Bərdə); – *Cozu məhlədə oynuyallar* (Tərtər).

COZA (Hamamlı) – yumru daş (uşaq oyununda). – *Mən cozoyu elə vurdum, on addım getdi*.

COZSOZ: COZSOZ OYNAMAX (Ağcabədi) – firfıra ilə oynamaq. – *Uşaxlar cozsoz oynuyur*.

CÖCƏK (Göyçay) – aşığın çuxur tüzü.

CÖCƏQAN (Bakı) – əqrəb. – *Dünənnəri bağda barmağımı cöcəqan sancdı*.

CÖCÜ (Bakı) – bax **cacu**. – *Uşaxlar iki dənə cöcü tutublar lap yekə*.

CÖCƏ (Tovuz) – mis piyalə, mis kasa. – *O unnan iki cöcə bu taxılınan dəyişərsinizmi?*

CÖ:ĞA (Daşkəsən, Gədəbəy, Xanlar) – bax **co:ğa**. – *Bu sa:t çox cö:ğalar var: Altılar, Qazaxlı, Donqarri, Topallı* (Daşkəsən); – *Bu kətdə çox cö:ğalar olur* (Gədəbəy).

CÖH (Oğuz) – qoyun südündən hazırlanan ağartı adı. – *Cöh yaxşı yiməli şeydi*.

CÖHƏR (Zəngilan) – mürəkkəb. – *Bı şü-şüyə bir az cöhər tök*.

CÖHƏRRİ (Şəmkir) – güclü.

CÖJ (Ağcabədi, Tərtər) – bax **cöz**.

CÖJMƏX' (Mingəçevir) – bax **cejəx'**.

CÖLƏMBƏR (Meğri) – xortdan.

CÖMÜŞÜX': CÖMÜŞÜY OTURMAX (Hamamlı) – çömbəlmək.

CÖNGƏLƏ: CÖNGƏLƏ QALMAX (Göyçay) – qıyılmaq (gözə aid).

CÖNÜK (Əli Bayramlı) – qovun növü.

CÖY: CÖY OLMAX (Borçalı) – qıc olmaq. – *Qıçım cöy oluf*.

CÖYĞA (Daşkəsən, Xanlar) – bax **co:ğa**. – *Biz Oruşdu cöyğasıyx* (Daşkəsən); – *Se-yiddər tayfası bir cöyğadı* (Xanlar).

CÖYİR-CÖYİR: CÖYİR-CÖYİR GEZMEG (Bakı) – boş-boş gəzmək.

CÖYÜZ (Borçalı, Çənəbək, Daşkəsən, Gədəbəy, Gəncə, Goranboy, Qazax, Tovuz) – bax **cəviz**. – *İsdəyirəm ki, gedəm bir az cö-yüz yığam* (Qazax).

CÖZ (Bərdə, Borçalı) – bağırısaq.

COZDALANMAĞ (Yardımlı) – qaynamaq. – *Qəfədanı ocağa qoy cözdalansun*.

CÖ:Z (Bakı, Bərdə, Daşkəsən, Goranboy, Şəmkir, Tovuz) – bax **cəviz**. – *Gətdiyim cö:zün çoxu cətənədi* (Daşkəsən); – *Mənim bir cö:z ağacım var* (Tovuz).

CUANƏK (Bakı) – dovşan balası.

CUCAR (Qarakilsə) – zəmini biçərkən sıraya düzülmiş adamların axırcısı.

CUCUQ (Cənubi Azərbaycan) – bax **cajix**.

CUDAM (Başkeçid, Borçalı, Qazax) – ağılsız. – *Cudam adam düşünmədən danışar* (Borçalı).

CULAŞA (Şəmkir) – qohum. – *Uğuzdar-nan Zeynallar bir-birinən culaşadı*.

CULAZ I (Şamaxı) – bax **cılız I**. – *Rah-man yaman culazı*.

CULAZ II (Ucar) – yoxsul. – *Burda hindi culaz adam tapammassan*.

CULAZ III (Gədəbəy, Kürdəmir, Saatlı, Sabirabad, Şamaxı) – nimdaş. – *Kö:nə vaxdı paltarımız culazdı* (Kürdəmir).

CUL: CULA SALMAX (Başkeçid, Borçalı) – əlavə toxum sərmək. – *Bosdanım seyrəx' pitif, gərəx' cula salam* (Borçalı).

CULFAÇI (Şəki) – yun şal, şalvar, pəncək və s. toxuyan. – *Qavaxlar kəntdə yunnan şal toxuyana diyərdilər culfaçı*.

CULLAB (Lənkəran) – suda isladılmış quru meyvə.

CULOY (Qazax) – bax **ciloy II**. – *Öküzdəri culoya qoş, harava ağırdı, kallar aparammer*.

CULU: CULU BARMAĞ (Biləsuvar) – çəçələ barmaq. – *Ayağımın culu barmağı suluğlıyıbdı*.

CULUMBAY (Gədəbəy) – məskənsiz “adam”.

CULUMPAY (Qazax) – bax **culumbay**. – *Yeri-yurdu bəlli olmayan adama culumpay de:rix'*.

CULUZ' (Quba) – bax **cılız I**. – *Uşaq nüş belə culuz ulub?*

CULUZ II (Cəlilabad, Əli Bayramlı, Göyçay) – bax **culaz III**.

CULVA (Şəki) – iki əkin sahəsinin arasından keçən arx. – *Qajdən ayrif culviyə su salırsan, apar:rsan yerin əyağına sulamağ üçün*.

CUMAXATAN (Bakı) – yorğan-döşək üçün divar şkaflı. – *Dur yorğan-döşəgi yağ cumaxatana.*

CUMBAZDAMAĞ (Quba) – yeyin qaçmaq.

CUMBU (Ağdam) – çöl quşu adı.

CUMBUL I (Şəki) – qoma <meyvədə>. – *Bi cumbul ba:lımı verdi maña.*

CUMBUL II (Şəki) – damcı. – *Gözünən cumbul da yeş çıxmadı.*

CUMBUL-CUMBUL (Şəki) – damcı-damcı. – *Gözünən yeş cumbul-cumbul axıf töküldü.*

CUMBULLAMAX (Şəki) – qoma-qoma qoparmaq. – *Uşaxlar budaxları cumbulla-dılar.*

CUMBUT (Xanlar) – düşüncə. – *Oğul, cumbutun varsa, yaxşı oxu.*

CUMCULUĞ (Cəlilabad) – tamamilə. – *Yağış tökib isladıb bizi, cumculuğ sudi.*

◊ **Cumculuğ olmax** (Cəbrayıl, Şahbuz) – tamamilə islanmaq. – *Yağışda o qədər qaldıx ki, cumculuğ oldux* (Cəbrayıl); – *Dünənəri kövşənnən gələndə yağışda cumculuğ oldım* (Şahbuz).

CUMXUR (Ağdam, Bakı, Cəbrayıl) – 1. cəmi (Ağdam, Bakı); 2. birlikdə (Cəbrayıl). – *Hamısı cumxur işdiyirdilər* (Cəbrayıl).

CUMLAX (Qax) – uçurum.

CUN (Quba) – tikan.

CUNUK (Quba) – tənbel. – *Qalxozumuzda heç cunuk adam yuxdu.*

CUR I (Ağcabədi, Ağdam, Kürdəmir) – çöl quşu adı. – *Cur yeməli quş degil* (Kürdəmir).

CUR II (Mingəçevir) – həşərat adı.

CUR III (Kürdəmir) – şərik. – *Bosdana İrəsulnan curuğ.*

□ **Curu çıxmax** (Kürdəmir) – halı pozulmaq. – *Qaranın curu çıxıb.*

CURBAŞ (Qax) – qıvrımsaç.

CURCUMUŞ (Kürdəmir) – hazırcavab. – *Curcumuş öyladın utanğacı olmaz.*

CURCUR I (Qəbələ) – şələlə.

CURCUR II (Kəlbəcər) – çöl quşu adı. – *Curcur ağaşdarda yuvalıyır.*

CURCUR III (Qax) – duru.

CURCURAMA (Beyləqan) – duru. – *Mənim xörəyim curcurama oldu.*

CURTDAMAX (Şəki) – cəhd etmək. – *Ha curtdadı ki, məni də apar, aparmadux.*

CURTDAŞMAX (Zəngilan) – asta danışmaq. – *Gecə sə:rəcən curtdaşylar, heş yatmyıylar.*

CURUR (Gədəbəy) – bax **curup**. – *O cururfdan gətirə:η, bir örux' çəka:η məhliyə.*

CURUX (Kürdəmir) – xırda (meyvə). – *Almanın curuxlarını seç, bazarda pula getmir.*

CURUMBUL I (Oğuz) – gavalı növü adı. – *Curumbul yiməli döy.*

CURUMBUL II (Qax, Oğuz) – 1. paltarsız, lüt. – *Paltarı soyunub curumbul yatırsan* (Oğuz); 2. qabıqsız (qoz, fındıq).

□ **Curumbul olmağ** (Cəlilabad, Lənkəran) – çox islanmaq.

CURUMBULLAMAX (Oğuz) – qabıqdan çıxarmaq, ləpələmək (qozu, fındığı). – *Qozu curumbulla.*

CURUMUD (Qax) – büzülmüş. – *Mən curumud armudu yimiyəm.*

CURUP (Gədəbəy) – daş növü adı. – *Bu qırxadakı öylər curupnan tikilif.*

CUVA (Qax, Zaqatala) – ensiz uzun ağac və ya əski. – *Cuvaları saxla, lazım olar* (Zaqatala).

CUYUX (Gədəbəy, Qazax, Qubadlı) – sıyıq. – *Biz xörəyi cuyux pişirerəx'* (Gədəbəy).

CÜBBƏRƏ (Çənbərbək) – qısa boylu. – *Sıvaxçı Qurvan cübbərə adamdı.*

CÜCƏ (Yevlax) – cücü.

CÜCƏGÖZ (Ucar) – xırdagöz. – *Bu öy cüçəgöz Əhmədin öyüdü.*

CÜCƏGÖZİ (Cəlilabad) – bax **cüjəgözü**. – *Bi cüçəgözi köynəg aldım.*

CÜCƏLƏMƏX' (Tərtər) – cüçə çıxarmaq. – *Tö:x cüçəli:r.*

CÜCƏNƏK (Ağcabədi) – bax **cürcənə**. – *Cüçənə:i yağışda ge:rdilər.*

CÜCÜX'LÜ (Oğuz) – ağac həcnamalı (qarı). – *Cüçüx'lü qarı indi to:lalarda var.*

CÜCÜK (İmişli, Qax) – bax **cüjüx' II**. *Qoyunu gərək otuη cüçük vaxdı otarasan* (İmişli).

CÜCÜLÜ (Balakən) – sacda bişirilən çörək adı.

CÜDMƏK (Zaqatala) – ilmək, düyün.

CÜƏ (Şəki) – bax **coğal**.

CÜĞ (Cəlilabad) – göbələyin gövdəsi.
CÜHƏRRİ (Qazax) – sağlam. – *Alı kişi cühərri adamdı.*

CÜHÜR (Ağdaş, Əli Bayramlı, Kürdəmir, Sabirabad, Salyan, Zərdab) – bax **cü:r**. – *Cühürdə çoxlu ağac var (Ağdaş); – Gəmilər cühürə çəkilib (Zərdab); – Öli balıq cühürdə çıxar (Salyan).*

CÜJƏGÖZÜ (Ağcabədi) – parça adı. – *Qızım cüjəgözü çiti xoşduyur.*

CÜJÜ (Tovuz) – hanada ipləri tənzimləyən ağac. – *Cüjü xanado:lor.*

CÜJÜX' I (Goranboy) – yabanı bitki adı.

CÜJÜX' II (Ağdaş, Gəncə, Goranboy, Qazax) – körpə xiyar. – *Mə: böyüx' soğan ver, cüjüyü issəmirəm (Ağdaş); – Bu xiyar laf cüjüx'dü (Goranboy). – Xiyarın cüjüyünü uşaxlar qoparıflar deyir, nənəm çiğirir (Gəncə).*

CÜJÜX'LƏMƏX' (Goranboy) – tağda körpə, xırda xiyar əmələ gəlmək.

CÜLBƏLƏMMƏX' (Meğri) – özündən çıxmaq. – *Ə: Qurban, nə cülbəlanirsən?!*

CÜLBƏDƏN (Füzuli) – sinə. – *Onun cülbədən sözünə doludu.*

CÜLƏF (Oğuz) – bax **cələb**. – *Burda cüləf adam yoxdu.*

CÜLGƏ (Cəbrayıl, Xanlar) – bax **cülyə**. – *Mal-qara cülgədən su içər (Xanlar); – Çovan əlini cülgədə yudu (Cəbrayıl).*

CÜLMƏQAYĞI (Ağcabədi, Bərdə, Tərtər) – qayğıkeş. – *Cülməqayğı arvadına deyir ki, xörəx' pişir yeəx', sıfrada xörək' ha:zir olan vaxdı bir nəfər gəlir, cülməqayğıya deyir ki, qonşunun ulağı doğufdu, nə quyruğu var, nə də qulağı. Burda cülməqayğı əlin çörəxdən çəkir deyir: "Bə bu qodux bö:üyəndə palçığa batsa, onu nejə çıxartmağ olar; onun ku quyruğuyunan qulağı yoxdu, yiəsi onun harasından tuta bilər?" (Ağcabədi).*

CÜLÜMBÜR I (Bakı) – pinti.

CÜLÜMBÜR II (Çənberək, Goranboy, Qarakilə) – bax **curumbul II**. – *İndi bu kətdə bir cülümbür adam tapbağ olmaz (Gədəbəy).*

CÜLVƏLƏMMAX (Şəki) – böyümək, boya-başa çatmaq. – *Mən cülvələnnən so:ra kəl almışux, kəl qoşmışux.*

CÜLYƏ (Borçalı, Çənberək, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – 1. gölməçə. – *Mal-qara cülyədən su içər (Gədəbəy); – Cülyədə su duror, yağışdan sonra mal-qara ordan su içər (Tovuz); – Yayda Ceyran çölündəki cülyələrdə su çox olur (Şəmkir); 2. quyu. – Mənim bir cülyəm var səkkiz-on arşın, bir suyu var kın bumbuz (Qazax).*

CÜMBƏCÜŞ (Lənkəran) – nadinc. – *Bu cümbəcüş beş gün bizdə qalsa, bizi incidər.*

CÜMBÜT (Gədəbəy) – cəsərət. – *Çovanın cümbütü varyıdı.*

CÜMCÜMƏ (Oğuz) – hiylə. – *Bunun işi tamam cümcümədi.*

CÜMCÜRÜX' (Meğri) – bax **cumculuğ**.

CÜMEDƏ (Bakı) – bic.

CÜMLƏQAYĞI (Bərdə) – bax **cülmə-qayğı**.

CÜMRÜ (Çənberək) – təkçə. – *Çovan cümrü getdi.*

CÜMSAZ (Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan) – baramaqurdunun ikinci yuxusu. – *Baramaqurdunun ikinci yuxusuna cümsaz deyirix' (Ağdam); – Cümsazdan durannan so:ra qurdu yaydıx (Zəngilan); – Qurdumuz düz iki günə cümsazi yatıp durdu (Cəbrayıl).*

CÜMŞAZ (Bərdə, Kürdəmir) – bax **cüm-saz**. – *Baramaqurdunun ikinci yuxusuna cümşaz di:rix' (Bərdə).*

CÜNCÜLÜ: CÜNCÜLÜ BARMAĞ (Ordubad) – çəcələ barmaq. – *Cüncülü barmağım ağrıyır.*

CÜNCÜLÜT (Bakı) – yeməli yabanı ot adı.

CÜNG (Biləsuvar, Masallı) – künc. – *Öyün cüngündə nə oturmusan? (Masallı).*

CÜ:R (İmişli, Salyan) – çayın alçaq çökək sahili. – *Cü:rdə bi turac var (İmişli); – Öyimiz cü:rə yoxundu (Salyan).*

CÜRCƏLƏMƏK (Qax, Zaqatala) – qovurmaq. – *Habi qarğıdalını horda cürcələ.*

CÜRCƏLƏMMƏK (Qax) – qurcalanmaq, narahat yatmaq. – *Mən səbəhin üzünə qədər cürcələndim.*

CÜRCƏNƏ (Cəbrayıl, İmişli) – yundan toxunmuş yapıncaya oxşar kişi geyimi. – *Çobannarın cürcənələri olardı (İmişli); – Cobannarı yağışdan, qardan saxlıyan elə cürcənədi dana (Cəbrayıl).*

CÜRCƏNƏK (Biləsuvar, Kürdəmir, Şamaxı) – bax **cürçənə**. – *Qabaqqı çovannar üsdünə cürçənək salırdı (Biləsuvar)*.

CÜRÇÜMAY (Qax) – az qurumuş “meyvə”.

CÜRÇÜNƏX' (Şahbuz) – bax **cürçənə**. – *Cürçünəx' çobanın çiyininə saldığı keçəyə deyillər*.

CÜRƏ (Ağdam, Basarkeçər, Qazax, Şəmkir, Zaqatala) – kiçik saz. – *Zərniyar xanımın sədəfli, qızıl suyuna çəkilməmiş bir cürəsi vardı (Ağdam); – Cürəni təzə öyrənən çalar (Basarkeçər); – Cürə yaxşı danışır (Zaqatala); – Saz çalmağı əvvəl cürədə öyrənsən yaxşıdı (Şəmkir)*.

CÜRƏ-CÜRƏ (Kəlbəcər) – cürbəcür. – *Nəvlim <nə bilim>, cürə-cürə kətdər*.

CÜRƏFƏ (Kürdəmir) – bax **cirəfə**.

CÜRƏFLİ (Gəncə) – uzunboylu. – *Mən cürəfli adam görmüşəm, ta: bu yekəlikdə yox'*.

CÜRƏLƏŞMƏĞ (Yardımlı) – savaşımaq.

CÜRƏMİRƏTDƏK (Yevlax) – bic.

CÜRƏPƏ I (Karvansaray) – bax **cirəfə**. – *Səfər kişi çox cürəpə adamdı*.

CÜRƏPƏ II (Laçın, Ucar) – çölördəyi. – *Cürəpə göldə üzür (Laçın); – Cürəpə ördək-dən yarım qədər kiçikdi (Ucar)*.

CÜRİMBİL: CÜRİMBİL OLMƏY (Cəlilabad). – bax **curumbul olmağ**. – *Yağış çox yağdı, cürimbil olmuşəm*.

CÜRÜX' (Qazax) – qısa boylu.

CÜRÜH (Naxçıvan) – xırda (meyvə).

CÜRÜM I (Çənbərək) – bax **cırım**. – *Buddan bir cürüm kəsdim*.

CÜRÜM II (Yardımlı) – əzab-əziyyət. – *Əlinin cürümü sənün üsdündədi*.

CÜRÜNBÜL: CÜRÜNBÜL OLMAĞ (Yardımlı) – islanmaq. – *Yağış yağıb, usdim cürünbül olub*.

CÜ:RÜMLƏMƏK (Ucar) – bükmək. – *Yağlı yuxaları cü:rümlüyürük, içinə qohut qoyurux, təndirdə pişiririk, olur şorkökə*.

CÜŞÜLƏ (Meğri) – mədə. – *Suzumnan cüşüləm od tutup yanır*.

CÜT: CÜT YƏTİRMƏX' (Qazax) – ekiz doğmaq. – *Hasanın inəyi cüt yətirif*.

CÜRTDƏMAĞ (Xaçmaz, Quba) – itiləmək (mişarı).

CÜTDƏMƏX' (Gəncə) – şumlamaq. – *Gedirəm yeri cütdəməyə*.

CÜTƏLBƏT (Bərdə) – uşaq oyunu adı.

CÜTQABAĞI (Bakı) – bax **çütqabağ**.

CÜTQOV (Ordubad) – bir yerdə olan dörd ulduzun adı. – *Dörd ulduz bir yerdə olur ki, biz ona cütqov deyirik*.

CÜTQULAX (Bərdə) – ikiyarpaqlı olan vaxt pambıq koluna verilən ad.

CÜVƏ (Kürdəmir) – xəbərçi. – *Bırda cüvə adam gözüvə dəyməz*.

CÜVƏLİK (Kürdəmir) – xəbərçilik.

CÜVƏR: CÜVƏR ELƏMƏĞ (Xaçmaz) – təmizləmək (arxı).

CÜY (Oğuz) – qərzəksiz. – *Burda cıbrıx findığ işdənir, Qumlaxda cüy di:llər*.

CÜYÜR (Naxçıvan, Sabirabad, Şərur) – bax **civar**. – *Cüyür söyüdə oxşar ağacdı, onnan səbəb toxuyullar (Naxçıvan)*.

Çç

ÇABAR (Füzuli, Kürdəmir) – nişan, işarə.
ÇABARLAMAX (Füzuli, Kürdəmir) – nişan qoymaq, nişan vurmaq. – *Zahra yemişi üsdən çabarrardı, irəngi saralardı, qızardı (Füzuli).*

ÇAÇCAX (Şəki) – bax **çaxçax**. – *Usta büüyün çaççağı qeyirdi.*

ÇAÇİMAX (Gədəbəy) – çəçəmək. – *Çacı-max məni tutuf.*

ÇADI (Balakən) – ayıdöşəyi.

ÇAFCALAMAX (Çənbərək) – çalışmaq, əlləşmək. – *Qızıyətər gənə çafçalıyır kin, tütünü tez əhsin.*

ÇAĞ I (İsmayilli) – əzik (meyvə). – *Çağ almaları bana çıxarmo:n.*

ÇAĞ II (Xanlar) – barmaqdağı buğumların arası. – *Üyün arası çağ addaney.*

ÇAĞA (Ağdaş, Basarkeçər, İsmayilli, Şəki) – uşaq. – *Ay çağa, dur bir az odun doğra (Ağdaş); – Sona hələ çağadı, ərə gedən vaxdı döyül (Basarkeçər).*

ÇAĞALA (Ağdam, Borçalı, Çənbərək, Qazax, Ordubad, İrəvan, Zəngibasar, Zəngilan) – bax **çaqqala**. – *O çağalanı niyə ye:rən (Qazax); – Çağala zərəlli şeydi, qızdırma kimi şeylər əmələ:ler onnan (Borçalı); – Ərix' nə qədər ki, yetişməyib, una çağala deyər (Ordubad); – Almanın çağalası aji dadıyır (Çənbərək).*

ÇAĞALAX (Ağcabədi) – çəyirdək.

ÇAĞALAXLAMAX (Ağcabədi) – çəyirdəkləmək. – *Alça bir azdan sonra çağalaxlıyajax.*

ÇAĞALAMAX (Ağdam) – ağacda xırda meyvələr əmələ gəlmək. – *Meyvəyə balaca vaxdı de:rix' çağalıyır.*

ÇAĞANA (Balakən, Zaqatala) – musiqi aləti.

ÇAĞIRIÇCI (Qazax, Tərtər) – 1. kuryer. – *Belə də göndərəllər onu kin, get filankasi çağər, ona çağırıççı deyəllər (Qazax); 2. toya adam çağırın.*

ÇAĞIRIÇ (Salyan) – toy və ya yas günü. – *Qoyunnar çağırıç günü kəsilərdi.*

ÇAĞIRMAĞ (Yardımlı) – (mahını) oxumaq. – *İş tökülib qalıb, sən mahını çağıreysən.*

ÇAĞIRMAX I (Şəmkir) – demək, söyləmək. – *Kəşmiş sözdü, heş çağırmamışam.*

ÇAĞIRMAX II (Dərbənd, Qax, Şəki, Zaqatala) – banlamaq. – *Xoruz çağırıy (Şəki); – Xuruz çağırdı (Dərbənd).*

ÇAĞLAMAX (Culfa) – pambığın alağını vurmaq.

ÇAĞLI (Salyan) – qədər. – *Əgər durub yığson, bağda iki yeşik çağlı üzüm var.*

ÇAÇÇAX (Balakən, Gədəbəy, Kürdəmir, Qazax, Qax, Zaqatala) – 1. yerə basdırılmış dirəklərə köndələn ağaclar vurmaqla düzəldilən hasar (Zaqatala, Balakən, Kürdəmir); – *Çaxçaxı hündür eləsən mal aşmaz onu (Kürdəmir); – Evin ətrafına çaxçax vurdurmuşam (Balakən); – Qara at qaşdı getdi, çaxçaxdan aşdı getdi (Zaqatala); 2. həyətin və ya bağçanın girəcəyində düzəldilən qapı (Borçalı, Kürdəmir, Tovuz, Zaqatala); – Ay qız, çaxçaxı bağla, bağa heyvan girər (Tovuz); – Çaxçax xalxalın qapıdı (Borçalı); – Heyvanı qəhələ sal, çaxçaxı ört (Kürdəmir).*

ÇAÇÇAVER (Borçalı) – çoxdanışan. – *Çoxdanışan adama çaxçaver de:llər.*

ÇAÇÇİLLƏMƏX' (Çənbərək) – sahmana salmaq, hazırlamaq. – *Mahmüt pə:ni çaxçillədi hamıdan qavax.*

ÇAÇÇUR (Bakı, İsmayilli, Şamaxı) – bax **carcur I**. – *Uzaq yerə gedəndə arvatdır çaxçur giyillər (Bakı); – Palçıxdı, çaxçurumu gəti giyim (Şamaxı).*

ÇAÇFƏRƏNG (Lənkəran) – çərpələng. – *Uşaxlar bayram günü çoxli çaxfərəng buraxmışdılar.*

ÇAÇMA (Quba) – armud növü. – *Dünən üç gırvənkə çaxma aldım.*

ÇAÇMAX (Kəlbəcər) – qapaq. – *Damın bəjasına taxıtdan çaxmax salır.*

ÇAÇMIR I (Meğri) – çox göy (gözə aid dir). – *Qırıxmalın gözləri niyə belə bəs çaxmırdı ?*

ÇAÇMIR II (Meğri) – iri qaratikan. – *Gedey, çuxlu çaxmır yığey gətirey.*

ÇAÇNAX (Göyçay, Ucar) – gölməçə.

ÇAÇNAXÇI (Gəncə, Xanlar) – aravuran, araqarışdırın. – *Adamların arasın vırana de:rix' çaxnaxçı (Xanlar).*

ÇAXRAX (Gədəbəy, Gəncə, Xanlar) – daşlı-kəsəkli, qeyri-məhsuldar yer. – *Çinarın kökü çaxraxdadı* (Gəncə); – *Çaxraxdan yaxşı qartof çıxmer* (Gədəbəy).

ÇAXRAXCI (Qazax) – xəbərçi, araqarış-dıran. – *Mənnən çaxraxı adam olmaz.*

ÇAXU (Balakən) – doğar qoyun. – *İskəndərin beş baş çaxusu var.*

ÇAK: ÇAK İLƏMAĞ (Dərbənd) – əzmək, xarab etmək. – *Hayvanı çak iləyib gətimisen.*

ÇAKU (Zaqatala) – qoç. – *Çox döyül ki, beş çakum var.*

ÇAQQAL (Qəbələ, Oğuz) – kiçik qotman.

◊ **Çaqqala vurmaq** – qotmanlamaq, qotman halında yığmaq. – *Nəsir çaldığı otu çaqqala vurdu.*

ÇAQQALA (Culfa, Qarakilsə, Naxçıvan, Ordubad, Şərur, Zəngilan) – kal, yetişməmiş (meyvə). – *Ərix' hələ çaqqaladı, dəymi:f* (Zəngilan); – *Əriyi çaqqala yema, qızdırarsan* (Naxçıvan).

ÇAQQALARMIDI (Ağdaş) – cır armud. – *Çaqqalarmıdı çox qalan armıddı.*

ÇAQQALBAŞI (Ağcabədi) – çubuqları bir neçə dəfə kəsilmiş hər hansı bir ağacın top-puzlaşmış baş hissəsi. – *Çaqqalbaşım ojaxda, puşda yandırırır.*

ÇAQQALÇARIĞI (Xanlar) – uşaqların çeyil (b a x II) otundan barmaqları arasına keçirib toxuduqları kiçik oyuncaq, çarıq. – *Danabuzovu buraxıf çaqqalçarığı örörsünüz.*

ÇAQQALSÜRÜTMƏSİ (İmişli) – uşaq oyunu adı. – *Oxərtə çaqqalsürütməsi oyneyib, əyağa dura bilmir.*

ÇAQQANA (Cəbrayıl) – pambıq qərzəyi. – *Uşaxlar pambux yığanda çoxun çaqqanada qoyur.*

ÇAQQANAĞ I (Kürdəmir, Salyan) – b a x **çaqqana**. – *Çaqqanağları təndirə at, çörək yapacam* (Kürdəmir).

ÇAQQANAĞ II (Salyan) – balıqçulağı.

ÇAQQI I (Meğri, Ordubad) – cib bıçağı. – *Çaqqı polatdan olar* (Ordubad); – *Şəhərdən mə: bir çaqqı alarsan* (Meğri).

ÇAQQI II (Cəbrayıl) – soyuq. – *Sizin əvī:z çaqqıdı ki.*

ÇAQQI III (Zəngibasar) – gödək ağac. – *O çaqqını ma: vernən.*

ÇAQQILDAX (Qazax) – qoyunların yununa yapışib qurumuş qığ. ◊ **Çaqqıldax bağlamaq** – qoyunların yununa qığ yapışib qurmaq. – *Qoyunların quyruğu çox çaqqıldax bağliyf, təmizdəməy lazımdı.*

ÇAQQIŞMAX (Cəlilabad) – yumurta dö-yüşdürmək. – *Yumurtada qoymurduğ, dəyişirdüy, çaqqışırduğ.*

ÇAQQIŞMAĞ (Salyan) – yola getməmək. – *Müdüür düz bir aydı mənnən çaqqışır.*

ÇAQQU (Dərbənd) – 1. b a x **çaqqı I**. – *Çaqqu balaca ulutdu; 2. qatlanmayan bı-çaq. – Bir çaqqum var, heç kəsmiyədi.*

ÇAL (Xanlar, Qax, Qazax) – dağ döşü, yamac. – *O dağın bəri döşünə çal de:rix'* (Xanlar); – *Büyün Əjdər qoyunu oxarıdakı çalda otarerdı* (Qazax).

ÇALA I (Kürdəmir, Şəki) – lək, çəltik ləki. – *Çalaları süynən dolduruf üsdünnən çəltiyi saçıylər; – Çalaları donquz dağıtdı* (Şəki); – *Bi çala suvarılmamış qalıp* (Kürdəmir).

ÇALA II (Basarkeçər) – biçənək. – *Qoyunu çalya ötümə.*

ÇALA III (Qazax) – tarla düşərgəsi.

ÇALA IV (Bakı, Yardımlı, Saatlı, Zəngibasar) – dərə.

ÇALA V (Əli Bayramlı) – yer, sahə. – *Bərzəbil çalası çox münbitdi.*

ÇALA VI (Ordubad) – təndir.

ÇALA VII (Zəngibasar) – doğuşdan əvvəl heyvanın ifraz etdiyi selik.

ÇALAĞANÇARDAĞI (Zəngilan) – uşaq oyunu adı. – *Gəlin çalağançardağı oynuyax.*

ÇALASƏR (Naxçıvan, Ordubad) – mətbəxdə su saxlamaq üçün quyuya oxşar yer. – *Çaləsərin suyuni təzələ* (Ordubad).

ÇALASI I (Ağcabədi, Ağdam, Borçalı, Böyük Qarakilsə, Çənberək, Daşkəsən, Füzuli, Gədəbəy, Goranboy, Xanlar, Kəlbəcər, Qax, Qarakilsə, Qazax, Tovuz, Salyan, Şərur, Zaqatala, Zəngibasar) – qatıq mayası. – *Çalasıyı südə vurollar kın, südə üyüşün qatığ olsun* (Daşkəsən); – *İsdeysin ora yüz qazan südə qoy, çalası tox'məsənə düynədə üyüşməz* (Xanlar); – *Çalası gəti, südü çalax* (Qazax); – *Çalasıyan çalellər qatıği* (Gədəbəy).

ÇALASI II (Ağcabədi, Bərdə, Borçalı, Çənberək, Daşkəsən, Gədəbəy, Gəncə, Sal-

yan, Şəhur, Goranboy) – aravuran, araqarışdıran. – *Güllər çalası arvaddı* (Daşkəsən); – *Əli kimi çalası görməmişəm* (Gəncə); – *Əbdüləli çox çalası adamdı* (Borçalı); – *Məsi çalasının biridi* (Çənbərək).

ÇALATI (Şəki) – b a x **çalası I**. – *Fatmiyə dinə bi diqidi çalati versin*.

ÇALAY (Ordubad) – azacıq böyümüş, yetişməmiş yemiş.

ÇALCAR (Şəhur) – vəl.

ÇALÇAMIR (Gədəbəy) – palçıq. – *Pu sa:t dağə:tməyin ləzəti yoxdu, çalçamırdı yer-yurt*.

ÇALÇIDAR (Gədəbəy) – dolaşiq, qarışıq. – *Onda yaman çalçিদardı işdər*.

ÇALDIRMAX (Gədəbəy) – üyütdürmək. – *Gediñnən bir az dən çaldırñnan*.

ÇALƏ (Lerik) – maya.

ÇALGEÇİR (Meğri) – xəbərçi, sözgəzdiron. – *Xanlar çux çalgeçir adamdı*.

ÇALĞI I (Balakən, Basarkeçər, Cəbrayıl, Gədəbəy, Yardımlı, Goranboy, İmişli, Qazax, Oğuz, Şəki, Şuşa, Tovuz, Ucar) – b a x **çalqi**. – *Ağacın o putaxlarınnan çalğı qayrerax* (Gədəbəy); – *A qızım, çalğımı geti, eşiyi süpürax* (Şəki); – *Bala, çalğıyı götü, malların altın süpür* (Basarkeçər); – *Ə:; o çalğım gəti mə:; tavlanı süpürüm* (Cəbrayıl).

ÇALĞI II (Balakən, Sabirabad, Şəki, Zaqatala) – b a x **çalqu II**. – *Çalğıynan biçirix otu, so:ra qotmana yığırax* (Şəki); – *Otu çalğıynan çalillar* (Balakən).

ÇALĞILAMAX (Cəbrayıl, Gədəbəy, Şəki, Şuşa) – çalğı ilə süpürmək, təmizləmək. – *Eşiyi çalğılıyif palazı salıf otu:rux* (Şəki); – *Tez oluñnan buraları çalğılañnan, a Namaz* (Gədəbəy); – *Buranı bir yaxşı-yaxşı çalğıla* (Şuşa).

ÇALĞI (Göyçay, Kürdəmir) – b a x **çalqi**.

ÇALĞU I (Cəbrayıl, Zəngilan) – b a x **çalqi**. – *Çalğunu gəti, buraları çal, təmizdə* (Zəngilan); – *Təbriz qarı çalğuyınan süpürdü* (Cəbrayıl).

ÇALĞU II (Dərbənd) – b a x **çalqu II**. – *Çalğumuz küt ulanda məhtəl qalarığ*.

ÇALXAÇI (Bərdə, Gəncə, Xanlar) – xəbərçi, araqarışdıran. – *Çalxaçı adamnan mə:m zəhləm gedir* (Gəncə).

ÇALXAMA (Böyük Qarakilsə, Xanlar) – ovduq.

ÇALXAR (Laçın, Meğri, Naxçıvan) – tuluq. – *Çalxarı təmiz saxla* (Laçın); – *Yəxşi çalxar dübir dəisinnən, dana dərisinnən uley* (Meğri).

ÇALXOR (Qubadlı) – b a x **çalxar**. – *Keçi dərisinnən yaxşı çalxor olur*.

ÇALXOY (Çənbərək, Daşkəsən, Goranboy, Qazax, Tovuz) – böyük, gen. – *Ayaxqabı ayağıma çalxoy olur* (Goranboy); – *Çəx'mə bö:x'dü, ayağıma çalxoy olor* (Qazax).

ÇALI I (Dərbənd, Quba) – iri səbət. – *Atam arabamızçün bir taza çalı aldu* (Quba); – *Həsən samanı çalıyə duldurdu* (Dərbənd).

ÇALI II (Dərbənd) – yayda mal-qara saxlamaq üçün çəpərlənmiş yer. – *Bu gün çu-buğa kitişdim çalı qayırmağa*.

ÇA:LI (Mingəçevir, Dərbənd, Oğuz) – 1. ərzində, müddətində. – *Mən honu un ay ça:lı gözlədim, bir xəbər çıxmadı* (Dərbənd); 2. qədər. – *Burdan Göyçaya Nuxa ça:lı olar* (Oğuz).

ÇALICI (Zaqatala) – çalğıcı. – *Yaman çalıcı adamdı*.

ÇALIG (Salyan) – narahat. – *Famil çalığ yatandı*.

ÇALİĞLAMAG (İmişli) – çapalamaq, əl-ayağını oynatmaq. – *Uşağı açılıb baləgdən, çalığleyir*.

ÇALIX (Bərdə) – otu biçilməmiş yer, kiçik sahə. – *Ordan mə: bir çalix saxla*.

ÇALIXLAMAX (Cəbrayıl, Yardımlı, Zəngilan) – çapalamaq. – *Çalixladı-çalixladı, keçindi* (Zəngilan).

ÇALINMAG (Çənbərək) – görünmək. – *Qacağ Əhmət sırahaynnarı qapıya çalındı qayıtdı*.

ÇALITĞAMAĞ I (Salyan) – o tərəf-bu tərəfə çevrilmək, narahat yatmaq. – *Uşax sə:rəcən çalıtğıyib*.

ÇALITĞAMAĞ II (Salyan) – çalışmaq, cəhd etmək. – *Nağədə çalıtğıyırım, əlim gətimir*.

ÇALKEÇİR (Kürdəmir, Mingəçevir) – məhəccər. – *Qoyma, heyvan çalkeçirə sür-tünüp qırar* (Kürdəmir).

ÇALKEÇİRT (Şahbuz) – qarmaq. – *Çalkeçirt dəmirdən olur*.

ÇALQAX (Culfa, Şəhur) – ariq (heyvan).
ÇALQARIŞIX (Şəmkir) – birlikdə. – *Sən də indi biznən gessən, sava: orya çalqarışix çatajxsaş.*

ÇALQAT (Cəbrayıl, Xanlar) – qarışıq rəngli. – *Qoyunumuz çalqat quzu doğub; – Çalqatı, ağı da var, qarası da* (Cəbrayıl).

ÇALQI (Cəbrayıl, Culfa, Meğri, Zəngibasar) – bax **çalqi**. – *Çalqımızı götügünən tövləni süpür* (Meğri); – *Bi sa:tda on çalqi bağlamışam* (Culfa).

ÇALQİ (Şamaxı) – nar, heyva və s. çubuqlarından düzəldilən böyük süpürgə. – *Tö:lədən çalqi yox olub.*

ÇALQU I (Qarakilsə, Şahbuz, Şəhur, Zəngilan) – 1. bax **çalqi**. – *Çalquyu götü, həyəti süpür* (Zəngilan); 2. böyük süpürgə düzəltmək üçün istifadə edilən nar, heyva və s. çubuqları. – *Bu gün çalqu qırmağa gedəcəm* (Şahbuz); – *Qrdəğm çalquları artdıyif çalqu bağliyacam* (Zəngilan).

ÇALQU II (Dərbənd) – dəryaz. – *Çalquynan ot çaldım.*

ÇALQUDUZ (Oğuz) – ara qarışdıran, aravuran. – *Bu nə çalquduz adamdı, dünyanı qarışdırır.*

ÇALLAR (Xanlar) – dağın kol-kosu olan aşağı hissəsi. – *Yazbaşı çallarda tuvulğular yaxşı göyərir.*

ÇALMA I (Füzuli, Kəlbəcər) – suqabı. – *Çalmeynan su içirix'; – Çalmeynan tayqulp bir şeydi* (Kəlbəcər).

ÇALMA II (Ağdam, Xocalı) – dəryaz. – *Otu çalmeynan çalrıx* (Ağdam).

ÇALMA III (Qazax) – xəşil. – *Çalma çalın, yə:x'.*

ÇALMA IV (Ağdaş) – nar, heyva və s. çubuqlarından düzəldilən böyük süpürgə.

ÇALMA V (Ağdaş, Füzuli, Gədəbəy, Goranboy, Qazax, Quba, Ordubad, Şəki) – baş yaylığı. – *Keşmişdə arvadlar çalma bağliyərdi başına* (Şəki); – *Çalmeynan yaman arası sazdı nənəmin* (Gədəbəy).

ÇALMAX I (Basarkəçər, Cəbrayıl, Göyçay, Mingəçevir, Şəki, Zəngilan) – süpürmək. – *Çalğunu götü həyəti çal* (Zəngilan); – *Diyyəmə tuğu götür, bir o yən-bu yəni çal* (Şəki).

ÇALMAX II (Cəbrayıl, İsmayılı) – oğurlamaq, xəlvəti götürmək. – *Əli pıça:mi nətə:r çaldısa, xəbarım olmadı* (Cəbrayıl).

ÇALMAX III (Ağdam, Böyük Qarakilsə, Cəbrayıl, Salyan, Gədəbəy) – mayalamaq (südü). – *Qaynar çalma:η südü, turş olorda qatıx* (Gədəbəy); – *A:z, o südü çal, uşaxlar sə:r qatığ isdiyəx'lər* (Ağdam).

ÇALMAX IV (Cəbrayıl, Çənbərək) – döymək, vurmaq. – *Əhmət oğlun yaman çaldı büyünnəri* (Çənbərək).

ÇALMAX V (Salyan) – oxşamaq, bənzəmək. – *Parça saturdılar, rəngi biyaz <bir az> qırmızıya çalırdı.*

ÇALMAX VI (Salyan) – eşitmək, xəbər tutmaq. – *Qulağım çalib, diyəsən uşağlar balıq tutmağa gediflər.*

ÇALMALAMAX (Quba) – çalma ilə bağlamaq, örtmək. – *Arvad, başıvi çalmala.*

ÇALO:UŞ (Tərtər) – çalov.

ÇALPA (Gədəbəy) – budaq. – *Ağacın çalpaları doludu meğveynan.*

ÇALPAÇOVUŞ (Bakı) – xəbərçi. – *Zə:rə lap çalpaçovuş arvadı.*

ÇALPƏRƏ (Meğri) – qırma. – *Gilizə çalpərə doldurmuşam, atanda çanavarın əhdin kəsəcəx'.*

ÇALPOV (Zəngilan) – suyun iti axan yeri, qıyov. – *Çalpova düşsən, çay səni axıdır.*

ÇALPOY (Tovuz) – qarlı-yağışlı külək. – *Çalpoj gözüümüzü aşmağa qoymurdu.*

ÇALVADAR I (İsmayılı, Şamaxı) – kirayə ilə yük daşıyan adam. – *Çalvadar həmişə ac olar* (Şamaxı); – *O, çalvadardı, bir təhər öz külfətin saxlıyır* (İsmayılı).

ÇALVADAR II (Şəki) – yarıtmaq (adam). – *Hunnan xeyir gözdəmə, çalvadar adamdı.*

ÇALVADAR III (Oğuz) – xörək adı. – *Çalvadar habı kələm dolması kimi şeydi.*

ÇAMAX (Şahbuz) – bax **kamax**. – *Çamaxnan əliyirix', so:ra da bi yol xəlbirmən təmizdiyirix'.*

ÇAMÇAX (Quba) – çəllək. – *Nö:üt getirən yərdə çamçaxımız sındı.*

ÇAMXIR I (Qazax) – kifir, eybəcər. – *Nə gözəlliyi var ki, çamxırın biridi.*

ÇAMXIR II (Gədəbəy, Tovuz) – bax **çamır**. – *Çamış çamxıra girif* (Gədəbəy).

ÇAMXUR (Zaqatala) – gözü titəli. – *Çamxur Hasan gəlcəxdi.*

ÇAMIR (Goranboy, Qazax, Şahbuz, Şəmkir, Tovuz, Yevlax) – palçıq. – *Su çamır kimi gələr, çay qoymağ olmaz* (Tovuz); – *İnəxlər çamurun içindədi* (Qazax); – *Getdim gördüm at batıb çamura, çıxa bilmir* (Şahbuz).

ÇAMRA (Ağdaş) – lilli, bulanıq. – *Kürün suyu çamradı.*

ÇA:N (Şəki) – vaxt, zaman. – *İrgəl ələ, diliñnan kağız ver, görüm nə ça:nə gəliysən.*

ÇANAX (Ağdam, Gədəbəy, Gəncə, Xanlar, Laçın, Naxçıvan, Şəki, Yevlax, Zəngilan) – 1. saxsı kasa (Naxçıvan); 2. ölçü qabı (Ağdam, Gəncə). – *Taxılı çanağınan ülçürəx'* (Xanlar); – *Çanax aşağdan olur* (Ağdam). 3. ölçü vahidi (Şəhur, Zəngilan). – *Bir çanax on girvənkədi* (Zəngilan); – *Maña bir çanax taxıl ver* (Gəncə); – *Bir çanax üş put un girvənkədi* (Şəki).

ÇANAXYARAN (Şəmkir) – yabanı bitki adı. – *Çanaxyaran hər yerdə bitir.*

ÇANDAQ (Zaqatala) – bitki adı.

ÇANDI (Ağcabədi, Yevlax) – məfrəşi bağlamaq üçün yundan toxunmuş ip. – *Çandiyən fərməş çatır.*

ÇAPA (Gədəbəy, Kəlbəcər) – kətmən. – *Çapeynan qartopun, qardalının alasını vuroylar;* – *Qartofun divini çapeynan doldur* (Gədəbəy).

ÇAPACAĞ (Göyçay, Salyan, İmişli, Şamaxı) – otcapan, ət doğrayan alət. – *Qəssab əti çapacağınan çapdı* (Şamaxı); – *Az, çapacağı gəti, əti doğrıyım* (İmişli).

ÇAPACAX (Ağdam, Goranboy, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Şəmkir, Tovuz, Zaqatala) – bax **çapacağ**. – *Çapacağınan öydə arvad ət döyür* (Goranboy); – *Çapacax qəssəflərdə olur* (Şəki); – *O çapacağı ma: ver, əti doğrıyım* (Ağdam).

ÇAPAĞ (Biləsuvar) – içərisində qənd doğranan taxta tabaq, xürsusi qurğu.

ÇAPAL I (Cəlilabad, Əli Bayramlı, Kürdəmir, Sabirabad) – 1. ocaq qalmaq üçün qazılıb düzəldilmiş yer (Cəlilabad, Kürdəmir). – *Qapıdan çapal qazırığ, qazanı o:un üssünə qoyup xörək bişiririk* (Kürdəmir); – *Yeri qazzuğ belə çapal kimi* (Cəlilabad);

2. çiyid islatmaq üçün qazılmış yer (Əli Bayramlı, Sabirabad).

ÇAPAL II (Ucar) – çatlamış (nar). – *Çapal nar tez çürüyər.*

ÇAPAL III (Salyan) – bir az, bir qədər. – *Bir çapal xaşıl yemişəm sə:r.*

ÇAPALAMAX (Gədəbəy) – kətmənləmək, kətmənlə əlaq vurmaq. – *Zavah duruñ gedin, yarımçıx qoyduñhuz yeri çapale:ñ.*

ÇAPAN: ÇAPAN ÇALMAX (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə) – əl çalmaq. – *Özünnənbəy oynuyanda çapan çalırax* (Bərdə).

ÇAPARTMA (Ağdam) – sadca bişirilən çörək.

ÇAPBA (Sabirabad) – yarıtmaz (adam). – *Oya iş tapışırma, o ki çapbadı.*

ÇAPĞI (Dərbənd) – ət doğrayan alət. – *Xatın, çapğını gəti, əti döğrəyim.*

ÇAPIĞ (Salyan) – zirək, diribaş. – *Zalım oğlu, çox çapığ gedədi.*

ÇAPIĞOTU (Ağdam, Tovuz) – dərman bitkisi adı. – *Çapığotu yara dərmanıdı* (Ağdam).

ÇAPILMAX (Qax, Şəki, Zaqatala) – qaçmaq, yüyürmək. – *Hodu, qoyunun dalıncax çapılan hodu* (Qax); – *Çapılıf una çatdım;* – *Çapıl gör no:ldu uşağa* (Şəki); – *Dərvəzəni döyəndə arvat erkey kimi çapılıp gəldi* (Zaqatala).

ÇAPIŞ: ÇAPIŞ ÇALMAX (Bərdə) – əl çalmaq. – *Baxçada çapış çalırax, oxuyurux.*

ÇAPIT (Ağbaba, Böyük Qarakilsə, Şəhur) – cındır, əsg. – *O çapıtı ver mə: (Şəhur).*

ÇAPITMA I (Ağcabədi) – mayasız xəmirdən bişirilən çörək. – *Çapıtma ya <nə> acı-xamralı olur, ya da <nə də> yuxa.*

ÇAPITMA II (Zəngilan) – qalın. – *Axşamnan südü bişirif yekə teşdərdə sərdədik, sə:r duruf görərdin kin, üzü çapıtma qaymaxdı.*

ÇAPITMAX (Ağcabədi) – oğurlamaq, xəlvəti götürmək. – *Əli mənim eynə:mi çapıdıb apardı.*

ÇAPO:UL (Gədəbəy, Qazax, Şuşa) – qarətçi, çapqınçı. – *Xınnə dərvəsində çapo:ullar qavağımız kəsərdi* (Gədəbəy); – *İndi çapo:ul yoxdu* (Qazax).

ÇAPO:ULÇU (Laçın) – qarətçi, çapqınçı.

ÇAPPA (Salyan) – qalın. – *Qo:şum arağı çappa isganda içir.*

ÇAPPAĞ (Tabasaran) – yorğa yeriş (atda). – *Atda yaxşı çappağ da uladu.*

ÇARA (Cəbrayıl, Qarakilsə, Qazax, Mingəçevir, Zəngəzur) – heyvanların doğuşdan əvvəl ifraz etdikləri maye. – *İnəhdə çara görəndə bil ki, onun doğmaq vaxdı yaxınlaşmışdır* (Zəngəzur). ◊ **Çara töhməx'** – doğuşdan əvvəl maye ifraz etmək (doğan heyvanlara aiddir) (Cəbrayıl). – *İnəyimiz dünən yaman çara töküdü.*

ÇARX: ÇARX DÖYMƏX' (Qazax) – məc. dəfələri, dönə-dönə gedib gəlmək. – *Axşamatan Hacı dərəsinə çarx dö: rəm malın dalınjan.*

ÇARXLAMAX (Ağdam, Cəbrayıl, Gəncə, Mingəçevir) – itilərəmk. – *Qəmaltini ver, çarxlamağa aparajam* (Gəncə); – *Pıçağı çarxlamışam, indi qılış kimi kəsir* (Cəbrayıl).

□ **Çarx virməy** (Cəlilabad) – dolanmaq, gəzmək. – *Biz dünyanı çarx vıraco:uğ.*

ÇARIXFƏLƏNGİ (Ağdam) – uşaq oyunu adı.

ÇA:RMAX I (Şəki) – bax **çağırmax II**. – *Xoruz ça:rır. – To:ğ ça:randa ü: kəsəllər.*

ÇA:RMAX II (Qax) – demək. – *Honu biz qala olan sirt ça:riyir.*

ÇARPALAMMAX (Yevlax) – çalxalanmaq. – *Süd çarpalansa, qavdan tökülər.*

ÇARPANA I (Çənberək, Qazax) – qəlpə, daş qırıntısı. – *Bənnə çarpana işdədi ki, daşın arasına qoysun* (Çənberək).

ÇARPANA II (Gəncə) – dənəvər (barıt). – *İndi çarpana barıt tapılır.*

ÇARPANA III (Çənberək) – ağacın tikanlı hissəsi, tikanlı. – *Şümşüdüün əlini çarpana dağıdıf.*

ÇARPANAX (Bərdə, Qarakilsə, Şuşa, Tərtər) – bax **çarpana I**. – *Top atlanda çarpanax adama dəyif yaraltıyır, ya da öldürür* (Şuşa); – *O çarpanaxlardan yığ gəti bira* (Qarakilsə).

ÇARPAŞUĞ (Xaçmaz, Quba) – dolaşmaq, qarışıq. – *İşim çux çarpaşuxdu* (Quba).

ÇARPAZ I (Ağdaş, Gədəbəy) – arxalıq və ya qadın kəmərinin qarmağı. – *Arxalığımin çarpazı tüşüf* (Gədəbəy); – *Bu kəmərin çarpazı yaxşısı* (Ağdaş).

ÇARPAZ II (Zaqatala) – cəftə.

ÇARSI (Naxçıvan) – bax **karsı**.

ÇARTAMBUL (Zaqatala) – kiçik talvar. – *Çartambulu düzəltədim.*

ÇARTAŞMAX (Daşkəsən) – çatlamaq. – *Uşax vaxdı məj tutanda qolu burxuluq, sümüxləri çartaşf.*

ÇARTDAMA (Şamaxı) – islanmağa qoyulmuş buğda. – *Çartdama qayır, savah hədik bişirək.*

ÇAŞ (Cəlilabad, Gəncə, Yardımlı, İrəvan) – 1. çəpgöz (Gəncə, İrəvan). – *Lap çaş adam kimi baxırsan* (İrəvan); 2. tørs (Cəlilabad). – *Yamanca çaş adamdı bı* (Cəlilabad).

ÇAŞAL (Əli Bayramlı) – çanaq sümüyü. – *Onun çaşalı yaman yekədi.*

ÇAŞIR (Ağcabədi, Ağdam, Çənberək, Gədəbəy, Kəlbəcər, Ordubad, Şəmkir, Zəngilan) – yabarı bitki adı. – *Çaşır yeməli otdu, onu şovrıya da atıllar* (Zəngilan); – *Çaşır dağlarda çox olur* (Ordubad); – *Çaşır ye:ler* (Gədəbəy).

ÇATAŞ (Şəki) – bax **çatal I**. – *Ho çatağ almamı maña versəna.*

ÇATAL I (Ağdam, Axalsxi, Bərdə, Cəbrayıl, Gəncə, İmişli, Kürdəmir, Zəngilan) – 1. bir-birinə bitişik (Ağdam, Zəngilan). – *Çarpanaxnan o çatal cəvzi vir düşsün yerə* (Zəngilan); – *Bağdan beş dənə çatal nər qırdım* (Ağdam); 2. qoşa (Bərdə). – *Bizim kətdə çatal addar çoxdu* (Bərdə); 3. ikibaşlı (Axalsxi, Kürdəmir). – *Çatal sözdən bir nəticə çıxmaz* (Axalsxi).

ÇATAL II (Əli Bayramlı, Kürdəmir) – büzdülm. – *Çatalım bərk ağrıyır* (Əli Bayramlı).

ÇATAL III (Mingəçevir) – şiddətli. – *Laf çatal ayazdı ha.*

ÇATAL IV (Ağdam) – iki qurdun birlikdə sarıdığı çıxar barama.

ÇATALLIX (Bərdə) – haçalıq. – *Çatallıx ən çox qoz ağacında: lur.*

ÇATAŞMAĞ (İmişli) – birləşmək, qovuşmaq. – *İki bazı gəlib orda çataşib.*

ÇATDAĞAN (Oğuz) – yabarı ağac adı. – *Uşaxlar çatdağannan oyuncax qayırıllar.*

ÇATDAQUŞ (Zəngilan) – saqqız ağacının meyvəsi. – *Bizim çox çatdaquşumuz var.*

ÇATDALAX (Qazax) – dalaq xəstəliyi. – *Uşaxda görörsən kin, çatdalax olur.*

ÇATIĞ: ÇATIĞI ÇATMAX (Basarkeçər) – odunu, təzəyi baş-başa, uc-uca qoymaq. – *Təndirə kərmələri çatığı çat ki, yaxşı yansın.*

ÇATIX: ÇATIX ALMAX (Ağcabədi) – azacıq dincəlmək, istirahət etmək, yorğunluğunu almaq. – *Yasdı yolda atdan düşüf bir əz çatığı aldix, sora getdix.* ♦ **Çatix vermək** (Kürdəmir) – ipi çal-çarpaz bağlamaq və ya keçirmək. – *Sənəyə çatix ver ki, ağırriğ az düşsün.*

ÇATILAMAX (Cəbrayıl) – çatı ilə bağlamaq. – *Bızavı çatıla pambığa girməsin.*

ÇATQAQ (Dərbənd) – kotana qoşulan əlavə heyvanların boyunduruğunu əvvəlki heyvanların boyunduruğuna birləşdirən taxta parçası. – *Çatqaq kutanda cütən cütü birləşdirməkçindi, üstünə adam da utureydi.*

ÇATMA I (İmişli, Yevlax) – ip. – *Çatmeyi ver, qualları çatım* (Yevlax).

ÇATMA II (Cəbrayıl, Çənbərək, Gədəbəy, İmişli, Şahbuz, Tovuz, Zəngilan) – baş-başa bağlanmış üç ağacdən ibarət qurğu. – *Qızım, çatmanı gəti, tuluğu asim çaxla* (Zəngilan); – *Çatmadan nehrə aserdix* (Gədəbəy); – *Kücü ağacın çatmıya keçi, bir əz hana toxuyum* (Cəbrayıl); – *Çatmada nehrə çaxlıyırax* (Şahbuz).

ÇATMA III (Zaqatala) – ov tələsi.

ÇATMAĞ (Salyan, Yardımlı) – bax **çatmax I**.

ÇATMAX I (Basarkeçər, Çənbərək) – yandırmaq, qalamaq. – *Ojağı çatmışam, qazanı gəti* (Çənbərək).

ÇATMAX II (İmişli, Yevlax, Zəngibasar) – 1. yükləmək; 2. bağlamaq. – *Çatmeyi ver qualları çatım* (Yevlax).

ÇATMAKEÇƏN (Gəncə, Xanlar) – qoyun budunun uc hissəsində qarmaq keçirilən yer. – *Qoyunu kəsif çatmakeçənnən asıf soyullar* (Gəncə).

ÇAVIMAX (Cəbrayıl, Meğri, Zəngilan) – 1. çalışmaq, əlləşmək (Meğri). – *Canəli çavı:r onnan ötrü ki, bir bölüx' külfəti var;* 2. qaçmaq. – *Qoyunnar çavıyif gedif, tapamirəm* (Zəngilan); 3. vurnuxmaq (Cəbrayıl, Zəngilan). – *Nə ora-bıra çavıyıransın* (Cəbrayıl).

ÇAVUŞ (Zaqatala) – bayquş.

ÇAYAN (Böyük Qarakilsə, Goranboy, Qazax, Ordubad, Salyan, Yevlax) – əqrəb. – *Həsəni çayan çaldı* (Ordubad); – *Çayan adamı vuror* (Qazax); – *Çayan göyülün tüşməmidı* (Böyük Qarakilsə).

ÇAYDAÇAPAN (İsmayılı, Oğuz) – quş adı. – *Çaydaçapan kimi çox tullanub düşmə* (İsmayılı).

ÇAYIL (Şəki) – su çıxan yerdə əmələ gələn kiçik göl. – *Çayıl var qışdağın ayağında, horda çimillər.*

ÇAYLAMAX (Gədəbəy, Mingəçevir, Yardımlı) – çay içmək. – *Ay Həsən, gəl bir çayla* (Gədəbəy); – *Gəlsənə, gedəx' bir çaylıyax* (Tərtər).

ÇAYNAX-ÇOYNAX (Qazax) – sınıq-sökük. – *Çaynax-çoynax bir haraveydi, onun da oxu qırıldı.*

ÇAYOTU (Ağdam, Qazax, Oğuz) – 1. çay dəmləmək üçün istifadə edilən ətirli ot (Ağdam, Oğuz); 2. quru çay (Qazax, Zaqatala). – *Bu çaynikə çayotu salmeyifsənəm, heç irəngi çıxmeyif?* (Qazax)

ÇAYRIZ (Ağdam, Bakı, Salyan) – bax **çayriz**. – *Çayriz sindi, çay dağıldı* (Bakı).

ÇAYRİZ (Lənkəran, Salyan, Şamaxı) – çay qabı. – *Çayrizə çay tök* (Lənkəran); – *O çayı tök çayrizə* (Şamaxı).

ÇEÇİN: ÇEÇİN GƏLMƏX' (Cəbrayıl) – qəribə gəlmək, təəccüblü görünmək. – *Sizə çeçin gəlir?*

ÇED (Qarakilsə) – dincə qoyulmuş yer.

ÇEX'DİRMƏ (Oğuz) – qabaq, düyü və qoz ləpəsindən hazırlanan xörək adı. – *Qavağı soyuf tökürəm suya, bişənnən so:ra düyünü tökürəm, üzünən bir boşqaf həlimini alıram, qoyuram dəmə, bu olur çex'dirmə.*

ÇEKİL (Şəki) – cır tut ağacı. – *Qalan çekillərin hamısını qırsan, üş günnüx' yarpağ olar.*

ÇELTƏ (Meğri) – bir qədər, azacıq. – *Əzəllər bir çeltə nəfdən ötrü şorta-şorta Ordubada gedərdix.*

ÇENGƏL (Şəki) – dəstə. – *Axşamdı, hələ bi çəngə də ot bişməmişəm mallara.*

ÇENGƏL (Şəki, Zaqatala) – paltarasan. – *Paltınımı hordan, çəngəldən asıf keşdim içəri* (Şəki).

ÇENGİ (Şəki) – həyasız. – *Ho çengini hardan tanıyisən?*

ÇER (Cəbrayıl, Ordubad, Qarakilsə, Lerik, Salyan, Şərur) – çəp. – *Gözü çer olanda əyri görür* (Şərur).

ÇERİ (Göyçay) – bax **çer**.

ÇERTMAX (Şəki) – cücərmək. – *Sudan çıxannan sora toxumu ta: ki gözdü: rüx' o çertir, çertənnən sora aparif səpirix'.*

ÇERTMƏ (Şəki) – quş tutmaq üçün at tükəndən düzəldilmiş cələ. – *Qışda çertmə qururdu ağaşdərində altında uşaxlar, quş tutüy-dülər.*

ÇEŞ I (Ordubad) – xışla yumşaldılmış (torpaq). – *Qalxoççular həmməşə taxılı çəş torpağa səpillər.*

ÇEŞ II (Qax) – milçək sürfəsi.

ÇEŞAL (Dərbənd) – kisə. – *Üç çeşal buğda apardım değırməna.*

ÇEŞDƏX' (Basarkeçər) – səhər sağına.

ÇEŞO (Meğri) – sürünün səhər tezdən 2 saat müddətində otladığı vaxt, dövr.

ÇEŞİ (Zaqatala) – çəpgöz. – *Çeşi Məryəm bayax havurdeydi.*

ÇEŞMƏ I (İmişli, Lənkəran) – 1. göz (evə aiddir). – *Bi il iki çeşmə öy tikmişuğ;* 2. göz (balıq torunda). – *Torun çeşməsi dağılib, iplik gəti düzəldəg.*

ÇEŞMƏ II (Ordubad) – evin üstünə qoyulan tirlər arasındakı məsafə.

ÇEŞMEX' (Meğri) – burunun üstü. – *Qonunun çeşmeyinnən qan aldı dayım.*

ÇEŞNİ (Gədəbəy, Qazax, Lerik, Yardımlı, Sabirabad, Şamaxı, Şəmkir, Şuşa) – 1. şəkil, surət (Qazax, Sabirabad, Şəmkir). – *Qızın çeşnisi oyun yadında qalmadı* (Sabirabad); 2. naxış (Qazax, Şamaxı, Şuşa). – *Bu gəvənin çeşnisi yaxşısı* (Qazax); 3. nümunə (Gədəbəy, Şamaxı, Şuşa). – *Üş-dört xana çeşnisi var bizdə* (Gədəbəy); – *Bu xalının çeşnisin Gəncədən gətiriflər* (Şuşa); – *Bizzə Nabur xələrlərinin çeşnisi var* (Şamaxı).

ÇEŞT (Cəbrayıl, Böyük Qarakilsə, Qarakilsə, Qazax, Mingəçevir) – günorta. – *Gün çeşdə qalxıf* (Qazax); – *Laf çeştdə olanda iş gə:rsən da:* (Mingəçevir); – *Gün çeşd yerinə qalxmışdı* (Cəbrayıl).

ÇEYİL I (Borçalı, Kəlbəcər, Qazax, Qəbələ, Mingəçevir, Şahbuz, Şəki) – 1. bətaqlıq (Borçalı, Kəlbəcər, Qazax, Qəbələ).

– *Ora çeyildi, oraynan getmə* (Kəlbəcər); 2. bax **çayıl** (Şəki). – *Elə çeyil var ki, çox dərin olur* (Şəki).

ÇEYİL II (Daşkəsən, Gədəbəy) – bətaqlıqda bitən ot. – *Mal çeyili yiməz əməli* (Gədəbəy); – *Çeyil deyrix' dana, a bala, batdaxlıxda pitənə* (Daşkəsən).

ÇEYİLLİX' (Başkeçid, Borçalı, Çənbərək, Gəncə, Goranboy, Tovuz) – çoxlu çeyil (bax II) bitən yer. – *Həməşə su qaynıyan yer çeyilliy olar* (Borçalı); – *Buralar çeyillix'di, keşməy olmur, adamın ə:ği lilə batır* (Tovuz).

ÇEYNƏMƏ (Dərbənd) – hədik.

ÇEYNƏTÜKÜR (Oğuz) – çoxdanışan, çərənci. ◊ **Çeynətükürüy iləməğ** – çox danışmaq, çərəncilik etmək. – *Əli, çeynətükürüy iləmə, əl çək.*

ÇEYRİ (Əli Bayramlı) – çəpgöz.

ÇEYSİMMƏG (Biləsuvar) – lovğalanmaq. – *Adam varrı olanda çox çeysimməz.*

ÇEZİLMƏX' (Qazax) – özünü çəkmək. – *Çezilməx' yaxşı döy.*

ÇEZVƏR (Oğuz) – xətkəş.

ÇƏÇİX' I (Naxçıvan, İrəvan) – 1. qızıl boyunbağı (Naxçıvan). – *Çəçiyi olan çəçiy aparı* (Naxçıvan); 2. qadınların topuqlarına bağladığı muncuq. – *Sara çəçix' bağlayıb* (İrəvan).

ÇƏÇİX' II (Basarkeçər, Çənbərək, Qazax, Şərur, Şəmkir) – 1. atın qabaq ayaqları (Qazax, Şəmkir). – *At dal a:xları üsdə qalxıf çəçiyənə vurdu* (Şəmkir); 2. toyuğun dirnağı (Basarkeçər). – *Toyuğun çəçiyi qırılıf.* ◊ **Çəçix' atmax** (Şəmkir) – qabaq ayaqları ilə vurmaq, təpikləmək. – *At dal a:xları üsdə qalxıf çəçiyinnən vurur, ona de:rix' çəçiy atır.* **Çəçiyə qalxımax** (Qazax, Borçalı) – şahə qalxımax. – *At çəçiyə qalxdı, az qaldı məni yıxsın* (Borçalı).

ÇƏÇİX'LƏMƏX' (Qazax) – təpikləmək, qabaq ayaqları ilə vurmaq. – *Qoyma, at uşağı çəçix'lər.*

ÇƏÇİL (İmişli, Qazax, İrəvan) – dələmə. – *Çəçil çox şirin olar* (Qazax).

ÇƏDƏNƏ (İrəvan, Zəngibasar) – xırda, balaca (göz). – *Çədənə göz uşaxdı* (İrəvan).

ÇƏFƏR (Naxçıvan) – su süzmək üçün daş. – *O su süzülən daş çəfər adlanır.*

ÇƏFGƏN (Ucar) – miçətkən. – *Yayda bütün öylərdə cəfgən qurullar.*

ÇƏHLƏX' (Çənberək) – köhnə ayaqqabı. – *Çəhləyi əyğima:lıf eşiyyə çıxdım.*

ÇƏHLƏMAX (Ordubad) – sıxmaq. – *Tutu çəhləyib suyun çıxart.*

ÇƏHLİM I (Çənberək, Daşkəsən, Gəncə, İmişli, Qarakilsə, Qazax, Meğri, Ordubad, Şəmkir, Tovuz, Yevlax, Zəngilan) – 1. yol, cığır (İmişli, Qazax, Meğri, Tovuz). – *Qoyunu çəhliminən çəx', a bala, şəhə salma* (Qazax); – *Bu çəhliminən gedəcəxsan, qavağa: bir bulax çıxəcəx* (Meğri); – *Qoyunu çəhliminən aparerdix örüşə* (İmişli); 2. iz, ləpir (Daşkəsən, Gədəbəy, Gəncə, Zəngilan). – *Avçılar ayının çəhliminə düşüf mağarasına kimi getdilər* (Zəngilan); – *Canavarı çəhlimiynən gedif təfdix dərədə: – İt qoyunu çəhlimiynən tapif* (Gədəbəy); – *Taxilin qırağında mal çəhlimi var* (Gəncə); – *Malların çəhliminə tapdim* (Ordubad).

ÇƏHLİMNƏMƏX' (Şəmkir) – izləmək, izinə düşmək. – *Çəhlimnədim, gördüm heyvan gedif girif bağa.*

ÇƏHMƏ (Ağdam, Borçalı, Culfa, Goranboy, Karvansaray, Tərtər, Tovuz, İrəvan, Zəngilan) – bax **çəkmə**. – *Çəhmə şovradan çox bərk olar* (Borçalı); – *Büyük Vəligildə çəhmə yidix'* (İrəvan); – *Yarma çəx'dim qardaldan kirkirədə, çəhmə bişidim* (Karvansaray).

ÇƏHMƏCƏ (Şərur) – xörək adı.

ÇƏKAŞIX (Gəncə, Goranboy) – bahalı dəridən və məxmərdən tikilmiş qolsuz və yaxasız qadın paltarı. – *Çəkaşığı qoja arvadlar ge:nərdi* (Goranboy); – *Çəkaşığın tikişi söküldü* (Gəncə).

ÇƏKÇƏKİ (Gəncə, Şamaxı, Tovuz) – quş adı. – *Çəkçəki balaca quşdu* (Şamaxı).

ÇƏKƏCƏK (İmişli, Kürdəmir) – tapqır. – *Çəkəcəğin bərk çək atın* (İmişli).

ÇƏKƏCƏX' I (Şahbuz) – təndirin ağzına qoyulan taxta qapaq. – *Çəkəcəyi gəti, qoyax təndirin ağzına.*

ÇƏKƏCƏX' II (Şahbuz) – cınaq. – *Çəkəcəx' toyuxda olur, mərc əlayillər onnan.*

ÇƏKƏCƏX' III (Qarakilsə, Şahbuz) – gəvən bitkisi yığmaq üçün işlədilən alət. – *Çəkəcəynən bir yük gəvən yığdım* (Şahbuz).

ÇƏKƏCƏX' IV (Basarkeçər, Yardımlı) – dəstək (qarıda). – *Qarının çəkəcəyi çıxıf* (Basarkeçər).

ÇƏKƏLƏX' (Çənberək, Qazax, Tovuz, Zəngibasar) – bax **çəkələt**.

ÇƏKƏLƏT (Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – yüngül ev ayaqqabısı. – *A bala, çəkələtdəri mañə:ti, eşiyyə çixəjam* (Gədəbəy).

ÇƏKƏR (Kürdəmir, Şamaxı) – qorxu. – *Həş kimmən çəkərim yoxdu.*

ÇƏKƏRƏX' (Gəncə, Naxçıvan) – az-az. – *Çəkərəx' yi, tez-tez yi* (Gəncə).

ÇƏKİ (Basarkeçər, Borçalı, Goranboy, İmişli, İrəvan) – tapqır. – *Çəki olmasa yəhər aşar, atın belində durmaz* (Goranboy); – *Ə:; atın çəkisin bərkət* (Borçalı); – *Gəlin atın çəkilərin boşatdı* (İmişli).

ÇƏKİFDÖYMƏ (Şuşa) – uşaq oyunu adı.

ÇƏKİŞGƏN (Ağcabədi) – cınaq (toyuqda). – *Çəkişgəni məşdəşillər, so:ra qurullar;* – *Çəkişgəni çəkdiin, yadda gərəx' saxlıyasan.*

ÇƏKİŞMƏ (Şuşa) – uşaq oyunu adı.

ÇƏKİŞMƏG (Cəlilabad, Salyan) – mərc-ləşmək, mərc gəlmək. – *Üç gün qabağ arvadnan kişi çəkişmişdilər* (Cəlilabad).

ÇƏKİŞMƏX' (Cəbrayıl, Şəki) – bax **çəkişməg**. – *Bir qonaxlıxdan çəkişmişix', kim uduzdu verəcəx'* (Cəbrayıl).

ÇƏKİŞOTU (Ucar) – dərman bitkisi adı. – *Çəkişotu yarpağını yaranın üssünə qoyurux, yaranın çirkin çıxardır.*

ÇƏKMƏ (Gəncə, Naxçıvan, Ordubad, İrəvan) – xörək adı.

ÇƏKMƏÇÜ (Ağcabədi) – gönü döyüb hamarlamak üçün alət. – *Çəkməçünü vurursan gönə, gönün qırışın açır.*

ÇƏKMƏDUZ (Şərur) – çəkməçi. – *Çəkməduz çəhmə tikər.*

ÇƏKMƏG I (Cəlilabad) – çağırmaq. – *Yolda Sədəfi çox çəkdiğ, eşitmədi ki, eşitmədi.*

ÇƏKMƏG II (Cəlilabad, Yardımlı) – üyütmək. – *Aparun də:rmana dəni çəkün* (Cəlilabad).

ÇƏKUZANDI I (Goranboy) – quşatan, quş vurmaq üçün rezindən düzəldilən alət. – *Uşaxlar çəkuzandıynan quş vurullar.*

ÇƏKUZANDI II (Şamaxı) – ətdə olan qığırdağaoxşar damar. – *Çəkuzandıni kəs at bişigə.*

ÇƏKUZAT (Tərtər) – quşatan. – *Uşaxlar çəkuzatnan quş vurdular.*

ÇƏQƏLƏM (Zaqatala) – çiyələk.

ÇƏL (Ordubad) – tənəyin budağı. – *Mevin çəlin əyərxi, bağlarix.*

ÇƏLÇÖ:ÜR: ÇƏLÇÖ:ÜR ELƏMƏX' (Basarkeçər) – öljüb-biçmək, götür-qoy etmək. – *Çox çəlçö:ür elədim bir şey çıxmadi.*
◊ ÇƏLÇÖ:ÜRƏ SALMAX (Basarkeçər) – süründürmək, get-gələ salmaq. – *Məni niyə çəlçö:ürə salmısan?*

ÇƏLƏ (Bakı) – ərəbdovşanı. – *Bu gün bir dənə çələ tutdım.*

ÇƏLƏB (Əli Bayramlı, Quba) – arıq, zəif.

ÇƏLƏCOŞ (Hamamlı) – b a x **kələcös** I. – *A:z, dur bir çələços qayır yeax'.*

ÇƏLƏMBİR (Ağdam, Cəlilabad) – istiot. – *Mən həyətdən çoxli çələmbir dərdim* (Cəlilabad).

ÇƏLƏMİR (Dərbənd) – yeməli yabarı bitki adı. – *Səfər əmi çələmir dərməğa qəyələrə kitiiddi.*

ÇƏLİX' (Meğri) – ökilmək üçün kəsilmiş tənək çubuğu. – *Bizim qalxuz bu yıl üş yüz min çəlix' satdı.*

ÇƏLİQA (Meğri) – arıq, zəif. – *Çəliqa qış-darə: yaraşır enni tumən geyməx'.*

ÇƏLİMƏX' (Cəbrayıl) – hananın ərşlərini hamarılmaq, nizama salmaq.

ÇƏLİMSİZ (Şəki) – pis, xoşagəlməyən. – *Yaman çəlimsiz üşaxları var.*

ÇƏLLƏX' (Yevlax) – güclü, qüvvətli. – *Xanlar çəlləy adamdı.*

ÇƏLLƏŞMAX (Balakən) – çalışmaq, işləmək.

ÇƏLLƏŞMƏX' (Gəncə) – b a x **çəlləşmax.** – *Savahdan bəri bağda çəlləşirəm.*

ÇƏLO (Zərdab) – ölçü qabı. – *Nəcəf üç çəlo şahad aldı.*

ÇƏLP (Tovuz) – avar. – *Çəlpnən gəmiyi basıllar.*

ÇƏLTARİ (Şamaxı) – dərişlərin başlarına qoyduqları toxunma papaq. – *Bu çəltari tünd qaradı.*

ÇƏLVƏR (Çənbərək) – ocaq daşı. – *Qazanı çəlvərin üsdə qoy.*

ÇƏM I (Tovuz) – vaxt. – *Gejənin bu çəmində burda nə:zirsən?*

ÇƏM II (Cəlilabad, Salyan, Yardımlı) – imkan. – *Mən padşahın qızın sarayə gedəndə görmüşəm, çəmim yoxdı öni almağa* (Cəlilabad).

ÇƏM III (Ağcabədi) – suyun üzərində həlməşik şəkildə olan qurbağa sürfəsi. – *Çəm göy olur ot irəngində.*

ÇƏM IV (Qazax, Yardımlı, Tovuz) – girəvə, fürsət. – *Bələ çəm ələ tüşməz, get işini gör qutar* (Tovuz).

ÇƏM V (Salyan) – xoşa gəlməyən, ürəyə yatmayan. – *Çəmimi tutmayan paltarı gəyməməm.*

ÇƏM VI (Yardımlı) – üsul, qayda. – *Hər şəhün (şeyin) öz çəmi var.*

ÇƏMBƏRBAZ (Qax) – həyasız.

ÇƏMBƏRƏ I (Balakən, Basarkeçər, Göyçay, Oğuz, Şəki, Zaqatala) – arabanın və ya xışın qolunu boyunduruğa birləşdirən qayış və ya zəncir. – *Arabanın çəmbərəsi qurıldı; – Qayışdan da olurdu çəmbərə, cır tənəx'dən də olurdu* (Şəki); – *Çəmbərə boyunduruğa keçirilir* (Oğuz); – *Çəmbərnə yağladınmı?* (Göyçay).

ÇƏMBƏRƏ II (Borçalı, Gədəbəy) – mortalın ağzına dairəvi şəkildə tikilən çubuq. – *Çəmbərəsiz eymə oloymu, ay qız?* (Gədəbəy); – *Çəmbərə eymənin ağzını açır saxlıyer* (Borçalı).

ÇƏMBƏRƏ III (Bakı, Şamaxı) – təzək. – *Çəmbərə yekə təzəkdi* (Şamaxı); – *Çəmbərəyə ot vurdun?* (Bakı)

ÇƏMBƏRƏ IV (Gədəbəy, Tovuz) – araba təkərinin qövs şəkildə olan ağac hissələri. – *Təkərin çəmbərəsi palıddan qayrılar* (Gədəbəy).

ÇƏMBƏRƏ V (Zaqatala) – dəhrənin sapına keçirilən dəmir halqa.

ÇƏMBƏRƏK (Şamaxı) – xəstəlik adı. – *Çəmbərək soyuxdan əmələ gəlir.*

ÇƏMBƏRQUYRUX (Gəncə, Goranboy, Qazax) – zəhərli böcək. – *Uşağın əyağını çəmbərquyruş tişdeyif* (Qazax).

ÇƏMBƏRRƏNMƏK (Gəncə) – xoruzlanmaq, şəşələnmək. – *Elə də çəmbərrəndi ki, diyəsen nədi.*

ÇƏMÇİ I (Zaqatala) – səbət. – *Bir çəmçi üzüm gəti.*

ÇƏMÇİ II (Naxçıvan) – alaqdərən. – *O çəmçini mə: ver, alağ eli:rəm.*

ÇƏMƏN (Borçalı, Gəncə, Gədəbəy, Qax, Tovuz) – yabarı bitki adı. – *Biz çəmənini xörə: töküürüx' (Borçalı); – Çəməninin yaxşı iyisi var (Tovuz); – Dağdan çəmən yığ gəti (Gəncə).*

ÇƏMƏNGÜL (Cəlilabad) – təzək. – *Çəməngülü çuala yığallar.*

ÇƏMƏYOX (Borçalı) – pəncərə şüşəsində əmələ gələn tər. – *Eşix' soyuğ olur, içəridə isdi olur, onda uşşədə çəməyoğ olur.*

ÇƏMXƏMLİ (Qazax) – nazlı. – *Mallar çixər öriüşə, Quzu ənər əmişə. O çəmxəmli dilbərim. Bir gələydi görüüşə.*

ÇƏMİRƏ (Şəki) – duman, çən. – *Bir də gördün çəmirə basdı yarım dəyqada hər yeri.*

ÇƏMLƏMƏK (Salyan) – ustalıqla yanaşmaq, ələ almağa çalışmaq. – *Çəmli:b topa bi təpiy vırdım, qapıdan keşdi.*

ÇƏMRƏ (Qax) – b a x **çəmirə**. – *Çəmrədən biddənə dağ qorımmıy.*

ÇƏN (Cəbrayıl, Şamaxı) – b a x **çəm** III. – *Nohurun suyun çən basıb (Şamaxı); – Gölün üzü teyxə qurbağa çənidi (Cəbrayıl).*

ÇƏNALTİ (Cəbrayıl, Cənabək, Şəmkir) – boyunduruğun alt hissəsi. – *Öküz çənaltıyı qırdı, harava döşdə qaldı (Cənabək); – Boyunduruğun çənaltısı sindi (Şəmkir).*

ÇƏNBƏRBUYNUZ (Şəki) – buynuzu qabağa əyilmiş (heyvan). – *Çənbərbuyunuz kəli satdım.*

ÇƏNBƏRƏ I (Balakən, Şəki) – b a x **çəmbərə I**. – *Bizim arabanın çənbərəsi təzədi (Balakən).*

ÇƏNBƏRƏ II (Hamamlı, Qazax, Zaqatala) – b a x **çəmbərə II**. – *Tejənin çənbərəsin yuxarı tut, qatığı orya tökəm (Hamamlı); – Çənbərə təjənə lazımdı (Qazax).*

ÇƏNBƏRQUYRUX (Gəncə) – b a x **çəmbərquyrux**. – *Daşın altında çənbərquyrux var; – Çənbərquyrux vuran yerə tez duzdu qatıx sürt.*

ÇƏNÇƏNƏ (Cənabək, Qarakilsə) – duman. – *Çənçənə hər yeri basıf, göz-gözü görmür (Cənabək).*

ÇƏNÇƏRMƏ (Qazax) – duman. – *Çənçərmə genə hər yanı bürüdü.*

ÇƏNDƏLƏŞMƏX' (Bərdə) – sözləşmək, dalaşmaq. – *Cəmil mənim uşağımnan çəndələşif.*

ÇƏNDƏN (Qazax) – vacib. – *Sənin gəlməyin çox çəndən döyü.* ◊ **Çəndən olmaq** (Gədəbəy) – babatlaşmaq, babat olmaq. – *Oxarta yaxşı olmasa da, dünənnən çəndən oluf bir əz.*

ÇƏNDÜN (Yardımlı) – o qədər. – *Çəndün fikir vermə onə.*

ÇƏNƏ (Kəlbəcər) – taxılın dəyirman daşının boğazına tökülməsini tənzim edən qab. – *Dən çənədən tökülür də:rmənin boğazına.*

ÇƏNƏ-BAZAR: ÇƏNƏ-BAZAR ELƏMƏX' (Qazax) – mübahisə etmək. – *Çox çənə-bazar eləmə, basdı.*

ÇƏNƏBAZLUĞ: ÇƏNƏBAZLUĞ ELƏMƏĞ (Quba) – uzunçuluq etmək, çox danışmaq. – *Nə çənəbazluğ eliyəsən?*

ÇƏNƏÇÜRÜX' (Cəbrayıl, Füzuli) – çox danışan, zəhlətökən. – *Səlim çox çənəçürüyü adamdı (Cəbrayıl).*

ÇƏNG I (Ordubad) – lobya bitkisinin ağaca sarılan nazik hissəsi. – *Lobyanın atdığı çəng nəzix' tel kimin olur.*

ÇƏNG II (Bakı) – dırmıq. – *Çəngi bəri ver, yer çəngliyəcəgəm.*

ÇƏNGƏ (Quba) – ovuc içi qədər, ovuca yerləşən qədər. – *Bə:lidən bir çəngə götürüb apardım.*

ÇƏNGƏL I (Goranboy, Qazax, Şəki, İrəvan) – b a x **çəngəl**. – *Paltumu çəngəldən asıf keşdiz içəri (Şəki); – Paltarını çəngəldən as (İrəvan).*

ÇƏNGƏL II (Xanlar) – qoyun itin boğazına keçirilən dişli dairəvi dəmir. – *Çəngəl dəmirdən olur, ujlarına da bir əz polat qoyulur.*

ÇƏNGƏL III (Bakı, Daşkəsən, Şuşa) – 1. qarmaq (Bakı, Şuşa). – *Çəngəli gəti, quyudan vedrəni çıxardım (Şuşa); – Çəngəldə ətin olsun, müştəri özü gələr (Bakı); 2. tilov (Daşkəsən). – Balığı çəngəlnən tutuyulur.*

ÇƏNGİ (Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Kürdəmir, Şuşa, Zaqatala) – b a x **çəngi**. – *O, çənginin biridi, ona qoşulmasan yaxşıdı (Şuşa); – Çəngiyənən üz-üzə durmax yaxşı döy (Gəncə); – Xanım çəngidi (Zaqatala).*

ÇƏNGLƏMƏG (Bakı) – dırmıqlamaq. – *Çəngi bəri ver, yer çəngliyəcəgəm.*

□ **Çəng olmaq** (Bakı, Qafan, Ordubad) – qıç olmaq. – *Əlim çəng olup (Qafan); – Qara atımızın əl-ayağı çəng olub (Bakı).*

ÇƏNNƏMƏX' (Gəncə) – soyuqdəymə nəticəsində xəstələnmək (heyvana aiddir). – *Mənim kəlim çənniyif.*

ÇƏNNƏN (Cəbrayıl, Qarakilsə) – birdən-ikidən, hərdənbir. – *Çənnən biz həylə şeylərin həvəskarı dəylif.*

ÇƏP I (Şəki) – mis səhəng, güyüm. – *Çəp-dən havra bir az su tök.*

ÇƏP II (İmişli, Lənkəran, Mingəçevir, Salyan) – b a x **çəlp.** – *Nadir yaxşı çəp çəkir (Salyan); – Cavansan, çəpi sən al çək (İmişli).*

ÇƏP III (Bakı) – xallı. – *Bu gögərçin çəpd.*

ÇƏPÇİLƏMƏK (Zaqatala) – azacıq məşğul olmaq, qurdalanmaq. – *Çox işdəməsəm də çəpçiliyib gəldim.*

ÇƏPÇÜDAR: ÇƏPÇÜDAR ELƏMƏG (Cəlilabad) – çidarlamaq. – *Ati çəpçüdar elə, bırax kö:şəndə yesün.*

ÇƏPƏL (Qax, Zaqatala) – 1. pinti, natəmiz; 2. pis, xoşagəlməz.

ÇƏPƏLƏX' (Gəncə, Goranboy) – b a x **çəkələt.**

ÇƏPƏLLIX (Zaqatala) – pintilik. – *Çəpəllixdən əl çək.*

ÇƏPƏRƏ I (Bərdə, Mingəçevir, Zərdab) – balıq tutmaq üçün el toru. – *Bir çəpərədə dörd xaşəm balığı tutdum (Zərdab); – Çəpərəni gət gedəx' balıx tutax (Bərdə).*

ÇƏPƏRƏ II (Cəbrayıl, Yardımlı, Qarakilsə) – toyuğun qabırğa hissəsi. – *Çəpərəni özün ye, mə: ayrı at ver (Cəbrayıl).*

ÇƏPƏRƏ III (Ağdam, Qubadlı, Salyan) – tövlədə qoyun-quzu və ya buzov üçün düzəldilmiş yer. – *Çəpərəni qoyun-quzudan ötürün hörüllər (Ağdam); – Danaları sal çəpəriyə (Salyan).*

ÇƏPƏRƏ IV (Çənberək) – çubuqdan hörülmüş qapı. – *Çəpəriyi küzün ağzına qoy ki, quzu çıxmasın.*

ÇƏPƏRƏ V (Ağcabədi) – tavana döşənən qamış tərəcə. – *Çəpərəni əvin üsdünə hörül-lər.*

ÇƏPƏRƏ VI (Şahbuz, Şərur) – təndirə çörək yapmaq üçün taxta (Şahbuz).

ÇƏPƏRƏ VII (Qarakilsə) – çubuqdan hörülmüş ev əşyası. – *Çörəyi çəpərənin üsdə sula.*

ÇƏPƏN (Bərdə, Cəbrayıl, Gəncə, Qarakilsə, Oğuz, Şamaxı, Tərtər, Yevlax) – b a x

çəvkən. – *Çəpgən qano:zdan tikilirdi (Oğuz); – Nənəm çəpgən tix'dirif (Gəncə); – Çəpgəni tərəkəmələr gərdi (Tərtər).*

ÇƏPİ (Yardımlı) – çığ.

ÇƏPİX' (Cəbrayıl, Goranboy, Qazax) – çevik, cəld, diribaş. – *Lətif çox çəpiy adamdı (Goranboy).*

ÇƏPİŞDİX' (Gəncə, Qazax) – 10-15 qoyundan ibarət sürü. – *Bu kişinin üç çəpişdix' qoyunu var (Qazax).*

ÇƏPİŞLİG (Ağsu) – b a x **çəpişdix'.** – *Bəş çəpişlig qoyunum var.*

ÇƏPKƏŞ (Kürdəmir, Salyan) – avarçəkən. – *Çəpkəş lötkəni çəpnən sürür (Salyan).*

ÇƏPLƏMƏG (Yardımlı) – vurmaq, vurub gözünün altını qaraltmaq. – *Səni elə çəpliyərəm, özua gələmməssən.*

ÇƏPLƏMƏK (Lənkəran, Salyan) – avar çəkmək.

ÇƏR (İmişli) – çarx, təkər. – *Arabanın çəri sınıb.*

ÇƏRBƏND I (Şamaxı) – möhkəm saxlamaq məqsədilə arabit divarın arasına qoyulan ağac və ya taxta. – *Çərbənd divarı bərk sax-lar.*

ÇƏRBƏND II (Tabasaran) – yükü saxlamaq üçün arabanın yan hissələrinə keçirilən əlavə ağaclar. – *Piçan <ot> çux uldi ərbədə, çərbənd sindi.*

ÇƏRBƏNT (Dərbənd) – b a x **çərbənd II.** – *Çərbənt arabada dərz gətirməyə quyuladı.*

ÇƏRBƏT (Füzuli) – hasar. – *Çərbət çəkil-lər Xannarın qəbrinin ətrafına.*

ÇƏRCƏRİ (Şəki) – bitki adı. – *Bağda çər-çəri çoxdu.*

ÇƏRÇİ (Şərur) – xırdavatçı.

ÇƏRƏ I (Qax) – qoyunun son balası.

ÇƏRƏ II (Salyan) – doğuşdan əvvəl heyvanın ifraz etdiyi selik.

ÇƏRƏGDAR (Cəlilabad) – icarəçi. – *Çərə-ginə əkənnərə çərəgdar deytilər.*

ÇƏRƏGİNƏ (Cəlilabad) – icarə ilə. – *Adam vardı öz cütüynən, eləsi də vardı çərəginə əkərdi.*

ÇƏRƏX' (Culfa, Zəngilan) – 4 kq-lıq çəki daşı. – *A bala, çərəyi gəti, unu çəkim verim (Culfa); – Bir kəviz dörd çərəx'di (Zəngilan).*

ÇƏRƏKAN (Zəngilan) – turpəng (bitki).

ÇƏRƏKƏ I (Biləsuvar, Böyük Qarakilsə, Cəlilabad, Ordubad, Yardımlı, Zəngilan) – təsbeh. – *Çərəkə qocada da olar, cavannarda da* (Ordubad); – *Çərəkə, yani ki təsbi uzın oley, xırda-xırda muncuğ oley* (Cəlilabad); – *Çərəkəni əldə çö:ürüllər* (Biləsuvar).

ÇƏRƏKƏ II (Şəki) – bağlama, top. – *Çərəkə bağlı:f satarırlar ipəyi*.

ÇƏPƏKƏ III (Şəki) – kiçik, xırda odun parçası. – *Puçə yarıyan odun yoxdu, savağ erta də bir-iki dənə çərəkə qopardıf puş qalamışam*.

ÇƏRƏKİ (Quba) – payız armudu. – *Çərəkəyi yetişmişib*.

ÇƏRƏLTMƏ (İmişli, Şəmkir) – qoyun xəstəliyi adı. – *Çərəltmə otdan əmələ:lir* (Şəmkir).

ÇƏRƏN (Borçalı, Goranboy, Ucar, Zəngilan) – yabani bitki adı. – *Çərənən qurd şaxlıyırux* (Zəngilan); – *Çərənə gamış yaxşı ye:ir* (Ucar).

ÇƏRƏNGÜLƏ (Göyçay, İsmayılı, Kürdəmir, Sabirabad) – çərçivə. – *Damın çərəngüləsi xarabdı* (İsmayılı).

ÇƏRƏNGÜŞ (Qazax) – şana. – *Çərəngüş-nən soyrorıxdı samanı*.

ÇƏRƏÜŞ (Göyçay) – üstündə üzüm əzmək üçün qarğıdan toxunmuş tərəcə. – *Bizzər üzümü çərəüşdə əzərik*.

ÇƏRƏZ (Meğri, Ordubad) – 1. üzüm emal olunan yer (Meğri). – *Payız ayləri çərəzlər bir sa:t bekar ylmey* (Meğri); 2. bağbanın koması. – *Bağman çərəzdə yatıb* (Ordubad).

ÇƏRGÖV (Şamaxı) – kotana və ya arabaya qoşulan öküzlərin birinci cütü. – *Çərgöv ən qabaqkı öküzardı; – Bizim çərgövda gücdi kəllər qoşulur*.

ÇƏRGÖY (Gədəbəy, Xanlar) – b a x **çərgöv**. – *Çərgöy öküzdəri yaman yoruluf; – Öküüz haraveyi çəxmə:ndə çərgöy qoşoylar* (Gədəbəy); – *Çərgöyləri aşınan, bir əz ot-dasınar* (Xanlar).

ÇƏRGÜL (Kürdəmir, Lerik, Şamaxı, Şəki) – 1. dördkünc (Kürdəmir, Şamaxı). – *Bu öy çərgüldü* (Şamaxı); 2. üçkünc, üç-bucaq şəklində (Şəki). – *Ağı, çiti çərgül kesif bağlardıx başımızə, qasınqa-zad hindi çıxıfdu* (Şəki).

ÇƏRHAYA (Beyləqan, Qazax, Laçın, Yevlax) – həyasız. – *Qonşumuzun arvadı çox çərhayadı* (Beyləqan); – *Sona kimi çərhayə yer üzündə olmaz* (Laçın).

ÇƏRHƏLQƏ (Cəbrayıl) – cilovun atın ağzına keçirilən dəmir hissəsi. – *Yüənin çər-həlqəsi yoxdu*.

ÇƏRİ (Qax) – uşaq. – *Bi dəstə çəri tokulup öyniylə*.

ÇƏRK (Cənubi Azərbaycan) – çubuqdan hörlülmüş aşızən. – *Çərkin çubuxları sınıb, aş sızmax olmur*.

ÇƏRMƏKİ (Göyçay, Lənkəran, Şamaxı, Şuşa) – gönü döyüb hamarlayan bürünc alət. – *Çərməkini itirmişəm, bilmirəm gönü neyə döyüm* (Şuşa); – *Çərməkini yavaş vur, sınar* (Lənkəran).

ÇƏRÖ:ÜZ I (Ağdam) – b a x **çərəüş**. – *Bu il üzüm əzməyə bir yaxşı çərö:üz qayırdım*.

ÇƏRÖ:ÜZ II (Ağcabədi, Mingəçevir) – cəfəri. – *Çərö:üzü doğaya, dolmuya töküürü* (Ağcabədi).

ÇƏRRƏNGUŞ (Qazax) – b a x **çərəngüş**. – *Çərrənguşun qanadı qırıldı*.

ÇƏRT (Ağdam, Şuşa) – ləpəsi çətin çıxan (qoz). – *Bu qozdar çərdi, yeməy olmur* (Şuşa); – *Aldığım qozun hamısı çərdi, içi çıxmır* (Ağdam).

ÇƏRTİDƏ (Cəbrayıl, Qarakilsə) – dikbaş. – *O, çərtidənin biridi, söz götüməz* (Cəbrayıl).

ÇƏRTİDƏMƏX' (Laçın) – hirsələnmək, hövsələdən çıxmaq. – *Salmanın sözü Məmişin xoşuna gəlmədi, birdən çərtidədi*.

ÇƏRTİDƏNƏK (Kürdəmir, Salyan) – çinadan. – *To:uğun çərtidənəyinnən şüşə çıxdı* (Kürdəmir).

ÇƏRTƏMBEL (Gədəbəy) – əsəbi. – *İrəsinin gədəsi yamanca çərtəmbelmiş*.

ÇƏRTMAX (Şəki) – b a x **çərtmax**. – *Sudan çıxannan sora toxum ta ki, gözdü:rux çərtir, çərtənnən sora səpirux*.

ÇƏRTMƏ I (Çənbərek) – dayaq. – *Alma əmzim-əmzimdi, altıdan çərtmə vurulmasa sınajax*.

ÇƏRTMƏ II (Laçın) – b a x **çərtmə**. – *Mənim çərtməmə bir sərcə düşüb*.

ÇƏRTMƏG I (Cəlilabad, Yardımlı) – itiləmək. – *Bağlo:ci <ülgücü> çərtəndə daşdan ot parrardı* (Cəlilabad).

ÇƏRTMƏG II (Salyan, Yardımlı) –deşmək, qan almaq. – *Çıvanı çərtmə, vaxdında özi deşiləcəg* (Salyan); – *Uşəğ qızmalı <qızdırmalı> olanda çərteylər* (Yardımlı).

ÇƏRTMƏX' I (Cəbrayıl, Şuşa) – yonmaq. – *Pıçağı ver mə:, bı qırandaşu çərtim* (Cəbrayıl).

ÇƏRTMƏX' II (Cəbrayıl, Şəki) – bax **çertmax**. – *Soğan indi-indi çərtir hələm* (Cəbrayıl).

ÇƏRVƏND I (Şəki) – arabanın yan hissələrindəki köndələnlər uzun ağaclar. – *Calılar taxılan hissədi çərvənd aravada*.

ÇƏRVƏND II (Basarkəçər) – damın baca-sının ağzına qoyulan çərçivə. – *Bajanın çərvəndi çürüyüf*.

ÇƏRVƏND III (Tovuz) – bağın kiçik qarpısı. – *Ay Hamaya, çərvəndi bağla, qoyun orya keşməsin*.

ÇƏRVƏT (Ucar) – bax **çərvənd** III. – *İstiyirəm u çərvəti sökəm*.

ÇƏRVƏTDƏMƏX' (Ağdam) – ağacdan ağıl düzəltmək. – *Buranı malçün çərvətdəməy lazımdı*.

ÇƏŞBƏND (Quba) – zirək, cəld. – *U ki cıvan adamlar var, hamısı çəşbənd adamlardı*.

ÇƏSPƏR (Quba) – qonşu yerləri bir-birindən ayıran nişan, mərz. – *Bizin yərlərimizin çəspəri ülmüyədü*.

ÇƏT (Şahbuz, Şərur, Zəngibasar) – taxılın içində olan zibil. – *Aldığım dənin çəti çoxdu* (Şahbuz).

ÇƏTDANQUŞ (Ordubad) – ot adı. – *Bir şələ çətdanquş topladı*.

ÇƏTƏGİZ I (Cənubi Azərbaycan) – ağac xəstəliyi. – *Bı il çətəgiz bizim ağacı xarab elədi*.

ÇƏTƏGİZ II (Cənubi Azərbaycan) – bitki adı. – *Bı qucağ çətəgiz yığdım*.

ÇƏTƏMƏ (Balakən) – bostanda, tarlada şax-budaqdan düzəldilmiş yer. – *Bostanda çətəmə qurmuşam, gecələr orda yatıram*.

ÇƏTƏN I (Cəbrayıl, Füzuli, Göyçay, Xanlar, Ucar, Zəngilan) – nazik qarğıdan hörülmüş aşızən. – *Çətəni balaca-balaca qarğıdan toxerix* (Zəngilan); – *Aşu çətənnən süzülər* (Göyçay); – *Çətəni bəri gəti, aşu süzüm* (Füzuli); – *Mən çətən toxudum* (Cəbrayıl); – *Düyünü çətənin üsdünə tökdüm* (Ucar).

ÇƏTƏN II (Naxçıvan) – çöldə quzuları saxlamaq üçün qarğı ilə hörülmüş yer. – *Quzuları qat çətənə*.

ÇƏTƏN III (Cəbrayıl, Qazax, Şərur) – keyli. – *Onun bir çətən külfəti var* (Qazax).

ÇƏTƏN IV (Axalsxi) – çubuqdan hörülmüş qarğıdalı anbarı. – *Çətəndə taxıl var*.

ÇƏTƏN V (Başkeçid, Tovuz) – qarğı. – *Dammızın üsdünə hələ çətən düşməmişəm* (Tovuz).

ÇƏTƏN VI (Şərur) – saman daşımaq üçün arabanın yan tərəflərinə qoyulan qarğıdan toxunmuş tərəcə.

ÇƏTƏNƏ I (Ağdaş, Daşkəsən, Gəncə, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Tərtər, Tovuz) – ləpəsi çətin çıxan (qoz). – *Gətdiyin cöyüzün çoxu çətəneydi* (Daşkəsən); – *Çətənə qozun ləpəsi çəxmür* (Gəncə); – *Bu qozun hamısı çətəneymiş, döyməynən qırılmer* (Qazax).

ÇƏTƏNƏ II (Şərur) – daryabənzər toxum. – *Çətənəni Xıdıraxırda* (Xıdır Nəbi) *qavırrıx*.

ÇƏTƏNNƏMƏK (İrəvan) – arabanın dörd tərəfini palazla örtmək, tutmaq. – *Harabanı çətənnə, gedif saman gətirək*.

ÇƏTMƏ (Oğuz) – bax **çertmə**. – *Çətmiyə yiməx' qoyur uşaxlar bağda, quş gəlif yə:ndə ya dimdiyinnən, ya da ayaxlarman düşür hora*.

ÇƏVİRCƏX' (Zəngilan) – çörək çevirmək üçün işlədilən nazik çubuq. – *Çəvirçəyi uzat mə: çörəyi çəvirim*.

ÇƏVİRMƏ (Quba) – kiçik bağça. – *Çəvirçiyə mal girmişdi*.

ÇƏVKƏN (Cəbrayıl) – qolsuz qadın pal-tarı. – *Zümrüdə bazardan bir çəvkən al gəti*.

ÇƏVLİK (Cənubi Azərbaycan) – tuluğun ağzına taxılan ağac. – *Çəvlik tuluğun ağzını saxlıyır*.

ÇƏVRƏKÜÇ (Kürdəmir) – oxlov. – *Bajım çəvrəküşən yuxa çevirirdi*.

ÇƏYİL (Ağbaba) – çəpər, hasar. – *Bu çəyil Əhmədindi*.

ÇƏYLƏMƏĞ (Yardımlı) – qarışdırmaq. – *Palçığı çəyliyəndə yaxşı oley*.

ÇİĞ I (Biləsuvar, Göyçay, İsmayılı, Ucar) – 1. qarğı aşızən (Biləsuvar, Göyçay). – *Çiğ qarğıdan qayrılır* (Biləsuvar); 2. səbət toxumaq üçün uzununa 4 və ya 8 bərabər hissəyə bölünmüş qarğı (Göyçay, Ucar). – *Çəvərə*

toxumağcun Əli çığ düzəldir (Ucar); 3. xırda qarğı, qamış (İsmayılı). – *Ay uşağlar, bir az çığ gətirün* (İsmayılı).

ÇİĞ II (Qazax) – tamam. – *Sünbül çığ dəndi*.

ÇİĞI-BİĞI (Ucar) – uşağ oyunu adı. – *Çığı-bığıda dörd-beş uşağ olur*.

ÇİĞLAMAX (Ağdaş, Ucar) – qarğını uzununa 4 və ya 8 bərabər hissəyə bölmək. – *Əli qarğı çığılıyır* (Ucar).

ÇİĞNAMAX (Gəncə, Goranboy, Qazax, Şəmkir, Tovuz, Zaqatala) – tapdalamaq, ayaqlamaq. – *Sarı topraq gətirif içinə bir az keçi qılı da qatıf çığınyıllar, sonıra təndir qayrılıllar* (Goranboy); – *Taxılı təmiz çığınyıllar* (Gəncə); – *Keçəni, yunu palaza püküf çığınyıllar* (Qazax).

ÇIX (Culfa) – təndirə çörək yapmaq üçün söyüd çubuqlarından toxunmuş alət. – *Şiv yığışam, çix toxuyacam*.

ÇIXACAĞ (Salyan, Yardımlı) – b a x **çixacax II**.

ÇIXACAX I (Basarkeçər) – pilləkən. – *Uşağı qoyma, çixacaxdan yıxılar*.

ÇIXACAX II (Ağdaş, Cəbrayıl) – hadisə. – *Sən başında bir çixacağ olmalıdı* (Cəbrayıl).

ÇIXACAX III (Zəngibasar) – evin kəndərində ayaqqabı çıxardılan yer.

ÇIXCÖYÜR (Çənberək) – sınıq-salxaq. – *Çixcöyür harava qoşuf gedəmmərəm kin, xəsərrətçiliy ola*.

ÇIXDAŞ I (Bərdə) – nimdaş, köhnə. – *Bir çixdaş qazan ver maña, aparım işdədim*.

ÇIXDAŞ II (Ağcabədi) – yunun darana bilməyən keyfiyyətsiz hissəsi. – *Çixdaş yorqana da qoyulur*.

ÇIXMAYARA (Naxçıvan, Şahbuz) – sızanaq. – *Çixmayara elə tez çıxır, tez də sönür* (Naxçıvan); – *Bu elə tex çıxır, tez sönür, onunçün çixmayara de:llər* (Şahbuz).

ÇIXMAZ (Hamamlı) – yersiz, düşünülməmiş. – *Nə çixmaz söz danışərsən, adamın əti tökülər*.

ÇIQQA I (Gəncə) – çələng. – *Bəsdə sənə çax'diyim zəhmət, başıma çiqqa qoyuyajaxsañ ha*.

ÇIQQA II (Lənkəran) – pipik. – *Çiqqası uzun xoruzum var*.

ÇIQQILI (Ağbaba, Culfa, Goranboy, Mingəçevir) – kiçik, xırda. – *Quzu yap çiqqılıdı* (Culfa); – *Bir çiqqılı işdən ötrü savaşağ olmaz* (Ağbaba).

ÇIQQIRIX (Cəbrayıl, Gədəbəy) – səs. – *Uşax sə:rdən oynuyur, heş çiqqırığı da çixmir* (Cəbrayıl).

ÇIQQIŞ (Ordubad) – xırda odun. – *Biz hırda oduna çiqqış deyərük*.

ÇILAR (Hamamlı) – b a x **kilar**. – *Çıların haçarı arvaddadı*.

ÇILDIR (Borçalı) – çayın su çıxmayan qurumuş yeri, hissəsi. – *Haraveynan sudan keçərsən, çıldırda saxlamağ olar*.

ÇILDİRRAMAX (Şəhur) – b a x **çıldırратmax**.

ÇILDİRRATMAX (Cəbrayıl) – sıçratmaq. – *Suyu çıldırратdı, üsdüm bilandı*.

ÇILXA (Lənkəran, Yardımlı, Tovuz) – tamam, tamamilə. – *Ət çılxa yağdı*. (Tovuz)

ÇILXIÇAPAR (Zaqatala) – yarasa. – *Çıl-xıçapar uçdu*.

ÇILXO (Bakı) – b a x **çılxa**.

ÇİLİMPİRRİX (Şəmkir) – kolluq. – *Bura çox çilimpırrıxdı, yeriməy olmur*.

ÇİLPAKLIX (Culfa, Qazax, Şəhur) – paltar. – *Qışda adama çilpaxlıx lazımdı* (Şəhur); – *Çilpaxlıx alajam uşaxlara* (Qazax).

ÇİLTAN (Zaqatala) – ağacdölen. – *Çiltan səsidir*.

ÇİMÇİX (Kəlbəcər) – çöl quşu adı. – *Çımçix dağ yerrərində çox olur*.

ÇİMXİR (Goranboy, Tovuz) – xalis. – *Zəhrənin donu çımxır ipəx'di* (Tovuz).

ÇİNİX (Lerik, Yardımlı) – xəsis. – *Çınxun biridü, heç nəyə qıymey* (Yardımlı).

ÇİNQI I (Ağcabədi, Gədəbəy, Şəmkir, Tovuz, Zəngibasar) – qığılcım. – *A:z, ayna <o yana> dur, çinqı üsdä: düşər yanarsan* (Ağcabədi); – *Ay oğul, qoyma:η çinqı düşdü tayya* (Gədəbəy).

ÇİNQI II (Gədəbəy) – nadinc. – *Əlinin uşağı bir çinqıdı, qəl qörəsin*.

ÇİNQIL (İsmayılı, Quba) – itburnu meyvəsi. – *Çinqıl dərməna yaxsıdı* (Quba).

ÇİNQIR I (Ağbaba) – vedrə. – *Çinqırın qulpu qırıldı*.

ÇİNQIR II (Masallı) – b a x **çinqı I**.

ÇINQU (Cəlilabad) – b a x **çinqı I**. – *Ocağ qaleydüg, çinqu çixeydü gəl görəsən*.

ÇINTIR (Zəngibasar) – yavan, yağsız. – *Bu ət tamam çintırdı.*

ÇIPALIX (Laçın) – yüngüllük. – *Öz aramızdı, onda çıpalıx var.*

ÇİPAR (Qarakilsə) – xal-xal. – *İnəyin, öküzün xal-xal olanına çıpar deyillər.*

ÇİPRINMƏĞ (Yardımlı) – cəld tərpen-mək. – *Çıprın bu amanatı çatdır gə.*

ÇİPXİLIX (Qax) – xırda ağaclı sıx meşə.

ÇİPIRTI (İmişli, Kürdəmir) – çırpı. – *Çı-pırtı yığ ocağı alışıdır (İmişli).*

ÇİPIRTMAX (Ağbaba, Cəbrayıl, Qarakilsə, Laçın, Zəngilan) – bax **çapıtmax**. – *Qəpiyə gələn sa:t dəhriyi çıptıdı (Zəngilan); – Yanımnan müşduğumu nətə:r çıptıdisa, heş bilmədim (Qarakilsə); – Qonşunun otunnan bir əz çıptıdım (Cəbrayıl).*

ÇİRA (Qazax, Şəmkir, İrəvan) – qara çıraç. – *Əvvəl çıra olur, sora ləmpəydi, indi tay bu işıqlar oluf (Şəmkir). – Çıranın piltəsi qurtuluf, bir piltə eş (İrəvan).*

ÇİRABOĞAZI (Gəncə) – qif.

ÇİRXBAN (Şahbuz, Zaqatala) – bax **çırabban**. – *Çırax çıraxbanın üsdündədi (Şahbuz); – Çırağı gəti, qoy çıraxbana (Zaqatala).*

ÇİRAMAX (İmişli) – salmaq. – *Gördüm ki, yox, quzunu ağıla çıraxe:flar.*

ÇİRAPA (Göyçay) – çıraç qoyulan yer, çıraçaltı. – *Çıramı çırapanın üssə qoy.*

ÇİRCİR I (Qəbələ) – çıraç. – *Bəji, çırçırı yandır seyvana qoy, qonaxlar gəlillər.*

ÇİRCİR II (Qazax) – şələlə.

ÇİRCİRT (İmişli) – quş adı. – *Bir çırçirt yuası var orda.*

ÇİRX (Balakən) – bədənin qurşaqdan yuxarı hissəsi. – *Qardaşın çırıxı emidi.*

ÇİRİXDİRMƏX (Naxçıvan) – karıxdırmaq, çəşdirməq. – *Niyə çırıxdırırsan, qoymursan diyim.*

ÇİRİNTİLIX (Qazax, Oğuz, Tovuz) – 1. ariq. – *Bu il heyvanların hamısı çırıntılıxdı (Tovuz); – Mən çırıntılıx ətə pul vermərəm (Oğuz); 2. yağsız. – Bu ət çox çırıntılıxdı; – Bu daneyin əti yaxşı olmaz, çırıntılığ olax (Qazax).*

ÇİRNA I (Mingəçevir, Zərdab) – əkin üçün yararlı olmayan (yer). – *Bu yer çox çırna yerdi (Zərdab).*

ÇİRNA II (Ağcabədi) – çör-çöp. – *Sahədə çırna dənne:rəm.*

ÇİRNA III (Ağsu) – kol.

ÇİRNALIX (Ağsu) – kolluq. – *Arxın bırıası yaman çırnalıxdı.*

ÇİRNO:UX (Çənberək, Hamamlı) – şırnaq. – *Çırno:uxdan qazanı suynan doldudum (Çənberək).*

ÇİRPACAX (Ordubad) – bax **çırpaquc**. – *Çırpacağı aparım, yun çırpım gətirim.*

ÇİRPAĞAC I (Cəbrayıl) – meyvə çırpmaq üçün uzun ağac. – *Bayram çırpağacnan qoz çırpırdı.*

ÇİRPAĞAC II (Tərtər) – bax **çırpaquc**. – *Çırpağacnan yun çırpırx.*

ÇİRPAQUC (Salyan) – yun çubuğu. – *Çırpaquc heyva ağacınnan olur.*

ÇİRPANAX (Meğri, Zəngilan) – bax **çırpağac**. – *Çəvizi çırpanağnan çırperix (Zəngilan).*

ÇİRRİ (Qazax) – 1. kök, yağlı. – *Yox, arıx döylü, çırri heyvandı; 2. məc. varlı, dövlətli. – Meyti kişi çırırdı, istəsə yaxşı toy eliyə bilər oğluna.*

ÇİRT (Cəbrayıl) – bərk (tütün). – *Seydəli kişi çirt təmbəki becərir.*

ÇİRTDAX I (Göyçay) – qıgılıcı. – *Oxandan çırttax çıxır.*

ÇİRTDAX II (Ağdam) – günəbaxan tumu.

ÇİRTDAMAĞ I (Salyan, Yardımlı) – sıçramaq, kənara tökülmək. – *Biyaz <bir az> kənarada durun, su üssüzə çırtdıyar (Salyan); – İsdı sacun üsdünə noxudı tökəndə çırtdey (Yardımlı).*

ÇİRTDAMAĞ II (Salyan) – dözə bilməmək. – *Uşağ çətinniy görmüyüf, hər işə çırtdıyır.*

ÇİRTDİĞ I (Cənubi Azərbaycan) – itdir-səyi. – *Gözümə çırtdığ çıxıb.*

ÇİRTDİĞ II (Cənubi Azərbaycan) – bitki adı. – *Çırtdığı toxumu göy olanda yeyillər.*

ÇİRTİM (İsmayılı) – lovğa. – *Əcəb çırtım qızın var.*

ÇİRTMAĞ (Salyan) – xırda-xırda doğramaq. – *Şorun üsdünə bi az soğan çırtson daddı olar.*

ÇİRTMAX I (Zəngibasar) – yonmaq. – *Ağadın udzunu çırtmasan, yaxdızı oturmaz.*

ÇİRTMAX II (Şəhur) – cücərmək. – *Toxum hələ təzə-təzə çırtır.*

ÇITDAX (Kürdəmir, Şəki) – b a x **çirt**dax I. – *Piləyəndə otu çitdax vərir* (Kürdəmir).

ÇITIX I (Barana, Qazax) – xırda doğranmış odun. – *Çitixnan ojax qalerix* (Qazax).

ÇITIX II (Gəncə) – çirtma. – *Qarpızı çitixnyan vuruf seçir*.

ÇITIZMAX (İsmayılı, Mingəçevir, Şəki) – andırmaq, xatırlatmaq. – *Mən o əhvalatı anama çitizdim* (İsmayılı).

ÇITQA (Lənkəran) – sızanaq. – *Sənin üzivi çitqa basıb ki*.

ÇITQI (Tovuz) – samovar üçün xırda doğranmış odun parçası. – *Gülüyə de, sımavara bir-iki çitqi tullasın*.

ÇITMIX (Şəur) – çirtma, çirtıq. – *Mən çitmix çalıyam*.

ÇITRAX (Xanlar, Qazax) – bol, çox, həddindən artıq. – *Alma çitrax gətirif* (Xanlar).

ÇIZĞIRMAĞ (Yardımlı) – fəvvərə vurmaq. – *Oyənnən turbə partdeyib, su çizğirey*.

ÇİBƏRDƏK (Ağbaba) – zəif, gücsüz.

ÇİBİN I (Lerik, Yardımlı) – milçək.

ÇİBİN II (Masallı, Yardımlı) – bal arısı. – *Üç yeşik çibin saxlıram* (Masallı).

ÇİÇƏ I (Kəlbəcər, Kürdəmir, Mingəçevir, Salyan) – təzə. – *Qıza çiçə paltar tikdilər* (Kəlbəcər).

ÇİÇƏ II (Şəur) – əmi və ya dayıarvadı.

ÇİÇƏ III (Yardımlı) – gözəl, qəşəng. – *Neynəg, sən çiçə ol, mən xixə* (kifir, eybəcər).

ÇİÇƏX' (Hamamlı) – qoyun xəstəliyi adı. – *Çiçəx' azarı qoyunu yaman qırır*.

ÇİÇƏX'SUYU (Gəncə, Xanlar, Şahbuz) – taxıla verilən ikinci və ya üçüncü su. – *Taxılın ikinci suyuna diyərix' çiçəx'suyu* (Şahbuz).

ÇİÇƏLƏ (Lənkəran) – yağsız (ət).

ÇİDARRI: ÇİDARRI OLMAX (Gəncə, Xanlar) – məc. məşğul olmaq, başı işə qarışmaq. – *Orda çidarrı olmasam, siznən çox danışardım* (Xanlar).

ÇİG I (Dərbənd, Tabasaran) – b a x **çiy** II. – *Saba-saba bağçeyə girməğ ulməyədu çigdən* (Dərbənd).

ÇİG II (Dərbənd) – b a x **çiy** IV. – *Dolmiyə qatığa gəlmişdi, qatığ yoxudu çig vərdim*. – *Qeyməğın dibinnən çıxana çig diyədig*.

ÇİG III (Dərbənd, Tabasaran) – çiskin, narın yağış.

ÇİGİRTGƏ (Ordubad) – kitrə. – *Mənə ağacdən çigirtgə qopar ver*.

ÇİGLƏMAĞ (Dərbənd) – çiskinləmək. – *Bayır çigliyadı*.

ÇİGYƏN (Quba) – yermalması.

ÇİĞRİÇ (Quba) – dırmıq.

ÇİXLIX' (Şəki) – örtük, çexol.

ÇİKİLƏ (Başkeçid, Borçalı) – baş yaylığı. – *Çikilənin uzunu iki arşın, eni üç çərəx' olor, arvaddar başdarına bağle:llar* (Borçalı).

ÇİL (Ağdam, Kəlbəcər, Oğuz, Zaqatala) – vəhşi qaz. – *Çil talalarda olur, hər sa:t insana yaxın gəlmir* (Oğuz).

ÇİLÇİRƏ (Şəki) – çıraç. – *Ağ demirdən qə:rilər demirçilər çilçirəni*.

ÇİLƏ I (Salyan) – çeçələ barmaq.

ÇİLƏ II (Salyan) – doğuşdan sonrakı qırx-günlük müddət (qadına aid).

ÇİLƏDAĞ (Ağdam, Bərdə, Tabasaran, Zəngilan) – dərman bitkisi adı. – *Çilədəği sınığa qoyullar* (Zəngilan); – *Çilədəği yəl ulan adam pişirib u yəl ulan yerinə buğın vərədü* (Tabasaran).

ÇİLƏDƏNDİX' (Cəbrayıl, Zəngilan) – çinədan. – *Toyuğun çilədəndi: teyxə daşdı* (Zəngilan).

ÇİLƏDİ (Bakı, Kürdəmir) – uşaq oyunu adı. – *Çilədi oynamaxdan ə:qqabını dağıtdın* (Kürdəmir).

ÇİLƏX' (Borçalı) – nəsil. – *Məhəmməd bizim çiləx'dəndi*.

ÇİLƏKƏN (Cəbrayıl, Çənbərək, Qazax, Oğuz, Tovuz, Zəngilan) – axar suyun qabığına yığılan çör-çöp, zir-zibil. – *Arxın çiləkənin təmizdə, su yaxşı gessin* (Zəngilan); – *Su qajdarını çiləkənnən təmizdəsən itgi olmaz* (Tovuz).

ÇİLƏKƏNNƏMƏX' (Cəbrayıl, Qazax, Tovuz) – çör-çöplə dolmaq, zibillənib tutulmaq (su arxlarına aiddir). – *Oğul, su kəsildi, yəqin qaj (arx) çiləkənniyif* (Tovuz); – *Suyun qavağı çiləkənneyir, arxdan daşer* (Qazax).

ÇİLƏMƏK (Şamaxı) – tumurcuqlanmaq. – *Ağajdar çileyib*.

ÇİLƏSƏR (Gədəbəy) – işlədilmiş suyun evdən çölə axması üçün düzəldilmiş kiçik arx, şırım. – *Çiləsəri təmizdə:η kin, su axif gessin öydən*.

ÇİLİX' I (Daşkəsən) – yəhərin altından altın belinə qoyulan keçə, tərlik. – *Çiliyi atın belinə qoyollar yəhəri basmasın.*

ÇİLİX' II (Çənbərək) – evin tavanındakı tirlərin üstünə düzülən gödək ağaclar. – *Bir burusdan kəsdim üş çilix' çıxdı.*

ÇİLİX'BURNU (Füzuli, Goranboy, İmişli, Laçın, Şəmkir, Şuşa) – yabani bitki adı. – *Çilix'burnu qarə:tdan yararrıdı* (Şəmkir); – *Quzunu oriya apar, çilix'burnu var, otdasın* (İmişli).

ÇİLİNG I (Quba, Şamaxı) – calağ, qələm. – *Biyil yüzətən tək çiliyim qurudu* (Şamaxı).

◊ **Çiling vurmağ** (Quba) – calamaq, calağ vurmaq. – *U ağaca ki çiling vurarduş, unda gec düşədü bəhərə.*

ÇİLİNG II (Zaqatala) – nağara çubuğu. – *Nağarıya çiling kəsir.*

ÇİLİS (Lənkəran, Meğri, Salyan) – xəsis. – *Yaxşı adam çilis olmaz* (Salyan); – *Gör Fəhərat necə çilisdə ki, nənəsinə bir payı da qıymır versin* (Meğri).

ÇİLLƏKƏN (Gəncə, Xanlar) – selin gətirdiyi iri kötük və ya ağac. – *Selin gətirdiyi yekə ağaca çilləkən deyrix'* (Xanlar).

ÇİLLİTMƏG (Yardımlı) – oğurlamaq. – *Bi yerə şəh (şey) qoyməlü döğü, u sa:t çillideylər.*

ÇİLMƏÇİLİX' (Yevlax) – çilingağac (oyun adı). – *Uşaxlar qapıda çilməçiliyi oynu:llar.*

ÇİLOSSƏN (İsmayilli, Şamaxı) – aşıüzən.

ÇİLO:UT (İmişli) – çalağan. – *Çilo:ut cüca aparır.*

ÇİLPƏX' I (Cəbrayıl) – parça qırığı. – *O çilpəx'lərdən bir-ikisin gəti mə:*

ÇİLPƏX' II (Cəbrayıl) – qaymağın üzündəki nazik təbəqə, qat.

ÇİM I (Ağcabədi, Bakı, Daşkəsən, Goranboy, Xanlar, Kürdəmir, Qazax) – tamam, tamamilə. – *Ət çox yağlı olanda de:rix' çim yağdı* (Goranboy); – *Xüreg lap çim yağdı* (Bakı); – *Ət çim yağdı* (Daşkəsən).

ÇİM II (Salyan) – dəfə, kərə. – *Yayda gündə bi çin yatır.*

ÇİMÇƏLƏŞMƏX' (Ağbaba, Şərur) – ürpəşmək. – *Qorxudan ətim çimçələşir* (Ağbaba).

ÇİMÇƏMMƏX' (Şuşa) – iyirənmək. – *Adam hər şeydən çimçəmməz.*

ÇİMÇİNMƏK (Ağsu, Kürdəmir) – bax **çimçəmməx'**. – *Xörəkdən tük çıxdı, yap çimçindim* (Kürdəmir).

ÇİMƏSİL (İsmayilli) – itburnu. – *Çiməsildə vitamin çox olur.*

ÇİMLDƏŞMƏX' (Tovuz) – ürpəşmək. – *Qorxumnan bədənim çimildəşdi.*

ÇİMİLLƏŞMƏX' (Ağbaba) – qaynamağa az qalmaq, qaynama ərəfəsinə çatmaq. – *Çay çimildəşir.*

ÇİMİR (Gədəbəy, İsmayilli, Kürdəmir, Qazax, Meğri, Salyan, Şamaxı, Şəki, Şəmkir, Tovuz) – mürgü. – *Gözümə tezəcə çimir getmişdi, gəlif çə:rdılar* (Şəki); – *Bu gecə mürçex' qoymuyup gözümizə çimir gəssin* (Meğri); – *Be:cə gözümə çimir də getmi:b* (İsmayilli). ◊ **Çimir almax** (Qazax, Tovuz) – yuxuya getmək, azacıq yatmaq. **Çimir vurmağ** (Göyçay) – bax **çimir almax**. **Çimir eləməx'** (Gədəbəy, Şəmkir) – bax **çimir almax**. – *Heş çimir almamışdım, gəlif qaldırdılar* (Tovuz); – *Yenişkənə çimir eleydim kin, qarı döyüldü* (Gədəbəy).

ÇİMLƏMƏG (Salyan) – belləmək, şumlamaq. – *Bossanın yerini payızca çimləmişəm.*

ÇİMPİZ (Zaqatala) – kotanın ağzına yığılan çör-çöp.

ÇİN I (Ağcabədi, Ağdaş, Bakı, Bərdə, Cəbrayıl, Göyçay, Lənkəran, Tərtər, Zərdab) – düz, doğru. – *Yuxum çin çıxdı* (Cəbrayıl); – *Nənəmin yuxusu çin oldu* (Zərdab).

ÇİN II (Kəlbəcər) – qoyunun dizi ilə topuğu arasındakı sümük. – *Qoyunun budundakı sümüyü orta sümüx' deyrix, onnan aşağı topuğunacan olan sümüyü çin deyrix.*

ÇİN III (Cəlilabad, Yardımlı) – sıra, cərgə. – *Evin duvarınnan qaley bi çin*. ◊ **Çin qurmax** (Zəngilan) – sıra ilə bir-birinin üstünə yığımaq. – *Əli gətirdiyi odunları qəpidə çin quruf.*

ÇİN IV (Bərdə, Cəbrayıl) – xalça, gəbə üçün öyülmüş ip. – *Çin teyxə yunnan olur* (Bərdə). ◊ **Çin çəkməx'** (Cəbrayıl) – xalça, gəbə üçün ip öyirmək. – *Nabat xala yaxşı çin çəkir*. **Çin vırmax** (Cəbrayıl) – xalçaya, coraba naxış vurmaq. – *Zibeydə coraba yaxşı çin vırır.*

ÇİN V (Yardımlı) – orağ. – *Kətdə zəmini çinnən də biçeylər.*

ÇİN VI (Yardımlı) – dəfə, kərə. – *Bi çin gəlmişəm hələ, genə də gedəcəm.*

ÇİNCƏR (Balakən) – gicikdən.

ÇİNÇİRA (Şəki) – bax **çilçirə**. – *Çinçira: əldə-əyaxda, damda yandırar.*

ÇİNÇOVAT (Ağdərə) – xəbərçi. – *Çinçovat adam çox pis adamdı.*

ÇİNƏ (Cəlilabad) – döyülmüş taxılın içərisində qalan sünbül qırıntıları. – *Biğdanın çinəsin ayırın.*

ÇİNƏÇİ (Ağcabədi, Bərdə, Salyan) – muzd ilə iş görəni. – *Çinəçi kənardan gəlif muzdan pambıx yığardı* (Ağcabədi).

ÇİNƏÇİLİĞ (Salyan) – dilənçilik. – *Elə adam var çinəçiliği eliyir.*

ÇİNƏM-ÇİNƏM: ÇİNƏM-ÇİNƏM ELƏMƏX' (Ağcabədi) – fikirləşmək, götür-qoy etmək. – *Bular çinəm-çinəm elədilər.*

ÇİNGİR (Lənkəran) – çöl quşu.

ÇİNİ I (Şərur) – büzməli. – *Çini tuman hələ indi də var.*

ÇİNİ II (Gədəbəy, Kəlbəcər) – nəlbəki. – *İstəkəni çiniyə qoyollar* (Gədəbəy).

ÇİNİ III (Daşkəsən) – ilmək. ♦ **Çini çalmax** – ilmək vurmaq.

ÇİNNƏMƏG (Yardımlı) – üst-üstə yığmaq. – *Odunnəri bi yerə çinnə.*

ÇİNRİX' (Çənbərək) – quru. – *Çinrix' yığılan ot xarav olmaz.*

ÇİNTAL (Göyçay, Xudat, Oğuz, Tərtər, Ucar) – ağacdələni. – *Çintal dundağıynan ağacı deşir* (Oğuz); – *Çintal göycə qarğa kimidi* (Ucar); – *Çintalın peşəsi ağacı deşməx'di* (Tərtər).

ÇİNTALDAN (Cəbrayıl) – təzədən, yenedən. – *Əli mə:llim yoxlamanı çintaldan başladı.*

ÇİPƏ (Yardımlı) – kol-kos. – *Bi az çipə yığ, ot <od> qəliyəg.*

ÇİPİTDİG (Yardımlı) – kol-kosluq. – *Mal-ları çipitdiyə ötürmüşəm.*

ÇİPLƏMAX (Dərbənd) – yığmaq, toplamaq. – *Xanayeki kələmlügdən çipləyib atdular.*

ÇİR (Dərbənd) – hasar. – *Məhəmmədəli təzə çir tikdirtdi.*

ÇİRABBAN (Şəki) – üstünə çırağ qoyulan üçayaqlı dəmir alət. – *Sacıyax kimi üş qışlı demirdən olurdu çirabban.*

ÇİRÇİRƏ (Qax) – qığılcım. – *Bi şillə vurdu, qözümən çirçirə qopdu.*

ÇİRHLİX' (Mingəçevir, Oğuz) – döşəkağı. – *Çirhlis' çox yaxşı şeydi* (Oğuz).

ÇİRİX' (Gədəbəy, Xanlar) – bax **çilix'** I. – *Atım oxkartana tərrəmişdi kin, çim su olmuşdu çirix'* (Gədəbəy); – *Çiriyi atın belinə qoyullar kı, kiri getsün* (Xanlar).

ÇİRİŞ I (Ağdam, Cəbrayıl, Gədəbəy, Mingəçevir, Ordubad, Zəngilan) – yeməli bitki adı. – *Çirişin yaxşı xitəbi olur* (Cəbrayıl); – *Çirişi doğruyuf fətirin arasına qoyurux, sonra sajdə kətə pişiririx'* (Gədəbəy).

ÇİRİŞ II (Zəngilan) – yağ qabı (6-8 kq-lıq). – *Çirişin dibində bir əz yağ var, onu gəti atax bişmişə.*

ÇİRİŞ III (Şuşa) – qoyun bağırsağından hazırlanan ip. – *Onun peşəsi çiriş qayrıt satmaxdı.*

ÇİRİŞÇİ (Şuşa) – qoyun bağırsağından ip düzəldən adam. – *Çirişi Məhərrəmin bir dingili qızı var.*

ÇİRKİMMƏG (Cəlilabad) – iyənmək. – *Əvvəl o qabda yeydim, o qabdən çirkindim.*

ÇİRPIŞMAX (Şəki) – dalaşmaq. – *Usuf arvadnan çirpişif getdi.*

ÇİRSENG (Zaqatala) – çiskin. – *Çirseng yağış yağırdı, anam inək sağırdı.*

ÇİRTMƏ (Oğuz) – baş yaylığı. – *Çirtməni arvatdar başma bağlıyar.*

ÇİSAN (Dərbənd) – çiskin.

ÇİSANNAMAĞ (Dərbənd) – çiskinləmək.

ÇİSBƏND (Füzuli) – torba. – *Onu götdü qoydu çisbəndinə.*

ÇİSƏX' (Çənbərək, Oğuz, Şəmkir, Tovuz) – narın yağış. – *Yazbaşı çox olur çisəx'* (Şəmkir); – *Sə:rdən çisəx' gəlir* (Basarkeçər).

ÇİSƏX'LƏMƏX' (Çənbərək) – narın yağış yağmaq. – *Savaxdannan çisəx'liyir.*

ÇİSƏNGİ (Ağdam) – çisək, narın yağış. – *Bu çisəngi laf məni təngə:tirif.*

ÇİŞDİX' (Xanlar) – yun darağının ağzına keçirilən taxta. – *Min dəfə demişəm ki, darağı çişdix'siz qoymuyun.*

ÇİŞİ (Şahzud) – balı çıxarılmış şan. – *Çiş i aridillər mum olur.*

ÇİTAR (Oğuz) – yabanı ağac adı. – *Əlli il horda dursa ya hündürrəşir, ya bö:mür çitar, mənfə:ssiz ağaşdı.*

Çİ:TDİ (Şəhur) – pambıq. – *Mən çi:tdi uğ-maxda qalxoza kömək eli:rəm.*

ÇİTƏX' I (Gədəbəy) – naxış, bəzək. – *Dəsmələ elə çitəx' vurmuşum kun, gəl görə-sən.*

ÇİTƏX' II (Ağcabədi) – evin tavanına döşəmək üçün qamışdan hörülmüş tərəcə. – *Çitəi əvin üsdünə hörüllər.*

ÇİTƏMƏK (Salyan, Yardımlı) – bax **çitə-məx' I**.

ÇİTƏLƏMƏX' (Oğuz) – tələsik, başdan-sovma tikmək. – *Ala bu köynəyi çitələ maña ver.*

ÇİTƏMƏ (Ağcabədi, Cəbrayıl) – qarğıdan hörülmüş çəpər. – *Çitəmiyə paltar sərmişix'* (Ağcabədi).

ÇİTƏMƏX' I (Basarkeçər, Cəbrayıl, Füzuli, Mingəçevir, Şəmkir) – 1. qarğıdan hazırlanmış hörümək (Cəbrayıl, Füzuli). – *Salman yaxşı çitəmə çitiyir* (Cəbrayıl); 2. başdan-sovma tikmək (Basarkeçər). – *Yaylığımın qırağın çitə ver.*

ÇİTƏMƏX' II (Gədəbəy) – naxış vurmaq, bəzəmək. – *Dəsməlin qırağın çitə:rsən də:n gənə.*

ÇİTƏŞMƏX' (Beyləqan) – höcətləşmək. – *Çitəşməx' mənasız işdi;* – *Bir xeyli çitəşdilər, əmə dalaşmadılar.*

ÇİTMƏ (Ağdam, Mingəçevir, Oğuz) – bax **çirtmə**. – *Başu: çitməsini bağla* (Oğuz).

ÇİTRAX (Basarkeçər) – çox, bol. – *Ağaş bu il çitrax gətirif.*

ÇİVİ (Culfa) – xışın bir hissəsi. – *Çivi xışda qılıçın qabağına deyirix'.*

ÇİVZƏ (Bərdə, Cəbrayıl, Culfa, Şəhur, Qarakilsə, Tərtər, Zəngilan) – sızanaq. – *Boynuma çivzə çıxıp, yaman incidir* (Zəngilan); – *Bizdə çivzə yara adıdı* (Ordubad); – *Qoluma çivzə çıxıf* (Bərdə).

ÇİY I (Şəki) – nəm, yaş. – *Çiy olanda tay bağlı:llər tütünü, çiy olanda ovulmur.*

ÇİY II (Şəki, Tabasaran) – şəh. – *Gecələr çiy uladu* (Tabasaran).

ÇİY III (Şəki) – məc. – kobud, yersiz. – *Mən hunnan hələ çiy söz eşitməmişəm.*

ÇİY IV (Dərbənd) – üzü yığılmış, üzsüz süd.

ÇİYƏ I (Cəbrayıl, Zəngilan) – maşınla emal olunan yağ. – *Çiyədən xoşum gəlir* (Cəbrayıl).

ÇİYƏ II (Ağdam, Bərdə, Cəbrayıl, Yevlax, Zəngilan) – çiy südün qaymağı, üzü. – *Çiyə yeyirsiz:sa gətirim* (Zəngilan); – *Çiy südün üzü çiyədi* (Bərdə).

ÇİYƏ III (Göyçay, Qafan, Salyan) – kəndir.

ÇİYƏ IV (Yardımlı) – pambıq çiyidi. – *Çiyə heyvanı kökəldəy.*

ÇİYƏMƏ (Tovuz) – küpə yığılıb saxlanılan qaymaq. – *Anama denən mənə yeyləxdən bir az çiyəmə göndərsin.*

ÇİYİD I (Balakən, Hamamlı) – meyvə çəyirdəyi. – *Hələ alçanın çiyidi bərkimiyyəf* (Hamamlı); – *Bu il çoxlu şəftəli çiyidi toplamışam* (Balakən).

ÇİYİD II (Göyçay) – şüyüd. – *Bizim bağda çiyid çoxdu.*

ÇİYİD III (Cəbrayıl) – kal, yetişməmiş (qarpız). – *Qarpız hələm çiyiddi, yeməli deyil.*
ÇİYİNDİRİX' I (Ağcabədi, Bərdə, Şuşa, Tərtər, Yevlax) – davamlı olmaq üçün köynəyin çiyinə tikilən əlavə parça. – *Çiyindirix' köynəi möykəm saxlıyır* (Ağcabədi).

ÇİYİNDİRİX' II (Ağcabədi, Bərdə, Şuşa, Tərtər, Yevlax) – çiyində aparılan ağac, budaq. – *Bağdan çiyindirix' kəsirdim* (Bərdə).

ÇİYİNDİRMƏ (Goranboy) – çiyində aparılan ağac, budaq. – *Məşədən bir çiyindir-mə:tidim.*

ÇİYİNNƏMƏ (Qazax) – çiyində gətirilən odun. – *Məşədən hərəməz gündə bir çiyinnəmə gətirərdix'.*

ÇİYİRTDƏX' (Balakən) – çəyirtkə.

ÇİYLƏMƏ (Çənbərək) – üzlü pendir. – *Cijim bir motal çiyləmə qayrıt.*

ÇİYSİMƏX' (Çənbərək) – kiflənmək, xarab olmaq. – *Əpbəyi isdi-isdi bir yerə yığdım deyn çiyisidi.*

ÇİYSİMMƏX' (Şəmkir, Zəngilan) – iyrenmək. – *Çiyisimmışəm da: ətdən yə:mməməm* (Şəmkir); – *O qədir yeməsən ki, çiyisimmisən dana* (Zəngilan).

ÇOANTAR (Füzuli) – köçəri. – *Ollar binə-lidi, çoantar döyü.*

ÇOBAL (Qax, Zaqatala) – xörək adı. – *Anam bizə çobal bişirdi* (Zaqatala).

ÇOBANALLADAN (Cəbrayıl, Yardımlı) – bax **çobanyalladan**.

ÇOBANAŞI (Oğuz) – xörək adı. – *Çoban-aşım yaxşı qoyun əti, içalat olanda bişirillər.*
ÇOBANBOYU (Qazax) – dərman bitkisi adı.

ÇOBANÇÖRƏYİ (İrəvan) – zəhmət haqqı olaraq çobanlara verilən çörək. – *Ay uşax, çobançörəyimi gətirin.*

ÇOBANYALLADAN (Başkeçid, Borçalı) – quş adı. – *Çobanyalladan balaca quşdu* (Borçalı).

ÇOBANYARMASI (Şahbuz, Şəhur) – yazda yağan dolu. – *Əvə gələndə yolda bizi çobanyarması tutdu, cumculuğ elədi qoydu orda* (Şahbuz).

ÇOD (Culfa) – bərk, möhkəm. – *Çod daş yaxşıdı.*

ÇODİ (Tabasaran) – qutab.

ÇOĞCARA (Zaqatala) – yemək adı.

ÇOĞDA (Cəlilabad) – nazik ip.

ÇOXNAX (Gəncə, Mingəçevir, Zaqatala) – canavar sürüsü. – *Çöldə çoxnax ras gəldim;* – *Sürüvə gecə çoxnax gəlmişdi* (Gəncə).

ÇOQQUŞMAX (Zəngilan) – toqquşmaq. – *Qaçanda əliynən çoqquşdux.*

ÇOLAQQA (Lənkəran) – çala-çuxur. – *Burdan keçmə, çolaqqıya düşərsən.*

ÇOLĞALA (Sabirabad) – çeçələ (barmaq). – *Əlimdə çolğala barmağıma dolama çıxıb.*

ÇOLPAN (Xanlar) – tərəklik, kiçik dağlıq. – *Çolpan bir az xurdalı dağlıx yerdə dana;* – *Bir az xurdalı yerə çolpan deyrix'.*

ÇOLPUMAX I (Ağdaş) – axsamaq. – *Səmədin kəli çolpuyur.*

ÇOLPUMAX II (Çənbərək, Mingəçevir) – ora-bura qaçmaq, tələsik iş görmək.

ÇOLPUTMAX (Ağcabədi, Ağdam) – 1. əldən salmaq. – *Məni oğlumun dərdi çolputduf* (Ağdam); 2. karıxdırmaq. – *Bu kişi məni çolputdu* (Ağcabədi).

ÇO:MAX (Şəki) – pozulmaq, sapmaq. – *İş ço:masın, ço:du qutuldu, sora çətindi.*

ÇOMPUZ (Zaqatala) – çoban çomağı.

ÇOMUR (Cəlilabad) – bulanıq.

ÇONA (Kürdəmir, Salyan) – qovun, qar-pız, xiyar toxumu əkmək üçün qazılmış yer, kiçik çala. – *Çona qazırug, iki hissə torpaq, bi hissə peyin qarışdırruğ bir-bi:nə* (Salyan).

ÇONÇOR (Balakən) – gölməçə.

ÇOPUX (Oğuz, Zaqatala) – yunun darana bilməyən keyfiyyətsiz hissəsi. – *Yastığın için çopuxnan doldur* (Zaqatala).

ÇOPUZ (Qax, Şəki, Zaqatala) – keçədən tikilmiş geyim növü. – *Yapıncı uzun olur, çopuz bir az qısa* (Qax); – *Çopuzum öydə qalıtdı.* – *Keçədən tihdirif giyərdilər çopuzu* (Şəki); – *Çobanın çopuzu qəlinədi* (Zaqatala).

ÇOR (Cəbrayıl, Şəhur) – üzüm tənək-lərinə, meyvə ağaclarına düşən xəstəlik. – *Bi yıl üzümüümüzü çor təmiz puç elədi* (Cəbrayıl).

ÇORÇOR (Balakən) – dəyirman suyunun kənara axıdılması üçün düzəldilən yer.

ÇORNA (Salyan) – bəhanə. – *Görəssən, genə bi çorna tapacağ.*

ÇORPUMAX (Şəki) – çaşmaq, karıxmaq. – *Laf çorpumişəm, bilminəm heç hansı işi tutum.*

ÇORT I (Gəncə, Şəmkir) – şortlaq (at). – *Çort atı minməx' yaxşı döy* (Gəncə); – *Çort at minməyə əl verməz* (Şəmkir).

ÇORT II (Salyan) – fikir; qəm, qüssə. – *Çort çəkməgnən iş düzəlmir.*

ÇORT III (Salyan) – kef, əhval. – *Heç çortu: pozma, hər şey yaxşı olar.*

ÇORTAN (İrəvan) – 1. qatıq qarışdırılmış şor. – *Bu qava bir az çortan qoy;* 2. süzül-müş ayran (Şəhur).

ÇORTDAĞAN (Gəncə) – narahat yerişli, yorğa olmayan, adamı atıb-tutan (at). – *Sizin at çortdağandı.*

ÇORTDURMAX (Balakən) – qovmaq. – *Yazığı hora kimi çortdurup.*

ÇOŞA I (Zəngilan) – qarğıdalı cecəsi. – *Bi çoşaları yolun içinə töx'mü:n.*

ÇOŞA II (Şəhur) – çərəz, hər hansı bir yeməli şey. – *Əvdə bir çoşa yoxdu ağzıma qoyum.*

ÇOTA (Çənbərək, Qazax) – tərək. – *Do:-şanı qoyladım, çotada gizdəndi* (Çənbərək); – *Qoyunu çotuya ver* (Qazax).

ÇOTMAL (Gədəbəy) – əyri. – *Çotmal ağaşdan taxta olmaz.*

ÇOTURRU (Xanlar) – kələ-kötür. – *Gər-məşö:n üzü çoturru olur.*

ÇO:UMAG (Dərbənd) – bax **ço:max**. – *Gəti muni sürt kərişə çiğirğdən ço:umasın.*

ÇO:UŞ (Kürdəmir) – başçı. – *Qaçaxların ço:uşu de:llər Mehdi olup.*

ÇOVUT (Zaqatala) – quru çay. – *Çovutnan çey dəmliylə.*

ÇOYĞA (Daşkəsən, Goranboy) – tayfa, nəsil. – *Bizim katda iki çoyğa oluf* (Daşkəsən); – *Kətdə xeylax çoyğa var* (Goranboy).

ÇOYNAX (Qazax) – çolaq, şikəst. – *Bu kişi çoynaxdı.*

ÇÖCƏ (Ağdaş, Qəbələ, Oğuz) – bax **çöycə**. – *Bir çöcə qaymağ aldım* (Qəbələ); – *Çöcəmiz çox pashıyif* (Ağdaş); – *Sütü çöcəyə təküb bacıma verdim* (Oğuz).

ÇÖÇÜY (Qax) – qardaş. – *Çöçüy, gəl morux yığmağa gidax.*

ÇÖÇƏ I (Ordubad, Şərur) – şirin çörək növü. – *Bayram olanda çöçə yapırıx* (Ordubad).

ÇÖÇƏ II (Şəki) – pəncə. – *İt çöçələrini pəncərəyə qoyuf öyə baxırdı.*

ÇÖÇƏLMƏX' (Gədəbəy) – kiçik addımlarla yerimək. – *Nə çöçəlersən, belin-zadın sinməf ki?*

ÇÖÇÜN (Meğri) – bacarıqsız, yarıtmaz. – *Xacca çöçün arvatdı.*

□ **Çöçün gəlməx'** (Ağcabədi, Cəbrayıl, Kürdəmir, Laçın, Mingəcevir, Lerik, Salyan, Yardımlı, Şamaxı) – bax **çeçin gəlməx'**. – *Bu iş mə: çöçün gəlir* (Ağcabədi); – *Sana çöçün gəlməsin* (Laçın); – *Mə:m hər işim sə: çöçün gəlir* (Cəbrayıl); – *Mə:m cuğabım sə: çöçün gəlir?* (Şamaxı).

ÇÖDİ (Dərbənd) – bax **çodi**.

ÇÖFLƏMƏ (Basarkeçər) – toyuq xəstəliyi adı. – *Tö:xlərə çöfləmə azarı tüşüf.*

ÇÖFLƏMƏX' (Qazax) – otlamaq. – *A bala, malları yellə çöfləsin.*

ÇÖĞƏCƏ (Qax) – bax **çöycə**.

ÇÖX'SƏX' (Daşkəsən) – çökək. – *Hop çöx'səy oloy, orya ağajı keçeyrlər, da çıxası olmoj.*

ÇÖX'SÜTMƏX' (Gədəbəy) – hədə-qorxu gəlmək, qısmə-boğmaya salmaq. – *Nə çöx'-südüfsün, ə: uşağı, götü göröm burdan.*

ÇÖJ (Bərdə, Tərtər) – fırfıra. – *Çöjün uzu nəziy olur* (Bərdə).

ÇÖKƏCİMƏX' (Qax) – büdrəmək. – *Ha burda onun ayağı çökəciyə.*

ÇÖKƏNƏX' (Zaqatala) – çökək.

ÇÖKÜR I (Gədəbəy) – biçilmiş ot və ya taxılın yerdə qalan gövdə hissəsi. – *Əyğimi atan kimi bir çökür düz barmağımın arasın yardı.*

ÇÖKÜR II (İmişli) – kol-kos yarası. – *Quzunun ə:ğında çökür var.*

ÇÖKÜRRƏNMƏX' (İmişli) – kol-kosdan yaralanmaq. – *Qoyunun ə:ği çökürrənif.*

ÇÖLÇİ (Göyçay) – çöl işləri ilə məşğul olan şəxs.

ÇÖLMƏ (Culfa) – xörək bişirilən saxsı qab. – *Çölmədə ət bişirəllər.*

ÇÖLMƏG (Cəlilabad, Salyan) – 1. bax **çölmə**; 2. dibçək.

ÇÖLMƏX' (Gədəbəy, Naxçıvan, Şərur, Ordubad) – bax **çölmə**. – *Çölməx'ləri yü, piti qoyuram indi* (Gədəbəy); – *Çölməx'də biz qartop bişirərix* (Ordubad).

ÇÖLMƏY (Göyçay, Lənkəran, Masallı) – bax **çölmə**. – *Nənam çölməydə xörəy pişirmişdi*; – *Çölməy düşdü yerə tikə-tikə oldu* (Lənkəran).

ÇÖMÇƏ (Salyan) – dəfə. – *Sən onnan da yüz çömçə ötsən* (yaxşısan).

ÇÖMÇƏQURUTMAZ (Ağdam) – payızın son ayı.

ÇÖMƏLƏN (Çənbərək) – toyuq xəstəliyi adı. – *Ballının töyğünü çömələnd qırdı.*

ÇÖNÇƏ: ÇÖNÇƏ OLMAX (Füzuli) – kiflənməmək, kif atmamaq. – *Xamra vurulan lavaş yaxşısı, çönçə olur, bir ay qalır.*

ÇÖNDƏRMƏG (Cəlilabad) – çevirmək, döndərmək. – *Üzin çöndərdi oğlu İbrahimə tərəf.*

ÇÖPBAŞI (Ağcabədi) – inqilabdan əvvəl heyvanların otlaqda otlamasına görə alınan vergi. – *Çöpbaşı, yəni heyvanın otduyur düzdə, qoyuna bir abbası, qara mala on şahı ver.*

ÇÖPİX' (Şəki) – yorğan-döşəyin içərisində işlənib xarab olmuş yun. – *İki döşşeyə tezə yün lazımdı, içindəki çöpix'dü, ha didif düzəldiyəm bi şey çıxmiyi.*

ÇÖPÜX' I (Ağdam, Basarkeçər, Gədəbəy, Xocavənd, Qazax, Zaqatala) – 1. bax **çöpix'** (Ağdam, Xocavənd). – *Çöpüx'dən bir şey olmur* (Ağdam); 2. yun daranarkən darağın dişlərində qalan yararsız hissə (Basarkeçər, Qazax, Zaqatala, Gədəbəy). – *Çöpüx'dən örülən coraf govud olur* (Gədəbəy).

ÇÖPÜX' II (Goranboy) – möhkəm, davamlı. – *Bozax qoyun çöpüx'dü, tavanalıdı.*

ÇÖRƏGQATIĞI (Salyan) – ətsiz bişirilmiş borş.

ÇÖRƏX'LƏMƏX' (Cəbrayıl, Gədəbəy) – çörək vermək, yedirmək. – *Qonaxları çay-le:f. çörəx'le:f yola saldım* (Gədəbəy).

ÇÖRMƏ (Kürdəmir) – düzənlik, çöl. – *Qoyunlar çörmədə otduyur.*

ÇÖSKÜ (Qarakilsə, Şahbuz) – yurd, müvəqqəti düşərgə. – *Gəlmələr Vəngdə yalaçix çöskü salıblar* (Şahbuz); – *Bir çöskü saldı birdə* (Qarakilsə).

ÇÖYCƏ (Qəbələ, Oğuz, Şəki, Zaqatala) – mis piyalə, kasa. – *Qonşudan bi çöycə un alif yuxa salmışam* (Şəki); – *Bir çöycə bozbaş yi:f gəlirəm* (Oğuz); – *Çöycəni ma: gəti, Məhbubə* (Qəbələ); – *Sən götdün üç çöycə. Mən götüdüm beç çöycə* (Zaqatala).

ÇÖYCƏLƏŞMƏX (Şəki) – qıvrılmaq, yumrulanmaq. – *Arxın başında bi dənə qızıl ilan çöycələşif yatmışdı.*

ÇÖYƏN (Şəki) – arabanın hissəsi. – *Oxa taxılan hissiyə diyillər çöyən.*

ÇÖYSÜ (Basarkeçər, Çənberək, Hammamlı) – alaçıqın orta dirəyi. – *Çırtıyı dəyənin çöysüsünən as* (Hammamlı); – *Bizim alaçıqın çöysüyü palıtdandı* (Basarkeçər).

ÇÖYSÜMƏX' (Çənberək) – daraşmaq. – *Qoyun sürüsü biçənə: çöysümüşdü.*

ÇÖZ (Çənberək, İmişli) – bağırsağ. – *Qoyunun çözün siniyə yığdım* (Çənberək); – *Çözzən gəti, tək ocağa bişsün* (İmişli).

ÇÖZDƏMƏG (Yardımlı) – bax **çözdəməx'**. – *Sapı çözdəməginən.*

ÇÖZDƏMƏX' (Ağdam, Borçalı, Cəbrayıl, Culfa, Çənberək, Xanlar, Meğri, Şahbuz) – açmaq, uzatmaq. – *Bağırsağı çözdəllər, ipi çözdəllər* (Xanlar); – *A:z, o baramanı niyə helə çözdüyüb korruyursan* (Cəbrayıl); – *Bağırsağı çözdə, mən də gələrəm* (Borçalı); – *Xacca corabın ipin çözdər* (Meğri).

ÇÖZLƏMƏG (Cəlilabad, Sabirabad) – açmaq. – *Bu kəndiri çözəliyə-çözəliyə dalımcan gələrsən* (Sabirabad).

ÇÖZLƏMƏX' (Gədəbəy, Gəncə, Şərur) – bax **çözələməg**. – *İpi çözələmə hayıfdu* (Gəncə); – *Niyə çözələysin, a:z, sapı?* (Gədəbəy).

ÇÖZƏRƏX' (Ağdam) – çürük. – *Elə qoz var çözərəy olur, yeməli olmur.*

ÇÖZÜMƏX' (Çənberək) – erimək. – *Qar çözüyür güneylərdə.*

ÇUALLAMAX (Xanlar) – çuvala yığmaq, doldurmaq. – *Şadarə:tireydix', şadaradan da çixeydi taxıl, sonra bir yerə tiğleydix, sonra çualleydix.*

ÇUBUĞALTI (Şamaxı, İrəvan) – külqabı. – *Çubuğaltı ver* (Şamaxı); – *O çubuğaltını bəri gəti* (İrəvan).

ÇUDU (Quba) – bax **çodi**.

ÇUGUN (Quba) – samovarin altına qoyulan qab. – *Get bayırdan çugunu gətir.*

ÇUĞUL I (Ağcabədi, Basarkeçər, Borçalı, Böyük Qarakilsə, Daşkəsən, Gədəbəy, Gəncə, Goranboy, Göyçay, Kəlbəcər, Xanlar, Qazax, Salyan, Şuşa, Tərtər, Tovuz) – xəbərçi, araqarışdıran. – *Bizdə çuğul adam yoxdu* (Tovuz); – *Çuğula alağuz adam dey-rəx'* (Daşkəsən); – *Qurvan yaman çuğul adamdı* (Gədəbəy); – *O çox çuğul adamdı* (Şuşa); – *Çuğul adam munun sözün ona de:r, onun sözün muna de:r* (Xanlar).

ÇUĞUL II (Basarkeçər, Göyçay, Oğuz, Salyan, Tovuz) – divarın düzlüyünü yoxlamaq üçün işlədilən alət. – *Duharın küncünü çuğulnan bir ölç, gör ayrılıyi varmı?* (Tovuz); – *Ə:; çuğulu ver, difarı yoxluyum* (Basarkeçər).

ÇUĞULÇU (Şəmkir) – xəbərçi.

ÇUĞULÇULUX (Tovuz) – xəbərçilik. – *Çuğulçuluğ eləmə, yekə oğlansan.*

ÇUĞULLAMAX (Basarkeçər) – (bax II məna) çuğulla divarın ayrılıyını ölçmək, müəyyənləşdirmək. – *Bax, birdə çuğul çuğulladı.*

ÇUXUR (Bakı) – emallanmış kiçik və dərin qab.

ÇUQQU (Qəbələ) qadın yaylığı. – *Lalazar xala məclisdə çuqqusuz oturmuşdu.*

ÇUL: ÇUL DÜŞMƏX' (Cəbrayıl, Mingəçevir, Salyan, Oğuz) – yorulub əldən düşmək, taqətdən düşmək. – *O qədər işdəmişəm ki, yap çul düşmüşəm* (Cəbrayıl); – *Gidif çul düşəllər öyə* (Oğuz).

ÇULĞALAMAX (Şəki) – bürümək, basdırmaq. – *Qodüşdə qatıx çalif üsdün çulğalamışam.*

ÇULĞU (Gəncə, Qazax, Şamaxı) – bax **çulqu**. – *Haravanın çulğusu çıxıf* (Gəncə); – *Çulğu olmasa, təkər çıxar* (Qazax); – *Əyə, yavaş sür, çulğu çıxdı* (Şamaxı).

ÇULĞUDUZ (Qazax) – qanmaz. – *Çulğuduzun biridi, nə qanər.*

ÇULQU (Daşkəsən, Goranboy, Şəmkir) – təkərin çıxması üçün oxun ucuna keçirilən dəmir. – *Qoyma çulqu düşdü, indijə təkər çıxar* (Goranboy); – *Çulqunu oxun başına keçirəllər* (Daşkəsən).

ÇULLAMAĞ (Salyan) – dağıtmaq, sağa-sola xərcləmək. – *Pilin gərəg qədrin biləsən, hara gəldi çullamıyasən.*

ÇULLAMAX (Çənbərək) – sıx səpmək. – *Taxılı oxarta çulluyuflar kın, içində yeriməy olmur.*

ÇUM (Tovuz) – kökündən çıxarılmış alağ otları. – *Məhəllədəki çumları qıraxlara çıxardın.*

ÇUMAÇƏ (Dərbənd) – bax **çumarça**. – *Nöüt getirməgə kitəndə yolda çumaçəmizin biri sinmişdi.*

ÇUMARÇA (Tabasaran) – samı. – *Bir buyunduruğda dörd çumarça ulur, bir də kücəğaci.*

ÇUMBUZ I (Başkeçid, Borçalı) – çim. – *Mən çumbuznan suyun qavağım kəsdim* (Borçalı).

ÇUMBUZ II (Gəncə, Xanlar) – bax **çopuz**. – *Çumbuz da yapıncı kimi olur, əmbə balaca qolu olur* (Gəncə); – *Yağışda çovan altıdan çumbuzu geyinir, üsdən də yapıncı* (Xanlar).

ÇUMPUZ (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – 1. bax **çumbuz I**. – *Çumpuz kəsin buzoyun damının üsdünə döşüyəx'* (Qazax); 2. kəsək. – *Toxuyu götü, o çumpuzdarı əz* (Şəmkir).

ÇUR (Zəngibasar) – borc. – *Beş aşıx da çur verdim, genə də uduzdu.*

ÇUŞ (Qazax) – yuxu. – *Çuş dəyişiriy olar.*

ÇUŞBALAN (Xanlar) – aşsüzən. – *Çuşbalan irəllər də:rdix'.*

ÇUŞ OLMAX (Qazax) – rast gəlmək, tuş olmaq. – *Yolda maña çuş oldu.*

ÇUTQU (Dərbənd, Quba, Mingəçevir, Şamaxı) – bax **çuqqu**. – *Qart xatın təzə çutqusun bağladı* (Dərbənd); – *Anam başına çutqu bağlamışdı* (Şamaxı).

ÇUVALDIZ (Məğri) – böyük iynə, qıyıq. – *Taxmışam, üde: çuvaldız cəcimin üsdündədi.*

ÇUVUQQU (Şəki) – qoz və ya tut çirpmaq üçün ağac. – *Tutu tepiyənən də çirparıx, çuvuqquyənən də.*

ÇUYUX (Basarkeçər) – sıyıq. – *Xamır çuyuxdu, kündə təndirdə durmur.*

ÇUCEY (Zaqatala) – bax **çöçüy**. – *Çuceyin əsgərdən kağızı gəlibdi.*

ÇÜ (İmişli, Salyan) – paz, çüy. – *Baltanın başına çü vur, çıxar dəgər uşağa* (İmişli).

□ **Çü qoymağ** – ara qarışdırmaq, ara vurmaq. – *Sən çü qoymason, olar savaşmaz.*

ÇÜDİ (Dərbənd, Tabasaran) – bax **çodi**. – *Müslümət ananın pişirən çüdləri çux ləzəidü uladı* (Dərbənd); – *Çüdi ətdən də bişirilədü* (Tabasaran).

ÇÜLƏ (Lənkəran, Lerik, Yardımlı) – çöp. – *Bi dənə çülə ver, dişimi qurtdalayım* (Lənkəran).

ÇÜLPƏK (Göyçay) – süzgec. – *Ayranı çülpəkdən keçir.*

ÇÜMÜRÜX' (Çənbərək, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – çürüdülmüş ayran, süd. – *Çümürüyü torvuya töx'* (Çənbərək); – *Asya bacı, köməy elə, bu çümürüx' qazanın yerə qoyum* (Gədəbəy).

ÇÜPƏ (Cəlilabad) – çör-çöp. – *Qıza, ged çüpə gəti tökim təndürə.*

ÇÜRMÜX' (Zaqatala) – bax **çümürüx'**.

ÇÜŞMƏ (Qazax) – azmış, itkin düşmüş (heyvan). – *Bu at çüşmədi, dörd aydı gəlif bizim ilxiya qarışf, yə:si çıxmer.*

ÇÜTQABAĞI (Bakı) – bax **cütqabağı**. – *Qabağlar arvaddar cütqabağı qoyardı.*

ÇÜTRƏM (Gədəbəy) – cüt, qoşa, birlikdə. – *İki çovan yolda çütrəm gedər; – Qızılözən xımrəx'nən çütrəm olor.*

ÇÜV (Ağdərə) – təkərin oxdan çıxması üçün oxun ucuna keçirilən dəmir.

ÇÜY I (Gəncə, Şəki, Zaqatala) – bax **çü**. – *O kötüyü çüynən yarmağ olar* (Zaqatala); – *Çüy olmasa, bu odun yarılmaz* (Gəncə); *Odu nu çüynən yar* (Şəki).

ÇÜY II (Zaqatala) – göyərək qalxmış soğanın ucu. – *Ləkdən çüy yığdı.*

ÇÜYÜ (Daşkəsən) – boyunduruğun ortasına keçirilən iki ağac. – *Çüyü ağaşdan oloy; – Çüyüyü boyunduruğa vuroyrux kın, kağan ortadan qaşmasın.*

ÇÜYÜDBAŞI (Ağdam, Cəbrayıl) – şüyüd. – *Qızım, get çüyüdbaşı yığ, dolmuya tökəx'* (Cəbrayıl).

ÇÜYÜT (Qax, Qazax) – bax **çiyid II**. – *Çüyüt olmuyan doygə pis dader* (Qazax).

ÇÜYÜTKƏ (Qazax) – təkərin oxdan çıxması üçün oxun ucuna keçirilən dəmir.

Dd

DABA (Qax, Zaqatala) – barsız.

DABALAĞ (Quba) – badalaq. $\hat{\text{D}}$ **Dabalağ vurmağ** – badalaq vurmaq. $\hat{\text{D}}$ *Gülşəndə bizdə bir-birinə dabalağ vururdılar.*

$\square$ **Dabalağ gəlməğ** (Quba) – kələk gəlmək, aldatmaq. – *Mən uşağ degiləm, mənə dabalağ gəlmə.*

DABAN I (Qarakilsə, Qazax) – dəyirman daşının işini nizamlayan demir hissə. – *Dabanı bərkit, daş düşər* (Qazax); – *Dərmanın dabanın yendir, unu yaxşı üyüssün* (Qafan).

DABAN II (Şamaxı) – tütün bitkisinin kökə yaxın yarpaqları. – *Tənbəkinin dabanı çək-məyə çox yüngüldü.*

DABAN III (Kürdəmir) – həncəmə əvəzində qapını çərçivəyə birləşdirən oxuqlar (qapı bu oxuqlar üzərində fırlanır). – *Qapı dabanınan çıxdı.*

DABAN IV (Qax) – sinə. – *Əbdal kimi dabanını niyə açirsən?*

DABANA (Culfa, Qarakilsə, Şahbuz) – bax **daban III**. – *Qapı dabanadan çıxır* (Qarakilsə); – *Dabana qapını saxlıyır* (Culfa).

DABANDI: DABANDIYA DÜŞMAX (Zaqatala) – mövsümi işdən ixtisara düşmək; payızda arana köçəndən sonra işdən (çobanlıqdan) azad edilmək. – *Səlim əmi dabanıya düşdü.*

DABANNAMAX I (Qəbələ) – şabalıdı dabanla basaraq qərzəkdən çıxarmaq. – *Uşax-lar cecə dabanınağa gedillər.*

DABANNAMAX II (Zəngibasar) – çatmaq. – *Çapıq olmasan, səni dabanıyaram.*

DABANNI (Şuşa) – cürətli, ürəkli. – *Mö:kəm dabanı adam çoxdu burda.*

DABANYARPAĞI (Salyan) – tənəyin dib hissəsində əmələ gələn yarpaq. – *Tənəgdə yaman daban yarpağı var.*

DABDABAY I (Qax) – siçovul.

DABDABAY II (Qax) – balacaboy (adam).

DABIRMA (Şamaxı) – tez, tez-tez, cold, sürətlə. – *Dabırma gəssən, çatarsan.*

DABİ (Sabirabad) – sırıqlı.

DABJO (Zaqatala) – papiros. – *Dabjo al-dım.*

DABLI (Qax, Zaqatala) – qıf.

DABRAĞ (Quba) – çuval. – *Əhmədin gəlini un dabraq gətimişdi.*

DABRIMA (Kürdəmir) – bax **dabırma**. – *Dabrıma gedib yoldaşua çatı.*

DABRIMAĞ (Əli Bayramlı, İmişli, Kürdəmir, Qazax, Saatlı, Sabirabad, Salyan, Şamaxı) – tez-tez yerimək. – *Adə, dabrı də* (Saatlı); – *Dabrı, dahı gözdəməyə vax yoxdu* (Sabirabad); – *Bi də gördim, Həsən elə dabrıyır ki, az qalıb məni keçə* (Salyan); – *Adə, niyə dabrıyrsan, bir az usul ged* (Şamaxı); – *Sən dabrı, mən sə: çatacam* (Kürdəmir); – *Dabrı, yubamma, vax keçer* (Qazax); – *Bi az dabrı, bəlkə çatdın* (İmişli).

DABRİMƏY (Cəlilabad) – bax **dabırmağ**.

DADAX I (Şəki) – ayaq. – *Qoyunun dadax-larını bir asmışdız, başını bir.*

DADAX II (Gəncə) – uşağın ilk addımı, ilk yerışı.

DADAXLI (Şəki) – ayaqlı. – *Dadaxlı san-dız varyıdı bizdə.*

DADAMAL (Ağcabədi, Cəbrayıl, Çənbərək, Hamamlı, Xanlar, Qazax) – öyrəşmiş, dadanmış, alışmış. – *Dadamal qoyun südü içdi* (Ağcabədi); – *Pişik ətə dadamaldı* (Cəbrayıl); – *Toğlu dadamaldı deyn çox kökəlif* (Çənbərək); – *Bizim Göyərçin inə' yaman dadamaldı* (Hamamlı). $\hat{\text{D}}$ **Dadamal olmax** (Gəncə, Xanlar) – öyrəşmək, alışmaq, dadanmaq. – *Danamız dadamal olub* (Gəncə); – *Çovannar quyruğ asdarına dadamal oloy yaman* (Xanlar).

DADAMCIL (Çənbərək) – öyrəşmiş, dadanmış, alışmış. – *Bizim inə' arxaca dadam-cıldı, çöldə durmur, qaçıf gəlir.*

DADAPİSDİX' (Gəncə, Qazax, Şəmkir) – əziyyət, çətinlik. – *Bir dadapisdix'nən düzəlt-dim, yola saldım, getdi* (Şəmkir).

DADARDOYMAZ (Şəki) – az, yarımcıq. – *Yidi, amma dadardoymaz, doymadı.*

DADAŞ (Ağdam, Göyçay, Qusar, Lənkəran, Ordubad, Şamaxı, Yardımlı, Zəngilan) – 1. ata (Zəngilan). – *Bizdə dədə də de:rix', dadaş da de:rix', 2. böyük qardaş* (Ordubad); 3. dayı (Yardımlı).

DADDAMAĞ (Salyan) – çağırmaq, haraylamaq. – *Ədə, sə:rdən anon səni daddıyır, nöş cavab vermirsən?*

DADDIĞ (Qafan) – yağda qızardılmış soğan; yağ-soğan. – *Xörəyə daddıq tök.*

DADGÜL (Daşkəsən) – ağac adı.

DADI (Cənubi Azərbaycan) – kürəkən. – *Abbas Əhmədin dadısıdı.*

DADIX (Şəki) – bax **dadax** I. – *Dört dadıxları olannara diyillər kürsü.*

DADIXMAX (Ordubad) – bax **dadimax**. – *Qatıx dadıxıfdı.*

DADIMAX (Göyçay, Mingəçevir) – xarab olmaq, pis dad vermək.

DADIMDUZUM (Bakı) – bir az, bir tikə. – *Bir qarpuzdan həreyə dadımduzum əncəğ çatar.*

DADIMSIMMAĞ (Salyan) – dadına baxmaq. – *Bir qaşx bı xörəgdən dadımsın görəğ duzu necədi?*

DADIŞMAX (Qazax) – bərk-boşluğunu bilmək üçün yumurtaları dişə vurub yoxlamaq. – *Dadışmasam döyüşdürməyəm.*

DADMƏNİTUTDULAR (Lənkəran) – erkək turac. – *Dadmənıtutdular oxumağa başladıyıb.*

DA:ƏT (Meğri) – iri, böyük, uca.

DAFT (Quba) – dəf, kiçik qaval. – *Üydən mənim daftımı gəti.*

DAĞAL I (Ordubad) – gözə düşən çöp. – *Gözümə dağal düşüb.*

DAĞAL II (Ağdaş, Borçalı, Cəlilabad, Füzuli, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Sabirabad, Salyan, Tovuz) – 1. oyunun gedişində ümumi qaydanı pozan, cığal (Kürdəmir, Salyan); 2. davakar (Borçalı, Qazax). – *Dağal adam oyuna şuluğlıq salar* (Salyan); – *Alı yaman dağaldı* (Kürdəmir); – *Oynıyanda adam dağal olmaz* (Füzuli); – *Dağal adam insannan yole:tmer* (Borçalı); – *O yaman dağal adamdı* (Qazax).

DAĞAL III (Laçın, Ordubad) – inadkar, sözə baxmayan. – *O, dağal adamdı* (Laçın).

DAĞAL IV (Kəlbəcər, Kürdəmir, Qazax) – lovğa, ədəbaz. – *Dağal adam yaxşı adam döy* (Qazax).

DAĞAL V (Təbriz) – həyətin, bağın kənarına nazik ağaclardan çəkilən çəpər. – *Bağın qıra:nnan dağal çəkirus.*

DAĞALLIĞ I (Füzuli, Gəncə, Qazax, Şəmkir) – cığallıq. – *Dağallıq yaxşı şey də:l*

(Gəncə); – *Onun dağallığına baxma, söz qanan adamdı* (Şəmkir). ◊ **Dağallıq eləməy** (Salyan, Şəmkir) – oyunun qaydasını pozmaq, cığallıq etmək. – *Oyunda dağallıq etməzdər* (Füzuli); – *Adə, sə: min dəfə demişəm, oyunda dağallıq eləmə; – A gədə, dağallıq eləmə, dınç otur* (Salyan).

DAĞALLIĞ II (Şəmkir) – lovğalıq. – *Ona yaxın getmə, dağallığınnan bilmer nağayır-sın.*

DAĞAN (Göyçay, Kürdəmir, Ucar) – dolaxa (quş adı). – *Ta: <daha> dağan az-az görünüür* (Kürdəmir); – *Dağda dağannar, Bir-birini boğannar, Oğlan doğannar, Bu balama qurban* (Göyçay).

DAĞANAĞ I (Salyan) – qupquru. – *Çörəğ dağanağ olub, diş batmır.*

DAĞANAĞ II (Salyan) – çuqun qab.

DAĞANAX (Təbriz) – əl hanasının bir hissəsi. – *Bizim hananın dağanağı əmməgildədi.*

DAĞAR I (Ağdam, Cəbrayıl, Kəlbəcər, Kürdəmir, Quba, Oğuz, Salyan, Şamaxı) – bax **daqar** I. – *Dur dağarı bura gəti* (Şamaxı); – *Dağarı sua qoyqınan yımşalsın* (Salyan); – *Dağarda taxıl saxlıyıllar* (Oğuz); – *Bir dağar un gətirdim* (Ağdam); – *Əli, o dağarı də:rməna apar* (Kəlbəcər).

DAĞAR II (Bakı, Əli Bayramlı, Sabirabad, Salyan, Şamaxı, Şəmkir) – bax **dağal** IV. – *Əli çox dağar adamdı, bazarda iras gəldi, salamını almadı* (Şamaxı); – *Ə, nə dağarsan, otu çörək yi də* (Bakı); – *Sən dağar adamsan, sənnən acığım gəlir* (Salyan). ◊ **Dağar-dağar danışmağ** (Şamaxı) – lovğa-lovğa danışmaq. – *Nə dağar-dağar danışırsan.*

DAĞAR III (Tovuz) – bax **dağal** II. – *O, dağarın biridi.*

DAĞAR IV (Göyçay) – yeqəqarın.

DAĞARCIXLAMMAX (Çənberək) – lovğalanmaq. – *Ay didi Şəmşi, nə dağarcıxlanırsən?*

DAĞAVAR (Bərdə, Borçalı, Qazax) – 1. dağlıq (Borçalı, Qazax); 2. dağətəyi (Bərdə). – *Dağavar yerdə meyvə, üzüm yaxşı olar; – Bura dağavar yerdı, dağ çoxdu* (Borçalı); – *Kəhlik dağavar yerdə çox olur* (Bərdə); – *Dağavar kətdərin də ayrıja dili var* (Qazax).

DAĞBƏSƏR (Bakı) – dağüstü. – *O kətdər dağbəsər kətdərdi; – Dağbəsər kətdər sərin olur.*

DAĞCI (Qazax) – yay mövsümündə dağda yaşayan adam. – *Dağçılar gəldilər.*

DAĞDAĞA (Tabasaran) – çaxçax (dəyir-manda).

DAĞDAĞAN (Meğri, Zəngibasar) – gözə – nəzərə gəlməmək üçün uşağın və ya heyvanın boynundan asılan bəzəkli kiçik dağdağan ağacı. – *Eynulla dayısı Şövqiyyə bir dağdağan qayırdı (Meğri).*

DAĞI (Dərbənd, Tabasaran) – 1. daha. – *İki qərəm <kərə> gəldi, dağı qəlmədi (Tabasaran);* 2. başqa. – *Nöyürüzdən dağı heç kim gəlməyirdi (Dərbənd).*

DAĞIDICI (Şuşa) – poçtalyon. – *Rəsul poşda dağidici qoyulufdu.*

DAĞINIX (Qazax) – biçilmiş, lakin yığılmamış ot, taxıl və s. – *Hələ çöldə dağınığınız çoxdumu?*

DAĞISI (Dərbənd) – başqası. – *Dosdarından biri ayı olutdu, biri canavar olutdu, bir dağısı da tülkü olutdu.*

DAĞLAMAX I (Qax) – əritmək.

DAĞLAMAX II (İmişli) – yayı yaylaqda, dağ yerində keçirmək. – *Yayı dağladix, endix' aşğa.*

DAĞLO: (İmişli) – damğa vurmaq üçün alət.

DAĞMADİL (Ağdam) – bax **dağvadil**. – *Gülprəri ərinən dağmadildi.*

DAĞNUS (Salyan) – pul, var-dövlət. – *Sənin bədxərçliyinə heç dağnus da çatmaz.*

DAĞTO:ĞI (Şəki) – kəklik.

DAĞVADİL (Çənbərək) – narazı, incik. – *O maña Hassannan dağvadil danışdı.*

DAHAR I (Bakı, Cəbrayıl, Zəngilan) – təpə. – *Daharın döşündə yaxşı ot var (Zəngilan); – Qoyunlar daharın döşündə otduyur (Cəbrayıl); – Bi dənə yaşıllıq yoxdu a, hara baxırsan dahardu (Bakı).*

DAHAR II (İmişli, Kürdəmir) – südlü darı aşı. – *Dahara yağ təkəndə daddi olur (Kürdəmir).*

DAHARDUZ (Lənkəran) – döyülmüş nanə ilə duzun qarışığı.

DAHARRIÇ (Bakı) – təpəlik. – *Bu daharıçda çoxli vöcdər var.*

DAXAL I (Bərdə, Çənbərək, Qafan, Qax, Mingəçevir, Şəki, Şuşa, Zaqatala) – divarları qamışdan hörülüb suvanmış daxma. – *Sizin daxal su buraxırmı? (Zaqatala); – Daxal üstü taxta, yar; Al kəmərimi saxla, yar; Yarım gedif səfərə; Ala unu saxla, yar (Şəki); – Daxala dən sərmışəm, sərcələr dənnəməsin (Qax); – İndi biz təzə evlərdə yaşırıx, daxal keşmişdəydi (Bərdə); – Daş əv daxaldan yaxşıdı (Qafan).*

DAXAL II (Ağdaş, Göyçay) – qonaq otağı. – *Bizim daxalmız böyükdi.*

DAXALÇA (Goranboy) – qamışdan düzəldilmiş kiçik daxma. – *Gətir çuvalı, daxalçıya qoyax.*

DAXLAŞMAX (Çənbərək) – kəllələşmək, kəllə-kəlləyə gəlmək (heyvanlarda). – *Qoşdar yaman daxlaşdı, ikisi də ləms oldu, yerinən qalxəmmir.*

DAITDAMAX (Ordubad) – pusquda durub ovun yerini öyrənmək. – *Ə, səs salma, sap yavaş-yavaş daitda, man bu yannan galeyram.*

DAQAR I (Şəki) – qoyun və ya keçi dərisindən hazırlanmış torba, kisə. – *Epbeyi daqara dolduruf getdi.*

DAQAR II (Şəki) – acı istiot. – *Daqarı xöreyə töküllər; – Sirkiyə daqar da tökərix.*

DAQAR III (Şəki) – qısaboy. – *Daqar bizdərdə halçaxboy adama diyərix.*

DAQQA I (Gəncə, Kürdəmir, Qax, Qazax, Oğuz, Şəki, Şəmkir, Tovuz) – 1. neft, mazut və suqabı (Kürdəmir, Qazax, Şəmkir, Tovuz). – *Kimdə mazıt qoymağa daqqa var? (Qazax); – Get daqqamızı nöyütnən doldur gə (Tovuz); – Daqqada mal-qarıya su verillər (Kürdəmir);* 2. buğda, arpa saxlamaq üçün taxtadan, ağacdan hazırlanmış qab, çəllək (Gəncə, Qax, Şəki). – *Buğdamı daqqıya tək ki, salamat olsun (Gəncə); – Daqqada naxarta buğda olar? (Şəki); – Daqqaya ne olsa qoyuylar (Qax);* 3. taxılölçən qab (Kürdəmir, Oğuz, Şəki). – *Daqqeynan keşmişdə taxıl ölçərdix' (Oğuz); – Bir daqqa tutur on üç girvənkə bi çetver; – Uş daqqa bir putdı (Şəki); – Bi daqqa arpam qalıp (Kürdəmir).*

DAQQA II (Mingəçevir, Şəki) – qaragül dərisindən papaq. – *Mən havı daqqanı tihdirən üç ildən artıxdı (Şəki).*

DAQQA III (Bərdə, Hamamlı, Qazax, Yevlax) – lovğa, ədəbaz. – *Nə hörməti olax daqqa adamın?* (Bərdə); – *Həsən yaman daqqa adamdı* (Hamamlı).

DAQQAÇA (Ucar) – emallı, balaca dərın boşqab. – *Daqqaçada uşağa xörək veririk.*

DAQQALIX (Hamamlı) – lovğalıq, ədəbazlıq. ◊ **Daqqalix eləməx'** – lovğalanmaq, ədəbazlıq etmək. – *Daqqalığ eləmə.*

DAQQAR: DAQQAR DURMAX (Qazax) – möhkəm durmaq; sözündən dönməmək, güzəştə getməmək. – *Elə daqqar duruf sözü'nün üsdündə.*

DAQQAY (Dərbənd) – küçük. – *Munu mənim daqqaylarıma vər.*

DALA (Kürdəmir, Lənkəran, Sabirabad, Salyan) – qamışın bir növü. – *Daladan zəmmil toxunur, həsir toxunur, bi də öy üssi basılır* (Salyan).

DALAB (Qarakilsə) – ciftləşmə həvəsi, cəhdi (atlarda). ◊ **Dalaba gəlməx'** – ciftləşmək.

DALADASMALATMA (Bərdə) – uşaq oyunu adı. – *Qızdar məhlədə daladasmalatma oynuyur.*

DALAF (Çənbərək, Qazax, Şəmkir, Şuşa) – bax **dalab**. ◊ **Dalafa gəlməx'** (Qazax) – bax **dalaba gəlməx'**. – *Ta: maydannarın dalafə:lən vaxtdı. Dalafa qaçmax* (Şəmkir) – ciftləşmək üçün ayğır dalınca düşmək. – *Boz qulan üç gündü itif, tapə:lmirəm, də:sən, dalafa qaçıf.*

DALAFDAMAX (Şəmkir, Şuşa) – ciftləşmə vaxtı çatmaq, ciftləşmə həvəsinə düşmək. – *Maydan dalafdadı, ayğıra qoşmağ lazımdı* (Şuşa); – *Boz maydan dalafdadı* (Şəmkir).

DALAX I (Qarakilsə, Şuşa) – yazda arıların düzəldiyi təzə şan. – *Dalax balı çox yeməli olur* (Şuşa); – *Bir beləcə dalax kəsdim, o da qupquruydu* (Qarakilsə).

DALAX II (Meğri) – yelləncək. – *Cahulla dalax asulla ki, üssünnə <yellənsinlər>.*

DALAMIRT (Qazax, Şərur) – 1. gəlir, qazanc (Qazax). – *Yay ayları dalamirt aylarıdı*; 2. məhsul yığıcı (Şərur). – *Ay Sönqulu kişi, dalamirt vaxdı gəlif çatıfıdı*. ◊ **Dalamirt eləməx'** (Gədəbəy, Mingəçevir) 1. azca yemək, yüngülvari nahar etmək (Mingəçevir). – *Ya-*

man ajımışam, gəlsənə gedəx' bizdə dalamirt eliyəx'; 2. azca yığmaq, toplamaq (məhsulu) (Gədəbəy). – *Sən də:n əlli yığammədiñ, elə dalamirt elədiñ.*

DALAMIRTDAMAX (Çənbərək) – yığmaq, toplamaq (məhsulu). – *Bir az qartop dalamirtəmişəm, aparıf satajam.*

DALAMIRTDANAX (Çənbərək) – azca yemək, yüngülvari nahar etmək. – *Savax tezdənnən dalamirtəndim deyin büüyün ajmadım.*

DALAMURD ELƏMƏG (Yardımlı) – korlamaq, zay eləmək. – *Yeməysən yemə, day dalamurd eləmə.*

DALAN (Kürdəmir, Meğri, Şuşa) – 1. darvaza (Şuşa). – *Dalan belə kiçiy evə yaraşmaz*; 2. koma, daxma (Meğri). – *Burda heç olmasa dalan tix'dirin.*

DALANÇA (Cəbrayıl, Meğri) – koma. – *Yeddi adam gəldi, burda dalanča tix'di biyolum* (Meğri).

DALAY (Bakı) – mübahisə. – *Dalayımız tüşmişdi onnan.*

□ **Dalay vermək** (Şamaxı) – aldatmaq, azdırmaq.

DALAZDAMAX (Meğri) – bir işi səliqəsiz, başdansaovdu yerinə yetirmək. – *Dəlleş Öhmət başı dalazdıyan kimin, sən də biçəneyi dalazdıyarsan.*

DALBASAR (Ağdam) – pəncərə sürgüsü.

DALBIMMAX (Qarakilsə, Şamaxı) – kö-nülsüz yemək. – *Ə, niyə dalbınırsan, əməlli-başdı ye dayna* (Qarakilsə).

DALDA I (Bakı, Kürdəmir, Oğuz) – gizli, məxfi yer. – *Pılım daldadadı* (Bakı).

DALDA II (Bakı, Füzüli, Göyçay, Kürdəmir, Qax, Mingəçevir) – külək, yağış, gün tutmayan yer. – *Heyvannarı çək, daldada saxlagınən* (Bakı); – *Yeydə daldada uturanda isdi güc eləmiy* (Qax); – *Daldada düzəliv işdi:rik* (Füzüli).

DALDA III (Balakən) – eyvan. – *Daldanın yuxarı başında böyük bir usdol açılmışdı.*

DALDA-DAMA (Bakı) – xəlvət, gizli. – *Dalda-damada cürbəcür işdər görirsən, heş kəsin xəbəri yox.*

DALDALAMMAX (Füzüli) – arxalanmaq. – *Adam adama daldalammasa, nə:lazım?*

DALDALIĞ (Füzuli) – külək, yağış tutmayan yer. – *Özünə daldalıq qa:rv, oturuv içində.*

DALDAY (Çənbərək) – bax **dalda** II. – *Malçının bağı daldaydadı, onö:rə da meyvəni küləx' töx'mür.*

DALDEY I (Barana, Qazax) – bax **dalda** I. – *Uşaxlar putaxların arasında daldey yer axtarırdı (Barana).*

DALDEY II (Gəncə, Qazax, Şəmkir) – bax **dalda** II. – *Ağacın altında daldey vardı (Qazax); – Ojağı daldeyda qala (Gəncə); – Bu yağış bizim əhdimizi kəsəjəx'; o qa:lığda daldey olar (Şəmkir).*

DALEH (Ordubad) – boşqab.

DALƏNGƏVAZ (Quba) – yöndəmsiz. – *Unun bir daləngəvaz ugli var.*

DALIĞ (Cənubi Azərbaycan) – dalğın. – *Əhmədi çox dalığ gördüm.*

DALIQARA (Tərtər) – qara reyhan.

DALISÜRƏ (Masallı, Salyan) – ardınca, dalınca. – *Məmmədin dalsürə biz getdik (Salyan); – Ayrısının dalsürə danışmo:uz (Masallı).*

DALLAMA I (Şuşa) – quşun ən gec uçan balası. – *Sənin bu qızıl quşun dallamadı.*

DALLAMA II (Salyan) – çılpaq, lüt. – *Hər ikisin dallama öydən çıxartdım.*

DALLAMAĞ (İmişli) – budamaq, ağacın budaqlarını kəsmək. – *Bı ağajdarı da dalla.*

DALLIĞ (Salyan) – müavin, köməkçi. – *Sədrin dallığı sözüümü dıməyə imkan vermədi.*

DALLIĞÇI (Salyan) – müdafiəçi. – *Ona batmağ olmaz, dallıqçısı çoxdu.*

DALMAMMAĞ (Salyan) – yalmanmaq. – *Pişig dalmanır, diyəsən qonağımız gələcəg.*

DALMAMMAX (İmişli) – bax **dalbımmax**. – *Qoynu buraxın, koldan-kosdan dalmansın.*

DALMINMAX I (Füzuli) – bax **dalbımmax**. – *Heyvanı qoy dalmınsın.*

DALMINMAX II (Çənbərək) – 1. əziyyət çəkmək. – *Əlim çatmur, ünün yetmir, bir həfədə dalmınram; 2. yorulmaq. – Bu sərəniyi təx'cə yığmışam, onçun dalmınmışam.*

DALON (Gəncə) – çardaq, talvar.

DALVA (Ordubad) – bax **davla**. – *Dalvanı görür, kəx'lix' yaxın gəlir.*

DALVIMMAX (Kəlbəcər) – bax **dalbımmax**. – *Vərvəvər dalyınır.*

DALYAR (Gəncə) – plov üçün iri və dərin saxsı qab; dövrə. – *Dalyar sındı.*

DAM I (Kürdəmir, Quba, Ordubad) – tavan. – *Evin damı qıtarımıyib (Ordubad).*

DAM II (Gəncə, Göyçay, Karvansaray, Kürdəmir, Qazax, Sabirabad, Salyan, Şəki, Şəmkir, Şuşa, Tərtər) – tövlə. – *Cüclər damın küncünə yığışmışdı (Salyan); – Bahar, malları dama sal, ot tök (Şəki); – Heyvannarı dama doldurdum (Şuşa); – Qoyunnarı dama salmışam (Karvansaray).*

DAM III (Borçalı, Cəbrayıl, Gədəbəy, İmişli, Kürdəmir, Qazax) – 1. qazma (Borçalı). – *Kəşmişdə qışda kətdilər damda olardı; 2. hər cür tikili, bina (Cəbrayıl, İmişli, Kürdəmir). – Dam deyərük daş əvə, kərpic əvə (İmişli); – Toy damı tix'məx' çox çətindi (Cəbrayıl); – Bizdə bişir-düşürü damda eliyəllər (Kürdəmir).*

DAMAD (Quba) – kürəkən. – *Cəfərin damadı naxışdu.*

DAMAĞ: **DAMAĞ ELƏMƏG** (İsmayilli) – dincəlmək, istirahət etmək. – *Lap yorulдум, gə bir az damağ eliyək.*

DAMAĞLI (Salyan) – gözəl, yaraşlıqlı. – *Mətləbin kiçik qızı çox damağlı uşaxdı.*

DAMAXLI (Qarakilsə) – kefi kök; – kefli. – *Həş belə şey olmamışdı, gördüm gədə damaxlı gəlip evə, ta: üsdün vırmadım.*

DAMAXOŞ (Qazax, Tovuz) – kefsiz. – *Vəzir, gözümə damaxoş də:rsən (Qazax); – Niyə damaxoş durmusən (Tovuz).*

DAMAR (Göyçay) – bitki kökü.

DAMARATMA (İmişli) – özbaşına qanaxma.

DAMARVIRMAĞ (Salyan) – çürümək, yaxşı üyüşməmək. – *Qatığı damar vırıb, su: çıxıb üzünə.*

DAMAZDIX (Cəbrayıl, Füzuli, İmişli, Kürdəmir, Mingəçevir, Tərtər) – qatıq mayası. – *Damazdıği at, üstün basdır, qatığı olacax (Kürdəmir); – Damazdıği atıllar pişmiş südün içinə, qatığı olur (Tərtər).*

DAMAZZIĞ (Göyçay, İmişli) – bax **damazdıx**. – *Arvad qatıx çalanda damazziği az salmışdı, ona görə qatığı yaxşı tutmamışdı (Göyçay).*

DAMBA (Salyan) – balıq saxlamaq üçün düzəldilən hovuz. – *Dambada çoxlu balıq var.*

DAMBADUZ (Ağdaş, Şəki) – küsəyən, dəyməduşər. – *Almırad dambaduzun biridi* (Ağdaş); – *Dambaduz tex inciyən adama di-yillər* (Şəki).

DAMBAX (Başkeçid) – tənbel.

DAMBAT (Ağbaba, Bərdə, Goranboy, Hamamlı, İmişli, Kürdəmir, Qazax, Oğuz, Tovuz) – lovğa, ədəbaz. – *Əli yaman dambata uxadı* (Ağbaba); – *Dambat adam adama salam verməz fürsunnan* (Tovuz); – *Dambat adamın hörməti olmaz* (Bərdə); – *O çox dambat adamdı* (İmişli).

DAMBATDAMMAĞ (Başkeçid, Borçalı, Gədəbəy, Hamamlı, İmişli, Tovuz) – lovğalanmaq, ədəbazlıq eləmək, özünü başqalarından yüksək tutmaq. – *Ruziyə elə dambataner ki, elə bil atasın, anasın tanıyan yoxdu* (Tovuz); – *Nə dambatanersən, a bala, görmüüfşənmi nənəni, bavanı?* (Gədəbəy); – *Ə, nə dambatanersən?* (Borçalı); – *Bilmirəm no:luf bizim bu Aliya, yaman dambatanur* (Hamamlı).

DAMBATDIX (Hamamlı, Qazax) – lovğalıq, ədəbazlıq. – *Dambatdığınnan heş kəsi bə:mmer Osman* (Qazax); – *Dambatdığınnan başınnan papağı tüşsə, əyilif yerdən götürməz* (Hamamlı).

DAMBIĞ (Şamaxı) – yanında qızardılmış toyuq olan plov. – *Bu geciyə dambiğ bişir.*

DAMBİL (Astara, Borçalı, Hamamlı, Qazax, Qusar, Lənkəran) – gavalı növü adı. – *Dambıl nə turş olmor, nə şirin olmor, turş-məzə olor* (Borçalı); – *Dambıl yə:nin tişi qamaşar* (Qazax); – *Bizim baxçamızda çoxlu dambıl ağaşları var* (Hamamlı).

DAMBUL (Bakı, Qazax) – bax **dambıl**. – *Ağacdarda dambul ağacı kimi bə:r verən ağac tapılmaz* (Bakı); – *Bazardan dambul al* (Qazax).

DAMÇA (Quba) – quş tutmaq üçün tor. – *Əhməd damçeynən altı ürdeg tutdi.*

DAMDAM (Gəncə, Mingəçevir, Oğuz) – bəkməz bişirmək üçün xüsusi torpaq qatılıb süzülmiş üzüm suyu. – *Bağə kefe:tmışdix', kavayın yanında damdamın ayrı ləzzəti varıydı;* – *Damdım çox şirin olur* (Gəncə); – *Damdıman bəhməz düzəldirix'* (Oğuz).

DAMDAR (Təbriz) – mal saxlayan adam, maldar. – *Damdarrar dəvədən ötür şə:rə gə-lillə.*

DAMDAŞI (Ordubad) – damın üstünə tökülən torpağı bərkitmək üçün daş (alət). – *Damdaşı dolandırırəm bərk olsun.*

DAMDIRA (Borçalı, Böyük Qarakilsə) – 1. nağara (Böyük Qarakilsə); 2. dəf (Borçalı). – *Damdıreyi toyda çalellər.*

DAMDÖƏN (Zəngilan) – damın üstünə tökülən torpağı bərkitmək üçün ağac alət. – *O damdöəni gəti ma:, çıxıram əvin üsdün döəm.*

DAMDURA (Qazax) – bax **damdıra**. – *Damdurasız toy olmaz.*

DAMƏNDƏ (Salyan) – həsrət. – *O yerrərə indı daməndə qalmışix.*

DAMFA (İmişli) – daş-kəsək.

DAMFALI (İmişli) – daşlı-kəsəkli. – *Yollar keçmişdə yaman damfalıydı.*

DAMI (Şuşa) – bax **da:mi**.

DA:Mİ (Ağsu, Göyçay, Quba, Sabirabad, Şamaxı) – cəhənnəm. – *Bizim yerrər hardən hələ isdi uladu ki, lap da:mi kimi* (Quba); – *Da:mi kimi od tökülür, issidi* (Göyçay).

DAMMAT (Bolnisi, Borçalı, Gədəbəy) – bax **dambat**. – *Dammat adam heç sözə baxmaz* (Bolnisi); – *Qondare:nirəm ki, dammat yeriyim* (Borçalı); – *Dammat adam görəndə gözüm ağıriyer mə:m* (Gədəbəy).

DAMMILI (Salyan) – bax **dambıl**. – *Arbatanda dammılı çox olur;* – *Dammılının tamı xoş olur.*

DAMNANÇIXMA (Kəlbəcər, Qazax, Şamaxı, Tovuz) – 1. inəyin birillik balası (Qazax, Tovuz); 2. camışın ikiillik balası (Kəlbəcər); – *Damnançixma çöldə otduyur;* 3. inəyin ikiillik erkək balası (Şamaxı); – *Bir damnançixma aldım;* 4. buğaya gələn üçillik inək (Qazax).

DANA (Ağcabədi, Goranboy, Karvansaray, Şəmkir, Tərtər, Tovuz) – bax **dayna**. – *Get burdan dana* (Ağcabədi); – *Mən də onu de:rəm dana* (Goranboy); – *Ayə, niyə boy-nunə:türmürsən, elədi dana* (Tovuz); – *Evə-tən onu qoyladım dana* (Karvansaray).

DANABAŞ I (Şuşa) – danadışi. – *Əkində danabaş tapılıb, bütün əkini korradı.*

DANABAŞ II (Ağdam) – məc. küt, sarsaq.

DANABOYUN: DANABOYUN ELƏMƏK (Füzuli) – birisinin boynunu güclə əymək, qanırmaq (gülüş zamanı). – *Tutuf səni dana-boyun elərəm.*

DANABURNİ (Şamaxı, Şərur) – danadışi. – *Danaburni zəhərri olur* (Şamaxı).

DANAÇA I (Ağdaş, Göyçay, Zərdab) – nəre bəliğin bir növü. – *Danaça mürüdan bö:g olur* (Ağdaş); – *Ürüdəm dəyi bir danaça tutdu, güjnən gəmiyə qoydu* (Zərdab).

DANAÇA II (Cəbrayıl, Qafan) – 1. camışın birlikli diş balası (Qafan). – *Bizim gamışın danaçası vırağandı*; 2. camışın ikiillik diş balası (Cəbrayıl). – *Danaçıya yaxşı miyğat olsan, o biri il doğar.*

DANAXOR I (Sabirabad) – balıq toru. – *Danaxoran balıq tuturuğ.*

DANAXOR II (Kürdəmir) – balıq tutmaq üçün xüsusi düzəldilmiş yer. – *Təzə danaxor düzəltmişəm, tora yaman balıq çıxır.*

DANAXOR III (Ucar) – müftəxor, tüfeyli. – *Həsənin oğlu danaxor uşaxdı.*

DANAQIRAN I (Ağcabədi, Basarkeçər, Borçalı, Cəbrayıl, Füzuli, Göyçay, Qazax, Zaqatala) – novruzgülü. – *Bahar oldu, danaqıran gül açdı* (Qazax); – *Danaqıran əvvəl çıxan çiçəx'di* (Borçalı); – *Bizim çalada çoxlu danaqıran bitif* (Basarkeçər); – *Görürsənmi danaqıran açılıb* (Zaqatala); – *Buyıl danaqıran çox bitib* (Göyçay).

DANAQIRAN II (Göyçay) – yazın ilk üç günü. – *Danaqıranda hava şaqqoloy <şaxta> olur bə:zən.*

DANAQOAN (Bakı) – aşıq-aşıq oyununda aşığı sonuncu vuran oyunçu.

DANALIĞ (Gədəbəy, Qazax) – dana saxlanılan yer. – *Danalığı təmizdə* (Qazax); – *Gejənin nə vaxdiyusa bilme:rəm, onuyör-düm kü, çatılı qofdu danalıxdə* (Göyçay).

DANİ: DAN ATMAX (Qazax) – Novruz bayramı qabağı son çərşənbə axşamında səhərə qədər yatmamaq, oyaq qalib şənlik etmək. – *Beyjə biz öyimizdə dan atajeyix.*

DANAVAR (Quba) – sövuruq.

DANBALAN (Ordubad) – qoyun xayası. – *Qoyunların danbalanını çıxardanda kökə-lər.*

DANBİR (Qazax) – tiyəsi qatlanmayan bıcaq.

□ **Dan demax** (Ordubad) – meydan oxumaq. – *Göreyсан necə dan de:y, heş kasdan qorxmey.* ◇ **Dan gəlməx'** (Borçalı, Kürdəmir, Qazax, Şəmkir) – təəccüblənmək. – *Bu iş maña dan gələr* (Borçalı); – *Bakıda maña dedilər "sava:n xe:r", maña dan gəldi, çünki bizim yerdə "sava:n xe:r" yoxdu* (Qazax); – *Görmüyüflər dana, yazıxlara dan gələr* (Şəmkir).

DANDEZ (Qazax) – daz. – *Sən lap dandez adamsan.*

DANDIR: DANDIRA DƏYMƏK (Qarakilsə) – xətrinə dəymək, qəlbə toxunmaq. – *Mən nə dedim sənin dandira: dəydi.*

DANGİ (Xudat) – hədik.

DANĞALAX (Şuşa) – kobud, tərbiyəsiz. – *Səni bu oğluñ çox danğalaxdı.*

DANĞIR (Mingəçevir, Oğuz) – 1. b a x **danqır**; 2. ot bitməyən yer.

DANQA I (Hamamlı, Oğuz) – mal aşığı. – *Danqa mal aşığına deyər ix', qoç aşığına saqqə* (Hamamlı).

DANQA II (Naxçıvan, Şərur) – 1. böyük-böyük danışan, lovğa (Şərur). – *Nə danqa adamdı a.* ◇ **Danqa-danqa danışmax** – yekə-yekə danışmaq. – *Nə danqa-danqa danışırsan?*; 2. sözə baxmayan, dikbaş, söz qaytaran (Naxçıvan). – *İsanın oğlu No:ruz çox danqadı.*

DANQAR (Çənbərək) – böyük vanna. – *Uşağı çimizdirməx' isdi:rəm, danqarı yəti burya.*

DANQARTAĞ (Çənbərək) – arıq. – *Danqartağ diyədən alışmalamaxnan ət çıxmaz.* ◇ **Danqartağı çıxmax** – arıqlamaq. – *Niyə belə danqartağı çixif, çörəx' yemirsən?*

DANQAZ (Astara, İmişli, Kürdəmir, Masallı, Ordubad, Salyan) – loğva, ədəbaz, dikbaş. – *Ə, sən nə danqaz adamsan?* (İmişli); – *Adam danqaz danışmaz* (Salyan); – *Bizim Məhərrəm o qə:r danqazdı ki, söz de:rsən, eşitmir* (Ordubad); – *Kərim qabağ çox danqaz uşağıdı, hindi saytallaşib* (Salyan).

DANQAZDIĞ (Masallı, Ordubad, Salyan) – dikbaşlıq, lovğalıq, ədəbazlıq. ◇ **Danqazdiğ eləməg** – dikbaşlıq etmək. – *Axılı ol, danqazdiğ eləmə* (Masallı); – *Adə, danqazdiğ eləmə, eyibdi* (Salyan).

DANQAZDIX (Ağdam, Füzuli, Qazax, Zəngilan) – əkinin su çıxmayan hissəsi. – *Danqazdı:n pambı: açılıf* (Zəngilan).

DANQI (Zəngilan) – 1. boşboğaz, çox danışan; 2. boş-boşuna, səbəbsiz hürən. – *Bı nə danqı itdi, ə:!*

DANQIL (Lənkəran) – yüngülxasiyyətli.

DANQIR (Ağbaba, Cəlilabad, Kürdəmir) – daz. – *Uşağ elə danqırdı ki...* (Ağbaba); – *Başımın tüki tükiley, danqır oleyəm* (Cəlilabad).

DANQIŞ (Qafan) – b a x **danqır**.

DANMADİL (Çənbək) – b a x **dağvadil**. – *Hümbət mənən danmadil danışdı*.

DANNA I (Bakı, Göyçay, Meğri, Mingəçevir) – sabah. – *Mə:m sizə gəlməyim dan-nıya qaldı* (Bakı); – *Büyin qızın döymeyan, danna dizin döyəcəx* (Meğri).

DANNA II (Qax) – ehsan. – *Danna yimağə getmişdin?*

DANNARI (Göyçay) – sabah.

DANSIĞ: DANSIĞI ÇIXMAX (Şuşa) – sırtılmaq, üzü bərk olmaq. – *O qədər söz eşidif, dansığı çıxıf*.

DANŞIMAĞ (Zəngilan) – danlamaq. – *Bu uşa: az danşığınən*.

DANSITMAX (Gədəbəy, Qazax) – sözünü geri götürmək.

DANT (Meğri) – iri, böyük, uca. – *Nəca-fəlinin bir dant çınarı vardı*.

DANTORİ (Şamaxı) – səhər ala qararı. – *Dantori məyi durğuz*.

DANZAL (Zaqatala) – kobud. – *O, danzalı biridi*.

DAPALAMAX (Qax) – qapazlamaq, başa döymək.

DAPANDI (Qax) – çobanların payız şənlisi. – *Qoyunu payız görməyə qoanda çoban-nar dapandı eliylər*.

DAPBA (Gədəbəy) – parç. – *Dapbiynan bir su verinən yaneyrim*.

DAPTANAY (Qax) – siçovul.

DAR I (Kürdəmir) – səbirsiz, kəmhövsələ. – *Adam gərəy dar olmasın, səbirri olsun*.

DAR II (Kürdəmir) – xəsis. – *O, yaman dar adamdı, pıl xərcləməyən arası yoxdu*.

DARABA I (Ordubad) – taxıl saxlanılan iri qutu, yeşik. – *Darabani təmizdə, indi buğda gətirəcəklər*; – *Daraba təxdədən qəyrlir*.

DARABA II (Qafan, Zəngilan) – 1. məhəccər, sürəli. – *Əvi tix'dimişəm, birçə qaldı daraba vırdırmağı* (Zəngilan); 2. taxta hasar.

DARABAZ (Zəngilan) – b a x **daraba II**.

DARABİZON (Ordubad) – iki kişə (qalın sarı rəngli parçadan). – *Darabızonda yun var*.

DARACAX (Gədəbəy, Gəncə, Şamaxı, Şəmkir) – keçid, dağ keçidi. – *Daracaxdan keçəndə at büdrədi, məni yerə vurdu* (Şəmkir); – *Oxarı çıxarır, bir daracağa baxarsanız* (Gədəbəy).

DARAĞ I (Qubadlı) – bal şanı. – *İki darağ bal aldım, bir gündə yi:b qıtarduğ*.

DARAĞ II (Göyçay, Qubadlı) – arabanın çağı. – *Bizim arabanın darağı yekədi* (Göyçay).

DARAĞAN (Göyçay) – erkək nəre balığı. – *Darağanı bişirdim*.

DARAĞBAŞ (Dərbənd) – şanapipik. – *Teregdə darağbaş var*.

DARAĞİTİRƏN (İmişli) – avam, key. – *Bi darağitirən arvadım var, pıl tanımır, verdigin bilmir*.

DARAĞLAMAĞ (Salyan) – çiçəkləmək, çiçək açmaq. – *Pammığ darağlıyib*.

DARAĞUN (Kürdəmir) – b a x **darağan**. – *Darağun Kürdə bı yil yap azdı*; – *Darağun qəbinnən yağlı olur*.

DARAHƏNGİ (Borçalı) – güləş zamanı ifa olunan hava (motiv). – *Ay usda, bir darahəngi çal*.

DARAX I (Daşkəsən) – kotanın hissəsi. – *Kotan əkəndə daşa keçdi, darax sındı, hop taxdadan aralandı*.

DARAX II (Şuşa) – bəzi quşların başında yelpincə oxşar kəkil. – *Şanapipiynin darağı to:uzunkuna oxşuyur*.

DARAX III (Kürdəmir, Şuşa) – qəlsəmə. – *Balığın darağı qaralsa, zəhərri olar* (Şuşa).

DARAX IV (Kürdəmir, Şuşa) – əl və ayaqlarda pəncə sümükləri. – *Bu sümüklər əl dəyil, əyax daraxlarıdı* (Kürdəmir).

DARAX V (Biləsuvar, Füzuli, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Salyan) – açmamış pambıq çiçəyi.

DARAXLAMMAX (Çənbək) – cərgə ilə bitmək. – *Qarğıdalı daraxlanıf*.

DARAXLIX (Kəlbəcər) – heyvanlarda çanaq sümüyü. – *Daraxlıx beldən aşago:lor*.

DARAQQAYI (Lənkəran) – bacarıqsız, əlindən iş görməyən.

DARAQQUN I (Cəlilabad) – şanapipik.

DARAQQUN II (Salyan) – durna balığı. – *Daraqqunun kababı yaxşı olur.*

DARALMAX I (Mingəçevir, Ordubad) – xəsislik etmək. – *Əhməd pul xərcləməyə daralı.*

DARALMAX II (Şəki) – kəmhövsələ olmaq, narahat olmaq.

DARAMA (Yardımlı) – tarım. – *İpi darama elə ki, yaxşı olsun.*

DARAMAX I (Bakı, Çənbərək, Kürdəmir, Mingəçevir) – məc. dalınca danışmaq. – *Bilmirəm mə:m nəyim artıxdı, mə:m nəyimi dariyıllar* (Kürdəmir); – *Parax Mühərnən Ziyəddin öcəşif, haryessə <hara getsə> bir-birin dariyır* (Çənbərək).

DARAMAX II (Gəncə, Tovuz) – budamaq, ağacın budaqlarını kəşib seyrəltmək. – *Ağaşdarı daramağa:dəndə ma: da xavar eliyin, baravar gedəx'* (Gəncə); – *O ağajı dara kın, bir əz bö:sün* (Tovuz).

DARAMAX III (Karvansaray) – qoyunları otlamağa çıxarmaq. – *Gün yayılında dare:-rim qoynu.*

DARAMAX IV (Tərtər) – toplamaq, topa yıgmaq. – *Ay uşağ, anarı dariyin taxılı, yer açılısın.*

DARAMAT (Qax) – evdə olan yemək şeyləri.

DARAMIRT: DARAMIRT ELƏMƏK (İmişli) – gizilin götürmək. – *Çovannar ətdən-sütdən daramirt eleyirdilər.*

DARAMIŞ (Kürdəmir) – qazanc axtaran, şəxsi mənafeyini güdən. – *Omar yaman daramiş adamdı.*

DARAMIT: DARAMIT VIRMAX (Füzuli) – sığal vermək. – *Özünə nə daramit virirsən.*

DARANHAYI (Füzuli) – 1. səs-küy; 2. qaçaqçaq. – *Kəndə yaman daranhayı düşüb.*

DARANQI I (Gəncə, Şəki, Tovuz) – qə-ləmə ağacı. – *Daranqı ağacı yumuşax olar* (Şəki); – *Daranqıyı ildə bir dəfə daramasan böyüməz; – Elə adını ildə bir dəfə darandığı üçün daranqı qoyuflar dana; – Bu:zun <bu uzun> ağaşdara qələmə də de:rix', daranqı da* (Tovuz).

DARANQI II (Qazax) – ağacın kəsilmiş quru budaqları. – *O daranqıdan bir əz gəti, ojağı qalıyax.*

DARANMAX (Çənbərək, Gədəbəy) – 1. çıxmaq (Gədəbəy). – *Mə:sim, yaman isdili-x'di, eşiyə daranıq görəx'; – Daramme:fkun mal hələ damnan?; 2. sərələnmək* (Çənbərək). – *Qoyun döşə darandı.*

DARARMAĞ (Salyan) – rast gəlmək, rastlaşmaq. – *Yüz gün gedərsən yurda, bir gün dararsan qurda.*

DARAVA (Ağcabədi, Borçalı) – bax **daraba II**. – *Hasar daşnan hörüllür, darava taxdaynan qayrılır* (Borçalı).

DARAYI (Mingəçevir) – kobud, lakin sıx toxunmuş ipək parça.

DARBANA (Dərbənd) – çardağa çıxmaq üçün otağın içərisində düzəldilmiş nərdivan, pilləkən. – *Mən darbanadan dama çıxdım.*

DARBIŞMAĞ (Əli Bayramlı) – sürətlə getmək, yüyürmək, qaçmaq.

DAREYİ (Bakı, Qazax) – bax **darayı**. – *Dareyidən çarşoy almışam, arvat bə: nmer* (Qazax).

DARĞA (Qazax, Tovuz) – suyabaxan, cuvar. – *Darğa gələr, su alıb yoncöyü sularam* (Qazax); – *Hər kətdə bir darğa olordu* (Tovuz).

DARĞAN (Dərbənd) – qışın son on günü. – *Darğanda yağmasa, xarmanda yağar.*

DARHADAR (Bərdə, Şamaxı) – səs-küy, çığır-bağır. – *Genə nə darhadardı?* (Şamaxı).
 ♦ **Darhadara salmax** – məc. səs-küyə salmaq, car çəkmək. – *Əjdər yoldaşının sirrini darhadara saldı* (Şamaxı); – *Bu işi darhadara salma görəx' no:lur* (Bərdə).

DARIMAĞ (Bakı, Şamaxı) – bax **daramax I**. – *Yazığı darımağdan puça çıxardıblar* (Bakı).

DARIMAX I (Laçın) – yoluxmaq (xəstəlik). – *Mala azar dariyif.*

DARIMAX II (Şəki) – bax **daramax I**.

DARIŇQI (Qazax) – azca dar.

DARIŇQILAŞMAX (Qazax, Tovuz) – azca yığılmaq, daralmaq. – *Donum yü:lənnən sonıra dariŇqılaşif* (Qazax).

DARIŞ (Xanlar) – çətin, ağır. – *Camahatın işi çox darişdı qavaxlar.*

DARIŞMAĞ (Balakən, Qax) – bax **darışmax**. – *Səhər iş gedəndə yoldaşım Eldar darışdı, xeyli sö:bət etdik* (Balakən); – *Ho mağa darışmaseydi, qayıdıp gediyydim* (Qax).

DARİÇİ (Yardımlı) – qeybətçi. – *O çox darıçı adəmədi*.

DARİMƏĞ (Lerik) – rastlaşmaq, rast gəlmək.

DARİŞMAX (Şəki) – rastlaşmaq, rast gəlmək. – *Çox gidəllər, az gidəllər, yolda bir çovana darışəllər*; – *Yolda So:dağul darışdı, qayıtdım*.

DARQ (Qax) – toxac, torpaq və ya palçığı döyüb bərkidən alət.

DARQURSAX (Basarkeçər, Borçalı, Gədəbəy, Gəncə, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Şəki) – səbirsiz, kəmhövsələ. – *Darqursax adam aıxılı olor* (Borçalı); – *Alçarağ adam darqursax olur* (Qazax); – *Əmir darqursaxın biridi, mən ona heş zad deyəlməram* (Gəncə); – *Darqursax adamın nə salıqası, nə təmiz-karriği?* (Gədəbəy).

DARQURSAXLIX (Gəncə, Şəmkir) – səbirsizlik, kəmhövsələlik. – *Ay Murtuz, bu darqursaxlığnan sən heş bir iş görə:lməssən* (Şəmkir).

DARMINMAX (İmişli) – bax **dalbımmax**.

DAROSAR (Gəncə) – pəncərənin tağı. – *Dayımın öyi darosara qədər tikilif qaldırılıf, bir aya qurtarar*.

DARRAMAX (Gədəbəy) – bax **daramax II**. – *Göəli ağacına çınar kölgə saler de:in darradım putaxlarını dünənnəri*.

DARRAMANC (Gədəbəy) – yemək üçün duzla ovulmuş gicitkən. – *Oğul, yeri bir əz darramanc gəti*.

DARRAMAŞ (Gədəbəy) – bax **darramanc**.

DARTI I (Quba, Mingəçevir, Oğuz) – kərki (dülgerlik aləti). – *Usta Səfər dartıynən ərəbə uxi düzəltədi* (Quba).

DARTI II (İmişli) – yer hanasının hissələrindən birinin adı. – *Dartıynən çəkəllərdi, qılıncan toxıyallardı*.

DARTICI (Şuşa) – qapançı. – *Bu tayı dartıcıya ver, çəksin*.

DARTMADAMAĞ (Salyan) – lovğa. – *Şa:sənəm çox dartmadamağdı*.

DARTMAĞ (Lənkəran) – üyütmək. – *Boğ-danı daşda dartarduğ*.

DARVA (Kərvansaray) – evdə olan yemək şeyləri. – *Darvıyı kirəli yığın arvat*.

DARVAZA (Cəbrayıl) – açıq. – *Qapı darvazadı, qaç, ört, gə*.

DASDANA (Culfa, Ordubad) – təndir çörəyi. – *Anam mənim üçün dasdana bişirmişdi* (Ordubad); – *Dasdana girdə olur, çörəkdir yeməyə* (Culfa).

DASDAR I (Qax) – gəlin üçün baş örtüyü. – *Yengələr hindi dasdar salmağa gedəcəxlar*.

DASDAR II (Astara, Cəlilabad, Dərbənd, Quba, Lənkəran, Ordubad) – kirkirə, əl dəyirmanı. – *Dasdar sınımışdı* (Quba); – *Dasdarnan buğdanı yarma eləllər* (Ordubad); – *Dasdarda çəkeydüğ biğdəni, indi çəkeyük də:rmandə* (Cəlilabad).

DASMALDASMAL (Bərdə) – uşaq oyunu adı. – *Uşaxlar baxçada dasmaldasmal oynuyur*.

DASSAR (Cəlilabad) – bax **dasdar II**.

DASTAĞLAMAĞ (Quba) – meyvə ağaclarına dayaq vurmaq. – *Sabah gidüb bağdaki ağacları dastağlıyaduğ*.

DASTAR I (Qax) – bax **dasdar I**.

DASTAR II (Culfa, Füzuli, Ordubad) – bax **dasdar II**. – *Dastarı qonşıdan al, gətir* (Ordubad).

DA:Ş (Cənubi Azərbaycan) – bax **dadaş I** (2-ci mənə).

DAŞAGETMƏ (İrəvan) – aşıqla oynanılan oyun adı. – *Daşagetmə yaxşı oyundu*.

DAŞAXOR (Meğri) – daşlı, çınqıllı. – *Yəğli dərə daşaxor yerdı*.

DAŞALI (Ağdam) – bərk gavalı növü. – *Daşalı da bir yeməli şeydimi yeyirsən?*

DAŞDAĞ (İmişli) – daşlıq (yer). – *Daşdağda qoyunun ə:ği yara götürər*.

DAŞDAMAX I (Hamamlı, Şuşa) – taxılı (dəni) xırda daşlardan təmizlənmək. – *Buğdanı daşdıyın, dəyirmanə göndərəx'* (Şuşa); – *Büyük taxılı daşdamağa gedəjəm*; – *Qoy bu taxılı Höysənnən daşdıyım, sonıra gedərix'* (Hamamlı).

DAŞDAMAX II (Qarakilsə) – toplamaq, taxılı bir yerə yığmaq. – *Xərməndə taxılı daşdıyrdım, o gəldi*.

DAŞDAMAX III (Gəncə) – suyun istiqamətini dəyişmək üçün qarşısını daşla kəsmək. – *Bizim qəji kimsə daşdıyıf.*

DAŞDAMAX IV (Gəncə) – vəlin (alət) düşmüş daşlarının yerinə daş qoymaq. – *Vəl-ri daşdamax lazımdı.*

DAŞDANMAX (Çənbərək, Qazax) – köçmək, daşınmaq. – *Çovannar daşdanıf gələr dağdan* (Qazax); – *Harya daşdanır bu qızdar* (Çənbərək).

DAŞGİR (Basarkeçər, Qarakilsə, Qazax, Şahbuz) – b a x **daşqır I**. – *Daşgir şadardan kiçix'di, xəlvirdən böyix'dü, ona buğda şadarası da de:llər* (Basarkeçər); – *Taxılı daşgirdən keçirrix* (Şahbuz); – *Biz buğdamızı daşgirə çəkdix'*; – *Daşgirmən soyordux arpeyi* (Qazax).

DAŞGÜN (Salyan) – xəta. – *Sənin başında bi daşgün var.*

DAŞXINASI (Gəncə) – qaya mamırı. – *Daşxınası da xına kimi əli boyuyur.*

DAŞIX (Şəur) – daşınma. – *Daşix bizdə yaxşıdı*; – *Qalxozda taxıl daşığı başdandı, özüm də daşixdan gə:rəm.*

DAŞIXÇI (Zəngilan) – taxıl, pambıq və s. daşıyan (adam). – *Daşixçi azdı.*

DAŞINIX (Qazax, Şəmkir) – daşınma. – *Taxıllar çoxdan piçilif, hələ daşımış da başdıyif* (Şəmkir).

DAŞIRQAMAX I (Cəbrayıl, Qazax) – daşlıqda çox yerimək nəticəsində axsamaq. – *Neçə yündü yol gəlir, tay at daşırqıyif* (Cəbrayıl).

DAŞIRQAMAX II (Borçalı) – bərkimək. – *Fır kin süysünnən qalxer, orda da daşırqıyif qaler.*

DAŞKƏLƏZ (Qazax) – iri qaya körtənkələsi.

DAŞKƏLƏZİ (Culfa) – körtənkələ.

DAŞQIR I (Basarkeçər, Qazax) – irigözlü xəlbi.

DAŞQIR II (Çənbərək) – taxılda olan xırda daş qırıntısı. – *Taxıl xeylax daşqıryımuş.*

DAŞQURA (Şəki) – palçıqsız hörülmüş daş hasar. – *Həvi daşdardan daşqura qurcam.*

DAŞLAMAX (Ordubad) – b a x **daşdamax I**. – *Başə: dönim, gal bu buğdanı daşleyib qurtarax.*

DAŞMA (Bakı) – həlimi süzülməmiş aş (plov).

DAŞNAĞ (Quba) – suyu bol, güclü, coşqun (bulaq). – *Bu bulağ çox daşnağdı.*

DAŞSALDI (Naxçıvan, Ordubad) – keçmişdə qutuya daş salma üsulu ilə keçirilən seçki. – *Keşmişdə daşsaldıya varrılar gedərdilər* (Naxçıvan).

DAŞTÜLƏK (Lənkəran) – əhliləşdirilməsi çətin olan alıcı quş, qırğı. – *Büyün məzərədə ovun quzğın vaxtında daştüləyim ucub getdi.*

DAVAXANA I (Göyçay) – aptek.

DAVAXANA II (Gəncə, Şəmkir) – dabbağxana. – *Püşdə dönüf, davaxananın suyu kəsilib* (Gəncə).

DAVAXXANA (Qazax) – b a x **davaxana II**. **DAVALLAX I** (Çənbərək) – diribaş, cəld. – *Alosman çox davallax kişidi.*

DAVALLAX II (Təbriz) – davakar. – *Oruş davallax kişidi.*

DAVAN I (Mingəçevir, Şəki) – araba təkərində şin geydirilən qövsvari ağac hissə. – *Arava:n davanı sınıtdı* (Şəki); – *Hər davana iki diş düşür* (Mingəçevir).

DAVAN II (Basarkeçər, Başkeçid, Qazax, Tovuz) – b a x **daban I**. – *Hasan dayı, də:rmanın davannı endir, unu umşaq üyüüssün* (Qazax); – *Də:rmanın davanın qaldır iri eləsin, endir yumşax üyütsün* (Başkeçid).

DAVAN III (Mingəçevir, Şəki) – b a x **daban II**. $\diamond$ **Davan yarpağı** (Çənbərək, Füzuli, Oğuz) – 1. tütün bitkisinin ilk yarpağı (Oğuz, Çənbərək). – *Dünən öz sahəmin davan yarpağını yığmışam* (Çənbərək); 2. baramaqurduna verilən ilk xırda yarpaq (Füzuli). – *Mürüncüyə əvvəlcə davan yarpağı verrix'.*

DAVANA I (Kəlbəcər) – astana. – *A:qqavımı davanada çıxartmışam.*

DAVANA II (Basarkeçər, Gəncə) – b a x **daban III**. – *Qapı davanadan çıxdı* (Gəncə); – *Qapının davanası çıxıf* (Basarkeçər)

DAVANDÖNDƏRMƏZDƏN (Çənbərək) – müntəzəm, fasiləsiz. – *Davandöndərməzdən qoyna getmişəm, çovannıf eləmişəm.*

DAVANHAQQI (Çənbərək, Şəmkir) – çobana verilən əməkhaqqı. – *Davanhaqqımı alseydim, mən də siznən gedərdim* (Şəmkir); – *Davandöndərməzdən qoyna getmişəm, indi də davanhaqqımı kəsir* (Çənbərək).

DAVAR (Təbriz) – qoyun. – *Bizim davar-rarı qoymirdıla orda otdası <otlasın>.*

DAVARCIĞ (Ordubad) – bax **davarçin**. – *Davarciğ onaltı kilo un tutur.*

DAVARÇIN (Ağbaba) – dağarcıq, torba.

DAVDAY (Qax, Zaqatala) – yumşaq və uzuntüklü dovşan.

DAVEL (Şəki) – baramaaçan sex. – *Daş-dəmir oğlu:n davalində işdəmişəm mən.*

DAVIRMAX (Cəbrayıl) – diqqətlə baxmaq. – *Nə davırmanın sıçan görmüş pişix' kimi.*

DAVLA (Cəbrayıl, Meğri) – kəklik və turacı aldadıb ovlamaq üçün ovçuların istifadə etdikləri əlvan rəngli parçalardan qurama çətir, bürüncək. – *Quşdar davliya yaxşı gəlir* (Cəbrayıl); – *Seyfulla davla aparır qureydi, göreydin kə'xlil' gətdi budu* (Meğri).

DAVLAX (Gədəbəy, Qazax) – ucaboy və enlikürək. – *Birdən davlax bir oğlan qavağımaya çıxdı* (Qazax); – *Davlax oğlandı harajən desən Fərman* (Gədəbəy).

DAVRİXMAX (Yevlax) – 1. boylanmaq; heyrətlə ətrafa baxmaq; 2. özünü itirmək. – *Ə:, az davrıxsana!*

DAVRİMAX (Beyləqan) – bax **dabrımağ**. – *Sən hara davrıyırın?*

DAVULBAZ (Qax) – nağaraçı. – *Yaxşı toy elədilər, bi davulbaz da varyıdı.*

DAVULMAĞ (Quba) – donmaq. – *Bayırda qab quyma, davular.*

DAVUŞ (Şuşa) – ayaq səsi. – *Kərimin uzaxdan davuşu bəlli olur, çünkü yeriyəndə ə:xlərin sürüyür.*

DAY I (Ağdam, Qax, Ordubad, Şəki) – 1. birillik at balası (Şəki); – *Bir illiğ olanda day diyərix atın balasına*; 2. üçyaşar at balası (Ağdam, Ordubad). – *Dayı xırda-xırda örgə-dəllər, qərəm mimmək olmaz* (Ordubad).

DAY II (Salyan) – daha. – *Day sə: heş bir sözüüm yoxdu.*

DAYANACAX I (Şahbuz) – bax **dayana-jax**.

DAYANACAX II (Gədəbəy, Gəncə) – arabada təkəri oxdan çıxmağa qoymayan və laydırı saxlayan ağac hissə. – *Bizim aravanın dayanacağı möykəmdi, qorxusu yoxdu* (Gəncə).

DAYANAJAX (Şuşa) – əl ağacı, əsa. – *Gejə dayanajax olmasa, yol gedə:lmərəm.*

DAYANDOLDURUM (Bakı, Biləsuvar, Şamaxı) – köhnə tüfəng növü; sümbe ilə doldurulan oy tüfəngi. – *Əminin dayandoldurumun görmüşdüm* (Biləsuvar).

DAYANIXLI (Şuşa) – davamlı, tab gətirən, səbirli. – *Çox dayanıxlı adam gördüm səni.*

DAYANQAN (Şuşa) – davamlı, tab gətirən. – *Cabbar dayanqan adamdı.*

DAYDOLUĞ (Füzuli) – yararsız. – *Bir neçəsi daydoluğıydi, üş-dördü də şilxor.*

□ **Day durmaq** (Gəncə, Qarakilsə) – ayaq üstə durmaq (uşağa aiddir).

DAYICANI (Naxçıvan, Ordubad, Şahbuz) – dayıarvadı. – *Dayının arvadı dayıcanı olur* (Naxçıvan).

DAYİDOSTU (Bakı, Kürdəmir, Oğuz) – dayıarvadı. – *Dayıdostu boranı pişirip* (Kürdəmir).

DAYİLİX (Şuşa) – ögey dayı. – *Dayılığımnan Turşsuya gəzməyə getmişdix'.*

DAYIN-DÜYÜN (Qazax) – qeyri-ciddi, düşüncəsiz. – *Alı dayın-düyün adam döyü, danışmaz elə sözü.*

DAYQUL (Qazax) – yabı. – *Əzizim, qaşda tala; Şəmşəvat, Qaşqa tala; Bəy isde:r dayqul verə; Aşıq isder qaşq^a:t ala.*

DAYLAĞ I (Ağdam, Başkeçid, Gədəbəy, Qazax, Laçın, Tovuz) – birillik at balası. – *Bu daylağ alapaçanın nəslinnəndi* (Tovuz).

DAYLAĞ II (Füzuli, Şamaxı) – dəvə balası. – *Daylağ o:sarra* (Şamaxı); – *Dəvə balası iki yaşında olur daylağ* (Füzuli).

DAYLAĞ III (Sabirabad) – cəld, çevik. – *Hüseyn daylağ adamdı.*

DAYLAXLAMAX I (Çənbərək) – qaçmaq. – *Kazım daylaxladı getdi.*

DAYLAXLAMAX II (Çənbərək) – tamam yığmaq (bitkini, məhsulu). – *Quroy düşür deyin tütünü daylaxlıyullar.*

DAYNA (Ağcabədi, Goranboy, Qazax, Qubadlı) – da, də (ədat). – *Dur gedəx' dayna* (Qubadlı); – *Gət görüm dayna* (Ağcabədi); – *Mən öz sözüümü dedim dayna* (Goranboy).

DAYVURAN (Şəki) – dəvədanı. – *Bizim bağda dayvuran bitidi.*

DAZAL-DAZAL (Salyan) – böyük-böyük, yekə-yekə. – *Qabağlar dazal-dazal kişilər də çilnəğac oynıyrdılar.*

DAZALAX (Ordubad) – fıfıra. – *Mənim dazalağım sındı; – Mən dazalağıma qırmızı irəx' çəx'mişəm.*

DAZANNIX: DAZANNIX ELƏMƏX' (Oğuz) – uzun zaman söhbət etmək.

DAZAY (Qəbələ) – gec başa düşən, key. **DAZGAL** (Oğuz) – uzun, yaraşıqsız (adam). – *Dazgal bir kişi küçeylə gedirdi.*

DAZILAMAĞ (Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Salyan, Şəmkir) – sürətlə getmək; qaçmaq (quşa aiddir). – *Səməd elə dazılıyır ki, elə bil turanc gedirdi (Salyan); – Qurvağalı taldan bəriyələrdim, bir dö:rdüm bir çil dazile:r yernən (Gədəbəy); – Qaz dazıladı, tutammadım (Borçalı).*

DAZIMAX (Göyçay, Kürdəmir, Mingəçevir, Zəngilan) – b a x **dazılamaq**. – *Turaş balası ə:nə-bə:nə dazıyır (Zəngilan).*

DE:CİLİK (Mingəçevir) – xəbərçilik.

DEÇİ (Qax, Zaqatala) – 1. kiçik, alçaq-boylu (Qax); 2. arıq (Zaqatala). – *Deçi inək gəlir.*

DEDİX' (Oğuz) – danışmaq. – *Habu dedix'dən nə çıxar?*

DE:X'LI (Qazax) – b a x **deyix'li**. – *Mələhət Asdanın de:x'lisidi.*

DEQAN (Oğuz) – tənzif.

DELE (Zaqatala) – xörək adı. – *Bu gün dele bişirirəm.*

DEMAT (Ordubad, Şərur) – dəmyə, su çıxmayan, susuz (yer). – *Aza kəndin yerinin çoxu dematdı (Ordubad).*

DEMİ I (Ağdam, Şərur, Zəngilan) – qəlyan. – *Dosduma bir yaxşı demi bağışdadım (Ağdam); – Çəx'diğimiza demi də de:rix, qəlyan da de:rix (Zəngilan).*

DEMİ II (Culfa, Füzuli, Qarakilsə, Naxçıvan, Ordubad, Zəngilan) – dəmyə, su çıxmayan, susuz (yer). – *Bira demi yerdi, su: yoxdi (Naxçıvan); – Demidə arpa əkillər, buğda əkillər (Ordubad); – Bizim yerimiz demidi (Culfa); – Biz taxılı demidə əkərix (Zəngilan).*

DEMİSDANNIX (Füzuli) – dəmyə. – *Bira demisdanniği ydi.*

DEMO (Şərur) – b a x **demi II**.

DENGƏNƏ (Dərbənd) – 1. boşqab; 2. saxsı kasa. – *Xeyrə dengənədən böyüq olur.*

DENĞİ (Şəki) – silindr şəkilli səbət. – *Əv-dirə:m bizə bi dengi üzüm göndərmişdi.*

DERET (Qazax) – 1. dəfə, kərə; 2. növbə.

DERMƏ (Çənberək) – naxış. – *Bu xurcuna niyə dermə vurmuyufsañ.*

DERMƏLİ (Çənberək) – naxışlı. – *Anam bir derməli kilim toxuyuf ku, gə görəsən.*

DERNAUC (Dərbənd) – dırmıq.

DESBİRİ (Bakı) – kimi, tək. – *Mən də, bacı, sən desbiri saxlı:cegəm.*

DEŞDAVAR (Salyan) – qorb küləyi. – *Deşdavar gümbatannan əsər; – Deşdavar güjdi küləkdi.*

DEŞDEBOKUL (Bakı) – çanaqlı bağa. – *Deşdebokullar dayı bağda üzüm qoymyıyb, hamısını yı:b.*

DEŞDƏX': DEŞDƏX' VURMAX (Gəncə, Şəki) – bisməmişdən qabaq çörəyin üzünü çöplə və ya başqa bir şeylə deşmək. – *Çörəyə deşdəx' vur, köpüf küt getməsin (Gəncə).*

DEŞDƏX' LƏMƏX' (Gəncə, Mingəçevir) – çörəyin üzünü çöplə və ya başqa bir şeylə deşmək. – *A:z, əlini belinə qoyuf niyə bekar durufsañ, deşdəx'ləsəñə (Gəncə).*

DEŞDƏVAR (Lənkəran) – b a x **deşdavar**. – *Bu gün deşdavar əsir.*

DEŞT: DEŞT ELƏMƏX' (Cəbrayıl) – öhdəsindən gəlmək. – *Sənsən ki, o işnən deşt eliyirsən.*

DEVƏCƏR: DEVƏCƏR OLMAX (Meğri) – təngə gəlmək. – *Xamməmədin əlinnən devəcər oldum.*

DEYƏ (Şəki) – 1. daxma; 2. talvar. – *Deyəni biz bağda tikərix, çox vax horda da yatarux.*

DEYXILLI (Kürdəmir) – gəlmə (adam). – *Bizin kəndin çoxı deyxillıdı.*

DEYIX'LI (Qazax) – nişanlı.

DEYİJİLİX': DEYİJİLİX' ELƏMƏX' (İmişli) – şikayətlənmək. – *Gedif dünən sədridən deyijilix' ele:f.*

DEYİN I (Basarkəcər, Bərdə, Qazax) – bərc. – *Bu mənim boynumda deyindi (Bərdə); – Mənim ona deyinin yoxdu (Qazax); – Bir deyın də qoydun mə:m boynuma (Basarkəcər).*

DEYİN II (Bərdə, Tovuz) – günah, təqsir. – *Deyinin, babalım boynuna olsun, əyar gəlməsən (Bərdə).*

DEYİN III (Çənbərək) – arzu, dilək. – *De-yinin var, o baş tutsa, qonaxlıx verəjəm.*

DEYİN IV (Kəlbəcər, Kürdəmir) – dey. – *Hər bazar günü bazara adam çox yığışır deyın, mən Şükürnən orda görüşdüm* (Kəlbəcər); – *Sən gəlməmişdin deyın, anam sakit olmurdu* (Kürdəmir).

DEYİNTİ (Gəncə) – narazılıq, inciklik. – *Qulunun qaşqabağı yernən gedir, də:sən deyintisi var.*

DEYİSDANNIX (Füzuli) – insan yaşama-yan yer, səhra. – *Bu uşağı apardılar, deyis-dannıxdə dedilər, hayıf uşaxdı, gəlin bunu öldürmüyax'.*

DEYİSMƏX' (Gəncə) – höcətləşmək, mübahisə etmək. – *Nə çox deyışirsiniz? Bilmi-rəm, nəyniz ortax düşüfdü.*

DEYRƏ (Culfa) – dar qadın tumanı. – *Dey-rəni cavan arvatdar geyər.*

DƏ: (Ağdam, Ağcabədi, Borçalı, Tovuz) – dəyə, alaçıq. – *Bizim də: o görüknən tərənin başındakıdı* (Tovuz); – *Qarım də:nin yannarına çəkilir* (Ağcabədi).

DƏBBƏ I (Ağdam, Borçalı, Qazax, Yev-lax) – lovğa. – *Dəbbə adam papağım dik qo:r* (Borçalı); – *O, dəbbə adamdı* (Yevlax); – *Başqasın bə:nmiyənə dəbbə adam de:rix'* (Ağdam).

DƏBBƏ II (Füzuli, Qazax) – sözündən qaçan, şərti pozan. – *Əli dəbbədi, onnan söy-damız tutmaz* (Füzuli).

DƏBBƏ III (Hamamlı) – inadkar, höcət. – *Alı çox dəbbə adamdı, dediyinnən dömməz.*

DƏBBƏ IV (Ağdam) – barıtqabı.

DƏBBƏDAĞARJIX (İmişli) – lovğa. – *Dəbbədağarjix adamdı o heş kimi bə:mmer.*

DƏBBƏKAR (Quba) – sözündən qaçan. – *Mə:n dəbbəkər adamnan hiç aram yuxdı.*

DƏBBƏLƏMƏX' (Beyləqan, Çənbərək, Göyçay, Kürdəmir, Qazax, Qarakilsə, Ma-sallı, Ucar) – sözündən qaçmaq. – *Sən mənə bir quzu verməliydin, nə üçün dəbbəliyirsən?* (Beyləqan); – *Alıp getmişəm, indi başdıyıp dəbbələməyə* (Qarakilsə); – *A bacoğlu, niyə dəbbəliyirsən?* (Qazax); – *Demişdi inayi sanə satajam, sonra dəbbələdi* (Çənbərək).

DƏBBƏLİX' (Culfa) – biclik, hiyləgərlik.

DƏBƏLLAYI (Bakı) – ağılsız. ◊ **Dəbəl-layı-dəbəllayı danışmağ** – ağılsız, düşün-cəsiz danışmaq. – *Sən gənə də başdamısan*

dəbəllayı-dəbəllayı danışmağa. – *Bilmirəm ki, sə: no:lib.*

DƏBƏRƏ (Göyçay) – kəsək. – *Bu dəbərə-ləri məhlədən təmizdiyün.*

DƏBRƏ (Şərur) – ot bağlaması. – *Bizdərdə beş malı şıqdan min dəbrə otnan ancax çıxar-mağ olur.*

DƏBRƏDİRİX': DƏBRƏDİRİX' ELƏMƏX' (Culfa) – mal-qara üçün ot ehtiyatı görmək. – *Qışa bir dəbrədiriy eləmişən?*

DƏBRƏX' (Oğuz) – kisə, kiçik çuval.

DƏ:CƏK: DƏ:CƏK QALMAĞ (Kürdə-mir) – təəccüb qalmaq. – *Bı işə lap də:cək qalmışam.*

DƏDİX' (Şəki) – bax **dadax I**. – *Yekə qo-yunun dadix'lərinən tutuf, götürüp boyunə atdı.*

DƏF I (Şuşa) – təndirə lavaş yapmaq üçün işlədilen alət.

DƏF II (Kəlbəcər) – koma. – *Almaların hamısı Taharın dəfinə yığıldı.*

DƏFƏ (Təbriz) – xalçaçılıqda işlədilen dəmir alət. – *Dəfə dəmirdən olurı.*

DƏFİ:DƏ (Salyan) – tez, cəld. – *Oturən kimi qız dəfi:də qabağıma xörekləri düzzi;* – *Söz didim, dəfi:də cavab verdi.*

DƏFİN (Çənbərək) – o saat, o dəqiqə, tezcə. – *Xurda dağə:tdi, dəfin dəjə qayıtdı.*

DƏFİT (Yardımlı) – cəld, tez. – *Dəfit get-ginən.*

DƏĞDƏĞÇİ (Göyçay) – narahət, təlaşlı. – *Doğrusu, sən çox dəğdəğçisən.*

DƏĞİ (Dərbənd) – bax **dağı** (1-ci mənə). – *Dəği səniyənə işim yoxdu.*

DƏĞİNTİ I (Gədəbəy) – xəstəlik. – *Də-ğinti dəğif mallara, də:səñ qənə.*

DƏĞİNTİ II (Salyan) – incik, xoşa gəlmə-yən.

DƏĞİNTULU (Lerik) – bax **dəğinti II**. – *Mən onə bi dəğintulu söz demədim.*

DƏĞİSMƏX' (Meğri) – seyrək otu olan yerdə otlamaq. – *Şişeyi ötürüp yamaşda də-ğışir.*

DƏH (Çənbərək) – növbə (suvarmada).

DƏHDAYI (Mingəçevir, Ucar, İrəvan) – kiçik kasa.

DƏHDÜLÜ (Borçalı, Çənbərək) – ağıldan-yüngül. – *Dəhdülü adam avaro:lar* (Borçalı); – *Dəhdülü adamnan aram olmaz* (Çənbərək).

DƏHƏ (Göyçay, Mingəçevir) – əkin sahəsi.

DƏHƏTDƏMƏG (Cəlilabad, Kürdəmir, Lənkəran) – ölcüb-biçmək, götür-qoy etmək, yoxlamaq. – *Adam gərək əvvəl dəhət-dəsin, so:ra işə başdasın; – Dəhətdəmədən öylənmək eydi* (Kürdəmir); – *Sənə inandığım vəfalı dilbər, Məgər aşna sözün yada diyəllər. Dəhətdəllər sözün əvvəl axirin, Aparallar bir ustada diyəllər* (Lənkəran).

DƏHLİZ (Çənbərək) – 1. xanada ox keçirilən dəlik. – *Xananın dəhlizi dardı, şapalag sığmur; 2. dirəyin haçası. – Kərəni qaldır qoyax dirəyin dəhlizinə.*

DƏHMƏRDƏ (Bakı, Əli Bayramlı, Lənkəran, Sabirabad) – iri, dərin boşqab. – *Dəhmərdədə hərdən xörək də yeyillər* (Əli Bayramlı).

DƏHMƏRRƏMƏX' (Cəbrayıl, Meğri, Zəngibasar) – qovmaq, yerişini sürətləndirmək; tələsdirmək. – *Malı dəhmərrə əkinə tüşməsin* (Zəngibasar); – *Dəhmərrə; n axşamacan işi qutarın* (Cəbrayıl).

DƏHNƏ (Cəlilabad, Təbriz, Tovuz, Zəngilan) – yüyən. – *Atın dəhnəsin almeydilər, dəhnəli-zaddı qaçeydi* (Cəlilabad); – *Dəhnəni keçir atın ağzına* (Zəngilan); – *Dəhnə o gejdə atın ağzında qalmışdı* (Təbriz).

DƏHNƏLƏMƏG (İmişli) – atı yüyənləmək. – *Atı dəhnələdi, çəkdi qarıya.*

DƏHRƏBURNU (Bərdə) – parça növü.

DƏHRƏDABAN (Salyan) – görkəmsiz, nataraz. – *O, dəhrədaban adamdı çox.*

DƏHYEK (Qazax) – vergi adı (keçmişdə).

DƏXİL (Zəngibasar) – piştaxta. – *Bir dənə dəxil ver ma; bamadorrarı orda satım.*

DƏJ I (Qarakilsə, Ucar) – nişan. – *Əmbizə dəj qoydum ki, pozan olmasın* (Ucar); – *Bil-lərə dəj viracıyıx, qalacax xirməndə* (Qarakilsə).

DƏJ II (Ucar) – dəst. – *Mənim qablarım hamısı burda dəjdi.*

DƏJDƏMƏX' I (Ucar) – nişanlamaq. – *Mən öydən çıxanda kitablarımı dəjdədim ki, uşaqlar dəyəndə bilim.*

DƏJDƏMƏX' II (Zəngilan) – vələ daş düzmək. – *Vəli çərəx' dəjdiyəsən çi, taxılı yaxşı döyə.*

DƏJDƏMƏX' III (Qazax) – yığmaq, dəst-tələmək. – *Pulu dəjdeyif qoydu civinə.*

DƏLAZAR (Tovuz) – xəstəlik adı. – *Dəla-zar başdan tutor, həkim yetirməsə, öldürər.*

DƏL: DƏL VURMEG (Bakı) – gəzmək. – *Belədən-belə dəl vurur, belədən-belə.*

DƏLƏ I (Cəlilabad) – 1. qaçaq; 2. oğru. – *Qaçaq, oğriyə qədimdə dələ diyəllərdi.*

DƏLƏ II (Qax) – əriştə. – *İçinə ət də doğ-rup pişirmişəm dələni.*

DƏLƏ III (İmişli) – pis. – *Dələ adam cinni olar.*

DƏLƏCİ (Cəbrayıl) – acgöz. – *O nə dələ-cidi.*

DƏLƏCİY (Qax, Zaqatala) – b a x **dələncik**.

DƏLƏF (Mingəçevir, Ucar) – b a x **dələb**.
◊ **Dələfə gəlməy** (Mingəçevir) – b a x **dələbala gəlməx'**. – *At dələfə gəlir.*

DƏLƏGEY (Bakı, İmişli, Şamaxı) – pinti. – *Əgez, Gülböci belə dələgedü ki, bi dənə öy-eşigi var ki, it günündə; – Səlmə bilirsən nə dələgedü, bir ignə sanca bilmir* (Bakı).

DƏLƏMƏ (Təbriz) – tapdanma nəticəsində hasarda, çəpərdə salınmış keçid, yol. – *Öyümüzdən bağa dələmə var.*

DƏLƏ:N (Ağdərə, Daşkəsən, Tərtər) – b a x **dələyən**. – *Dələ:n ağacı dimdiyinin dəlidir* (Daşkəsən).

DƏLƏNCİK (Qax) – oxlov. – *Dələnciknən xamır yayılar.*

DƏLƏNDƏVAZ (Salyan) – iri, nəhəng. – *Mırad dələndəvaz adamdı.*

DƏLƏNGAVAZ I (Cəbrayıl, Füzuli, Xocavənd, Kürdəmir, Quba, Lənkəran, Mingəçevir, Sabirabad, Ucar) – b a x **dələndəvaz**. – *Una hələ uşağluğdan dələngəvaz adı quyublar* (Quba); – *Əhməd çox dələngəvaz adamdı; – Ambarda dələngəvaz odunnar çoxdu* (Ucar); – *Dələngəvaz adamnan aram yoxdu* (Lənkəran).

DƏLƏNGAVAZ II (Cəbrayıl, Kürdəmir) – hərdəmxəyal. – *Xəlil dələngəvazın biridi, onnan iş başaran olmaz* (Kürdəmir).

DƏLƏNGAVAZ III (Şəki) – taybatay. – *Qarı dələngəvaz açıldı.*

DƏLƏNGƏZ (Şamaxı) – 1. iri, nəhəng; 2. kobud.

DƏLƏYƏN (Ağdam) – ağacdələ.

DƏLGƏR (Təbriz) – tıxac. – *Su turbadaki dəlgəri aparıb.*

DƏLXAX (Ağdam) – dəlisov. – *Dəlxax vaxdıymış o vədə onun.*

DƏLİBANDA (Ağbaba) – bitki adı.

DƏLİBƏNGİ (Oğuz) – bitki adı. – *Dəlibənginin kökün yeyən dəli olar.*

DƏLİCƏ (Ağdam, Füzuli, İmişli) – bax **dəlija**.

DƏLİCİ:R (Zəngilan) – meşə sağsağanı. – *Dəlici:r də elə qəcaliyə oxşı:r.*

DƏLİJƏ (İmişli) – qoyun xəstəliyinin adı. – *Dəlija qoyunun çarəsi kəməx'di.*

DƏLLƏ (Yevlax) – bıçaq.

DƏLLƏX' (Qazax) – soba borusunu bayıra çıxarmaq üçün pəncərə və ya divarda açılan dəlik. – *Durboyu dəlləx'dən çıxardanda əlim his oldu.*

DƏLLƏY (Xanlar) – bic, hiyləgər.

DƏLMƏ I (Ağdam, Ağcabədi, Xocavənd, İmişli, Kürdəmir) – quzu saxlanılan yer. – *Quzuları dəlmiyə saldım (Ağcabədi); – Körpə quzuya yer altıdan dəlmə düzəldərix' (İmişli); – Ə:, Sa:bir, quzi dəlmədədü? (Kürdəmir); – Mə:m quzumun dəlməsi yaman pisəlif (Xocavənd).*

DƏLMƏ II (Şamaxı, Tovuz) – 1. soba borusunu bayıra çıxarmaq üçün pəncərə və ya divarda açılan dəlik; 2. su keçmək üçün çəpərin altında açılan dəlik.

DƏLMƏ III (Quba) – tapdalanma nəticəsində hasar, çəpər üzərində açılmış keçid. – *Bağa dəlmədən gir.*

DƏLMƏX' (Şəmkir) – dəlik, deşik. – *O sıçan dəlməyinin ağzına bir tələ qoy.*

DƏLMƏX'LƏMƏX' (Borçalı) – çörəyin üzərini deşərək naxış vurmaq. – *Xamırı isdikənnan bururux, əlnən dəlməx'li:rix'.*

DƏLMƏKCƏ (Gəncə) – iki höyət arasında açılmış kiçik qarı. – *A Güllər, dəlməkçədən keş, bərə:l <bəri gəl>, mə:m tiknəmə köməy elə.*

DƏLYAR (Daşkəsən, Gəncə) – böyük boşqab. – *Evimizdə iki dəlyarımız var (Gəncə).*

DƏM I (Naxçıvan) – divarda olan dəlik-deşik. – *Bu öydə nə çox dəm var.*

DƏM II (Biləsuvar, Əli Bayramlı) – alət.

DƏM III (Füzuli) – nəm.

DƏ:MAĞ (Quba) – danmaq. – *Mən bu süzi də:dimmi?*

DƏMALAN (Dərbənd) – aşızən. – *Dəmalan da diyarığ, aşızən də.*

DƏMBƏ (Ucar) – kəltən; şumda olan kəsək; özilməmiş yumru torpaq. – *Qalxozçular iri dəmbələri azillər.*

DƏMBƏLƏQARIN (Cəlilabad) – qarınqulu.

DƏMBƏLƏMDÜZ (Naxçıvan) – dümdüz. – *Yerimiz dəmbələmdüzdü.*

DƏMBƏR (Qazax) – lovğa, təkəbbürlü. – *Dəmbər Əhmət bir az dambət gəzərdi, o:n-cun dəmbər Əhmət də:llər.*

DƏMBƏRÇƏ (Qarakilsə) – hündür. – *Bir dəmbərçə ev tikin; – Onun cibi dəmbərçədi.*

DƏMBƏRÇƏX' I (Qazax, Şəmkir) – hirsli, əsəbi. – *Bu nə dəmbərçəy uşaxdı, adamın üzünə qaydır (Şəmkir).*

DƏMBƏRÇƏX' II (Gədəbəy, İmişli) – lovğa. – *Bizim quzuları otaran bir dəmbərçəyin biridi kin, tapbassan ona tay (Gədəbəy).*

DƏMBƏRÇƏX'LƏNMƏX' (Çənbərək, İmişli) – lovğalanmaq, yekə-yekə danışmaq. – *Ə:, nə dəmbərçəx'lənersən, az özünü dart (İmişli); – Üsdümə nə: dəmbərçəx'lənersən, maña güjün çatar? (Çənbərək).*

DƏMBƏRƏ (Göycay) – bax **dəmbə**.

DƏMBƏZİMƏX' (Çənbərək, Gədəbəy, Şamaxı) – bürümək. – *Hənəx'-hənəx' gələrdim çıxıran, qəfil dəmbəzimdimi at (Gədəbəy); – Dəmbəzidim, yıxıldım (Çənbərək); – Başım maşına dəydi, dəmbəzidim yıxıldım (Şamaxı).*

DƏMBİLDƏMƏX' (Çənbərək) – yanmaq, alovlanmaq. – *Ojax dəmbildir.*

DƏMÇİ (Şahbuz) – züycü, çalğıçıya züyük tutan. – *Dəmçi laf yoruluf.*

DƏMDƏMƏ (Borçalı) – hərdəmxəyal. – *Dəmdəmə adam odur ki, bir xəyaldə olmur.*

□ **Dəmə düşmək** (Kürdəmir) – küyə düşmək. – *Yoldaşlarının dəminə düşüb bı da gedib.*

DƏMGAL (Şəki) – ağac növü. – *Dəmgal cəncəx'li ağaşdı.*

DƏMGƏLGÖZ (Qazax) – bədnəzər. – *Qavağıma dəmgəlgöz çıxmaseydi, işim yaxşı olardı.*

DƏMGİL (Borçalı, Çənberək, Qazax, Şəmkir) – seyrək, tək-tək, orda-burda. – *Toxumu siçan ye:f, taxıl dəmgil bitif* (Borçalı); – *Üzündə dəmgil çili var* (Qazax); – *Qartof dəmgil bitif deyir və qarala qalıf* (Çənberək).

DƏMĞƏL (Gədəbəy) – bədnəzər.

DƏMXUD: DƏMXUD QALMAX (Ağdam) – ehtiyac içərisində qalmaq. – *Günüz qənd-çay almadım deyir, bu axşam laf dəmxud qaldıx.*

DƏMİRDİRNAX (Çənberək) – 1. diribaş, əldən iti (adam); 2. sağlam, möhkəm. – *Xuraman xalanın gəlini yaman dəmirdirnaş gəlindi.*

DƏMİRİ (Ağdam) – üzüm növü.

DƏMİRQARA (Ağdam, Bərda, Borçalı, Tovuz) – dəmirəgac. – *Dəmirqaradan harava qayıрмаğ olar* (Borçalı).

DƏMİRÖTU (Oğuz) – dərman bitkisi adı.

DƏMKƏR (Cəbrayıl) – vaxt. – *Adam hər dəmkərdə hər işi görməz.*

DƏMQUN (Təbriz) – dəm çəkmək üçün plov qazanının ağzına qoyulan toxunma dəsmal. – *Dəmqun qoyalla qazanın ağzına kə dəm çəx'sin.*

DƏMLƏMƏX' (Kürdəmir) – məc. qızısqdırmaq, salısqdırmaq, fitləmək. – *Səni dəmliyə başdan çıxarıblar.*

DƏMRAH (Cəlilabad) – 1. həyəət; 2. ev. – *Axşəmnən dan yerinə sada düşincən oğlunun dəmrahına girə:lmədi.*

DƏMŞALAX I (Ağcabədi, Bakı, Mingəçevir, Ordubad, Şamaxı, Ucar) – yüngül-xasiyyəət. – *Mən səi heç belə bilmirdim, lap dəmşalağın birsənmiş* (Ucar); – *Dəməşalax yüngül adama deyərinx* (Ordubad).

DƏMŞALAX II (Bakı, Füzuli, Göyçay, Şamaxı, Şəki, Yevlax) – pinti, səliqəsiz. – *Heş belə dəməşalax gəlin görməmişəm* (Şamaxı); – *O çox dəməşalax adamdı* (Yevlax); – *Ava-qavasınnan bilərsən ki, havı dəməşalaxdı* (Şəki).

DƏMYƏ (Bakı) – həlimi süzülməmiş plov.

DƏMYƏL (Gədəbəy) – bax **dəmgəl**. – *Dəmyəl adamın gözünən dəysin elə azar.*

DƏNAB (Ordubad) – dən suyu, taxıl dən tutmağa başlarkən verilən su. – *Nədir axşam taxıla dənab verdi.*

DƏNCƏX' (Ağbaba) – bax **dəndəx'**. – *To:uğun dəncəyi arpeynan doludu.*

DƏNÇİ (İmişli) – dəyirməndə dən üyüdən adam. – *Dəğirməndə dənçi çoxudu, çəkə:l-mədim dəni.*

DƏND I (Meğri) – iri, bazburudlu (adam). – *Hani indi u dənd cavannar.*

DƏND II (Culfa, Ordubad) – xışın kötüük hissəsi. – *Gedirəm kəşənə dənddix' kəsim gətirim, hiş qəyirməxdən ötri* (Ordubad).

DƏNDAN (Mingəçevir) – dəyirmanın dən tökülən hissəsi.

DƏNDƏ (Bakı, Göyçay, Mingəçevir) – araba təkərinin şini ilə topunu birləşdirən barmaqlıqlar.

DƏNDƏX' (Borçalı) – çinədən. – *Dəndəx' toyğun düşündə:lor, ora dən yığilər.*

DƏNDƏNƏ I (Kürdəmir, Şəki) – 1. bax **dəndə** (Şəki); 2. nərdivanın pillələri (Kürdəmir). – *Ayağ: düz bas dəndənəy, yıxılarsan; – Təkərin dəndənəsi sunmuşdı.*

DƏNDƏNƏ II (Qax) – ağılsız. – *Dəndənə olmasa, əlindəkin paylamaz.*

DƏNDƏNƏ III (Ucar) – böyük mis kasa. – *Dəndənədən qatığı tək, ver mənə.*

DƏNDƏNƏ IV (Hamamlı) – səhəngin oturacağı. – *Buy, sənəx' əlimnən düşdü, dəndənəsi sindi.*

DƏN: DƏNƏ DÜŞMƏX' (Çənberək, Qazax) – arpanı çox yeməkdən xəstələnmək (heyvanlarda, quşlarda). – *Qoyun o xərtənə arpa ye:f kin dənə tüşüf, ölüf* (Çənberək).

DƏNDİX' I (Zəngilan) – toxum (yemiş, qarqız və s.-də). – *Bir həylə dəndix' salmışdım, biri də bitmeyib.*

DƏNDİX' II (Qazax) – bax **dəndəx'**. – *To:ğün dəndiyinnən balaja-balaja daşdar çıxdı.*

DƏNDİR (Meğri) – kef. ◊ **Dəndirinə dəyməx'** – xətrinə dəymək, qəlbinə toxunmaq. – *Düz söz deyəndə də dəndiro: dəyir.*

DƏNƏ I (Lənkəran) – günəbaxan tumu. – *Qo:rulmuş dənə çıdıyısı:n?*

DƏNƏ II (Salyan) – da, də. – *Gedəy dənə, kimi gəzziyirsən.*

DƏNƏ III (Salyan) – tilov. – *Kiçig qar-mağa dənə di:llər.*

DƏNƏB (Ordubad) – bax **dənab**.

DƏNƏBİR (Qazax) – seyrək, tək-tək. – *Göyçax' qızdı, əmbə dənbir çili var üzündə.*

DƏNƏTDƏMƏX' (Ağcabədi, Qazax, Tovuz) – diqqətlə baxmaq, gözüni zilləmək.

DƏNƏVAR (Bakı, Salyan, Şəki) – buğdanı samandan ayırmaq üçün sovrurma. – *Dənəvar külək vaxdı olar* (Salyan). ◊ **Dənəvar olmaq** (Şəki) – sovrulmaq, samandan ayrılmaq, təmizlənmək.

DƏNƏVƏ (Yardımlı) – hədik. – *Qışda dənəvə yaxşı oley*.

DƏNƏVƏR I (Mingəçevir, Şəki) – bax **dənəvar**. – *Xırmanda taxılı döyüf kürəx'nən alif atıllar ki, tozu, samanı təmizdənsin, buna diyillər dənəvər* (Şəki).

DƏNƏVƏR II (Kürdəmir) – dənəli, dən-dən olan. – *Buğda, diyi dənəvər məhsuldi*.

DƏNG (Cəlilabad) – ağıl. – *Baş qoşmo:na <qoşma ona>, dənqi əsgigdü*.

DƏNGAH (Meğri) – heyvan sağılan yer. – *Otammellər, qoyunu dənəghada qovalellər elə-belə*.

DƏNGƏ (Ağdam, Göyçay, Sabirabad, Ucar) – tayfa, nəsil. – *Bizim kətdə beş dənəğə var; – Bırda var Süleymanı dənəsi, Həjabbasdı dənəsi, Qışdağarxı dənəsi; – Mən beşşərik dənəsinə oluram* (Ucar); – *Bizim kətdə var biri Hacıabdulla dənəsi, so:ra Hacıssaftlı dənəsi, so:ra da Dəlməməddi dənəsi* (Göyçay); – *Gərək on iki dənəğə ola kətdə* (Ağdam).

DƏNGƏNƏ (Xaçmaz, Dərbənd, Kürdəmir, Qubadlı, Qusar, Lənkəran, Şamaxı) – pıyalə. – *Dənəğədə süüt var, gəti, atun içsün* (Lənkəran); – *Süfrənün üsündə dənəğənələr bomboş idi* (Qubadlı); – *Dənəğənəni uşağ sındırdı* (Xudat).

DƏNGƏTDƏMƏX' (Şəki) – qulaq asmaq, dinləmək. – *Darvazada əməlli dənəğətdədim*.

DƏNGİ (Qax, Oğuz) – bax **dəngi**. – *Üzüümü dənəğiyə yığmışam, gəl dənəğini götür, apar boşalt* (Oğuz).

DƏNGİDUVAL (Ağcabədi) – yersiz mübahisə edən. – *Bu, dənəğidüval adamdı*.

DƏNGİL-DÜNGÜL I (Bakı, Qarakilsə, Quba, Sabirabad) – bax **dəngiz-düngüz**. – *Əkinin içində dənəğil-düngül alağ var* (Bakı); – *Yaxşı yağış ülmiyəndə taxıl dənəğil-düngül bitədi* (Quba); – *Ağaşdarda meyvə biyl dənəğil-düngüldü, görmürsən?* (Qarakilsə).

DƏNGİL-DÜNGÜL II (Bakı) – çala-çuxur. – *Adə, bu həyətin yeri nə yaman dənəğil-düngüldü, heç gəzməğ olmur ki*.

DƏNGİLTƏX' (Tovuz) – quru. – *Çörəx' lap dənəğiltəydi, yeməz olmur*.

DƏNGİZ-DÜNGÜZ (Cəbrayıl, Zəngilan) – seyrək, tək-tək, orada-burada. – *Cəvizdə dənəğiz-düngüz gətirifdi* (Cəbrayıl).

DƏNGÜDÜVAN: DƏNGÜDÜVAN ELƏMƏX' (Zəngibasar) – dağıtmaq, tar-mar etmək. – *Hər şeyimizi dənəğüdüvan elədidir*.

DƏNGÜL (Cəlilabad, Lənkəran) – bax **danqıl**. – *Çox dənəğül adammışsan* (Lənkəran); – *Zibəydə yaman dənəğül qızdı* (Cəlilabad).

DƏNGÜLLÜY (Lənkəran) – yüngüllük, arsızlıq. – *Gəl sən dənəğüllüyünən əl çək*.

DƏNGÜŞ (Yardımlı) – yüngülxasiyyət. – *Dənəğüş adamnan səy adam yolə gedey*.

DƏŦLİ (Daşkəsən, Gədəbəy) – qədər; kimi. – *İki o qaş dənəğli olar* (Daşkəsən); – *Burdan Şmığə nə dənəğli olar görən?* (Gədəbəy)

DƏNNƏMƏ (Borçalı) – başaq, biçin zamanı yerə tökülən sünbül. – *Ay uşax, gedin, tökülən dənəğnəməyi yığf gətirin*.

DƏNNƏMƏX' (Ağcabədi, Başkeçid, Borçalı, Şəmkir, Şuşa, Ucar) – yığmaq, dərmək. – *Buğdanı dənəğ:rix'; – Ağaşdan tut dənəğ:ram* (Ağcabədi); – *Əriyin hamsım dənəğiyiv aparır* (Şəmkir). – *Həyvamı ağaşdan dənəğnəmişik* (Ucar); – *Mən barama dənəğ:ram* (Şuşa).

DƏNNİĞ (Salyan) – çinədan. – *To:ğun dənəğniğ boşdu*.

DƏNO (Naxçıvan, İrəvan) – bax **dənab**. – *Buğdaların dənəğə vaxdıdı, ay bir su olaydı, dənəğ:nu verəydik* (İrəvan); – *Dənəğə verərdix yetişəndə ki, dən bağlasın belə* (Naxçıvan).

DƏNO:LAMA (Göyçay) – plov həlimi. – *Anam mənə dənəğ:lama verdi*.

DƏNSİZ (Meğri, Ucar) – ağıldankəm; yüngülxasiyyət. – *Dənsiz adam məclisdə yoldaşdarın utandırar* (Ucar); – *Tuğutda Anıxdan dənəğsiz adam yoxdu* (Meğri).

□ **Dən suyu** (Tovuz) – taxıl dən bağlamağa başlarkən verilən su. – *Bir də yazda döndərmə dən suyu vurordux; – Dən suyunnan soñra da özəğ mə:sil əkərdix'*.

DƏNZƏMƏG (Lerik, Yardımlı) – qızartıb-bozarmaq, pərt olmaq. – *Neşin dənzeysən* (Yardımlı).

DƏŃZƏRMƏX' I (Çənbərək) – tərləmək. – *Kosa Məhərrəm atıl-batıl olmuşdu, yenijə dənzerif.*

DƏŃZƏRMƏX' II (Cəbrayıl, Salyan, Zəngilan) – 1. yetişmək (Cəbrayıl). – *Almuxarılar indi-indi dənzerir*; 2. cücərmək (Zəngilan). – *Soğanı çoxdan səpbişik, hələ indi-indi dənzerir.*

DƏŃZƏRMƏX' III (Zəngilan) – 1. qulaq asmaq; eşitmək; 2. fikir vermək. – *Sə:rdən onu ça:rıllar, heş gör dənzerir?*

DƏPBÜLÜM (Şəki) – yüngülxasiyyət. – *Pis olduğuna dəpbülüm Məmməd diyillər.*

DƏRAMƏTDİ (Gəncə) – gəlirli, xeyirli. – *Ağır otu, batman gəl! Munnan savay dəramətdi iş harda tapajasan.*

DƏRBƏ (Culfa, Gəncə) – alaf, yem. – *Dərbəməz az olanda qapımızın heyvanın tutuf satardix* (Gəncə); – *Qışa dərbə hazırx eləmisən?* (Culfa).

DƏRBƏÇƏ (Kürdəmir, Lənkəran) – darvazada olan kiçik qapı.

DƏRBƏND: DƏRBƏND OLMAX (Cəbrayıl, Zəngibasər) – fikir vermək, əhəmiyyət vermək. – *Əşi, dərbənd olma, qoynan nə desə desin* (Zəngibasər); – *O:n söziyə dərbənd olma, avaranın biridi* (Cəbrayıl).

DƏRCAH (Zəngilan) – bax **dərya** II.

DƏRDƏCƏR (Bakı, Qazax) – 1. dərddli (Bakı). – *Əybi kim elər-əybəcər, soğanı kim yeyər-dərdəcər*; 2. xəstə (Qazax). – *Dərdini çəx'məxdən dərdəcər olmuşam.*

DƏRƏ (Quba) – bahalı paltarlıq parça (keçmişdə). – *Suna xanum dərədən paltar tikmişdi.*

DƏRƏDÖYMƏ (Oğuz) – uşaq oyunu adı.

DƏRƏĞ (Lənkəran) – dırmıq. – *Yeri də-rəğnən də-rəğli:ruğ.*

DƏRƏĞLƏMƏK (Lənkəran) – dırmıqlamaq.

DƏRƏQOL (Şərur) – əkin sahəsi.

DƏRƏMƏTDİ (Şəmkir) – bax **dəramətdi**.

DƏRƏMUM (Quba) – mum. – *Dərəmumdan uşaqlar it düzəltdi.*

DƏRƏNDAVAZ (Salyan) – bax **dələndavaz**. – *Mirad dərəndavaz adamdu.*

DƏRƏNGAVAZ (Şəki) – bax **dələngavaz** III.

DƏRGƏ (Kürdəmir) – çay üzərində ağacdan düzəlmiş keçid (körpü). – *Dərgədan qoyun-quzu keçmir, ama adam keçir.*

DƏRGÜL (Naxçıvan, Təbriz) – itburnu. – *Dərgülü yığıp gətirip dəmli:p içillə* (Təbriz).

DƏRİNKƏ (Lerik, Salyan, Yardımlı) – qab, cam. – *Çuğun dərinkədə biyaz <bir az> yeməg saxləmişdi* (Lerik); – *Dərinkə dərin qaba deyilər* (Yardımlı).

DƏRKAL (Quba) – 1. çubuqdan hörülmiş həyət qapısı; 2. iki bağ arasındakı çəpərdən keçid yeri. – *Bizim bağın dərkalınnan keçəndə uşağ yıxıldı*; – *Dərkaldan keçməğ çux hasandu, ham da yoxun uladu.*

DƏRMANGAH (Təbriz) – əczaxana, aptek. – *Neçə kətdərdə dərmangah yox idi.*

DƏRMƏ (Gədəbəy, Qazax, Şəmkir) – 1. naxışlı (çul) (Şəmkir). – *Varıllar atdarına dərmə çul vurallardı*; 2. birüzlü toxunmuş (cecim, xurcun) (Gədəbəy). – *Ciyimin <anamın> sağlığında toxunuf o dərmə xurcunnan cejim.*

DƏRMƏK (Qax) – silmək.

DƏRMƏRLƏMƏK (Kürdəmir) – qalamaq, yandırmaq (ocağı, peçi).

DƏRRƏNMƏY (Xanlar) – incimək, narazı olmaq. – *Mənnən dərrənməyən, onnan mə:m xavarım yoxdu.*

DƏRRİX' (Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli, Qazax) – tərlək, atın belinə yəhərin altından qoyulan keçə.

DƏRRO (Lənkəran) – qəflətən, birdən. – *Dərro qapı açıldı.*

DƏRSQORS (Çənbərək) – məsləhət.

DƏRSQORSDAMAX' (Çənbərək) – məsləhət eləmək, məsləhətləşmək. – *Camahat dərsqorsdadı dağa getməx'dən ötrün.*

DƏRVƏÇƏ (Şəki) – bax **dərbəçə**. – *Hayindi tez ol, dərvəçəni bağla.*

DƏRYA I (Qafan) – qırçınlı qadın tumanı. – *Nənə, mənə də dərya tik.*

DƏRYA II (Zəngilan) – çəki vahidi. – *Sək-kiz dəryan bir dinəvişdi.*

DƏRZƏLAC (Quba) – ot və ya taxılın arabadan tökülməməsi üçün onun üstündən uzadılan, yaxud yanlarından sancılan ağaclar. – *Bu gün arabamız üçün dərzələcimiz yoxdu.*

DƏRZƏNBAL (Quba) – uzun yaba, tayaya ot qaldırmaq üçün istifadə olunan yaba. – *Dərzənbalı həyətdən gəti.*

DƏSBƏCƏ (Cəlilabad, Qax) – tələsik. – *Dəsbəcə iş qoranda <görəndə> yelə olar* (Qax); – *Dəsbəcə gəldilər, apardılar* (Cəlilabad).

DƏSDANA (Şahbuz) – bax **dasdana**. – *Bazardan bir-iki dasdana al;* – *Dəsdana girdə olur, çörəkdi.*

DƏSDƏR (Çənbərək, Ordubad) – bax **dasdar** II. – *Mələykə, dasdəri ma: versəyə* (Çənbərək).

DƏSDİR (Çənbərək, Şəmkir) – qayda ilə, üsulla. – *Bu dasdır beş dəfə gəldi, bir söz demədim* (Şəmkir).

DƏSDİRİ (Cəlilabad, Qazax) – bax **dəsdir**. – *Sən də həmin dəsdiri iş görürsən* (Qazax).

DƏSFAHA (Çənbərək, Qazax) – dərhəl, o saat.

DƏSGİLLƏMAX I (Meğri) – qorxmaq. – *Məmiş itdən dəsgilley.*

DƏSGİLLƏMAX II (Meğri) – alayarımcıq təmizləmək. – *Bicə zunbuz çəltiyim var, dəsgilleyim, gəlim.*

DƏSGİRƏ I (Bakı, Kürdəmir, Ordubad) – toxunma səbət, zənbil. – *Rəhilə, o dəsgirəni bağa gedəndə özünçün apararsan* (Bakı); – *Gilası dəsgirəyə yığdım* (Ordubad).

DƏSGİRƏ II (Təbriz) – dəstək. – *Qapının dəsgirəsin çıxarmışdıla.*

DƏSMAL (Şamaxı) – bostanda su arxı. – *Bir-iki dəsmal qaz, su gətirəg.*

DƏSMALOYNU (Ağcabədi) – uşaq oyununu adı. – *Dəsmaloynun xırda uşaxlar oynıyır.*

DƏSPƏCƏ (Yardımlı) – əlüstü, dərhəl. – *Söz dedin, dəspəcə cavab verəy.*

DƏSSİRİ (Kürdəmir, Mingəçevir, Salyan) – bax **dəsdir**. – *Bu da Həsən dəssiri ağzın əgə-əgə danışır* (Salyan); – *Sə: dəssiri mən də sudan qorxuram* (Kürdəmir); – *Sən də o:n dəssiri darqursaq olma* (Mingəçevir).

DƏSSO:C (Göyçay) – toxunma səbət.

DƏSTANA (Culfa, Naxçıvan, Zəngilan) – bax **dasdana**.

□ **Dəstana qoymax** (Ağdam) – dilə-dişə salmaq. – *Bizi yaman dəstana qoydun, hər yerdə sözüümüzü danışillar.*

DƏSTBAŞ (Təbriz) – bilərzik. – *Gəlnimə verdiyim dəstbaş nənəmnən qalmışdı.*

DƏSTƏÇİN (Oğuz) – zədələnmədən yığılmış (meyvə). – *Dəstəçinin alma çox qalır.*

DƏSTƏNƏ (Bakı) – qolbaq, bilərzik. – *Gəzməgə gedəndə dəstənəmi taxdim.*

DƏSTƏR (Culfa, Naxçıvan) – bax **dasdar** II.

DƏSTOVUC (Salyan) – uydurma. – *Gündə bir dəstovuc düzəldirsən özünən.*

DƏSVA: (Qazax) – dərhəl.

DƏSVAHA (Çənbərək, Kürdəmir, Qazax) – bax **dəsva:** – *Murtuz dəsvaha dağə:tdi yəldi* (Çənbərək).

DƏSVƏCƏ (Oğuz) – hövsələsiz. – *Ə, dəsvəcə olma, səbirri olginən.*

DƏSVƏSA:T (Çənbərək, Gədəbəy) – dərhəl. – *Sizdən öyləntək dəsvəsa:t idara: <idərəyə> çağırdılar məni* (Gədəbəy).

DƏŞDİVAN (Ordubad) – bağ qarovulçusu. – *Bizim bi yerdə bağ qarə:İçusuna dəşdivan diyərix.*

DƏŞNƏ (Ordubad) – balaxə xəncər. – *Mən bi dəşnə: əsgərrixdən gətimişəm.*

DƏŞTƏBƏKÜL (Bakı) – tısbağa.

DƏ:T (Oğuz) – pusqu.

DƏ:TDMƏX' (Mingəçevir, Oğuz) – pusmaq.

DƏTDÜLÜM (Qax) – bax **dəpbülüm**.

DƏV I (Çənbərək) – öyri. – *Kilimin ağzı dəv oldu;* – *Dərmə dəv oldu deyn difarda çirkin durur.*

DƏV II (Quba) – böyə. – *Balaşı dəv sacmışdu.*

DƏV III (Qazax) – iri, bədəncə kobud (adam).

DƏVDƏNMƏX' (Qazax) – kor kimi yerimək (qaranlıqda). – *Kor kimi dəvdənmə, yeyin yeri.*

DƏVDİNMƏX' (Çənbərək) – bax **dəvdənməx'**. – *Beyjə inirix' yerə çöx'müşdü, dəvdindim savağatana;* – *Alosman ay qaranıx gejdə dəvdinif, haki yəlif də çıxıf.*

DƏVƏDAVANI (Füzuli, Kürdəmir) – qovun növü. – *Dəvədavanı yumru, hərrəmə yemişdi* (Füzuli).

DƏVƏDAYLAĞI (Yevlax) – uzun (adam).

DƏVƏDƏLLƏYİ I (Cənubi Azərbaycan, Zəngibasar) – arıq uzun (adam).

DƏVƏDƏLLƏYİ II (Zəngibasar) – böyük, nəhəng. – *Nə yaman dəvədəlləyidi bu?*

DƏVƏDİŞİ (Culfa, Naxçıvan) – iridənəli buğda. – *Bi il qalxozdar bütün dəvədişi əkib-lər* (Naxçıvan).

DƏVƏGÖZÜ (Qarakilsə) – qara şüşəyə-bənzər daş.

DƏVƏQULAĞ (Biləsuvar) – iri süpürgə.

DƏVƏQULAĞI (Basarkeçər) – bitki adı. – *Dəvəqulağında şirə çox olur, bal çox olur.*

DƏVƏLƏMƏX' (Tovuz) – iri addımlarla yerimək.

DƏVƏLLAĞI (Qarakilsə) – oğru. – *Gədə dəvəllağı bir dəsmal götürdü.*

DƏVƏLLAYI (Salyan) – səfeh, ağıldan-kəm. – *Harda dəvəllayı var, gərəg mənə ras gələ.*

DƏVƏLÖYÜZ (Goranboy) – pərtənəgöz.

DƏVƏRCƏX'LƏNMƏX' (İmişli, Kürdə-mir) – qurcalanmaq. – *Bi yerdə oturammırsən, nə dəvərcəx'lənirsən?* (Kürdəmir); – *Bir az dəvərcəx'ləndi, so:ra yatdı* (İmişli).

DƏVƏRƏ (Kürdəmir) – bax **dəbərə**. – *Dəvərəni götürüb qaxaram başua.*

DƏVƏRƏGÖZ (Ucar) – bax **dəvələyüz**. – *Dəvərəgöz Sərxan məni ləngitdi, ua <ona> görə keçikdim.*

DƏVÖ:ZÜ I (Ağdam, Ağcabədi, Cəbrayıl, Gəncə, Kürdəmir) – irigiləli qara üzüm növü. – *Dəvö:zü yeməli də:il* (Ağcabədi); – *Həsən, aşağı ləkdən bir az dəvö:zü dər, gəti* (Gəncə); – *Dəvö:zünnən təbrizi şirəli* (Kürdəmir).

DƏVÖ:ZÜ II (Ağcabədi, Basarkeçər) – bax **dəvəgözü**. – *Bu şüşüyü dəvö:züynən kəsmişəm* (Basarkeçər); – *Dəvö:zü əzirsən, qara bağırı pişirirsən, dəvö:zün tozuna batır-yə:rsən, gözü açır* (Ağcabədi).

DƏVRİ (Cəbrayıl) – qazan qapağı.

DƏVYƏ (Gədəbəy) – ağıldankəm. – *Dəvyə adamnan na:xıl <nə ağıl> umoyun şən;* – *Qoşulmağnan ona, səni rüsvay elə:r el içində, oğul, dəvyədi yaman.*

DƏYDALI (Salyan) – tələsik. – *Hələ dünən süzdə dəydəli çörək yiyənəm.*

DƏYƏ (Ağcabədi, Göyçay, İmişli, Mingəçevir, Ordubad, Ucar, Şamaxı, Şəki) – 1. bax **dəyə** (Şamaxı, Şəki). – *İşdi:rux, yorulanda da gedif dəyədə otu:rux* (Şəki);

2. tövlə (Ağcabədi, Göyçay, İmişli, Mingəçevir, Ordubad, Ucar). – *Mallarımız qışda dəyədə yatır* (Ucar).

□ **Dəyə pulu** (Qazax) – keçmişdə köçərilərin dağda odun yandırmaq üçün ödədikləri vergi, odun vergisi.

DƏYİNMEX' (Gəncə, Mingəçevir, Zəngibasar) – incimək. – *Aşna, də:sən dünənki sözdən bir az dəyinişən, onçun belə santuruşu sallyıfşən* (Gəncə).

DƏYİNTİ I (İmişli, Kürdəmir) – bax **dəyinti**. – *Mənnən nə dəyintin var, de maña* (İmişli).

DƏYİNTİ II (Gədəbəy) – bax **dəğinti**.

DƏYİRDƏK (Naxçıvan) – çayırdək. – *Bi var giləs dəyirdəsi, bi də var şaftalı dəyirdəyi.*

DƏZGƏ (Quba) – pusqu. – *Bənzən üş-dörd sa:t dəzgədə oturub güzdiyəsən, bir dənə də quş keçmiyədü.*

DİBBER (Qazax) – gödək boy.

DİBIQ (Bakı) – balaca.

DİBIR (Ağdam, Basarkeçər, Başkeçid, Cəbrayıl, Gəncə, İsmayıllı, Kürdəmir, Mingəçevir, Naxçıvan) – 1. ikillik erkək keçi (Kürdəmir); 2. axtalanmış keçi (Basarkeçər, İsmayıllı, Naxçıvan, Mingəçevir). – *Gəti o dıbrı kəsək, yaxşı əti var* (Cəbrayıl); – *Mə:m dıbrım yeməli* (İsmayıllı); 3. sürünün qabağında gedən erkək keçi (Gəncə).

DİBİRÇƏLLƏK (Salyan) – gödək kök adam. – *Dıbrıçəllək adam bərk qaçammar.*

DİBRIXMAX (Cəbrayıl) – qaçmaq.

DİDAX (Kürdəmir) – balacaboy. – *Nərman həylə çox dıdaxdu.*

DİĞARAX (Gədəbəy) – 1. girdə, dəyirmi şey. – *Mən su çarxı düzəltməyə iki dığarax gətimişəm;* 2. sap makarası. – *Ay qağa, maña da bir dığarax qayır.*

DİĞİR I (Hamamlı) – sap (makarada). – *Gələndə bazardan beş-on dənə dığır al gəti.*

DİĞİR II (Basarkeçər) – gödəkboy (adam). – *Dığır Alı özünən çıxmışdı gənə.*

DİĞİR-DİĞİR (Kürdəmir) – nahamar. – *Gümbata kağızının üssü dığır-dığırdı.*

DİĞİŞ (Ucar) – lovğa. – *Dığış adamnan heş kimin xoşu gəlməz*

DIĞLANMEG (Bakı) – 1. tənə gəlmək; 2. vərəmləmək.

DİĞLATMAĞ (Lənkəran) – təngə gətirmək. – *Ürəyivün başı dağ azarı gətirsün, sən məni lap diğlatdın ki.*

DİĞRAN (Sabirabad, Salyan) – gödəkboy (adam). – *Bı kətdə diğran adam yoxdı* (Sabirabad); – *Diğran adam çox şey bilir* (Salyan).

DİXA (Qax) – boyunbağı. – *Baqudan köçək dıxalar getirip qardaşı.*

DİQI (Borçalı, Çənbərək) – keçı balası.

DİQILI (Şəki) – b a x **dıqqılı** (1-ci mənə). – *Bi dıqlı boyu var, dam dolusu toyu var.*

DİQIŞ (Gədəbəy) – b a x **dıqi**.

DİQQAN (Ağdaş, İmişli, Kürdəmir) – bir qədər, bir az. – *O qarıpızdan dıqqan da ver mən yi:m* (İmişli); – *Mənə dıqqan duz gəti* (Ağdaş).

DİQQANA (Mingəçevir) – b a x **dıqqan**.

DİQQAT (Cəbrayıl) – eyib. – *Bir yerində dıqqatı yoxdu.*

DİQQƏCƏR (Ordubad) – vərəm.

DİQQI (Culfa, Ordubad) – b a x **dıqqi**.

DİQQILI (Füzuli, Kürdəmir, Qazax, Laçın, Mingəçevir, Ordubad, Şəki, Zəngilan) – 1. balaca. – *Dıqqılı uşağ kimi ağlama* (Laçın); – *Məyi dıqqılı vaxtı veriflər ərə* (Füzuli); – *Mən əvdən biy dıqqılı qıra gətiydim* (Ordubad); – *Baxırsan, dıqqılı boyu var, amma özü çox biləndi* (Şəki); 2. azca, bir az, bir qədər.

DİQQILINCA (Şəmkir) – b a x **dıqqılı** (2-ci mənə).

DİQQIŞ (Cəbrayıl) – azca, bir az. – *Zəmini kimsə elə otarıb ki, heç dıqqış da qalmıyıb.*

DİLĞER (Goranboy) – uzunqılça.

DİLİMBİR (Ağbaba) – çılpaq, lüt. – *Oğlan dılımbırdı, çölə çıxax:lməz.*

DİMBİLİ (İmişli, Ordubad) – 1. kiçik, xırda (Ordubad); 2. az, azca (İmişli) – *Bi dimbilı alma gəti mə:*.

DİMBİLİJA (Qazax) – b a x **dımbılı** (2-ci mənə). – *Maña dımbilija çayotu ver.*

DİMBİR (Ağsu) – yumru, girdə. – *Dımbır yumru şeyə dəyərük.*

DİMBİRİ (Ağsu) – təpə. – *Qoyunnar dımbırını: n üsdə çıxıb.*

DİMBİZ (Cəbrayıl) – yumruq.

DİMBİZDAMAX (Cəbrayıl, Zəngilan) – yumruqlamaq, yumruqla vurmaq. – *İndi səni dımbızdejam* (Cəbrayıl).

DİMİ: DİMİSİ BATMAX (Kəlbəcər) – ilıqlanmaq, azca isinmək. – *Suyun dımısı batf.*

DİMİĞ (Salyan) – fikir, xəyal. ◊ **Dımığa getməğ** – fikrə getmək, xəyala dalmaq. – *Ay nənə, nə çox dımığa gedirsən?*

DİMİX I (Ağcabədi, Cəbrayıl, Şərur) – çox qısaboyulu (adam). – *Dımix Məhərrəm gəldi* (Şərur); – *Bu dımix Kərimin oğludu* (Cəbrayıl).

DİMİX II (Cəbrayıl, Culfa, Füzuli) – kiçik-quyruqlu (qoyun). – *Dımix qoyun, yanı quyruğu az olan qoyun* (Füzuli); – *Qara qoyun dımıxdı* (Cəbrayıl).

DİMİX III (Tovuz) – baltanın ağzı, kəsən tərəfi. – *Baltanın dımığını daşa vurma.*

DİMİXLİ (Xanlar) – bəmözə. – *Sən də dımıxlı adamsan, işin ortasında dəsgah başdı:rsan.*

DİMİRCİXLANMAX (Ağbaba) – lovğalanmaq; təkəbbürlük, dikbaşlıq etmək. – *Öz-özünə dımırcıxlanma.*

DİMİRİX (Culfa, Ordubad) – dırmıq. – *Bizdə dımırax olmur* (Culfa).

DİMİŞMAX (Meğri) – soyuqdan büzüşmək. – *Buzovlar soyuxdan dımışilla.*

DİMİZİX (Beyləqan) – sıyıq, duru. – *Qatığ dımızix olmuşdu.*

DİNCİXMAX (Borçalı, Çənbərək, Qazax, Mingəçevir) – darıxmaq, narahat olmaq. – *Mən dıncıxeram* (Borçalı); – *Sən niyə dıncıxersən?* (Qazax); – *Buryaldım deyn Əzvər yaman dıncıxır* (Çənbərək).

DİNÇİLİ (Hamamlı, Tovuz) – az. – *O əlin-dəkinnən dınçılı maña ver* (Tovuz).

DİNÇİLİCA (Tovuz) – bir balaca, bir az.

DİNDİ (Salyan) – xörək adı. – *Uşağ dındı yiyir.*

DİNĞA (Meğri) – hündür (qaya). – *Bəhram bəy çıxey dınğa daşə, qayıdey amısı qızın tüteyinan çağirey.*

DİNİTDAMAX (Culfa) – zilləmək (göz-lərini). – *Gör necə də gözdərin dındıtdıyıb şovul-şovul baxır.*

DİNİĞ (Salyan) – yetim. – *Həsənin dımığı day bezzirib bizi.*

DİNİĞÇA (Salyan) – yetimçə. – *Bı dınığça yoldan əl çəkmir.*

DİNQAX (Tovuz) – bir az, azca.

DİNQAJIX (Tovuz) – bir az, azca. – *Bu axşamlığa dınqajix nöyüt ver, çırıtı yandırmı, qarannıxdayıx.*

DİNQI (Cəbrayıl) – vanna.

DİNQILI (Cəbrayıl, Qarakilsə, Qazax, Naxçıvan, Şuşa, Tovuz) – bax **dıqqılı** I. – *Dınqılı qardaşın adı Baxtıcəmaliydi* (Naxçıvan); – *Bizim dınqılı gədə məytəvə getmir hələ* (Tovuz).

DİNQILINCA (Gədəbəy) – kiçik, balaca. – *Sədəfin qızı dınqılınca şeydi, elə bil bu heç onun balası döy.*

DİNQIR I (Kürdəmir, Mingəçevir) – bax **danqır**. – *Odey, Miri teyxə dınqırdı* (Kürdəmir).

DİNQIR II (Mingəçevir) – arıq, sısqa.

DİNQIR III (Qazax) – qaval.

DİNQIRASÜZƏN (Qazax) – yüngülxasiyyət.

DİNQIRVURAN (Qazax) – qavalçalın. – *Gedif oğlu dınqırvuran oluf.*

DİNNAJIX (Çənbək, Gədəbəy, Goranboy, Qazax, Şəmkir) – lap azca, azca. – *Dinnajix m̄a: su ver* (Goranboy); – *Dinnajix yağ gəti ərit xəngəldən ötrü* (Gədəbəy); – *Nə qar-daşsan ə:, o toxumnan dinnajix maña vermədiñ* (Şəmkir); – *Mə:m qavıma dinnajix xörax' qoy* (Çənbək).

DINT (Meğri) – kəsər alətlərinin ağzı (dəryaz, oraq, dəhrə və s.).

DIR I (Cəlilabad, Lənkəran, Masallı) – 1. aralı (Lənkəran). – *Ağa, qapını bığə dir qoy*; 2. ara (Cəlilabad). – *Bi dənə saman gəley qapının dırınnan düşey içəri.*

DIR II (Salyan) – pis; ağır. – *İndi xəsdənin vəziyyəti dirdi.*

DIRA (Borçalı) – uşaq oyunu adı.

DIRADÖYMƏ (Borçalı) – bax **dərə-döymə**.

DIRATIXA (Zəngibasar) – doyunca, doyana qəder. – *Uşax diratıxa yedi getdi.*

DIRB (Zəngibasar) – güc, qüvvə. – *Mən sə:n dırbımın qava:nda da:na <dayana> bil-mərəm.*

DIRBIZ (Kürdəmir, Salyan) – 1. iri üyüdülmüş undan bişirilmiş çörək (Salyan); 2. cod, kobud (Kürdəmir). – *Keçi qəzili dırbız olur.*

DIRÇIMAX (Gədəbəy) – qaçmaq. – *Dirçi, çatamməjaxsan, tez olgunan göröm.*

DIRDA (Borçalı, Hamamlı) – 1. dağın döşü (Hamamlı). – *Dağın dırdasında müəl yer var,*

mal ki, doydı, o müəl yerində yatışıf dincə-lir; 2. ayağın üstündəki dik yer (Borçalı). – *Ayağımın dırdası ağırıver.*

DIRDABEL (Borçalı) – qozbel. – *Qojalanda adam dırdabel olur.*

DIRDALAMMAX (Borçalı) – qozbelləşmək. – *Qarımın beli dırdalanıf.*

DIRDALI (Böyük Qarakilsə) – qozbel.

DIRDEX' (Meğri) – böyük. – *Dirdex' gədə-sən, gedip qoşulmusan xıcca-mıccıya.*

DIRDI (Qazax) – sözünün yerini bilməyən, yersiz danışan.

DIRDINGI (Qazax) – dəyənək. – *Kişi dəli oluf, dırdıngini götürüf tüşüf heyvanın canına.*

DIRDIŞDAMAX (Çənbək) – sıxışdırmaq, sıxışdırıb çıxarmaq. – *Alosman arvadın dırdışdadı çıxartdı.*

DIRGAN (Basarkeçər, Hamamlı) – bax **diryan**. – *Otu dırgannan götürriux'* (Basarkeçər); – *Dirgannan taya yığırx, otu maşına yux'liüyürüx'*; – *Dirganı əlinə al, küləşi ver yığax* (Hamamlı).

DIRGANÇI (Hamamlı) – bax **dirgançı**. – *Dirgançı dırgannan otu tayya verir.*

DIRGEL (Hamamlı) – vaxtından tez doğan qoyun. – *Qoyun payızda doğur, yaza çıxır, ona dirgel de:rix'.* – *Dirgel fəraş doğandı.*

DIRİGIN (Kürdəmir) – velosiped. – *Diriğın sürməydən uşağ dərsdən təzikib.*

DIRQENCƏ (Tərtər) – arıq.

□ **Dir qoymağ** (Salyan) – qızışdırmaq, aranı vurmaq. – *Sən dir qoymason, heş kəs savaşmaz.*

DIRMADIRIŞ (Çənbək) – ev-eşik; dolanacaq. – *Məxsət özünə yaxıcca dırmadırix qayrıf.*

DIRNAVUC (Quba) – dırmıq. – *A qız, xır-mannan dırnavuci gətir.*

DIRNEX': DIRNEYİ DAĞILMAX (Naxçıvan) – evi dağılmaq (qarğış). – *Səni görim dırneyin dağılsın, ə mərdimazar.*

DIRNEL (Qazax) – arıq, yəndəmsiz.

DIRNOVUC (Dərbənd, Tabasaran) – bax **dırnavuc**. – *Yığıban dırnovucnan luqut dü-zələydid* (Dərbənd).

DIRTAŞA (Xanlar) – ölüvay, yararsız. – *Öyün uşsun, dırtəşa atı bizə satan.*

DİŞARMAĞ (İmişli) – b a x **dışərmax**. – *Day ot yavaş-yavaş dışarır.*

DİŞARTI (İmişli) – b a x **dışərti**. – *Çöli gəzdim, bi tikə dışartı tapbadam.*

DİŞQARI (Basarkeçər) – b a x **dışğarı**.

DI:T (Meğri) – b a x **dımt**. – *Bu qazmada di:t yuxdı, bunnan yer qazmax ulmaz.*

DİTDAX-DİTDAX (Göyçay) – xırda-xırda. – *Gənal kitil-kitil, dıtdax-dıtdax olur, indi döymə verrix.*

DI:TDAMAX (Zəngilan) – boylanmaq. – *İlan başın çıxardıf maña sarı di:tdıyırđı.*

DİTDILI (Ağdam, Cəbrayıl, Oğuz) – b a x **dıtdili II**.

DİTMIXLAMAX (Qarakilsə) – az-az qazmaq. – *Düsərinən dıtmıxlan, mən də gəlirəm.*

DİTDAX (Mingəçevir) – 1. balaca; 2. az, azca.

DI:TTAMAX (Qarakilsə) – b a x **dıttadmax**. – *Nə qədər di:ttadımsa, heş nə görə:lmədim.*

DİVILDAMAX (Qazax) – cəld, tez getmək. – *Dərdiñ alem, qızularımızı divılda get qaytar.*

DİVIR I (Ağdam, Ağdaş, Basarkeçər, Bolnisi, Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Mingəçevir, Şəmkir, Tovuz) – dıbrı. – *Keçi balası bir il-dən keçənnən sonra olor divır (Qazax); – Divır sürünün qava:nde:dir <qabağında gedir> (Basarkeçər); – Bı divıra mərgi dəysin (Ağdam).*

DİVIR II (Şəmkir) – təpə.

□ **Dıvır-dıvır divıldamax** (Qazax) – xırda addımlarla tez-tez getmək. – *Niyarın qızı üş-dört aydı əyax açıf, indi da: divır-dıvır divılder.*

DİVIRIX: DİVIRIX YERİMƏX' (Hamamlı) – xırda addımlarla tez-tez yerimək. – *O yaman divırız yeri:r; – Həsərəti gördüm, yaman divırız gədirdi.*

DİVİS (Ağdərə) – qısbəy. – *Qulu boydan çox kiçiy olduğuna ona divıs Qulu deirix'.*

DİYDIX (Ağbaba, Bolnisi, Çənbərək, Şuşa, Tovuz) – sadələvh, hər deyilənə inanən. – *Nə diydix adamsan, hər şeyə inanırsan (Ağbaba); – Abbasın oğlu çox diydix adamdı (Tovuz); – Sona diydix arvatdı, heş kimin arası yoxdu onnan (Çənbərək).*

DIYIR (Ucar) – oyuncaq adı. – *A bala, dərsüvi də oxu, dıyır da sür.*

DİZAL (Kürdəmir) – böyük, yekə. – *Dızal oğlansan, özüvi yaxşı apar.*

DİZDANMAX (Basarkeçər, Borçalı) – qaçmaq. – *Hə, neşə dızdandı (Borçalı).*

DİZDAYLAX (Zəngilan) – çılpaq. – *Yay ki gəldi, bı uşaxlar dızıldaylax gəzəcəaxlar.*

DİZIX (Ağdam, Beyləqan, Füzuli, Kəlbəcər, Tərtər) – 1. yekəpər (Füzuli). – *Ərəstun elə dızıxdı ki, qarıdan keçəmmir; 2. qorxmaz, cəsərətli (Kəlbəcər); 3. qorxaq (Ağdam, Beyləqan). – Bu nə dızız adamdı (Beyləqan).*

DİZIXMAX (Cəbrayıl, Cəlilabad, Füzuli, Kürdəmir, Masallı, Oğuz, Şamaxı, Tovuz, Zaqatala, Zəngilan) – qaçmaq. – *Uşaxlar onu görcəy dızıxdı (Şamaxı); – Sən gələn kimi o dızıxdı (Oğuz); – Heç dala baxmadı da, dızıxib getdi (Zaqatala); – Çə:ran kimi elə dızıxdı ki (Zəngilan); – Gör nə dızızır (Füzuli); – Görđi gəleyəm, dızıxdı (Cəlilabad).*

DİZILAMAX I (Çənbərək) – oynatmaq. – *Qüçüyü dızılama, dişi qırılı ha!*

DİZILAMAX II (Çənbərək) – sahənin otunu ordan-burdan çalmaq, biçmək. – *Yavılın çökəyin dızılıyif gedif Nuru.*

DİZİRİX (Füzuli) – b a x **dızqırız**. – *Bu gün yaman dızırız qopmuşdu.*

DİZQAX (Şəmkir) – qorxaq. – *Ə:, nə dızqağ adamsan, işdən də adam qorxarmı?*

DİZQİRİX (Kürdəmir) – külək, tufan, çovğun. – *Qışda dızqırızdan baş açamdadılar.*

DİZLAMAX (Meğri) – atmaq, tullamaq. – *Ver, qulım <qolım> getdixçan dızleyim, gessin düssün dərənin dibinə.*

DİZMAN I (Ağbaba, Ordubad, Tərtər, Ucar) – yekə, böyük, iri. – *Bu dızman qızlar oxuyan döyül (Ağbaba); – Onnan güləşmə, o, dızman adamdı (Ucar).*

DİZMAN II (Çənbərək, Füzuli, Şərur) – 5-7 yaşında erkək qoyun. – *Hasanalı bazara bir dızman apardı satmağa (Çənbərək); – Azmannan addıyanda olur dızman (Füzuli); – Altı yaşlı qoyuna dızman diyəllər (Şərur).*

DİZMİRİXLİ (Qarakilsə) – 1. bəzək-düzəkli; 2. təmtəraqlı.

DİZMIRRIĞ (İmişli) – qolugüclülük. – *Dızmirriğ eləmə, get mal nobatına. ♦ Diz-*

mırrıg gəlməx' – qolugüclülük etmək. – *Mə: nə dızmırrıg gəlirsən, bəssi day.*

DIZZİŞ (Mingəçevir) – qaraçıraq.

DİBAX (Ordubad) – mövsümün sonunda yığılan yemiş.

DİBCİK (Lənkəran) – qazanaltı. – *Dibciyi qoy qazanın altınə.*

DİBÇİL (Əli Bayramlı) – qoşulan öküzlərin kotan tərəfdən birinci cütü.

DİBÇÖVİRƏN (İrəvan) – tənəkə qabların qırağını qatlamaq üçün istifadə olunan alət. – *Ədə, get Kərimgildən dibçövirəni al gəti.*

DİBƏLƏG (Lerik) – çoxbilmiş. – *Kiçik olmağınə baxma, yaman dibələg uşağdı.*

DİBƏX' (Ağbaba, Basarkeçər, Cəbrayıl, Füzuli, Göyçay, Kürdəmir, Ordubad, Şahbuz, Zaqatala) – b a x **dibəy**. – *Qız, bı bibarı apar dibəx'də döy gəti* (Ordubad). – *Apar bı çəltiyi dibəx'də döy gəti* (Cəbrayıl). – *Dügüni, biğdamı dibəx'də qabığın alıp pişirrik* (Kürdəmir); – *Dibəx' kiloyarım, iki kiloy taxıl apara bilər* (Basarkeçər); – *Dibəx'də duz döyüllər* (Şahbuz).

DİBƏY (Naxçıvan) – 1. duz, yarma, çəltik və s. döymək üçün içi oyulmuş daş və ya köttük; 2. həvəngdəstə. – *Ay Fatma, dibəy-nizi ver, bir az duz döyüm.*

DİBLƏMƏG (Lənkəran) – plovun yanması üçün qazanın altını palçıqla suvamaq, şirələmək. – *Qari çölməyi dibli:r.*

DİDAR (Şamaxı) – imkan. – *Didarım yoxdu.*

DİDAVAN (Qafan) – ilk cüce, yumurtadan birinci çıxan cüce. – *Sarı toyuğun altıda on iki yumurta qoymuşdum, didavanı gözündü, beşjə hamısı çıxar.*

DİDDƏMƏK (Kürdəmir) – deşmək.

DİDDİ (Kəlbəcər) – ağcaqanad. – *Zalım oğlunun diddisi yatmağa qoymur.*

DİD: DİD VİRMAĞ (Kürdəmir, Qəbələ) – 1. cücərmək (Kürdəmir). – *Arpa yenicə did vırıb; 2. deşmək* (Qəbələ). – *Cüce yumurtıya did vırıp.*

DİDDİLİ (Ağdam, Bakı, Bərdə, Kürdəmir, Laçın, Oğuz) – b a x **dididi**. – *Kür qırağında diddili çox olur* (Bərdə).

DİDEY (Zaqatala) – böyük qardaşa müraciətlə deyilən söz.

DİDƏ (Quba) – ana. – *Didə, çüreg vər mənə.*

DİDƏBAN (Şamaxı) – tütəngin nişangahı. – *Bu tütəngin didəbanı çox balacadı.*

DİDİNTİ (Qazax) – yun qırıntısı, qalığı. – *Bu yun nə: lazımdı, hamsı didintidi.*

DİDİY (Zaqatala) – ata. – *Mənim didiyim şofir işdiyir.*

DİDMƏ (Zəngilan) – yumrulanıb qurudulmuş mal nəcisi. – *Didmə səjın altıda yaxşı yanır.*

DİDVƏ (Yardımlı) – otun ucu. – *Quzi didvə yey.*

DİFA: DİFA ELƏMAX (Təbriz) – çıxış etmək. – *Quli qalxdı difa elədi.*

DİFDİX' (Qazax, Tovuz) – saç. – *Duruf difdiyiñi yolaram, çox danışdırma məni* (Qazax); – *Gəlif sənin o difdix'ləriñi yoluşam, ay yazıx* (Tovuz).

DİFDİRİNGİ (Lənkəran) – yüngülxasiyyət.

DİGƏ (Şamaxı) – yaylaq. – *Ya digəsində olar, ya qışdağında.*

DİGİ (Qax) – b a x **diki**.

DİGİRD (Şamaxı) – arabanın qolu. – *Ara-banın digirdi sınıb.*

DİĞ (Quba) – qoyun qığı. – *Cəfər diğdən gübrə çıxartdı.*

DİĞDİĞƏ (Cəbrayıl) – puç, içi boş (qoz). – *Diğdiğə qozın ləpəsi olmaz.*

DİĞLƏMMƏG (Quba) – bərk kədərlənmək.

DİX' (Göyçay, Mingəçevir) – b a x **ding**.

DİX'XİRƏTDƏX' (Çənberək) – pıxsiyyət (adam). – *Dix'xirətdəx' adam heş yanda camahatnan yole:tməz.*

DİX'XİRTDƏX'LİX' (Çənberək) – pıxsiyyətillik. – *Qaranın başına hər iş gəldi dix'xirtəx'liyinin üstünnən.*

DİJMİR (Meğri, Ordubad) – nadinc, şuluq. – *Səlimin bir dijmir uşağı var* (Meğri); – *Yaman dijmir uşaxdı o* (Ordubad).

DİKCƏ (Salyan) – təndirin yanında xəmir tabağı qoyulan dik yer. – *Dikcə təndirin yanında:lar; – Dikcən üstünə biz xəmir tabağın qoyaruğ.*

DİKİ (Zaqatala) – motal. – *Əli bu gün diki almışdı.*

DİKİCİQ (Zaqatala) – b a x **diki**. – *Dadaş dağdan mə:çün bir dikiciq gətirmişdi.*

DİQASIN (Lənkəran) – çayda balıq tutmaq üçün tor. – *Diqasini çək, balıx tüşür*; – *Diqasini iki nəfər çəkər*.

DİQİR (Qax) – qalmaqal, səs-küy. – *Kiri hələ, diqir eləmə*.

DİQQİ (Naxçıvan, Ordubad) – vərəm xəstəliyi. – *Diqqi pis xəstəlixdə* (Ordubad).

DİLƏB (Bakı, Ordubad, Şamaxı) – taxça. – *Mücri diləbdadi* (Şamaxı).

DİLƏF (Gəncə, Oğuz, Şuşa) – b a x **diləb**. – *Tez ol, diləfdən bir az mürrəbbə çıxart gəti, qonağın qavağına qoy* (Gəncə); – *Diləfa qab da yığıllar, yorğan-döşəx' də* (Şuşa); – *Diləf həblə bir lampə boyda olur* (Oğuz).

DİLƏL (Gədəbəy) – xingal. – *Diləli qaşxnan ye:irix'*.

DİLƏNQA (Şəki) – meşədə ağaca vurulan nişan. – *Meşədə ağacı piçatdiyirdi hökumət, huna dilənqa diyirdilər*.

DİLƏV (Qax) – b a x **diləb**.

DİLƏVASAR (Qax) – çatlamamaq üçün divarın ortasına qoyulan ağac.

DİLƏBAŞ (Culfa, İmişli, Şamaxı, Zəngilan) – 1. qaramalın dilində əmələ gələn şiş (İmişli, Culfa, Şamaxı); 2. dildə səpgi, qızartı (Zəngilan). – *Üş-dörd gündü dilim diləbaş olup*.

DİLƏBAZ (Salyan) – dilli-dilavər. – *Bı qız çox diləbaz qızdu*; – *Diləbaz adam zirəy olar*.

DİLƏBƏND (Qax) – tərçüməçi.

DİLƏBƏSTƏ (Təbriz) – vurğun. – *Mən indi də nəvələrimə diləbəstəyəm*.

DİLƏCİRAN (Qazax) – yemiş növü. – *Diləciran şirin olar*.

DİLƏÇİ (Qax) – aravuran.

DİLƏDALIYAN (Basarkeçər) – sarmaşığa oxşar bitki. – *Dilədalıyanı hələ-bələ yemillər, ama onnan dən çıxır küncüt kimi*.

DİLƏDÖYMƏ (Zəngilan) – uşaq oyunu adı.

DİLƏMAĞ (Dərbənd) – nişanlamaq, nişan taxmaq. – *Əli onun qızını uqluna dilədi*. – *Qız diləmişig uqlumuzçün*.

DİLƏMAX (Qax, Şəki) – nişanlamaq. – *Qızı gələndə burda dilədim getdi* (Şəki); – *Bu geçə qızı diləməğa gələcaxlar* (Qax).

DİLƏNKƏ (Cəlilabad) – meşənin qırılmaq üçün ayrılmış sahəsi. – *Ağac qıranda dilənkədən qreylər, yoxsa abeşiğ tutey*.

DİLXİRTMA (Şamaxı) – 1. soyuqlama nəticəsində qaramalın dilində əmələ gələn şiş; 2. dildə səpgi, qızartı.

DİLXO (Göyçay) – taxça.

DİLİÇİQQAX (Gəncə) – pəltək. – *Diləçiq-qax Urusdamın oğlu indi gör nə fiğan qayır*.

DİLİDUZDU (Şəmkir) – aravuran. – *Banı çox diliduzdu arvadı*.

DİLİĞARACA (Çənbərək) – malın ağzında olan xəstəlik. – *İnəyimiz diləğaraca olmuşdu, dədəm ulğışnən qazıdı, yerinə duz basdı*.

DİLİT (Şəki, Tovuz) – dəfə, kərə. – *Partal çox çix'lənəndə aşmağ olmur, iki dilit, üç dilit yüyüsən, gənə ağarmiyi* (Şəki); – *Üş dilit bizdən pul alıllardı Hıqalay vaxdı* (Tovuz).

DİLƏMƏK I (Zaqatala) – qeybət etmək, birinin dalınca danışmaq. – *Ağaya dillədilər*.

DİLƏMƏK II (Salyan) – donmaq, üşümək. – *So:ğdan əl-ayağum da dillənir*.

DİLƏYARA (Qazax) – yara adı.

DİLƏMƏZLUM (Çənbərək) – uşaq oyunu adı. – *Uşaxlar dilməzlum oynuyullar*.

DİLO (Bərdə, Gədəbəy, Göyçay, İsmayılı, Kürdəmir, Oğuz, Şamaxı, Tərtər) – b a x **diləb**. – *Tez ol, qızım, tayqulpu diloya qoy* (İsmayılı); – *Qab-qacağı diloa qo:ruş* (Kürdəmir); – *Dilodan yükü gəti, yer düzəlt* (Oğuz); – *Qab-qacax yığar diloya bizim arvadlar* (Gədəbəy); – *Diloa hər şey qo:y:ruş* (Tərtər).

DİLO:ÇA (Kürdəmir, Ucar) – balaca taxça. – *Yəhərcəmi dilo:çadadı* (Ucar).

DİLO:SAR (Şəki) – çardağın kənarlarındakı açıq yer. – *Çardağa to:x dilo:sardan girmişdi*.

DİLOV (Ağdaş, Zaqatala) – b a x **diləb**.

DİLƏVEN (Qax) – dilavər. – *Baysı menin dilvendi*.

DİM (Qax) – ilik.

DİMİZ (Ağdam, Şəmkir) – sakit. – *Ə: dimiz dur* (Şəmkir); – *Həmid kişi dimiz adamdı* (Ağdam).

DİMMƏVER (Tovuz) – vergi adı (köhnə).

DİMRİX' (Gədəbəy, Qazax) – 1. iri (duz və s.) (Qazax). – *Duzu yaxşı döymöyüşən, dimrix'di*; 2. kök (Gədəbəy). – *Bu əmliyi o birinnən dimrix'di də:sən*.

DİMRİX'LƏNMƏX' (Çənberək, Tovuz) – 1. böyümək; 2. kökləmək.

DİMRİY (Qazax) – diribəş.

DİNAB (Bakı, Şamaxı) – xörək bişirmək üçün qaynadılan su. – *Nəcibə, dinab çox şordu* (Bakı). **Ŋ Dinab qoymağ** – xörək bişirmək üçün su qaynatmaq. – *Aşçun dinab qoy, uşağlar pısa:tda gələllər, tez ol;* – *Əğiz, ged axşamə bir az dinab qoy ki, xörəg bişirəg* (Bakı).

DİNAXOR (Saatlı) – balıq tutmaq üçün düzəldilmiş yer.

DİNAQUR (Qax) – kiçik ocaq.

DİNCƏX'SİZ (Ağbaba) – hövsələsiz. – *Nə dincəx'siz adamsəŋ ə:, bir qoysəŋə görəx' no:lor bu işin axırı.*

DİNDƏLƏMƏX' (Qazax) – dimdikləmək. – *Saxsaxın comuşun başına tüşör dindələr.*

DİNDİLİM (Qax) – cincilim.

DİN: DİNİ ÇIXMAX (Cəbrayıl) – azca soyumaq.

DİNDÖ (Yardımlı) – külüng. – *Gedib dindo çaley.*

DİŋƏTDƏMƏX' (Çənberək) – b a x **də-nətdəməx'**. – *İçəri gəlsənə, niyə çöldə diŋət-di:rsən.*

DİNƏVİŞ (Füzuli, Ordubad, Tərtər, Zəngilan) – ölcü vahidi (Gəncə) – *Bi dinəviş iki:rvəngə yarımđı* (Ordubad); – *Dörd dinəviş buğda bir çanaxdı* (Tərtər).

DİŋG (Cəbrayıl, Lənkəran, Mingəçevir, Oğuz, Şəki, Zaqatala) – çəltik döyən qurğu. – *Dingin dişləri tökülüb deyın çəltik döyəmir* (Cəbrayıl); – *Su dingi olur, ayax dingi olur* (Oğuz); – *Düyümüz qurtaltdı, çəltiy aparasiyux dingə* (Şəki); – *Bu, su dingində döğülüb, alahı şeydü* (Lənkəran).

DİŋGƏ I (Cəbrayıl, Cənubi Azərbaycan, Şamaxı) – 1. hündür yer, təpə (Cəbrayıl, Cənubi Azərbaycan). – *Dingədə çoban qoyun otarırdı* (Cəbrayıl); – *Öyin qabağı dingədi* (Cənubi Azərbaycan); 2. camaatın söhbət üçün toplaşdığı yer (Şamaxı). – *Dingədə gör kimlər var?*

DİŋGƏ II (Çənberək, Gəncə, Qazax, Şəmkir) – 1. kiçik qoz ağacı (Gəncə, Qazax). – *Qalxozun zəmisinin qırağındakı kollıxdə bir dingə var* (Gəncə); 2. kötük, kəsilmiş ağacın kötyüü (Çənberək, Şəmkir). – *Məşə-*

bəyi dingələrin hamısına möhür vuruf (Şəmkir); – *Aşağıki butağı dingədən kəs, quruyuf* (Çənberək).

DİŋGƏ III (Borçalı, Gəncə, Hamamlı, Kürdəmir, Qazax, Ordubad, Saatlı, Şamaxı) – 1. başa bağlanan bəzək geyimi (Gəncə, Qazax, Ordubad, Şamaxı). – *Başımın dingəsi açılıb* (Şamaxı); – *Bu gəlinin dingəsi də var* (Ordubad); 2. çələng (Borçalı, Hamamlı, Kürdəmir, Qazax). – *Dingə də:rmi saxnax kimi olur* (Hamamlı); – *Dingəni qadınlar başdarına yumru qo:rdular, sancax taxırdılar belə* (Qazax); – *Dingiyi qojalar qoymaz, cəhəllər qoyar* (Borçalı).

DİŋGƏDAMAĞ (Oğuz) – 1. kobud; 2. deyinğən; 3. küsəyən, tezinciyən. – *Qonşum olduxca dingədəmağ adamdı.*

DİŋGƏXANA (Quba) – camaatın söhbət üçün toplaşdığı yer.

DİŋGƏLƏN (Qazax) – canlı varlıq. – *Hamı köçüf, yurtdarda bir dingələn yoxdu.*

DİŋGƏLMƏX' (Qazax) – dayanmaq. – *Çox gözümün öyünnən uçorsən, gəlif bir qavağımda da dingəldiŋ.*

DİŋGƏNƏ (Qarakilsə) – çəltikdöyən qurğu.

DİŋGİ (İrəvan) – ting. – *Əyə. Əli, biza beş dənə armut dingisi ver.*

DİŋGİLİMFUŞ (Ucar) – bir yerdə qərar tutmayan, səbirsiz. – *Dingilimfuş Misdəfa elə indicə burdeydi.*

DİŋGİLİNFİS (Kürdəmir) – yelbeyin. – *Yaman dingilinfis adammış bı Quli.*

DİŋGİLİPUSO (Salyan) – uşaq oyunu adı. – *Uşağ dingilipuso oynıyır.*

DİŋGİRİŞ (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – yüngülxasiyyət. – *Dingiriş olma, qoy gəlsinlər özdəri aparsınlar* (Şəmkir).

DİŋGİŞİDİX' (Çənberək) – yüngülxasiyyətlik. – *Az danış, dingişidiy eləmə.*

DİNİZ (Ağdam, Şəmkir) – b a x **dimiz**. – *Məhəmməd kişi diniz adamdı* (Şəmkir); – *Ə:, diniz dur* (Ağdam).

DİNQƏ (Qax) – dağın zirvəsi.

DİNQULUŞ (Tərtər) – 1. uşaq oyunu adı; 2. uşaq oyununda istifadə olunan qurğu.

DİŋMƏX' (Gədəbəy, Qazax) – ara vermək, kəsmək. – *Yel diŋdi* (Qazax); – *Yağış diŋdisə, dura:ŋ, tüşə:ŋ yola* (Gədəbəy).

DİNNİX' (Qazax) – nəsəl. – *Bu yerrərin hamsı Suanverdi xanın dinniyi oluf.*

DİNO (Bakı) – b a x **dinab.**

DİNŞƏMAX (Şəki) – qulaq asmaq.

DİŃŞƏMƏX' (Bərdə, Cəbrayıl, Kürdəmir, Qax, Qazax, Tovuz) – b a x **dinşəmax.** – *Qapı:n dalınnan dıŃşəyör <diŃşə gör> bizdən qıyvat qırıllarmı? (Tovuz); – Qapının dalınnan dıŃşədim, çox şey eşitdim (Bərdə); – DıŃşə, qör sağa nə deyiyəm (Qax).*

DİŃŞİMƏX' (Çənərbək) – b a x **dinşəmax.** – *Yasarnan İllaz gap eliyəndə dıŃşidim, bizdən danışırdılar.*

DİPDİX' (Xanlar) – mahmız. – *Dıpdix' xoruzun dırnağının geri dalındo:lor.*

DİRƏ (Qazax, Mingəçevir) – qayış (dirə-döymə oyununda istifadə olunur).

DİRƏCƏN (Ordubad) – cır arı, çöl arısı.

DİRƏDÖYMƏ (Ağcabədi, Ağdaş, Qazax, Tovuz, Yevlax) – b a x **dərəddöymə.** – *Dirəddöymədə səkkiz uşağ oynuyur (Yevlax); – Dirəddöymədə toqqaynan vurullar qurşaxdan aşağı (Ağcabədi).*

DİRƏM-DİRƏM (Naxçıvan) – 1. az-az; 2. xırda-xırda. – *Dirəm-dirəm qar gəlir.*

DİRƏMƏ (Mingəçevir) – basa-basa dolurulmuş.

DİRƏŞMAX (Şəki) – təkid etmək. – *Mā: dirəşidi ki, gərəx' bizə gedəsən.*

DİRƏŞMƏX' I (Qafan) – üzünə durmaq. – *Firiddin Mıxdarın üzünə dirəşdi ki, kitabı sən oğurlamısan.*

DİRƏŞMƏX' II (Çənərbək) – çətinliklə ayağa qalxmaq, ayaq üstə durmaq (təzə doğulmuş heyvan haqqında). – *Buzoy dirəşdi, böylə anasın əmdi.*

DİRƏT-DİRƏT (Gədəbəy) – hissə-hissə. – *Dirət-dirət yola salıp kın camahatı, inciyan olmasın bizdən.*

DİRƏX'LƏMƏX' (Çənərbək) – müdafiə etmək. – *Misgar səni yamanca dirəx'lədi.*

DİRƏVƏNGİ (Başkeçid) – arabanın hissəsi.

DİRGANÇI (Basarkeçər) – tayaya yaba ilə ot verən adam.

DİRGƏNƏ (Qax, Zaqatala) – pendir yumrusu, parçası. – *Anam mənə dirgənə verdi (Qax).*

DİRĦANA (Qax, Zaqatala) – ağac nehrənin, çölləyin yanlarına çökələn dəmir. – *Dirhanaları yaxşı sal, nehrə axmasın (Zaqatala).*

DİRİĞ (Dərbənd) – çarıq. – *Diriği qomuş <camuş> gönünnən tikeydilər.*

DİRİ (Bakı, Gəncə, Kürdəmir, Şəmkir) – yaxşı bişməmiş. – *Aşın düyüsü diri oluf, qonaxların yanında biyavır olajıyız (Gəncə); – Diri düyüyü qavağına qoyufdu, ala aşdı yi (Şəmkir).*

DİRİK (Laçın) – çevik, qoçaq. – *Bizim kətdə dirik lap uzun bir adam vardı.*

DİRİNGƏ (Bakı, Ordubad) – oyun havası. – *Nadir diringəni muğamatdan yaxçı çalır (Ordubad).*

DİRİNGİ I (Ağdam, İsmayılı) – 1. b a x **diringə** (İsmayılı). – *Diringi çalsalar bəlkəm sümüyümə dışdü oynadım; 2. çalğı (Ağdam).*

DİRİNGİ II (Salyan) – kiçik toy. – *Diringiyə az adam çağırmışdılar.*

DİRİT I (Şəki, Tovuz) – b a x **dilit.**

DİRİT II (Zəngilan) – hissə, parça. – *Bağın ya:nda iki dirit yer bellimışəm.*

DİRİT III (Çənərbək) – növbə. – *Bü:n qoyna getməx' sənin diritindi.*

DİRİMİRMAĞ (Quba) – dırmaqlamaq. – *Abdilməcəd bağı dirmirədi.*

DİRİMİY (Kürdəmir) – b a x **dimrix'** (1-ci mənə).

DİRNAVUC (Quba) – dırmıq. – *Dirnavuci gəti.*

DİRRİG I (Bakı, Şamaxı) – ev əşyaları. – *Öymizə dirrig lazımdı (Şamaxı).*

DİRRİG II (Salyan) – cehiz. – *Gəlin köçən qıza çoxlu dirrig verillər.*

DİRRİX' (Gəncə, Şəmkir) – yaşayış, dolanacaq. – *A balam, yayın bu istisində bu nə gündü, nə dirrix'di sən çəkirsən (Gəncə).*

DİRSƏG (Quba) – hörgüc (dəvədə). – *Dəvənin dirsəglərinin arasında uturmağ çux irahət uladu.*

DİRSƏLMƏX' (Gədəbəy) – çox geyilmək nəticəsində nazılmək, köhnəlmək, köhnəlib yırtılmaq (paltara aid). – *Şalvarın dizi dirsəlif, təzəsən əlam gərəx'.*

DİRSİLMƏX' (İmişli) – azalmaq. – *Çualda un bir az dirsilib.*

DİRYAN (Basarkeçər) – üçdişli yaba. – *Diryanı ver, otu haraviya yüx'lü:m.*

DİRZƏLƏMƏX' (Gəncə) – yaxşılaşmaq, əmələ gəlmək (xəstəlikdən sonra). – *İsitmədən sonra yenijə dirzələməyə başlamışdı; – Yenijə dirzəli:rsən, özünü soyğa vermə.*

DİSGİNMAX (Şəki) – iyrenmək. – *Hər şeydən disginmax yaxşı döyli.*

Dİ:Ş (Gədəbəy) – bax **diyış**. – *Di:ş adamnan zəhləm gedey mə:m.*

DİŞDƏLƏKSİZ (Yevlax) – nadinc. – *Malahat dişdələksiz uşaxdı.*

DİŞDİ (Cəbrayıl, Zəngilan) – arabanın qolu, dişlə.

DİŞDİMİZ (Qazax, Mingəçevir) – dinc, sakit.

Dİ:ŞDİY (Tovuz) – yüngülxasiyyətlik. – *Ə:, bu di:şdiyihənən al çəx'sənə.*

DİŞƏ I (Kürdəmir, Meğri, Salyan) – cürcərti. – *Taxıl dişə verdi* (Salyan).

DİŞƏ II (Kürdəmir) – qamış növu.

DİŞƏ III (Ağdam) – doğranmamış (yarpaq). – *Qurda ikimincidə dişə yarpax verrix'.*

DİŞƏ IV (Füzuli) – daşyonan alət.

DİŞƏG (İmişli) – dəyirman daşındakı girinti-çixıntı, dişlər. – *Dəyirman daşında dişəg olur dəni əzməgə.*

DİŞƏMAX (Şəki) – dişli kəsici alətləri (mişar, oraq və s.) itiləmək. – *Urağın ağzı dişənəsidi.*

Dİ:ŞƏMAX (Şəki) – bax **dinşəmax**. – *Di:şə, gör nə diyir.*

DİŞƏMƏX' (Cəbrayıl, Füzuli, Gəncə) – dişini dəyişmək. – *Uşax dişini dişədi, yeddi yaş tamamdu* (Gəncə); – *Mısdafa kişi dişini dişiyif* (Cəbrayıl).

DİŞƏRƏNMAĞ (Quba) – cücərmək. – *Mart ayına ağajdar başdiyədü dişərənmağa.*

DİŞƏRMAX (Şəki) – cücərmək. – *Toxumu süyə salıyx, dişəriy, sora saçıyx.*

DİŞƏRMƏG (Kürdəmir, Qafan, Sabirabad, Salyan, Şərur) – bax **dişərmax**. – *Bizim bağda ot dişəribdi* (Qafan); – *Taxıl payızda dişərər* (Salyan); – *Çayır yerdən dişərər* (Kürdəmir).

DİŞƏRTİ (Qafan) – cürcərti. – *Kəvşənin dişərtisi var.*

DİŞĞARI (Ağdam) – bayır, çöl. – *Otur evdə dişğarıya çıxma, so:xdu.* ◊ **Dişğarı iş tutmağ** – el adətindən kənara çıxmaq. – *Dişğarı iş tutmağ da siz törəmiyə qalif dayna.*

DİŞXARCI (Ağcabədi) – oğlan evi tərəfindən qız evinə göndərilən ərzaq (qoyun, un, qənd-çay və s.). – *Oğlanın atası qızın atasına dişxarcı verir.*

DİŞQURDDUYAN (Zəngilan) – bitki adı. – *Zəmini dişqurdduyan ağzınö:türüf.*

DİTDAQ (Kürdəmir, Ucar, Zərdab) – bir az. – *Ana, o yağdan ditdaq əppəyimin üsdünə qoy* (Zərdab); – *Ditdaq duz ver mə:* (Kürdəmir); – *O duzdan ditdaq bıra tök* (Ucar).

DİTDİLİ I (Basarkeçər) – yüngülxasiyyət. – *Nə ditdili adamsağ sən.*

DİTDİLİ II (Ağcabədi, Ağdam, Cəbrayıl, Göyçay, Xocavənd, Kürdəmir, Mingəçevir, Oğuz, Sabirabad) – ağcaqanad. – *Bi:l ditdili azdı* (Ağdam).

DİTDİM (Bərdə) – bax **ditdili II**. – *Kür qırağında ditdim çox olur.*

DİVAXDI (Ordubad) – mövsümün sonunda yığılan yemiş.

DİVEX' (Oğuz) – bax **dibəy**.

DİVƏX' (Gəncə, Qazax, Şəki, Şəmkir, Tərtər) – bax **dibəy**. – *Gəti, divəx'də bir əz çəltix'döyəx'* (Şəmkir); – *Divəx'də duz dö:üllər* (Tərtər); – *Duzu, düyyü divəx'də döyəllər* (Qazax); – *Divəx'də hər şey döyməğ olur* (Şəki).

□ **Divəx' vurmax** (Qazax) – yelləncəkdə ayaqları dizdən büküb-açmaqla sürəti artırmaq.

DİVİN (Kürdəmir, Sabirabad) – yun paltar.

DİYANDOLDURUM (Bakı) – bax **dayanoldurum**.

DİYDİŞ (Qazax) – yüngülxasiyyət. – *Mə-hərrəm də adamdimi, diydışin biridi.*

DİYİR I (Cəbrayıl, Mingəçevir) – 1. təkər (Cəbrayıl). – *Arabanın diyiri çıxıf; 2. fıfıra* (Mingəçevir).

DİYİR II (Göyçay) – mütəkkə.

DİYİRRƏK (Mingəçevir) – fıfıra.

DİYİŞ (Çənbərək, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – yüngülxasiyyət. – *Diyiş adamda nə:zir qanacax, mərifət* (Gədəbəy). ◊ **Diyiş-diyiş danışmax** (Çənbərək) – mənasız danışmaq. – *Diyiş-diyiş danışma, başım ağrı:r* (Çənbərək); – *Diyiş-diyiş danışır, gülməx' də bulara bir peşo:luf <peşə olub>* (Tovuz).

DİYLƏ (Kürdəmir) – xörək adı. – *Diylə pişir yesin, xəsdə:n eyni açılısn.*

DİYNƏVİÇ (Qafan) – köhnə ölçü vahidi (bir kiloqram tutan mis cam). – *Qulu bu gün bir diyənəviç buğda aldı.*

DİYSİNCƏM: DİYSİNCƏM ELƏMƏX' (Qazax) – iyrendirmək. – *Bu ətin iyisi saf diy-sincəm elədi bizi.*

DİYSİNƏMƏX' (Basarkeçər, Borçalı, Gəncə, Hamamlı, Qazax, Mingəçevir, Şuşa, Ucar) – iyrenmək. – *Ay uşağ, o xörəydən mən diy-sindim* (Borçalı); – *Yanğır adam hamını diy-sindirir* (Qazax); – *Uşağ xörəx'dən diy-sinif, yemir* (Gəncə); – *Adam diy-sinə, yiyəmməz* (Şuşa); – *Nə olsa diy-sinirsən, yemirsən* (Ucar); – *Mən ətdən yaman diy-sinmişəm* (Hamamlı).

DİZALTI (Hamamlı) – evlənərkən qızın ata-anasına oğlan tərəfindən verilən pul və ya mal. – *Gərəx' maña dizaltı verəsən ki, qızımı oğluna verəm.*

DİZDİX' (Bakı, Cəbrayıl, Füzuli, Hamamlı, Qax, Qazax, Lənkəran, Şəki, Tərtər) – 1. qadın alt və üst tumanı (Bakı, Qax, Tərtər, Füzuli). – *Özümə dizdiy aldım* (Füzuli); 2. kişi alt tumanı (Lənkəran, Hamamlı, Şəki). – *Gümüşi atlasdan dizdix' tikif giyərdim* (Şəki); – *Qıza, qələyə gedisən, pul verim mənə: bi dizdix' çit al* (Lənkəran); – *Əşi, diz-diyim yırtılıb, mənə: bir dizdix' al* (Hamamlı).

DİZDÖŞƏYİ (Ordubad) – döşəkçə.

DİZİLİLƏMƏK (Zaqatala) – bir şeyi ovucda sıxmaq. – *Qovuti dizililəmək lazımdı.*

DİZLİ (Qax) – ovuc.

DİZMAN (Ordubad) – altıyaşar, altıillik keçisi. – *Dayımğilin dizmanımı gecə qurt dağdıp.*

DİZMARI (Ağdam, Ordubad) – qurudulmuş üzüm, kişmiş. – *Bazardan qayıdanda uşaxlara bir az dizmarı al gəti* (Ağdam).

DİZZİY (Cəlilabad, Göyçay, Kürdəmir, Qax, Mingəçevir) – bax **dizdix'**. – *Dizziydən ötri səkkiz ərşin çit almışam* (Qax).

DOAX (Bolnisi, Qazax, Tovuz) – 1. xəmir yaymaq üçün xüsusi dairəvi taxta; 2. qabın ağzını örtmək üçün dairəvi taxta qapaq.

DOBBU (Ağdam) – çolaq.

DOBI (Göyçay) – küpəoxşar balaca saxsı qab.

DOBİ (Sabirabad) – sıyrıqlı.

DOBLƏ (Bakı) – baca. – *Çörəy yapılılar, doblədən tüssi gəlir.*

DOBU I (Qax, Şəki) – bax **dobu**. – *Dobu:n içində accənə qatıx var* (Şəki).

DOBU II (Sabirabad) – bax **dobu**.

DODAXBİRRƏMƏX' (Cənberək) – ağzına kimi doldurmaq. – *Parxacı bulamıynan do-daxbırrədim*; – *Çualı taxılınan dodaxbırrəmə, bağlammaz ağzı ha:*

DODAXLAMA (Gəncə) – ağızbaağız, ağzına kimi dolu. – *Sarı camuşın sərnışnan dodaxlama südü olur.*

DOD: DOD ELƏMƏK (Mingəçevir) – qoçaqlıq eləmək.

DODI: DODI VERMƏK (Bakı) – yalan sözlərlə (vədlərlə) başından eləmək.

DODMOD (Bakı) – birsayaq, birtəhər. – *Günnərimizi dodmodnan vurrux başa.*

DO: DO: GƏLMƏX' (Ağdam, Kürdəmir, Mingəçevir) – qalib gəlmək. – *Cəbi Səfərə do: gələr* (Ağdam); – *Biz olara həmişə do: gəlmişük* (Kürdəmir). ◊ **Do: düşmeg** (Bakı, Salyan) – fürsət düşmək, imkan düşmək. – *Sə: də do: tüşdi* (Salyan); – *Əlünə do: düşüb?* (Bakı).

DODU I (Ağdam) – avara.

DODU II (Ağdaş) – əmiarvadı.

DODURĞAYI (Laçın) – etibarsız. – *O, do-durğayı adamdı.*

DOĞANAX I (Şəki) – tütün düzülmiş ip-lərin keçirildiyi ağac qarmaq.

DOĞANAX II (Gəncə) – dərin yumşaltmaq üçün istifadə olunan tiyəli haça alət. – *Papaxçılar üçün doğanax gərəhli şeydi.*

DOĞANAXLAMAX (Gəncə) – doğanaqla dərin yumşaltmaq. – *Dəri doğanaxlammasa yumşalmaz*; – *Diyan, dəriləri doğanaxlıyif gəlirəm.*

DOĞANAXLIX (Cəbrayıl, Gəncə) – doğanaq düzəltmək üçün yararlı ağac. – *Məşiyə: dəndə bir-ki dəndə doğanaxlıx ağaj kəs gəti* (Gəncə); – *Mə: bir doğanaxlıx lazımdı* (Cəbrayıl).

DOĞDI-BİTDİ (Şamaxı) – əzəldən. – *Qado:yalım, doğdı-bitdi birdə olanıx.*

DOĞMAX (Dərbənd, Şəhur, Tərtər) – yumurtlamaq. – *To:ux doğdu* (Tərtər); – *Toyuğ doğanda yaman qaqanax çəkir* (Şəhur); – *To-vuğ yumurta doğdı* (Dərbənd).

DOĞRAMA (Qazax) – oyuq.

DOĞRUMDAŞ (Sabirabad) – çaydaşı.
– *Adil doğrumdaşın pencərini sındırdı.*

DOĞUZDUX (Cəbrayıl) – su dəyirmanında pərlərin yerləşdiyi yer. – *A bala, keş belə, düşərsən doğuzduğa, pər vırar, baş-gözü: dağdadır.*

DOQQAR (Gədəbəy) – inadkar. – *Nə doq-qar adamdı Qulu.*

DOQQAZ I (Qafan, Oğuz) – çəpər.

DOQQAZ II (Borçalı, Gəncə, Gədəbəy, Göyçay, Qazax, Qax, Şəki, Tovuz, Ucar) – kənd küçəsi, əsas yoldan məhəllələrə ayrılan yol. – *Aravanı doqqaza çəkdim* (Ucar); – *Bizim doqqaza diyillər Qolxoz küçəsi* (Şəki); – *Ne incinesin, doqqaza çıxsana* (Qax); – *Camahat doqqazda səni gözdüyür, sən də öydə laqırtı vurursan* (Gəncə); – *Doqqaz yoldan ayrılır* (Gədəbəy).

DOQQAZ III (Bərdə, Bolnisi, Gədəbəy, Göyçay, Qazax, Kəlbəcər, Kürdəmir, Salyan, Tərtər, Tovuz) – küçə qapısı, həyət qapısı. – *Doqqaz niyə bağlıdı, tez ol ged aç, indi bu sa:t mallar gələsidi* (Bərdə); – *Doqqaz ikideşikli ağacdı, basırullar yerə, deşiyinə köndələn pərdi keçirdillər* (Kürdəmir); – *Doqqaz qayırb, üç qoşa keçirərdilər* (Göyçay).

DOQQUZDON I (İmişli) – yara adı. – *Uşağ vaxtı qıçıma doqquzdon çıxıb, o:n yeridi bi.*

DOQQUZDON II (Göyçay, Laçın) – iynə-yarpaqlı, kolaoxşar ağac adı. – *Dayımgil meşədən bir araba doqquzdon gətiriblər* (Göyçay).

DOQUŞ (Şəki) – balaca saxsı qab. – *Duluzdan bir doquş aldım.*

DOL I (Bakı, Cənubi Azərbaycan, Culfa, Gəncə, Qarakilsə, Ordubad, Salyan, Şamaxı) – ağac, taxta və ya mal gözündən hazırlanmış qab (vedrə, tuluq). – *Dol cırdı, daş, çın-qıl kişinin başına töküldü* (Bakı); – *Dol çox ağır gəlir, billar çəhdilər, gördülər quyu işıxlaşır* (Qarakilsə); – *Bizim dol deşilipdi, su saxlamırı* (Cənubi Azərbaycan).

DOL II (Zəngibasar) – sintetik örtük.

DO:LA (Gəncə, Mingəçevir) – kəklik tutmaq üçün tələ. – *O:çular do:layanın kəklik o:luyullar* (Gəncə).

DOLAB (Kürdəmir, Şuşa) – 1. hiyləgər, bic. – *Əlirza yaman dolabdı* (Kürdəmir);

2. hiylə, fırıldaq, biclik. – *Əhməd dolabdan başqa bir iş bilmir* (Şuşa).

DOLAF (Ağdam, Qazax) – hiylə, fırıldaq. ◊ **Dolaf gəlməx'** (Ağdam) – aldatmaq, fırıldaq işlətmək. – *Marğa dolaf gəlməx' isdiyirdi, yaxşı başa tüşdüüm* (Ağdam).

□ **Dolafa düşməx'** (Qazax) – qarışığa düşmək.

DOLAFÇI (Ağdam) – hiyləgər, fırıldaqçı. – *Temir dolafçının biridi, onnan dost olmasan yaxşıdı.*

DOLAĞ (Cənubi Azərbaycan) – qaramal salınan yerin qapısına qoyulan ağac. – *Dolağı bağladım mal-qara çıxmasun.*

DOLAĞAC (İmişli) – yer hanasında ip dolanan (sarınan) ağac. – *İpi dolağaca sarıyırduğ yer hanasında.*

DOLAX (Qazax) – b a x **dolaf**.

DOLAM (Şamaxı) – toxuculuqda uzunluq ölçüsü (təxminən 8 metr). – *Mənim ipim on səkkiz dolam çıxdı.*

DOLAMA (Cəbrayıl, Zəngibasar) – yara adı. – *Barmağıma dolama çıxıb* (Cəbrayıl).

DOLAMAC I (Cənubi Azərbaycan) – beşik. – *Uşax dolamacda yatdı.*

DOLAMAC II (Təbriz) – yelləncək. – *Qı-zım yıxılannan so:ra ərim dolamacı qırıb atdı.*

DOLAMAÇARX (Bakı, Lənkəran) – 1. gəminin lövbərini çəkən çarx (Lənkəran). – *Dolamaçarxı işədt, lö:bəri yığağ gedəy də;* 2. quyudan dol ilə su çəkmək üçün istifadə olunan qurğu (Bakı). – *Bizim binə quyuları çox dərin olur, ona görə dolamaçarxnan suvi çekirük, yoxsa bağara can rahatı şeydü ki.*

DOLAMAŞ (Tovuz) – dolambac, əyri-üyrü (yol). – *Yala gərəx' dolamaş yollardan çıxasan, onda hasand olur.*

DOLAMBAŞ (Şuşa) – b a x **dolamaş**. – *Bəkidə İçərişə:rin küçələri elə dolambaşdı ki, orda adam azır.*

DOLAN (Şəmkir) – keşik itləri üçün düzəldilmiş yer. – *İtdəri dolana çağır.*

DOLAŞDIMAX (Çənbərək) – hörmək, toxumaq. – *Ayna dünənnən bəri coraf dolaşdırır.*

DOLAŞIX: DOLAŞIX DARAĞI (Gəncə) – iridişli daraq. – *Çərçi elə yaxşı dolaşix daraxları gətirif ki.*

DOLAV (Kəlbəcər) – bax **dolab** (1-ci mənə). – *Dolav adama pul vermirix.*

DOLÇA (Ağcabədi, Ağdam, Bakı, Barana, Bolnisi, Borçalı, Hamamlı, Xanlar, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – ağac və ya misdən hazırlanmış birluqlu suqabı. – *Dolça quluflu olar su içmə:* (Borçalı); – *Ay qız, mǎ: bir dolça su ver, içim* (Ağcabədi); – *Dolça köhnəlif deyə suyu çox pis dader* (Xanlar); – *Bir dolça su ver içim* (Hamamlı); – *Dolçuyu doldur ver* (Barana).

DOLDURÇAYI (Böyük Qarakilsə) – namünasib. – *Elə doldurçayı iş tutur ki, adamın zəhləsi gedir.*

DOLDURMA (Ağcabədi) – naxışlı tikmə. – *Doldurmada çoxlu irəng olur.*

DOLĞA (Gədəbəy) – təkərin topunda ox keçən dəyirmi dəmir. – *Dolğa olmasa, top üzülər.*

DOLİ (Balakən) – dəyirməyə üyütmək üçün taxıl tökülən təkə. –

DOLLAB (Dərbənd) – bax **dolab**.

DOLUĞ (Füzuli) – mədən. – *Duzun doluğu kəndimizin yanındadı.*

DOMARA (Ağbaba, Bolnisi, Borçalı, Füzuli) – 1. gödək, boyu qısa adam (Ağbaba, Bolnisi). – *Domara adamın xəşəti dar olar* (Bolnisi); 2. qozbel (Borçalı, Füzuli). – *Domara Bəşiri görmədin?* (Füzuli).

DOMBABEL (Qazax) – qozbel.

DOMBAX (Gədəbəy) – tərə. – *Malı dombağa sarı yellə:η bir əzdən.*

DOMBUL (Kürdəmir) – bax **dambıl**.

DOMDOMU (Füzuli) – qara qarğa. – *Domdomunun əti ye:ilər, ala qarğanınki ye:ilməz.*

DOMİY (Zaqatala) – corabın yırtıq yerini yamamaq və ya hörmək üçün işlədilən sap, ip. – *Corabımı domiyənən yama.*

DOMMAX (Zəngibasar) – cummaq. – *Suya domdu, xeylam qaldı suyun altında.*

DOMRUX I (Bərdə, Mingəçevir, Oğuz, Zəngilan) – qaçmaması üçün inək və ya camışın ayağına bağlanan kiçik ağac. – *Gamiş tay qaçalmır, əyağına domrux vırmışam* (Zəngilan); – *İnə:in əyağına domrux vur ki, qaşmasın* (Bərdə); – *İnəyin əyağına domrux bağlasan örüşdən qaçmaz* (Oğuz).

DOMRUX II (Füzuli) – döyənək. – *Qavaxlar ə:ğimiz domrux olmuşdu piyada getməx'–dən.*

DOMRUXLAMAX (Bərdə) – qaçmaması üçün inək və ya camışın ayağına ağac bağlamaq. – *İnəy örüşdə dayammır, onu domruxlamax lazımdı.*

DOMUJAÇIĞ (Lənkəran) – çaydan balıq tutmaq üçün əl toru. – *Çaya su çox gəldiyinə domujaçığ cırılıb.*

DOMUŞMAX (Hamamlı) – incimək. – *Sənənə yaman domuşmuşam.*

DONBALAN I (Ağdaş) – yeralması.

DONBALAN II (Mingəçevir) – saxsı nehrə.

DONBUZ (Mingəçevir) – bax **dımbız**.

DONCA (Salyan) – balıq tutmaq üçün dairəvi tor. – *Donca çox böyükdü.*

DONÇAR (Şuşa) – kobud.

DONQABEL (Qazax) – bax **donqabel**. – *Donqabel adam tösməyəy olar.*

DONQABEL (Kürdəmir, Ucar) – qozbel. – *Donqabel Məmməd öy tikir* (Ucar).

DONQAR (Borçalı, Hamamlı, Qazax, Tərtər, Tovuz) – 1. əyri, əyilmiş (Borçalı, Hamamlı, Qazax, Tovuz). – *Uşağın beli donqardı* (Hamamlı); – *Donqar adam yavaş-yavaş gedər yolu* (Borçalı); 2. qozbel (Tərtər). – *Bizim dildə adamın belində olan xuzə donqar de:illər.*

DONQARBEL (Qazax) – bax **donqabel**.

DONQARRAMMAX (Hamamlı) – beli əyilmək, qozbel olmaq. – *Gədənin beli donqarranif.*

DONQUMAX (Meğri) – oturmaq (itə aiddir), soqqumaq. – *İt donquyup dəngahda.*

DONNAMAX I (Ucar) – axar suyun qarşısını kəsmək, bağlamaq. – *Get suyu donna, tez qayıt gə bira.*

DONNAMAX II (Ucar) – dişə qızıl və ya metal qapaq salmaq. – *Həkim mənim dişdərimi donnadı.*

DONNUX I (Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli, Kürdəmir, Qazax, Ordubad, Salyan, Şəmkir) – maaş, əməkhaqqı. – *Donnuğun nə qərdədi?* (Şəmkir).

DONNUX II (Masallı) – dəyirməyə taxıl tökülən yer, təkə.

DONRA (Şuşa) – başda tüklərin dibində olan kəpək. – *Çoxdan yumamışam, başımda donra əmələ gəlif.* ♠ **Donra bağlamax** – başda tüklərin dibində kəpək əmələ gəlmək.

DONŞUMAX (Ağdam) – kədərlənmək, dərd çəkmək. – *Bir belə də donşumax olmaz.*

DONUX (Mingəçevir) – key.

DOŇUZDUX (Ağdam, Basarkeçər, Qazax, Tovuz) – b a x **doğuzdux**. – *O bijn biridi, noyuy başınnan salsan, doñuzduxdan diri çıxar* (Qazax).

DONUZQILICI (Xanlar) – yabanı bitki adı (yarpağı qılınca oxşayır).

DOPBA (Gədəbəy) – suqabı. – *Bir dopba su gətirginən içim*.

DOPI (Göyçay) – b a x **dobi**. – *Anam dopda qatıq çalırdı*.

DOPU I (Ağdaş, Qazax, Qəbələ, İsmayılı, Oğuz, Şəki, Tərtər, Ucar, Zaqatala) – b a x **dobi**. – *Bir dopu bəhməzimiz var* (Qəbələ); – *Bir dopu qatıx vermişəm dünən qonşuya* (Oğuz); – *Arvad, inəyin yağınnan bir əz o dopuya yığarsan* (İsmayılı); – *Dopuya yağ da tökirüx, bal da* (Zaqatala).

DOPU II (Xanlar) – qısa boy, gödək boy. – *Bu kətdə bir dopu adam var*.

DOR I (Qax) – döşəkçə.

DOR II (Göyçay, Kürdəmir) – dudkeş. – *Bizim dorumuz simbdı* (Göyçay).

DORBA (Ordubad) – ikiillik camış balası. – *Camışın ikiillik balasına dorba deyər ix*.

DORMUZ (Gədəbəy) – ağacın buğumu. – *Dormuzlardan görüney kin, yüzdən oxarı olar bu ağacın yaşı*.

DO:RUX (Oğuz) – tütünlün ən yaxşı baş yarpağı.

DO:RUXMAÇ (Salyan) – döyükmək. – *Kor adam kimi nə do:ruxursan*.

DORVAT (Gəncə) – şirin çayda isladılmış çörəyi ağa bükərək düzəldilmiş əmzik (çörək təmiz ağa bükülür ki, uşaq onu dişləyə bilməsin, əmsin). – *A:z, uşağın zəhri yarılmadımı, bir balaja dorvat qayrır, ağzına ver-sən no:lar ki?*

DOSDU (Tovuz) – əmi və ya dayıarvadı.

DOSDUCAN (Qazax, Mingəçevir, Şəki) – yemiş növü. – *Dosducan çox şirin olur, özü də bir əz gec yetişir* (Şəki); – *Dosducan belə qayım yemiş olur, qışa qaler* (Qazax).

DOSMAN (Salyan) – zənbil. – *Xalam dolu dosmannan bazardan gəlirdi*.

DOSTUCAN (Zaqatala) – b a x **dosducan**.

DO:ŞANAĞACI (Gədəbəy) – meşə ağacı adı. – *Do:şanağacınnan süpürgə-zad qayrəllər*.

DO:ŞANÇARIĞI (Şuşa) – bağayarpağı. – *Do:şançarığın qaynadıllar, yarıya yapışdırıllar, onu deşir, sağaldır*.

DO:ŞANDİLİ (Salyan) – tülkü ovunda tülküni aldatmaq üçün istifadə olunan səslə alət, sümsü. – *Do:şandili olmasa tülkü allammar*.

DO:ŞANKEÇƏN (Ağcabədi) – hündürdaban, dikdaban ayaqqabı. – *Do:şankeçəni arvaddar, gəlinnər geəllər*.

DO:ŞANQULAĞI (Füzuli) – yabanı bitki adı.

DO:ŞANOTU (Şuşa) – yabanı bitki adı.

DO:ŞANTƏPƏL (İmişli) – alında qaşqası olan (at).

DO:ŞANTOPUÇU (Xanlar, Tovuz) – yabanı bitki adı.

DO:ŞANYUVADA (Şuşa) – uşaq oyunu adı.

DOTA (Qax) – əlağacı.

DO:UZATI (İmişli) – may böcəyi.

DO:UZDÖGDİ (İmişli) – uşaq oyunu adı.

DO:UZOTU (İmişli, Kürdəmir) – əlaq otu adı. – *Do:uzotunnan yığ, inəgə verəg* (Kürdəmir).

DO:UZZUX (Göyçay) – b a x **doğuzdux**.

DOVRİŞ (Qax, Zaqatala) – ağılsız.

DO:YAĞI (Salyan) – quyruq yağı. – *Pilo: do:yağınnan bişirdim*.

DOYDAX I (Mingəçevir, Şuşa) – ağılsız, ağıldan yüngül, sarsaq. – *Mən sənin kimi doydax adam görməmişəm* (Şuşa).

DOYDAX II (Cəbrayıl, Çənbərək, Lənkəran) – 1. ariq. – *Bir doydax inəyin var, hər gün onu otarırsan* (Çənbərək); 2. uzun (boyca).

DOY: DOY GƏLMƏX' (Gəncə, Karvan-saray, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – b a x **do: gəlməx'**. – *Balaxanımu gördünmü kişiyə necə doydəldi?* (Tovuz).

DOYLA (Lənkəran) – heykəl.

DOZAY (Qax, Oğuz, Şəki, Şuşa) – b a x **dazay**. – *Məmət kimi dozay uşax heç hağlına gəlməsin* (Şəki); – *Bu dozayın biridi, işin olmasın* (Şuşa).

DOZAYLIX (Şəki) – məc. 1. acizlik; 2. keylik. – *Sənin bu dozaylığın məni laf cana gətirirdi*.

DO:ZQILI (Oğuz) – topa bitən yarpaqsız bitki. – *Do:zqılı yazda bitir, heş bir şeyə yaramaz*.

DÖDƏ (Ordubad) – yaxşı yanmamış, tütü-
tülü (kömür). – *Bu kömür tamam dödədi.*

DÖDÜ: DÖDÜ BAĞIRSAX (Gəncə, Qazax) – yoğun bağırsağ. – *Əmi, içalati bura gəti, dödü bağırsax ma: lazımdı* (Gəncə).

DÖƏCƏRRƏNDİRMƏK (Şamaxı) – təc-
cübləndirmək, heyətləndirmək. – *Ali bu işiylə Qurbanı döəcərrəndirdi.*

DÖƏCƏRRƏNMƏK (Şamaxı) – təc-
cüb-
lən-
mək, çəşib qalmaq, heyətlənmək. – *Bu işə yaman döəcərrənmişəm.*

DÖƏLƏX' I (Qazax) – dələduz. – *Hasan kişinin oğlu Ali döələx' adamdı.*

DÖƏLƏX' II (Ağdam, Bərçalı, Qazax) – yetişməmiş xırda qovun, qarqız. – *Qarqızdar hələ döələx'di, yetişmeyif* (Qazax).

DÖƏLƏX'LIX' (Qazax) – dələduzluq. – *Döələx'lix' pis şeydi.*

DÖƏLƏX'VAZ (Qazax) – dələduzluq edən. – *Ali yaman döələx'vazdı, heş diş durmor.*

DÖĞƏC (Şamaxı) – döymə, yeni istehsal olunmuş kələğayları sonuncu dəfə yuyarkən döymə. – *Döğəcdən çıxmamış iş parıldamaz.*

◊ **Döğəc ağı** – kələğayları döyərək bükülən ağ, bez. – *Döğəc ağın gəti, buları döyəy.*

Döğəc daşı – üzərində kələğayı döyülən yastı daş. – *Bizim, döğəc daşımız yoxdı.*

DÖĞMƏC (İmişli) – bax **döğmənc.** – *Yaxşı döğməc yedüç hindi.*

DÖĞMƏNC (Gədəbəy) – yağa doğranmış isti çörək, yağ doğramacı. – *Döğməncənən çox armağım mən uşaxlıxdan.*

DÖĞMƏŞ (Gədəbəy) – bax **doğmənc.**

DÖĞRƏ (Gədəbəy) – mis dövrə, dərin mis boşqab. – *Cijim mə:m xaşıl payımı döğrə: çəqey peydər.*

DÖHRƏ (Ordubad) – bürkü. – *Böyün yaman döhrədi.*

DÖ:KMƏK (Cəbrayıl, Gəncə, Qazax, Qarakilsə, Qax, Naxçıvan) – 1. təc-
cüb-
lən-
mək, mat qalmaq (Qarakilsə, Naxçıvan). – *Mən dö:kdüm kin, bı nə deməkdi* (Naxçıvan); – *Dö:kdım, qaldım məhətdəl* (Qarakilsə); 2. boylanmaq (Gəncə). – *Qapıdan dö:kdü, getdi.*

DÖL I (Gəncə, Göyçay, Şəki) – cins, nəsil. – *Bizim kə:r at Allahyarginin atdarının dölin-nəndi.*

DÖL II (Ordubad) – dəyirmanın dən tökü-
lən təknəsi.

DÖLBAŞ (Zəngibasar) – baş tərəf, öndə. – *Hətəm keçif dölbəşdə oturuf.*

DÖLBAŞI (Çənberək) – faraş doğulmuş quzu. – *Sürüdə dölbəşi çoxdu.*

DÖLBURNU (Ağcabədi) – bax **dölbəşi.** – *Hüseynxanun qızıl kərə qoyunu dölburnu doğdu.*

DÖLCƏX' (Şərur) – döl götürülən yer.

DÖ:LƏTQUŞU (Ağdərə) – kərkinçək (quş).

DÖLLƏX' I (Qarakilsə, İmişli) – 1. qoyunu doğuzduran adam (Qarakilsə); – *Bıdı görür-sən dölləx'lər gəldi*; 2. yeni doğmuş qoyun (İmişli). – *A bala, dölləx' yataxda yoxdu, nejo:luf?*

DÖLLƏX' II (Ağdam) – təzə yeməyə baş-
layan quzu sürüsü.

DÖLLÜX' (Şərur) – kiçikboy, qısaboy.

DÖLMƏ (Gəncə) – 1. balaca, dar küçə; 2. dalan. – *Bu dölmənin divindəki qapı bizimdə.*

DÖMƏLƏMMƏX' (Cəbrayıl) – bir işi kö-
nüllsüz və ya yavaş-yavaş görmək. – *Tez ol ye, nə dömələnirsən.*

DÖNBƏ (Zaqatala) – dayaq. – *Dönbəni arabanın qolları altına qoy, öküzdəri arabadan açib burax.*

DÖNDƏRMƏ I (İmişli) – aşıq-aşiq oyunu.

DÖNDƏRMƏ II (Salyan) – süd, qatıq sax-
lanan qablar üçün ağacdan düzəldilmiş qapaq. – *Döndərməni təşdin ağzına qoy.*

DÖNDƏRMƏ III (Çənberək, Qazax) – sağıldandan sonra inəyin döşündə qalan süd. – *İnə:n döndərməsin sağır deyn Nanni, buzoy cıus döy.*

DÖNDƏRMƏ IV (Qazax) – dən tutandan sonra taxıla verilən su. – *Bir də yazda taxıla döndərmə suyu vurordux. – Taxılın döndərmə suyu geş vuruldu, yandı.*

DÖNƏ (Qafan, Mingəçevir) – dəfə. – *Bir dönə mən oduna gedəndə, bir dönə də sən get* (Qafan).

DÖNƏX' (Naxçıvan) – döngə. – *Bizim öymiz dönəx'dədi.*

DÖNƏLGƏ I (Bərdə, Kürdəmir, Şuşa) – döngə. – *Balakışı, quzuları dönəlgədən keçirt* (Şuşa); – *Dönəlgədə kəsdilər onun qabağın* (Kürdəmir).

DÖNƏLGƏ II (Bərdə, Şəmkir, Şuşa) – b a x **dönəlyə**. **◊ Dönəlgəsi dönəmx'** – bəxti yatmaq. – *Onun dönəlgəsi dönüf* (Bərdə); – *Bayram kişinin dönəlgəsi dönüf, ildə bir qohumu ölor* (Şəmkir).

DÖNƏLYƏ (Gədəbəy, Qazax) – bəxt, tale. – *Adamın dönəlyəsi dönəndə dönor* (Qazax); – *Adamın dönəlyəsi kin döndü, yarımaz dün-yədə işi* (Gədəbəy).

DÖNƏYƏ (Qafan) – bostanda su dönən yer. – *Su dönəyədən gəlmiş*.

DÖNGƏ (Oğuz) – ari pətəkləri saxlanılan yerin ətrafına çəkilməmiş çəpər.

DÖNGƏLƏMƏK (Şamaxı, Şəki) – sözdündən qaçmaq, sözüünü dəyişdirmək. – *Demisən, demisən, dayı niyə sözüvi döngəliyorsən?* (Şamaxı); – *Əvvəlcə söz vermişdi, sora döngələdi* (Şəki).

DÖNÜM (Qafan) – dəfə. – *Gələn dönüm sizə bir yük odun gətirəcəyəm*.

DÖNÜMLÜK (Qafan) – dəfəlik. – *Bir dönümlük ancağ unumiz qalıbdı*.

DÖNÜŞ (Gədəbəy, Şəki) – b a x **dönüm**. – *Bu dönüş yalançıyam yanında* (Gədəbəy); – *Bu dönüş o öydə otudu, mən getdim*; – *Bu dönüş Qurbanı yollaadılar* (Şəki).

DÖ:R (Borçalı, Gədəbəy, Xocavənd, Qazax, Ordubad) – 1. otağın yuxarı başı (Borçalı, Gədəbəy, Qazax). – *Dö:rə keç* (Qazax); 2. toyda gəlinin oturması üçün yer (Ordubad). – *Gəlinin dö:rini hazırlayın*; 3. evin arxa tərəfi (Xocavənd). – *İti dö:rə bağlamışam*.

DÖRDƏ:X (Kəlbəcər, Tərtər) – b a x **dördəyağ**. – *Xamır dördə:xda yayılır* (Kəlbəcər).

DÖRDƏLMƏ (Gədəbəy) – dördəyaq çapma. – *Yol kun düz oldu, sürərəm atı dördələmə, ləzət verer maña*.

DÖRDƏM I (Qazax, Meğri, Salyan, Tovuz) – b a x **dördələmə**. – *At dördəm qaçdı* (Salyan); – *Bu at dördəm geder* (Qazax); – *Burdan orya dördəm get* (Tovuz); – *Atdar dördəm qaşdılar, yalın o tərəfinə aşdılar* (Meğri).

DÖRDƏM II (Tovuz) – dördqat (əyirmək) (sapa aiddir). – *Mən dördəm əyirmişəm sapı*.

DÖRDƏMƏ (Bakı, Cəbrayıl, Gədəbəy, Qazax, Salyan, Tovuz) – b a x **dördələmə**. – *Mə:m atım dördəmə qaçır* (Bakı); – *At dör-*

dəmə qaçseydi, tez çatardım ora (Salyan); – *At var ki, yuaş-yuaş geder, at var ki, ye:in geder, at var ki, dördəmə geder, at var ki, yorğa geder* (Tovuz).

DÖRDƏYAĞ (Ağdam, Ağdərə, Bakı, Cəbrayıl, Göyçay, Salyan, Tərtər) – yuxalayayan. – *Dördəyağın üsündə yuxa salalları* (Tərtər); – *Dördəyağ uzunşüllə də olur, də:rmi də olur* (Ağdam).

DÖR: DÖR DURMAX (Qəbələ) – ayaq üstə durmaq (uşağa aid). – *Bu uşax dör durmax bilir*.

DÖRDÖŞƏX' (Şuşa) – döşənəcək.

DÖRDÖŞƏYİ (Oğuz) – döşəkçə. – *Dördöşəyini də yunnan qayrılar*.

DÖRDÖŞƏYİ (Şəki) – b a x **dördöşəyi**.

DÖ:RƏ (Gəncə, Şəki) – b a x **döyrə** (3-cü mə:nə). – *Bi qav aş tutan dö:rəmi to:x salıf sındırdı* (Şəki).

□ **Dö:rə çıxmaq** (Borçalı, Qazax) – otağın yuxarı başına keçmək. – *Ay uşax, dö:rə çıxma* (Borçalı).

DÖ:RRÜ (Şəki, Zəngibasar) – çoxlu. – *Bi-yil qolxozun dö:rrü taxılı var*; – *Ortaxlı götürəndə dö:rrü baramamız olur, özüm tək götürəndə gənə batır, az olur* (Şəki).

DÖRTDƏMƏ (Qazax, Tovuz) – b a x **dördələmə**. – *Alının atı dörtdəmə geder* (Qazax).

DÖRTGÜL (Qazax, Qarakilsə) – dördbucaq. – *Üz taxtası yox, dörtgül taxta alajam* (Qazax); – *Həbelə dörtgül xoruzdu dasmalları olardı, ollarda aparardıx çörəyi* (Qarakilsə).

DÖRYASDIĞI (İsmayılı) – böyük balıq. – *Bu döryasdığı həddinnən artıq bö:ydü*.

DÖŞBAĞI (Naxçıvan, Şamaxı, Şuşa) – atın döşündən keçirilən yəhərbağı. – *At yoxışı çıxanda döşbağı gücə düşür* (Şamaxı).

DÖŞDƏMƏG (Salyan) – cəld, tələsik yemək. – *Bir dağada xörəgi döşdədi getdi*.

DÖŞDƏSMƏG (Salyan, Yardımlı) – savaşmaq. – *Dünən qonşular döşdəşirdi* (Salyan).

DÖŞDIX' (Şəki) – altdan geyilən qolsuz isti paltar. – *Döşdix' sinəni so:xdan qoriyir*.

DÖŞƏKİ (Balakən) – araba döşəməsinin altına düzülən ağac.

DÖŞƏMƏ I (Şəmkir) – çarıq və ya çustun altına qoyulan yamaq. – *Çarığın altı yırtılıf, döşəmə qoymax lazımdı*.

DÖŞƏMƏ II (Borçalı, Laçın, Lənkəran, Mingəçevir, Salyan, Şəki) – 1. ev və ya tövlənin tirlərinin üstünə döşənən şax çubuq (Borçalı, Laçın, Salyan). – *Öyin döşəməsin atdılar* (Salyan); – *Döşəmə qırışımaq, sabah gətirəcəm, tovlanın üstünə döşüyək* (Laçın); – *Döşəməyi damın üstünə qoyurux* (Borçalı); 2. bax **döşəki** (Lənkəran). – *Vəli, araba:n döşəməsi xarab olub, onu təzələ.*

DÖŞƏMEG (Bakı) – təsdiq və razılıq bildirmək üçün əlini başqasının əlinə vurmaq. – *Mən ölümlə, döşə gəlsün!..*

DÖŞƏMƏÇƏHMƏ (Zəngibasar) – ətli düyü xörəyi.

DÖŞƏMƏK (Bakı, Gəncə, Şamaxı) – məc. doyunca yemək. – *Heş belə tüşərinə tüşməzdi, döşə, bala, döşə, bir də belə aşı sən heş arda görmüyəjəsən* (Gəncə).

DÖŞƏMMEG (Bakı) – məc. acgözlüklə yeməyə soxulmaq. – *Ada, ac qurt kimi nə döşəmmisən aşun canına?*

DÖŞÜDÖLÜ (Qubadlı, Şuşa) – 1. igid, qoçaq (Qubadlı). – *Səməd döşüdü oğuldu;* 2. dərddli (Şuşa). – *Yazıx döşüdüdü, ambə dinə:lmir.*

DÖŞÜRMEK I (Başkeçid, Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – 1. bax **döyürməx'**. – *Gə, bir-ki fartux da pambıq döşürəx', qoy çox olsun;* – *Anası nə töküfşə, qız da onu döşürüf* (Şəmkir); – *Bir az yığıntı döşürmüşüm, nəhrə çalxa:cam zavahları* (Gədəbəy); – *Meyveyi dərəndə yerə tökülənnəri döşürərix'* (Borçalı); 2. dənləmək. – *To: x yerdən cücü-müci döşürör* (Tovuz).

DÖŞÜRMEK II (Xanlar) – acgözlüklə yemək. – *Gör nə döşüröy, no:luf dana?*

DÖŞÜRÜMMƏK (Qazax) – həvəssiz otlamaq.

DÖ:ÜRƏ (Ağdam, Mingəçevir) – bax **döyrə** (2-ci mənə).

DÖYDÜNMƏK (Çənbərək) – bax **dəv-dənəmək'**. – *Tez gəl, nə döydünürsən?*

DÖYMƏ I (Tovuz) – məşəl. – *Döymə yandırılmış keşmişdə;* – *Ya qarağac, ya gərəx' şam ağacı olsun, onu baltıynan döüf yumşaldılmış, sonra onu yağa basıllarmış, yandırılmış, ışığında oturullarmış, muna de:ilər döymə.*

DÖYMƏ II (Zəngilan) – döyülmüş armud qaxı. – *Ay qız, mənə döymə döy.*

DÖYMƏ III (Cəbrayıl) – süddə bişirilmiş buğda yarması sıyığı. – *Mən döyməni çox xoşduyuram.*

DÖYMƏC I (Ağdam, Qarakilsə, Qubadlı, İrəvan) – bax **dögmənc**.

DÖYMƏC II (Oğuz, Şəki) – meyvəni (alça, zoğal, alma, gavalı və s.) döyüb əzərək hazırlanmış yemək. – *Döyməc yay vaxtı adamı sərinlədir* (Şəki); – *Zoğal döyməcinə pörtkən <böyürtkən> qatillar, alçadan olana da ireyhan qatillar* (Oğuz).

DÖYMƏDÖŞƏMƏ (Bakı) – içinə döyülmüş ət qoyulmuş plov. – *Yerün mə:lim, bu gün xalamgildə döymədöşəmə yemişəm.*

DÖYMƏX' (Zəngilan) – alaqləmək. – *Hər kişdə öz yerin döysün qəyissin.*

DÖYMƏQIYMƏ (Şamaxı) – döyülmüş ət, noxud və kişmişdən hazırlanmış yemək. – *Döyməqiymə çox ləzətdi olur.*

DÖYMƏNC I (Gədəbəy, Qazax) – bax **dögmənc**. – *Uşaxlara döymənc verdim* (Qazax); – *Döymənci yaman söyör <sevir> uşaxlar* (Gədəbəy).

DÖYMƏNC II (Qazax) – döyülmüş şəkərlə qozun qarışığı. – *Pəri mənə döymənc döyür.*

DÖYMƏŞ I (Gədəbəy, Gəncə, Şuşa) – bax **dögmənc**. – *Ana, maqə döyməş ver* (Gəncə).

DÖYMƏŞ II (Mingəçevir) – bax **döyməc II**.

DÖYRAN (Şəki, Şəmkir) – toyda pul yığma. **Döyran yığmaq** (Basarkeçər, Mingəçevir, Oğuz, Şəki) – toyda pul yığmaq. – *Aşix söybətın yarsında döyran yığmağa başdadı* (Basarkeçər); – *Töy eliyicix'di, döyran yığıcıxdı* (Oğuz). **Döyran keçirmək'** (Şəmkir) – toyda pul yığmaq. – *Aşixlar dənən döyran keçirdilər.*

DÖYRƏ (Gəncə, Şəki, Tovuz) – 1. bax **dögrə** (Tovuz). – *Döyroyü gəti, qartof pişirəx';* 2. dairəvi mis məcməyi (Gəncə); 3. iri saxsı boşqab, dövrə (Şəki).

DÖYŞƏX' (Qazax) – arabının döşəməsi.

DÖYŞÜRMEK (Çənbərək) – yığmaq, toplamaq. – *Bir az qartop döyşürdüm uradan.*

DÖYÜNCİÇƏYİ (Qazax) – sarı çiçəklı yabanı dərmən otu. – *Üstü örtülü yarıya döyünçičəyi yaxşı olar.*

DUAĞALDI (Ağcabədi) – qız ərə gedəndən bir gün sonra düzəldilən gəlingörmə

mərasimi. – *Duağaldıya qızın yengəsi, anası, bayısı, qohumları gedər.*

DUAX (Bolnisi, Borçalı, Çənbərək, Qazax, Tərtər, Tovuz) – b a x **doax**. – *Duaxda xamralı yayırıx* (Tərtər); – *Kündöyü duaxda yas-dılıyf saja yafdılar* (Borçalı).

DUAXQAPBA (Basarkeçər, Cəbrayıl, Zəngilan) – qız ərə gedəndən bir neçə gün sonra düzəldilən gəlingörmə mərasimi. – *Uşaxlar qızın duaxqapbasına gedir* (Zəngilan); – *Gulara duaxqapbiya bizi də çağır-mışdı* (Cəbrayıl); – *Toy qutarıf, duaxqapba-sına gəlif çatıfsan* (Basarkeçər).

DUBALAĞ (Quba) – kələk, hiylə. – *Mən hər şeyi biladəm, mənə dubalağ gəlməginən.*

DUBUR (Quba) – qısa boy (adam).

DUÇ (Qax) – dəstə. – *Bazara gediysin, mağa da bi duç ala alıp geti.*

DUDALAMAĞ (Bakı) – yalan danışmaq. – *Gənə nə dudalıyrsan?*

DUDURĞAYI (Meğri) – qudurğan, azğın. – *Tağı xan kimin dudurğayı adam nə olup, nə olecek.*

DUĞA (Quba) – dovğa. – *Əhməd duğadan içib xəstə ulmuşdı.*

DUQQAZ (Quba, Zaqatala) – b a x **doq-qaz III**.

DUQQU (Mingəçevir) – suqabı.

DUQUY (Qax) – yalan. – *Bircə qoraydın <görəydin> neçə duquy di:riydi.*

DULA (Başkeçid, Borçalı, Gədəbəy, Hamamlı, Qazax, Tovuz) – b a x **dilab**. – *Dula qoymax pis olmaz örux' ördürəndə* (Gədəbəy); – *Apar istəkani duloya qoy* (Başkeçid); – *Pıçağı dulaya qoydum* (Borçalı); – *Ay usda, divarda bir dula qoy* (Tovuz); – *Duluya xırda qablar qoyular, çıra qoyular* (Hamamlı).

DULAĞARTI (Quba) – biçinçilərin qollarına sarıdıqları dolaq. – *Mənim dulağartılarım üydə qalib.*

DULĞU (Gədəbəy, Xanlar, Qazax) – b a x **dolğa**.

DULQU (Qazax, Çənbərək, Tovuz) – b a x **dolğa**. – *Təkərin dulquların sal, top yeyilməsin* (Tovuz).

DULUNQ (Qax) – üskük. – *Menin pis xəstəyə var, dulunq olmasa tikə bilməs.*

DUMBA I (Şəki) – qısa boy. – *Dumba kişiydi irəhmətdix Usuf.*

DUMBA II (Şəki) – tərə. – *Taxdalı dərəsi havı dumba:n dalıdı.*

DUMBAK (Zaqatala) – kötük (odun). – *Dumbakı doğra.*

DUMBUL (Bakı, Şamaxı) – nağara.

DUMBUZ (Basarkeçər, Bolnisi, Borçalı, Füzuli, Gədəbəy, Göyçay, İmişli, Qazax, Şəmki, Tovuz, Ucar) – b a x **dımbız**. *Ağzımın üsdünnən bir dumbuz vurdu* (Qazax); – *Dumbuznan buyurmazdar uşağı, uşağınkı dildi* (Gədəbəy); – *Dədəm qulağımın divinə bir dumbuz vurdu, hələ də başım gijildi:r* (Şəmki); – *Dumbuznan vırdı belimə* (Füzuli); – *Cınağma elə dumbuz vurdular ki, yerə sə-rildim* (Göyçay); – *Nuru yoldaşına bir dumbuz vurdu* (Ucar).

DUMBUZAMAĞ (Füzuli) – yumruqlamaq. – *Dumbuzda, bəlkə oyana.*

DUMDUMA (Dərbənd) – sap çarxı, məkə.

DUMMUR (Biləsuvar) – yumruq.

DUMUX (Ordubad) – 1. gec başa düşən; 2. xəbər. – *O bu işdən dumux dəyildi.*

DUNUX (Bərdə, Borçalı, Çənbərək, Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Ordubad) – b a x **dumux** (1-ci mənə). – *Həcərin oğlu dunuğ adamdı* (Bərdə); – *Yaman dunuğ adamsan* (Qazax); – *Dunuğun biridi, nə dinər, nə danışar, kif-kirimiçə oturuf mat-mat baxar* (Gəncə); – *Nə:η belə dunuğ üşəyiniz var sizin* (Gədəbəy); – *Dunuğ adam heş zad başa düşmərdə* (Borçalı); – *Dunuğ adam malbaş olu* (Çənbərək).

DURADOĞMA (Qax) – b a x **dərəddöymə**. – *Duradoğmanı kəmənnən oynıylər.*

DURADURDA (Cəbrayıl, Salyan) – indi, hal-hazırda. – *Duradurda başıma bir iş gəldi* (Salyan).

DURAX (Tovuz) – sarılıq xəstəliyi (heyvanlarda).

DURALĞA (Kəlbəcər) – düşərgə. – *Bıra duralğadı.*

DURATUTMAZ (Şəki) – əsassız, yerli-yersiz. – *Duratutmaz danışma.*

DURMA (Şamaxı) – durğun, axmaz. – *Su:mız durmadı.*

DURMƏ:LDİDƏN (Qazax) – qəfildən, gözlənilmədən. – *Durmə:ldidən şilleyənə vurdu gədeyi.*

DURSUM (Qax) – bağlama. – *Anasının oğadar xırda dursumları var.*

DURUĞ: DURUĞ DANIŞMAX (Lənkəran) – yerli-yersiz danışmaq. – *Belə duruğ danışır ki.*

DURULAMAĞ (Cəlilabad, Çənberək) – taxılı sovruraraq təmizləmək. – *Yeldə taxılı duruladı Əkbər* (Çənberək); – *Əlimiznən savrığı atarduğ, bığdamı durulardıq* (Cəlilabad).

DURUM (Bakı) – quyu dibinə çökmüş palçıq.

DURZAN (Dərbənd) – sürü. – *Bir durzan qoyunim var indi.*

DUSƏR (Kəlbəcər) – külüng.

DUŞBALAN (Xanlar) – aşıüzən. – *Duşbalan oluf bizdə, indi də işdədir.*

DUVAX I (Ağdam, Cəbrayıl, Naxçıvan) – b a x **doax**. – *Duvağı bəri qoy, kündəni yas-dılıyım* (Ağdam); – *Uduya bir duvax qayt-dırın canı:z qutarsın* (Cəbrayıl).

DUVAX II (Oğuz, Şəki) – qız ərə gedəndən bir neçə gün sonra düzəldilən gəlin-görmə mərasimi.

DUY (Oğuz, Şəki) – key. – *Elə duy adamdı ki, on dəfə di:rsən, gənə də başa düşmür* (Şəki).

DUYAX (Bolnisi) – b a x **doax**.

DUYDUX (Oğuz, Təbriz) – 1. hülqum. – *Qurt qoyunun duyduğunnan tutur, parçalayı, so:ra yi:r* (Oğuz); 2. nəfəs borusu. – *Xoruzun duyduğun uşaqlar çalillər; – Heyvan duyduxdan nəfəs alır* (Oğuz); – *Heyvanın duyduğun çıxardıb əlində gəzdirdi* (Təbriz).

DUZDAX I (Bakı, Gədəbəy, Qazax, Qarakilsə) – heyvanlara duz verilən yer. – *Hər axşam mal-qara duzdağə:ley örüşdən* (Gədəbəy); – *Yoldaşıma dedim, ə:, sən bı duzu gəti duzdaxda verəx' qoyuna* (Qarakilsə).

DUZDAX (Zəngibasar) – tələ. – *Duzdax təliyə de:rix' biz.*

DUZDUX (Qax) – duz torbası.

DUZ: DUZ GÜNÜ (Göyçay, Kürdəmir, Zəngilan) – bazar ertəsi. – *Duz günü iş baş-dıyrux* (Kürdəmir); – *Böyün duzdu, sə:r təx'di* (Zəngilan).

□ **Duz qoymağ** (Saatlı) – hirsəndirmək.

DÜ (Quba) – hə (düzdür mənasında). – *Bu yil Susaya gedədi? – Dü.*

DÜB (Naxçıvan) – 1. tərş, inadkar. – *Ay qərdaş, bizim bı qonşu çox düb adamdı; 2. qanmaz.*

DÜBAXDI (Ordubad) – bostanda ikinci dəfə əmələ gələn xırda yemiş. – *Qavın tağı bı il yaman dübaxdı tóküb.*

DÜBBÜ (Meğri) – b a x **düb**. – *Əhməd bir dübbü adamdı, zəhləm unnan gedey.*

DÜBƏLƏX' (Zəngibasar) – kal qovun.

DÜBƏX' (Ağdam, Culfa, Naxçıvan) – b a x **dibəy**. – *Daşı surax eliyib, dübək düzəldirix* (Culfa).

DÜBƏNDİ (İrəvan) – ayaqqabı növü.

DÜBURĞUN (Dərbənd) – qışın son on günü. – *Düburğun gəldikdə utlar gügərər.*

DÜBÜL (Şəki) – qısaquyruq, quyruğu-kəsil. – *Dübül to:ğun murtası var.*

DÜBÜLÜŞ (Naxçıvan) – əxlaqsız, tərbiiyəsiz. – *Əsəd çox dübülüşdü.*

DÜBÜR (Cəbrayıl, Culfa, Qarakilsə, Ordubad) – b a x **dibur** (1-ci məna). – *Dübürün əti yaxçı olar* (Culfa).

DÜCƏLƏMƏX' (Basarkeçər) – aralanmaq, ayrılmaq. – *Onu dö:riyə alıf sö:bət eli:rdix', sonra düçələndix', o da getdi.*

DÜDÜLƏMƏX' (Zəngibasar) – öyrətmək, dadandırmaq.

DÜDƏMƏ I (Ağdam) – xoruz cinsi.

DÜDƏMƏ II (Zəngibasar) – səfeh, gic.

DÜDÜG (Kürdəmir, Qarakilsə, Şamaxı) – yalan, hiylə. – *Düdügə uydu ki, bu günə tüşdüm.* ♦ **Düdüx' vermax** (Şəki) – yalan danışmaq, aldatmaq.

DÜDÜX' (Ağdaş, Gəncə, Kürdəmir, Mingəçevir, Şəki) – 1. beşikdən körpənin sidiyini axıtmaq üçün qarğı (Ağdam, Gəncə, Şəki). – *Balaçıya bir düdüy aldım* (Gəncə); 2. nehrənin deşiyinə taxılan kiçik qarğı (Ağdam, Kürdəmir, Mingəçevir, Şəki). – *Düdüyü bas nehrə:n ağzına, çalxala* (Kürdəmir); – *Düdüx' çox uzundu; – Nehrənin düdüyünü üstünə tax* (Ağdam); – *Düdüyü döyürux, yağ gələndə biliyix ki, olufdu* (Şəki).

DÜDÜX'Çİ (Naxçıvan) – 1. yalançı; 2. firlıdaqçı. – *Həsən kimi düdüx'çi adam olmaz.*

DÜDÜX'LƏMƏX' (Qafan, Şəki) – sıyıq nəcis salmaq. – *Bizim inəx' düdüx'li:b özün bilı:b; – Öküzü qoyma düdüx'ləsin xirmənə* (Qafan).

DÜƏLDİ (Şəmkir) – dava, savaq, qalma-qal. – *Ay Əsgər, gənə nə düəldi salıfsan?*

DÜƏLƏX' (Qazax, Zəngilan) – balaca qarqız, yemiş. – *Bir düələx' kəsmişdim, qan kimi çıxdı* (Zəngilan).

DÜGDİ (Dərbənd) – baltanın arxa hissəsi, küp.

DÜGƏLEGBAZ I (Bakı) – davakar. – *O, dügəlegbazdu canım, oniyənən iş görməg olmaz.*

DÜGƏLEGBAZ II (Quba) – 1. çoxbilən, hər şeydən xəbərdar; 2. kələkbaz.

DÜGÜNNƏMƏ (Ağsu) – bağlama (aşıq sənətində). – *Yap iki min dügünnəmə diyərəm.*

DÜX'ÇƏ (Basarkeçər, Cəbrayıl, Qazax, Oğuz, Şəmkir, Tovuz, Zəngilan) – bax **dügçə** I. – *Düx'çədən sonra umağ olor, umaxdan sonra kələf olor* (Tovuz); – *O düx'çüyü mañə:ti püx'dərem* (Şəmkir); – *Bir kilov yunnan beş-altı düx'çə çıxdı* (Zəngilan); – *İki düx'çəni bir yerdə qoyub yanaşı yumaxlıyıllar, so:ra tezədən onu büx'dərillər, ya:m eşillər* (Oğuz).

DÜX'ÇƏX'LƏMƏX' I (Çənbərək) – yığmaq, toplamaq. – *Zinyat gənə ətəyinə yun düx'çəx'li:f.*

DÜX'ÇƏX'LƏMƏX' II (Çənbərək) – hamilə olmaq. – *Balağızın doqquz uşağı var, genəjə düx'çəx'li:f.*

DÜKCƏ I (Şamaxı) – cəhrənin iyinə sarı-mış ip.

DÜKCƏ II (Salyan) – təndirin yanında kündə yayılan yer. – *Dükcədə biz xamırı yayruğ.*

DÜLOY (Bərdə) – bax **dilab**. – *Öyü tikəndə düloy da qoy.*

DÜLÜX' (Oğuz, Şəki) – künc. – *Torva:n düliyyində bir az un qalıfdı* (Şəki); – *Torvanın düliyyünü tamizdə* (Oğuz).

DÜLÜMCƏX' (Şəki) – künc, guşə. – *Goruz bi qatalacax dülümcəx'dadi.*

DÜLÜMƏK (Cəbrayıl) – həyasızlıq etmək.

DÜLÜS I (Gədəbəy) – aftafa. – *Dülüsə su töküən, uşax a:ğın yusun.*

DÜLÜS II (Əzizbəyov) – aravuran.

DÜM (Oğuz) – həmişə, daıma. – *Düm deyir ki, oxumağa gedəcəyəm.*

DÜM:RƏ (Oğuz) – ipəkqarışıq parçadan hazırlanmış böyük yaylıq.

DÜMAY (Qax) – çim.

DÜMBƏX' (Meğri) – məc. – mədə, qarın. – *Dümbəyin tutdıxcə bu gilasdan tıx.*

DÜMBƏ (Mingəçevir, Yevlax) – lümə. – *O dümbə to:uğu qoyla burdan* (Yevlax).

DÜMBƏX' I (Cəbrayıl, Mingəçevir, Oğuz, Şəki) – bax **dümbə**. – *Dümbəx'dən zəhləm gedir, onu gənə verməmiş mə:* (Cəbrayıl); – *Arvat toyuğun quyruğun yoluf, dümbəx' qalıfdı* (Oğuz).

DÜMBƏX' II (Tovuz) – arasına yavanlıq qoyulmuş çörək.

DÜMBƏX' III (Hamamlı) – toy.

DÜMBƏLƏMMƏK (Kürdəmir) – yaltaqlanmaq. – *Ə, onun qabağında nə dümbələ-nirsən.*

DÜMBƏRƏ (Kürdəmir) – düyünçə, bağlama. – *Bu dümbərələr nədi yığmışan bura.*

DÜMBÜL I (Ucar) – tərəcik. – *Ay uşax, cıx dümbülə, gör mal gəlirmi?*

DÜMBÜL II (Ağsu, Kürdəmir) – bel. – *Anası uşağın mindirib dümbülünə.*

DÜMBÜL III (Mingəçevir) – qısaquyruq (heyvan).

DÜMBÜZ I (Oğuz) – ipək parçadan qadın yaylığı. – *Bə:zisi ho dümbüzü bağlıyır.*

DÜMBÜZ II (Zəngibasar) – yumruq. – *Ona bir dümbüz vurdum.*

DÜMDÜ (Qazax) – işlənmiş, köhnə süpürgə.

DÜMDÜMƏ (Şamaxı) – kələğayı toxunan dəzgahın hissəsi. – *Dümdüməm gərək tazalana.*

DÜMƏ (Şəki) – 1. boğaz; 2. boyun. – *Ha düməsin uzatdı, çatmadı düyüyə, ayağı bağlıydı xoruzum.*

DÜMƏLƏMMƏX' (Cəbrayıl, Qafan, Mingəçevir, Şəki, Zəngilan) – asta-asta iş görmək, qurdalanmaq, vaxt keçirmək. – *İşdən gələnən so:ra axşaməcən eşdə, ləhlərin içində dümələniyəm* (Şəki); – *Orda nə dümələ-nirsən, get heyvannarı gəti* (Zəngilan); – *Malları ötür, bayırda dümələnsin* (Qafan).

DÜMƏN (Qax) – bax **dümə**. – *Düməni nəzilər, şey yiyə bilmiy.*

DÜMƏSİNCƏ (Lənkəran) – quş adı. – *Daşnan bir düməsincə vurdum.*

DÜMƏŞİRƏ (Lənkəran) – gilabı. – *Cahan başını düməşirəylə yuyur.*

DÜMLƏMƏX' (Cəbrayıl, Meğri, Zəngilan) – birməfəşə içmək. – *Bi istəkan südü dümlədin, indi çörəyi yavan yeginən* (Zəngilan).

DÜMSÜX'LƏMƏX' (Zəngibasar) – dürtmələmək. – *Dümsüx'lə, qoy oyansın.*

DÜMÜX' (Ağdam) – hər işlə maraqlanan, hər işə qarışan.

□ **Dümüy eləməx'** (Naxçıvan) – baş qarışdırmaq, məşğul etmək. – *Mən yasdən gəlincə bu uşağı dümüy elə. Dümüy olmaq* (Cəbrayıl) – fikir vermək.

DÜNBƏX' (Gəncə, Şəki) – bax **dümbül** III. – *Ho dünbül at hamıdan bərk qaçır* (Şəki); – *Bizim dünbül camışın südü çox yağlıdı* (Oğuz).

DÜNÜY (Daşkəsən, Gədəbəy) – günün isti vaxtında malın toplaşdığı sərın yer. – *Orda mal dünəyə yığıleydi* (Daşkəsən); – *Malı dünəydan yellə çaya sarı* (Gədəbəy).

DÜNG (Zaqatala) – kötüük. – *Ayağım düngə ilişdi, yıxıldım.*

DÜNGƏ (Şamaxı) – qaramalın bel sütununda olan tük zolağı. – *Bu inəyin düngəsi balacadı.*

DÜNGƏLƏMƏK (Zaqatala) – bax **dön-gələmək**. – *Əli sözünü düngələdi.*

DÜNGÜR (Bolnisi) – quda.

DÜNGÜZ (Zəngibasar) – ağıldankəm.

DÜNYA (Şəki) – kiçik ipək bağlaması. – *Dünya saf, təmiz ipəx'dən olur.*

DÜPBƏL (Şəki) – qoz ağacının zoğundan düzəldilən oyuncaq (zoğun içinin özəyi çıxarılır və içinə kağız qoyulub atılır).

DÜPƏNDÜZ (Qazax) – dümdüz.

DÜRCƏX' (Qazax) – xəncər qınıının üstündə olan xırda çıxıntılar. – *Dürcəyi çox olan xəncər xoşə:ləndi.*

DÜRDÜGÜN (Şamaxı) – 1. xırda parça qırıntıları; 2. pal-paltar. – *Dürdügünü bura gəti.*

DÜRƏ I (Şuşa) – təbil çubuğu. – *Bu çox yaxşı dürədi.*

DÜRƏ II (Şuşa) – 1. qırmanç, qamçı. – *Ata bir dürə çəkdim, sıçradı;* 2. bax **dirə**. – *Qurşağım aç, dürə qayırx.* ♦ **Dürə tutmaq** – divan tutmaq. – *Sənə bir dürə tutaram ki...*

DÜRƏDÖYMƏ (Borçalı) – bax **dərə-döymə**.

DÜRƏDÜRME (Oğuz) – bax **dərədöymə**. – *Dürədürmə oynıyır, bu günə salır özünü.*

DÜRƏX' (Qazax) – tənbel.

DÜRGE (Şamaxı) – kəlağayı topu, topası. – *Dədəm bir dürgə mal satdı.*

DÜRGELEMEK (İmişli, Lerik, Şamaxı, Ucar) – toplamaq, dəstələmək, bükmək. – *Kəlağayını dürgələməy çox hasatdı* (Şamaxı); – *Yuxaları dürgələdim, bükdüm dəsmala* (Ucar); – *Bı gün yumi dürgəliyəcəm, qalacağ* (İmişli).

DÜRGELEMMİŞ (Şamaxı) – bükülmüş, dəstələnmiş, toplanmış. – *Adə, ged öydən o dürgələmmiş kəlağayını gəti, gəl.*

DÜRİYƏ (Ağdam, Naxçıvan) – kişi üçün ikiüzlü, naxışlı gecə papağı. – *Ay qız, dürİYəni gəti.*

DÜRMEK (Şəki) – bağlama, boğca. – *Qoltuğunda bi dürmək şeynən getdi.*

DÜRMEK (Cəbrayıl, Çənbərək, Gəncə, Qazax, Mıngəçevir, Naxçıvan, Oğuz, Şəmki, Şəhur) – arasına yağ və ya pendir qoyulmuş çörək, yuxa. – *Əpbəyin arasında yağ olsa, pendir olsa, ona dürmək' de:rix'* (Qazax); – *Ana, o dürmək'dən birini də maña ver* (Şəmki); – *Ə., dürməyi yaxşı tut dana, içinin yağı tökülər* (Cəbrayıl); – *Arvatdan dürməy alıb yedim* (Şəhur); – *Mənə bir pənim dürməyi ver* (Naxçıvan); – *İkijə dürmək' ye:f Qara bü:n, ajdımı görən* (Çənbərək).

DÜRMEK'LƏMƏK (Gəncə, Naxçıvan) – dürmək düzəltmək. – *Əcəb təzə pənirdi, bir-iki tikə dürmək'lə* (Naxçıvan).

DÜRMEK (İmişli) – bağlamaq, düyünləmək. – *Mı:y birdən dür, açılmasın.*

DÜRMELEMEK (İmişli, Oğuz, Şəki) – bükmək, qatılmaq. – *Otu dürmələ doldur buxariyə, küləx' girməsin;* – *Kağızı dürmələ götü;* – *Arvad gərəx' tezzən balağın dürməliyə, inəyin sağa* (İmişli).

DÜRRƏX' I (Qarakilsə, Naxçıvan) – bax **dürəx'**. – *İti:z də:sən dürrəx'di* (Qarakilsə); – *Dürrəx' Alqulu də:llər ona* (Naxçıvan).

DÜRRƏX' II (Naxçıvan) – arıq.

DÜRRÜ (Tovuz) – məhsuldar, bol məhsullu. – *Hələlix'də bizim bağdan dürrü bağ yoxdu.*

DÜRYƏ (Ordubad) – baş örtüyü. – *Bizdə başa örtülən şeyə düryə deyillər.*

DÜSƏR (Ağdam, Ağdaş, Qarakilsə, Laçın) – küllüq. – *Qulu, o düsəri burə:ti* (Ağdam).

DÜSƏRİ (Bakı) – hər iki tərəfi iti mismar, mış. – *Çöregçilərçün iki dana teknə qayrə-cegdüq, düşəriçün uşaq göndərdim, tapbadı.*

DÜŞ (Zaqatala) – yuxu, rəya. – *Axşam bir yaxşı düş gördüm.*

DÜŞBALAN (Gəncə, Oğuz) – b a x **duş-balan**. – *Aşı kəpgirən qazannan alıb düş-balana töküürüx'* (Oğuz).

DÜŞBƏRƏXUR (Bakı) – qulplu uzun dörin qab (sulu xörək üçün). – *Düşbərəxuri tez ol gəti, qonaqlar acınnan qırıldı.*

DÜŞDÜK (Göyçay) – yüngülxasiyyət.

DÜŞƏLGƏ (Şəki) – hədiyyə.

DÜŞƏR (Qazax) – əməkğünüə düşən pay. – *Bıldır mənim düşərim çoxuydu.*

DÜŞĞÜNNƏMƏX' (Naxçıvan) – 1. zəifləmə, əldən düşmək, qocalıb əldən düşmək. – *Yatalax yazığı yaman düşğünnədi; 2. yox-sullaşmaq, kasıblamaq. – O cürə fərəsətsiz oğul ki sənin var, onnan da betər düşğünnər.*

DÜŞİX' (Şəki) – pinti, səliqəsiz. – *Düşiy adam hər yerdə bilinər.*

DÜŞMƏ (Ağdaş) – azmış, sahibsiz (heyvan). – *Bizdə bir düşmə kəl var.*

DÜŞMƏL (Göyçay) – aşpaz.

DÜŞÜH (Naxçıvan) – vaxtı tamam olmamış, yarımcaq salınan uşaq. – *Leylanın uşağı da düşühdü.*

DÜŞÜK (Cəbrayıl, Kürdəmir, Mingəçevir, Ucar) – yersiz söz danışan, yüngülxasiyyət. – *Adam gərək düşük olmasın* (Kürdəmir); – *Əkbər düşüyü uşaxdı* (Ucar); – *Onnan ağıl umursan, düşükdü dana* (Cəbrayıl).

DÜŞÜNÜŞMAX (Şəki) – uyğun gəlmək, yaramaq. – *Məsəl, diyirəm, habı haçar ho qufula düşünüşür.*

DÜTDÜLÜM (Zaqatala) – b a x **dəpbülüm**. – *O adam nə dütdülümdü?*

DÜTDÜLÜMLÜK (Zaqatala) – yüngülxasiyyətlik. – *Mən o adamın dütdülümlüyün görürəm.*

DÜVƏLƏX' (Naxçıvan) – öyri xiyar.

DÜY (Oğuz) – b a x **duy**. – *Düysən, heş bir şey başa düşmürsən.*

DÜYDÜ I (Ağcabədi, Bolnisi) – 1. baltanın küpü (Ağcabədi). – *Odun yaranda pazı balta:n düydüsiynən vururux; 2. çəkiç (Bolnisi).*

DÜYDÜ II (Bərdə) – fəqərə sütunu. – *Düy-dünə bir ağaş vurram, yıxılırsan.*

DÜYDÜ III (Çənberək) – yaylıq, çalma. – *Başına bir düydü bağılyıfsan, heş bilmirsən həcəri yaraşır.*

DÜYMƏ I (İrəvan) – cəftə keçirilən halqa. – *Ay usta, bizim sandığa bir düymə çal.*

DÜYMƏ II (Bərdə) – başı yumru mış. – *Bazara gedirsən, bir az düymə al.*

DÜYMƏKEÇƏN (Qazax) – ilmək. – *Köynəyin düyməkeçəni xırdolar.*

DÜYMƏNC (Basarkeçər) – b a x **döğmənc**. – *Savahnən düymənc yeəndə adam geş ajır.*

DÜYÜD (Ordubad) – üzəri tor kimi nöqtəli baş yaylığı. – *Şəmil Fatmıya bir düyüdü aldı.*

DÜZA (Qafan) – sapa düzülmiş qoz ləpəsi. – *Mənim iki düzam var.*

DÜZBİRİMƏ (Meğri) – birbaşa, düz. – *At-dar geder otdər, düzbirimə qayıder, gələr tövliyə.*

DÜZDƏMƏX' (Şəmkir) – əkinləri ayaqlayıb tələf etmək, korlamaq. – *Ziyankarın yurdu küllü-küf olsun, bi:l bosdanımı düzdədi, məni borşdu saldı.*

DÜZDƏMMƏX' (Qazax) – qırılmaq, tələf olmaq, məhv olmaq. – *Səni görüm düzdənə-səñ.*

DÜZƏĞİ (Göyçay) – gəlin ilk dəfə ata evinə qonaq gedərken valideynləri tərəfindən verilən hədiyyə.

DÜZƏN (Başkeçid, Borçalı) – zərərsiz (adam). – *Səlimxan düzən adamdı* (Borçalı).

DÜZƏNGİ (Tovuz) – açıq yer, düzəngah, çöl. – *Düzəngidə taxıl yaxşı pitir.*

DÜZƏTAYI (Tərtər) – düzünə, düz. – *Əhmət düzətayı adamdı; – Əhbər düzətayı danışır.*

DÜZMƏ (Quba) – sapa düzülmiş qax. – *Qısa düzmə hazırra.*

DÜZƏNQLİ (Ağdam, Bakı, Şamaxı) – düz, açıq. – *Nə eşidifsiz, düznəquli deyın* (Ağdam).

Ee

ECƏŞMƏX' (Qarakilsə) – b a x **ejəşməx'**.

ECGAHAN (Bakı) – b a x **ejga:n**.

ECİR (Zəngilan) – əzab, əziyyət. – *Allax ecirī: artısn.*

EDİLƏMƏX' (Basarkəçər) – deyinmək.

EDİNLƏŞMƏX' (Cəbrayıl, Zəngilan) – sözləşmək, deyişmək. – *Sə:rdən bəri nə edirləşirsī:z, tay qutarımıyassī:z?* (Cəbrayıl).

EĞDİRMƏX' (Gədəbəy) – b a x **evdirməx'**.

EĞİNTİ (Gədəbəy) – heyvanın öz balası üçün döşündə qısib saxladığı süd. – *A:z, o eğinti: mağə:ti, qatem südə pişrem.*

EĞMƏ (Gədəbəy) – tuluq. – *Eğmədəqi şor na xarta olu, ay arvad.*

EĞMƏMMƏX' (Gədəbəy) – qorxmaq, ehtiyat etmək. – *Nədən eğməneysin, oğul, heş zad yoxdu orda.*

EHNƏZ: EHNƏZ OLMAX (Salyan) – nə-səzləmək. – *Əliyağa, diyəsən, ehəz olub.*

EHRAM (Oğuz) – şərf.

E:İNTİ (Qazax) – b a x **eğinti**. – *Dünən-nəri maral inəyin e:intisini işdim, gözdərimə işix gəldi.*

EJƏŞMƏX' (Ağdam, Şuşa) – mübahisə etmək. – *Niyə ejəşirsiniz, ə:, ta: bəs döymü?* (Ağdam); – *Axşamatan pəşəsi mənnən ejəşməx'di, ayrı işi-zadı yoxdu gədəninin* (Şuşa).

EJGAHAN (Gədəbəy, Qazax) – b a x **ejgan**. – *Ejgahan olanda deyeydin, munu maña dana!* – *Ejgahan vaxdı gəl* (Qazax); – *Mən saña ejgahan vaxt hardan tapem kın, qutarasañ onu* (Gədəbəy).

EJGAHANNIĞ (İsmayılı) – b a x **ejga:n-nix**.

EJGAHANNIX (Gədəbəy) – b a x **ejga:n-nix**. ◊ **Ejgahannığa çıxmaq** – asudəliyə çıxmaq. – *Elə ki, ejgahannığa çıxdı, işim düzəldi;* – *Sən ejgahannıxdan dəm vuroysun, nə:zey məndə vax.*

EJGAN (Oğuz) – işsiz, boş, bikar.

EJGA:N (Gədəbəy, Qax, Mingəçevir, Şəki) – b a x **ejgan**. – *Ejga:n adamsan, get gəti* (Qax); – *Bir ejga:n vaxtdə:lərsin, gəfla-*

şarix, indi incimə:nən çölə:dirəm (Gədəbəy); – *Həblə ejga:n oturax? İşdəmax lazımdı* (Şəki).

EJGA:NNIX (Gədəbəy, Şəki) – asudəlik, işsizlik, bikarçılıq. – *Ejga:nnıxdə hər işi iras tutmağ olar* (Gədəbəy); – *Ejga:nnıxdə hələ ki* (Şəki).

EJGƏHİN (Zaqatala) – b a x **ejga:n**.

EJİLƏMƏX' (Borçalı) – b a x **ediləməx'**. – *Bu xartan çox ejiləyif baş-beynini tōx'mə.*

EJİR (Gədəbəy, Qazax) – dərd, qəm, kədər. – *Heç işdahım yoxdu, elə munu da canımın ejirinnən yi:rəm* (Qazax); – *Ejirinnən öləyürüm, yataməyrim zavahtannan, elə hey tasalanəyrim* (Gədəbəy).

EJLİTMƏX' (Çənbərək) – sakitləşdirmək. – *Bu çağıyı ejlit, əhər-çihər yoxkan sənəyi doldurum;* – *Ana, uşağı ejlit, suveydim gəlim.*

EKƏS (Salyan) – yaşlı. – *Asyə:n qızı öyün işdərin ekəs arvaddar kimi aparır.*

EKİZTAYI (Ağcabədi, Tərtər) – əkiz doğulmuş uşaqlardan hər biri. – *Xuduş ekiztaydı* (Ağcabədi).

ELAT (Ağdam) – köçəri.

ELÇAR (Zaqatala) – heyva mürəbbəsi. – *Ləzətdi elçar döyülmü?*

ELÇARİ (Ağsu) – hamısı. – *Bizim kəndin elçari belə danışır.*

ELÇİPİLOV (Lənkəran) – toydan bir neçə gün sonra oğlan evindən qız evinə göndərilən plov.

ELƏNÇİG (Bakı, İmişli, Kürdəmir) – elə. – *Elənçig işə qol qoymağ olmaz* (Kürdəmir); – *Elənçig adamnan voldaş olma* (İmişli).

ELƏT (Bakı) – b a x **elat**.

ELİX' (Zəngibasar) – yaxşılıq. – *Eybi yoxdu, eli: itirən bəlasın bulacaxdı.*

ELKÖŞDÜ (Ağdərə) – uşaq oyununu adı.

ELLƏMƏX' (Qazax) – qaldırmaq.

ELLİG (Cəlilabad, Göyçay) – b a x **elliy**. – *Də:nə yaxın saçax ellig qaralır* (Göyçay).

ELLİGHARAY (Sabirabad) – hamı, hamı birdən, böyükdən kiçiyə qədər.

ELLİK I (Salyan) – bütünlüklə, tamamilə. – *Bağımızın elligin yığasan, on eşig <yəşik> üzüm olmaz.*

ELLİK II (Salyan) – el. – *Onı elligə, cama:tdığa qurban elədim.*

ELLİY (Kürdəmir) – hamı, hamısı. – *Uşax-lar elliyi çayın qırağına yığılıblar; – Uşağın elliyi dərsi bilir.*

ELMDAR (Cəlilabad, İmişli) – bilikli. – *Mirzə Qulamalı çox elmdardı (İmişli).*

ELTİ (Ağdam, Ağdaş, Ağdərə, Borçalı, Dəvəçi, Goranboy, Göyçay, İmişli, Kürdəmir, Quba, Qax, Qazax, Mingəçevir, Tərtər, Şəki, Ucar) – iki qardaşın arvadları. – *İki qardaş evlənəndə onların arvadları bir-birinin eltisi olur (Ağdam).* – *Yaxşı elti bəzi kimi olur (Borçalı); – Axsam eltingilə toya getmişdim (Qazax); – Qəcəm də diyərux, elti də (Qax); – Züleyxanın eltisi yaman xoşxasiyyətli (Göyçay); – Eltisi gəliş, umküsi eləmiyəcx hindi? (Şəki).*

E:MALÇI (Culfa, Zəngilan) – süddən müxtəlif ağartı növləri hazırlayan qadın. – *E:malçı fərmədə işdəyən qadına də:rix (Zəngilan).*

EMİL (Lerik) – həlim, xoşxasiyyət.

EMİN (Salyan) – b a x **emil**. – *Mahirin bir oğlu var, çox emin uşağı.*

EMİNNİGÖZÜ (Ucar) – yarpaqları turp yarpağına oxşayan yeməli, yabanı bitki adı. – *Eminnigözü do:ğaya töküürük.*

EN (Qazax, Meğri) – qaramalın qulağına vurulan damğa. – *Malın qulağına en vurallar kin, tapılsın (Qazax) – Bayrış ə:m <ənim> deyirdi ki, keçinin qulağında en var (Meğri).*

ENCƏ (Lerik) – gövən adlanan tikanlı yabanı bitkini yerdən çəkib çıxarmaq üçün ağac alət. – *Encəsiz gəvən çəkmək olmaz.*

ENDİRMƏX' (Qazax) – hörmət etmək, saymaq. – *Sən ha vax məni endirərsən?*

E:NİNƏ (Zəngibasar) – vecinə. – *Nəqqə:r de:rəm, heş mu:n e:ninə də də:l.*

ENNƏNMƏK (Kürdəmir) – lovğalanmaq. – *Bizim bı Abbas yaman ennənir, balam.*

ENNIQULAX (Cəbrayıl) – enliyarpaqlı yeməli yabanı bitki adı. – *Enniqulaxdan yaxşı dovğa bişirməx' olar.*

ENNIYARPAX (Şəmkir) – iri damcılı yağış. – *Enniyarpağa tüşən adamın bircə yeri də quru qalmır, isdanır hər yeri.*

EPBEX' (Şəki) – çörək. – *Bi dəfiyə üç ep-bex' yiyan vaxdım olufdu.*

EPEY (Zəngibasar) – çox, xeyli. – *İcilasə epey adam gəlmişdi.*

ER (Ağdam, Bərdə, Şuşa, Tərtər) – tez, tezdən. – *Bir az er gəlseydin, tapardın onu (Ağdam); – Er dur ku, vaxdında çatasan (Bərdə).*

ERAGAŞ (Cəbrayıl) – faraş. – *Taxil era-ğaşdı, bir həfdiyə bişməy olar.*

ERAXA (Lənkəran) – key, gic.

ERƏVANƏPPƏYİ (Basarkeçər) – vəzə-riyə bənzər bitki adı. – *Qızım, get bir az erəvanəppəyi yığı gəti, ayranaşı pişirəx'.*

ERGƏC (Salyan) – b a x **erkəc**.

ERKƏÇ (Culfa, Kürdəmir, Qarakilsə, Qazax, Ordubad, Tovuz) – sürünün qabağını çəkən yaşlı erkək keçi. – *Erkəçi sür qaba:, sürünün qaba:ın çəx'sin (Ordubad).*

ERKƏŞ (Culfa, Ağdam, Ordubad) – b a x **erkəc**. – Ə:, niyə vuruf o erkəşin buyunuzun qırmısan? (Ağdam).

ERTİ (Tovuz) – b a x **elti**. – *Xacca mənim ertimdi.*

ERVƏTİ (Qazax) – səliqəsiz, başdansıvdu. – *Ervəti iş görürsən, beləmi bəliyəllər çağayı? İndidən açılıf tökülör.*

ERYAN (Ağdərə) – uzun.

ERYATI (Çənbərək) – xarab, yararsız. – *Eryatı həjet olmasa yaxşıdı.*

ERYƏTİ I (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – müvəqqəti. – *Elə eryəti qoymuşam ora, indi gö-türəjm (Ağdam); – Mən burda eryəti adama, sabah çıxıf gedəjm (Bərdə).*

ERYƏTİ II (Ağdam, Bərdə, Gədəbəy, Şuşa) – b a x **ervəti**. – *Eryəti iş görməynən mənim aram yoxdu (Ağdam); – İş tutanda eryəti tutma:nan, ürəx'dən tut (Gədəbəy).*

□ **Eryəti gəlməx'** (Şəur) – qərribə görünmək. – *Kənarədan baxana eryəti gə:r.*

EŞGAR (Zəngilan) – şübhəsiz. – *Eşgar, bını Həsənalı eliyif.*

EŞİX' (Böyük Qarakilsə, Çənbərək, Naxçıvan, Oğuz, Tovuz, Zaqatala) – həyəət. – *Ge-dirix' qonşunun eşiyində bir isdikən çay içirix' (Oğuz); – Ə:, o daneyi itələ sal eşiyə (Çənbərək); – Eşix'də bir sö:üx var ku, gəl görə-sən (Tovuz).*

EŞİNMƏX' (İmişli) – lovğalanmaq. – *Eşinmə, a bala, bəlkə məni dö:ərəm.*

EŞMAX (Qax) – qazmaq. – *Yolun qırağını eşip qobı sahillar, sel gələndə hordan əxsin <axsın>*.

EŞMƏ I (Cəlilabad) – bulaq. – *Su gəzey-mişdər, göreylər bi eşmə var, içeylər su*.

EŞMƏ II (Salyan) – suyun altında üzmənin bir növü. – *Uşağlıqda əvvələ üzməçiliyi öyrəndim, so:ra eşməni*.

EŞMƏX' (Kəlbəcər) – qolsuz, bəzəkli qadın geyimi adı. – *Qızıyətər xalanın eşməyi çox qəşəx'di*.

EŞŞƏX' I (Ordubad) – b a x **eşix'**.

EŞŞƏX' II (Basarkeçər, Qazax) – kotanın bir hissəsi. – *Kotanın ucu eşşəx'dən çıxanda yaxşı əhmaz yeri* (Qazax).

EŞŞƏX' III (Gədəbəy, Göyçay, Şuşa, Tovuz) – qarğıdalı cecəsi. – *Qarğıdalı kin yeyləy, sonra eşşəyi qaley* (Gədəbəy); – *Bu eşşəx'ləru uzağa atammazdın, buraları zibil-lədin?* (Göyçay); – *Qarğıdalını ye:if, eşşəy-in da qoyuf burda* (Şuşa).

EŞŞƏX' IV (Ağdam, Çənbörək, Ordubad, Şuşa, Zəngilan) – əlçatmaz yerdə işləmək üçün bənnələrin, rəngsazların istifadə etdiyi taxtadan hazırlanmış qurğu. – *Eşşəx' olmasa difarın üsdün hörə bilmərəm* (Ağdam); – *Hündür eşşəx' gəti, isgələ başdıyax* (Çənbörək); – *Usda, gəlsənə eşşəyi birəz o tərəfə çəkəx'* (Şuşa); – *Qabaxca eşşəx' düzəldəx', so:ra işə başdıyax* (Zəngilan).

□ **Eşşəx sütdüyü** (Mingəçevir) – yabanı bitki adı.

EŞŞƏYOTU (Şuşa) – yabanı bitki adı. – *Eşşəyotu de:illər kin, eşşəx' onu çox yəər*.

ETEBELE (Bakı) – təcübü. – *Munun işi lap etebeledü, a!*

EVDAX (Cəbrayıl) – dolu, bol. – *Biyil ağacımız almıynan evdaxdı*.

EVDİMƏX' (Cəbrayıl) – sağımdan qabaq heynanın əmcəklerini sıgallamaq və ya bu-zova azacıq əmdirmək.

EVDİRMƏX' (Qarakilsə) – 1. dənələmək. – *Toyuxlar dəni bir-bir evdirir*; 2. seçib yığmaq. – *Nənəxanın kəşfəndə başax evdirir*.

EY (Borçalı, Kürdəmir, Qazax) – yaxşı. – *Mənim keşim eydi* (Qazax); – *Bu ki yap eydi* (Kürdəmir); – *Sizdən ey olmasın, Məhəmməd mənim yaxın dosdumdu* (Borçalı); – *Sənin işin saf ey oldu* (Qazax).

EYCAHAN (Əli Bayramlı, Kürdəmir, Sabirabad, Salyan) – işsiz, boş, bikar, asudə. – *İskan eycahansa, birin ver* (Sabirabad); – *Eycahan gəzir* (Kürdəmir).

EYCAHAN-EYCAHAN (Kürdəmir) – boş-boş, işsiz – *Eycahan-eycahan gəzif dolan-maxdan nə çıxar*.

EYDƏŞ-ÜYDƏŞ (Şəki) – əyri-üyrü. – *Ey-dəş-üydəş şeyləri hardan aldıñ?*

EYDİRMƏX' (Ağcabədi, Ağdam, Borçalı, Göyçay, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Şəm-kir, Zəngilan) – b a x **evdiməx'**. – *Qoyunun məmələrini eydirəsən gərəx', o da xoşallana, südünü verə* (Ağcabədi); – *İnəyin döşünü ey-dirməsən, südünü verməz* (Borçalı); – *İnəyin balasın bırax, eydirsin, gəlim sağım* (Zəngilan).

EYGİLİX' (Cəbrayıl, Meğri) – azadlıq, asudəlik, sakitlik. – *Yeri, bir eygilix'də:lər-sən* (Cəbrayıl). ◊ **Eygiliyə çıxmaq** (Meğri) – azadlığa çıxmaq, asudəliyə çıxmaq. – *Biz bolşevix' gələnnən so:ra eygiliyə çıxdıx*.

EYHANA (Meğri, Zəngilan) – bəlkə. – *Eyhana getdim tapayılmədim, onda nejo:l-sun?* (Zəngilan); – *Eyhana, işdi dəy, man galammaram, unda bizim uşaxları də keçi yaylağa* (Meğri).

EYHANƏ (Lənkəran) – b a x **eyhana**.

EYİN-ŞAYIN (Zəngibasar) – açıq-aşkar. – *Eyin-şayın məni yallatdı (aldatdı)*.

EYİNTİ (Gədəbəy) – b a x **eginti**. – *Eyinti buzoydan, kalçadan salınan südə de:irix'*.

EYLƏ (Cəlilabad) – o qədər. – *Eylə üzimi hardan tapeysən*

EYLƏTMAX (Şəki) – saxlamaq, gecikdirmək.

EYLİ (Salyan) – başqa, qeyri. – *Eyli vaxt olseydi, gə:də <yenə də> dimməzzim*.

EYMANA-EYMANA (Qax) – fikirləşə-fikirləşə.

EYMƏ (Ağcabədi, Basarkeçər, Borçalı, Gədəbəy, Goranboy, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Ucar, Zərdab) – b a x **eymə**. – *Eymənin şoru qufquro:lor, əmə motalınkı yox* (Gədəbəy); – *Eymədə qatıx saxlanı* (Ağcabədi); – *Ağartıyı eyməyə yığırix yaxşı qalır* (Basarkeçər); – *Eymə, ya tejn bir sözdü* (Qazax); – *A kişi, birəz eymədən pendir gəti* (Goranboy); – *Şoru eyməyə yığajam* (Ucar).

EYMƏLƏMMƏX' (Kürdəmir, Cəbrayıl) – genişlənmək, genəlmək. – *Ayaqqabı eymələnib, ayağımda durmur* (Kürdəmir).

EYMƏMMƏX' (Ağbaba, Borçalı, Cəbrayıl, Gədəbəy, Qazax, Mingəçevir, Oğuz, Tovuz) – qorxmaq, ehtiyat etmək. – *Adam qarannıxda eyməner* (Qazax); – *Eyməmməx' oğula yaraşan iş döy heç* (Gədəbəy); – *Tək adam evdə eymənir* (Ağbaba); – *Yaman qarıdı, heş kəsədən eymənmer Güllü* (Qazax); – *Beyjə gələrdim məytəf tərəfdən, əmmə yaman eyməndim* (Borçalı); – *Elə qarannıxdı kın, adam eşiyə çığmağa eymənir* (Tovuz).

EYMƏOTU (Qax) – şüyüd.

EYNƏ (Füzuli) – 1. dəfə; 2. vaxt.

EYNİHUT (Salyan) – eynilə. – *Eynihut atasına oxşayır*.

EYNİMƏX' I (Ağdam, Laçın, Şuşa) – b a x **aynımax**. – *Nənəm çox pisidi, indi yavaş-yavaş eyniyir* (Ağdam); – *Yaram indi eyniyir hələ, də:sən yaxşı olur* (Laçın).

EYNİMƏX' II (Çənberək, Meğri, Oğuz) – böyümək, boy atmaq, inkişaf etmək. – *Qarətəf yenijə eyniyif* (Çənberək); – *Ernəzirdə qoymulla ki, giləs ağaşdarı eynisin, qırilla, koruyulla* (Meğri).

EYZAN I (Füzuli, Mingəçevir, Zərdab) – həmişə, daima. – *Bu işi eyzan sən görürsən* (Füzuli); – *Çətin işə eyzan məni buyurursan* (Zərdab).

EYZAN II (Ağdam, Bərdə, Cəlilabad, Gədəbəy, Xocavənd, Kürdəmir, Qazax, Salyan) – tamamilə, bütünlüklə, başdan-başa. – *Bura eyzan güllüx'dü* (Qazax); – *Eyzan dədəsinə oxşo:r <dədəsinə oxşayır> o gədə* (Gədəbəy); – *Eyzan gül-çiçəkdi bizim bağlar* (Kürdəmir).

EYZAN I (Bakı) – b a x **eyzan I**.

EYZAN II (Astara, Bakı, Lənkəran) – b a x **eyzan II**. – *Hara baxırsan eyzən ağajdığdu* (Bakı).

Əə

Ə:AXLI (Gədəbəy, Xanlar) – b a x **ayaxlı**.
– *Ə:axlıyı ma:yəti <mənə gətir> ordan, ya-yem bu kündələri* (Gədəbəy).

Ə:ALĞA (Gədəbəy) – b a x **ayalğa**.
– *Uşağa ə:alğa qoyma:η, peşman olarsınız sonralar*.

ƏBCƏMƏX' (Şərur) – toxumu qabıqdan çıxarmaq.

ƏBDAL (Qax) – qanacaqsız, qanmaz.
– *Allah vuran əbdaldı, xayrını, zararını bil-miy*.

ƏBƏ I (Lənkəran) – b a x **aba II**.

ƏBƏ II (Zəngilan) – b a x **aba I**.

ƏBƏ III (Böyük Qarakilsə) – nənə.

ƏBƏ IV (Meğri, Yardımlı) – çilingağac oyununda yerdə qazılan kiçik çuxur, oyunun başladığı mərkəz. – *Çilix' azcə qalmışdı düşsün əbəyə, ancax yan getdi* (Meğri).

ƏBƏ V (Yardımlı) – yuva.

ƏBƏÇİ (Cəlilabad, Lerik, Yardımlı, İmişli, Sabirabad, Zəngilan) – mama, mamaça.
– *Əbəçi oley beysavad, doxdır olanda deyey-lər mama* (Cəlilabad).

ƏBƏDİMƏG I (Göyçay, Kürdəmir, Salyan) – arxası üstə yıxılmaq. – *Mal əbədiyib, oqqədər çırpınıb ki, bağı çatdıyib* (Salyan).

ƏBƏDİMƏG II (Biləsuvar) – ölmək. – *Bir yekə çöngəmiz əbədiyib*.

ƏBƏDİMƏX' (Zəngibasar) – b a x **əbədi-məg I**.

ƏBƏNQƏŞ (Ordubad) – namussuz, biqey-rət, həyasız. – *Ədə, sən nə əbənqəş adamsan, mən sə: umud oldum*.

ƏBLAĞ (Lənkəran) – ala-bula (at). – *Bi əblağ atı var onun*.

ƏBLƏBİÇ (Qax) – soxulcan.

ƏBLƏĞ (Lənkəran) – b a x **əblağ**.

ƏBLƏSÖ:ÜN (Lənkəran) – sevincək, sevinə-sevinə.

ƏBRƏ (Qax) – arba, içərisində müəyyən bir şey olan qabın boş çəkisi.

ƏBRƏŞ (Cəbrayıl, Salyan, Yardımlı, Kür-dəmir, Şəki) – tərək, başında ağ xalı olan (heyvan). – *Bi sarı əbrəş qoyunum var* (Kür-dəmir); – *Əbrəş qoyunumuz iki gündü itib*

(Cəbrayıl); – *Əbrəş qoyun tayın görüm; qum-ral qoyun tayın görüm; Həblə-həblə sayırdıx* (Şəki).

ƏBRƏVAN (Salyan) – tənzip. – *Qadın-narın başında əbrəvan vardı*.

ƏBRİMÜŞ (Şəki) – qovaq ağacının bir növü.

ƏBRİŞİM (Ağdaş, Kürdəmir, Göyçay) – b a x **əbrimüş**. – *Bizim tərəflərdə əbrişim çox olur* (Kürdəmir).

ƏBRU:S (Cəlilabad) – geyim. – *Mənüm əbru:sum yoxdı, mənə bir dəş paltar ver*.

ƏBRUŞUM (Mingəçevir) – b a x **əbrimüş**.

ƏBŞƏLƏ (Bakı) – şərbət. – *Uşağı göndə-rün əbşələ paylamağa*.

ƏBÜR (Yardımlı) – allergiya. – *Üzi tamam əbur olub*.

ƏCAZ I (Naxçıvan) – əcaib.

ƏCAZ II (Qarakilsə) – kələkbaz, bic.

ƏCCƏ I (Salyan) – key (adam).

ƏCCƏ II (Yardımlı) – yumurtadan təzə çıxmış cücə və ya sərçə balası.

ƏCCƏBALA I (Bakı) – körpə.

ƏCCƏBALA II (Salyan) – çılpaq, lüt.
– *Uşağı qoyma bı so:ğda əccəbala hə:tdə oynuya*.

ƏCCƏMƏÇƏK (Sabirabad) – çılpaq, lüt.

ƏCƏBSƏNDƏL (Gəncə, Mingəçevir) – badımcan, kartof və pamidordan hazırlanan xörək növü.

ƏCƏLƏ-CÜCƏLƏ (Meğri) – birdən, qəf-lətən. – *Gördüx' bir alix' əcələ-cücələ gəlir bizə tərəf*.

ƏCƏMİ (Basarkeçər) – çarıq növü.

ƏCGAHAN (Cəlilabad) – b a x **ejga:n**. – *Əcgahan gəzmə*.

ƏCİNNƏ (Salyan) – körpə, kiçik uşaq. – *Gəlin əcinnələrin atıb üə <evə> toya gedib*.

ƏCİX' (Basarkeçər) – zəif. – *Qomral qo-yunun balası çox əcix'di*.

ƏCİŞ-MƏCİŞ (Mingəçevir) – bic, kələk-baz.

ƏCRAN (Ordubad) – damın kənarları. – *Ev damının əcrannarın düzəltədim*.

ƏÇƏÇƏ (Ağbaba) – ağıldankəm.

ƏÇƏÇİ (Ağbaba) – b a x **əçəçə**.

ƏDƏ (Qax) – ana.

ƏDƏLİ-DƏDƏLİ (Salyan, Yardımlı) – b a x **ədəli-düdəli**.

ƏDƏLİ-DÜDƏLİ (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – əməlli-başlı, hər şeyi öz qaydasında olan. – *Ömründə sənənin bir ədəli-düdəli iş gördü: niyə görməmişəm* (Ağdam); – Ə.: *ədəli-düdəli toy elə apar evinə, qoy elin adəti nejdəli heylə olsun* (Şuşa).

ƏDİLLİBƏNDƏ (Salyan) – heç vaxt, qətiyyətlə. – *Nənəm əynimə ədilli bəndə qırmızı paltar geyməzdi*.

ƏDİLİ-DÜDÜLÜ (Qazax) – bax **ədəli-düdəli**. – *Yaxşı toy elədi ədili-düdüli*.

ƏDLAP (Gədəbəy) – nişanə, əlamət. – *Də:siñ, nənəmin qırçılığı xörə:in dadını azaldıf xeylax, görmöysünmü, yağ ədlapı yoxdu, aşqarcıqazdı eləjə*.

ƏDNƏ (Bakı) – yaxşılıq edib sonradan başa qaxan.

ƏFCİ I (Basarkeçər, Borçalı, Gədəbəy, Hamamlı, Xocavənd, Qazax, Tovuz) – 1. qadın işinə qarışan kişi (Basarkeçər). – *Qadınların işinə qarışan kişiyə əfci de:rix'*; 2. xırdaçı, çürükcü (Borçalı, Gədəbəy, Qazax). – *Əfci yaramaz sözdər danışer, bekara sözdər danışer* (Borçalı); – *Yaman əfcisən ha* (Qazax); – *Nəbi yaman əfci kişidi; – İrəşit yaman əfcidi, hər şeyə qarışar öydə* (Gədəbəy).

ƏFCİ II (Mingəçevir) – xəbərçi, sözgəzdiren.

ƏFCİ-ƏFCİ: ƏFCİ-ƏFCİ DANİŞMAX (Çənbərək, Gədəbəy, Qazax) – boş-boş, mənasız danışmaq. – *Əfci-əfci danışer* (Qazax); – *Sarıxa həmməşə aralıxlarda əfci-əfci danışar* (Çənbərək). – *Əfci-əfci danışma, yaxşı danış* (Gədəbəy).

ƏFƏNƏSALMA (Gədəbəy) – uşaq oyunu adı. – *Əfənəsalma çiliyağaş kimidi*.

ƏFƏRDƏ (Ağbaba, Basarkeçər, Cəbrayıl) – güc, qüvvə, taqət. – *Öküzin əfərdəsi qalmıyıkı, kotanı cəka* (Basarkeçər). **ƏFƏRDƏSİ KƏSİLMƏK** (Ağbaba) – taqətdən, gücdən düşmək. – *Səni gözdəməx'dən əfərdəm kəsilib*.

ƏFGƏLƏMƏX' (Şərur) – ovxalamaq.

ƏFİL-ƏFİL: ƏFİL-ƏFİL ƏSMƏK (Oğuz, Salyan) – tir-tir əsmək. – *Soyuqdan əfil-əfil əsirdim* (Oğuz).

ƏFRİMƏX' I (Çənbərək) – islanmaq. – *Bü:n daldaylığ olmadı deyin, yağışdan əfridix'*.

ƏFRİMƏX' II (Gədəbəy) – köhnəlib cırlımaq dərəcəsinə gəlmək, süzülmək. – *Əfri:fa da: bu köynəx', bir də yüsəniz cıralajax eləjə*.

ƏFRUZ (Salyan) – hiyləgər. – *Əfruz adama qoşulsun, başın bəla çəkər*.

ƏFSƏMƏX' (Qafan, Qarakilsə, Zəngilan) – hövsəmək. – *Götü bı biğdanı əfsə, qoy tükü-zadı gessin* (Qarakilsə).

ƏFSİTMAX (Meğri) – məc. qorxmaq. – *Hı dusdım, deyasən axı itdən əfsideysən?*

ƏFŞƏLƏ (Bakı) – bax **əbşələ**.

ƏGƏM (Quba, Salyan, Yardımlı) – əgər. – *Əgəm axşama qeyitməşəm, şə:rdə qalacağam*.

ƏGƏR I (Salyan) – xəstəlik. – *Allah heç kəsi əgərə salmasın*.

ƏGƏR II (Salyan) – əskik. – *Gəlin köçən qızımın çox şeyləri əgərdi*.

ƏGƏR-CİYƏR (Çənbərək) – canlı məxluq, ins-cins. – *Dana dərəsinin yalına çıx-mışdım, bir əgər-ciyər görmədim*.

ƏGİRDƏG (Salyan, Lerik, Yardımlı) – bax **əydx'**. – *Əgirdəgi qışda yiyillər* (Salyan).

ƏGRİBEL (Lənkəran) – kətmən.

Ə:GALTİ (Yardımlı) – pilləkən.

Ə:GAŞDI (Ağsu) – ayaqaqadı (ərə getmiş qızın toyundan sonra ilk dəfə atası evinə qonaq gəlməsi). – *Atası qızın aparmışdı ə:ğaşdıya*.

ƏÇİ (Meğri) – mağara, kaha. – *Bi yol mən qeyitdim əçiyə*.

ƏGİRDƏYİŞ ELƏMƏG (Lerik, Yardımlı) – dəyişmək. – *Dədəm ildə bir inəg əgirdəyiş eley* (Yardımlı).

ƏGRƏMƏN (Ordubad) – bax **əqrəmən**. – *Yadımnan çıxıb əqrəmən tix'məmişəm tumanın ətəyinə; – Demişdim əqrəmən qoy tumanın ətəyinə, niyə qoymadın?*

ƏHDAŞ (Mingəçevir, Şəki) – alət. – *Əmi əhdəşdarı da özüyənə aparadı* (Şəki).

ƏHDƏC (Oğuz) – bax **əhdəş**.

ƏHDƏŞ (Şəki) – bax **əhdəş**.

ƏHƏD: ƏHƏDİN KƏSMƏX' (Şərur) – döymək, döyüb əldən salmaq. – *Qardaşdırum okki var əhədin kəsdi*.

ƏHLƏNMƏX' (Çənbərək) – qocalmaq. – *Dındılı Alı da əhlənif deyin uşağa əl verəmmir*.

ƏHLİYƏT (Meğri) – 1. himayə; 2. yardım.

ƏHLİYƏTDİX' (Meğri) – kömək, yardım.

◊ **Əhliyətdix' eləmax** – yardım etmək. – *Hökümət qocalara karrı əhliyətdix' eler.*

ƏHNƏZDƏMƏX' (Yevlax) – zəifləmək. – *Salman çox əhnəzdiyif.*

ƏHNƏZDƏSMƏY (Cəlilabad) – bax **əhnəzdeməx'**. – *Canım əhnəzdaşib.*

ƏHRAM (Quba) – qətfə.

ƏHRAMİ (Lənkəran) – bax **əhram**.

ƏHTƏC (Oğuz) – bax **əhdəş**.

Ə:XLI (Basarkeçər, Tovuz) – bax **ayaxlı**.

ƏX'Sİ (Qarakilsə) – əsgü, köhnə parça.

ƏXTİLAT (Quba) – söhbət. – *Əxşamlar yığıladuğ bir yerə, əxtilat əliyəduğ.*

ƏJDİM (Qarakilsə, Salyan, Lənkəran) – çox duzlu, çox şor. – *Yimək olmur ki, əjdimdi (Lənkəran); – Çörəgi əjdım əlamisən ki (Salyan).*

ƏJGEYİN (Şəki) – işsiz, boş, asudə.

ƏJNƏ (Qarakilsə) – var-dövlət. – *Nə əjnələri vardı, yəhər bitən qızıldı.*

ƏJVƏL (Ağcabədi, Ucar) – aciz, bacarıqsız. – *Hümbət əjvəl adamdı (Ağcabədi); – Əjvəl adam öy tikəmməz; – Əjvəl adam çox işdiyəmməz (Ucar).*

ƏKABİR (Bakı) – yaşlı.

ƏKƏBÜKƏ (Çənbərək) – böyük, yaşlı. – *Balı qarı əkəbükə arvadı, gənə də alaça-tılığ eliyir.*

ƏKƏC (Bakı) – yaşlı, çoxbilmiş. – *Lap əkəc arvada oxşi:r.*

ƏKƏC-ƏKƏC: ƏKƏC-ƏKƏC DANIŞMAĞ (Lənkəran) – böyük-böyük, (lovğa-lovğa) danışmaq. – *Munun ağzın yumsana, gör nə əkəc-əkəc danışır.*

ƏKƏLİX' (Qazax, Salyan, Yardımlı) – böyüklük, ağsaqqallıq. ◊ **Əkəliy eləməx'** – böyüklük etmək, ağsaqqallıq etmək. – *Buna bax, bu balaja boyunnan əkəliy ele:r mañ (Qazax).*

ƏKƏMEMƏÇİ (Bakı) – yabanı bitki adı.

ƏKƏNƏCƏK (Culfa) – əkin sahəsi, əkin yeri.

ƏKƏNƏX' (Qazax, Yardımlı) – əkin sahəsi, əkin yeri.

ƏKƏPÜKƏ (Qazax) – bax **əkəbükə**. – *Əkəpükə arvassan, ayıf döymü, niyə danışsən elə sözü?*

ƏKƏRAH (Kürdəmir, Salyan) – əkin sahəsi, əkin üçün yararlı. – *Əkərah yerrəri güdürük, korlamuruğ (Kürdəmir).*

ƏKƏRƏ (Göyçay, İmişli, Oğuz, Tovuz) – bax **əkərah**. – *Əkərə yerim azdı mə:n (İmişli); – Elə o əkərə yerdə işdərəm; – O əkərə yeri bizim qalxoza versələr, yaxşı olar (Tovuz).*

ƏKƏRRİ I (Qarakilsə) – rahat əkilən yumşaq torpaqlı əkin sahəsi. – *Əkərrı yer olanda bir çüt üş çüt yarım əkirdi.*

ƏKƏRRİ II (Şamaxı) – xəstə, zəif heyvan. – *Biyil əkərriləri qışdağa göndərdim.*

ƏKƏŞDƏNMƏX' (Zəngilan) – lovğalanmaq, özünü yaşlı adam kimi aparmaq. – *Sənı afət aparısın, nə əkəşdənirsən.*

ƏKMƏCİDİL (Salyan) – uşaq oyunu adı. – *Əkməcıdılı bö:üğ uşağlar oynü:r.*

ƏKMƏX' (Cəbrayıl) – basdırmaq. – *Qabaxcan tavlının xırçax'lərin əkin.*

ƏQƏLLƏM (Şərrur) – bax **əqəllən**. – *Əqəllən işx yansaydı, bir əz yazardım.*

ƏQƏLLƏN (Culfa) – heç olmazsa, bari. – *Kəvsənə getmişdin işdəməyə, əqəllən bir çöp qıraydın, qoyaydıx ocağa.*

ƏQRƏMƏN (Ordubad) – tumanın ətəyində olan haşiyə. – *Ay qız, tuma:n ətəyınə əqrəmən tik.*

ƏL I (Ucar) – təndir düzəltmək üçün dairəvi gil hissə. – *Bəş-altı əl qoysan, təndir baş olar.*

ƏL II (Bakı, Salyan, Şamaxı, Şuşa) – tərəf. – *Oların öyləri sağ əldədi (Şamaxı); – Düz get, sora sol ələ dön, elə dönən kimi olların darvazasın görəjəx'sən (Şuşa).*

ƏL III (Ağdam, Bakı, Bərdə, Salyan, Şuşa, Törtər) – dəfə. – *İki əl mən getmişəm, bir əl də sən get, no:lar (Ağdam); – Paltarı hələ bir əl yumuşam (Bakı); – Bu əl mən gətirim, gələn əl sən (Bərdə).*

ƏLAH-SALAH (Cəbrayıl) – boş, bikar, işsiz, avara. – *Bü:yün uşaxlar əlah-salah qaldılar.*

ƏLAMƏT I (Qax, Yardımlı) – təəccüblü. – *Nə diyim, hələ əlamət işlər olarmı? (Qax).*

ƏLAMƏT II (Salyan) – yaxşı, qəribə. – *Bu əlamət çitdi; – Sən yap əlamət adamsan.*

ƏLARDAN (Ağdaş, Füzuli) – 1. əl-üz dəsmalı; 2. qazan və s. tutmaq üçün dəsmal.

ƏLBƏHƏ (Zəngilan) – o saat, o dəqiqə. – *Ya:nda söz demişəm, əlbəhə cedif xəbər verif.*

ƏLBƏHƏL (Cəbrayıl, Yardımlı) – b a x əlbəhə.

ƏLBƏHƏM (Şərur, Şahbuz) – b a x əlbəhə. – *Əlbəhəm qəddimi əydi* (Şahbuz).

ƏLBƏNDƏ (Füzuli) – uşaq oyunu adı. – *Əlbəndə oynardılar, iki adam tutar, o birilərini vıradı.*

ƏLBƏSÖ:ÜN (Cəlilabad, Kürdəmir, Salyan, Ucar) – acgöz, tamahkar. – *Babaş çox əlbəsö:ün uşaxdı; – Əlbəsö:ün adamın hürməti olmaz* (Salyan); – *Əlbəsö:ün Əhmət gənə əlbəsö:ünnüy eliyir* (Ucar).

ƏLBƏSÖ:ÜN-ƏLBƏSÖ:ÜN (Şamaxı) – acgözcəsinə, tamahkarcasına. – *Çörəyi əlbəsö:ün-əlbəsö:ün yeməzzər.*

ƏLBƏSÖ:ÜNNÜY (Ucar) – acgözlük, tamahkarlıq. ◊ **Əlbəsö:ünnüy eləməy** – acgözlük etmək, tamahkarlıq etmək. – *Az əlbəsö:ünnüy elə, ayıbdı.*

ƏLBƏŞİX' (Gədəbəy) – meşəbəyi.

ƏLBİLƏSƏN (Çənbərək) – görəsən. – *Əlbiləsn, o kimin məşınıdı.*

ƏLBİR (Bərdə, Ucar) – su içmək üçün qab. – *Əlbirdə su ver içim* (Bərdə); – *Əlbiri qələylətdim; – Əlbiri suynan doldur, ver içim* (Ucar).

ƏLBOŞI (İmişli) – uşaq oyunu adı.

ƏLCƏ (Yardımlı) – tikə, loğma. – *Bi əlcə çörəy ver mənə.*

ƏLCƏ-ƏLCƏ (Yardımlı) – b a x əlcə-əlcə.

ƏLCƏX' (Çənbərək, Basarkeçər, Naxçıvan, Ordubad, Tovuz) – b a x əlcək I. – *Kərəntinin əlcəyi qırılıf, gərəx' təzəsin düzəldim* (Basarkeçər); – *Kərəntinin əlcəyi boz söyütdən yaxşı olar* (Çənbərək); – *Əlcəx' qapıda olar tutmağa* (Naxçıvan); – *Xiş əlcəx'siz olmaz, əlcəx'dən tutub əkillər* (Ordubad).

ƏLCƏX' II (Füzuli, Zəngilan) – bir dəstə biçilmiş taxıl; bir əl tutumu taxıl. – *Bir bafa üç əlcəx' olur* (Zəngilan); – *Üç əlcəx' qoyurux bir-birinin üsdünə bir bafa olur* (Füzuli).

ƏLCƏX' III (Qazax) – taxıl biçərkən oraqla əli kəsməmək üçün sol əlin barmaqlarına taxılan taxta barmaqlıq.

ƏLCƏX' IV (Ağcabədi, Ağdam, Çənbərək) – əl boyda daranmış yun. – *Qavaxcan əlcəx' eli:llər, əlcəyi ayırır, yumşaxlıyır, onu bux'dəririr, axırda dizimizdə kələf eli:rrix'* (Ağdam); – *Əyiriləsi yunum vardı, əlcəx' eləmişdim, dünənnəri burxutdadım* (Çənbərək).

ƏLCƏX' V (Qazax) – b a x əlcək.

ƏLCƏX'LƏMƏX' I (Çənbərək) – lopa-lopa qar yağmaq. – *Gejə əlcəx'liyir, sava:cətan bir metr qar yağır.*

ƏLCƏX'LƏMƏX' II (Füzuli) – yunu dara-yıb əlçim düzəltmək. – *Yunu əlcəx'lədim, qutardım.*

ƏLCƏX'LI (Gədəbəy) – qədim geyim adı. – *Əlcəx'liyi darayından tikeydilər.*

ƏLCƏG (Göyçay, Salyan, Yardımlı, İmişli, İsmayılı, Kürdəmir, Masallı) – dəstə, dəstək. – *Xişun əlcəgi xarap olup* (Kürdəmir); – *Qapının əlcəginən asılan tütgəci bira gət* (İsmayılı); – *Qapıvızun əlcəgi də yoxdu* (Masallı).

ƏLCƏK (Zaqatala) – arxalıq və ya çuxanın qolunun arxa tərəfindən sallanan artıq hissə, parça.

ƏLCƏLƏMƏG (İmişli, Yardımlı) – parçalammaq, tika-tikə etmək. – *Çörəgi əlcəleyib tökürsüz yerə* (İmişli).

ƏLCƏ-ƏLCƏ (Göyçay, Lənkəran, Mingəçevir, Salyan) – parça-parça. – *Səni görüm, əlcə-əlcə qan qusasan!* (Salyan).

ƏLCİM I (Cəlilabad, Füzuli, Göyçay, Kürdəmir, Qarakilsə, Lənkəran, Masallı, Oğuz, Salyan, Yardımlı, Ucar) – əl boyda təmiz daranmış yun. – *Bir əlcim yun qırx-əlli qram gələr* (Ucar); – *Əlcim düzəldir yığır üst-üsdə, so:ra bir-bir əyirir* (Oğuz); – *Əlcim əl boyda yuna di:lır* (Salyan).

ƏLCİM II (Salyan) – ovuc. – *Mə: bi əlcim duz versənə.*

□ **ƏL damı** (Gədəbəy, Goranboy) – 1. mətbəx; 2. artıq şeyləri yığmaq üçün evin yanında tikilən kiçik ham. – *Əl damine:t <damına get>, bir şey hazırra yimə:* (Gədəbəy). **ƏL daşı** (İmişli) – əl dəyirmanı, kirkirə.

ƏLDAŞI (Dərbənd) – əldəyirmanı. – *Əl-daşı hodi horda.*

ƏLDƏMƏN (Meğri, Salyan) – anası ölmüş körpə quzu. – *Əldəmən quzunu kəlin qoyuna da əmişdirginən, dalaxlansın* (Meğri).

ƏLƏ (İsmayılı) – hin. – *Ələnin qapısını bağla.*

ƏLƏF (Qubadlı) – quru ot, saman. – *Heyvanın ələfi qutarıb.*

□ **Ələf savını** (Ağdam) – əl-üz sabunu. – *Paltarı paltar savınıynan yu:llar, ələf savınıynan əl yu:llar.*

ƏLƏFSİN-BİLƏFSİN (Cəbrayıl) – qarışıq, hər nə gəldi. – *Ələfsin-biləfsin o qədər yeyif ki səhərdən.*

ƏLƏHSALAH: ƏLƏHSALAH QALMAĞ (Salyan) – narahat olmaq. – *İşığ yanmıyanda adam lap ələhsalah qalır.*

ƏLƏX'LƏMAX (Şəki) – diqqətlə axtarmaq. – *Bazarın hər yerini ələx'lədim, yaxşı buğda gözümdə dəymədi.*

ƏLƏLİX': ƏLƏLİX' ELƏMƏX' (Meğri) – çaşmaq, çaşıb qalmaq. – *İrəşit, ələlix' eləmə.*

ƏLƏM I (Salyan) – kəşkül. – *Ələm dəbrışdə olardı.*

ƏLƏM II (Göyçay) – üst dodağın ortasındakı çökək yer.

ƏLƏMXOR (İmişli) – acgöz, çoxyeyən (heyvan).

ƏLƏMXORTDADI (Cəlilabad) – gəlincik. – *Uşəğçün ələmxortdadi düzəldiyəm.*

ƏLƏNGƏ I (Ağdam, Gəncə, Şəki, Şuşa, Zəngilan) – ətsiz iri sümük. – *Bı nətə:r ətdi, teyxa ələngədi* (Zəngilan); – *Bu ətin nəyini pişirim, başdan-əyağa hamısı ələngədi* (Şuşa).

ƏLƏNGƏ II (Ağdam, Böyük Qarakilsə, Cəbrayıl, Çənbərək, Füzuli, Salyan, Hamamlı, Qazax) – arıq. – *Bu inəx' lap ələngədi* (Qazax); – *Ökü z ələngə oluf* (Böyük Qarakilsə); – *Bu ökü z ələngə şeydi, haraviya qoşmağ olurmu?* (Çənbərək).

ƏLƏNGƏ III (Quba) – iri ağac parçası. – *Sənə elə bir ələngə çəkəram ki, əyağa durrammassan.*

ƏLƏ:RDƏN (Ağcabədi) – b a x **ələrdan**. – *Ələ:rdənnən isdi şeyləri ojaxdan götürürüx'.*

ƏLƏSİDOLAĞ (Ordubad) – göy qurşağı.

ƏLƏSSÖVIYƏ (Cəbrayıl) – veyil, avara. – *Vəli ələssöviyə adamdı.*

ƏLƏŞƏN-KÜLƏŞƏN (İmişli) – birtəhər, güc-bəla ilə. – *Düşdix' qarannığa, ələşən-küləşən özümü zü öyə çatdırmışix.*

ƏLƏVƏNGİ (Biləsuvar) – yalan. – *Sən ələvəngi danışırsan.*

ƏL-ƏYAX: ƏL-ƏYAĞA GƏLMƏX' (Başkeçid) – hər hansı bir işi cəld yerinə yetirmək.

ƏLƏYƏSİ (Ordubad) – b a x **ələyəz**.

ƏLƏYƏZ (Qarakilsə, Şərur) – kəvərə-oxşar yeməli yabanı bitki adı. – *Ələyəzi yazda yığırux* (Qarakilsə).

ƏLƏ:Z (Çənbərək, Qarakilsə, Şahbuz) – b a x **ələyəz**. – *Bü:n ələ:z isdisi bişirmişəm* (Çənbərək); – *Ələ:zimiz çoxdu, aparmışdım satmağa* (Qarakilsə); – *Ələ:zi aşa salarix* (Şahbuz).

ƏLƏZİ (Cənubi Azərbaycan) – b a x **ələyəz**.

ƏLGİ (Başkeçid) – əl iyi (ip və ya sap əyirmək üçün alət).

Ə:LĞA (Qazax) – b a x **ayalğa**. – *Ə:lğası odu elə onun.*

ƏLHƏM: ƏLHƏM QALMAĞ (Salyan) – karıxmaq, özünü itirmək. – *Hərif lap əlhəm qalib, danışdığı bilmir.*

ƏLHO:UD (Ağcabədi) – xörək adı.

ƏLİƏLCƏYLİ (Salyan) – əzrayıl. – *Sizi görüm içü:zə əliəlcəyli girsün, bircəcigüz zə sağ qalmasun.*

ƏLİFLİ (Salyan) – qız toyu. – *Keçmişdə qız toyuna əlifli də:rdilər.*

ƏLİĞİNA (Salyan) – səliqəsiz. – *Mirad, nəşün əliğina gəzirsən?*

ƏLİYUXA (Ağdam, Oğuz, Şuşa) – kasıb, yoxsul. – *Birki <bir-iki> aydı əliyuxadı onun* (Ağdam); – *Əliyuxa adamın nəyi olajax ki, sən də onnan nə alasan* (Şuşa).

ƏLQAF (Çənbərək) – əlavə gəlir. – *Hər-dən bir əlqafi da olur.*

ƏLQAR (Cəlilabad, Yardımlı, Göyçay, Mingəçevir, Ucar) – tez, tələsik, əlüstü.

◊ **Əlqar eləməy** (Cəlilabad, Mingəçevir, Ucar) – müəyyən bir işi tələsik yerinə yetirmək. – *Tez ol, biyaz <bir az> əlqar elə, tələsiyəm, gediyəm* (Cəlilabad); – *Ay qız, bir-iki tikə əppəy gəti bura, əlqar eləyəy* (Ucar).

ƏLİQICİĞİ (Culfa) – qol gücü. ◊ **Əlqicığı göstərməx'** – güc göstərmək. – *Mənə əlqicığı göstərməy olar?*

ƏLLƏMƏ I (Çənbərək, Əzizbəyov, Goranboy, Yardımlı, Göyçay, Kəlbəcər, Qarakilsə, Qazax, Laçın, Mingəçevir, Ordubad, Şuşa, Tovuz) – iri daş parçası. – *Ə: bu əllə-*

meyi götürürf başına vurram, çox danışma (Qazax); – *Sıvaz əlləməyi elə atdı kın, dananın aynasını xışdadı* (Çənberək); – *Başına əlləmə düşsün, ay Yasər* (Kəlbəcər).

ƏLLƏMƏ II (Xocavənd, Şuşa) – bacarıqlı, zirək. – *Eləsi var əlləmə oluf düzəldir* (Xocavənd); – *Ə: o, əlləmədi, nə desəş eliyər* (Şuşa).

ƏLLƏMƏ III (Zəngibasar) – nadinc.

ƏLLƏMƏ:X (Goranboy) – nadinc, şuluq. – *Nə əlləmə:x şeydi Mirzənin gədəsi, işi yoxdu düşdiynən.*

ƏLLƏM-ƏLLƏM (Zəngibasar) – diqqətlə. – *Hər yanı əlləm-əlləm axdardım, əmə tapmamadım.*

ƏLLƏM-QƏLLƏM (Şərur) – qatmaqarışlıq. – *Əlləm-qəlləm işdərnən mə:m aram yoxdu.*

ƏLLƏMƏYAX (Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Yevlax) – b a x **əlləmə:x**. – *Alpaşanın oğlu yaman əlləməyaxdı* (Borçalı).

ƏLLƏNİX' (Qarakilsə) – küllü çıxardıb atmaq üçün alət.

ƏLLƏZUAR (Kürdəmir) – avar, kürək. – *Əlləzuarsız gəmini Kürün o tayına keçirmək olmaz.*

ƏLLİBELƏ (Salyan) – çoxdan. – *Vaxdında inistuta girseydim, əllibələ qutarmışdım.*

ƏLLİ (Ağcabədi, Tərtər) – misdən hazırlanmış qulplu suqabı. – *Ay qız, mə: bir əlli su ver* (Ağcabədi).

ƏLLİCƏ (Əli Bayramlı, Göyçay) – su içmək üçün qab. – *Su: əllicəynən içillər* (Əli Bayramlı).

ƏLLİG I (İmişli, Salyan) – 1. ocaqdan isti qabı götürmək üçün parça, əsgə (İmişli). – *Əlligi mə:, qazanı götürürəm*; 2. təndirdən isti çörəyi çıxartmaq üçün qolçaq (Salyan). – *Əllig çörək yapanda lazım olur.*

ƏLLİG II (Kürdəmir, Saatlı, Sabirabad, Salyan, Ucar) – b a x **əlli**. – *Əlligdə su gətir mənə* (Sabirabad).

ƏLLİX' (Bərdə, Borçalı, Qazax, Gədəbəy, Laçın) – təkbarmaqılı əlcək. – *Əllyin dörd barmağı bir olur, baş barmaq ayrı olur* (Bərdə); – *Əllix' yunnan toxunar* (Borçalı); – *Əllix'siz qışda əzməy <gəzmək> olarmı, ə: arvad?* (Gədəbəy).

ƏLMƏNDƏ (Şuşa) – uşaq oyununu adı.

ƏLMƏNQUL (Bakı) – acgöz.

ƏLO:GÜLİ: ƏLO:GÜLİ BASMAĞ (Bakı) – tonqal qalamaq. – *Qayanun altında əlo:gülü basdıq.*

ƏLO:L (Lənkəran) – ətirli dağ otu adı.

ƏLÖPBƏ (Şuşa) – toydan üç gün sonra oğlan evində düzəldilən qonaqlıq. – *Ələpbədə qızın da adamnarı olur, oğlanın da.*

ƏLSÜPÜRƏN (Dərbənd) – əl-üz dəsmalı. – *Əlsüpürəni gəti.*

ƏLVALLAH (Barana) – hay-küy, qalmaqal. – *Əlvallahı eşidən kimi hamı ora ü:rdü.* **Əlvallah qopartmaq** – hay-küy salmaq, qalmaqal salmaq. – *Bir əlvallah qoparmışdılar ki, ana-bala, gəl görəsən.* **Əlvallah salmaq** – hay-küy salmaq, qalmaqal salmaq.

ƏLVƏHƏL (Gədəbəy, Xanlar) – b a x **əlvəhə**. – *Əlvəhəl sədri çağırdı idarıya* (Gədəbəy); – *Kağızı əlvəhəl aparıf dayına verərsən* (Xanlar).

ƏLVƏSA:T (Gədəbəy) – o saat, həmin saat. – *Əlvəsa:t dağə:lladım qızı.*

ƏLVİZ (Xanlar) – uca, hündür, ölçətməz. – *Evi əlviz yerdə tikməynən, onun suyun neyə gətirəjəx'sən.*

ƏLYARPA: (Ağdam, Zəngilan) – baramaqurduna əllə yığılıb verilən yarpaq. – *İkinci-üçüncü yuxya kimi qurda əlyarpa: verrix', so:ra qırma yarpax* (Ağdam).

ƏLYERİ (Biləsuvar) – yemək şeyləri saxlanılan otaq.

ƏLYƏT: ƏLYƏT ELƏMEG (Bakı) – götür-qoy etmək, qərara gəlmək. – *Əlyət eliyib mənə pul verməyəcəglər.*

ƏLYÜLÜ (Zəngilan) – əl iyi (sap və ya ip əyirmək üçün alət). – *İpi əlyülüdə də əyirilər, cəhrədə də.*

Ə:M (Cəlilabad, Füzuli, Salyan, Yardımlı, Göyçay) – əgər. – *Ə:m istəsən, mən düzəldərəm* (Göyçay); – *Ə:m gəlsə, götür gə* (Füzuli).

ƏMBƏRCU (Salyan) – bostan sulamaq üçün kiçik su şırıması. – *Əmbərçu bossanda olar.*

ƏMBƏRÇƏ I (Füzuli) – arxalığa oxşar qolsuz, bəzəkli qadın geyimi.

ƏMBƏRÇƏ II (Culfa) – saçə, höriyə bağlanan lent. – *O vaxt əmbərçə də:rdilər.*

ƏMBƏRƏ I (İsmayılı, Salyan) – kiçik, dayaz arx. – *Əmbərəynən su axır bossana*

(Salyan); – *Uşağı qoyma, əmbərəyə düşər* (İsmayılı).

ƏMBƏRƏ II (İmişli, Şamaxı) – dəyirmanın novu.

ƏMBİS ELƏMƏG (Lerik) – bir yerə yığmaq.

ƏMBİZ (Cəlilabad, İsmayılı, Kürdəmir, Salyan, Yardımlı, Qazax, Qusar, Mingəçevir, Şuşa) – taxıl topası. – *Bu gecə kimsə əmbizdən oğurlayıb* (Kürdəmir); – *Atdarı əmbizə büraxeyəm, əmbizdən yeylər* (Cəlilabad); – *Döyüliif bö:üx topa şəkilində yığılmış taxıla əmbiz də de:illər, tığ da* (Şuşa).

ƏMBİZDİ (Qazax) – topa şəkilində yığılmış. – *Qalxozun əmbizdi tayaları var.*

ƏMBİZ-ƏMBİZ (Borçalı, Gədəbəy, Xanlar, Qazax, Tovuz) – 1. topa-topa (Tovuz); 2. salxım-salxım (Borçalı, Gədəbəy, Xanlar, Qazax) – *Dannan buz əmbiz-əmbiz sallanif* (Borçalı); – *Bıldır ağaşdarda meyvə əmbiz-əmbizidi* (Qazax); – *Bi:lləri meyvə əmbiz-əmbiz gətirif* (Xanlar); – *Görörsənmi gilas nə tə:r duror əmbiz-əmbiz ağaşda* (Gədəbəy).

ƏMCANI (Culfa, Şərur, Naxçıvan, Ordubad) – bax **əmicanı**. – *Əminin arvadı əmcanı olur* (Naxçıvan); – *Mənim əmcanımın adı Şəkinədi* (Culfa).

ƏMDƏRMƏX' (Füzuli, Qarakilsə, Laçın, Zəngilan) – tökmək, aşırıb tökmək. – *Südü sağıb verdim ki, aparsın əvə, dircə əmdərdi yerə* (Zəngilan); – *Suyu yerə əmdərdi* (Laçın); – *Südü heyləcə əmdərdi yerə* (Qarakilsə).

ƏMDOSSU (Mingəçevir, Salyan) – əmi-arvadı.

ƏMƏ I (Qax, Oğuz, Şəki, Zaqatala) – bibi. – *Mən əməngilə gedirəm* (Qax); – *Əməm gəlmişdi dünən* (Şəki).

ƏMƏ II (Böyük Qarakilsə) – amma.

ƏMƏXALƏ (Dərbənd) – qohum-qardaş, qohum-əqrəbə. – *Zidyanə kitmağ istəyədəm əməxaləmi gürmağa.*

ƏMƏK (Şərur) – əməkünü. – *Əli əmi, heç bir əməkdən-zaddan qazandun?*

ƏMƏKMAÇI (Əli Bayramlı) – yeməli yabanı bitki adı.

ƏMƏL (Qazax) – cadu. ◊ **Əməl eləməx'** (Qazax, Şəki) – cadu etmək. – *Diyillər elə əməl eli:y ki, gəl görəsən* (Qazax).

ƏMƏLLƏNDİRMƏX' (Xanlar, Yardımlı) – kökəlmək, əmələ gəlmək. – *Mallarım bir az əməlləşif* (Xanlar).

ƏMƏNCİ-KÖMƏNCİ (Cəbrayıl) – əmə-köməci.

ƏMƏNİYYƏ (Şəki) – var-dövlət. – *Əşrəvə atasınnan bö:y əməniyyə qalıtdı.*

ƏMƏSALAX (Salyan, Şəki) – ləvazimat, ev avadanlığı. – *Əməsalağı çıxardıf, boş öyə odu vuruf yandırdı* (Şəki).

ƏMƏSİ (Qax) – bax **əmə** I. – *Əməsinin qada oxumağa gedəsidi, honnan göz-qulax ol sen.*

ƏMƏSSAH (Qarakilsə, Şuşa) – alət. – *Kərim, əməssahı gəti gedək, bizim qəpi örtül-mür, bir ona bax* (Qarakilsə).

ƏMƏŞMƏK (Cəbrayıl) – daraşmaq, cummaq. – *Əməşdilər otun canna quzlar.*

ƏMƏYÇANI (Masallı) – yöndəmsiz.

ƏMƏZƏG (Salyan) – bax **əməzəx'**.

ƏMƏZƏX' (Qazax, Şuşa) – aciz, əfəl, fərsiz. – *Tahar əməzəx'di, bi toğluyu da boğaz-dıyammer* (Qazax); – *Əməzəx' adam iş bəşarmaz* (Şuşa).

ƏMƏZİG (Lerik) – bax **əməzəx'**.

ƏMƏZİX' (Şəki) – bax **əməzəx'**. – *Yunus əməzix' adamdı.*

ƏMGƏNDİMƏX' (Zəngilan) – incitmək, əziyyət vermək. – *İllaf qıyamət qofsa da o, canın əmgəndiməz.*

ƏMİ (Qazax, Yevlax) – ata.

ƏMİCANI (Quba, Naxçıvan) – əmiarvadı. – *Əminin arvadı əmicanı olur* (Naxçıvan).

ƏMİDOSTU (Bakı, Kürdəmir) – bax **əmdossu**. – *Əmidostu qeyqanax pişirir, gedəy yə:gün* (Kürdəmir).

ƏMİN (Göyçay) – sakit.

ƏMİN-SƏMİNLİK (Göyçay) – sakitlik.

ƏMİPƏRƏSDİX' (Füzuli) – qohumbazlıq. – *Əmipərəsdix' ortadan götürülsə, yaxşı olar.*

ƏMİRİ (Bakı, Salyan, Masallı) – çox yaxşı, çox gözəl, misilsiz. – *Bidənə əmiri parça almışam* (Bakı).

ƏMİRQAN (Balakən) – tənzip. – *Paltarların üsdünnən əmirqan pərdə asılmışdı.*

ƏMİŞ-QATIŞ (Ucar) – bir yerdə, birlikdə. – *Urusdamın üç oğlu, külfəti əmiş-qatış yaştı-yır.*

ƏMİŞ-QƏMİŞ (Ağcabədi) – çox yaxın. – *Məhəmmədəliynən Miriş əmiş-qəmişdilər.*

Ə:MLƏRİ (Kürdəmir) – əgər. – *Ə:mləri bı işdən bı xata çıxmasa, xoşbəxlixd.*

ƏMLİX'LƏNMƏX' (Füzuli) – əmmək. – *Quzular əmlix'lənirdi, ayırdıx.*

ƏMMAL (Salyan) – arşınmal, parça. – *Hindi əmmal yap çoxdu; – Qırçağ bədə-nimizi ölçərdi dərz, əmmalı kəsərdi, tikərdi bizə, gıyərdu.*

ƏMMƏ (Naxçıvan) – bax **əmə** I.

ƏMMƏLƏ (Füzuli) – üsul. – *Hər şeyin bı əmmələsi olu.*

ƏMMƏRƏ (Neftçala, Salyan) – ləklərin arasındakı kiçik, ətsiz su arxı. – *Əmmərəni aç, tağlara su gəssin* (Salyan); – *Əmmərə suynan dolub* (Neftçala).

ƏMMƏRƏÇU (Salyan) – göyərti əkmək üçün ayrılmış sahə.

ƏMMƏŞ (Gədəbəy) – yetim (quzu). – *Siz canıñız, o əmməş quzu: yətriñ, bu qara qo-yunu əmsin birəz; – Əmməş quzu kimi nə tüşüfsəñ ora-bura?*

ƏMMİZ (Əli Bayramlı, Salyan) – b a x **əmbiz**. – *Biz sə:r tezdən əmmizi savıracaqız* (Əli Bayramlı); – *Qapançı əmmizi nişannadı* (Salyan).

ƏMRAC (Bakı) – həvəskar.

ƏMRAZİYƏ ÇATMAĞ (Yardımlı) – b a x **əmrəziyə gəlmək**.

ƏMRAZ: ƏMRAZIYA GƏLMƏK (Bakı, Kürdəmir, Salyan) – 1. boya-başa çatmaq (Bakı). – *Ağəz, bu sağ <uşaq> lap böyüyüb əmrəziyə gəlib ki; 2. yetişmək* (Salyan). – *Hər me:və öz vaxtında əmrəziyə gəlir.*

ƏMRƏŞMƏG (Salyan) – həvəslənmək. – *Ortancıl gədəm maşın sürməyə yaman əmrəşir.*

ƏMSİZ (Sabirabad) – qabiliyyətsiz, bacarıqsız. – *Bı kənddə Əhməd əmsizdi.*

ƏNBƏRÇƏ (Füzuli) – b a x **ənbərçə** I. – *Ənbərçə:n altınnan sataşdı gözüm; sinən ağdı Savalanda qar kimi.*

ƏNBƏRƏ (Quba) – kiçik şələlə. – *Bu yo-xunluğda bir güzəl ənbərə var.*

ƏNBİZ (Naxçıvan) – b a x **əmbiz**. – *Ən-bizdə əlli ton taxıl var.*

ƏNC: ƏNC ELƏMƏG (Yardımlı) – yaymaq, tökmək. – *Buğdəni gətirib evinən bı ənc eliyiblər.*

ƏNCƏLƏŞDİRMƏK (Salyan) – döymək, əzişdirmək. – *Uşağı az əncələşdirsənəm!*

ƏNCƏMƏ I (Tovuz) – xırda mıx.

ƏNCƏMƏ II (Şəki) – çərçivə.

ƏNCƏR (Şəki) – üz, sifət.

□ Əncəri itməx' (Şəki) – yox olmaq, ölmək, başı batmaq. – *Əncərin issin sənin.*

ƏNCƏRRİ (Şəki) – gözəl, yaraşlıq.

ƏNCƏRSİZ (Şəki) – çirkin, kifir, yaraşlıqsız. – *Hasanın qızı çox əncərsizdi.*

ƏNCİG-ÜNCÜG (Salyan) – əzik-üzük. – *Maşın yeşigləri atıb-tutmuşdu, üzümlər əncig-üncüg olmuşdu.*

ƏNCİVƏNC (Salyan) – dağınıq, alt-üst. **◊ Əncivənc eləməg** (Salyan) – dağıtmaq, alt-üst etmək. – *Gənə bı paltarı kim əncivənc eliyib. Əncivənc olmağ* (Salyan) – dağılmaq, alt-üst olmaq, səliqsiz hala düşmək. – *Öy-əşik əncivənc olub, baş çıxarmağ olmur.*

ƏNCUMA (Sabirabad) – yetim, kimsəsiz. **ƏNDƏ** (Şamaxı) – alçaq. – *O, əndə iş tut-mü:b.*

ƏNDƏX' (Qazax) – düz, hamar olmayan, enişli-yoxuşlu.

ƏNDƏRGƏLİB: ƏNDƏRGƏLİB OLMAĞ (Bakı) – qarşı-qarşıya gəlmək, üz-üzə gəlmək, rast gəlmək. – *Axır ki, əndərgəlib oldız, day arxayınmaşın; – Nə yaxçı əndərgəlib oldular, yoxsa bir-birini görməzdilər.*

ƏNDƏRMƏG (Yardımlı) – tökmək, atmaq. – *Suyi ağacın dibinə əndərginən.*

ƏNDƏSİZ (Meğri) – yüngülxasiyyət. – *Nüyədiddə Nəbidən əndəsiz adam kimdi ki?*

ƏNDİ'XMƏX' (Çənbərək, Gədəbəy, Qazax) – qorxmaq, diksinmək, səksənmək. – *Məmmədi suya basdım əndix'di* (Qazax); – *Çovan ot yananda əndix'di* (Çənbərək); – *Çimdiyim yerdə üsdümə dınnajıx sö:üx su sıçradı əndix'dim* (Gədəbəy).

Ə:NDİRİX' (Xanlar) – yaxalıq. – *Muna ə:ndirix' de:irix' biz.*

ƏNDİRMƏ (Oğuz) – mal və ya toyuq saxlamaq üçün ağacdan düzəldilən yer, tikinti. – *Əndirmənin üsdə qamış döşü:rüx'.*

ƏNDİRMƏX' (Qazax) – bəyənmək. – *Ab-bas bizi əndirmer.*

ƏNƏ:T (Gədəbəy) – yardım, kömək.
– *Onnan heç ənə:t görmədim.*

ƏNƏCƏR-SÜTƏCƏR (Salyan) – birinin yaşı tamam olmamış doğulan ikinci uşaq.
– *Fatma həməşə ənəcər-sütəcər doğur.*

ƏNƏF (Böyük Qarakilsə) – nəfəs.

ƏNƏHƏT (Gədəbəy) – b a x **ənə:t**. – *Ənə-hət elə:cəx'siñmi olara bu cür.*

ƏNƏX' (Qazax) – heyvanın qulağına vurulan nişan.

ƏHƏMƏX' (Gədəbəy, Qazax) – heyvanın qulağının ucunu kəsib nişanlamaq. – *Malın qulağını əhəllər kin, qarışx tüşməsin özgə-ninkinən* (Gədəbəy).

ƏNEYİN (Meğri) – qəribə. – *San na əneyin uşaxsan, a Hasanqulu?*

ƏNG (Salyan) – çərənci, çoxdanışan. – *Şə-fiqə çox əngdi, kim çənəsinin altına düşdü, əl çəkən döğür.*

ƏNGƏ I (Meğri) – valideyn. – *Bı öz əngə-sinin qədrini nə bilir, mənimkini də bilsin.*

ƏNGƏ II (İmişli) – lap. – *Atdar əngə yolun kənarında otuyırdı.*

ƏNGƏBU (Quba, Kürdəmir) – yeməli yabanı bitki adı. – *Əngəbunun doğası heş ələ düşməz* (Kürdəmir).

ƏNGƏCÜLƏ (Lerik) – cütün hissəsi.
– *Əngəcüləsiz çüt olmaz.*

ƏNGƏLHO:ZƏ (Kürdəmir) – əngəl, məneə. – *Gecikdirsən işin içinnən bir əngəl-ho:zə çıxacaq.*

ƏNGƏLO:ZƏ (Bakı) – bəla, müsibət.
– *Heç bilmirsən, başmə nə əngəlo:zə gəlib.*

ƏNGƏLO:ZƏR (Salyan) – çətin. – *Bı çox əngəlo:zər işdi; – Əcəb əngəlo:zər işə tüş-düm.*

ƏNGƏN (Cəlilabad) – çoxdanışan.

ƏNGƏNƏX' (Naxçıvan) – xəmir yoğurmaq üçün böyük qab. – *Əngənəx'də xəmir qayrullar.*

ƏNGƏR (Qazax) – xəstəlik adı.

ƏNGƏRMƏK (Kürdəmir) – duyuyq düşmək. – *O elə təzəcə əngərib ki, yoxlama gəlir.*

ƏNGƏS (Mingəçevir) – b a x **əngəz**.
– *Əngəs yanında gördüm.*

ƏNGƏZ (Göyçay, Mingəçevir) – lap.
– *Əngəz bizim evin yanındadı olların idarası* (Mingəçevir).

ƏNGİ (Salyan) – b a x **əngən**. – *Əngi adam çox danışar, yorulmaz; – Fatma əngi adamdu.*

ƏNGİL (Cəlilabad) – köhnə, köhnəlmiş.
– *Məna o şalvarın əngilin verəydilər.*

ƏNGİLAVA (Dərbənd) – üzüm mürebəsi. – *Əngilava uladu, ağadayı lap yaxşı.*

ƏNGİLİK (Qax) – yabanı bitki adı. – *Başə sürtməğə yağ qayrırax, hona əngilik atırax.*

ƏNGİLKƏ I (Bakı, Kürdəmir, Sabirabad) – böyük qıf.

ƏNGİLKƏ II (Kürdəmir) – bidon. – *Ara-beynan on-on beş əngilkə süt aparmağə olar.*

ƏNGİRƏS (Oğuz) – əhəng və kirəcin qarışığından düzəldilən məhlul. – *Barı əngirəş-nən hörülür.*

ƏNGİŞTƏNƏ (Oğuz) – üzük.

ƏNGİZDƏMƏK (Kürdəmir) – döymək, əzişdirmək. – *Adil oğlun yaman əngizdədi.*

ƏNGÜLDÜGÜN (Bakı) – dolaşiq, duyün.
◊ **Əngüldüğün düşməg** – dolaşiq düşmək, duyün düşmək. – *Sap əngüldüğün düşüb.*

ƏNHAR I (Biləsuvar, Füzuli) – böyük.

ƏNHAR II (Cəlilabad) – çoxlu.

ƏNİX' (Bərdə, Çənbərək, Qarakilsə, Qazax, Meğri, Tovuz, Zəngilan) – b a x **ənik I**. – *Əniyi yerində bağla* (Bərdə); – *İtin əniyi it olar* (Qazax); – *Uşaxları qoyma əniyinin öynəsin* (Zəngilan); – *Qancığın altında iki ənix' var* (Çənbərək).

ƏNİK I (Beyləqan, Kürdəmir) – küçük, it balası. – *Axşamnar əniyi bağla* (Kürdəmir).

ƏNİK II (Ucar) – uzaq qohum. – *Bizim əniklərdən Ucarda da var.*

ƏNKƏ (Meğri) – valideyn, ata-ana. – *Bı Misa öz ənkəsinin qədrini nə bilir, mənimkin də bilsin.*

ƏNOV I (Culfa, Lənkəran) – dalaq xəstəliyi adı.

ƏNOV II (Lənkəran) – xarab olmuş sirkə.

ƏNÖ: (Bakı, Salyan, Yardımlı) – b a x **ənov I**. – *Yazığın ənö:i artıb, heç zad yiyəm-mir* (Bakı); – *Ənö: şirniyənən yaxşı olan şeydü* (Salyan). ◊ **Ənö: bağlamağ** (Bakı) – dalaq xəstəliyinə tutulmaq. – *Turşini az yi, ənö: bağlarsan!*

ƏHRƏMƏX' I (Qazax, Tovuz) – 1. kişnəmək (Qazax); 2. səs çıxarmaq (heyvanlarda) (Tovuz). – *Bu buğoyu görüv əhrədi.*

ƏHRƏSMƏX' (Daşkəsən) – kişnəmök. – *Atdar oqqərtə ye:if kin, əhrəşey.*

ƏNSƏ I (Qarakilsə) – boyun. – *Əli: ordan qoyuf basma, uşağın ənsəsi qurilər.*

ƏNSƏ II (Qazax) – arxa, dal. – *Üzə bir, ənsiyə iki danışer, kişi ha döyü, ikiüzdünün biridi.*

ƏHŞƏSMƏX' (Qazax) – tufan nəticəsində alt-üst olmaq, dağılmaq. – *Yağış elə yağər ki, dünyə əhşəşer.*

ƏNTƏR (Şəki) – sıyrıqlı. – *Əntəri işdə giyirəm.*

ƏNZİLƏMƏK (Zaqatala) – evi ənzili adlanan giləmeyvənin suyu ilə rəngləmək. – *Əvi ənziləmək lazımdı.*

ƏNZİLİ (Zaqatala) – yabanı giləmeyvə adı.

ƏPBƏX' I (Ağdam, Bolnisi, Çənbərək, Gədəbəy, Goranboy, Qarakilsə, Mingəçevir, Şəki, Tovuz, Yevlax) – bax **epbex'**. – *Birəz əpbəx' ver, pəndirənən ye:im (Ağdam); – Əp-bəyi vaxtında yigənə kin, quvvadan tüşməsin canın (Gədəbəy); – Biz yaxşı bir əpbəx' yapmışox (Şəki). ◊ Əpbəx' daşı (Naxçıvan) – üzərində yuxa yayılan taxta. – Qız əpbəx' daşın sındırıb.*

ƏPBƏX' II (Zəngilan) – aşığın hamar tərəfi. – *Aşı:n çökəx' tərəfinə cix' de:ilər, hammar tərəfinə əpbəx'.*

ƏPBƏX'DAŞI (Şərur) – gəcdən düzəldilən yuxayayan.

ƏPBƏX'YAPAN (Şərur) – təndirə lavaş yapmaq üçün alət.

ƏPBƏY (Oğuz, Şəki, Yardımlı) – bax **epbex'**. – *Ciyim əpbəy almağa getdi (Şəki). ◊ Əpbəy ağartısı (Oğuz) – çörək yavanlığı, süd məhsulları, ağartı. – Öydə əpbəy ağartısı olmasa, dolanmax çətin olur.*

ƏPBƏYAŞI (Hamamlı) – yağ, soğan və çörəkdən hazırlanan xörək adı. – *Təz bir əpbəyaşı düzət yə:x', ajınnan ölorüx'.*

ƏPPEG (Dərbənd) – bax **epbex'**. – *Qonşum hacbuğda əppegi istədi, yoxdi, mən arpa əppegi vərdim.*

□ **Əppeg heyva** (Dərbənd) – yumşaq heyva, heyvanın bir növü. – *Əppeg heyvanı yiğib uşağ.*

ƏPPƏK (Ağdaş, Göyçay, Kürdəmir) – bax **epbex'**. – *Bayaxdan əppək bişirirəm (Göyçay).*

ƏPPƏY (Culfa, Naxçıvan) – bax **epbex'**. **ƏPRİMƏX'** (Ordubad) – qocalmaq. – *Sən əprimisən, kimə lazımsan.*

ƏRAĞNANƏ (Lənkəran) – nanə cövhəri.

ƏRAV (Zəngilan) – çay puçalı. – *Əravı yıxala at ə:nə, təzə çay dəmlə.*

ƏRBEŞİX' (Tovuz) – meşəbəyi.

ƏRBƏŞİX' (Tovuz) – bax **ərbeşix'**. – *Ərbəşix' məşəni qoryurdu.*

ƏRDƏDƏVƏRDƏ (Bakı) – yöndəmsiz, kobud. – *Lap yekəlib ərdədəvərdə olub.*

Ə:RDƏX' (Qarakilsə, Oğuz) – bax **əydx'**. – *Nənəm ə:rdəx' pişirip, gedəx' bizə (Qarakilsə).*

Ə:RDƏK (Füzuli) – bax **əydx'**. – *Nənəm ə:rdək bişirif.*

ƏRDƏM I (İmişli, Naxçıvan) – hünər, bacarıq. – *İş ərdəm isseyir (İmişli). ◊ Ərdəmi gəlmək (İmişli) – hünəri çatmaq, bacarmaq. – Bi iş görməgə isdidə adamın ərdəmi gəlmir.*

ƏRDƏM II (Qax) – görkəm, boy-buxun. – *Habi boyu batmış, malca ərdəminnən heş utanmıyif.*

ƏRDƏMLİ (Ağdam, Culfa, Füzuli, Mingəçevir, Naxçıvan, Ordubad, Şamaxı, Ucar) – güclü, bacarıqlı, qüvvətli. – *Ərdəmlı kişidi o (Füzuli); – Qolxozun arabasına qoşulmuş at ərdəmlidi (Ordubad); – Mitəllimdi, Ələkbərdi ərdəmlidi (Culfa); – Bu yerlərdə ərdəmlı adam çox olub (Şamaxı).*

ƏRDƏMLU (Yardımlı) – bax **ərdəmlı**. – *Yaman ərdəmlu adamdu o, təyi tək götürəy.*

ƏRDƏMSİZ (İmişli, Naxçıvan, Şərur) – zəif, gücsüz, bacarıqsız. – *Bizim biriqadirin atı ərdəmsizdi (Naxçıvan); – Ərdəmsiz adam deyər: biyişi görmək olmaz (İmişli).*

ƏRDO: I (Sabirabad) – yöndəmsiz, qorxunc.

ƏRDO: II (Quba, Kürdəmir) – yarma. – *Qoyunnara ərdo: çəkib verrik (Kürdəmir).*

ƏRDO: III (Kürdəmir) – ərə getmək vaxtı çatmış, yetişmiş. – *Ərdo: qızdı, ərə getmir.*

ƏRDO: IV (Kürdəmir) – iri doğranmış odun parçası. – *Bı ərdo:lari qışda təndirə qaleycam.*

ƏRDOV (Qax, Zaqatala) – başqasını qorxutmaq üçün xəyali varlıq, qulyabanı.

ƏREYİ (Bakı) – başdansaovdu. – *Əreyi iş görməg sənün peşəndü elə.*

ƏRƏ (Lənkəran, Lerik, Yardımlı, Masallı) – mişar.

ƏRƏC (Qax) – pul.

ƏRƏÇİ: ƏRƏÇİ QUŞU (Cənubi Azərbaycan) – ov etmək üçün istifadə olunan yırtıcı quş. – *Ərəçi quşu çox iti uçar.*

ƏRƏQƏC (Bakı) – erkən, fərəş. – *Qumsal yerdə məhsili hələ gərəg ərəqəc əkəsən.*

Ə:RƏMÇƏ (Göyçay) – bax **əyrəmçə**.

ƏRƏMƏ (Şəmkir) – həddindən artıq kölmə.

ƏRƏMİG (İmişli, Yardımlı, Salyan) – doğmayan, qısır. – *Bi ərəmiğ gomişim var, üç ildi məndədi, doğmur; – Bi gəlin ərəmiğdi, uşağı olmur* (Salyan).

ƏRƏMİX' (Borçalı, Cəbrayıl, İmişli, Qazax, Qarakilsə, Mingəçevir, Şəki, Tovuz, Zəngilan) – bax **ərmig**. – *Fatma ərəmix' arvadı* (Qazax); – *Bi gamış ərəmix' çıxdı* (Zəngilan); – *Bu ərəmix' camış kimindi?* (Tovuz); – *Camış ərəmix' çıxanda qoşullar unı arabiyə* (Şəki).

ƏRƏMİX'LƏMƏX' (Qazax) – doğmaq qabiliyyətini itirmək. – *Bu inəx' doğmor, üç ildi ərəmix' leyif.*

ƏRƏMŞİMƏG (Salyan) – həvəslənmək. – *Həyasız adama üz versən, day da ərəmişiyər.*

Ə:RƏNGAH (Ucar) – əgər. – *Xamıra bax, ə:rəngah köpəşiyirsə, kündələ; – Ə:rəngah yağış yağmasa, bü:n yüz kilo pambix yığaram.*

ƏRƏNTƏ (Salyan) – himayə, öhdə. – *Elə bil buları ərəntiyə götürmüşəm.*

ƏRƏNTİ (Qazax) – uzun müddət.

ƏRƏSƏT I (Ağdam, Cəbrayıl, Gəncə, Kürdəmir, Zəngilan) – daha çox, xeyli. – *Buyıl ərəsət üzüm var* (Ağdam); – *Kəçən il ərəsət meyvə vardı, biyil yoxdu* (Zəngilan); – *Bu gün ərəsət iş gördüm* (Kürdəmir); – *Biyil ərəsət buğda var* (Cəbrayıl).

ƏRƏSƏT II (Salyan) – qiyamət, qalmaqal. – *Ay qız, bacu:n paltarrarına dəgmə, gələr görə, ərəsət qopar.*

ƏRƏSMƏX' (Mingəçevir) – tamahlanmaq, meyl etmək. – *Uşax süfrəyə ərəşir.*

ƏRƏVAŞDƏMEG (Bakı) – seyrəltmək. – *Ağacdər qəblə getirib, sən hindi başdi:rsən ərəvaşdəmegə.*

ƏRƏVƏNDƏ (Tərtər) – bir yerdə daimi yaşamağa qərar tutmayan. – *Ərəvəndə adamın yeri-yurdu olmaz.*

ƏRƏVUC (Qax) – soxulcan. – *Suyun yanında çox olar ərəvuc.*

ƏRƏYİ (Bakı) – müvəqqəti. ◊ **Ərəyi eləməg** – müvəqqəti almaq.

ƏRƏZƏN I (Ordubad) – gec. – *Bi il pambix ərəzən əkilib.* ◊ **Ərəzən düşmək** (Şahbuz) – vaxtından gec yetişmək. – *Pambix ərəzən düşdü; – Bi il tut ərəzən düşdü.*

ƏRƏZƏN II (Culfa) – sonbeşik, axırınçı övlad. – *Ərəzən oğlum qurux yaşındadı.*

ƏRƏZƏN III (Culfa) – vaxtından əvvəl, yarımçıq doğulmuş quzu.

ƏRGƏN (Ağdam, Bərdə, Cəbrayıl, Daşkəsən, Kəlbəcər, Qarakilsə, Salyan, Zəngilan) – bax **əryən**. – *Bəhman ərgən oğlandı* (Bərdə); – *Əli illaf ərgən oluf* (Zəngilan); – *Oğlum ərgəndi, hələ evlənməyif* (Daşkəsən); – *Birdə oqqadər ərgən oğlannar var ki!* (Salyan); – *Ərgən qızdar kəntdə çoxdu* (Qarakilsə).

ƏRXƏC (Qax, Yardımlı) – bax **arxac**. – *Qoyun hini ərxəcə yığılmalı hələtdi* (Qax).

ƏRXƏNƏ (Qax) – pendiri saxlamaq üçün hazırlanmış su.

ƏRİK (Dərbənd, Quba) – cır alça.

□ **Ərikini əzmək** (Salyan) – naz etmək, nazlanmaq. – *Leyla ərikini əzə-əzə elə dantırdı ki, adamın zəhləsin töküdü.*

ƏRİKQUŞU (Ordubad) – mayböcəyi.

ƏRİNCƏG (Yardımlı) – bax **əringəc**. – *Ərincəg olma, dur işüy işdə.*

ƏRİNCƏYLİG (Salyan, Yardımlı) – tənbellik. – *Ədə, ərincəglik eləmə, dur get işüə* (Salyan).

ƏRİNCƏX' (Ağdam, Gədəbəy, Göyçay, Mingəçevir, Ucar) – bax **əringəc**. – *Ərincəyin biridi o, iş-zad görmür* (Ağdam); – *Ürəyivə güllə dəysin ərincəx'* (Göyçay).

ƏRİNGƏC (Füzuli, İmişli, Kürdəmir, Salyan) – tənbel. – *Yap əringəc adamsan sən, buyişi nəyşə qutarmırsan?* (İmişli); – *Qulı əringəc adamdu* (Salyan); – *Bi İmran yaman əringəc adamdı* (Füzuli).

ƏRİNİX'LƏMMƏX' (Mingəçevir) – ərimək, əriməyə başlamaq. – *Yağ ərinix'ləniif.*

ƏRİŞDƏLİ (Qazax, Tovuz) – əriştə ilə hazırlanan xörək növü. – *Ərişdəli də xörəx'di, ərişdəli diyyüdən, bir də ətdən hazırlaner* (Qazax).

ƏRİŞDƏMƏG (Şamaxı) – təmizləmək.
ƏRİŞMƏX' (Qazax) – namusuna təcavüz etmək.
ƏRİTDƏMƏG (Yardımlı) – təmizləmək. – *Sudan zığ iyisi gələndə buləği aritdeydüg.*
ƏRKAN: **ƏRKAN KƏSMƏX'** (Meğri) – döymək, incitmək. – *Prisdav bizə karrıca arkan kəsdi.*
ƏRKANSIZ (Beyləqan) – insafsız, rəhm-siz. – *Sən laf arkansızın birisən.*
ƏRQOLİ (Ordubad) – arğalı, vəhşi qoç.
ƏRMAN: **ƏRMAN ÇƏX'MƏX'** (Meğri) – inkişaf etmək, böyümək.
ƏROV I (Qarakilsə, Naxçıvan) – paltar yuyulduqdan sonra qalan çirklə sabunlu su. – *Birdən ərov töküblər, gedip o tingliyi qurudub* (Qarakilsə).
ƏROV II (Qazax) – uzağı görməyən.
ƏROY (Ağdam, Bərdə, Gədəbəy, Kürdəmir, Şuşa) – bax **ərov I**. – *Əroyu ağaş divinə toxmə ziyandı* (Gədəbəy); – *Bu suyu da tox' əroyun üstə, apar at* (Şuşa). ◊ **Əroyun almax** (Ağdam, Kürdəmir, Şuşa) – paltarı suya çəkmək. – *Qoy birki paltar var əlimdə, əroyun alım, indi gəlirəm* (Ağdam); – *Paltarın əroyun al* (Kürdəmir).
ƏRP (Kürdəmir, Salyan, Yardımlı) – kəf. – *Yarma:n üstə çıxan ərpini al* (Kürdəmir).
ƏRPİMƏX' (Çənbərək) – çürümək, çürüyüb tökülmək. – *Dananın leşi ərpıyif.*
Ə:RRİ (İmişli) – xəstə, arıq (qoyun). – *Üş-dört ə:rrı qoyunumuz var burda.*
ƏRRİX' (Kəlbəcər) – evlənmək vaxtı çatmış, ər olmaq vaxtı çatmış.
ƏRSİNBOĞAZ (Ordubad) – quş adı. – *Ərsinboğazın əti yeməli dəyil, zərərri haşaratı, ilanı ye:ir o.*
ƏRSİN (Basarkeçər, Ordubad, Şəki, Tovuz) – ərsin. – *Tıyanın divini ərsinnən qart-diyif təmizdədilər* (Şəki).
ƏRSİNNƏMƏX'I (Tovuz) – qaçmaq. – *Burdan elə ərsinnərsən ki, gözüm səni yörməz.*
ƏRSİNNƏMƏX' II (Qarakilsə) – boş-boş gəzmək, avaralanmaq. – *Sə:rdən axşama teyin küçələri ərsinnıyir.*
ƏRVAZ (Quba) – iməcilik, kollektiv kəmə.
ƏRYƏL (Gədəbəy) – kotana qoşulan birinci cüt öküz.

ƏRYƏN (Çənbərək, Gədəbəy, Qazax, Şəki, Tovuz) – 1. evlənmək və ya ərə getmək vaxtı çatmış (Çənbərək, Tovuz); 2. subay (Gədəbəy, Qazax, Şəki). – *Hələ də əryəndi bizim bəji oğlu* (Gədəbəy); – *Əryən oğlan əryən qızdan həyalı olur* (Qazax); – *Üş dənə əryən oğlu var Fatmanın* (Şəki).

ƏRKƏRİ (Bakı) – tez yetişən üzüm növü.

ƏSADAYİ (Mingəçevir, Oğuz) – un, yağ və şəkərdən hazırlanan quymağa bənzər xörək adı. – *Əsadayı yaxşı yıməx'di, xəsdə halsız olanda onu yaxşı yiyir* (Oğuz).

ƏSDƏMİ (Qax) – ərsin. – *Əsdəminən xamur doğrıyix.*

ƏSƏRRƏMMƏX' (Xocavənd) – gicəlmək.

ƏSGƏRANİ (Culfa) – üzüm növünün adı.

ƏSİ (Qax) – düşmənlər.

ƏSİX'MƏX' (Gədəbəy) – dirçəlmək, ətəqana gəlmək. – *Strahayün aldığımız quzu əsıx'mə:if hələ, gözədə-qulaxdo:lun bir müddət.*

ƏSİLƏĞAC (Çənbərək) – uşaq oyunu adı. – *Büyünnəri əsılağac oynadıx axşamatana.*

ƏSİN (Şərir) – külək, meh. – *Bi əz də əsın əssəydi munu (taxılı) savurup qutarardım.*

ƏSKEŞ (Bakı) – arabının qolu.

ƏSMAN (Salyan, Yardımlı) – göy, səma. ◊ **Əsmana çəkməg** – ağırtmaq, əziyyət vermək. – *Dişimin ağırsı bı gecə məi əsmana çəkdi* (Salyan).

ƏSMƏŞAL (Bakı) – yun parça adı.

ƏSNAF (Zəngilan) – otaq. – *Özünə yaman əsnaflar tikdirib.*

ƏSNƏX' (Meğri, Zəngilan) – axmaq, ağılsız. – *Hilal əsnəx' kişidi* (Zəngilan); – *Şükürün gədəsi Salman elə xıcca vaxdınnan əsnəx' gədeydi* (Meğri).

ƏSRƏG I (İmişli) – qızıqışmış, coşmuş (dəvə). – *Əsrəg dəvə adama gələr;* – *Əsrəg dəvə qolun üzdü.*

ƏSRƏG II (İmişli) – qızıqışmış dəvənin ağzına vurulan buruntaq. – *Əsrəgi vurullar dəviyə, adamı yaralamasın.*

ƏSRƏGLƏMƏG (İmişli) – qızmış, coşmuş dəvəyə buruntaq vurmaq.

ƏSRİG (İmişli) – bax **əsrəg I**. – *Əsrig dəvə qorxulu olur.*

ƏSRİX' (Qazax) – ucaboylu, əndamlı qadın.

ƏSRÜX' (Qazax) – sərxoş.

ƏSSAH (Ağbaba) – dəqiq, səhih. – *Mən dünənki kimi əssah bilirəm.*

ƏŞANEX' (Meğri) – dinc durmayan, sakitlik bilməyən. – *Bu vəzirin bir əşanex' arvadı uley.*

ƏŞGƏNƏ I (Bolnisi) – üskük.

ƏŞGƏNƏ II (Oğuz) – üzük.

Ə:ŞİG (Salyan) – məsləhət. – *İş görəndə gərəg özünənən bö:ğə ə:şig eliyəsən.*

ƏŞMƏNGİ I (Zaqatala) – yaltaq.

ƏŞMƏNGİ II (Qax) – görməmiş.

ƏŞMƏNGİ III (Qax) – qanmaz. – *Diyəni qanası doqul (deyil), əsmənginin biridi.*

ƏŞÜŞ (Cəlilabad, Yardımlı) – təşviş, narahatlıq. ◊ **Əşüşə olmağ** – təşvişə düşmək. – *Siftə camahatin hamisi əşüşdə oldi* (Cəlilabad).

ƏTƏHRİ (Quba) – uşaq xəstəliyi adı.

ƏTCƏ (Mərəzə, Mingəçevir) – yumurtdan təzə çıxmış, hələ tüklənməmiş quş balası. – *Sərçənin balası hələ ətcədi* (Mərəzə).

ƏTƏBƏRƏ (Bakı) – yaşına uyğun danışmayan, böyük-böyük danışan. – *Bu uşağ çox ətəbərdü.*

ƏTDİX' I (Zəngibasar) – ağır tərpnənən, iş bacarmayan. – *Onnan heş zad gözdamə, ət-din biridi.*

ƏTDİX' II (Cəbrayıl) – ət hazırlığı üçün verilən heyvan. – *Böyün irayona ətdix' aparacıyx.*

ƏTƏRƏT (Meğri) – nişanə. – *Ət aldım, yağ ətərəti yox idi.*

ƏTƏX' (Borçalı) – qadın paltarı adı. – *Səhnə özünə bir ətəx' tix'di.*

ƏTƏX'LI (Füzuli) – böyük quyruqlu qoyun. – *Yağı quyruğuna yığan qoyuna ətəx'li de:ərix'.*

ƏTƏX'LIŞ' I (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Füzuli, Şuşa, Tərtər) – b a x **ətəylik**. – *Qədimdə arvaıdar taxırdılar ətəx'liyi* (Ağdam); – *Mənim bir bilərziyimi, bir də ətəx'liyimi dandı, vermədi o* (Şuşa).

ƏTƏX'LIŞ' II (Tovuz) – döşlük, önlük.

ƏTƏLAĞ (Böyük Qarakilsə) – tənəbl.

ƏTƏYLİG (İmişli) – qadın bəzəyi. – *Gön-nəğin ətəyində ətəylik olardı gümüşdən.*

ƏTXƏRCİ (Şəhur) – üzüm növü. – *Ətxər-ci:n gilələri aralı olur, toxpərcinki sıx.*

ƏTMƏ (Sabirabad, Salyan) – aciz.

ƏTMƏX' I (Çənbərək) – görünmək. – *Da-daşın niyə ətmirdi bir həfdədi.*

ƏTMƏX' II (Cəbrayıl, Füzuli) – 1. cavab qaytarmaq; 2. deyinnmək.

ƏTMƏX' III (Çənbərək) – atmaq, qalxıb-düşmək. – *Çəpanı qoruxçu oxartana vuruf kun, indi boşu atır.*

ƏTMƏL (Kürdəmir, Saatlı) – b a x **ətmə**.

ƏTMƏLLİG (Kürdəmir) – acizlik, əfəllik. – *Ətməliyinnən heç bir iş görmür.*

ƏTMƏNİ (Salyan) – b a x **ətmə**. – *Qur-banəli ətməni uşağdı.*

ƏTMƏTƏN (Şəmkir) – ətli-canlı, kök, tosqun. – *Ətmətən adam boş olur, yol yeriyəmmir.*

ƏTOTU (Ağdam, Ağdərə, Xocavənd, Şuşa) – nanə qoxulu, yeməli yabani bitki adı. – *Ətotunu bozbaşə tökürrux'* (Şuşa). ◊ **Ətpal-çığı** (Cəlilabad) – sarı, gilli torpaq. – *Canuy-cın, topacan gedir çarx, ətpalçığıdı.*

ƏTSİMƏG (Cəlilabad) – könlü ət istəmək. – *Nə bildüz biz ətsimisişü, ət gətdüz.*

ƏTTƏBALA (Kürdəmir) – çılpaq, lüt. – *Bı əttəbala uşaxlara ləlbəydə çay ver.*

ƏTÜZÜM (Xocavənd) – üzüm növünün adı.

ƏVAZİMAX (Qax) – b a x **avazımağ**.

ƏVÇİ (Hamamlı) – arvad işinə qarışan kişi.

ƏVDİMƏX' I (Cəbrayıl, Qarakilsə, Meğri, Zəngilan) – b a x **evdirməx'**. – *Bacı, yerə tökülən bığdanı bir-bir əvdi; – Niyə buni in-diya kimin əvdiyib qurtarmamısən?* (Meğri); – *Yerə tökülən buğdaların hamısın əvdi töx'bura* (Cəbrayıl); – *Toyuxlar bir-bir əvdiyil-lər* (Qarakilsə).

ƏVDİMƏX' II (Çənbərək) – yemək. – *İki xamralı əvdidi Parax Mühər.*

ƏVDİMƏK (Biləsuvar) – b a x **evdirməx'**.

ƏVƏ (Borçalı, Kürdəmir) – şiş. – *Mahmı-dın çiyində əvə var* (Borçalı); – *Həmidin boğazınnən əvə çıxıb* (Kürdəmir).

ƏVƏÇİ (Başkeçid, Borçalı) – b a x **əbəçi**. – *Mə:m əvəçim Fatma xaladı* (Borçalı).

ƏVƏDƏMƏX' (İmişli) – b a x **əbədımək I**. – *Beyjə arıx danamiz əvədəmişdi, gedif dur-guzdux.* ◊ **Əvədəyə düşmək** (Qarakilsə, İmişli) – yıxılıb arxası üstə qalmaq. – *Sarı inək axşam əvədəyə düşmişdü* (Qarakilsə); – *Heyvan əvədiyə düşüb* (İmişli).

ƏVƏDİMƏG (Yardımlı) – b a x **əbədi-mək II**.

ƏVƏLƏN-GƏVƏLƏN: ƏVƏLƏN-GƏVƏLƏN DANİŞMAĞ (Salyan, Yardımlı) – boş-boşuna danışmaq, yersiz danışmaq. – *İsmayıl həməşəni məclisdə əvələn-gəvələn danışır* (Salyan).

ƏVƏN: ƏVƏN YERİ (Tovuz) – bir adamın çox gedib-gəldiyi yer.

ƏVƏNÇİ (Qazax, Tovuz) – b a x **əbəci**. – *Əvənçi uşağı tutor, boylum, kövəyin kəser* (Qazax).

ƏVƏNDƏ (Cəbrayıl, Tərtər) – arabanın qolunu boyunduruqla birləşdirən qayıq. – *Əvəndə boyunduruğa keçirilir* (Cəbrayıl).

ƏVƏNDƏNƏ (Biləsuvar, Kürdəmir) – b a x **əvəndə**. – *Əvəndəni çıxart, ulağ bir az dincəlsin* (Biləsuvar).

ƏVƏNKÖMƏNCİ (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Şuşa, Tərtər) – b a x **əvənkövənci**. – *Əvənkövəncini yığıf kətə pişiririx', bomba pişiririx'* (Ağdam).

ƏVƏNKÖVƏNCİ (Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – yeyilən yabani bitki adı. – *Bu yazbaşı heç əvənkövənci pişirməmişim uşaxlara* (Gədəbəy); – *Əvənkövəncinən sıxma pişirif ye:rix'* (Tovuz).

ƏVƏRƏ I (Qax) – qışqırıq, səs-küy. – *Əvərə bizdən eşsiy olmaz*.

ƏVƏRƏ II (Culfa) – birillik camış.

ƏVGƏLƏMƏG I (Biləsuvar) – ovmaq, masaj etmək. – *Boynumu bir az əvgələ, yaman ağrıyır*.

ƏVGƏLƏMƏG II (Biləsuvar) – yüngülvari yumaq. – *Mənim o köynəyimi əvgələ*.

ƏVGƏNDƏ: ƏVGƏNDƏ DOLANMAX (Qafan, Qarakilsə) – avara, işsiz, boş-boşuna gəzmək, dolanmaq. – *Orda-birdə əvgəndə dolanurdum* (Qarakilsə).

ƏVLƏD (Cəlilabad, Yardımlı, İmişli) – qohum. – *Yavərənən əvlədik; – Onın nənəsi sizə əvləd oley dənə* (Cəlilabad).

ƏVNƏ I (Cəlilabad, Füzuli, Zəngilan) – dəfə. – *Qurdu gündə üç əvnə yarpaxlerix* (Zəngilan); – *Bir əvnə yedim* (Füzuli); – *Hər əvnədə yetdi adamın xörəyin ye:ir* (Cəlilabad).

ƏVNƏ II (Cəlilabad, Füzuli) – nahar fasiləsi, tənəffüs. – *Qolxozçılar əvniyə gəliblər*

(Cəlilabad). **Əvniyə çıxmaq** (Füzuli) – nahar fasiləsinə çıxmaq. – *Cama:t əvniyə çıxır, bu hələ indi gəlir işə*.

ƏVNƏZ (İmişli) – zəif.

ƏVNƏZLƏMƏK (İmişli) – zəifləmək. – *Uşax yaman əvnəzliyib*.

ƏYAĞƏLTİ I (Salyan) – kandar. – *Əsgini əyağəltiyə salallar əyağ silməgə*.

ƏYAĞƏLTİ II (Salyan) – balaca kətəl. – *Əyağəltini gət oturum*.

ƏYAĞƏLİĞ (Biləsuvar, Sabirabad) – pilləkən.

ƏYAX (Ağdam, Şuşa, Zəngilan) – dəfə. – *Üç əyax da gətirsən qutarar* (Ağdam); – *Böyün neçə əyax dərz gətirdi:z* (Zəngilan); – *İki əyax getdim, ta gedəmmədim, yaman yorulmuşdum* (Şuşa).

ƏYAXÇI (Qazax) – idarə xidmətçisi, kuryer. – *İdarada əyaxçı olar; – Əyaxçını gön-dərer ki, gedif onu ça:rsın*.

ƏYAXLI (Qazax, Şuşa) – b a x **ayaxlı**. – *Əyaxlı olmasa, yuxanı yaymağ olmaz* (Şuşa).

ƏYAXLIX (Borçalı) – kandar, astana. – *Əyaxlıxda durma, keç uxarı*.

ƏYALĞA-ŞƏYALĞA (Şuşa) – ləqəb. – *Uşağa əyalğa-şəyalğa qoyma!*

ƏYAZIMAX (Qazax) – b a x **ayazımax**. – *Çoxuydu xəsdənin dünən isdiliyi, böyün bir az əyazıyif*.

ƏYBƏ (Cəlilabad) – sarımsaq dadı və qoxusu verən yabani bitki.

ƏYDƏX' (Borçalı, Hamamlı, Qazax) – südlə yoğurulmuş xəmərdən bişirilən şirin yemək növü. – *Xamırı südnən yağrellər, yağda pişirellər, olor əydəx'* (Borçalı); – *Əydəx' hər bayramda pişirilir, yaxşı daddı şeydi* (Hamamlı).

ƏYDİ (Çənberək, Hamamlı, Qazax, Tovuz) – taxa qaşiq, çömçə və s. hazırlamaq üçün kəsici dəmir alət. – *Əydi çömçə qayıran həyata de:rix'* (Qazax); – *Qaşığın için əydiyənx çıxardıllar* (Çənberək); – *Əydiyi ver maña, bir-iki qaşix qayrajam* (Hamamlı).

ƏYƏ (Ordubad) – yiyə, sahib. – *Kələmin əyəsi gedib; – Bunun əyəsi kimidi?*

ƏYLİŞMƏX' (Qarakilsə) – arası dəymək. – *Onnan əylişmişəm, qıyamata kimi düzəl-mənəm*.

ƏYİNDİRİX' (Yevlax) – köynəyin kürək tərəfinə möhkəmlik üçün tikilən əlavə parça. – *Könə: əyindirix' qoyanda dağılmaz.*

ƏYİRDƏX' (Borçalı, Cəbrayıl, Cəlilabad, Gədəbəy, Göyçay, Xocavənd, Naxçıvan, Şərur, Şuşa, Zəngilan) – b a x **əydx'**. – *Əyirdəx' də pis döy, axız götümə:* (Gədəbəy); – *Xalam əyirdəx' pişirəf, gedəx', yeəx'* (Borçalı); – *Əyirdəyi yağda yaxşı qızart gəti* (Cəbrayıl).

ƏYİRTMƏX' (Cəbrayıl, Qarakilsə, Zəngilan) – vurmaq. – *Ağajnan birin itə nətə:r əyirt-disə, zingildiyə-zingildiyə qaşdı* (Zəngilan).

ƏYİŞ (Ağbaba, Basarkeçər, Çənbək) – ərşin. – *Əyişi maña ver, çörə:i təndirdən çıxardım* (Basarkeçər); – *Tavaxdakı xamrı əyişənən qazıyırax* (Çənbək).

ƏYİŞDƏNƏ (Oğuz) – üskük. – *Əyişdənəni barmağa taxıb partal tikillər.*

ƏYİŞDİRMƏX' (Oğuz) – isti suyu soyutmaq və ya soyuq suyu qızdırmaq. – *Hə, bu çayı əyişdir.*

ƏYİŞ-ÜYÜŞ (Çənbək) – əyri-üyrü. – *Kərəntiyi daşa döyməxdən ağzi əyiş-üyüş oluf.*

ƏYKƏMLİ (Cəbrayıl) – meyilli.

ƏYLƏMAX (Balakən) – dayandırmaq, saxlamaq. – *Əylə, mən də minim.*

ƏYLƏMƏX' (Cəbrayıl, Gəncə, Qazax, Şəmkir, Şərur, Tovuz) – b a x **əyləmax**. – *Avtonu əylə, mən gəlim çatım* (Şərur); – *Töz öküzü əylədi* (Tovuz); – *Arabanı əylə* (Şəmkir).

ƏYMƏ I (Ağcabədi) – dəstə, qol (dər-yazda). – *Ə:, dəryayamızın əyməsi sınıf.*

ƏYMƏ II (Mingəçevir) – beşikdəki qövs şəkilli əyri ağac hissə. – *Əymənin üstə nəzix' şey sahıllar ki, uşağa milçək dəyməsin.*

ƏYNƏŞ (Goranboy) – azmaq.

ƏYNİMAX (Culfa) – 1. b a x **əynimax I**; 2. b a x **əynimağ**. – *Mövə su veririx ki, əynisin.*

ƏYRƏMÇƏ I (Füzuli, Yardımlı, Göyçay, İsmayilli, Kürdəmir, Salyan) – ensiz qaşlı üzük. – *Hindi də əyrəmçə sahıllar* (Salyan); – *Bir əyrəmçəm vardı, verdim qızıma, o da itirib* (Göyçay).

ƏYRƏMÇƏ II (Kürdəmir, Şəki, Tovuz, Ucar) – çirkin, xoşagəlməz. – *Bizim hesapdar bir əyrəmçə oğlandı* (Kürdəmir); – *Bi*

əyrəmçə:n birini altf qo:itdi öyə, heç adama da oxşamur (Şəki).

ƏYRİ I (Ağdərə, Xocavənd, Tərtər) – əyri qısa boru, dirşək. – *Durbanın başına bir əyri keçirif döndəyillər* (Ağdərə).

ƏYRİ II (Oğuz) – b a x **əydi**.

ƏYRİQULAĞ (Cəlilabad) – əqrəbin bir növü. – *Ağrəb zəhəri oley, ancəğ əyriqulağ da ağrəbdi, özi də yap zəhəri oley, adami vırandə öldürey.*

ƏYRİMÇƏ (Şərur) – çirkin; əyri. – *Elə əyrimçə qışdarıva yaraşır.*

ƏYRİŞMƏX' (Qax) – yaltaqlanmaq.

ƏYYAR (Basarkeçər) – bilikli. – *Babayi əmir ən bö:üx' əyyardı.*

ƏZA-CƏZA (Salyan, Yardımlı) – cəza, qulaqburması. – *Uşəğə əza-cəza ver, özün düz aparsün* (Yardımlı).

ƏZƏ-CƏZƏ (Salyan) – əzab-əziyyət, zülm. – *Elə axlım kəsənnən əzə-cəzə çəkmişəm.*

ƏZFNAN: ƏZFANA GƏTİMƏX' (Füzuli) – məhv olmaq. – *Yaxız əzfana getdi naxaxca yerə.*

ƏZGƏN (Xanlar) – b a x **əzyən**.

ƏZİK (Kəlbəcər) – suvaşqanlığı az olan un. – *Unumuz çox əzikdi.*

ƏZİNƏK (Ağdaş) – naz etmək.

ƏZMAN (Xocavənd) – beşillik qoyun.

ƏZMƏ (Basarkeçər, Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – bülöv daşı, xart daşı. – *Ay qağa, qadan alım, əzməni ver, kərəntini itiləyim* (Basarkeçər); – *Əzməyə çəkərix', pıçağın ağzi itilənər* (Qazax).

ƏZRAĞ (Cəlilabad) – zülmkar. – *Bir adamın kin adama rəhmi gəlməyəndə əzrağ oley.*

ƏZVAY I (Ağdam, Bakı, Gəncə, Göyçay, Kürdəmir) – 1. aciz, iş bacarmayan; 2. tən-bəl.

ƏZVAY II (Bakı, Kürdəmir, Salyan) – acı-dil. – *Bizim bu Ağavərdi çox əzvaydu* (Bakı).

ƏZVAYIŞ (Cəbrayıl, Salyan, Füzuli, Məgri) – vəziyyət. – *Gedəcəm əzvayışnan tanış olacem, sora yazacem sizə* (Məgri); – *Oraların əzvayışı nejdə?* (Füzuli).

ƏZYƏN (Ağdam) – yabanı, tikanlı bitki növü.

ƏZZAVARA (Bakı, Salyan) – aciz. – *Mə:m əzzavara adamnan acığım gəlir* (Bakı).

ƏZZƏLƏMƏK (İmişli) – tapdalamaq, əzis-dirmək. – *Aldı əyağının altına munu əzzələdi.*

Ff

FAHMA (Salyan) – minnət, danlaq. – *Mən heç dədəmnən fahma götürməmişəm.*

FAHMALAMMAĞ (Salyan) – utanmaq, həya etmək. – *Nişanı qız qaynatasının, qaynənəsinnən fahmalanar.*

FAHMALI (Salyan) – 1. minnətli. – *Baş-qasının fahmalı surfasının başında oturmağ-dansa, öz halal çörəgi;* 2. utancaq, həyalı. – *Fahmalı canına canım qurban, ay bala.*

FAXRA (Sabirabad) – 1. bilikli, savadlı; 2. ağıllı.

FAKİN (Lənkəran) – müxtəlif əşya qoymaq üçün evin arxa hissəsində ona bitişik tikilən otaq, daxma.

FALAQQA (Salyan) – cəftə. – *Ya cəfdə, ya falaqqə ikisi də bi şeydi.*

FALAY (Oğuz) – aciz, əlindən iş gölməyən, bacarıqsız. – *Sən nə falay adamsan.*

FALDA (Şəki) – nişastadan hazırlanmış horra. – *Faldanı öskürən adam içər.*

FAL: FAL ÇIXARTMAĞ (Bakı) – qovun və ya qarpızdan nümunə üçün dilim kəsmək. – *Qarpızdan bir fal çağart, görəg necədi?*

FAQQI (Çənbərək, Karvansaray, Qazax) – bic, hiyləgər, fırldaqçı. – *Fatma çox faqqı arvatdı (Qazax); – Əyri Səmət çox faqqı adamdı (Çənbərək); – Bu faqqı gədə hardan iras gəldi ma: (Karvansaray).*

FAQQILIX (Qazax, Ordubad) – hiyləgərlik, biclik. – *Faqqılığ eler, ona inanma (Qazax); – Ay qız, özü: nə üçün faqqılığa qoyursan (Ordubad).*

FALIĞ (Qax) – çolaq. – *Falığ adam kimi elinə ne alsə, salıp sındırıy.*

FARAĞATDAMAX (Mingəçevir, Şəki) – rahatlamaq. – *Malları farağatdı: f sora ge.rux işimizə (Şəki).*

FARAŞDAMMAX (Qazax, Şəmkir) – böyümək, iriləşmək. – *Altı ay buzoy de:rix', faraşdananda dana de:rix' (Qazax); – Buzov ta: faraşdanıf, bü:nə-sava: otuxar (Şəmkir).*

FARX (Meğri) – qadının başında tüklərin sağa və sola ayrıldığı yer, tağ. – *Səkinanın farxı gör nə qəşex'di, bibisi!*

FARIĞ (Şamaxı) – tağ (saçda).

FARIŞ (Salyan) – səhəng. – *Süzün farıxu:z bizzədi.*

FARMAC (Şərur) – məfrəş. – *Farmacı yunnən toxuyullar, arasına da yorğan-döşək yığıllar.*

FARMATOR (Şəki) – ovulmuş quru tütün.

FARŞ (Qafan, Quba, Masallı, Sabirabad) – suqabı, güyüm. – *Farşı al git su duldur, gütür (Quba).*

FASIX (Çənbərək, Karvansaray) – hiyləgər. – *Ə:r düzünü xavar alırsansa, Noyruzdan fasix adam yoxdu bu kətdə (Karvansaray).*

FASİN (İmişli) – suyan qabağını kəsmək üçün bağlanıb hazırlanan budaq, qamış və s. – *Əyə, faşın atun, su dayansun.*

FARTIĞ (Salyan) – 1. önlük. – *İş görəndə fartığı gey, üssün-başın təmiz qalsın;* 2. pambıq yığmaq üçün belə bağlanan torba. – *İki fartığı da pammığı töksön xaral dolacağı.*

FATMA (Mingəçevir) – şanapipik.

□ **Fatma nənənin hanası** (Culfa) – qövsi-qüzeh.

FATMAQUŞU (Gəncə) – şanapipik.

FAYIĞ (Bakı) – tay, bərabər. – *Qapımıza gələnlə bizə fayığ adamdu, vəriceyəm qızı.*

FAYIŞDIX (Cəbrayıl) – asudəlik, sakitlik. – *Get, fayışdıxdə gələrsən.*

FELBAR (Bakı, Lerik, Şərur) – 1. çoxbilmiş; 2. hiyləgər.

FELLƏNMİŞ (Şəki) – çoxbilmiş. – *Yaman fellənmiş adamsan.*

FELMAN I (Ağcabədi) – çoxbilmiş.

FELMAN II (Tovuz) – aravuran, araqarışdıran arvad.

FEYSƏL VERMƏX' (Meğri) – yardım etmək. – *Sən elə bicəkdə feysəl ver, bu sa:t daşdarın hammısın aşirecem.*

FƏFƏ (Borçalı, Goranboy) – 1. bacarıqsız, küt, aciz; 2. sadələhv. – *Hər sözə allanan adama fəfə deyillər (Borçalı).*

FƏFİ (Qazax) – b a x **fəfə**.

FƏFİX' (Başkeçid, Daşkəsən, Gədəbəy, Tovuz) – b a x **fəfə**. – *Nə fəfix' adamsın, sağa bir iş təşirdim onu da eləmədiñ (Daşkəsən); – Ə:, sən nə fəfiy adamsan (Başkeçid); – Fəfiyin biri fəfix', niyə boynunna basıf sinəsinə çöx'mörsən; – Fəfiy uşaxdan nə umoyusun sən də (Gədəbəy).*

FƏHƏM (Meğri) – yaddaş, hafizə, ağıl.
– *Çubanda ulan fəhəm heş kimdə ulmaz.*

FƏHƏMSÜZ (Quba) – yaddaşsız, hafizəsiz. – *Bunun kimi mən fəhəmsüz adam gürməmişəm.*

FƏHİM (Tovuz) – b a x **fəhəm**.

FƏHİMLİ (Qusar) – hafizəli.

FƏHİMSİZ (Gədəbəy) – b a x **fəhəmsüz**.

FƏHMLƏMMƏX' (Çənbərək) – qorxmaq.
– *Məşeynən tax' gəldiyimə yaman fəhmləndim.*
FƏLƏĞ (Bakı) – cəftə. – *Qapının fələğni vurdu?*

FƏLƏZDƏMƏX' (Gədəbəy, Tovuz) – atmaq, tullamaq. – *Topu uzağa fələzdədim;*
– *Sən öl, qolunnan tutuf pusa:t elə fələzdiyə-jəm ki, səni eşiyə* (Tovuz).

FƏLFƏLLƏMƏX' (Cəbrayıl, Meğri) – qocalmaq, qocalıb əldən düşmək. – *Bala, tay qojalmışam, fəlfəlləmişəm* (Cəbrayıl); – *Xanı dayı, sən də dəy yavaş-yavaş fəlfəlliyirsən* (Meğri).

FƏLLAX (Qarakilsə, Şəhur) – zarafatçı.
– *O, bir fəllağ adamdı* (Qarakilsə); – *Usup çox fəllağ adamdı* (Şəhur).

FƏLLİ (Oğuz) – ləpəsi çıxarılıb yerinə qurğusun doldurulmuş qoz.

FƏLTƏĞƏN (Meğri) – yaltaq, ikiüzlü.
– *Yüz yol demişəm, fəltəğən adamlardan oturub durma.*

FƏ:MƏL-YƏ:MƏL (Qazax, Mingəçevir) – birtəhər. – *Fə:məl-yə:məl gedif çıxajeyix* (Qazax).

FƏNİX'MƏX' I (Gədəbəy, Qarakilsə, Qazax, Tovuz) – özünü itirmək, karıxmaq.
– *Nə:n fənikersinə no:luf kun, düzələjəx' hamısı* (Gədəbəy). – *Fənix'mə, bir şey yoxdu* (Qarakilsə); – *Zeynal çağıranda fənix'dim* (Tovuz).

FƏNİX'MƏX' II (Çənbərək, Karvansaray) – yorulmaq. – *Biyün oğarda işdədim, yaman fənix'dim* (Çənbərək).

FƏR (Gədəbəy) – cərgə, sıra. – *Neçə fər çıxırsan <biçibsən> dan üzünən.*

FƏRƏGAT (Qarakilsə) – sakit, dinməz.
– *Onun ağı fərəgət durmur, çox danışır, ona gora da başı ağrı çəkir.*

FƏRAMƏZ (Quba) – fərsiz, bacarıqsız, qabiliyyətsiz. – *Fəraməz adam üzünə bir gün qazana bilmiyədi.*

FƏRƏŞ: FƏRƏŞ VERMƏX' (Kəlbəcər) – kömək etmək. – *Allah işinizə fərəş versin.*

FƏRAZA (Gədəbəy) – sözgəlişi, guya. – *Fəraza, mən səni öyrədəsi, sənde: dif arvadı döyəsi.*

FƏRƏMƏZ (Ağdaş, Beyləqan, İsmayılı, Kürdəmir, Qax, Salyan, Şamaxı, Şəki, Zərdab) – b a x **fəraməz**. – *Əşi, bu lap fəraməzdi, munnan oxıyan olmaz* (Şamaxı); – *Fəraməzin birisi, dediyim sözü yaman yerinə yetirdin* (Zərdab); – *Bi fəraməz oğlum var, heş yaxşı oxumur* (Şəki); – *Kamil çox fəraməz adamdı* (Beyləqan); – *Fəraməz oğuldansa kor qız yaxşıdı* (Kürdəmir).

FƏRƏZƏ I (Ağsu, Qazax, Zərdab) – məsələ, misal üçün. – *Fərəzə, o kət belə deyir, bı kət də alahı cur de:r* (Ağsu); – *Fərəzə, sən dəyəsi ki, Sumanın əlinnən iş gəlmir, işi-peşəsi qapı-qapı gəzif qiybət qırmaxdı* (Zərdab); – *Fərəzə, bu işi bilmirsən, girişmə* (Qazax).

FƏRƏZƏ II (Ağsu, Əli Bayramlı, Tovuz) – guya, guya ki. – *Özünü elə aparır ki, fərəzə, bütün kitabı əzbərdən bilir* (Əli Bayramlı); – *Fərəzə, sən də adamsən* (Tovuz).

□ **Fərəzə günə çıxmaq** (Kürdəmir, Salyan) – xoş günə çıxmaq, xoşbəxt olmaq. – *Uşaxları fərəzən günə çıxıf* (Kürdəmir); – *Sənə qoşulannan fərəzən günə çıxıb* (Salyan).

FƏRƏZƏN (Meğri, Salyan, Bakı) – tutaq ki. – *Fərəzən, biz dimmədix', sizin adamlığı:za nə gəlip* (Meğri).

FƏRİX' I (Naxçıvan, Ordubad, Zəngilan) – fərə. – *Fəriyimiz yumurtuya düşüf* (Zəngilan); – *Fərix' üç aydan so:ra doğar* (Ordubad); – *Fərix' so:ra toyux olur* (Naxçıvan).

FƏRİX' II (Başkeçid, Borçalı, Gədəbəy, Qazax) – bacarıqsız, aciz. – *Ə: sən nə fərix' adamsən* (Borçalı); – *Fəriyin biri fərix', niyə boyunnən basif sinəsinə çöx mürsən* (Gədəbəy).

FƏRİŞDƏ (Quba) – körpə, uşaq.

FƏRİŞTƏ (Quba) – b a x **fərişdə**.

FƏRMƏŞ (Şəki, Lerik) – paltar sərilon (qurumaq üçün) yer. – *Partalları fərməşə sər-dilər* (Şəki).

FƏRŞ I (Naxçıvan, Ordubad, Şəhur, Zərdab) – döşəmə. – *Fərş simətdən, torpaxdan, taxdadan olur* (Naxçıvan).

FƏRŞ II (Qazax, Zərdab) – tavan.

FƏRŞ III (Ağdam, Bərdə, Naxçıvan, Ordu-bad) – döşəməyə salınan xalça, palaz; böyük palaz. – *Fərşi biz yunnan, irəngli ifdən toxuyurux* (Bərdə); – *Yerə fərş salırıx* (Ordubad).

FƏRŞ IV (Zərdab) – tir.

FƏRŞ V (Naxçıvan) – dərinlik. – *Əriy ağacı birdə çox yaşamır, yerin fərşinə getmir.*

FƏRŞ VI (Bakı) – bax **farş**. – *Fantaldan qızdar fərşnən çiyinnərində su daşıyıllar.*

FƏRZ: FƏRZƏ YETMƏX' (Daşkəsən) – təngə gəlmək. – *Dərd əlinnən daha fərzə yetmişəm.*

FƏSİG (Biləsuvar) – kəkliyə bənzər quş adı.

FƏŞƏRRİX (Qax) – maneçilik.

FƏŞMİ (Goranboy) – əsas, qanun. – *Sənin sözün mǎ: fəşmi döyül.*

FƏLLAX (Şərur) – ayıq. – *Üsup çox fəllax adamdı.*

FİLİX: FİLİX QALMAX (Qazax) – yetim qalmaq. – *Səni görəm filix qalasan.*

FİNCİLİXLAMAX (Şərur) – qaçmaq.

FİNDİĞÇA (Bakı) – yeməli bitki adı.

□ **FİNDİĞÇA ÇALMAĞ** – çirtiq çalmağ, barmaqları bir-birinə sürtməklə səs çıxarmaq.

FİNDİXCAX (Şərur) – səliqə ilə barmaq-ların başına qoyulan xına.

FİNDİXSALDI (Qazax, Şəmki, Tərtər) – səsvermə üsulu (keçmiş zamanda). – *Fındıx-saldıda hansı tərəfin fındığı çox çıxseydi, o tərəfin adamı seçilirdi, timsalı kətxuda olurdu* (Şəmki).

FİNDİL: FİNDİLİNƏ DƏYMƏX' (Füzuli) – xatirinə dəymək, qəlbinə toxunmaq.

FİNTİR (Ağcabədi) – alağ otu adı.

FİR (İmişli) – həvəs. – *Bi dəfə firim gəlmişdi, onda da əvdə olmadın.*

FİRAL (Tovuz) – dərhal. – *Rasim firal geri qayıtdı.*

FİRÇİX (Qazax) – yaltaq.

FİRHARI (Salyan) – erköyün. – *Zahirin balaları firharıdı.*

FİRAX (Qax, Zaqatala) – qoz çırpmaq üçün ağac.

FİRILDAX (Bərdə, Şuşa) – firfira. – *Fırıl-dağı ağaşdan qayrillar; – Fırıl-dağı şallaxnan vurullar* (Şuşa).

FİRİLDATMAĞ I (Bakı) – 1. sürətlə ötüb keçmək. – *Maşın yanımnan firıldadıb keçdi; 2. atmaq, tullamaq; – Sumkasını divanın üstünə firıldatdı.*

FİRİLDATMAĞ II (Bakı, Salyan) – tez satmaq. – *Göyertini beş dağəyə firıldatdım getdi* (Bakı).

FİRİLLAMAĞ (Salyan) – 1. əsib coşmaq. – *Gənə firilliyrsən, diyəsən, davalığın çatıb; 2. sürətlə ötüb keçmək; – Nüşabə firilliyib yanımızdan keçdi.*

FİRİNNİĞ: FİRİNNİĞ ELEMƏG (Bakı) – qudurğanlıq etmək. – *Bibələ firinnığ eləməginən.*

FİRİŞ (Salyan) – qalaq, topa. – *Bazarda yemiş-qarpız firış vırılıb, alana minnətdi.*

FİRİTDAMAX (Borçalı, Çənərbək, Qazax, Laçın) – bax **firıtdəməx'**. – *Aşırılı cama-hatı firıtdadı daladıdı* (Çənərbək); – *Sənin ağlın olsa firıtdamağa baxmarsan* (Laçın).

FİRİT: FİRİT VERMƏX' (Borçalı, Qazax) – qızısqırmaq. – *Lətif firıt verir, adamları bir-birinə qatır* (Borçalı).

□ **FİR KƏHLİX'** (Kəlbəcər) – quş adı. – *Fir kəhlis' hündüşqa boydadı.*

FİRMLƏ (Cənubi Azərbaycan) – yel-dəyirmanının pəri. – *Firmələ yerə düşdü.*

FİRNI I (Bolnisi, Borçalı, Qazax, Tovuz) – təndir. – *Onu qavaxcan daşnan hörüllər, fir-nıyı hörüllər* (Borçalı).

FİRNI II (Daşkəsən, Şəmki, Tovuz) – çörək növü. – *Külfədə firni da pişer, nəzix də; – Taşırımışam firni pişirsin* (Şəmki); – *Firni kürsüdə bişey* (Daşkəsən).

FİRRAMA (Oğuz) – bütöv şəkildə tən-dirdə bişirilən induşqa və ya qovun. – *Fir-rama yiməli şeydi.*

FİRRAMAX (Şəmki) – şişmək.

FİRRAMMAX (Borçalı) – bax **firramax**. – *Çivan əvvəl firraner, sonra deşiler.*

FİRRANQUC (Salyan) – uşaq oyunu adı. – *Ədə, firranquc oynama, başın gicəllənər.*

FİRİTDAMAX (Qazax) – bax **firıtdəməx'**. – *Sən də firtdersən ki, uşax biri-birinən bo-ğuşsun.*

FİSILDAN (Meğri) – balaca, kiçik. – *Bu arxı bareyə Şirindilin u fisıldan uğlı cüt quşey.*

FISILLIX (Xanlar, Qazax, Tovuz) – bax **fizillix**. – *Üzbaş talası fisillixdi, ordan çətin keçməy olar* (Xanlar).

FİSİTMƏG (Yardımlı) – pıçılıtlı ilə demək, söyləmək. – *Fisidey, bilməyən nə dey.*

FİŞ (Oğuz) – tamamilə, bütöv. – *İlan fiş qabıqdan çıxıb.*

FİŞQA (Zəngilan) – fit. – *Fışqa ver qəyit-sinnər.*

□ **Fiş vurmax** (Xanlar) – qışqırtmaq. – *İldərə fiş vurun sürünü canavar dağıtmasın.*

FİTDİRİY (Qax) – fit.

FİYXIRMAĞ (Salyan) – fəvvarə vurmaq. – *Bıçaq barmağımı nə tə:r kəssisə, qan fiy-xırdı.*

FİZİLLIX (Ağdam, Göyçay, İmişli, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Şuşa, Tovuz, Ucar, Zaqatala) – qalın kolluq. – *Qavax bı yerrər ağaş-dix oluf, fizillix oluf* (İmişli); – *Elə fizillixlər var, donquza hay disən girməz* (Şəki); – *Fizillixdə kol çox piter* (Qazax); – *Donquz fizillığa girdi* (Ucar).

FİZZAX (Ağdaş) – fırfıra. – *Fizzax qozdan da olur.*

FİD: **FİD OLMAX** (Borçalı) – qurban olmaq.

FİĞANNIĞ ELƏMƏG // **QOPARMAĞ** (Bakı, Salyan) – qalmaqlıq salmaq, fəryad qoparmaq. – *Zərxfanımın payın saxlamasoz, gəlib fiğannıq qoparacağ* (Salyan); – *Əşi, sənə nə dedilər fiğannıq eli:rsən?* (Bakı).

FİKİRRİ (Qax) – nigaran. – *Bi yaz bizdən fikirri olmamağa ho bəsdı.*

FİL I (Salyan) – kələk, hiylə. ◊ **Fil gəlməg** – kələk gəlmək. – *Ədə, mə: fil gəli:sən?*

FİL II (Cəbrayıl) – sap sarınan çarx, makara. – *Nənə, sapın fillərin ver mə:, oynadacam.*

FİL III (Ağcabədi, Bərdə) – fırfıra. – *Uşax-lar fil oynadılar.*

FİLDAR (Ağbaba) – çoxbilmiş. – *O, yaman fildar adamdı.*

FİLƏKGÖTÜQAC (Salyan) – oyun adı.

FİLFİLİ (Çənbərək) – ağsız, yüngülxasiyyət. – *Mənim filfili adamnan peydar zəhləm gedi.*

FİLFORİ (Bakı) – birdən, qəfildən.

FİLİTDƏMƏK (Salyan, Şərur) – qızıdırmaq, aranı qarışdırmaq. – *Gədəni anasının ayrılmagçün filitdi:r* (Salyan).

FİLİNTİ (Laçın) – qoca, iş qüvvəsini itirmiş. – *O filintidi, yük apara bilməz.*

FİNDİFURUS (Bakı, Salyan) – ədəbaz, lovğa. – *Qo:şunun oğlu yaman fintifurus uşağdı* (Salyan).

FİRRAX (Mingəçevir) – kiçik, xırda qoz.

FİLMAN (Bərdə, Qazax) – bax **felman I**. – *Sən filman adamsan* (Bərdə).

FİLORİ (Lənkəran) – tələsik.

FİLTİX'-FİLTİX' (Tovuz) – cırıq-cırıq. – *Uşax paltarı filtix'-filtix' eli:f.*

FİNDAH (Cəbrayıl, Qubadlı) – eynilə, tamamilə. – *Pəri findah nənəsinə oxşıyır* (Qubadlı); – *Əli findah dədəsidi* (Cəbrayıl).

FİNG (Naxçıvan) – pəncəyin qolunun ağzı. – *Pəncəyin fingi cırxıdı.*

FİNİL (Göyçay) – isti köynək. – *Ay cici, mə: finil almıya:ssan?*

FİRÇİN (Xaçmaz, Quba) – yuxayayan, üstündə xəmir yayılan taxta. – *Firçində yuxa, lavaş yayadular* (Quba).

FİRƏX' (Qazax) – bax **firəng I**.

FİRƏNG I (Qazax, Tovuz) – qatlanmayan iri bıçaq. – *Ay qız, firəngi götür, bu soğan-narı soy, doğra* (Qazax); – *Firəngi maña ver* (Tovuz).

FİRƏNG II (Şərur) – kibrit.

FİRƏNGI I (Ağbaba, Başkeçid, Bolnisi, Borçalı, Çənbərək, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – bax **firəng I**. – *Firəngiyi mə: verinən doğro:m çörəyi* (Gədəbəy); – *Firəngiyi gəti, çörəi doğra* (Borçalı).

FİRƏNGI II (Şərur) – bax **firəng II**. – *Spişqa da deyirix', firəngi də, alışqan da, kibrit də deyirix'.*

FİRƏNGI III (Salyan) – düyün növü (bağda, ipdə).

FİRİŞTƏ (Salyan) – nadinc, dəcəl. – *Allah saxlamış, firışta uşağdı.*

FİRİTDƏMƏX' (Salyan) – qızıdırmaq. – *Altan-üsdən firitdiyip ötürüp üsdümüzə.*

FİRQƏNDƏ: **FİRQƏNDƏ VƏRMƏG** (Bakı) – yeni üzüm tənəyi almaq məqsədi ilə yerə tənək zoğu basdırmaq (zoğ tənəkdən ayrılır). – *Paızda bir şani me:nəsin*

fırqəndə eləmişdim, bi:l ələ yaxşı bər vərđi ki, keyfün isdian kimi.

FİRO:N (Bakı, Salyan) – ərköyün. – *Kamil çox firo:ndu; – Uşağı gərəg firo:n saxlamı-yasan* (Bakı).

FİRRƏK (Mingəçevir) – b a x **firax**.

FİŞDIRİÇ: FİŞDIRİĞİ GƏLMEY (Bakı) – kefi kök olmaq. – *Fişdirığın gəlsün, ay Nadir.*

FİŞDURUĞ (Yardımlı) – fit. – *Fişduruğun ölüə nə zərəri var.*

FİTAT (Göyçay, Salyan) – xalis, təmiz. – *Fitat yağ yiməli olar, dadlı olar* (Salyan).

FİTATDAMAX (Çənbərək, Karvansaray) – qurtarmaq. – *Bir həftədə qoyun qırıldı, fitatdandı, quzi qırılajax da: innən belə* (Çənbərək).

FİTDƏMƏX' (Mingəçevir, Şəki) – b a x **firitdəmək**. – *Ha fitdədi, bir şey çıxmadı* (Şəki).

FİTDİLİK (Salyan) – fişqırıq. – *Nağadə fitdilik verdim, eşidənnəri olmadı.*

FİTİLLƏMƏG I (Bakı, Yardımlı) – getmək, aradan çıxmaq. – *Helə ki gördi gəlirəm, fitilliyib aradan çıxdı* (Bakı).

FİTİLLƏMƏG II (Salyan) – sürətlə getmək. – *“Jiquli”mə minib fitillədim şə:rə sarı.*

FİTƏX' (Cəlilabad) – bağırsaqdan hazırlanmış qamçı. – *Gördüm, Əli fitəx'nən döyey atı.*

FİTNƏFİS (Salyan) – şey, əşya. – *Dünən gəldim, öydə bi dənə fitnəfis tappadım.*

FORA (Qazax) – qadın paltarı adı. – *Foryu tix'sin, xavar eləsin.*

FOS (Gədəbəy) – boş. – *Fosdu içi, üzü elə olduğuna baxmağınan bileyrim mən; – Çox fos yığılıf burya qardalı şaxı.*

FOT (Şamaxı) – içi boş, çürük, xarab (qoz). – *Bı qozzarın hamısı fotdı.*

□ **Fota getmək** (Bakı, Salyan) – məhv olmaq. – *Uşağ heç nədən fota getdi* (Salyan).

FUĞAN (Salyan) – yonucu dülgər aləti. – *Fuğa:n ağzi ensiz olur.*

FRƏNG (Goranboy, Qazax, Tovuz) – b a x **firəng I**.

FUQAN (Çənbərək) – iri rəndə. – *Taxdıyı fuqannan sıyırdım.*

FULLATMAĞ (Dərbənd) – atmaq, tullamaq. – *Bilmədün, fullat gitsin.*

FUTİ (Zaqatala) – b a x **fort**. – *Habu qozdarın hamısı futidi.*

Gg

GABAÇ (Dərbənd) – buynuzsuz (keçi). – *Mənün bir gabaç keçüm vardi, teregdə bir yarpağ quymeyeydi.*

GADAY (Dərbənd) – təzə doğulmuş keçi balası.

GADREG (Tabasaran) – taxtabiti. – *Gadreg helesi şeydü ki, adami sabahacan yatmağa qoymeydü.*

GAF (Borçalı, Tovuz, Şəmkir) – b a x **gap**.
 ◇ **Gaf eləməx'** – b a x **gap eləməx'**. – *Getdix' gördüx' orda adam yığılıf gaf ele:llər* (Borçalı).

GAFa (Yardımlı) – bəlkə, ola bilsin ki. – *Gafə gedib, sənin xəbərün yoxdu.*

GAFcİL (Tovuz, Yevlax) – b a x **gapcİL**. – *İsgəndər kişi gafcİL adamdı* (Yevlax); – *Kalvə:li kimi gafcİL adam kəndimizdə tapılmaz* (Tovuz).

GAĞ (Basarkeçər) – kiçik otlaq. – *Atam gağe:tdi.*

GAHAL (Qazax) – tənbel.

GAHGİR (Yardımlı) – hərdən bir, arabir. – *Gahgir gedey baxey.*

GAHKİR (Dərbənd) – bacarıqsız, əfəl.

GAHLI (Zaqatala) – qatlı. – *Gahlı arxalıx.*

GAHVAR (Masallı) – b a x **gavar**.

GAL (Dərbənd) – qoyun cinsinin adı. – *İstəyən kişi Ağul rayununən üzücün gal gətirədü.*

GA:L (Naxçıvan) – b a x **kal** I. – *Əhməd, sən çox ga:l adamsan ha!*

GALALİ (Bakı) – narın kəsilmiş yerində əmələ gələn qaramtıl rəng.

GALLA (İmişli) – dəvə sürüsü.

GALLADAR I (Cəbrayıl, Qazax) – b a x **kalladar** I.

GALLADAR II (Laçın) – işgüzar (adam).

GALLADAR III (Qazax) – b a x **kalladar** II.

GALLAH I (Bakı, Quba) – başlı-başına. – *Ati gallah bırxıb, otdi:r* (Bakı).

GALLAH II (Çənbərək, Qazax) – b a x **kəllah**. – *Potuyı gallaha qatıf Fərzalı otarır* (Çənbərək).

GALLAHAN (Qazax) – üç tərəfi örtülü, bir tərəfi açıq (tikinti).

GALLAH-GALLAH I (Quba) – başlı-başına. – *Heyvannar gallah-gallah utdiyədü.*

GALLAH-GALLAH II (Quba) – 1. topa-topa, dəstə-dəstə; 2. hissə-hissə.

GALLAVAR (Qazax) – nəhəng və kobud (adam).

GALVAN (Qazax) – üç tərəfi örtülü, bir tərəfi açıq (tikinti).

GAM (Meğri) – b a x **kəm** IV.

GAN (Qax) – üstündə xəmir yoğurulan dəyirmi taxa.

GANƏŞMAX (Ağdam, Borçalı) – məslə-hətləşmək.

GANC (Quba) – körpə gicikən. – *Bizim yerrərdə ganc çux ular.*

GAP (Ağcabədi, Ağdam, Füzuli, Qazax, Tovuz) – söhbət. ◇ **Gap eləməx'** – söhbət etmək. – *Bir sa:t gap eləməx' basımızdı* (Qazax).

GAPAT (Masallı) – paltar.

GAPBAN (Şərur) – iri və ağır çəkcik.

GAPCİL (Borçalı) – söhbətçil. – *Oruc əmi gapcİL adamdı.*

GAPLAŞMAX (Borçalı) – söhbət etmək. – *İndi biz dağe:dəjeix', gə birəz gaplaşax.*

GAR (Xaçmaz, Quba) – b a x **kar** II. – *Gar bozdamac, çürəg pişirməgçündü* (Quba).

GARBİT (Culfa, Şərur) – yun palaz.

GARGUBİT (Meğri) – kobud. – *Şıxavızlı Lalazar bir gargubıt adam idi, hamma yaxşı dushğı var idi.*

GARRAF (Çənbərək, Qazax) – ağac mala. – *Böyüx' bir taxdeyi hər iki ujunnan deşif bo-yundurux yoğunnuğunda ağaşdar keçirerix', ona garraf de:rix', ona ulax qoşuf yer, xırman düzdö:rüx' (Qazax).*

GARRAFLAMAX (Qazax) – ağac mala ilə şumlanmış yeri hamarlamaq, düzəltmək.

GARUŞ (Quba) – yastıdan qadın ayaq-qabısı. – *Hindi garuş giymiyəduğ, ulmiyədü.*

GĀ:ŞIX (Cəbrayıl) – məsləhət.

GĀ:ŞMAX (Cəbrayıl, Zəngilan) – b a x **gənaşmax**. – *İş-işdən keçənnən sonıra gəlif gā:şırsan* (Zəngilan).

GAV I (Ağcabədi, Çənbərək, Gədəbəy, Qazax) – uçurum, sıldırım. – *Əli, maliyözdə, gavdan uçurdarsan ha!* (Gədəbəy).

GAV II (Basarkeçər, Tərtər) – qaramalı boynundan bağlamaq üçün yarım dairəvi ağac. – *İnəyi gavnən bağla, boğular* (Tərtər).

GAVAX (Ordubad) – xışın ucunu əymək üçün alət. – *Hər əkin vaxdı biz xışdarın ucunu gavaxnan əyirix'.*

GAVANGİR (Bakı) – üzüm növünün adı.

GAVAR (Bakı, Cəlilabad, Quba) – gөрək ki, deyəsən. – *Əli, gavar, kəndə gedib* (Bakı); – *Gavar, Mö:lüd kişi şə:rə gıdmağa hazırıradı* (Quba); – *Gavar, onu zirdəss <həbs> elədilər* (Cəlilabad).

GAVID (Borçalı) – balıq növünün adı. – *Gavid balıx qızıl balıgınnan yöndü.*

GAY (Şərur, Zəngilan) – gic, ağılsız.

GAZAL (Göyçay, Qarakilsə) – qozun və ya findığın yaşıl qabığı. – *Cəvizin gazalı uşaxların ələ:ğın <əl-ayağın> qafqara eliyif;* – *Gazaldan ip də boyuyurux* (Qarakilsə).

GECƏB (Cəbrayıl, Zəngilan) – enliyarpaqlı yabanı bitki növü. – *Gecəb bişmiş daddı eli:r* (Zəngilan).

GECƏCIRAĞI (Culfa, Ordubad) – gecələr işıq verən, pərildayan böcək. – *Gecəcırağı çəpərdə çox olar* (Ordubad); – *Gecəcırağı gecələr işıx verər* (Culfa).

GECƏGƏZƏN (Dərbənd, Xaçmaz, Quba) – yarası. – *Gecəgəzən əxşamlar uçadı, onun güzi güniüz görmiyədü* (Quba); – *Gecəgəzən işiqdən qurxadı* (Dərbənd).

GECƏ-GÜNDÜZ (Borçalı) – bax **gejə-gündüz II**.

GECƏQUŞI (Cəlilabad) – yarası.

GECƏQUŞU (Cəbrayıl) – bax **gecəquşi**. – *Bizim pə:mizdə gecəquşu yaman çoxdu.*

GECİ (Zaqatala) – bax **keji**. – *Gecini gü-nəşdə quruduram.*

GED I (Borçalı) – əlağacı.

GED II (Zaqatala) – qoyun və keçinin boğazından sallanan vəzlər.

GEDAX (Kəlbəcər) – balaq, camış balası.

GEDEG (Quba) – bax **gedax**. – *Gedeg uladı gomşu balası.*

GEDEX' (Şəki) – bax **gedax**. – *Sifdə olan-nan bir illığa kimi gedex' diyəllər, bö:yəndə kəlçə.*

GEDƏX' (Şəki) – bax **gedax**.

GEDƏLƏŞMƏX' (Meğri) – mübahisə etmək, sözləşmək. – *Qudurətnən qərdəşi gedələşirdi.*

GEDİG (Bakı) – kəm, əskik, az. – *Bı lap ağıldan gedigidü.*

GEDİŞMƏX' (Kəlbəcər, Tovuz) – mübahisə etmək, sözləşmək. – *Bınnan biz maşı:n üsdündə gedişdix'* (Kəlbəcər).

GEGEY (Dərbənd) – şin. – *Habular arabanın gegeyləridir.*

GEHRƏ (Meğri) – vəlin bir növü. – *Qoy xomar cöngəni gehriyə qoşsun örgəssin.*

GEİŞMAĞ (Quba) – bax **ganaşmax**. – *Büyüglərnən hər şeyi geişmağ yaxşı şeydü.*

GEJDƏN (Gəncə, Qazax, Şəki, Şəmkir, Tovuz) – səhər tezdən. – *Laf gejdən sizə:lə-jəm* (Qazax); – *Gejdən hamı işə ge:r* (Şəki).

GEJƏ-GÜNDÜZ I (Ağcabədi) – uşaq oyunu adı. – *Uşağın biri deir: "Gejə", onda "gündüz"* ("gündüz" adlı uşaq qrupu) qaçır, "gejə" ("gecə" adlı uşaq qrupu) tutur.

GEJƏ-GÜNDÜZ II (Şuşa) – ipək parça növü. – *Müşkilə gejə-gündüzdən don geif.*

GEJƏLİX' (Hamamlı, Qazax) – gejə geyilən qalın tüklü papaq. – *Gejəliyi ver maña, qoyajam başıma* (Qazax).

GEJO:XDU (Qazax) – gecə vaxtı.

GELİNBARMAĞI (Dərbənd) – armud növü. – *Gelinbarmağı büzdə az uladı, uni sumkeynən, turboynən gətirədüg.*

GELİNQIRIÇI (Dərbənd) – yeməli yabanı bitki adı. – *Uturan yərdə duyincə gəlin-qırıçı yidiğ.*

GELİNSƏRÇƏ (Qax) – şanapipik.

GELLAH (Bakı) – genişlik, açıqlıq.

GELMACI (Qax) – gəlinbacı. – *Gelmacı, ay gelmacı, qoriğa dana tüşüp, dirriyi yiyə-caxdı.*

GEŊƏŞİX'LI (Tovuz) – məsləhətli. – *GeŊəşix'li görülnən şey noxsansız olur.*

GEŊƏŞMƏX' (Tovuz) – bax **ganaşmax**. – *Qoy bu məsələyi bir-iki adama geneşim, görəx' nə deyillər.*

GEŊGƏLAŞ (Oğuz) – gəndalaş.

GEŊİMƏX' (Ağdam, Ağdərə, Borçalı, Gədəbəy, Gəncə, Xocavənd) – uzaqlaşmaq. – *Sən hara geŊiyif gedirsən?* (Xocavənd); – *Qarmax inəx' geŊiyif, harye:difsə görüm-mer heş* (Gədəbəy); – *Bəylər bu kəddən geŊidi* (Borçalı).

GEŊİŞMAX (Şəki) – bax **ganaşmax**. – *Öydə də bi geneşim, görəx nə diyillər.*

GEŊİTMƏX' (Tovuz) – 1. uzaqlaşdırmaq. – *O it xeyirriyə ulamır, onu geŊitməx' lazımdı;*

2. genişləndirmək. – *Mağarı bir bekarə genişləndirmək' lazımdı, çama:tı tutmaz.*

GEŊRİNGİ (Qazax) – azca gen.

GER (Yardımlı) – alaıq otu.

GE:R (Lənkəran) – qaşqaldaq. – *Atam mənçün ge:r vurıb gətirib.*

GERÇƏN (Şərur) – yabanı yağlı bitki növü.

GEREKÇAĞLU (Tabasaran) – keyfiyyətli. – *Qurbanı papağı gerekçağlu tikilüdü.*

GE:Rİ (Şəki) – başqa, qeyri. – *Sənnən ge:ri bizim kimimiz var.*

GERMİC (Cəlilabad, Yardımlı) – isti cənub küləyi. – *İki gündi germic əseydi, isdi germic (Cəlilabad).*

GEŞ (Şəki) – qamışlıqda bitən nazik və uzun ot (bafa bağlamaq üçün istifadə olunur). – *Geş qamışın içində bitir; – Geşnən bənnəm olur.*

GEŞGAN (Mingəçevir) – gicitkən.

GEŞİN (Naxçıvan) – gec. – *Olar kətdə geşsin olullar.*

GEV (Culfa) – kürəkən. – *Gev qızımın ərinə di:ram.*

GEVAZAN (Laçın) – kotanı dərinə endirən və yuxarı qaldıran yiv. – *Gevazan qırıldı, iş qaldı.*

GEYİY: GEYİY OLMAX (Meğri) – gözib yorulmaq. – *Gədələ geyiy oldula bı yamaş-larda.*

GEYMƏ (Başkeçid, Borçalı, Cəbrayıl, Göyçay, Qazax, Ordubad) – yarımpalto. – *Nədir mağazinnən geymə aldı (Qazax); – Mə:m təzə geymə var (Borçalı).*

GEYVƏT (Şəmkir) – içərisinə ot və ya saman qoyularaq çul əvəzinə işlədilən naxışlı palaz. – *Geyvət öküzdən ötrüdü, özü də naxışdı.*

GEZAZDIRAN (Şəki) – buğaya gəlmə vaxtını bir il ötürən. – *Hö:r vaxdını keçirənə diyərix gezazdıran.*

GEZƏ (Dərbənd) – külüng. – *Mustafa geyzənən daş çıxartub əv tikədi.*

GEZNƏ (İsmayilli) – gicitkən. – *Əllərimi geznə daladı.*

GƏBƏ (Dərbənd) – ot topası, qotman. – *Çalınmış uti yığallar gəbələrə.*

GƏBƏX'LİX' (Ağcabədi) – köynəyin yaxasına tikilən köbə. – *Gəbəx'lix' yaxanı qoy-mur cırılmağa.*

GƏBƏŞ (Cəlilabad, Kürdəmir) – enli və sallahqarın. – *Bı gəbəş sarıkürən qoyun ki-mindü? (Kürdəmir).*

GƏC I (Ordubad) – b a x **gəj I**. – *Gəc daşdı, onu torpağın altınnan çıxardıllar, pişirillər.*

GƏC II (Naxçıvan) – lavaş yapmaq üçün alət.

GƏDƏ (Çənbərək) – alaıq (dəyə) tikmək üçün istifadə olunan çubuq. – *Gədəsi yet-mədi də:nin.*

GƏDƏX' (Ağdam, Ağcabədi, Bərdə, Qazax) – b a x **gedax**. – *Gədəx' camışı əmdi (Qazax).*

GƏDƏX'LİX' (Ağcabədi) – balaq saxlanılan yer. – *Gədəyi gədəx'liyə sal.*

GƏDƏK (İsmayilli, Qax, Ucar, Zərdab) – b a x **gedax**. – *Bu il gədəyimiz çox arıx oldu (Qax).*

GƏDƏQIZ (Qax) – fərsiz, bacarıqsız.

GƏDƏY (Laçın) – b a x **gedax**.

GƏDİG (Əli Bayramlı, Salyan) – b a x **gədik**.

GƏDİK (Ordubad) – aşırım, dağ keçidi. – *Biz bu gün dağın gədiyinnən aşırdıx.*

GƏDİR (Qax) – dağ keçisinin balası.

GƏFİ (Yardımlı) – kimi, tək. – *Buni səmun gəfi eley.*

GƏGİR (Cəlilabad, Yardımlı) – kəsilmiş ağacdan qalxan pöhrə. – *Gəgiri gətirib Vaqif, özi də eşşəynən (Cəlilabad).*

GƏHƏNŞAŞI (Quba) – toydan əvvəlki məsləhət məclisi. – *Yığılunan gəhənşası uladu, gəhənşasidə razuluğ vərədülər ki, bü-yük tuy ulsun, kiçik tuy ulsun.*

GƏHGİR (Kürdəmir, Qazax, Oğuz, Tovuz) – b a x **gəkgir**. – *Gəhgir at kimi niyə yer-iyyənnən tərənnersən, dur sən də bir iş gör da: (Qazax).*

GƏİŞİG (İmişli) – b a x **gə:şix**. – *Axşam getdim əmimin yanına gəişigə.*

GƏJ (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – 1. əhəng daşı; 2. əhəng daşından hazırlanan suvaq məhlulu.

GƏJƏLLİX' (Qafan) – yamaclıq. – *Mallar gəjəllix'də otdıyır.*

GƏJMİR (Qazax) – çox arıq adam. – *Gəj-mir uşax yesə kökələr.*

GƏKGİR (Hamamlı) – tərş. – *O, gəkgir adamdı.*

GƏKGİRRİX' (Hamamlı) – tərslük. – *Gək-girrix' eləmə ə:, yekə oğlansaŋ.*

GƏLBƏRİ (Ordubad) – xışda, kotanda və s. boyunduruqla qolu birləşdirən zəncir və ya kəndir. – *Kotan sürəndə gəlbərinı qırublar.*

GƏLDİ (Oğuz) – gəlir, mədaxil.

GƏLDİGEDƏR (Meğri, Ordubad) – şadara. – *Məx'dəbin gəldigədərin Mirzəgil aparıp torpağ ələsinnər* (Meğri).

GƏLƏ (Oğuz) – daşdan tikilmiş qoyun tövləsi.

GƏLƏNBEÇÇƏ (Naxçıvan) – gələn kimi. – *Qalxoz sədri gələnbəççə iclas başlandı.*

GƏLƏNVARIN (Cəbrayıl) – hanada işlə-nən ağac alət. – *Bı hananın gələnvarını yaxşı işdiyir.*

GƏLƏŞMAĞ (Dərbənd) – toydan əvvəl məsləhətləşmək, məsləhət üçün yığışmaq. – *İnnəti Əhəd patşaha gələşməğçin cama:tı çağırdılar; – Gələşməğdan so:ra gəlin gör-məğa gitədilər bizdə, so:ra paltar gitədi, unnan so:ra toya hazırşadılar.*

GƏLƏZ (Qax) – b a x **kələz**.

GƏLGƏL I (Əli Bayramlı, Göyçay, İsmay-ıllı, Kürdəmir, Şamaxı) – 1. suqabı (Əli Bayramlı, Göyçay, Kürdəmir, Şamaxı). – *Gəlgəlnən bir suvi aşırdım* (Kürdəmir); 2. kiçik sərnəc (İsmayılı). – *Güllü gəlgəli ver, qoyunu sağım.*

GƏLGƏL II (Hamamlı) – kiçik araba. – *Haravanın balacası gəlgəldi, böyüyü seldi; – Gəlgəlnən ensiz yollarda yük aparırx.*

GƏLGƏL III (Tərtər) – boyunbağı. – *Gəl-gəl qızıldan olur.*

GƏLGƏL IV (Lənkəran) – uşaq döşəyi.

GƏLİN (Qazax) – cəhrədə iy keçirilən yer.

GƏLİNALLADAN (Salyan) – mədəcik (heyvanlarda). – *Zərəxim, apar o gəlin-alladanı təmiş yuğıman.*

GƏLİNANASI (Goranboy) – yabani bitki adı. – *Gəlinanası gicitkən kimi olur, ancax datamır.*

GƏLİNBARDAĞI (Bakı, Quba) – şərbət qabı. – *Gəlinbardağınən qabağ tuyda şər-bət paylayardılar* (Quba).

GƏLİNBARMAĞI I (Göyçay, Sabirabad, Şamaxı) – yeyilən yabani bitki adı. – *Gəlin-barmağı yeyirsənmi?* (Sabirabad).

GƏLİNBARMAĞI II (Bakı) – üzüm növü adı.

GƏLİNBOĞAN (Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – mədəcik (heyvanlarda). – *Gəlinboğanı təmişdiyincə zarə:ldi arvat* (Gədəbəy).

GƏLİNƏRTDƏMƏZ (Zərdab) – mədəcik (heyvanlarda). – *Gəlinərtdəməzi təmişdəmək çətindi.*

GƏLİNSOLTAN (Ağsu, Mingəçevir) – ərin qohumları tərəfindən gəlinə müraciət zamanı işlədilən söz.

GƏLİNÜFÜRMƏZ (Kəlbəcər) – çox quru və tez yanan odun. – *Bu lap gəlinüfurməz odundu.*

GƏLİNİYTDAMAZ (Mingəçevir) – b a x **gəlinərtdəməz**.

GƏLİNİYÜMƏZ (Daşkəsən) – mədəcik (heyvanlarda).

GƏLLAH (Meğri) – maldar, çoxlu mal, qoyun saxlayan. – *Nüyyədidə birinci gəllah Balace:ydi, ikinci İsmayıl.*

GƏLLAHI (Bakı) – b a x **gallah I**.

GƏLLƏDAR (Culfa, Naxçıvan, Ordubad) – b a x **kalladar I**. – *Bı yerin adamları gəllə-dar olublar* (Naxçıvan).

GƏLTİ (Qax) – palaz.

GƏLYƏJİN (Qazax) – gələn kimi. – *Gəl-yəjin atı minif getdi.*

GƏLYLƏŞ (Bolnisi) – qəbiristanlıq.

GƏM I (Borçalı, Böyük Qarakilsə, Çənbərək, Gəncə, Qazax, Naxçıvan, Şərur) – vəl. – *Xırmanda iki gəmi dal-dala qoş, xırman tez olsun* (Çənbərək); – *Küləşi gəmnən döyürüx'* (Naxçıvan).

GƏM II (Ağdam, Çənbərək, Qarakilsə, Qazax) – yüyən. – *Atın gəmini ağzınnan çı-xart otdasın* (Qazax).

GƏM III (Quba) – xəlbir. – *Gəmi Fatma-dan al gəti.*

GƏM IV (Qax) – toyuq hini.

GƏM V (Qax) – tövlənin bir küncündə körpə buzov saxlamaq üçün düzəldilən yer.

GƏ:M (Qax) – çox balaca və darısqal otaq.

GƏMƏ I (İmişli, Kürdəmir, Qəbələ, Oğuz, Salyan, Ucar, Zəngilan) – yarımdərz, dərzin yarısı. – *Gəmədə beş bafa olur* (Salyan).

GƏMƏ II (Quba, Cəbrayıl) – topa; taya. – *Uti yığillar gəmə uladı* (Quba); – *Qabaxkı gəmələrim yaxşı yarpax oldu* (Cəbrayıl).

GƏMƏLƏMƏG (İmişli) – bafalardan dərzi düzəltmək. – *Bafaları yığallardı gəməliyəl- lərdi.*

GƏMGEŞDƏKLİ (Salyan) – əndamlı, ətli- canlı. – *Sona gəmgəşdəkli adamdı.*

GƏMGƏ (Quba) – kənddə yaşlı adamların yığışb söhbət etdikləri xüsusi yer.

GƏMİRÇƏX' (Cəbrayıl) – qığırdaq. – *Ətin gəmirçəyin kəs at.*

GƏMİRƏ (Qax) – açıq hava şəraitində qoyun saxlanılan yer, ağıl.

GƏMİŞMƏX' (Qazax) – soxulmaq, hücum etmək. – *İt canavara gəlmişdimi, da: onnan sonra əl çəx'məz, hamməşə basajax.*

GƏMÖ:ÜX' (Gədəbəy) – bürkülü. – *Yaman gəməö:üx' havadı, nəfəs almaz olmur əməlli.*

GƏMRƏ (Ağdaş, Dərbənd, Mingəçevir) – 1. yandırmaq üçün tapdanıb qurudulmuş mal necəsi (Ağdaş, Mingəçevir); 2. qoyun, keçi qığı (Dərbənd). – *Gəmrəni yatığdan çıxarmağ lazımdı.*

GƏMRƏLİ (Xaçmaz) – peyinli.

GƏ:N I (Füzuli) – çöl, səhra. – *Susuz yazı- lar var ey, ona gə:n de: lir.*

GƏ:N II (Bərdə, Borçalı, Qazax) – b a x **gəyən II**. – *Gə:n gejdə odun yarmağ olar (Bərdə); – Gejdə gə:ndi, nədən qorxursan (Qazax).*

GƏNC (Quba) – b a x **ganc**. – *Bizim yer- rərdə gənc çux ular.*

GƏNCƏNƏ (Borçalı) – divar şkaflı. – *Gən- cənə tufarın içində olar.*

GƏNDAL (Zəngilan) – gəndalaş. – *Bağda gəndal əlinnən tərpməmə: yer yoxdu.*

GƏNDƏDAMAĞ (Lənkəran, Salyan) – gözütöx (adam). – *Gəndədəmağ adam hər sırfa da oturmaz.*

GƏNDƏDUR (Bakı) – ipək parça növü.

GƏNDƏLİYƏN (Borçalı) – yerə tökülən sünbüllərdən bitən taxıl.

GƏNDİ (Qazax, Şəki) – öz. – *Biz gəndi ədətdərimizi yaxşı bilərix' (Qazax).*

GƏNDİBAŞINA (Qazax, Şəki) – özbaşına. – *Gəndibəşinə iş tutma, bir bilənə gəngəşgi- nən (Qazax).*

GƏNDİGƏLƏN (Borçalı) – b a x **gəndəli- yən**. – *O yerdə gəndigələn olar ku, o yer yaxşı piçilmer.*

GƏNDİ-GƏNDİNƏ (Qazax) – öz-özünə. – *Məmməd həməşə gəndi-gəndinə danışer.*

GƏNDİYƏLƏN (Qazax) – b a x **gəndəli- yən**. – *Göyşəndə yaman gəndiyələn pitif.*

GƏNDOV (Ordubad) – kanalizasiyaya axan çirkli su. – *Həsənin ayağı gəndova düşdü.*

GƏNƏ (Füzuli, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – yenə. – *Məlmuz, qoynumuz gənə yaylaxda qalardı (Qazax).*

GƏ:NƏX' (Gədəbəy) – aydın, ayıl <gecc>. – *Gə:nəx' geje:ydi, yola çıxmışdıx dədəmmən.*

GƏNƏK (Qusar) – çətin sınaq və ləpəsi çətin çıxan qoz.

GƏNƏŞİG (Əli Bayramlı) – b a x **gə:şix**. – *Olar bizə gənəşigə gəldilər.*

GƏNƏŞİX' (Tovuz) – b a x **gə:şix**.

GƏNƏŞİX'LI (Qazax) – b a x **gənəşix'li**. – *Gənəşix'li don gən olar.*

GƏNƏŞMƏX' (Gədəbəy, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – b a x **gənəşmax**.

GƏNƏŞMƏK (Ağdam, Bərdə, Borçalı, Füzuli, Qazax, Şəmkir, Tərtər, Yevlax) – b a x **gənəşmax**. – *Məyə gənəşmədi (Füzuli).*

GƏNG (Dərbənd) – enli, gen. – *U qabağı gəng adamdu.*

GƏNGİZ (Xanlar) – lovğa, dikbaş.

GƏ:NİMƏX' (Cəbrayıl) – rəngi qaçmaq (adama aiddir).

GƏ:ŊİMƏX' (Qazax) – b a x **geniməx'**. – *Quşdar soyuz tüşəndə gə:ŋiyif gedellər.*

GƏNİŞMƏG (Bakı) – b a x **gənəşmax**.

GƏNZİX' I (Tovuz) – nəfəs borusu. – *Çə- çiyəndə gənziyinə su sıçradı.*

GƏNZİX' II (Şəki) – alının yuxarı hissəsi. – *Uşax yuxılıf, gənziyinnən yarılıtdı.*

GƏR I (Göyçay, Şəki, Zəngilan) – iri cır tut ağacı. – *Bı gərin yarpa:n qırsam bəsimdi (Zəngilan); – Gər çəkildən iridi (Göyçay).*

GƏR II (Ağdam) – cəld, zirək. – *Balaja olduğuna baxma, çox gər adamdı.*

GƏR III (Qazax) – kobud, yoğun (səs). – *Mö:sümüün elə gər səsi var kin.*

GƏRBUT (Culfa) – b a x **garbit**.

GƏRDE (Bakı) – bıçaq növü. – *Ay balam, u gərdəni itilə.*

GƏRDƏ (Quba) – xırda saman. – *Usda gərdəni palçuğa qarışdırıbmı öyi suviyadu.*

GƏRDƏNƏ (Ağdam) – sapeşən (alət adı). – *Gərdənəni boynumuza keçirif əlimiznən firriya–firriya saf eşirix'*.

GƏRDƏNƏMƏD (Salyan) – xamut. – *Gərdənəmədin ipin bərk bağlağınan ki, at yaxşı güc eləsin.*

GƏRDƏNNİG (Salyan) – boyunbağı növü. – *Gərdənnig arvadçındı.*

GƏRDİ (Çənbərək) – umac qırıntıları. – *Halvanın omacının gərdisi təhnədə ğaldı.*

GƏRƏ (Qax, Şəki) – b a x **gər I**. – *Gərdəki yarpax yemicəxdı qurda* (Şəki).

GƏRƏHMƏZ (Kürdəmir) – b a x **gərəx'**-**məz**. – *Yaman gərəhməz uşaxdı.*

GƏRƏX'MƏZ (Zəngilan) – yaramaz.

GƏRƏN I (Füzuli, Qazax) – sıra, cərgə.

– *Gərənən sağırx* (Füzuli). ◊ **Gərən çüşməx'** (Qazax) – cərgələnmək, sıralanmaq. – *Mal gərən çüşüf geder.*

GƏRƏN II (Qazax) – aşırım, dağ keçidi. – *Mal dağın gərənində otdo:r.*

GƏRƏNƏMƏX' (Bərdə, Borçalı) – yayılmaq (qoyun–quzuya aiddir). – *Qoyun otdar gərənər, otdaduxca gərənər* (Borçalı).

GƏRƏNİMƏK (Cəbrayıl, Ucar) – b a x **gərənəməx'**. – *Qoyun gərənəyib* (Ucar).

GƏRGƏC (İmişli) – b a x **gərgəncə**. – *Dərini gətirib ağac gərgəcə çəkirik.*

GƏRGƏNCƏ (Ağdam) – dəri qurutmaq üçün alət (çarxıx). ◊ **Gərgəncə verməx'** – dərini qurutmaq üçün tarıma çəkmək.

GƏRGİ I (Hamamlı) – arakəsmə (tövlədə). – *İnəx' gərgiyi qırıfdı.*

GƏRGİ II (Çənbərək) – eyvanda və ya balkonda paltar qurutmaq üçün yer. – *Balqonnan gərgi qayırdım.*

GƏRGİNO (İsmayılı) – damın üstünə tökülən torpağı bərkitmək üçün istifadə olunan kütük, alət. – *Yağış bərkitməmiş, a uşağlar, çixuz:z gərginonan damın üssün hamaruz:z.*

GƏRİX' (Basarkeçər) – qolsuz sırtlıq (qadın üçün).

GƏRMAN (Meğri) – boğazda və ya qoltuqda əmələ gələn şiş.

GƏRMƏ (Ağdam, Bərdə, Gədəbəy, Kürdəmir, Qazax, Şəmkir, Tərtər, Tovuz, Ucar) – b a x **gəmrə** (1-ci məna). – *Qışa heç odunumuz yoxdu, bir gərmədən başqa* (Tovuz).

GƏRMƏK (Cəlilabad, Füzuli, Lənkəran, Ucar) – yemiş növü adı. – *Gərmək çox şirin olur* (Ucar).

GƏRMƏLMƏX' (Çənbərək) – yandırmaq üçün tapdanıb qurudulmuş mal nəcisini bellə kəsmək.

GƏRMƏŞOY (Oğuz, Şəmkir) – qəhvəyi rəngli, yumşaq qabıqlı ağac növü. – *Gərməşoydan yaxşı əl ağacı olur* (Oğuz).

GƏRMƏŞÖY (Borçalı, Qazax) – b a x **gərməşoy**.

GƏRPƏLİ (Cəlilabad) – qol–budaqlı. – *O ağac gərpəliydi.*

GƏRRƏNMƏX' (Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – kobudlaşmaq, yoğunlaşmaq (səsə aiddir). – *So:x dəyif deyni səsi yaman gərrənif* (Tovuz).

GƏRRƏŞMƏX' (Qazax, Tovuz) – b a x **gərrənəməx'**.

GƏRRİG (Sabirabad) – çəkilik, cır tut bağı.

GƏRZƏK (Qəbələ) – b a x **gəzzək**.

GƏ:Sİ (Bakı) – bəzisi. – *Gə:si belə di:r, gə:si hela.*

GƏ:ŞİK (Kürdəmir) – b a x **gə:şix**.

GƏ:ŞMAX (Şəki) – b a x **gənaşmax**. – *Didi ki, get öydəkilərnən də gə:ş gəl.*

GƏTİRGƏ (Salyan) – ağacda əmələ gələn yapışqan. – *Gətirgə ağajda olur.*

GƏ:V (Culfa, Şahbuz, Şəur, Zəngilan) – b a x **gev**. – *De:llər ki, Həsənin gə:vi xəsdədi* (Zəngilan); – *O oğlan həm gə:vimdi, həm də əmim oğludı* (Culfa).

GƏVƏN (Ağbaba, Kürdəmir, Təbriz, Ordubad) – yabanı bitki adı (yağmıdan dərman kimi istifadə olunur). – *Gəvən yağınnan dərman hazırınur* (Ordubad).

GƏVƏNNƏŞMƏG (Salyan) – böyüdükcə qol–budaqları şaxələnenək aşağı əyilmək (ağaca aiddir). – *Bı ağac çox gəvənnəşib.*

GƏVƏRƏ (Salyan) – çoxdanışan, boşboğaz. – *Çərkəz gəvərə danışan adamdı.*

GƏVƏŞ (Kürdəmir, Naxçıvan, Sabirabad, Tovuz) – b a x **gəvəş**. – *Gəvəş adam tənbel olar* (Füzuli).

GƏVƏZ (Naxçıvan) – çoxdanışan, boşboğaz.

GƏVƏZƏ (Ağdaş, Basarkeçər, Borçalı, Böyük Qarakilsə, Gəncə, Kürdəmir, Qazax, Naxçıvan, Salyan) – b a x **gəvəz**. – *Məylisdə*

çox danışdığı üçün ona gəvəzə və laqal Həsən də deyərtilər (Naxçıvan); – *Xəlil gəvəzə adamdı* (Borçalı).

GƏVƏZƏX' (Ağdam) – bax **gəvəz**.

GƏVGƏZ I (Cəbrayıl) – çox qoca.

GƏVGƏZ II (Zəngilan) – tərəvəz və bostan bitkilərini korlayan ziyanverici qurd. – *Gəvgəz bamadoru da kökünnən kəsir*.

GƏVİL (Ağdam, Ağcabədi) – meyvəsi yeyilən yabani bitki adı. – *Gəvildən şoraba qoyuf yi:llər* (Ağdam); – *Gəvildən yaxşı şoraba olur* (Ağcabədi).

GƏVREX' (Meğri) – kövrək. – *Gəvrex' odundu, baltanı vuran kimin şilix'-şilix' ole-cex'*.

GƏVRƏX' (Qarakilsə) – bax **gəvrex'**. – *Gəvrəx' tez sınar*.

GƏYAL (Oğuz) – kəsək. – *Yeri sürəndə görürük kü, yer gəyallı oldu, diyirik ki, bir mala qoşax yerin gəyallını əssin <əzsin>*.

GƏYAN (Ordubad) – bax **gəvən**.

GƏYƏN I (Biləsuvar, Ordubad) – ikirəng.

GƏYƏN II (Qazax) – aylı, aydın (gəcə). – *Gəyən gejlərdə yeri əx'məy olar*.

GƏYƏV (Cəbrayıl) – kürəkən.

GƏYİŞMƏG (Lerik, Yardımlı) – məslə-hətləşmək.

GƏYNİMƏX' (Ağbaba) – açılmaq. – *Hava yavaş-yavaş gəyniyir*.

GƏZ I (Göyçay, Kürdəmir, Mingəçevir, Oğuz, Ucar) – çəpərin tapdanmış, iz düşmüş yeri. – *Çəpərə gəz düşüb* (Kürdəmir); – *Gəmiş gəzdən keçdi* (Ucar).

GƏZ II (Cəbrayıl, Xocavənd) – aşırım. – *Atdı gəzdən aşdı* (Xocavənd).

GƏZ III (Cəbrayıl) – hanada oxların yan ağaclarına keçdiyi yer. – *Oxun ucunu gəzə qoydular*.

GƏZAL (Ağdaş, Göyçay, Kürdəmir, Ucar) – bax **gəzal**. – *Gəzal çox acı olur* (Ağdaş); – *Gəzalnan keşmişdə yara sağaldurdular* (Ucar).

GƏZALİŞ (Kürdəmir) – sarımtıl. – *Naxoşun rəngi gəzəliş olur*.

GƏZAN (Ağdam) – gön doğrayan alət. – *Gəzan al, gönü doğra*.

GƏZDƏX' (Çənbərək, Qazax) – aşırım, dağ keçidi. – *Gəzdəx'də mal həmməşə müələ yığılır* (Çənbərək).

GƏZDƏMƏX' (Ağdam) – vəlin altına daş və dəmir parçaları keçirmək. – *Vəlin altın gəzdiyirdix', daş doldururdux*.

GƏZDƏMƏG (Yardımlı) – nişan vurmaq. – *Əğəci gəzdə aparmasunnər*.

GƏZDİK (Yardımlı) – bıçaq.

GƏZƏ (Dərbənd) – bax **gəzə**.

GƏZƏL (Ağcabədi, Basarkeçər, Borçalı, Füzuli, Gədəbəy, Xocavənd, Qazax, Tovuz) – bax **gəzal**. – *Eymiyi gəzələnən də boamağ olur* (Gədəbəy); – *Gəzələnən ip boaner* (Borçalı); – *İp boyamaxdan ötürə gəzəl yığmağa gedirix'* (Basarkeçər).

GƏZƏN (Təbriz) – başmaqçılıqda işlədilən alət. – *Gəzən başmaqçılarda olur*.

GƏZƏNƏ (Bakı, Lənkəran, Ordubad) – bax **gəznə**. – *Gəzənə çox dərtədirin mərhə-midi* (Bakı); – *Ot çalarkən gəzənə əlimi daladı* (Ordubad).

GƏZƏNGİ (Şəki) – bitki xəstəliyi adı.

GƏZƏNTƏ (Cəlilabad) – dilənçi. – *Gəzəntə çoxeydi, gəzəntənin əlinnən qaçeydi adam*.

GƏZƏRGİ (Tovuz) – çox gəzən, gəzəyən (adam). – *Şa:bbas gəzərgi adamdı*.

GƏZGİNTİ (Gədəbəy) – bax **gəzəngi**. – *Bu il yarpaxlara gəzginti tüşüf*.

GƏZİ (Qazax) – ilk buğayagəlmə vaxtını ötürən mal düyəsi. – *Baha aldix, ucuz satdix, yanına da bir gəzi qatdix*.

GƏZİK (Zəngilan) – nəfəs borusu. – *Quyruğun qəpi arasınan çıxıb dəyin gə:ziyin ge:yib*.

GƏZİM (Şəur) – gəzməli yer. – *Tiflisin xoş gəzimi var*.

GƏZMƏ (Dərbənd) – qarovulçu. – *Mal ekinə, hacıbuğdaya girməsin dəyni gəzmə qoyadılar*.

GƏZİR (Oğuz) – dağ keçisinin balası.

GƏZYAZMA (Basarkeçər, Borçalı, Qazax, Meğri, Şəmki, Tovuz) – ilk buğayagəlmə vaxtını ötürən mal düyəsi. – *Bü:n bazarda bir yaxşı gəzyazma düyə satıldı* (Basarkeçər); – *Haqqında buğuyəlmiyəndə gəzyazma olur* (Tovuz).

GƏZZƏK (Mingəçevir) – çəpərin tapdanmış, iz düşmüş yeri.

GILDIR (Qarakilsə) – kök, dolu (adam).

GILIF (Çənbərək, Meğri) – baca, deşik. – *Samanı gilifdən samannığa töx' düx'* (Çənbərək).

GIRCIN (Ağdam, Çənbərək, Qazax) – mal otu yedikdən sonra qalan çör-çöp. – *Malın qavağında qalan gircini bir yerə yığ* (Çənbərək).

GIRDAMAX (Çənbərək) – mələmək. – *Qoyun quzusuna gırdıyır.*

GIRDIN (Cəbrayıl, Çənbərək, Qazax, Oğuz, Meğri, Tovuz) – b a x **girdim**. – *Bu palıdı duğrasam, utz gırdın çıxar* (Meğri).

GIRMİŞ (Meğri) – iri üyüdülmüş (un).

GIRS (Oğuz) – b a x **gırz**. – *Gırsı bizdə çox pişirillər.*

GIRTDAMAX (Çənbərək, Qazax, Tovuz) – böyük ağacları ortasından balta ilə kəsmək. – *Eşdəki vələsi gırtıda, peçə doldurum dəmbıldəsin* (Çənbərək).

GIRVIT (Borçalı) – b a x **gıvrıt**.

GIVLA (Meğri) – b a x **gıvlə**.

GIVRIT (Qazax) – kök, dolu (adam). – *Fatma çox gıvrıt qızdı.*

GİBB (Şuşa) – günəşırı tutan xəstəlik adı. – *Həsən gibb azarına tüşüf.*

GİCƏ (Dərbənd) – gənə. – *Gicələr iki cürə var: birinə diyərüg iri ağ gicə, birinə diyərüg xirdə qarə gicə.*

GİCƏVAR (Bakı) – 1. istiqaməti bəlli olmayan külək; 2. burulğan. – *Bı dəfə də:zdə çiməndə gicəvardan gücnən qıtarım.*

GİCGAH (Dərbənd) – ağılsız, huşsuz. – *Ay üküz uğlı üküz, gicgah şeysən ki sən.*

GİCİTKANANASI (Şuşa) – tikanı olmayan, dalamayan gicitkən. – *Gicitkananası dalıyan döyü.*

GİC-KARIĞ: GİC-KARIĞ OLMEĞ (Bakı) – çayıb qalmaq. – *O qədə işim var ki, gic-kariğ olmuşam.*

GİCKƏSƏMƏ (Bakı) – səfeh, ağılsız.

GİCO: (Əli Bayramlı, Kürdəmir, Şamaxı) – burulğan. – *Geçmə, gico:du, batarsan* (Şamaxı).

GİDİ (Basarkeçər, Laçın, Tovuz) – etibar-sız. – *Ay gidi Abbasəli indi olaydı, danışeydi, siz də yazeydiniz* (Basarkeçər); – *Eh, gidi dünya, çoxlarımı uddun* (Tovuz).

GİDİL (Qax) – şəkərçörəyi.

GİƏCƏX' (Tovuz) – paltar. – *Gicəyim çoxdu, hamsı da təzə.*

GİFANDAZ (Bakı) – toxunma pərdə (pəncərə üçün).

GİGİMOY (Dərbənd) – bayquş. – *Gigimoy uliyədi, diyəllər bir xata ular, xeyrə də uliyəni var gigimoynun, zərələ də.*

GİGİRTDƏMAĞ (Quba) – ara vurmaq, ara qarışdırmaq. – *Ga:var, gıgırtdəmağı u üzünə adət eliyib.*

GİGO:UN (Quba) – mozalan.

GİJƏPƏNİ (Lerik) – quşəppəyi.

GİJĞƏ (Lənkəran) – daranmamış, pırt-daşmış saç.

GİJİMƏK (Ucar) – nadinclik etmək. – *Əhməd bü:n çox gijiyif.*

GİJOY (İmişli) – qıjov, çayın iti axan yeri. – *Gijoyda çimmiyin, batarsu:z.*

GİLƏBİ I (Bakı, Salyan) – paltar və ya baş yumaq üçün istifadə edilən gil.

GİLƏBİ II (Dəvəçi) – gül.

GİLƏBZAN (Ağdaş) – güləbpuş. – *Giləbzən saxsı qəbdən olur.*

GİLƏBZƏN (Quba) – b a x **giləbzən**. – *Giləbzəni tıyda, xeyir işdə işdədərdüğ.*

GİLƏN (Quba) – bağlamaq üçün qapının arxasına keçirilən taxta və ya dəmir.

GİLƏNDAR (Xaçmaz, Quba) – haşiyə. – *Bizim xələcnin güzəl giləndarı var.*

GİLƏR (Hamamlı) – ərzaq anbarı.

GİLBİT (Qax) – kösöv.

GİLDİK (Cəlilabad) – itburnu.

GİLDİR (Sabirabad, Salyan) – gödək kəsilməmiş yoğun odun. – *Gildiri yandırılar qışda* (Salyan).

GİLDİR-GİLDİR (Bakı, Gədəbəy, Kürdəmir, Salyan) – gilə-gilə, damcı-damcı. – *Uşağın gözünən gildir-gildir yaş gəlir* (Salyan).

GİLƏ (İsmayılı) – umu-küsü.

GİLƏGÜZ (Salyan) – körpə quzu saxlanılan yer. – *Giləgüzzə quzu saxlallar.*

GİLƏMƏRZƏ (Lənkəran) – kəklikotu. – *Xəlil, boğazın ağrıyır, gəl birəz giləmərzə qəynədim iç.*

GİLƏNŞA (Bakı) – quş adı.

GİLƏY (Lənkəran) – gündüz saat 11-12 radələri. – *Giləy naharına çıxmışuğ.*

GİLƏZƏK (İmişli) – daş-kəsək. – *Tarlada giləzəkdən yerimək olmur.*

GİLƏ-ZUZƏ: GİLƏ-ZUZƏ GETMEG (Bakı) – zarılmaq, inildəmək (xəstəlik nəticəsində). – *Ağz, uşağın buxağına mərcimegcən bir sizağan çıxıb, gecələr sə:rəcən gilə-zuzə gedir.*

GİLFƏ (Cəlilabad, Yardımlı) – b a x **gıvlə**. – *Gilfə təndirdə oley* (Yardımlı).

GİLGAM (Qax) – laxtalanmış qan. – *Horda gilgam qan vardı.*

GİLGİLƏ (Bakı) – taxta və ya dəmirdən hazırlanan sağanaq şəkilli uşaq oyuncağı. – *Meyti küçədə gilgileynən oyni:r.*

GİLGO:UZ: GİLGO:UZ GETMEG (Bakı) – şiltaqlıq edərək torpaqda eşlənəmək. – *Uşağə bax a, torpağın içində nə gilgo:uz gedir.*

GİLHİ (Balakən) – evin tavanı.

GİLİF I (Cəlilabad, Daşkəsən) – çatlaq (daşda). – *Daş gilifinnən yaxşı sınar* (Daşkəsən).

GİLİF II (Naxçıvan, Təbriz, Tovuz) – çəpərin, hasarın altından keçən kiçik arx. – *Gilifdən su gəliri* (Təbriz).

GİLİNƏ (İsmayılı) – yunun çıxarı. – *Gilindən yaxşı döşək olmaz.*

GİLİNZİR (Kəlbəcər) – ağac adı. – *Gilinzirdən dülyərlər həjətlərə sap qayrılar.*

GİLLAN (Qarakilsə) – boyca balaca, dolu, kök <adam>.

GİLLƏ (Quba) – mal peyini ilə palçıqın qarışığından hazırlanan dayaz qab. – *A Həmidə, bu il neçə gillə qeyrəcəğsan?*

GİLLƏTMƏG (Bakı) – atmaq, tullamaq. – *Uşağlar heyətdə gilgilə gillədir.*

GİLLƏTMƏX' (Tovuz) – b a x **gillətməg**. – *O bir tikə nədi kin, anrı gillət gessin.*

GİLLƏTZƏ (Zaqatala) – kiçik saxsı qab.

GİLLİG I (Cəlilabad) – cır qızılgül. – *Gilligin çoxli dənələrin (ləçəklərini) gətirdim.*

GİLLİ II (Yardımlı) – itburnu. – *Gillig də rələrdə çox oley.*

GİLZIX' (Çənbərək) – qırıq, parça. – *Suraha bir gilzix' savın gətidi, paltarı yudu.*

GİMGƏ (Ağdam, Qax, Oğuz, Sabirabad, Şəki, Ucar) – b a x **gəmgə**. – *Ədə Yunus, gə habı qaradaşı gimgə yerinə apar* (Şəki).

GİMİRİX' (Ağcabədi, Bərdə, Cəbrayıl, Şuşa, Tərtər) – iri, narın olmayan. – *Gimirix'*

duzu atallar şorva suyuna, xamır suyuna (Tərtər); – *O duzun gimiri:nnən birəz səf dəriyə* (Cəlilabad).

GİMİRİX'LƏŞMƏK (Tərtər) – irilənmək, böyümək. – *Adnanın oğlu gimirix'ləşir.*

GİMİRİK (Cəbrayıl) – b a x **kəmrək**. – *Ay gimirik, az qənd ye.*

GİNGƏ (Quba) – b a x **gəmgə**.

GİOZƏN (Bakı) – yerin otunu təmizləmək üçün ağız iti alət. – *U giozəni bir mənə versən?*

GİR (Ağdam, Bakı, Quba, Lənkəran, Kürdəmir) – güc, qüvvə. – *Qucalmışam, hindi lap girdən düşmüşəm* (Quba); – *Girim olsaydı, birin sənə çəkərdim* (Lənkəran).

GİR:A:M (Zəngilan) – yaraşlıq, qəşəng, yaxşı. – *Gira:m heyvanı virdi mayıf elədi.*

GİR:A:MI (Bərdə, Cəbrayıl) – b a x **gira:m**. – *Orda gira:mı yağ var* (Bərdə); – *Gira:mı taxdanı yondu töx'di orya* (Cəbrayıl).

GİR:A:Mİ (Bakı, Cəlilabad, Şamaxı) – b a x **gira:m**. – *Gira:mi qələm itib* (Cəlilabad).

GİRAN (Lənkəran) – əskiklik. – *Sənə niyə giran gəlir.*

GİRAVƏ (Quba, Şamaxı) – fürsət, imkan.

GİRBİ (Qax) – karniz.

GİRCANA (Tovuz) – su dəyirmanında istifadə olunan alət.

GİRCƏNƏ (Ağdaş, Qax) – b a x **gircana**.

GİRD I (Cəlilabad) – büsbütün, tamamilə. – *Gird bisavadıydı keşmişdə hamı.*

GİRD II (Lənkəran) – balıq toru toxumaq üçün alət.

GİRDABANKÖTÜYÜ (Oğuz) – eni ilə uzunlu bərabər kötük. – *Nazlının qızı elə kökdü ki, lap girdabankötüyünə oxşayıvı.*

GİRDABEL (Daşkəsən) – böyük mişar. – *Girdabelnən yoğun ağaş kasallər.*

GİRDABIL (Qax, Şəki, Zaqatala) – b a x **girdabel**. – *Girdabilı geti odunu kesax* (Şəki).

GİRDAMBUL (Mingəçevir) – b a x **girdabel**.

GİRDAN (Oğuz) – böyük mişar. – *Girdanan odun doğruyurux.*

GİRDƏ I (Bakı) – böyrək. – *Qoymin girdələri ağrı:r.*

GİRDƏ II (Quba) – böyük şüşə qab, banka. – *Girdəyə duşab, hər cür şey tükmağ ular.*

GİRDƏ III (Cəlilabad) – 400 qramlıq çəki vahidi. – *Bi girdə bığda gətirsən, yarım girdə də verəydün artıq.*

GİRDƏ IV (Mingəçevir) – çəltik ləki.

GİRDƏBİÇ (Lənkəran) – çölməkdə (saxsı qab) bişirilən balıq.

GİRDƏBİRİN (Ordubad) – böyük mişar.

GİRDƏBURUN (Meğri, Ordubad) – b a x **girdəbirin**.

GİRDƏKAN (Bakı, Biləsuvar, Cəlilabad, Kürdəmir, Lənkəran, Masallı, Salyan, Təbriz, Yardımlı, Zərdab) – qoz. – *Biz qoza girdəkan diyoğ (Yardımlı); – Girdəkanın qabığn yığıb qəynədirdilə (Təbriz).*

GİRDƏKƏN (Masallı, Salyan) – b a x **girdəkan**.

GİRDƏNƏG (Salyan) – girdə, yumru. – *Gərmək girdənəg yemişdi.*

GİRDİN (Bərdə, Bolnisi, Qazax) – b a x **girdim**.

GİRDİM (Dərbənd, Xaçmaz, Qusar) – mişarla bir boyda kəsilmiş yoğun odun.

GİRDİN (Ağdaş, Ağsu, Gədəbəy, Quba, Mingəçevir, Şəmkir) – b a x **girdim**. – *Bu girdinnərin birin salırdux ocağa axşamacan yanırdı (Ağsu); – Uğul, iki qucağ girdinnərdən təndirə getir (Quba).*

GİRDO (Zərdab) – iri saxsı qab. – *Gül-sənəm, girdo qalğanı təmizlə.*

GİRDO:UL (Salyan) – girdə, yumru. – *Girdo:ul yemiş yaxçı olar.*

GİRƏ (Balakən) – təmizlənmiş fındıq anbarı.

GİRƏCULA (Bakı) – 1. axmaq, səfeh; 2. veyil.

GİRƏ: GİRƏ DÜŞMEG (Bakı) – ağır, çətin vəziyyətə düşmək.

GİRƏ: GİRƏ QOYMAX (Kürdəmir) – tov-lamaq, dilə tutmaq. – *Adamı girə qoyub işdədir.*

GİRƏLƏNMƏX' (Zəngilan) – vurnuxmaq. – *Sarı toyux sə:rdən birdə girələni.*

GİRƏNC (Hamamlı, Tovuz) – əhəng.

GİRƏV (Cəbrayıl) – nağd, əldə olan. – *Girəvi qoyuf nisyə dalıncan qaçır.*

GİRƏVƏ (Bakı, Kəlbəcər, Kürdəmir, Quba, Şəki) – b a x **giravə**. – *Diyəsən sənün əliyə yaxşı girəvə düşüb (Bakı); – Yaxşı girəvə düşüdü, ələ; nə işdəsən eliyə bilərsən (Şəki).*

GİRGAL (Hamamlı) – b a x **giryal**. – *Gir-galı malın boğazına keçirillər, onu da zincir-nən axıra bağlıyıllar.*

GİRGƏLƏMƏX' (Zəngilan) – incitmək, gözümcüxdüyə salmaq. – *Önnən arvad saxlıyan olmaz, qızı yaman girgəli:r.*

GİRGİ (Kürdəmir) – sancı. ◊ **Girgi tut-mağ** – sancı tutmaq, sancılanmaq. – *Axşam-nən qarnınnan girgi tutub.*

GİRGİD (Qax) – hanada ipləri nizamlayan alət.

GİRGİNƏ (Qarakilsə) – arı beçəsi tutmaq üçün balaca səbət.

GİRGİRƏ (İmişli, Lənkəran) – b a x **kil-kilə**.

GİRİ (Biləsuvar, Cəlilabad, Əli Bayramlı, Kəlbəcər) – yeddi pud yarım ölçü vahidi.

GİRİNDƏX' (Kəlbəcər, Qarakilsə) – b a x **girindəy**.

GİRİNDƏY (Kəlbəcər, Qarakilsə) – qara-malı boğazından bağlamaq üçün istifadə edilən yarım dairəvi ağac. – *Öküz girindəyi qırıfdı (Kəlbəcər).*

GİRİNGİ (Bakı) – sancı. – *Qarnımda ya-man giringi var.*

GİRİŞƏN (Qazax) – yabanı bitki adı.

GİRİZNƏ (Ağdərə) – çox uca və möhkəm ağac adı. – *Giriznə möhkəm ağac olur.*

GİRMƏ I (Qazax, Mingəçevir) – çayın keçid yeri.

GİRMƏ II (Əli Bayramlı) – kolluq.

GİRMƏ III (Kürdəmir, Mingəçevir) – yu-yulduqdan sonra qısalmış paltar.

GİRNƏŞ (Meğri) – istidən bir yerə topla-şan, sıxlaşan (qoyun sürüsü). – *Seyidəli qo-yunu girnəşdə belinnən tanırdı.*

GİRRƏMƏG (Yardımlı) – əlindən almaq, qoparmaq.

GİRRƏMƏX' (Quba, Kürdəmir, Şəki, Tovuz) – 1. dolandırmaq, yaşatmaq (Kür-dəmir, Tovuz, Şəki). – *Ə:m <əmim> məni yaman girriyirdi, heş şeyə möhtəş döydüm (Tovuz); 2. təngə götürmək, cana götürmək (Quba).*

GİRRƏMMƏX' (İsmayıllı, Qazax, Şəki, Tovuz) – dolanmaq, yaşamaq. – *Hələ ki yaxşı girrənirux, hər şeyimiz var (Şəki); – Bir tö:r girrəmməx' lazımdı (Qazax).*

GİRS (Qax, Şəki, Zaqatala) – b a x **girz**. – *Bi boşqaf girs yiyif habra gəlmişəm (Şəki).*

GİRT: GİRT VURMAĞ (Şamaxı) – hərlən-mək, gəzmək. – *Bı gün aləmi girt vurmuşam.*

GİRTMAN (Basarkeçər) – kərki. – *Girt-mannan ə: ağ üssə ağacı yonur.*

GİRVƏ I (Çənbərək) – kiçik dərə. – *Zimistan gələndə qarı çox olar; Uçar gırvələrdə tari çox olar.*

GİRVƏ II (Salyan, Şamaxı, Şəki) – 1. şaxta (Salyan, Şamaxı); 2. çovğun (Şəki). – *Sə: xda, gırvədə bürünüf ge: rdi yapıncıya; – Çöldə yaman gırvədi.*

GİRVƏCİL (İsmayılı) – firsəti əldən verməyən. – *Sən ki onu əvvəldən gırvəcil olduğunu yaxşı bilirdin.*

GİRVİ (Sabirabad) – suvarma zamanı suyu bölüşdürmək üçün çöpatma, püşkatma.

GİRVİD (Şəki) – kömür quyusunun ağzında ütölmüş odun. – *Kömür quyusunun ağzına odun düzüllər, horda quruyur, qaralır, una diyllər girvid; – Girvid elə yanan şeydi ki, bu başınnən bişqanı <kibrit> vursan, o başınnən çıxar, bi dəyqada od tutar.*

GİRYAL (Çənbərək) – qaramalı boğazından bağlamaq üçün istifadə edilən yarım-dairəvi ağac. – *Səmət büüyün qırxbeş gıryal qayırır.*

GİRZ (Zaqatala) – xəmir xörəyi növü (iri düşbərə).

GİTİRGƏ (Cənubi Azərbaycan) – doğmayan heyvanın əmcəyindən axan maye. – *Sarı dəvənin gitirgəsi artub.*

GİV (Cəlilabad, Yardımlı, Salyan) – boyunduruq. – *Givnən boyındırığ bi şeydü (Salyan); – Giv arabada oley, ökizin boynuna keçirdeylər (Cəlilabad).*

GİVE:İN (Oğuz) – mozalan.

GİVEC (Bakı) – gil qab.

GİVƏ (Cəlilabad) – b a x **giv**.

GİVƏLƏR (Cəlilabad) – arabaya qoşulan heyvanların ikinci cütü. – *Givələrin gücinə gətdiğ arabani, yoxsa çıxmazzi palçuğdan.*

GİVİX' (Füzuli, Qarakilsə) – kif. – *Givix'-ləmmiş çörəyi it də yiməz (Qarakilsə).*

GİVİŞ (Şahbuz) – yemişan. – *Pətəx' daşda giviş ağacı çoxdu.*

GİVLƏ (Meğri) – külbə.

GİYƏŞMƏG (Saatlı) – b a x **gənaşmax**.

GİYƏV (Culfa, Ordubad, Şərur, Zəngilan) – kürəkən. – *Mənin giyəvimin adı Cəbrayıldı (Culfa).*

GİYO: (Quba) – b a x **giyəv**.

GİYOY (Quba) – b a x **giyəv**.

GİZAM (Göycay) – payızda qırılan yun.

GİZDƏNC (Ağcabədi) – gizlədilib saxlanılan qiymətli şey (qızıl, pul və s.). – *Atamın gizdənci varyıdı.*

GİZDİLİM (Şuşa) – gizli. – *Oğlan qıza gizdilin yerdən baxır.*

GİZGƏ (Füzuli, Yardımlı) – b a x **gijgə**. – *Ajığımı tutdursan, gizgənnən tutuf səni sürüyəjəm (Füzuli).*

GİZGƏLƏ (Qax) – qarğıdalı unundan bişirilən xörək növü.

GİZGİNC (Füzuli) – gizlənmək üçün yer. – *Ora gizginc yeri oluv.*

GİZİR (Culfa) – icraçı. – *Gizir adamları çağırırdı.*

GOD (Başkeçid, Borçalı, Çənbərək, Füzuli, Gədəbəy, Qazax, Mingəçevir, Zəngilan) – ağacın içini ovaraq düzəldilmiş böyük həcmli taxıl qabı. – *Taxılı goda doldururux (Çənbərək); – İrəli ayyamlar müşoy-zad az tapıleydi, maxlux dəni goda qoyordu (Gədəbəy).*

GODA (Basarkeçər) – boyunduruğu arabının qollarına bağlayan, bərkidən ağac, qayış və ya zəncir. – *Ho:, əylə, boyunduruğun godası tüşüf, qayış öküzün tərəfinə addı:f.*

GODİREG (Dərbənd) – taxtabiti. – *Godireg qarannuğda çux gelər.*

GODMAN (Qəbələ, Mingəçevir) – kiçik ot tayası. – *Başir üç gündə beş-altı godman ot çalmışdı (Qəbələ).*

GODU (Borçalı, Zəngilan) – uzunmüddətli yağışın kəsməsi üçün bəzədilib qarı-qarı gəzdirilən güzgü və çömçə (köhnə adətlərdən birinin adı). – *Godu-goduyu gördüyün varmı? (Zəngilan); – Hasan dağlarda godu gəzdirdirdi, gəzdirəndə belə mahni oxuyordu (Borçalı).*

GODUŞ (Qəbələ, Lənkəran, Oğuz, Salyan) – b a x **qoduş**. – *Bir goduş qatığı yi:b diyir ki, ajam (Oğuz).*

GOGO:UN (Bakı) – meyvə qurdu.

GOMBİL (Saatlı) – kök (adam).

GONDI (Basarkeçər) – evin damında eninə qoyulan ağac. – *Damın gondunun biri əysikdi.*

GOND II (Borçalı) – çənbər, pərçim, dəmir bənd. – *Gondun bir uju gərəbə bağlaner, o biri uju nala.*

GOP (Hamamlı) – arabanın qollarını birleşdirən enli taxta. – *Haravada iki gop olur: biri qavax gopu, biri dal gopu.*

GOPALLI (Basarkeçər) – kök, dolu (adam). – *Bu yaman gopallı adamdı.*

GOPBAN (Şəhur) – b a x **gapban**.

GOPBUŞ (Ordubad) – iri, kök (adam).

GORA (Salyan, Zəngilan) – körpə quzu saxlanılan çəpərlənmiş yer. – *Goraya xirdə quzuları salıllar* (Zəngilan).

GO:RASANNİĞ (İmişli) – qəbiristanlıq. – *Bi yer go:rasannığeymiş.*

GORAZA (Cəbrayıl, Zəngilan) – pis.

GORDA (Ağdam, Bakı, Cəbrayıl, Cəlilabad, Kəlbəcər, Qarakilsə, Salyan) – xəncər-şəkili iri bıçaq. – *Vəli gordeynan qoyunun başını kəsdi* (Cəbrayıl).

GORDAHAT (Çənbərək) – həddindən çox ağır. – *Gordahat girdini traxdor çəkəmmədi.*

GORGOR (Xaçmaz) – alov. – *Pionerrər ela tonqal qalamışdılar ki, gorgor göyə çatırdı.*

GORS (Borçalı, Çənbərək) – şumlanmış sahələrin arasında qalan xam yer. – *Əkin yerinin daşı:n ayırdı:rıx, gorsa tökürüx'; – Gedəx' gorsun otunu yolax* (Çənbərək).

GORSA (Zəngilan) – şırım. – *Gorsa taxıl səpilir.*

GO:RSANDIX (Şəki) – b a x **go:rsannığ**. – *Ho görduğun yer go:rsandix yeridi.*

GORVUT (Çənbərək) – kobud. – *Yavanın qapı gorrutdu.*

GOSALLAHMINDILI (Çənbərək) – uşaq oyunu adı. – *Gəlin gedəx' gosallahmindili oynuyax.*

GO:SUN (Quba) – xışın ucuna keçirilən ucu nazik və iti dəmir. – *Məmməd dayı go:suni itiləmegcün dəmirçiyə gıtdi.*

GO:UDAN (Bakı) – tövlə.

GO:UX (Bakı) – qamçı.

GOVUX (Çənbərək) – qanqal kökü. – *Boz qanqalın kökünə govux deyillər.*

GOZAR (Hamamlı) – döyüldükdən sonra taxılın arasında qalan özilməmiş sünbül. – *Gozarı bir yerə tofla, tezdən döyəx'.*

GÖBƏLƏX' (Zəngilan) – böyrək. – *Həkimlər de:r ki, göbələyində daş var.*

GÖBƏR (Oğuz) – b a x **köbər**.

GÖBƏRƏX' (Cəbrayıl) – b a x **göbələx'**.

GÖBƏX' (Təbriz) – tayfa. – *Qaçabəyli göbəyi indi taxtəqapı olupdı.*

GÖD (Şuşa) – b a x **god**.

GÖDƏ (Bakı) – 1. qarın; 2. mədə.

GÖDƏX'ÇƏ (Basarkeçər, Tovuz, Zəngilan) – b a x **gödəkə**. – *Elə gödəx'cə də gərix' kimi olur, arvatdar geyir onu* (Basarkeçər).

GÖDƏKCƏ (Kürdəmir) – qolsuz sırıqlı (qadın üçün).

GÖDƏKDÜLÜS (Qazax) – çoxbilmiş.

GÖDƏLBƏ (Bakı, Salyan, Yardımlı) – 1. çoxyeyən, qarınqulu (Bakı); 2. tamahkar (Salyan). – *Nurilla yaman gödəlbə adamdı* (Salyan); – *Bi uşağ çox gödəllədi* (Yardımlı).

GÖDƏN (Ağdam, Bakı, Bolnisi, Mingəçevir, Şəmkir, Tovuz) – b a x **gödə**. – *O boyda yiməyi gödəninə hancarı sığışdırdın* (Tovuz).

GÖDƏNBAĞIRSAX (Şəmkir, Tovuz) – düz bağırsağ. – *Gödənbağırsağı itdəre tulla, tişdəni dəyişinnər.*

GÖDƏNBAĞIRSIX (Füzuli) – b a x **gödənbağırsax**. – *Bağırsix cürbəcürdü: şirin bağırsix, aji bağırsix, gödənbağırsix.*

GÖDƏNBİL (Kürdəmir) – b a x **gödəlbə**.

GÖDƏNBOĞAZ (Xanlar) – b a x **göbəlbə**.

GÖDƏNBUCAX (Qazax) – b a x **gödəlbə**.

GÖDMƏK (Qax) – kiçik kötük.

GÖDUL (Quba) – çox işlənməkdən gödəlməmiş, kiçilməmiş alət.

GÖDÜL (Qax) – yağda bişirilən xəmir xörəklərindən birinin adı.

GÖDÜŞ (Cəlilabad, Lənkəran) – b a x **qoduş**. – *Gödüşün içində bi az do:ğa var* (Cəlilabad).

GÖƏBAXAN (Ağdərə) – körpə quzu saxlanılan yer.

GÖƏBƏRC (Cəlilabad) – faizlə, müamilə ilə verilən borc. – *Göəbərc, yanı ki, bi pıta pıt yarım borc vereydün.*

GÖƏRİ (Xanlar) – gömgöy.

GÖƏRTMƏ (Zəngilan) – göyöskürək.

GÖƏZƏ (Başkeçid, Borçalı) – xəsis. – *Göəzə öz malın yiməz* (Başkeçid).

GÖƏZƏLİX' (Goranboy) – acgözlük.

◇ **Göəzəlix' eləməx'** – acgözlük etmək. – *Ay oğul, göəzəlix' eləmə, az yi, səni incidər.*

GOĞALA (Əli Bayramlı, Salyan) – b a x **göyala**. – *Qarpız, yemiş, gündüq goğaladı* (Salyan).

GÖGƏNDAZ (Kürdəmir) – göyümtül. – *Nemissərin gögəndaz mahuddan paltarı olurdu.*

GÖGEYİN (Kürdəmir) – acgöz, tamahkar. – *Yamanca gögeyin adamsan* (Cəlilabad).

GÖGƏVAR (Quba) – gøyerti. – *Həyitdə xeylağ gögəvar əkmışəm.*

GÖGİ (Qax) – qarğıdalı xingalı. – *Gögi çox şirin oluy.*

GÖGÖ:ÜN (Salyan) – b a x **gögeyin**. – *Gögö:ün adam hər nə olsa yiyər.*

GÖGÜR (Qazax) – kəfgir.

GÖHƏRİ (Qubadlı) – armud növü. – *Göhəri yayda yetişən armutdu.*

GÖLƏS (Qax) – əvəlik. – *Elə göləsi aş isdiyam <istəyirəm>.*

GÖLƏŞ (Ordubad, Şərur) – göl. – *Bıralar dərya olub, göləş olub* (Şərur).

GÖLÜX' (Şahbuz) – daxma. – *Gölüx'də özümüz yaturix.*

GÖMBƏ (Dərbənd) – 1. məc. kök; 2. kətə.

GÖMBƏLƏMGÖY (Ağcabədi) – gömgöy. – *Yorğanın üzünə gömbələmgöy çit çax'dim.*

GÖMĞUL (Cənubi Azərbaycan) – b a x **gombul**.

GÖMƏŞİMƏX' (Gədəbəy) – soyuqdan donmaq. – *Ağız, vallah ələ:ğım elə göməşi:f ki, tutduğumu da bilmirəm.*

GÖMÜ (Kəlbəcər) – dirək basdırmaq üçün qazılmış çala. – *Göümü qazıf basdıreylər dirəyi.*

GÖ:N (Ucar) – b a x **göyö:ün**.

GÖNCƏ (Şərur) – cöngə.

GÖNTÖY-GÖNTÖY (Gədəbəy) – tərs-tərs. – *Nə: maña göntöy-göntöy baxsarən;* – *Göntöy-göntöy danışma:η.*

GÖNÜG (Şamaxı) – görməmiş. – *Gönüg adamdı, ona nə deyim.*

GÖÖD (Qax) – zibil.

GÖÖDDUX (Qax) – zibillik. – *Gööddux qaya başındadı.*

GÖRBƏX' (Böyük Qarakilsə) – b a x **göbələx'.**

GÖRƏLİ (Borçalı, Qazax) – nişanlı oğlan və qızın valideynlərinin bir-birilərinə apar-dıqları sovqat.

GÖRƏNƏ (Telavi) – tələ.

GÖRƏNƏK (Qazax) – zəif düşüncəli.

GÖRK (Füzuli, Mingəçevir, Oğuz, Şəmkir) – nümunə. ◊ **Görk olmax** (Şəmkir) –

nümunə olmaq, ibrət olmaq. – *Görk üçün özüm yığacam* (Füzuli); – *Bu saña görk olsun, bir də belə iş görmə* (Şəmkir).

GÖRKƏZMƏ (İmişli) – görünməmiş, qəribə. – *Görkəzmə işdi sənin işin.*

GÖRKLÜ (Ağdam) – görkəmli.

GÖRSƏTMƏ (Füzuli) – b a x **görkəzmə**. – *Görsətmə uşaxdı, işə-zadə:tmir.*

GÖRÜKLÜ (Şamaxı) – tontənəli, dədbəbəli. – *Əhməd bəy görüklü bir toy elədi.*

GÖRÜKÜR (Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan) – görünür. – *Görükür, olların ayrı cür danışmax lazımdı* (Zəngilan); – *Görükür, sizin işdən xəbərit:z yoxdu* (Cəbrayıl).

GÖ:ŞƏNİ I (Bakı) – qarğız növü. – *Gö:şəni qarğız bizim yerrəddə yaxşı bitir.*

GÖ:ŞƏNİ II (Bakı) – suvarılmayan sahə.

GÖTÜRÇƏ (Tovuz) – kötüçə.

GÖTÜRGƏ I (Cəbrayıl, Xanlar, İmişli) – çökək yerdən hündür yerə su çıxarmaq üçün düzəldilmiş arx. – *Çökək yerdən götürgə olmasa, su keçməz;* – *Yaz başı su götürgəni elə dağıtdı ki, üç gündə düzəltməx' olmadı* (Xanlar).

GÖTÜRGƏ II (Basarkeçər, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – b a x **götüryə**. – *Götürgədən xançal sallanar* (Gədəbəy); – *Ələmi götürgüyə keçirirsən gedif nəzri tapır* (Basarkeçər).

GÖTÜRİYƏ (Qazax, Şəmkir) – xəncər kəçirmək üçün kəməyə bağlanan ilmək.

GÖ:ÜL (Şəmkir) – xırda qarğıza oxşar yeməli yabanı bitki adı. – *Bu sa:t gö:ülün yeməli vaxddı.*

GÖ:ÜMƏK (Sabirabad) – yavaş-yavaş közərmək.

GÖ:ÜZ (Bakı) – qamçı.

GÖV (Bakı) – b a x **gev**.

GÖVEC (Bakı, Quba) – gil qab. – *A balam, güvecimiz süzdədü?* (Quba).

GÖVƏH (Ağdaş) – təkərdə ox keçən hissənin adı, arabanın topu. – *Yaxşı gövəh innafdan <ağac növü> olar.*

GÖVƏNNİK (Naxçıvan) – çəmənlik.

GÖVƏR (Oğuz) – b a x **köbər**.

GÖVƏRƏX' (Kəlbəcər) – b a x **göbələx'.** – *Ağız, o gövərəyi gədiyə ver, ojağa atf yisin.*

GÖVÜR (Oğuz) – b a x **köbər**.

GÖY I (əksər dialekt və şivələrdə) – b a x **gev**. – *Göy də adamın bir oğludu elə* (Gədə-

bəy); – *Mə:m göyüm heş bir işin qulpunnan yapışmur* (Tovuz).

GÖY II (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – xəsis. – *Göy olma, dur bu toğlunun birni kəs yiax'* (Şəmkir).

GÖY III (Göyçay, Zərdab) – yetişməmiş (meyvə).

GÖY IV (Qazax) – göycəqarğa. – *Göy də quşdu*.

GÖYALA (Əli Bayramlı) – yetişməmiş, dəyməmiş, kal.

GÖYALDAZ (Cəbrayıl) – göyümtül.

GÖYBUYNUZ (Tovuz) – üçillik camış düşəsi. – *Göybuyunuz yaman anqırır, də:n kalə:lir* (kələ gəlir).

GÖYCƏ I (Göyçay, İmişli) – körpə quzularda xəstəlik adı.

GÖYCƏ II (Naxçıvan) – alça.

GÖYCƏQARIX (İmişli) – b a x **göyjəqarın**.

GÖYCƏSULTAN (Borçalı, Qazax) – alça.

GÖYÇAN (Şəki) – çərpələng.

GÖYÇAVIN (Ağdaş) – göytəhər. – *Bu barama göyçavındı*.

GÖYÇƏQARIN (Qarakilsə) – b a x **göyjəqarın**.

GÖYÇİ (Şamaxı) – xəsis.

GÖYƏBAXAN (Ağdam, İmişli) – b a x **göəbaxan**.

GÖYƏRƏMTİLIX' (Naxçıvan) – yaşlılıq. – *Bi yerrər həmişə göyərəmtilix' olur*.

GÖYƏRMƏ (Gəncə, Tovuz) – yeni doğmuş qoyunun quzuluğunda əmələ gələn xəstəlik. – *Kəlin qoyun göyərmeden öldü* (Tovuz).

GÖYƏRTMƏ I (Quba) – gözümuncuğu. – *Göyərtnəni uşaqlar buyunnarına saladu*.

GÖYƏRTMƏ II (Şəmkir) – b a x **göyərtnə**.

GÖYƏVURMA (Ağcabədi) – divardan asılan xalça üzərinə vurulan tikmə. – *Göyəvurma xalçanın üsdünə vurulur*.

GÖYƏZƏ (Beyləqan, Gəncə, Goranboy) – xəsis. – *Çox göyəzə adamdı Qulu* (Beyləqan).

GÖYƏNƏ (Qazax) – zəhlətökən, sırtıq, tutduğunu buraxmayan (adam). – *Adam ha döy, göyənədi, yapışdı, buraxmaz*.

GÖYJƏQARIN (İmişli) – körpə quzularda əmələ gələn xəstəlik adı. – *Bu quzu göyjəqarındı, əmələ:lməz <əmələ gəlməz>*.

GÖYLÜX' (İmişli) – xəsislik. – *Göylüx' elə başında qaltf onun*.

GÖYNÖ:S (Şəki) – acgöz. – *Göynö:s ör-gətmax uşā: yaxşı döyi*.

GÖYÖ:ÜN (Gədəbəy, Qazax) – mozalan.

GÖYÜL (Ağdam, Füzuli, Xanlar, Xocavənd, Kürdəmir) – yabarı bitki adı. – *Göyülü quzunun altına döşüyəllər* (Füzuli).

GÖYÜM (Zaqatala) – kürəkən.

GÖYÜN (Tovuz) – b a x **göyö:ün**. – *Heyvanı göyün yaman böələx'ləndirer*.

GÖZ I (Qazax, Tovuz) – pay, hissə; şərikli alımış kəsilmiş heyvanın şərliklər arasında bölünən hissələri. – *Maña da bir göz ət bölün* (Tovuz).

GÖZ II (Çənərbək) – bataqlıq. – *İnəx' bə:ndə <bu yanda> gözə batıf*.

GÖZDƏX' (Tovuz) – gözləmə yeri. – *Əli büyün gözədəx'də oturuf*.

GÖZƏ (Qazax, Meğri) – çeşmə. – *Gözələrin güllə kimi suyunnan qoyun içər, so:ra yaxşı ot kəser* (Qazax).

GÖZƏG (Əli Bayramlı) – b a x **gözək II**.

GÖZƏX' (Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Zəngilan) – 1. b a x **gözək II** (Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Zəngilan); 2. ilməkdən keçirilən ip (Qazax). – *Gözəyi gəti cualın ağzın gözüyüm*.

GÖZƏK I (Ağdaş) – iynə. – *Torvaların ağzını gözəknan tik*.

GÖZƏK II (Cəbrayıl, Qax, Salyan, Yevlax) – çuvalın ağzında olan ilmək.

GÖZƏMƏX' (Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – toxumaq, hörmək. – *Bu coravı gözüyüf qışda geyijəm* (Tovuz).

GÖZƏNDİR (Meğri) – gözümuncuğu. – *Qatır palanın da itirip, gözəndirin də*.

GÖZ: GÖZ TÜŞMƏX' (Ağcabədi, Mingəçevir) – yetişməyə başlamaq. – *Üzümə göz tüşübdü, yə:ni təzə dəyir* (Mingəçevir).

GÖZYUMMA (Yevlax) – uşaq oyunu adı. – *Uşaxlar gözyumma oynuyur*.

GUBI (Meğri) – divara vurulan birinci suvaq.

GUD (Bakı) – muncuq.

GUDMAN (Oğuz) – b a x **godman**.

GUDUL I (Bakı, Füzuli, Qarakilsə, Quba) – b a x **gödül**.

GUDUL II (Bakı) – hörümçək.

GUDUL III (Füzuli) – sarımayan barama qurdu. – *Gudul qırılır, sarımır*.

GUDUL IV (Xaçmaz) – qısaboylu, gödək (adam). – *Mirəbala kişi gudul bir adamıydı*.

GUDULLAMAX (Zəngilan) – barama sarımaq ərəfəsində xəstələnin qırılmaq (barama-qurduna aiddir). – *Qurdumun çoxu şaxlıyanda gudadı.*

GUFLAMAG (Mingəçevir) – bax **gup-samağ**.

GUKGUMAY (Tabasaran) – bayquş. – *Başı pişigü başi kimig uladu gukgumayu(n).*

GULUF (Cəbrayıl) – göl suyunun axdığı yer. – *Oğul, gör gulufa nə düşüb.*

GUMACAR (Çənbərək) – ehtimal. – *Məxsətdən yavıyı gumacarnan xavar aldım, bizdədi, dedi.*

GUMANA (Cəbrayıl) – kəhrizin baş quyusu. – *Rustam kəhrizində iki gumana var.*

GUMBUL (Göyçay) – arxın dərin yeri.

GUMULDAMAX (Laçın) – zümzümə etmək.

GUMUR-GUMUR (Ağcabədi) – asta-asta, yavaş-yavaş. – *Naxırçı görür kün, gumur-gumur səs gəlir.*

GUNA (Bakı) – yanaq.

GUNTU (Qax) – oğru. – *Ne guntu kimik oğurrux eliyisin?*

GUPBUL (Zəngilan) – toxmaq.

GUPPUN (Ordubad) – bax **gupbul**.

GUPSAMAĞ (Bakı) – bərk vurmaq, döymək.

GURAY (Tabasaran) – dayça. – *Büzdə Ab-düsəlimin yaxşı gurayı var.*

GURBUĞ (Xaçmaz) – tumurcuq.

GURDUM (Dərbənd) – çinədan. – *Tovuğun gurdumi daşı də əritə var.*

GURGUR I (Dərbənd) – hindtoyuğu. – *Nurməhəmmədin haburda üç-dörd gurguru var.*

GURGUR II (Quba) – şələlə.

GURIMLIX (Meğri) – sıx və keçilməz (meşə). – *Nüyədidə Gıramcan kimin gurımlıx meşə yuxdı.*

GURNAŞMAX (Füzuli) – istidən bir yərə toplaşmaq, sıxlaşmaq (heyvanlara aiddir).

GURPUŞDAMAX (Çənbərək) – çalxamaq. – *Arvaddar nehriyi quş kimi gurpuşdadı da, düşüdü də.*

GURŞAD (Qazax) – ildırım, şimşək. – *Səni görüm üstünə gurşad oynasın.*

GURULDOV (Qax) – şələlə.

GUS (Quba) – tikə. – *U çürəkədn bir gus kəs, ver mənə.*

GUŞAD (Bakı) – iri çəllək. – *Unun qərdeşi heyetdəki guşaddarı sunan doldururdi.*

GUYM (Çənbərək) – dərin. – *Guyım dərdərdə o ğarda çırpı var kın.*

GÜCƏPİSDİĞNAN (Şəki) – güclə, zorla, çətinliklə. – *Güçəpisdığnan qapını açər; – Bir gücəpisdığnan gəlif çıxmışam.*

GÜCÜLLƏMƏK (Ordubad) – artmaq, çoxalmaq. – *To:us xanım çox işdiyib, axırı noxsannarı gücüüllüyüb.*

GÜCÜRRƏMƏY (Cəlilabad) – zorlamaq. – *Biz gücürreyib almışuğ bilardan.*

GÜDARA (Ordubad) – tənək çubuğu. – *Mən bağımızda güdara basdırdım.*

GÜDƏN (Dərbənd) – bax **gödə** (1-ci mənə). – *Aldı u almaları də güdəninə saldı.*

GÜDƏNXUR (Xaçmaz, Quba) – qarınqulu, acgöz.

GÜDİL I (Cəlilabad) – səhəng.

GÜDİL II (Lerik) – gödək.

GÜDMAN (Oğuz) – bax **gödman**.

GÜDMÜL (Qazax, Tovuz) – bax **gödü**. – *A bala, bizim yava belə ha döydü, bu nədi güdmül şey, sapı-zadı da sınx (Tovuz).*

GÜDÜ (Qazax) – çoxbilmiş (adam).

GÜDÜX' I (Tovuz) – yersiz danışan, sözü-nün yerini bilməyən. – *Fatma güdüy adamdı, heş sözü:n yerini bilmir.*

GÜDÜX' II (Goranboy) – koğuş.

GÜDÜX' III (Tovuz) – gödək. – *Güdüx' quyrux inəx' ödəyə təşüf.*

GÜDÜX' IV (Gədəbəy, Xanlar) – yarıtmaz. – *Güdüx' iş tutmağ elə səni peşəndi (Xanlar).*

GÜDÜKÇÜ (Ağdaş, Göyçay, İmişli, Kürdəmir, Qax) – malotaran, naxırçı, çoban. – *Güdükcü bi baş malı ayda omma:ta güdür (Kürdəmir).*

GÜDÜL I (Ağdaş) – dibçək.

GÜDÜL II (Çənbərək) – quyruqsuz toyuq.

GÜDÜL III (Cəlilabad) – bax **güdü** I.

GÜDÜL IV (Zaqatala) – qulpu sınıq saxsı suqabı.

GÜLYAN (Böyük Qarakilsə) – hiyləgər (adam).

GÜDYANI I (Qazax) – bax **güdyan**. – *Gülsara yaman güdyanı adamdı.*

GÜDYANI II (Çənbərək) – çovdar. – *Bi-yilki güzdəx'də yaman güdyanı var.*

GÜLƏX'LIX' (Qazax) – yaşılıq.

GÜƏNİMƏX' (Çənbərək) – işıqlanmaq. – *Ay çiji, güəniyif, dur gedəx'.*

GÜƏRMƏ (Çənbərək, Gəncə) – bax **gö-yormə**. – *Güərmə doğannan so:ra qoyuna so:x su verəndə ölü* (Gəncə).

GÜƏZƏ (Çənbərək) – bax **göyazə**. – *Güəzə adam həmməşə adamı xəjələt elər.*

GÜƏZƏLƏMƏX' (Tovuz) – gəvələmək. – *O nədi ağzında güəzələdiyini?*

GÜƏZƏLƏMƏX' (Şəmkir) – bax **güəzələ-məx'**. – *Yuan-yuan nə güəzirsən.*

GÜFLƏMƏX' (Çənbərək, Tovuz) – məc. – çox yemək. – *Əyə, bu ətdən az güfləsənə* (Çənbərək).

GÜGÜM (Göyçay, Lerik, Sabirabad, Salyan, Şamaxı) – bax **güyüm**. – *Sona gü-gümdə su gətirirdi* (Şamaxı).

GÜJDƏMƏK (Culfa) – dərmək. – *Meyvəni gəlib-gedən güjdər.*

GÜJÜLƏMƏX' (Füzuli) – arğac vermək. – *Gücü ağacı qoyub güjülüyürüx'.*

GÜJÜRRƏMƏX' (Cəbrayıl) – cəhd etmək. – *Güjürrə, işi qutar.*

GÜL I (Qazax) – düymə.

GÜL II (Göyçay) – əncir ağacının ilk, birinci meyvəsi.

GÜL III (Gədəbəy) – ildırım.

GÜLAB (Ordubad) – taxıla verilən ikinci su. – *Taxıla güləb vurmağın vaxtıdı.*

GÜLBACI (Yardımlı) – qardaşarvadı.

GÜLBA:RƏK (Dərbənd) – novruzgülü. – *Gülba:rək bənövşəyənən bir vaxtda çıxadı.*

GÜLBƏSƏR (Cəlilabad, Culfa, Qazax, Naxçıvan, Ordubad, Zəngilan) – xiyar. – *Gülbəsərdən xoşum gəlir* (Zəngilan).

GÜLBİRNI (Zəngilan) – itburnu.

GÜLBİ (Bakı) – heyva çiçəyi. – *Gülbü qu-tardı, mən heç bi dənə də yia bilmədim.*

GÜLBURNU (Xanlar) – bax **gülbirni**.

GÜLÇİNNİG (Bakı) – gülməli söhbət.

GÜLGÜNNÜG (Salyan) – şənlik.

GÜLDÜRƏMƏX' (Daşkəsən) – kasıblaş-maq, yoxsullaşmaq.

GÜLƏBATIN I (Bakı) – tərtemiz.

GÜLƏBATIN II (Bakı) – zərli sap.

GÜLƏBƏSDƏ (Ağdam, Şəki) – şamama. – *Üş dənə güləbəsdə alif, hər uşağa birini verdim* (Şəki).

GÜLƏBZAY (Ordubad) – mürəbbəqabı. – *Gülebzey saxsıdan olar, şüşədən olar.*

GÜLƏCƏ (Ordubad) – keçmişdə qadın-ların evdə geydikləri qolsuz qofta. – *Gül-əcəni keçmişdə çox geyərdilər.*

GÜLƏCƏQARĞA (Xaçmaz) – göycə-qarğa.

GÜLƏH (Culfa) – ikinci və üçüncü dəfə biçilən, çalınan yonca.

GÜLƏMBİR (Ağdam, Xocavənd, Şəki, Yevlax) – taxıla verilən ikinci su. – *Taxıla güləmbir verdim* (Yevlax); – *Yazda güləmbir vururdax taxıla, yağınmış olanda vurmurdax* (Şəki).

GÜLƏNBİR (Mingəçevir) – bax **gülmə-bir**.

GÜLƏNGƏRİŞ (Salyan) – eyvan.

GÜLGAVAZ (Meğri) – gülünc. – *Belə gülgavaz iş yux idi ki, Eranda dul avrədi də gəti-rip qaçeydilər.*

GÜLGÜLƏMƏX' (Füzuli) – gözümçixıdıya salmaq, danlamaq. – *O, getdiyi evdə onu çox gülgülüyürdülər.*

GÜL: GÜL QOYMAĞ (İmişli) – məc. divan tutmaq, zülm etmək. – *Bi-y-biy, bizə bi gül qoydular.*

GÜLQƏND (Naxçıvan) – qızılgül mürəb-bəsi. – *Gülcəndi çaynan yeyəllər.*

GÜLLAHLAMAX (Çənbərək) – bir nəfəsə içmək. – *Sudan yaman güllahladım, genə susalığım qaşmadı.*

GÜLLƏMƏX' I (Ağdam, Füzuli, Şamaxı) – təndir çörəyinin üzündə yanıq qabarcıqlar əmələ gəlmək. – *Bir təndir çörəyin hamısı güllədi* (Ağdam); – *Çörəyin güllədi* (Füzuli).

GÜLLƏMƏX' II (Ağdam, Bərdə, Mingə-çevir, Zəngilan) – baramaquzduna veriləcək yarpağın çubuqlarının odun hissəsini kəsib atmaq. – *Yarpaxları güllə, so:ra qəyit dəriz bağla* (Zəngilan).

GÜLLƏSƏR (Təbriz) – xiyar. – *Vəxtində yığılman gülləsər saralır.*

GÜLMƏRƏNDƏ (Füzuli) – üzüm növü.

GÜLMİX (Ağdam) – mıx. – *Gülmix bala-jasına de:illər.*

GÜLMUX (Daşkəsən, Gədəbəy, Şəmkir, Tovuz) – bax **gülmix**. – *Öyün divarına bir-iki gülmux çalif, papağımızı onnan asırdıx* (Tovuz).

GÜLO:ŞAN (Bakı) – dəniz sahilində bitən ağyarpaqlı, ətirli bitki adı.

GÜLPƏNƏG (Dərbənd) – novruzgülü.
– *Muğartilər gülpənəgə hələkkər diyədülər.*

GÜLSABA: (Bərdə, Tərtər) – sarımsağa bənzər bitki adı.

GÜLŞƏFTƏLİ (Lənkəran) – dödrkunc baş yaylığı. – *Qıza, Sima, gülşəftəlin hamı?*

GÜLŞİNNİG (Bakı) – b a x **gülşinnig**.

GÜLÜL I (Ordubad) – iridamcılı yağış.
– *Göydən güllül yağır.*

GÜLÜL II (Lənkəran) – buğdanın içində olan qara acı toxum.

GÜLÜMBƏ (Bakı) – təndirdə küt getmiş çörək.

GÜLÜSOR (Şahbuz) – buğda növü adı.
– *Gülisoru payız əkirik.*

GÜLVƏNG (Tovuz) – toyda gəlin gətirilən vaxt verilən yemək. – *Gülvəngdən sonra cama: t dağıldı.*

GÜ:M (Mingəçevir, Naxçıvan, Oğuz) – b a x **güyüm**. – *A:z, u gü:mi doldur mə: ver (Oğuz); – Gü:m çox su tutur (Naxçıvan).*

GÜMBÜL (Gədəbəy) – iri, ağır çəkiç.
– *Qaşam daş çıxarmağa geder, gümbüllünüzü isde:r.*

GÜMƏŞMƏX' (Çənberək) – b a x **göməşiməx'**. – *Əlim-ə:ğim güməşdi, tutəmmədim səni.*

GÜMMÜLLÜK (Salyan) – zibillik. – *Bıra şey tökmə, gümmüllük olar.*

GÜMRƏŞMƏK (Başkeçid) – titrəmək.

GÜMÜLDƏMƏX' (Qazax) – b a x **gumuldəməx**.

GÜMÜLTÜ (Qazax) – zümzümə.

GÜNAĞAŞI (Şəmkir) – gün düşən yer.
– *Gəlin bu günəğaşıda oturuf bir əz qızınax.*

GÜNA:RŞI (Tovuz) – b a x **günağaşı**.
– *Yayda güna:rşıda otumazdar, qışda oturallar.*

GÜNAŞMAX (Qazax) – məhsulu əmək-günüə görə bölmək.

GÜNDƏXOŞ (Bakı) – b a x **gündəxuş**.

GÜNDƏQUŞ (Bakı) – şərç.

GÜNDOĞUŞ (Bakı, Lənkəran) – 1. b a x **gündəquş**; 2. şərç küləyi.

GÜNDÜC (Zaqatala) – böyük iynə. – *Cobrablarını gündüclə yama.*

GÜNDÜRRÜG (İmişli) – yaşayış, dolana-caq. – *So:ra gündürrügləri olmadı, dolanışığı pis oldı.*

GÜNƏBAXAN (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Salyan, Zərdab) – körpə quzu saxlanılan yer.
– *Quzuları günəbaxana saldım (Ağdam); – Quyu kimi yer qazırduq, ona günəbaxan deyirüq, körpə quzuları salmaqçun (Salyan).*

GÜNƏLGƏ (Bərdə) – daldalanacaq. – *Yev-laxdan gələndə yolda məni yağış tutdu, dönüf qarağacın divində özümə günəlgə qayırdım.*

GÜNGƏNƏ (Zaqatala) – buğda növü.

GÜNİ (Təbriz) – ot tayası. – *Qurumuş otu gətirirux, qapıda günü düzəldirux.*

GÜNKÜR (Qusar) – qozbel.

GÜNNÜX' (Gədəbəy, Qazax) – bir gündə şumlanmış sahə. – *Qalxozun çox günnüx'ləri var (Gədəbəy).*

GÜNNÜK I (Zəngilan) – əmək-günü.

GÜNNÜK II (Yardımlı) – papağın günlük hissəsi.

GÜNÖYSÜ (Gədəbəy) – gündüşən (yer).
– *Günöysü yerin otu tez çalmer.*

GÜNSÜX' (Tovuz) – günün təsiri ilə xarab olan, çürüyən (qatığa aiddir). – *Günsüx' qatığı itə atallar, a bəji.*

GÜNSÜMƏX' I (Çənberək) – boş, bیکar gəzmək. – *Usuf günnüzü axşamətana aralxlarda günsüyür.*

GÜNSÜMƏX' II (Tovuz) – günün təsiri ilə xarab olmaq, çürümək (qatığa aiddir). – *Qatı-günizə gün tüşüf günsüyüf.*

GÜNÜ (Gədəbəy) – xalçaçılıqda istifadə olunan alət. – *Günü düzətdiñizmi xanıya?*

GÜNÜK (Borçalı) – bir hektar yer.

GÜNİYƏ (Tovuz) – sütunların baş tərəfinə vurulan bəzəkli taxta.

GÜPSƏMAX (Təbriz) – yıxmaq, arxasını yerə vurmaq. – *Qardəşim onu güpsəmişdi yerə.*

GÜRDƏX' I (Cəbrayıl, Zəngilan) – iri üzüm salxımı. – *Bir gürdəx' yedim qarnımı doydudu, düz bir kilov olardı (Zəngilan).*

GÜRDƏX' II (Lerik) – qar topası.

GÜRDİG (Yevlax) – çuxur yerlərə dolmuş qar.

GÜRGƏLƏMƏX' (Cəbrayıl) – gözümçix-dıya salmaq, bezikdirmək. – *A:z, o da bacı qızıdı dayna, uşağı niyə gürgəliyirsən.*

GÜRGƏNƏ (Meğri) – qorxaq. – *Gözüm su işmer Fəxrətdan, çox gürgənə uşaxdı.*

GÜRGƏNİ (Ağdam, Bərdə, Borçalı) – buğda növü. – *Gürgəni buğdanın çərəyi yaxşı olmur (Ağdam).*

GÜRGƏVAZ (Ağbaba) – biabır, rüsvay. – *El içində gürgəvaz olmaq çox pis işdi.*

GÜRNƏC (Tovuz) – bax **kürnəc**. – *Heyvannarı isdidə gürnəcə yığırıx.*

GÜRNƏŞDƏMƏX' (Gədəbəy, Hamamlı) – istidən bir yerə toplaşmaq, sıxlaşmaq (qoyunlara aiddir). – *Qoyunnar issidə gürnəşdənər* (Hamamlı).

GÜRNƏŞMƏX' (Xanlar) – bax **gürnəş-dəmex'**. – *İsdi havada gürnəşər qoyun-quzu.*

GÜRNİ (Salyan) – saxsı suqabı. – *Gürnini mə: ver, Əli; – Gürniyə su töküllər.*

GÜRƏZDƏMƏX' (Şəmkir) – çalxamaq (nehrəni). – *Nehrə:n ağzın səleyənən sələli:rsəñ, sonra gürpəzdi:rsəñ yağ olur.*

GÜRƏŞDÜRƏMƏX' (Qazax) – çalxamaq (nehrəni). – *Gə nəhrəyi gürpüşdürəx', görəx' kim-kimi yorajax.*

GÜRŞAD (Göyçay, Qazax, Sabirabad, Salyan) – bax **gürşad**. – *Gürşad yazza, payızda çoxalır* (Salyan).

GÜRŞAT (Lerik, Yardımlı) – leysan, güclü yağış. – *Çölə çıxmalı döy, güršat tökey* (Yardımlı).

GÜRŞƏD (Gədəbəy) – bax **gürşad**.

GÜRULDUX (Oğuz) – şələlə.

GÜRÜVƏ (Quba) – 1. külbə (təndirdə); 2. evin havasını dəyişdirmək üçün divarda düzəldilən xüsusi yer, yelçəkər. – *Gürvə təndirdə də ular, piçdə də ular.*

GÜŞAT (Salyan) – ağziyaçıq çöllək. – *Güşata su doldur, durulsun.*

GÜŞDİ (Ordubad) – saftalı.

GÜVƏLƏMAX (Zaqatala) – tələsik yemək. – *O, çörək güvəliyip gətdi.*

GÜYÜ (Quba) – cır alma. – *Uşaxlar məşdədən çuxli güyü yığdılar.*

GÜYÜM (Balakən, Cəbrayıl, Gəncə, Kürdəmir, Qax, Oğuz, Şəki, Tovuz, Yevlax, Zəngilan, Zərdab) – mis səhəng. – *Güyümü götü suya gidax* (Oğuz); – *A:za, vadanoy diyandi, güyümü al, yügür su gəti* (Kürdəmir); – *Güyümü bulağa söykəmişəm, dolsun götü qoy qırağa* (Şəki).

GÜZ I (Əli Bayramlı, Sabirabad, Salyan) – bax **küz**.

GÜZ II (Əli Bayramlı, Xanlar, Sabirabad, Salyan) – 1. payızlıq şum (Əli Bayramlı, Sabirabad, Salyan); 2. taxıl səpilməmiş yerlə səpilməmiş yer arasında çəkilən sədd (Xanlar). – *Yerə toxum səpirəx', sonra güz çəkirəx' kin, səpilan yernən səpilməyən yer seçilsin.*

GÜZDEX' (Şəki) – payız otu, payızda geyrən ot. – *Güzdex' malı kökəldən şeydi.*

GÜZDƏG (Biləsuvar) – payızda qoyunquzu saxlanılan yer.

GÜZDƏX' I (Daşkəsən, Füzuli, Gədəbəy, Xanlar, Ordubad, Zəngilan) – 1. bax **güzdex'** (Daşkəsən, Füzuli, Gədəbəy, Ordubad, Zəngilan). – *Güzdəx' heyvanı kökəldir, yaxşı otdu* (Zəngilan); 2. yayda çalınmamış biçənək (Gədəbəy, Xanlar); 3. yaz otu, yaz yoncası (Ordubad, Zəngilan). – *Quzular güzdəyi yaxşı yeyir* (Zəngilan); – *Toğli güzdəyi yində qılqur yemir; – Güzdəx' yaz yoncasına deyər* (Ordubad).

GÜZDƏX' II (Ordubad) – payız yunu.

GÜZDƏX' III (Qarakilsə) – payızda yetişən xiyar. – *Baxardın, güzdəx' varsa, birin qurup gətirədin.*

GÜZDƏX' IV (Qarakilsə) – qoca kişidən törəyən uşaq. – *Bı gədə güzdəx'di; – Güzdəx' uşağın baxdı olar.*

GÜZDƏX' V (Tovuz) – bax **güzdəg**.

GÜZDÜX' (Basarkeçər, Çənberək, Xanlar) – payızlıq taxıl. – *Ə:, malları qavala, güzdüyə doluf* (Basarkeçər); – *Malağanın dalındakı güzdüx' yatf deyn beçəliyif* (Çənberək).

GÜZƏ (Masallı) – qısa, gödək.

GÜZƏM (əksər dialekt və şivələrdə) – bax **gizəm**. – *Qoyunnarın güzəmini qırxan-nan sura hazurruğa göndərəduğ* (Quba); – *Quziləri qırxmısənsə, güzəmin göndər ə:mizə* (Bakı).

GÜZƏMLƏNDİRMƏX' (Kəlbəcər) – yununu çoxaltmaq, artırmək (qoyuna aiddir). – *Yağışın qoyuna olduxca xeyri var, güzəmləndirir dayna, yunun artırır.*

GÜZLƏK (Ordubad) – bax **güzdüx'**. – *Həsən, ay bala, quzuları güzləyə burax, qayıt gəl.*

GÜZÜ (Gədəbəy) – bax **güz**. – *Güzü nəvax düzəltmişiz?*

Hh

HAA (Qax) – kirşə.

HAAN (Qax) – bəli.

HABBA (Ağcabədi, Yevlax) – xörək <uşaq leksikonunda>. – *Tahirə gə sâ: habba verim* (Ağcabədi).

HABCAƏLİ (Qax) – bu dəqiqə.

HABI (Qax) – b a x **habi**.

HABIRSI (Bakı, Salyan) – hansı? – *Əlimdə iki alma tutmuşam, kim diyər, habırsi böügdü?* (Salyan).

HABI (Dərbənd) – bu. – *Habi kimindü?*

HABLƏ (İmişli) – belə. – *Hablə işi heş görmə.*

HABLEJƏ (İmişli) – beləcə. – *Hablejə söyvət yaxşıdı.*

HABU (Dərbənd, Tabasaran) – b a x **habi**. – *Habu adamlar bizə yaxın idi* (Dərbənd); – *Bilənnərin habulardu?* (Tabasaran).

HACIBƏRİBAX (Bakı, İsmayılı) – parça növü. – *Tükəna yaxşı hacibəribax gəlir* (İsmayılı).

HACIBUĞDA (Dərbənd, Quba) – qarğıdalı. – *Bizim yerdə hacibuğda yaxşı yetişədü* (Quba); – *Çöldə mal ekinə, hacibuğdaya girməsin, ziyən elməsin deyni gəzmə qoyadılar* (Dərbənd).

HACIQOAX (Cəbrayıl) – yabanı bitki adı.

HACIQUANX (Füzuli) – bax **haciqoax**.

HACIQOAX (Kürdəmir) – b a x **haciqoax**. – *Haciquaxdan ağ saqqız düzəldirik*.

HACIMƏNƏBAX (Bakı) – nazik parça növü.

HACIMORA (Cəbrayıl, Zəngilan) – yabanı dərman bitkisi adı. – *Hacimoranı yağnan döyüb qoyullar yara:n üsdə* (Zəngilan); – *Get bir az hacimora yığ* (Cəbrayıl).

HACIQOQAR (Oğuz) – hacileyləyə oxşar quş. – *Haciqoqar qışda olur, həşarat ye:r*.

HACİBOĞDA (Dərbənd, Tabasaran) – b a x **hacibuğda**. – *Cad bişirədig haciboğdadan* (Tabasaran).

HACTURAN (Kürdəmir) – nadürüst. – *Şamil kimisi özü olmaz, yap hacturandı*.

HAÇABAŞ (Bakı) – bərabər, əvəz-əvəz. – *Sən də virdün, u da oldu haçabaş*.

HAÇAMAYA (İmişli) – dişə dəvə. – *Haçamaya yaxşıdı yüngül yükə*.

HAÇAREYZİN (Borçalı) – sapand. – *Uşaxlar ona de:llər haçareyzin*.

HADƏR (Lənkəran) – ucu yonulmuş 40-50 sm. uzunluğunda nazik çubuq <uşaqlar oyun zamanı ondan istifadə edirlər>. – *Yədi, bizim polmızın altınnan hadərrərimi oğırırıyblar*.

HADIĞ (Salyan) – bacarıqlı, zirək. – *Xeyrənsə hadığdı, əlinnən hər iş gəlir*.

HADIX (Bərdə, Borçalı, Cəbrayıl, Füzuli, Gədəbəy, Xanlar, Laçın, Mingəçevir, Oğuz, Sabirabad, Tərtər, Tovuz, Zəngilan) – mamaça. – *Kəndimizin hadıği çəhməci Allahverdinin arvadı Zeynəfdi* (Gədəbəy); – *Zeynəvin ağrısı başdadı, hadıği çağırdılar* (Laçın); – *Arvat doğur, uşax göndər, hadix Gülgəzi çağırsın* (Füzuli).

HADIXCI (Bərdə, İmişli, Tərtər) – mamaça. – *Hadixçi tutar uşağı* (İmişli).

HADIR: HADIR OLMAX (Cəlilabad, Çənberək) – muğayat olmaq. – *Bi qəddə hadır ol, indi gəleyəm*; – *Hadır ol, küçiy tutər* (Cəlilabad).

HAF (Bakı) – bəzəkli kəpənək.

HAĞALA (Şəhur) – haraya.

HAGİDƏ (Yardımlı) – cəld, tez. – *Gördüğü işi hagdə oley*.

HAĞYƏT (Şamaxı) – həqiqətən, doğrusu, doğrudan. – *Hağyət deyirsə:n?*

HAXÇI (Salyan) – haqsevən.

HAXDUS: HAXDUS VIRMAG (Salyan) – zəhmət çəkmək, çalışmaq. – *Adam üç ay yayı haxdus vırır, yənə issədiyi kimi yaşamır*.

HAXIŞDA (Şahbuz) – toylarda əl çala-çala oxunan mahnı. – *Toyda sözdəri deyib haxışda oxuyurux*.

HAJBƏRİBAX (Bərdə, Goranboy) – ipək parça növü. – *Hajbəribax qiymətli parçadı* (Goranboy); – *Hajbəribaxı quvvəsi çatan ge:irdi* (Bərdə).

HAJIQO:X (Ağdam, Borçalı) – yabanı bitki adı. – *Qoyun həqiqə:ğa tüşəndə sağaltmağ olur, ağzına ağartı töküriux', sağaltır* (Borçalı).

HAQDUS (Salyan) – zəhmət. ◊ **Haqduş eləməg** – çalışmaq, zəhmət çəkmək. – *Uşağ dərsinə çox haqduş eliyir*.

HAQQADAĞAR (Qarakilsə) – haqverməz. – *Mən haqqadağar adam döyləm*.

HAQQARAN (Şamaxı) – əlaqə. – *Sənin mənimdən nə haqqaranun?*

HAQQƏNNƏSİ (Ağsu, Salyan) – düzü, həqiqətən. – *Haqqənnəsi, sədir yaxşı adamdı (Ağsu). – Hamı taxsırı Mərdanda gördi, haqqənnəsi, onda taxsır olmadı (Salyan).*

HAQQINA (Daşkəsən, Kəlbəcər, Mingəçevir) – buğayagəlmə həddi çatmış <düyə>. – *İnəyin üçillix' balasına de:irix' haqqına, tişi olana (Daşkəsən).*

HAQQULİ (Dərbənd) – dövə dabanı. – *Haqquli çüldə çoxdi.*

HAQUŞTA (Qarakilsə, Şərur) – mahnı ilə müşayiət olunan rəqs.

HAQUY (Zaqatala) – xəşil.

HAL (Şamaxı) – bol. – *Gəlib bı hal çörək-dən doyuncan yemədüz.*

HALA (Ağdaş, Göyçay, Mingəçevir) – 1. bax **ala I** (Ağdaş, Göyçay); – *Pambığı hala basıf (Ağdaş);* 2. bax **ala II** (Ağdaş, Mingəçevir). – *Beş dasda hala al (Ağdaş).*

HALADƏRƏN (Ağdaş, Mingəçevir) – alaqqeş. – *Haladərəni mənə ver (Ağdaş).*

HALAĞ (Salyan) – əlaq. – *Qadinnarı halağa aparıllardı.*

HALAĞADÜZÜ (Naxçıvan) – dərman bitkisi adı.

HALAT (Şəki) – ağacdan meyvə salmaq üçün nazik uzun ağac.

HALATDAR (Qax) – pəncərə çərçivəsi.

HALAVATDIĞ (Bakı) – dinclik. – *Öydə bir halavatdığım yoxdu.*

HALAVAT: HALAVAT ELƏMƏG I (Salyan) – qızıdırmaq. – *Səni halavat eliyib səliblər mənim canıma.*

HALAVAT: HALAVAT ELƏMƏG II (Bakı) – narahat olmaq, nigaran qalmaq. – *Əşi, halavat eləmə, harda olsa gələ.*

□ **Halavat ulmeg** (Dərbənd) – hücum etmək. – *Gidib bılar halavat uldılar.*

HALAVIŞ (Meğri) – istilik, hərəret.

HALAY I (İmişli) – çəpər.

HALAY II (Oğuz) – key. – *Halayın biridi, axşamatan danışsan, bir şey olan döyül.*

HALAYGƏLDİ (Ağdam) – uşaq oyunu adı.

HALAYPOZAN I (Qax) – oyunu pozan, oyunu dağıdan.

HALAYPOZAN II (Quba) – qüvvətli, güclü. – *Halaypozan adamun işi də üzünə gürədü.*

HALĞA (Dərbənd, Qazax, Kürdəmir) – qaşsız üzük. – *O halqeyi kin de:rix', o, qaşsız olor (Qazax); – Sözkəsdidə halğa da vərriug (Kürdəmir); – Qaşi olmiyanə halğa diyəduğ (Dərbənd).*

HALĞALAMAĞ (Cəlilabad) – mühasirəyə almaq. – *O sa:d bizi halğaladılar.*

HAL-HƏLAY (Qax) – sadə.

HALIX (Cənubi Azərbaycan) – süst. – *Bu adam çox halıxdı.*

HALQADAN (Meğri) – qapını arxadan bağlamaq üçün taxta cəftə.

HALQADUZU (Culfa) – bax **halağadüzü**.

HALQƏRƏZ (Meğri, Bakı) – xülasə, nəhayət. – *Halqərəz Güllü babam gəlir, Ernəzrin binəvrəsin qoyur (Meğri); – Dedi ki, halqərəz buna görə gələ bilməyib (Bakı).*

HALQARƏZƏ (Ordubad) – cəftə. – *Halqarəzə qapıda olar.*

HALQƏRƏCƏ (Culfa) – bax **halqarəzə**.

HALLAÇI (Sabirabad) – rahat oturmaq.

HALLA-QULLA (Meğri) – köməklə. – *Palıd ağaşdarın üç-dört yannan halla-qulla götürürüx', qoyurux maşının üsdə.*

HALLAMAX (Berdə) – çağıрмаq. – *Kəripiş tapsan, məni halla.*

HALLAŞMAX (Meğri) – məsləhətləşmək. – *Dayım getdi Mirğıda hallaşdı, biyin genə qeyitdi.*

HALNAVA (Laçın) – pambıq qəbulu məntəqəsi.

HALO (Salyan) – alov, od. – *Yaman qızır-mışam, ağzımmın halo çıxır.*

HALOXAR (Salyan) – hal-əhval. – *Xalamı gördüm, haloxar tutdum.*

HALO:PLO (Sabirabad) – tonqal.

HALO:UŞ (Şuşa) – iltihab. – *Çivanımın halo:uşu artmışdı, dərman qoydum, deşildi.*

HALUÇ (Tərtər) – əzgiləoxşar cır meyvə. – *Haluç əzgilə oxşuyur.*

HALVAXUDUR (Dərbənd) – xörək adı. – *Yağda qızardadılar unı.*

HAMAR I (Cəlilabad, Masallı) – çöl, düzənlik. – *Qoyunlar hamarda otder (Masallı); – Mən kitab dilin nə bileyəm, axı; – Cahil olub gəzmışəm bı hamarda (Cəlilabad).*

HAMAR II (Kürdəmir) – yaxşı, səlis. – *Müyəllim çox hamar danışır.*

HAMAŞ (Salyan) – dost-aşna. – *Hamaşlar toyda bir yerdə oturmışdılar.*

HAMBAL I (Balakən, Culfa, Goranboy) – döşəmənin altından qoyulan tir. – *Evin barısı qurtarıf, hamballar qoyuluf* (Balakən); – *Hambal öydo:lur* (Goranboy).

HAMBAL II (Daşkəsən, Əli Bayramlı, Xanlar, Kəlbəcər, Tovuz) – kotana qoşulan öküzlərin birinci cütü.

HAMBALA I (Ağcabədi, Bərdə, Qəbələ, Oğuz, Şəki, Tovuz, Zəngilan) – b a x **hambal I**. – *Uşaxlar hambaladan yuxlar* (Bərdə); – *Binnan hambala olmaz, əyri ağaşdı* (Zəngilan); – *Hambala əsas qoaxdan, qızılağaşdan olur* (Oğuz).

HAMBALA II (Daşkəsən) – b a x **hambal II**.

HAMBİL (Daşkəsən, Kəlbəcər) – b a x **hambal II**. – *Hambılı əryə sür* (Daşkəsən); – *Qərəqəyiş hambıldan qavaxda durur* (Kəlbəcər).

HAMBILA (Gədəbəy) – b a x **hambal II**. – *Hambılای qoş, sonra da o birərini.*

HAMBILI (Daşkəsən) – b a x **hambal II**. – *Hambılı öküzün qılçası qırılıf.*

HAMCACUĞ (Salyan) – hamısı. – *Şitil-lərin hamcacuğı tutub.*

HAMPA I (Şəki) – ağsaqqal. – *Yayda da kürk giyirdi hampalar.*

HAMPA II (Füzuli) – varlı, dövlətli.

HAMPALA (Mingəçevir) – b a x **hambal I**.

HAMPAZOR (Bakı, Göyçay, Şamaxı) – güclü. – *Keçmişdə hampazorrar yerrəri əlimizdən almışdı* (Şamaxı).

HAMPAZORRIĞ (Salyan) – güclülük, zorakılıq. – *Qabağlar işdər hampazorriğnan olardı.*

HAMPAZORRUX (Cəbrayıl) – b a x **hampazorriğ**.

HATĀ (Balakən, Borçalı, Qazax) – 1. razılıq (Borçalı, Qazax); – *Sonoyu Kərimə isde:llər, axşam hanə almağa gəlmişdilər, qız özü də hanəsini verif* (Qazax); 2. bəli (Balakən). – *İki beləjə ağsaqqal göndərə:rix', qızın hanəsini ale:rix* (Borçalı); – *Rəşid, sən buzovlara su verdinmi?* – *Hanə.*

HANAK (Qax) – bacarıqsız.

HANAY (Çənbərək, Şuşa) – kömək, arxa.
◇ **Hanay durmax** (Çənbərək) – arxa durmaq,

kömək olmaq. – *Qo:m gərəx' bir-birinə hanay dura kın, boyl dolana.*

HANCARI (Dərbənd, Quba) – b a x **hanjarı**.

HANCARU (Dərbənd) – b a x **hanjarı**. – *Hancaru istəsə üzün bilərsə <bilərsən>.*

HANDAĞALA (Çənbərək, Karvansaray) – heç olmasa. – *Hajını çıxartdılar, handağala gedif özge:rdə işdijəx'* (Çənbərək).

HANDA: HANDA BİR (Bakı, Cəlilabad) – çox az, tək-tük. – *Handa bir adamda tük var* (Cəlilabad).

HANDASA (İsmayılı) – halbuki.

HANJARI (Gəncə, Qazax) – 1. necə? nə cür?; 2. hara, hansı tərəfə. – *Sən bilmədin sədr hanjarı getdi?*

HANQA (Şəki) – b a x **hanqa**. – *Dayın işə getdimi?* – *Hanqa.*

HANQALO (Zaqatala) – qanmaz, düşüncəsiz. – *Ho:nan adam-zad olmaz, hanqalonnun birisidi.*

HAPAN: HAPAN QALMAX (Tovuz) – boş qalmaq. – *Dünənnən evimiz hapan qalıfdı, unumuz də:rmənnən hələ:lmıyfdı.*

HAPI (Gədəbəy) – b a x **habba**. – *Nuru, gə sā: hapı vereyim.*

HAPISDIX (Gədəbəy) – pinti. – *Nə hapısdıx adamdı Qulam!*

HAPITDI I (Kürdəmir) – ağzıboş adam. – *Hapıtdı kimi sən də ağzu:n yəsi döyülsən.*

HAPITDI II (Salyan) – tələsik. – *Hapıtdı tukana dəymişəm.*

HAPLAMAĞ (Dərbənd) – hürmək. – *İtlər hapliyədi.*

HAPPA (Kürdəmir) – b a x **habba**.

HARAC (Meğri) – borc. – *Mā: nə haracdı ki, sən gej gəlmisən.*

HARAD (Qazax) – bacarıqsız.

HARAĞAŞ (Yardımlı) – tezyetişən. – *Bu şivlər harağaşdı.*

HARAXAŞ (Cəlilabad) – faraş, vaxtından əvvəl. – *Biz su vermeyüq, özü də birdə taxıl haraxaş yetişey.*

HARAQ (Qax) – b a x **harad**.

HARAMI I (Qarakilsə) – 1. oğru; 2. talançı, quldur. – *Haramı başın kəsdi.*

HARAMI II (İrəvan) – dərə-təpəli yer.

HARAMI III (İmişli) – səhra, düzənlik. – *Mığan haramı yerdı, dağ-dərəsi yoxdu.*

HARAMI IV (Ordubad) – təkne içərisində hazır məhsul yeyən arı. – *Arı pətəyində hazır məhsulu yeyən arıya haramı deyirix'.*

HARATZİ (Qax) – qulplu saxsı qab.

HARAVAR (Yardımlı) – tövlənin girişi. – *Biz haravarı boiğ eləmişüğ.*

HARBA (Meğri) – yerdə dəşik açmaq üçün ağac alət. – *Əleskar harbeynan dəşiy açeydi, biz də dəşix'lara payə taxeydix.*

HARFA (Ağcabədi, Salyan, Bərdə, Cəbrayıl) – ədəbsiz. – *Harfa adam söyüş sö:ər (Bərdə); – Arvat, harfa danışma, qonax var (Ağcabədi).*

HARFA-HARFA (Ağcabədi) – ədəbsiz-ədəbsiz. – *Sən harfa-harfa danışırсан.*

HARIM-CIRIM (Basarkeçər, Qazax) – qənaətsiz. – *Bunnar yaman harım-cırım tay-fadılar (Basarkeçər); – Harım-cırım öydə bərkəat olmaz (Qazax).*

HARIN (Qazax) – 1. tənbel; 2. işə yaramayan.

HARMA I (Qazax) – taxça. – *Səniö:rüm papağın harmada qalsın.*

HARMA II (Karvansaray, Qazax) – evdə dirəklərin üstünə qoyulan ağac. – *Damın harması quruyuf (Qazax).*

HASALAX (Şəki) – balacaboy. – *Hasalax kişiydi Nəvi dayı.*

HASATAYAĞ (Dərbənd) – əsa, əlağacı.

HASAVATDIX (Salyan) – asanlıq. – *Hər çətinnigin bir hasavatdığı da olur.*

HASIL I (Meğri, Salyan) – məhsul. – *Bu yıl bağ-bağatda yaxşı hasil var (Meğri).*

HASIL II (Cəbrayıl) – ağıllı, qanacaqlı.

HASOV (Meğri) – yalançı, gopçu. – *Ə, o, hasovdu, ona inanma.*

HAŞA (Borçalı, Goranboy) – iraq, uzaq. – *Haşa üzdən, sürü itsiz olmaz (Borçalı); – Haşa sizdən, xəstə döysünüz kü? (Goranboy).*

HAŞAN-KEŞƏN (Laçın) – var-dövlət. – *İmranın haşan-keşəni aşıf-daşif.*

HAŞANNAMAX (Culfa) – yerə sərmək. – *Küləşi haşanna, qoy qurusun, döyax'.*

HAŞİL (Ordubad) – xəşil. – *Haşil də olar bişirərix, tərəx' də bişirərix.*

HAŞİYƏ (Əli Bayramlı) – evin ətrafı. – *Öyün haşiyəsin kəsəriğ, hasara alluğ.*

HATANA (Gədəbəy, Gəncə, Qazax) – hanı? – *Bə deyirdiñ dayıñ gəlif, hatana? – Ana, mə:m paltarım hatana? (Gədəbəy).*

HAV (Cəbrayıl) – buğ, buxar. – *Qızım, yara: hav ver, so:ra pis olar.*

HAVA (Balakən) – evin üstündə kirəmit düzülən hissə, yer, dam örtüyü. – *Evin havasını qaldırmışix.*

HAVACA (Zəngilan) – iki cüt öküz qoşulmuş xışla (şumlamaq). – *Bı yerrəri havaca əkerdilər.*

HAVALA I (Meğri) – dəyirman novu. – *Dəyirman pis işdey unda ki havala alçax uley.*

HAVALA II (Füzuli) – qabaq, qarşı tərəf. – *Bura havaladı.*

□ **Havala gəlmək** (Salyan) – divan tutmaq, döymək. – *Biz şuluğluğ eliyəndə nənəm heyva çubuğuyunan havala gələrdi canımıza.*

Havala verməğ (Salyan) – salıxdırmaq. – *Bı zırramanı nə havala vermişüz mə:m canıma?*

HAVALAMMAX (Çənbərək, Kürdəmir) – acıqlanmaq, özündən çıxmaq. – *Nə havala-nırsan, o ki uşaxdı (Kürdəmir); – İmirzalı çox havalamıf (Çənbərək).*

HAVALAT: HAVALAT OLMAX (Tovuz) – qəflədən peyda olmaq. – *Ə, bu hardan havalat oldu?*

HAVAR: HAVAR TƏPBƏX' (Şahbuz, Şərur) – səs salmaq.

HAVARÇAĞ (Quba) – yelləncək.

HAVARMAĞ (Dərbənd) – yellənmək. – *Qızdar havançığda havaradı.*

HAVASAT (Astara, Cəlilabad, Lənkəran, Masallı, Salyan) – iqlim, ab-hava. – *Havasat bı il yaxşı keçdi (Lənkəran); – Bıranın havasatı issi oley (Cəlilabad).*

HAVATÇI (Biləsuvar) – qarovulçu.

HAVAZİRİNG (Cəlilabad) – balaca qurbağa. – *Uzağlarda havaziring ney tutur.*

HAVAZİRİNGİ (Cəlilabad) – b a x **havaziring**. – *Havaziringi oley balaca qurbağa, at kimi oley, səriley, su:n üzində oley.*

HAVXIRMAX (Meğri) – mələmək. – *Avınan maral məliyər, əlix' havxırar.*

HAVILDAMAX (Şərur) – hürmək.

HAVIR (Naxçıvan) – hirs, qəzəb.

HAVIRMAX (Meğri) – bağırmaq (cüyürə aiddir).

HAVISTAN (Qarakilsə) – çardağ. – *Asıllar havistan kimi yerə, quru:r, had kimi göndə-rillər.*

HAVIŞ (Şəhur) – aş qarası.

HAVITQIMAX (Cəbrayıl) – iltihab etmək, şişmək.

HAVİ (Tabasaran) – b a x **habi**. – *Büzün yerrərdə havi armut tez dəgədi.*

HAVLA (Naxçıvan) – araçqın.

HAVLAMAX (Naxçıvan, Şəhur) – iltihab etmək.

HAVLI (Ağbaba) – dəhliz. – *Hər iki otağın qapısı havlıya çıxır.*

HAVOTİ (Şəhur) – yaraya qoyulan dərman otu. – *Bir yara ki havladı, ona havoti qoyular.*

HAVOTU (Kəlbəcər) – b a x **havoti**. – *Havotu onnan ötərdi ki, bö:ün bir yerin yaralanda onu yaranın üsdə qoyasan.*

HAVU (Tabasaran) – b a x **habi**. – *Didiğin havudu dəğın.*

HAY (İmişli) – xəbər, səs. – *Özzəri bilir-dilər hay gələcəğ.*

HAY ATMAĞ (Bakı, Salyan) – çağırmaq, səsləmək. – *Elə hə:tdən hay atseydun, eşidə-cəğdim* (Salyan); – *Helə bi:dənə hay atson, gələriğ* (Bakı).

HAYDAMAĞ I (Dərbənd) – sürmək. – *Faytonu haydıyıb gedədi; – Arabanı hay-dadım.*

HAYDAMAĞ II (Dərbənd) – əkmək, şum-lamaq. – *Biz yeri haydamışığ.*

HAYDARAX: HAYDARAĞ ELƏMƏX' (Basarkeçər) – biabır etmək. – *İjləsda hay-darağ elədilər onu.*

HAY-HAY I (Göyçay, Kəlbəcər, Şamaxı) – südlü çörək. – *Xalam maña hay-hay pişirdi* (Kəlbəcər).

HAY-HAY II (Bakı, Salyan) – güc, taqət. ♦ **Hay-hayı getmək** – köhnəlmək, istifadə-dən çıxmaq. – *Qassumun <kostyumun> hay-hayı gedib, giyməyə yaramır* (Salyan).

HAYIXMAX I (Qarakilsə) – 1. hücum et-mək; 2. irəli cummaq, şığımaq. – *Hayıxır ki, öldürə, qoynullar.*

HAYIXMAX II (Çənbərək) – özündən çıx-maq. – *Mürtüz hayıxıf, saymur heş kəsdiyi.*

HAYIL-MAYIL: HAYIL-MAYIL OLMAĞ (İsmayılı, Şeki) – meyl etmək, aludə olmaq,

sevmək. – *Böyük qızsan, əyibdi, bir oğlan görən kimi hayıl-mayıl olursan* (İsmayılı).

HAYIS (Basarkeçər) – kotanın açdığı şırım. – *Hodax, qoyma öküzü hayısdan çıxısın.*

HAYKAZA (Yardımlı) – həmçinin. – *O da haykaza ordeymiş.*

HAYLAMAX (Gədəbəy) – sürmək, qaba-ğına qatıb aparmaq. – *Malı yelli hayla apar.*

HAYLANÇIX (Salyan) – o cür, elə. – *No:l-sun kasıbdılar, haylançixlar çörəğ qədri bi-lər.*

HAYLOY (Basarkeçər) – hürkən <adam>. – *Mürsəl hayloy adamdı.*

HAYTA (Borçalı, Çənbərək, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir) – hirs, acıq. – *Haytamnan çatde:rdım, yaxşı kın gəlmədiğ* (Qazax); – *Qız duruf gedif haytasınnan* (Gədəbəy).

HAYTALI (Borçalı) – hirsli, acıqlı. – *Hü-rüsdü adam, hıyralı adam birdi, ajixlı olur.*

HAZAR (Biləsuvar) – ata evi. – *Gəlin çıxdı hazardan, qutaradığ intizardan.*

HAZARAN (Şamaxı) – çoxdanışan. – *Nə hazaran adamsan.*

HAZAR-HƏLBƏT (Salyan) – axır ki, nəha-yət. – *Hazar – həlbət bi gadə öyə gələcək, ya yox?*

HAZARXƏLVİR (Basarkeçər) – çoxyeyən.

HAZARI (Ağdam, Tərtər) – üzüm növü. – *Hazarı bazarda müştəriğir üzümdü* (Tər-tər); – *Üzüm var keçəmcəyi, hazarı, qızılızüm* (Ağdam).

HAZARPEŞƏ (Basarkeçər, Bərdə, Çənbərək, Gədəbəy, İmişli, Kəlbəcər, Kürdəmir, Ordubad, Şuşa, Zəngilan) – qab-qacaq üçün xüsusi qutu, qab. – *İstakannarı hazarpeşiyə qoydum* (Bərdə); – *İstəkan hazarpeşədədi* (Ordubad); – *İsdikanı, bölməyü yığ hazar-peşiyə, qalif qırılmasın* (Basarkeçər).

HEBELƏ (Kürdəmir, Salyan) – b a x **həblə 2**. – *Hebelə qovun var, yığıp-yığırsır-mağ olmur* (Kürdəmir).

HEÇBET (Balakən) – qətiyyə. – *Onun bu işdən heçbet xəbəri yoxdu.*

HEÇBETƏR (Salyan) – nəsil, əcdad. – *Sə-nin lap heçbetərüə nəhlət.*

HEFT: HEFT ELƏMƏX' (Şəmkir) – tənə-yin artıq budaqlarını kəsmək. – *Tənəyi sal-xım olan yerdən heft ele:llər.*

HEJDAN (Şamaxı) – xəkəndaz. – *Ədə, hejdam mə: ver.*

HEKLƏNMƏX' (Goranboy) – yuvarlanmaq. – *Dam təpədən hekləndi.*

HEL I (Qazax) – 1. qayadan qopub yuvarlanan daş; 2. uşaqların dağdan üzüaşağı diğirt-dıqları daş. – *Gəlin gedəx', hel diğirriyax.*
 ◊ **Hel qoymax** – dağdan üzüaşağı daş yuvarlatmaq. – *Ay uşaxlar, gəlin, gedəx' hel qoyax.*

HEL II (Naxçıvan) – qadınların boyunlarına bağladıkları rombsəkilli qızıl boyunbağı.

HEL III (Çənbərək) – böyük, yekə. – *Bir hel cü:yr vurmuşdu Qarasim, amba danđı, heş kimə demədi.*

HELBƏKİ (Ordubad) – körpü altından keçən su yolu. – *Səlim, qoy su helbəkiddən gəsin, so:ra əvə gəl.*

□ **HEL GETMƏG** (Salyan, Yardımlı) – yorulmaq, əldən düşmək. – *İşdəməydən hel gedib (Yardımlı).*

HELLƏMƏ (Yevlax) – uşaq oyunu adı. – *Helləmə findixnan, qoznan, yumurtoynan olur.*

HELLƏMƏX' I (Qazax, Laçın, Tovuz) – tökmək, əndərmək. – *Suyu birdən hellədi (Laçın); – Qazana helliyifşən suyu, ətin dadını aparıf (Qaxax); – Ə, çualdakı buğdoyu anırı hellə, də:rmənin ağzı boşə işdiyir (Tovuz).*

HELLƏMƏX' II (Şərur) – yuvarlatmaq (daş və s.)

HELLƏN (Çənbərək) – hündür yerdən diyirlənən daş. – *Çınqıldan hellən gəldi, Şəmşadin beş qoynun öldürdü.*

HELLƏŞMƏX' (Mingəçevir) – sözləşmək, bir-birinə kobud cavab vermək.

HELLİ (Yevlax) – sulu.

HER I (Ordubad) – kiçik suqabı.

HER II (Lənkəran) – çəp. – *Hökümənin gözdəri herdi.*

HERAĞAŞ (Qarakilsə, Meğri) – bax **haraxaş**. – *İl biyil herağaş gəlif (Qarakilsə); – Herağaş quzular sərdanda oynaxlaşır (Meğri).*

HERAVAT (Ordubad) – 1. yekə; 2. uca-boy. – *Heravat Ələsgər şə:rə gedib.*

HER-ÇER (Lənkəran) – çəp. – *Hökümənin gözələri her-çerdi.*

HERƏ (Zəngilan, Meğri) – əkilmiş sahənin arasında qalan şumlanmamış yer. – *Herədən bolluca taxıl yığdıx (Zəngilan); – Kəlbəli dayinin əx'dığı yerdə herə yuxdı (Meğri).*

HERƏBAŞ (Ordubad) – bax **haraxaş**. – *Biz bi il səvizini herəbaş əx'mişix'.*

HERƏNT (Gədəbəy) – əkilmiş sahənin arasında qalan şumlanmamış yer. – *Quzu yəlif herəntə çıxmışdı.*

HER-HEŞ (Gəncə) – çör-çöp.

HERİX' (Gədəbəy, Qazax) – bax **herə**. – *Herix'də durufharva: baxersən (Gədəbəy).*

HERİLLI (Mingəçevir) – 1. yekəpər, zorlu; 2. kobud.

HERQITMAX (Goranboy) – yemək. – *Əhməd iki qab doğanı bir oturma herqıtdı.*

HER-PER (Meğri) – hövsələ.

HERPET (Başkeçid, Şəmkir) – 1. yekə, iri; 2. kobud.

HERPİTMƏX' (Şəmkir) – oynamaq, rəqs etmək. – *Dur, indi sən herpit.*

HERT (Tovuz) – qayanın başı. – *Ay Rəşit, hertə çix, dədəni çağır, gəlsin.*

HERTİ (Tovuz) – kobud, qanmaz. – *Nə herti adamsən, dünən o gədiyi niyə basif döyüfşən?*

HERTİ-PERTİ I (Qazax) – heç nə, heç şey. – *Herti-pertini qanmer.*

HERTİ-PERTİ II (Çənbərək, Şərur) – yekə, kobud <adam>. – *Herti-pertinin biridi o, zor çatmaz ona; – Mortux yaman herti-perti arvatdı (Çənbərək).*

HESAVI (Qazax) – qayda-qanunla. – *O, hesavi iş görör.*

NESƏ (Meğri) – ərə gedən qıza valideyni tərəfindən verilən torpaq və ya bağ payı. – *Hesə, yani qızdara dədəsinin qoşduğu torpağa diyellər.*

HEŞ (Cənubi Azərbaycan, Ordubad, Zəngilan) – xış. – *Heş ağacdan olur (Ordubad); – Yeri heşnən əkirdix' (Zəngilan).*

HEŞALAT (Ordubad) – boyunduruq. – *Heşalat qarağajdan, ərikdən olur.*

HEŞAN (Cəbrayıl, Culfa) – döymək üçün xırmana yayılmış, səpələnmiş taxıl dərzləri. – *Heşanı dağıtmayın, hava dolur, yağacax.*
 ◊ **Heşan eləməx'** (Goranboy) – döymək məqsədilə dərzləri xırmana səpələmək.

HƏŞANNAMAX (Ağdam, Culfa, Şərur) – döymək məqsədilə dərzləri xırmana yaymaq. – *Küləşi heşanna, qoy qurusun, döyax'*; – *Xırmana sünbülləri töküf döyüllər, deyillər ki, ora heşannıyif* (Culfa).

HƏŞDARXAN (Cəlilabad) – hind toyuğu.

HƏŞƏMRAZ (Ordubad) – xış <bütün lazımı alətləri ilə birlikdə>. – *Heşəmrazı apar-rıx sahiyə, oni biyollim salırx ora, sürürüx'*.

HƏŞƏN (Culfa) – b a x **heşan**. – *Biz heşəni döyüb yığırax, tuğ eliyirix', tuğı da savırırax, bıgdası bir yana çıxır, samanı bir yana*.

HƏŞGİVAŞ (Sabirabad, Salyan) – gəlinin başına səpələn şirniyyat. – *Gəlini gətirillər, başına heşgivaş atıllar* (Sabirabad).

HƏŞİ (Ağdaş) – ip eşən alət, iy.

HƏŞPEŞƏ (Cəbrayıl) – adət, vərdis. – *Məhlim elə heşpeşədi, dayqıya qaçır-san bira*.

HƏŞŞALAT (Ordubad) – xış. – *Heşşalat qarağacdan, ərikdən olur*.

HƏVİG (Yardımlı) – hayıf. – *Hevig səniün səsiñnən*.

HEYDAR (Gədəbəy) – yel, külək. – *Heydar olmasa xırmandakı taxılı təmizdə: mmə:-ji: x' də: səñ*.

HEYHEYİ (Mingəçevir) – hərdəmxəyal.

HEYİRMƏX' (Gədəbəy) – qışqırmaq. – *Nə heyire: ysiñ ə, ayıf döymü camahatdan?*

HEYİS (Zəngilan) – altıllik erkək qoyun. – *Heyis kəsmişdilər, üş kilov da mən aldım*.

HEYİZ (Bərdə, Xocavənd) – 1. dördyaşar erkək keçi (Bərdə); 2. keçi (Xocavənd). – *Heyiz kök olur, yağlı olur* (Bərdə).

HEYKAL I (Bərdə, Qazax, Şəmkir) – camışın döşündə sarıya çalan xal. – *Heykal camışın döşündə: lur* (Bərdə); – *Camışın döşündə hərrəmə xal olur, ona heykal de: rix', ay parası kimi olur* (Şəmkir); – *Heykal döşdə: lur, qaşqa alında* (Qazax).

HEYKAL II (Qazax, Şəmkir) – paxlavavari iri muncuq. – *Biz bu muncuğa heykal de: rix'* (Qazax); – *Heykəli arvəddar boyunlarına bağləllər* (Şəmkir).

HEYKAL III (Salyan) – dua. – *Qorxan adamın başının altına heykal qoyıllar*.

HEYNİ (Şərur) – vaxt, vədə. – *Bı heyni özün yetirdi*.

HEYRAT (Mingəçevir) – kəlağayı.

HEYRİ (Meğri) – kiçik tut ağacı.

HEYŞAN (Qazax) – heyvanın qabağından qalan yararsız iriçöplü ot. – *Apar bu heyşanı damın bö: rünə yığ, No: ruz bayramında tonqal basarız*.

HEYVƏRƏ (Qazax) – iri, kök. – *Bir heyvərə arvad yanımıza gəldi*.

HEYVƏT (Çənbərək) – ağrı. – *Dişimin heyvətinənn gözüm dünyü: yü görmür*.

HEYZ (Ağdam, Gədəbəy) – 1. iribuynuzlu keçi (Gədəbəy); 2. beşyaşar keçi (Ağdam).

HEYZƏ (Lənkəran, Naxçıvan) – mədə pozğunluğu.

□ **Heyzə eləməx'** (Meğri) – 1. varlandırmaq; 2. doydurmaq, tox etmək. – *Getdin işladın, gaturdın, bizi heyzə elədin*.

HEZAVAN (Füzuli) – qanmaz. – *Hezavan qammaz çobana deəllər*.

HEZZİG (Salyan) – acizlik. – *Tazının hezziginnən do: şan samannığda yuva elər*.

HƏBƏ (Qarakilsə, Sabirabad) – uşaqların oyun üçün qazdıqları kiçik çala. – *Mən həbə qazdım* (Sabirabad); – *Oyunda həbə mərkəzdi* (Qarakilsə).

HƏBƏÇİ (Zəngilan) – mamaça.

HƏBƏRSÜR (Qarakilsə) – itburnu.

HƏBGƏ (Qax) – heybə.

HƏBİFGÜLÜ (Şuşa) – yabanı bitki adı, sarı rəngli, ətirli otun adı.

HƏBİRƏG; HƏBİRƏG DANİŞMƏY (Cəlilabad) – boş-boş danışmaq, yersiz danışmaq. – *Həbirəg danışməyi adət eləmişən. Tay bəsdı, əl çək bizdən*.

HƏBLƏ (İmişli, Qax, Şəki, Salyan) – b a x **həblə**. – *Həblə işlər çox olur* (Şəki).

HƏCƏT (Göyçay) – ehtiyac.

HƏCİAŞI (Bakı) – toydan bir neçə gün sonra oğlan evindən gəlin evinə göndərilən plov.

HƏCİN ANNAMAĞ (Salyan) – duyqu düşmək, hiss etmək; – *Həcın annıyanda it az qalır zincirin qıra*.

HƏDD (Şəki) – hünər, bacarıq. – *Hindi həddin var, qavağa gə*.

HƏDDƏ (Tovuz) – yivaçan alət.

HƏDRƏCUAB (Göyçay) – 1. hazırcavab; 2. kobud, cavab qaytaran. – *Filankəs yaman hədrəcuabdi*.

HƏDRƏCUĞAB (Cəlilabad, Yardımlı) – b a x **hədrəcuab**. – *Adam hədrəcuğab olmaz; – Sadıq hədrəcuğab uşağdı, söz altda qal-*

maz (Cəlilabad); – *O yaman hədərcəcuğabdı* (Yardımlı).

HƏFÇİ (Ağcabədi, Ağdam, Füzuli, Goranboy, Mingəçevir) – 1. kiçik bir şeyi böyüdən (Ağdam, Goranboy); 2. hər şey haqqında yerli-yersiz danışan (Ağdam, Goranboy); 3. qadın xasiyyətli (Füzuli); 4. xəbərçi (Mingəçevir); 5. arvad işlərinə qarışan (Ağcabədi); – *Ə, sən nə həfçi adamsan?* (Goranboy); – *Həfçi adam arvad işinə qarışar* (Ağcabədi).

HƏFÇOŞ (Şahbuz) – dolaşmaq. – *Kişi yazığın işi də həfçəşdü, heş baş çıxarmağ olmur.*

HƏFDƏRƏNGİ (Gədəbəy) – hərdəmxəyal. – *O da kın, həfdərənginin biridi, dediyinin üsdə dura:mmer.*

HƏFGƏ (Salyan) – uzunçu, çoxdanışan.

HƏFGƏLƏMƏX' I (Çənbərək) – tam çeynəmədən yemək. – *Ajdım deyn bir xamralı həfgələdim.*

HƏFGƏLƏMƏX' II (Şərur) – ovmaq, ovuşdurmaq.

HƏFRA: HƏFRA DÜŞMƏX' (Oğuz) – didərgin düşmək. – *Məcnun Leylinin dərdinə nə həfra düşmüşdü.*

HƏFRAYİ (Şəki) – 1. hərdəmxəyal; 2. boş, avara. – *Huna bənd olma, həfrayi adamdı, havax isdi:r, unda gər:r.*

HƏFTƏÜÇÜ (Xudat) – bazar ertəsi.

HƏGƏ (Meğri) – əkin sahəsinin ətraf tərəfləri. – *Həgəyə çixə:m, öküzdəri açım, hova xərəpdi.*

HƏNİRTİ (Qazax, Masallı) – istilik. – *Ojağın hənirtisi kəsilib* (Qazax).

HƏH GƏLMƏG (Salyan, Bakı) – qorxutmaq, hədə-qorxu gəlmək. – *Müdürləriyə bi həh gəlsə, ullağı bir ayacan bi idarada bi adam qalmaz* (Salyan); – *Bi dənə həh gəlsən, hamı oturicey yerində* (Bakı).

HƏHNİ (Salyan) – güc, taqət. **Həhni virməğ** – güc vermək. – *Bi həhni virməğ bağun şumun bir həfdiyə qutaruğ.*

HƏHVƏRRƏMƏX' (Qazax, Tovuz) – 1. çalışmaq (Tovuz). – *Həhvərrə görəx', bü:n görəx' qutarax* (Tovuz); 2. tez-tez yerimək (Qazax, Tovuz). – *Ovaşdan duruf elə həhvərrədim kin, güncixana yatağa çatdım* (Qazax).

HƏX' (Tovuz) – güc, qüvvə, taqət. **Həx'-dən tüşməx'** – qüvvədən düşmək, taqətdən düşmək. – *O qədar yüyürdüm həx'dən tüşdü.*

HƏXIX (Lerik) – gümüşlə işlənmiş boyunbağı. – *Boyunbağı da deyirik, həxix də.*

HƏX'LƏMƏX' (Ağbaba, Çənbərək) – bərkədən vurmaq. – *Fışqar arığ oğluna bir şillə həx'lədi* (Çənbərək); – *Başına bir ağac həx'lədi ki, qan göyə durmandı* (Ağbaba).

HƏJƏN (Ucar) – bol. – *Barama bi:l həjən oldu.*

HƏJƏT (Cəbrayıl, Laçın) – 1. alət; 2. balta. – *Həjət yaman itidi* (Laçın).

HƏK (Salyan) – güc, qüvvə, taqət. **Hək-dən düşmək** – gücdən düşmək.

HƏKAT (Meğri) – hadisə, əhvalat. – *Yediyarın başına gələn həkat heş yerdə görünməmişdi.*

HƏKDUZ (Lənkəran) – bax **haqduş**. **Həkduz çəkmək** – zəhmət çəkmək. – *Oğlum düz on altı il həkduz çəkib oxuyub.*

HƏKƏ (Xaçmaz) – yanları hörülmüş ocaq yeri. – *Sac böyük oldığının həkəyə sığısmadı.*

HƏKİ (Qazax) – nəhayət, axır ki. – *Həki, gəlif çıxdı.*

HƏKİMXANA (Qubadlı, Şərur) – xəstəxana. – *İrayona gedəndə həkimxanaya getməliyəm* (Şərur).

HƏKKƏL (Daşkəsən) – xışa qoşulan öküzlərin ikinci cütü.

HƏKK: HƏKK GƏLMƏX' (Daşkəsən, Goranboy) – çalışmaq. – *Çox həkk gəldim, bir şey çıxmadı əmə* (Daşkəsən); – *Çox həkk gəldim, olmadı* (Goranboy).

HƏL (Bakı, Salyan) – xub, tamam. – *Ət həl bişib* (Salyan); – *Ət elə həl pişmişdi ki, ağızuva qoyan kimi əriyirdi* (Bakı).

HƏLDİR (Goranboy) – tənbel.

HƏLDİR-HÜLDÜR (Zaqatala) – əlaqəsiz. – *Həldir-hüldür danışan adamnan mənim aram yoxdu.*

HƏLƏBİ (Astara, Cənubi Azərbaycan, Lənkəran, Masallı, Saatlı, Salyan) – ağ dəmirdən neft qabı. – *Hələbi deşilib* (Cənubi Azərbaycan); – *Qoşunun hələbisi çox bö:ydi* (Salyan).

HƏLƏ: HƏLƏ BİCMƏG (Salyan) – hədə, hədə-qorxu gəlmək. – *Səxavət sə: hələ biçirdi.*

HƏLƏHÜŞ (Qazax) – fırıldaqçı.

HƏLƏKƏ (Salyan) – arıq <heyvana aid-dir>. – *Bi ki, lap hələkədi, adam bina pıl verə:r?*

HƏLƏKKAR (Dərbənd) – novruzgülü.
– *Uşaxlar mərcələrə gidib, hərəsini əlində iki-
üç hələkkar dəstəsi götürütdülər.*

HƏLƏMƏL (Yardımlı) – gec. – *Gedün,
hələməl olsə gəlmö:n.*

HƏLƏMİZ (Cənubi Azərbaycan) – qor-
xaq. – *Nə hələmiz adamsan.*

HƏLƏS (Cənubi Azərbaycan) – süzgəc.
– *Hələsnən yağ süzəllər.*

HƏLĞİBAĞ: HƏLĞİBAĞ VİRMƏY (Cə-
lilabad) – müxtəlif cür rəng vermək. – *Gördi
ki, bı mücri həlğibağ vırey.*

HƏLİMÇEX' (Balakən) – yelləncək.

HƏLİYƏ: HƏLİYƏ QOYMAĞ (Salyan) –
süründürmək, get-gələ salmaq. – *Bacarmurdi
day məni nöyşün həliyə qoyurdu?*

HƏLQƏRƏZƏ (Ordubad) – b a x **halqa-
rəzə**. – *Biz cəftə demərix, həlqərəzə deyərix,
ya da xılıccan deyərix.*

HƏLLAV (Ağdam) – yuxarı. – *Həllavdan
gəl.*

HƏLLƏ (Salyan) – iri kəsək. – *Həllələ
su dəgəcəg, özzəri əriyəcəg.*

HƏLLƏ-HÜLLƏ (Ağdaş) – kiçik, yararsız
qarpız. – *Ay arvad, qarpızı korrama, uşax-
lara həllə-hüllədən ver.*

HƏLLƏHÜŞ (Gədəbəy, Goranboy, Qazax,
Şərur) – b a x **hələhüş**. – *Həlləhüş adam hör-
mətsiz olar (Goranboy); – Həlləhüş oğlu həl-
ləhüş, axıratan qulax asammer ha! (Gədə-
bəy).*

HƏLLƏHÜŞƏN (Kəlbəcər) – fırıldaqçı.
– *Səni həmişə həlləhüşən gördüm.*

HƏLLƏMUS (Gədəbəy, Gəncə, İsmayıllı,
Mingəçevir) – b a x **hələhüş**. – *Mə:m həllə-
muş adamnan aram olmaz (Gədəbəy).*

HƏLMƏ-CÜLMƏ (Gədəbəy) – qarma-
qarışıqlıq. – *Həlmə-cülmədi idara, it yə:sini
tanımer.*

HƏLSƏ (Naxçıvan) – ötlə yarmadan bişir-
rilən xörək. – *Həlsə o qədər pişir ki, ətnən
yarma seçilmir; – Həlsəni qışda yeyirix'.*

HƏLVƏZƏNG (Dərbənd) – kərtənkələ.
– *Həlvəzəng yayda kulların içində çux uladu.*

HƏMAYİ I (Lənkəran) – ağ kətan.

HƏMAYİ II (Lənkəran) – boyunbağı.

HƏMBİZ (Cəbrayıl, Oğuz, Zəngilan) –
xeyli. – *Bacım bir həmbiz odun yığıb; – Bıy,
dəsmalda bir həmbiz tix' varımış ki! (Zəngi-
lan).*

HƏMCUR (Oğuz) – həmkar, yoldaş.

HƏMƏKARA (Salyan) – zirək, bacarıqlı.
– *Niyar həməkaradı, əlinnən hər iş gəlir.*

HƏMƏL (Qax) – ayaqqabı əvəzinə evdə
geyilən corab <altına parça və ya dəri yama-
nır>.

HƏMƏRİX' (Cəbrayıl) – yad. – *O inəx'
həmərrix'di, öriix'liüyün qaçar.*

HƏMƏRSİN (Ağdam, Basarkeçər, Bərdə,
Kəlbəcər, Laçın, Şərur, Tərtər) – itburnu.
– *Bırdə itburnuna həmərsin de:llər (Bərdə);
– Həmərsinin başında qırmızı meyvəsi olur,
payız onu yığırax, onnan turşu pişiririx',
qaynadırax, ələx'də süzöf yeyirix' (Kəlbəcər).*

HƏMƏRSUN (Culfa) – b a x **həmərsin**.
– *Həmərsun meyvəsi yeməli olur.*

HƏMƏRSÜN (Basarkeçər, Kəlbəcər, La-
çın, Şərur) – b a x **həmərsin**. – *Həmərsün
yaxşı şeydi, onu yığf çay dəmmiyillər, xəsdiyə
verillər (Basarkeçər).*

HƏMƏSİL (Ordubad) – b a x **həmərsin**.
– *Həməsildən dərman hazıranur.*

HƏMƏSÜR (Cəbrayıl) – b a x **həmərsin**.

HƏMƏŞARA (Cəlilabad) – rayon. – *Sən
mənə birca dənə ərzə qayır, göndərim həmə-
şaraya.*

HƏMƏTDƏMƏX' (Çənbərək) – kömək
etmək. – *Yoldaşa həmətdəməx' lazımdı.*

HƏMƏYİL (Şəki) – işdənqaçan, tənbel.
– *Kim həməyildi az əməx'günü alır, kim yaxşı
işli:r çox alır.*

HƏMGƏL (Kəlbəcər, Laçın) – b a x **həm-
kələ**. – *Aşıqlar həmgəl oxuyullar (Laçın);
– Həsənnən Qasım quzunu həmgəl otarır
(Kəlbəcər). ◊ Həmgəl olmağ (Şamaxı) – ya-
xın olmaq, yanaşı olmaq. – Həmgəl olmağ
yaxşıdı, adam bir-birinə kəməy olar.*

HƏMGƏLƏ I (Meğri) – b a x **həmkələ**.
– *Elə Lij-Təşdin qoyunnaıynan bizimkilər
həmgələ otder binəli.*

HƏMGƏLƏ II (Xanlar, Qax) – yaylaqda
bir-birinə yanaşı olan çoban binələri. – *Keş-
mişdə dağda həmgələ tikərdilər.*

HƏMGƏNƏ (Şəki) – ətraf, yan, tərəf. – *Bu
həmgəniyə Yorana diyillər.*

HƏMXANA (Bakı, Meğri, Şərur) – 1. kira-
yənişin (Bakı, Şərur); 2. müvəqqəti yaşa-
nılan ev (Meğri). – *Biz Nüyədiyə köçənnən
so:ra elə üş-dörd il həmxana damlarda otdux
(Meğri).*

HƏMİL (Naxçıvan) – sakit, yumşaqxasiyyətli.

HƏMİŞƏCUAN (Oğuz) – sarmaşığı növü.

HƏMİYYƏT; HƏMİYYƏT OLMAX (Qarakilsə) – muğayət olmaq. – *Dədim uşaxlar, bizim heyvanlardan həmiyyət olun, mən gedim.*

HƏMKƏLƏ (Çənbərək) – yaxın, yanaşı. – *Ərəyənin qoynunna Qarsan Əhmədin quzusu dünənnəri həmkələ otduyurdu.*

HƏMKÜF (Çənbərək) – qohum. – *Şotusarı Nurularnan həmküfdü.*

HƏMLƏLİ (Salyan) – hamilə. – *Həmləliyə hər yerdə yer verməy hamunun borcudu.*

HƏMRAH (Zaqatala) – həvəskar. – *Mən belə həmrəh adam görməmişəm.*

HƏMŞİNƏ (Bakı) – bacı.

HƏMŞİRƏ (Şəki) – bibi.

HƏMYƏLİ; HƏMYƏLİ ÇÜSMƏX' (Qazax) – qonşu olmaq. – *Pənəh öylərinənin həmyəli çüşmüşdü.*

HƏMZATDI (Cəbrayıl) – doğandan sonra uşağı ölen qadın. – *Məmmədin arvadı həmzatdı.*

HƏN (Oğuz) – suyun dibində əmələ gələn çöküntü.

HƏNCƏ (Xanlar) – xırdaçı. – *Həncə adam arvadın xavar alar kın, bu şey hanı, o şey hanı, qənd alıf gətmişdim, niyə tez qutardı.*

HƏNCƏRİ (Balakən, Gədəbəy, Goranboy, Karvansaray, Qazax, Şəki, Tovuz) – bax **həncəri**. – *Həncəri mə:m uşaxlarımı dö:r-müşsənə? (Karvansaray); – Sən onnan həncəri danışdın? (Balakən); – Bakıdan həncəri gəlif çıxdın? (Gədəbəy); Soruşan həncəri adamıydı? (Şəki).*

HƏNCOVLİ (Dərbənd) – yelləncək. – *Qizlər həncovli kitədi.*

HƏND I (Borçalı, Qazax, Oğuz, Şəki, Tovuz) – sahə, əkin sahəsi. – *Gədəx' zəmi həndinə su buraxax; – Mən hənd qarao:ul-çusuyam (Qazax); – Çəltiy həndimiz gənə bildirki yerdədi (Şəki).*

HƏND II (Daşkəsən, Goranboy) – divar. – *Dühar da deyərək', hənd də deyərək' (Daşkəsən); – Öyün dörd həndi olur (Goranboy).*

HƏND III (Salyan) – yaxın, ətraf. – *İnəg təzə doğub, balasın həndinə qoymur.*

HƏNDİR-HAMAR I (Kürdəmir, Salyan) – çala-çuxur. – *Yollar həndir-hamardı, maşınar çətin işdi:r (Kürdəmir).*

HƏNDİR-HAMAR II (Salyan) – inadkar, tərs, sözə baxmayan. – *Həndir-hamar adamnan dolammağ uzun işdi.*

HƏNDÜR-HÜNDÜR (Bakı) – çala-çuxur. – *Küçələr həndir-hündürdü, asvalt da döşəmillər.*

HƏNƏ (Salyan) – alçaqboy. – *Hənə adam uşağ kimi görünər.*

HƏNƏX'-HƏNƏX' (Ağstafa, Daşkəsən, Gədəbəy, Goranboy, Xanlar, Mingəçevir) – yavaş-yavaş. – *Xəsə oluf qalxanda hənəx'-hənəx' yerəy (Gədəbəy); – Qoja adam hənəx'-hənəx' yerəy. – Qoja adam hənəx'-hənəx' gəzər (Daşkəsən).*

HƏNƏQIRNA (Culfa) – üzüm növü.

HƏNƏ-MƏNƏ (Qazax) – elə-belə.

HƏNG I (Xanlar, Qax) – 1. musiqi; 2. toylarda rəqs etmək üçün çalğıçılara verilən sifariş (Xanlar, Qax); – *Cəfər əmi, bir həngini deyinən, çıx ortaya, şavaş verəy (Xanlar).*

HƏNG II (Oğuz) – kimi, təhər.

HƏNGAMA (Bərdə, Cəbrayıl, Şəhur, Mingəçevir, Oğuz, Tərtər) – həncama. – *Həngama qarını saxlıyır (Bərdə); – Həngama qarıda, pəncərədə olur (Oğuz); – Qarıya həngama vurdılar (Cəbrayıl).*

HƏNGAMATALAF (Meğri) – hövsələsiz. – *Beçərə Qara dayım bir həngamatalaf kişiydi.*

HƏNGAMDAR (Salyan) – bağ-bağçanı sulayan, suçu.

HƏNGƏMƏ (Ağdam, Qazax) – bax **həngama**.

HƏNGƏS (Kürdəmir) – həmin. – *Həngəs o adamdı Vahid qarışdığı.*

HƏNGİ (Qazax) – bax **həng II**. – *Sən də mən həngi boşdu tüşüfsən.*

HƏNİ I (Salyan) – bax **hənə**. – *Həni adam bic olar.*

HƏNİ II (Füzuli) – danışqan. – *Ay həni, ta bəsdı.*

HƏNİRSİZ (Qax) – nəhəng.

HƏNİR-ÜNÜR (Tovuz) – çör-çöp. – *A:z, ordan bir az hənir-ünür gəti, qoy ojax gur yansın.*

HƏNİS (Ağbaba) – bax **həniz**. – *Hənıs o adamdı ki, heç nə bilmir.*

HƏNİZ (Goranboy) – həmin. – *Sənə söylədiyim əhvalat həniz bu şəxsın haqqında idi.*

HƏNO: (Gədəbəy) – 1. təndir və ya ocaq söndürüldükdən sonra qalan istilik; 2. hərarət. – *Təndiri söndürmüşəm, gənə həno:i çıxır.*

HƏNÖ:R (Salyan) – bax **həno**. – *Uzağdan adamı hənö:r vırır.*

HƏNT (Gədəbəy, Qax) – bax **hənd**. – *Həntdə çoxmu adam varıydı bü:nnəri?* (Gədəbəy).

HƏNTƏM (Qazax) – şikəst.

HƏNTƏRƏMSİZ (Şəki) – pis, xoşa gəlməyən. – *Həntərəmsiz bir şey alıtdı.*

HƏNURTI (Lənkəran) – 1. hərarət; 2. istilik.

HƏNÜR (Kürdəmir) – bax **hənö**. – *Ocağın hənürü dəydikcən yuxum gəlirdi.*

HƏNZƏT (Kürdəmir) – məhz. – *Hənzət, mən diyən bədi.*

HƏNZÜLƏ (Tabasaran) – kərtənkələ.

HƏPÇİ (Xanlar) – gopçu. – *Məsələn, mən öydə çox danışıram, arvat qayıdır ki, ay həpçi oğlu, az danışırsana.*

HƏPÇUŞ (Lənkəran) – çuğun tava. – *Həpçuşi yu, indi balıq qo:raciyəm.*

HƏPƏLƏMƏG (Bakı) – çörəyi ovub tokmək.

HƏPİRTİMİŞ (Göyçay) – qocalıb əldən düşmüş.

HƏPLƏMAĞ (Tabasaran) – bax **haplammağ**.

HƏPPİLİM (Salyan) – qocaman, pirani. – *Qonşumuzda bir həppilim kişi var.*

HƏPRİX' (Goranboy) – qocalıb əldən düşmüş. – *İsme:il həprix' adamdı.*

HƏPRİM (Mingəçevir) – qocalıb əldən düşmüş.

HƏPRİMƏK (Şərur) – 1. qocalmaq; 2. qocalıb əldən düşmək. – *Ay bala, mən indi çox həprimişəm.*

HƏPSƏNMƏX' (Balakən) – hədələmək.

HƏRASAN (Lənkəran) – hövlnək. – *Yoxidən hərasan oyandım, heç kəs yox idi.*

HƏRBƏ-HƏMƏDAN (Şamaxı) – hədə-qorxu. ◊ **Hərbə-həmədan gəlmək** – hədə-qorxu gəlmək. – *Nə hərbə-həmədan gəlirsən, sənən qorxan yoxdı.*

HƏRBƏLƏMƏX' (Qarakilsə) – hədə-qorxu gəlmək. – *Billar məni hərbəliyir, dedim, dəvriş, qaçacıyam.*

HƏR ÇİKARƏ (Yardımlı) – hər kimsə. – *Nə çikarədu gecə gəlay, yığıb aparay.*

HƏRDƏCAĞAB (Salyan) – bax **hədrəcuab**. – *Qabağlar belə döğürdi bı uşağ, indi hərdəcağab olub.*

HƏRDƏMLİ (İmişli) – sürətli <at>. – *Bu at onnan hərdəmlidi.*

HƏRƏ I (Cəlilabad, Əli Bayramlı) – böyük mişar. – *Hərə biz deyüq iri mişar oley ona* (Cəlilabad).

HƏRƏ II (Kürdəmir, Salyan) – cərgə, sıra. – *İki hərə bossan əkmışəm. – Qalxoz pambığı hərəynən əkib* (Kürdəmir).

HƏRƏ III (Salyan) – kotanın açdığı sırım.

HƏRƏ IV (Culfa, Qarakilsə) – taxça, rəf. – *Hərəyə samavar, istəkan, nəmnə qoyarix; – Hərə duharda olar, ora qab-qaşix qoyarix; – Hərə axçadan qəvliyətdi olur* (Culfa).

HƏRƏBAŞ (Culfa) – şumlanmış sahələrin arasında qalan xam yer. – *Cüt dönəndə hərəbaş qalır, əkilmir.*

HƏRƏKAR (Cəbrayıl) – oraq. – *Hərəkarın dişdəri korşu:b, ot kəsmir.*

HƏRƏKƏT-HƏRƏKƏT (Qəbələ) – tez-tez. – *Mən hərəkət-hərəkət işdi:rəm.*

HƏRƏLƏMƏK (Salyan) – arx çəkmək. – *Bossan bitkiləri əkilməmişdən qabağ yeri hərələmməldi.*

HƏRƏLLAYI (Salyan, Bakı) – ərköyün. – *Yaman hərəllayı uşağ saxlıyarsan* (Salyan).

HƏRƏM (Hamamlı, Qazax) – qəbrin, qəbiristanlığın ətrafına çəkilən hasar. – *Hasan dədəsinin qavrının qura:na hərəm çəx'dirif* (Hamamlı); – *Bu qəvirsannığım hərəmi niyə yoxdu* (Qazax).

HƏRƏNGƏ I (Salyan) – sözə baxmayan, özbaşına. – *Mə:m yetimlərim yaman hərəngə olublar.*

HƏRƏNGƏ II (Salyan) – əgər, əgər ki. – *Hərəngə yuxulsam bilin ki, günah sizzədi.*

HƏRƏTSİ (Qax) – saxsı suqabı.

HƏRƏVAN (Ağdam) – axur.

HƏRƏVAŞ (Naxçıvan) – bax **haraxaş**. – *Bu il meyvə hərəvaş yetişir.*

HƏRƏY (Ordubad) – buğda növü. – *Hərəy qılçixsız olar, sümbülləri olar, ağ olar.*

HƏRF (Oğuz) – ərp.

HƏRFLƏMƏX' (Oğuz) – 1. ərp bağlamaq; 2. kiflənmək. – *Qatix hərflif.*

HƏRHO:Ş (Qazax) – ədviyyə. – *Ətə bir az hərho:ş tök.*

HƏRİFANƏ: HƏRİFANƏ ELƏMƏX' (Meğri) – şərikli malı (ət, meyvə) bərabər bölmək. – *Saminin düyəsini atın hərifanə elədx.*

HƏRİLTİ (Salyan) – səs-küy. – *Səlminənin həriltisinnən qulağ tutulur.*

HƏRKƏŞDƏ (Qazax, Tovuz) – hər kəs. – *Hərkəşdə öz qavağındakı yeməyi yisin (Tovuz).*

HƏRKƏŞDİ (İmişli, Salyan) – bax **hərkəşdə**. – *Hərkəşdi getdi öz yerinə yatdı (İmişli).*

HƏRKİŞDƏ (Mingəçevir, Şərur) – bax **hərkəşdə**.

HƏRQAZDA (Çənbərək) – hər kəs. – *Hər-qazda özünə bir qız tafdı, sən hələ saylyıf-böylyursən.*

HƏRLƏNG (Quba) – çarx <arabada>. – *Ərəbənin hərəngi sınımışdı.*

HƏRNƏT (Hamamlı) – əkilməmiş yerlərin arasında qalan əkilməmiş torpaq. – *Əkin yer-rərin arasında əkilməyən yerə hərnət de:rix';* – *Hərnətdə ot bitir.*

HƏRNƏVÜC (Qax) – soxulcan. – *Yağışdan so:ra çoxlu hərnəvüc çıxdı.*

HƏRRƏ I (Bakı, Əli Bayramlı, Quba, Salyan) – bax **hərrə I**. – *Oğlum, get Qurbangilin hərrəsin gəti (Əli Bayramlı).*

HƏRRƏ II (Bakı, Salyan) – doğru, düzgün. – *Əvəz hərrə danışandı (Salyan).*

HƏRRƏ-HÜRRƏ (Çənbərək) – çək-çevir. – *Qara Vəlinin hərrə-hürrəsi Fatmanisiyi genitməx'di.*

HƏRRƏMƏ (Balakən, Mingəçevir) – ət-raf, dövrə. – *Ayının hərrəməsinə çoxlu adam yığılmışdı (Balakən).*

HƏRRƏMƏG I (Bakı, Salyan) – tovlamaq. – *Yaşarı çox hərrədim, allada bilmədim (Salyan).*

HƏRRƏMƏG II (Salyan) – saya salmaq. – *Abdulla söyüşçüldi, ağız qızanda heç kəsi hərrəm; – Mən heç kəsi hərrəmərəm, özüm öz ağamam (Bakı).*

HƏRRƏMƏX' (Qarakilsə) – güdmək, arxasına düşmək. – *O vədə mənim əmimi də hərrə:llər aparalar, baxtı gətdi dayna.*

HƏRRƏNMƏG (Bakı, Salyan) – dolanmaq, güzəran keçirmək. – *Yazığ adamdı, qoy bi idarədə hərrənsin də (Salyan); – Bir tə:r hərrənirig də (Bakı).*

HƏRRƏSİFƏT (Salyan) – doğru danışan. – *Nəsir hərrəsifət adamdu.*

HƏRRƏŞƏN (Sabirabad) – bolluq, çoxluq.

HƏRSİMPƏRS (Qazax) – məst. ◊ **Hərsimpərs olmax** – məst olmaq. – *Qayğanaxdan oxartana ye:f kin, hərsimpərs oluf.*

HƏRSİPƏRS (Şəki) – bax **hərsimpərs**. ◊ **Hərsipərs olmax** – bax **hərsimpərs olmax**. – *O qədər yimişəm, lap hərsipərs olmuşam.*

HƏRTDƏMƏX' (Qarakilsə) – hürmək. – *İt kimi hərtdiyir.*

HƏRTDƏNMƏX' (Naxçıvan) – qışırmaq, bağırmaq. – *Hərtədnəmx' lazım dəyil.*

HƏRTƏ: HƏRTƏ VERMƏG (Cəlilabad) – itirmək, bada vermək. – *Otuz birinci ildən üzi bərü mənim əzyatimi hərtə verməz.*

HƏRVƏDƏ (Qazax) – 1. hərgah; 2. hər vaxt. – *Hərvədə məni görsən, onda də:rsən.*

HƏS (Qarakilsə) – kətinin içinə qoyulan ədviyyə.

HƏSAB (Cənubi Azərbaycan) – çirkli su. – *Həsabın aparub çölə tökdün?*

HƏSBƏ (Ordubad) – xəstəlik adı <insanda>. ◊ **Həsbə tutmağ** – həsbə xəstəliyinə tutulmaq. – *Onu görüm həsbə tutsun.*

HƏSƏKLƏMƏX' (Gədəbəy) – tövşümək. – *Bir də gördüm, Alı budu həsəkliyif yanına çıxdı.*

HƏS-HÜS I (Lənkəran) – qanmaz. – *Qoy sözimizi deyəy də, sən lap həs-hüssən ki!*

HƏS-HÜS II (Lənkəran, Salyan, Yardımlı) – him-cim, işarə. – *Keydi, həs-hüs bilmir (Lənkəran); – Məclisdə həmişə çox danışır-san, həs-hüs qammırsan (Salyan); – Həs-hüs elmə görey (Yardımlı).*

HƏSİ (Ağdam, Cəbrayıl, Çənbərək, Füzuli, Gədəbəy) – süd və undan bişirilən duru xörək. – *Çovannar yığılıb həsi bişirillər (Füzuli); – Nənə, birəz həsi bişi, içəx' (Cəbrayıl); – Həsiyi qış yi:əllər (Gədəbəy).*

HƏSİRXANA (Qarakilsə) – zəyərək <dərman bitkisi> hazırlanan yer. – *Həsirxana zə:rəx' döyülən yerdi, ode: yeri qalır.*

HƏSRAL (Oğuz) – yabanı bitki adı. – *Həsral əkində olur, heyvan yimiyən şeydi.*

HƏSRİMƏK (Göyçay) – 1. hirsələnmək; 2. coşmaq.

HƏSSƏMƏG I (Salyan) – sıxışdırmaq. – *Mən yeznələrimi həssi: b öydən çıxartmışam.*

HƏSƏMMƏG II (Salyan) – böyümək, yekələnmək. – *Maşalla, day Əzizin də uşağları həssənib, nə gəlir gətirillər.*

HƏŞ (Qazax, Zaqatala) – zibil, tör-töküntü. – *Ayıbdı, həşi təmizlə (Zaqatala).*

□ **Həş gəlməg** (Salyan) – həşir qatmaq, qiyamət qopartmaq. – *Hirssənəndə özüə bi həş gəlirsən ki, tanımmalun qalmır.*

HƏŞAVAR (Zərdab) – zir-zibil, çör-çöp. – *Ay qız, Sabigə, o həşəvari yığ xaralın arasına, apar tök çəpərdən çölə.*

HƏŞDARXAN (Ucar) – hind toyuğu. – *Həşdərخانın əti çox yeməliidi.*

HƏŞDƏMƏX' (Gədəbəy) – bərk çalışmaq.

HƏŞƏ-HEYVƏR (Ucar) – qətiyyə. – *Mənim bu işdən həşə-heyvər xəbərim yoxdu.*

HƏŞƏKÜLAH (Salyan) – şələ-külə. – *Gəlin sözüə baxmasa, həşəkülahun tökərəm çölə.*

HƏŞƏLAT (Bakı) – şey-şüy. – *Həşələtin yığışdırmır, qapıları gezir.*

HƏŞƏLƏMƏK (Bakı, Lənkəran, Lerik) – danmaq. – *Sözivi niyə həşəliyorsən, düz danış (Lənkəran); – Sən də day bəsdü da, hər nə oldi həşələmə bizdən (Bakı).*

HƏŞƏLƏT (Kürdəmir) – yörğan-döşək.

HƏŞƏLGƏ (Tərtər) – gizli yer. – *Oğru da, mallar da həşəlgədə olur.*

HƏŞƏN (Bakı, Mingəçevir, Oğuz, Salyan, Şəki) – döymək üçün xırmana tökülən taxıl dərzi. – *Xırmanı çox bəfeynən, həşəni az bəfeynən döyüllər (Şəki); – Həşəni so:rullar, taxıl bir yana çıxır, saman bir yana (Oğuz).*

HƏŞƏRİ I (Zəngilan) – forslu.

HƏŞƏRİ II (Ağdam, Gəncə) – 1. dalaşqan, davakar (Gəncə); 2. həyasız, çıxır-bağır salan (Ağdam). – *A:z, o, həşəridi, gə bəri, ona qoşulma.*

HƏŞƏVAR (Göyçay, Kürdəmir, Şəki) – bax **həşavar**. – *Həşəvarın hamsımı tulla; – Buğda:n həşəvari çoxdu (Şəki); – Töledən çıxan həşəvari çölə atırux (Kürdəmir).*

HƏŞƏVARI (Oğuz) – bax **həşavar**. – *Xırmanda so:rurux, yel həşəvarını aparır, qalır təmiz dən.*

HƏŞƏVƏR (Şəki) – bax **həşavar**. – *Taxılın həşəvərini təmizdiyif, tavaxliyif, yığillar.*

HƏŞHÜŞ (Bakı) – bax **həşoş**.

HƏŞİR-HEYMƏ (Cəbrayıl) – dağınq.

HƏŞİR: HƏŞİR GƏLMƏK (Kürdəmir) – canfəşanlıq etmək. – *Sabahdan axşamacan həşir gəlib, bir şey yoxdu.*

HƏŞİVA (Yardımlı) – vəhşi. – *Elə bil həşivadu, hır-mır bilmey.*

HƏŞİVƏR (Kürdəmir) – hay-küy. – *Simaya dedim, bir həşivər saldı ki, gəl ki görəsən.*

HƏŞLƏMƏX' (Meğri) – aşib-daşmaq. – *Əvəz həşlənif, elə bil dəli at kimin göyünən gedir.*

HƏŞOŞ (Xaçmaz, Oğuz) – xuruş, plovun qarası. – *Plovun həşoşun yaxşı düzəldin (Oğuz).*

HƏŞTƏRXAN (Göyçay) – hindtoyuğu.

HƏŞHÜŞ I (Salyan) – pis. – *Axırıncı reys alma:n həşhüşün satmağa aparırdım.*

HƏŞHÜŞ II (Bakı) – şələ-külə. – *Həşhüşüvi də yığ, rədd ol burdan.*

HƏT I (Dərbənd) – hovuz. – *Gomişləri hətdən suluyədəm.*

HƏT II (Qax) – altı yamaqlı corab.

HƏTBƏŞ (Ordubad) – toyda yığılan pul.

HƏTƏL (Qax) – ev ayaqqabısı.

HƏTƏLƏPİTO (Salyan) – başdansaovdu. – *Dərsi hətələpito örgənmisən.*

HƏTƏM (Gədəbəy, Şamaxı) – əliaçıq. – *Həşən hətəm adamdı (Şamaxı).*

HƏTƏMLİG (Şamaxı) – əliaçıqlıq. ◊ **Hətəmliq etmək** – əliaçıqlıq etmək. – *Nə hətəmliq elirsən?*

HƏT-HÜT (Gədəbəy) – anlaşıqsız və iti danışan. – *Hət-hütin biridi, bir isvatnan danışa bilermi kin, tüşə biləsən başa.*

HƏTÜYLÜ (Cəbrayıl) – tələsik, başdansaovdu.

HƏVƏ I (Ağcabədi, Basarkeçər, Bərdə, Dərbənd, Əli Bayramlı, Xanlar, Laçın, Şamaxı, Şahbuz, Şəmkir, Tərtər, Tovuz, Zəngilan, Zərdab) – hananın iplərini vurub bərkitmək üçün dişli alət. – *Kirkit maral buy-nuzunnan olur, həvə ağaşdan (Basarkeçər);*

– *Həvə dəmirdən olur, özü də dişdi* (Zəngilan). **HƏVƏ VURMAX** (Laçın, Mərəzə, Şahbuz, Zərdab) – palaz, xalça toxumaq. – *Bu gün həvə vurmaxdan yoruldu* (Zərdab).

HƏVƏ II (Qax) – mərcimək. – *Həvəli xinqal pişirəcə: x.*

HƏVƏ-CÜVƏ (Bakı) – dərman bitkisi adı.

HƏVƏDİŞ (Kürdəmir, Saatlı, Salyan) – iri-dişli <adam>. – *Həvədiş adamın güllüünənə olmaz* (Kürdəmir).

HƏVƏN I (Tovuz) – mal yatan yer.

HƏVƏN II (Gəncə) – oyun zamanı uşaqların toplaşdıqları yer. – *Uşaqlar, həvənimiz damun dalı olsun!*

HƏVƏN III (Daşkəsən) – çilingaç oyunu zamanı yerdə çəkilməmiş xətt. – *Qördürümü, mə: m çiliyim həvənən qəridə duroy həməşə.*

HƏVƏNG (Borçalı) – tütün yığıcı.

HƏVGƏ (Ağdam, Cəbrayıl, Goranboy, Oğuz) – b a x **həvgə**. – *Vəli həvgəni eşşəyin üsdünə aşırdı* (Cəbrayıl).

HƏVİC (Qax) – xuruş.

HƏVİG (Şahbuz) – hayf. **Həvigə gəlməx'** – hayfı gəlmək. – *Həvigim gəldi, atmadım.*

HƏVİX' (Şahbuz, Şərur) – b a x **həvig**. – *Həvix' sənənən* (Şahbuz).

HƏVİL (Goranboy) – sırtıq. – *O çox həvil adamdı.*

HƏVİR (Meğri, Salyan) – bir-birinə öyrəşən və eyni şəraitdə böyüyən <itlər>. – *Həvir itlər olur ki, canavara güllə kimi təpilillər* (Meğri). **Həvir eləməx'** (Qax) – qarışmaq. – *Çəyin qirəğində ərvənc lap həvir eliy.*

HƏVİRRƏŞMƏX' (Qarakilsə, Zəngilan) – dostlaşmaq, yaxınlaşmaq, birləşmək, <heyvanlara aiddir>. – *İki-üç zirpə itdi, həvirrəşib düşmüşdü üsdümə* (Zəngilan).

HƏVİŞ (Cəbrayıl, Qax) – nəm, yaş. – *Odun həvişdi, yanmır* (Cəbrayıl).

HƏVLƏ (İmişli) – b a x **həvlə**.

HƏVRƏ (Ordubad) – cır, yabanı <meyvə>. – *Həvrə alça Bələvəndə çox olur; – Bizim tərəflərdə həvrə tut da olur.*

HƏVBƏ (Cəlilabad) – sarımsağa oxşar bitki.

HƏYƏ (Naxçıvan) – əgər. – *Həyə gəlsə, mən də cedərəm.*

HƏYXİRTI (Meğri) – bəlgəm.

HƏYİN (Şəki) – indi. – *Oturun, Vədut da həyin gələr.*

HƏYLƏNÇİX' (Naxçıvan) – elə, o cür. – *Həylənçix' iş olar?*

HƏYRAM (Qax) – qanmaz.

HƏZAZ (Ordubad) – dağsoğanı. – *Dağdan yeməyçin çoxluca həzaz yığdım.*

HƏZƏ-KÜZƏ AÇMAĞ' (Salyan) – yersiz danışmaq. – *Mənə düziün de, həzə-küzə açma.*

HƏZƏRPAŞA (Şamaxı) – b a x **həzərpeşə**.

HƏZƏR VİRMAĞ' (Bakı, Səlyan) – şikayətlənmək, dad eləmək. – *Qonum-qonşular Xavərdən həzər vurur* (Salyan).

HƏZİ: HƏZİ GƏLMƏG (Dərbənd) – xoşu gəlmək. – *Bu uşağdan həzim gələdi.*

HİCƏ (Lənkəran) – ağacın nazik, cavan budağı, zoğ.

HİLİĞ (Salyan) – gözdən axan çirk. – *Salla, gözü:n hiliğin axıdıb tökmə üssümüzə.*

HİLİXLİ (Ağbaba) – xəstə. – *Hilixli İskəndər rayonda işdiyir.*

HİLMİĞ' (Əli Bayramlı) – 1. boğaz; 2. hülqum. – *Ət yaxşı bişməmişdi, ona görə hilmüğümnən çox çətinix'nən aşırdı.*

HİNDAMİRA (Lənkəran) – b a x **hındamiro**.

HİNDİL (Astara, Lənkəran, Masallı) – b a x **hindil**. – *Ürəgim hindil issiyir* (Lənkəran).

HİNQA (Şəki) – b a x **hənqa**.

HİNRİMAX (Ağdaş) – astadan kişnəmək. – *At elə kin, yemək görür, başdıyır hınrımağa.*

HİNTİL: HİNTİL ELƏMƏX' (Meğri) – bəxtəvər etmək. – *Bacı: hintil eləmişən, qalif qərdəşin; – Əy bala, uxiyib-uxiyib bizi hintil eleyacaxsañ?*

HİNZİR (Kürdəmir) – çoxyeyən <adam>.

HİR I (Kürdəmir) – hünər. – *Tay əvvəlki hürüm qalmayıb, qocalmışam.*

HİR II (Bolnisi, Cənərbərek) – axmaq.

HİR III (Lerik) – narın yağış. – *Uşağlar, hır gəlir.*

HİR IV (Bakı, Salyan) – acıq, hirs, qəzəb. – *Diyəsən gənə hürin tutub* (Salyan); – *Hırı gəlib, sən alla: dindirmə umı* (Bakı).

HİRDABI (Lənkəran) – toyqabağı oğlan evindən qız evinə gedərkən yüngül musiqi ilə müşayiət edilən mərasim.

HİR DÜŞMƏG (Bakı, Salyan) – əldən düşmək, yorulmaq.

HIRIX I (Tovuz) – cüssəli. – *Əli yaman hırız adamdı.*

HIRIX II (Beyləqan) – qanacaqsız, qanmaz.

HIRIN-ZIRIN (Tovuz) – qaşqabaqlı, qaraqabaq. ◊ **Hirin-zırım olmaq** – qaşqabaq salamaq. – *Niyə yenə hurin-zırım olufsan?*

HIRHİRİ (Bakı, Salyan) – sırtıq. – *Qız uşağı hirhırı olmaz* (Salyan).

HIRMANNIX (Zaqatala) – qalın kollarlı.

HIRMİMİŞ (Saatlı) – harınlaşmış.

HIRRIŞDIĞ (Lənkəran) – keçilməz kollarlı.

HIRSIZ I (Gəncə, Xanlar) – zorlu, güclü. – *Hirsiz adam zorru olar* (Xanlar); – *Hirsiz adamı birəz tüşümməz heysav eliyillər* (Gəncə).

HIRSIZ II (Saatlı) – yerli-yersiz hərəkət edən.

HIRSIZ III (Sabirabad) – fərasətsiz, aciz. – *Sənnən hirsiz adam görməmişəm.*

HİR: HİR SÜRMEĞ (Bakı, Salyan) – müəyyən müddət davam etmək. – *Bu grip elə şöğəribdi ki, hurin sürməmiş əl çəkən döür* (Bakı); – *Xəsdəlig hurin sürməyincə gedmir* (Salyan).

HIRZIMANNIX (Balakən) – meşənin çətin keçilən yeri.

HIZIRIĞ (Yardımlı) – yanıq iyi. – *Evdən hızırığ iysi gəley.*

HİBOB (Bolnisi, Borçalı) – şanapipik. – *Hibob hiç kimə zərər verməz* (Borçalı).

HİBOP (Başkeçid, Borçalı, Qazax) – b a x **hibob**. – *Hibop başı pompullı quşdu* (Borçalı).

HİD (Qax, Zaqatala) – peyin.

HİDRƏ (Ağcabədi, Goranboy) – hərzə. – *Hidrə olma, bədi* (Goranboy); – *Soltan bəy hidrə danışdı* (Ağcabədi).

HİDRƏCAVAB (Ağcabədi) – hərzəcavab. – *Arasbar kəndində hidrəcavab adamlar çox oluf.*

HİDRƏCAVAF (Gəncə) – b a x **hidrəcavab**.

HİDRƏLİK (Ağcabədi) – hərzəlik.

HİJMLƏ (Çənbərək) – zərblə, var qüvvəsi ilə. – *Alı məni hijmlə vurdu.*

HİJMNƏN (Çənbərək) – b a x **hijmlə**. – *Yüz kiloy duz qaldıdım axşam hijmnən, indi belim ağrıyır.*

HİL I (Lənkəran, Şəki) – b a x **hel II**.

HİL II (Salyan) – topağac oyununda istifadə olunan kiçik taxta. – *Hili elə at mətiyə düşsün.*

HİL III (Şəki) – kələk. ◊ **Hil gəlmax** – kələk gəlmək. – *Olar bir-birinə hil gəlifdi; – İstədi maña hil gəlsin.*

HİLBİÇİ (Salyan) – yalançı, kələkbaz. – *Ərəssun hilbiçi adammış də, mən bilməmişəm.*

HİLİ-HİLİ (Lənkəran) – uşaq oyunu adı.

HİLLAYİ (Salyan) – avara, sərgərdan. – *Hillayiya qoşularsan, sən də hillayi olarsan.*

HİLLƏ (Gədəbəy, Şamaxı) – 1. xəstəlik, dər-d-bələ; 2. ağrı. – *Canımın hilləsinənin yattammuşam be:jə* (Gədəbəy). ◊ **Hillə tapmağ** (Şamaxı) – dər-d-bələ tapmaq. – *Bədənim bu ildən hillə tapıb.*

HİLLƏQABAX (Mingəçevir) – dik alın.

HİLLƏMƏĞ I (Salyan) – tullamaq. – *Şö:lə, səni götürüb hilliyərəm qanoa.*

HİLLƏMƏĞ II (Lənkəran) – itələmək. – *Bi bax Şaxı necə hillədi, yıxdı.*

HİLLƏT (Salyan) – xəstəlik, naxoşluq.

HİLMƏK (Biləsuvar) – tezaçılan düyün. ◊ **Hilmək vurmağ** – düyün vurmaq. – *İpi hilmək vir daniya.*

HİM I (Başkeçid, Borçalı, Şərur, Culfa, Gədəbəy, Kəlbəcər, Naxçıvan, Ordubad, Şamaxı) – bünövrə, özü, əsas. – *Əvvəl himi atıram, so:ra daşınan himin doldururam* (Ordubad); – *Tufarın himin dərin qoy, möhkəm olsun* (Başkeçid).

HİM II (Bakı, Borçalı, Gədəbəy, Masallı, Mingəçevir, Oğuz) – qaş-gözlə edilən işarə. – *Bir himnən başa düşəcəx'* (Oğuz); – *Eləjə himnən biz də başa tüşö:yrüx'* (Gədəbəy). ◊ **Him eləmək** (Masallı, Beyləqan) – qaş-gözlə işarə etmək. – *Yanıma gəlmək üçün İskəndərə him elədim* (Masallı).

HİN (Qazax, Tovuz) – 1. mağara (Qazax); 2. hisli daxma (Tovuz).

HİNCƏVARA (Zaqatala) – b a x **incavara**.

HİNDİL (Ordubad) – böyürtkən. – *Hindil-dən yaxşı mürəbba olur.*

HİNDİRABADI (Bakı) – təlxək.

HİNDİRƏNQUŞ (Ağdam) – uşaq oyunu adı.

HİNGİLƏĞOJ (Qazax) – uşaq oyunu adı. – *Qurşanıflar hingiləğoja, mal da qalif başdı-başına.*

HİNGİLİ (Qax) – xəmir xörəyi.

HİNGİLİMLƏŞMƏX' (Basarkeçər) – ma-zaqlaşmaq. – *Uşaxlar qapıda hingilimləşillər.*

HİNGİLLƏMƏX' (Ağbaba) – şit-şit gül-mək. – *Nəyə hingilliyirsən?!*

HİNGİRRƏMƏX' (Qazax) – ol çəkməmək.

HİNİ (Kürdəmir) – ağcaqanad.

HİNTİL-MİNTİL: HİNTİL-MİNTİL OL-MAX (Qazax) – sərxoş kimi olmaq. – *Gün vuruf, gədə hintil-mintil oluf.*

HİNT-MİNT (Qazax) – eynilə, tamamilə. – *Oğlu hint-mint özüdü.*

HİNTPUT (Mingəçevir) – eynilə, tamamilə. – *Bu, hintput Nərimandı.*

HİNZAN (İrəvan) – koma <üzüm asıb saxlamaq üçün>. – *Hinzanın qapısını bağla; – Ay qız, yağış yağır, üzümü hinzana yığ.*

HİNZAR (Lənkəran) – yanıq. – *Hinzar ini gəlir, dur di bax.*

HİPOP (Şərur) – b a x **hibob**.

HİPP ELƏMƏK (Salyan) – susmaq, danış-mamaq. – *Mən hipp eliyəndə süzün işüz düzə-ləcəy?*

HİRİX' (Qazax) – iri gövdəli, sallaq quy-ruqlu cins qoyun. – *Hirix' qoyunun yunu sey-rəy olor.*

HİTDAĞ-MİTDAĞ (Salyan) – mütləq. – *Xalam deyib hitdağ-mitdağ o qızı mən oğluma alacam.*

HİVƏ (Çənbərək, Qazax) – halal. ◊ **Hivə olmax** – halal olmaq. – *Yediyin çörəx' hivə olsun* (Çənbərək); – *Çörəyim sanə hivə olsun* (Qazax).

HO (Dərbənd, Tabasaran) – o. – *Ho kəndi görürsənmi?* (Dərbənd)

HO: I (İmişli) – şiş. – *Əyağımın ho:i alınıp.*

HO: II (Ağdam, Mingəçevir, Salyan) – iməcilik, <kollektiv> kömək. – *Qonum-qonşunu yığırx kin, mā: ho:a gəlin, taxılı piçəx'.* ◊ **Ho:suna çatmax** (Mingəçevir) – köməyinə çatmaq.

HO: III (Bakı) – 1. hirs, qəzəb; 2. hay-küy. – *Bir ho:nan gəlmişdi üstümə ki, nətə:r.*

HOAR (Tovuz) – pərdinin üzərinə döşə-nən çırpı. – *Hoarı qalın qoyun kin, damcı dammasın.*

HOÇ-HOÇİ (Lənkəran) – sözgəzdiren, aravuran. – *Hoç-hoçi Tuğra zəhləmi aparır.*

HOÇ-HOÇİLİĞ (Lənkəran) – sözgəz-dirmə, aravurma. ◊ **Hoç-hoçilığ eləməg** – söz gəzdirmək, ara vurmaq.

HO:ÇU (Gədəbəy) – köməkçi. – *Ho:çum var, qartofun divini doldurtduraram.*

HODAX I (Basarkeçər, Borçalı, Qazax, Tovuz) – kotana və s. qoşulan üç cüt öküzün birinci cütü. – *Birinci cütə hodax, ikinci cütə qaraqayış, üçüncü cütə hörüx' de:rıx'* (Qazax).

HODAX II (Basarkeçər, Bərdə, Gədəbəy, Qarakilsə) – kotana qoşulmuş öküzləri sürən cütçü. – *Həsən əmi, hodağın kimdi?* (Basar-keçər); – *Hodax sə:r tezdən tarlaya getdi* (Bərdə).

HODAXÇI (Ağdam, Başkeçid, Borçalı, Gədəbəy, Goranboy) – b a x **hodax II**. – *Məj-gəl tutana deyiflər, hodaxçı sürənə* (Gədə-bəy); – *Hodaxçı öküzdəri sürür* (Goranboy); – *Hodaxçı ulağın boyunduruğu üsdə otu-rordu* (Borçalı).

HODUBALA (Tovuz) – oyuncaq. – *Mən sənə hodubala-zad deyiləm.*

HOFDURMA (Goranboy) – xörək adı.

HO:ĞAT (Qazax) – taqət, güc. – *Ho:ğatın kəsilmeyif ha.*

HO: HO ÇƏKMEG (Bakı) – hücum etmək.

HOXRAMMAX (Daşkəşən) – astadan kiş-nəmək. – *Ata arpa verəydim, indi də apar-randa hoxrandı; – At aji fhoxraney, apar ona birəz ot at.*

HO:XURUX (Bolnisi) – ağacın qovu.

HOQQA I (Culfa, Naxçıvan) – bir kiloqram. – *Hoqqa dövrü-qədimdə işlənərdi* (Culfa); – *Yarım hoqqa yarım kilodu* (Naxçıvan).

HOQQA II (Tovuz) – mürəkkəbqabı.

HOQQA III (Bakı, Salyan) – omba sümüyü. – *Atın lap hoqqası çıxıb.*

HOQQAR I (Bakı, Bərdə, Çənbərək, Gədəbəy, Goranboy, Kəlbəcər, Qazax) – uzun <adam>. – *Əhməd hoqqarın biridi* (Kəlbəcər); – *Hoqqar adamın xəsyəti yava olor* (Gədəbəy); – *Boran hoqqar adamdı* (Bərdə).

HOQQAR II (Borçalı, Qazax) – dovdağa bənzər quş adı. – *Hoqqar uzunboğaz, hün-dür bir quşdu, balıx yediyinnən balığudan da de:llər* (Qazax); – *Hoqqar quşdu, dimdiyi, boynu uzun, qışdarı da uzun olur* (Borçalı).

HOL (Naxçıvan, Şərur) – fırfıra. – *Hol taxtadan olar, ucunda balaca mismar olur* (Naxçıvan); – *Holu uşaxlar işlədər* (Şərur).

HO:LAMAÇ (İmişli) – b a x **hovlamax**. – *Yaramı gözzə, ho:lamasun.*

HOLAN (İmişli) – hünər. – *Kişidə gərək holan olsun.*

HOLANSIZ (İmişli) – 1. hünərsiz; 2. tən-bəl. – *O, holansızın biridi, iş görməz.*

HO:LAVAR (Laçın) – əkin vaxtı oxunan mahnı.

HOLOLO (Qazax) – əkin vaxtı oxunan mahnı. – *Ə, bura dərəbəyliz' ha döy hololo də:səñ.*

HOMA (Ucar) – topa. – *Bü:n bir homa ot yığmışam.*

HOMALAMAX (Ucar) – topalamaq. – *Sən çalan otu mən homaladım. – Bığdanı homala, əmbiz elə.*

HOM DURMAĞ (Salyan) – dik durmaq (aşıq-aşıq oyununda). – *Aşığı atdım, hom durdu.*

HOMMA (Salyan) – iri, yekə. – *Şumda homma kəsəylər çoxdu.*

HOMPOLOV (Zaqatala) – 1. yekəqarın. – *Hompolov adam ağır yeriyər; 2. tamahkar. – İlyas hompolovdi diyə dükkannan çıxardılar.*

HONAZ (Qarakilsə) – zəminin biçilməmiş hissəsinə tərəf dayanan birinci adam.

HONDA (Oğuz) – orada.

HONU (Salyan) – uzunsov. – *Bazardan iki dənə honu qarqız almışdım.*

HOP I (Cəbrayıl) – yabani bitki adı. – *Hopu mallar yaxşı yeyir.*

HOP II (Borçalı, Daşkəsən, Gədəbəy, Tovuz) – kətanın torpağı çevirən hissəsi, ucu. – *Hop eləjə düz dəmir oloy, qıraxları əynəx'li oloy, uju da zoddamış oloy* (Daşkəsən); – *Qılıc yarer, hop döndərə* (Borçalı); – *Kətanın hopunu itiləmək lazımdı* (Tovuz).

HOPBA (Oğuz) – qoz, lobyə və düyüdən hazırlanan xörək adı. – *Hopba bişiriflər, gedəx' yə:x'.*

HOPBACA (Sabirabad, Şahbuz) – bax **hopbaja**. – *Payız hopbaca yeməli olur* (Şahbuz).

□ **Hopbaca eləməx'** (Gədəbəy) – körpə uşağı atıb-tutmaq. – *Gəl səni hopbaca ele:m, ay cırdanım.*

HOPBAJA (Ağcabədi, Zərdab) – südlü aş. – *Bu gün hopbaja bişirmişdix'* (Ağcabədi).

HOPHOP (Goranboy) – bax **hibob**.

HOPHOPU (Göycay) – bax **hibob**. – *Öyin dalında hophopular özdəriyçin gəzişillər.*

HOPITDIM (Salyan) – hay-küychü. – *Davudun hopitdim olmağına baxma, ürəyi təmizdi.*

HOPURDAMAĞ (Lənkəran) – çeynəmədən udmaq. – *Əli aşı hopurdur.*

HOPURTAN (Lənkəran) – suçəkən, qurulan.

HOR I (Xanlar, Tovuz) – tərkibində yağı az olan və ya yaxşı qaynadılmayan ayrandan əmələ gələn pis keyfiyyətli şor. – *Şoru çürüdüllər, onun üzü hor oloy* (Xanlar); – *Ayrınu yaxşı çürütmüüfsən də:n, hor oldu; – A:z, ayrınu özü:n yağı azyıdı, ona görə dənəvər vox, hor oluf* (Tovuz).

HOR II (Meğri, Şamaxı, Zəngilan) – 1. içərisinə qab-qacaq yığılan iri xurcun (Meğri, Zəngilan). – *Hora qab-qacaq yığalları dağa gedəndə* (Zəngilan); 2. kisə. – *Bu, hor çü-yaldı, munu Mələx' fağır toxuyup* (Meğri).

HOR III (Cəlilabad) – balqabaqdan hazırlanan duru xörək.

HORANDA (Salyan) – israfçı. – *Horanda adam öy qurammaz.*

HORANHORT (Başkeçid) – düyüdən hazırlanan duru xörək.

HOR-HOR (Füzuli) – az-az, yavaş-yavaş. – *Hor-hor işdi:rix'.*

HOR-HORİ I (Salyan) – üzülmüş <parça>. – *Hor-hori parçanın da:mı <davamı> az olar.*

HOR-HORİ II (Salyan) – hərzədanışan. – *Hor-hori adam pisdı.*

HORHOYUŞ (Çənbərək, Gədəbəy, Qazax) – dərman bitkisinin qaynadılmasından alınan su. – *Zeynaf qarı horhoyuş qayırdı, Əx'bəri çimizdirdi* (Çənbərək); – *Dünən Əlini horhoyuş suyunan çimizdirdim* (Qazax).

HORRAVAYİ (Salyan) – danışıqını bilməyən, ədəb-ərkan gözləməyən. – *Mənsurə horravayı arvaddı.*

HORSƏLİ (Gədəbəy) – ağırtəbiətli adam.

HORTDAĞ (Salyan) – ovurtdaq, yanaq sümükləri. – *Qız oxartə arıqdı ki, hortdağları çıxıb.*

HORTDAMA (Şahbuz) – süd və çörəkdən hazırlanan duru xörək.

HO:RUBƏRİ (Ağdaş) – israfçı. – *Fatmanisə yaman ho:rubəri arvaddı, iki kilo əti bir dəfədə pişirir.*

HORUX I (Cəbrayıl, İmişli, Kəlbəcər, Tərtər, Tovuz) – pinti. – *Əhmədin qızı çox horuxdu* (Kəlbəcər).

HORUX II (Cəbrayıl) – möhkəm ip.

HO:SAR (Salyan) – noxta <dəvədə>. – *Dəvənin ho:sarı uzun olar.*

HOŞ (Çənbərək, Gədəbəy, Kəlbəcər, Qarakilsə) – yeri ökən zaman kotanın ilişdiyi daş. – *Kotan hoşa ilişdi* (Gədəbəy).

HOŞDU (Laçın) – daşlıq yer. – *Bura çox hoşdu yerdi, kotanın ağzı ilişir.*

HOŞLUM (Şəki) – xeyirsiz, xeyirverməz. – *İsbəndiyar hoşulum adamdı, unnan xeyir görən olmaz.*

HOT: HOT OLMAX (Qarakilsə) – yeyilib qurtarmaq. – *Çoxdan hot olup, bir dənəsi də qalmıyıp.*

HOTİ-HOTİ (Salyan) – tez-tez danışan. – *Həsən çox hoti-hoti adamdı.*

HOV (Şəki) – kömək. – *Zavta həmməşə adamın hovuna çatandı.*

HOVALA (Meğri) – b a x **haval** I.

HOVANÇAĞ (Dərbənd) – yelləncək. – *Qizlər hovançağda hovanadılar.*

HOVANMAĞ (Dərbənd) – yellənmək. – *Sona hovanadı hovançağda.*

HOVARMAĞ (Dərbənd) – b a x **hovanmağ**. – *Xəncə:lidə hovaradı uğlannar.*

HOVLAMAX (Ağcabədi) – iltihab etmək. – *Yaram hovluyuf.*

HOVOTU (Basarkeçər) – yabanı dərman bitkisinin adı. – *Yara xarav oluf hovluyanda, hovotunun xaşılın qayrılar, yara:n üsdünə qoyullar.*

HOVUŞ (Qax) – daş.

HO:UGƏ (İmişli) – fasilə, tənəffüs. – *Ho:ugədə ata arpa verərdük.*

HO:URĞALANMAX (Kəlbəcər) – təpinmək. – *Nə üstümə ho:urğalanırsañ ə?*

HOY I (Başkeçid, Gədəbəy, Qazax) – b a x **ho**: II. – *Hoy lazımdı kın, tez tikəx' toyluyu* (Gədəbəy); – *Keçmişdə taxılı hoynan piçerdix'*; – *Büyük yığılıf mə:mkın, savah sə:nkin piçerdix', ona hoy de:rdix'* (Qazax). ◊ **Hoy eləməx'** (Gədəbəy, Qazax, Şəmkir) – <kollektiv> kömək etmək. – *Hoy eli:rdix', damın üsdün basdırırdıx* (Şəmkir); – *Hoy ele:ın vurain qardalının alasin* (Gədəbəy).

HOY II (Daşkəsən) – şiş. – *Adamın bir yeri kəsiləndə, hoyloyanda sancı çiçəyini qaynadıf, onun quymağını pişirif yaranın üsdünə qoyursan, hoyunu aler.*

HOYDURSUZ (Qazax) – tərbiyəsiz. – *Bö:y oluyanda uşax hoydursuz böyyər.*

HOYĞAT (Çənbərək, Qazax) – keyfiyyət. – *Bir ta: ot döyürmüşüx', amba hoyğatu yoxdu* (Çənbərək); – *Salonun hoyğatu yoxdu, biyl onçün arığ oldu mal* (Çənbərək).

HOYXURMAX (Oğuz) – üşüyən zaman əlləri nəfəslə qızdırmaq. – *Əllərim bərk üşüyürdü, hoyxurdum bir qədər qızındı.*

HOYLAMAX I (Daşkəsən, Goranboy, Qazax) – b a x **hovlamax**. – *Adamın bir yeri kəsiləndə, hoylayanda sancı çiçəyini qaynadıf onun quymağını pişirif yaranın üsdünə qoyursan, hoyunu aler* (Daşkəsən); – *Yaram hoyluyuf, gülxətimi xamrı qayır qoyax üsdünə* (Goranboy).

HOYLAMAX II (Çənbərək) – kollektiv kömək eləmək. – *Camahata hoylamax yaxsıdı, tüütin tez qutarar.*

HOYLAMMAX (Qazax) – b a x **hovlamax**. – *Yaram yaman hoylanıf.*

HOYLU (Basarkeçər) – 1. dalan. – *Öyün hoylusı elə uzundu ki, uşax qarannıxdə keçə bilmir*; 2. səki. – *Heyvannar hoyluya doluf.*

HOYŞAR (Karvansaray) – bıçaq. – *Hoyşarnan kəsif əlini gədə.*

HOYTUĞ (Xanlar) – koğuş. – *Ağajın hoytuğunda quş yuası tafdı.*

HOYUXMAX I (Meğri, Naxçıvan) – 1. təcüblənmək; 2. qorxmaq. – *Tuneldə top atanda cama:t hoyuxurdu* (Naxçıvan).

HOYUXMAX II (Meğri) – xəbərdar olmaq, duyuy düşmək. – *Təkələr havamızı aldıla, hoyuxdula.*

HOYUL (Qazax) – həyətyanı sahə. – *Hoyul yerimdə qarptız əx'mişəm.*

HOYUŞ (Qazax) – ədvıyyə.

HOZA I (Bərdə, Füzuli, Mingəçevir) – dəyirman daşını qaldırmaq üçün alət. – *Hozeynan də:rmənin daşın qaldırın altına dirəg qoyullar* (Bərdə); – *Özgə yerin döyməncini hoza ilə döyəllər* (Mingəçevir).

HOZA II (Cəbrayıl) – əlağacı. – *İslam kişi hozeynan iti vurdu.*

HOZA III (Salyan) – əleyhdar. – *Oni vəzi-fəyə qoymazzar, hozası çoxdu.*

HOZAKI (Qəbələ) – qanmaz, kobud. – *Sən lap hozakisən ki!*

HO:ZEGİ (Lənkəran) – b a x **hozaki**. – *Adə, ho:zegi, hara soxirsən özüvi.*

HOZI (Culfa, Yardımlı) – qanmaz, kobud. – *Həsən hozi adamdı bı kətdə (Culfa).*

HOZİGİ (Cəbrayıl, Culfa, Salyan) – b a x **hozaki**.

HOZİLIX: HOZİLIX ELƏMƏX' (Culfa) – qanmazlıq etmək, kobudluq etmək. – *Kamal hozilix eliyib qapını sındırdı.*

HOZU (Gədəbəy, Qarakilsə, Meğri, Şəhur, Sabirabad) – b a x **hozi**. – *Sən yaman hozusan (Sabirabad); – Nə: η belə hozudu təzə firqəndə (Gədəbəy).*

HOZULUĞ ELƏMƏX' (Şəhur) – kobudluq etmək.

HÖ:CƏLƏX' (Oğuz) – hövsələsiz. – *Sə-birsizdix'nən bir iş görürsən, diyir həcələy olma!*

HÖDDÖVƏ (Bakı) – kobud, qaba.

HÖ:Ə (Gədəbəy, Hamamlı) – b a x **hövə**. – *A Gülbəs, sən alla, sıx hö:ələ, qoy palaz bərk düşsün, hö:ə xananın canıdı (Gədəbəy); – Hana hö:əsiz toxummaz (Hamamlı).*

HÖ:ƏR I (Gədəbəy) – arı tutmaq üçün qurğu. – *Hö:ər qayırdım dünən arıya.*

HÖ:ƏR II (Gədəbəy) – arı pətəyində qısa ehtiyat hissəsini qoruyub saxlamaq üçün dördkunc çərçivə. – *Hö:əri də doldurmadı arılar bi:l.*

HÖ:GƏ I (Bakı, Kürdəmir) – b a x **höyə II**. – *Öküznən bir hö:gə yeri bir günə sürərdük (Kürdəmir).*

HÖGƏPUZAN (Meğri) – intizamsız. – *Dördimci birqadada högəpuzan adam Canəlidi.*

HÖGƏR (Salyan) – suyu bölüşdürmək üçün ayrılmış dəstənin başçısı.

HÖ:GÜR I (Lerik) – vərdiş.

HÖ:GÜR II (Salyan) – mehr, məhəbbət. – *Gülşən hö:gürün salıb mənə, hara gedirəm, əl çəkmiş.*

HÖGÜRRƏSMƏG (İmişli) – buğaya gəlmək. – *Üç gündi inəg almısan, qoş mala hö:gürrəşsün.*

HÖĞÜŞ (Gədəbəy) – 1. yaş; 2. nəm. – *Paltar höğüşdü, yığme:in hələ.*

HÖ:XURUX (Qazax) – koğuş, ağacın içindəki boşluq.

HÖ:KƏM (Əli Bayramlı) – çayın enli və dərin yeri.

HÖKKƏL (Daşkəsən, Gədəbəy) – kotana qoşulan öküzlərin üçüncü cütü. – *Hökkəl qoşun, köme:ləsin bir az (Gədəbəy).*

HÖKÜR (Bakı) – yoldaş. – *Bir az otur, hökür ol mənə.*

□ **Hökürə gəlmək** (Kürdəmir, Şamaxı) – buğaya kəlmək. – *İnak höküərə gəlir (Şamaxı).*

HÖLƏKİ (Basarkeçər, Gədəbəy, Gəncə) – səbirsiz. – *Höləki adam tez xata: tüşər, atalar demişkən (Gədəbəy).*

HÖLƏN (Quba) – yolun çökək yerində yığılan su. – *Əhmədin harabası höləndə qalubdu.*

HÖLLƏX' (Goranboy) – uzun.

HÖLLƏNMƏG I (Əli Bayramlı) – başına hava gəlmək, havalanmaq.

HÖLLƏNMƏG II (Salyan) – narahat olmaq, fikir eləmək. – *Axşam pis yuxu görmişəm, onnan bəri höllənmişəm.*

HÖLLƏSMƏX' (Qarakilsə) – kəllələsmək. – *Mən onunla hölləşdim.*

HÖÖC (Şamaxı) – b a x **höyüş II**.

HÖ:R (Qarakilsə) – buğaya gəlmə. ◊ **Hör almax'** (Şəki). **Hö:rə gəlməx'** (Cəbrayıl, Culfa, Mingəçevir, Şəki) – buğaya gəlmək. – *Həsən kişi, inək hö:rə gəlir (Cəbrayıl); – İnex' hö:rə gəlirdimi? Hö:rə salmax (Qarakilsə) – buğaya gətirmək.*

HÖ:R ELEMƏG (Bakı) – şişmək. – *Yarası hö:r eliyib.*

HÖRƏLƏMƏX' (Xanlar) – yamamaq. – *Axşamatan köhnə paltar hörəliyəjəm.*

HÖ:RƏSMƏX' (Tovuz) – isinişmək, alışmaq. – *Uşaxlar asda-asda analıxlarına hö:rəşillər.*

HÖRQƏLƏNMƏX' (Cəbrayıl) – hürkmək. – *Ə:; inəx' hö:rqələndi, onu qaytar.*

HÖRMÜŞ (Şəki) – sünbüllü ot adı.

HÖRTDƏTMƏX' (Ağdaş, Gəncə, Xanlar) – başına çəkib içmək. – *A qızım, ürəyim yanır, o ayrınan ver hörtədədim (Ağdaş); – Hörtədədi işdi, yanı suçulama işdi (Gəncə).*

HÖRÜMLƏMƏG (Salyan) – hörmək, toxumaq. – *Gör hörümçəg nə yaxşı tor hörümlü: b.*

HÖRÜX' I (Bərdə, Qarakilsə, Salyan) – heyvanı otlaqda bağlamaq üçün uzun ip, kəndir. – *O hörüyü gəti, atı hörüx'lə: jəm* (Bərdə).

HÖRÜX' II (Qarakilsə, Şəhur) – b a x **hörük**.

HÖRÜX' III (Gədəbəy) – hirs, acıq. $\diamond$ **Hörüyü tutmaq** – acığı tutmaq. – *Hörüyü tutuf, heş kəsi eşitməx' isdəmər ha!*

HÖRÜX' IV (Borçalı, Qazax) – qoşquya kömək məqsədilə qoşulan əlavə bir cüt öküz. – *Kotanı çəkməllər, bir hörüx' qoşmax lazımdı* (Qazax).

HÖRÜX'ÇÜ (Qazax) – bənnə.

HÖRÜX'LƏMƏX' (Bərdə, Şəhur, Qarakilsə) – heyvanı otlaqda uzun ip, kəndirə bağlamaq. – *Dana ajdı, onu apar, otdu yerə hörüx'lə* (Bərdə).

HÖRÜYƏYĞİ (Basarkeçər) – bir il dincə qoyulan yer. – *Yeri payız şumli: rix' akirix', gələn payız biçinnən sonra ora hörüyəyği olur.*

HÖ: SİMƏK (Bakı, Salyan) – deyinmək, şikayətlənmək. – *Hacağa sə: n dalucan hö: - si: rdi* (Bakı).

HÖ: SÜN-HÖ: SÜN (Bakı) – tələsə-tələsə. – *Hardan gəlirsən belə hö: sün-hö: sün?*

HÖSÜT (Qax) – tərs < adam >. – *Ho ne hö: süt adamdı?*

HÖ: Ş (Oğuz) – b a x **höyüş**. – *Hö: ş yerdə oturma, xəstələnərsən.*

HÖŞÜL (Başkeçid, Borçalı) – un horrası. – *Yamannış inəyə höşül çəkəllər* (Borçalı).

HÖŞÜLLƏMƏX' (Gədəbəy) – evə şirə çəkmək. – *Bir əz höşül qayı, qoy öyün içini höşüllə: x'.*

HÖ: T (Qəbələ) – quyu. – *Get, hö: tdən su gətir.*

HÖTÜLLÜTÜ (Zaqatala) – boydan uzun, ağıldan kəm. – *Bizim bu Əhməd hötüllütünün biridi.*

HÖTÜLLÜTÜLÜX' (Zaqatala) – ağılsızlıq. – *Əli cama: t arasında hötüllütülüx' eli: rdi.*

HÖ: ÜL ELƏMƏK (Salyan) – səksənmək, qorxmaq. – *Arvad qaranniğda hö: ül eliyir.*

HÖ: ÜR: HÖ: ÜR SALMAX (Biləsuvar, Zaqatala) – məhəbbət salmaq. – *Həsən Əlinin qızına hö: ür salıb* (Biləsuvar).

HÖ: ÜRALAN (Gədəbəy) – buğayagəlmə vaxtı çatmış düyü. – *Bir hö: ürəlanım var.*

HÖÜRƏ GETMƏX' (Göyçay) – məhəbbət salmaq.

HÖ: ÜRRƏŞMƏX' (Gədəbəy) – b a x **hö: rəşməx'**. – *Hö: ürrəşdimi öküzərd bir-birinə?*

HÖ: ÜŞ (Çənbərək, Göyçay, Qazax, Quba, Mingəçevir) – b a x **höğüş**. – *Hö: üş odunnar yannmaz, quy bir az qalsun, qurusun* (Quba).

HÖVƏ (Bakı) – b a x **həvə**.

HÖVGƏLDİ HÖVGƏLDİ ELƏMƏX' (Şuşa) – kütləvi kömək etmək. – *Gedəx', Hafizəyə hövgəldi eliyəx'.*

HÖYƏ I (Qarakilsə) – əkin üçün və ya da biçin üçün hər kəsə düşən yer payı. – *Bı yerin höyəsi o yerə görə çox uzundu.*

HÖYƏ II (Zəngilan) – ökmək üçün uzununa ayrılmiş sahə. – *Öküzün biri həməşə höyəynən gedər.*

HÖYÜC (Qazax) – kəklükotu. – *Sənə soyux dəyişə, bir əz höyüc çayı iç.*

HÖYÜRRƏŞMƏX' (Qazax) – isinişmək, alışmaq. – *Uşax yenə yedəndə durmordu baxcada, indi höyürrəşif.*

HÖYÜŞ I (Ağdam, Gəncə, Kürdəmir, Qazax, Qəbələ, Mingəçevir, Oğuz, Şəki, Şəmkir, Tovuz, Yevlax) – b a x **höğüş**. – *Bala, höyüş yerdə uzanma, azarlarsan* (Mingəçevir); – *Bı odun höyüşdü* (Qazax); – *Odun höyüşdü* (Qəbələ).

HÖYÜŞ II (Kürdəmir) – plovun qarası. – *Aşın höyüşü olmaludu.*

HÖYÜŞDÜX' (Qazax, Ucar) – nəmişlik. – *Torpağ höyüşdüx' olduğunnan işdəməx' olmur* (Ucar).

HÖYÜT (Balakən) – göl.

HUALAMMAX (Qazax) – 1. yaxşılaşmaq; 2. istiləşmək < havaya aiddir >. – *Yaman so: - guydu hava, indi hualandı.*

HUAR (Qazax) – b a x **hoar**.

HUAS (Qazax) – həvəs. – *Munu aqlatmağə huasın var, eləmi?*

HUASIMAX (Qazax, Tovuz) – həvəslənmək. – *At minməyə elə huasıyram kın!* (Tovuz).

HUBAB (Şəhur) – şanapipik.

HUL (Basarkeçər, Cəbrayıl, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – dik, yuxarı. $\diamond$ **Hul atmax** (Tovuz) – yuxarı atmaq. – *Uşax topu hul atdı.*

Hul baxmaq (Beyləqan, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – yuxarı baxmaq. – *Hul baxma, ə, görmörsənmi, mal şuma dolor!* (Gədəbəy).

Hul verməx' (Füzuli) – yuxarı vermək.

HULAY (Oğuz) – uzundraz.

HULQUM: HULQUM ELƏMAX (Şəki) mühasirəyə almaq. – *Bizi hulqum eləmişən, cama:tu qırırsan.*

HULU I (Bakı) – şaftalı növü.

HULU II (Cəlilabad) – cır armud növü.

HULUĞ (Cənubi Azərbaycan) – yabani bitki <təbəbətə bu bitkinin suyundan baş ağrısını kəsmək üçün istifadə olunur>. – *Əhməd huluği içib bir az yaxşı oldu.*

HULUMÇAX (Cəbrayıl) – yelləncək. – *Vəli çinarında hulumçax asdı.*

HUMAY I (Kəlbəcər) – qaza oxşar ağ rəngli quş. – *Məşədə humay qərəvişdən az olur.*

HUMAY II (Göyçay) – ağ çit, humayın ağı.

HUR (Meğri) – b a x **hor II**. – *Bu hur çü-yaldı, mumu Mələx' fağır toxuyup.*

HUŞAHUŞ (Salyan) – qalmaqal, hay-küy. – *Orda nə huşahuşdu?*

HUŞDURUM I (İmişli, Oğuz) – 1. yalan, uydurmaq; 2. boş, mənasız şey. – *Bu huşdurum sözzi, inanmeyin oa <ona> (İmişli).*

HUŞDURUM II (Kürdəmir) – huşsuz.

HUYDULUM (Şəmkir) – yelbeyin.

HUYDUM (Əzizbəyov) – b a x **huydulum**. adı. – *Gəlin huydumağac oynayax.*

HUYDURUMHUY (Ağdam) – uşaq oyunu adı.

HUY: HUY OLMAĞ (Bakı) – yoxa çıxmaq.

HUYUXMAX I (Yardımlı) – səksənmək, qorxmaq. – *İti görey, huyuxey.*

HUYUXMAX II (Şərur) – təəccüblənmək.

HÜƏ I (Qazax) – b a x **hövə**. – *Palaz toxumax üçün hüə tapa bilərəm.*

HÜƏ II (Çənbərək) – b a x **höyə**. – *Yerin hüəsi gödəx'di deyn kotan quş kimi əx'di qu-tardı.*

HÜDİ GETMƏK (Salyan) – sinov getmək, dərdindən ölmək. – *Günəldən ötri lap hüdi gedirəm.*

HÜDİLƏMƏG (Bakı, Salyan) – boş-boş danışmaq. – *Sə:rdən hüdiləyib tökir* (Bakı).

HÜL I (Ağdaş, Qazax) – b a x **hul**. – *Daşı hül atdı* (Qazax).

HÜL II (Cəlilabad) – yalan. ◊ **Hül verməy** – yalan satmaq.

HÜLDÜR-HÜLDÜR (Qax) – köpüklənə-köpüklənə (axmaq).

HÜLEYİN (Ordubad) – saxsı neft qabı. – *Saxsıdan olan neft qabına hüleyin deyirix.*

HÜLƏ I (Salyan) – kiçik arx. – *Hər cərgənin arasına hülə çəkirlər. – Bağı yazda hazır-rarug, mart ayında başın kəsirug, dibin şum-lıyruğ, hüləsin qazıruğ.*

HÜLƏ II (Kürdəmir) – lək. – *Hülələ tərp əkmışəm; – Qoy bu hülənin alağımı vurum.*

HÜLƏMƏX' (Çənbərək) – axtarmaq. – *Nərman göyçəx' qız hülə:yr; – Əhmət dü-nənnən aralıxda hülə:yr, heş şey tapammir.*

HÜHLÜLÜ (Qazax) – məsləksiz.

HÜLQUMLEŞ ELƏMƏG (Salyan) – 1. hülqumunu üzmək, boğazlamaq; 2. döymək, əzişdirmək. – *Axır əlimə düşəcəm ki, onu hülqumleş eliyəcəm.*

HÜLLƏHBAZ (Basarkeçər) – fırıldaqçı. – *Bu yaman hülləhbaz adamdı, ona çox inanmax olmaz.*

HÜLLƏVƏR (Çənbərək) – çox hündür. – *Haraviyi hülləvər yığma, üçər.*

HÜLLÜX'BAZ (Laçın, Şərur) – yalançı. – *Abbas yaman hüllüx'bazdı* (Şərur).

HÜLLÜX'ÇÜ (Ağdərə, Cəbrayıl, Goranboy, Mingəçevir) – b a x **hüllükçü II**. – *Əli hüllüx'çü adamdı* (Goranboy); – *Burda hüllüx'çü adam yoxdu* (Cəbrayıl).

HÜLLÜKÇÜ I (Cəbrayıl, Goranboy, Salyan, Kəlbəcər, Kürdəmir) – b a x **hüllüyçi**. – *Hüllükçü adamnan heç aram yoxdu* (Goranboy).

HÜLLÜKÇÜ II (Bərdə, Şuşa) – ara qarışdıran. – *Hüllükçünün peşəsi ara qarışdırmaxdı.*

HÜLLÜTMƏX' (Şəmkir) – acgözlüklə yemək. – *Mən onu çağırdım gə: çörəx' yə:x', elə hüllütdü gün.*

HÜLLÜVƏR (Füzuli) – b a x **hülləvər**. – *Ağacım yaman hüllüvərə getdi.*

HÜLLÜYAN (Şahbuz) – novça.

HÜLLÜYÇİ (Cəlilabad) – yalançı. – *Zöh-rab hüllüyçidü, onun sözünə inamməginən.*

HÜLÖY: HÜLÖY DÖYMƏX' (Qazax) – dad çəkmək, haray salmaq. – *Mən hülöy döydüm, sözümə baxmadılar getdilər.*

HÜLÜ (Ordubad, İrəvan) – b a x **hulu** I. – *Bazardan beş kilo hülü aldım* (Ordubad).

HÜMƏRMAX (Şəki) – ağız-ağıza tikmək, calamaq (parçanı). – *Gerex' kö:neyin burasını hüməreydilər.*

HÜMÜŞ (Cəbrayıl) – hünər.

HÜMÜT (Borçalı) – un ilə südü qarışığı. – *Höşülü hümütün içinə töküf pişirillər.*

HÜNGÜL (Dərbənd, Tabasaran) – yüngül. – *Əgər tanbakuv tündusa, qiniğ <ot adı> qat yüngül ussu <olsun>* (Dərbənd); – *Qə-qəp <ağac adı> hüngül uladu* (Tabasaran).

HÜNÇUNAĞ (Dərbənd) – b a x **hovancağ**. – *Temirbег hünçunağda hünçünədi.*

HÜNÇUNMAĞ (Dərbənd) – b a x **havarmağ**. – *Sənçağda hünçünədig.*

HÜNİ (Cəlilabad, Əli Bayramlı, Göyçay, Sabirabad, Ucar) – ağcaqanad. – *Hüni oley dımba-dımba, adami də yamən ye:y* (Cəlilabad); – *Yayda birdə hüni çox olur* (Ucar).

HÜNÜ (İmişli, İsmayılı, Masallı, Mingəçevir, Salyan, Şamaxı, Ucar) – b a x **hüni**. – *Sizin evdə hüni məni yaman günə qoydu.*

HÜNÜX' (Gədəbəy) – hirs, acıq.

HÜNÜX'LƏMMƏX' (Daşkəsən, Gədəbəy) – hirsənmək, acıqlanmaq. – *Timsalı, birinə ajiğin tutanda hünüx'ləneysin* (Daşkəsən); – *Nə:η, hünüx'ləneysin, qovaxı onu munnan qavax?*

HÜNÜK (Gəncə) – ilıq. – *Hünük su gəti.*

HÜNÜŞ (Füzuli) – b a x **hümüş**.

HÜRÖÜN I (Basarkeçər) – b a x **hürö-yün II**. – *Uşağını hüröün bö:tmüsən.*

HÜRÖÜN II (Gədəbəy) – tez böyüyən, lakin yaxşı məhsul verməyən. – *Bi:ki qar-tof çox hüröündü bildirkinnan.*

HÜRÖY I (Çənbərək) – bol. – *Tütün çox hüröyn gəlir.*

HÜRÖY II (Tovuz) – tez böyüyən, lakin yaxşı məhsul verməyən.

HÜRÖYÜN I (Qazax) – sərt, yırtıcı. – *Maşadların iti hüröyündü, adamı görən kimi basmarrer.*

HÜRÖYÜN II (Qazax, Tovuz) – ərköyün. – *Bu uşax çox hüröyün böyüyüf* (Tovuz).

HÜRRƏMƏX' (Çənbərək) – qışqırmaq. – *Avdilla Malçının üsdə axşam yaman hür-rüyrdü, amba heş eyinə də almadı.*

HÜRÜT-HÜRÜT (Qarakilsə) – yazıq-yazıq. – *Bi sözdərin hamısın sə: deyirəm, niyə hürüt-hürüt tamaşa eliyirsən?*

HÜRÜTÜ (Balakən) – qətiyyətlə. – *Bu işdə onun hürütü xəbəri yoxdu.*

HÜSEYNİ (Culfa) – üzüm növü.

HÜSRİMƏX (Salyan) – səy göstərmək, çalışmaq. – *Südəbə çalışqan uşaqdı, bütün dərssəri öyrənməyə hüsriyir.*

HÜŞDƏMƏX' (Oğuz) – fıstıq çalmaq. – *Görürüx' it hürür, durub hüşdü:rüx'.*

HÜŞDÜRƏX' (Ordubad) – fit. – *Həsən hüşdürəx' ça:r <çalır>.*

HÜŞDÜRÜM (Bakı) – ağılsız. – *Əşi, o, hüşdürümün biridi.*

HÜŞDÜRÜMQÜLİ (Yardımlı) – səfeh, ağıldankəm. – *Nazim hüşdürümqülidi.*

HÜŞƏNMƏK (Yardımlı) – ürpəşmək. – *Tək olanda hüşəney.*

HÜŞƏ (Lənkəran) – salxım.

HÜŞ: HÜŞ ELƏMƏX' (Cəbrayıl) – yada salmaq.

HÜŞÜL (Ağdam) – xəşil.

HÜT (Qax) – ağılsız.

HÜTDÜLÜM (Bakı, Cəbrayıl, Kürdəmir, Qazax, Zaqatala) – ağılsız, yüngülxasiyyət. – *Salam hütüdülim adamdı* (Zaqatala); – *Hüt-dülüm adam məclisi biyabır eliyər* (Kürdəmir).

HÜTHÜT (Ordubad) – şanapipik. – *Hüthüt bəzəkli çöl quşudu.*

HÜTHÜTÜ (Mingəçevir) – tezdənışan.

HÜTÜDDƏMƏY (Zəngibasar) – tez-tez danışmaq. – *Genə nə hütüddiyirsən?*

HÜTÜR-HÜTÜR (Meğri) – diqqətlə. – *Av-lar bizə hütür-hütür baxırdı.*

HÜVƏR (Dəvəçi) – yeznə.

HÜY (Qazax) – qarğış. ◊ **Hüy tōx'məx'** – qarğamaq. – *Dünənnən bəri ağlayıf, hüy tōkōr.*

HÜZƏR: HÜZƏR TUTMAX (Çənbərək) – əldə əsas tutmaq. – *Almıyı hüzər tutdum Bay-ramgile:tdim.*

Xx

XABDAN (Şərur) – qəflətən, birdən.

XACU (Zaqatala) – təzə doğmuş inəyin ilk südü, ağız.

XAÇ (Cəlilabad, Lənkəran, Masallı, Salyan) – saç, kişi saçı, tel. – *Xaç saxlamışam* (Masallı); – *Yayda xaç qoymazsar* (Salyan).

XAÇBUŞ (Kürdəmir) – soyğunçu, oğru. – *Carrılar çox xaçbuşdular, kürdüyə mal buraxmax olmur*.

XAÇIRDƏĞ (Kəlbəcər) – təndirin ağzına qoyulan dəmir qapaq. – *Xaçirdəyi təndirin ağzına qoy.*

XAÇMAR (Ordubad) – arı səbətinə xaç şəklində qoyulan çubuqlar. – *Xaçmarı səbətə qoyallar*.

XAÇPUŞ (Lənkəran) – bax **xaçbuş**.

XAF (Zəngilan) – bax **xap** II. – *Xaf ayı çixır bilların üsdə*.

XAFDAN (Naxçıvan, Zəngilan) – bax **xabdan**. – *Elə gücə yuxarı gedirdix', Sol-tangilin iti xafdan gəlif qapıb* (Naxçıvan).

XAFLI (Qazax) – təzə. – *Niyə, xaflı paltarı var, qoy geyinsin birini*.

XAFLİYAX (Culfa) – gizlincə, xəlvətcə.

XAXANIZ (Qazax) – zarafat. – *Yığışflar xaxanıza*.

XAXARA (Qax, Şəki, Zaqatala) – taxça. – *Qabları xaxaraya yığ* (Qax); – *Sapı xaxaraya qoymuşam* (Zaqatala); – *Xaxarada ləmpə şüşəsi var, unu bura ver* (Şəki).

XAXAYEK (Dərbənd) – ilbiz. – *Girmişdi kələmluğa, xaxayek çux kürrəyəydi, uni çip-ləyib atdular*.

XAXAYƏK (Dərbənd) – bax **xaxayek**.

XAXRA (Qax) – bax **xaxara**.

XAKƏ (Kürdəmir) – çayın cecəsi, puçalı. – *Çayın xakəsini at bayıra*.

XAKRİZƏ ELƏMƏG (Lerik) – seçmək.

XAQAY (Dərbənd) – çay puçalı.

XAQIQ (Kəlbəcər) – barmağın buğumları arasındakı sümük. – *Xaqiq barmaxda olor*.

XAQO (Zaqatala) – pırtlaşmış <saç>.

XAL I (Qax) – pəncək.

XAL II (Qax) – çayın kənarında çimmək üçün düzəldilən gölməçə. – *Seni xal çox kiçi oldu*; – *Qelin qıdax xal qurax*.

XALABAN (Təbriz) – təyyarəçi. – *Xalaban təyarəni sürər*.

XALAZAT (İsmayilli) – xalanın əri. – *Xalazam bağda işdiyir*.

XALAZEYNI (Meğri) – arxayın. – *Gör nə-tər: r də xalazeyni oturupla, elə bil tavladakı aj mallar təx'cə mənimdi*.

XƏLBƏCƏR (Bakı) – üzüm növü.

XALDAR (Salyan) – xallı. – *Xaldar at yarışlı olar*; – *Hilal xaldar adamdı*.

XALXAL I (Başkeçid, Borçalı, Gədəbəy, Xanlar, Qazax, Quba, Şəmkir, Tovuz) – açıq hava şəraitində mal-qara saxlamaq üçün ətrafı hasarlanmış yer. – *Qoyunnarı xalxala sal, qaşmasınnar* (Tovuz); – *Xalxalın dörd tərəfi örix'li olur, üsdü də açıq olur* (Xanlar).

XALXAL II (Daşkəsən, Gədəbəy) – haça dirəklərin arasına qoyulan ağac. – *Xalxal da iki haçanı arasında qoyuloy dana, a bala* (Daşkəsən); – *Haçalara hələ də xalxal tapmamışıx* (Gədəbəy).

XALI (Xanlar, Şəki) – boş, istifadəsiz <torpaq sahəsi>. – *O vazqal kı xalvar varıdı, altı, üstü xalı yer idi* (Xanlar).

XALVAR I (Bakı, Laçın, Ordubad) – keçmiş çəki vahidi, 10 pud. – *Geşmişdə on puta bir xalvar deyərildilər* (Ordubad).

XALVAR II (Zəngilan) – 10 dərz.

XALYAR (Qax, Zaqatala) – yabanı bitki adı.

XAMA I (Astara, Bərdə, Borçalı, Cəbrayıl, Cəlilabad, Daşkəsən, Füzuli, Qazax, Lənkəran, Ordubad, Şərur, Tovuz, Yevlax) – çiy südün üzü. – *Savax-savax bir istikən xama yi, gör neyə kökəlersən* (Qazax); – *Xameyi nəhrədə çalxadıx, yaxşı yağımız oldu* (Daşkəsən); – *Dağa gesseydim, çoxlu xama yə:r-dim* (Cəbrayıl).

XAMA II (Qazax) – xəmir mayası.

XAMA III (Cəlilabad, İmişli, Zəngilan) – xalça toxumaq üçün ip. – *Gəbə toxumağ üçün iki put xama hazırlamışam* (Zəngilan); – *Xamadan ilmə vıralılar* (İmişli); – *Xalça toxı-yəndə xamam çatmadı, borc aldım* (Cəlilabad).

XAMA IV (Astara, Lənkəran) – mitillik parça.

XAMA V (Xaçmaz) – qoca.

XAMALAŞMAX (Xaçmaz) – qocalmaq. – *Camış tamam xamalaşmışdı*.

XAMA:YL (Çənbərək) – işsiz, bikar, boş. – *Amanoy Həsif xama:yl gəzir.*

XAMA:YR (Çənbərək) – b a x **xama:yl.**

XAMGÜN (Qazax) – gəliri müəyyənləşdirilməmiş əməkünü. – *Hələ yüz doxsan xamgünüm var, çoxlu taxıl alajam ona.*

XAMXIRT (Bakı) – şey-şüyü.

XAMIRRAMAX (Çənbərək) – işdən soyumaq, tənbelləşmək. – *Fışqar Novruz yaxşı işdiyirdi, də: xamırrıyif.*

XAMIRTİKANI (Ağbaba) – yabanı bitki adı.

XAMRA (Ağdam, Borçalı, Cəbrayıl, Daşkəsən, Füzuli, Gədəbəy, Xanlar, Qazax, Tərtər, Tovuz) – b a x **xama** II. – *Get Nazdıyl-dən xamranı al gəti, xamır qatajam* (Ağdam); – *Xamreyə xamra vurullar kin, ajısın* (Xanlar).

XAMRALI (Ağcabədi, Ağdam, Ağdərə, Bolnisi, Borçalı, Cəbrayıl, Gədəbəy, Goranboy, Göyçay, Qazax, Tərtər, Tovuz) – xəmirinə maya vurulmuş və sacda bişirilən qalın çörək. – *Fətiri tişim yoxdu də:ni əməlli ötürəmərəm, xamralıyı yaxşı ye:rəm* (Gədəbəy); – *Xamralıyı yəti <gətir>, bozartımıy ye:ax'* (Borçalı).

XAMRO:UZ (Şuşa) – xəmir mayası. – *O xamro:uzu ver maña, xamır qatıram.*

XAMSALYAN (Zaqatala) – yabanı bitki adı <boyaq maddəsi kimi istifadə olunur>.

XAMTAV (Cəbrayıl) – bir az xam, bir az naşı.

XAMUS (Dərbənd, Tabasaran) – böyütkən. – *Xamusdan murabba ələyədülər, yaxşı əngilavasi də uladu* (Dərbənd); – *Uşaxlar xamus dərnağa gıdılər* (Tabasaran).

XAN (Qazax) – karvansara. – *Atı xanda saxladım.*

XANA I (Kürdəmir) – xörək növü.

XANA II (Şəki) – çardağın kənarındakı açıq yer. – *Çardağa den təkəndə xanani berkidiyix ki, qurt-quş girməsin.*

XANAXLI (Gədəbəy) – bağlı, qıfıllı. – *Yazığın bir xızan külfəti var, əyər onu tutsalar qapısı xanaxlı qalajax.*

XANAYANI (Xanlar) – hananın yan ağacları. – *Xanayanı iki olur: vələs, ya da fışdıx ağacınnan qayrılar.*

XANBACI (Ordubad) – b a x **xanbajı.**

XANDA I (Gəncə) – baldız.

XANDA II (Salyan) – toya dəvət edilən adama verilən şirniyyat. – *Xandaçı Bibixanım mə: xanda verdi, evimizi də toya çağırdı.*

XANDAÇI (Salyan) – camaatı toya dəvət edən qadın. – *Xandaçı bizi toya çağırdı.*

XANƏHMƏDİ (Borçalı) – xörək adı.

XANGÜL (Şəur) – tənbəkinin güllü.

XANIMRƏNG (Bakı) – açıq-qırmızı.

XANIMRƏNGİ (İmişli) – b a x **xanimrəng.**

XANIMSALLANDI (Şuşa) – sarmaşığa oxşar bəzək bitkisi. – *Xanımsallandım kəsif basrılar, pitir.*

XANNIX (Borçalı) – xırdagilə şirin üzüm növü.

XANPIŞIX' (Ağdam) – çölpüşiyi.

XANTƏPƏL (Zərdab) – sulu yerlərdə bitən ot.

XANZÜMÜ (Ağcabədi) – xırdagilə şirin üzüm növü. – *Mərfətdi üzümdü deyni, xanzüümü de:irix' ona.*

XAP I (Qazax) – tam, tamam. – *Gözünü xap aç, üzümə düz bax.*

XAP II (Qazax) – qəflətən, birdən. – *Oturmuşdux evdə, Vəli xap girdi içəri.*

XAP III (Qazax) – nehrə çalxamaq üçün borc alınan və ya verilən süd.

XAPAXAP I (Qazax) – düz, lap düz. – *Gedip dəyirmanın xapaxap üsdə çıxdıx.*

XAPAXAP II (Zəngibasar) – qəflətən, gözələnilmədən. – *Xapaxap qaşdı üsdümə, elə qorxdum ki.*

XAPAN I (Çənbərək, Hamamlı, Qazax, Şahbuz, Şuşa) – baxımsız, boş. – *Kotan dünnənən xapandı* (Çənbərək). ◊ **Xapan qalmax** – boş qalmaq (Hamamlı, Şahbuz, Şuşa). – *Evin xapan qalsın* (Qazax); – *Yazığın heç kəsi yoxdu, öy də xapan qalıf* (Şuşa).

XAPAN II (Zəngibasar) – ac. – *Uşaxlar övdə xapandı. ◊ Xapan qalmax* – ac qalmaq. – *Məhəribə <müharibə> illərində yeməyə bir şey tapammırdıx, qalırdıx xapan.*

XAPASDAN (Qazax) – qəflətən, birdən. – *Xapasdən üstümü aldı.*

XAPAY (Qax, Oğuz) – xörək adı. – *Qıx ki girdimi so:ğ olur, xapayı bişirib içirix'; – Axşam sütdü xapay bişirmişdix'* (Oğuz).

XAPXARA (Ücar) – qorxu. – *Düşməni olan adam həməşə xapxarada olur; – Sə:n gejj gəlməyin məni xapxarıya saldı.*

XAR I (Culfa, Çənbərək, Füzuli, Qazax, Ordubad) – 1. yaşlı axta keçisi. – *Hər sürüdə ikijə xar var* (Çənbərək); 2. qoca öküz (Füzuli); 3. qısır keçisi (Qazax). – *Xar keçisi kök olar* (Culfa).

XAR II (Oğuz) – yoncaya bənzər sarı çiçəkli ot.

XARA I (Quba, Kürdəmir, Salyan, Şamaxı) – kiçik dərz tayası (10 dərzədən ibarət). – *Taxılı biçib xaralara yığduğ* (Şamaxı).

XARA II (Bərdə) – yara.

XARAC (Dərbənd) – bax **xaray**. – *Quzə kitmişdim, xarac ulmayançu <olmadığı üçün> quz sirkələyə bilmədim, bir çantay götürdüm <gətirdim>*.

XARAXARA (Zaqatala) – çiraq qoymaq üçün divarda düzəldilmiş xüsusi yer.

XARAQALLIX (Qax) – kol-kosluq. – *Xaraqallıxdə ilan olıy*.

XARAQU (Qax) – halva. – *Anası xaraqı çaldı*.

XARALI (Quba) – əkin sahəsinə tökülüb qalmış sünbüllərdən öz-özünə bitən taxıl. – *Bənzi vaxtlarda xarali əkdiyimizdən yaxşı mə:sil vərədü*.

XARASO (İsmayılı) – suyu və havası pis olan <yer>. – *Mican xaraso verdi*.

XARAY (Zaqatala) – ağacdan meyvə salmaq üçün nazik uzun ağac.

XARAZAN (Borçalı) – kotana, arabaya qoşulan öküzlərin əvvəldən birinci cütü.

XARBAQ (Qax) – yonca toxumu. – *Taxil təmizdə:ndə gargarini, xarbaqi də dənnə*.

XARÇ (Bərdə) – vergi. – *Sən xarçını verməmişəñ?*

XARÇI (Kürdəmir, Sabirabad) – evin damında eninə qoyulan tir. – *İsdiyirəm gedib Şıxalının qovağının bir xarçılığ kəsib oə xarçı salam* (Sabirabad); – *Öyün xarçılari gərəək möğəm ağacdan olsun* (Kürdəmir).

XARDALAŞ (Şəki) – nadinc, şuluq. – *Dədən kimi sən də xardalaşsan*.

XARDALI I (Qax) – duru pəlçiq.

XARDALI II (Qax) – pendir ovuntusu.

XAREÇƏ (Meğri) – divar höyrəkən bənənin ayağının altına qoyduğu taxta qurğuş. – *Nəği çıxdı xareçənin üstünə, biz də altdan daş verdix*.

XARƏZƏN (Qazax) – bax **xarazan**.

XARXAPAN (Gədəbəy) – sahibsiz, kim-səsiz, boş. – *Xarxapandı öyləri, bir cannıncını də tapbassan*.

XARI I (Daşkəsən) – çoxyeyən, yekəqarın. – *Xarı adam çox yeyənə deyərax'*.

XARI II (Qazax) – bax **xar I**, 2.

XARI III (Tovuz) – bax **xar I**, 1.

XARIM (Borçalı, Qarakilsə, Meğri) – 1. yağış suyunun axıb getməsi üçün qazılmış kiçik arx (Borçalı, Meğri). – *Bərx' yağanda xarımlardan su hüsdürüm ater* (Meğri); 2. oyuq (Qarakilsə). – *Tülkü qaşdı girdi bir xarıma* (Qarakilsə).

XARIS (Salyan) – quş yemi. – *Quşdar çox yiyir xarışı*.

XARMIT (Şərur) – darının bir növü.

XARNOU (Dərbənd) – kotan və ya xışın tiyəsinə təmizləmək üçün ucu haça ağac. – *At baltanı, bir xarnou düzəltüb vər mənə*.

XARPƏ (Cəlilabad) – evin damında baş-başa qoyulan tirlər. – *Dədə, evin xarpəsinin biri sinib*.

XARŞ (Bərdə) – bax **xarc**. – *Qavaxlar üzbaşığı xarş verərdix'*.

XART (Borçalı, Şəki, Şərur) – kəsic alətləri itiləmək üçün daş. – *Xartı ver pıçağımı itilədim* (Şərur); – *Xart çalğımı itiləyəm daşdı* (Borçalı).

XARTDAMAX (Borçalı, Şəki) – xart daşı ilə itiləmək. – *Baltıyı yaxşı xartdadım* (Borçalı); – *Ot çalanda çalğın ağzını xartdı:llər* (Şəki).

XAS I (Ağbaba, Gədəbəy, Xanlar, Qax, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Tovuz) – çərşənbə axşamı. – *Xas günü bed gündü* (Qax); – *Xasda Usuva nişan aparayax* (Tovuz); – *Xas günü bəlyə aparıxux Noxiyə* (Şəki).

XAS II (Gədəbəy, Tovuz) – bazar günü. – *Xas günü xasa Qəncə: <Gəncəyə> gedəş-səñmi, a Qulnaz?* (Gədəbəy); – *Kişi xase: dif, uşaxlara yuannıx almağa* (Tovuz).

XAS III (Basarkeçər, Qazax) – yaxşı. – *Cüyür inəx' harayatan istersəñ xas maldı* (Qazax); – *Məmməd kişi bir xas otax tikif* (Basarkeçər).

XAS IV (Zəngilan) – paltar növü.

XASIM (Borçalı) – yaşlı, tay. – *Cəlil mə:m xasım döy*.

XAS (Borçalı, Qazax) – xəmir mayası. – *Xamıra xas qatallar kün, əpbəx' yaxşı olsun;* – *Xas olmasa, pişməz çörəx'* (Qazax).

XAŞA (Ağbaba, Borçalı, Cəbrayıl, Gəncə, Goranboy, Göyçay, Kürdəmir, Qax, Şəmkir, Şuşa, Tovuz) – 1. xaral. – *Xaşaları qeti taxıl tökəx'* (Qax); – *Xaşaları tikiş pambığı basax qutarax* (Tovuz); 2. kisə. – *Taxıl xaşalarını üsd-üsdə yığ* (Cəbrayıl).

XAŞAL I (Bərdə, Borçalı, Daşkəsən, Gədəbəy, Xanlar, Kürdəmir, Qazax, Şəki, Tovuz) – 1. yekəqarın. – *Qarını yekə olana de:ərix' xaşal* (Xanlar); 2. çoxyeyən. – *Xaşal Məmməd Ağstafada oler* (Qazax); – *Xaşal qörəndə zəndinə zəhləm gedey* (Daşkəsən); – *Ə, bu nə xaşal adamdı* (Borçalı);

XAŞAL II (Şəki) – hamilə. – *Bəş uşağı var, xaşaldı gənə bizim qonşunun arvadı.*

XAŞALQARDAŞ (Füzuli) – yemək dostu. – *Aydın mənnən xaşalqardaşdı;* – *Mənnən xaşalqardaşsan?*

XAŞAVLAMAX (Cəbrayıl) – nəm çəkmək, rütübət çəkmək. – *Su dəyif qəndin hamısı xaşavlıyf.*

XAŞI (Ağdam) – b a x **xaş.**

XAŞILAMAX (Çənbərək) – əzişdirmək. – *Usuv İsgəndərin ağzın-burnun yaman xaşılıyf.*

XAŞI (Şəki) – b a x **xaş.** – *Xamir yo: rasi-yəm, xaşı yoxdu, gərəx' xaşı eliyəm.*

XAŞQALAM (Qax, Zaqatala) – yabani bitki adı. – *Ayi xaşqalam yeyirdi.*

XAŞMƏR (Ordubad) – b a x **xaçmar.**

XAŞOYLAMAX (Qazax) – çox yağınıtı nəticəsində dən tutmamaq <taxıla aiddir>. – *Taxıl xaşoyluuyuf, dən çıxmıyax.*

XATA I (Ağdaş, İsmayıllı, Mingəçevir, Oğuz) – çay, quru çay (Ağdam, İsmayıllı, Mingəçevir). – *A Şa:nisə bacı, mənə bir atım xata ver* (İsmayıllı); – *A:z, çayniyə xata sal-mısan?* (Mingəçevir); 2. çayın cəcəsi, puçalı. – *İsdəkanın dibində xata qalıf.*

XATAY (Dərbənd, Quba) – b a x **xata.**

XATIN (Borçalı, Dərbənd, Şəki) – arvad, qadın. – *Əvə xatın şirə verəcəək* (Dərbənd); – *Ərəvin bi gözəl xatını varyıdı* (Şəki).

XATINBARMAĞI I (Goranboy, Tərtər) – üzüm növü adı.

XATINBARMAĞI II (Basarkeçər, Göyçay, Oğuz) – yeməli yabani bitki adı. – *Xatın-*

barmağı körpə vaxdı yeməli olur, irilə:nənə sonra tikənnə olur (Basarkeçər).

XATINI (Bakı) – üzüm növü.

XATINŞI (Qax) – arvad, qadın. – *Doq-qazda xatınşıl durup.*

XATUNI (Bakı) – b a x **xatını.**

XAVALANMAX (Qax) – iltihab etmək.

XAVAYARPAX (Qax) – bağayarpağı.

XAVSU (Zaqatala) – mamır.

XAVSULU (Zaqatala) – mamırlı. – *Bu xavsulu ağacdı.*

XAY I (Laçın) – gic, ağılsız. – *O, xay uşaxdı.*

XAY II (Bakı, Quba) – sakit <havaya aid-dir>. – *Bu gün hava xaydı* (Bakı).

XAY III (Cəbrayıl) – aciz, bacarıqsız.

XAYATI I (Göyçay, Qax) – baramadan ayrılan səp.

XAYATI II (Qax) – ipək parça növü.

XAYXAY (Kürdəmir) – horra. – *Qışda xayxay yi:ərix kün, qarınımı isdi saxlasun.*

XAYMA I (Çənbərək, Qazax) – daxma. – *Ağına-bozuna baxma, hələlix' bir xayma qur, sonradan yaxşısını düzəldərix'* (Qazax); – *Bir xayma qayrıt uşağımı daldaladım* (Çənbərək).

XAYMA II (Qax) – böyük palaz.

XAYMAL (Çənbərək) – tənbel. – *Xaymal öküznən çöle:tmərəm, haravıyı gətirəmməz.*

XAYRA (Zaqatala) – saxsı qab.

XAYVAN (Ucar) – üzüm bağı.

XAZAL (Zaqatala) – yarpaq.

XAZALLAMAX (Zaqatala) – yarpaqlamaq. – *Baharda ağajdar xazallıyf.*

XEPİR (Ağdam) – qisaboy <adam>. – *Boyu gödəy olsa xepir olar.*

XEYİFLƏNMƏG (Bakı) – qorxmmaq.

XEYİRRƏŞMƏG (İmişli) – sövdələşmək. – *Dünən xeyirräşdilər, inəgi aldı.*

XEYİRRİĞ (Sabirabad) – əkin sahəsinə tökülən sünbüllərdən öz-özünə bitən taxıl.

XEYRA (Balakən, Dərbənd) – b a x **xayra.** – *Xeyra dengənədən böyüg olur* (Dərbənd).

XEYRƏ (Balakən, Xocavənd, Qax, Quba, Lerik, Mingəçevir, Şəki, Zaqatala) – b a x **xayra.** – *Xeyrəməz sinub, bugünkü süd dağıldı* (Balakən); – *Xeyrədə qatıx çalırıldı, do:ğa qoyurdıx* (Xocavənd); – *İki mə:t verif bi dənə xeyrə almışdım* (Şəki).

XEYRİ I (Kürdəmir) – b a x **xayra**. – *Nə-gayrım, sən bunnan çıxmaseydin, inəy süti yerə calamazdı, xeyri də yixilmazdı.*

XEYRİ II (Salyan, Şamaxı) – əkin sahəsinə tükülən sünbüllərdən öz-özünə bitən taxıl. – *Bu il kolxozda beş hekdara qədər xeyri arpa var* (Salyan).

XƏBİZ (Şamaxı) – 1. taxıl; 2. çörək.

XƏCİRGƏT (Çənbək) – ocağın və ya təndirin üstünə qoyulan dəmir qapaq. – *Xəcirgəti təndirin ağzına qoyurux, onda ağzı dar olur.*

XƏCONNİ (Ordubad) – mətbəx. – *Xəconnida biz xörəx' bişirərx.*

XƏCRİYYƏT (Hamamlı) – b a x **xəcirgət**. – *Xəcriyyəti gəti, qoy ojağın üssünə.*

XƏCİRKƏT (Zəngibasar) – sacayaq. – *Oca:n xəcirgəti yoxdu.*

XƏFƏ I (Ağdam, Naxçıvan) – hava çatışmayan və qaranlıq (ev və s.).

XƏFƏ II (Zəngibasar) – бүркү. – *Hava çox xəfədi, nəfəs almağ olmur.*

XƏFƏKİ (Cəbrayıl) – səssiz-küysüz. – *Elə xəfəki getdim ki, heş kəs xəbər tutmadı.*

XƏFƏNƏX' (Oğuz) – evin birinci mərtəbəsindən ikinci mərtəbəsinə və ya çardağa çıxmaq üçün tavadan açılan kiçik qapı.

XƏFƏNƏY (Ağdam, Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – sinəgir, öskürəkli <at>. – *Xəfənəy at yavaş gedər, bir az yeyin gəndəndə öysürər* (Gədəbəy); – *Xəfənəy olan at içini döyər* (Tovuz).

XƏFƏNG I (Ordubad) – samovarın odunu söndürmək üçün istifadə olunan qapaq. – *Xəfəng simavərin utunu söndürmək üçüncü.*

XƏFƏNG II (Şəki) – b a x **xəfənəx'**. – *Çox so:ğ olanda xəfəngi açırx, isdi çıxır ardaki öydən üsdə.*

XƏFGİR (Gədəbəy) – hürkək <at>. – *Xəfgir ata mimməx'dənşə, piyadə:dərəm bu yolu.*

XƏFKİR (Xanlar) – b a x **xəfgir**. – *Övün yuxulsın xəfkir at satan, uşağı bu gün beş dəfə yıxıf.*

XƏH: **XƏH DURMAX** (Cəbrayıl) – sakit, dinməz durmaq. – *Əhməd, xəh dur ha!*

XƏXBİCƏ (Şərur) – milçəyöoxşar həşərat.

XƏXƏNİZ (Qazax) – b a x **xaxaniz**. – *Genə yığışflar xəxənizə, səs-küyləri a:ləmi götürüf.*

XƏXƏY I (Dərbənd, Tabasaran) – ilbiz. – *Xəxəy çüldə yəğişdən sura çıx uladu* (Dər-

bənd); – *Baxçədə çux xəxəylər vardı* (Tabasaran).

XƏXƏY II (Zaqatala) – çinqilliq. – *Ora xəxəy yerdı.*

XƏK (Laçın) – huşsuz. – *Xək adam tez al-lanar.*

XƏKAY (Füzuli) – susuz qalmış əkin yeri.

XƏKAZ: **XƏKAZ QALMAX** (Cəbrayıl) – həsrət qalmaq, istənilən bir şeyə nail ola bilməmək. – *Xəkaz qaldın, götürüb aparıflar.*

XƏKBƏCƏ (Şərur) – ağcaqanad. – *Burda xəkbəcə çox olur.*

XƏKƏ I (Goranboy, Ucar, Yevlax) – b a x **xəkə**. – *Apar bu çayın xəkəsini at* (Goranboy); – *Çay içilənnən so:ra xəkəsin atırx* (Ucar).

XƏKƏ II (Qazax) – kimsəsiz, boş. – *Hanı getdi, xəkə qaldı buralar.*

XƏKƏ III (Ağdam, Bakı, Göyçay, Naxçıvan, Şəki) – 1. kömür ovuntusu, qırıntısı (Lerik, Təbriz, Şəki); 2. qənd ovuntusu, qırıntısı (Kürdəmir). – *Şəkərin xəkəyin məyin kimi sahibsizzara verirən?*

□ **Xəkə qoymax** (Basarkeçər) – son qoymaq, yekun vurmaq. – *Bu söhbətə xəkə qoy, qutarsın gəssin.*

XƏKİRİZDƏNMƏX' (Kəlbəcər) – yatmaq. – *Axşam olmamış xəkirizdənirsən.*

XƏKOV (Culfa, Şərur) – b a x **xəkav**. – *A yoldaş sədir, bizim izvenanın yerrəri xəkovdu, bəs ne:liyəx' (Culfa).*

XƏKRİZDƏMƏX' (Ağdam, Füzuli, Şuşa) – oğurlamaq. – *Gördüm şeyləri xəkrizdəməx' isdi:r, qovdum çıxdı getdi* (Ağdam); – *Onu xəkrizdəməx' lazımdı* (Füzuli); – *Qorxuram bunnarı birda qoyam gedəm, gejë:lif xəkrizdiyələr* (Şuşa).

XƏKRİZDƏMƏK (Kürdəmir) – yatmaq.

XƏLBİRƏK (Salyan) – yabanı yemiş.

XƏLBİRƏX' (Ağdam) – b a x **xəlbirək**.

XƏLƏC: **XƏLƏC QATMAG** (Quba) – ara vurmaq, ara qarışdırmaq. – *Unun xələc qatmağ adətidi, unsuz dayanammaz.*

XƏLƏT I (Tovuz) – yas yerində yığılan pul. – *Gedim, ölü yerində xələt yazdırıf gəl'im.*

XƏLƏT II (Goranboy, Xanlar) – üst köynəyi. – *Xələtim kırıranıf, gərəx' yudurdam* (Goranboy); – *Xələti pəncahn altdan geyilər* (Xanlar).

XƏLƏTDƏMƏX' I (Daşkəsən) – yaralamaq, kəsmək. – *Uşağ ə:ğını xələtdə:f.*

XƏLƏTDƏMƏX' II (Cəbrayıl, Zəngilan) – söymək, təhqir etmək. – *Yaxşı-yaxşı xələtdədim, saldım yola (Zəngilan); – Yaxşı xələtdədi dədə:, nənə (Cəbrayıl).*

XƏLFƏ (Zəngilan) – samovarin üstündə buxar çıxan deşiyin qapağı. – *Samovarin xələfsin aş, qəyni:b tökülər.*

XƏLİ (Laçın) – b a x **xalı**. – *Bu tərəflərdə xəli yer azdı; – Yer xəli qaldı.*

XƏLLABİ (Meğri) – başlı-başlına. – *Bir müddət atdar xəllabi utdey bu örüşlərdə.*

XƏLPƏTƏRƏ (Qazax, Şəmkir) – pis, nalayiq. – *Məcidi qanajağlı oğlandı, o, ağzınan xəlpətərə söz çıxartmaz (Qazax).*

XƏLPO (Salyan) – b a x **xarpə**.

XƏLSƏ I (Salyan) – təbəə, vətəndaş. – *Mən Azərbaycan xəlsəsiyəm.*

XƏLSƏ II (Zəngibasar) – dovğa.

XƏLVƏR (Cəlilabad) – b a x **xalvar II**.

XƏLVİRƏX' (Qazax, Mingəçevir) – b a x **xəlbirəg**.

XƏLVİRQIRAĞI (Ağcabədi, Hamamlı, Tovuz) – çarığı növü. – *Xəlvirqırağı çovan-nar geyərdilər (Tovuz).*

XƏLVİRZƏK (Qazax) – şamama.

XƏLYAR (Qax) – sarımsağabənzər yeməli yabani bitki. – *Xəlyarı pişirip də yiyil-lər, silkəyə də tutuylar.*

XƏLYƏR I (Hamamlı, Qax) – b a x **xəlyar**. – *Xəlyərdən turşu qo:llar, sıxma pişirellər.*

XƏLYƏR II (Borçalı, Tovuz) – vəba.

XƏMBƏR (Ordubad) – qarğıdalı. – *Bizzər qarğıdalı demənix, xəmbər deyərinx.*

XƏMƏRƏX' (Çənbərək) – boğaz. – *Farığın xəməreyinə yara çıxıf.*

XƏMİRDAN (Dərbənd) – xəmir mayası. – *Həlmə xanunnan xəmirə alub xəmirə qatmışəm, hindi də xəmirəm turşimeyüdü, uşağlar da çüreg-çüreg diyə başumi çıxartallar.*

XƏMİRTƏNQURTI (Dərbənd) – soxulcan.

XƏMİŞDİX' (Qarakilsə) – b a x **xəmişdiy**. – *Bira yaman xəmişdix'di, birdə birəz oturrallar.*

XƏMİŞDİY (Zəngibasar, Zəngilan) – sa-kitlik. – *Bira çox xəmişdiydi (Zəngilan).*

XƏMRƏ (Culfa, İsmayılı, Naxçıvan, Şahbuz, Şərur) – b a x **xamra**. – *Xəmrəni xəmrə*

qatullar (Şahbuz); – Xəmrəmizi pişiy yeyib, onun dərdinnən xəmir eliyə bilmiriy (Culfa).

XƏNAZİR (İsmayılı) – boğaz uru. – *Bizim uşağ xənazir olub.*

XƏNCO:Lİ (Dərbənd) – yelləncək. – *Xənco:lida hovaradi uğlannar.*

XƏNCONNİ (Ordubad) – mətbəx.

XƏNƏX' (Ağdam, İmişli, Yevlax) xəstəlik adı. – *Yazıx xənəx'di (Yevlax); – Munun qoyununun çoxunu xənəx' götürüf (İmişli).*

XƏNƏZƏX' (İsmayılı) – b a x **xənazir**. – *Sə: demədim uşağın xəssəliyi xənəzəx'di.*

XƏPDƏN (Şərur) – qəflətən, qəfildən. – *Xəpdən hopbuldı deyin dəvix'dim.*

XƏPƏNƏX' (Ağdam, Mingəçevir) – zir-zəmi qapısı.

XƏPƏR (Quba) – b a x **xəpir**. – *Xəpər adama diyədülər gündə üç dəfə padşahlıq verilədi.*

XƏPİZ (Oğuz) – un, yağ və şəkərdən bişirilən şirniyyat adı. – *Xəpiz halvadan artıx şeydi.*

XƏRBİLLƏK (Salyan) – xəlbirək. – *Xərbillək pammığ dərilən vaxdı yetişir.*

XƏRC (Culfa) – pis, keyfiyyətsiz toxum.

XƏRC-XƏCALƏT (Salyan) – cəhiz. – *Qıza xərc-xəcalət aldı.*

XƏRCİ (Şərur) – üzüm növü.

XƏRCİR (Tabasaran) – siçovul. – *Xərcir mərcəxər teregində bir də: mərcəxər quymayutdu.*

XƏRDƏCAL (Xanlar) – b a x **xərdələş**. – *Çox xərdəcalıydım.*

XƏRDƏCƏL (Borçalı, Gədəbəy, Xanlar, Qazax, Tovuz) – b a x **xərdələş**. – *Ə:, sən nə xərdəcəl uşaqsən, bir yerdə otusan (Qazax); – Xərdəcəl uşağımış bu Qahraman, heç de:nən duruf dincələrmə (Gədəbəy).*

XƏRDƏCƏR (Qazax, Tovuz) – b a x **xərdələş**.

XƏRDƏŞ (Tovuz) – b a x **xərdələş**. – *Usuvun oğlu yaman xərdəşdi, bir yerdə duruf dincələn döyül.*

XƏRƏ I (Şahbuz) – 1. şumlanmış sahənin arasında qalan xam yer. – *Xərə qalanda bir də çəvirib onu aldracıyix; 2. suvarılan sahənin arasında qalan quru yer.*

XƏRƏ II (Şərur) – hündür yer.

XƏRƏCOHRİ (İsmayılı) – yovşan. – *Palazın arasına xərcəohri qoyson onu güvə vurmaz.*

XƏRƏFƏ (Salyan) – atlara yem vermək üçün qab.

XƏRƏX' I (Borçalı, Cəbrayıl, Culfa, Çənberək, Gədəbəy, Qazax, Mingəçevir, Tovuz) – b a x **xərə I**. – *Yəri yaxşı əx'meyif, hər yer xərx' di* (Qazax); – *Ə*; *kotanı hərrə bu xərx'ləri də aldı* (Tovuz).

XƏRƏX' II (Ağdam, Göyçay, Şəki, Ucar) – topa, qalaq, yığın. – *Xərx' taxıl tayasına deyirix'* (Ağdam); – *Otu çalırız, quriyənnən so:ra xəryə yığırız*.

XƏRƏK I (Göyçay, Mingəçevir, Ucar) – kotanın sahədə açdığı şırım.

XƏRƏK II (Cəbrayıl) – tərəcə hörərkən altına qoyulan 4-5 dənə iri qarğı və ya əlağacı böyüklükdə 1, yaxud bir metr yarım uzunluğunda ağac. – *Xəryə gərx' yoğun qarğidan qoyasan ki, laxta <tərəcə> möhkəm olsun*.

XƏRƏKLƏMƏK I (Ucar) – sahəni əkmək üçün şırımlamaq. – *Traxdırçı yeri xərxlədi*.

XƏRƏKLƏMƏK II (Ucar) – toplamaq, qalaqlamaq. – *Sən kərpiji xərxlə, mən də gəlirəm*.

XƏRƏNCƏ (Ordubad) – b a x **xərəngə I**. – *Yusif çox xərencə adamdı*.

XƏRƏNG (Qax, Zaqatala) – tir. – *Ramazangil yaxçı xərang getidilər* (Qax).

XƏRƏNGBAZAR (Bakı) – şitini çıxarma.

XƏRƏNGƏ I (Cəbrayıl, Göyçay) – kələkbaz, hiyləgər. – *Vay xərangə uşağın əlinnən* (Göyçay).

XƏRƏNGƏ II (Bakı) – qarışıqlıq.

XƏRƏNGƏ III (Çənberək) – tənbel. – *Keçəl Asdan xərangənin biridi*.

XƏRƏY (Xaçmaz) – çörək bişirilən yer.

XƏRƏZƏN I (Culfa) – uzun qamçı. – *Cüt-cünün gərx' yaxşı xərzəni olsun*.

XƏRƏZƏN II (Qazax) – b a x **xarazan**. – *Xərzəzən ulağı əldən tüşmüşdü*.

XƏRƏZƏNG (Xanlar) – b a x **xarazan**. – *Qızıl öküzü xərzəzəngə qoş*.

XƏRİFLEMƏG (Bakı) – sarsaqlamaq, ağlına gələni danışmaq. – *Kişi lap xərifliyif*; – *Bəsdü, xərifləmə!*

XƏRNOZİ (Bakı) – eybəcər, çirkin.

XƏRPƏ (Cəlilabad) – b a x **xarpə**.

XƏRPİŞDƏ (Naxçıvan, Ordubad) – kərpic ev. – *Kərpicdən tikilən ev xərpışdə deyallər* (Naxçıvan).

XƏRPÜŞDƏMƏX' (Zəngibasar) – gizlətmək. – *Xərpüşdə, gəlif görməsinnər*.

XƏRT (Şəhur) – b a x **xart**. – *Xərtən piçax itiləkillər, dəhrə itiləkillər, kərənti itiləkillər, orax itiləkillər*.

XƏSƏX' (Qarakilsə) – daxma. – *Əvvəli bir xəsx'ləri vardı, itti quyruğunnan bağlasaydı durmazdı*.

XƏŞƏ I (Culfa, Ordubad) – yoncayəbən-zər yabani bitki. – *Xəşəni qo:rincəni heyvana veririk* (Ordubad).

XƏŞƏ II (Ordubad, Zəngilan) – b a x **xəşə**. – *Xəşəmiz yırtılıb, un tökülür* (Zəngilan); – *Get qo:şudan xəşəni al gəti, də:rmana gedax* (Ordubad).

XƏŞƏL (Zəngilan) – b a x **xəşəl II**.

XƏŞƏLƏNMƏX' (Qarakilsə) – yayılmaq. – *Xəşələnə-xəşələnə oturur*.

XƏŞƏNƏX'LI (Basarkeçər) – xain, xəbis.

XƏŞƏYONCA (Lənkəran) – yoncayəbən-zər yabani bitki.

XƏŞQƏRƏNNİ (Şəhur) – üstdə bacası olan ev. – *Xəşqərənni damın buxarılı ocağı olur*.

XƏŞLOVA (Bakı) – qarışıq.

XƏŞMƏR (Şəhur) – b a x **xəçmar**. – *Səbətdə bir-iki xəşmar olur*.

XƏTƏMİ (Salyan) – gavalının bir növü. – *Fizzə mə:mcün xətəmi gətirəcək*.

XƏTƏNGƏLİ (Mingəçevir) – əngəlli.

XƏTƏRƏ (Göyçay, Kürdəmir, Ucar, Zərdab) – fikir. $\diamond$ **Xətərə eləmək** (Zərdab) – fikir etmək. – *Ana, sağ-salamatam, mən sarıdan xətərə elləməyin* (Zərdab). **Xətərə çəkmək** (Göyçay, Ucar) – fikir çəkmək. – *Atın sağalmasınan xətərə çəkmə* (Ucar).

XƏTİL (Hamamlı) – evin divarlarının üstünə qoyulan taxta və ya tir. – *Göndlərin başı çürüməsin dəyənlə difarın üsdünə xətil qoyullar, göndlərin başı ona söykənir*.

XƏTİMİ (Salyan) – b a x **xətəmi**. – *Fizzənin bağında xətimi çoxdu*.

XƏVƏKİ (Bakı) – qəflətən, birdən.

XƏVƏL (Quba) – qoşulan heyvanın boyunun əzilməməsi üçün boyunduruğun altından qoyulan keçə, yumşaq parça və s. – *Xəvəlin içi keçə ulur, üsdü dəri*.

XƏY (Ağdam, Mingəçevir, Zəngilan) – b a x **xay I**. – *Oruc xəy adamdı* (Mingəçevir).

XƏYATA (Meğri) – b a x **xayətə II**.

XƏYATI (Berdə) – bax **xayati** I. – *Bişidiyiñ kejidən xəyati əyir.*

XƏYƏNTİ (İrəvan) – bax **xayati** I.

XƏYƏTİ (Culfa) – bax **xayati** I. – *Bara-madan xəyəti çəkirəm.*

XƏZƏL (Göyçay) – bax **xazal**.

XƏZƏLLƏMƏX' (Göyçay) – bax **xazal-lamax**.

XƏZƏZ (Ağdam, Ağdərə, Füzuli, Xocalı, Xocavənd, Qazax, Zəngilan) – yabani bitki adı. – *Xəzəz birdə çox olur, onu ye:llər (Zəngilan); – Xəzəz meşələrdə əmələ:lır, insançın çox yeməli şeydi (Ağdərə); – Uşaxlar meşədə xəzəz yığmışdılar (Füzuli).*

XƏZNƏ I (Bakı) – su anbarı.

XƏZNƏ II (İmişli) – patrondaş.

XİBAR (Gəncə) – çinqil.

XİBİZ (Gəncə) – qaradınməz.

XİBİS (Naxçıvan) – çoxbilmış.

XİCI (Zaqatala) – yabani bitki adı.

XİCİR (Zəngibasər) – çinqil. – *Xiciri gəti bura töx'.*

XİCIY (Qax) – bax **xiciy**. – *Seni xiciy olasın.*

XİCİN (Meğri) məhsul toplanışında göz-dən yayınıb ağacda qalan meyvə. – *Bağə-lərdə bu yil çulxlicə xicin var.*

XİCOV I (Qax) – kösöv.

XİCOV II (Qax) – ağac növü.

XİDEL (Qazax) – qısaşoboy <adam>. – *Sən bir bu xidələ bax, boyu bir qarış, tutduğı iş bir harava.*

XİDİL I (Qax) – 1. qardaşoğlu, bacıoğlu, qardaşqızı, bacıqızı; 2. növ. – *A xidil, hara gedirsən?*

XİDİL II (Şəki) – ləzgi uşağına verilən ad. – *Bi siriü qoyini iki dənə xidil güdüy.*

XİDIR (Cəbrayıl, Zəngilan) – kiçik çillənin son həftəsi. – *Xidir girdi qış girdi, xidır çıxdı qış çıxdı (Zəngilan); – Böyünnən xidırın iş günü gedir (Cəbrayıl).*

XİFYANA (Çənberək) – gizlicə.

XİXI (İmişli) – xəncər. – *Belimdə bi xixim vardı, çaldım qıçma.*

XİXİRDMAĞ (İmişli) – yadırtmaq <dəvənı>. – *Dəvələri xixirdum, ayağın bağleyun.*

XİL I (Ağcabədi, Ağdam, Cəlilabad, Xanlar, Qazax, Naxçıvan, Sabirabad) – yığın, sürü (çox zaman “bir” sözü ilə işlənir).

– *Mənim bir xil uşağı var (Naxçıvan); – Söyünün bir xil malı var (Xanlar).*

XİL II (Zəngibasər) – çox, bol. – *Bağda meyvə xıldı.*

XİLAQARIN (Cəlilabad) – yekəqarın.

XİLX (Cəlilabad) – xirtdək. – *Söz var gələy ürəydən, söz var gələy xılxdan; – Söz var xalx içində, söz var xılx içində.*

XİLXA I (Kürdəmir) – yunun çıxarı. – *Yunun irisini götürəndə xılxaşı qalır.*

XİLXA II (Kürdəmir) – pırtlaşmış <saç>. – *Başı darameyanda xılxa olur.*

XİLXALAMAX (Çənberək) – xirtdəkləmək. – *Almühəmmədi yoldaja xılخالadam.*

XİLİ (Borçalı) – bax **xil**.

XİLİCCAN (Ordubad) – bax **xılıtgan**.

XİLİTGAN (Meğri) – cəftə.

XİLİTGƏN (Ordubad) – bax **xılıtgan**.

XİL LAZ (Ordubad) – kərtənkələ

XİLLIX (Ordubad) – yapıncı növü. – *Xıllıx güzəmdən hazırranmış yapıncıdı, çobannar örtüllər.*

XİLTA (Bakı) – torta. – *Yağın xıltası çox çıxdı.*

XİM (Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Şərur, Tovuz) – təməl, özül. – *Öy tiqməğ isde:rix', əmbə xımını qazmamışx hələ (Gədəbəy); – Xımı mö:kəm olmuyan öy tez uçar (Tovuz).*

XİMEL (Qazax) – bax **ximel**.

XİMER (Gəncə) – bax **ximel**.

XİM-HİM (Qazax) – təməl, özül.

XİMXİMİ (Oğuz, Zaqatala) – bax **xımı-ximi**. – *Xımxımını uşaxlar ye:r, elə bir şey döylü.*

XİMİ I (Ağdam, Başkeçid, Borçalı, Çənberək, Füzuli, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – yeməli yabani bitki adı. – *Bizim evin yanında çoxlu xımı bitif (Ağdam); – Xımıyı soyullar, turşuya qoyullar (Borçalı); – Xımı yaman şirin olur (Tovuz).*

XİMİ II (Cəlilabad) – ikiüzlü. – *Xımı odu ki, üzdə belə de:y, arxada ayrı cur.*

XİMİ III (Çənberək) – sirsaxlayan. – *Kişi xımı olsun gərəx', olmadı gərəhməzdi.*

XİMİXİMİ (Mingəçevir) – yeməli yabani bitki adı.

XİMİRÇA (Ucar) – qısaşoboy <adam>.

XİMİRÇƏX' (Qazax) – bax **ximirçəx'**.

XİMİRXİS (Şuşa) – paxıl, xəbis.

XIMIRQRDU (Qazax) – ağacqurdu.
– *Ximirqurdu kimi yeməx'dən doymor.*

XIMIS (Bakı) – paxıl, xəbis.

XİMİX' I (Şəki) – balaca, yastı <burun>.
– *Ximix' burun Sultanı taniyisəmmi?*

XİMİX' II (Şəki) – tərəvəz və ya meyvənin çıxarı. – *Xiyərrərin ximiyini satminix, mal-qaraya veriyix.*

XIMPIS (Bakı) – kök, dolu <adam>.

XIMS (Qazax) – nəsil, tayfa. – *Hajular xımsı çox güjdüdü bu kəntdə.*

XIMSI I (Qazax) – sirsaxlayan. – *Yaman xımsıdı, onnan söz almaq olmaz.*

XIMSI II (Qazax) – xəsis

XIMSIR (Qazax) – paxıl, xəbis.

XINA (Mingəçevir) – yabani bitki adı.

XINABƏNT (Qax, Şəki) – bax **xinəbənd**.
– *Xinabəndi aş başınnən; – Başa xinabənt bağlı:llər ki, tühlər üzə tökülməsin* (Şəki).

XINABƏT (Oğuz) – bax **xinəbənd**.

XINAMI (Borçalı) – qohum.

XINCAM-XINCAM (Tovuz, Zərdab) – əzik-əzik. ◊ **Xincam-xincam eləməx'** (Tovuz) – əzik-əzik etmək. – *Ə, qoyma, uşaxlar köynəyi xincam-xincam elədilər* (Tovuz).

XINCAMLAMAX (Zərdab) – əzişdirmək. – *O, yarpağı xincamladı.*

XINCİLO:UZ (Ağcabədi, Şuşa) – göy soğana bənzər yabani bitki adı. – *Sinə ağrı-yanda xincilo:uzu qaynadırax, suyun atırax, özünü ye:irix'* (Şuşa).

XINCİM: XINCİM VERMƏX' (Ağdam) – açıq vermək. – *Mənə nə xincim verirən.*

XINDAÇI (Salyan) – bax **xandaçı**. – *Xındaçı bizi toya çağırır.*

XINDI (Tovuz) – ağılsız, axmaq <qadına aiddir>. – *A xındı Gülsüm, saña demədimmi çilçurpi yığ, əpbəx' pişirəjəm?*

XINGİZDAMAX (Ağbaba) – döymək, əzişdirmək. – *Uşağı elə xingizdadı ki.*

XİNİZ I (Xanlar) – sirsaxlayan. – *Xınız adam nə desən hesabı içəri verər, axırda da əlinən nə:lsə elər.*

XİNİZ II (Kəlbəcər) – paxıl, xəbis. – *Həsən çox xiniz adamdı.*

XINK: XINK ULMAX (Meğri) – pört olmaq. – *Biz tuyə getmədiyimizə Bayram bərħ xink ulıp.*

XINT (Balakən) – paxıl, xəbis. – *Mehdi çox xint adamdı.*

XINTA I (Ağdam, Füzuli) – qoduq. – *Xintanın biri gəlif burda ağzına gələnı danışır* (Ağdam).

XINTA II (Ağdam) – bax **xint**.

XINTA III (Cəlilabad) – cındır. – *Xintaləri göti bırdan.*

XINTO (Bərdə) – ağılsız, axmaq.

XINZIR I (Füzuli, İmişli, Salyan) – varlı. – *Xinzır adam qurnıs olar* (Salyan); – *O çox xinzır adamdı, onda olan heş kəsdə yoxdu* (Füzuli).

XINZIR II (Borçalı, Laçın, Mingəçevir) – kobud. – *Xinzıra nə söz* (Laçın); – *Beyjə bir xinzır adama irasd gəlmişdim, məni laf bezdirdi* (Borçalı).

XINZIR III (Qax) – dinsiz.

XİPA (Cəbrayıl, Salyan) – qısaboy <adam>. – *Zəkəriyyə xıpa adamdı* (Cəbrayıl).

XİPER (Ağcabədi) – bax **xıpa**. – *İsgəndər xiper adamdı.*

XİPI (Laçın) – bax **xıpa**.

XİPIĞ (Cəbrayıl) – bax **xıpa**.

XİPIR (Gədəbəy) – bax **xıpa**. – *Gödəy adama xıpir deyər ix'.*

XİPPALAMAX (Ağbaba) – xirtdəkləmək. – *O, yoldan keçəndə onu xıppala yajam.*

XİR I (Ağdam, İsmayıllı, Quba, Şamaxı) – bax **xiy I**. – *Xir bizin yerrərdə ulmaz, bizdə çəltik əkmiyədülər* (Quba); – *Gəl xıra su qoşağ, yanmasın* (İsmayıllı).

XİR II (Ağdaş, Bakı, Quba, Oğuz) – bostan. – *Gedəgün bizim xıra qarpuz yeməgə; – Gecə xıra oğri gəlmişdü* (Bakı).

XİR III (Ordubad) – tamam. – *Xörəx' xır duzdu.*

XİR IV (Borçalı, Gədəbəy, Goranboy, Qazax, Tovuz, Zəngilan) – çinqil; çinqil qarışıqlı qum. – *Orda olan daşın çoxu xırdı* (Qazax); – *Bıra xırdı, bırdə yaxşı şey olmur* (Zəngilan); – *Xır harava yolunda çox olar* (Gədəbəy); – *Yola daş döşədix'dən so:ra üstünə xır tökülsə yaxşı olar* (Tovuz).

XİR V (Balakən) – paxıl, xəbis.

XİR VI (Cəlilabad, Göyçay, Kürdəmir) – vint. – *Maşının xırı açılmışdı* (Cəlilabad).

XİR VII (Oğuz) – bostan ləki.

XIR VIII (Qazax) – xırda. – *Xırnan xırda bir sözdü.*

XIRA I (Kürdəmir) – qovun növü. – *Xıra bozdəlidən xırda olur.*

XIRA II (Borçalı, Daşkəsən, Gədəbəy, Goranboy, Xanlar, Qazax, Mingəçevir, Salyan) – qısaboy <adam>. – *Bayram yaman xıra boydu* (Qazax); – *Yekələnmiyif filankəs, çox xıra qalif* (Gədəbəy); – *Bu kətdə xıra adam azdı* (Xanlar).

XIRA III (Biləsuvar, Cəbrayıl, Cəlilabad, Füzuli, Göyçay, İmişli, Kürdəmir, Lənkəran, Salyan, Ucar, Zəngilan) – yetişməmiş xırda qovun və s. – *Qovun hələ xıradı* (Kürdəmir); – *Uşaxlar bossanman xeylax xıra yığdılar* (Ucar); – *Əhməd əmi, tağda xıra çoxdumu?* (Cəbrayıl).

XIRAM I (Qazax) – qumlu yer.

XIRAM II (Hamamlı, Qazax) – yarğan.

XIRAZAN (Gədəbəy) – kotanın bir neçə hissəsinə (iki təkər, yastıq, ox və qoşqu ağacı) verilən ad.

XIRCƏNƏ (Lerik) – çörəyin quru hissəsi.

XIRCİM (Cəbrayıl) – tamam. – *Xircim duz eləmişəm.*

XİRÇA I (Bolnisi, Çənbərək, Gədəbəy, Qazax, Şəki, Şəmkir, Tovuz) – b a x **xıra II**. – *Alosman xırça qaldı, yekələmmədi dayna* (Çənbərək); *Xırça adamın konlunnan gündə üç dəfə allahlıx keçər* (Şəmkir).

XİRÇA II (Xanlar) – donuz balası. – *Donuzun balasına xırça deyərək'.*

XİRÇA III (Oğuz, Şamaxı) – içərisində ağartı saxlanan dəri qab. – *Yavər bizə bir xırça üzünü pendir gətirmişdi* (Şamaxı).

XİRÇA-XİRÇA (Lənkəran) – parça-parça, hissə-hissə, dilim-dilim.

XİRÇI (Kürdəmir) – xəsis.

XIRDADIRNAX (Gədəbəy, Tovuz) – davar. – *Xırdadırnaxdan nə:in var?* (Gədəbəy).

XIRDAXANI (Kürdəmir) – armud növü. – *Xırdaxani yeməli.*

XİRDAŞOQQUTMA (Salyan) – çörək qırıqları, parçaları. – *A:z, o xırdaşoqqutmaları gətir, yi:lsin hayıfı.*

XİRDAVƏNG (Tovuz) – xırdatav.

XIRDƏ:AX (Gədəbəy) – davar. – *Xırdadırnax da de:rix', xırdə:ax da.*

XIRDIXOV: XIRDIXOV OLMAX (Culfa) – qırıq-qırıq olmaq, xırda-xırda olmaq. – *Küləş döyülib xırdıxov olub, yığmax lazımdı.*

XİRƏZƏN (Gədəbəy) – b a x **xirazan**. – *Kota:n iki təkəri, o:un yasdığı, oxu, bir də qavaxdan salınan ağajı birrix'də xirazəndi.*

XİRXA I (Gədəbəy) – mişar. – *Kərənnəri xırxıynan kəserix'.*

XİRXA II (Cəbrayıl) – xırtək. – *Qoyunun xırxasınnan tutuf yerə vurdım.*

XİRXA III (Zaqatala) – ərınmiş yağın tortası.

XİRXALAMAX (Cəbrayıl) – b a x **xırxazdamax**. – *Əliynən güləşəndə onu yaman xırxalamışdım.*

XİRXAZDAMAX (Ağdam) – xırtəkləmə.

XİRXI I (Borçalı, Daşkəsən, Gədəbəy, İsmayılı, Karvansaray, Qazax, Tovuz) – b a x **xırxa I**. – *Xırxıyı ver, ağajı kəsem* (Borçalı).

XİRXIN (İmişli) – tətə öyirilmiş ipin çixıntılarını sıyımaq, hamarlamak üçün alət. – *İpi xırxınnan təmizdiyirix'.*

XİRXINC (Tovuz) – özgin, yorğun. – *İşdəməx'dən laf xırxıncam.*

XİRXINNAMAĞ (İmişli) – tətə ayrılmış ipin çixıntılarını xırxınla təmizləmək. – *Əriş ipin əgırirüğ, gətirib xırxınnuruğ.*

XİRXR I (Culfa) – b a x **xırxa I**. – *Xırxırnan taxta çəkəllər.*

XİRXIR II (Bakı) – südlüsiyiq.

XİRXIŞ (Tovuz) – b a x **xırxınc**. – *Elə yorulmuşam kın, xırxışam, heş yerimmən tərpnəmmirəm, ay ciji.*

XİRİL (Tovuz) – böyük mişar. – *Xırılınu itilə bu kötiyü xırdalıyax.*

XİRINC: XİRINC ELƏMƏX' (Meğri) – yemək. – *Məmmət bir şaqqa əti tax'cecənə xırxınc eliyir.*

XİRISDAMMAX (Qazax) – hırslənmək.

XİRİŞ (Lənkəran) – qumla xırda daşın qarışığı.

XİRİŞDAMAX (Daşkəsən) – doğramaq, kəsmək <oduna aiddir>. – *Odunu xırxışde:f yığırax.*

XİRIT (Culfa) – baramaqurdunun 1-ci yuxusu.

XİRIT (Ordubad) – b a x **xırit**.

XİRİX' (Şəki) – b a x **xırex'**.

XIRMEL (Meğri) – b a x **ximel**. – *Mənim qardaşım xirmeldi.*

XIRNA (Ordubad) – çınqılqarışiq qum.

□ **Xırna çəxməx'** (Qazax) – ədavət etmək, düşmənçilik etmək. – *Bu uşağa xırna çəkəllər.*

XIRNA-HIRNA (Qazax) – ədavət, düşmənçilik.

XIRNAVA (Cəbrayıl, Qarakilsə, Meğri) – yarğan. – *Xırnavalardan qucaq dolusu su şirilər, tökülər Mırğı çayına* (Meğri).

XIRNƏG (Sabirabad) – b a x **xirnək**. – *Do:şanın balasına xirnəg diyərüg.*

XIRNƏX' (Ağcabədi, Cəbrayıl, Ordubad) – b a x **xirnək**. – *Bir xirnəx' gördüm* (Ağcabədi); – *Böyün şumnan bir xirnəx' tutmuşam* (Cəbrayıl).

XIRNƏK (Ağcabədi, Ağdam, Cəbrayıl, Kürdəmir, Sabirabad, Tərtər, Ucar) – b a x **xirnək**. – *Qalxozun bağında üç xirnək gördüm* (Ucar).

XIRNIX (Goranboy) – çınqıllı, qumlu yer. – *Məşin xirniğin yanında qalif, bəri gələmir.*

XIRNOVA (Meğri) – b a x **xirnova**.

XIRPA (Cəlilabad, İmişli) – b a x **xirpə**. – *Bı xırpa kişi haralıdı?* (İmişli).

XIRPI (Lənkəran) – b a x **xirpə**.

XIRPITMAX (Borçalı) – kəsmək.

XIRPİK (Gəncə) – vələmir.

XIRRAMAX (Qazax) – döndərmək, çevirmək. – *Haraveyi geri xırıra.*

XIRRAŞMA (Qarakilsə) – boğuşma.

XIRRAŞMAĞ (İsmayılı) – sözləşmək, mübahisə etmək. – *Orda nə xırıraşsız, gedüz işüzü görüz.*

XIRRAŞMAX I (Cəbrayıl, Laçın, Zəngilan) – b a x **xırıraşmağ**. – *Oğlın genə uşax-larnan xırıraşerdi* (Zəngilan).

XIRRAŞMAX II (Meğri) – məc. güləşmək. – *Pəhlivannar xırıraşirdi, bir-birin algeyiy eliyirdi.*

XIRRAŞMƏY (Cəlilabad) – b a x **xırıraşmağ**. – *Uşağlar xırıraşeylər.*

XIRSƏMBƏ (Xanlar) – hirsli, əsəbi. – *Xır-səmbə adamın işi yaxşı olmaz.*

XIRSIZ (Ağdam, Qarakilsə, Quba, Mingəçevir, Naxçıvan, Oğuz, Şamaxı, Şuşa) – güclü, qüvvətli. – *Şirin elə bil lap anadan xır-*

sız duğulub (Quba); – *Bu elə uşaxlıxdan çox xırsızdı* (Şuşa).

XIRSIZ II (Cəbrayıl, Cəlilabad, Quba, Oğuz, Zəngilan) – kobud. – *Unu heş dindimə:n, çox xırsızdı* (Zəngilan); – *Yaman xırsız adamsan, heç kimi saya salmeysən* (Cəlilabad).

XIRSIZ III (Xanlar) – çoxdanışan.

XIRSIZ IV (Xanlar) – səbirsiz. – *Hər kəs səvirsizdi, ona xırsız deyərəx'.*

XIRSIZDAMAX (Culfa) – güc, zor gəlmək. – *İki xırsız bizi xırsızdadı.*

XIRŞ I (Qazax) – narın. – *Xırş duz ağ olar.*

XIRŞ II (İsmayılı) – yeni doğmuş heyvanın ilk südü. – *Buzoya çox xırş vermə, ölər.*

XIRŞ III (Zəngibasar) – tüstü. – *Soba xırş eli:r.*

XIRTDAMMAX (Zəngibasar) – tutulmaq, boğazı gəlmək. – *Boğazım xırtanıf.*

XIRTIŞ I (Ağdam, Füzuli) – oğru.

XIRTIŞ II (Cəbrayıl) – paxıl.

XIRTMEK (Zaqatala) – qığırdaq.

XIRZAN (Gədəbəy) – b a x **xırazan**.

XISƏKİ (Cəbrayıl) – əzab-əziyyət. – *Fəzi:n uşaxları xısəkiynən böyyüf.*

XISILDAMAX (Ucar) – pıçıldamaq.

XISILLAMAĞ (Saatlı) – b a x **xısıldamax**. – *Xısillama, bərkdən de, nə de:sən.*

XISINNAMAX (Ağdam) – b a x **xısıldamax**. – *Vəzir xısınadı kın, şah, həmə'n uşaxdı, sən tulladığın uşax.*

XISINNAŞMAX (Ağdam, Borçalı, Gədəbəy, Laçın, Şəmkir, Tovuz) – pıçıldamaq. – *Baş-başə verifhən nə belə xısınnaşeysanız orda?* (Gədəbəy); – *Ə:, orda nə xısınnaşersinüz?* (Borçalı).

XISINTILIX (Şəmkir) – sıxıntılıq. – *Yer-yurt daralanda xısıntılığ olur.*

XISLAT (Oğuz) – 1. adət; 2. vərdis.

XIŞ I (Borçalı) – ətrafına ucş şiş dəmir və ya mıx bərkidilmiş xalta. – *Xiş çovan itində olor ki, canavarı yaralasin.*

XIŞ II (Çənbərək) – daş duz qırıntıları. – *Bir dağarcıx xiş varıdı, kirkirədə döydü Qaravajı.*

XIŞDAMAX (Ağcabədi, Mingəçevir, Tovuz) – əzmək. – *Ay uşax, üzümü xışdamə* (Ağcabədi).

XIŞDAMMIŞ (Ağcabədi) – əzilmiş. – *Xışdammiş alma ucuz olur.*

XİSDEK' (Meğri) – bax **xışdəx'** I. – *Özünə xışdəx' ulammey, özgalara köynəx' uley.*

XİŞDIX (Hamamlı) – çınqıllıq. – *Bu yer xışdixdı, burda nə bitəjəx'di kin, nə olsun.*

XİŞİM (Lənkəran) – sürət. – *Quşa bax, gör nə xışimnan gedir.*

XİŞİMLAMAX (Oğuz) – əzmək, əzişdir-mək. – *Əlindəki kağızı nə üçün xışimlıyorsan?*

XİŞMA (Zəngibasar) – ovuc. – *Bir xışma kişmiş yedim.*

XİŞTƏK I (Lənkəran) – bax **xışdəx'** I. – *Köynəyin xışdəyi yırtılıb.*

XİŞTƏK II (Mingəçevir) – bax **xışdəx'** II.

XİT (Qax) – bax **xit**.

XİTİ (Hamamlı, Laçın, Meğri) – yaltaq. – *U işlərin hamısını u mərtəbəyə xiti Xudayar mindirəy (Meğri).*

XİTMA (Qazax) – kiçik ot tayası, qotman. – *Büyün iki xotma ot yığmışam.*

XİTZAV (Qax) – qıxmıq.

XİVAR (Borçalı, Hamamlı) – bax **xıbar**. – *Məmmət, bir az xıvar gəti, öyün xımına tökəx' (Hamamlı); – Xıvarı divarı hörəndə qoyullar daşdarın arasında (Hamamlı).*

XİVISDIX (Gədəbəy) – xəbislik. – *İnsanda paxıllıx, xıvisdix olmasa, heyvan damğeyi neynər.*

XİVİZ (Gədəbəy) – bax **xıbiz**. – *Xıbiz adamnan söz almaq çətin peşədi.*

XİY (İsmayılı) – bax **xiy I**.

XİYATA (Kürdəmir) – bax **xəyata**.

XİZ I (Qarakilsə) – istilik. – *Təndirin xızı məni vırıp, başım arğıyır.*

XİZ II (Şərur) – his, tüstü. $\diamond$ **Xız eləməx'** – tüstüləmək. – *Ocağa yaş odun atanda həmməşə xız eliyər.*

XİZAN I (Astara, Bakı, Borçalı, Cəlilabad, Əli Bayramlı, Gədəbəy, Xanlar, Naxçıvan) – çoxlu. – *Hasan kişinin xızan uşağı var (Borçalı); – Öyündə xızan malı var (Gədəbəy).*

XİZAN II (Naxçıvan) – uşaq. – *Xızannar hə:tdə oynayır.*

XİZAN III (Balakəcər, Gədəbəy, Qazax) – topa. – *Arının xızanı çoxalır (Balakəcər); – Arının xızanı az oldumu, bal gözdəmə da: onnan (Gədəbəy).*

XİZAR (Borçalı, Hamamlı, Qazax) – bax **xiza**. – *Xızarnan yekə ağajdarı çəkəllər (Qazax); – Xızarnan taxda da çəkəllər, odun da kəsəllər (Borçalı).*

XİZOV (Qax) – odun qırıntısı.

XİBİS (Əli Bayramlı, Qarakilsə) – xəsis.

XİCAV (Qax) – odun qırıntısı.

XİCƏ (Qax) – bax **qicə**.

XİCİX' I (Qazax) – körpə uşaq. – *Yazığın bir dam dolusu xicixi var, özü də naçaxdı.*

XİCİX' II (Şərur) – sümük qırıntıları.

XİCİY (Qax) – cızdaq. – *Seni qavrılıp xiciy olasin.*

XİDƏF (Daşkəsən) – qutab.

XİDVA (Qax) – mətbəx. – *Xıdvada xoraq men pişiriy.*

XİL I (Quba) – bax **xiy I**.

XİL II (Zaqatala) – meyvə dərmək üçün ucu haça ağac.

XİLBİR (Sabirabad) – cındır.

XİLƏFƏ (Çənərbək) – fikir, rəy. – *Sadığın xiləfəsinə qanə:mmirəm.*

XİLƏPLİ (Balakən) – çirkin.

XİLİ I (Dərbənd) – yazın ilk 12 günü. – *Qaranqac <qaranqış> xilidə gələdi.*

XİLİ II (Zaqatala) – bax **xil II**.

XİLİX' (Tovuz) – bax **xiliy**. – *Uşaxlar bosdan ura olanda doyunca xilix' yi:r (Tovuz).*

XİLİY (Ağdam) – xırda və yetişməmiş <yemiş, qarpız və s.>.

XİLLİX' (Zəngibasar) – qarınqucu. – *Bu xilliyin qarını mən doydıra bilmərəm.*

XİLT (Zəngilan) – cecə, puçal.

XİLTDUĞ: XİLTDUĞ QATMAĞ (Xaçmaz, Quba) – narazılıq salmaq.

XİLTƏ (Lənkəran) – torta. – *Yağın xiltəsin xəmirə qat.*

XİMEL (Gəncə) – qısaboy <adam>.

XİMİK (Ağdaş) – xəsis, simic.

XİMİQ (Qax) – fırtıq. – *Burnunun ximiğini silə bilmiy, mağə əqil örqədir.*

XİMİRÇƏX' I (Zəngibasar) – hülqum; boğaz. – *Tutdu ximirçəyimnən, az qala boğulmuşdum.*

XİMİRÇƏX' II (Gədəbəy, Tovuz) – qığırdaq. – *Tişin ola xırtıdada-xırtıdada yə:səñ ximirçəyi (Gədəbəy).*

XİMİS (Ağdam, Göyçay, İsmayılı, Qazax, Mingəçevir, Zərdab) – bax **xibis**. – *Kərim olduqca ximis adamdı (İsmayılı); – Öz malın yemir, başqasına qunaxlıq eləmir, oa ximis deyirik (Göyçay).*

XİNACUR (Qax) – kök, yer kökü.

XİNÇİLİ (Qax) – xəmir xörəyi adı.

XİNƏBƏND (Qax) – üçkünc baş yaylığı.
– *Dədə mə. xinəbənd alıp.*

XİNƏRƏŞİQ (Qax) – yastı aşıq.

XİNƏVƏND (Borçalı) – b a x **xinəbənd**.

XİNGİLİ (Bakı, Kürdəmir) – yüngülxasiyə-yət. – *Nizami lap xingilidi* (Kürdəmir).

XİNİG (Qax) – çıxqırıq. – *Meni xinig tutiy.*

XİNİO: (Salyan) – acıq. ◊ **Xinio: verməğ** – acıq vermək. – *Bilmirəm ki, mə: nə xinio: verirən.*

XİPƏR (Ağdam, Kürdəmir) – b a x **xepir**. – *Xipər adaman gecədə üç dəfə allahlığ, yeddi dəfə bəylik həvəsi keçir* (Kürdəmir).

XİPİ (İmişli) – qısaboy <adam>.

XİRÇA (Zaqatala) – səlqişsiz. – *Məktəbə xirça gəlmax olmaz.*

XİRÇƏX' (Cəbrayıl, Kəlbəcər) – tövlənin künclərinə basdırılan ucu haça dirək. – *Xirçəx' onnan ötəridi kin, üsdünnən ağaş qoyurux* (Kəlbəcər); – *Qabaxcan tavlının xirçəx'lərini əkin, so:ra ayrı iş başdıyn* (Cəbrayıl).

XİRÇƏK (Qax) – b a x **xirsək I**.

XİREX' (Şəki) – baramağurdunun dördüncü yuxusu. – *Xirex' də diyillər, uludan durda da diyillər axırcıncı yuxudan duranda qurd;* – *Qurdumuz xirex'dən durutdu.*

XİRƏ (Kürdəmir) – b a x **xirex'**.

XİRİX' (Ağdam, Cəbrayıl, Goranboy, Xanlar, Şəki, Şəmkir, Tovuz, Zəngilan) – b a x **xirex'**. – *Xirix'də qurda nə qədir yarpax versən ye:r* (Zəngilan); – *Qurda xirix' vaxdı şah tutun şaxını verillər* (Şəmkir).

XİRİK (Cəbrayıl, Goranboy, Göyçay, Mingəçevir, Tovuz) b a x **xirex'**. – *Xirikdə veririk yeyir, şaxlıyırux* (Göyçay); – *Baramağurdunu xirik vaxtı yaxşı yemliyə bilsən tez sarıyar* (Tovuz).

XİRİSTAN (Dərbənd) – rəf. – *Usda Fatmanisə xəleyçin xiristan düzəldti.*

XİRİRƏY (Dərbənd) – hülqum. – *Xortdum da diyədi, xirxirəy də diyədi.*

XİRQA (Zaqatala) – səlqişsiz. – *Məktəbə xirqa gəlmax olmaz.*

XİRNƏK (Cəbrayıl, Zəngilan) – dovşan balası. – *Kəşənnən bir xirnek tutdum, gətdim əvə* (Cəbrayıl).

XİRİNİX' I (Borçalı, Daşkəsən, Füzuli, Gədəbəy, Xanlar, Qazax, Tovuz) – b a x **xirnek**. – *Do:şan balasına xirnix' deyərux'*

(Daşkəsən); – *Atbatannan gedirdim bi xirnix' tafdım* (Xanlar).

XİRİNİX' II (Tovuz) – yapon xurması. – *Xirniyi kal-kal yə:ndə adaman ağzını bürüşdürür.*

XİRİNİX' III (Şahbuz) – çoxbilmiş, hiyləgər. – *Çox xirnix' adamdı, onnan başarmax çətin məsələdi.*

XİRPƏ (Sabirabad) – qısaboy <adam>.

XİRSƏK I (Qax) – kirşə.

XİRSƏK II (Qax) – saçaqlı palaz.

XİRT (Qax) – nazik daş.

XİRTDƏX'LIX' (Xanlar) – b a x **xirtdəklik**. – *Xirtdəx'liyi qıza dədəsi öyü verey;* – *No:ruz kişinin arvadının xirtdəx'liyi indi də duroy.*

XİRTDƏKLİK (Salyan) – boyunbağı. – *Xirtdəklığı qızzar taxar;* – *Solmaz xirtdəklilik asıb.*

XİRTDİX' (Zəngibasər) – yeyə <aləti>.

XİRTİX' I (Kəlbəcər, Şərur) – xırdadışlı yeyə. – *Bizzərdə böyük yeyəyə qavara, xırda yeyəyə xirix' deyərux'* (Şərur).

XİRTİX' II (Borçalı, Gədəbəy) – dovşan balası. – *Xirtix' dovşanın üç-dört günnüx' balasına de:rix'* (Gədəbəy).

XİRTTAVUK (Qax) – xirtdək.

XİSLƏT (Zəngibasər) – dar, sıx. – *Əvdə otumağ olmur, yaman xislətdi.*

XİŞDƏX' I (Qax, Qarakilsə, Qazax, Şuşa) – köbə. – *Köynəx'də xişdəx' olanda geç yirtılır* (Şuşa).

XİŞDƏX' II (Çənbərək) – şumlanmış sahə arasında qalan kiçik xam yer.

XİŞDƏMƏX' (Zəngibasər) – əzişdirmək, tapdalamaq. – *Gədəni o ki var xişdiyif.*

XİTƏF (Cəbrayıl, Qazax) – qutab.

XİTİ (Laçın) – yaltaq. – *Xiti olma;* – *Xiti adaman hürməti olmaz.*

XİTİM: XİTİM ELƏMƏX' (Qazax) – xidmət, qulluq etmək. – *Qoyuna xitim eləsən i:rimi il yaşıyar.*

XİTZ (Qax) – cıncıl.

XİY I (Göyçay) – çəltik ləki. – *Bizim xiyin oxı yarlıub, suyi axıdır.*

XİY II (Qax) – eyvan.

XİYATA (Zərdab) – b a x **xayati I**. – *Xiyatadan ipək tor toxunur.*

XİYATI (Cəbrayıl) – b a x **xayati I**.

XİYAVAN (Naxçıvan) – sahənin bərabər bölünüb əkilən hissəsi.

XİYƏRƏDƏR (Gəncə) – qıraqları dilikli mis sini. – *Düynü xiyərdərə töküf ayırtdasana.*

XİYƏRƏG (İmişli, Kürdəmir) – b a x **xi-yarax**. – *Xiyərək çıxarmışam, yeriyəmirəm* (Kürdəmir).

XİZA I (Culfa, Şərur) – böyük mişar. – *Xizanı iki adam işdədir* (Şərur).

XİZA II (Culfa) – xam yer.

XİZAN (Dərbənd) – b a x **xızan I**. – *Həsənin bir xizan uşaqları var.*

XİZƏX' (Daşkəsən) – xış. – *Qavax xizəx'nən əke.ydix' yeri-yurdu.*

XİZƏR (Zəngibasar, Basarkeçər) – b a x **xiza I**. – *Xizəri gəti kərəni kəsəx'* (Basarkeçər).

XLAPORTDUX (Masis) – nifaq. – *Oların arasına xlaportdux salma.*

XOCAĞ (Cəlilabad) – çala. – *Əlli xocağ çiyələg əkmışəm.*

XOCA-XOCA (Kürdəmir, Oğuz) – quş adı, zığzığ. – *Vardannılar xoca-xoca, zığzığ diyir* (Oğuz).

XOCU (Qax) – donuz balası.

XOÇA (Cəlilabad) – budaq. ◊ **Xoça virməy** – budaqlamaq. – *Kol xoça vurub.*

XODAŞ (Gədəbəy) – hodaq. – *Xodaş olmasa kotan əkmeyrim mən.*

XODƏK (Naxçıvan) – b a x **xodaş**.

XOFLANMAĞ (İsmayilli) – qorxmaq. – *Bö:ğ oğlansan xoflanma, yol irahdi.*

XOFLİ (Quba) – ürkək <at>. – *Xofli ata minməğ çıx qurxuludu.*

XOFLU (Ordubad) – qorxulu. – *Ayi xoflu heyvandı.*

XOGƏR (Şəki) – b a x **xoqar**. – *Xogərə murta yigiyələr, qoz, lovyə töküylər.*

XOĞƏRİ (Zaqatala) – b a x **xoqar**.

XOGI (Zaqatala) – yunun çıxarı.

XOXABEL (Basarkeçər) – qozbel. – *Bir xoxabel kişiydi bu Abbasın dədəsi.*

XOXUBEL (Borçalı) – b a x **xoxabel**.

XOJAXOJA (Bərdə, Tərtər, Ucar) – öti yeyilən çöl quşu adı. – *Xojaxoja heyva ağacında balalıyır* (Bərdə); – *Xojaxoja meşələrdə çox olur* (Tərtər); – *Xoja-xojanın öti yeməlidir* (Ucar).

XOJAN (Hamamlı, Şahbuz) – cibgir. – *Bizdərdə cüllük adama xojan deyər ix'* (Şahbuz).

XOQAR (Zaqatala) – ağac qabığından düzəldilmiş silindr şəkilli qab. – *Punduğu xoqara yığ.*

XOL I (Cəlilabad) – budaq.

XOL II (Şahbuz) – kədik, aşırım.

XOLİ (Salyan) – budaq.

XOLO (Laçın) – qoca <adam>. – *Əsədgilə xolo gəldi.*

XON I (Zəngibasar) – yuxayayan.

XON II (Borçalı, Qazax, Zaqatala) – xonça. – *Xonu yolluyurux oğlan öyünə.*

XONAV (Zəngibasar) – nəm. – *Bu öy çox xonavdı.*

XONÇA I (Masallı) – məcməyi. – *Xonça gəldi, otur çörək yeyək.*

XONÇA II (Tovuz) – içərisində xəmir yoğrulmuş təkne. – *Xonça qavaxlar olardı, indi yoxdu.*

XONDEL (Ağbaba) – b a x **xidel**.

XONSA (Kəlbəcər) – fərsiz, bacarıqsız. – *O da mənim kimi xonsanın biriymiş, təkə çıxıf qavağına, ata bilmiyif.*

XONSUMAX (Naxçıvan) – yuxuya getmək.

XONU (Çənbərek) – süfrə. – *Xonunuzun başın dağıtməyəcəm ha.*

XOP (Qazax) – qız ərə gedəndən 3-4 ay sonra ailəsinin ona apardığı pay.

XOR I (Ordubad) – b a x **xol II**. – *Səfər mə:llim sə:r məktəbə gələndə xorda qurt gördi.*

XOR II (Ucar) – ərinnmiş yağın tortası. – *Sən verən yağın xoru az oldu.*

XOR III (Çənbərek, Qax) – çürük. – *Biyilki ot xordu de:yn adı dammur* (Çənbərek).

XORA (Ağcabədi, Ağdam, Cəbrayıl, Kürdəmir, Göyçay, Qazax, Mingəçevir, Oğuz, Sabirabad, Şamaxı) – əkin sahəsinə tökülən sünbüllərdən öz-özünə bitən taxıl. – *Bi:l yaman xora əmələ:lmışdi bildirki taxıl yerinnən* (Ağdam); – *Biyilki xoradan on beş put taxıl çıxdı* (Cəbrayıl).

XORALA (Şəki) – b a x **xarali**.

XORALI (Qax) – b a x **xarali**. – *İndi xoralı biçməğa gedirix.*

XORAN (Biləsuvar) – yara növü.

XORASAN (Şəki) – dərman adı. – *Kəşmişdə qurdu olana (qurd xəstəliyi olana) xorasan verərdilər.*

XORAZEY: XORAZEY ELƏMƏX' (Ağdam) – başqasını bəyənənmək, özünü üstün tutmaq. – *A bala, nə xorazey eliyirsən, hamının dədəsi də məhlimdi, babası da.*

XORXOR (Zaqatala) – uşaq oyunu adı.

XORXORU (Cəbrayıl) – irigiləli üzüm növü.

XORT (Zəngibasar) – ögey. – *O, mə:m xort qardeşimdi.*

XORTDAMA (İmişli, Salyan) – inaq <camışda>. – *Keçən il Həmidin gəmşunu xort-dama tutmuşdu* (Salyan).

XORTDƏK (Kürdəmir) – inaq <camışda>.

XORT: XORT DÜŞMƏG (Cəlilabad) – tez və bərk yuxuya getmək. – *İnciğ adam xort düşər.*

XORTUM (Goranboy) – dəvədanı.

XORUQ (Qax) – tavan.

XORUM I (Basarkeçər, Culfa, Hamamlı, Ordubad, Zəngilan) – dərz şəklində bağlanmış ot. – *Biz otu xorum eliyif qurudarıx* (Zəngilan).

XORUM II (Gədəbəy, Qazax) – kiçik ot tayası, qotman. – *Martda mərax' yarı gərəx', Apreldə bir xorum otun gərəx'* (Qazax).

XORUMÇU (Naxçıvan) – otu dərz kimi bağlayan <adam>. – *Xorumçu otu yumuru-yur çöldə.*

XORUMLAMAX (Naxçıvan, Zəngibasar) – otu dərz şəklində bağlamaq. – *Kərəntiyənən oti bişdix' xorumladıx*; – *Bizim qalxoza otu Mirhəşim xorumlu:r* (Naxçıvan); – *Dünən on bağ ot xorumlamaşam* (Zəngibasar).

XORUZ I (Kürdəmir) – qozun bütöv ləpəsi.

XORUZ II (Göyçay) – nar çiçəyi.

XORUZ III (Kürdəmir) – qapı cəftəsinin bərkidildiyi yer.

XOŞDƏLLİĞ (Lerik) – zarafat.

XORUZBAVACURVER (Ağdam) – uşaq oyunu adı.

XORUZBİBİQİ (Qax) – yabani bitki adı.

XORUZBOZ (İmişli) – erkək qırqovul. – *Cü:rdə iki xoruzboz var, vurmadım.*

XORUZƏX' (Ordubad) – b a x **xoruzəy**. – *Uşax xoruzəx' olub.*

XORUZƏY (Lənkəran) – inaq <adamda>.

XORUZPİPİYİ (Ağbaba, Laçın) – b a x **xoruzbibiqi**.

XORVİÇƏ (Zaqatala) – arı beçəsi.

XORYAT I (Ağdam) – satqın. – *Ə:; nə xoryat adammış, gedif Qaracadan sədriyə şikə:t eliyif.*

XORYAT II (Ağdam, Balakən) – çirkin, kifir. – *Yox ə:; xoryatın biridi, sir-sifətinən zəhrimar yağır* (Balakən).

XOS (Astara, Lənkəran) – qəşəng. – *Sagır Əlinin oğlu Murad yaman xosdu* (Lənkəran).

XOSƏK (Naxçıvan, Ordubad, Şərur) – daxma. – *Həsən bir dam tikib özünə, o əv də:l, bir xosəkdi, canım* (Naxçıvan); – *Mə:m balaca bir xosəyim var* (Ordubad).

XOSMA (Füzuli) – daxma.

XOSMAT (Hamamlı) – qısbəy.

XOSUNNAŞMAX (Ağdam, Bərdə) – b a x **xisınnaşmax**. – *Güncə çəkiliş nə xosunnaşır-dırız?* (Ağdam).

XOŞA (Balakən, Qax) – gəndalaş. – *Çeperi tamam xoşa basıpdı* (Balakən); – *Bizim evin yanında çoxlu xoşa pitib* (Qax).

XOŞAMADİYNAN (Qazax) – xoşluqla. – *Xoşamadiynanəy dəvəsənəy yaxşidi.*

XOŞDAFLIX (Qazax) – zarafat. – *Xoşdaflix ele:rəm əzzim, ajiğin tutmasın.*

XOŞDƏLLİĞ (Lerik) – zarafat.

XOŞƏ (Qax) – b a x **xoşa**.

XOŞƏX' (Bərdə) – xəstəlik nəticəsində saralıb tökülən meyvə.

XOŞƏX'LƏMƏX' (Bərdə, Cəbrayıl) – xəstəlik nəticəsində saralıb tökülmək <meyvəyə aiddir>. – *İncil xoşəx'liyif tökülüf* (Bərdə).

XOŞGƏBƏR (Quba) – xonça.

XOŞTABLIX (Qax) – zarafat.

XOTAZDAMMAX (Çənbək) – lovğalanmaq. – *İfan yaman xotazdanır.*

XOTEX' (Şəki) – iki yaşına qədər camış balası. – *Xotex' iki yeşinə çətana kimi, kəl qəddinə çətana kimi diyirix.*

XOTƏX' (Ağdam, Zərdab) – b a x **xotex'**. – *Bizim xotəx' ağzını ota vurmur.*

XOTXOTİ (Bakı) – üzüm növü.

XOTMA I (Ağdam, Çənbək, Daşkəsən, Gədəbəy, Xanlar, Kəlbəcər, Qazax, Mingəçevir, Şuşa, Tovuz) – b a x **xıtma**. – *Həsən otuz xotma ot piçif*; – *Bir inəyə yeddi xotma ot lazımdı ki, yaza çıxsın* (Daşkəsən); – *Dünən iki xotma ot yığmışam* (Gədəbəy).

XOTMA II (Borçalı, Goranboy, Qazax, Tovuz) – daxma. – *Munnan qavax elə xotmada olordux, belə öylər yaxuydu* (Borçalı).

XOTMALAMAX (Goranboy, Qazax, Şuşa) – çalınmış otu topa-topa yığmaq, qotmanlamaq. – *Otu kərəntiynən çalərdix, onnan otu xotmale:rdix* (Qazax).

XOTMAN (Ağdam, Kürdəmir) – b a x **xitma**. – *Ot quruyannan so:ura xotman vurullar* (Kürdəmir).

XOTMAR (Balakən, Zaqatala) – b a x **xitma**.

XOTU (Borçalı) – dəvədabanı. – *Xotu yarpağını çivanın üsdünə qoyullar*.

XOTUM-XOTUM (Goranboy) – topa-topa. – *Otu xotum-xotum yığıf xotmale:rıx*.

XOTUR (Qax) – odun topası.

XOYGİR (Beyləqan) – bədxasiyyət, dəli-sov <at>. – *Kürən at yamanca xoygirdi*.

XOYUN I (Ordubad) – suvarılmamış əkin sahəsi. – *Sabah düzəndəki xoyunu suvarmalışi:z?*

XOYUN II (Culfa) – sovurmaq üçün bir yerə yığılmış, döyülmüş taxıl və ya çəltik. – *Yel əsir, xoyunu sovurmax lazımdı*.

XOZAN I (Ordubad) – müvəqqəti dincə qoyulmuş <torpaq yer>. – *Birdə xozan yer yoxdı*.

XOZAN II (Basarkeçər, Gədəbəy, Hamamlı, Qarakilsə) – küləş. – *Bəy əlimizdən alardı, bizə xozan qalardı* (Gədəbəy). – *Qır-xılmaş yuğunuz, xırmandakı dənimiz, xozanızımız* (Hamamlı).

XOZAN III (Mingəçevir) – buğdanın nazik qabığı.

XOZAN IV (Zəngibasar) – darağın dişlərində yığılıb qalan yun, tük. – *Başıyın xozanın buralara atma*.

XOZANNAMAX (Zəngilan) – baramanı şaxdan yığmaq. – *Böyün baramanı xozannadix qurtardix*.

XOZDUX (Cəbrayıl) – lovğalıq.

XOZULANMAĞ (Sabirabad) – lovğalanmaq. – *Arif, sən heç də xozulanma*.

XÖDƏX' (Daşkəsən) – hodaq. – *Xödəğim azaradığına əkəmmədim dünənnəri*; – *Qonşunun qədəsini xödəx' götürmüşəm özümə*.

XÖRƏZƏX' (Qazax) – b a x **xoruzə**.

XÖRYƏT (Şuşa) – b a x **xoryat**. – *Nə xör-yət sifətin var, sâ: baxanda adamın ürə:qalxır*.

XÖSƏK (Ordubad) – b a x **xosək**. – *Mə:m balaca bir xösəyim var*.

XÖŞƏX' (Zəngilan) – b a x **xošəx'**.

XÖŞƏX'LƏMƏX' (Zəngilan) – b a x **xošəx'ləməx'**. – *Alma ağaclarının meyvəsi bu il xöşəxliyb' töküldü*.

XÖTƏX' (Ağdam, Goranboy, Göyçay, Kürdəmir, Qəbələ, Oğuz, Tərtər, Ucar, Zəngilan, Zərdab) – b a x **xotex'**. – *Xötəyi camışdan ayırmaq olmur (Ağdaş)*; – *Xötəyi çox əmizdirün kü, ərsə: gəlsün* (Kürdəmir).

XRAM (Bolnisi) – b a x **xıram II**.

XUBAN (Culfa) – camaat, rəiyyəət.

XUÇA (Balakən) – uçuq sökülük ev, bina. – *Olar tezə öylərini xuçanın daşınan tikdilər*.

XUDIRI (Ordubad) – nahaq, əbəs.

XUDİX' (Meğri) – fikir, dərd, qəm, qüssə. – *Xudix' elamax adamın ömrünə balta çaley*.

XUDKEŞ (Füzuli) – atadan yetim qalmış uşaq.

XUDRİ (Şərur) – b a x **xudrı**.

XUDRU I (Cəbrayıl, Füzuli, Naxçıvan, Zəngilan) – b a x **xudrı**. – *Xudru yerə İbrahim vaxtını keçirir, oxumur* (Zəngilan).

XUDRU II (Ağdam) – ancaq.

XUDUX (Ordubad) – b a x **xudix'**. – *Çox xudux eləmə*.

XUDUR (Quba) – qaramal üçün düzəldilən yal.

XUDURU I (Borçalı, Cəbrayıl, Meğri, Naxçıvan, Zəngilan) – b a x **xudırı**. – *Xuduru yerə getmə:n, tükan bağıldı* (Zəngilan).

XUDURU II (Qazax) – əkin sahəsinə tökü-lən sünbüllərdən öz-özünə bitən taxıl.

XUQARI (Qax) – b a x **xoqar**.

XUQARİ (Zaqatala) – b a x **xoqar**. – *Bu gün iki xuqarı düzəltmişəm*.

XUL (Bakı) – acgöz. – *Xul kimi soxulub çöregə*.

XULA (Borçalı) – taxça.

XULXA (Tovuz) – yeməli yabarı bitki adı.

XUM I (Zəngibasar, Naxçıvan, Şahbuz) – böyük saxsı küp. – *Xum üçüz <üç yüz> litir su tutur* (Naxçıvan); – *Xuma qabaxlarda yağ doldururdux, doşab doldururdux, indi də çaxır qoyurux* (Şahbuz).

XUM II (Qarakilsə) – dəstəbaşcısı. – *O vədə İstəpa xum gəlip çıxmışdı bira*.

XUMU (Təbriz) – saxsı qab. – *Xumu uşağın əlinnən düşip sindi*.

XUMUR (Balakən) – yemək.

XUNACİN (Dərbənd) – düyü. – *Xunacini var, satadam.*

XUNDUŞ (Oğuz) – yabanı bitki adı. – *Xunduşu maral yeyəndə buyunuzu düşür.*

XUNKAR (Lerik) – davakar.

XUNKƏLDİM (Mingəçevir) – uşaq oyununu adı.

XUNQ (Qax) – bişmiş pendir. – *Adaş, mağa xunq qetmisənmi?*

XUNTUMAX (Zaqatala) – qaşqabağını sallamaq.

XUNU: **XUNU OLMAX** (Gəncə, Goranboy) – südü kəsilmək. – *Şişəx' doğuf xunu oluf, quzusun ayrı qoyun əmizdirir* (Goranboy).

XUNÜHLƏMAX (Şəki) – yadırgamaq. – *Xünühliyfdi də: uşax, ciyisini isdiyi.*

XURCUNTAYI: **XURCUNTAYI DÜŞMƏX'** (Qazax) – eyni vəziyyətdə yıxılmaq (güləşmə zamanı hər iki güləşəne aiddir). – *Heş biri yuxmadı, xurcuntayı çüşdülər.*

XURDALI (Xanlar) çala-cuxur. – *Xurdalı yerdə böyüx' dağ-dərə olmaz.*

XURDAY (Qax, Zaqatala) – düyü qırıntısı. – *Xurdaydan süp bişirirəm* (Zaqatala).

XURİŞ (Qax, Zaqatala) – zirək.

XURMUD (Xanlar) – ağac növü. – *Xurmud bir şə: <şeyə> yara:n <yarayan> ağaş döy, onnan öy də tix'məzdər, heş bir şə: lazım döy.*

XURNİX' I (Şəki) – b a x **xirənək**.

XURNİX' II (Şəki) – b a x **xirnix' II**. – *Xurniyi so:x keşə, üsdünə qar düşə so:ra yiyəsən.*

XURSAN (Tabasaran) – rəf.

XURTUM (Qusar) – xirtdək.

XURTUN (Zaqatala) – çirkin, kifir.

XURUNCAX (Mingəçevir) – yelləncək.

XURUSTAN (Dərbənd) – b a x **xiristan**. – *Əvümüzdə təkə ulmayançün bodyələrimizi həmsin xurustana quymışəm.*

XURUŞ I (Bakı, Zəngilan) – açıq, hirs. – *Xuruşunnan heç bilmir nə ələsin* (Zəngilan).

XURUŞ II (Quba) – balaca dayaz boşqab.

XURUŞDU (Quba) – acıqlı, hirsli.

XURYAT (Zaqatala) – b a x **xoryat**. – *Bi-zim inək xuryat bala doğufdu.*

XURYET (Quba) – əhval, vəziyyət. – *Bu uşağın xuryeti pisdü.*

XUSSAR (Meğri) – xüsusən. – *Xussar, Fərman xalo:lumu görməxdən ötərin gəlmişəm Əldəriyə.*

XUSUNNAŞMAX (Cəbrayıl) – b a x **xısın-naşmax**.

XUŞKƏVƏR (Ağdam) – bayram sovqatı.

XUŞUR (Zaqatala) – çör-çöp. – *Uşaxlar, gəlin xusur yığax.*

XUT (Qax) – divar şkaflı. – *Xuti süpürüp sil, so:ra qab-qacağı hora yığ.*

XUTMEÇƏ (Meğri) – tut tingliyi.

XUY (Qazax, Şəki, Tovuz) – xasiyyət, xarakter. – *Xuyunu bilmədiyən atın dalına niyə keçirsən?* (Tovuz); – *Atı at yanna bağlasan at xuyu götürər, it yanna bağlasan it* (Şəki).

XUYAR (Lənkəran) – xaşxaş qabığından düzəldilən yuxu dərmanı. – *Uşağ yatmur, xuyar ver, qoy yatsın.*

XUYDAR (Qazax) – bədxasiyyət, dəlisov <at>. – *At xuydardı yıxar səni.*

XUYGİR (Goranboy, Ordubad, Şərur) – b a x **xoygır**. – *Bi kətdə xuygır at yuxdu; – Nəği:n atı xuygirydi, satdı* (Ordubad).

XUYXARUX (Xanlar) – qoz çırpmaq üçün nazik uzun ağac.

XUYLANMAĞ (Xaçmaz, Quba) – həyə-canlanmaq. – *Niş xuylanasan, burda bir şey yuxdu ki* (Quba).

XUYLANMAX I (Qax, Mingəçevir, Şəki) – b a x **xuylanmağ**. – *Üşax xuylandı biraz, qorxutdu diyəsən* (Şəki).

XUYLANMAX II (Tovuz) – şübhələnmək. – *Mənnən naxaxca xuylanırən, mən səñ də:n döyləm.*

XÜDÜX': **XÜDÜX' TUTMAX** (Zəngibasar) – qıdığı gəlmək. – *Xüdüyü tutur onun.*

XÜDÜX'LƏMƏX' (Zəngibasar) – qıdqlamaq. – *Yapışdı belimnən, başdadı məni xüdüx'ləmə:*

XÜ:GƏR (Cəlilabad) – b a x **xüyər**. – *Xü:gər oni dünyadan xəbərsiz elədi.*

XÜLƏGƏN (Quba) – xain, paxıl. – *Güzdərinnən bilmağ uladu ki, u xüləgən adamdu.*

XÜMÜR-XÜMÜR (Bakı) – yavaş-yavaş.

XÜNÜX' (Qafan, Şərur) – iltq (su).

XÜRŞ (Dərbənd) – yeni doğmuş heyvanın ilk südündən bişirilən yemək. – *Bala, yi bu xurşi, büza qünşi götürütdü.*

XÜVƏL (Xaçmaz) – b a x **xivəl**. – *Heyvanın xüvəli lap yurtlub.*

XÜYƏR (Salyan) – bihuşdarı.

XÜYYƏR (Salyan) – b a x **xüyər**. – *Xüyyər uşağı yaturdır, həmi sakit eliyir.*

İi

İBARAT (Meğri) – təşəxxüs, əda, fors.
 ◊ **İbaratınnan cırılmaq** – təşəxxüslənmək.
 – *Xurşudun qərdəşi Səfiyar ibaratınnan cırılır.*

İBƏRMƏG (Dərbənd) – göndərmək. – *Əv-vəl xatun ibəreydi, sora qışı ibəreydi.*

İBİCƏLƏNMAX (Qax, Zaqatala) – xarab olmaq.

İBİNİY (Qax) – kiflənmiş.

İCARAÇI (Basarkeçər) – xidmətçi, kuryer.

İCƏŞMAX (Şəki, Zaqatala) – sataşmaq.
 – *İcəşmağa adam tapbiysammi?* (Şəki).

İCƏŞMƏX' (Şahbuz, Şəhur) – b a x **icəşmax**. – *Sən m̄a: nə icəşirsən, canım* (Şahbuz).

İCİ (Zaqatala) – qardaş. – *İci, mənim kər-kimi usduya aparšana.*

İCİLEY (Zaqatala) – qardaşarvadı.

İCNƏVUR (Balakən, Qax, Zaqatala) – evdə ıçaldan hazırlanan kolbasa.

İCRA:ÇI (Şəki) – b a x **icaraçı**. – *İcra:çını göndər, Əyyuvu çağırsın bura.*

İÇÇİ: İÇÇİ ƏL (İmişli) – işçi. – *Mə:m iççi əlim yoxdı.*

İÇ ELƏMƏG (Bakı, Salyan) – dilimləmək.
 – *Qarpızı iç elə yiyəg* (Salyan).

İCXALAMAĞ (Salyan) – dəfələrlə soruşmaq, həqiqəti öyrənməyə çalışmaq. – *Sabirəni içxalasan da bir şey örgənə bilməssən.*

İCƏRMƏX' (Çənbərək) – qalamaq. – *Ojağı içər, yansın.*

İÇİYARA (İmişli) – vərəm (qoyunda).

İÇYARA (Ağdam, Xocavənd) – b a x **ičiyara**. – *İçyara azardı da, qoyunun içi yaro:-lur* (Xocavənd).

İDA (Qax) – ana.

İDDƏLƏŞMƏX' (Çənbərək) – mənasız, yersiz mübahisə etmək. – *Ağa:rnən <Ağayarla> Veysəl bildirdən bəri çox iddələşir.*

İDƏ (Qax) – b a x **ida**. – *İdələr xoşbax olan dünyədi.*

İDƏM (Ağdaş, Göyçay) – yavanlıq. – *Axşama idəm hazırırsammi?* (Ağdaş).

İDƏŞMƏX' (Borçalı, Salyan) – b a x **iddələşməx'**. – *Ə:, nə idəşirsiniz, gedin uşaxları gətirin* (Borçalı).

İDİLƏMƏX' (Çənbərək) – qızıdırmaq.
 – *Qara idilədi, uşağı bir-birinə qırdıdı.*

İDİM (Ağbaba, Bərdə, Mingəçevir, Şəki, Ucar) – görkəm, forma, zahiri görünüş.
 – *Onun idimi düzələn döyül* (Ağbaba); – *Bircə sə:n idiminnən qorxuram* (Ucar).

İDİMSİZ (Şəki, Zaqatala) – çirkin (adam).

İDİŞMAX (Meğri) – b a x **idəşməx'**. – *Gö-dəx' Qara katda hamiynən idişey.*

İDMAX (Şəki) – itələmək. – *Duran yerdə gəldi məni iddi; – Məni idmə.*

İFAL (Yardımlı) – utancaq. – *O, ifal qizə oxşay.*

İFALLI (Ağdaş, Göyçay, Kürdəmir, Saatlı, Salyan, Ucar) – xoşxasiyyət; mədəni. – *İfallı adamın hər yerdə hümrəti olar* (Ucar); – *Elə ifallı gəlindi ki, nətə:r* (Salyan).

İFÇİN I (Borçalı, Xanlar, Qazax, Tovuz) – səliqəli.

İFÇİN II (Zaqatala) – möhkəm, yaxşı.
 – *Büyün atı ifçin nalladacam.*

İFİDƏNƏ (Şəhur) – lavaşı təndirə yapmaq üçün alət.

İFİLE (Tovuz) – balıqdan hazırlanan xə-rək adı. – *İfileyi balıxdan pişirerix'.*

İFİRDƏ (Culfa) – b a x **ilfidə**.

İFİTƏ (Naxçıvan) – b a x **ilfidə**.

İFLƏMƏX' (Çənbərək, Karvansaray) – aldatmaq. – *Veysəl yaman iflədi Haxverdiyi büyünnəri* (Karvansaray).

İFLİDƏ (Zəngilan) – b a x **ilfidə**.

İFLİY (Barana) – bel sütunu. – *İfliyi qırıl-mış yaxşı qaça bilmədi.*

İGƏŞGƏNNİG (Cəlilabad) – mübahisə.
 – *Nə igəşgənnig başdədün, hə.*

İGƏŞMƏG (Cəlilabad, Kürdəmir) – mübahisə etmək. – *Qıza, ginə nə igəşseysən, əl çəksənə* (Cəlilabad).

İGƏŞÜG (Yardımlı) – mübahisəli. – *Bu igəşüg shehi nəyə gətireysən.*

İGNƏQAXAN (Dərbənd) – üstünə iynə sancılan kiçik yastıqça.

İGNƏSANCAN (Dərbənd) – b a x **ignə-qaxan**. – *İgnəni ignəsancana sanc.*

İGNƏŞORAN (Salyan) – yovşan. – *Geyilməyən paltarın, xalçanın arasına ignəşoran qoyullar ki, güə dəgməsin.*

İGNƏTUTMAZ (İmişli) – bacarıqsız, əlindən iş gəlməyən. – *Bi ignətutmaz gəlnimiz var, salığı da bıdı.*

İXDİLAT (Şəki) – söhbət.
İXDİLƏTİN (Qax) – söhbətci. – *Ziba ixdi-lətin arvadı.*

İXDİYAR I (Şəki) – var-dövlət. – *İxdiyarı aşif-dəşiydi, heylə varrılar varyıdı.*

İXDİYAR II (Borçalı) – qoca. – *Qolxozda mala gedirdim, indi də ixdiyaram, işdiyə bil-mirəm.*

İXDİYARRAMAX (Çənbərək) – qocalmaq. – *Cındır Fərzalı Əhmədə verdi pişqıyı <biçqını>, ixdiyarıyıf, işdiyəmmir da:.*

İXLAS (Qax) – xörək adı. – *Qoyunun yo-ğun bağırsağının içinə piynən darı ununu qarışdırıp ixlas pişiriylər.*

İXSİMAĞ (Salyan) – avaralanmaq. – *Ax-şamacan ixsiyirsən qapıları, yuxıl oti öydə də.*

İXSİYA-İXSİYA (Salyan) – sıxıla-sıxıla, çəkinə-çəkinə. – *Elə ifallı gələndi ki, sözi adama ixsiya-ixsiya deyir.*

İXTİLAT (Tabasaran) – b a x **ixdilət**. – *Gəlmacı əsgi ixtilatdar iləyətdü.*

İJLAH (Ağdam) – camaat. – *İjlahın içində məni biabır elədi.*

İJMAN (Xanlar) – birlikdə.

İKİBAŞDAN (Yardımlı) – indi ki. – *İkibaş-dan belədü, işüy etibarlı tut.*

İKİLƏMƏ (Füzuli, Mingəçevir, Oğuz, Tovuz, Zaqatala) – ikinci şum. – *İkiləmədən sonra toxumu səpirix', çıxanda görürüx' ha-qiyyəqatan çıxdı* (Tovuz).

İKİLƏMƏX' (Qazax, Tovuz, Zaqatala) – ikinci dəfə şumlamaq. – *İkiləməyə gedirəm yeri* (Qazax); – *Oranı ikiliyib qurtardınımı?* (Zaqatala).

İKİLİ (Füzuli) – birə iki, ikiqat. – *İki bayda buğda verrix', bi bayda soğan verillər, soğanı ikili verillərdi.*

İKİLİ-BİRRİ (Qazax) – birə iki, ikiqat. – *Arpeynan buğduyu ikili-birri dəyişer.*

İKİNDİ (Borçalı, Xaçmaz, Quba) – axşam-üstü, günbatan vaxtı.

İKİSİL (Ağdərə, Kəlbəcə) – cüt, əkiz. – *Qoyun ikisil doğur* (Kəlbəcər).

İKİTDİ (Lənkəran) – b a x **ikindi**. – *İkildi vaxtıdı, dur gör heyvan gələ:y?*

İQRAQ (Dəvəçi) – uzaq.

İLALLOUV (Zaqatala) – quş adı, sarıköy-nök.

İLƏNDİLİ (Oğuz) – bitki adı. – *İləndili na:ziy uzun otdu, köhdən küləş olur, so:ra üş-dört qıça ayrılır.*

İLƏNGÜLÜ (Ordubad) – çiçək adı, sarı çiçək.

İLƏNQABIĞI (Salyan) – parça növü. – *İlənqabiğınnan qız-gəlinnər tuman tikdi-rib gi:llər.*

İLƏNQARIŞQA (Şuşa) – nazik, uzun qarışqa. – *İlənqarışqa adamı yaman sancır.*

İLƏNYALI (Qazax, Tovuz) – uzunsov ot tayası. – *Qalxozun ilənyalıları çoxdu* (Qazax).

İLƏZUN (Bakı) – həmişə. – *Onun anası iləzun qalxozda işdi:r.*

İLDİR-İLDİR (Bakı) – gilə-gilə. – *Gözü:n yaşını ildir-ildir tökürdü.*

İLEY (Qazax) – qabaq. – *İleyində ölüm, a Qurvan.*

İLFİDƏ (Qarakilsə) – təndirə çörək yapmaq üçün işlədilan alət.

İLFİTƏ (Zəngilan) – b a x **ilfidə**. – *İlfitiy-nən təndirə çörəx' yapertx.*

İLGA (Balakən, Zaqatala) – sıra, ardıcılıq, növbə. – *Tütünü ilgeynan düz, yorulmazsan* (Balakən); – *İlgeynan düzəltməğa isdi:rəm* (Zaqatala).

İLGİÇ (Zaqatala) – ilgək.

İLGİM (Əli Bayramlı, İmişli, Kürdəmir, Qazax, Saatlı, Sabirabad, Salyan) – sərəb. – *İlgim adamı allader* (Qazax); – *İlgim yayda issidə olr* (İmişli); – *İlgim küdri yerdə olr* (Sabirabad).

İLGİMAX (Borçalı) – gözədən itmək. – *Alı ilğıdı çöldə.*

İLGİMSİZ (Gədəbəy) – çox, saysız-he-sabsız. – *Sa:yıx, qutarmağ olmor ha qoyun-keçi, ilğimsizdi.*

İLGİN (İmişli) – b a x **ilgim**.

İLİ (Göyçay) – ana.

İLİĞ (Qax) – çəyirdək. – *Sancaxnan ağ bə:linin iligini çıxarıp murabba pişiriy.*

İLİMQUŁĞUNA (Çənbərək) – fırıldaqçı. – *İlimqułğuna adamı yörəndə hirsdənir Qur-van.*

İLİŞGƏN (Füzuli) – asqı. – *Torvanı iliş-gənnən as.*

İLİŞMƏX' (Ordubad) – çatmaq. – *Səni atun mə:m atıma ilişmədi.*

İLİTMƏ (Cəbrayıl) – ilıq (yumurta).
– *Doxdur dedi ki, çoxlu ilitmə yumurta iç.*

İLİTMƏX' (Yevlax) – ilıq etmək, isitmək.
– *Ay Nahab bəji, dur siddü ilit, mayala.*

İLKİNDİ (Ağdam, Borçalı, Göyçay, Hamamlı, Qax, Qazax, Mingəçevir, Oğuz, Şəki, Şəmkir, Zaqatala) – bax **ilkindi**. – *Gün batana yaxına de:rıx' ilkindi* (Oğuz); – *Xoruz sə:r də manlıyır, günorta da manlıyır, ilkindi də* (Şəmkir); – *Öydə olginən, ilkindi vaxdı sizə gələcəgəm* (Zaqatala).

İLKİNƏ (Bakı, Salyan) – ilk dəfə. – *Mərcanım gəlini ilkinə qız doğdu* (Salyan).

İLQAC (Ağbaba) – yanını basa-basa. – *Heydərın qızı ilqac yeriyir.*

İLQAŞDIMAX (Məğri) – tələsmək, cəld getmək. – *Adam olan Darbəriyə tərəf ilqaşdırır, bilmirəm nə var.*

İLLAC I (Şəhur) – taqət, güc. – *İllacım olmur kin, birdən duram, orda oturam.*

İLLAC II (Salyan, Zəngilan) – əlac. – *İllac qaldı darı xirməninə* (Salyan).

İLLAH (Bakı, Cəlilabad, Salyan, Mingəçevir) – xüsusən. – *Dərman yaxşidi, illah da analgın ola* (Cəlilabad).

İLLAHIM (Zəngilan, Şəhur) – bax **illah**. – *Bı uşaxlar, illahım da sə:n oğlun yaman nadişdi* (Zəngilan).

İLLAHTA:LA (Salyan) – yaxşı. – *İllah-ta:la, sən diyən olsun.*

İLLAP (Şəhur, Zəngilan) – lap. – *Davarı illap uaxlara aparırdıx* (Şəhur).

İLLƏT I (Quba) – xəstəlik adı.

İLLƏT II (Salyan) – məqsəd, fikir. – *Sə:n nə sə başqa illətin var, özün dimirsən.*

İLMAĞ (Sabirabad, Salyan) – ilıq.

İLMAMMAX (Ağdam) – dırmaşmaq. – *Bir qaydadada ilmandım ağaja.*

İLMANDA (Cəbrayıl) – yoğun ip.

İLMANĞI (İmişli, Sabirabad, Salyan) – bax **ilmanqi**.

İLMANQI (Əli Bayramlı, Şəhur, Masallı, Salyan) – bax **ilmanqi**.

İLMANQI (Cəlilabad, Kürdəmir) – iltq. – *Suyi ilmanqi elə, gəti tökginən əlimə* (Cəlilabad).

İLMANQU (Lənkəran) – bax **ilmanqi**. – *Su: ilmanqu eləmişə:n?*

İLMARMAĞ (Dərbənd) – yalvarmaq. – *Mən məniçü ilmarsam da, o mənə ögüd vereydi.*

İLMƏBASMA (Salyan) – işlək, zirək. – *İlməbasmadı, bir də:qə bi yerdə diyammır.*

İLMƏKGÜLMƏK (Salyan) – ilmək. – *İpi ilməkgülmək elə bağla inəyin ayağına.*

İLMİDDƏM (Bakı, Cəbrayıl, Xaçmaz, Kürdəmir, Zəngilan) – həmişə. – *Bı uşaxlar ilmiddəm yolun üsündə oynuyur* (Cəbrayıl); – *İlmiddəm bı küçələri boş-boş gəzmə, ged işdə* (Xaçmaz).

İLMİNƏ-QULĞUNA (Çənbərək) – ara-qarışdıran, sözgəzdiron. – *Sənəm qarı yaman ilminə-qulğuna arvatdı.*

İLMİZA:LİM (Füzuli, Zəngilan, Şəhur) – həmişə. – *İlmiza:lum avara gəzir* (Füzuli).

İLPETMƏX' (Borçalı, Qazax) – qorxmaq. – *Qarannıxda uşax ilpedir* (Qazax).

İLPEYETMƏX' (Borçalı) – ürpəsmək. – *Denən o simavarı yavaş sürtsün, ətim ilpeyedir.*

İLTİ (Xaçmaz, Quba) – bax **elti**.

İLVAH: İLVAH OLMAX (Qazax) – rədd olmaq. – *Başımın ilvah ol, sən allah.*

İMAX (Dərbənd) – yemək. – *Uşağlar imağa getdi; – Qomuşlar <camışlar> biçan <ot> iyələr; – Hındi xinqal iyədəğ.*

İMANİKOR (Şuşa) – uşaq oyunu adı. – *İmanıkorda mətə qazırıx.*

İMARAT I (Füzuli) – yumşaq, narın. – *Torpxax gərəy imarat ola ki, bi şey bitə.*

İMARAT II (Zaqatala) – qadınlar üçün qiymətli metallardan hazırlanan bəzək şeyləri. – *Bizin gəlinin imarətı var.*

İMARƏT I (Füzuli) – bax **imarət I**.

İMARƏT II (Göyçay) – 1. yaxşı; 2. qiymətli. – *Belañçiyinə imarət iş görürsən.*

İMƏNNƏ (Salyan) – ev eşyaları. – *Zərifə gəlin köçəndə düz iki maşın imənnə aparmışdı.*

İMİNYA (Zaqatala) – bax **əmənniyə**.

İMİRƏMMƏX' (Mingəçevir) – güvənmək. – *O, gücünə imirənir.*

İMQA (Füzuli) – dəstə. – *İmqə qayırılır.*

İMLİĞ (Əli Bayramlı, Salyan) – ip qırıntıları. – *Hökümə qarı xalçanın imliğin qaytardı* (Əli Bayramlı).

İMRƏMMƏG (Əli Bayramlı) – balasını istəyərək səs çıxarmaq (inəklərdə).

İMRƏMMƏX' (Çənberək, Daşkəsən, Gədəbəy, Hamamlı, Karvansaray, Qazax) – bax **imrəmməg**. – *İnəx' gəlif qapıda imrəner, dur get buzoynu altına burax, sağ (Qazax); – Buzoyu görüf imrəner inəx' (Karvansaray).*

İMRƏNCİ (Qazax) – təmizkar, səliqəli. – *Güllü yaman imrənci qızdı, qoymor öyə bir çof çüşə, öyü gümüş kimi saxler.*

İMRİX' (Gədəbəy, Qazax, Şəmkir) – iri (un). – *Un yaman imriy ü: nıf nəm olduğuna (Gədəbəy).*

İMSEK (Balakən, Zaqatala) – obaşdan. – *İmsekdən get, gəti də (Zaqatala).*

İMSİLƏMƏX' (Qarakilsə) – iyilmək.

İN I (Quba) – qoxu, iy. – *Üzərrigi yandraduğ, yaxşı in verədi.*

İN II (Culfa, Naxçıvan, Ordubad, Şərur, Zəngilan) – hin.

İN III (Göyçay) – səs. – *Mənim inim ona çətin çatar.*

İN (Ağcabədi, Balakən, Bərdə, Tərtər) – bax **in I**. – *To:ladan pis in gəlir (Tərtər).*

İNAĞ (Bakı, Salyan, İmişli, Lənkəran) – xəstəlik adı. – *İnağ öldirir məyi (İmişli).*

İNAX (Füzuli, İmişli, Mingəçevir, Zəngilan) – bax **inağ**. – *İnax olanın başınan qan almasan ayılmaz (Zəngilan).*

İNAHAT (Salyan) – tərslik, inadkarlıq. – *Onsuzsa Səlim inahatın yeridəcəg, pissig sə: qalacağ.*

İNCAFARA (Gədəbəy, İsmayılı, Tovuz) – bax **incavara**. – *Uşax yıxıldı, əmə incafara heş zat olmadı (Gədəbəy).*

İNCAR (Lerik, Yardımlı) – hal, təqət. – *İncarım yoxdu işdəməgə (Yardımlı).*

İNCAVARA (Cəbrayıl, Çənberək, Karvansaray, Meğri, Zaqatala) – yaxşı ki, xoşbəxtlikdən. – *İncavara yağış bizi tutmadı (Karvansaray); – Ağca qalmışdı bassın ayı, incavara itdər yanımda oldu (Meğri); – Bərx' yağdı, incavara bizin taxıllara deymədi (Zaqatala).*

İNCAVARADAN (Kəlbəcər, Qazax, Şuşa) – bax **incavara**.

İNCAVARINA (Mingəçevir) – bax **incavara**.

İNÇƏFARA (Kürdəmir) – bax **incavara**. – *İncəfara yağışa düşmədüg.*

İNÇƏFARDAN (Bərdə) – bax **incavara**. – *İncəfardan yeznəm gəlif çıxdı.*

İNÇƏVARA (Ağcabədi, Bərdə, Gəncə, Kəlbəcər, Kürdəmir, Qazax, Naxçıvan, Şəki, Şərur, Ucar, Zəngilan) – bax **incavara**. – *İncəvara gəldim bura, sənnən görüşdüm (Ağcabədi); – İncəvara yağış tez kəsdi, yoxsa cumculuğ olacağdix (Zəngilan); – İncəvara gedif çatdım, yoxsa canavar qıragedi qoyunu (Gəncə); – Gedirdim Parağaya Həsənnən ötrü, incəvara yolda qavaxlaşdix (Naxçıvan); – İncəvara gəldin, yoxsa gedirdim (Ucar).*

İNÇƏVARADAN (Bərdə) – bax **incavara**. – *İncəvaradan bu yolnan gəldi, səni görmədi.*

İNÇƏVARANA (Cəbrayıl) – bax **incavara**. – *İncəvarana tez gəldi.*

İNÇƏVARI (Qarakilsə) – bax **incavara**. – *Alının oğlu incəvari bizi yuvatmadı.*

İNÇƏVARINA (Zəngilan) – bax **incavara**. – *İncəvarına heç kim görmədi, yoxsa batmışdix; – İncəvarına tək o gördü.*

İNÇIX I (Kürdəmir, Qazax) – haçadırnaqlı heyvanların ayaqlarının dalındakı çıxıntı. – *İnçixin incığı qantıyf. – Camışın incığı qırıldı (Qazax).*

İNÇIX II (Zaqatala) – topuq sümüyü.

İNÇİ (Borçalı, Qazax) – bəzəkli qadın araqını.

İNÇAL (Şəki) – tut mürəbbəsi, riçal. – *İki bərnı inçal bişirmişdim, uş bərnı bəhməz.*

İNÇIXOV (Şəki) – dağlarda bitən yeməli yabanı bitki. – *Uşaxlara inçixov dənnəməğa gidifdi.*

İNƏKƏMÇƏYİ (Naxçıvan) – üzüm növü.

İNƏYİNƏX' (Borçalı) – xanım böcəyi. – *İnəyinəy uçor.*

İNĞƏLMƏG (Ağdam, Göyçay, Kürdəmir, Mingəçevir, Ucar) – zəifləmək, zəif düşmək. – *Görəsən. Tutu nə: ingəlib? (Göyçay); – Sizin bu gadə günü-günən ingəlir (Ucar).*

İNĞİŞDƏ (Şəki) – üskük. – *İnğışdəsiz heş nə tikə bilmirəm.*

İNİ (Balakən, Qax, Şəki, Zaqatala) – qayın, arvadın ərinin qardaşı. – *Zəhranın inisinin toyunda Bakidən gəlmişdi oxiyən (Şəki); – Qelin di: ki, mənin inisi sizə qelipbi? (Qax).*

İNİMİŞ (Quba) – zəif. – *Biz zağar da diyəduğ, inimiş də diyəduğ.*

İÑİRİX' (Tovuz) – qaranlıq.

İNQILIX (Ağdaş) – hadisə. – *İndiyə kimi belə inqılıx görmüyyəb.*

İNQİRAC (Əli Bayramlı) – sərəb.

İNNAF (Şəki) – xəstəlik adı, sətəlcəm. – *Çox pis xəsdəlxıd innaf.*

İNNƏCUZ (Zaqatala) – ifritə. – *Bunun su-patına baxala, lap innəcuza oxşiyir.*

İNİRİX' (Ağdam) – b a x **inirix'**. – *İnirix' çox mü:f, göz-gözü görmür.*

İNTİLƏH: İNTİLƏH OLMAX (Qax) – doymaq. – *Yaxşı intiləh olmadın, bi xivə də yisənə.*

İNTİVAX (Qazax) – vaxt, zaman, an. – *Uşaxlar boğuşordu, Söyün elə o intivaxda gəlif çıxdı.*

İPÇƏ (Qarakilsə) – parça.

İPƏGƏZƏR (Zəngilan) – bitki adı. – *İpə-gəzəri heyvan ye:r.*

İRAGAL (Xaçmaz) – şumlama zamanı kottanın açdığı şırım. – *İragala su düşib, üsdən aşağa axa var.*

İRAGAC (Cəbrayıl) – faraş.

İRAGBƏTTİ I (Qarakilsə, Salyan) – layıqlı; münasib. – *Əşi, irəgbətti adam tapbadiñ qo-hum olmağa:?! (Qarakilsə).*

İRAGBƏTTİ II (İmişli, Saatlı, Şamaxı) – ehtiyatlı, ehmallı. – *Şüşəni irəgbətti gətir, səlilə sındırsan (Saatlı).*

İRƏH (Salyan) – yaxşı. – *Nolub ona, Avdilla lap irəh adamı.*

İRƏQAZI (Kəlbəcər) – 1. rahat; 2. kefi kök. – *İşimi görüb, irəqqazi uzamışam.*

İRƏQQI (Basarkeçər, Borçalı, Şəki) – əl-üz sabunu. – *İraqqıy da gəti, qonaxlar əlini yüsün (Borçalı); – Həriyə bi cüt nasqı, bi dənə irəqqı pay göndərmişdilər (Şəki).*

İRƏKAL I (Cəliləbad) – küçə. – *Qorxıdan irəsdiyə çıxa bilmədim; – Küçiyə biz irəsda derüg.*

İRƏSDA II (Şəki) – səliqəli.

İRƏT I (Oğuz) – kəlağayı. – *Pul verim, mə: bir irat al gəti.*

İRƏT II (Bakı) – qıf. – *İratı götür <gətir>, süt tökecegəm.*

İRƏVANƏPBƏYİ (Basarkeçər) – yeməli yabanı bitki. – *Uşaxlar irəvanəpbəyi yığıflar.*

İRƏYİC (Yardımlı) – arxayın. – *Yetiseydi irəyic işüy görərdün.*

İRƏBƏLƏ (Bakı) – o qədər, bu qədər. – *İrəbelə adama necə yer tapaceğsən?*

İRƏÇAL (Ağdam, Ağdaş, Ağsu, Bakı, Göyçay, Kürdəmir, Mingəçevir, Oğuz, Saatlı) – 1. üzüm mürəbbəsi (Ağdam, Ağdaş, Ağsu, Bakı, Kürdəmir, Mingəçevir). – *Bizdərdə ən çox irəçal, bir də şor yi:llər (Kürdəmir); 2. tut mürəbbəsi (Ağdam, Ağdaş, Oğuz, Şəki). – Mən irəçalı çox xoşduyram (Ağdaş); – İrəçal şirin olur (Oğuz); 3. mürəbbə (Göyçay, Saatlı). – Bizzərdi mirəbba diyən yoxdı, hamı irəçal de:r (Saatlı).*

İRƏDƏLƏMAX (Qax, Zaqatala) – irisini seçmək.

İRƏDƏLƏMƏX' (Hamamlı, Qazax) – b a x **irdələmax**. – *Nə var irdəliyiylər, xırdaları qalıf (Hamamlı).*

İRƏYKƏ (Salyan) – kinayə, rişxənd. – *İreykeynən danışib qəlbin sındırma.*

İRƏYŞƏNƏ (Salyan) – rişə. – *Bi gül yaxşı ireyşənə atıb, əkilməli vaxtıdı.*

İRƏZYEZ (Qazax) – kənd sakinləri dağa köçəndə kənddə qalan gözətçilər.

İRƏ:BƏTİDİ (Xaçmaz) – b a x **irəgbətti I**. – *İrə:bətdi iş gör; – İrə:bətdi yirəşdir.*

İRƏD (Biləsuvar, Bakı, Salyan, Culfa, Əli Bayramlı, Füzuli) – ləpir, iz. – *Gedirsən, ayağın irədi qalır (Biləsuvar); – Yer qardı, hələm irəd düşmüyüfdü (Füzuli).*

İRƏFƏTƏ (İmişli, Şərur, Zəngilan) – b a x **irəpətə**. – *Çərəyi irəfəteynən yafıllar təndirə (İmişli).*

İRƏFTƏ (Zəngilan) – b a x **irəpətə**.

İRƏXANSİLƏ (Ağdaş) – üzüm növlərindən birinin adı.

İRƏX'BƏRƏ (Zəngilan) – üzüm çardağı. – *İrəx'bərə meynə atdammaxdan yanadı.*

İRƏKAL (Quba) – şumlanmış yerin müəyyən hissələrindən çəkilən kiçik şırım, arx.

İRƏKƏ (Culfa) – kinayə, rişxənd. ◊ **İrəkə eləmək** – rişxənd etmək. – *Ma: irəkə eləməyi navaxdan öyrəmmisən?*

İRƏLLƏRİ (Cəbrayıl, Füzuli) – əvvəllər, keçmişdə. – *İrəlləri bizdə belə ədət yoxudu (Cəbrayıl).*

İRƏMƏ I (Kürdəmir) – rəf. – *İrəmədə qab-qasığ saxleyillər.*

İRƏMƏ II (Xanlar) – xam yer.

İRƏMƏ III (Cəbrayıl, Goranboy, Qazax, Tərtər, Tovuz, Yevlax, Zəngilan) – 1. otlaq (Goranboy); 2. su çıxmayan dərə-təpəlik (Qazax, Tərtər, Tovuz, Yevlax). – *Ə.*: *niyə qırsan heyvanı bu irəmədə, bir az o yan-nara aparsağa otdıya* (Qazax); – *Yo:şan irəmədə çox olor, su çıxmayan yerdə* (Tovuz); – *İlan-əğrəb irəmələrdə çox olur* (Tərtər).

İRƏMƏLİ (Qazax, Tovuz) – su çıxmayan yer. – *Bizim irəməli yerrərimiz var* (Qazax).

İRƏMŞƏMƏX' (Ağcabədi) – qapmaq (it haqqında). – *Dəyməsən, it adamı irəməşməz.*

İRƏNG: İRƏNG SUYU (Qazax) – yetişənə yaxın qarğız tağına verilən su. – *İrəng suyunu verməsən, qarğız qızarmaz.*

İRƏPƏTƏ (Hamamlı) – təndirə çörək yapmaq üçün işlədilən alət. – *Çörəyi irəpətinin üsdünə qoyuf təndirə yape:llər.*

İRƏŞƏNƏ (Əli Bayramlı, Salyan) – rişə, kök (ağacda). – *Ağacın irəşənəsi dərinə gedib* (Əli Bayramlı); – *Ağacı irəşənədən çıxardılar* (Salyan).

İRƏŞ: İRƏŞ TO:X (Mingəçevir, Şəki) – cins toyuq.

İRƏŞMƏ (Gədəbəy, Qazax, Mingəçevir, Salyan, Şahbuz, Tovuz, Yevlax) – 1. keçi qılından hörülmüş ip. – *Atun irəşməsinə hələ:– rüf < hələ hörüf > qutarmıfsanımı, a Tükəzvan? (Gədəbəy); – Mənim atma irəşmə toxu* (Tovuz); – *Keçinin yununnan toxunan ipə irəşmə de:llər* (Şahbuz); 2. paltar sərmək üçün işlədilən ip (Şəki). – *A:z, irəşməni bağla, partalları sər.*

İRƏT (Şəki) – b a x **irat I**. – *Bəsdinin nişənnədə beş dənə irət varıydı.*

İRƏVZƏ (Şahbuz) – cəftə. – *Qapının irəvzəsini vır.*

İRƏZƏ (Ağdam, Ağdaş, Şəhur, Cəbrayıl, Mingəçevir, Şəki, Şuşa) – b a x **irəvzə**. – *Elə hücum elədi ki, qapının irəzəsi çıxdı* (Şəki).

İRƏZƏLƏMAX (Şəki) – cəftələmək. – *Qapını irəzələ.*

İRƏFİDƏ (Culfa) – b a x **ilfidə**.

İRƏXDİMİ (Cəbrayıl) – böyük, iri. – *Odu-nun irəxdiməsinə bir az m̄: ver.*

İRƏÇÇA: (Şamaxı) – ehtiyatlı.

İRƏDRAZ (Göycay) – ucaboy. – *Onda irid-rəz qızdım.*

İRİLƏMƏX' (Ağdam) – böyümək.

İRİMİĞ (Salyan) – iri. – *İrimig duzumuz qutarıb.*

İRİNC (Füzuli) – bədbəxt. – *İrinc olmuşam ta.*

İRİN-GİRİN (Mingəçevir) – yavaş, yavaş-yavaş. – *Də: rman lap irin-girin işdi:r.*

İRİŞBABA (Ağdam, Füzuli) – üzüm növ-lərindən birinin adı.

İRİŞMAĞ I (Quba, Meğri) – 1. b a x **idəş-max**; 2. vuruşmaq, dalaşmaq.

İRİŞMAĞ II (Xaçmaz, Quba) – yersiz, şit-şit gülmək. – *Adamun üzünə baxıb irişmə* (Xaçmaz).

İRİŞMAX (Meğri) – b a x **irışmağ I**.

İRİŞMƏX' I (Borçalı, Cəbrayıl, Gədəbəy, Goranboy, Hamamlı, İmişli, Qazax, Qarakilsə, Mingəçevir, Zəngilan) – b a x **irışmağ II**. – *Nə: η irişeysin, a bala, qoja-zad görmö:üfşəmmi heş?* (Gədəbəy)

İRİŞMƏX' II (Culfa, Ordubad, Şahbuz) – b a x **ilişməx'**. – *Sə:n atun mə:m atıma irişməz* (Şahbuz).

İRİZ (Qarakilsə, Quba, Salyan, Zəngilan) – 1. ciğir (Quba). – *Gəl, bu iriznən get*; 2. iz, ləpir (Qarakilsə, Zəngilan); – *Elə gedif, heç irizi də bilimmir* (Qarakilsə).

İRİZQI (Şəki) – ruzi. – *Yağınıxdı biyil, irizqımız çox olcaxdı.*

İRMEĞ (Bakı) – kəpəkdən hazırlanmış mal-qara yemi.

İRƏMƏMƏK (Əli Bayramlı) – b a x **im-rəmməğ**.

İRƏƏ (Quba) – ipə düzülmüş qoz ləpəsi.

İRƏSİZ I (Qax) – qədirilməz (var-dövlətin).

İRƏSİZ II (Gədəbəy, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Ucar) – həyasız, sırtıq. – *Həmzə irsizin biridi, çox üz vermeyiη ona, sizi axırda köçə-sələ:jax' bir gün* (Gədəbəy); – *Nə irsiz uşaxı-tız var* (Ucar); – *Çox irsiz uşaxlardı Şa:vanın uşaxları* (Şəki).

İRTMƏX' I (Qazax) – həyasız, dikbaş, davakar. – *Abbas yaman irtməx' gədədi, heç kimmən yola gedən döyü.*

İRTMƏX' II (İmişli, Qarakilsə, Qazax, Mingəçevir, Tovuz) – bəzdüm. – *Tö:ğun irtməyi yağlı olor* (Qazax); – *Qoyunun irtməyin it dartıp dağıdıp* (Qarakilsə).

İRTMƏX'LƏMƏX' (Qazax) – yaxalamaq. – *Səni yaxşı irtməx'ləmişəm, harya buraxeram, gərəx' mənnən baravar işdiyəsən burda.*

İRYƏTİ (Qax) – müvəqqəti.

İRZA:MCİLİX (Mingəçevir) – 1. qarışıq-lıq; 2. tünlük.

İRZƏ (Naxçıvan) – bax **irəvzə**. – *Qapının irzəsinə keçir.*

İRZƏVAN (Meğri) – çoban köməkçisi. – *Çovanın irzəvanı ona çox yaxşılıq elədi.*

İRZİX'DİMƏX' (Gədəbəy, Çənbərək, Karvansaray) – tənqə götürmək. – *O qədə məni tamam irzix'dirif, xa:şt <xahiş> ele.yrim, ona bir əncəm çəkin* (Gədəbəy).

İRZİX'MƏX' (Basarkeçər, Gədəbəy, Qazax, Mingəçevir) – tənqə gəlmək. – *Hasan-nan irzix'mişəm* (Qazax); – *Əl çəx', sən allah, laf irzix'mişəm sənin əlinnən* (Mingəçevir).

İRZ-İRƏNG (Zaqatala) – bəniz. – *Yazığın irz-irəngi ağarıptı.*

İSBATTI (Qarakilsə) – 1. səliqəli; 2. la-yiqli. – *İsbattı tıfar qoyursan qoy, qoymur-sən, bizi avara eləmə.*

İSBAYI (Dərbənd) – gözəl, qəşəng. – *Çux isbayı qızdı, isbayı də paltarı var.*

İSBİRƏ (Cəlilabad) – boğaz xəstəliyi adı. – *Guya isbirə xəsdəliyi olub boğazza.*

İSBİRİN (Zaqatala) – xəstəlik adı.

İSDAXLAMAX (Qazax) – bərk döymək. – *Qurvanı isdaxleyiflar, başı da yarılıf.*

İSDATMAX (Şəki) – döymək, əzişdirmək (adam).

İSDİ (Basarkeçər, Gədəbəy, Qazax, Tər-tər, Tovuz) – duru xörək. – *İsdi pişir, büyük hava söyuxdu* (Qazax); – *Sə:r olanda elə hamı isdi içir* (Basarkeçər).

İSDİL I (Masallı) – kiçik göl, su anbarı.

İSDİL II (Ağdam, Füzuli, Qax, Qazax) – 1. 100 qramlıq çəki vahidi (Ağdam, Füzuli). – *Bir isdi yüz qramdı dana* (Ağdam); 2. 300 qramlıq çəki vahidi (Qax); 3. 500 qramlıq çəki vahidi (Qazax). – *Ay Navat, bir isdil yun borc ver.*

İSGƏLƏ I (Çənbərək, Karvansaray) – nər-divan. – *Hündür isgələ lazımdı kın, usda ör-güyü örə* (Karvansaray).

İSGƏLƏ II (Kürdəmir) – stansiya. – *Təzə isgələ tix'dix'.*

İŞGƏNCƏ (Zaqatala) – arabannin hissəsi.

İSGİL (Meğri) – nisgil. – *Şah Abbasın ürə-yində bir isgil qaldı ki, niyə o qahıqı mən almadım.*

İSİRMİ (Zaqatala) – reyhan, keşniş, quru çörək, sarımsaq və albalı suyundan hazırlanmış və sərینlədici vasitə kimi istifadə edilən soyuq yemək növü.

İSMARIŞ (Qazax, Salyan, Tovuz) – sifariş, xəbər. – *Sə:n ismarışu: Nəbiyə çatdırdım* (Salyan).

İSMARRAMAX (Çənbərək, Gədəbəy, Karvansaray, Qazax, Tovuz) – sifariş, xəbər göndərmək. – *İsmarradım, dağdan koramaz yolleyjax cijim* (Karvansaray).

İSNAT: İSNAT VERMƏX' (Qarakilsə, Meğri) – 1. nişan vermək (Qarakilsə). – *Har-dan gedəcix' isnat verdilər; – Kim isnat verip biza gəlmisi:z; 2. xəbər vermək (Meğri). – Nəbiyə isnat verdilər ki, bular ordandılar.*

İSPİRƏ (Salyan) – hirs, qəzəb. – *Bı gecə ispirədan yatmamışam.*

İSPİRİ (Zaqatala) – zöhrəvi xəstəlik.

İSRİF (Bərdə, Bolnisi, Gədəbəy, Göyçay, Kürdəmir, Mingəçevir, Şəki, Tovuz, Ucar, Zərdab) – bax **isrip**. – *İlan ilandı kın, o da isrifnən işdəder hər şeyi* (Gədəbəy).

İSRİFLİ (Qazax) – qənaətcil. – *Xalam isrifliidi, odunu qutarmer heç.*

İSRİP (Zaqatala) – qənaət. – *Nöyütü isrip-nən işlət.*

İSSA:TDAN: İSSA:TDAN ÇIXMAĞ (Sal-yan) – xarab olmaq, istifadəyə yaramamaq. – *Soğan göyərüb issa:tdan çıxıb.*

İSSATMAX (Mingəçevir) – bax **isdattmax**.

İSSİ (İmişli) – bax **isdi**. – *Bir issi bişer, qonax da yesin.*

İSSİCOLAMMAĞ (Salyan) – narahat olmaq. – *Əlsəfa gəlib çıxmayıb, elə issicolan-mışam ki, irəğ olsun, başına iş gələr, xəbərim olmaz.*

İSSİL (Mingəçevir) – bax **isdil II** (3-cü mənə).

İSTANCAĞ (Xaçmaz) – çılpaq, tumançaq. – *Uşax vaxdı istancağ gəzmaguv yaduvnan çixiddi?*

İSTİCO: İSTİCO ELƏMƏĞ (Cəlilabad) – yoxlamaq. – *O da isticco elədi, gördi ki, bı xəbəri arvatdar yayey.*

İSTİL I (Lənkəran, Masallı) – b a x **isdil I**.

İSTİL II (Füzuli, Qazax, Şərur, Şuşa, Tovuz) – 1. b a x **isdil II** (2-ci məna) (Şərur); 2. 400 qramlıq çəki vahidi (Füzuli); 3. b a x **isdil II** (3-cü məna) (Qazax, Tovuz); 4. 800 qramlıq çəki vahidi (Şuşa). – *Kişi gediv istil yarım yağ alıf.*

İSTİL III (Lənkəran, Masallı) – çəltik əkilən sahə.

İSTİNCAĞ (Quba) – b a x **istancağ**. – *Bu usax lap istincağdı ki, una so:uğ ular.*

İSVAHA (Qazax, Zaqatala) – səliqəli. – *Avdilla paltarını isvaha ge:nər* (Qazax); – *Nazlı həmişə isvaha geyinir* (Zaqatala).

İSVAT (Gədəbəy) – b a x **isbattı**. – *Pərinin gəlini isvatnan tutoy işi.*

İSYƏNCƏ (Qazax) – xışın bir növü.

İŞAR (Qazax) – məna. – *Sözüünün işarı var.*

İŞARMAX I (Qazax) – yaşarmaq, yaş olmaq. – *Bura işarər, su çıxar qassan.*

İŞARMAX II (Balakən, Oğuz, Zaqatala) – yersiz, şit-şit gülmək. – *Nə üçün işarırsan?* (Oğuz); – *Nə üzümə işarırsan?* (Balakən).

İŞARMAX III (Çənbərək, Salyan) – pəril-damaq, işildamaq. – *İşarır gün, də:η yağ-meyjax büyün* (Çənbərək).

İŞBƏ (Sabirabad) – küncüd tayası. – *Bılar bizim işbəmizdi.*

İŞBITİRƏN (Çənbərək) – xidmətçi, kuryer. – *İşbitirən əsgəriyə adam çağırır.*

İŞDƏCƏY (Yardımlı) – əhvalat, hadisə. – *Çox işdəcəylər gəlib başıma.*

İŞDƏX' I (Culfa) – əkin yerinin ortasından düz çəkilən arx.

İŞDƏX' II (Meğri, Şuşa, Şəki) – əməl, iş. – *Onun işdəx'ləri yadıma düşəndə az qaler barğım çatdasın* (Meğri).

İŞDİX' (Basarkeçər, Gədəbəy, Hamamlı, Qazax, Tovuz) – isti alt paltarı. – *Canım işdix'siz qızmer mə:m heş qışda* (Gədəbəy); – *İşdiyim olmasa, üşüyərəm* (Hamamlı).

İŞGƏNƏ (Ordubad) – bozbaş və ya qovurma suyu. – *İşgənə çox ləzzətdiydi.*

İŞGİL I (Cəbrayıl, Meğri) – b a x **işkil I**. – *Qapının işgilin yavaçca vurdum, girdim yerimə* (Meğri); – *Fe:ruz içəri girib işgili vurdu* (Cəbrayıl).

İŞGİL II (Ağcabədi, Ağdam, Barana, Göycay, Kürdəmir, Qazax, Oğuz, Şəki) – b a x

işkil II. – *Kəllər ülküf, arava:n işgili sınıtdı* (Şəki).

İŞGİL III (Tərtər) – kotanın hissələrindən birinin adı.

İŞGİL IV (Qax) – kəmərin qaşı. – *Habınnan iləri kəmərvurardıx belinə, qizil də oluydu, qumuş da, kəmərin də işgili oluydu.*

İŞGİLLƏMƏX' (Xanlar, Şərur) – oğurlamaq. – *Mən nə bilim sənin pıçağını kim işgilliyif* (Xanlar).

İŞGİLLİ (Qarakilsə) – şübhəli. – *Bu iş çox işgilli işdi.*

İŞGİT (Dərbənd) – meyvə yeyiləndən sonra atılan tumlu hissə, meyvenin cecəsi. – *Armutun işgitudərini apar mallara tük.*

İŞİĞ GÖZÜ (Şərur, Bakı) – qaranlıq düşməmiş. – *İşix gözü yığışın gedin* (Şərur); – *İşğ gözü ged, qeyit* (Bakı).

İŞİĞLİĞ (Şamaxı) – pəncərə. – *Bizzərdə pəncəriyə işiğliğ diyəllər.*

İŞİLDARQUŞ (Ağcabədi, Bakı, Salyan) – b a x **işildavuc**. – *İşildarquş uçanda işix verir* (Ağcabədi).

İŞİLDAVUC (Qax) – gecələr işiq verən cücü.

İŞİLDO:UZ (Qax) – b a x **işildavuc**. – *Bizim yerrərdə işildo:uz çox olur.*

İŞİLLO:UZ (Qax) – b a x **işildavuc**.

İŞİMAĞ (Dərbənd) – sürtmək. – *Çaqqunu işdim daşa, ülgücə döndi.*

İŞ: İŞ QIZARTMAX (Qax) – nalayiq hərəkət etmək və ya danışmaq.

İŞKİL I (Ordubad, Zəngilan) – cəftə. – *Qapu:zun işkilin keçı get* (Zəngilan).

İŞKİL II (Mingəçevir) – boyunduruğu arabanın qollarına bərkidən ağac.

İŞKİLLƏMƏX' (Culfa) – cəftələmək. – *Qapının dalın işkillədi, kişı qaldı çöldə.*

İŞQA (Şəki) – sınımayan, elastiki. – *Bey işqa çuvuxnan döyərdi nökeri.*

İŞQALAMAĞ (İsmayılı) – silkələmək. – *A Tükəzban, sən cüanəzənsən, gə bu tut ağacını işqala.*

İŞLAVIRAN (Bakı) – güclü yağış.

İŞSƏX' (Ağdam, Basarkeçər, Borçalı, Qazax) – qoyunun birillik balası. – *İşşəyin əti yaxşı olur* (Qazax); – *İşşəx' birillix' toxludu* (Oğuz).

İŞVƏMƏX' (Qazax) – suyun qarşısını kəs-mək.

İŞVƏR (Qazax) – cərgə.

İTAĞACI (Dərbənd) – b a x **ayağüstü**.

İTDƏ (Təbriz) – dəstə. – *Camahatın bir itdasi qeyitdi öylərinə*.

İTDİRSƏYİ (İmişli) – tikanlı kol.

İTDİŞƏYİ (Kürdəmir) – paxlaya oxşayan yabani bitki. – *İtdişəyi paxlıya oxşu:r*.

İTXİRMANI (Zaqatala) – qarmaqarışlıq. – *Öyə baş soxmağ olmir, lap itxırmanıdı*.

İTXİYARI (Dərbənd) – xiyara oxşayan zəhərli yabani bitki. – *İtxiyarını gürməyə bas-dum, partdayıb güzlərimə siçrədü, güzlərim bərk əcişməğə başladı*.

İTİQATI (Salyan) – cəld, zirək. – *Sevil, maşalla, əldən-ayağdan itiqatıdı*.

İTİX' (Kürdəmir, Şəki, Şəmkir, Tərtər) – itmiş şey. – *Axdardım, itiyimi tafdım* (Tərtər); – *İtiy axda:ram* (Şəki).

İTİRMƏX' (Şəki) – söndürmək. – *Mürsəl, tez ol, ocağı itir*.

İTİRMƏX' (Meğri) – qızıqdırmaq, yoldan çıxarmaq. – *Arvat vəziri itider ki, gərəx' özün patişah olasan*.

İTQUSDU (Bərdə, Cəbrayıl, Zəngilan) – uşaq oyunlarından birinin adı. – *Uşaxlar it-qusdu öynü:r* (Zəngilan).

İTLƏŞ (Mingəçevir) – balaca bıçaq.

İTMAX (Zaqatala) – b a x **idmax**.

İTYÖSÜNNÜ (Kəlbəcər) – nəfslı. – *Möy-sün ityösünnü adamdı*.

İV I (Vedi, Şərur, Gəncə, Qarakilsə, Meğri) – saçın ayrıcı, tağ. – *İvi: düz ayırmı-yıfsan* (Qarakilsə).

İV II (Qarakilsə) – arx. – *Balaca bir iv qaz, bı su axıp gessin*.

□ **İv ayırmax** (Meğri) – ayrı-seçkilik etmək. – *Mən ki aylada iv ayırme:rəm, sən iv ayırvəsən*.

İVHALLI (Laçın) – b a x **ifallı**. – *Sa:bir ivhallı oğlandı*.

İVİR-CIVİR (Balakən) – xırda-xuruş.

İYAR (Qax, Zaqatala) – yəhər. – *Təkəltisiz iyar olmaz*.

İY-CİY (Biləsuvar) – səs-soraq. ◊ **İy-ciyi kəsilmək** – səsi-sorağı kəsilmək. – *Oların iy-ciyi kəsildi*.

İYƏ (Qax) – sahib.

İYƏSMƏX' (Ağdam, Borçalı, Cəbrayıl, Çənberək, Füzuli, Gədəbəy, Qarakilsə, Mingəçevir, Şəmkir, Tovuz, Zəngilan) – b a x **idəsməx'**. – *Mən sənin üsündə Törmirənə iyəşdim* (Şəmkir).

İYİDOĞLAN (Ağdam, Ağdərə, Balakən, Zaqatala) – quş adı, boz qaratoyuq.

İYİRTKƏN (Zaqatala) – gəndalaş.

İYLİFİS (Qazax) – 1. natəmiz; 2. səliqə-siz. – *Niyar yaman iylifisdi, öy bir-birinə qarışf, fikir vermer heç*.

İYMƏ (Quba) – süzmə.

İYMƏĞ (Dərbənd) – yemək. – *Narı pa-yızda iyədülər*.

İYNƏ (Zaqatala) – corab milli. – *Corapı örüp iynəni hayana qoydun?*

İYNƏBATMAZ (Bakı) – parça adı.

İYNƏQIYIX (Zərdab) – çuval, xaral ağzını tikmək üçün böyük iynə (ağacdan da olur). – *Nənəm iynəqıyığı sındırdı; – Xaralları tikməy üçün hər kəs özünə iynəqıyix qayırsın*.

İYNƏLİX' (Qazax) – iynə sancılan balaca balış. – *O iynəlix'dən iynəyi çıxart maña ver*.

İYTİKƏN (Qazax) – bitki adı.

İZAL: İZAL OLMAĞ (Bakı) – çıxıb getmək, rədd olmaq. – *İzal ol başımnan*.

İZAN: İZAN OLMAX (Bolnisi) – b a x **izal olmağ**.

İZDİ-RƏĞBƏTDİ (Oğuz) – ləyaqətli. – *U arvad izdi-rəğbətədi iş görəndi*.

İZĞAR (Salyan) – tərslik, inadkarlıq. – *Bi pis xəsyəti var ki, irğarı tutanda heç kəsi eşitmir*.

İZMAN (Tərtər) – altıyaşar erkək qoyun.

Kk

KABALAK (Zaqatala) – kəpənək.

KABAY (Zaqatala) – kəpənək.

KA:BƏ (Bakı) – qarğıdalı. – *Qalxoz bi:l ameg güninə xeyli ka:bə vərđi.*

KADU (İrəvan) – qabaq.

KAFDARSİYİR (Ucar) – qoca canavar. – *Kafdarsiyir kəndə girməz.*

KAF: **KAF KEŞMƏX'** (Meğri) – ac qalmaq.

– *Heyvannar kaf keşdilə düənnəri.*

KAĞ I (Cəbrayıl, Meğri, Zəngilan) – qışda qoyun və quzuların saxlandığı üstüörtülü yer. – *Fərzalı qoyunu kağa yığdı* (Zəngilan); – *Qoyunu əvvəlinci dəfə payızın qafında kağa yığılla* (Meğri).

KAĞ II (Naxçıvan, Şahbuz, Şərur, İrəvan) – alaq. – *Əkinin kağın çəkirik ki, təmiz olsun* (Şahbuz). ♦ **Kağ eləməx'** – alaq etmək.

KAĞA (Şərur) – mağara.

KAĞAL (Qarakilsə, Şəmki, Tovuz) – tənbel. – *Səni kimi kağal adam olmaz, niyə gedif bircə dəfə o mamənən görüsmürsən?* (Şəmki)

KAĞALA (Ağbaba) – kiçik səbət. – *Qoyunlara bir kağala ot verdim.*

KAĞALAX (Oğuz) – cəhrənin iyinə keçirilən dəyirmi taxta.

KAĞALLIX (Tovuz) – tənbellik. – *Qırmızı Meyti kağallıxdə təx'di, o:ncun da qojalmır.*

KAĞAN (Çənbərək, Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Tovuz) – xışın və ya arabanın qolunu boyunduruğa birləşdirən qayış. – *Boyunduruğun kağanı yiyilif, onu düzəlt* (Tovuz); – *Kağan xam ağ gönnən qayrılır* (Gəncə); – *Öküzün ağzı yoxuşa tüşəndə qırılmadımı kağan qəfil* (Gədəbəy); – *Kağan keşmişdə olordu* (Qazax).

KAĞANQIRAN (Şəmki) – məc. – qanmaz. – *Ə: sən nə kağanqıran adamsən, bir sa:tdi çağıreram, niyə cavaf vermərsən?*

KAĞANNAMAX (Çənbərək) – arabanın qolunu qayışla boyunduruğa birləşdirmək, bağlamaq. – *Durum haraviyi kağannıyım, tezdən qoşax haylıx.*

KAĞANNIX (Şəmki) – boyunduruğun üst hissəsi üçün yararlı ağac. – *Dağə:dəji:x', yaxşı kağannıx gətirəjəm.*

KAĞÇI (Şərur) – alaq edən, kətmənçi. – *Kağçılar da vər başında durmillar.*

KAĞLAMAX (Şərur) – alaq etmək. – *Kərdi-kərdi <lək> kağlarəm.*

KAH I (Əli Bayramlı, Salyan, Kürdəmir) – tülkü yuvası.

KAH II (Bakı, Salyan) – kiçik ev, daxma. – *Kişi axşamacan girib kaha, bağda-bağatda da işdəmir* (Salyan).

KAHA (Saatlı) – bax **kah**.

KAHAL I (Mingəçevir, Şəki, Zəngilan) – 1. könülsüz (Mingəçevir, Şəki). – *Çox kahal ca:f vərđi* (Mingəçevir); – *Qəhrəmanı gör-düm, m̄a: çox kahal salam vərđi* (Şəki); 2. ağır, ləng (Zəngilan). – *Kahal dərbənmə, qutar.*

KAHAL II (Bakı, Dərbənd, Göyçay, Hamamlı, Xaçmaz, Kürdəmir, Qazax) – 1. bax **kağal** (Bakı, Dərbənd, Qazax). – *Kahaldı Əsət, iş görən döy* (Qazax); – *Çox kahal adamdu, iş görəndə hələ bil yeriyir* (Bakı); – *Uşağın çux kahaldı, uxumeydu* (Dərbənd); 2. sözə baxmayan, söz eşitməyən (Göyçay, Hamamlı, Kürdəmir). – *O çox kahal adamdı, heş nə: yaramır* (Hamamlı); – *Neçə dəfə çağırısən, baxmır, oa <ona> kahal deyirik* (Göyçay).

KAHAL III (Balakən, Qax) – 1. qaradiməz (Qax); 2. kütbeyin (Balakən).

KAHİL (Göyçay) – çiy.

KAHİ (Ordubad) – kaha, mağara. – *O yağışda kahi dadımıza çatdı.*

KAHLA (Dərbənd) – hasarın altından keçən su yolu, dəşik.

KAXI (Bolnisi) – dağda tikilən çoban dəyəsi, alaçıği.

KAKƏ (Zaqatala) – xəmir xörəklərindən birinin adı.

KAKROÇİK (Kəlbəcər) – hülqum. – *Tütərəm sənin kakroçikinnən, o qədər vurərəm ki, lap ölərsən.*

KAKUR (Xaçmaz) – qozbel (adam).

KAL I (Kürdəmir, Naxçıvan, Şəki) – kobud. – *Əhməd, sən çox kal adamsən ha!* (Naxçıvan); – *Bi dəfə mən unnan kal söz eşit-məmişəm* (Şəki).

KAL II (Naxçıvan) – şiv, ağacın zoğu. – *Ağşadan bir kal kəsdim.*

KAL III (Salyan, Bakı) – ağır, zəif. – *Bilmirəm nədəndi, iku-üç gündü kal eşidirəm* (Salyan).

KA:L I (Salyan) – 1. zəif, pis. – *Həsən bi az ka:l eşidir, bərkənd di*; 2. könülsüz, həvəsiz. – *Cücalər arpanı çox ka:l yiyir*.

KA:L II (Cəlilabad) – soyuq, laqeyd. – *Qıza, ka:l yanaşmə, fikir ver*.

KALA I (Culfa, Ordubad, Şərur) – açılmamış pambıq qozası. – *Sahədə çoxlu kala qalsa, yığıb verəco:ux mala* (Ordubad); – *Bir kolda yüz kala olur* (Şərur).

KALA II (Dərbənd, Xaçmaz, Quba) – böyük şüşə qab. – *Kalaya biz hər şey tükəduğ* (Quba); – *Bir kala döğül, yağımız qalmiyib* (Dərbənd).

KALA III (Təbriz) – yetişməmiş qovun. – *Kala o qahına deyirix' ki, o hələ yetişməyib*.

KALADURAN (Qazax) – buğaya gəlmə həddinə çatmış. – *Bu camış diyyəsi kaladurandı*.

KALAF A I (Şərur) – quyu. – *Bırdan arxa kimi kalafalar var*.

KALAF A II (Ağcabədi, Basarkeçər, Çənbərək, Füzuli, Xanlar, Kəlbəcər, Qarakilsə, Qazax, Naxçıvan, Oğuz, Ordubad, Şuşa, Tovuz, Zəngilan) – tövlə, ev tikmək üçün və ya başqa məqsədlə qazılmış yer. – *To:lanın da əvvəl kalafasın kəsirax'* (Xanlar); – *Əvvəlcəx' yerdən kalafa açırax* (Kəlbəcər); – *Ə:nnər kalafadı, orda yaxşı pencər olar* (Zəngilan); – *Damin kalafasınə:lif, beyjə su tüşüf* (Tovuz).

KALAF A III (Bakı, Böyük Qarakilsə) – xaraba, uçub-dağılmış yer. – *Kəndin qırağında kalafa çoxdu* (Böyük Qarakilsə).

KALAF A IV (İmişli, İsmayilli, Kürdəmir, Mingəçevir, Oğuz, Şəmkir, Zərdab) – çökək, çuxur yer. – *Orda kalafa var, gözədə uçarsan* (İmişli); – *Ge:f görürsən ki, bö:x' bir kalafa var* (Oğuz).

KALAFALIX (Xanlar, İmişli, Kəlbəcər) – xarabalıq. – *O vaxdı o kalafalixda da oluflar, buanda düzdə də oluflar* (Xanlar); – *Quzu kalafalixda otdor* (İmişli).

KALAFƏTİR (Salyan) – acınamış xəmirədən bişirilən qalın lavaş. – *Xama acımasa da, apar kalafətir elə ye*.

KALAFİR (Gədəbəy) – öz yağında bişirilən ət. – *Kalafırı da yə:ndə sarımsağ ola*.

□ **Kalafir eləməx'** (Ağbaba) – oğurlamaq. – *Hər şeydən kalafir eləməy olmaz*.

KALAH (Masallı) – güc, qüvvə, taqət. ◇ **Kalahın kəsmək** – əldən salmaq, yormaq. – *Zalım oğlu kalahımı kəsdi*.

KALAX (Ordubad) – azca iri olmuş yemiş (tağda). – *Kalax tağda yemişin irisinə deyərinx*.

KALAN I (Lənkəran) – küt. – *Ədə, nə kалан adamsan, bir iş də bacarmırsan*.

KALAN II (Bakı, Balakən) – çox, çoxlu. – *Mirinin toyuna kalan adam gəlmişdi* (Bakı); – *Səmədin meyvəsi bu il kalandı* (Balakən).

KALAPA: KALAPA QOYMAX (Məgri) – məhv etmək, korlamaq. – *Diyyəmi Əşənin əcar comuşu, çər dəymiş, kalapa qoydu*.

KALAPİR I (Basarkeçər, Çənbərək) – biçənəyin kənarı, ətrafı. – *Kalapırdan Zeynəf qarı xeyli ot döysürdü* (Çənbərək); – *Cama-hat böyün kalapırdan ot biçirdi* (Basarkeçər).

KALAPİR II (Basarkeçər) – əlavə gəlir.

KALAV (Füzuli) – bünövrə. – *Əvin əzzəl kalavın düzəltməx' lazımdı*.

KALAVA (Əli Bayramlı) – dərə. – *Dağın ətlərinə başlanan kalava dəmir yol xəttinə kimi uzanırdı*.

KALAVAT (Məgri) – ağacları qırılıb əkin sahəsinə çevrilmiş tala.

KALABAYÇI (İmişli) – Kərbəlaya gedən, zəvvar. – *Kalabayçılar qayıdanda bı da gəldi*.

KALBƏR (Bakı) – qanmaz. – *Nə kalbər adamdu*.

KALÇA (Gəncə, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – camışın bir yaşa qədər olan erkək balası. – *Kalçıyı qoyma, qardalıya girdi* (Şəmkir); – *Yeni olanda kalça deyillər camış balasına körpə vaxdı* (Tovuz).

KALDIYAR (Oğuz) – qarışıq. – *Birdən kaldiyar olarsan ha?*

KALEXLAMAX (Məgri) – bir yerə yığmaq, toplamaq. – *Bı daşı elə burdecə kalexlarsan*.

KALİŞ (Quba) – ayaqqabı. – *Üzi günnən ulardi, alti pataş ulardi onun, kalışun*.

KALLADAR I (Culfa, İmişli, Qarakilsə, Ordubad) – 1. maldar, mal-qara saxlayan (Qarakilsə, Culfa). – *Siftə mən kalladar olmuşam* (Qarakilsə); – *Mən kalladar da olmuşam, arıçı da olmuşam* (Culfa); 2. çodar (Culfa, Ordubad). – *Kalladar qoyun alışı-verişçisinə də de:llər* (Ordubad).

KALLADAR II (Borçalı) – binə başçısı. – *Binə başçısına kalladar de:rix'.*

KALLAH-KALLAH (Quba) – özbaşına, başlı-başına.

KALLANMAĞ (Dərbənd) – qurdlama nəticəsində içəridən çürümək (ağaca aiddir). – *Mənim teregimin biri kallanıdı.*

KALMAN (Tovuz) – çarığın bir növü. – *Bildir lələm marqa bir çütməçülüx' kalman çarix tihdirmişdi kin, gəl görəsən.*

KALMANI (Çənbərək, Qazax) – bax **kalman**. – *Kalmanıyı mal gönünnən tikellər (Qazax); – Kalmanı çarıxdan adamın əyğinə torpax dolmaz kotan əkəndə (Çənbərək).*

KALYAR (Qax) – tamam yetişməmiş, dəyməmiş (meyvə).

KAMAX (Ordubad) – şadara. – *Biz buğdanı həməşə kamaxnan təmizdi:rix.*

KAMAŞ (Culfa, Ordubad, Şərur) – tənbəki növü. – *Kamaşı qəzetnən çəkiriş' (Culfa).*

KAMBAĞI (Cəlilabad) – keçiqıldında toxunmuş ip, bağ. – *Kambağını biz əldə toxruğ, ipdi, at belinə, öküz belinə bağloruğ.*

KAMBAX (Ağbaba) – xaraba. – *Bu kam-baxdan nə vaxt qutaracı:ix.*

KAMBAR (Dərbənd) – duza qoyulmuş kəvər. – *Kambari qatıqnan da yiyəllər, eyrannan da.*

KAN I (Cəlilabad, Yardımlı) – tülkü yuvası.

KAN II (Zaqatala) – üstündə xəmir yoğurulan xüsusi taxta. – *Xəmiri kanın üstündə yoğur.*

KAN III (Oğuz) – 1. eyvanın sütunları altına üfqi qoyulan taxta parçası. – *Kan seyvanda olur, sütünnarın altına qoyulur;* 2. suyun dağılmaması üçün arxın yanlarına qoyulmuş ağac. – *Kanı qoyullar ki, arxın suyu kanara dağılmasın.*

KAN IV (Qax) – çəlləyin dibi.

KAN V (Qax) – ilan qabığı.

KANALAMAX (Ağdam) – baramaqrdu üçün yarpaq doğramaq.

KANAT: KANATINA ÇATMAĞ (Bakı) – bir işi və ya sözü axıra kimi öyrənmək. – *Mən bu sözün kanatına çatacam, görüm kim deyib;* – *Gereg hər şeyin kanatına çatasan, yoxsa bağrın çatdar.*

KANCAL (Xaçmaz) – alçaq, hündür olmayan. ◊ **Kancal qalmağ** – boy atmamaq, inkişaf etməmək. – *Nədənsə ağac kancal qalıb.*

KANGƏLİŞ (Meğri) – qaba yem. – *Bir qu-cax kangəlişnən bu danadan u daneya yimey ulı?*

KANT (Qax, Zaqatala) – peysər.

KANTA (Xaçmaz) – küt bıçaq.

KANTAKALI (Xaçmaz) – kərtənkələ.

KANZI (Dərbənd) – pilləkən. – *Mahmud əmə qart olançin kanzılardan qeyin <çətin> çixədi.*

KAP (Quba) – qarğıdalının dənəsiz qıçası; alma, armud və başqa meyvələrin yeyildəndən sonra qalan (atılan) hissəsi. – *Bizdə uduñ buldu, biz kapı, qarğıdalı kapını yandırmanınuğ.*

KAPAL (Göyçay, Salyan, Mingəçevir, Ucar, Zərdab) – dəstə. – *Küçə:n başına bir kapal adam toplanıb (Göyçay).*

KAPAN I (Cəbrayıl, Xocavənd) – yəhərin altından qoyulan tərlik.

KAPAN II (Kürdəmir) – bax **kalan II**.

KAR I (Qax) – bazu sümüyü. – *Bir tərəfi yaslam olan sumuqdu kar.*

KAR II (Quba) – yoğun oxlov. – *A qız, u kari urdan kütür, gürmişən düşüb yərə.*

KARA: KARA ATMAĞ (Dərbənd) – kiflənmək. – *Çüreg çux qalsa kara atar.*

KARAĞAN (Çənbərək) – kiçik oturacağı və ağzıqen qab. – *Karağannan bir pendir ma:ladi Hürü.*

KARAHAT (Balakən) – yöndəmsiz, yarasıqsız, kobud. – *Nəmat, nə karahat əlinğ varmış?!*

KARANAY I (Quba) – peç borusu.

KARANAY II (Ağcabədi) – münasib olmayan yerdə ucadan danışan və ya oxuyan adam.

KARASSA AÇMAĞ (Salyan) – məc. eyib açmaq, nöqsanları demək.

KARATA (Bakı) – var-dövlət. – *Qızına oğarta karata qoşub ki...*

KARAY (Qax) – qoz çırpmaq üçün uzun ağac.

KARDA (Xaçmaz) – küt bıçaq.

KARDIĞAR (Cəbrayıl) – arpa ilə buğdanın qarışığı. – *Dəyirmançı bir put kardiğar üyütdü.*

KARDIVAR (Culfa) – torpaq yağın alət. – *Kardıvar bel kimi bir dənə dəmirdi, onun qabaxda kəndiri olur, ağacı saplayıllar dəmirə, iki adam onu çəkir.*

KAPEG (Qax) – kiçik çubuq.

KARXANA (Ağcabədi, Cəbrayıl) – üstünə tut çırpmaq üçün böyük parça (palaz və s.). – *Uxaşlar karxanani yaxşı tutmadılar, tut yerə töküldü* (Cəbrayıl); – *Tutu çırpırax karxanaya* (Ağcabədi).

KARIŞ (Salyan) – qulaq. – *Uşağın karışı ağrıyır.*

KARKAR (Qax) – dəyirmanın çaxçaxı.

KARKARASALAY (Qax) – 1. kar; 2. key.

KARKAS: KARKAS OLMAX (Zaqatala) – döng olmaq, zinhara gəlmək. – *Çox danışıq beynimi tökdün, lap karkas oldum.*

KARNAX (Salyan) – key, maymaq. – *Elşən hər sözi başa düşən döğür, karnaxdı.*

KARRI (Cəbrayıl, Göyçay, Mingəçevir, Şəki) – çoxlu, bol. – *Bildir karrı meyvəmiz varıdı* (Cəbrayıl); – *Lap karrı əhmşidik* (Göyçay).

KARROY (Çənberək) – lovğa. – *Fərzalı yaman karroydı.*

KARSALA (Basarkeçər, Laçın) – gic, səfeh. – *Ay karsala, hara gedirsən* (Basarkeçər).

KARSAN (Qax) – kiçik ağac təkne.

KARSI (Naxçıvan) – üstüörtülü bazar. – *Naxçıvanda da karsı var.*

KARTI (Qax) – qoyunun qarnının altındakı yun.

KARVANQIRAN I (Ordubad) – soyuq (külək). – *Gənə çayı tərəfdən yaman karvanqıran küləy əsir.*

KARVANQIRAN II (Füzuli, Qarakilsə, Qazax, Tovuz) – Zöhrə ulduzu. – *Karvanqıran da ulduzdu* (Qazax); – *Karvanqıran gecədən doğur* (Qarakilsə).

□ **Karvanqıran ot** (Ordubad, Şahbuz) – zəhərli bitki adı. – *Mal-qara karvanqıran otu yeyəndə qırılır* (Ordubad).

KARVANYOLU (Xaçmaz, Qazax, Quba) – kəhkəşan.

KARZAT (Salyan) – çoxbilmiş. – *Gülbikə karzadı, bilmədiği şey yoxdu.*

KASA (Balakən) – qarağat.

KASAFUR (Ağdam) – xain. – *Yoldaşına kasafur olan adam həməşə piş günə qalar.*

KASAMAS (Şamaxı) – kiçik saxsı qabda çalınmış qatıq. – *Qazan qatığınnan kasamas yaxşudu;* – *Kasamasın dadı başqadı.*

KASARAY (Meğri) – kiçik baş yaylığı.

KASAVAD (Kəlbəcər) – bacarıqsız, yarıtılmaz. – *Bir adamı göndərix' heyvan bejərməyə, görürsən getdi qıçın qırdı, canavara verdi, ona kasavad de:rix'.*

KASI (Quba) – təndirin ağzına qoyulan qapaq.

KASNI (Ordubad, Şamaxı) – yabanı dərman bitkilərindən birinin adı. – *Həkim xəsdəyə kasni kökünü dərman demişdü* (Ordubad).

KASRI (Qax) – taxıl saxlanılan qab.

KAŞ (Balakən) – bozbaş. – *Anam bazar-dan aldığı ətdən kaş bişirir.*

KAŞAN I (Basarkeçər, Başkeçid) – qoşqu heyvanlarına qoşub sürüyərək gətirilən böyük ağac, kötük. ◊ **Kaşan çəhməx'** (Basarkeçər) – böyük ağacları qoşqu heyvanlarına qoşub sürüyərək gətirmək. – *Adamlar meşə: kaşan çəx'mə: getdilər.*

KAŞAN II (Şərur) – kövşən.

KAŞGILLAMAX (Meğri) – xörəyi tez-tez qaşıqlayıb yemək. – *Nəhmət bir seyni şiləni iki-üç dəyqıya kaşgıllıyırdı.*

KAŞKALA (Qax) – itburnu.

KATA (Balakən) – mal aşığı.

KATAMAZ (Füzuli) – yeni doğmuş heyvanın ilk südündən bişirilən yemək.

KATDA (Qax) – süd ölçmək üçün qab.

KATIL (Oğuz) – qarının çərçivəsi altına qoyulan enli taxta. – *Ayağım qarının katılına ilişdi, yıxıldım.*

KATSA (Qax) – nəhəng, böyük. – *Habu katsa kəlin sumuqudu.*

KATTA (İmişli) – başbilən. – *Nənəm irəhmətdik katta arvadıydı.*

KATTA-KATTA: KATTA-KATTA DANIŞMAX (Ağdaş, Salyan, Mingəçevir) – yekə-yekə danışmaq. – *Məhəmməd çox katta-katta danışan adamdı* (Ağdaş).

KAVAL (Oğuz) – isti paltar.

KAVCƏ (Qax) – dişləri tökülmüş (adam).

KAVDAN (Meğri) – qanmaz. – *Masdalı kavdan adam dəydi, yer-yurt bilən adamdı.*

KAV: KAV DEYİL (Cəbrayıl, Şərur, Füzuli, Laçın, Zəngilan) – hesabdən deyil, düz deyil. – *Bi, kav də:l, biz gizdənəndə siz baxırdı:z* (Zəngilan); – *Bax, bı kav dəyil* (Laçın); – *Kavdı o.* – *Kav dö:l* (Füzuli); – *Kav dəyi, sən düz oynamırsan* (Cəbrayıl).

KAVIC (Zəngilan) – koğuş. – *Ağacın kavicında ilan var.*

KAVLA (Meğri) – tənəyi dik saxlamaq üçün yerə basdırılan ağac.

KAVRA I (Cəbrayıl, Zəngilan) – iri giləli ağ üzüm. – *Kavra yaxşı yeməli üzümdü* (Zəngilan).

KAVRA II (Meğri) – quş biti.

KAVRAN (Naxçıvan) – kotanın dəstəyini tutan adam. – *Kavran kotanı tutur ki, oyan-bıyan getməsin.*

KAYA (Qazax) – qoyun-quzunun qışda saxlandığı yer.

KEB (Qax) – evin bünövrəsi. – *İməçi eli:p keb qoyur.*

KEC (Salyan) – tərs, inadkar. ◊ **Keç düşməg** (Bakı) – ləcləşmək, düşmənlə kəşilmək. – *Heç nədən kec tüşdi məniyə.*

KECƏ (Meğri) – meşədəki ağaclarda qurmuş mamırlı budaq. – *Xeyrənsə, çatı gəti bu kecəni sındırım.*

KECEGƏN (Qax) – bax **keseyən**. – *Kecegənnən törən torba deşən oliy?*

KECƏL (Tabasaran) – ağac gövdəsində əmələ gələn mamır. – *Havu teregin gevdeşin kecəl basutdu.*

KECİ I (Culfa, Göyçay, Oğuz, Ucar, Zaqatala) – 1. bax **keji** (Göyçay, Ucar, Zaqatala). – *Keci baramadan olur* (Culfa); 2. bişirilmiş baramadan əyriilmiş sap (Culfa, Oğuz).

KECİ II (Salyan) – saya. – *Bi keci corab da görməmişəm onnan.*

KE:Cİ (Şəki) – bax **keji**. – *Baramanı bişirənən, sora oluy imişax, una diyillər ke:ci.*

KEÇƏBÖ:RÜX' (Hamamlı) – məzhəkəçi, təlxək. – *Kəndirbazın yanında keçəbö:rüx' olur, cama:tın başını qater.*

KEÇƏLƏĞAZEG (Dərbənd) – sağsağana oxşar əti yeyilən quş. – *Səməndər tufəngnən keçələğazeg vurmağa kitədə.*

KEÇƏLƏT (Ağcabədi, Bərdə, Cəlilabad, İmişli, Kürdəmir) – keçid. – *Keçələt oradı, körpi yaxdı* (Cəlilabad); – *Keçələtdən bağa keçirix'* (Bərdə).

KEÇƏMCEG (Dərbənd) – üzüm növü, uzun giləli üzüm. – *Şahmarxanın bağında keçəməceg üzümü çux uladı.*

KEÇƏNƏCƏK (İmişli) – yaşayış, güzəran. – *Keçənəcəgimiz sağlığıva yap yaxşdı.*

KEÇƏPAPAX (Şəmkir) – təlxək, məzhəkəçi. – *Keçəpapax əlliki <əlli iki> oyun çixardır, adamı güldürür.*

KEÇƏPİÇAX (Meğri) – qəddar, zalım. – *Əlesgar kimin keçəpəçax adam Nüyədidə yux idi.*

KEÇİƏMCƏYİ (Ağdam, Bakı, Cəbrayıl, Göyçay, Mingəçevir, Ucar) – uzun giləli üzüm növü. – *Bizim bağda keçİəmcəyi çoxdu* (Cəbrayıl).

KEÇİQIRAN I (Bakı, Qazax, Şamaxı, Tovuz) – martın sonu, aprelin əvvəli (vaxt). – *Keçİqıran vaxdı bərk naxoşdamışdım* (Bakı).

KEÇİQIRAN II (Culfa, Salyan) – soyuq. – *Dünən keçİqıran küləg əsirdi* (Salyan).

KEÇİMƏMƏSİ I (Basarkeçər) – kökü yeyilən bitki. – *Gəlin gedəyin keçİməməsi yığf yemə.*

KEÇİMƏMƏSİ II (Cəbrayıl) – bax **keçİəmcəyi**.

KEÇİPAPAX (Ucar) – bax **keçəpapax**. – *Keçİpapax camahatı çox güldürdü.*

KEÇİRDMƏ (Quba) – paltara düymə əvəzinə tikilən qarmaqçıq. – *Dunun keçİrdmələri dəmirdü, bərk uladı.*

KEÇKEÇİ (Başkeçid, Borçalı, Hamamlı, Qazax) – kol növü. – *Keçkeçİdən çalğı kəsələrlər qapı-baceyi süpürməyə* (Hamamlı); – *Bi arada meşədə keçkeçi olur* (Borçalı).

KEFNƏX' (Cəbrayıl) – hərdəmxəyal.

KEJİ (Bərdə) – bişirilmiş barama. – *Barama pişir, olur keji.*

KEKİŞMƏX' (Şərur) – yarışmaq, ötüşmək (qaçıqda).

KEKLİTARAX (Zaqatala) – şanapipik. – *Səhər tezdən keklitarax bizin məhlədə namaz qıldı.*

KER (Yardımlı) – dağın döşü. – *Uşəğ kerdən yıxılıb.*

KESEYƏN (Şəki) – siçan. – *Bö:rdən görür ki, quyu:n ağzınnan keseyən baxıy.*

KESİX' (Qax, Şəki) – 1. qohum (Şəki). – *Özü də bizim kesix'di*; 2. övlad (daha çox qıza aiddir) (Qax). – *Menin də bi kesix' olsaydı dərtmi olardı?*

KEŞ I (Quba) – dərə. – *Yağuşda keşdən su axub gələdi.*

KEŞ II (Füzuli, Meğri, Zəngilan) – nəm. – *Yeri keş əkəndə yaxşı bığda olur* (Zəngilan); – *Nə çox quru olmasın, nə də ziğ, ona biz keş de:rix'* (Füzuli).

KEŞ III (Salyan) – səhər vaxtı (səhər saat 8-dən 10-dək). – *Mən onu keşdən günortayacan gözlədim.*

KEŞ IV (Yardımlı) – yumşaq. – *Peşkarun yeri keşdü, əkməgə rahatdu.*

KEŞAN (Füzuli) – oturacağı yastı mis qab, qablama. – *Keşana sağır x südü.*

□ **Keş döyməx'** (Mingəçevir) – bitkilərin dibini yumşaltmaq.

KEŞƏLMƏX' (Ordubad) – yumşalmaq. – *Çörəyi isladır x, so:ra u keşəlir.*

KEŞƏVƏND (Quba) – məhəccər.

KEŞGAL I (Qax, Ucar) – b a x **keşqal**. – *Qalxoçular keşgal qazır* (Ucar); – *Bayaxdan çəltiy əkəllərdi, suaran su arxlarına keşgal di:llərdi* (Qax).

KEŞGAL II (Zaqatala) – bir hektardan artıq olan sahə, yer.

KEŞGƏ (Bakı, Cəbrayıl, Salyan, Cəlilabad, Mingəçevir) – kaş, kaş ki. – *Asdan əmi keşgə ölməydi* (Cəlilabad); – *Keşgə onu aleydım* (Cəbrayıl).

KEŞGƏL (Bərdə, Göyçay, Şəki, Ucar) – b a x **keşqal**. – *Keşgəldən həyatıma suə:lir* (Bərdə); – *Qajdən ayrılıy keşgəllərə su* (Şəki); – *Keşgəli aşdım, bağ sulandı* (Ucar).

KEŞGİL (Borçalı) – b a x **keşqal**.

KEŞİR (Təbriz) – yerkökü. – *Kələmi yığnann so:ra yerində keşir əkirdux.*

KEŞİX' (Borçalı, Kəlbəcər) – muzd olaraq çobana verilən (keçmişdə) hər 25 qoyundan biri. – *Keşiyi çovan kəsim yiyə də bilər, sata da bilər.*

KEŞKƏL I (Ağdaş, Göyçay, Mingəçevir) – b a x **keşqal**. – *Həyatimizdən keşqal gədir* (Ağdaş).

KEŞKƏL II (Füzuli) – yaylağa gedənin evinə, əkininə baxan, nəzarət edən.

KEŞQAL (Bərdə, Göyçay, Mingəçevir, Ucar) – kiçik arx. – *Keşqaldan gələn su yan-nara dağılır* (Mingəçevir); – *Bı keşqalı təzədən qazajam* (Ucar).

KEŞQAN (Göyçay) – gicitkən.

KEŞNİ (Füzuli) – naxış. – *Nə qədər çətin keşni desən toxuyur.*

KETBAX (Dərbənd) – bel <alət adı>. – *Biz bəl də diyədiğ, ketbax da diyədiğ.*

KEVƏ (Meğri) – bir ili tamam olmamış ayı balası. – *Şükür dayim çuban ulanda iki kevə tutmuşdu.*

KEY: KEY OLMAX (Ağdaş, Mingəçevir) – dağ olmaq. – *Yağ key olub* (Ağdaş).

KEYDAR: KEYDAR OLMAX (Çənbərək) – əldən düşmək, yorulmaq. – *Gejə savağatan keydar oldum səni yözdəməhdən, oğul!*

KEYVANI (Dərbənd) – əspaz. – *Aşi pişirən yağ ular, keyvani yüzü ağ ular;* – *Keyvani keyvanidən yaxşı ulanda süttü aşa suğan duğrar.*

KEYVƏ (Biləsuvar) – qarı, qoca arvad.

KEYVƏND I (Basarkeçər, Yardımlı, Qazax) – içi öt və ya samanla doldurulub çul əvəzinə işlədilən palaz. – *Örkəni bərh çək keyvənd tərənmişin* (Basarkeçər); – *Keyvəndin içinə saman doldururux kun, ulağın beli yara olmasın* (Qazax).

KEYVƏND II (Gədəbəy, Qazax) – payızda qoyunların belində qırılmayıb saxlanılan yun.

KEYVƏND III (Lerik) – yük daşımaq üçün iş heyvanlarının belinə qoyulan haça ağac. – *Keyvəndsiz dərz daşımaq olmaz.*

KEYVƏNİ (Cəlilabad, Masallı) – qarı, qoca arvad. – *Keyvani, bizə qonağ olursan?* (Masallı).

KEYVİR (Çənbərək, Qazax) – soyuq; sərin. – *Daş bulağın suyu keyvirdi* (Çənbərək).

KƏBƏ (Bakı) – b a x **ka:bə**. – *Bu il biz çoxli kəbə əkmışig.*

KƏBƏİR (Qax) – sifəti və bədən quruluşu eybəcər olan (adam).

KƏCCƏ (Ordubad) – alaqqeş. – *Alağı kəc-cəynən ele:llər.*

KƏCİ (Meğri) – b a x **keji**. – *Lap yaxşı kəcici pampan baramadan uley.*

KƏÇTÜK (Qax) – keçı qılı.

KƏDƏK (Zərdab) – bir yaşa qədər olan camış balası.

KƏDİ I (Ağdaş, Yevlax, Zərdab) – b a x **kadu**. – *Bu il həyatimizdə çoxlu kədi əkmışəm* (Ağdaş); – *Səfalı kişi kədi satır* (Zərdab).

KƏDİ II (Qazax, Tovuz) – hananın hissəsi. – *Kədi quru ağaşdan olur* (Qazax).

KƏDİ III (Ağdam, Gədəbəy, Qazax) – fa-
raş doğulmuş buzov. – *Gördü:η dana ha döy,
kədidi* (Gədəbəy); – *Kədiyi kəsdix', pütün
yağdı* (Qazax).

KƏDİ-KƏDİ: KƏDİ-KƏDİ DANIŞMAX
(Qazax, Zərdab) – yekə-yekə, yaşına uyğun
olmayan şəkildə danışmaq. – *Səfərin kiçiy
oğlu kədi-kədi danışdı, əl-əyağım yerdən
üzüldü* (Zərdab); – *A bala, kədi-kədi da-
nışma, qoy işimizi görəx'* (Qazax).

KƏDİQAZIYAN (Ucar) – qabaq qabığını
təmizləmək üçün ucu əyri xüsusi dəmir alət.
– *Kədiqazıyannan kədini qazıyırıx, so:ra qa-
zanda pişirip yeirik*.

KƏDO (Goranboy, Şərur, Naxçıvan) –
bax **kadu**. – *Builki kədolar çox şirindi*
(Goranboy).

KƏDOV (Şərur) – bax **kadu**.

KƏFƏ I (Culfa, Ordubad, Şərur, Təbriz,
Zəngilan) – əlin içi. – *Əlimin kəfəsi yanf*
(Zəngilan); – *Biz əlin içinə kəfə deyərix*
(Ordubad).

KƏFƏ II (Şəki) – örkən. – *At yükünün
kəfəsini çək*.

KƏFƏLLƏŞMƏK (Salyan, Zərdab) – төrk-
ləşmək, ikilikdə bir ata minmək. – *Əhməd-
nən Məmməd kəfəlləşdilər* (Zərdab).

KƏFƏR (Naxçıvan, Şərur) – su süzmək
üçün daş. – *Kəfər odu ki, suyu süzən daşdı*.

KƏFƏZƏL (Cənubi Azərbaycan) – işə
yaramayan, gərəksiz şey. – *Məmmədhüseyn,
bu kəfəzəlləri yığıb at çölə*.

□ **Kəf gəlmək** (Bakı, Kürdəmir, Saatlı,
Salyan) – hiylə, kələk gəlmək, aldatmaq.
– *Dos dosda kəf gəlməz; – Bına bax, gör mə:
necə kəf gəlir* (Bakı).

KƏFGİR (Böyük Qarakilsə) – tərş. – *Əli
yaman kəfgir adamdı*.

KƏF: KƏF KƏŞMƏX' (Gədəbəy) – qüv-
vədən düşmək, zəifləmək. – *Afat bu yaxın-
nardan bəri kəf keçif*.

KƏFRƏM (Ağdam, Başkeçid, Borçalı,
Cəbrayıl, Gəncə, Kürdəmir, Mingəçevir,
Şərur, Şuşa, Yevlax) – yorğan və ya döşəyin
mitili. – *Yorğanın kəfrəmin möhkəm ağdan
tikin, tez dağılmasın* (Cəbrayıl); – *Döşəyin
kəfrəmi cırlıf* (Ağdam); – *Yorğanın kəfrəmin
yudum* (Şuşa).

KƏFRƏN (Şəki) – bax **kəfrəm**. – *Döş-
şeyə təzə kəfrən almışam*.

KƏHƏ (Ordubad) – bax **kəfə**.

KƏHGİR (Gədəbəy) – bax **kəfgir**. – *Kəh-
gir ata minməx'dənsə piyade:tməx' məsla-
hatdı*.

KƏHLƏ (Gəncə) – yabarı bitki adı. – *Bi-
zim pambuxda çoxlu kəhlə bitif*.

KƏKBİR (Qazax) – kəfgir. – *Xingalı qa-
zannan kəkbirənən çəkəllər*.

KƏKƏMAZ (Salyan) – bax **katamaz**.
– *İnəg doğannan so:ra ilk sütün pişirirsən
olur kəkəmaz*.

KƏKƏRDİ (Zəngilan) – qab-qacaq yığılıb
daşınan iri xurcun.

KƏKƏŞ (Cəbrayıl) – lovğa.

KƏKƏŞDƏMMƏX' (Cəbrayıl, Meğri) –
lovğalanmaq. – *Nə kəkəşdənsən, a Nərman,
səni tanımırix?* (Meğri).

KƏKƏZZƏMƏG (Salyan) – çıxmırmaq.
– *Kimin ussünə kəkəzzənsən, onu yiyəsiz
görmisən nədi?*

KƏKİL (Füzuli, Qazax) – cır tut ağacı.
– *Kəkil gəri yaxşı yammaz* (Füzuli).

KƏKİLDARAX (Dərbənd, Qax, Zaqatala)
– bax **keklitarax**.

KƏKLİYİ AZMAĞ' (Bakı, Salyan) – məc.
mədəsi pozulmaq. – *Neçə gündü kəklüyün
azıb, heç nə istemirəm* (Bakı).

KƏKOY (Qazax, Tovuz) – pəltək.

KƏKRƏ (Naxçıvan, Salyan) – acı ot.

KƏKRİ (Tovuz) – dəmirçilikdə işlədilən
alət adı. – *A Kərim, o kəkriyi gəti baltıyı dü-
zəldəx'*.

KƏKÜŞDÜ (Gədəbəy) – gəlmə. – *Bizim
kətdə də kəküşdülər var*.

KƏL I (Şəki) – keçəl. ◊ **Kəl olmaq** – keçəl
olmaq. – *Başına yara düşüf kəl o:ldı*.

KƏL II (Ordubad) – üzüm tənəyinin cavan
zoğu. – *Buyıl mevlərdə yaxşı kəl var; – Böyün
mevlərdən kəli kəsdim*.

KƏLBƏZ: KƏLBƏZ VAXTI (Ucar) – cift-
ləşmə vaxtı. – *Kəlbəz vaxdı donuz adama
hücum eliyir*.

KƏLBUĞA (Kəlbəcər) – buğaya gəlmə
həddinə çatmış camış duyəsi. – *Kələ:lənə
kəlbüğa de:rix*.

KƏLƏ (Ağcabədi, Qazax, Tovuz) – buğa.
– *Alma kələ, satma pələ, tutam buyuz, tüş-
məz ələ* (Ağcabədi).

KƏLƏCİ (Ordubad) – suda əzilmiş qurut.
– *Qurudun suda əzilmişinə kələci deyərix*.

KƏLƏCƏS I (Basarkeçər, Borçalı, Gəncə, Qazax, Tərtər) – qurut, yağ və kartofdan hazırlanmış xörək. – *Anam daddı kələcəs pişirmişdi, doyuncax yedim* (Basarkeçər); – *Kələcə ləzzətli şeydi* (Borçalı).

KƏLƏCƏS II (Çənberək, Gədəbəy) – xingal suyu qatılmış yağ. – *Yağ azıdı deyn xəngəlin üsdə kələcəs töx'düm.*

KƏLƏÇ (Cənubi Azərbaycan) – dəyirmanı taxıl ölçmək üçün işlədilən qab, ölçü qabı. – *Kələçi yaxşı doldur.*

KƏLƏÇƏR (Çənberək, Gədəbəy) – çox-bilmiş. – *Yamanca kələçər kişidi, alladam-masan onu sən* (Gədəbəy).

KƏLƏÇİ (Qazax) – kiçik kələf. – *Maña bir kələçi if borc ver.*

KƏLƏBAŞ (Salyan) – yekobaş; qanmaz. – *Sən kələbaşsan, səni başa salmağ çətindi.*

KƏLƏDAYI (Salyan) – kobud, mərifətsiz. – *Kələdayı olma.*

KƏLƏDURAN (Tovuz) – bax **kaladuran**.

KƏLƏFƏTİR (Ağcabədi, Borçalı, Cəbrayıl, Qazax) – fəşəlidən bir qədər böyük və nazik şəkildə yağsız bişirilən çörək. – *Bizə çaynan kələfətir verdilər* (Qazax); – *Tələsi-yirix', deyirix' uşax bir az çörəy yesin, kələfətir pişiririx'* (Borçalı).

KƏLƏFİR (Gədəbəy) – bax **kalafir**. – *Kələfiri yağda pişirix'.*

KƏLƏFLƏMƏX' (Füzuli) – yumaqlamaq. – *Yunu ku əyriy qutardıx, qutarannan ayna mını sarıyırux, çəvriş kələfliyirix'.*

KƏLƏG (Cəlilabad) – əkin sahələri arasında torpaq topasından düzəldilən nişan. ◊ **Kələg vırmağ** – əkin sahələri arasında nişan qoymaq. – *Gedmişdim çölə, ot yerində kələg vırdım.*

KƏLƏXUVAGİ (Dərbənd) – gəlinin sağ-dışı və soldışı. – *Gəlinin kələxuvagiləri övbəöv gezüb tuya diyədülər.*

KƏLƏK I (Qazax, Tovuz) – kiçik, keyfiyyətətsiz qovun və ya qarqız. – *Kələyi yeməzdər, adam naçaxlar* (Qazax).

KƏLƏK II (Yardımlı) – divar. – *Əvin kələyin qağon götüray.*

KƏLƏKƏ (Ağdam, Cəlilabad, Culfa, Göyçay, İmişli, Kəlbəcər, Masallı, Ordubad, Sabirabad, Salyan, Şahbuz, Zəngilan) – bax **kələkey**. – *Nənəm kələkə pişirdi* (Kəlbəcər);

– *Ağuzu qoyurux odun üsdünə, olur kələkə* (Şahbuz); – *Siftə bişən kələkə olur* (Göyçay); – *Kələkəni heyvanın əvvəlinci südünnən pişirillər* (Ordubad).

KƏLƏKEY (Culfa, Qarakilsə, Laçın, Ordubad, Zəngilan) – yeni doğmuş heyvanın ilk südündən bişirilən yemək. – *Mən sə:r inəyin kələkeyin yemişəm* (Ordubad).

KƏLƏ-KÜLƏ (Ordubad) – çınqıllıq, xırda daşlıq. – *Kələ-külədə əkin olmaz; – Bi yerrər qabaxda kələ-küləydi.*

KƏLƏMAMA (Dərbənd) – bayquş. – *Şa:pərinün damində kələmama çux uturutdu.*

KƏLƏMBİR (Şəur) – istiot. – *Kələmbirəm qalxaram; Qızılğüldən qorxaram.*

KƏLƏMO (Zərdab) – balıq növü adı. – *Oğlan bazarda kələmo satırdı.*

KƏLƏMSUYUĞU (Ağdaş) – kələm və düyüdən hazırlanmış xörək. – *Bu gün kələmsuyuğu yedim.*

KƏLƏMÜLƏ (Kürdəmir) – başbilən, ağsaqqal.

KƏLƏNBİR (Naxçıvan) – ağac adı. – *Bırda kələnbir çox bitir.*

KƏLƏNTƏ (Cəbrayıl, Culfa, Ordubad, Ucar) – dəryaz. – *Ədil kələnteynən ot vurur* (Cəbrayıl).

KƏLƏNTƏR I (Bakı, Bərdə) – kök, sağlam. – *Ziveyda kələntər arvadı* (Bərdə).

KƏLƏNTƏR II (Cəlilabad) – bilikli, çox-bilmiş. – *Oların axıləkənnərinənnən iki kələntər arvad gətireylər.*

KƏLƏNTƏR III (Meğri, Bakı) – nəcib, alıcənab. – *Tavis kələntər avratdı* (Meğri).

KƏLƏNTİ (Culfa, Ordubad, Ucar) – bax **kələntə**. – *Kələnteynən ot biçəllər.*

KƏLƏPIR (Gədəbəy, Xanlar) – bax **kalafir**. – *Əti dorğoyсан, yağda pişireysən, oloy kələpir* (Xanlar).

KƏLƏPIRT (Basarkeçər) – bax **kalafir**. – *Heyvanın ətinnən teccə bir kələpirt qayır yə:x'.*

KƏLƏSƏR (Ağcabədi, Ağdam, Füzuli, Göyçay, Ucar, Tərtər) – təzə əkilmiş tənək. – *Bi kətdə kələsər çoxdu* (Ağcabədi); – *O təzə əkilmə tənəxlərə kələsər de:rix', ağaja çıxmır kələsər* (Ağdam).

KƏLƏTAN (Ordubad) – hörümçək. – *Bizdər hörümçəx' demərix, kələtan deyərix.*

KƏLƏVƏR (Füzuli) – bitki adı.

KƏLƏY (Qarakilsə, İmişli, Şahbuz) – yan tərəfləri daşla hörülmüş ağıl, heyvan salınan yer. – *Yayda malı kələyə salırıx* (Qarakilsə); – *Kələyə ma salıllar* (Şahbuz); – *Daştan ağıl çəkıllər, oa <ona> kələy deyillər* (İmişli).

KƏLƏZ (Qax, Qazax, Quba, Oğuz, Şəki, Zaqatala) – körtənkələ. – *İlana ağı verən kələz olar* (Şəki).

KƏLFİR (Xanlar) – qoca, qocalmış. – *Bu kəlfir it yediyi yala dəyməz*.

KƏLİX I (Borçalı, Qazax) – yastıdaban ev ayaqqabısı. – *Ə:, o kəlix'ləri gətir burya* (Qazax).

KƏLİX II (Ağdam, Ağdaş, Cəbrayıl, Gəncə, Oğuz, Zaqatala, Zəngilan) – bax **kəlik**. – *Kəlix' çox da yiməli şey döyü* (Oğuz); – *Bu il Daşkəsən kəndində kəlix' çoxdu* (Cəbrayıl).

KƏLİK (Bakı, Cəlilabad, Kürdəmir) – yetişməmiş qovun və ya qarpız. – *Uşaxlar bosdandan bir neçə kəlik gətirdilər* (Bakı); – *Mına iki danə kəlik verir* (Cəlilabad).

KƏLİMAX (Zaqatala) – sıyıрмаq. – *Xamırı astamnan kəliyırıx*.

KƏLİMƏX' (Cəbrayıl, Füzuli, Mingəçevir, Şəki) – təmizləmək, xırda otları dibindən kəşib götürmək, kürümək. – *Cümşüdə, arxi kəli, su gətirəx'* (Cəbrayıl).

KƏLİM-KƏLİM (Qazax) – hərdənbir. – *Axın kəlim-kəlim gələr*.

KƏLİN: KƏLİN QOYUN (Ağcabədi, Ağdam, Başkeçid, Borçalı, Culfa, Füzuli, Hamamli, Xocavənd, Kürdəmir, Qax, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – buynuzlu qoyun. – *Anam-san, qoyunun kəlini, səni sağan qız-gəlinin, quceydım incə belini* (Füzuli); – *Bizim sürüdə kəlin qoyun çoxdı* (Culfa); – *Buynuzdu qoyuna kəlin deyillər* (Tovuz).

KƏLİŞ (Ordubad) – soğanın bir növü. – *Kəliş daddı soğandı*.

KƏLKÜN (Qarakilsə) – xeyrixah, qayğır-keş. – *Əli çox kəlkün adamdı, yaqın tanıyar-si:z*.

KƏLLAH (Basarkeçər) – camış naxırı.

KƏLLAYI (Zəngilan) – “düzbucaqlı” şək-
lində. – *Əvi kəllayı tix'dimışəm*.

KƏLLƏDAR (Culfa, Ordubad) – bax **kalladar I**.

KƏLLƏDARRIX: KƏLLƏDARRIX ELƏ-MƏX' (Gədəbəy) – dikbaşlıq etmək. – *Kəllədarrıx eləməynən kimə neyləjəx'sin kin?*

KƏLLƏ-KƏLLƏ (Bakı, Quba, Şamaxı) – yekə-yekə, böyük-böyük. – *Kəllə-kəllə danışmağ süzə qalub* (Şamaxı). – *Sə:n adətündü həməşə kəllə-kəllə danışmağ* (Quba).

KƏLLƏQITZA (Qax) – kəlləpəça. – *Habı kəlləqıztanı qarısana*.

KƏLLƏLİX (Ordubad, Şərur) – qarının yuxarı hissəsində düzəldilən işıqlıq, pəncərə. – *Kəlləlxda iki göz olar işıx üçün* (Ordubad).

KƏLLƏLİG (İmişli) – cilovun atın başına keçirilən hissəsi.

KƏLLƏMANQO (Basarkeçər, Borçalı, Qazax, Mingəçevir, Ucar, Tərtər) – zökəm. – *So:x də:if kəlləmanqo olmuşam* (Ucar); – *At da, adam da kəlləmanqo ola bilər* (Tərtər).

KƏLLƏPƏSDİX': KƏLLƏPƏSDİX' ELƏ-MƏX' (Şuşa) – zəhmət çəkmək, çalışmaq, əlləşmək. – *Hərdən axşamacan kəlləpəsdix eliyirəm, əvə gələndə də arvad zəhləmi töküür*.

KƏLLƏÇARXA ÇIXMAĞ (Salyan) – həddini aşmaq, ağ eləmək. – *Yığışdır özüvi, lap kəlləçarxa çıxdın a!*

KƏLLMƏÇİ (Ordubad) – çərməki, gönü döyüb düzəltmək üçün bürüncdən hazırlanmış alət. – *Kəlməçini dükana apar*.

KƏLMƏS (Lerik) – qarımış qız.

KƏLPİR (Gəncə) – giləoxşar sarı torpaq. – *Bu kərpışdər kəlpirə oxşuyur*; – *Burda nə çox kəlpir var*.

KƏLTƏ (Bakı, Basarkeçər, Gədəbəy, Xaçmaz, Şamaxı, Şəmkir) – 1. iri, qüvvətli (Basarkeçər). – *Qalxozda yaxşı kəltə öküzdər var*; 2. yaşlı, təcrübəli, dünyagörmüş (Bakı, Gədəbəy, Xaçmaz, Şamaxı, Şəmkir). – *Elə danışer ki, maşallah, elə bilersən kəltə kişidi* (Şəmkir); – *Kəltə adamlar köhnə əyamnan çox yanxlı danışeylər* (Gədəbəy).

KƏLTƏN (Basarkeçər, Qazax, Şəmkir, Tərtər) – kəsək. – *Kəltənnən iti vurdum* (Qazax); – *Kəltən daş kimiydi* (Şəmkir).

KƏLVƏC (Cəlilabad) – qışın birinci ayı. – *Ataram səni, kəlvəcə qarınan gələrsən*.

KƏM I (Şamaxı, Zaqatala) – heyvanlarda olan xəstəlik. – *Bu il mal-qarayə kəm düşdü*

(Zaqatala); – *Bu atda kəm var, muni alıb satan olmaz* (Şamaxı).

KƏM II (Ordubad) – sağanaq. – *Bu ələyin kəmi təzədi.*

KƏM III (Culfa, Hamamlı) – vəl. – *Kəmi ver küləşimi döyüm* (Hamamlı).

KƏM IV (Qazax) – cilovun atın ağzına keçirilən dəmir hissəsi.

KƏMBƏRBƏSDƏ (Ordubad) – barama növü. – *Kəmbərbəsdə barama:n yaxşı ipəyi olur.*

KƏMÇAT (Qazax) – ağıldankəm. – *Ağlı yoxdu, kəmçatdı.*

KƏMÇƏ (Bakı, Kürdəmir) – mala (alət). – *Kəmçəni vər, öyü suviyım* (Kürdəmir).

KƏMÇƏNƏ (Kürdəmir) – mala.

KƏMÇƏNƏK (İsmayılı) – kiçik sahə. – *Bu kəmçəyənin də otun biz biçəciyik.*

KƏMÇIX' (Şəmkir, Tovuz, Zaqatala) – yarımçiq, əskik. – *Yerin başında birəz kəmçix' qalif, sərin tüşəndə onu çəkin; – Yorğanın dannaıx kəmçiyi qalif, gəl onu sırı* (Tovuz); – *Bu parçanın kəmçiyin düzəlt* (Şəmkir).

KƏMƏ (Quba) – sünbül dəstəsi. – *Kəməni quyun yidi.*

KƏMƏNƏ: KƏMƏNƏ BAĞLAMAX (Cəbrayıl) – dağdan daş yumalamaq.

KƏMƏRBƏSDƏ (Ordubad) – b a x **kəm-bərbəsdə**.

KƏMƏRƏ (Meğri) – kəməşək şəklinə duman. – *Kəhanın başı üsdə kəməşə duman durur.*

KƏMKƏ I (İmişli) – kətmən. – *Mə:n kəmkəm sınıb, düzəldirəm gərək; – Ay ussa, mə: bi yaxşı kəmkə düzəlt.*

KƏMKƏ II (Salyan) – mala, suvaq çək-mək üçün alət. – *Kəmkəni zəmmildən çıxart ver mənə.*

KƏMKƏLƏMƏG (İmişli) – kətmənləmək. – *Tağın arasın kəmkəleyün.*

KƏMLƏMƏY (Şamaxı) – xəlbirləmək. – *Xırmançılar buğdanı kəmləyənnən sora bölüşdülər.*

KƏMLƏMMƏX' (Qazax) – öskürüb boğazını arıtmaq, təmizləmək. – *A Mansır, nə çox kəmlənersən, nə qalif boğazında?*

KƏMLƏŞMƏX' (Çənberək, Qazax) – razılaşmaq. – *Qız öyünnən kəmləşiflər; – Toyu*

kəmləşiflər axşam (Çənberək); – *Toya kəmləşməyə gəliflər* (Qazax).

KƏMÖ:X' I (Borçalı, Qazax) – dumanlı soyuq hava.

KƏMÖ:X' II (Çənberək) – 1. kövrək, boş. – *Kəmö:x' qa:dan daş töküflər, onnan örgü olmaz; 2. az. – Kəmö:x' qar yağmışdı.*

KƏMRƏ (Bakı) – çirk, kir.

KƏMRİK (Əli Bayramlı, Kürdəmir) – qabaq dişləri tökülmüş (adam). – *Dişim düşüb olmuşam kəmrək* (Kürdəmir); – *Kəmrək olduğumnan xərəğin ləzzətin də bilmirəm* (Əli Bayramlı).

KƏMSİG (Xaçmaz) – 1. əskik; 2. qısa.

KƏMSİX' (Cəbrayıl, Xocavənd, Qazax, Mingəçevir) – b a x **kəmsiy**. – *Kəmsix'nən iti bağlıyılar* (Xocavənd); – *Bunnansa get boğazına kəmsix' sal* (Qazax).

KƏMSİX'LƏMƏX' (Çənberək, Qazax) – boğazına ip bağlamaq. – *Xurda cijim buzoyu kəmsix'liyin* (Çənberək); – *Ax, bu Kazım nə kəmsix'lənəsidi, bir çöp gətirmir öyə* (Qazax).

KƏMSİY (Xocavənd, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Şamaxı, Şuşa) – bağ, ip. – *Səfiy iti həməşə kəmsiydə saxlallar* (Şamaxı); – *O, itin başına kəmsiy bağlıyif sürüyür* (Şuşa).

KƏN I (Qax) – b a x **kan V**.

KƏN II (Zaqatala) – döşəmənin altına qoyulan tir. – *Evin kəni sınıb, polu sökmüşük.*

KƏNARƏ (Qax, Ordubad) – kiçik xalça. – *Kənarələri yuduzdur* (Ordubad).

KƏNDİ I (Ağdam, Təbriz, Ağdərə, Dərbənd, Xaçmaz, İsmayılı, Kəlbəcər, Kürdəmir, Quba, Laçın, Salyan) – taxıl və ya un saxlamaq üçün taxtadan düzəldilmiş və ya çubuqdan hörülüb suvanmış qab. – *Kəndiyə un yığırax* (Kəlbəcər); – *Bizzərdə kəndini palçıxdan tikəllər* (Kürdəmir); – *Onun kəndisi doludu* (Laçın); – *Kəndini taxtadan düzəldif taxıl yığırax* (Ağdam); – *Bala, kəndəki unumuz da qutaldı* (Xaçmaz); – *Kəndi var i: rmi cual tutur, kəndi var on cual* (Ağdərə).

KƏNDİ II (Basarkeçər, Şəki, Qazax) – öz.

KƏNDÜ (Dərbənd) – b a x **kəndi I**. – *Qalxuzda günümüzə u qədər buğda düşeydi ki, kəndülərimizdə yər yux, əvi bir küncində tükeydüg.*

KƏNƏFD: KƏNƏFD ELƏMƏX' (Cəbrayıl) – gözümcixdiya salmaq.

KƏNƏK I (Göyçay, Kürdəmir, Salyan) – tərs. – *Kənək inəyin süti az olar* (Göyçay).

KƏNƏK II (Göyçay, Salyan, Kürdəmir) – qabığı bərk və ləpəsi çətin çıxan qoz.

KƏNƏK III (Bakı, Salyan) – az. – *Heyva: n süti kənəkdi*.

KƏNGƏR (Gədəbəy) – yerkökünə oxşar yeyilən bitki. – *Çox kəngər yiməy adamı öy-sürdər yaman*.

KƏNİ (Meğri) – gənc, cavan. – *Nanaxamın kəni qızı ölmüşdi, yüreyi dərtidiydi*.

KƏNKİRRƏMƏG (Cəlilabad) – yorulmaq. – *Kənkirəmşəm, danışmaq isdəmeyəm*.

KƏNKİRRİ (Cəlilabad) – yorğun. – *Mən də bu gün bir az işdəmişəm, kənkirriyəm*.

KƏNK: KƏNK OLMAX (Gədəbəy) – kefsizləmək, özünü pis hiss eləmək. – *Kənk olmaşam çimənnən səhrə*.

KƏNTO (Şəki) – kobud. – *Çox kənto cavaf verdi*; – *Məmmədəli kənto adamdı*.

KƏP I (Lerik) – ayağın altı.

KƏP II (Göyçay) – daşlaşmış qum.

KƏPƏNƏX' (Basarkəçər, Qazax) – qoyun xəstəliyi. – *Bizim üş qoyun kəpənəx'dən öldü* (Basarkəçər); – *Kəpənəx' azardı, qoyunda olor* (Qazax).

KƏPƏŞO:LUĞ (Salyan) – qarışıqlıq. – *Ay uşağ, heyvanların arasına kəpəşo:luğ salma*.

KƏPƏTO: KƏPƏTO ELƏMƏG (Salyan) – girinc eləmək, təngə götürmək. – *Həbil məni lap kəpəto eliyib*.

KƏPİR (Cəbrayıl, Naxçıvan, Şərur, Zaqatala) – məsaməli, tez ovulan. – *Əv tix'diməyə kəpir daş yaxşısı* (Cəbrayıl); – *Kəpir daşın üsdünnən gedəndə təpziyir* (Naxçıvan).

KƏPİRRİ (Zəngilan) – daşlı. – *Bartaz kəndi çox kəpirri yerdədi*.

KƏR (Qazax) – dəfə, kərə. – *Pammığa dörd kər, beş kər su veriler*; – *Elə olor gündə beş kər vererix', elə olor kin, üş kər vererix'*.

KƏRDİ (Borçalı, Cəbrayıl, Culfa, Qazax, Ordubad, Şərur, Tərtər, İrəvan, Yevlax, Zəngilan) – lək. – *Kərdidə soğan, loyva əkerix'* (Borçalı); – *Biz soğanı kərdidə əkərix* (Ordubad); – *Hər kərdidən üş put soğan çıxar* (Şərur).

KƏRDİKÜLƏ (Culfa, Şərur) – göyörti əki-lən yer.

KƏRDİN (Təbriz) – yolların kələ-kötür yerini düzəldən alət. – *Yolmızı özümüz düzəltmişux kərdinnən*.

KƏRDİVAR (Culfa, Qazax) – bax **kar-divar**. – *Kərdivarnan su gedən qajın içini təmizdellər* (Qazax).

KƏRDİYAR (Bərdə, Cəbrayıl, Çənberək, Gədəbəy, Qarakilsə, Mingəçevir, Yevlax, Zəngilan) – bax **kərdiyar**. – *Də:rməna kərdiyar apardım üyütdüm* (Bərdə); – *Kərdiyarın çörəyi xoşumə:lır* (Zəngilan).

KƏRDİYƏR (Başkeçid, Gədəbəy, Qazax) – bax **kərdiyar**. – *Bizdə iki putatan kərdiyər olar* (Qazax).

KƏRƏ I (Cəbrayıl, Kəlbəcər, Salyan, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Oğuz, Tovuz) – qısaqulaq (qoyun). – *Qulaxsız qoyuna kərə de:rix'* (Tovuz); – *Qara kərə qoyun ekiz doğuf* (Kəlbəcər); – *Sarı kərə qoyun çox sütdüdü* (Kürdəmir).

KƏRƏ II (Təbriz) – daxma. – *Yayda yığı-sarıx bağdakı kərəmizə*.

KƏRƏCAN I (Ağdərə) – dərin saxsı qab. – *Qız əre:dəndə ona bir dəş, yanı on dənə kərəcan verirdilər*.

KƏRƏCAN II (Şahbuz) – qurut əzmək üçün alət. – *Qurudu kərəcannan əzirix'*.

KƏRƏHƏT (Qax) – kifir, çirkin. – *Mən hona gələndə qazaray çobandı kərəhət*.

KƏRƏLAY (Salyan) – çovğun, boran. – *Qış gəldi, kərəlay başlayacağ*.

KƏRƏLİG (Cəlilabad) – kürt toyuğun yataması üçün pələqdan düzəldilmiş yer.

KƏRƏLMƏK (Ucar, Salyan) – qorxub dayanmaq. – *At birdən kərəldi, mən özüm də qortdum*.

KƏRƏM (Bakı, Cəlilabad, Salyan) – dəfə. – *Bi kərəm meşiyə gedəndə qabağıma bi ayı çıxıdı* (Cəlilabad).

KƏRƏN I (Basarkəçər, Borçalı, Çənberək, Daşkəsən, Gəncə, Goranboy, Xanlar, Qazax, Tovuz) – evin üstə qoyulan tir. – *Palıtdan yaxşı kərən olar* (Borçalı); – *Köməy eli:n öyün üsdünə kərən salax* (Basarkəçər); – *Məşədən iri kərən kəsərdix'* (Tovuz); – *Köməy elə kərəni dama qaldırax* (Daşkəsən).

KƏRƏN II (Füzuli) – cərgə, sıra. – *Kərənnən yığırax, yanı cərgəynnən, sıreynən*.

KƏRƏN III (Cəlilabad, Şərur, Yevlax) – bax **kərəm**.

KƏRƏNAY (Xaçmaz, Quba) – bax **kərənay I**. – *Piçcün üş dənə kərənay almışam* (Quba).

KƏRƏNG (İmişli) – karvandakı dövələrdən birinin boynundan asılı zınqırov, zəng topası (bir-birinin içərisinə keçirilmiş 5-dən 10-a qədər zəng).

KƏRƏN-KƏRƏN (Cəbrayıl, Şamaxı) – 1. dəfələrlə, bir neçə dəfə (Cəbrayıl). – *Bi sözü sə: kərən-kərən demişəm, genə öz bildiyi: eliyisən; 2. hərdən bir* (Şamaxı). – *Başımın ağrısı kərən-kərən tutur*.

KƏRƏNTİ (Culfa, Çənbərək, Gədəbəy, Gəncə, Goranboy, Qazax, Naxçıvan, Ordubad, Salyan, Şəmkir, Şərur, Tovuz) – bax **kələntə**. – *Mənim kərəntim kəsmir, al munu itilə* (Tovuz); – *Kərəntiyən ot biçərix* (Ordubad).

KƏRƏSKƏ I (Çənbərək, İmişli, Qazax, Tovuz) – tövlədə və ya damda quzular üçün düzəldilmiş yer. ♦ **Kərəskə kəsməx'** (Çənbərək) – tövlədə və ya damda quzu üçün yer düzəltmək. – *Əsgər damda qoyuna da kərəskə kəsdi, quzuya da*.

KƏRƏSKƏ II (Qazax) – xingal.

KƏRƏVƏNGİ (Füzuli, Mingəçevir, Oğuz, Şamaxı, Zəngilan) – 1. hərdəmxəyal (Mingəçevir, Şamaxı). – *Başı batmış Namaz kərəvəngidi, ona etibar eləməy olmaz* (Şamaxı); 2. avara (Füzuli, Oğuz, Zəngilan). – *Nə kərəvəngi adamsan, heş de:ləni eşitmirsən* (Oğuz); – *Onnan adam olmaz, kərəvənginin biridi* (Füzuli).

□ **Kərəvəngi qalmax** (Cəbrayıl, Culfa) – çəşbaş qalmaq, məəttəl qalmaq, tərəddüddə qalmaq. – *Vəli kərəvəngi qaldı, bilmədi neyləsin* (Cəbrayıl); – *Ay Məhəmməd, lap kərəvəngi qalmışam, bilmirəm böyün şə:rə gedim, ya yox* (Culfa). ♦ **Kərəvəngi qoymax** (Qarakilsə) – çəşbaş qoymaq, tərəddüddə qoymaq. – *Məni kərəvəngi qoymusan, heş bilmirəm neyniyim*.

KƏRƏZDƏNMƏK (Yardımlı) – əl-qol atmaq. – *Kərəzdənmə, sözünən danış*.

KƏRGƏ: KƏRGƏ BAĞLAMAX (Basarkeçər) – dövrələmə oturmaq.

KƏRGİLƏ (Dərbənd) – gəbə, kilim və s. toxumaq üçün buynuzdan və ya dəmirdən düzəldilən dişli alət. – *Gülxanüm baci, kərgiləvizi бүгүnnügə mənə vər*.

KƏRİX' (Basarkeçər) – gödəkqol, qısa qadın geyimi. – *Ağız, kəriyi maña gəti*.

□ **Kərix' qalmax** (Şəmkir) – çəşmaq, kərixmaq, özünü itirmək. – *Kərix' qaldım bu işdən*.

KƏRİSKƏ I (Ağdam, Gədəbəy, Kürdəmir, Tərtər) – bax **kərəskə I**. – *Hələlik bir kəriskə düzəldin, görəx' sonrası niyo:lajax* (Gədəbəy).

KƏRİSKƏ II (Şəmkir) – arxac. – *Sən kəriskə yerində ol, mən də pu sa:t gəlləm*.

KƏRİSKƏ III (Füzuli) – rezin xizək. – *Kəriskə qarın üsdünnən sürünən olur, sürütmə kimi, qonqa kimi*.

KƏRKİ I (Ağsu, Bakı, Cəbrayıl, Kürdəmir, Qusar, Ordubad, Şamaxı, Şərur, Salyan, Zaqatala) – kətmən. – *Kərkini mağa versənə, bir az ala çəhmax isdiyirəm* (Zaqatala).

KƏRKİ II (Yardımlı) – qənd doğrayan çəkiç.

KƏRKİNCƏX' (Borçalı, Cəbrayıl, Füzuli, Hamamlı, Mingəçevir, Tovuz, Zəngilan) – quş adı. – *Bizim otaxda kərkincəx' yuası var* (Cəbrayıl); – *Kərkincəx' payız aylarında olur* (Hamamlı).

KƏRKİT (Dərbənd) – bax **qırqıt**. – *Kərkət ikibaşlı uladu, unnan xana da tuxuyəllər, gəbə də*.

KƏRMƏ I (Basarkeçər, Cəbrayıl, Cəlilabad, Füzuli, Hamamlı, Kəlbəcər, Şərur, Kürdəmir, Qazax, Ordubad, Sabirabad, Salyan, Şərur) – təzək. – *Malın tullantısın ayaxlı:b bərkidillər olur basma, sonra doğruyullar olur kərmə* (Hamamlı); – *Qışda kərməni yandırırıx* (Kəlbəcər); – *Gəti piçə kərmə qala yansın* (Sabirabad); – *Ora kərmə yığıb yanacağ' üçün* (Cəlilabad).

KƏRMƏ II (Salyan) – kir, çirk. – *Kirin, kərmə:n içindəyəm*.

KƏRNIYƏT (Qax) – 1. pisniyyətli; 2. eybəcər.

KƏRÖ:Ş (Kürdəmir) – üzüm şirəsi çıxarmaq üçün qarğıdan düzəldilmiş alət. – *Üzüm balı düzəldirük, kərö:ş də gərəyimizdi*.

KƏRRƏM-MƏRRƏM (İmişli) – dəfələrlə, döənə-döənə. – *Munu maña kərrəm-mərrəm tafşuriflar, gərəx' özüünə verəm.*

KƏRRƏN-KƏRRƏN (Cəbrayıl) – bax **kərnən-kərnən**. – *O:n ağılı başına kərrən-kərrən gəlir.*

KƏRSƏN (Qax, Şəki) – bax **karsan**. – *Kərsəndə xamır var (Şəki).*

KƏRTDƏX' (Laçın) – əlin üstündə olan çirk.

KƏRTDƏMƏZ (Basarkeçər, Çənbərək, Karvansaray) – bax **katamaz**. – *Çijim bir tava kərtdəməz bişirif (Çənbərək); – Bir litir ağız sağmışdım, apardım kərtdəməz pişirdim (Basarkeçər).*

KƏRTDƏŞ-KƏRTDƏŞ (Gədəbəy) – boş-boş, mənasız. – *Kərtdəş-kərtdəş danışma:n kimə neylə:jax', neysə vərçiş ele:fsiñ.*

KƏRTİ (Basarkeçər) – boyat, köhnə. – *Çörə:miz kərtidi, yeməy olmur.*

KƏRYAH (Çənbərək) – dost-əşna. – *Cəfərin kəryahi çoxdu.*

KƏRYAH (Qazax) – bax **kəryah**. – *Mühüdüün başınnan kəryəsi əysilməz.*

KƏSDİ (Zaqatala) – gil sac. – *Axşam lavaş bişirməğa isdiyirəm, sizin kəsdini versənə.*

KƏSƏX' (Şahbuz) – bıçaq. – *Cibinnən kəsəyi çıxardıb kəsirdi.*

KƏSƏLGƏ (Kəlbəcər) – keçid, bərə. – *Canavar kəsəlgəyə gələndə avcı onu vurdu.*

KƏSƏRİ (Qazax) – cib yaylığı.

KƏSİK (Ucar) – bax **kesix'** (2-ci mənə). – *Mənim kəsiyim var: biri Ucarda, biri Alpu:tda, biri də Bəkidə.*

KƏSİM (Hamamlı) – başlıq (qız köçərkən onun valideyninin oğlan evindən aldığı pul). – *Qıza iyirmi tümən kəsım alardix.*

□ **Kəsım satmaq** (Şərur) – hədələmək, hədə-qorxu gəlmək. – *Gündə gə:r <gəlir> bizə kəsım satır.*

KƏSİRGƏ (Gədəbəy) – mal-qaranı açıq hava şəraitində saxlamaq üçün düzəldilmiş yer. – *Kəsirgiyə salın malı, geje:tməsin qoruğa gənə.*

KƏSKİŞ (Tovuz) – dəmirkəsən alət. – *Kəşkişnən dəmir kəsiler.*

KƏSMƏ I (Göyçay, Xaçmaz, Quba, Laçın, Lənkəran, Mingəçevir, Salyan) – 1. düyü və ya buğda yarması (Göyçay, Xaçmaz, Quba,

Lənkəran, Mingəçevir). – *Əyax düyüyə kəsmə de:llər (Göyçay); 2. yarma xırdası (Salyan). – Əl daşında çəkəndə kəsməsi də olar, yarması da; – Yarma iri olar, kəsmə xırda.*

KƏSMƏ II (Kəlbəcər) – bişmiş südlə qatığın qarışığından düzəldilən ağartı növü. – *Gamişın südünnən yaxşı kəsmə olur.*

KƏSMƏX' (Borçalı) – çürümək (südə aiddir). – *Südü pişirərdim, kəsdi.*

KƏSMƏT (İmişli, Göyçay, Qarakilsə, Salyan, Qazax, Mingəçevir, Yardımlı, Ucar) – 1. pensiya (Qazax). – *Biz qoja qalxoççulara kəsmət vererix'; 2. şört (İmişli, Qarakilsə, Ucar). – Onnan mənim kəsmətim vardı (Qarakilsə); – Sənnən kəsmət kəsmişəm (Ucar); 3. qiymət (Göyçay, Mingəçevir, Ucar). – Mən inəyi satmağ isdiyirdim, cama:t kəsmətin kəsib, da mən nə diyə bilərəm (Göyçay).*

KƏŞİVAN (Quba) – eyvanın kənarları. – *Kəşivani çirk iləmə.*

KƏTDA (Yevlax) – lovğa. – *Niyaz mə:llim kətda adamdı.*

KƏTƏ (Basarkeçər, Biləsuvar, Cəbrayıl, Cəlilabad, Culfa, Füzuli, Gəncə, Göyçay, Xanlar, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Naxçıvan, Ordubad, Tərtər) – qutab. – *Yazda pəncər çıxanda kətə pişirix' (Tərtər); – Uşağlar kətə bişirməyçün cunculm yığdılar (Cəlilabad); – Tamara yaxşı kətə bişirdi (Cəbrayıl); – Bizzər kətəni ətdən, göyərtidən bişirrik (Kürdəmir).*

KƏTƏMƏZ (Ağdam, Ağcabədi, Beyləqan, Bərdə, Cəbrayıl, Füzuli, Gədəbəy, Göyçay, Xocalı, Xocavənd, İmişli, Kürdəmir, Qazax, Şuşa, Tovuz, Ucar, Yevlax, Zəngilan, Zərdab) – bax **katamaz**. – *Camışım doğdu, bir qavlama ağız sağdım, kətəməz pişirdim (Yevlax); – İnəyin kətəməzin yedix' (Tovuz); – İnəx' doğanda uşaxlara kətəməz pişirdim (Gədəbəy); – Mən bu gün kətəməz yedim (Beyləqan).*

KƏTƏN (Basarkeçər) – ləpəsi yaxşı çıxan qoz.

KƏTƏNKÖYNƏX' (Qubadlı) – nazıqbaşıq (qoz). – *Kətənköynəx' cəviz tez sınar.*

KƏTƏYƏN (Ağdam, Bakı, Gəncə, Xocavənd, İmişli, Şəmkir) – yabani bitki adı. – *Bir harava kətəyən gətirdim (Gəncə); – Bir qədər kətəyən yığ heyvanın altına tökməgə (Bakı).*

KƏTİBƏ (Balakən, Qax, Zaqatala) – qadın geyimi.

KƏTİL I (Xocavənd, İmişli) – yeni doğmuş heyvanın ilk südündən bişirilən yemək.

KƏTİL II (Dərbənd, Quba, Mingəçevir) – ev tikərkən tirlərin altına qoyulan ağac. – *Bizdə əvlər daşdan tikilədi, kətili tirlərin artına quyadıq ki, ular düz utursun* (Dərbənd).

KƏVƏX' (Hamamlı) – kövrək daş. – *Bu öyü kəvəx'dən tix'dimişəm.*

KƏVƏL (Gədəbəy, Xanlar) – 1. bədəncə zəif, ariq (Gədəbəy). – *Çox kəvəldi, yağızadı olmaz sən də:n*; 2. qarını yekə (Xanlar). – *Kəvəl quzu dala qaltıf.*

KƏVƏLƏ (Lənkəran) – dimdiyi uzun quş. – *Bəyag mənim cələmə kəvələ ilişmişdi.*

KƏVİZ (Laçın, Ordubad, Zəngilan) – 32 kq. taxıl tutan ölçü qabı. – *Bi kəviz 32 kılövdu* (Zəngilan); – *Həsən mǎ: iki kəviz taxıl borc verdi* (Laçın); – *Kəviz üçün bir təhnə qayrallardı* (Ordubad).

KƏVLƏ (Meğri, Ordubad) – 1. üzüm dərək üçün ağac (Ordubad); 2. bax **kavla** (Meğri). – *Ardışdan 75 kəvlə qırqınan, al bir əməx'.*

KƏYƏ (Qazax) – bax **kaya**.

KƏZ (Salyan) – suotu. – *Balıqlar kəz yiyillər.*

KƏZƏ-KÜZƏ (Ucar) – mənəsiz, boş-boş. – *Lətif, kəzə-küzə danışma, yaxşı danış.*

KƏZZAB (Naxçıvan) – yalançı.

KİĞ (Basarkeçər, Hamamlı, Xanlar, Qazax, Tovuz) – baldırğana bənzər yeməli bitki adı. – *Uşaxlar kiğ yığmağa gətilər* (Hamamlı); – *Kiğ yaman qartalif* (Basarkeçər); – *Kiğ meşədə piter* (Qazax).

KİĞLAMAX (Ağbaba) – ört-basdır etmək. – *İşin üsdünü elə kiğladı ki, heş bilən olmadı.*

KİXMIX (Barana, Gədəbəy, Gəncə, Qazax) – ağac kəsərkən və ya odun doğrayarkən yerə tökülən qırıntılar, yaxud kiçik odun parçaları. – *Zaman çoxlu kixmix doğradı* (Barana); – *Ojağa kixmix qoy* (Qazax).

KILAR (Basarkeçər) – bax **kilar**. – *Qatığı, yağı, çörəyi yığmışam kilara.*

KILİĞ (Yardımlı) – sacayağı. – *Kılığı qaza:n altına qoyeylər.*

KILIF (Cəbrayıl, Qarakilsə, Ordubad, Şahbuz) – hasar altından keçən su yolu. – *Otdar kılıfın gözün tutub, su keşmir* (Şahbuz).

KIR (Qax) – bazu sümüyü.

KIRILDAMAX (Kəlbəcər) – yemlənrəkən müəyyən səs çıxarmaq (ata aiddir). – *Ata ot verəndə kırıldıyır.*

KIRINNANMAX (Çənbərək) – dolmaq, yığılmaq. – *Parça məşinin ağzına kırinnandı.*

KIRKIRA (Ağdam, Balakən, Borçalı, Qax, Zaqatala) – bax **kilkilə**.

KIRNAS (Borçalı, Əli Bayramlı, Ordubad) – bax **kirnas**. – *Nəği yaman kirnas adamdı* (Ordubad).

KIRNIS (Cəlilabad, İmişli, Ordubad, Saatlı) – bax **kirnas**. – *Kirnis olma* (İmişli).

KIRS (Qarakilsə, Meğri, Zəngilan) – 1. buz, buz parçaları (Meğri, Zəngilan); – *Əraz bu yil elə hey kirs aparey* (Meğri); – *Qarınan kirsnan gederdim* (Zəngilan); 2. qar ucqunu (Qarakilsə). – *Neçələri kirsna düşdü.*

KIRTIZ (Ağdam, Çənbərək, Füzuli, Xocavənd, Oğuz) – bax **kirtis**. – *Ay bala, ipi kirtiznan kirtizda, qoy bir əz nəzilsin* (Çənbərək).

KIRTIZDAMAX (Ağdam, Cəbrayıl, Çənbərək, Füzuli, Xocavənd, Oğuz) – bax **kirtisdəməx'**. – *Nənəm if kirtizdiyır* (Cəbrayıl); – *O ipi kirtizda qutar* (Füzuli).

KIRZA (Meğri) – tut ağacının yarpaqlı budaqlarından qırılıb bağlanmış bağlama. – *Sanın qurda qalxuz düz atmış kirza yarpax verip.*

KIT (Zaqatala) – yundan toxunan əşya.

KİTİL I (Cəbrayıl, Meğri, Zəngilan) – baramaqurduna vermək üçün qırılmış tut çubuqlarının kəsilib atılan yoğun və yarpaqsız hissəsi. – *Biz bağımızdan üç araba kitil yığdix* (Cəbrayıl).

KİTİL II (Ağcabədi, Füzuli) – təzə doğmuş heyvanın ilk südündən bişirilən yemək. – *Kətaməznən kitil bir sözdü* (Ağcabədi); – *Dünən Aydıngildə kitil yedix'* (Füzuli).

KİTİL-KİTİL (Qazax) – xırda-xırda. – *Qəndi kitil-kitil doğroyrux.*

KİTİRA (Meğri) – boğaz heyvanın ömcəyindən çıxan maye. – *İneyn əmcəyinnən hala kitira da çıxmey.*

KİCİ (Zaqatala) – ilmək.

KİCO: **KİCO VIRMAX** (Kürdəmir) – vurnuxmaq, o yan-bu yana hərlənmək. – *To:ğun murtdası var, kico vırır.*

KİÇİ (Cəbrayıl, Kürdəmir, Mingəçevir, Zəngilan) – barama qurdunun üçüncü yuxusu. – *Bizim qurdumuz kiçini indi yatır* (Cəbrayıl); – *Qurdum indi-indi kiçiyə yatır* (Zəngilan).

KİF (Salyan) – kəfrəm, mitil. – *Yorğə:n kifi köhnəlib.*

KİFKİMƏX' (Şərur) – b a x **kifsiməx'**.

KİFLƏ (Ordubad, Culfa) – külbə, təndirin havaçəkən yeri. – *Təndirin havaçəkən yerinə kiflə deyər ix* (Culfa).

KİFSİMƏX' (Mingəçevir, Naxçıvan) – kiflənmək, xarab olmaq. – *Meyvə çox qalsa kifsiyər* (Mingəçevir).

KİKOY (Hamamlı) – b a x **kəkoj**. – *Uşax kikoynu de:nə sözü'n çətin başa düşürəm.*

KİL (Yardımlı, Salyan) – küt. – *Kil balta odun kəsmey.*

KİLAĞORD (Cəlilabad) – iri bıçaq. – *Quşın başın kilağordnan kəsdüg.*

KİLAN (Quba) – qapını bağlamaq üçün daldan keçirilən və ya ona söykədilən taxta. – *Gid kilanı qapının dalna quy gəl.*

KİLAR (Basarkeçər) – yemək şeyləri saxlanılan sərın yer. – *Tez xarağ olan yeməx' şeylərini kilara yığırx;* – *Həm kilar de:rix', həm də sərinnix'.*

KİLD (Cəbrayıl) – kürt. $\diamond$ **Kild düşməx'** – kürt düşmək. – *Toyuğumuz iki gündü kild düşüb.*

KİLƏ I (Quba) – ölçü qabı. – *U vaxtda tarazi ulmazdı, şeyi kileynən bölərdüğ yuldas arasında.*

KİLƏ II (Salyan) – qoç aşığı, iri aşıq. – *Bir kileynən hamısını uddım;* – *Kilə aşığdan bö:g olur.*

KİLƏFƏRƏ (Salyan) – bir aylıq cücə. – *Bı cücə kiləfərədi, hələ yiməğ olmaz;* – *Hindiki kiləfərələr payızda to:uğ olmaz.*

KİLƏĞURT (Biləsuvar) – b a x **kilağord**. – *Kiləğurtnan çörəğ doğra.*

KİLƏVORD (Yardımlı) – b a x **kilağord**.

KİLƏH (Meğri) – b a x **kild**. – *Qalxuzun uxarta kilh toyığı var ki, sanamağınan qu-tarmaz.*

KİLİNCAN (Ordubad) – yonca yabənər ot. – *Kilincan yonca kimin otdı, onun da toxumun səpillər gövərir.*

KİLİT (Qax, Quba, Kürdəmir, Şərur, Ordubad) – 1. açar (Kürdəmir, Ordubad). – *Kilitnən qfılı açillər* (Ordubad); 2. qapıya daldan keçirilən uzun dəmir (Qax, Quba). – *Qapının kilidin vur* (Quba).

KİLİTKAN (Qarakilsə) – qapını bağlamaq üçün daldan keçirilən ağac. – *Tavlanın kilitkanın tapdım.*

KİLİTKƏ (Qarakilsə, Şərur) – kitrə, ağacda olan yapışqan.

KİLKƏ I (Ağcabədi, Ağdam, Cəbrayıl, Göyçay, Kürdəmir, Ucar, Şuşa, Zəngilan) – 1. yun daranarkən yerə tökülən və darağın dişləri dibinə yığılan hissə, keyfiyyətsiz hissəsi (Ağcabədi). – *Kilkə döşəx'cayə qoyulur;* 2. daranmamış yun (Göyçay). – *Yorğanın kilkəsin çox eliyin* (Cəbrayıl); 3. məc. daranmamış saç (Bakı, Şuşa). – *Kilkələrinə bir darasəna, ay adama oxşamaz* (Şuşa).

KİLKƏ II (Bakı, Basarkeçər, Bərdə, Borçalı, Hamamlı, Xanlar, Oğuz, Tovuz) – çay puçalı. – *Ay qız, o kilkəni at, çayniki yaxala, təzədən damlə* (Hamamlı); – *Çayı içərix', sora kilkeyi atərix* (Borçalı); – *A:z, o kilkeyi tulla çölə* (Tovuz); – *Çayni:n divindəki kilkəni apar töx' ağacın divinə* (Basarkeçər).

KİLKƏ III (Borçalı, Qazax, Mingəçevir) – çöküntü (suda, neftdə, ərınmiş yağda). – *Daşə tökülör su, süzülör təmiz olor, kilkə qaler daşın içində* (Borçalı).

KİLKƏ IV (Ağdərə, Qazax) – 1. otun yumşaq hissəsi (Qazax). – *Mal otun kilkəsini ot-doyuf, elə çöfləri qalif;* 2. yabanı ot (Ağdərə). – *Kilkə qiyağ otu kimi olur.*

KİLKƏLƏNMƏX' (Çənbərək) – şübhələnmək. – *Abbasəli Löymannan kilkələnin, deyir kin, mənən o qandırif.*

KİLKƏLƏSMƏY (Şamaxı) – bir-birinin saçından tutub dalaşmaq. – *Sən hər şeydən ötrü kilkələsməyə adət əlamisən.*

KİLKƏŞİY (Cəbrayıl, Şamaxı) – dolaşıq. – *Bu ipi niyə kilkəşiy saldın* (Şamaxı).

KİLKİLƏ (Qazax, Şamaxı) – əl dəyirmanı.

KİLLƏMƏK (Salyan) – kütləşmək. – *Pıçağ killaşib, kəsmir.*

KİLPİK (Zaqatala) – kirpi.

KİM (Salyan) – kif, rütubət. – *Ödə girəndə kim iyi adamı vırır.*

KİMEK (Qax, Zəngilan) – kimi, qədər, dək. – *Axşama kimek gidax* (Qax); – *Bi neçə günə kimek manğa vax ver* (Zaqatala).

KİMİG (Dərbənd) – cür. – *Hamı bir kimig danışmıyadı.*

KİMİK (Balakən) – bax **kimek**.

KİMİKİ (Dərbənd) – kimi. – *Anası diyən kimiki iliyədi.*

KİNAV (Cəbrayıl) – su dəyirmanını işlədən pərin altından keçən su yolu, arx. – *Dəyirmanın kinavı suyu nəysə yaxşı çəx'mir.*

KİNDAR (Quba) – kin saxlayan, kinli. – *O, çux kindar adamdu.*

KİNO:NA GETMƏG (Salyan) – yerinə çatmaq, axıradək bilmək. – *Adam hər deyilən sözün kino:na gessə, tez qocalar.*

KİNTİRİX'Lİ (Hamamlı) – səliqəsiz, pinti. – *Yaman kintirix'li adamsən, özüñə fikir vermirsən.*

KİRAL (Çənbək) – anbar. – *Taxılı kiralada doldudux.*

KİRDAR (Bakı, Ordubad) – səbir, hövsələ. – *Mənim kirdarım gəlmir* (Bakı); – *Sizin kirdarınız yoxdi* (Ordubad).

KİRDƏ (Oğuz, Zaqatala) – iki il dalbadal düyü əkilməmiş sahə, yer. – *Şunlammiyuncax kirdə yerində yaxşı məsil olmaz* (Oğuz).

KİRDƏYLƏMƏY (Cəlilabad) – atmaq, tullamaq. – *Valla, indi bu ağacı qolım getdikən kirdəyliyəcəm.*

KİRDİKİ (Quba, Şamaxı) – bərk. – *Kirdiki armudu yəndə bərkliğinən dişlərim ağrıdı* (Şamaxı).

KİRƏ (Meğri) – zoğ. – *Ot kiralərin də şoravaya qoymax təzə dəb düşüüp bu kətdə.*

KİRGİT (Ağcabədi, Ağdam, Basarkeçər, Bərdə, Gədəbəy, Gəncə, Hamamlı, Xaçmaz, Qazax, Quba, Laçın, Şahbuz, Şəmki, Tabasaran, Tərtər, Tovuz, Zəngilan, Zərdab) – bax **qırqıt**. – *Xalçada ilməyi vurannan sonra kirgittən vuruf bərkidillər* (Basarkeçər); – *Kirgidi xani qırılıf* (Qazax); – *Üş kirgidi-miz var xana toxumağa* (Gədəbəy); – *Kirgidi burya gəti* (Hamamlı); – *Keyik buyuzinnə qeyrilən kirgit mühkəm uladu* (Tabasaran).

KİRGİTDƏMƏX' (Gəncə, Tovuz) – hanadakı ilmələri kirgitle döyüb bərkitmək.

– *Xanani yaxşı kirgiddə* (Gəncə); – *Sən də kirgiddirsən xanıyı* (Tovuz).

KİRGİTDƏMƏG (Salyan) – məc. susmaq. – *Sən kirgiddə, sə: dindirən yoxdi.*

KİRİX'MİŞ; KİRİX'MİŞ OLMAX (Tovuz) – sakitləşmək, sakit olmaq. – *Usuf gəldi yördü yiməx' var, kirix'miş oldu.*

KİRİK (Gəncə, Xanlar) – sakit. – *Kirik olsan nə başıñ ağrar, nə dişin tökülər* (Xanlar).

KİRİMƏX' (Ağdam, Borçalı, Cəbrayıl, Hamamlı, Laçın, Mingəçevir, Şəki, Salyan, Şəmki, Tərtər, Tovuz, Ucar, Yevlax) – 1. susmaq, sakit olmaq (Ağdam, Hamamlı, Şəki). – *Bir sa:t kiri, başımı ağrıtmə* (Ağdam); – *Di kiri görəx, ağlama* (Şəki); – *Ə:, bir kiri göröm, kim nə de:r* (Hamamlı); 2. kəsmək, dayanmaq (Şəki). – *Yağış da heş kirimədi.*

KİRİMİŞCƏ (Borçalı, Salyan, Qazax, Ucar) – sakitcə, dinnəzcə. – *Sə: deyiram dur kirimişcə get* (Ucar); – *Əli iclasda kirimişcə oturmuşdu* (Borçalı).

KİRİMİŞƏRƏX' (Qazax) – sakit. – *Kirimişərəx' adam yaxşı olar.*

KİRİNKAN (Ordubad) – bax **kilincan**.

KİRİN-KİRİN (Füzuli, Qazax) – yavaş-yavaş. – *Bu də:rman kirin-kirin işdi:r* (Füzuli).

KİRİŞ I (Cəbrayıl, Cənubi Azərbaycan, Gədəbəy, Gəncə, Kürdəmir, Qax, Qarakilsə, Salyan, Tovuz) – 1. cəhrəni işlədən ip (Cəbrayıl, Tovuz); – *Kiriş qırıldı, cəhrə dayandı* (Cəbrayıl); – *Kiriş olmasa cəhrə işdəməz* (Tovuz); 2. qoyun bağırsağından hazırlanmış bağ (Gəncə). – *Kirişdən cələ qayrılar.*

KİRİŞ II (Cəbrayıl) – yağ saxlanan qab. – *Kirişləri yağnan doldudular.*

KİRİŞ III (Cəbrayıl, Şərur) – yeməli bitki adı. – *Uşaxlar kiriş yığmağa getdilər* (Cəbrayıl).

KİRİŞ IV (Gədəbəy) – yeni doğmuş heyvanın ilk südü. – *Kirişi buzoya qoymarix kın, əmsin.*

KİRİŞKƏNMƏK (Kürdəmir) – fikirleşmək, götür-qoy etmək. – *Kirişkənirəm ki, görəsən bi işi başdasam nə tə:r olar.*

KİRKƏ (Qax) – bax **kilkə III**.

KİRKİ (Şəmki) – bax **qırqıt**. – *Ala bu kirkiyi, o hüyələri vur.*

KİRKİNƏ (Ordubad) – bax **kilkilə**. – *Biğdanı kirkinədə yarma eliyrix.*

KİRKİRƏ (Bərdə, Bolnisi, Borçalı, Cəbrayıl, Culfa, Çənbərək, Gəncə, Salyan, Goranboy, Göyçay, Qazax, Laçın, Mingəçevir, Şəmkir, Ucar) – b a x **kilkilo**. – *Kirkirədə yarma çəkllər* (Cəbrayıl); – *Yeri kirkirəni zi manə gəti, yarma çəkəjam* (Şəmkir); – *Kirkirədə buğda çəkllər* (Borçalı).

KİRMƏGİYO (Quba) – mədədəki qurdları tökmək üçün qaynadılıb suyu içilən ot. – *Kirməgiyonun suyu aci uladu*.

KİRNAS (Basarkeçər, Borçalı) – xəsis. – *Kirnas adam malın yeməz* (Borçalı); – *Munun nənəsi elə kirnas arvatdı ki, onnan heş zad almağ olmaz* (Basarkeçər).

KİRNİMƏX' (Şərrur) – sakitləşmək. – *Ya-zıx uşax gücünən kirniyib, səsvi çıxatma*.

KİRNİS (Əli Bayramlı, Şamaxı, Salyan, Zərdab) – b a x **kirnas**. – *Əhməd çox kirnis adamdı* (Əli Bayramlı).

KİRNİTMƏX' (Şərrur) – sakitləşdirmək.

KİRO I (Kürdəmir) – xalçada olan əyrilik. – *Xala, xalçada bir az kiro var*.

KİRO II (Salyan) – acı. – *Alma hələ yetişimi-b, kirodı*.

KİRO III (Salyan) – b a x **kiroy**.

KİROY (Qazax) – saçda əmələ gələn çirk.

◊ **Kiroy olmaq** – çirkənlənmək, çirk olmaq. – *Qızın başı kiroy oluf*.

KİRS I (Daşkəsən) – küləyin çökək yere topladığı qar.

KİRS II (Zaqatala) – xörək adı. – *Bizə gəl, kirs bişirmişix'*.

KİRŞƏN (Zaqatala) – kükürdlə yağın qarışığından hazırlanmış dərman. – *Osman barmağına kirşən sürtmüşdü*.

KİRT (Cəlilabad, Füzuli, Mingəçevir) – 1. tən (Füzuli). – *Əvi kirt iki yerə bölüllər*; 2. tamam (Cəlilabad). – *Sənün sözün kirt yadınnan çıxıb*.

KİRTDƏY (Cəlilabad) – səlbə, ağacdan meyvə salmaq üçün ağac. – *Bala, kirtdəynən bi:ki alma sal*.

KİRTƏKLƏMƏK (Salyan) – tullamaq, atmaq. – *Ay bala, günahdı, adam çörəgi kirtəkləməz*.

KİRTİŞ (Oğuz) – bir neçə il əkilməmiş sahə.

KİRTİK I (Ağcabədi, Bərdə, Borçalı, Çənbərək, Göyçay, Hamamlı, Qazax, Mingəçevir,

vir, Oğuz, Sabirabad, Salyan, Ucar, Yevlax) – işlədilmiş sabunun qalığı. – *Sabının kirtikin atdım* (Salyan); – *O kirtidiyi ver əlimi yü:m* (Yevlax); – *U kirtiyi götdüm* (Ucar); – *Ay qız, kirtiyi gəti* (Hamamlı); – *Paltarı bir kirtiyənən yudum* (Çənbərək).

KİRTİK II (Ağcabədi, Bərdə) – atın ayağında olan yara. – *Kirtiy atın əğındo:lur* (Ağcabədi).

KİRTİNİ KƏSMƏK (Salyan) – yormaq. – *Sən lap mə:m kirtimi kəsmisən*.

KİRTİNƏ VİRMAĞ (Salyan) – axırına çıxmaq. – *Səfər malların kirtinə vırıb, indi cərmiyə düşmüşəm*.

KİRTİŞ (Cəbrayıl) – yun ipin çıxıntılarını sürtüb hamarlamaq üçün işlədilən alət. – *Nabat xala kirtışı apardı*.

KİRTİŞDƏMƏX' (Cəbrayıl) – yun ipin çıxıntılarını sürtüb hamarlamaq. – *Nabat xala, kirtışı ver, biraz ip kirtişdiyim*.

KİRT-KİRT (Göyçay) – yekə-yekə. – *Kirt-kirt qırmızı gül açır*.

KİRTMİX' (Cəbrayıl, Zəngilan) – b a x **kirtik I**. – *Bı kirtmiyənə paltar yumağ olmaz* (Zəngilan).

KİSİF I (Bakı) – nəm, rütubət. – *Aç qapıları, öydən kisifi iyi gəlir*.

KİSİF II (Gədəbəy, Salyan, Tovuz) – 1. gəlir, qazanc (Gədəbəy). – *Maña de:r kin, kisifi mə:m, yeri sə:n* (Tovuz); – *Əlifağa mə:m aparatımı işdədir, özününkün saxlıyır, nədi kisif bilir* (Salyan); 2. müharibədə və ya başqa döyüşdə əldə edilən qənimət (Tovuz). – *Əli bəylər qurılında bir at, bir gəvə kisif gətirif*.

KİSİP (Meğri, Yardımlı) – dəfinə, xəzinə, var-dövlət. – *Böyüx' Südədid' də kisip tapbısan ki, gündə mızıxırsan ora* (Meğri); – *Yaxşı kisib yığıb* (Yardımlı).

KİSİV; KİSİV ELƏMƏX' (Füzuli) – zülm etmək, əziyyət vermək. – *Döşdiyüf mənim malımı aparırdı, mǎ: kisiv eliyirdi*.

KİŞDİ (Təbriz) – gəmi. – *Biriminci dəhvə iydi ki, kişdiyə minmişdi*.

KİŞE (Kəlbəcər) – qız uşağı. – *Kişeni ağlətmə*.

KİŞGİT (Gədəbəy) – yeri eşmək və ya qazmaq üçün hər iki ucu şiş yonulmuş ağac. – *Kişgidin hanı, yaman kəngərrər var, gəl qazgınan*.

KİT (Qax) – qıgırdaq sümüyü. – *Senin bur-nun kiti avulsun.*

KİTƏ (Lerik) – 1. tumurcuq; 2. pişik balası.

KİTİX' (Oğuz) – cır əzgil. – *Quş da yi:r kitiyi, heyvan da.*

KİTİL I (Şəki) – tut ağacının xırda zoğu. – *Qurda kitiil qırmağa gidasıyəm.*

KİTİL II (Qax) – xəmir məmulatı.

KİTİRƏ (Meğri) – boğaz heyvanın əmcə-yindən çıxan yapışqanlı sarı maye. – *İneyin əmcəyinnən hala kitiərə də çıxmey.*

KİTİRGƏ (Salyan) – kitrə, ağacda olan yapışqan. – *Kitirgə ağajda olar.*

KİTNƏXORRUG' (Salyan) – qənaətçilik. – *Kitnəxorruğnan dolanacam, ancağ düzəlt-dirəcəm.*

KİTRƏ (Salyan) – damcı, qotrə. – *Qoyun təzə doğub, bi kitrə də süti yoxdu.*

KİTPAN (Balakən) – böyük sandıq.

KİVAR (Qax) – birillik keçisi.

KİVRƏCANI (Ordubad) – kirvə arvadı. – *Biz kirvə arvadına kivrəcani deyərinx.*

KİYAR (Ordubad, Şərur) – 1. əkilməmiş yer, xam torpaq. – *Bizim qalxoççular bi il kiyarı sürüllər;* 2. bir il dincə qoyulmuş yer, torpaq.

KİYƏR (Şahbuz, Şərur) – b a x **kiyar**. – *Yer kiyardı, heç əkilməyib* (Şahbuz).

KİZƏ (Dərbənd) – 1. keçə; 2. tərlik (yə-hərdə).

KİYİZ (Dərbənd) – 1. keçə; 2. yapıncı.

KOBAR (Qazax) – yüksək, hündür yer.

KOCOR (Zaqatala) – kəkil.

KOÇ (Dərbənd) – dişi it, qancıq. – *Koçun hələsi var ki, duğutdu altı bala.*

KOÇEREY (Zaqatala) – kiçik saxsı qab.

KODƏF (Ordubad) – mozalan. – *Keçidə olan mozalan xəsdəliyinə biz kodəf deyirinx.*

KOĞA I (Ağdam, Bərdə, Borçalı, Daşkə-sən, Gədəbəy, Göyçay, Xanlar, Xocavənd, İmişli, Qazax, Qax, Tərtər, Tovuz, Yevlax) – b a x **kovğa**. – *Qoyunun qaçağanın köğeynan tuturux* (Xocavənd); – *Koğa gət, quzuYu tu-tax* (Qazax); – *Koğanı gət mə:, çörək qızardım* (Göyçay); – *Koğoyu ma: veriğnən göröm ordan* (Gədəbəy).

KOĞA II (Gədəbəy) – yabaya oxşar iki-haçalı ağac. – *Koğoyu ma: veriğnən ot çıxar-dem ta:dan.*

KO:ĞA (Oğuz, Şəki, Ucar, Zaqatala) – b a x **kovğa**. – *Ağaşdan ko:ğaynan nar dənniyirök;* – *Ko:ğanı bəri ver əpbəi qızardım* (Ucar); – *Çöreyi kö:ğiyə taxif təndirdə qızardıllar* (Şəki); – *Ko:ğa sal yavaşnan əy, bi qırux ar-mut yığım* (Zaqatala).

KOĞAR (Qəbələ, Oğuz) – ağac qabığın-dan düzəldilmiş kiçik səbət. – *Yumurtaları koğara yığ* (Oğuz); – *Koğarı ver, armud yığax* (Qəbələ).

KO:X (Basarkeçər) – tikanlı bitkilərdən birinin adı. – *Ko:ğun tikanını təmizdə yix'*.

KOXA (Borçalı, Kürdəmir, Qazax) – b a x **kovğa**. – *Koxaynan yarpax əndirerix'*. – *Ba-laja ağaş var başı əyri. ona koxa de:rix'* (Qazax).

KOXU (Zaqatala) – iri daş. – *Dağdan koxu düşdü.*

KOXULUX (Zaqatala) – iri daşlıq. – *Ora koxuluxdu.*

KOL (Zaqatala) – meşə.

KOLA (Qazax, Cəbrayıl, Culfa, Şuşa) – buynuzsuz (keçisi). – *Kola keçisi çox süd verir* (Şuşa).

KOLAT (Yardımlı) – b a x **kolavat**. – *Ko-lat eleyiblər burəni.*

KOLAVAT (Ağdam, Füzuli, Xanlar, Xo-calı, Kəlbəcər, Meğri, Zəngilan) – kolu və ya ağacları qırılıb əkin sahəsinə çevrilmiş yer. – *Dədo: kolavatınnan çürəx'li yer yoxdu Əl-dərə kəfşəninə* (Meğri). – *Kolu qırılmış yerə kolavat de:rir* (Füzuli).

KOLAVAXDI (Dərbənd) – kolluq. – *Kola-vaxdı elə kolluğ deməğdi.*

KOLAZ I (Füzuli, Kürdəmir, Lənkəran, Sabirabad, Salyan) – qayıq. – *İstildə öbilə <o qədər> qəmiş vardi, kolaz sürməy olmurdi* (Lənkəran); – *Bitöv ağac olur, için çıxarılar olur kolaz* (Füzuli).

KOLAZ II (Cəlilabad) – heyvan suvarmaq üçün daşdan düzəldilmiş yer, nov.

KOLÇAN (Zaqatala) – ucu qarmaq şəkilli uzun ağac. – *Ho ağacın budaxları pısdı, al-manı kolçansız yığmağa olmuyacaxdı.*

KOLXANA (Borçalı, Gədəbəy, Şəmkir, Tovuz) – kəlağayı. – *Ana, saña birçə kolxana almışam* (Şəmkir); – *Bizim arvat üş-dört*

kolxana ge: f cırf gəlinniyinnən indiyətənəm (Gədəbəy).

KOLXORUZU (Qazax) – qırqovul. – *Kolxoruzu göyçax' quşdu.*

KOLİŞDİĞ (Cəlilabad) – kolluq. – *Ora kolışdığdı.*

KOLPAN I (Ağcabədi) – kəsilməmiş ağacın kütüyündə əmələ gələn zoğlar. – *Ağaş kəsiflif, divinnən kolpan çıxıf.*

KOLPAN II (Tovuz) – saç. – *Kolpanı yuluf əlinə verərəm.*

KOLPANNAMAX (Ağcabədi) – kəsilməmiş ağacın kütüyündə zoğ əmələ gəlmək, zoğ göyermək. – *Qarağac kolpanıyif.*

KOLTOR (Salyan) – üçbucaq formalı baliq toru. – *Koltorun uzun keşi olur.*

KOM I (Çənbərək, Şərur) – qoyun-quzu salınan yer. – *Günöydə dörd komu var qalxozun* (Çənbərək).

KOM II (Meğri) – topa. – *Kom qərəmələ ömründə canavar batammar.*

KONALĞA-KONALĞA (Xanlar, Kəlbəcər) – topa-topa, dəstə-dəstə. – *Bizim bu ayrımlar konalğa-konalğa oluflar* (Xanlar).

KONAZ (Cəlilabad) – 1. kobud; 2. tərş. – *Şamır yamancə konazdu.*

KONTAYİ (Bakı, Şamaxı) – b a x **kənto**. – *Helə kontayə danışmağ sənə qalıb* (Bakı); – *Çox kontayə danışırsan* (Şamaxı).

KONTAYLIĞ (Zəngəzur) – sözə baxmama. – *Onun elə kontayliğ peşəsidi.*

KOŊULLANMAX (Şəmki) – həvəslənmək. – *İki put buğda maña artıx verdi, mən də koŊullandım.*

KOPALA (Qax) – səlbə.

KOPALANMAX (Kürdəmir) – toplanmaq. – *Adamlar kopalanmışdı bir yerə.*

KOPAN (Əli Bayramlı, Salyan, Kürdəmir, Sabirabad) – tüklü. – *Kopan papağı quzi dərisinnən tikəllər* (Sabirabad).

KOPARA (Cəbrayıl, Zəngilan) – torpaq sahələri arasında qoyulan nişan. – *Bı koparadan ə:nə mə:m yerimdi* (Zəngilan); – *Yeri tanıyırsan, ode: kopara ordadı dana* (Cəbrayıl).

KOPBAN (Culfa) – böyük çəkiç, güz. – *Kopban çox böyük və ağır olur.*

KOR I (Naxçıvan) – üzümdə və pambıqda olan xəstəlik adı. – *Qozaları kor basıb.*

KOR II (Ağdam, Şərur, Zəngilan) – küt, kəsməyən. – *Ə:, pıçax kordu, bülöyü gəti, munu itiliyax'* (Ağdam).

KORA I (Ağdam, Başkeçid, Bolnisi, Borçalı, Böyük Qarakilsə, Daşkəsən, Gədəbəy, Gəncə, Xanlar, Kəlbəcər, Qazax, Şəmki, Tərtər, Tovuz) – mix. – *Duhara çalmağa biriki kora verginən yazarpəşədən* (Gədəbəy); – *Bı kora yoğundu, ağacı dağider* (Qazax); – *Koroyu kəlpətinən çıxardellar* (Borçalı); – *Koroyu atın ayağına nala çalerix* (Daşkəsən); – *Dəmirçilər ki qayrer, ona biz kora deyerix'* (Qazax).

KORA II (Quba) – topa. – *Alma korası ular da, alma korası.*

KORA III (Cəbrayıl) – təzə doğulmuş quzular saxlanılan yer. – *Apar o quzunu da at koriya, qoy orda qalsın.*

KORA IV (Böyük Qarakilsə, Füzuli, Meğri) – kin, ədavət. – *Biz nə biləx' ki, Cəbrayıl yüzbaşının ürəyində kora var* (Meğri); – *Korası varmış, dayna* (Füzuli). ♦ **Kora saxlamax** – kin saxlamaq. – *Əli yaman kora saxlıyan adamdı* (Böyük Qarakilsə).

KORABUXDA: KORABUXDA ELƏMƏĞ (Əli Bayramlı) – gözdən salmaq. – *Yazığı korabuxda eliyib qoyublar.*

KORAQIPIX: KORAQIPIX ELƏMƏX' (Füzuli, Cəbrayıl) – gözqırpıq eləmək. – *Qaynənəm gədni koraqıpix eliyif* (Füzuli).

KORALMAX (Basarkəçər) – yeyilib xarab olmaq, korlanmaq. – *Atın nalı koralıf.*

KORAMAZ (Ağdam, Beyləqan, Bərdə, Xocavənd, Xocalı) – b a x **qaramaz**. – *Əhməd bir kasa koramaz işdi* (Beyləqan).

KORATAN (Lənkəran) – hörümçək.

KORAZA (Zəngilan) – tündməcaz, pisxasiyyətli (adam). – *Onu dindirməsən yaxşıdı, çox koraza adamdı.*

KORÇU (Cəbrayıl, Salyan) – ziyankar; israfçı. – *Çox korçu adamdı Əli* (Cəbrayıl); – *Elə mən özüm də korçuyam* (Salyan).

KORÇULUX (Salyan) – israfçılıq. – *Qəndi az-az işdədin, korçuluğ eləmə:n.*

KORXANA (Tovuz) – b a x **kolxana**.

KORXUŞUMAX I (Çənbərək) – darıxmaq. – *Balajanın uşağı dağda çox korxusu yuf.*

KORXUŞUMAX II (Çənbərək) – b a x **koruxşumax II**. – *İrəmbə oğarda işdədi kin, axırda korxuşudu.*

KORIN-KORIN (Cəlilabad) – azacıq, zəif. – *Yoxlyannan so:ra görillər şəhərdən xeyləğ kanara korin-korin işiğ gəlir.*

KORİK (Kəlbəcər) – keçi balası. – *Novriz, koriklər hamı?*

KORKÖ:NG (Oğuz) – mozalan. – *Kor-kö:ng kimi yandırma adamı.*

KORQAY (Qax) – kölgə.

KORMİLÇƏG (Dərbənd) – ağcaqanad.

KOROVA (Zaqatala) – üzüm bəkməzi. – *Bazarda korova satılırdı.*

KOROYLAMA (Qazax) – kor-koranə. – *Koroylama iş görmöyün.*

KORŞUMAX (Meğri) – doymaq. – *Apar gilasdan-zaddan yesinə korşusunna.*

KORT I (Cəlilabad, Masallı) – iri biçaq. – *A gəda, kortu mənə ver (Cəlilabad).*

KORT II (Qarakilsə, Şahbuz, Şərur) – b a x **kor II**. – *De:rix' ki, kort baltadı, kəsmir ağacı (Şahbuz).*

KOKÇI (Salyan) – israfçı. – *Elə mən özüm də korçuyam.*

KORTALMAX (Şərur) – kütləşmək, kəsərdən düşmək. – *Kortalıpdısa ver çəkım daşa.*

KORTUM (Ağdam, Ağdərə, Kəlbəcər) – dövədanı. – *Kortumu at, bir də əlix' yaxşı ye:r (Kəlbəcər).*

KORTUN (Xocavənd) – b a x **kortum**. – *Kortunun divi köx'lümü olur?*

KORU (Ağdam) – barama qurdunun birinci yuxusu. – *Mənım bir qutu qurdum var, koruya yatıf.*

KORUXŞUMAX I (Qazax) – kütləşmək, kəsərdən düşmək.

KORUXŞUMAX II (Qazax) – yorulmaq, yorulub əldən düşmək. – *Da: koruxşumuşam, işdiyəmmerəm.*

KORUŞ (Bolnisi, Qazax, Tərtər) – küt, kəsməyən. – *Pıçax koruşdu, kəsmir (Tərtər); – Bu balteyi oxarradıñ, koruşdu kəsmir (Qazax).*

KORUŞDAŞMAX (Ağdərə) – kütləşmək, korşalmaq. – *Uşağ aparıf daşa döəndə koruşdaşır baltanın ağzi.*

KOS I (Qax, Oğuz, Zaqatala) – böyük nağara.

KOS II (Astara, Bakı) – top. – *Kos ata bil-mirsən? (Bakı).*

KOS III (Şəki) – qısa boy, kök (adam).

KOSARA (Lənkəran) – çəltik topası.

KOSASAQQALI (İrəvan) – yemlik.

KOSAVAY (Bakı, Salyan) – yelkənli gəmi. – *Kosavay lötgədən böüg olur (Bakı).*

KOSPALAN (Qax) – uşaq oyunu adı.

KOSUT (Çənbərək) – məhsul verməyən (arı). – *Kosut beçə heç özün saxlıyəmmir, maña balmı verəjəx?*

KOŞLAMAX (Naxçıvan) – kişləmək, qovmaq (toyuğu, qazı). – *Qazları koşla gəssin.*

KOTALA (Salyan) – halva bişirmək üçün ağac dəstəli ərsinə oxşar alət. ◊ **Kotala vırmağ** – halva bişirərkən kotala ilə onu qarışdırmaq. – *Axşam kotala vırmağcın bizə gəlginən.*

KOTALLI (Qazax) – varlı, dövlətli. – *Zəyəmdə bir kotallı kişi varıydı.*

KOTANLƏ:Nİ (Basarkeçər) – böyük ləyən. – *Kotanlə:ni on adamın xörəyini tuturdu.*

KOTDALAMAX (Yevlax) – başdan eləmək.

KO:TƏPPƏ (Salyan) – hay-küy. – *Ədə, qulangərişdə ko:təppə salmo:un, düşün aşığa.*

KOTİ (Salyan) – kobud, inadkar, tərs. – *Səyyad koti adamdı, onu başa salmağ çətindi.*

KOTQALAMAX I (Çənbərək) – bir yere yığmaq, toplamaq. – *Otu bir yerə kotqala isdammasın.*

KOTQALAMAX II (Çənbərək) – tikmək. – *Bir də: <dəyə> kotqaladım.*

KOTMUL (Ağcabədi) – qısa boy və yaraşqsız. – *Tafdad kotmul adamdı.*

KOTUĞU: KOTUĞU ÇARIX (Borçalı, Çənbərək, Hamamlı, Qazax) – bağısız çarıx. – *Bir var deyillər kotuğu, bir var bağlı çarıx (Borçalı); – Kotuğu çarıx tək köşeynən tikilir (Hamamlı).*

KOTUL (Şuşa) – kök, dolu (adam). – *Kotul adam çox ye:ir.*

KOUDAN (Bakı) – tövlə.

KOV (Qax) – böyük çəllək.

KOVDAN (Ordubad) – küt, aciz, bacarıqsız. – *Keşmişdə kovdan adamlar çoxidi.*

KOVĞA (Zaqatala) – ucu qarmaq şəkilli uzun ağac və ya dəmir. – *Budağı kovğaynan əysənə.*

KOZAR (Qazax, Ordubad, Şahbuz) – b a x **qozar**. – *Xırmanda kozar çoxdı (Ordubad); – Kozarnan başkozar bir şeydi (Qazax).*

KÖ (Qəbələ) – bir qulplu qab (həm suqabı kimi, həm də qatıq çalmaq üçün işlədilir). – *Mahmud babası üçün kö:də qatıx gətirdi.*

KÖBƏK (Biləsuvar) – nəsil. – *Bizim köbdəndi Əli.*

KÖBƏR (Ağcabədi, Bərdə, Qax, Yevlax) – dik yer. – *Köbər yerə su çıxmaz (Ağcabədi).*

KÖÇƏ (Cəlilabad, Yardımlı, Masallı) – qoyun salmaq üçün düzəldilmiş üstüaçıq yer. – *İsdiidi, qoyinnəri köçiyə sal; – Elə bildim qoyinnər köçədədi (Cəlilabad).*

KÖÇƏL I (Cəbrayıl, Cəlilabad, İmişli, Kürdəmir, Mingəçevir, Salyan, Zəngəzur, Zəngilan) – xırmanda tamam döyülməyib əzilmiş halda qalan sünbül. – *A.z, o köçəli qırağa tögginə ki, taxıla qarışmasın (Cəbrayıl); – Bıgdanı dö:rdüğü, so:rırdığı, bıgdasın yığırsan, qalan köçəli olur (Cəlilabad).*

KÖÇƏL II (Salyan) – qarğıdalının dənləri çıxarıldıqdan sonra qalan hissəsi, qıçası. – *Köçəlin heyvana xeyri var, dəninin insana.*

KÖÇƏRGİN (Şahbuz) – köçəri. – *Köçərgin yaylağa gedib-gələn adama deyirix'.*

KÖÇKÖÇÜ (Borçalı) – uşaq oyunu adı. – *Uşaxlar köçköçü oynuyur.*

KÖDƏX' (Culfa) – qıt. – *Çörəx' gödəy oldu əkin gəlmədi:nə.*

KÖDİYƏ: KÖDİYƏ VERMƏX' (Meğri) – qışlağı müvəqqəti olaraq qoyun sahiblərinə kirayəyə vermək. – *Balecə həmmişə örişin ködiyə vereydi.*

KÖƏR (Gədəbəy, Xanlar, Tovuz) – iki və ya üçillik diş keçi. – *Ay uşax, o köəri qay-tarın (Xanlar).*

KÖF (Cəlilabad) – güc, qüvvə. ◊ **Köfdən düşməg** – gücdən düşmək. – *Xəssələnin mən də köfdən düşmişəm.*

KÖĞÜŞ (Xanlar) – əyri. – *Bel sapına köğüş ağaş yaramaz.*

KÖHLƏMAX (Şəki) – ağacı kökündən çıxarmaq. – *Qoruxdakı ağaşdəri divinnən köhliyif taxıl ehmax isdiyirix.*

KÖHLÜ-KÖMƏLƏX'LI (Şəki) – yerli dibli, tamam, bütövlüklə.

KÖHLÜ-KÖMƏŞDI (Ağdam, Mingəçevir) – b a x **köhlü-kömələx'li**. – *Abas ağacı köhlü-köməşdi dartıf çıxartdı; – Onnar köhlü-köməşdi köçüf gedəjax'lər (Ağdam).*

KÖHÜL (Salyan) – nohur. – *Su bəndi oyub, ortasında köhül açıb.*

KÖ:X' (Basarkeçər) – yeməli bitki adı. – *Kö:ğun yuxarısı da yi:lır, kökü də.*

KÖX'LƏMƏX' (Gədəbəy) – b a x **köhləmax**. – *Köx'ləməx' lazımdı ağacı.*

KÖ:JƏ (Yevlax) – mis kasa, mis piyalə. – *Kö:jədə qatıx yi:llər.*

KÖK (Bakı, Xanlar, Qazax, Salyan) – nəsil. – *Olar bizim kökdəndi (Qazax).* ◊ **Kökünü qazmax** (Gəncə) – nəslini kəsmək. – *Elə pis adamların kökünü qazmax lazımdı. Kökünə çıxmax (Gəncə) – qurtarmaq, axırına çıxmaq. – *Axırı ki, pulların kökünə çıxdın. Kök atmağ (Salyan) – kökləmək, seyrek tikişlə tikmək. – *Dərzi əvvəl parçıya kök atır, so:ra tikir.***

KÖKƏLƏNMƏX' (Gəncə) – böyümək, dairəvi şəkildə böyümək (yaraya aiddir). – *Üzündəki yara kökələlif.*

KÖKƏNƏG (Salyan) – qırğı cinsindən quş. – *Kökənəg ət ziyən quşdı.*

KÖKƏNƏM (Cəbrayıl) – az, azacıq. – *Dünnən kökənəm yağış yağdı.*

KÖKÜR (Bolnisi, Cəbrayıl, Gədəbəy, Qazax, Mingəçevir, Şəmkir, Yevlax) – kəfگیر. – *Kişi, bir kökür al gətir (Qazax).*

KÖKÜR: KÖKÜR OLMAX (Balakən, Borçalı, Hamamlı, Qazax) – b a x **köykür olmax**. – *Uşax çöldə aj-susuz kökür oldu (Qazax); – Ho qadır qovuplar ki, kökür olup (Balakən).*

KÖLBƏND (Oğuz) – beşiyə qoyulan ortası deşik döşək. – *Kölbəndi uşağın beşiyinə qoyullar.*

KÖLƏ (İmişli, Kəlbəcər) – b a x **kola**. – *Keçinin bıynuzsızına kölə deyillər (İmişli).*

KÖLGƏLƏNƏCƏG (Bakı, Salyan) – kölgəlik. – *Kölgələnəcəg də yoxdu ki, oturub dincələsən* (Bakı).

KÖMBƏLƏNKÖZ (Gəncə, Mingəçevir) – çox odlu, çox közlü. – *Təndir kömbələnközdü* (Gəncə).

KÖMBƏSURƏT (Qazax) – sifəti kök və qırmızı. – *Dadaş kömbəsürət kişidi*.

KÖMƏNC (Gədəbəy) – dilin arxası. – *Dilimin köməncinnən yara çıxıf*.

KÖMƏÇ (Qax) – köhnə ayaqqabı.

KÖMƏRƏ (Basarkeçər) – baca. – *Tüsdü kömərədən çıxır*.

KÖMƏŞİMƏX' (Şəmkir) – həvəsdən salmaq, soyutmaq. – *Əlimi-ə:ğımı köməşidifəsən, qoyarsanımı işdiyəm*.

KÖMÜRƏDANNIĞ (Şamaxı) – kömür saxlanılan yer. – *Kömürəddannığdan kömür qurtarib*.

KÖND (Kürdəmir, Salyan) – 1. meyl, həvəs (Kürdəmir). – *Burda oturmağa köndüm yoxdu*; 2. yön, istiqamət (Salyan). – *Mə:m köndüm sağadı*.

KÖNDALAN (Şamaxı) – kobud. – *Həsən yaman köndalandı*.

KÖNDƏLƏN I (Tovuz) – tərs, tərsinə. – *Səni görəm köçün köndələn sürülsün, a bala*.

KÖNDƏLƏN II (Füzuli, Masallı, Şəmkir, Şuşa, Tovuz) – 1. yanakı, yanı üstə. – *Yeşix'ləri köndələn yığ ki, yer çox qalsın* (Şuşa); 2. maili (Şəmkir). – *Arxı köndələn çəkifsən*.

KÖNDƏR (Zaqatala) – bitki adı.

KÖ:NƏXİRİ (Quba) – bir il dincə qoyulmuş yer. – *Xır yerini bir il dincə quyadı, sura əkəduğ, bu yərə kö:nəxiri diyəduğ*.

KÖNƏLGƏ I (İmişli, Tərtər) – daldalanaçaq. – *Orda könəlgə düzəldilər ki, so:ğ olmasın* (Tərtər); – *Yağış yağər, bir könəlgə tapax* (İmişli).

KÖNƏLGƏ II (Bərdə, Şuşa, Tərtər) – arxa, dayaq. – *Mənim könəlgəm sənsən* (Şuşa).

KÖNƏLGƏ III (Meğri) – yardım, kömək. – *İndi qalxuzın bizə könəlgəsi çoxdu*.

KÖNƏLGƏ IV (Salyan) – meyl, mehr. – *Cavanşir dedi ki, könəlgəmi İsmayılğilə salmışam*.

KÖNƏZ (Saatlı) – bax **konaz**. – *O çox könəz adamdı*.

KÖNTƏK (Balakən) – bax **kənto**. – *Nə köntək adamsan*.

KÖNTÖ:-KÖNTÖ: (Bakı, Quba, Salyan) – kobud-kobud. – *Ziyafət hərdən bir köntö:-köntö: danışadu* (Quba).

KÖNTÖY (Tovuz, Salyan, Hamamlı) – bax **kənto**. – *Maña nə köntöy baxırsən, nə köntöy sözdər vurursən* (Tovuz); – *Ə:, nə köntöy adamsan* (Hamamlı).

KÖNTÖY-KÖNTÖY (Bakı, Qazax, Tovuz) – bax **kəntö:-kəntö:**. – *A səni görəm köntöy çıxarsən, bə maña niyə elə köntöy-köntöy baxırsən* (Tovuz); – *Bösdü köntöy-köntöy danışdun* (Bakı).

KÖPBƏCƏ (Basarkeçər, Qazax, Tovuz, Zaqatala) – yumurta və ya südlə unun qarışığından bişirilmiş çörək. – *Unnan murtdoyu yağda pişirerix', olur köpbəcə* (Tovuz); – *İnəyimiz dünən doğdu, cijim köpbəcə pişirdi* (Qazax).

KÖPBƏCƏLİ (Qazax, Mingəçevir, Tovuz) – üzünə yumurta yaxılmış çörək. – *Büvüm yaxşı pişir köpbəcəli əpbəyi* (Qazax).

KÖPDƏN DÜŞMƏK (Bakı, Salyan) – səkilmək, susmaq. – *Oni dingillədən pıldı, pılı əlinnən çıxannan so:ra köpdən düşəcəg* (Salyan).

KÖPƏLMƏK (Ağsu, Ucar) – qocalmaq. – *Kərim kişi, doğrudan da, köpəlip* (Ucar).

KÖPƏŞİMƏX (Meğri) – köpmək. – *Heyvan bicə sa:tda yedi köpəşidi*.

KÖPƏŞİMƏK (Göycay, Qarakilsə, Ucar) – 1. bax **kövəşiməx'**; 2. göyərək qalxmaq (Qarakilsə, Ucar). – *Ditdili əlimi dişdədi, əlim köpəşidi* (Ucar); – *Həmişə yaz gələndə köpəşiyip qalxır, biraları alır ağzına* (Qarakilsə).

KÖPGƏR (Qax, Oğuz) – dağ keçisi. – *Köpgərin əti şirin olur* (Oğuz).

KÖPPƏ (Salyan) – çörək növü. – *Köppə çörəg fətirdən qalın olur*.

KÖPSƏK (Salyan) – kök, dolu. – *Kamran köpsək bir kişiydi*.

KÖPÜRDƏN (Salyan) – şar. – *Ata, mənə köpürdən alarsan*.

KÖPÜRTMƏX' (Meğri) – məc. öldürmək. – *İti daşnan vırıp köpürtdüm*.

KÖR I (Gədəbəy, Zaqatala) – küt, bacarıqsız.

KÖR II (Zaqatala) – çarhovuzun qabağında su yığılmaq üçün düzəldilən kiçik yer. – *Ağiz, abgardəni götür körin üstünnən.*

KÖR III (Zaqatala) – təmiz. – *Bu su kördü.*

KÖRƏMƏZ I (Bərdə, Borçalı, Gədəbəy, Qarakilsə, Qazax, Mingəçevir, Tovuz, Yevlax) – b a x **qaramaz**. – *Çiyarın yananda körəməzə dəm verinən* (Gədəbəy); – *A qızım, bir az körəməz elə gəti, ürəyim sərinisin* (Tovuz); – *Çımxır süd işsən yuxuq gələr, əmbə körəməz yuxu verməz* (Yevlax).

KÖRƏMƏZ II (Qax, Zaqatala) – anlamaz, qanmaz.

KÖRİG (Dərbənd) – təndir. – *Körigdə əppeq bişirədig.*

KÖRSƏLƏMƏX' (Çənbərək) – közü bir yerə yığmaq, ocağı qızıtdırmaq. – *Ojağı körəliyim qardalı ütüm.*

KÖRSÜT ELƏMƏG (Yardımlı) – sakitləşdirmək. – *Üşəgi körsüt elə ağlmasun.*

KÖRTMƏK (Sabirabad) – kiçik kötük.

KÖSSƏFTİ (Quba) – kösöv. – *Kössəftiləri götür.*

KÖSSƏMƏG (İmişli) – çidarlamaq. – *Atı kössə, burax buralarda otdasın.*

KÖŞƏ (Ağdam, Culfa, Füzuli, Kürdəmir, Qazax, Qarakilsə, Mingəçevir, Şəki, Tərtər, Tovuz, Yevlax, Zəngilan) – çarıq tıkmək üçün gündən nazik şəkildə kəsilmiş hissə, bağ. – *Köşəsiz çarux tix'məy olmaz* (Ağdam); – *Gön isdatmışam, köşə çəkəcəm* (Zəngilan); – *Çarığın köşələri qırılıtdı* (Şəki).

KÖŞƏQILIS (Meğri) – insafsız. – *Abdun kimin köşəqılış adam olmaz.*

KÖŞƏN (Cəlilabad, Gədəbəy, Qazax, Oğuz, Şəki, Tovuz) – küləş. – *Taxılı biçirix', yerdə qalır köşən* (Şəki); – *Bir harava köşən gətirdim* (Qazax).

KÖŞGƏ (Meğri) – b a x **keşgə**. – *Köşgə cahillığım oleydi.*

KÖŞK (Cəlilabad) – meşə. – *Meşiyə diyərüg biz köşk.*

KÖŞKƏ (Salyan) – toxumun cücərən hissəsi, rişə. – *Tumı əkəndə çalış köşkəsin sındırma.*

KÖŞKÖRƏMƏZ (Borçalı, Qazax) – süd ilə qatıqın qarışığı. – *Yaylağə:dəndə südnən qatığı qat bir-birinə, çalxalansın olsun köş-körəmz* (Borçalı).

KÖŞKÜ (Təbriz) – alaçıqın ortasına basdırılan ağac. – *İki nəfər adam köşkünü çalar yerə.*

KÖŞKÜLLƏMƏX' (Cəbrayıl) – b a x **kaşgillamax**. – *Bir qab xərəyi bir dəyqədə köşkülliüyüf qatardı.*

□ **Köşkül olmağ** (Salyan) – məyus olmaq. – *Elə sa:tı vermədiyinə köşkül oldun?*

KÖŞMƏLƏMƏX' (Gədəbəy, Kəlbəcər) – bağlamaq. – *Palazı farmaşın içinə qoyuf ağzını köşmələrdilər* (Gədəbəy).

KÖŞMƏRRƏMƏX' (Gədəbəy, Kəlbəcər) – yolmaq. – *Gəlif də təmiccə köşmərrəif soğan-sarımsağı* (Gədəbəy).

KÖŞŞƏG I (Salyan) – qarğıdalının dənələri çıxarıldıqdan sonra qalan hissəsi, qıçası. – *Köşşəgi gomuş yiyər.*

KÖŞŞƏG II (Salyan) – toxum. – *Bı yıl çoxlu xiyar köşşəgi götürmüşəm.*

KÖŞŞƏG III (Salyan) – gözcük. – *Köşşəgi az olan kartof az məhsul verir.*

KÖTƏLLİ (Kürdəmir) – canlı, sağlam. – *Vəli kötəlli oğlandı.*

KÖTMƏCƏ I (Salyan) – kötük. – *Söyüdüün qol-budağın kəsərdüğ, kötməcə:n üssündə doğrıyarduğ.*

KÖTMƏCƏ II (Salyan) – b a x **kötmərəx'**.
KÖTMƏX' (Mingəçevir, Oğuz) – b a x **kötmərək**.

KÖTMƏRƏX' (Mingəçevir) – gödək.

KÖTMƏRƏK (Göyçay) – ağacın kötüyü. – *Qarağacın kötmərəklərini yuğ gəti, ocağa qoyax.*

KÖTÖY (Ağdam, Tovuz) – acı. – *Ərix' kal vaxdı kötöy dader* (Tovuz).

KÖTÜGLİ (Bakı) – əsilli-nəcəbtli, qohum-əqrəbalı. – *Kötügli adamdular ular kətdə.*

KÖTÜRGƏ (Qazax) – xəncərin qını. – *Ə:, xançalı kötürgəyə keçirdinmi?*

KÖ:ÜL (Xanlar) – mozalan. – *Kö:ül mil-çax'dən bö:x'dü.*

KÖ:ÜZ (Cəlilabad, Yardımlı) – 12 kq.

KÖVƏR I (Ağcabədi, Bərdə, Borçalı, Xanlar, Kəlbəcər, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Şəmkir, Tərtər) – b a x **köbər**. – *Kövərdi yerimiz, su çıxır* (Şəki); – *Apar danıyı kövərin üsdə otdasın* (Qazax).

KÖVƏR II (Çənbərək, Qazax, Tovuz) – təzə tikilmiş evin üstünə tökülmüş torpaq. – *Öyün kövərin camahat təmizdədi ikijə gündə* (Çənbərək); – *Kövər damın ortasına qoyular* (Qazax).

KÖVƏŞİMƏX' (Qazax) – şişmək, şişib qalmaq. – *Əlim kövəşiyif*.

KÖVRƏX' (Füzuli) – böyrək. – *Kövrəx' kövrəx'lixdə olur*.

KÖVRİ (Qax, Zaqatala) – ağzi enli saxsı qab, sərnici.

KÖYKÜR: KÖYKÜR ELƏMƏX' (Tovuz) – haldan salmaq, əldən salmaq, yorma. – *Bu uşax səni köykür elədi*. ♦ **Köykür olmax** – yorulub əldən düşmək, yorulmaq. – *Uşax köykür oldu*.

KÖYNƏX' (Ağdaş, Mingəçevir, Şəki) – 1. barama qurdunun üstündəki nazik pərdə (Şəki). – *Qurdun üsdündə ciğara kimi qalır, una diyillər köynəx'*; 2. buğdanın nazik qabığı (Ağdaş); – *Bu buğdanın köynəyi var*.

KÖYNƏK (Biləsuvar) – arabanın dəmir oxunun yerləşdiyi ağac hissə.

KÖYRÜMƏX' (Çənbərək) – qurumaq. – *Odun kövrümüşdü də: nə yaxşı yandı*.

KÖYSƏR (Zaqatala) – peysər.

KÖYÜX' (Basırkeçər) – yeməli bitki adı.

KÖZDƏMƏ (Çənbərək, Xanlar) – göz üzərində bişirilən ət. – *Ojaxda közdəmə də pişirillər, kavaf da eliyillər* (Xanlar).

KÖZƏNƏX' (Şahbuz) – sucuq, sulu yer. – *Biz közənəx'dən yarpız yığdıx*.

KÖZƏR (Zəngilan) – b a x **qozar**. – *Şadalarıyın bığda: n közəri təmizdənsin*.

KÖZMƏX' I (Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – baca. – *Damın pajasına közməx' de:rix'* (Tovuz); – *Peyini niyə közməx'dən atmırsən* (Qazax); – *Toyla tikəndə közməx' də qoydu-run, bir əz iriləx'* (Gədəbəy).

KÖZMƏX' II (Tovuz) – burun deşiyi. – *Burnunun közməyi nə yekədi*.

KÖZMƏX' III (Təbriz) – qabar. – *Annları <alın> namaz qılmaxdan közməx' bağılyb*.

KÖZMƏR (Şəmkir) – iri deşikli burun. – *Bu nə közmər burun uşaxdı*.

KUANÇI I (Salyan) – qoruqçu, qarovulçu. – *Ağakışı qalxozın kuançısıdı*.

KUANÇI II (Salyan) – qulluqçu, nökər. – *Mən sizin kuançu: z olaram*.

KUANÇILİĞ (Salyan) – 1. qarovulçuluq. – *Mən qalxozda kuançılığ eli:rəm*; 2. nökərçilik. – *Bəyin öyündə kuançılığ eliyərmış*.

KUÇUR (Salyan) – mehtər. – *Aydın yanında kuçur işdi:b*.

KUD (Quba) – arı saxlanılan səbət, pətək. – *Qabağ arı kudda ulardı*.

KUDU (Bakı) – qabaq.

KUDUR (Quba) – qarışqa yuvası.

KUF (Qarakilsə, Şərur, Ordubad) – yelləncək. – *Bizim uşaxlar çox vaxt kufla yellənilər* (Ordubad). ♦ **Kuf getməx'** (Şərur) – yellənmək. – *Görüm kim qəşəx' kuf ge:r*.

KUFLAN (Naxçıvan, Şərur) – yelləncək. ♦ **Kuflan getməx'** – ağacdan asılmış iplə yellənmək. – *Xızannar kuflan gedillər* (Şərur).

KUFUL I (Cəbrayıl, Daşkəsən) – b a x **kuvul**.

KUFUL II (Zəngilan) – boş. – *Bı ağacın içi kufuldu*.

KUGA (Quba) – ağacdan qayırlmış tək-nəyə oxşar qab. – *Gidib ağağıdan bir kuga un gətir*.

KUKUT (Quba) – yapalaq. – *Kukut həmişə biçin zəmani uxiyar*.

KULA I (Quba) – səbət. – *Kula dulu saman gətirüb atlara tük*.

KULA II (Bakı) – avam, key. – *Əli elə kula uşaxdı ki, gəl göresən*.

KULAVAT I (Meğri) – b a x **kolavat**.

KULAVAT II (Meğri) – tonqal. – *Çuban payız gecəsində uturey kulavatın qırağında, canı homaş <umac> kimi uley*.

KULBA (Zaqatala) – dəmirçixana.

KULBASAN (Quba, Tabasaran) – kirşə taylarının uc hissələrini birləşdirən ağac. – *Kulbasan mühkəm ulanda udun çux gətirməğ ulur* (Tabasaran); – *Kulbasan qarağacdan, palut ağacınnən uladı ki, sinnməsün* (Quba).

KULİ (Dərbənd) – b a x **kula**. – *Bir balaca kuli üzümüm var, havuni maşinivə quy, can balam, şəhərə aparum*.

KULUF (Bərdə) – mənbə.
KUM (Meğri) – b a x **kom** II.
KUMAC (Meğri) – qıvrılıb yatan ilan. – *Birdən bilməyib ayağımı bir ilan kumacına basdım, az qaldım dəli ulam.*
KUMKURSİ (Dərbənd) – qız üçün cehiz olaraq hazırlanmış və üzərinə corab, cib dəsmalı və s. bənd edilmiş kiçik balıq. – *Gəlin kumkursilərdən giyova, onun miraslarınə vərdi.*
KUMPUL (Cəbrayıl) – ağır çəkcik, gürz. – *Kumpulnan daş sındırillar.*
KUMUC (Qax) – büzdüm. – *Yerə yuxıldım, kumucum ağırdı.*
KUNA I (Dərbənd) – gavağının arxa tərəfi. – *Kuna yiyilər, tazasin qəyrəllər.*
KUNA II (Quba) – tənbel. – *Kuna adamı düzəltməğ çux çətindü.*
KUNAL (Ağdam, Cəbrayıl, Zəngilan) – tut ağacı zoğlarının yarpaqlarını barama qurdu yedikdən sonra qalan ağac hissə. – *Qurd kunalda da barama sarıyib* (Cəbrayıl); – *Qurdun çoxu özün vırf kunalda sarıyif* (Zəngilan).
KUNARI (Cəbrayıl, Zəngilan) – bir-birinin üstünə salımb bişirilən lavaş. – *Kunarı çox yiməli olur* (Zəngilan).
KUNEY (Zaqatala) – b a x **kunal**.
KUNƏ (Zaqatala, Göyçay) – b a x **kunal**. – *Kunəni təzələ* (Zaqatala).
KUNT (Qax) – saçaqlı palaz. – *Bizin laxanın kuntu niyə təmə–teşiş olup?*
KURA (Qax, Zaqatala) – moruq. – *Mən dünən kura dərməğa getmişdim* (Zaqatala).
KURALIX (Zaqatala) – moruqluq, çox moruq olan yer.
KURIX' (Kəlbəcər, Oğuz) – at balası. – *Atın kuryi öydə qalıfdı* (Oğuz).
KURTA (Zaqatala) – ağır çəkcik, gürz.
KURU (Kəlbəcər) – b a x **kurix'**. – *Kurumuzun gəmirçəyin kəsdim.*
KURUX (Zəngilan) – b a x **kurix'**. – *Pirçivane: dəndə atın kuruğu yoruldu.*
KURUL (Şuşa) – çox, həddindən artıq. – *Bu əvi tix'dirməyə kurul pul xəşdəmişəm.*
KURUL-KURUL (Bakı, Şamaxı) – çox-çox. – *Bu yaradan qurtarmağ için kurul-kurul xərc qoymax lazımdı* (Şamaxı).

KUSBƏND (Dərbənd) – yerli qoyun cinsi. – *Büzü aralarda ulan qıyuna kusbənd diyədüğ.*
KUŞTUKUR (Qax, Zaqatala) – kəndirbaz.
KUT (Zaqatala) – mal-qara üçün unlu kəpəkdən bişirilmiş çörək. – *İtə kut ver yesin.*
KUTXA (Qax) – sənək. – *Kutxanı doldurub geti.*
KUTUN (Qax) – böyrək.
KUVA I (Qax) – daş, daş parçası. – *Başına bir kuva ilişdirdi, qəleydin qoraydın.*
KUVA II (Qax) – kif.
KUVALANMAX (Qax) – kiflənmək. – *Çoraq <çörək> kuvalanıptı.*
KUVUL (Balakən, Qax, Zaqatala) – mağara.
KUZAR (Xaçmaz) – b a x **qozar**.
KUZMAX (Zaqatala) – b a x **közməx' I**.
KÜANÇILIĞ (Masallı) – b a x **kuançılığ**.
KÜBSİMƏX' (Təbriz) – sancmaq. – *Arı kübsiyənnən so:ra bı əlim şişdi.*
KÜCİ I (Xaçmaz, Quba) – balıqqulağına oxşar muncuq. – *Kücinü uşağlar sapa düzib buynuna asadı* (Quba).
KÜCİ II (Yardımlı) – 1. hananın ipi. – *Küci rıxdım olub*; 2. hananın orta ağacı. – *Küci çox ağırdı, iki tərəfdən qaldırrux.*
KÜCİ III (Təbriz, Bakı) – tövlədə quzular üçün ayrılmış yer: – *Küci balaca oluri, ora quzuları sallux.*
KÜCMACI (Zaqatala) – çör-çöp. – *Bir az kücmacı yığ gəti ocax qalıyax.*
KÜÇƏ (Basarkeçər) – qazmanın girəcəyi. – *Kərmeyi küçüyə yığmışam, get onu gəti.*
KÜÇƏĞACI (Tabasaran) – arabani, kirşəni və s. boyunduruğa calayan ağac. – *Buyunduruğda bir küçəğaci də ulur.*
KÜÇƏL (Zəngilan) – b a x **köçəl I**.
KÜÇƏMANADARGƏLİR (Şuşa) – güllü ipək parça növü. – *Ədəbaz qızdar küçəmanadargəlir gə:rdi.*
KÜÇ-KÜNAR (Şamaxı) – künc-bucaq. – *Arvad itirdiyi qeyçidən öteri öyün elli küç-künarın axtardı, tapa bilmədi.*
KÜÇÜK (Ağdaş, Kürdəmir, Mingəçevir) – ağacın dibindən qalxan, ətrafında göyərən xırda zoğ. – *Bir dənə alça küçüyü aldım* (Ağdaş); – *Albalı küçüklüyüp* (Kürdəmir).

KÜÇÜKATAN (Salyan) – qatıq çalınan saxsı qab. – *Küçükkatanda qatıg çalırığ; – Küçükkatana talış tərəfdə çox olur qatıgçım.*

KÜÇÜKLƏMƏK (Cəbrayıl, Salyan, Göyçay) – pöhrləmək, zoğ atmaq. – *Alça ağacı çox küçüklüyəndi* (Göyçay).

KÜÇÜRÜG (Quba) – uçurum. – *Qabağda küçürüg var.*

KÜDİ (Sabirabad) – bax **kudu**. – *Bu il bostanda küdi çoxdu.*

KÜDRİ (Göyçay, İmişli, Salyan, Kürdəmir, Sabirabad, Şamaxı) – 1. su çıxmayan yer (Göyçay, Sabirabad, Şamaxı). – *Bizim yerrər küdridi* (Sabirabad); – *Mal-qaranı küdriyə apardıg* (Şamaxı); – *Qarğı-qamış küdri yerrərdə olur* (Göyçay); 2. düzənlik (İmişli, Kürdəmir).

KÜDRÜ I (Qazax, Mingəçevir, Ucar, Zərdab) – bax **küdrü**.

KÜDRÜ II (Gədəbəy) – buxarının qabaq hissəsi. – *Qış vaxdı otroydux küdrüd irələri.*

KÜDÜL (Cəbrayıl) – quyruqsuz. – *Bu öküz küdüldü.*

KÜDÜRÜ I (Göyçay, Kürdəmir, Ucar) – bax **küdrü**. – *Əli malları küdürüyə buraxmışdı* (Göyçay).

KÜDÜRÜ II (Ağdaş) – tərəcik. – *Küdürünün yanındakı sahə hansı birqadanındı?*

KÜƏN (Borçalı, Cəbrayıl) – bax **küvən**. – *Dəvənin küəni tamam yağdı* (Cəbrayıl); – *Küən buğurda olar, mayada olmaz* (Borçalı).

KÜƏNSAL (Təbriz) – qüvvətli, güclü. – *Cütə həmişə küənsal öküz qoşalla.*

KÜƏR I (Ağdam, Basarkeçər, Füzuli, Gəncə, Qazax, Tovuz, Zəngilan, Zərdab) – bax **küvər I**. – *Atam səhər küərimizi kəsəcəhdi* (Zərdab); – *Küərim azarriyib, sağalmasa kəsəcəm* (Zəngilan).

KÜƏR II (Şəki) – yeməli yabanı bitki. – *Bu gün küər zoğu aldım.*

KÜF (Cəbrayıl, Füzuli, Lənkəran, Masallı, Ordubad, Zəngilan) – bax **kuf**. – *Qızdar küf asıb üçüllər* (Zəngilan); – *Ağacdən bir küf asmışam, uşaxlar yellənilər* (Ordubad).

KÜFƏ (Axalsxi) – sırğa. – *Küfənin bəhalısı pirliyəntdən olur.*

KÜFƏN I (Naxçıvan) – fəqərə sütunu. – *Kərəmin küfəni çıxıb.*

KÜFƏN II (Cənubi Azərbaycan) – bax **küvən**.

KÜFƏYƏ (Qax) – xeyir. – *Honnan adam olası doqul, heç kəsə küfəyə verən doqul.*

KÜFLEYLAN (Qarakilsə) – yelləncək.

KÜFLƏ (Culfa, Laçın, Şərur, Naxçıvan, Ordubad, Şahbuz, İrəvan) – bax **kiflə**. – *Küflə olmasa təndir yaxşı yammaz* (Şahbuz).

KÜFRÜMƏX' I (Çənberək) – kökəlmək. – *Seydalı küfrüyüf, boynu dömmür; – Zalı yaman küfrüyüf, bildirrəri burnun tussan canı çıxardı.*

KÜFRÜMƏX' II (Çənberək) – suyu çoxalmaq, aşıb-daşmaq. – *Bu axşam çay küfrüyüf, uşağı yaxın qoyma:n.*

KÜFRÜMƏX' III (Çənberək) – üstələmək, üstün gəlmək. – *İxdiyar Yedyarı yaman küfrüyüdü.*

KÜFÜL I (Cəbrayıl, Füzuli) – qazma. – *Odu nu küfülə yığdım* (Füzuli); – *Əhməd, samanı küfülə yığ ki, üsdünə yağış yağmasın* (Cəbrayıl).

KÜFÜL II (Cənubi Azərbaycan) – suyun axması üçün barının altından açılmış deşik. – *Küfül tutulduğu üçün bayra su axmır.*

KÜFYERİDƏN (Qazax) – bax **küpyeridən**. – *Küfyeridən qarı həməşə ara qarışdırar, qo:şunan yola getməz.*

KÜHÜL (Xocavənd, Ordubad, Şamaxı) – bax **küfül I**. – *Kühülə quzi salallar* (Şamaxı).

KÜJƏ (Zəngəzur) – zibillik. – *Bizim küjədə bir buram bitib.*

KÜJƏLİX' (Cəbrayıl, Zəngəzur) – zibillik. – *Sənin küjəlix'də nə işin var?*

KÜK (İmişli) – bax **küy**. ◊ **Kük yatmağ** – bax **küy yatmağ**. – *Kük yatanda to:uğ cucə çıxardar. Kük tüşməx' – bax **küy tüşməx'**.*

KÜKƏNƏX' (Qazax) – mənasız, məqsədsiz yığıncaq. – *Kəsmer kükənəyiñiz, gərəx' bu avaraları yığasñiz başımıza.*

KÜKÜ (Oğuz) – gicikənə oxşar xoş ətirli bitki adı.

KÜKÜNMEX' (Çənberək) – 1. sığınmaq; 2. arxalanmaq. – *Yavər Usuvaja küküñif dolanır.*

KÜLATAN (Ağcabədi, Ağdərə) – xəkəndaz. – *Külatannan zivil atırx* (Ağcabədi); – *Zivili yığ külatana, apar at* (Ağdərə).

KÜLBƏ (Salyan) – nehrənin deşiyi. – *Nehrənin külbəsinə ayran axır*.

KÜLBƏLƏMƏG (Şamaxı) – təndirin külbəsinə bağlamaq. – *Bu külbələməg təndiri soyudacağ*.

KÜLÇƏ (Ağdaş, Bakı, Gədəbəy, Salyan, Göyçay, Kürdəmir, Qax, Oğuz, Şamaxı, Şəki) – 1. qəbir üstə paylanılan halva-çörək (Bakı); 2. təndirdə bişirilən yağlı çörək (Qax, Şamaxı, Şəki). – *Bir təndir külcədən dəndə qalmıdı, yiyiltdi hamı* (Şəki); – *Şamaxıya getdün külcə yiməmiş olma* (Şamaxı); – *Qız qormağa külcə pişirip gediylər* (Qax).

KÜLÇƏBASAN (Ağdaş, Mingəçevir, Şəki) – külcəyə naxışlar vurmaq üçün saxsı alət. – *Bü:n bir külcəbasan aldım* (Ağdaş).

KÜLÇƏKƏN (Şəmkir) – xəkəndaz. – *Odu külcəkənnən götürüllər*.

KÜLDƏMƏ (Füzuli) – ötin sümüksüz, yumşaq hissəsi. – *Küldəmə at kəs gətir*.

KÜLƏ (Zəngəzur) – quyuqsuz. – *Bizim it külədi*.

KÜLƏBASDIM (Füzuli) – uşaq oyununu adı.

KÜLƏCƏ (Culfa, Meğri, Ordubad, Tovuz) – bax **küləcə**. – *Küləcəni ahl arvatdar geyər* (Culfa); – *Nənəmin küləcəsi qalır* (Ordubad); – *Küləcəyi qavaxlar çox geyərdilər* (Tovuz).

KÜLƏÇƏ (Şəki) – qolunun ağzına və ya yaxasına xəz dəri qoyulmuş paltar, ləbbadə. – *Gelinnix dö:rünnən qalan var-yox bir dəndə küləçəm var, vəssalam*.

KÜLƏFRƏNGİ (Cəlilabad, Masallı) – külək tutan yer. – *İki qapının arasında otranda deyilər ki, küləfrəngidə otuma, so:uğ olar* (Cəlilabad).

KÜLƏH (Dərbənd) – bacarıqsız, aciz. – *Küləh unə diyellə ki, əvdə də işinü təhərün bilməyədü*.

KÜLƏQUYLAMA (Cənubi Azərbaycan) – oyun adı. – *Küləquylama ən sövgili oyundu*.

KÜLƏM (Cənubi Azərbaycan) – bitki adı. – *Küləmnən bir adam zəhərrəndi*.

KÜLƏN (Cəlilabad) – uşaq yelləncəyi.

KÜLƏNÇƏG (Yardımlı) – yelləncək. – *Bi külənçəg qa:r uşağ yellənsün*.

KÜLƏŞƏNƏ (Cəlilabad) – çayırılı yerdən kərpic şəklində kəsilmiş torpaq. – *Qarım qazeydilər, küləşənə düzəldəydilər*.

KÜLƏVƏN (Cənubi Azərbaycan) – dəyirman təknəsi. – *Küləvən artıx doldi*.

KÜLƏYAĞ (Qazax) – bərk əzilmiş.

KÜLFƏ I (Laçın) – tövlədə pəncərə əvəzinə qoyulmuş deşik.

KÜLFƏ II (Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – təndir. – *Külföyü kərpişdən öröllər, içində çörəx' pişirellər* (Gədəbəy).

KÜLXAN (Bakı) – hamamın ocaqxanası.

KÜLXANÇI (Şərur) – ocaqçı. – *Həsən hamamda külxançıdı*.

KÜLXİRŞAN: KÜLXİRŞAN OLMAX (Qazax) – bax **külkirşan olmax**.

KÜLK (Cəbrayıl, Zəngəzur) – yunun dərənə bilməyən keyfiyyətsiz hissəsi. – *Yazda qırxılmış qoyun yununun külkü çox olur* (Zəngəzur); – *Ay lə:, külkü apar sat* (Cəbrayıl).

KÜLKƏ (Bakı, Quba) – bax **külk**. – *Mənim yurğanımın yuni külkədü* (Quba).

KÜLKİRŞAN: KÜLKİRŞAN OLMAX (Qazax) – möhkəm əzilmək. – *Dana qayadan uçuf külkirşan oluf*.

KÜLLƏQƏN (Zaqatala) – külqabı.

KÜLLƏMƏ I (Quba, Şamaxı) – qorlu küldə bişirilmiş yumurta, meyvə və s. – *Atamçün külləmə bişirdim* (Quba).

KÜLLƏMƏ II (Cəbrayıl) – bax **küldəmə**.

KÜLLƏMƏX' (Gəncə) – kül ilə sürtüb təmizləmək. – *Yağlı qavı külləməx' yaxşıdı*.

KÜLMƏ I (Lənkəran, Masallı) – balıq növü. – *Biyl çoxli külmə tutdığ* (Lənkəran).

KÜLMƏ II (Təbriz) – yaş baramanı qurutmaq üçün qab. – *Külmədə barama qurudulla*.

KÜLÖVSƏN (Naxçıvan) – aşızən.

KÜLÖVÜŞ (Dərbənd) – küləş. – *Taxılı biçdiğ, yerində külövüş qaladı*.

KÜLTƏ (Qazax) – cındır, köhnə paltar. – *Əhmədin əynində bir kültə vardı*.

KÜLTÜKƏN (Quba) – külqabı. – *U külükəni quy bıra, sə:nçün urda biri var*.

KÜLÜNCƏN (Meğri) – qısbudaqlı tut ağacı. – *Külüncədən yaxşı yarpax çıxmey*.

KÜM I (Astara, Lənkəran, Masallı) – evin üstü. ◊ **Küm bağlamağ** – evin üstünü düzəltmək. – *Ev tikmişəm, qalib küm bağlamağ* (Lənkəran).

KÜM II (Cəlilabad) – barama qurdu bəsləmək üçün qarğıdan hörülmüş üstüörtülü yer. – *Biz kümdə qurd saxlayırıx.* ♦ **Küm götürmax** (Şəki) – barama qurdu bəsləmək. – *Arvatdar küm götürür, kişilər hənddə işli:r.*

KÜM III (Təbriz) – tövlədə qoyunlar üçün ayrılmış yer. – *Qoyunarı sal kümə.*

KÜM IV (Salyan) – maya. – *Həsənnilərin kümi doğurruğnan qoyulub.*

KÜMAC (Ordubad) – kömbə. – *Dəyirmanda iki kümac saldıx.*

KÜMBƏLƏMƏX' (Şərur) – yığmaq, toplamaq. – *Bizdər dəyərxi', saçın kümbələyib.*

KÜMDAR (Füzuli, Şəki) – baramaçı, barama qurdu bəsləyən. – *Yaxşı kümdar çoxdu bizdə (Şəki).*

KÜMEYİL (Şəki) – ağacların kökünü kəşib qurudan qurd. – *Kümeyil ağacı qurudar.*

KÜMƏ (Axalsxi) – üzüm şirəsi və qoz ləpəsindən hazırlanmış halva. – *Bu il çox kümə qayırdıx.*

KÜMƏLƏMƏK (Kürdəmir) – toplamaq. – *Məhsulu kümələ, yağış yağır.*

KÜMÖYÜL (Ağdaş, Göyçay, Kürdəmir, Mingəçevir) – b a x **kümeyil**. – *Kümöyül yaşıl olar (Ağdaş); – Kümöyül ağacı kəsir, yerin altında olur (Göyçay).*

KÜMÖYÜLLƏNMƏX' (Ağdaş, Mingəçevir) – qurdlamaq, kümöyül qurdu düşmək. – *Bizim ağaclar kümöyüllənib (Ağdaş).*

KÜMÜLDƏNMƏX' (Tovuz) – öz-özünə deyilmək.

KÜMMÜLLÜĞ (Salyan) – təpəlik. – *Qabağ bı yerrər kümmüllüğü olub.*

KÜNAL (Cəbrayıl, Kürdəmir) – b a x **kunal**. – *Künaldan bir qış oxaxlığı çıxır (Kürdəmir); – Bizim qurdundan altında künal çoxdu (Cəbrayıl).* ♦ **Künal eləməğ** (Quba) – bağda ağacın şax-budağını təmizləmək. – *Bağı künal elədim.*

KÜNC (Borçalı) – dəvənin hörgücü. – *Dəvənin küncü dəvənin belində olar.*

KÜNÇAYIŞ (Şamaxı) – oxşayış. – *Mən ölüm, heç bu işin o işə künçayışi var?*

KÜNDAR (Meğri) – b a x **kümdar**. – *Di-yellə sə:r Mirğıda kündarrarın ijləsin çəğ-rellər.*

KÜNDƏGİR (Naxçıvan) – xəmirkündələyən. – *Səkinə köhnə küdəgirdi.*

KÜNDƏLƏNMƏX' (Qarakilsə) – şişib yumrulanmaq. – *Dizinin gözü bax elə kündələnip yumurta boyda.*

KÜNDÜRGƏ (Salyan) – tərəpə. – *Babazaman dağının atəklərində kündürgə çoxdı.*

KÜNƏ I (Qazax, Naxçıvan, Şəmki, Tovuz) – 1. ariq, zəif (Qazax, Tovuz). – *Bu qoyun o qoyunndan künədi (Qazax); – Bax bu, cücelərin ən künədi (Tovuz); 2. kiçik (Şəmki). – Çox künədi, bu uşağın nəyini öylən-dirifsini.*

KÜNƏ II (Göyçay, Qax, Meğri, Mingəçevir, Ordubad, Şəki) – b a x **kunal**. – *Baramā: denniyənnən sora künə: yandı:rıx (Şəki); – Bir az künə aldım (Ordubad).*

KÜNƏ III (Kürdəmir, Qazax, Lerik, Mingəçevir, Şəki, Şərur, Şuşa, Zəngilan) – yumurtanın yastı tərəfi. – *Murtanın künə tərəfini çö:r dö:şax (Şəki); – Bu yumurta:n künəsi yaman bərkdi (Zəngilan); – Bu yumurtanın künəsi sınıxdı (Şuşa).*

KÜNƏ IV (Ağsu, Kürdəmir) – əclaf. – *Day adamın yap əcnafına künə deyrik (Ağsu).*

KÜNƏ V (Oğuz, Şamaxı) – xışın gəvahlın taxılan yeri. – *Xış dəmirini xış künəsinə keçirillər (Oğuz); – Xışın künəsi xarab olub, gəvahlını saxlamır (Şamaxı).*

KÜNƏ VI (Meğri) – b a x **kunal**.

KÜNƏCƏ (Mingəçevir, Şəki) – qoz və tut çırpmaq üçün uzun ağac. – *Çix ağaca, künəcəni verim bir az tut töx'dür (Şəki).*

KÜNƏGİR (Bakı) – tən bəl.

KÜNƏGİRLİĞ (Bakı) – tən bəllik. – *Künəgirliyinnən oturdığı yeri də yığışdırmır.*

KÜNƏTAX (Cəbrayıl, Zəngilan) – barama qurduna verilmək üçün qırılmış tut ağacı çubuğunun kəsilib atılan yarpaqsız hissəsi. – *Künətax səjin altında yaxşı yanır (Zəngilan); – Səlim bağdan bir şələ künətax yığıdı (Cəbrayıl).*

KÜNG (Şamaxı) – saxsı boru. – *Bu bulağın suvi küngənə gəldiyinnən təmizdi.*

KÜNGÜL (Cənubi Azərbaycan) – b a x **nacax** (enli ağızlı, qısa saplı balta). – *Küngül çox ağır olur.*

KÜNGÜN (Ağbaba) – qoz bəl.

KÜNGÜR I (Qazax) – yoxsul, kasıb. – *Kərim yaman küngürüydü, sonradan düzəlirlər.*

KÜNGÜR II (Bakı) – tənbel.

KÜNGÜRƏ (Bakı) – baca.

KÜNGÜRRƏMƏX' I (Qazax) – qocalıb öldən düşmək. – *Avdilla kişi laf küngürrüüyüf, yeriyə də bilmer.*

KÜNGÜRRƏMƏX' II (Tovuz) – kasıblamaq, əli aşağı düşmək. – *Yazıx Məmmədəli yaman küngürrüüyüf.*

KÜNİYƏ (Şamaxı) – taraz. – *Küniyəsiz divar hörməg olmaz.*

KÜNT (Zaqatala) – tüklü palaz. – *Künti laxanın üstünə sal.*

KÜNÜK (Şəki) – xırda tənəyin kötyüü.

KÜP (Masallı, Salyan) – bax **küf**. – *Fatma küpdə o qədər yelləndi ki, axırda başı gicələndi* (Salyan).

KÜPÇÜ (Tovuz) – boyaqçı. – *Küpçü ip boyyur.*

KÜPƏGİLƏ (Lənkəran) – kiçik küp.

KÜPƏPARTDADAN (Sabirabad) – lalə. – *Bir dəssə küpəpartdadan yığmışam.*

KÜPİ (Şamaxı) – qamışdan qayrılıb üzərinə ip sarınmış alət (toxuculuqda işlənilir). – *Küpini ayağ altıda qoyma.*

KÜPLƏMƏK I (Gəncə) – döymək, vurmaq. – *Əlindəki ağacınan o ki var onu küplədi.*

KÜPLƏMƏK II (Şamaxı) – çox yemək. – *Həsən kişi xeyratda aşdan o ki var küplədi.*

KÜPYERİDƏN (Borçalı) – ara qarışdıran. – *Küpyeridən adam həməşə ara vurur.*

KÜR (Salyan, Şamaxı) – 1. aciz (Şamaxı); 2. tənbel (Salyan). – *Kürün biri kür;* – *Həsə:n oğlu kürdü.*

KÜRƏŞ (Culfa, Şəgür, Naxçıvan) – üzüm növü adı. – *Bazara kürdəş üzümü gəlib* (Naxçıvan).

KÜRDKÜLƏŞ (Ordubad) – sürtgəc. – *Kürdküləşi atama ver.*

KÜRDÜ (Ağdam, Beyləqan, Bərdə, Cəbrayıl, Laçın, Şuşa, Tərtər, Yevlax) – qolsuz qadın geyimi. – *Anam özünə bir kürdü aldı* (Beyləqan); – *Kürdünü dərzilər tikillər qolsuz, xaz qoyullar boynuna* (Ağdam); – *Nənəmin bir yaxşı kürdüsü var* (Şuşa).

KÜRÜL (Bakı) – hörümçək.

KÜRƏ I (Kürdəmir, Mingəçevir, Oğuz) – manqal.

KÜRƏ II (Ağbaba, Cəbrayıl, Füzuli, Kürdəmir, Qax, Salyan, Oğuz) – 1. qulaqlı (Cəbrayıl, Füzuli, Kürdəmir). – *Qara kürə şişə-yimiz dünən qoçə:lifdi* (Cəbrayıl); – *O sarı kürə qoynu sa: verrəm* (Kürdəmir); 2. bax **kərə** (Ağbaba, Qax, Oğuz). – *Kürə qoyunun qulağı lap balaca olur* (Oğuz).

KÜRƏ III (Kəlbəcər) – kiçik xiyar. – *Ə; get bir-iki kürə gəti.*

KÜRƏ IV (Lənkəran) – ləpəsi çətin çıxan qoz. – *Bıranın qozi kürə olur.*

KÜRƏ V (Qax) – quzey yerlərdə bitən çiyələk.

KÜRƏFƏRİM (Quba) – aciz, bacarıqsız. – *Nə kürəfərim adamsan, əlünən hiç nə gələmədi.*

KÜRƏLƏMƏX' (Qazax) – başdan eləmək. – *Hüseynqulu yanına gələn adamı kürələməyə çağışer.*

KÜRĞƏ (Bakı, Salyan) – qotman. – *Bilal kürğəni yan-yana yığadu* (Bakı).

KÜRİŞNƏ (Cəlilabad) – paxlalı bitki adı. – *Üç göz kürişnə alıb əkmışdim;* – *Kürişnə mərçi kimi şeydü.*

KÜRİTDƏMƏ (Meğri) – tamamilə, bütünlüklə. – *Qalxuz subay süriləri küritdəmə satdı pul elədi.*

KÜRMEX' (Basarkeçər, Cəbrayıl, Gəncə, Meğri, Mingəçevir, Tovuz) – asan açılan düyün. – *Atın başına sijimi kürməx' bağla, boşda otdasın* (Gəncə); – *Kürməx'ləri aş, malları burax gessin* (Cəbrayıl).

KÜRMEX'LƏŞMƏX' (Gəncə) – tutaşmaq. – *Əliynən Həsən genə kürməx'ləşiflər.*

KÜRNEC (Ağdərə, Qarakilsə) – isti vaxtlarda qoyunların kölgələndiyi yer. – *İsdidən qoyun kürməcə yığılır, kölgələnilir* (Ağdərə).

KÜRNEŞMƏX' (Cəbrayıl, Bakı, İmişli, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – istinin təsirindən və ya müəyyən qorxu nəticəsində həddindən artıq sıxlaşmaq, bir yerə toplaşmaq (qoyunlara aiddir). – *Canavar gələndə qoyunнар kürnəşdi* (Qazax); – *Qoyunнар isdidən kürnəşif* (Cəbrayıl); – *Qoyun gənə kürnəşdi* (Şəmkir).

KÜRÜŞDƏMƏX' (Basarkeçər, Cəbrayıl) – çalxamaq. – *Nəhriyi tez-tez kürpüsdüyün kü, tez olsun* (Basarkeçər).

KÜRSÜ I (Daşkəsən, Gədəbəy) – çörək bişirmək üçün qazılıb düzəldilmiş və içərisi kərpiclə hörülmüş yer, təndir. – *Kürsü hörülör, çörəy ora kürəx'nən qoylor* (Daşkəsən); – *Kürsünü qala, çörəx' yaperam* (Gədəbəy).

KÜRSÜ II (Şamaxı) – qışda qızımaq üçün evin ortasında xüsusi düzəldilmiş ocaq. – *Biz payızın orta ayında kürsü qururuğ.*

KÜRSÜLÜ (Mingəçevir, Şamaxı, Şəki) – mərtəbəyarım. – *Bizim öy kürsülüdü diyə altına odun yığırx* (Şəki).

KÜRTÜX' (Borçalı) – qış fəslində dərələrdə yığılıb qalan qar toparları. – *Bahar olanda kürtüx'lərin altınnan su geder.*

KÜRTYARMASI (Basarkeçər) – kiçik dolu. – *Axşam bir kürtyardması yağdı ki, gəl görəsən.*

KÜRÜX' (Ağdam, Basarkeçər, Hamamlı, Xanlar) – bax **kurix'**. – *Boz atın yorğa bir kürüyü var* (Basarkeçər); – *Bu atın kürüyü nə göyçəx'di* (Hamamlı).

KÜRÜŞ (Borçalı, Qazax) – 1. kürü (Qazax). – *Kürüş yeməli olur*; 2. toyuğun yumurtalığında qabıqlanmamış yumurtacıqlar (Borçalı).

KÜRÜŞDƏ (Qazax) – bax **kürüş** (2-ci mənə). – *Kürüşdə to:uxda olur, balıxda olur, yeməli olur.*

KÜRÜŞGƏ (Ağcabədi, Bərdə, Tərtər) – bax **kürüş** (2-ci mənə).

KÜRÜŞGƏNƏ (Ağcabədi, Bərdə, Tərtər) – bax **kürüş** (2-ci mənə). – *Tö:üğü kəsdix', qarınnan çoxlu kürüşgənə çıxdı*; – *Tö:üğü yumurtalığında çox olur kürüşgənə* (Ağcabədi).

KÜRÜŞNƏ I (Ağcabədi, Bərdə, Cəbrayıl, Xocavənd, Kəlbəcər, Qarakilsə, Zəngilan) – bax **kürüş**. – *Mən uşağ olmuşam, hər savax qızıl balığın kürüşnəsinən ma: yediriflər* (Xocavənd); – *Toyuğu nahax kəsdix', içi teyxa kürüşnədi, iki-üş günə yumurtduyaceymış* (Cəbrayıl).

KÜRÜŞNƏ II (Lerik) – bax **kürüşnə**. – *Bu gün kürüşnə əkdim.*

KÜSƏMMƏX' (Ağdərə, Şəmkir) – arxalanmaq. – *Yazığın kimi var, o da saña küsənir* (Şəmkir).

KÜSƏNMAX (Xaçmaz, Şəki) – həsəd aparmaq. – *Ağılı, bacarıxlı adama küsənəllər* (Şəki).

KÜSMƏ (Oğuz) – qovrulmuş şabalıdlı döyülmüş qozdan hazırlanmış çərəz. – *Çərəzdi də küsmə, qonax gələndə qoyallar surfaya.*

KÜSNƏT (Ağdaş) – ağırxasiyyətli, qarabaq (adam). – *Nuru küsnətdi.*

KÜSTÜM (Dərbənd) – bitki adı. – *Küstümə dəymə, küsər.*

KÜSÜL (Quba) – tütək. – *Bu gün çubandan bir küsül aləcəgəm.*

KÜŞAT I (Füzuli, Salyan) – su çəlləyi. – *Apar küşatı bulaxdan doldu gəti* (Füzuli); – *Küşatdan su qurtardı* (Salyan).

KÜŞAT II (Oğuz) – 1. gəli; 2. var-dövlət.

KÜŞD (Quba) – bel. – *Kəməri küşdivə keçir.*

KÜŞDƏNƏ (Salyan) – ağ rəngli və xoş ətirli yabanı çiçək adı. – *Bir dəs küşdənə aldım.*

KÜŞDƏRƏ (Borçalı, Tovuz, Zaqatala) – 1. rəndə (Tovuz, Zaqatala); 2. ağacın içini yonub çıxarmaq üçün işlədilən alət (Borçalı). – *Küşdəreyi qapıda, isdolda işdəderix'.*

KÜŞDƏRƏLƏMƏK (Zaqatala) – küşdəre ilə ağacın içini yonub çıxartmaq. – *Ağacı küşdərələdim*; – *Küşdərəni ver bu ağacı küşdərəliyim.*

KÜŞDİG (Cəlilabad) – 1. az, azacıq; 2. yaxın. – *Əliyə cibinin arası bi küşdig yerd.*

KÜŞD: KÜŞDİYƏ GİRMƏG (Şamaxı) – güləşmək, qurşaq tutmaq. – *Həmidnən Həsən küşdiyə girdi.*

KÜŞƏ (Xaçmaz, Quba) – bax **köşə**.

KÜŞƏMAL (Meğri) – kətək. – *Vəzir durer bir mahna saler, arvada beş-altı küşəmal çəker.*

KÜŞƏRƏ (Quba) – balıqqulağı. – *Dənizdən çuxli küşərə yığdım.*

KÜŞGÜRMƏX' (Gəncə, Qazax) – qovmaq. – *Toyuxları buğdanın üsdinnən küşgür* (Qazax); – *Qoyunu küşgür yoldan çuxsın* (Gəncə).

KÜŞTƏLƏMƏK (Zaqatala) – rəndələmək.
– *Bu taxtam küştələmək lazımdı.*

KÜŞTƏRƏ (Axalsxi, Şəki, Zaqatala) – bax **küşdərə** (1-ci məna). – *Taxtaların hamısı küştərədən çıxtıdı* (Şəki).

KÜŞÜ (Quba) – saxsı suqabı. – *Səhər durub küşünü su ilə doldur.*

KÜŞÜLDƏMƏK (Qax) – pıçıldamaq.

KÜŞÜMLƏMMƏX' (Borçalı) – darıxmaq.
– *Əhməd niyə belə küşümlənər, fikirvənər.*

KÜŞVARA (Naxçıvan) – düşbərə. – *Küşvaraya turşu tökəllər.*

KÜT I (Bakı, Cəbrayıl, Çənbərək, Əli Bayramlı, Gədəbəy, Qax, Qusar, Mingəçevir, Salyan, Tovuz) – 1. bax **kut** (Cəbrayıl, Qusar). – *İtə küt verdinmi?* (Cəbrayıl); 2. tən-dirin divarından qopub odun içinə düşən çörək (Əli Bayramlı, Gədəbəy, Tovuz). – *Çörəyi:z teyxa kütdü ki* (Tovuz); – *Ojax yaxşı yanmadı, çörəxlərin çoxu küt oldu* (Tovuz). **♦ Kütə getmək** (Əli Bayramlı, Salyan) – tən-dirin divarından qopub düşmək. – *Bilmirəm əlimin üssünə kim gəldi ki, çörəylərimin hamısı kütə getdi.*

KÜT II (Şəki) – çolaq, axsaq. – *Küt Balının oğlu qutalıf gəlirdi*; – *Yəldən ayağım küt olufdu*; – *Qafur yıxılannan sora küt oldu.*

□ Küt getmey (Bakı) – məc. yorulmaq, əldən düşmək.

KÜTDƏMƏK (Bakı, Gəncə) – qalaqlamaq, toplamaq, topa halında yığmaq. – *Daşın hamısının bir yerə kütdəmə* (Gəncə).

KÜTƏLMƏG (Salyan, Bakı) – korşalmaq, kütləşmək. – *Balta:n ağzi kütəlib* (Salyan).

KÜTGÜN (Quba) – toyuqların yumurtlaması üçün düzəldilmiş səbət. – *Kütgundan bir yumurta gəti.*

KÜTKƏSMƏZ (Şamaxı, Salyan) – küt, iti olmayan. – *Bu balta nə kütəsməz şeydi* (Şamaxı).

KÜTKÜRÜŞ (Ağdaş) – bax **kütküt**. – *Kütkürüş yaxşı oyundu.*

KÜTKÜT (Ağdaş) – qoz-qoz oyunu. – *Kütkütdə mən uddum.*

KÜTLƏ (Bərdə) – quduzluq əleyhinə dərman. – *Ə:da, bazara gedən olsa, bir az kütlə aldı, quduz dahıyan mallara verəx'.*

KÜTLƏŞMƏK (Şamaxı) – ciftləşmək (itə aiddir). – *İtlər kütləşib.*

KÜTMÜX' (Ağdaş, Çənbərək, Mingəçevir) – 1. çox işlənmə nəticəsində işə yaramayan kötük süpürge. – *O kütmüx' süpürgəni mənə ver* (Ağdaş); 2. qısa (Çənbərək). – *Sa: verdüyüm kütmüx' buyuz inəx'di.*

KÜTMÜL (Gədəbəy, Kəlbəcər) – gödək və yoğun. – *Nəvlim, kütmül adam bizim kətdə yoxdu* (Gədəbəy).

KÜTÜL (Oğuz) – 1. şikəst; 2. çolaq. – *Barmaxsız əl, ayax da kütüldü.*

KÜTÜN (Cəlilabad) – qozbel. – *Gəh dey-lər ki, qozbeli qəbir düzəldər, gəh də dey-lər ki, kütinə qəbir düzəldər.*

KÜTÜNBEL (Masallı) – qozbel.

KÜTVALLAŞMAX (Daşkəsən, Kəlbəcər) – qocalmaq (heyvana aiddir). – *Tişi tökülüf, kütvallaşf* (Kəlbəcər).

KÜVƏN (Cənubi Azərbaycan) – hörgüc. – *Dəvənin küvəni çox balacadı.*

KÜVƏR I (Culfa, Naxçıvan, Ordubad, Tovuz) – iki və ya üç illik dişi keçi. – *Küvərin əti dübürün ətinnən pis olar* (Culfa).

KÜVƏR II (Borçalı) – bax **küvən**. – *Küvər dəvənin belində olar, bir dənə də olar, iki dənə də olar.*

KÜVƏR III (Ağdaş) – avara. – *Səməd çox küvər adamdı.*

KÜVƏRLƏNMƏK (Ağdaş, Göyçay) – avaralanmaq. – *Əli küvərlənir axşamacan* (Ağdaş).

KÜVÜL (Qax, Şəki) – bax **kuvul**. – *Dağda ayı küvülü gördüm* (Şəki).

KÜYƏR (Qazax, Tovuz) – bax **küvər I**.

KÜY: KÜY YATMAX (Ağdam) – kürt yatmaq. **♦ Küy tüşməx'** (Ağcabədi, Bərdə) – kürt düşmək. – *Tö:üx küy tüşüf* (Ağcabədi).

KÜYQARA: KÜYQARA TÖX'MƏX' (Çənbərək) – hay-küy salmaq. – *Nə küyqara töx'mü:səñ ə:, cama:tı yığmasən başıña.*

KÜYNƏX' (Təbriz) – qapının üstündə hərəket edən dəmir. – *Bizim də qapının üssündə dəmirdən küynəx' vardı.*

KÜYÜKMƏG (Cəlilabad) – hürmək. – *At nə gördisə küyükdü.*

KÜYÜKMƏX' (Ağcabədi) – kökəlib harınlaşmaq. – *Mal çox ye:ir küyükdür.*

KÜYÜL I (Ağdam, Mingəçevir, Ucar) – 1. deşik (Ağdam); 2. koğuş (Ucar). – *Küyüldə quş da yaşayır, ilan da olur.*

KÜYÜL II (Qax, Şəki) – b a x **kuvul**. – *Ayı küyülünün yanına getmə* (Şəki).

KÜYÜL III (Qazax) – dəstə. – *Arı küyülü başıma üyüşdü, yedi əlimi, üzümü.*

KÜZ I (Borçalı, İmişli, Qax, Ordubad) – payız. – *Qoyunu yaz otar, yaz otarmadın duz otar, duz otarmadın küz otar* (İmişli); – *Taxıl səfədiñ küzdə sula, küzdə sulamadıñ buzda sula* (Borçalı).

KÜZ II (Ağcabədi, Ağdam, Bakı, Basarkeçər, Bərdə, Biləsuvar, Cəbrayıl, Cəlilabad, İmişli, Kürdəmir, Qarakilsə, Şərur, Yardımlı, Laçın, Meğri, Ordubad, Saatlı, Salyan, Şəmkir, Tovuz, Zəngilan, Zərdab) – quzu saxlanılan üstüörtülü yer. – *Dört tərəfin qarquynan örüllər, üsdün də örtüllər olur küz* (Ağdam); – *Bizim küzdə yüz quzu var* (Ağcabədi); – *Quzuları yığın küzə, soyuxdu* (Zəngilan); – *Quzunu küzə qatırax* (Ordubad).

KÜZ III (Meğri, Ordubad) – əkin sahəsində kiçik arx. – *Küzi hım məşə yer malalanannan sura açallar* (Meğri).

KÜZ IV (Cəlilabad, Füzuli, Göyçay, Xocavənd, Quba) – 1. xışın və ya kotanın açdığı şırımla müəyyən hissələrə bölünmüş əkin sahəsi (Füzuli, Quba). – *İki cız arasına küz deyəllər* (Füzuli); – *Beş küz tuxum əkmışəm*; – *Üzim də işdəyəm, küzdərin halağın*

təmizdəyəm (Quba); 2. əkin sahələrini bir-birindən ayıran şırım, cızıq (Cəlilabad); – *Küz çəkeydüz kö:şənniglərdə.*

KÜZ V (Yardımlı) – dilim, qıça. – *Borani-nin dilimlərinə küz deyər bizdə.*

KÜZDƏX' (Qazax) – payız otlağı. – *Ə*; *İmranın sürüsü gedif küzdəyi basdı.*

KÜZDÜX' (Füzuli) – payızlıq. – *Küzdüy arpasıdı.*

KÜZƏ (Qazax, Ordubad) – kiçik saxsı sənək. – *Dünən bizim küzə düşdü sındı* (Qazax).

KÜZƏM (Bakı, Füzuli, Kürdəmir, Sabirabad) – payızda qırılan yun.

KÜZGƏL (Cənubi Azərbaycan) – körpic qəlibi. – *Küzgəl çox balacadı.*

KÜZLƏMƏK (Şamaxı) – əkin sahəsini müəyyən hissələrə bölmək. – *Yeri qabaxca küzlə, sonra toxum səp.*

KÜZLİĞ (Lerik) – quzular saxlanan yer.

KÜZMƏK I (Qəbələ, Mingəçevir) – peyin tullamaq üçün tövlənin divarından açılmış deşik. – *Firidun kürüdiyü peyini tez-tez küzməkdən bayıra atırdı* (Qəbələ).

KÜZMƏK II (Oğuz) – körpə quzu və ya buzov üçün tövlədə düzəldilmiş xüsusi yer. – *To:lada buzoydan öləri küzmək kəsillər.*

KÜZRÜ (Quba) – xırda balıq. – *Əhməd çuxli küzrü gətirdi.*

KÜZÜ (Əli Bayramlı, Gədəbəy, Qazax) – quzu saxlanılan yer. – *Payız öynü quzuları küzüyə salerix* (Gədəbəy).

Qq

QAB (Salyan) – məc. baş, beyin. – *Sə:n də qabunda söz qalmır.*

QABAG (Dərbənd) – alın. – *Qabagıma dəgdi daş.*

QABAĞARDAN (Bakı) – qalayçı. – *Qab-ağardan qazannarı yaxçı ağardıb; – Qab-ağardannarın sesi küçəni basıb.*

QABAX (Zaqatala) – bax **qabağ**.

QABAXLIX (Zaqatala) – alınlıq, qadın-ların alınlarına bağladıkları bəzək əşyası.

QABALAX (Füzuli) – cüçərti.

QABALAXLAMAX (Füzuli) – cüçermək. – *Toxum qabalaxlıyır, onnan so:ra yığılır qola, bir qarış qol sürür çıxax'lıyır.*

QABAR (Balakən) – yoğun qarğı, qamış. – *Birqadır cama:tu qabar qırmağa apardı.*

QABARİMƏG (Yardımlı) – bax **qabar-max**. – *Nə qabareysən üsdümə.*

QABARMAX (Zəngibasar, Şərur) – cavab qaytarmaq, üzə ağ olmaq. – *Uşax mə: elə qabardı ki, nə:tə:r (Şərur).*

QABÇAĞ I (Kürdəmir, Salyan, Yardımlı) – suqabı, su içilən qab. – *Get bir qabçağ su gəti, içim (Salyan).*

QABÇAĞ II (Salyan) – pambığı dərilmiş qoza.

QABÇAĞ III (Salyan) – qutu. – *İbişgənin dənələrini qabçağa yığ.*

QABƏLƏ (Dərbənd) – alma növü adı. – *Qabələ istikana uxşar almadu də.*

QABĞARMAX (Oğuz) – qablaşdırmaq, yerləşdirmək.

QABIRĞA (Cəbrayıl, Qax, Ucar) – 1. çağ (arabada) (Cəbrayıl). – *Qabırğaları sındırma;* 2. kirəmit düzmək üçün evin üstünə üfüqi qoyulan taxta, ağac (Qax, Ucar). – *Oturacax evin qabırğası vurulup bugün (Qax); – Qabırğa şam ağacının da olur (Ucar).*

QABIRĞALAMAX (Göyçay, Ucar) – evin üstünə qabırğa (bax **qabırğa** 2-ci mənə) düzmək, vurmaq. – *Ussalar damı qabırğaladı (Ucar).*

QABQIRAN (Quba, İrəvan) – lələ. – *Qab-qıranı dəriv əvə gətirməzdər (İrəvan).*

QABLA (Bakı) – kal öncir. – *Xəzri ağacın qablalarını səlt tökdü yerə.*

QABLAMA (Zəngibasar) – qəlp, saxta. – *Bı əsil qızıl döylü, qablamađ.*

QABLAMAĞ I (Salyan) – yığmaq. – *Pam-mıçı qablo:un xarala.*

QABLAMAĞ II (Salyan) – çox yemək, acgözlük etmək. – *Ədə, az qabla, partlıyarsan ki.*

QABLAMAQAZAN (Bakı, İrəvan) – qap-paqlı böyük qazan. – *Qablamaqazan çox böüg olur, özi də mö:kəm olur (Bakı); – Qablamaqazanda puloy pişirillər (İrəvan).*

QABLANMAĞ (Bakı) – bərk yıxılmaq, üzü üstə yıxılmaq.

QABLI (Füzuli) – xörək adı. – *Əti doğru-yursan, noxut tökürsən, öz vamına pişirirsən, bıa <buna> qablı deyilir.*

QABLIX (Culfa, İrəvan) – 1. qın (İrəvan). – *Atam öz ülgücünə qablıx tix'di;* 2. iynə sancılan yastıqca (Culfa). – *Qablığın üsdünə iynə sancırıx.*

QABSINDIRAN (Bakı) – lələ.

QABUÇ (Zaqatala) – bağlama. – *Ay bala, dur qabuçu bura gəti görüm, içində sap varmı?*

QAC (Göyçay, İmişli, Qax, Sabirabad, Şəki, Zaqatala) – bax **qaj I**. – *Qajın suyunu kes (Zaqatala).*

QACAX (Naxçıvan, Zəngilan) – 1. qarğı-dalı qıçası (Naxçıvan); 2. qurumuş pambıq qozasının qırıntıları (Zəngilan). – *Yaveynan pambı: sirkəliyin, qacağı tökülsün yerə.*

QACA-QUCA (Bakı) – çala-çuxur. – *Bu şo:fir afdo:mili lap qaca-quca yolnan sürür; – Mən bilirəm qaca-quceynan gedmeg şo:firçün çetindi.*

QACAL (Meğri) – yaylaq, meşə ətrafında otlaq yer. – *Heyvandarrar diyərdi: “Xırda-baş heyvanın canı yayda qacal, payızda meşədi”.*

QACAR I (Bərdə) – bax **qajir**. – *Qacar uçub gəldi.*

QACAR II (Qax, Zaqatala) – tərş, inadkar. – *Əşi, sen nə yaman qacar adamıymışsən?! (Qax)*

QACAR III (Zaqatala) – özü. – *Həsən bü-yün öyün qacarnı qoyuf, hora gedirəm.*

□ **Qac gəlməg** (Bakı) – düşmənlə olmaq, zidd olmaq. – *Bir fikirrəş gör, u məniyənlən nösün qac gəlir. Qac çıxmağ* (Xaçmaz) – zidd çıxmaq. – *Kişi o qədlər özüni itirmişdi ki, una lap qac çıxmışdı. Qac ulmağ* (Xaçmaz, Quba) – düşmənlə olmaq. – *Tapdıg məniyənlən yaman qac ulub* (Xaçmaz).

QACIMAĞ (Biləsuvar, Yardımlı) – qıç olmaq.

QA:CIMAX (Şəki, Zəngilan) – b a x **qaci-mağ**, – *Əyağım qa:cımışdı, ovdum, düzəldi* (Şəki); – *Sağ qıçım qa:cıyib* (Zəngilan).

QACIN (Şəki) – çardağın kənarlarındakı açıq yer. – *Öyün qacınına quru ot tıxyırx; – Bizim öylərin hamısında olar qacın.*

QACİR (Qax, Zaqatala) – b a x **qacar** I. – *Cəmdəyi qacir yedi* (Zaqatala).

QACQAC (Zaqatala) – sağsağan.

QACAĞADURMA (Çənbərək) – uşaq oyunu adı.

QACAQ-QACAQ (Şuşa) – uşaq oyunu adı.

QACARABUXUR (Qax) – hərəkətdə, fəaliyyətdə, çalışmada olan. – *Axşamacan o yan-bu yana qacarabuxurdu.*

QACARĞA: QACARĞA SALMAX (Şahbuz) – didərgin salmaq. – *Söynin qardaşı mə:m atamı bi kətdən qacarğa saldı.*

QACI (Cəbrayıl) – arabanın hissələrindən birinin adı. – *Gözdə ki, arabanın qacısı sınımasın!*

QACIRĞA (Zaqatala) – ling.

QACIRTMAX (Şəki) – söndürmək (ışığı, ocağı).

QACQAYARA (İmişli) – heyvanlarda yara adı.

QAC-YORT (Cəlilabad) – qaçaraq, qaça-qaça. – *Tələsirdim, qac-yort gəldim.*

QADA I (Şəki, Şərur, Zaqatala) – qardaş.

QADA II (Qax) – aşıq <sümük>.

QADAĞ (Əli Bayramlı, Kürdəmir, Sabirabad, Salyan, Cəlilabad) – mış. – *Qadağı taxdıya vırdım* (Salyan).

QADAĞA (Salyan) – öyüd, nəsihət. – *Uşağa gərəg vaxdında qadağa verəsən.*

QADAĞLAMAĞ (Biləsuvar, Cəlilabad) – mıxlamaq. – *Taxdamı qadağladılar* (Biləsuvar); – *Uşdil simey, omı qadağla* (Cəlilabad).

QADAX I (Balakən, Gədəbəy, Mingəçevir, Oğuz, Zaqatala) – b a x **qadağ**. – *İri qadax yaxşısı yerə vurmağa* (Gədəbəy).

QADAX II (Şəki) – dəmir yamaq (təknə və ya tabağın çatlamış yerinə vurmaq üçün). – *Soruş gör, tabağa qadax sala bilər?*

QADAX III (Zəngibasar) – zarafat. – *Genə qadağınnan əl çəxmirsən.*

QADAXLAMAX (Oğuz) – b a x **qadağlamağ**.

QADAMA (Kürdəmir) – muncuq. – *Qızın boynundakı qadama gənlən göründü.*

QADAMAĞ (Kürdəmir) – sıxışdırmaq.

QADAMAX (Qax) – b a x **qadamag**.

QADARAZU (Zəngibasar) – xidmətçi.

QADASARI (Zaqatala) – saxsı qab (süd sağmaq üçün).

QADAY (Dərbənd) – körpə keçi. – *Büz taza doğulan keçi baləsində qaday diyədiğ.*

QADAYBALA (Dərbənd) – b a x **qaday**.

QADI (Borçalı, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – lovğa.

QADI-QADI: QADI-QADI DANIŞMAX (Ağbaba, Gədəbəy, Şəmkir) – lovğa-lovğa, böyük-böyük danışmaq. – *Qadı-qadı danışmax sə:η peşən döymü?!* (Gədəbəy); – *Elə qadı-qadı danışır ki, elə bilirsən əkə kişidi* (Şəmkir); – *Ə:, nə qadı-qadı danışsın?* (Ağbaba).

QADIZ: QADIZ OLMAX (Meçri) – gözləməkdən yorulmaq. – *Qapının ağzında qadız oldux, haçannan-haçana apardılar xanın yanına.*

QAF I (Dərbənd) – mağara. – *Qafda yazda da qar qaladı.*

QAF II (Oğuz) – alağ otu. – *Qara mal qafı yaxşı yiyir.*

QAFÇAĞ (Göyçay, Zərdab) – b a x **qabçağ**. – *Mənə bir qafçağ su ver* (Zərdab).

QAFÇAĞA (Şəmkir) – qayalıq. – *Görən, hası qafçağadadı?!*

QAFÇAX (Mingəçevir) – b a x **qabçağ**.

QAFÇARDAĞI (Cəbrayıl) – qab-qaçaq qoyulan yer. – *Mən taxtadan bir qafçardağı bağlatmağ isdiyirəm.*

QAFÇIĞA (Tovuz) – b a x **qafçağa**.

QAFDIRMA (Şəmkir) – meyvə ağacının budaqları altına vurulan dirək. – *Qafdırma vurullar ki, çox meyvə gətmiş ağac sınımasın.*

QAFXANA (Ordubad) – mətbəx. – *Qaf-xananın işığı otağa yaxşı tüşür.*

QAFIN (Dərbənd, Xaçmaz, Quba) – yavanlıq. – *Çörək yeməyə qafin varmı?* (Xaçmaz).

QAFQAN (Ağbaba) – saç. – *Niyə qafqanı daramırsən?!*

QAFLAM (Oğuz) – bel ilə götürülmüş otlu torpaq, çim.

QAFSAMAX I (Mingəçevir, Şəki, Şəmkir) – zəbt etmək. – *Yerrənin hamısını qafsamışdılar* (Şəmkir); – *Bö:x' qolçomaxlar hər şeyi qafsi:llərdi ki, bu mə:mdi* (Şəki).

QAFSAMAX II (Ağbaba) – örtmək.

QAFUN (Xaçmaz, Xudat, Quba) – bax **qafun**. **Qafun eləməğ** (Xaçmaz, Quba) – yavınlıq hazırlamaq. – *Hindi qafun boldu, hər gün çüregimizi qafunla yiyəduğ* (Quba).

QAFUN-QARA (Xaçmaz, İsmayilli, Quba) – duru xörək. – *A:rif, anaq qafun-qara pişirib, səni gözədiyir* (İsmayilli).

QAĞ I (Zaqatala) – yarpaq (qarğıdalı qıçasında).

QAĞ II (Qarakilsə) – qığılcım.

QAĞALA (Şəki) – balaca saxsı qab. – *Qağala:n içində duz var.*

Qağala çalmaq (Tərtər) – qaqqıldamaq.

– *Töix əzzəl qağala çalır, sonra yumurtduyur.*

QAĞAN (Lənkəran, Meğri) – 1. igid (Meğri); 2. qüvvətli (Lənkəran). – *Qardaş, o day qağandı, adam-madam saymır.*

QAĞANAX: QAĞANAX ÇALMAX (Bərdə) – qaqqıldamaq. – *Tö:ix yumurta gətirəndə qağanax çalır.*

QAĞAZDAMMAX (Qarakilsə, Mingəçevir) – lovğalanmaq. – *Nə qağazdanırsən, a bala, Şıx:n oğlusan da!* (Qarakilsə).

QAĞAZ-QAĞAZ: QAĞAZ-QAĞAZ YERİMƏK (Mingəçevir) – forslu-forslu yerimək.

QAĞDAN (Bakı, Kürdəmir, Salyan) – çox qurumuş ot. – *Mığanda payız vaxdı qağdan çox olur* (Salyan).

QAĞLA (Xaçmaz, Xudat, Quba, Qusar) – bax **qağala**. – *Gid qağlaya bax, gürr unda su var, ya yux* (Quba).

QAĞMƏNİ (Salyan) – aciz, əfəl. – *Vəli qağməni adamdı.*

QAHAL (Zəngilan) – bax **qaxal**. – *Heyvannarı gəti, sal qahala;* – *Yaqub inəyi qahalda bağladı.*

QAHMADAR (Böyük Qarakilsə) – tərəfdar.

QAHMAR: QAHMAR ÇIXMAX (Qazax, Salyan, Şəmkir, Tovuz) – tərəfdar çıxmaq.

– *Sən kimə qahmar çıxırsən?* (Qazax); – *Bu dəfə də ona qahmar çıxdılar* (Tovuz).

QAXAL (Zəngilan) – qaramalı saxlamaq üçün çubuqdan hörülmüş yer.

QAXAR-QUXARRIX (Çənərbək) – qıtlıq. – *Həmişə yaz qaxar-quxarriğ olur, təzə çıxmamış.*

QAXDAĞAN (Başkeçid) – bax **qartdağan**.

QAXMA (Biləsuvar) – odun qəlpəsi. – *Ay üşəğlar, gedin o qaxmaları yığın.*

QAXNA (Zəngilan) – kiçik ot tayası. – *Üç-dört qaxna otum var.*

QAX: QAX OLMAG (Salyan) – təcücüb-lənmək, məəttəl qalmaq.

QAJ I (Bərdə, Borçalı, Gədəbəy, İmişli, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Şəmkir, Şuşa, Tovuz) – kiçik arx. – *Get gör, a:z, qajdan suələrimi?* (Borçalı); – *Bizim qaj çoxdandır ki, burdan axır* (Qazax); – *O qajdan bir le-dara su doldurun* (Gədəbəy); – *Bosdana qaj çəxmişəm* (Bərdə).

QAJ II (Oğuz) – əkilmiş sahədə şırımlar arasında qalmış xam yer, şumlanmamış yer.

QAJAL (Oğuz) – yabani bitki adı. – *Qajal nəziy olur, qırmızı olur.*

QAJDAMA (Kəlbəcər) – yabani bitki adı.

QAJDAMAX I (Beyləqan, İmişli) – bel-ləmək. – *Sabir sahəni qajdadı* (Beyləqan); – *Bı bağı qajda vaxdun olanda* (İmişli).

QAJDAMAX II (Şuşa, Zəngilan) – dilim-ləmək. – *A:z, yemişi qajda, ver bura* (Şuşa); – *Xiyarı qajda, yığ qaba* (Zəngilan).

QAJƏYRİ (Qazax) – yeyilən yabani bitki adı.

QAJIMAX I (Qazax) – öyilmək. – *Öyün orta kəməni qajiyif.*

QAJIMAX II (Tovuz) – höcətləşmək. – *Ə:, nə qajıyırsən, gərəx' sən deyən ola?*

QAJIR (Gədəbəy) – arıq. – *Qajır uşaxdı Dursunun oğlu.*

QAJIRÇA: QAJIRÇA ELƏMƏX' (Çənərbək, Karvansaray) – adət etmək, vərdis etmək. – *Oruc qajırğa eliyif deyən, hər gün tezdən durur* (Karvansaray).

QAJİR (Oğuz) – quzğun. – *Qajir ət yi:r.*

QAJ-QAJ (Şuşa) – dilim-dilim. – *Yemişi, çörəi, almanı qaj-qaj kəsirix'.*

QAJMILLAMMAX (Gədəbəy) – höcət-ləşmək. – *Qajmillanıf kimə nələ: jəx'sin?*

QAJMİR (Şəmkir) – bax **qajır**. – *Mən qajmir adamam.*

QAKU (Quba) – boynu tüksüz toyuq. – *Bizim qaku cinsinnən to:ğlarımız var.*

QAQA I (Oğuz, Zaqatala) – qoza. – *Ağac-dan düşən qaqanı donuz yidi* (Zaqatala); – *Palıdın iri-iri qaqaları olur* (Oğuz).

QAQA II (Zəngibasar) – bax **qaqqa I**.

QAQAC (Zaqatala) – ağacdölən.

QAQAL (Qax) – bax **qaqa I**.

QAQALEY (Zaqatala) – sacda bişirilmiş qarğıdalı çörəyi. – *Anam qaqaley bişirdi.*

QAQQA I (Ağcabədi, Kəlbəcər, Ucar) – hər növ şirniyyat (və ya meyvə) (uşaq leksikonunda). – *Ay qız, gə sâ: qaqqə vereyim* (Kəlbəcər); – *Gə sənə qaqqə verim* (Ucar).

QAQQA II (Salyan) – ata. – *Əzizəgə uşağ-lıqdan atasına qaqqə de:r.*

QAQQA-BİLLƏ (Ucar) – bax **qaqqa I**. – *Gə sənə qaqqə-billə verim.*

QAQQILİMGÖZƏLPENDİR (İmişli) – uşaq oyunu adı.

QAQQO: (Lənkəran) – qağayı. – *Də:zin üsdünnən qaqqo:lar uçur.*

QAQUŞXARƏK (Dərbənd) – quş adı. – *Qaquşxarək payız uldi, buralarda ular.*

QAL (Salyan) – savaş, dava. – *Adam hər şeydən ötrü qal salmaz.*

QALA (Salyan) – böyük səhəng. – *Qalanı su:nan doldurub quyya saluruğ ki, sui sərin olsun.*

QALABA (Salyan) – böyük. – *Sən də mə:m kimi qalaba külfət döğürsən ki, dolana bil-miyəsən.*

QALABAŞMAĞI (Culfa, Şahbuz) – qadın ayaqqabısı. – *Həmşə arvatdar qalabaşmağı gə:rdilər* (Şahbuz).

QALABƏYİ (Borçalı) – dağa köçən camaatın kənddə qalan şeylərinin gözetçisi. – *Qalabəyi cama:t yalağa köçərkən kətdə qaro:ul çəkərdi, kətdə qalərdi.*

QALACA (Füzuli) – kaha. – *Bını qovdı saldı bir qalaçıya.*

QALAG (Dərbənd, Göyçay, Xaçmaz, Quba, Qusar, Ucar) – 1. belin ağac hissəsi (Göyçay, Ucar); 2. bişirilərkən çörək çevirmək üçün taxta alət (Dərbənd, Xaçmaz,

Quba, Qusar). – *Kürədə çüreg pişirəndə uni qalağan çevirəllər* (Dərbənd).

QALAĞAN I (Bakı, Dərbənd, Yardımlı, Xaçmaz, Xudat) – qanqal. – *Heyvannar qalağanı yi:rdilər* (Bakı); – *O tərədə qalağan çoxdu* (Dərbənd).

QALAĞAN II (Balakən, Şəki) – tənbel. – *Nə qalağan adamsan?!* (Balakən); – *Qalağan adam olmaz bizdərdə* (Şəki).

QALAX (Bərdə, Qax, Mingəçevir, Oğuz, Şəki) – 1. belin ağac hissəsi (Şəki). – *Belin qalağı smıtdı*; 2. topqalaq oyununda top vurmaq üçün ağac (Qax, Oğuz).

QALAXLAMAX (Zəngilan) – qabı ağzınadək doldurmaq. – *Qavlamanı biğdeynan qalaxla, götü gə, qavırqa qavırax.*

QALAKEŞ (İmişli) – uşaq oyunu adı.

QALAQURMA (Quba, Şəki) – uşaq oyunu adı (qozla oynayırlar).

QALAMMAX (Hamamlı) – sevinmək.

QALAŞ (Qax) – qoyun qığı. – *Sizin sütdən qalaş çixiy.*

QALAŞƏK (Salyan) – bax **qalakeş**.

QALA:ŞMAX (Oğuz) – uşaq oyunu adı.

QALAVAZDAMAX (Tovuz) – atmaq, tullamaq. – *Götü qalavazda getsin o:ana.*

QALAVEYLAMAX (Qazax) – bax **qalavazdamax**.

QALDAL (Qax) – sərnic. – *Qaldala süit sağırıx.*

QALĞA (Bərdə, Dərbənd, Göyçay, Kürdəmir, Oğuz, Şamaxı, Ucar) – bax **qağala**. *Qalğaya bəhməz yığırıx, şor yığırıx, tutma yığırıx, sarı yağ yığırıx* (Ucar); – *Pitini qalğada bişirillər* (Şamaxı). ♦ **Qalğa qoymağ** – küpə qoymaq (soyuqdəymədə). – *So:ux də:ndə qalğa qoyarıx* (Bərdə).

QALXANNAMAX (Cəbrayıl) – yiyələnmək. – *Bıların hamısın qalxannamısın, bəs bizə nə qalıf?!*

QALIB (Ordubad) – arı səbəti. – *Arı qalibda yaxşı bəslənir.*

QALIN (Cəbrayıl, Qarakilsə, Naxçıvan, İrəvan, Zəngilan, Zərdab) – sacda bişirilən çörək. – *Nənə, çörək pişirəndə mə: qalın sal* (Cəbrayıl).

QALINÇA (Füzuli, Tovuz) – sırtlıq.

QALINNIX (Ağcabədi) – sıx kolluq, qamışlıq. – *Mən o qalinnığa girəmmərəm.*

QALIYA (Mingəçevir) – yumurta ilə gö-yörtidən bişirilmiş yemək.

QALLAC (Salyan) – səxavətli, əliaçıq. – *Qallac adamın ruzusun Allah həmişə yer-tirər.*

QALLAXBAZ (Şəhur) – hamıya lağ edən.

QALLAX (Zəngibasar) – badımcan.

QALLIĞ (Yardımlı) – səs-küy. – *Burdə qallıq yaratmagınən.* ♦ **Qallığa düşmək** – səs-küyə düşmək. – *Uşaq qallığa düşüb, yuxusu qaçıb.*

QALMIX (Meğri) – sırtıq. – *Bu Xə:l kimi qalmix gədə heş yerdə yoxdu.*

QALOT (Şəhur, Yardımlı) – qoyun-quzunu yemləmək üçün taxtadan düzəldilmiş yer, axur.

QALT (Qax) – kələf. – *Bir qalt ip vər.*

QALTAN (Qazax, Qax, Tovuz, Zaqatala) – qurumuş palçıq. – *Sizə:ləndə qaltan ayağımı qırdı, tóx'dü (Qazax); – Habura qaltandı, bura çəltiy əkmey olmaz (Qax).*

QALTANQAZ (Qazax, Ucar) – bərk yer.

QALYANGÜLÜ (Basarkeçər) – yabani bitki adı. – *Qalyangülü'nün üsdə qanqırmızı güllər olur.*

QAM (Qax) – 1. daxma; 2. hin.

QAMAC (Qax) – köhnəlmiş şey. – *Habı qamacdarı tullasana.* ♦ **Qamaca qalmax** (Zaqatala) – sovxaya qalmax. – *Sənin pal-tarların qamaca qalsın.*

QAMALTI (Əli Bayramlı, Yardımlı) – bö-yük bıçaq. – *Qamaltı biz di:riğ böyük pıçağa (Əli Bayramlı).*

QAMAŞMAX I (Cəbrayıl, Şamaxı) – ün-siyyət saxlamaq. – *Qız adamnan qamaşmır da (Cəbrayıl); – Heç qo:umlarınnan qama-şırsa:n? (Şamaxı).*

QAMAŞMAX II (Qarakilsə, Salyan) – qorxmaq. – *Koroğlu heş vax qamaşmazmız (Qarakilsə).*

QAMBUR (Bolnisi) – buğda növü adı.

QAMBUT (Dərbənd, Tabasaran) – xamut.

QAMQAX (Naxçıvan, Şəhur) – b a x **qam-qalax II.**

QAMQALAX I (Kürdəmir) – məc. əhval. – *Qamqalağım yaman qarışıb.*

QAMQALAX II (Basarkeçər, Cəbrayıl, Gədəbəy, Hamamlı, İmişli, Karvansaray, Kəlbəcər, Qarakilsə, Qazax, Ordubad, Şəm-

kir, Tovuz, Zəngilan) – odun qırıntısı. – *Qam-qalağ az qaldı gözümü tóx'sün (Qazax); – Ağacın qamqalaxlarını burya yığgınan gö-röm (Gədəbəy).*

QAMQALAXLAMAĞ (İmişli) – qəlpələ-mək, qamqalax (b a x II) hazırlamaq. – *Ağajı niyə qamqalaxlıyif tükürsən bura?*

QAMQALDAĞ (Xaçmaz) – boş (yüklə-mək). – *Arabiya ləmbəni (b a x II) qamqal-dağ yükləmişdi.*

QAMQAMLAŞMAĞ (Xaçmaz) – qocal-maq. – *At tamam qamqamlaşıb.*

QAMPALAY (Xaçmaz) – sırtıq. – *Qunşu-nun uğlu çux qampalay uşağdı.*

QAMUTPAÇA (Bakı) – əyriyaq.

QA:N (Qax) – yuxayayan. – *Qa:n xamırı yayan taxdadı; – Qa:ni ver, xamir yayım.*

QANAB (Zaqatala) – səbət. – *Qanabı mənə ver, qoz yığacam.*

QANAD (Balakən, Cəlilabad) – tərəf. – *Yolin bi qanadı kollığdı (Cəlilabad).*

QAŊAX (Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Şəm-kir) – qozun, fındığın yaşıl qabığı, narın qa-bığı, qarğıdalının büründüyü qabıq. – *Cö:üz hələ qanaxdan çıxmıyif (Borçalı); – Nar qa-ñağınnan, cö:üz qanñağınnan ip boyuyurux (Şəmkir); – Qarğıdalımın qanñağım mal ye:ir, yeməli olur (Gədəbəy).*

QAŊAXLAMAX (Kəlbəcər) – qozu, fin-dığı yaşıl qabığından çıxartmaq. – *Qozu qanaxlı:rix, sorahıxdan qurudurux.*

QANAR-QANAR (Salyan) – dəfələrlə. – *Mən bı sözü ona qanar-qanar demişəm.*

QANARA (Salyan) – asqı; qarmaq. – *Hey-vanı kəsib qanaradan asanda soymağ hasand olur.*

QAŊARILMAX (İmişli) – çevrilmək, dön-mək. – *Bu qanarıldı, əyildi aşq:.*

QANATMA (Naxçıvan) – b a x **qaynatma.** – *Qanatma qara irəngində saqqızdı.*

QANBAĞIR: QANBAĞIR ELƏMƏX' (Sal-yan) – qorxutmaq. – *Yolnan gələndə uşağı qanbağır eliyif.*

QANCALAĞ: QANCALAĞI QARIŞMAĞ (Kürdəmir) – halı xarablaşmaq. – *Gülsümün qancalağı qarışıb.*

QANCALMAX (Ağbaba, Çənberək, Kar-vansaray, Tovuz, Zəngilan) – arıqlayıb taqət-dən düşmək. – *İnək qancalıb ölürdü, nənəm*

ona baxdı, qulluğ elədi, indi maral kimin olub (Ağbaba).

QANCIBAĞI (Qazax) – yəhərin qaşındakı nazik qayışlar. – *Yəhərin dalında qancıbağı olub, ona həybədən-zaddan bağlalları.*

QANCIĞA (Borçalı, İmişli, Kürdəmir, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – yəhərin qaşındakı nazik qayışlar. – *Kəhər atın cığası, qırıldı qancığası* (Qazax); – *Xurcunu qancığıynan atın belinə bağla;* – *Yəhərin qancığasını kə-siflər* (Tovuz).

QANCIXMAX (Tovuz) – qabarmaq. – *İlanın quyruğunu basanda üsdümə elə qancıxdı ki, atım çimildəydi.*

QANCIRĞA (Gədəbəy) – bax **qancığa**. – *Qancığasız yə:r olmaz.*

QANCOĞA (Zaqatala) – bax **qancığa**.

QANÇAĞ (Şəhur) – talasa.

QANÇIR: QANÇIR OLMAX (Mingəçevir, Şəmkir) – sətəlcəm olmaq. – *Atımız qançır olub* (Şəmkir).

QANÇURA (Oğuz) – qoyunlarda olan xəstəlik adı.

QANÇURLAMAĞ (Dərbənd, Xaçmaz) – sətəlcəm olmaq. – *Məhəmməd kişi soyuğdan qançurlıyib* (Dərbənd); – *Qış günü suvuğda qalub qançurlıyərən!* (Xaçmaz).

QANDA I (Quba, Dərbənd, Xaçmaz) – qoca camış. – *Qanda dai <daha> xəyir ver-miyədü, satacağam* (Dərbənd).

QANDA II (Balakən, Qax) – qısaboylu. – *Mən qanda Əlinin naxırının arxasınca kəndə çatdım.*

QANDA III (Dəvəçi) – harada. – *Qaşların qandadır, qanda? Kipriklərin durub sanda; Mən harada, saray handa?; Dinnə, gözəl xanım, dinnə!*

QANDAT (Meğri) – carçı. – *Qandat gəldi ki, başa: çara qıl.*

QANDİMƏ (Lerik) – it dirsəyi (yara adı). – *Gözümə qandimə çıxıb.*

QANÇUR (Qax) – böyük öküz.

QANIX (Basarkeçər, İmişli, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Şəmkir, Tovuz, Ucar) – qana həris, qana susamış. – *Oların bir qanix iti var, özünü yəzdə ha!* (Şəmkir); – *Bu qanix iti niyə saxleyirsən qapında?!* (İmişli); – *Qanix adam hər cür pis işdə görər* (Ucar).

QANIXMAX (Basarkeçər, Gədəbəy, Qazax) – qana susamaq. – *Məhəmməd iti qanixif* (Basarkeçər); – *Bu, de:llər gənə yaman qanixif* (Qazax); – *Ət çox yidiyinə yaman qanixif firmənin itdəri* (Gədəbəy).

QANİRMA (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – ana arxdan ayrılan qol, kiçik arx. – *Qanirmadan qaj ayrılır* (Qazax); – *Ana arxdan ayrılarda balaja arxa qanırma de:ərix'* (Şəmkir).

QANİRMAX (Çənbərək, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – burmaq. – *Meytixan qoyunun arsalasını qanırdı qurdi* (Qazax); – *Qolumu qanırma, ağre:y* (Gədəbəy).

QANİRTAXLAMAX (Çənbərək) – burmaq. – *İsmeyil onun qolun qanirtaxladı.*

QANQA I (Dərbənd) – yuxayayan. – *Hey qiz, qanqanı gəti.*

QANQA II (Culfa) – kələf. – *Bir yumaxda uniki-umbəş qanq'o:lur.*

QAN: QANA TÜŞMƏX' (Qazax) – sətəlcəm olmaq. – *Qoyun qana tüşüf, gərək onnan qan alasañ, o heyvan qultara.*

QANQAZ (Dərbənd) – palçıqda gözmək üçün xüsusi ayaq ağacı. – *Qanqazsız palçığdan gitməğa çetindi.*

QANQAZ (Gədəbəy) – otsuz (yer). – *Qanqaz verdi, olarda otmu var?!*

QANQIXDIRMAĞ (Şamaxı) – hövsələdən çıxarmaq. – *Bu:şağ <bu uşaq> məyi qanqixdırıb.*

QANQIMAX (Xanlar) – tərslik etmək. – *Ə:, qardaşoğlu, adam başqasını da eşidər, elə qanqıyif durufsan.*

QANQIRMAX (İrəvan) – bax **qanarılmax**.

QANQ: QANQ OLMAQ (Salyan) – çaşib qalmaq. – *Oqqədar işim var ki, yap qanq olmuşam.*

QANQURT (Meğri) – əmək iqtidarı olmayan. – *Əhmədəli bir bölix' qanqurdin öfdə-sinnən həmin ki galey.*

QANRILMAX (Qazax, Tovuz) – bax **qanarılmax**. – *Çiyinnən qanrıldı baxdı* (Qazax).

QANŞAR (Qazax) – qapan, böyük tərəzi.

QANTARMAX (Şəki) – burmaq. – *Qolumu elə qantardı, az qala simmişdi.*

QANZA (Zaqatala) – turş qatıq.

QANZAX (Gədəbəy) – bax **qanax**.
– *Camışın arası qanzaxdan sazdı yaman.*

QANNIBAŞDI (Salyan) – əmanət. – *Xalxın qannibaşdı malına xor baxmazdar.*

QAPAX I (Şamaxı) – bax **qapay**.

QAPAX II (Tovuz) – bax **qapalax**.

QAPAXLI I (Qazax, Şəmkir) – qapaqlı qazan. – *Çovan de:r ki, bir yekə qapaxlı gəti* (Qazax); – *Qapaxlıda süd var, isdi:rsən, onnan iç* (Şəmkir).

QAPAXLI II (Borçalı) – tüfəng növü. – *Qapaxlıyan adam da vurmağ olardı, qış da vurmağ olardı.*

QAPALAX (Ucar, Zəngilan) – qarğı və ya qamışdan hörülmüş qapı. – *To:lanın qapalağın qoy, tez gəl* (Ucar); – *Qapalağı bağla, qoyunlar qahaldan çıxmasın* (Zəngilan).

QAPANA (Zaqatala) – körpəni beşiyə bağlamaq üçün bağ.

QAPAY (Mingəçevir) – buynuzsuz (keçi, qoç).

QAPBA (Kürdəmir, Quba) – dibdən (biçmək). – *Buğdanı lap qapba biçib bu* (Quba).

QAPBAX (Qax) – qoltuq cibi. – *Qapbağınan pul çıxdı.*

QAPBA-QAPBA (Mingəçevir) – uşaq oyunu adı.

QAPÇAĞ I (Cəlilabad, Göyçay, Saatlı, Sabirabad, Salyan) – bax **qabçağ**. – *Apar ona bir qapçağ su ver* (Göyçay); – *Leyla, mənə bi qapçağ su gəti* (Cəlilabad).

QAPÇAĞ II (Salyan) – pambıq qozası. – *Pammıq qapçağın içində:lor.*

QAPÇAX (Ucar) – iynə-sap qabı. – *İynəni qapçaxa qoy, itməsin.*

QAPI I (Ucar, Yevlax) – həyəət. – *Uşaxlar qapıda oynu:llar* (Yevlax); – *Bizim qapıda yaxşı heyva ağajdarı var* (Ucar).

QAPI II (Ordubad) – üstüaçıq eyvan. – *Nərgiz, qapıya palas sal oturax.*

QAPIBASMASI (Basarkeçər, Qazax) – gəlin aparılarkən qapını bağlayıb alınan pul. – *Yengə dedi kin, qapıbasmasını verməsən, gəlini qoymuyajam aparasan* (Basarkeçər); – *Qapıbasması ver, gəlini verəx'* (Qazax).

QAPIBAŞI (Ağcabədi) – qapının üstünə qoyulan ağac. – *Qapıbaşı barını saxlamaxdan ötürdi.*

QAPIDALI (Ucar) – açılmamaq üçün qapının dalına (içəridən) keçirilən ağac və ya dəmir. – *Qapıdalı çox vaxdı ağaşdan olur.*

QAPIDAN (Meğri) – sırtıq. – *Onun qızı bir qapıdan qızdı.*

QAPIGƏLMƏSİ (Mingəçevir) – gəlin aparılarkən qapını bağlayıb alınan pul.

QAPILIX (İmişli, Qazax, Tovuz) – keçə və ya ipdən toxunma qapı (alaçıqda). – *Qapılıx dəyənin ağzını örtməy üçündü* (Qazax); – *Alaçıqda qapı olmazdı, qapılıx olardı yunnan* (İmişli).

QAPIŞMA (Göyçay) – deyişmə (aşılarda).

QAPIŞMAĞ (Ağsu, Göyçay, Kürdəmir, Quba, Lənkəran, Masallı, Sabirabad, Yardımlı, Salyan) – gülləşmək. – *Uşaxlar bir-birinin qapışillar* (Göyçay); – *Dur güz, ay Murad, uşağlar urda nüş qapışillar* (Quba); – *Göz, nə qapışillar!* (Lənkəran); – *Uşağlar qırağda qapışır* (Salyan).

QAPIŞMAX (Şərur) – savaşımaq. – *Uşaxlar genə qapışillar.*

QAPIŞMƏG (Cəlilabad) – bax **qapışmağ**. – *Uşağlar qapışey.*

QAPQARAQAZAN (Bərdə) – uşaq oyunu adı.

QAPLA (Meğri) – güclü. – *Qapımda qapla qatırım var.*

QAPSAĞ (Quba) – cubuqdan hörülmüş qapı. – *Bağın qapsağı açıqdu, gid uni bağla.*

QAPSAMAX (Göyçay) – bağlamaq; örtmək. – *Qabın ağzını qapsa.*

QAPUC (Zaqatala) – bağlama, düyünçö. – *Qapucu yolda qoyup gəlmişəm.*

QAPUT (İrəvan) – çöl quşu adı.

QARA I (Bakı, İsmayılı, Kürdəmir, Mingəçevir, Salyan, Şamaxı) – xuruş (plovda). – *Aşın qarasının da qoy özünçün, utanma, öz öyündü* (Bakı).

QARA II (Mingəçevir) – adambaşına böllünmüş torpaq sahəsi.

QARA III (Zəngilan) – 12 dərz (taxıl). – *İrəcəb bugün iki qara biçmişdi.*

QARA IV (İsmayılı, Ucar) – mürəkkəb. – *Qaram qutarıf, pul ver, uşağ alsın* (Ucar).

QARAB (Balakən) – kəndin kənarında qoyunlar üçün tikilmiş daş bina. – *Getdim qaraba, çopan qoyunları aparmışdı çölə.*

QARABAĞIR (Cəbrayıl, Salyan) – qara-ciyyə. – *Qarabağrı doğra, səjda pişirəg* (Salyan).

QARABATDAĞ I (Bakı) – qaraqabaq. – *Qarabatdağ adamın üzi gülməz.*

QARABATDAĞ II (Şərur) – boyunbağı.

QARABİLLƏ (Mingəçevir) – yabani bitki adı.

QARABURUN (Qazax) – ucdantutma. – *Camahatı qaraburun isyahıya alajaxlar.*

QARACA (Basarkeçər) – xəstəlik adı (malın dilində). – *Qaraca malın dilində: lur, dil xəstəliyidi.*

QARACADİL (Basarkeçər) – xəstəlik adı (malın dilində). **Qaracadolmax** – xəstələnmək, malın dilində olan xəstəliyə tutulmaq. – *Vəli kişinin inəyi qaracadol olmuşdu.*

QARACALARI (Sabirabad) – məsələ. – *Qaracaları, bu kəndi sən yaxşı tanıyırsan.*

QARACALI (Cəbrayıl, Salyan) – sünbülü qaralmış, qaraca xəstəliyinə tutulmuş. – *Qaracalı taxılın çörəyi yaxşı olmaz* (Cəbrayıl).

QARACARUF (Gədəbəy) – çaxmaq daşı.

QARAÇI (Bakı, Basarkeçər, Gədəbəy, Qazax) – xəsis. – *Güli yaman qaraçı adamdu* (Bakı); – *Qaraçı adammuş Məsdan kişi, elə-jənə quru tərifi varmış arada* (Gədəbəy); – *O çox qaraçı adamdı, bir adam onnan xeyir görmüyyə* (Basarkeçər).

QARAÇIXAR (Ucar) – aşağı keyfiyyətli barama. – *Qaraçixarı barama məntəqəsində çox ucuz alıllar.*

QARAÇIŞ (Gəncə, Qazax) – bax **qara-diş**. – *Qaraçış beş yaşında olur erkək qoyun* (Qazax).

QARAÇOLU (Culfa) – kol.

QARAÇÖF (Cəbrayıl, Füzuli) – dincə qoyulmuş əkin yeri. – *Qaraçöf dincə qoyulan yerə de:llər* (Cəbrayıl); – *Qaraçış beş yaşında olur erkək qoyun* (Qazax).

QARAÇÖLGƏT (Kürdəmir) – yabani bitki adı.

QARAÇÖP (Basarkeçər, Cəbrayıl, Cəlilabad, Gədəbəy, Göyçay, Xanlar, Qubadlı, Zəngilan) – dincə qoyulmuş əkin yeri. – *Löh-ran da de:yük, qaraçöp də de:yük biz o yerə ki, ora boş qaley, əkilme* (Cəlilabad). **Qaraçöp qalmax** (Basarkeçər) – dincə qalmaq. – *Mənim Əyriarxın altındakı yerim bu il qaraçöp qalıb.*

QARAÇÖRƏK (Ordubad, Şəki) – qara xaşxaş. – *Qaraçörəyi əpbəyin üzünə vurullar* (Şəki).

QARAÇUXA (Ağcabədi, Bərdə, Borçalı, Kürdəmir, Cəbrayıl, Salyan, Yardımlı, Tərtər) – bəxt, tale. **Qaraçuxası yatmax** – bəxti gətirməmək. **Qaraçuxası oyanmax** – bəxti gətirmək. – *Abbasəlinin qaraçuxası oyanıf* (Tərtər); – *Adamın qaraçuxası yatanda işi düz gətirmir* (Ucar).

QARADABAN (Cəbrayıl, Kürdəmir) – uğursuz, xeyir gətirməyən.

QARADAM (Şəmkir, Tovuz) – daxma. – *Da: kətdə qaradam qalmıyıf* (Şəmkir).

QARADAVAN (Qazax, Mingəçevir, Şəmkir) – bax **qaradaban**. – *Qaradavan adam uğursuz adama də:rix'* (Şəmkir).

QARADƏNƏ (Zəngilan) – yemişan. – *Qaradənə meşədə çoxdu.*

QARADİRİNA (Zəngilan) – həşərat adı. – *Qaradirinə pambu:n düşməndi.*

QARADIŞ (Ağbaba, Basarkeçər, Beyləqan, Biləsuvar, Culfa, Füzuli, Kürdəmir, Qarakilsə, Ordubad, Şərur, Tərtər) – 3-dən yuxarı yaşı olan erkək qoyun. – *Qaradişin əti yağlı olur* (Tərtər); – *Erkək qismi dördə addiyanda olur qaradiş* (Füzuli); – *Qalxozda xeyli qaradiş var* (Ağbaba); – *Bizim sürüdəki qaradiş yaman adam vurandı* (Biləsuvar).

QARADUVAĞ: QARADUVAĞ OLMAĞ (Bakı) – üzüqara çıxmaq (qızın bəkarəti pozulmuş olduqda).

QARADUZ (Kürdəmir) – çox duzlu, şor. – *Əppəği qaraduz ələmişən, yiməy olmur.*

QARAFATMA (Borçalı) – bax **qarapatma**. – *Qarafatma gejdə cır-cır ötdür.*

QARAGÖYNÜY (Cəlilabad) – azacıq yamış, ütölmüş başaq.

QARAGÖZ (Şərur) – reyhan. – *Mən qara-göz də səpbişəm.*

QARAGÜNDAĞARCIĞI (Qazax) – bədbəxt. – *Öldü atası, anası da naxoşdu, qara-gündağarcığı oldu elə yazıx.*

QARAGÜNNÜG (Bakı) – çox pis, keyfiyyətsiz. – *Əşi, bu ki lap qaragünnügdü!*

QARAGÜNNÜX' (Qazax) – dar gün üçün saxlanmış hər nöy şey.

QARAĞAYDI (Qazax) – nigarançılıq, narahatlıq. – *Qarağaydı canımı alıf, uşaxlar gəlif çıxmadı çöldən.*

QARAĞULUS (Şərrur) – buğda növü adı.
– *Qarağulus buğda düz qalxır.*

QARAHƏSİ (Füzuli) – horra.

QARAXAN (Şəmkir) – qaramtlı. – *Qaraxan kürə qoyunu kökdüfəsən.*

QARAKEÇƏ (Ağcabədi) – köhnə keçə.
– *Qarakeçə ev üsdündo:lardı.*

QARAKƏRƏ (Kürdəmir) – milçək növü.

QARAKOLAVAD (Füzuli) – kolu qırılıb yandırılmış (yer). – *Kolu qırılıb yandırılmış yerə qarokolavad yer de:ilir.*

QARAKÜLƏX' (Oğuz) – şərç küləyi.

QARAQAXÇA (Mingəçevir) – keyfiyyət-siz qoz.

QARAQANDIR (Cənubi Azərbaycan) – qara (adam).

QARAQAQQA (Zaqatala) – xarab qoz.

QARAQAŞIX (Kürdəmir) – dələmə. – *Qoyunun qaraqaşığı da çox yiməlidü.*

QARAQATMA (Mingəçevir) – mayasız xəmir.

QARAQAYIŞ I (Başkeçid, Borçalı, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – kotana qoşulan üç cüt öküzün ikinci cütü. – *Qaraqayışa çantırağ öküz qoşallar* (Qazax); – *Qaraqayış yaxşı çəkir* (Şəmkir).

QARAQAYIŞ II (Borçalı, Yardımlı, Qazax) – dözümlü, ağır işə tabətirən. – *Urusdam çox qaraqayış adamdı* (Borçalı); – *Qaraqayış Hasan yorulmur heç* (Qazax).

QARAQAYIT (Mingəçevir, Yardımlı) – tənbellik.

QARAQAYTAN (Qazax) – qarabəniz və incə (qadın). – *Yaxşı qaraqaytan gəlindi Sineyvər.*

QARAQAYTARMA (Göyçay, Qax) – dərman bitkisi adı.

QARAQAZAN (Bərdə) – uşaq oyunu adı.
– *Qaraqazanı gejlər oynuyullar.*

QARAQICA (Qax) – gəndalaş.

QARAQINCIXMA: QARAQINCIXMO:L-MAX (Cəbrayıl, Zəngilan) – qancır olmaq, göyermək, qaralmaq. – *Ağaca nə tər dəydimə, alınım qaraqıncixmo:ldu* (Zəngilan); – *Odun doğruyanda əlim qaraqıncixmo:ldu* (Cəbrayıl).

QARAQULAĞ I (Xaçmaz, Salyan) – bay-çuş. – *Qaraqulağ xiyirə ulamaz* (Xaçmaz).

QARAQULAĞ II (Salyan) – etinasız, sayğısız. – *Çox qaraqulağ adamdı, heç kimi sayya salmur.*

QARALAMAX I (Kürdəmir, Şamaxı) – fikirləşmək. – *Mən çox qaraladım, bir şey çıxmadı* (Şamaxı).

QARALAMAX II (Kürdəmir, Şamaxı) – gözlərini zilləmək. – *Uşağ sə:i qaralı:b* (Şamaxı).

QARALAMAX III (Bərdə) – qaralmaq. – *Üzüm qaralıyif.*

QARALAMAX IV (Bərdə) – tikandan çəpər çəkmək. – *Məhləni qaralıyırım ki, heyvən keşməsin.*

QARALAMAX V (Daşkəsən, Kürdəmir, Şamaxı) – adını haqq-nahaq pislilik çəkmək, haqqında pis fikir yaratmaq. – *Hamısı məni qaraleyif* (Daşkəsən).

QARALAMMAX I (Çənbək) – bax **qaralamax I**. – *Əryən axşamnan yaman qaralanır.*

QARALDAN (Kürdəmir) – samovarın odlunun ağzına qoyulan qapaq. – *Simavərin qaraldanını qoy.*

QARALMAX (Tərtər) – şübhələnmək. – *Mən sənə qaralıram.*

QARALTI (Şəki) – xuruş (plovda). – *Aşın qaraltısı birəz az oldu.*

QARAM (Qazax) – işə davamlı, dözümlü.

QARAMA I (Cəbrayıl, Gəncə, Kürdəmir, Qazax, Qarakilsə, Şəmkir, Zəngilan) – palçıq, lehmə. – *Yağış yağanda qarama dizə çixer* (Qazax); – *Üsdüm qaramadı, belə heçə:na gedəmmərəm* (Şəmkir).

QARAMA II (Zəngibasar) – əl ilə başa vurulan zərbə.

QARAMAC (Oğuz) – ağacdan tökülən şabalıd. – *Uşaxlar çoxlu qaramac topladılar.*

QARAMALIX (Gəncə, Zəngilan) – bataqlıq. – *Bu qaramalixdan keçmək mümkün deyil* (Zəngilan).

QARAMANQAL (Şahbuz) – yabanı bitki adı.

QARAMAŞIN (Gəncə, Salyan) – yük vaqonu. – *Biz qaramaşınan gəldix' şeylərin üsdündə* (Gəncə).

QARAMAT (Borçalı, Gədəbəy, Göyçay, Kürdəmir, Qazax, Qax, Salyan, Yardımlı, Ucar) – I. dərd, qəm, qüssə (Qax). – *Genə*

onun qaramatını çəkirm; 2. dərqli, qəmli, qüssləli (Qazax, Salyan, Ucar). – *Əli lap qaramat adammış* (Qazax); – *Qaramat adam həməşə fikirri olar* (Salyan); – *Qaramat adamın işi düz gəlməz* (Ucar). ◊ **Qaramat basmax** (Gədəbəy) – dərđ, qəm basmaq. – *Elə bil yazığı qapamat basıf*.

QARAMAZ (Bolnisi) – südlə qatığın qarışığından hazırlanmış sərinlədici içki.

QARAMƏT: QARAMƏT BASMAX (Qarakilsə) – qara basmaq. – *Uşağı qaramət basıf*.

QARAMÖJƏX' (Şəmkir, Tovuz) – dozan-qurdu. – *Qaramöjəx' peyinin içində: lur, onu da yumuruluyur* (Tovuz).

QARANAL (Kürdəmir, Şamaxı) – nalsız. – *Qaranal heyvan uzax yola minilsə, dırnağ-ları dağılar* (Şamaxı).

QARANAZ (İmişli) – su quşlarından birinin adı.

QARANQAC (Dərbənd) – qaranquş. – *Qaranqac xilidə gələdi*.

QARAPAÇA (Əli Bayramlı) – içi qırmızı qovun. – *Bizim yerrərdə qarapaça çox yetişir*.

QARAPALAN (Ucar) – odluq (çıraqda). – *Çırağın qarapalanı xarab oldu*.

QARAPAPAX (Bərdə, Gədəbəy, Gəncə, Tovuz) – xəstəlik adı (heyvanlarda və toyuqlarda). – *Qarapapax to:xların pipiyini qaraldır, so:ra öldürür* (Gədəbəy); – *Bizim kəndin mallarında qarapapax yoxdu* (Gəncə).

QARAPATMA (Qax) – cırcırama.

QARAPİRƏN (Ucar) – yabani bitki adı.

QARAPÜSƏX' (Qazax) – narın yağış. – *Dağda bir qarapüsəx' var, heç alaçıxdan çıxmağ olmor*.

QARA:RXAC (Culfa) – qoyun yatağı.

QARASAĞRI (Qazax) – xəncərin qımına çəkilən dəri. – *Bu xəncərin qarasağrısı çox gözəldi*.

QARASƏRMƏ (Naxçıvan, Şərur) – üzüm növü adı. – *Bu il qarəsərmə çoxdu* (Naxçıvan).

QARASIÇAX (Qazax) – bax **qarasızax**.

QARASIZAX (Qazax) – xəstəlik adı (qoyunlarda). – *Qoyuna qarasıxax tüşüf*.

QARASO (Oğuz, Şəki, Ucar) – 1. suvarılan yer (Oğuz, Ucar). – *Qaraso: yerdə pambuğ əkilir* (Ucar); 2. əkin yeri adı (Şəki); – *Kəşmişdə irəşbərdix, qaraso:da taxıl ekər-*

dix; 3. aran, düzəngah (Oğuz). – *Bayandı, Bardannıdı, Padardı, Qumlaxdı – bular qaraso:du*.

QARASORAN I (Tərtər) – acgöz, tamahkar. – *Ay Həşim, qarasoran olma, bəsdı yedin*.

QARASORAN II (Ağcabədi, Bərdə, Şuşa, Tərtər) – uzunçu, müxtəlif sualları ilə adamı bezikdirən. – *Qarasoran adamnan çox soruşar, adamı dilxor eliyər* (Ağcabədi); – *Qarasoran çox söz soruşur, adamı incidir* (Tərtər).

QARASOY (Qazax) – qaratorpaq. – *Buralar qarasoynu, yaxşı piter taxıl orda*.

QARASU (İmişli) – uşaq oyunu adı.

□ **Qarasu enməx'** (Qazax) – yorulmaq. – *Büyün oxartan gəzmışəm kin daneyi, qarasu ənif baldır:ma*.

QARASUAĞ: QARASUAĞ OLMAĞ (Salyan) – dəfn edilmək, basdırılmaq. – *Səni gö-rüm ato:un yanında qarasuag olasan*.

QARASULUX (Qazax) – suluq.

QARASULAN (Meğri) – bax **qarasoran II**. – *Manım bu qarasuran adamnan zah-lam gedey*.

QARASAX: QARASAX OLMAX (Qazax) – yağışın çox yağması nəticəsində dən tutmaq (taxıl haqqında).

QARATƏPBƏCƏ (Şəmkir) – hədə, hədə-qorxu. – *Maña qaratəpbəcəmi gəlirsən, ə:?*

QARATİSƏX' (Qazax, Tovuz) – bax **qarapüsəx'**. – *Qaratisəx' gənə başdadı* (Qazax).

QARATÖRAN (Zaqatala) – sübh.

QARATULUX (Füzuli, Salyan, Zəngilan) – xəstəlik adı (baramaqurdunda). – *Qurtlar qaratulux olsa, qırılar* (Zəngilan); – *Gərək qurda tutdu yarpax vermiyəsən, yoxsa qaratu-luğ olar* (Füzuli).

QARAVATQAVAĞI (Ağcabədi) – qırağı krujevalı döşəkağı. – *Mən qaravatqavağı ti-kirəm*.

QARAVƏLLİDİLİ (Salyan) – lətifə, məzhəkə. – *Qeybali kişi qaravəllidili biləndi*; – *Əsədbala yaxşı qaravəllidili danışır*.

QARAYAĞINNIX (Kəlbəcər) – uzun müddət yağan narın yağış. – *Qarayağinnix baş-dıyanda kəsməx' bilmir*.

QARAYANDI (Kürdəmir) – qarabəniz. – *Əhmədin bir qarayandı qızı var*.

QARAYANIX I (İrəvan) – məc. zəhmət-keş. – *Əysi, sən ki qarayanıxsan, nədən qor-xursan?*

QARAYANIX II (Şamaxı, Şəmkir) – yanıt qaralmış. – *Odun yananda qalib qarayanix olub* (Şamaxı).

QARAYARPAX (Daşkəsen) – iri damcılı yağış. – *Qarayarparax yaznan yayda yağey.*

QARAYAVA (Oğuz) – həşərat adı. – *Qarayavadı, gözədə, vurur uşağı.*

QARAYAVAN (Salyan) – şorba, duru yemək.

QARAYAZ (Qax) – yazın ilk ayı. – *Qaraz yaz havalar genə betər oluy.*

QARAYELİN (Basarkeçər) – xəstəlik adı (heyvanların yelinində). – *Qoyunun qarayelində yelini çürüyür, sonra deşlif tüşür.*

QARAYOLA (Biləsuvar) – əbəs yerə. – *Qarayola bazara gedeydim.*

QARAYOSINNI (Cəlilabad) – qaratəhər, qaramtil. – *O:n inəyi qarayosınnıydı.*

QARAYUXU (Kürdəmir) – baramaqrudunun beşinci yuxusu. – *Qarayuxudan so:ra barama:n zəhməti azalır.*

QARAZIRTIX (Zəngibasar) – eybəcər, kifir. – *O:n qızı qarazirtixin biridi.*

QARBULAX (Füzuli) – təzə qoyun südü ilə qarın qarışığından hazırlanan sərinselədi içki. – *Yaylağə:tdin qarbulax işmədin, nə ləzzəti.*

QARC (Qax) – ədəd, baş (soğana aiddir). – *Qaşuğluğa bax, gör horda bi qarç soğan varmı?*

QARCI (Salyan) – saxsı parçası, qırığı. – *Yeri qazanda qarçı cıxdı.*

QARÇAŞMAX (Qazax) – 1. bulanmaq (ürəyə aiddir). – *Ürəyim qarçaşer*; 2. çaxnaşmaq, qarışmaq (havaya, buluda aiddir).

QARÇALAX (Xanlar) – quş adı. – *Qarçalax yaxşı oxuyur, quşbazdar onu qəfəsdə saxlıyır.*

QARÇAR (Zaqatala) – kökə.

QARÇIN (Ordubad) – çarpayının yanındakı divara vurmaq üçün ipək və ya iplikdən toxunmuş parça. – *Qarçını çarpayı ya:na vurallar.*

QARDAX (Şuşa) – qozun, fındığın yaşıl qabığı, narın qabığı; qarğıdalının büründüyü örtük. – *Qoz qardağınman boağ qayrillar.*

QARDAMMAX (Çənberək, Gədəbəy) – çətinliklə otlamaq (otu az olan yerdə). – *Mal dañ üzünən axşamatan qardansa, azca kö-kələr* (Gədəbəy).

QARDAŞAĞA (Tərtər) – siğə qardaş. – *Həsən maña qardaşağadı.*

QARDAŞDIX (Basarkeçər, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – 1. sağdış-soldış. – *Qardaşdix biri bəyin sağında, biri solundo:turar* (Tovuz); 2. dost.

QARELLƏ (Cəbrayıl, Şuşa) – bax **qareyla**. – *Qarellə nuxud yekəlix'də olur, mey-xoş olur* (Şuşa).

QAREYLA (Gəncə, Şuşa) – yemişan. – *Uşaxlar getdilər qareyla yeməyə* (Gəncə).

QAREYLƏ (Ağdam, Cəbrayıl, Şəmkir, Zəngilan, Zərdab) – bax **qareyla**. – *Həbil meşədən çoxlu qareyla yığışdı* (Ağdam).

QARĞABURNU (Qazax, Tərtər, Tovuz) – cəftə. – *Qarğaburnuyu dəmirçi qayrer* (Qazax).

QARĞABURUN (Bakı) – kürək növü.

QARĞAÇAYIR (Ucar) – çayır növlərindən birinin adı. – *Qarğaçayır sucax yerrərdə pitir*; – *Qarğaçayırı gamış yaxşı ye:ir.*

QARĞADİLİ I (Mingəçevir) – bax **qarqadili**.

QARĞADİLİ II (Borçalı) – cəftə. – *Qarğadili qapını bağlamaxçın aynado:lar.*

QARĞADUZU (Qazax) – bax **qarqaduzu**.

QARĞASABUNU (Xanlar) – paltar yu-yanda istifadə edilən yabani bitki. – *Ay ciji, mən çoxlu qarğasabunu yeri billəm.*

QARĞASORAN (Kəlbəcər) – bax **qarasoran II**. – *Sən nə qarğasoransən, ə:?*

QARĞULOŞ (Şəki) – bax **qarquloş**. – *Qarğuloş yazda gəlir, so:x düşəndə ge:r.*

QARĞUŞA (Zaqatala) – qarışqa.

QARX (Quba) – qozun, fındığın yaşıl qabığı; narın qabığı, qarğıdalının büründüyü örtük.

QARXALI (Kəlbəcər) – tələsik. – *Qarxalı olduğunö:rə oğlan qızdan xavar tutamıdı.*

QARI (Bərdə, Borçalı, Kürdəmir, Qazax, Ucar) – bax **qari**. – *Doxdur qan götürəndə adamın qarısın boğur* (Kürdəmir); – *Toyda iki qarı əti yedim* (Ucar).

QARIDABANI (Ordubad) – yeyilən yabani bitki adı.

QARIM (Ağcabədi, Bərdə, Borçalı, Gədəbəy, Hamamlı, İmişli, Kürdəmir, Qazax, Salyan, Şəmkir) – 1. ocaq qalamaq üçün qazılmış yer; ocaq yeri (İmişli, Kürdəmir,

Qazax, Şəmkir). – *Tez olun, qarım qazın, qazannarı asax* (Qazax); 2. dəyənin, alaçıqın içinə su dolmaması üçün onların ətrafında qazılmış kiçik arx (Ağcabədi, Borçalı, Cəbrayıl, Gəncə, Hamamlı, Kürdəmir, Qazax, Salyan). – *Qarım qoymur kun, su girsin dəyəyə* (Ağcabədi); – *Qarım olmaseydi, sel alaçıqığa girərdi* (Gəncə); – *Sən qarım qaz, mən qamış daşayım* (Salyan).

QARIMAĞ (Kürdəmir) – keyləşmək, qıc olmaq (ayaq haqqında). – *Çox oturmağdan ayağım qarıdı.*

QARIMAX I (Cəbrayıl) – büzüşmək. – *Qarimax büzüşüf bir yerə yığışmaxdı, neyə paltar yuando: lur.*

QARIMAX II (Gəncə) – ciftləşmək (itə aiddir). – *Bizim qancıx qonşunun iti: nən qarıdı.*

QARINAÇMADAN (Qazax) – doyunca. – *Oturuf savağatan qarınaçmadan yedi ətini erkəyin.*

QARIN AJRITMAĞ (Yardımlı) – bəhanə götürmək, tənbellik etmək. – *Nə qarın ajrıdeysən, dur işüy gör.*

QARINDIRMAX (Gəncə, Qazax, Şəmkir) – ciftləşdirmək.

QARINƏNƏ: QARINƏNƏ CECİMİ (Şərur) – qövsi-qüzeh, göy qurşağı. – *Qarınənə cecimi uzandı.*

QARINƏNƏSİ (Cəlilabad) – çayırtkə növü.

QARINXUR (Quba) – çoxyeyən, qarınqulu. – *Mən bu: sağ kimi qarınxur uşağ görməmişəm!*

QARIN: QARIN GƏTİRMƏMƏX' (Şuşa) – gözü götürməmək. – *Kişinin qarnı gətirmədi, evi satdı getdi.*

QARINQARIŞAN (Qax) – anabir, ata ayrı (uşaq).

QARIN-QARTA (Gəncə, Xaçmaz, Salyan) – içalat. – *Qarın-qartanı çox pişirəllər* (Salyan); – *Qəssəfdə çoxlu qarın-qarta var* (Gəncə); – *Qasab qarın-qarta sata vardı* (Xaçmaz).

QARINPA (Cəlilabad, Lənkəran, Yardımlı) – çoxyeyən, qarınqulu. – *Mən Bayram tək qarınpa uşağ görməmişəm, indi yiyib, ginə yimək isdiyir* (Lənkəran).

QARINPALIĞ (Cəlilabad) – qarınqulu. – *Qarınpalıq eləmə, az ye, eyibdi!*

QARIYAYO:ŞMAZ (Şamaxı) – adamayovuşmaz, adamdanqaçan. – *Mirad qariyayo:şmaz adamdı.*

QARI (Şəki, Tabasaran) – 1. qolun dirsək-dən yuxarı hissəsi; 2. qoyunun qabaq ayaqlarının dizdən yuxarı hissəsi.

QARKÖRƏMƏZİ (Qazax) – təzə qoyun südü ilə qarın qarışığından hazırlanan sərinlədicici içki.

QARQADİLİ (Füzuli) – arqo. – *Mən qar-qadili bilmirəm.*

QARQADUZU (Qarakilsə) – yarımsəffaf kristal maddə. – *Qarqaduzu ağ, duza oxşar daşdı.*

QARQAQAF (Oğuz) – yabanı bitki adı. – *Qarqaqaf No:ruz vaxdı açılır, bənö:şə vaxdında.*

QARQARA I (Çənbərək, Karvansaray, Ordubad, Salyan, Şərur) – axar suyun üzərində nazik buz təqəbəsi. – *Qarqara qışda olar Kürdə* (Salyan); – *Qarqara qışda olar* (Ordubad); – *Qarqaradı, çayı keçəmmərix'* (Karvansaray).

QARQARA II (Basarkeçər) – şərbət. – *Soyux suya dörd-beş yumru qənd atırsan, olur qarqara;* – *Ürəyi döyünən adama qarqara verillər.*

QARQARA III (Mingəçevir) – türkcəərə dərmanı adı.

QARQARA IV (Çənbərək, Şəmkir, Tovuz) – hər ucu bir ağaca və ya divara bağlanmış məftil. – *Məfdili qarqara qayırırax* (Tovuz); – *İti gəti, qarqarıya bağla* (Şəmkir); – *İti qarqarıya bağlıyırax* (Çənbərək).

QARQASUYU (Qarakilsə) – yağışdan sonra iri daşların çökək yerlərində qalmış su.

QARQAŞA (Zəngilan) – səs-küy.

QARQULOŞ (Şəki) – qaranquş.

QARLOV (Dərbənd) – kotanın ağzını təmizləmək üçün ucu haçalı ağac.

QARMAĞ (İmişli, Lerik) – qadınların başlarına bağladıkları qızıl və ya gümüş pul (bəzək). – *Arvadın başında qarmağ var* (Lerik).

QARMAX (Zaqatala) – b a x **qarmağ**.

QARMUĞ (Quba) – tükləri buruq, qıvrım (papaq). – *Qarmuğ papağ quzi dərisinə uladı, üzi də tükləri burma uladı.*

QARNAX (Cəbrayıl, Füzuli) – yaylaqda qar yığılıb qalan yer, kiçik dərə. – *Qoyun*

deyər: Ay məni, Baş qarnağa yay məni (Füzuli); – *Quzu qarnaxda yaxşı otdar* (Cəbrayıl).

QARNAZ I (Lənkəran) – müftəxor.

QARNAZ II (Lənkəran) – böyük-böyük danışan.

QARNEL (Şərur, Şuşa) – çoxyeyən, qarın-qulu. – *Qarnel adamdı, daşdan yumşax nə versən, ötürəjəx' içəri* (Şuşa).

QARNET (Qazax) – bax **qarnel**. – *Onu qarnel İrvahım bilər, mən bilərəm*.

QARO:T (Xanlar) – qabani bitki adı.

QARÖ:ÜNNÜX' (Qazax, Tovuz) – bax **qaragünnüx'**. – *Bu mə:m qarö:ünnüyümdü* (Qazax).

QARİMMAX (Çənbərək, Karvansaray) – çətinliklə otlamaq. – *İnex' naçaxlamışdı, indi az-az qarpinur* (Karvansaray).

QARPIŞMAX (Cəbrayıl, Kürdəmir, Tovuz) – bax **qarışmağ**. – *Qoyma, uşaxlar qarpişır* (Kürdəmir).

QARPIZ (Masallı) – çıraqda neft tökülən hissə.

QARPIZDAMMAX (Xanlar) – lovğalanmaq. – *Nə yaman qarpizdanırsən, no:luf?*

QARPIŞMAX (Şəki) – bax **qarışmağ**.

QARPPA (Xanlar) – binada iki tirin altına qoyulan yoğun ağac. – *Kərən cansız olsa da, qarppa onun canıdı*.

QARS (Qarakilsə) – ciyə.

QARSAX I (Gədəbəy) – seyrək otlı uçurum. – *Keçi laf qarsaxda otduyor*.

QARSAX II (Qax) – qozun yaşıl qabığı. – *Qarsağı xinəyə qatırıx, saç gö:çək boyanır*.

QARSAXLAMMAX (Çənbərək) – bax **qarsalammağ**. – *Saj çox isdi oldu deyin, əppəyin üzü qarsaxlandı, içi yaxşı pişmədi*.

QARSALAMMAĞ (Bakı) – içi yaxşı bişmədən (üzü) yanmaq (çörəyə aiddir). – *Bu ki yaxşı pişmişib, qarsalanıb*.

QARSAMMA (Qazax) – fələkət.

QARSMAX I (Qarakilsə, Mingəçevir, Şərur, Şuşa) – 1. gödölmək (Şuşa). – *Götü çuxanın qolunu bir az qars; 2. daraltmaq* (Qarakilsə). – *Gərəx' qarsasan, qarsmasan, gen olajax*.

QARSMAX II (Kürdəmir) – sıxışdırmaq. – *Anam məni bir az qarşdı*.

QARSMAX III (Şərur, Zəngilan) – ütmək. – *Yalav üz-gözümü qarşdı* (Zəngilan).

QARSOV (Qax, Zaqatala) – dölisov.

QARŞUX: QARŞUX QURMAX (Qax) – haşiyə düzəltmək. – *Xaniya qarşux qurmuşam*.

QART I (Göyçay, Qazax, Qax, Mingəçevir, Ordubad, Salyan) – lovğa. – *Əli yaman qart adamdı* (Ordubad). ◊ **Qart danışmax** (Salyan) – lovğa-lovğa danışmaq. – *Adə, sən nə qart danışırsən?*

QART II (Dərbənd, Xaçmaz, Quba) – bülöv. – *Qarti heybəyə sal* (Dərbənd).

QART III (Bakı) – bərk, sərt. – *Burda qart daş çoxdu*.

QART IV (Qazax, Salyan, Şəki, Yardımlı) – çoxbilmiş. – *Yaman qart uşaxdı o* (Qazax).

QARTA (Salyan) – mədənin iç hissəsi. – *Qarta təmizdəmməsə, qarın-qartanı yiməg olmaz*.

QARTANQAZ (İmişli) – qaba parça növü. – *Geymişəm qartanqazi, Mimmışəm fəraməzi*.

QARTDAĞAN (Borçalı) – yad. – *Ə:, sən qartdağan a: döysən*.

QARTDAMAX (Kürdəmir, Şəmkir, Tovuz) – qazımaq, qaşmaq. – *Yağın qazan divi qartdıyışsa, o:nçun toyunda yağış yağdı* (Şəmkir).

QARTDAMMAX (Başkeçid, Borçalı, Cəbrayıl, Hamamlı, Mingəçevir, Zəngilan) – qaşınmaq. – *Qotur tüşüfnədi, nə çox qartdanırsən?* (Başkeçid); – *Adama qotur tüşəndə adam qartdanar* (Borçalı).

QART I (Kürdəmir) – bax **qart II**. – *O qartını bəri gət, dəryazı itiləyəcam*.

QARTI II (Borçalı, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – yapıncı. – *Qartıyı çiyinnərinə çovan-nar saler* (Tovuz); – *Qartı yaxşı şeydi, so:xdan, yağışdan adamı saxlıyır* (Şəmkir).

QARTİDİŞ (Yardımlı) – ərə getməmiş, evdə qalıb qarımış. – *Qartımış qızı kim alar?*

QARTİ: QARTİYƏ DÖNMƏK (Zaqatala) – əsgiyə dönmək. – *Honun partalı qartiyə dö-nüpdü*.

QARTQART (Tovuz) – mədənin iç hissəsi. – *Heyvanın qarında qartqart var*.

QART-QART: QART-QART DANIŞMAĞ (Lənkəran, Yardımlı, Salyan, Şamaxı, Şəki) – böyük-böyük, lovğa-lovğa danışmaq. – *Nə*

qart-qart danışırsan? (Lənkəran); – *Qəfər çox qart-qart danışır* (Salyan); – *O:un qaydasıdır, otıra, qart-qart danışa, amma əlindən bir iş gəlməz* (Şamaxı); – *Qart-qart danışma, otur yerində* (Şəki).

QARTZAX (Zaqatala) – yetişməmiş qoz.

QARUNAĞAC (Dərbənd) – bax **qaran-qac**.

QARUNPA (Lənkəran) – bax **qarınpa**. – *Nə qarunpa uşağdı bu?*

QARÜ:NNÜX' (Qazax) – dincə qoyulmuş torpaq.

QASAĞ (Bakı, Qusar, Salyan) – çənbər. – *Qasağ araba təkərində olur* (Salyan).

QASAX (Gəncə, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – bax **qasağ**. – *Arabının qasağın təzələdim* (Gəncə); – *Bular yaman mö:kəm qasaxlardı* (Şəmkir).

QASAXLAMAX (Gəncə) – araba təkərinə qasağ vurmaq. – *Gör təkəri usda qasaxlı-yıpbı?*

QASDIRMAX (Şəmkir) – gödölmək. – *Çuxanın ətəyini qasdırv, indijə saña vərjəm*.

QASƏ (Dərbənd) – təkə. – *Salmiyin bağə qasəni, bağı kurriyədü*.

QASI (Kəlbəcər) – balıq növü adı. – *Ay İmran, get bir-iki qası tut*.

QAS: QAS SALMAX (Qax) – kəsmək (parçanı).

QASLƏŞDİRMAX (Zaqatala) – hər hansı bir sahəni otlığa çevirmək. – *Da:vud öz əkin yerini qasləşdirmax isdiyir; – Qalxoz bu yeri qasləşdirəcək*.

QASMAX (Qazax) – qırçın (qadın paltarında).

QASNAX I (Naxçıvan, Şərur) – sağanaq.

QASNAX II (Borçalı) – bax **qasmax**. – *Qasnax arvat paltarında:lar yaraşxıçın*.

QASNAXLAMAX (Gəncə) – tələsik tikmək. – *Bu köynəyin cırığını qasnaxla, maşa ver*.

QASNI (Şəki) – otlardan hazırlanmış dərmən adı. – *Qasni ələfiyəət dermanıdı*.

QASRI (Zaqatala) – ağacdan hazırlanmış bəzəkli qutu. – *Keçmişdə corab sapları qo-yardılar qasriyə*.

QAS I (Basarkeçər, Daşkəsən, Gədəbəy, Hamamli, Qarakilsə, Qazax) – 1. dağın, təpə-

nin hündür yeri (Basarkeçər, Daşkəsən, Hamamli). – *Təpənin hündür yerinə deyrix' qas* (Daşkəsən); – *Sürünü qasdan endir* (Basarkeçər); – *Çayın qasında duruf gözdə:r səni* (Hamamli); 2. yəhərin dalında və qabağında olan dik, çıxıq (Qarakilsə).

QAS II (Zərdab) – evin çardağında maili düzülmiş ağaclar (şifer, kirəmit və s. vurmaq üçün). – *Ay arvad, deyirəm ki, sabahdan usdanı gətirim, bu qaşları yonub düzəltsin*.

QAŞAR (Naxçıvan) – qoyun saxlanılan yer.

QAŞBƏND (Naxçıvan) – çütqabağı, alınlıq. – *Qaşbəndi annımıza bağlıyrdıx*.

QAŞEYVƏ (Zaqatala) – yəhərin qasına keçirilən ikigözlü ipək heybə.

QAŞXƏNGƏLİ (Goranboy) – bax **qaşix-əngəli**.

QAŞIĞAŞI (Zəngibasar) – sulu xörək.

QAŞIĞLIĞ (Salyan) – qaşiq torbası.

QAŞIXƏNGƏLİ (Basarkeçər) – sulu xingal. – *Xəngəli süzüllər, əmə qaşixəngəlini süzmüllər, sulu yi:llər*.

QAŞIXLIX (Basarkeçər, Bərdə, Hamamli, Qazax) – bax **qaşığlıq**. – *Qaşixlix nəmidə saxlanır* (Bərdə); – *Qaşixlix ipdən örülür* (Qazax); – *Qaşixləri yu, apar yığ qaşixlığa* (Basarkeçər); – *Ə, get qaşixlixdən üş qaşix gəti* (Hamamli).

QAŞIXSALAN (Dərbənd) – qaşiq qoyulan torba, qab. – *Qaşixlar qaşixsalandadı*.

QAŞQA I (Balakən, Basarkeçər, Borçalı, Hamamli, Xaçmaz, Qazax, Mingəçevir, Şəmkir, Şəki, Tovuz, Zaqatala) – alm. – *Qaşqağa nə yazılıptısa, honu görcaxsan* (Zaqatala); – *Qaşqamnan yara çıxıf* (Borçalı); – *Güllə canavarın qaşqasınan dəymişdi* (Balakən); – *Daşnan vuruf, qaşqasını yarale:f gədənin* (Hamamli); – *Güllə yazuğun qaşqasınə dəgdi* (Xaçmaz).

QAŞQA II (Başkeçid, Borçalı, Qazax, Laçın, Şəmkir) – sırtıq. – *Bəsdı, qaşğa uşağ olma* (Borçalı); – *Ə:, nə qaşqasan, sözə də baxmersan heç* (Qazax); – *Bu nə qaşqa uşaxdı, heç adamın sözüənə baxmer* (Şəmkir); – *Adam qaşqa olmaz, böyüyün sözünə baxar* (Laçın).

QAŞQAL I (Cəbrayıl) – bax **qaşqa I**.

QAŞQAL II (Ucar) – kiçik arx.

QAŞQAL III (Cəbrayıl) – müxtəlif şeylər qoymaq üçün evin yanında düzəldilmiş yarıdımçı yerin arxa və ya ön hissəsi.

QAŞQALA (Qax) – itburnu. – *Qaşqala yetişib çoxdan.*

QAŞQALAMAX (Şəki) – başdansovdu etmək. – *İş görəndə əməlli-başlı gör, qaşqalama.*

QAŞQALAŞMAX (Çənbərək) – dalaşmaq. – *Dəvəçi İxdiyarnan yaman qaşqalaşdı.*

QAŞQALAVAN (Ucar) – cuvar. – *Qaşqalavan suyu çəltik zəmilərinə düz bölür.*

QAŞQATO:Ğ (İmişli) – qaşqaldaq. – *Çoxlı qaşqato:ğ var çalada; – Qaşqato:ğun vir-mağı ördəgdən hasaddı.*

QAŞMAX (Şəki) – sönmək. – *Ocaq qaşdı, işıq qaşdı.*

QAŞUĞLUĞ (Qax) – bax **qaşığlığ**.

QAT I (Qax) – dəst. – *Adamın bi qat pal-tarı olar, honun da qadrini bilər.*

QAT II (Ordubad, Salyan) – tərəf. – *Qızım o qatda yaşayır* (Ordubad).

QAT III (Qax) – evin sütunu üstünə kiplik üçün qoyulan balaca taxta.

QA:T (Qax) – yumurta qabığı. – *Qa:tdarı yığın, fal eliyək.*

QATA (Qax) – azı dişi. – *Sən qatani çehdi-rəndə çox acısdımı?*

QATANQAZ (Əli Bayramlı, Kürdəmir) – bax **qartanqaz**. – *Bi parça yap qatanqazdı* (Kürdəmir).

QATARDÜZƏX' (Şuşa) – uşaq oyunu adı. – *Qatardüzəx'də qoz olur, ya da fındıq olur, yumurto:lur.*

QATAVCIMAX (Cəbrayıl) – ağrıdan qıvrılmaq, haldan-hala düşmək. – *Niyə qatavcı-yırsan, haran ağrıyır?*

QATDA (Borçalı) – yağda bişirilərək üzərinə şəkər tozu səpilmiş qoğal. – *Qatda yağda pişirilər.*

QATDALAX (Borçalı, Qazax) – dalaq xəstəliyi (şişmə). – *Uşaxda görörsən kin, qatdalağ olar* (Qazax).

QATDAMA (Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Naxçıvan, Şəmkir, Tovuz) – yağda bişirilərək üzərinə şəkər tozu səpilmiş qoğal. – *Qatdama yağnan qo:rulufdu tuada* (Qazax); – *Anam qatdama yollamışdı* (Şəmkir).

QATIĞ (Lənkəran) – düyü xörəyinin xuruşu.

QATIĞAŞI (Basarkeçər, Naxçıvan) – dovğa. – *Ayrannan pişirəndə əvəl ayrıanı qızdırıf buluya-buluya dənin tökürsən, əmə qatığaşında əvəl dəni pişirif-düşürsən, sonra qatığı tökürsən* (Basarkeçər).

QATIX (Ordubad) – uzun müddət saxlanmaq üçün qovrulmuş ət (qovurma). – *Ağız, xörəyin qatığın sal.*

QATIRRAMAX (Çənbərək, Meğri) – tez-tez getmək, hərəkət etmək. – *Bir ildi Basarkeçərə qatırırıram* (Çənbərək); – *Dəyirman qatırre:r, dən qutarer, so:ra daş daşı sındırer* (Meğri).

QAT-QAR: QAT-QAR ELƏMƏX' (Cəbrayıl, Daşkəsən, Zəngilan) – qatışdırmaq. – *Ağ unnan qara unu qat-qar eliyəndə yaxşı çörəyi çıxır* (Zəngilan).

QATQAT (Cəbrayıl, Kürdəmir, Qarakilsə, Şəmkir, Tovuz) – gövsəyən heyvanın qarnı ilə qursağı arasındakı həzm orqanı. – *Qatqat malın qarnında:lur* (Kürdəmir); – *Heyvanın qarnında qat-qat olur, qara bağır olur, əfgədi, nəvlim, o qədərki ki* (Tovuz); – *Qatqat yeməli şeydi* (Şəmkir).

QATLAX (Qax) – qatışmaq. – *Bizim dil hələdi, qatladı.*

QATMA (Cəbrayıl, Salyan, Yardımlı) – nazik ip. – *Qatmeynan hər şey bağlyıllar* (Cəbrayıl). ◊ **Qatma bağlamağ** (Salyan) – ələ salmaq, lağa qoymaq. – *Utammırsan, dədəm yaşında kişiyə qatma bağlyırsan?*

QATMAX (Tərtər) – yoğurmaq. – *Xamır qatırix, xamralı pişiririx'.*

QATMAŞÜYƏR (Çənbərək) – qarışıq. – *Qoyunnan quzu qatmaşüyərdi.*

QATO:CUMAX (Ucar) – müəyyən məqsədlə müvəqqəti gediş-gəliş etmək, əlaqə saxlamaq. – *Qız öyünməm cavab almaq üçün bir həfdədi ora qato:ucuyuram.*

QATUĞARDI (Dərbənd) – qaymağı yığılmış qatıq.

QAV I (Qax) – otlardan hazırlanmış revmatizm dərmanı. ◊ **Qav salmax** – dərman sürtmək. – *Qav yaxşı dərmandı; – Honun qiçlərinədə yel var, qav salsa, qedcax.*

QAV II (Qax) – içi ovulmuş ağac.

QAVAĞALA (Başkeçid) – qabaqca, əv-vəlcə. – *Qavağala Kamil gəldi, sonra Əx'bər gəlif çıxdı.*

QAVAĞALTI (Borçalı) – gicgah.

QAVAX I (Borçalı, Tovuz) – b a x **qabağ.**

QAVAX II (Gəncə, Qazax) – buynuzsuz (keçi, qoç). – *Qavax qoç kök olar* (Qazax); – *Qavax keçi mənimdi* (Gəncə).

QAVAXCIL (Qazax) – sürünü öz ardınca aparan, çəkən heyvan. – *Bənöyüş inəx' qavaxcıldı, malın qavağında:dir həməşə.*

QAVALAX (Gədəbəy, Qazax, Şəmkir) – b a x **qabalax.** – *Qavalağı mal-qara ye:ir* (Gədəbəy).

QAVAR (Balakən, Şəki) – b a x **qabar.** – *İpəx'çilər qavardan tərəcə düzəldilər* (Balakən); – *Qavardan nəhrə düdüyü qəy-rillər, sümsü qəyriillər*; – *Üş tərəcəlix' qavar gətirmişəm* (Şəki).

QAVARA I (Bakı, Bərdə, Şamaxı) – bə-dən, boy-buxun, görkəm. – *Munun qavara-sına baxma, bir batman əncəğ gələr* (Bakı).

QAVARA II (Culfa, Şərur, Kürdəmir, Ordubad) – bülöv (dəhrə, balta və s. itiləmək üçün daş). – *Qavareynan balta da itildirix, dəhrə də itildirix* (Ordubad).

QAVARAXLAMAX (Zəngilan) – qovmaq. – *Uşaxları it qavaraxladı.*

QAVARALI: QAVARALI OLMAĞ (Bakı) – iri bədənli, gövdəli olmaq. – *Ursiyet atı qavaralı olar.*

QAVASAX (Füzuli) – qaysaq.

QAVASAXLAMAX (Füzuli) – qaysaqlamaq (yerə aiddir).

QAVAŞA (Zaqatala) – saxsı qab. – *Tamatı qavaşaya doldur.*

QAVAZAX (Meğri) – yüngül (yük). – *Qavazax yux'dü, ağır dəyi bu yux'.*

QAVAZAXLAMMAX (Yevlax) – qabarmaq, köpmək, şişmək. – *Xamır ajiyanda qavazaxlanır.*

□ **Qavazax olmaq** (Yevlax) – qabarıb qalxmaq. – *Yarpax dolmasının üsdünə boş-qaf qoymasın, qavazağ olar pişəndə.*

QAVIRDAX (Şəmkir) – qabıq (qozda, fındıqda). – *Qozun iki qavırdağı olur – biri göy, biri də öz qavırdağı.*

QAVIRĞA (Şəki) – b a x **qabırğa** (2-ci mənə). – *Öyün üsdünə iki yüz qavırğa lazımdı.*

QAVIRĞOLIN (Kəlbəcər) – enlikürək. – *Qavırğəlini qərdəşim oğlu.*

QAVIRQRUDU (Borçalı) – həşərat adı.

QAVIRTMAC (Cənubi Azərbaycan) – içinə çörək doğranmış süd. – *Çobannar çoxlı qavirtmac yeyillər.*

QAVIZ (Cəbrayıl, Zəngilan) – qabıq (dənlə bitkilərdə). – *Bı düyü:n içi təmiz qavızdı* (Zəngilan).

QAVIZDAMAX (Cəbrayıl, Zəngilan) – qabıqdan çıxarmaq (arpanı, buğdanı, çəltiyi və s.). – *Siçan əvdəki buğdanı tamam qavızdıyif* (Cəbrayıl).

QAVQARIX (Gəncə) – qablaşdırılmış şeylər. – *Qavqarixdan gətirin, haraviya yığax.*

QAVQARMAX I (Ağcabədi) – tökmək. – *Qazandakı suyu vedrəyə qavqar.*

QAVQARMAX II (Borçalı, Cəbrayıl, Cənubərək, Gədəbəy, Karvansaray, Qarakilsə, Şəki, Şəmkir) – b a x **qabğarmax.** – *Tez olun, barxaneyi qavqarın!* (Borçalı); – *Mirtdeyi qavqarıfşanmi?* (Gədəbəy); – *Gəldim qəpiddən baxdım ki, əlinə nə keçir qavqarır çuval-lara* (Qarakilsə); – *Şeyləri qavqarın, səhərisi yola tüşəx'* (Cəbrayıl).

QAVQULU (Qax) – yabanı bitki adı.

QAVLAMAX I (Şəki) – üz çəkmək (yorğan-döşəyə). – *Yorğannarımızı təzə qavlamışəm.*

QAVLAMAX II (Cəbrayıl) – b a x **qabğarmax.** – *Hər şeyi öz yerinə qavlamışəm.*

QAVLI (Cəbrayıl) – b a x **qablı.** – *Axsama yaxşı qavlı pişirmişix'.*

QAVLIX (Qarakilsə) – b a x **qablıx** (2-ci mənə).

QAVLUX (Zaqatala) – b a x **qablıx** (2-ci mənə). – *Şatdu <qadın adı> əlində qavlux tikirdi.*

QAVSARA (Zəngibasar) – ağac qabığından və ya çubuqdan toxunmuş səbət. – *Dünən meşədə beş qavsara qayırdım.*

QAVSIMAX (Cəbrayıl) – əziyyət çəkmək (acıdan). – *Ajınnan qavsıyıllar, özü də fason və:r.*

QAVSINDIRAN (Ağdaş) – b a x **qabsındıran.** – *Bajım mə: bir dəssə qavsındıran yığif gətirdi.*

QAVUZ (Şərur) – b a x **qavız.**

QAVZAMAX (Naxçıvan, Şahbuz, Şərur) – qaldırmaq. – *Niyar başın qavzadı* (Şahbuz).

QAY (Zaqatala) – öyri (burun). – *Honun burnı qaydı.*

QAYA (Ucar) – daş, kəsək. – *Sərçəyə bir qaya atdım, dəymədi.*

QAYABALIĞI (Ağdaş) – balıq növü adı. – *Dədəmin torunda altı qayabalığı çıxdı.*

QAYAÇÖPÜ (Xanlar) – yabanı bitki adı. – *Qayaçöpünün çayı yaxşıdı.*

QAYAQARPAN (Şuşa) – kələz. – *Qayaqarpan qayaların üstündə çox olur, üstü də xal-xal olur.*

QAYALAMAX (Zaqatala) – daşlamaq, daşa basmaq. – *Uşaxlar ilanı qayaladılar.*

QAYAPOTASI (Kürdəmır) – balıq növü adı. – *Qəşərrər qayapotası da tutardux, əti heş yeməli dö:ül.*

QAYBURUN (Zaqatala) – öyriburun. – *Qayburun Sa: biri tanıyırsənmi?*

QAYCI (Şəki) – evin çardağında bir-birinə çarpaz bərkidilmiş haça ağaclar. – *Öyün qayçısı sımışdı, havı yaxında təzəlmişix.*

QAYÇIKƏSDİ (Gədəbəy) – nişanlı qıza ərəgetmə ərəfəsində yaxın adamları tərəfindən verilən pul və ya hər hansı hədiyyə. – *Başbəzəyinən qayçıkəsdi birədi oley.*

QAYDA (Basarkeçər) – araba oxunu ban ilə birləşdirən hissə. – *Usda, haravanın qaydası qırılıfdı, maña bir qayda qayır.*

QAYIX (Hamamlı) – məfrəşin ağzına vurulan naxış.

QAYIS (Bərdə) – b a x **qayız**. – *Bir qayız çuvalın beşdən biridi.*

QAYIŞAĞIRMƏ (Şərur) – oyun adı.

QAYIŞGÖTDİ (Yardımlı) – b a x **qayışgötürdü**.

QAYIŞGÖTÜRDÜ (Salyan) – oyun adı.

QAYIT: QAYIT ÇƏKMƏY (Cəlilabad) – fikir eləmək; dərd, qəm çəkmək. – *Ata, nəş narahat oleysan? Mənim kimi oğlı olan dün-yadə qayıt çəkə:r?*

QAYIZ (Bərdə, Mingəçevir, Oğuz, Şəki) – ölçü vahidi. – *Deyirdim m̄a: iki qayız buğda ver (Oğuz).*

QAYLATDAX (Tovuz) – inam. – *Sənin maña qaylatdığın yoxdu:?*

QAYMA (Cəlilabad) – qaya. – *Qayma üçib.*

QAYMAQGÜLÜ (Ordubad) – çiçək adı.

QAYMAQQATAR (Xanlar) – çiçək adı (sarı rəngli olur). – *Qaymaqatari yara üsdə qoyallar.*

QAYMƏ (Yardımlı) – dirək; süتون. – *İpi qaymiyə bağləydi.*

QAYNAX I (Qax) – bulaq, çeşmə.

QAYNAX II (Qax, Zaqatala) – bıçaqitilə-yən daş.

QAYNAXLI (Cəbrayıl) – tez mənimsəyən. – *Güllü qaynaxlı arvatdı.*

QAYNALI (Ağdaş) – bərk torpaqlı. – *Bu yer çox qaynalıdı.*

QAYNAMA I (Kürdəmır) – miğmiğa.

QAYNAMA II (Zəngibasar) – bulaq. – *Bizim yerrərdə qaynama çoxdu.*

QAYNAR (Borçalı, Qazax, Tovuz) – paltar yumaq üçün qızdırılmış su. ◊ **Qaynar asmax // qoymax** (Qazax) – paltar yumaq üçün su qızdırmaq. – *Bajım qaynar asmağə:dif.*

QAYNARRAMAX (Qax, Şərur, Yardımlı) – paltarı və ya qab-qacağı qaynar su ilə yumaq.

QAYNAŞDIX (Füzuli) – qumlu tərəp. – *Biz qaynaşdığa getmişdix'.*

QAYNAŞMA (Qazax) – ağızda əmələ gələn səpki (xəstəlik).

QAYNATMA (Naxçıvan) – saqqız.

QAYPIMMAĞ (İmişli, Yardımlı) – utanmaq. – *Mənnən heç qaypımmadı; – A:z, adam gərək bi yad görəndə qaypına (İmişli).*

QAYIRMO:L (Cəbrayıl, Zəngilan) – dəmir yol. – *İnək qayırmo:lun üsdə dayandı (Zəngilan).*

QAYSABA (Qazax) – b a x **qaysava**. – *Ərix'dən qaysafa pişirellər.*

QAYSAR: QAYSAR OLMAX (Beyləqan, Qazax) – tərləyəndən sonra soyuq dəymək. – *Sizin atınız qaysar olmuşdu (Beyləqan).*

QAYSARRAMAX (Zərdab) – tərləyəndən sonra soyuq dəymək.

QAYSAVA (Ağcabədi, Bərdə, Biləsuvar, Cəbrayıl, Füzuli, Qazax, Naxçıvan, Sabirabad, Salyan) – xörək adı (yağda bişirilmiş qaysı və ya kişmiş). – *Mən qaysavamı çox is-siyirəm (Salyan).*

QAYSƏFƏ (Laçın) – b a x **qaysava**.

QAYSƏR: QAYSƏR OLMAG (Salyan) – b a x **qaysar olmax**. – *Adə, tərivi qurt, yoxsa qaysər olarsan.*

QAYSI (Bakı) – ərik. $\diamond$ **Qaysı ərik** (Ağca-bədi, Bərdə, Tərtər) – şirintumlu ərik. – *Qaysı ərik saxlamağa yaxşıdı* (Bərdə). **Qaysı miş-mişi** (Dərbənd) – ərik növü adı. – *Qaysı miş-mişini tumu yiyilədi*.

QAYTARAN (Kəlbəcər) – yabanı bitki adı. – *Qaytaranı heyvan yaxşı ye:r*.

QAYTARMA: QAYTARMA DAVASI (Salyan) – dərman adı. – *Düğini, mərcini, lobları, biğdanı azərüg həvəgdə, doşabda qaynadaruğ, boğazgəlmə, qara yaranı bu qaytarır, mına qaytarma davası diyəllər*.

QAZA (Dərbənd) – külüng. – *Büz una qaza diyədig*.

QAZALAĞ (Bakı) – təkatlı, ikiqarxlı minik arabası. – *Mənimçün qazalağ gəlməsə, ayağımı ayağımın üstünnən tərpadən döğürəm*.

QAZANQAPAN (Salyan) – tutqac. – *Qazanqapan isdi qazanı ocağdan götürmək çündü*.

QAZANQARASI (Cəbrayıl) – yabanı bitki adı.

QAZANQARPAN (Bərdə) – b a x **qazan-qapan**. – *İsdidi, qazanı qazanqarpannan yerə qoy*.

QAZANQULPU (Basarkeçər) – yeyilən yabanı bitki adı.

QAZANŞAMBA (Zaqatala) – şamama növü adı.

QAZARAXLAMAX (Cəbrayıl) – qovmaq.

QAZAYLAMMAX (Balakən, Qax, Zaqatala) – gileylənmək.

QAZDANMƏG (Yardımlı) – lovğalanmaq, özünü üstün tutmaq. – *Nə qazdaneyəsən, yandıkiləri nə sayeyəsən*.

QAZI (Biləsuvar, Kürdəmir, Meğri) – b a x **qadı**. – *Yaman qazı adamdı bizim bu Qasım (Meğri); – Əhməd çox qazı adamdı, heş kimi bəyəmmir* (Biləsuvar).

QAZIĞ (Dərbənd) – yerə basdırılan dirək və ya paya. – *Qazığ bərk ağacdan taxılıtdı*.

QAZIX I (Qax, Qəbələ, Şəki) – b a x **qazığ**. – *Qazığin başını haçə eliyrix, bağ sürünçüf çıxmasın; – Dananı hələ ki qazığa bağla, so:ra mən yerinə bağlarım* (Şəki); – *Qazığı bərk basdır ki, taya mö:kəm olsun* (Qəbələ).

QAZIX II (Basarkeçər, Çənbərək, Hamamlı) – arabanın laydırını saxlamaq üçün qollara üfqi birləşdirilmiş taxta. – *Xorumu*

qazığa sanc, harava möhkəm olsun (Hamamlı).

QAZI-QAZI: QAZI-QAZI DANIŞMAĞ (Biləsuvar) – b a x **qadı-qadı**. – *Çox qazı-qazı danışır*.

QAZIQURDALI (Ağdam) – lovğa-lovğa, böyük-böyük. – *Nə qazıqurdalı buyurursan?*

QAZILAMMAX (Şəki) – lovğalanmaq. – *Ama o yaman qazılanırdı*.

QAZQAL: QAZQAL BEL (Quba) – böyük bel. – *Qazqal belnən turpağı çü:rədülər*.

QAZQAZ (Bakı) – ipək parça adı.

QAZQIRT (Salyan) – bel; kürək. – *Qazqirtnan kotanın ağzın təmizdi:llər*.

QAZQURT (Cəlilabad) – b a x **qazqirt**. – *Qazqurtı gəti, bıranı qazay*.

QAZMA (Qazax, Ordubad, Şərur) – külüng. – *Ə, o qazmeyi ordan m̄a: ver* (Qazax).

QAZNAX (Xanlar, Qazax) – yarğan. – *Qaznax dağlarda çox olor* (Qazax); – *Mən gələndə sizin mallar qaznağın yanında otduyurdu* (Xanlar).

QAZO:C (Cəlilabad) – bel; kürək. – *Qazo:cnan yer qazeylər*.

QAZOVUC (Biləsuvar) – ərsin.

QAZU (Dərbənd) – b a x **qaza**.

QAZUX (Qax) – b a x **qazığ**. – *O ağaca biz qazux de:rik; – Tərrikləri qazuxa keçir, süvi soğulsun; – Paltarı qazuxdan asdım*.

QAZUL (Zaqatala) – arıq.

QELQİNTİ (Qax) – gəlmə adam.

QEYÇİKESMƏZ (Bakı) – parça adı.

QEYİN (Dərbənd, Tabasaran) – çətin. – *Yaman qeyin işə düşdig* (Dərbənd). $\diamond$ **Qeyin gəlməg** (Dərbənd, Tabasaran) – çətin gəlmək. – *Bu iş bizə qeyin gələdi* (Dərbənd).

QEYİNLUĞ (Dərbənd, Tabasaran) – çətinlik. – *Mənüm zamanumda qeyinluğlar uldı* (Dərbənd).

QEYMƏ (Ordubad) – tunel. – *Qeymənin altınnan adam gedən yer var*.

QEYMƏZ (Quba) – xəsis. – *Qeyməz adamın malın üzgəsi yiyər*.

QEYNAĞLAMAĞ (Bakı) – caynaqlamaq. – *Çalağan gögərçini qeynağlıyib apardı*.

QEYNAMA (Salyan) – b a x **qaynama**.

QEYRAN (İsmayılı) – daşlı-qayalı. – *Oğul, o qeyran yeri görürsən, Girdiman çayı indiyəcən ona güc gələ bilmi:b*.

QEYRAZ (Qazax) – başqa. – *Ona binəm qeyraz bəylər paxıllıq elədilər.*

QEYŞƏR (Bakı) – qabaq.

QEYŞƏRRƏMƏG (Bakı) – qabaqlamaq. – *Məni qeyşərdən qeyşərrəm!*

QƏAXLAMAX (Gədəbəy) – xurcunun və ya xalcanın qırağı tıkmək. – *Qəaxladığınızmu gəviyi, a qızdar?*

QƏBƏLƏ (Dərbənd) – bax **qabələ**.

QƏBJİN (Dərbənd) – gavalı növü adı. – *Bizim bağlarda qəbjin az uladı.*

QƏBLİ (Cəbrayıl) – bax **qablı**.

QƏCAR (Meğri) – bax **qacal**.

QƏCƏL (Qarakilsə) – bax **qajal**.

QƏCƏLƏ (Zəngibasar) – bax **qəcələk**. – *Qəcələ ağaşda yua qurub.*

QƏCƏLƏK (Kürdəmir) – sağsağan. – *Qəcələk yayda balalıyır.*

QƏCƏMƏDAŞ (Ordubad, Şərur) – beşdaş oyunu. – *Mükayıl yaman qəcəmədəş oynıyandı* (Ordubad).

QƏCƏR (Qarakilsə, Ordubad) – bax **qajır**. – *Qəcər bizdə cücə-zad qoymur, daşiyib aparır* (Ordubad).

QƏCİMƏG (Yardımlı) – qıç olmaq, büzüşmək. – *Tö:ğlər sö:gdən qacı:b.*

QƏCİR (Qarakilsə, Ordubad) – bax **qajır**. – *Qəcir bizdən bir toyuğ aparıb* (Ordubad).

QƏÇƏLƏ (Dərbənd) – bax **qəcələk**. – *Qəçələ meşədə çoxdı.*

QƏÇƏR (Salyan) – bax **qajır**. – *Qəçər yaman quşdu yurtıcı; – İksini də di:rig: qəçər də, qəçil də.*

QƏÇİL (Salyan) – bax **qajır**.

QƏDAĞA: QƏDAĞA ELƏMƏG (Cəlilabad) – xəbər göndərmək. – *Qardaşım qədağa eliyib ki, bacımı tez göndərin.*

QƏDDƏMƏX' I (Zəngilan) – doğramaq. – *Ağaşdari pış <peç> boyu qəddiyirix.*

QƏDDƏMƏX' II (Qazax, Yevlax) – çərtmək (karandaşı).

QƏDDƏRƏ (Naxçıvan) – balaca xəncər. – *Qəddərə balaca xəncələ diyirix.*

QƏDƏĞƏ (Yardımlı) – sifariş, xəbər. – *Əliyə qədəğə eləmişüğü, sabah gələcək.*

QƏDƏX' (Dərbənd) – saxsı küpə. – *Qə-dəx'də büz xəmir də saxlıyədüğü.*

QƏDƏ-QƏDƏ I (Cəlilabad) – gizli. – *Taxılı qədə-qədə apardı öyünə.*

QƏDƏ-QƏDƏ II (Yardımlı) – yavaş-yavaş. – *Şükür Allaha, işdərim qədə-qədə gedey.*

QƏDƏMLİ (Naxçıvan) – xoşqədəm. – *Məhəmməd çox qədəmli adamdı, o gələndə mənim işim düzəlidir.*

QƏDƏR (Zaqatala) – qadın çalması.

QƏDİRRI (Naxçıvan) – hörmətli. – *Sənin atan qədirri kişiydi.*

QƏDİRTUMI (Biləsuvar, Salyan) – qovun növü adı. – *Qədirtumı yemiş boz olur, şirin olur* (Biləsuvar); – *Mığanda qədirtumı yemiş çox olur* (Salyan).

QƏDİR-QURUB (Yardımlı) – hörmət, nüfuz. – *Hamunun yanında qədir-qurubi var.*

QƏDİRRI-QURUBLU (Yardımlı) – hörmətli, nüfuzlu.

QƏDRƏHİM (Füzuli) – rəhmsiz. – *Bələ qədrəhim adam olur?*

QƏF (Şəki) – tənbel. – *Qurban çox qəf adamdı.*

QƏFƏ (Qarakilsə, Naxçıvan, Şahbuz, Şərur) – çayxana. – *Mən qəfədə heş oturmaram* (Şərur); – *Keşmişdə qəfə deyərdix', indi çay-xanadı* (Şahbuz).

QƏFƏÇİ (Şərur) – çayçı.

QƏFƏSƏ (Qazax) – qadınların alımlarına bağladıkları baftalı bəzək şeyi. – *Qəfəseyi gəlinnər bağlardılar annarına.*

QƏFXANA (Ordubad) – bax **qafxana**. – *Qəfxanada xörəy bişirərix.*

QƏFİLÇİL (Salyan, Tərtər) – qəfildən tutan, qapan (it). – *Qəfilcil it adamı birdən tutur* (Tərtər).

QƏFİLLƏMƏ (Şamaxı) – qəfildən. – *Dağdan daş qəfilləmə düşdi.*

QƏFLƏTİN (Salyan, Yardımlı) – mağaza (kooperativ). – *Atam qəflətinə gedib* (Yardımlı).

QƏFLƏTUN (Yardımlı) – bax **qəflətin**.

QƏFLİK (Mingəçevir) – tənbellik. – *Qəflikdə bizim kişininin tayı olmaz.*

QƏĞLƏ (Bakı) – bax **qağala**. – *Bir qəğlə su vər mənə.*

QƏH (Balakən) – başda əmələ gələn şiş.

QƏHƏL I (Biləsuvar, Cəbrayıl, Kürdəmir, Sabirabad, Zərdab) – bax **qaxal**. – *Malları qəhələ sal, çərbəndi də bağla* (Kürdəmir); – *Öküzdəri gəti yığ qəhələ, so:ra get* (Cəbrayıl); – *Gözəççi kəlləri qəhələ salıf* (Zərdab).

QƏHƏL II (Zaqatala) – qəribə, təcüblü (iş). – *Habu qəhəl işdi.*

□ **Qəhələ salmaq** (Kəlbəcər) – məc. çətinliyə salmaq. – *Məni yaman qəhələ saldın.*

QƏHMƏDAR (Meğri) – b a x **qahmadar**. – *Sən də Mahmudun qəhmədarısan?*

QƏHMƏR (Cənubi Azərbaycan, Füzuli, Qarakilsə, Mingəçevir, Ucar) – b a x **qahmar**. – *Qasımnan höcətdəşdim, qəhmərim çox oldu* (Ucar). ◊ **Qəhmər çıxmaq** (Cənubi Azərbaycan) – tərəfdar çıxmaq. **Qəhmər durmaq** (Füzuli, Qarakilsə) – tərəfdar durmaq. – *Kim mənə qəhmər çıxar?* (Cənubi Azərbaycan); – *Sən niyə ona qəhmər durursan?* (Füzuli); – *Qəhmər durmaq yaxşı şeydi, əmə gərəx' insafılı olasan* (Qarakilsə).

QƏXƏLƏ (Balakən) – uşaq oyunu adı.

QƏJ (Bərdə) – dilim. – *Əhmət kişi maña bir qəj partaqal verdi.*

QƏJBİ (Kürdəmir) – kürülü ağ balıq. – *Qəjbini o: lamurix kın, qoy buralarda artsın.*

QƏJDƏMƏG (Şamaxı) – b a x **qajdamax I**. – *Yeri dünən qəjdədig.*

QƏJƏL (Qubadlı) – b a x **qajal**. – *Qoyun-nar qəjəldə otduyur.*

QƏJƏLAV (Ağdam, Cəbrayıl) – tərs (adam). – *Kətdə onnan da qəjəlav adam yoxdu* (Ağdam).

QƏJƏLAVLMAX (Cəbrayıl) – tərslik etmək. – *Qəjəlavlama görəy, əşi!*

QƏJƏLAVLIX (Ağdam) – tərslik. – *Ə: bu qəjəlavlığınnan niyə əl çəx'mirsən?*

QƏJƏLO: (Bərdə, Şuşa) – b a x **qəjəlav**. – *Qəjəlo: adam tərs danışır* (Bərdə); – *Qəjəlo: adamnan özünü gözdə!* (Şuşa).

QƏJƏR (Bərdə) – yəhərin üstünə qoyulan xüsusi yastıqca. – *Qəjəri qoy atın belinə.*

QƏJİR (Füzuli) – araqarışdıran.

QƏJMİRRƏMMƏX' (Şəmkir) – üstünə qıcanmaq, xoruzlanmaq. – *Qəjmirrənəv eləmə, sənən qorxan yoxdu.*

QƏJVİ (Zərdab) – b a x **qəjbi**. – *Muxdar dünən bir qəjvi tutmuşdu, yalançılar sözü olmasın, qarnınnan üç kilo kürü çıxdı.*

QƏQƏP (Tabasaran) – ağac adı. – *Qəqəp hüngül uladı, yaxşı yanadı.*

QƏLBİ (Ağdam, Bərdə, Bolnisi, Borçalı, Daşkəsən, Füzuli, Gədəbəy, İmişli, Kəlbə-

cər, Kürdəmir, Qarakilsə, Naxçıvan, Ordubad, Şuşa, Tərtər, Zəngilan) – hündür, uca. – *Qəlbi dağlarda ala-tala qar görünürdü* (Şuşa); – *Qəlbi yerə su çıxmaz* (Tərtər); – *Öyün barısı qəlbi olsa yaxşıdı* (Bərdə); – *Bu ağaş onnan qəlbidi xeylax* (Gədəbəy); – *Kitafnar qəlbidədi, əlim çatmır* (Füzuli); – *Bı qəlbi yerdə əv tikdilər* (İmişli); – *Atdan qəlbi, itdən alçax* (Qarakilsə).

QƏLBİLİX' (Bərdə) – yüksəklik, hündürlük, ucalıq. – *Qara damın qəlbili: üç ərşindi.*

QƏLƏ (Meğri, Ordubad) – dəfə. – *Bu qələ İsirafilgil geder, gələn qələ də siz gedecisiz* (Meğri).

□ **Qələ günü** (Yardımlı) – çərşənbə axşamı. – *Qələ günü ikinci günə diyög.*

QƏLƏQƏZƏN (Meğri) – yelləncəyin bir növü. – *Bir dirəx' basıre:x yerə, bir uzun tiri də dəle:x' <dəlirik>, keçire:x' homan dirəyə, una de:x' <deyirik> qələqəzən.*

QƏLƏM I (Kürdəmir, Naxçıvan) – növ, cür. – *Bir qələm şey deyim, al gət* (Naxçıvan); – *Bir neçə qələm şey isdədi qızın başdığına* (Kürdəmir).

QƏLƏM II (Culfa) – daşyonan alət.

QƏLƏM III (Salyan) – dəst. – *Bayrama qədər gərəg uşaqlara bir-iki qələm pal-paltar alam.*

QƏLƏMƏR (Dərbənd) – ipə düzülmüş qax. – *Şəki armutunnan beş qələmərdə qurut-dum.*

QƏLƏMƏ I (Cəbrayıl, Hamamlı) – tikan. – *Höşəndə əyaxyalın gəzmə, əyağına qələmə batar* (Hamamlı); – *İydiyə çıxanda özü: qələmədən gözdə* (Cəbrayıl).

QƏLƏMƏ II (Zəngibasar) – qovaq ağacı. – *Qələmə ən udza ağaşdı.*

QƏLƏMQIRTAN (Ordubad) – karandaşyonan bıçaq.

QƏLƏMLƏMƏK (Şamaxı) – ağacın qurumuş qol-budağını kəsmək. – *Bu ağacı qələmliyəg gərək.*

QƏLƏNDƏR (Bakı, Dərbənd) – sirkə, abqora və s. tökmək üçün dördkünc şüşə qab. – *Qələndərdə Həsəngilə sirkə göndərdim* (Dərbənd).

QƏLƏZİM (Qax, Zaqatala) – metal pəndirinin suyu. – *Bu qələzim çox durudu* (Zaqatala).

QƏLİB (Cəbrayıl, Füzuli, Göyçay, Kürdəmir, Laçın, Sabirabad, Zəngilan) – keçə. – *Alaçığım üsdünə yaxşı qəlib çəkmişdilər* (Zəngilan); – *Qəlib olmasa, tərəkəmə dolamaz* (Cəbrayıl).

QƏLİF (Ağcabədi, Çənberək, Gəncə, Qazax, Mingəçevir, Şəmkir, Tovuz) – bax **qəlib**. – *Dəyanin üsdə salırdıx qəlif* (Tovuz); – *Qəlifləri güyə dəşif*; – *Dəyəni qəlifnən düzəldirix'* (Şəmkir); – *Qəlif laf yaxşı yunnan olur* (Ağcabədi); – *Qəlifi yunnan atıllar* (Çənberək).

QƏLİN I (Ucar, Zərdab) – bax **qalın**. – *Anam axşam qəlin pişirdi* (Zərdab); – *Qəlin nazik olur yuxa kimi* (Ucar).

QƏLİN II (Yardımlı) – kobud, qanmaz. – *Nə qəlin adamdu, heç hır-mur qammey*.

QƏLİNNİXA (Yardımlı) – çox qalın. – *Gör nə qəlinnixə partal geyib bu isdidə*.

QƏLİP (Qarakilsə) – bax **qəlib**. – *Dədəm böyük bir qəlip saldımışdı, həməşə o qəlipi obuya aparırdıx*.

QƏLİT (Ağdam, Şuşa) – girdə şəkildə bişirilmiş və şirin olmayan peçenye. – *Uşax-lar qəlitə çox xoşduyur* (Şuşa).

QƏLLƏLƏMƏG (İmişli) – taya vurmaq (taxılı). – *Taxılı gətirib qəllələyirdilər*.

QƏLT (Qax) – bax **qalt**.

QƏLTƏN (Qazax, Tovuz, Zaqatala) – bax **qaltan**. – *Heş getməy olmor, qəltən ayağımi əzər* (Qazax).

QƏLYABADYA (Qax) – mis kasa. – *Xorraqı mağa qəlyabadyaya tök*.

QƏLYAŞİRNİSİ (Ordubad) – qızın razılığı alındıqdan sonra qız evinin oğlan adamlarından aldığı hədiyyə.

QƏMƏLTİ (Biləsuvar, Əli Bayramlı) – bax **qamaltı**. – *Qəməltini bura gəti* (Biləsuvar).

QƏMBƏR (Bakı) – çaylaq daşı. – *Küçələrə qabaqlar qəmbər döşüyərdilər*.

QƏMBƏRRİG (Bakı) – çay daşı döşənməmiş yer, küçə.

QƏMƏ I (Quba) – qurudulmuş zoğal. – *Qəməni bizdə boş yiməzlər*.

QƏMƏ II (Cəlilabad, Yardımlı, Gədəbəy, Qazax, Salyan) – balaca xəncər. – *Qəmə bircədən əlimnən yerə düşdü* (Gədəbəy); – *Çoban qəməsin çıxartdı* (Salyan); – *Qəməynən qoyun kəseylər* (Cəlilabad).

QƏMƏLTİ (Ağbaba, Ağsu, Bərdə, Biləsuvar, Cəbrayıl, Culfa, Əli Bayramlı, Füzuli, Gədəbəy, Göyçay, Hamamlı, İmişli, Kəlbəcər, Qarakilsə, Naxçıvan, Ordubad, Salyan, Şərur, Ucar, Yardımlı, Zəngilan, Zərdab) – bax **qamaltı**. – *Qəməltini ver, çöyrəyi kəsim* (Ağbaba); – *Fatma qartofu qəməltiyənə soydu* (Cəbrayıl); – *Qəməltini ver uşağa, pəncər yığsın* (İmişli); – *Qəməltiyənə çörək kəsillər, ət doğruyullar* (Kəlbəcər); – *Qəməltiyi ver, çolpanın başın kəsim* (Bərdə); – *Qəməltini gət bura çolpanı kəsim* (Ağsu); – *Qəməlti küt-dəşib* (Salyan).

QƏMƏR (Füzuli, İmişli) – sarımtıl (ata aidir). – *O qəmər maydan yaxşı qaçır* (Füzuli).

QƏMƏRAL (Qazax) – bax **qəməran I**.

QƏMƏRAN I (Biləsuvar, Salyan) – inqilabdan əvvəl ailə üzvlərinin qeydə alındığı xüsusi dəftər. – *Biz hələ qəməran işdədirig binədən* (Biləsuvar).

QƏMƏRAN II (Biləsuvar, Salyan) – əkin sahəsi. – *Hər qəmərandə bir adamın onki <12> batmanı olardı* (Salyan).

QƏMƏRAN III (Salyan) – bax **qəməran**. – *Kəşmiş vaxdı qəməranı yüzbaşılar verərdi*.

QƏMƏRƏN (Biləsuvar, Salyan) – vəkalətnamə, inanış. – *Qəmərən kö:nə sözdü* (Salyan).

QƏMƏT (Şamaxı) – cavan qoz ağacı. – *Çayın qırağındakı qəməti çırpıdım*.

QƏMƏTİ (Zərdab) – bax **qamaltı**.

QƏMİJƏ (Lənkəran) – səpki. – *Yaz vaxdı isdidən bədənimdə həməşə qəmiş olardı*.

QƏMİRCƏX' (Gədəbəy) – qıgırdaq. – *Ətin qəmirçəğini xoşdo:y bizim kiçicq qız*.

QƏMREL (Ağbaba) – bax **qəməran**. – *İkisinin arasında qəmrəl düzəldiflər*.

QƏMZƏ (Başkeçid, Gədəbəy, Şəmkir) – qadınlara aid baş bəzəyi. – *Qəməzeyi cahıllar bağlə:rdi* (Gədəbəy).

QƏNCƏLMƏX' (Meğri) – bax **qənjəlməx'**. – *Buzav elə pis qəncəlip ki, bicə sümiyü qalıp*.

QƏNDAF (Daşkəsən, Gədəbəy) – qənd-qabı. – *Qət qoyduğumuza qəndaf de:rix'* (Daşkəsən); – *Qəndava birki qənd qoy, gəti buryə* (Gədəbəy).

QƏNDƏHƏRİ (Tərtər) – üzüm növü adı. – *Qəndəhəri üzümlərin hamısnan baş üzümdü*.

QƏNDİKÜKƏ (Lənkəran) – şəkərçörəyi.
QƏNDİL (Basarkeçər) – baca. – *Tüsdü qəndildən çıxar. – Qəndilin üsdü örtülüdür, tüsdü evdən çıxırm.*

QƏNDİRİZ (Lerik, Yardımlı) – qəndqabı.
 – *Qəndirizi gəti qoy bira* (Lerik).

QƏNDİŞGƏ (Bakı) – qəndsındıran (alət).
QƏNƏD (Şəki) – vərəq. – *Kitavın üç-dört qənədi cırlınırdı.*

QƏNƏR (Çənbərək) – qayda.
QƏNİRSİZ (Gədəbəy, Mingəçevir, Tovuz)

– misilsiz, eyibsiz. – *Qənirsiz qızdı bajım qızı* (Gədəbəy); – *Xasməddin basalağınnan qənirsiz gözəllər peyda oluf* (Tovuz).

QƏNİYRƏ (Qazax) – dəfə. – *Elə göyçəx'di qız, üzünə baxmağ olmor bir qəniyrə.*

QƏNJƏLMƏX' (Qarakilsə) – arıqlamaq.
 – *Qənjəlırsən, bə axırı no:lajax?*

QƏNQİRTAX (Meğri) – quru (çörək). – *Sulanmamış bu qəncirtax çörəxləri diş kəsər?*

QƏNŞƏR (Ağsu, Ucar) – əvvəl. – *Qənşər bö:ük danışar, so:ra kiçik; – Sən qalxozda mənnən qənşər işdiyirsən; – Qənşərdə bı kənt Göyçaya baxırdı* (Ucar); – *Qənşərrər adam pis yaşayırdı* (Ağsu).

QƏNZİL (Gədəbəy) – nazik. – *Çox qən-zildi bu if.*

QƏPSİMAX (Qax) – bax **qafsamax** I.
 – *Menin evi qəpsimağa men razı olmacam.*

QƏRBİÇ (İmişli) – qarın əti. – *Pişirmisən qərbici?*

QƏRCİMƏQƏYƏ (Zəngilan) – xırda daşla oynanılan oyun adı. – *Uşaxlar qərciməqəyə oynü:llər.*

QƏRƏB (Şamaxı) – divar. – *Ö:n qərabini suvağlallar.*

QƏRƏBAĞIR (Yardımlı) – qaraciyər.
QƏRƏBALIĞ (Yardımlı) – canavar sürüsü.

– *Qərabalıq kimi gurnəş verəy.*

QƏRƏBİL (Yardımlı) – saman yığan alət.

QƏRƏC (Şahbuz) – meyvə puçalı.

QƏRƏCƏ (Dərbənd) – çöl ördəyi.

QƏRƏQAYIT (Yardımlı) – bəduğur, bəd-bəxt. – *Səni qəraqayıt olasən.*

QƏRƏQULAĞ (Yardımlı) – vaxt keçirən, baş qatan. ◊ **Qəraqulağ olməğ** – vaxt keçirmək, başını söhbətə qarışdırmaq. – *Yanımda bir adam olanda gənə qaraqulağ oliyəm.*

QƏRƏL (Yardımlı) – hövsələ, səbir. – *Əvdə otumağa qərəlim gəlmir.* ◊ **Qərəl tapma-mağ** – darıxmaq, hövsələsi çatmamaq. – *Qərəl tapbiyəndə qənşiyə gedeydim.*

QƏRƏLMƏĞ (Yardımlı) – bərk susamaq, susuzluqdan əziyyəət çəkmək. – *Nəçə sahatdu susumnən qərəliyəm.*

QƏRƏM I (Culfa, Qarakilsə, Naxçıvan, Ordubad, Şahbuz, Şərrur) – həmişə, daim. – *Mənim oğlum qərəm qulluxdadı* (Şərrur); – *Ordan qərəm su gedəcəx'* (Ordubad); – *Bo-yəhməddilər qərəm bırdadı* (Culfa); – *Mən qərəm avçılığnan məşğul oluram* (Şahbuz).

QƏRƏM II (Meğri) – xanənişin, evdə oturmağı sevmək. – *Nənəm qərəm adamdı, gəzmə-yinən işi yoxdu.*

QƏRƏM III (Gəncə) – bax **qaram**.

QƏRƏMƏ I (Meğri) – bax **qarama**.
 – *Ərxin qərəməsin təmizlə:n ki, su qoşax.*

QƏRƏMƏ II (Meğri) – qapaz. – *Qərəməni niyə unun başına saleysən?*

QƏRƏMƏT I (Meğri) – fikir; qayğı. – *Dədə-nənə həməvax öz əyalının qərəmətin çəkər.*

QƏRƏMƏT II (Cəbrayıl) – bəxtiqara. – *Sən çox qərəmət adamsən, heş baxdın gətimir.*

QƏRƏTOLUĞ (Yardımlı) – yetişmiş, dəymiş. – *Bağda qərətoluğ meyvə çoxdu.*

QƏRƏVEZİ (Bakı) – nəhayətsiz, uzun, sonsuz (yol). – *Bu yol nə qərəvezidür, ged-məgnən qutarmır ki, qutarmır.* ◊ **Qərəveziyə gedmeg** – uzun, nəhayətsiz yola getmək. – *Suçun qərəveziyə gedmişdiün begəm, belə gec gəldiün?*

QƏRƏVƏNƏ (Ağbaba) – xəmir tabağı.

QƏRİBƏ (Ağsu, Gəncə) – qərib. – *Bizzərdə qəribə adama çox hörmət eliyərik* (Ağsu).

QƏRİBPƏRVƏR (Şuşa) – qəribə hörmət edən. – *Həsən çox qəribpərvər adamdı.*

QƏRİM (Salyan) – tənək basdırmaq üçün qazılan yer. – *Bağda təhəg basdırmağ üçün yüzə qədar qərim qazmışam.*

QƏRQƏŞƏ (Meğri) – qayğı. – *Dadaşnan Mürsəlin qəraqəşəsin mən çəkəm?*

QƏRR AHLANMAX (Qarakilsə, Meğri) – arxalanmaq. – *Mən sənə qərrahlaneram* (Meğri); – *Sən kimə qərrahlanırsən?* (Qarakilsə).

QƏRS: QƏRS ELƏMƏX' (Şuşa) – əkmək.
– *Həyatda bir alma:ğacı qərs elədim.*

QƏSDƏMMƏX' (Qazax, Tovuz) – istəmək; qəsdlənmək. – *Qəsdəndim kin, sizə:ləm gələmmədim* (Qazax).

QƏSƏ (Dərbənd) – b a x **qasə**.

QƏSƏVƏ (Tovuz) – b a x **qaysava**. – *Qəsəvə ərix'dən, yağdan olor.*

QƏSİ (Laçın) – b a x **qası**. – *Çayda qəsi çoxdu.*

QƏSBƏND (Şahbuz) – b a x **qəsbənd**. – *Qəsbəndi başımıza bağlıyrdıx.*

QƏŞMƏR (Meğri) – həyasız, abırsız. – *Almurat çox qəşmər adam idi.*

QƏŞMƏRRƏMƏX' (Şərur) – bəzənmək. – *Bayramda qızdar qəşmərrənilər.*

QƏTƏCƏR (Əli Bayramlı) – təzə, qatı açılmamış (paltar). – *Bu lap qətəcər parçadı.*

QƏTLƏ (Ordubad) – qapının yan tərəflərində olan ağacları möhkəm saxlamaq üçün onların üstündən vurulan taxta. – *Qətlə qapı:n başın möhkəm saxlı:r.*

QƏTRƏ (Qarakilsə) – ötlə dırnağın bitirdiyi yerdə ətdən aralanmış incə dəri hissəciyi.

QƏTRƏHİM (Kürdəmir, Oğuz) – b a x **qədrəhim**.

QƏTRƏM (Şəki) – xəsis. – *Qətrəm adamnan pul çıxmaz.*

QƏTRƏMƏ (Ucar) – sərəb. – *Qətrəmə yayın isdisindo:lur.*

QƏTRƏMƏK I (Ucar) – b a x **qatırramax**. – *A kişi, gündə üç-dört kərəm öydən vağzala qətriyrəsən, yorulmursa:n?*

QƏTRƏMƏK II (Ucar) – qaynayıb daşmaq. – *Sinəvar qətrədi, qaraqapağ elə.*

QƏTRƏMƏK III (Ucar) – sürtünmə nəticəsində qızmaq. – *Təhnəyə dən tökməsən, daşdar qətriyrə.*

QƏVƏÇƏ (Zaqatala) – sırıqlı.

QƏVƏL (Zəngilan) – öyri.

QƏVƏRƏ (Qarakilsə, Ordubad, Şahbuz, Şərur) – b a x **qavara II**. – *Qəvərəynən puşqu itilə:llər* (Şərur); – *Qəvərəynən balta itildirix'* (Şahbuz).

QƏYƏÇAYI (Kəlbəcər) – yabanı bitki adı.

QƏYİL (Zəngibasar) – razi. – *Mən qəyil də:ləm muna.*

QƏYİM (Yardımlı) – möhkəm, tarım. – *İpi qəyim çək, darəm dursun.*

QƏYİR (Şəki) – çox xırda daş. – *Buğdanın içinin qəyirini denniyif göndərililər de:rmana.*

QƏYİRİMMƏG (Yardımlı) – utanmaq, çəkinmək. – *Gör heç bö:ydən qəyiriney?*

QƏYSƏFƏ (Qazax, Şərur) – b a x **qaysava**. – *Qəysiyyə qaterix şəkər, yağ, murtda olor qəysəfə* (Qazax).

QƏYSƏR I (Meğri) – şaxta. – *Qəysər adamı göyə çəkərdi Qərçivan düzündə.*

QƏYSƏR II: QƏYSƏR OLMAX (Çənbərək, Ordubad) – soyuqdəymə nəticəsində xəstələnmək.

QƏYSƏVƏ (Ağcabədi, Bərdə, Qazax, Şəmkir, Şuşa) – b a x **qaysava**. – *Qəysəvə adamı tox saxlar* (Şuşa).

QƏYSİ (Ağcabədi) – qurudulmuş ərik. – *Qəysidən qəysəvə pişiririx'.*

QƏZƏNƏ (Lənkəran) – gicitkən.

QƏZİLLƏMƏX' (Borçalı, Cəbrayıl, Əzizbəyov, Gədəbəy, Qarakilsə, Naxçıvan, Ordubad, Şərur, Zəngilan) – aldatmaq. – *Məni sən qəzilləmə, mən belə şeylərə inanmaram* (Borçalı); – *Başı: qəzillədim getdi* (Cəbrayıl); – *Uşağı qəzilliyip, əlinnən topun alıplar* (Qarakilsə); – *Mikayıl bizi yaman qəzilli:r* (Ordubad); – *Sən gə məni qəzilləmə, mən hər şeyi billəm* (Zəngilan).

QƏZMƏ I (Ordubad) – b a x **qazma I**.

QƏZMƏ II (Qazax) – papaq.

QƏZO:C (Lənkəran, Yardımlı) – ərsin. – *Qizə, qəzo:ci gətdü:n?* (Lənkəran).

QƏZZƏK (Mingəçevir) – hasarın, çəpərin tapdanmış yeri. – *Ma:hir qəzzəyi kolladı.*

QİBİR (Meğri) – hirs. ◊ **Qıbirı tutmax** – hirsələnmək. – *Unn ki qıbirı tutey, siz dimmə:n.*

QİBİT (Qax) – çərgöz.

QİCA I (Qax) – b a x **qicə**.

QİCA II (Şəki) – b a x **qırca**. – *Fındığın qıcalarını tullı:n gessin.*

QİCA III (İsmayılı) – paltarasan. – *Sırıx-lmı qıcadan as.*

QİCA IV (Salyan) – dəni çıxardılmış qarğıdalı ağacı.

QİCƏ (Şəki) – b a x **qicə**. – *Qicə qırıf süyun qavağına basannan so:ra bizim arxa su çıxdı.*

QICI (Cəbrayıl, Xanlar) – vəzəri. – *Biz üç lək qıcı əkmışik* (Cəbrayıl).

QICIR-QUCUR (Mingəçevir) – başa düşülməyən söhbət.

QIÇ (Yardımlı) – diş. – *İt qıç atıb uşağı tutub*.

QIDIX (Naxçıvan, Ordubad) – b a x **qidix'**. – *Çoban qıdıxları çöldə otarır* (Ordubad).

QIDIMCIL (Şəki) – xəsis.

QIDIR-MIDIR (Qubadlı) – anlaşılmayan, başa düşülməyən danışmaq. – *Dərədən keçəndə bir qıdır-midir eşitdim*.

QIDQIDA (Lənkəran) – qıdıq. – *Qıza, eləmə, qıdqıdam tutur*.

QIF (Əli Bayramlı, Salyan) – maye üçün dəmir qab, bidon. – *Qıfı su töküüb saxlarux* (Əli Bayramlı); – *Məkdəbcin iki dənə qıf aldim* (Salyan).

QIFCIX (Qazax) – cəld.

QIFCIMMAX (Hamamlı, Qazax) – tullanmaq. – *Elə qıfcındım kin, çayın bu toyunnan o toyuna* (Qazax); – *Çaydan yaxşı qıfcındım* (Hamamlı).

QIFCIN (Gədəbəy) – səliqəli. – *Çox qıfcın yığersın odunu, xoşumə:ldi çox*.

QIFÇAX (İmişli) – b a x **qıpçağ**.

QIFÇİL (Füzuli) – böyük-böyük danışan. – *Qıfçıl adam özünən qavağı danışar*.

QIFÇILAMMAX (Çənbərək) – nazlanmaq. – *Pəri çox qıfçılanır*.

QIFXİRİX (Cəbrayıl, Zəngilan) – səs-küy.

◊ **Qıfxırux qopbax** (Cəbrayıl, Zəngilan) – hay-küy qopmaq. – *Birdən elə qıfxırux qofdu ki, dedix no:luf* (Zəngilan).

QIFŞAMAX I (Çənbərək, Meğri) – turşumaq. – *Yayın günündə qatıq qıfşıyıf* (Çənbərək); – *Üzüm qalır küpədə qıfşıyır, so:ra ərx çəkillə* (Meğri).

QIFŞAMAX II (Cəbrayıl) – üfunət iyi vermək, iylənmək. – *Uşağın əysiləri üş-dört gündü yuyulmamış qalif deyın qıfşıyıf*.

QIĞIQIĞI (Borçalı) – uşaq oyunu adı.

QIĞİMƏT (Qazax) – uşaq oyunu adı.

QIĞIRCIM (Kürdəmir) – xırda, inkişaf etməmiş. – *Qığircim alçaları yığıb turşı qayırx*.

QIĞIRMAX (Gədəbəy, Qazax) – qorxmaq. – *Üş gündü irəmənin düzündə qığırxmıxıx* (Qazax); – *Gördüm dosdum qığırdı* (Gədəbəy).

QIĞIRTDAX (Tovuz) – inkişaf etməmiş, xırda. – *Bu il ərix'lər qığırtıxdadı*.

QIĞMƏRƏ (Cəbrayıl, Göyçay, Kürdəmir, Salyan, Ucar, Yevlax) – uşaq oyunu adı. – *Uşağlar hə:tdə qığməərə oynıyır* (Salyan); – *Uşaxlar çöldə qığməərə oynıyur* (Ucar); – *Qığməərədə altı mərə olur* (Yevlax); – *Uşaxlar quzu otaranda qığməərə oynıyurlar* (Cəbrayıl).

QIĞMƏTƏ (Qubadlı) – b a x **qığməərə**.

QIĞPULA (Bakı) – uşaq oyunu adı.

QIXIX (Qazax) – tikə. – *Maña bir qıxıx qant ver*.

QIXIM (Ağdaş) – azacıq. – *Xörəyə bir qıxım duz sal*.

QIXIM-QIXIM (Bərdə) – xırda-xırda. – *Məfdili qıxım-qıxım doğradılar*.

QIXMIX (Füzuli, Gədəbəy, Kürdəmir, Qazax, Qax, Mingəçevir, Oğuz, Şəki, Tovuz, Yevlax) – odun qırıntısı. – *Ocağı yandırmağa bir az qıxmıx gəti* (Oğuz); – *Qıxmıği yığıf tö-kürux ocağa yanır* (Şəki); – *A bala, dur, bir az qıxmıq qayır sammarı* (samovarı) *qaynat-sınnar* (Qazax); – *Quru qıxmıx yaxşı yanar* (Gədəbəy).

QIXMIXLAMAX (Gədəbəy, Gəncə) – odunu xırda-xırda doğramaq. – *Bu kötiyyə çox zəhmətənən qıxmıxladım* (Gəncə).

QIJ (Mingəçevir) – çayın sürətlə axan yeri.

QIJATAYI (Balakən) – qıyqacı. – *Parçanı ho hele qıjatayı kes*.

QIJAV (Kəlbəcər) – çayın sürətlə axan yeri. – *Su ku bərk gedir çayda, ona qıjav deyrix*.

QIJİLİĞİPBA (Cəbrayıl) – sürətlə. – *Pəri qijilığıpba böyrünnən keşdi*.

QIJİPBADAN (Cəbrayıl) – sürətlə. – *Sel qijıpbadan gəldi*.

QIJIT: QIJIT VERMƏX' (Basarkeçər, Başkeçid, Borçalı, Qazax, Şəmkir, Tərtər, Tovuz) – acıq vermək. – *Dos dosda qijit verməz* (Tərtər); – *Adama bir belə qijit verməy olmaz*; – *Mansır təzə paltar ge:if ma: qijit verer* (Qazax); – *Ə;*, *ayıf döyülmü, nə qijit verersən?* (Şəmkir).

QIJQIRILMAX (Bolnisi, Qazax) – kəkə-ləmək. – *Qijqıruler adamın üsdünə, elə bil dö:əjəx' məni* (Qazax).

QIJQIRMAX (Qazax, Mingəçevir) – b a x **qijqırılmax**.

QIQQOYLU (Barana) – sürətli (axar suya aiddir). – *Comuş çayın qıqqoylu yerinə çüşüv axırdı.*

QIJMIRRAMAX (Çənbərək) – vurmaq məqsədilə əl qaldırmaq. – *İjdiyar Bərxudarin üsdə yaman qijmurrandı, amba heş şey eliyəmmədi.*

QIJOY (Barana, Xanlar, Qazax, Tovuz) – bax **qjav.** – *Qıjoya düşmə, axarsan!* (Qazax); – *Dar yer ki axır suda, ona qıjoy derix', orya girməy olmaz;* – *Girmə, bura yaman qıjoydu* (Tovuz); – *Bizim Quşqara çayında qıjoy çoxdu* (Xanlar). ◊ **Qıjov getməx'** (Tovuz) – sürətlə axmaq. – *Kür lal axır, əmbə Araz yaman qıjoy geder.*

QIJOYLU (Barana) – bax **qıjqoylu.**

QIQQAX (Füzuli) – azacıq. – *Qıqqax sındırdı, verdi maña.*

QIQQILI (Zərdab) – kiçik, balaca. – *Çaydan bu gün bir neçə qıqqılı kütüm tutdum.*

QILAN (Qarakilsə) – cod yun.

QILANNI (Qarakilsə) – cod yunlu.

QILAVLAMAX (Zəngilan) – məc. itiləmək. – *Dişdərimi indidən qılavlamışam, to-yunda möykəmcə yə:cəm.*

QILBAŞ (Göyçay, İmişli, Lənkəran) – yara (dırnağın altında).

QILBIZDIĞ: **QILBIZDIĞ ELƏMEĞ** (Bakı) – xəbərcilik etmək. – *Nöş belə qılbızdığ eli:r-sən?*

QILÇADIRRI (Sabirabad) – qaraçı. – *Biz olara qılçadırri diyəriüğ.*

QILDIX (Qazax) – etiqad, inam.

QILDIXSIZ (Borçalı, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – dinsiz, məzhəbsiz. – *Ayə, sən lap qıldıxsızsanmış!* (Qazax); – *Ay qıldıxsız, niyə xavar vermədin ki, mə:llimən mən də görüşeydim* (Borçalı); – *Ayə, a qıldıxsız, sən nə gəyrişsan* (Tovuz).

QILDIR (Lerik, Yardımlı) – kök adam.

QILDIRQAŞ (Balakən) – fırldaqçı.

QILDIRQIJ (Basarkeçər) – bax **qıldırqaş.**

QILDIZ (Ucar) – təmizkar. – *Müsüslüdə Bəbir kişinin qızı Kübra qıldız adamdı, o, özgənin pişirdiyi xörəyi də, çörəyi də yeməz.*

QILĞINA I (Qazax) – yabanı bitki adı. – *Dur, bir qujax qılğına:ti inəy yesin.*

QILĞINA II (Şəmkir) – boğaz yarası. – *Qılğına olanda gərəx' kəsilə, sümüyü tüşsə, adam ölər.*

QILICDÜM (Bakı) – bax **qılncdüüm.** – *Qılıcdüüm quyruğuynan sancır.*

QILIÇ (Gəncə, Şəmkir, Tovuz) – bax **qılnc III.** – *Haravannın qılıcını gəti, qoşajam* (Gəncə); – *Öküzdərin ipini qılıça keçir* (Şəmkir).

QILIF (Şəki) – bax **qilif II.** – *Yorğanın ikisinin qılıfını söküf yümüüşəm.*

QILIJ (İmişli) – xalçaçılıqda işlədilən alət adı.

QILIJDAMA (İmişli) – xalçaçılıqda işlədilən qılıj alətilə toxunma. – *Qabağ vaxlar qılıjdama cuxa geyəllərdi.*

QILIJDAMAĞ (İmişli) – xalçaçılıqda işlənən qılıj adlı alətlə toxumaq. – *Adam vardı bi gündə qılıjdeyirdi cuxalığ şalı.*

QILIMLAMMAX (Qazax) – həvəslənmək. – *Qılımlandı ki gəlsin, sonra no:ldusa gəlmədi.*

QILINC I (Çənbərək, Göyçay, Hamamlı) – bax **qiliç.** – *Uşaxlar dağın qılincına çıxmışdı* (Çənbərək).

QILINC II (Ucar) – bax **qılıj.** – *Qılincnan sap toxuyullar xanada.*

QILINC III (Kürdəmir) – boyunduruq ilə dişləni birləşdirən ağac.

QILINC DÜM (Bakı) – əqrəb. – *Qılncdüüm bərk sancır adamı.*

QILINDOV (Quba) – boyunbağı. – *A xala, qılindov qırıldı.*

QILIS-QILIS (Zaqatala) – səfeh-səfeh. – *Qilis-qilis danışma!*

QILIS I (Daşkəsən, Göyçay) – bax **qiliç.** – *Ay dədə, qoyunnar qılışdan o üzə aşdı* (Daşkəsən).

QILIS II (Xanlar) – bax **qılıj.** – *Qılışnan ölkan toxuyurux.*

QILIS III (Daşkəsən) – bax **qılnc III.** – *Qılışı dişdiyə keçire:rix'.*

QILQA (Əli Bayramlı) – əvvəllər əkilmiş yerdə sonralardan üçüncü dəfə bitən taxıl. – *Gedək, qılqanı yığağ.*

QILQILANI (Gədəbəy) – sıra, sıra ilə düzülmiş (dağ). – *Gəzə:n qılqılamı dağları yayın orta:yu <orta ayı>.*

QILQISDI (Gədəbəy) – zəif, cansız. – *Qılqısdı adam nə bəjarar daş daşmağı?*

QILQURT (Şəmkir) – ziyanverən qurd adı. – *Qılqurt nəziç' qurtdu, qoyunun içindo:lur, öldürür.*

QILLAMMAX (Zəngilan) – sallanmaq. – *İlan ağaşda qullaner.*

QILLI I (Qubadlı) – *məc.* – anlamaz, qanmaz. – *Ay qilli, heş bilirsən nə danışırsan?*

QILLI II (Qazax) – *məc.* varlı, dövlətli. – *Qilli şıxlardan biri bizə:lib.*

QILLICA (Çənbərək, Kürdəmir) – yabarı bitki adı. – *Qillicanı uşaxlar yi:r* (Kürdəmir); – *Qillicadan düdüx' qayıdır uşax* (Çənbərək).

QILLORU (Kəlbəcər) – xırda dolu. – *Bö-yün genə qilloru yağır.*

QILO:ŞA (Oğuz) – b a x **qılovşa**. – *Qilo:şa axlına gələnı danışar.*

QILOVŞA (Tovuz) – xəbərçi. – *Qilovşa adamnan zəhləm geder.*

QILOY: QILOYUNU ALMAX (Basarkeçər, Tovuz) – kəsər alətlərinin ağzını qayışa və ya daşa çəkməklə itiləmək. – *Oruc, bal-tanın qiloyunu al* (Tovuz).

QILOYLAMAX (Basarkeçər) – kəsər alətlərinin ağzını qayışa və ya daşa çəkməklə itiləmək.

QILOYLU (Göyçay) – *məc.* acıqlı. – *Kişi qiloylu gəlmişdi.*

QILOYŞA (Şəmkir) – b a x **qılovşa**. – *Qilovşa adam ara vurur.*

QILOYŞALIX (Şəmkir) – xəbərçilik. – *Qilovşalix çox pis şeydi, adamı hörmətdən saler.*

QILOZ (Xanlar) – dəyirməndə şahad vermək üçün ölçü qabı. – *Dədə-bavadan bir put üç qiloz şahaddı.*

QILPIN I (Cəbrayıl, Yardımlı, Zəngilan) – otun toxumlu hissəsi. – *Qilpin yapışif corabıma, qopbur* (Cəbrayıl).

QILPIN II (Basarkeçər) – xəstəlik (malın dilində). – *O qədər inək görmüşəm ki, qilpin-nan belə:lif gennənif.*

QILVIZ (Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Tovuz) – b a x **qıvız**. – *Qilviz adama xoşum gəlmir* (Tovuz); – *O, qilviz adamdı* (Gədəbəy).

QILVIZDIX (Tovuz) – b a x **qılbızdığ**.
 ◇ **Qılvızdığ eləməx'** – xəbərçilik etmək. – *Qılvızdığ eləmə, oğul, düzdüx' hər şeyi axırda yenir.*

QILYAZDI (Cəbrayıl) – xəbərçi. – *Qil-yazdı xəbərənən çıxıf gəlif atıla-atıla.*

QIMBALAX (Çənbərək) – b a x **qamqalax II**. – *Odunun qimbalağını bir yerə yığın.*

QIMCANMAX (Cəbrayıl, Şərur) – tərpen-mək, hərəkət etmək. – *Heç bi qımcanır ki, sözüümü de:m* (Şərur).

QIMCIRRAMAX (Gədəbəy, Hamamlı, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – atmaq. – *Ağajı harya qımcırradın?* (Qazax); – *Hara qımcırradın o çuvuğu?* (Gədəbəy); – *Qolunnan tutuv elə qımcırrıyaram ki, ordə:ğın yerə dəyməz* (Tovuz); – *Əysişi ha:na qımcırradın?* (Şəmkir).

QIMÇIMMAX (Meğri) – b a x **qımcanmax**. – *Dövrüşün qatırı əvəl ifdirada hələ qımcımmer.*

QIMĞIMAX (Qazax) – atmaq.

QIMI (Çənbərək) – yabarı bitki adı. – *Bir qucaq qımı yığımışdı Ali.*

QİMİĞI (Xanlar) – 1. qıvraq. – *Gör Nuru nejdə də qımıği oğlandı!*; 2. səliqəli, xoşagələp. – *Bajoğlu, bu qımıği ayaqqabını sa: kim tikif?*

QİMİX (Ağcabədi) – b a x **qımıği**. – *İsə mə:llim qımux geyinif.*

QİMİLDAMMAX I (Cəbrayıl) – tərpen-mək, hərəkət etmək. – *Heş yerinnən qımıldammır, elə bil onu çağırmillar.*

QİMİLDAMMAX II (Qazax) – parıldamaq. – *Əhmədin gözü qımıl-qımıl qımıldaner.*

QİMİLMAX I (Cəbrayıl) – tərpenmək, hərəkət etmək. – *Qımıl görəx' neyniyəssən.*

QİMİLMAX II (Borçalı, Cəbrayıl, Çənbərək, Meğri, Zəngilan) – qaçmaq. – *Mən elə qımıldım kin, heç kəs dalımmnan tutammadı* (Borçalı); – *Burdan qımıl, heç kim görməsin səni* (Çənbərək); – *Gümüş, başə: dönim, qımıl, bir patıl su gəti* (Meğri); – *Qımıl, əvdən kərəntiyi gəti mə:* (Zəngilan); – *İsrafil dükana qımıldı* (Cəbrayıl).

QİMİR (Cəbrayıl) – hirs, hikkə.

QİMİTMAX (Füzuli) – b a x **qımılmax**. – *Dinən Həsən gördü ki, onu əzişdirəjəm, əlüsdü qımıtdı.*

QİMİY (Qax) – b a x **qımil**.

QİMİZ I (Şərur) – mürəkəkəb. – *Qaba qımız tök.*

QİMİZ II (Ağdam) – turş. – *Bu çörəx' laf qımızdı.*

QİMİZDAMMAĞ (Sabirabad) – b a x **qım-qımmax**. – *Sən nə çox qımızdanırsan?*

QİMİZMAX (Şuşa, Tovuz) – uyuşmaq. – *Südə yenijə çalası töx'müşəm, hələ heç qımızmyıf da* (Tovuz).

QIMQAL (Tabasaran) – bax **qimqar**.
– *Qimqal çux xırdədü.*

QIMQIMA (Şəmkir) – zümlümə. – *Ağız, genə nə qımqımıya qurşanıfsan, duruf işini tutsana!*

QIMQIMI (Basarkeçər, Qazax, Şəmkir) – bax **qımqıma**. – *Yolnan qımqımı çala-çala gedirdi* (Basarkeçər); – *Məşədi dodağının altında qımqımı çaler* (Qazax).

QIMQIMMAX (Meğri) – tərpnəmək.

QIMMAX (Qazax) – qiymaq. – *Ə: gözünü maña sarı niyə qumersən?; – Günü-zadı nə başa tişər, a munun canı ölsün, gözünü qım-mağına bax!*

QIMLAMAX (Zəngibasar) – nişan almaq.

QIMPALAX (Gədəbəy) – bax **qımbalax**.
– *Qımpalaxları yəti piçi qızdır görəx'.*

QIMZAMAX (Zəngəzur) – qaldırmaq.
– *Mən dolı çovalı qımziya billəm.*

QIMZAMMAX I (Cəbrayıl) – bax **qım-qımmax**. – *Qımzamdım, durə:lmədim.*

QIMZAMMAX II (Çənbərək) – utanmaq, çəkinmək. – *Gəlin heş kəsdən qımzammur.*

QIMZIMMAX (Tovuz) – uyuşmaq (südə aiddir). – *Südü yenicə çalmışam, hələ heç qımzımmıyif da.*

QIN I (Qax, Şəki, Zaqatala) – lobyanın, fındığın yaşıl üst qabığı. – *Sən lovyanın qının təmizdə, mən də hindi gəlirəm* (Zaqatala); – *Lövyəni dənləliyif qınını mala verillər, mal yiyir; – Fındıx kal olanda qınnınan çıxmaz* (Şəki).

QIN II (Salyan) – çevrə, dairə. – *Gəl qın çək, maqqulı oynıyağ.*

QINAĞ: QINAĞ ELƏMAX (Şəki, Yardımlı) – danlamaq, məzəmmət etmək. – *Qinağ eli:llərdi ki, baramanı yaxşı işdəməmişən* (Şəki).

QINAMISIX (Borçalı) – istehzalı. – *Qınamısux de:rdilər, yə:ni əysix' söz de:rdilər.*

QINC (Şamaxı) – naz, qəmzə. – *Kiprigin ox kimidi, qaşın qılnc. Bu nə işvədir edirsən, bu nə qinc? ♦ Qinc atmax* (Hamamlı). – *A:z, niyə qinc atersən?*

QINCA-QINCA (Çənbərək) – xırda-xırda. – *Əti çox qınca-qınca doğrama, bir az iri doğra.*

QINCAMMAĞ I (Bakı) – gərnəşmək. – *Adam adam olan yerdə qıncammaz; – Nə qıncanırsan belə?*

QINCAMMAĞ II (Bakı, Şamaxı) – məc. naz etmək. – *Yaman qıncanırsan a:, genə no:lub belə?* (Bakı); – *Qolunda var mərəcanı, Əl vurmamış qıncanı* (Şamaxı).

QINCAMMAĞ III (Yardımlı) – güc sərf etmək, gücə salmaq. – *Çox qıncamma, ürəg-göbəğin düşər.*

QINCAMMAX I (Şuşa) – bax **qıncammağ I**.

QINCAMMAX II (Basarkeçər) – bax **qıncammağ II**.

QINCİQ-QINCİQ (Tovuz) – bax **qınc-qınc**. – *O əti elə eliyərsən ki, qıncıq-qıncıq, duruf dolma pükəjəm.*

QINCITMAX (Hamamlı) – azacıq kəsmək.

QINDAB (İrəvan) – nazik ip.

QINDAX (Basarkeçər) – azca, bir az.

QINDI (Ağcabədi, Ağsu, Cəbrayıl, Əli Bayramlı, Füzuli, İmişli, Kəlbəcər, Kürdəmir, Şamaxı, Şuşa, Tovuz, Ucar) – südlə undan bişirilən yemək, horra. – *Nənə, bir qındı bişir* (Kəlbəcər); – *Axşam de:irdi: – “Qındı pişirmişəm”* (Ağcabədi); – *Öydə qındı ye:b gəlmişəm* (Ağsu); – *Sə:r qındı yemək xoşuma gəlir* (Füzuli); – *Qındını qocalar da ye:ir, uşaxlar da ye:ir* (Ucar).

QINDIR I (Qazax) – keçəl.

QINDIR II (Tovuz) – sınıq.

QINDIRĞA I (Ağdaş, Kürdəmir, Mingəçevir, Oğuz, Salyan, Tovuz) – yabanı bitki adı. – *Qındırğa havardı, damların üsdə-zada yapıllar* (Oğuz); – *Bax, buna da qındırğa de:illər* (Tovuz).

QINDIRĞA II (Bakı) – kiləkə. – *Ay balam, belə yuvallar yuni, qındırğa eliyib qoymuşsan ki?*

QINDIRĞA III (Cəlilabad, Culfa) – möhkəm kəndir.

QINDIRĞA IV (Salyan) – çox arıq. – *Qındırğa qoyunun nə əti olacağ.*

QINIF (Biləsuvar) – bax **qilif II**. – *Döşəyin qınifi lap köhnəmiş.*

QINILĞAMAX (Çənbərək) – 1. saxlamaq; 2. gizləmək. – *Sağa bir qırux qaymax qınl-ğamışam.*

QINIY (Qax) – qarğıdalı çörəyi. – *Qınıyi yedim.*

QINQA (Cəlilabad) – turşəng. – *Qınqa çox turş olur.*

QINQILI (Ağbaba) – xırdaca, balaca.
– *Sənin qınqılı boyun var.*

QINQILIX: QINQILIX SALMAX (Böyük Qarakilsə, Çənbərək) – hay-küy salmaq.
– *Qonşudan ayıfdı, öydə qınqılıx salma!* (Çənbərək).

QINQITMAX (Tərtər) – çömbəlib oturmaq.
– *Armudan bəyi kimin nə qınqıdıfsan orda?*

QINNA (Ağbaba) – tintin. – *Qinna Mahmud bizə gəlirdi.*

QINNAX (Çənbərək, Karvansaray, Tovuz) – bax **qındax**. – *Sajda qinnax qardalı qortdatdım <qovurdum>, yedi uşax* (Çənbərək).

QINNAJIX (Tovuz) – azca, azacıq. – *O yağdan qinnajix ma: ver, lazımdı.*

QINNAMAX (Ağcabədi) – bax **qınılğamax**. – *Sözü qinnama, düzün de!*

QINT (Qarakilsə, Ordubad) – künc. – *Bu əvin qıntı çökübüdü* (Ordubad); – *Qintdan o tərəfə dön, elə mağazin ordadı* (Qarakilsə).

QINTIR (Salyan) – arıq, zəif. – *Qintir qoyun süt verməz.*

QINTIRĞI (Lənkəran, Salyan) – bax **qındırğa I**.

QINTZAL (Zaqatala) – kiçik zoğ. – *Ağacdan bi qintzal ver.*

QIP (Zaqatala) – dərhal, tez. – *Seslerin qıp kesdiler.*

QIPÇAĞ I (Astara, Cəlilabad, Kürdəmir) – kip (geyim haqqında). – *Əli qıpçağ geyindi* (Cəlilabad); – *Qoca arvada bıqqədir qıpçağ geymək ayıbdı* (Kürdəmir).

QIPÇAĞ II (Yardımlı) – bərk, möhkəm. – *İpi qıpçağ çək, yük sallanmasun.*

QIPIĞ (Kürdəmir) – qorxaq. ♀ **Qıpiğ eləməx'** (Ağdam, İmişli) – qorxaq eləmək. – *Sən yazığı lap qıpiğ eləmişən!* (Ağdam); – *Sən yap qıpiğ eləmişən bı uşağı* (İmişli).

QIPIX (Cəbrayıl, Qazax, Ordubad) – bax **qıpiğ**.

QIPILMAX (Cəbrayıl, Şəki) – qaçmaq. – *İt yola sarı qıpıldı* (Cəbrayıl); – *İsa, tez qıpıl gör dayın gəlirdimi?* (Şəki).

QIPIMMAĞ (İmişli) – bax **qıpılmax**. – *Gədə qıpındı, tüşdü quşun üssünə.*

QIR I (Basarkeçər, Şərur) – dəmyə. – *Qır demi yerrərə de:rix'* (Basarkeçər).

QIR II (İmişli, Kürdəmir, Ucar) – əyri. – *Qır həvə ərişi qırıb tökür* (İmişli); – *Qır ağac tikintidə yaramaz* (Ucar).

QIR III (Gəncə, Oğuz, Ucar) – arabada təkəri saxlamaq üçün oxa keçirilən dəmir hissə. – *Qır olmasa, teleqi təkər oxda durmaz* (Oğuz); – *Vəli araviya qır saldı* (Gəncə); – *Arabann oxu qırın arasında firranır* (Ucar).

QIR IV (Balakən, Qax, Zaqatala) – sümüük.

QIR V (Salyan) – xəsis.

QIR VI (Salyan) – tamam, büsbütün. – *Ət qır yağdı.*

QIRA I (Qazax, Naxçıvan, Ordubad, Şərur, İrəvan, Zəngilan) – kiçik qovun. – *O ağ yemiş, bir də qıra çox şirin olur* (Qazax); – *Bu il bir küpə qıra turşuya qoymuşam* (İrəvan); – *Bossanda qıra çoxdi* (Naxçıvan); – *Mən sirkə qırasın yığıram* (Ordubad).

QIRA II (Ağdam, Kürdəmir, Sabirabad, Salyan, Ucar, Zərdab) – tilov. – *Baltığı qıreynan tuturux* (Kürdəmir); – *Qıra suya tüşdi* (Salyan).

QIRA III (Sabirabad, Salyan) – paltarasan. – *Al bu pencəyi qıradan as* (Sabirabad).

QIRABLI (Quba) – bax **qirabli**.

QIRACAX (Qazax, Qubadlı) – qoşqu heyvanın dırnağını kəsmək üçün alət. – *Qıracığı gətir, atı nallıyım* (Qazax); – *Sən hələ qıracax tutmağı öyrənməmişən* (Qubadlı).

QIRAÇ (Çənbərək) – bax **qıraz**. – *Nar ağacında qıraç boldu.*

QIRADİLLİ (Şəmkir) – ikiüzlü. – *Burda qıradilli adam yoxdu.*

QIRAXLAMAX I (Ağdam, Çənbərək, Gəncə, Karvansaray, Qazax) – bu və ya digər bir şeyin qırağını kəsmək, təmizləmək. – *Bı taxdamı qıraxla görüm* (Ağdam); – *Bu vaxdacan bir parça gönü qıraxlamamısan?* (Gəncə)

QIRAXLAMAX II (Karvansaray, Qazax) – sacda bişirilən çörəyin qıraqlarını yenidən bişirmək. – *Xamralım qıraxla, ver bəri* (Qazax); – *İsdi kərpicin üsdə qıraxladım xamralım* (Karvansaray).

QIRAXLIX (Borçalı) – çələngə (taca) tikilmiş pullar. – *Qıraxlıx gümüş puldan da olar dingədə.*

QIRAN (Göycay) – tağda saxlanılan yemiş. – *Tağda iki-üç yemiş olur, ikisin kəsəllər, biri qalar, ona qıran deyəllər.*

QIRAS (Basarkeçər, Çənbərək, Gədəbəy, Xanlar) – daşlı, susuz yer. – *Qıras yerdə bura ax'mə, məhsulu olmaz; – Mənim yerim qıraşdı*

deyin ot bitmir (Çənbərək); – *Qıraş yerdı bura, qartov əmələ: lmer heş* (Gədəbəy); – *Qıjax qıraş yerrərdə pitar* (Xanlar).

QIRAŞDIX (Çənbərək) – əkin üçün yarar-sız, daşlı, susuz (yer). – *Bura qıraşdıxdı, burda heş zad bitməz.*

QIRAZ (Ordubad) – kitrə. – *Ağajdan qırızı qopart.*

QIRB (Meğri) – qiymət, dəyər. – *Nüyədidə daşın, turpağın qırbi var.*

QIRBAQIR (Bakı, Salyan) – ağzına qədər. – *Bu vedrəni nöşün belə qırbaqır doldurmuşsan, aparmağ olmur* (Bakı); – *İnəyin gündə bi vedrə qırbaqır südü olur* (Salyan).

QIRBORA: QIRBORA OLMAX (Basarkeçər, Çənbərək, Gədəbəy, Goranboy, Qazax, Tovuz) – həddindən artıq duzlu, şor olmaq. – *Xörəx' qırborə olmuşdu, yeməy olmadı* (Basarkeçər); – *Xörə: oxartan duz töküfsən ki, qırborə oluf* (Qazax); – *Xörəx' qırborə oluf, heş dilə vurmağ olmur* (Gədəbəy).

QIRC (Gədəbəy) – b a x **qırç**. – *Heyvanın qavağınnan çıxan qırçı gətirin, tonqal qala:n burda.*

QIRCA (Zaqatala) – qərzək.

QIRCANAX (Meğri) – qılgılıcım. – *Ocadan bir qircanax tüşür tayya.*

QIRCAP (Zaqatala) – b a x **qırca**.

QIRCAVA: QIRCAVA ELƏMƏX' (Cəbrayıl, Zəngilan) – həddindən artıq duzlu, şor etmək. – *Xörəyi qircava eləmişən, heş yeməy olmur* (Zəngilan).

QIRCILLIX (Gədəbəy) – xırda daşlı (yer). – *Qircillix yerdə yaxşı şey əmələ:lmer.*

QIRCIN I (Culfa, Şərur, Zəngilan) – b a x **qırçın**. – *Qırçını yandırrix qışda* (Culfa).

QIRCIN II (Cəbrayıl) – həddindən artıq duzlu, şor.

QIRÇ (Gədəbəy) – mal-qara yeyəndən sonra otun qalan qırıntıları. – *Mal alaflandıranda axırda qaler qırçı.*

QIRÇI I (Əli Bayramlı, Ucar) – çoxdanışan, zəhlətökən. – *Biz çoxdanışana qırçı diyirik* (Əli Bayramlı); – *İbad çox qırçı adamdı* (Ucar).

QIRÇI II (Ağsu, Basarkeçər, Böyük Qarakilsə, Daşkəsən, Əli Bayramlı, Gədəbəy, Goranboy, Hamamli, Xanlar, Kürdəmir, Qubadlı, Oğuz, Salyan, Tərtər, Zərdab) – b a x

qırçı. – *Hacı Qara olduxca qırçı adamdı* (Oğuz); – *Qırçı adamın öz malı özünə qismət döy* (Daşkəsən); – *Qırçı pul xaşdamır* (Tərtər); – *Sən nə yaman qırçı adamsan!* (Qubadlı); – *Qo:şumuz Səməd çox qırçı adamdı* (Əli Bayramlı); – *Dö:lətdilər qırçı olullar* (Kürdəmir).

QIRÇIL (Qarakilsə) – xəsis.

QIRÇILIG: QIRÇILIG ELƏMƏK (Ağsu, Ucar) – 1. zəhlətökənlik etmək (Ucar). – *İbad qırçılığ elədi, şifir aldı*; 2. xəsislik etmək (Ağsu). – *Mal alanda qırçılığ eləməzzər.*

QIRÇIN (Cəbrayıl, Qarakilsə) – mal-qara yeyəndən sonra otun qalan qırıntıları. – *Heyvan yaxçı yemir qırçınarı* (Qarakilsə).

QIRD (Lənkəran, Yardımlı) – tamam. – *Buy, dədəm qird aradan çıxıb* (Lənkəran).

QIRDAN (Zaqatala) – əsgı, siləcək.

QIRDİQIS: QIRDİQIS ELƏMƏK (Salyan) – 1. qənaət etmək. – *Biraz qırdıqıs elə, axıracan çassın*; 2. xəsislik etmək.

QIRDİQISSIG (Salyan) – 1. xəsislik. – *Əli əsə-əsə qırdıqıssıgnan ortaya yiməg qoydı*; 2. qənaətcillik.

QIRDIMA I (Meğri) – yeyin, sürətlə. – *Xavar qırdıma gəldi, genə qeyitdi getdi.*

QIRDIMA II (Füzuli) – üçüncü şum. – *Pərşumu kəsmə: qırdıma de:lir.*

QIRDİRMA I (Qarakilsə) – b a x **qırdıma I**. – *Durdum ordan qırdırma endim Qarakilsə:.*

QIRDİRMA II (Füzuli) – b a x **qırdıma II**.

QIRDİRMA III (Cəbrayıl) – gödək. – *Simizar bir qırdırma don tikif.*

QIRDİRNAĞ (Salyan) – xəsis. – *Qırdırmağ adamın pılı çox olar.*

QIRDİRMAX (Çənbərək) – b a x **qırdırnağ**. – *Namazın gəlini kimi qırdırmax adam tapılmaz.*

QIRD-QIRDƏ: QIRD-QIRDƏ OTURMAĞ (Lənkəran) – diz-dizə oturmaq. – *Bö:g nə-nəmnən oturmuşduğ qırd-qırdə.*

QIRDUZ (Tovuz) – həddindən artıq duzlu, şor. – *Xörəx' laf qırduzdu.*

QIRHQIZYÜMƏZ (Gədəbəy) – gövşəyən heyvanların qarnı ilə qursağı arasındakı həzm üzvü. – *Qırhqizyüməzi hər arvat təmiz yüəmməz.*

QIRXDAMAR (Şamaxı) – məc. dözümlü. – *Fərhad yaman qırxdamar adamdı.*

QIRXDİLLİ (Qubadlı) – *məc.* ikiüzlü. – *Qirxdilli adamnan xeyir görməy olmaz; – Qirxdilli adamın ömrü az olar.*

QIRXDÜYMƏ (Salyan) – sırğa. – *Uşağın qirxdüyməsi qulağınnan düşüb itib.*

QIRXILİĞ (İmişli, Saatlı, Sabirabad) – qayçı (qoyun qırmaq üçün).

QIRXİLIX (Culfa, Füzuli, Gədəbəy, Qazax, Qarakilsə, Mingəçevir, Şəmkir, Zəngəzur) – b a x **qırılığ**. – *Qırılığı burya gəti, qoyunu qırırım* (Zəngilan); – *Qırılığı itilə:η* (Gədəbəy); – *Qoçağ adam qırını, əllisini qırır qırılıxnan bir gündə* (Şəmkir).

QIRXIN (Qubadlı) – qayçı (qoyun qırmaq üçün). – *Qırım itilət.*

QIRXINÇI I (Qazax) – qoyunqırnan adam. – *Mən də qırınçıya bir qoyun verdim.*

QIRXINÇI II (Çənberək) – xəsis. – *Həsən çox qırınçı adamdı.*

QIRXINTI (Qazax) – ilmədən kəsilən ip (hanada).

QIRXLAMAX (Ucar) – 1. yuyundurmaq – yeni doğulmuş uşağın qırığı çıxanda onu və anasını çimdirmək. – *Su qoy, uşağı qırılıyax; – Anam uşağı qırıladi; 2. it toxunan qabı qır dəfə su ilə yuyub təmizləmək. – İt boşqaba toxunsa, biz onu qırılıyırax.*

QIRXLIX (Ordubad) – b a x **qırılığ**. – *Əli gətirən qırılıx yaxşı kəsir.*

QIRIC (Gədəbəy, Zaqatala) – b a x **qıraş**.

QIRIM I (Qax, Şəki, Şuşa, Zaqatala) – görmək. – *Uşaxların qırımını yaxşı görmədim* (Qax); – *Büyük qırımın çox pisdidi* (Şuşa).

QIRIM II (Ağcabədi, Cəbrayıl, Füzuli, Göyçay, İmişli, Kürdəmir, Qazax, Quba, Mingəçevir, Oğuz, Ordubad, Salyan, Şamaxı, Şəki) – meyl, həvəs, fikir, məqsəd. – *Əlsəfərin qırımı oxımağdı* (Salyan); – *Mənim bu işə hiç qırımım yoxdu* (Quba); – *Sənin qırımınnan mən heç nə almə:ram* (Qazax); – *Arvadın qırımı vardı ki, iş düzəlsin, Atdıxan qoymadı* (Ağcabədi); – *Qırımı var alarsan, olmaz gələrsən* (İmişli).

QIRIMLAMAX (Qazax) – həvəslənmək. – *Qırımlandı ki, gəlsin, sonra no:ldusa gələmədi.*

QIRIMYAYI (Quba, Şamaxı) – qövsi-qüzeh. – *Yağuşdan su:ra güydə qırımıyayı uladu* (Quba); – *Qırımıyayını mən çox görmüşəm* (Şamaxı).

QIRINC: **QIRINC TÜŞMƏK** (Qax) – do-laşmaq, pirtlaşq düşmək. – *Anam ip açırdı, ipi qırinc tüşdüyüçün çox əyləndi.*

QIRIP (Zaqatala) – basmadüymə. – *Qırıp köynəyə tik.*

QIRI VERMƏG (Yardımlı) – acıq vermək, uzaq görmək, yaxın görməmək. – *Nə qırı vereysən mə:?*

QIRJA: **QIRJA OLMAX** (Gədəbəy, Xanlar) – çağlaşmaq. – *Oğlu da atası kimi tez qırja oldu* (Xanlar).

QIRQƏYİŞ (Yardımlı) – dözümlü, səbirli. – *Yaman qırqəyiş adammuş.*

QIRQIMIZ (Oğuz) – böyürtkən koluna oxşar yabanı bitki adı. – *Qırqımız ye:lmir, bö:rtkana oxşuyur, amma yarpaqları tüt göy olur.*

QIRQIR (Hamamlı) – uşaq oyunu adı. – *Qırqır oynuyanda biri deyirdi: “Bir quşum var bir belə, qanadları bir belə”.*

QIRQIRA I (Qazax) – otsuz, susuz yer. – *Atı qırqırada səyirdif yormuşam.*

QIRQIRA II (Şəki) – sarı barama. – *On gırvəngə qırqıra alajam.*

QIRQIRAMA (Ağdam) – həddindən artıq duzlu, şor. – *A bala, bu qırqıramadı, munu yeməy olmaz.*

QIRQIRAY (Qax, Zaqatala) – qarğıdalı unundan bişirilən xörək.

QIRQIT (Zaqatala) – toxuculuq aləti (xalçaçılıqda).

QIRQITƏ (Meğri) – qarmaq. – *Əminə qırqitəni itirdi.*

QIRQAT (İmişli) – gövşəyən heyvanların qarnı ilə qurşağı arasındakı həzm üzvü. – *Əvvəl qarındı, so:ra qırqatdı.*

QIRMA (Göyçay, Zəngilan) – 1. pöhrə (Göyçay). – *Qırda qırma veririk; 2. oduncaq* (Zəngilan). – *Məşədə bir az qırman var, eşşəyi apar, onu gəti.*

QIRMABADAM (Şəki) – halva növü adı. – *Qırabadamı bişirillər düyü ununnan, qozdan, fındıxdan.*

QIRMALIX (Basarkeçər, Göyçay, Qubadlı) – xırda palıd ağacları olan yer. – *Biz qırma-lıxdan keçə bilmədik* (Basarkeçər); – *Dəhrə qırma-lıxdan qalıb* (Qubadlı).

QIRMƏMƏKÖY (Tovuz) – həddindən artıq duzlu, şor. – *Bu nədi pişirifsən, qırməmə-köydü, yiməx’ də olmur.*

QIRMIZIBALDIR (Cəbrayıl, Qazax) – yeməli yabanı bitki adı. – *Do:ğiya tökməyə bir dəsədə qırmızıbaldır gəti* (Qazax).

QIRMIZIDON (Sabirabad) – ağacdələ. – *Bura iki dənə qırmızıdon düşübdü.*

QIRMIZI: QIRMIZI BADIMCAN (Çənbərək, Naxçıvan, Ordubad, Şərur) – pomidor. – *Mən qırmızı badımcanı çiy-çiy yi:rəm* (Naxçıvan).

□ **Qırmızı qurşax** (Çənbərək) – qövsi qüzeh. – *Qırmızı qurşax yağışdan sonra olur. Qırmızı mal* (Ağcabədi) – inək. – *Biz qırmızı mal inəx' cinsinə de:rıx'.* **Qırmızı cüce** (Füzuli) – çəyirtkə. – *Bəhmənnidə qırmızı cüce laf çox olur. Qırmızı şəlil* (Kürdəmir) – çəltik növü adı. – *Burda qırmızı şəlil də olur.*

QIRNA I (Ağbaba) – səki. – *Üç qurna gədənənən so:ra evə çatarsan.*

QIRNA II (Cəbrayıl, Daşkəsən) – su krani. – *Qırneyi bağla* (Daşkəsən); – *Uşaxlar qırnadan su doldurullar* (Cəbrayıl).

QIRNAZ (Füzuli) – b a x **qirnis.** – *Şahlar çox qırnaz adamdı.*

QIRNES (Zəngilan) – b a x **qirnis.** – *Elə qirnes adamdı, pıl xaşdama: da qiymir.*

QIRNIX I (Gədəbəy, Yevlax) – azacıq. – *Əlində bir qırnix alma vardı* (Yevlax). – *Get bir qırnix duz gəti* (Gədəbəy).

QIRNIX II (Gədəbəy, Gəncə) – sınıb və ya kəsilib yerə tökülmüş ağac budaqları, qırıntıları. – *Maşını düz qırnix olan yerətən sür* (Gədəbəy).

QIRNIS (Salyan, Zəngilan) – b a x **qirnis.** **QIRNİS** (Əli Bayramlı, Salyan, Yardımlı) – b a x **qirnis.**

QIROY (Qazax) – lorudanışan.

QIRP (Salyan) – qılçıq. – *Əlimə qırp batdı, çixardammədim.*

QIRPA (Zaqatala) – başaq.

QIRPBA (Çənbərək) – b a x **qırpa.** – *Bajım büüyün bir dağarcıq qırpbə:timişdi.*

QIRPIM (Şuşa, Yevlax) – başaq. – *Mən bir kisə qırpım yığmışam* (Yevlax); – *Bir torva qırpım yığmışam* (Şuşa).

QIRPIMMAX (Şəki) – b a x **qaypımmağ.** – *Mən mə:llimnən qırpınuram.*

QIRRA: QIRRA VERMƏX' (Basarkeçər) – lovğalanmaq. – *Məmmədqulu yaman qırra verir bizə.*

QIRRAMAĞ (İmişli) – əymək. – *Boynuvı ginə nə qırramısən?; – Gördüm şitil boynun qırrıyıb.*

QIRRAMAX I (Qarakilsə) – qeyri-adi (qır kimi) ifraz etmək. – *Quzuların hammısı qırrıyır.*

QIRRAMAX II (Ucar) – udmaq, oyunda qalib gəlmək. – *Bizim dəsədə Kərimgilin dəs-dəsini qırradı.*

QIRRAŞMAĞ (Lənkəran) – səsi tutulmaq.

QIRRAŞMAX (Zəngilan) – təkid etmək. – *Hamısı qırraşdı kin, bizi apar at Ağalıya, qeyid.*

QIRRAVAZ (Qazax, Tovuz) – lovğa. – *Zalxa yaman qırravaz adamdı* (Qazax); – *Qırravaz olma Əli kimi* (Tovuz).

QIRRAVERƏN (Basarkeçər) – lovğa. – *Məmmədqulu yaman qırraverən oğlandı.*

QIRS (Şəki) – xəmir xörəyi adı. – *Biz qırs çox bişirrix.*

QIRS-QIRS: QIRS-QIRS OLMAX (Balakən) – yumru-yumru olmaq (torpağa aidir). – *Torpxax qırs-qırs oldu.*

QIRT (Qazax) – b a x **qart I.** – *Veyis oğlu Qəfər çox qirt adamdı, o:nçün da adına qirt Qəfər de:llər.*

QIRT II (Oğuz) – b a x **qırd.** – *Ədə, sən əti qirt yemisən ki.*

QIRTÇI (Zaqatala) – xəsis. – *Yaman qirtçıdı, onnan şey çıxmaz.*

QIRTDAMAĞ I (İmişli) – xırda-xırda yemək. – *Qoyunu buraxdı dağa, koldan-kosdan qırtdadı.*

QIRTDAMAĞ II (İmişli) – qənaət etmək. – *O çitdən biraz qırtıyıb saxlamışam.*

QIRTDAMAX (Şəki, Zəngilan) – oğurlamaq, xəlvəti götürmək. – *Usda parçadan qırtıyif* (Şəki).

QIRTDATMAĞ I (Sabirabad) – b a x **qırt-damağ I.**

QIRTDATMAĞ II (Sabirabad) – b a x **qırt-damağ II.**

QIRTDATMAX I (Böyük Qarakilsə) tərifləmək. – *Sən özünü qırtdatma.*

QIRTDATMAX II (Ağdam, Çənbərək, Gəncə, Mıngəçevir, Zəngilan) – b a x **qırt-datmağ II.** – *Ana oğluna qırtdadıf qoz ehtiyatı da saxlamışdı* (Ağdam); – *Bu şəkərdən bir az qırtdat, sabaha saxla* (Gəncə).

QIRTDATMAX III (Gəncə) – bax **qırtdamağ I**. – *Be: jə siçan savağatan nədisə qırt-dadırdı.*

QIRTDATMAX IV (Çənbərək, Gəncə, Şəki, Zəngilan) – bax **qırtdamax**. – *Kim ona partar tix'dirsə, höx'mən parçasınnan qırtadacax* (Zəngilan); – *Hərədən bir qəpix' qırtatmasa olmaz* (Çənbərək).

QIRTDIŞ (Bakı) – yabanı bitki adı.

QIRTI (Balakən) – keçə parçası.

QIRTIM I (Ucar) – qısa boylu.

QIRTIM II (Ağdaş) – büzülmüş, yığılmış.

◊ **Qırtım olmaq** – büzülmək, yığılmaq. – *Bu dəri qırtımdı; – Gün dəymiş dəri kimi nə qırtım olmusan?*

QIRTIM III (Qax) – xəsis. – *Qırtım adamın pulu çox olar.*

QIRTIŞ (İmişli) – ot, yaz otu. – *Qırtış de: rix' yazda pitən ota.*

QIRTIVOZ (Hamamlı) – bax **qırravaz**. – *Qırtivoz Əli bö:ün yaxşı ge:nif gəzir.*

QIRTIZ (Laçın) – öyrlmiş ipi hamarlayan alət. – *Qırtız dəmirdən olur.*

QIRTİN: QIRTİN VURMAĞ (Yardımlı) – sakit olmaq, sakitləşmək. – *Uşağ ağladı-ağladı, qırtın vurdı, yatdı.*

QIRTQIRT (Kürdəmir) – qabarıq səthli (parça). – *Mənim qırtqırt parçadan donum var.*

QIRTMAX I (Meğri) – olduğu kimi qalmaq, inkişaf etməmək. – *Arpa zəmilərinin hamısı qırtıp.*

QIRTMAX II (Cəbrayıl) – oturmaq.

QIRTMAX III (Qazax) – udmaq. – *Aşığ-aşığ oynadıx, Əli hamımızı qırtdı.*

QIRTMAX IV (Ordubad) – bax **qırtdamax**. – *Dərzi həmin parçadan ginə qırtdı.*

QIRTMIX (Cəbrayıl) – odun qırıntısı. – *Ojağı əzəl qırtımxnan yandırırıx.*

QIRTO (Ağcabədi) – ayrılan.

□ **Qırt vurmaq** (Tərtər) – çəkidi aldatmaq, əskik çəkmək. – *Bü:nnəri o mənənən üş kilo buğda qırt vurdu.*

QIRVAĞ (Cəlilabad, Yardımlı) – yeyin, sürətlə. – *Məni məcvur eley ki, qırvağ yereyim* (Cəlilabad).

□ **Qır vermək** (Yevlax, Gəncə, Şamaxı) – naz etmək. – *Sən qır vermə* (Yevlax); – *Nə deyirəm qulağ as, qır vermə* (Şamaxı).

QISDIRMAX (Gəncə) – qənaət etmək. – *Beşçə manıt qısdırıt saxlamışam, onu da saña verdim.*

QISIRRAMAX (Mingəçevir) – qənaət etmək.

QISQAMMAX (Başkeçid, Borçalı, Xanlar, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – qorxmaq. – *Bir yerə gedirdim, elə qısqandım ki* (Başkeçid); – *Elə şeylərdən mən qısqane:ram* (Qazax); – *Yolnan gedəndə qısqandım* (Borçalı); – *Ə:; nədən qısqane:rsan, bəri yəl* (Şəmkir).

QISQI (Bakı, Kürdəmir, Salyan) – hədə-qorxu, qorxu. – *Mən qısqıdan qorxan adam döğürəm* (Bakı). ◊ **Qısqı basmağ** (Bakı) – hədələmək. – *Adə, mənə nə qısqı basırsan.*

QISQOY (Xanlar, Şəmkir) – quraqlıq. – *Qısqoy olanda əkinimiz yanırdı* (Şəmkir).

QISMIRIX (Naxçıvan, Şəur) – qısa boylu.

QISNAX (Culfa) – ovucun içi.

QIŞDAX (Mingəçevir) – tezyetişən qovun növü adı.

QIŞDƏMƏĞ (Yardımlı) – dişləmək. – *Almadan bi az qışdə uşğə də ver.*

QIŞQA (Şəki) – zoğ. – *Ağşadan qışqa qopardıf, atı çafdı getdi.*

QIŞQIRMAĞ (Dərbənd, Tabasaran) – banlamaq. – *Xuruz qışqırədü* (Tabasaran); – *Xoriz qışqırəndə kitədü* (Dərbənd).

QITICI (Çənbərək) – xəsis. – *Ayvaz qıttıcı adamdı.*

QITMAX (Meğri) – bax **qırtlamağ II**. – *Qəndi də qıteyəm, çayı da qıteyəm.*

QITMIX (Ağdam, Gədəbəy) – tikə, qırıq. – *Birjə qıttımx da vermədi uşağa əlindəkinnən* (Gədəbəy).

QITMIR (Şəki) – bax **qıttımır**. – *Seyid qıttımır adamdı, qəpəyi çıxsə, canı çıxar.*

QİTNƏSİBLİK: QİTNƏSİBLİY ELƏMƏX' (Şəki) – qənaət etmək. – *Rasim qıttənəsibliy eli:r.*

QIVIRTMAX (Çənbərək) – təkrar soruşmaq. – *Qoja qarılar həmməşə bir söz eşiccəyinə qıvırdıllar.*

QIVIZ (Əzizbəyov) – xəbərçi.

QIVRAX I (Qusar) – zirək.

QIVRAX II (Bərdə) – xırda, balaca kiçik. – *Qıvrax qənd adamın ağzında yaxşı hərrə:nir; – Qəndi qıvrax doğra.*

QIVRIXMAX (Çənbərək) – qurcalanmaq. – *Yerində nə çox qivrixırsan, yuxuyə:tmirsən.*

QIVRIM I (Basarkeçər) – gəlin gedən qıza verilən hədiyyə. – *Toyda qıza qivrim yığillər.*

QIVRIM II (Çənbərək) – naxış. – *Kömbənin üzünə qivrim cəx'dim.*

QIVRIMLAMAX (Çənbərək) – naxışlamaq. – *Çörəyi qivrimliyyəf qutardım.*

QIVRIMLI (Çənbərək) – naxışlı. – *Qivrimli gərdəx'.*

QIY I (Çənbərək, Qarakilsə, Zəngilan) – zirvə. – *Dağın qiyınan aşan dağkeçisini görrən kimi Hüseyinlənin tüfəngi açıldı* (Zəngilan); – *Dünən Qızıl qayanın qiyına çıxmışdım* (Çənbərək); – *Telli qotazdı arvatdı, ilap qiyın belinə çıxıf* (Qarakilsə).

QIY II (Culfə, Quba, Ucar, Zəngilan) – bax **qiy**. – *Ayaqqabının qiyını axtarıf tapdım* (Ucar); – *Torbanın qiyını bərk çək* (Zəngilan); – *Qiy tumanda olar* (Culfə).

QIYA (Göyçay) – bax **qiy**.

□ **Qiya çəkməx'** (Göyçay) – qışqırmaq, bərkdən çağırmaq.

QIYXIRMAX (Ağdaş, Kürdəmir) – qışqırmaq. – *Uşax birdən qiyıxırdı* (Ağdaş).

QIYI I (Ağdam, Ağdaş, Ağstafa, Xanlar, Mingəçevir) – bax **qiy I**.

QIYI II (Zaqatala) – düz. – *A bala, həbələ qiyı gitsənə!*

QIYIMLI (Böyük Qarakilsə, Yardımlı) – əliaçıq.

QIYIMSIZ (İmişli, Şərur, Yardımlı) – xəsis. – *O, qiyımsız adamdı* (İmişli).

QIYQAC (Qax, Zaqatala) – xəmir xörəyi adı.

QIYQILI (Tovuz) – alın. – *Sapanı elə tuşduyuv atdım ki, düz gediv atın qiyqılısınan alışdı.*

QIYLI (Ağdam) – ətəyi qaytan ilə tikilmiş (paltar). – *Mənim köynəyim qiyıldı.*

QIYMAÇA (Başkeçid, Borçalı, Qazax) – üçkünc və ya dördkünc baş yaylığı. – *Qiymaçeyi ver, başımı bağlə:m* (Borçalı).

QIYMATSIZ (Tərtər) – çox qiymətli. – *Burda elə gəvələr var kin, qiyatsız gəvələrdi.*

QIYMAZ (Daşkəsən, Gəncə, İsmayilli, Qazax, Qarakilsə, Mingəçevir, Şuşa) – bax

qeyməz. – *Qiymanın malını özgə yeyər* (Daşkəsən); – *Sən qiymaz adamsan!* (İsmayilli).

QIYNAĞ (Cəlilabad, Göyçay, Sabirabad, Salyan) – dırnaq (mal-qarada). – *Biz mal-qaranınkına qiynağ diyərig* (Sabirabad).

QIYPAMMAX (Çənbərək, Salyan) – bax **qaypımmağ**. – *Təzə gəlin heş qaynanasınan qiypammadı* (Çənbərək).

QIYPILMAX (Qazax) – bax **qaypımmağ**. – *Gəlin qiypilər bizdən.*

QIYPIIMMAX (Gəncə) – diksinmək. – *Bu atın yanında tüəng atanda heş qiypımmadı.*

QIZARTDAX (Qazax, Kəlbəcər) – qırımı-zımtıl.

QIZBA:N (Cəbrayıl, Zəngilan) – kərtən-kələ. – *Qizba:n daşdıxda, qayalıxdə:lur* (Zəngilan); – *Mən üç qizba:n ölüdüdüüm* (Cəbrayıl).

QIZBİLƏRİ (Zəngilan) – balıq növü adı.

QIZBOĞAN (Ağdaş, Yardımlı, Füzuli, Göyçay, İmişli) – bax **qizba:n**. – *Qizboğan var duharın arasında* (İmişli); – *Daşın arasında qizboğan var* (Füzuli).

QIZDARBUXÇASI (Laçın) – cır ağac adı.

QIZDARŞAĞI (Zəngilan) – yabanı bitki adı.

QIZDIRBAS (Çənbərək) – təcili. – *Hajı Yumruyu <Yumru adlı qızı> isdiyir, qızdırbas elçi yedillər.*

QIZILBOĞAZ (İmişli) – su quşu adı.

QIZILCA (Ağsu, Kürdəmir, Tovuz) – yabanı bitki adı.

QIZILCIĞ I (Salyan) – bax **qızılca**. – *Qizlıcığ yazza çıxır, onu adam da yiyir, heyvan da yiyir.*

QIZILCIĞ II (Borçalı, Qazax, Mingəçevir, Tovuz) – bax **qızılçıx II**. – *Qizlıcığın üç gün qızdırması olar* (Borçalı); – *Qizlıcığ uşağı laf əldən saltf* (Qazax).

QIZILÇIX I (Şəki) – itburnu kolu.

QIZILÇIX II (Şəki) – qızılca (xəstəlik adı).

QIZILGÖZ (Yardımlı) – fıstıq. – *Məşədə qızılgöz çoxdu.*

QIZILKƏNDİR (Oğuz) – yabanı bitki adı.

QIZILLAXLI (Xanlar) – uzun, kobud və qırmızımtıraq yunlu (qoyun).

QIZILMƏRƏNDİ (Şamaxı) – üzüm növü adı. – *Qizılmərəndi çox yeməli üzümdü.*

QIZILÖZƏN (Füzuli, Gədəbəy, İmişli, Hamamlı, Şəmkir, İrəvan) – qida borusu. – *Qizilözəni bibar yandırdı* (İrəvan); – *Quyunun qizilözənin dartf çıxardıfdı* (Hamamlı); – *Qizilözən boğazın yolu* (İmişli).

QIZILPAÇƏ (Lerik) – bitki adı.

QIZILPENCƏR (Mingəçevir, Oğuz) – yeyilən yabanı bitki adı.

QIZILTƏLƏ (Cənubi Azərbaycan) – çöl quşu adı. – *Qiziltələni tutmaq olmaz*.

QIZILÜFÜRÜX' (Oğuz) – qida borusu. – *Bizdər qizilüfürüx' di:rix' malın, qoyunun yimək borusuna*.

QIZIRĞAMMAĞ I (Yardımlı) – etibar etmək, inanmaq. – *Əlimnən nə gələy eliyəm, genə qizirğammey*.

QIZIRĞAMMAĞ II (Yardımlı) – xəsislik etmək. – *O qədə vari-döyləti var, onnan belə qizirğaney*.

QIZIRQALAMMAX (Şəhur) – bax **qizirğammağ II**.

QIZIŞMAQURDU (Gəncə) – qurd (iylənmiş və ya xarab olmuş ətə). – *Bu ətə qizişmaqurdu tüşüf*.

QIZQALA (Qax) – darı unundan bişirilmiş xörək adı.

QIZQIZIX' (Kəlbəcər) – kol adı. – *Qizqizix'dən çətən yığarix, dama carcu qoyarix*.

QIZMA (Salyan) – qızdırma, hərərət. – *Uşağ qizma:n içində yanır*.

QIZMAÇ (Bakı, Kürdəmir) – etibar etmək. – *O, mə: hər şeyini qizır* (Kürdəmir).

QIZMIX (Zaqatala) – dırmıq.

QIZYIĞDI (Ağdaş) – qız toyu.

QİC (Qax) – halqa.

QİCƏ (Qax) – gəndalaş. – *Qicə burda çoxdi*.

QİCİLƏ (Lənkəran) – tamam, xalis. – *Ət qicilə yağdu*.

QİD (Qax) – çubuq. – *Qidi mağə ver*.

QİDIX' (Basarkeçər, Gəncə, Goranboy, Hamamlı, Mingəçevir, Şəhur) – yeni doğulmuş keçi balası. – *Bir-iki qidiyimiz var, otaran yoxdu* (Goranboy).

QİDIX'LƏNMƏX' (Basarkeçər) – keçi balası kimi atılıb-düşmək. – *Ə: qidix'lənmə, sakit otur*.

QİLAN (Qax) – taxta boşqab.

QİLƏTZƏ (Qax, Zaqatala) – saxsı suqabı.

QİLİÇ (Ağsu) – aşırım, dağ aşırımı. – *Quzular qiliçdən aşdı*.

QİLİF I (İmişli) – barının, çəpərin altından keçən su yolu. – *Hasarın altında qilif var*.

QİLİF II (Oğuz) – yorğan-döşək astarı. – *Gedirəm yorğana qilif alım*.

QİLİNDƏ (İsmayilli) – heyvanın boynuna keçirilən dairəvi ağac. – *Çatım öküzün qilindəsinə elə bağla ki, açılmasın*.

QİLİNDƏNƏ (Bakı) – boyunbağı. – *Qizım, qilindənə almışam sə:nçün*.

QİM (Bakı) – qamışa oxşar bitki.

QİMİL (Qax) – bulanıq. – *Yağış yağıp, su ho:nçün qimil gəliy*.

QİMQAR (Tabasaran) – gavalı növü adı.

QİR (Quba, Tabasaran) – ucu əyri ağac (quyudan vedrə ilə su çəkmək, ağacların uca budaqlarını aşağı əyib meyvə dərmək üçün). – *Qirənən qulladan <quyu> su çəkədülər* (Quba).

QİRABLI (Xaçmaz, Quba) – üzül qaloş. – *Maqazinnən bir cüt qirabli aldım* (Xaçmaz).

QİRİMCAY (Qax) – döl vaxtından tez doğulmuş qoyun və ya keçi. – *Qirimicaylar çoxdan ota qoyulup*.

QİRMİZ (Qax) – utanmaz.

QİRMİZTUMI (Dərbənd) – armud növü adı. – *Qirmiztumi necəsi uladı?*

QİRNİS (Salyan) – xəsis.

QİRVAC (Xudat) – zirək, cəld (adam).

QİSİRƏMƏN (Tabasaran) – inəyin bir yaşdan yuxarı balası. – *Heyifki, u qisirəmən axsağdu*.

QİT (Qax, Zaqatala) – bax **qid**.

QİTAL (Qax) – yağlı lavaş.

QİTDİX (Qax) – quşqun (yəhərdə).

QİTIX (Qax) – tıxac. – *Tagarın əğzinə qitix vur, yoxsa, dağılacax*.

QİTİLƏNMƏX (Qax) – xoruzlanmaq. – *Qitilənmə, ne qitiləniyisn?*

QİTMİR (Qax, Naxçıvan) – xəsis. – *Sen ne qitmir adamsın?* (Qax); – *Qitmir adamnan qaç!* (Naxçıvan).

QİY (Quba) – qaytan. – *Başuva dünüm, gid tükannan bir cüt qiy al gəl*.

QİYİN (Dərbənd, Tabasaran) – bax **qeyin**.

QIYMƏDƏRƏN (Qax) – boymadərən (bitki adı).

QIZILQAS (Tabasaran) – yabanı bitki adı (sarıkökə oxşayır). – *Sinən* <*sınan*> *yəri sağaltmağçün qizilqaşün kükinnən qəynətüb havu sinən yerə tükəllər.*

QOARRAMMAX (Qazax) – lovğalanmaq. – *Adam çox qoarrammaz.*

QOBACA (Zaqatala) – qısa boylu. – *Əli qobaca qaldı, böyümədi.*

QOBAL (Qax) – xörək adı (piyə bükülüb qızardılmış qara ciyər). – *Anası, kök bağır getmişəm, honnan qobal bişür.*

QOBUX (Zəngibasar) – qoyunun sidik kisəsi.

QOC (Oğuz, Şəki) – b a x **qoj**. – *Mā: güya diyitdi ki, qocı qırıf xəvər eliycam (Şəki).*

QOCA (Biləsuvar) – b a x **qoja**. – *Dünən qocamgilə getmişdim. ◊ Qoca baba* (Balakən) – nənə. – *Qoca babam bizə gəlmişdi.*

Qoca dədə (Balakən) – baba. – *Qoca dədəm bağda gəzir.*

QOCANA (Zaqatala) – diz. – *Qocanadan yuxarı buddu.*

QOCANƏNƏ: QOCANƏNƏ QURŞAĞI (Lənkəran) – qövsi-qüzeh. – *Dünən yağışdan so:ra qocanənə qurşağı görükdü.*

QOCƏK (Zaqatala) – düymə.

QOCİ (Zaqatala) – kiçik donuz balası. – *Donuzun qocisi burdadı.*

QO:CİMƏG (Cəlilabad) – b a x **qavza-max**. – *Əlin qo:cey yuxarı.*

QOÇADURAN (Borçalı, Qazax) – ikiyaşar toğlu. – *Mə:m toğlum qoçadurandı (Qazax).*

QOÇAN (Balakən) – ucu qarmaqlı uzun ağac.

QOÇER (Balakən) – kəkil.

QOÇİPƏS (Salyan) – b a x **qoçipəz**. – *Hindi qoçipəs adam çoxdu.*

QOÇİPƏZ (Sabirabad) – qoçusayaq. – *Mahmid bəg qoçipəz adam olub.*

QOÇ-QUZU (Basarkeçər) – dombalan. – *Qoç-quzu qır yerdə bitməz.*

QOÇUR (Qarakilsə) – vədəxilaf. – *Əli qoçurun biridi.*

QOÇÜX' I (Basarkeçər) – oynaq. – *Qıçım qoçüx'dən çıxmışdı ağaşdan yıxılanda.*

QOÇÜX' II (Basarkeçər) – evin üstündə tirlər arasına üfqi qoyulan ağaclar. – *Karanın qoçüyünün biri qırılıf.*

QOD I (Zaqatala) – qarğıdalı qıçası.

QOD II (Balakən) – zibillik. – *Həşhüşü qoda tulla.*

QODEM (Şərur) – vəzəri. – *Qodem çox acıdı.*

QODQOD (Balakən) – xəsis.

QODU (Şəki) – çəpər çəkmək üçün yerə basdırılan ağac. – *Qoduları basdırıf qutalmışx.*

QODUĞƏYAĞI (Naxçıvan) – çox güclü suyun qarşısını kəsmək üçün ağacdən düzəldilmiş maneə. – *Suyun qabağına qoduğəyağı qoyardıx.*

QODUR: QODUR OLMAX (Qazax) – kəsiblaşmaq.

QODUŞ (Şəki, Zaqatala) – balaca saxsı qab. – *Bir qoduş doşab varımızdı (Zaqatala); – Qoduşdə qatıx çaliylər (Şəki).*

QOĞ I (Balakən, Zaqatala) – saman ovuntusu.

QOĞ II (Çənbərək, Qazax) – sacın dibində əmələ gələn nazik qabıq, kəpək.

QOĞ III (Salyan) – var-dövlət. – *O:n da bi yaz <az> qoğu var, odı dingilliyir, adam saymır.*

QOĞA (Salyan) – ucu qarmaqlı ağac (quyudan vedrə ilə su çıxarmaq, uca ağacların budaqlarını aşağı öyib meyvə dərmək və ya qoyunları tutmaq məqsədilə onların ayaqlarına ilişdirmək üçün). – *Qoğaynan meyvə dərəllər ağajdan, qoyın tutallar; – Qoğaynan quyudan su çəkillər.*

QOĞAÇA (Lənkəran) – b a x **qoğa**. – *Bizim qoğaça əyridi, quyumuzdan suyu gücnən çəkməy olur.*

QOĞALAMMAX (Basarkeçər) – xoruzlanmaq. – *Ə, mənim üsdümə nə qoğalanırsan?*

QOĞLAMMAX (Çənbərək) – kəpək əmələ gəlmək (saçın dibində). – *Onun başı yaman qoğlanır.*

QOĞAR (Dərbənd, Tabasaran) – şum, əkin.

QOÇUMAX (Cəbrayıl) – zəif külək ösmək.

QOĞUŞ I (Salyan) – çalov. – *Ekskivatorun qoğuşi çox yekədi.*

QOĞUŞ II (Salyan) – aralı. – *Qapını bi yaz qoğuş qoy, sərin gəlsin.*

QO:X I (Oğuz) – camaxatan (yorğan-döşək yığılan yer). – *Qo:xa yatacax yığırx.*

QO:X II (Oğuz) – taxta kəpəyi.

QOXAL (Quba) – çəpərin dirəklərini birləşdirən üfüqi ağaclar. – *Çaparun buş yerinə iki-üç danə qoxal vur.*

QOXAN (Kürdəmir) – balıq saxlanılan gölməçə. – *Balıği qoxannan gətirir.*

QOXANAX: QOXANAĞI ÇIXMAX (Zaqatala) – susuzluqdan yanmaq, məhv olmaq. – *Lap qoxanğı çıxıptı ağaşdarın.*

QOXI (Zaqatala) – böyük daş.

QOXLUX (Qazax, Tovuz) – heyvanın ətə-nəsindəki nazik pərdə. – *Qoxluğun içində qo:ux pişiririx' (Qazax).*

QOXTA (Borçalı) – səlqiqli. – *Səməd mə:l-limin paltarı qoxta tikilif.*

QOXURLULUX (Cəbrayıl) – qıtlıq, qəhətlik. – *Qoxurluluğ olmasa, adam qonax-qonşu ya:nda utammaz.*

QOXURRUX (Meğri) – rütubətli. – *Qoxurrux yerdə binə olmaz.*

QOXURTDUX (İmişli) – b a x **qoxurlulux**. – *Oyli <o il> ot sarıdan bizim heyvannar qoxurtdux çəx'mədi.*

QOJ (Çənbərək, Gədəbəy, Göyçay, Xanlar, Mingəçevir, Şəki, Tovuz) – 1. evin divarları üstünə qoyulan ağac (Çənbərək, Şəmkir, Tovuz). – *Kəranin qojunu uxarı qoy (Çənbərək); – Tövlənin qojdarın düzdüm (Tovuz); – Pərdi qojdarın üsdünnən olur (Şəmkir);* 2. kiremitli (və ya şiferli) evlərin üstünə şaquli düzülmiş ağac (Mingəçevir, Şəki). – *Bizim öyün üsdünə seysannan artıx qoj getdi (Şəki).*

QOJA (Ağcabədi, Basarkeçər, Bərdə, Qazax, Tərtər) – nənə. – *Qoja nənəmizin nə-nəsinə <anasına> de:rix' (Ağcabədi); – Qo-
jam maña yaxşı öyrədif o sözdəri (Basarkeçər).*

QOJABAĞRIÇATDADAN (Şuşa) – ipək parça adı. – *Qojabağrıçatdadannan Zeynaf don geyifdi.*

QOJARAX (İmişli) – qocatəhər. – *Qojarax əri vardı kiçix' xalamın.*

QOJARRAMMAX (Cəbrayıl) – ürəklənmək. – *Məni gördü, qojarrandı.*

QOJƏ (Kəlbəcər) – b a x **qoja**. – *Qojəm məni döydü.*

QOQAX (Zaqatala) – cilov.

QOQAZDAMMAX (Ağbaba, Şəki) – b a x **qaqazdammax**. – *Adam çox qoqazdammax,*

oğlum! (Ağbaba); – Sə:n, oğlum yaman qo-qazdanır (Şəki).

QOQAZDANA-QOQAZDANA (Ağbaba) – lovğalana-lovğalana. – *Səlvər, qoqazdana-qoqazdana hara gedirsən?*

QOQQİLİX' (Tərtər) – dombalan. – *Qoqqiliyi çiy də ye:illər, pişirif də ye:illər.*

QOQU (Qax) – qarğıdalı qoğalı.

QOL (Başkeçid, Borçalı) – divar. – *Bir öyüm var, bö:rünnən üç qol da çəhdirəjəm, olajey iki öy (Borçalı).*

QOLA (Zəngilan) – bardaq. – *Qola suyu sərin saxlıyır.*

QOLAXCASI (Borçalı) – qadınların qollarına bəzək üçün bağladıkları gümüş pullar. – *Qolaxcasın qola bağle:rıx.*

QOLALTI (Zaqatala) – qadın geyimi adı.

QOLAN (Qax, Oğuz) – gödək örkən.

QOLAVAN (Cəbrayıl) – dişlə, arabani boyunduruqla birləşdirən uzun ağac hissə. – *Qolavani möhkəm ağajdan qayıvıllar.*

QOLAVEYLAMAX (Qazax) – tullamaq.

QOLAY I (Biləsuvar, Kəlbəcər, Naxçıvan, Ordubad, Salyan, Yardımlı, Zaqatala, Zəngilan) – pis. – *Bu veri qolay suvarmısan (Naxçıvan); – Qəhrəman qolay adam olub (Biləsuvar); – Donumu illaf qolay tikiflər (Kəlbəcər).*

QOLAY II (Əli Bayramlı, Şahbuz, Şəmkir, Zaqatala) – yön, səmt. – *Qolayım olmadığının yaxın tüşə bilmədim (Əli Bayramlı); – Sağ tərəf mənə qolay döyi (Şahbuz); – Qolayuma tüşdü, o:nuçun yaxşı atdım (Şəmkir).*

QOLAY III (Başkeçid, Qax, Qazax, Zəngibasar, Şərur, Zəngilan) – asan, rahat; yaxşı. – *Bu laf qolay şeydi kin! (Qazax); – Ma:licə bir az qolay eliyir (Şərur); – Qoluma qolaydı (Zəngilan).*

QOLBAX (Şahbuz) – muncuqlu biləzik. – *Qolbax muncıxdan olardı, qolumuza bağlı-yardıx.*

QOLBƏYİ (Borçalı, Qazax) – cur, həmtay. – *Abbasan Şahəli qolbəyidi (Borçalı); – Abbasan Hasan qolbəyi oluf (Qazax).*

QOL-BUD: QOL-BUD ELƏMƏX' (Cəbrayıl) – 1. yıxıb döymək (adam); 2. parçalamaq (kəsilmiş heyvanı); 3. sındırmaq, yarmaq, kəsmək.

QOLÇA (İmişli, Kürdəmir, Salyan) – kəndin kiçik qolu. – *Uşaqlar hindi qolçada çimdir* (İmişli); – *Qolça qanaldan kiçik olar* (Salyan).

QOLÇAĞ (Ağsu, Bakı) – taxıl biçəndə və ya təndirə çörək yapanda qola dolanan parça və ya dəri sarğı. – *Adamlar taxıl biçəndə qolçağ bağlıyır* (Ağsu); – *Qabağ çörəg yapanda qolmıza qolçağ dolardug* (Bakı).

QOLÇAĞLI (Bakı) – büzməli. – *Qədimdə arvadlar qolçağlı don giyərdi*.

QOLÇAX I (Füzuli, Qarakilsə, Qazax, Oğuz, Şahbuz, Zəngilan) – bax **qolçağ**. – *Qolçağı bağlıyullar ki, qulçığ adamın qolun yeməsin* (Zəngilan); – *Qolçağı əppəx' pişirəndə qolumuza doluyurux* (Şahbuz).

QOLÇAX II (Şəki) – gəlincik. – *İqlimə qolçağma don tikir*; – *Qolçağı balaca uşaxlar öynədir*.

QOLÇƏ (Ordubad) – odun parçası. – *Ay bala, get o qolçədən yığ gəti, ocəğə qoyax*.

QOLÇÜX' (Şəki) – taxça. – *Qolçüyə ləmpə də qoyullər, ayrı şey də qoyullər*.

QOLDANTUTMA (Ağcabədi) – çalğısız (toy haqqında). – *Aşılıxı toy da olurdu, qoldantutma toy da olurdu*.

QOLDIRAĞAC (Salyan) – qolçaq. – *Qoldırağac olmasa, qolua qılçığ girər*.

QOLEY (Ağbaba) – quyruğu kəsilməmiş heyvan.

QOLĞA (Kürdəmir) – başqa yerdə əkilmək üçün kökündən çıxarılmış ağac.

QOLQANOYI (Əli Bayramlı) – arxin kiçik qolu. – *Qolqanoyi balaca olur, arxdan ayrılır*.

QOLQAYI (Qarakilsə, Meğri) – qohum-əqrəbə. – *Hüseynilərin qolqayısı Güllüldəndən çox idi* (Meğri); – *Xeyləx' çörəx', duz bizim qolqayımızdan gətdim bira* (Qarakilsə).

QOLQIRMA (Qazax, Tovuz) – qolburma (güləşmədə). – *Güləşəy, əmbə qolqırma yoxdu* (Tovuz).

QOLPUN (Gədəbəy, Qazax, Şəmkir) – güclü sel nəticəsində yaranmış yarıq, dərə. – *Sel ki gələr, o yeri o.r, o yerə qolpun də:rix' biz* (Qazax); – *Elə ki gördük göydən yağış gələr, özü də qırrama, özümüzü verrix' qolpuna* (Gədəbəy); – *Qoyma, heyvannar qolpuna doldu* (Şəmkir).

QOLSAPALAX (Basarkeçər) – dərman bitkisi adı. – *Qolsapalax enniyarpaxlı, uzun*

otdu, yaranın üsdünə qoyullar; – *Qolsapalax əvəlix' kimi bir otdu, ye:llər onu*.

QOLSUZ (Ucar) – canlıq. – *Cicim mənə bir qolsuz tikdi*.

QOLTAŞA (Şəki, Tovuz) – yaltaq. – *Ca-hangir kimi qoltaşa adam ağlına:lməsin* (Tovuz).

QOLTUXDANÇIXMA (Cəbrayıl) – uşaq oyunu adı. – *Gəlin, qoltuxdançixmə oynuyax*.

QOLTURMAC (Əli Bayramlı, Kürdəmir) – çal-çarpaz. – *Qolturmac bağlanan iplər açılmadı* (Əli Bayramlı).

QOLVƏND: QOLVƏND ELƏMƏX' (İmişli) – heyvanın başını qabaq ayaqlarının birinə bağlamaq (qaçmaması üçün). – *Qolvənd elədim, buraxdım atı*.

QOM (İmişli, Tərtər) – qoşqu heyvanlarının belinə çulun altından qoyulan (içinə saman tökülüb tikilir) xurcun şəkilli örtük. – *Atın belinə qom qo:ullar, so:ra da çul qo:ullar* (Tərtər).

QOMA I (Şəki) – 1. tütün yarpağı düzülmiş 4-5 ip bağlaması, dəst. – *Tütün qoması bağli:llər doğanağa*; 2. bir saplaqda və ya kiçik zoğda olan topa meyvələr.

QOMA II (Basarkeçər) – bax **qom**. – *Qoma olmasa, ük vurar atın belini*.

QOMARĞA: QOMARĞA ELƏMƏX' (Gədəbəy, Qazax) – mühasirə etmək, mühasirəyə almaq. – *Orda qomarğa ele:llər, dörd yan kəsəllər* (Qazax).

QOMARĞALAMAX (Daşkəsən, Gədəbəy) – mühasirə etmək, mühasirəyə almaq. – *Bir də ö:rdük qomarğale:flar* (Daşkəsən); – *Qoruğa girən malları qomarğaladıx tutdux* (Gədəbəy).

QOMARMAX (Gədəbəy, Qazax, Şəki, Şəmkir, Tovuz) – 1. bax **qomarğalamax** (Gədəbəy, Qazax, Şəmkir, Tovuz). – *Qomardıx, tutdux birtə:r camışı* (Gədəbəy); – *Şa:bbasın adamları gəvəsatan adamı qomardılar*; – *Camahat bəyləri üzüy qaşı kimi qomardılar* (Tovuz); – *Kəndə bir canavar girmişdi, qomardıx tutdux* (Şəmkir); 2. qovmaq (Şəki). – *Gəlmışdi bizə, qomardım getdi*.

QOMARRAMAX (Çənərbək, Kürdəmir, Zəngilan) – bax **qomarğalamax**. – *Qaçaxlar bizi yaman qomarramışdı, incəvara yaxşı qutardıx* (Zəngilan); – *Uşaxlar qoyunu qomarrıyftı tutdu* (Çənərbək).

QOMARRIMAĞ (Cəlilabad) – bax **qomarğalamax**. – *Bizi qomarrıdılar tutdılar.*

QOMAZI (Kürdəmir) – armud növü adı.

QOMIŞ (Dərbənd, Tabasaran) – arabaya və s. qoşulan kəl. – *Qotani <kotanı> qoşeydig qomişə* (Dərbənd).

QOMQARA: QOMQARA QOYMAX (Tərtər) – əkin sahələri arasına sərhəd nişanı qoymaq. – *Murad, getginən Sarı Kövərdə qomqara qoy gəl.*

QONAC (Qax) – çoxlu quş qonan yer.

QONALĞA (İmişli) – qonaqlıq. – *Beycə bizzə yaxşı qonalğa vardı.*

QONAMAĞ (Əli Bayramlı) – yetişmək.

QONC I (Qax) – qönçə.

QONC II (Borçalı, Oğuz) – bax **qoj** (1-ci mənə). – *Qoncu baş tirinə vururux* (Oğuz); – *Qoncun üsdən də pərdi dōşe:rdilər* (Borçalı).

QONÇUL (Başkeçid) – kartof dilimi.

QONDARA (Basarkeçər, Başkeçid, Borçalı, Cəbrayıl, Füzuli, Göyçay, Xocavənd, İmişli, Qazax, Oğuz, Ordubad, Şorur, Tovuz) – dikdaban ayaqqabı. – *Qondarıyı arvad da ge:ər, kişi də ge:ər* (Borçalı); – *Qışdə qadınnar qondara geyməzdər* (Ordubad).

QONQALLAX (Oğuz) – uşaq oyunu adı.

QONQALTMƏY (Cəlilabad) – məc. dikəltmək.

QONQƏ (Lerik) – quyudan vedrə çıxartmaq üçün istifadə edilən ucu əyri ağac, koğa.

QONQREY (Böyük Qarakilsə) – zınqırov.

QONQUMAX (Çənberək) – çömbəl ibturmaq. – *Hər axşam gedif qızıgildə qonquyur.*

QONQUTMAX (Tərtər) – bax **qonqumax**.

QONŞUBAĞRIÇATDADAN (Lerik, Şuşa) – ipək parça adı. – *Qonşubağrıçatdadanı Mərziyə geyif toyə:tdi* (Şuşa).

QONŞUÇATDADAN (Borçalı, Tərtər) – ipək parça adı. – *Qonşuçatdadan çox adamda var* (Borçalı); – *Qonşuçatdadanı cahıllar ge:ərđi* (Tərtər).

QONURSU: QONURSU İYİ (Qazax) – yamış yun parça iyi. – *Qonursu iyi gələr.*

QOPAX (Qax) – hin.

QOPA: QOPA QOYMAX (Kürdəmir) – əkin sahələri arasına sərhəd nişanı qoymaq. – *Əkinlərin arasına qopu qoyurux.*

QOPALAX (Qax, Mingəçevir, Oğuz, Zaqatala) – qəlpə, qırıntı. – *Daşın qopalaxlarını bir tərəfə topla* (Oğuz); – *Ordakı qopalaxları yığışdır, yandırdı* (Zaqatala).

QOPALAXLANMAX (Mingəçevir) – qəlpələnmək, xırdalanmaq. – *Odunnar qopalax-lamb töküldü.*

QOPALAĞ (Salyan) – hörmət, etibar. – *Gəl aramızda olan qopalağı itirmiyəğ.*

QOPAR (Qax) – ləkə. – *Uşdula düşən qoparı tez sil.*

QOPARA (Ağdam, Ağcabədi, Əli Bayramlı, Füzuli, Kürdəmir, Mingəçevir, Ordubad, Sabirabad, Tərtər, Ucar) – əkin sahələri arasına qoyulan nişan. – *O əkin arasındakı qoparamı görürsən?* (Füzuli). ◊ **Qopara qoymax** (Ağcabədi, Əli Bayramlı, Ordubad, Tərtər) – sərhəd nişanı qoymaq. – *Qalxozun otlağına qopara qoyuf pirqadalara böldüx'* (Ağcabədi); – *Yerrərə qopara qoyurux, kömür tökürük, torpax tərə qaldırrıx, məhlim eli:r kin, bu yer kimindi* (Tərtər); – *Qabağ yerrərimiz arasında qopara qoyardux* (Əli Bayramlı).

QOPARAX (Zaqatala) – bax **qopalax**.

QOPBA (Çənberək, Karvansaray) – quru kötük. – *Meşədən eşşəyimi yüklüyüf, çoxlu qopba gətirmişəm* (Karvansaray); – *Büyün çoxlu qopba yığdım* (Çənberək).

QOPBAX (Qax) – bel il götürülmüş otlu torpaq, çim.

QOPBAZ (Zəngilan) – toyuq-cücənin ayağına yapışib qurumuş pəlçiq. – *O cücələrin ayağınnan qopbəzi təmizdiyın, gəzəyilmir.*

QOPQAR (Oğuz) – əkin sahələri arasına qoyulan sərhəd nişanı. – *Qopqardan o tərəf Əhədin yeridi.*

QOPLAX (Qax) – bax **qopalax**.

QOPNA (Cəlilabad) – kiçik taya. – *Ordə iki qopna ot qaley.*

QOR (Ağbaba) – zınqırov.

QORA (Böyük Qarakilsə) – yeyə <alət>.

QORADALAMAX (Borçalı) – fiziki cəhətdən inkişaf etməmək. – *Məhərrəmin oğlu qoradalayif.*

QO:RAĞLANMEG (Bakı) – hazırlaşmaq. – *Qo:rağlan gedeg.*

QORAPALAN I (Biləsuvar, Cəlilabad, Əli Bayramlı, Kürdəmir, Masallı, Sabirabad,

Salyan) – aşsüzən. – *Qorapalan misdən olur* (Əli Bayramlı); – *Qorapalanımız lap kö:nəlib* (Biləsuvar); – *Qorapalan dəşikli olur* (Salyan); – *Qorapalanda pilo süzeylər* (Cəlilabad).

QORAPALAN II (Əli Bayramlı, Masallı, Sabirabad, Salyan) – bax **qarapalan**. – *Qorapalanı aç, lampıya nö:üt tök* (Əli Bayramlı).

QORAVA I (Borçalı) – həddindən artıq duzlu, şor. – *Ay Xəli, bu nə qorava xörəx'di?*

QORAVA II (Qazax) – heyva mürəbbəsi. – *Bəhməzi qaynaderix, içinə heyva dilimi tökürəx', olur qorava*.

QORAZ (Zəngibasar) – lovğa, ədəb.

QORBOQ (Zaqatala) – böyük daş.

QORCİMMƏG (Yardımlı) – qurdalanmaq, çevrilmək. – *O yən-bu yənə qorcimmə, yerində düz otuginən*.

QORCUMMAX (Lerik) – əzilib-büzülmək. – *Niyə qorcunursan?*

QORDƏŞƏ (Şəki) – ağacdeşən alət. – *Dağdan qoci qurif, başını qordəşeynən deşif burmeynən bağliyirix, so:ra tutuf dartiyix, özü gəliy*.

QORĞAX (Balakən) – qəfildən tutan, qapan (it).

QORĞALAMAX (Qazax, Mingəçevir) – qorumaq, mühafizə etmək.

QORXAX (Kürdəmir, Qarakilsə, Mingəçevir, Şəki) – 1. kiçik (Şəki). – *Bu unnan bir az qorxağ olar*; 2. az (Kürdəmir, Qarakilsə). – *İki putdan bir qədər qorxağ olar* (Kürdəmir); – *Yaşım həşdaddan qorxağ olar* (Qarakilsə).

QORXMAZI (Kürdəmir) – bax **qomazi**.

QORQOD (Zaqatala) – keyfiyyətsiz qoz.

QO:RSAĞLAMMAĞ (Salyan) – susuzluqdan yarıb tələf olmaq. – *Bossan susuzduğdan qo:rsağlandı*.

QORTDATMAX (Çənbərək) – qovurmaq. – *Sajda qınmax qardalı qortdatdım, yedi uşax*.

QOSA (Qax) – zökəm. – *Mağa qosa degip*.

QOSAR (Göyçay) – yüngül.

QO:SARA I (Göyçay) – bax **qavsara**. – *O qo:saranı mənə, çıxım bir az üzüm yığım*.

QO:SARA II (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – bax **qoysara I**. – *O qo:saradan bizə də gəti* (Şəmkir).

QO:SARA III (Kürdəmir, Şəmkir, Tovuz) – bax **qavsara**. – *Qo:sareynan ona pay aparmışam* (Kürdəmir); – *Gühər sizə qo:sarada moruğ göndərif, görün əzilibdi?* (Tovuz)

QO:SARA IV (Bakı) – anbar. – *Bizim şeylərimiz qavağlar qo:sarada saxlanardı*.

QO:SƏRƏ (Ordubad) – bax **qavsara**. – *Mən qo:sərə dolusu üzüm dərdim*.

QOSTELAY (Balakən) – əmi və ya dayı-arvadı.

QOŞALA (Zaqatala) – çömçək.

QOŞALAR (Tovuz) – yeddiqardaş yığımındakı ulduzlardan birinin adı. – *Əvəl birinə de:rik Ülkər, birinə də de:rik Qoşalar, birinə də de:rik Tərəzilər, birinə də de:rik Dan ıldızı*.

QOŞALI (İmişli) – alnında bir cüt ot çıxıntısı və ya tük buruğu olan (at) (Belə at uğursuz hesab olunur). – *Qoşalı atı minsən də uğuru xeyir döyül*.

QOŞAM (Daşkəsən, Gədəbəy) – qoşa ovucun tutumu. – *Uşağa bir qoşam giləs verdim* (Daşkəsən).

QOŞAR (Şərur) – qoşqu camışı. – *Mən onnara qoşar vermişəm*.

QO:ŞAR (Kürdəmir) – təxərrüş (sağılan heyvanın əmcəyinə aiddir). – *Qo:şar olanda heyvan südün yaxşı verir*.

QO:ŞİBAĞRIÇATDADAN (Bakı, Salyan) – bax **qonşubağrıçatdadan**. – *Qabağ cürbəcür parçalar vardı, nə bilim, qo:şibağrıçatdadan, həcimənəbax...* (Bakı); – *Qo:şibağrıçatdadamı toyda, bayramda giyəllər* (Salyan).

QOŞ-QUZU (Basarkeçər, Çənbərək) – bax **qoş-quzu**. – *Yeri kotannan şumluyanda çoxlu qoş-quzu çıxdı* (Basarkeçər); – *Ələs dünən qoş-quzu yığdı, yedix'* (Çənbərək).

QOŞURULMAX (Mingəçevir) – əzilib-büzülmək.

QOT (Zaqatala) – bax **qod I**.

QOTA I (Zaqatala) – iy. – *Qotada ip əyirirəm*.

QOTA II (Zaqatala) – sütun.

QOTAZ I (Borçalı) – qoyunun və ya keçinin boğazından sallanan bir cüt vəzi.

QOTAZ II (Basarkeçər) – məc. rəvnəq. – *Hər sözün bir qotazı olur, havacatın da qotazı olur*.

QOTMAC (Zəngilan) – qoyunun son südündən bişirilən sıyıq. – *Qotmac yaman ləzətdi olur*.

QOTOXLU (Zaqatala) – ağacdələ. **QOUZAX** (Gədəbəy) – boş. – *Yığının yekəliyinə baxmayan, qo:uzax yığılıf çox.*

QOV (Qax) – taxıl tökmək üçün içi ovulmuş taxta qutu.

QOVARA (Göyçay) – abqora.

QOVAŞMAX (Çənberək, Qazax) – imkan vermək. – *Qovaş göröm, yaxşı yığammersaŋ ükü, qoy öziüm yığem* (Qazax); – *Sən qovaş, mən haraviya minim* (Çənberək).

QOVAZAX (Meğri) – bax **qavazax**.

QOVÇİ (Zaqatala) – səlbə.

QOVDA (Zaqatala) – kitab çantası.

QOVR (Qax) – əməl. – *Sənin qovrun itsin.*

QOVRA (İrəvan) – bax **qavara II**.

QOVSARA (Qazax) – bax **qavsara**.

QOVULUX (Basarkeçər) – pul kisəsi. – *Sövgülü qarı maŋa bir yaxşı qovulux tikifdi.*

QOVUN: QOVUNA GETMƏMƏX' (Zəngibasar) – çətinliyə salmamaq, çətinliyə düçar etməmək. – *Əşi, çox da qovuna getmə, axırı pis olar.*

QOVURMA: QOVURMA HÖRRƏSİ (Basarkeçər, Hamamlı) – xörək adı. – *Unu sajin üsdə qovurullar, so:nra da suya salıf pişirillər, üsdünnən yağ töküllər, olur qovurma hörrəsi* (Basarkeçər).

QOYDA (Çənberək, Qazax) – ağacdan qayırılmış tütək.

QOYQAN (Tərtər) – əkin sahələri arasında sərhəd nişanı. – *Qoyqannan anarı arx gedir.*

QOYLAMMƏY (Cəlilabad) – köhnəlmək. – *Şalvərim qoylanib.*

QOYLUX (Basarkeçər) – bax **qovulux**. – *Pulumu qoyluğa qoymuşam.*

QOYMA (Biləsuvar, Cəlilabad, Masallı, Yardımlı) – tir. – *Bizim evvanda dörd qoyma var* (Yardımlı).

QOYNAX (Kəlbəcər) – əyriqol. – *Deyillər Köçəri qoynaxdı.*

QOYRA (Basarkeçər, Gəncə, Hamamlı) – bax **qavara II**. – *Qoyruyu ver, gərkiyi itili:m* (Basarkeçər); – *Qoyroynan bıçağı itili:llər, batanı itili:llər* (Hamamlı).

QOYSARA I (Qazax) – ağac qabığına doluburub közdə bişirilmiş göy alça. – *Gəlin gedəx', qoysara pişirəx'.*

QOYSARA II (Çənberək, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – bax **qavsara**. – *Qoysareyi çuvux-*

dan örellər (Qazax); – *Qoysarada moruğ var* (Çənberək); – *Qoysariya giləs yığmışam* (Gədəbəy).

QOYŞURULA-QOYŞURULA (Çənberək) – qıvrıla-qıvrıla.

QOYŞURULMAX (Çənberək, Şəmkir) – qıvrılmaq. – *Nə bərk qoyşurulduŋ, yoxsa üşü:rsəŋ?* (Çənberək); – *Aya, niyə qoyşururlarsaŋ, azarrısaŋmı?* (Şəmkir).

QOYU (Kürdəmir, Mingəçevir) – qatı. – *Həlim qoyu olup* (Kürdəmir).

QOYUX (Qazax) – ağuz, malın doğandan sonra ilk südündən bişirilmiş yemək. – *İnəyimiz doğmuşdu, bir az qoyux bişirdim.*

QOYULQA (Cəbrayıl) – ting. – *Atam iyirmi ərik qoyulqası əkip.*

QOYUNBURNU (Basarkeçər) – itburnu. – *Uşaxlar çoxlu qoyunburnu yığmışdı.*

QOYUNGÖZÜ (Qazax, Şuşa) – dombalan. – *Qoyungözünü soutma eliyif ye:llər* (Şuşa).

QOYUNHƏNGİ (Culfa) – qoyun sürüsü üçün tütəkdə çalınan hava. – *Qoyunhəngini çalanda sürü yavaşıyır.*

QOYUNQIŞQIRTMASI (Şəmkir) – qoyun sürüsü üçün tütəkdə çalınan hava. – *Qoyunqışqırtması sürünün qavağında çalınır, çovan çalır düdüx'nən.*

QOYUN-QUZU (Zəngilan) – uşaq oyunu adı.

QO:Z (Göyçay, Mingəçevir) – bax **qavız**.

QOZA (Culfa, Daşkəsən, Ordubad, Şərur) – neft lampasının odluğu. – *Ləmpənin qozası xarav oluf* (Daşkəsən); – *Qoza yumru olur, ortası da dəlik* (Ordubad); – *O ləmpənin qozasını sil təmizdə* (Culfa).

QOZALMAX (Daşkəsən) – lovğalanmaq. – *Basmaçı özünən basey qozaley.*

QOZAMAĞ (İsmayılı, Təbriz) – bax **qavzamax**. – *Gə bu tayı qoza götürüm* (İsmayılı).

QOZAMAX (Şuşa) – bax **qavzamax**. – *Bu çuvalı qoza, qoy çiynimə.*

QOZAMƏY (Cəlilabad) – bax **qavzamax**. – *Bu siyəzini qoza, dalıma atım.*

QO:ZAN (Mingəçevir) – beşik döşəyi.

QO:ZAR (Qazax) – vəlin altında döyülməyib qalmış sünbüllər. – *Qo:zarı əzməx' lazımdı.*

QOZARINC: QOZARINC DAN ÇIXARMAX (Cəbrayıl) – baramanı zir-zibildən tə-

mizləmək. – *Baramanı qozarından çıxarsax, tə:fil verərdik.*

QOZATDI (Qazax, Salyan) – keçmişdə qutuya qoz atmaqla keçirilən səsvermə üsulu. – *Qozatdı qədimdə olardı; – Qozatdı qoznan olardı* (Salyan).

QOZAZIĞIZIĞ (Dərbənd) – sağsağan.

QOZDAMMAX (Çənbərək) – şişib yumrulanmaq (bədəndə). – *Başın niyə qozdanıf, Abbas?*

QOZEY (Qax) – qoz ləpəsi döymək üçün qab. – *Qozeyi geti mağa.*

QOZƏMƏG (Yardımlı) – qaldırmaq. – *Gə əliyi ver bu daşı qo:ziyəg.*

QOZƏMƏG (Lənkəran) – bax **qavzamax**.

QOZI (Salyan) – qozbel. – *Bizdə qozi adam heç yoxdu.*

QOZQARA (Gədəbəy, Xanlar, Kəlbəcər, Zəngilan) – yabanı ağac adı. – *Qozqara sərt ağaşdı* (Gədəbəy).

QOZQIRMAĞ (Bakı) – lovğalanmaq.

QOZMAN (Füzuli) – yeddiillik qoyun. – *Dızmanın sonra olur qozman.*

QUALAMAX (Çənbərək) – yoxlamaq. – *Əhmədin bu sözünü axıratana qualeyjam.*

QUALAMMAX (Qax) – güvənmək. – *Oğ-luna qualaner.*

QUARRAMMAX (Şəmkir) – güvənmək. – *O, saña quarranır.*

QUAŞMAĞ (Salyan) – qorxmaq, çəkinmək. – *Uşağ də:nə sənnən bi yaz quaşır.*

QUBA I (Şahbuz) – çöldördəyi. – *Qanlı göldə quba çox olur.*

QUBA II (Balakən, Qax, Zaqatala) – uşağ oyununu adı.

QUBBA (Ağdaş) – düymə.

QUC (Zaqatala) – böyrək.

QUCEL (Dərbənd) – cəhrənin hissələrin-dən birinin adı.

QUCİLEY (Zaqatala) – saxsı qab.

QUCU (Zaqatala) – çinədan.

QUCUR I (Zaqatala) – künc. – *Bir qucurda durma, qavağa gəl.*

QUCUR II (Qax) – budaq.

QUCUR III (Dəvəçi) – kirpi. – *İt qucura hürədü.*

QUCUR IV (İmişli) – qəyyum. – *Qucur deyərüg bi uşağı bi kişi saxlasa, o kişiyə.*

QUÇ (Oğuz) – daşdan tikilmiş çoban də-yəsi. – *Usdalar qayıyıp quçu, kim düzəldi-cix'di?*

QUÇAL (Tabasaran) – iyi cəhrəyə bərkidən gön parçası və ya haça ağac. – *Quçal həm ağacdan uladu, həm də günnən uladu, igi tut-sun.*

QUÇIX' (Şəki) – ting. – *Ehdığımız alma quçix'lərinin hamsı yaxşı göyərirdi.*

QUÇÜX'LƏMƏX' (Cəbrayıl, Şəki) – məc. ağacın dibində və ya kənarında pöhrələr gö-yərmək, əmələ gəlmək.

QUDDA (Kürdəmir) – lovğa.

QUDDA-QUDDA: QUDDA-QUDDA DA-NIŞMAĞ (Kürdəmir, Şamaxı) – lovğa-lovğa (böyük-böyük) danışmaq. – *O uşağ çox qudda-qudda danışır* (Şamaxı).

QUDDAZ (Meğri) – bax **qudda**. – *Ərəz <Arəz> yıxasındakı Eran xannarının Hey-dərqulu xan kimi quddaz xan yox idi.*

QUDET (Qazax) – lovğa. – *Maşdalıların bir qudet gədəsi var.*

QUDEBBƏR (Qazax) – lovğa.

QUDXA (Qax) – səhəng.

QUDDUDU (Şəmkir) – dedi-qodu. – *Heş sə:n quddudum kəsmer.*

QUDNƏ (Cəlilabad) – lovğa. – *Qudnə adam hər şeyə əyilməz.*

QUDNƏLƏMMƏG (Cəlilabad) – lovğalanmaq.

QUDUQUDU I (Tovuz) – bax **quddudu**.

QUDUQUDU II (Qazax, Tovuz) – deyingən. – *Mansır yaman quduqudu adamdı* (Qazax).

QUDUQUDULUX (Tovuz) – deyingənlik. ◊ **Quduqudulux eləməx'** – deyinmək, deyingənlik etmək. – *Ayə, niyə quduqudulug eli:rsən?*

QUDUL I (Zaqatala) – hörümçək.

QUDUL II (Quba) – qisaboylu. – *Qudul adam diyədülər çux bilədi.*

QUDUN (Qax) – böyrək. – *Onun qudunu xəsdədi; – Babası qoyun kesiy, quduunarı mağa verəcəx.*

QUDVƏSƏR (Karvansaray, Qazax) – mə-zəli, gülməli <söz>. – *Məmad elə qudvəsər sözdər danışer ki, adam qulağ asanda gül-məx'dən keçner* (Karvansaray).

QUFLU (Tovuz) – bax **quplu**.

QUFLUCƏ (Şəki) – qulplu mis və ya gil qab. – *Bi quflucə əyrəni heyləcə işdi, durdu.*

QUFTA (Qax) – səhəng.

QUĞAR (Dərbənd, Tabasaran) – bax **qoğar**. – *Quğari ulmiyənin quğalı ulmaz* (Tabasaran.)

QUHAQU I (Bakı) – bax **quyxa:ği**.

QUHAQU II (Salyan) – gölləmə. – *Ağajdar quhaqu su:n içindədi, belə bağ suvarallar.*

QUQAN (Quba) – balta və ya dəhrə ilə odun doğrayarkən qopan qırıntı, qəlpə.

QUQULİQU (Şəur, Yardımlı) – əliboş. – *Bir də gördüx' ququliqu atıla-atıla gəlir* (Şəur); – *Gedey şə:rə, qələndə də ququliqu gəley* (Yardımlı).

QUA I (İmişli) – yalı və quyruğu ağ (at). – *Dayımın bir qula atı vardı.*

QUA II (Göyçay) – sarı barama.

QULABAN (Biləsuvar, Əli Bayramlı, Kürdəmir, Masallı, Sabirabad, Salyan) – evin yanında yardımçı yer, tikinti. – *Usda öyün qulabanın düzəltdi* (Kürdəmir); – *Yayda qulaban sərın olır* (Salyan); – *Qulabana lazım olmayan şeylər yığılır* (Biləsuvar).

QULABƏYİ (Borçalı) – sancaq.

QULAÇA (Zaqatala) – çardaq.

QULAĞ (Dərbənd, Quba) – məc. araba oxunun ucu. – *Museyib dayının də ərəbəsinin qulağı sinüb yatmışdı* (Quba).

QULAĞAGİRƏN I (Ağdam, Bakı, Gəncə, Kürdəmir, Şamaxı) – qırxayaq. – *Qulağagirən hələ qırxayağdı da!* (Bakı); – *Ağajın altında yatma, qulağına qulağagirən girər* (Gəncə). – *Qulağagirən zərərri qurtıdı, adamın qulağına girir* (Şamaxı).

QULAĞAGİRƏN II (Cəbrayıl, Yardımlı) – həşərat adı. – *Qulağagirən sarı, əyağları da çox olur* (Cəbrayıl).

QULAĞALTI I (Basarkeçər, Kəlbəcər) – ləçək. – *Qulağaltımı yumuşam* (Kəlbəcər); – *A bala, başım üşüyür, o qulağaltımı maña ver* (Basarkeçər).

QULAĞALTI II (Şamaxı) – balaca balıq. – *Qulağaltının üzünü tikdim.*

QULAX I (Ağcabədi, Goranboy, Qazax) – istiqamət. – *Get suyun qulağın dəyiş* (Ağcabədi). ◊ **Qulax qırmax** (Göyçay, Mingəçevir, Tovuz) – istiqamətləndirmək. – *Məhəməd, su gəldi, ləx'lərin üsdünə qulax qır*

(Tovuz). **Qulağ eləməx'** (Mingəçevir) – istiqamətləndirmək. – *Suyu bosdana qulağ elədim.*

QULAX II (Tovuz) – cəftə. – *Qapının qulağın vur, gəl.*

QULAX III (Göyçay, Tovuz) – bax **qulağ**. – *Bizim arabanın qulağı sınıb* (Göyçay).

QULAX IV (Cəbrayıl, Gəncə, Şəki) – cəhrənin bir hissəsi. – *Anam cəhrənin qulağını çıxartdı* (Gəncə); – *Ci:m di:r: "Cəhrənin qulağı xarav oludu"* (Şəki).

QULAXA:NI (Çənbərək, Karvansaray) – həmsöhbət. – *Qulaxa:nım yoxuyudu beyjə* (Karvansaray).

QULAXÇA (Gəncə) – cəhrənin bir hissəsi. – *Qoyunun qıçının damarını ver, cəhriyə qulaxça qayırım.*

QULAXLI (Şəmkir) – arabada laydırın aşağı hissəsinin keçdiyi dəmir.

QULAXLIX (Şamaxı) – cəhrədə iyin ucu keçirilən yer. – *Gəti, qulaxlığa bir az yağ sürt.*

QULAXYASDIĞI (Şuşa) – balaca balıq. – *Gejə qulaxyasdığım tüşüf, onə:rə boynum ağrıyır.*

QULAMPA (Göyçay, İsmayıllı) – yabanı bitki adı. – *Qulampa çox yeməli* (İsmayıllı).

QULAMPARA (Çənbərək) – firıldaqçı. – *Balajanın arvadı Mənzər qulampara adamdı.*

QULANÇAR (Bolnisi, Borçalı, Gəncə, Qazax, Mingəçevir, Ordubad, Şəmkir) – yeməli yabanı bitki adı. – *Qulançarı gederix' dərerix', soñra gətirerix', tuada pişirerix'* (Qazax); – *Qulançarı yağnan qo:randa lə-zətdi olur* (Gəncə); – *Oğlum bağdan yığıdığı qulançar dəsdəsinə nənəsinə verdi* (Ordubad); – *Qulançar da otdu, taxılda-zadda piter* (Şəmkir).

QULANGƏRİŞ (Cəlilabad, Əli Bayramlı, Salyan) – eyvan. – *Qulangəriş öyin qabağında:lar* (Salyan); – *Qulangərişdə otırıb çay içeydüg* (Cəlilabad).

QULANGÜL (Quba) – gül adı. – *Bacım bizə çux qulangül gətirmişdi.*

QULAPAN (İmişli) – bax **qulaban**. – *Axşam bizim evin qulapanına bax, orda olacağam.*

QULAPARAN (Lənkəran) – bax **qorapalan I**.

QULAŞDAMAX (Qazax) – qaçmaq. – *Çinarın divində iki canavar varıydı, elə qulaşdadım ki görəndə.*

QULAVLƏMAX (Meğri) – taqətdən düşmək, yorulmaq. – *Urđabatdan piyada galdım, yulda qışlırım qulavlədi.*

QULAZDAMAX (Cəbrayıl) – tullamaq.

QULBAQQA (Dərbənd) – qurbağa.

QULEYŞA (Karvansaray) – bax **qilovşa**.

QULEYŞALIX (Karvansaray) – bax **qilovşalix**. – *İsrahayın Naringül xala Qulu kişiyə sənən quleyşalıq elermiş.*

QULƏNÇƏR (Oğuz) – bax **qulançər**. – *Qulançər çox yiməli şeydi.*

QULĞUNA I (Qazax) – bax **qılğına I**.

QULĞUNA II (Borçalı, İmişli, Qazax) – bax **qılğına II**. – *Qulğuna çox vaxdı qulağın divinnən çixer, yurtiler, sonra adamı öldürer* (Borçalı).

QULĞUNA III (Borçalı, Yevlax) – araqarırdıran. – *Fatma qulğuna:rvatdı* (Yevlax); – *Hüseyn yaman qulğuna:damdı* (Borçalı).

QULİX' (Şəki) – qulun.

QULİX'LI (Şəki) – balası olan (at). – *Dalı qulix'li atı satıf, təzə at almışx.*

QULİYC (Zaqatala) – çiban.

QULLA I (Əli Bayramlı) – dərin. – *Mən çayın lap qulla yerində çimirdim.*

QULLA II (Ağsu, Göyçay, Xaçmaz, İsmayılı, Kürdəmir, Qax, Quba, Şamaxı) – su saxlamaq üçün qazılıb düzəldilmiş xüsusi yer. – *Hər öyün qabağında qulla uladı* (Quba); – *Qullaya su quy* (Xaçmaz); – *Uşağı qoyma, qullıya tüşər* (İsmayılı); – *Gözdə, uşağ qullıya tüşər* (Kürdəmir).

QULLA III (Ucar) – su içilən qab. – *Qullanı ver, su içim.*

QULLABA I (Kürdəmir) – mehtərə, suqabı. – *Qullabamı suynan doldurub yola tüşdüük.*

QULLABA II (Şahbuz) – palanduz. – *Qullaba palanı sıyrıır, tikir.*

QULLABA III (Bakı) – qapının dalına vurulan demir ling. – *Qapının qullabasının vurmasını?*

QULLƏ (Quba) – bax **qulla II**. – *Qullədə su çuxdu.*

QULLUQÇU (İsmayılı) – qaraçıraq. – *Ağız, qulluqçuni gəti, pəyədə inəgə baxım.*

QULOYŞA (Hamamlı) – bax **qilovşa**. – *O çox qiloysşa adamdı.*

QULOYŞALAMMAX (Borçalı) – xəbərçilik etmək. – *Ə., qalxos sədrinə na quloysşalənersan?*

QULOYŞALIX (Başkeçid, Borçalı, Daşkəsən, Hamamlı) – bax **qilovşalix**. – *O, quloysşalığınnan əl çəkməz* (Hamamlı).

QULPLICA (İmişli, Lerik) – dəstəli tava. – *Qulplıcada pişer qayğanağ, çığırtma* (İmişli).

QULPLU (Ucar) – su içilən qab. – *Qulplunu gəti mənə.*

QULPU: QULPU ÇIXARTMAX (Balakən) – yas mərasimi təşkil etmək. – *Hasan bovasına çox layıxlı qulpu çıxardı.*

QULTAŞA (Tovuz) – bax **qoltaşa**. – *O, çox qultaşa:damdı <qultaşa adamdır>.*

QULUC (İsmayılı, Qarakilsə) – uc, qıraq. – *Palazın qulucunnan tutdum, atdım bayıra* (Qarakilsə).

QULUNC (Borçalı) – hörgüc. – *Qulunc iki dənə olor dəvədə.*

QULUNƏ:ĞI (Gədəbəy) – yabanı bitki adı. – *Bizdə qulunə:ği da de:ilir, yolotu da de:ilir.*

QULUNKİŞNİŞI (Xanlar) – yabanı bitki adı. – *Min dəfə demişəm, qulunkişnişi yimiyin.*

QULUNOTU (Kəlbəcər) – yabanı bitki adı. – *Qulunotu bö:ün yarar şeydi heyvan yemə:.*

QUM (Bakı) – mehtərə, suqabı.

QUMACEX' (Şəki) – meyvənin (alma, armud və s.) yeyiləndən sonra qalan tullantı hissəsi, cecəsi. – *Almanı yiyif qumaceyni bu yənə atma.*

QUMALAT (Dərbənd) – qohum-əqrəba. – *Qızçı <qız üçün> nişan aparanda çağıraduğ qumalatımızı.*

QUMANNI (Balakən, Qax, Zaqatala) – hamilə.

QUMBARA (Bakı, Şəki) – isladılmış kömür xəkəsindən yumru şəkildə düzəldilmiş yanacaq növü. – *Bu gün iki yüz dənə qumbara qayırmışam* (Şəki).

QUMBUC (Cəbrayıl, Kürdəmir) – omba. – *İnəğin qumbucu batıp, doğmağa az qalır* (Kürdəmir).

QUMQUMA I (Dərbənd, Şamaxı) – ziyanverici həşərat adı. – *Bağımızın almalarına qumquma daraşib puç elədi* (Şamaxı); – *Qumquma alma teregin xarab eliyədi* (Dərbənd).

QUMQUMA II (Ordubad) – azacıq açılmış tumurcuq.

QUMQUMALAMAX (Ordubad) – tumurcuqlamaq. – *Ağaşdar qumqumalıyib.*

QUMLƏLƏ (Bakı) – qamışdan toxunmuş iynə-sap qutusu. – *Qumlələdən qara çərxi götür bura.*

QUMPARA (Xaçmaz) – b a x **qopara**. – *Ut çalmağcün qumpara quymışəm.*

QUMPİL (Tabasaran) – kətmən. – *Qumpilin sapıyçin ağac kəsdüm.*

QUAQUA (Gədəbəy) – uşaq oyunu adı.

QUNC (İsmayilli) – dəvədanı. – *Diyəsən, qunc yarpağ açib.*

QUNCA: QUNCA GÖBƏLƏK (Kürdəmir) – göbələk növü adı. – *Qunca göbəbələk yeməlidü.*

QUNCAR (Tabasaran) – ət qutabı. – *Etdən bişənə quncar diyədig.*

QUNCEK (Zaqatala) – b a x **qumacex'**.

QUNÇABACI (Salyan) – qardaş arvadının baldızına verdiyi ad.

QUNDAĞ (Yardımlı) – çağa, körpə uşaq. – *Eylə (o qədər) yolu əğnan gəlib, qundağı də əlində.*

QUNDAX (Tovuz) – araba oxunun keçiril-diyi hissə.

QUNDARA (Oğuz) – b a x **qondara**. – *Biz qundarani gönnən tix'dirirdix'.*

QUNDİLİ (İsmayilli) – dəlisov. – *O ata mimməy olmaz, qundilidi.*

QUNDUC: QUNDUC İYNƏ (Qax) – böyük iynə. – *Qunduc iynə böyük olur.*

QUNDUR I (Kəlbəcər, Şərur) – qabaq, balqabaq. – *Bazardan iki qundur aldım (Kəlbəcər).*

QUNDUR II (Hamamlı) – lovğa. – *Qundur özünən başqa heş kəsi bə:nməz.*

QUNDUR III (Qazax) – çoxbilmiş.

QUNDURSUZ (Naxçıvan) – ağılsız.

QUNDUZ (Ağcabədi) – qozbel. – *Qunduz Əli hare:tdi?*

QUNİŞMAX (Meğri) – həmfikir olmaq, mehribanlaşmaq. – *Mizəyeynan Mabəyim qunişip.*

QUNQƏ (Yardımlı) – koğa.

QUNQƏLƏMƏG (Yardımlı) – əymək. – *Budağa boyimiz çatmiyəndə qunqələydüg, dəreydüg.*

QUNQREX' (Oğuz) – çöl quşu adı.

QUNT (Qax) – çoxbilmiş. – *Ho yaman quntdu.*

QUNUT (Şəki) – tumurcuq.

QUNUTDAMAX (Şəki) – tumurcuqlamaq. – *Ağaşdar qunutdi:tdi, büüyün-savax açıcaxdı.*

QUPBA (Şamaxı) – b a x **qubba**. – *Qupbam qırılıb düşüb.*

QUPBALAMAĞ (Şamaxı) – düymələmək. – *Arxalıği yaxşı qupbala.*

QUPBAZ (Cəbrayıl) – lovğa.

QUPPA (Ağsu, Kürdəmir, Salyan) – b a x **qubba**. – *Paltükün quppası düşüb (Ağsu); – Pencəkdə beş quppa var (Salyan).*

QUPU (Dərbənd) – alaqqeş. – *Qupiyinə ekin qupuliyədilər.*

QUPULAMAĞ (Dərbənd) – əlaq etmək. – *Şitil əkadığ, sora qupuluyadığ.*

QURA (Zaqatala) – moruq.

QURAGAZDAMMAX (Qazax) – qurumaq, suyu çəkilmək. – *Qoy yol qurağzadansın, sizə:ləjəm.*

QURAGSİMAĞ (Xaçmaz) – darıxmaq, könlü istəmək. – *Uşax qurağsımışdi, gündərdim anasının yanına.*

QURAX (Cəbrayıl, Zəngilan) – müxtəlif əlvan parçalardan tikilmiş üçbucaq formalı bəzək şeyi. – *Qurax qabaxlar olurdu (Zəngilan).*

QURAXSAMAX (Şəki) – b a x **qurağsimağ**.

QURAXSİMAX (Bərdə, Hamamlı, Mingəçevir, Zaqatala) – b a x **qurağsimağ**. – *Məni danlama, onunçün yaman quraxsımışam (Bərdə); – Sənnən ötəri yaman quraxsımışam (Hamamlı).*

QURAMA I (Cəbrayıl, Salyan, Yardımlı, Oğuz) – uydurma, yalan. – *Qurama sözə inanma (Oğuz).*

QURAMA II (Bakı, Cəbrayıl, Gədəbəy, Hamamlı, Şamaxı, Şuşa) – müxtəlif parça kəsiklərindən tikilmiş yorğan, döşək. – *Qurama yorğan bəzegli olur (Bakı); – Yorğan üzünüz quramadı, də:sin (Gədəbəy); – Xalam maña bir qurama bağışlıyif (Şuşa).*

QURAMA III (Mingəçevir, Oğuz, Şəki) – quraşdırılmış (pəncərə, qapı). – *Şəkidən gedif qurama qapı almışam (Oğuz).*

QURAMAÇI (Şuşa) – uydurmaçı.

QURAMAX (Cəbrayıl, Zəngilan) – uydurmaq. – *Həylə iş olmuyuf, hamısın özünnən quruyur* (Zəngilan).

QURAMALI (Hamamlı) – naxışlı, bəzəkli.

QURAMALIĞ (Bakı, Şamaxı) – qurama (bax **qurama** II) üçün işlədilən parça. – *Bir xeylağ quramalıgım var* (Bakı).

QURAMIT (Xaçmaz, Quba) – quru, susuz (yer).

QURANQAZ (Oğuz) – dik. – *Quranqaz yerə su çıxmaz*.

QURAYÇA (Dərbənd, Tabasaran) – dayça. – *Qurayça bağda biçən iyədi* (Dərbənd).

QURBAĞAGÖZİ (Lənkəran) – yabani bitki adı.

QURBAĞA KƏCİ (Lerik) – yosun. – *Qurbəğa kəci ağacda oley*.

QURC (Kürdəmir, Salyan) – balıgım kəsilmiş kiçik parçası. – *Balıgdan iki qurc bacım-gilə göndərdim* (Salyan).

QURCAVA: QURCAVA GEYİN MƏX' (Çənbərək) – üst-üstədən geyinmək. – *Ay qızım, bu nədi, qurcava geyinifsan?*

QURCƏLƏMMƏG (Yardımlı) – o yan-bu yana çevrilmək, sakit oturmamaq. – *Nə qurcələneysən, yerində otuginən*.

QURC-QURC: QURC-QURC DOĞRAMAĞ (Salyan) – parça-parça, hissə-hissə doğramaq. – *Balıgı Kazım qurc-qurc doğradı*.

QURCUĞ (Quba) – tumurcuq. – *Ağajdarda biyil qurcuğ çıxdı*.

QURCUTMA: QURCUTMA SALMAX (Oğuz) – şuluqluq salmaq. – *Sizdən çəkinir, yoxsa bura bir qurcutma salmışdı ki!*

QURC (Tabasaran) – ağacın kəsiləndən sonra yer səthində qalan hissəsi, kötüyü. – *Bu təhər kəsülüdüti, una qurc diyədülər*.

QURDAĞZI I (Şəki) – otaq güli adı.

QURDAĞZI II (Bərdə, Xaçmaz, Qazax, Quba, Tovuz) – qaramalda xəstəlik adı. – *Canavar camışı tişdiyəndə qurdağzi azarı tüşür, heyvan da tez ölü* (Bərdə).

QURDAĞZI III (Cəlilabad) – yarımboğaz, xəzli ayaqqabı.

QURDAXCI (Qazax) – qoyunun ayağına ilişdirib tutmaq üçün ucu əyri ağac. – *Qurdaxçının başı əyri olor kin, qoyunu tutmağ olsun*.

QURDEŞƏNƏX' (Başkeçid, Borçalı, Hamamlı) – dəridə əmələ gələn səpki. – *Tofiqin bədəni bütö: qurdeşənəx'di* (Borçalı).

QURDOTU (Kəlbəcər) – dərman bitkisi adı. – *Heyvanın bədəninə yara düşəndə qurdotunu yığırix, qurudurux, avirix, sonra onu tökirüx', yarada qurdu öldürür*.

QUREYİŞ: QUREYİŞ OLMAX (Ağdam) – hər işə qarışmaq, hər şeylə maraqlanmaq. – *A bala, az qureyiş olsana, nə dərdinə qalhdı, iki adamdı, özdəri bilər*.

QURĞAZ (Balakən) – bax **qurqur**.

QURĞAZDAMMAX (Qazax) – bax **qurğazdammax**. – *Yol bir az qurğazdansın, sonra gələrsiniz orya*.

QURĞUZDAMMAX (Tovuz) – bax **qurğazdammax**. – *Bir az qurğuzdanannan sonra de:rrix' yerin aratı çıxdı*.

QURİK (Zaqatala) – bax **qulix'**.

QURQA I (Zaqatala) – qoza (palid ağacında). – *Palıtda qurqa çoxdu*.

QURQA II (Zaqatala) – çəyirdək.

QURQU (Şəki) – bax **qurqa** II. – *Zoğal qurqusunu döyüf, tənzifdən keçirif, verillər qarnı ağrıyana*.

QURQUR I (Qax) – su içilən qab.

QURQUR II (Şərur) – oval formalı dəmir qutu.

QURQURA (Naxçıvan) – çöl quşu adı.

QURQURRƏK (Şamaxı) – bax **qurqura**.

QURQUZ (İmişli) – arıq.

QURONTA (Dərbənd, Tabasaran) – günorta. – *U da quronta gələdi* (Tabasaran).

QURRA (Qazax) – ədabaz, lovğa. – *Namaz yaman qurra adamdı*.

QURRAVAZ (Basarkeçər) – bax **qırravaz**. – *Ə, qırravaz olma!*

QURRES (Kəlbəcər) – ağılsız. – *Qənirə illaf qurresdi*.

QURREY (Qarakilsə, Laçın, Oğuz) – sadəlövh. – *Əliş kimi qurrey adam olmaz* (Laçın); – *Məmmədəli qurrey adamdı* (Qarakilsə).

QURSAX (Şəki) – çinədan. – *Qursağı boşdu to:ğun, den tökün yisin*. ♦ **Qursax mayası** (Göycay) – pendir mayası.

QURSANA (Qax) – fırfıra. – *Uşaxlar oynayan şeydi qursana*.

QURŞAX I (Goranboy, Qazax) – kiçik arx.

QURŞAX II (Qazax) – qövsi-quzeh. – *Yağış yağandan sonra qurşax sallanar.*

QURŞAX III (Cəbrayıl) – *məc.* çəpərin belinə (ortasına) çəkilən qarğı, çubuq. – *Ə., qurşağın qalın qoyun ki, çəpər möhkəm olsun.*

QURT (Yardımlı) – zirək, diribaş. – *Qurt adamdı, əlinnən nə desön galay.*

QURTBAĞRI (Oğuz) – yabanı ağac adı. – *Qurtbağrının yarpağı mürdəsiyə oxşuyur.*

QURTDANQUŞ I (Hamamlı, Mingəçevir, Yevlax) – hər şeylə maraqlanan, hər şeyi bil-mək istəyən. – *Bəhrəm kişi çox qurtdanquş adamdı (Yevlax); – Vəli qurtdanquş adamdı (Hamamlı).*

QURTDANQUŞ II (Qazax) – ara qarışdırın.

QURTDU (Yardımlı) – paxıl, xəbis. – *Qurdu üşağdu, heç kəsi gözi götürmey.*

QURTDUĞAN (Balakən) – xəstəlik adı (dırnağın dibində olur).

QURTULU (Ordubad) – yabanı bitki adı.

QURTYEMƏZ (Basarkeçər, Kəlbəcər, Qax, Şəmkir) – qida borusu (heyvanlarda). – *Heyvanı kəsəndə qurtyeməzin kəs tulla (Basarkeçər); – Qoyunda da olur, malda da qurtyeməz (Şəmkir).*

QRUÇANAX (Çənberək, Tovuz) – avara, işsiz. – *Quruçanağ adam özünə öy quramaz (Çənberək).*

QRUX (Dərbənd) – qoz çırpmaq üçün uzun çubuq.

QRU: QURU DOLMA (Şəki) – evdə hazırlanmış kolbasa. – *Quru dolma qə:rif qış uzunu yiyrix'; – Biyil quru dolmamız çoxdu.*

QRUQAZ (Kürdəmir) – yaxşı qızardılmış (çörək, kartof və s.).

QRULDAVUX (Qax) – şələlə.

QRUM (Balakən) – xəsis. – *Səkinə qarını çox yaxşı tanyıram, o, çox qurum arvaddı.*

QRUMCƏX' (Oğuz) – alma, armud və s. meyvənin yeyildəndə sonra qalan tullantı hissəsi, cecəsi. – *Almanın, armudun üzeyi də diyirix', qurumçəx' də.*

QRUMSU (Qarakilsə, Qazax) – qanı kəsmək üçün qurumdan hazırlanmış maddə. – *Qurumsu qanı tez kəsir (Qarakilsə).*

QRUNU (Axalsxi, Borçalı) – nov. – *Qurunda su olur, mal için (Borçalı).*

QRUNTA (Dərbənd) – bax **quronta**. – *Mən yerimmə qurunta duradam.*

QRVAĞA (Qazax) – dəyirmanın üst daşını fırlatmaq üçün oxun ucuna keçirilən dəmir hissə. – *Də:рман daşının ağırırğı qurvağya tişer.*

QUSUL (Balakən) – xəmir xörəyi adı.

QUSUNTI (Salyan) – kötrpə uşağın qusması üçün bələyinə bağlanan ağ muncuq. – *Qusuntını uşağın bələginə bağlaqınan, gəlirəm.*

QUSQUTA I (Salyan) – ziyankar, yaramaz. – *Şakir qusquta adamdı, işi-peşəsi adama ziyan vurmağdı.*

QUSQUTA II (Salyan) – yabanı bitki adı.

QUSUR (Qax) – dağar. – *Degirmanda bir qusur buğda üğütdüm.*

QUŞBURNU (Daşkəsən, Gədəbəy, Xanlar) – itburnu. – *Quşburnu yaxşı çiçəx'di, cürə-cürədi, etir iyisi oloy (Daşkəsən); – Quşburnu çayı da xeyirdi sö:ox'dəymə: (Gədəbəy).*

QUŞDAVAN (Ağcabədi, Qazax) – hündürdaban ayaqqabı. – *Quşdavanı mə:llimlər gə:ner, qızdar gə:ner (Qazax).*

QUŞDƏDƏ (Qax) – çöl quşu adı.

QUŞKEÇƏN (Ağbaba, Bərdə, Qazax) – hündürdaban ayaqqabı. – *Gəlinə bir qəşəng quşkeçən almışam, dabanı çox hündürdü, geyəmmir (Bərdə); – Əyağında quşkeçən varıydı (Qazax).*

QUŞKEÇƏR (Ordubad) – bax **quşkeçən**.

QUŞQOMMAZ I (Basarkeçər) – qaramalın omba sümüyünün baş tərəfi. – *Döyüf öküüzün quşqommazın yara eli:fsən.*

QUŞQOMMAZ II (Salyan) – sartikan.

QUŞQUL (Yevlax) – sərrast nişançı.

QUŞQUNTƏKLİFİ (Quba) – könülsüz təklif, dəvət.

QUŞQUŞU (Çənberək, Gədəbəy, Qazax) – yüngülxasiyyətli. – *Dedim: Ə, quşquşu Bayram, hardan belə? (Qazax); – Quşquşu adam xatadan ötməz (Çənberək); – Sənin kimi quşquşudan bunnan artıx nə qanajax gözdaməy olar? (Gədəbəy)*

QUŞQUYRUĞU (Şahbuz) – yabanı bitki adı.

QUŞQUZULAMAX (Qazax) – günəşli gündə seyrək yağış yağmaq.

QUŞLƏXƏRİ (Bakı) – un ilə doşabdan bişirilən paxlava. – *Quşləxəriləri apar, dam üsdə sə.*

QUŞMURRU (Böyük Qarakilsə) – bax **quşburnu**.

QUŞTUQUR (Qax) – pəhləvan.

QUT I (Salyan) – tumurcuq. **Qut bağlamağ** – tumurcuqlamaq. – *Ağajdar yavaş-yavaş qut bağlıyır.*

QUT II (Cəbrayıl, Qazax, Qarakilsə, Meğri) – qüvvət, güc. – *Bir tikə əppəx ye, ürəyinə qut olsun* (Qazax); – *Bir loxma çörəx al, ürəyində qut olsun, dayna!* (Qarakilsə); – *Üş gündü qutdan düşüüp; – Bir loxma çörəx' ye, ürəyində qut olsun* (Cəbrayıl). **Qutdan düşməx'** (Meğri) – gücdən, taqətdən düşmək, halsızlaşmaq. – *Uşax naxosduyup, lap qutdan düşüüp.*

QUT III (Şəhur) – yemək. – *Sə:rdən ağzıma qut dəymiyp.*

QUTA (Qax) – nərdivanın pilləsi.

QUTAN (Oğuz) – quzu salınan qazma. – *Yataxda quzu sahıllar qutana.*

QUTƏBBƏR (Çənbərək) – ədalı, lovğa. – *Əli elə qutəbbər yeriyir kil!; – Əmin məc-lisdə qutəbbər oturmuşdu.*

QUTƏPPƏRİ (Kürdəmir, Laçın) – səli-qəli. – *Əli həmişə qutəppəri geyinir* (Laçın).

QUTĞA (Dərbənd, Qax) – bax **qutqay**. – *Bizə bir qutğa su doldur* (Qax); – *Gütür qutgani apar qoy azbara* (Dərbənd).

QUTXA (Qax) – bax **qutqay**.

QUTQAY (Dərbənd) – güyüm.

QUTQU (Şəhur) – böyrək.

QUTQUT (Zaqatala) – deyingən.

QUTMAN (Salyan) – ot topası. – *Tezzən durub qutmannarı daşımalyam.*

QUTU: QUTU QURUMAX (Qazax) – mət qalmaq. – *Elə söz de:r ki, adamın qutu quruyor.*

QUVARRAMMAX (Çənbərək) – bax **quarrammax**. – *Ona nə var, oğlannarının qazancına baxır, quvarranır.*

QUVƏRRƏMƏX' (Çənbərək) – sevinmək, fəxr etmək. – *Dağıstan oğlannarına baxır quvərrənir, çünkün oxuyullar.*

QUYXA:ĞI (Bakı) – yelləncək.

QUYİLDƏMƏG (Yardımlı) – qışqırmaq. – *Quyildəmə, qulağım batdı.*

QUYLAMAÇ (Basarkeçər) – uşaq oyunu adı. – *Gəlin gedəx' quylamaç oynuyax.*

QUYLAMAX I (Füzuli, Qazax) – gizlətmək, ört-basdır etmək.

QUYLAMAX II (Şəki) – basdırmaq.

QUYLƏMAX (Şəki) – bax **quylamax II**. – *Leşi verdix itdə, qalannı da quy qazıf quylədx.*

QUYLƏMƏ (Şəki) – basdırılmış dirək. – *Özü eşix'də quylamə yeri qaziydi.*

QUYRAX (Mingəçevir, Şəki) – bax **qıvrax II**. – *Bu unnan biraz quyraxdı* (Şəki).

QUYRALTMAX (Qax, Tovuz) – uydurmaq. – *Özünnən yalan quyraltma* (Tovuz).

QUYRATMAX (Hamamlı) – bax **quyraltmax**. – *Ə:; sən də özünnən bir şey quyratma!*

QUYRUĞASDARI (Cəbrayıl, Xanlar, Zəngilan) – qoyun quyruğunun tüksüz hissəsi. – *Bu quyruğasdarnı bişi ver mə: yə:jəm* (Zəngilan); – *Çovannar quyruğasdarnı dadamal oloy* (Xanlar).

QUYRUĞUSÜZGÜN (İmişli) – nazik quyruqlu. – *Bi quyruğusüzgün atım varıdı onda.*

QUYRUX (Şuşa) – quyruqlu ulduz. – *Üş dənə ulduz olur yanaşı, ona de:ərix' Tərəzi, altındakinə də de:irix' Quyrux.*

QUYRUXBASMA (Şəmkir) – evin tirləri üstünə qoyulan ağac. – *Quyruxbasma evin başnan ayax tərəfini saxlıyır.*

QUYRUXLAMAX (Basarkeçər, Hamamlı) – məc. ad eləmək. – *Onun qızın oğluma quyruxladıım* (Hamamlı).

QUYRUXLU (Ucar) – su içilən qab. – *Quyruxlunu suynan doldur, ver içim.*

QUYRUXYARAN (Xanlar) – dərman bitkisi adı.

QUYRULMAX (Mingəçevir, Oğuz, Şəki) – qıvrılmaq. – *İlan kimi quyruqluf yatur* (Oğuz).

QUYRUM (İmişli) – bax **qıvrım II**.

QUYRUMLAMAX (Gəncə, Hamamlı) – bax **qıvrımlamax**. – *Çörəyi quyrumla* (Gəncə); – *Nənəm yapbanın üsdünü yaxşı quyrumlor* (Hamamlı).

QUYRUMLU (Basarkeçər) – bax **qıvrımlu**. – *Uşaxlara quyrumlu çörəx' pişirdix'.*

QUYTUN (Qazax) – burulğan. – *Üzüf çox uzağə:tmə, quytuına tüşərsən.*

QUYULAMAX (Füzuli, Qazax, Şəhur) – bax **quylamax I**. – *Onu elə quyuluyajam ki, izi, tozu tapılmasın* (Füzuli).

QUYULATMAX (Basarkeçər) – məc. gizlətmək. – *Elə quyulatdı kişinin qoyunun ki, heş kəs tapammaz.*

QUYURCUXMAX (Gədəbəy, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – qurculanmaq. – *Nə quyurcuxur yerində?* (Qazax); – *Nə quyurcuxorsan, a bala, oturgunan!* (Gədəbəy); – *Quyurcuxma, heç yana getmiyəssən* (Şəmkir).

QUZAQUZA (Xaçmaz) – uşaq oyunu adı. – *Yazda quzaquza uyniyərdüğ.*

QUZDABAN (Xaçmaz, Quba) – hündürdaban (ayaqqabı). – *Hindiniün qizdəri quzdanban giyəllər* (Xaçmaz).

QUZĞALAMAX (Dərbənd) – qurdalamaq. – *Doşabi quzğalamasa, dib tutar.*

QUZUÇU (Qazax, Tovuz, Yevlax) – quzu çobanı, quzuotaran. – *Qulu bizdə quzuçudu* (Qazax); – *Fermamızda iki quzuçu var* (Yevlax).

QUZUDİLİ (Bakı) – bitki adı. – *Qoyun quzudilini yaxçı yi:r.*

QUZUGÖRƏN (Oğuz) – alma növü adı.

QUZUQARNI (Oğuz, Şəki, Tərtər) – 1. yeməli göbələk növü (Oğuz, Şəki). – *Quzuqarnı göbələyin bir növüdü, bişirəndə ət dadır* (Oğuz); 2. yabani bitki adı (Tərtər). – *Quzuqarnı dağlarda pitir, daddı olur.*

QUZUQULAĞI (Şəki) – yeməli göbələk növü.

QUZULAMAĞI I (Salyan, Yardımlı) – b a x quzulamax I.

QUZULAMAĞI II (Salyan) – arzulamaq.

QUZULAMAX I (Basarkeçər, Borçalı, Cəbrayıl, Çənbərək, Karvansaray, Kürdəmir,

Qazax, Mingəçevir, Zəngilan) – rütubətdən ovulub tökülmək, parçalanmaq. – *Tufarın suağı nəmlix'dən quzuluyuf* (Basarkeçər); – *Tavla:n bir tərəfi quzuluyuf töküldü* (Zəngilan); – *Torpax quzuluyuf* (Karvansaray).

QUZULAMAX II (Çənbərək, Oğuz) – məc. narahat olmaq. – *Bu, savaxdan quzuluyur qa-qaxım gəlmədi diyə* (Oğuz); – *Qarağiz qarı bir həfdədi quzuluyur, nədi-nədi, bir qoyununu sağıflar* (Çənbərək).

QÜÇƏN I (Mingəçevir, Yevlax) – küçük. – *A bala, qüçəni qov ordan* (Yevlax).

QÜÇƏN II (Quba) – dəyirman daşının ətrafına yığılan un. – *Hacının dəgirmannan gətirdiyi qüçəni apardılar.*

QÜÇÜQ (Ucar) – b a x **qüçix'**. – *Bu qüçüqləri tez əkməy lazımdı.*

QÜDDƏ (Oğuz, Şamaxı) – b a x **qudda**. – *Sədrəddin quddə adamdı* (Oğuz); – *Ay Qubat, sənin oğlun yaman quddə uşağdı* (Şamaxı).

QÜDRƏTİ: QÜDRƏTİ ŞAL (Biləsuvar) – yun ilə ipəyin qarışığından toxunmuş şal.

QÜL (Qax) – uçurum.

QÜLLƏ (Naxçıvan) – pay. – *Gə qülləni apar.*

QÜLÜNGƏN (Masallı) – zirzəmi. – *Qülüngənə odun yığmışuğ.*

QÜRREY (Laçın) – b a x **qurrey**. – *Əliş kimi qürrey olmaz.*

QÜRRƏLƏNMƏX' (Zəngibasar) – güvənmək. – *Sən kimə belə qürrələnirsən?*

LI

LABADA (Qax, Quba, Şəki, Şuşa, Zaqatala) – 1. qısaqollu, üzəri qaytan və bafta ilə işlənilmiş qadın paltarı (Zaqatala, Şəki). – *Hətəm öz nənəsinin labadasını puzdurub qadınına don tikdirdi* (Zaqatala); – *Anam özünə labada tikir* (Şəki); 2. sıyrılmış pencək, sıyrıqlı (Quba). – *Labadanı gavar bu yoxunarda almısan*.

LABBA (Şəki) – qabaq hissə.

LABİ (Cənubi Azərbaycan) – huşsuz. – *Kamran çox labi adamdu*.

LA:BUKƏ (Salyan) – nöqsan, eyib. – *Məndə nə la:bukə bilib, məni qo:lamağ issiyirsən?* – *Uşağda heç la:bukə yoxdu*.

LAC (Quba) – damın üstünə döşənən ağac. – *Damın lacları tükülmüşdü*.

LAÇINQUYRUĞU (Cənubi Azərbaycan) – yeyilən yabamı bitki adı. – *Bir dəsdə laçınquyruğu yığdım*.

LADARA I (Oğuz) – yalançı.

LADARA II (Gədəbəy) – bölgü. – *Taxıl ladarasında gələjəm*.

LADIRA (Oğuz) – məsxərəçi.

LAFCİN (Ağsu, Gəncə, Qazax, Lənkəran, Sabirabad, Şəki) – bax **lapçın**. – *Lafçını öydə geyirük* (Ağsu); – *Uşaxlara lafcin almışam* (Gəncə); – *Mə:m lafcinimin bir tayın it aparıb* (Lənkəran).

LAFCİN (Şəki) – bax **lapçın**.

LAFDAN (Oğuz) – bax **lapbadan**. – *A giddə, uşağı zarafata salıf lafdan vurma*.

LAF-LAF (Qazax) – mənasız. – *Məmməd laf-laf danışer*.

LAF: LAF VURMAX (Qazax, Şəki) – mənasız danışmaq. – *Əziz yaman laf vuror* (Qazax).

LAĞ (Quba) – kürək. – *Camış lağı sındırdı*.

LAĞABBA (Xanlar, Kəlbəcər) – ləqəb. – *Birdən birinə bir lağabba yapışdırellar* (Xanlar).

LAĞALAĞ (Tovuz) – səliqəsiz. – *Öydə qav-qajax lağalağdı*.

LAĞAN (Qax) – bax **laqan**. – *İt qabağına lağan tulla:n kimi honu da menin qabağına qoyıp nara gedipsin?*

LAĞANDA (Salyan) – kökündən ayırmadan yerə basdırılan tənək budaqlarından göyərən zoğ. – *Bizim bağda çoxlu lağanda var*. ◊ **Lağanda basmağ** – tənək basdırmaq. – *Atam lağanda basır*; – *Müseyyib yaxşı lağanda basandı*.

LAĞAR I (Gəncə) – gen. – *Bu tüyəngin lüləsi çox lağardı*.

LAĞAR II (Çənberək, Gədəbəy, Gəncə, Karvansaray, Şəmkir, Zaqatala) – çox palçıq olan yer. – *Atu lağardan sürmə* (Gəncə); – *Harava lağara tüşən kimi təkər sındı* (Şəmkir).

LAĞAR III (Çənberək, Gədəbəy, Karvansaray) – kotanın açdığı sırım. – *Lağara yıxılmışdı qaçanda hodağım dünənnəri* (Gədəbəy).

LAĞARD (İmişli) – bax **lağar I**. – *Lağard paltar adamı işdəməgə qoymaz*.

LAĞARRAMMAX I (Gədəbəy, Gəncə) – genəlmək. – *Təkərin dulquları laf lağarrammaxıydı*.

LAĞARRAMMAX II (Ağdam, Gəncə) – çuxur olmaq, çuxurlaşmaq. – *Bizim yol lap lağarramaxıydı* (Ağdam).

LAĞART I (Ağcabədi, Kürdəmir, Salyan, Meğri) – bax **lağar I**. – *Qardaşım maña bir lağart pencəy alıf* (Ağcabədi); – *Öy lağartdı, kif deyil* (Kürdəmir).

LAĞART II (Meğri) – iri, böyük. – *İki lağart çüyalı beçara doldudu ləbələb buğduy-nan*.

LAĞAVA (Bərdə) – bax **lağabba**. – *Uzun Qulu dediñ, uzun onun lağavasıdı*.

LAĞAVLAMAX (Ağdam) – əzmək (meyvəni). – *Almadı, arımtıdı, lağavlyırsan suyu çıxır*.

LAĞBALAĞ (Bakı) – ağzınadək dolu. – *Vedrağ lağbalağ dolub*.

LAĞCİL (Gəncə) – bax **lağvaçıl**. – *Sən yaman lağcilsən*.

LAĞILBAZ (Füzuli) – başqasına lağ edən. – *Keşmişdə lağilbaz vardı, hərəyə bir ad qoyurdular*.

LAĞİLLAMAĞ (Salyan) – cırıldamaq. – *Qayı lağillıyır*.

LAĞLAĞ (Tovuz) – bax **lağalağ**.

LAĞMA (Oğuz) – tapmaca və lətifə soy-ləyən adam.

LAĞŞƏK (Salyan) – çolaq, şikəst. – *O uşağ elə anadangəlmə lağşəkdi.*

LAĞŞƏX' (Gəncə) – lağa qoyulan, lağ edilən (adam). – *Mən lağşəx' döyləm, get tayın tap.*

LAĞVA (Borçalı, Gədəbəy) – lağlağı. – *Həsən sənən lağva elvir* (Borçalı).

LAĞVAÇIL (Borçalı, Qazax) – lağlağıçı, lağlağı edən. – *Lağvaçıl adam lağ eliyənə de:rix'* (Borçalı).

LAHAN (Cənubi Azərbaycan) – boyun-duruğun ortasında xışı qoşmaq üçün yer. – *Lahan olmasa xış boyunduruğda durmaz.*

LAHAR (Dərbənd) – məcməyi.

LAX I (Gədəbəy, Naxçıvan, Ordubad) – məc. mənasız. – *Min dənə belə lax iş görsən bir şey çıxmaz* (Naxçıvan).

LAX II (Bakı, Salyan) – yalançı. – *Adam ki, sözlünə əməl eləmədi, sözlündə lax çıxdı, onnan qaç qutar* (Salyan).

LAXA I (Qax, Zaqatala) – qışda evin ortasında düzəldilən ocaq, kürsü. – *Qışda laxada yətməğin əyri ləzəti var* (Qax); – *Laxada od azdı* (Zaqatala).

LAXA II (Tovuz) – məc. çoxyeyən (adam).

LAXA III (Qazax) – naqqa (balıq).

LAXAQARIN (Qazax) – yekəqarın. – *Laxa qarın adam çox ye:r.*

LAXAN (Şamaxı) – əlindən iş gəlməyən, bacarıqsız. – *Eyvaz çox laxan adamdı.*

LAXANA (Axalsxi) – kələm. – *Bağdan laxana gəti*; – *Turşu:n yaxşısı laxanadan olur.*

LAXDA (Ağdaş, Cəbrayıl, Ucar) – tərəcə. – *Laxdamı hör*; – *Laxdamı qapımın ağzına qoy* (Ağdaş); – *Mən laxda toxudum* (Cəbrayıl).

LAXDALAMAX (Ağdaş) – tərəcə ilə müəyyən yeri örtmək. – *Buramı laxdalamax lazımdı.*

LAXI (Qax) – taxça. – *Laxıda to:x murt-düyüdü, al geti.*

LAX-LAX (Bakı, Salyan) – boş-boş, mənasız-mənasız. – *Sən alla: lax-lax danışma* (Bakı).

LAXLAMA (Ağbaba) – qayğanaq. – *Qonağa laxlama pişirdilər.*

LAXŞAN (Cəbrayıl) – xarab.

LAXŞƏX' (Gədəbəy) – b a x **laxşəng**.

LAXŞƏK (Kürdəmir, Qarakilsə) – məc. xəstə, zəif. – *Bədənim yaman laxşəkdi* (Kürdəmir).

LAXŞƏNG (Gədəbəy) – lağlağı.

LAXTA I (Cəbrayıl, Kürdəmir, Mingəçevir, Şamaxı, Zərdab) – b a x **laxda**. – *Barama üçün laxta çatışmur* (Zərdab); – *Kümdə beş laxta var*; – *Barama qurdunu laxta üsdündə saxli:llər* (Cəbrayıl).

LAXTA II (Şamaxı) – məc. bacarıqsız (adam). – *Nə laxta adamsən sən.*

LAQAMALAMMAX (Zaqatala) – sulanmaq (yaraya aiddir).

LAQAN (Qax) – ləyən.

LAQQACAR (Salyan) – səhlənkər. – *Sən biyaz < bir az > laqqacarsan.*

LAQQACARRIĞ (Salyan) – səhlənkərlik. – *Sən də az laqqacarrığ elə.*

LAQQAY (Dərbənd, Tabasaran) – b a x **daqqay**.

LAQQAYBALA (Dərbənd) – küçük. – *Qujalar da laqqaybala diyədi uua.*

LAQQILDATMAX (Gəncə) – su və ya yağ içmək (itə aiddir). – *Yalağa su tök, it laqqıldatsın.*

LAQQITAX (Çənbərək) – boş. – *Öy laqqıtaxdı, heş şey gətimiyiflər*; – *Bu laqqıtax damda həcəri durum?*

LALA (Ağdaş, Culfa, Qazax, Ordubad, Şərur) – lampanın odluğu. – *Ləmpənin lalası qurılıf* (Qazax); – *Lala ləmpənin maşinində olar* (Ordubad).

LALADİBİ (Cənubi Azərbaycan, Ordubad) – yeməli yabanı bitki adı. – *Qo: rma bozbaşı üçün bir az laladibi yığmışam* (Cənubi Azərbaycan); – *Laladibi dərirəm qaduv alım* (Ordubad).

LALADİVİ (Ağdam, Ağdərə) – b a x **laladibi**.

LALAFƏFİX' (Daşkəsən) – aciz, bacarıqsız. – *Kərim lalafəfix'di.*

LALAĞIRT (Kürdəmir) – səliqəsiz. – *Yaqut lap lalağirtin biridi.*

LALAGİLLƏ (Salyan) – çərəz. – *Xonçıya lalagillə də qoyallar.*

LALALAMAX I (Şahbuz) – çiçəkləmək, gül açmaq. – *Ağajdar lalalamb.*

LALALAMAX II (Çənbərək, Karvansaray) – təmizləmək. – *Buğduyu lalaladım yığdım* (Çənbərək).

LALAMƏLİX' I (Gəncə, Qazax, Yevlax) – qorxaq. – *Həsən çox lalaməlix'di* (Qazax).

LALAMƏLİX' II (Oğuz) – danışq qabiliyyəti olmayan.

LALAMƏLİX' III (Tovuz) – avam. – *Lalaməlix' adam heş nəyə yaramaz.*

LALAPƏTO (Kürdəmir) – pəltək.

LAPAPİTİ (Bakı) – b a x **lalapəto**.

LALAPİTİX' (Kürdəmir, Şəmkir) – b a x **lalapəto**. – *Uşağ dilini əzir, lalapitix' qalacağ (Kürdəmir); – Dünən lalapitix' Söyün bizdeydi (Şəmkir).*

LALATƏRƏ (Cəbrayıl) – lalə. – *Gə gedəx' lalatərə yığmağa.*

LALATƏRƏSİ (Ağdam, Borçalı) – b a x **lalatərə**.

LALATOPIĞ' (Cəlilabad) – lalə.

LALEMEG (Bakı) – yalvarmaq. – *Nağada laledim sənə ki, gedmə, qulağ asmadun ki, asmadun.*

LALƏ (Gəncə, Qazax, Ucar) – dairəvi stol.

LALƏLƏM (Salyan) – uşaq oyunu adı.

LALƏM (Salyan) – b a x **lalələm**.

LALIX I (Ağdam, Cəbrayıl, Gədəbəy, Gəncə, Oğuz) – həddindən artıq yetişmiş. – *Zoğalın lalığını gətirib verillərdi isitməsi olan adama, o sa:t sağalardı (Oğuz); – Lalix zoğal yeməliidi (Gəncə). ♦ Lalığ olmax (Naxçıvan) – 1. tənqə gəlmək; 2. yorulmaq. – Deməxdən lalığ oldum, başa düşmədi.*

LALIX II (Kürdəmir, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – huşsuz. – *Yunus lalıxdı, onun yadında söz qalmır (Qazax).*

LALIX III (Gədəbəy, Qazax, Şəmkir) – key. – *Lalix adam yaxşı iş görmür (Şəmkir).*

LALIXLAMAX I (Ağdaş, Gəncə, Xanlar, Qarakilsə, Mingəçevir, Şamaxı, Şəki, Ucar) – həddindən artıq yetişmək. – *Armut lalıxlıyif (Gəncə); – Ağaşdarda armıddar lalıxlıyib (Şamaxı); – Zoğalın çoxusu lalıxlıyif (Şəki).*

LALIXLAMAX II (Naxçıvan) – yalvarmaq. – *Nə qədar lalıxlasan, bir şey çıxmaz.*

LALIXMAX (Çənbərək) – b a x **lalıxlamax** I.

LALIX-MALIX (Gəncə) – dilsiz-ağızsız. – *Çox lalıx-malix uşaxdı.*

LALİMAX I (Cəbrayıl, Salyan, Göyçay, Qarakilsə, Meğri, Şamaxı, Zaqatala, Zəngilan) – b a x **lalemeg**. – *Sə:rdən bir həylə lalıyram, hardasan, gəlif çıxmırsan (Meğri); – Yazıq sə:rdən lalıyır (Şamaxı).*

LALİMAX II (Bakı, Şərur) – zarımaq, ağlamaq. – *Uşağ sə:rdən lalıyır, baxan yoxdur (Bakı).*

LALU (Quba) – toyuq cinsi. – *Bizim beş dənə lalu toyuğumuz var.*

LAM (Bakı, Naxçıvan, Zəngilan) – sakit. – *Də:z lamdu, gəlun gedegün çimmegə (Bakı); – Araz ordan lap lam axır (Zəngilan).*

LAMA (Masallı) – təpitmə. – *Yarama lama qoydurmuşam.*

LAMAHLAMA (Cəlilabad) – heç olmazsa. – *Lamahlama, sən gəlib çıxeydun, heç kim yox idi.*

LAMATAN (Təbriz) – arabanın təkərindeki şini təkər ağacına bərkidən dəmir halqa. – *Ərəbənin lamatanın dəmirdən düzəldəsən gərax.*

LAM-CİM (Mingəçevir, Naxçıvan) – sakit, səssiz. – *Sən ağzını yum, lam-cim otu (Naxçıvan).*

LAMPA (Borçalı, Oğuz, Zaqatala) – tavan. – *Mən pənəri lampadan asdım (Zaqatala).*

LAMPAR (Kürdəmir, Zərdab) – b a x **lampa**. – *İdarə binasının lamparı çox xoşuma gəldi, əhsən onun usdasına (Zərdab).*

LAMPIR (Əzizbəyov) – tənbel.

LANA (Qax) – çardağın girəcəyi.

LANÇİ (Salyan) – sakit. – *Lançi it adam tutmaz; – Bizim it lançi itdi, onnan qorxma.*

LANDA (Qax) – yekəqarın.

LANDAHUR (Meğri) – müvazinətini çətinliklə saxlayan.

LANĞİLİĞ' (Salyan) – yaltaqlıq. – *Acının ölərəm, lanğılığın baş saxlamaram.*

LANQI I (Salyan) – adama hürməyəm. – *Balacalığınnan açığ gəzən it lanqi olar.*

LANQI II (Salyan) – yaltaq. – *Sən də lap lanqısan a!*

□ **LANQI DANİŞMAĞ'** (Salyan) – boş-boş, mənasız-mənasız danışmaq. – *Lanqi-lanqi danışma, fərri sö:bət elə.*

LANQUT (Axalsxi, Gəncə, Şəmkir, Yevlax) – arabanın dal və qabaq təkərlərinin oxlarını birləşdirən ağac hissə. – *Lanqut qırılsa furgun pozular (Axalsxi); – Harava dönən kimi lanqut qırıldı (Şəmkir).*

LANTARAN (Mingəçevir, Şamaxı) – söyüş. – *Sə:rdən başdıyib lantaramı (Şamaxı).*

LANTIR (Şəki) – b a x **lampir** II. – *Lantir uşax bərx' qaça bilməz.*

LANTİ (Bakı) – kobud, yaraşıqsız. – *Səlimin qərdeşi Kərim lap lantidir.*

LAP (Meğri) – sıyırım, ağac sıyırımı. – *Tut ağacının lapi hamu laplardan yaxşidi.*

LAPAÇİLİ (Yardımlı) – iri naxışlı, bəzəkli. – *Xəlçə lapaçiliydi.*

LAPAX (Meğri) – içi boş <qoz>. – *Bu lapax cavızların nəyin gətirmisən büzə?*

LAPAN (Oğuz, Zaqatala) – çinara oxşayan kövrək ağac. – *Atam lapan ağacın kəsdı (Oğuz); – Lapannan çömçə, qaşix-zad qayrullar (Zaqatala).*

LAPAR (Salyan) – bir hissə. – *Taxıllığı sulamışam, bir lapar yerə su çıxmadı.*

LAPAR-LAPAR (Lənkəran) – parça-parça (palçıq).

LAPAŞDAMAĞ (Quba) – şillə vurmaq, şillələmək. – *Atası Əlini lapaşdamağ isdiyəndə mən quymadum.*

LAPAŞMAĞ (Quba) – b a x **lapaşdamağ**.
LAPBA (Şəki) – lobyadan bişirilən yemək növü adı. – *Ciyim lapba bişirmişdi; – Yaxşı lapbamız var, gidax bizə.*

LAPBADAN (Cəlilabad) – birdən, qəfil-dən.

LAPBAN I (Şəki) – ləkə.

LAPBAN II (Meğri) – uzun və enli (ayaq). – *Şeydanın lapban əyxələri var, val taxdəsi kimin.*

LAPÇIN (Ağsu, Qafan, Lənkəran, Sabirabad, Şahbuz, Şamaxı) – ev ayaqqabısı. – *Lapçını öydə ayağa geyirük (Ağsu); – Lapçını gəti (Qafan); – Xeyrənsə lapçının itirib (Sabirabad); – Başmağçiyə üç cüt lapçın tapşırđım (Şamaxı).*

LAPDAN (Bakı, Biləsuvar, Cəlilabad, Kürdəmir, Salyan, Şamaxı, Şəmkir, Yardımlı) – b a x **lapbadan**. – *Səlim lapdan məni qorxızdı (Salyan).*

LAPDAN-LAPA (İmişli) – 1. hərdənbir. – *O kişi lapdan-lapa dəli kimi danışır; 2. birdən-birə.*

LAPİR (Əzizbəyov) – kök.

LAPPA (Gəncə) – b a x **lapa**. – *Bajım lappa pişirif.*

LAPPACA (Mingəçevir) – b a x **lapba**.

LAPPADAN (Salyan, Bakı) – b a x **lapdan**.

LAPPAN (Kürdəmir) – böyük. – *Ayağı lappan adama çəkmə də az tapılır.*

LAPPIŞ (Göyçay) – tənbel.

LARI I (Ağdam, Bərde, Gədəbəy, Salyan, Gəncə, Lənkəran, Şahbuz, Salyan, Şamaxı) – 1. toyuq cinsi (Gədəbəy). – *Toyuğumuzun iksi larıdı, qalannarı yox; 2. düyüşkən toyuq və ya xoruz (Ağdam, Şahbuz). – Bizim bir ları xoruzumuz var; – Bı xoruz larıdı (Ağdam).*

LARI II (Şəmkir) – ötlü-canlı (adam).

LARIŞ (Böyük Qarakilsə) – başqalarından iyrenən.

LARTAN (Kürdəmir) – gen. – *Şalvar o qədar lartandı ki, əynində durmeyr.*

LARTAVA (Kürdəmir) – əriştə, lobyə və sarımsaqlı qatıqdan hazırlanan xörək.

LARTI (Gəncə, Tovuz) – tənbel. – *Lartı adam çox boş olar (Gəncə); – Lartının biridi, iş-güjə yarıyan olmaz (Tovuz).*

LAS I (Cəbrayıl, Kürdəmir, Zəngilan) – boş sarınmış keyfiyyətsiz barama. – *Baramanın lasın ayrı yığın, yaxşıya qarışdırmıyın (Zəngilan); – Baramanın on kilovu las oldu (Cəbrayıl).*

LAS II (Bakı, Kürdəmir, Qax, Naxçıvan, Oğuz) – tənbel. – *Əzi kimi las adam olmaz (Bakı).*

LAS III (Hamamlı, Quba) – təzə biçilmiş ot topası. – *Lasi aparıblar; – Lasi yığıb lükütə quyadığ (Quba); – Las hələ yığılmaz, nəmđi (Hamamlı).*

LAS IV (Ucar, Salyan) – özilmiş, xarab olmuş (meyvə). – *Las həyvani yeməy olmaz; – Alça çox qalsa, las olar (Ucar).*

LASDAMAX (Şəki) – otu topa-topa yığmaq. – *Mürsəl otı lasdıyır.*

LASDANMAĞ (Bakı) – tənbelləşmək. – *Bala, işdə, lasdanma.*

LASI I (Ucar) – tənbel (toyuğa aiddir). – *Lası to:ux kök olur, qaçammır. ♦ Las qalmağ (Sabirabad, Şamaxı) – yerə yatmaq (toyuğa aiddir). – Mən ağ to:uğı qoanda las qaldı; – Aciz to:uğı qoanda həməşə las qaldı. ♦ Las eləməy (Sabirabad) – yerə oturtmaq (toyuğu tutarkən). – Get touğı las elə tut.*

LASI II (Cəbrayıl) – b a x **las I**. – *Lasıdan pilə pişirillər.*

□ **Las qalmağ** (Bakı) – cavab verə bilməmək, aciz qalmaq. – *Elə gəldim ununçun ki, qabağında las qaldı.*

LAS-LAS (Gəncə, Qazax) – qat-qat.
LASTI (Loqodexi) – çubuq çəpər.
LAŞ I (Bakı, Əli Bayramlı, Quba, Salyan) – arabanın banında olan barmaq şəkilli ağaclar. – *Uşda bizim banın laşdarını palut ağacınnan salmışdu* (Quba); – *Laşsız araba qorxılı olar* (Salyan).

LAŞ II (Quba, Salyan) – hind toyuğu.
LAŞ III (Ağdaş) – dadsız (xörək). – *Büyün xörəx' lap laşdı.*

LAŞA (Mingəçevir) – tor toxumaq üçün alət.

LAT (Qax, Zaqatala) – bulağın gözündə suyun yığıldığı yer. – *Oyniyəndə Məmmədin papağı lata düşdü* (Zaqatala).

LATA (Yardımlı) – hissə, parça. – *Bi lata yeri var.*

LATARƏNGİ (Bakı) – b a x **latayir**.
LATAYİR (Cəbrayıl, Göyçay, Salyan, Bakı, Kürdəmir, Qarakilsə, Laçın, Mingəçevir, Ucar) – b a x **latayir**. – *Latayir danışma* (Ucar); – *O çox latayir danışır* (Laçın).

LATAYİR-LATAYİR (Bakı, Göyçay, Salyan, Ucar) – ədəbsiz-ədəbsiz. – *Sən latayir-latayir danışsın* (Göyçay).

LATAYİRRAMAX (Gəncə) – söymək, bibrir etmək. – *Az latayirra, ayıfıdı; – Həsəni latayirriyif yola saldı.*

LATAYİR (Gəncə, Şamaxı) – ədəbsiz söz. – *Arvaddar dava eliyəndə olmiyan latayiri bir-birinə diyillər* (Şamaxı); – *Məclisdə latayir danışmax yaxşı döy* (Gəncə).

LATDIX (Zaqatala) – su yığılıb qalan çuxur. – *Bizim yolun kənarı latdıxdı.*

LATER (Gədəbəy) – b a x **latayir**. – *Qumur Nadirin işi, peşəsi axşamatan later deməx'di.*

LATEYİR (Gədəbəy) – b a x **latayir**.

LATEYİR (Qazax) – b a x **latayir**.

LATİRİNGİ I (Salyan) – xarab, köhnə. – *Latiringi maşın işə yaramaz.*

LATİRİNGİ II (Salyan) – məzəli, gülməli. – *Hüzür yerində latiringi söz danışmazdır.*

LAVA (Lənkəran) – nazik və uzun çubuq.
 □ **Lava qalməy** (Cəlilabad) – bəlaya düşmək. – *Lava qalasan, setrəni gey, gə gedəy.*

LAVADA (Gəncə, Şəki, Şəmkir, Tovuz) – b a x **labada**. – *Ay ata, mənim lavadam dağılıfdı* (Şəmkir); – *Lavadasız qız köşməzdi qavaxlar* (Şəki).

LAVAR (Gəncə) – qaşqabaq. – *Sənin lavarıñ heş yığılmır; – Lavarıñ gənə nə sallı-yıfsan?*

LAVASA (Salyan) – iri kəsək. – *Yer dəmir kimidi, traxtır şumladığçan lavasa çıxır.*

LAVASA-LAVASA (Lənkəran) – qat-qat. – *O cürə lavasa-lavasa dəmirdən bu puçi qəyirmisən?*

LAVAŞ (Cəbrayıl, Gəncə, Göyçay, Ordubad, Şəki) – alça, zoğal və s. meyvədən bişirilib qurudulmuş turşu. – *Bazardan lavaş al gəti* (Gəncə); – *Alça lavaşı turş olur* (Göyçay); – *Bajım dünən lavaş pişirmişdi* (Cəbrayıl); – *Umaxanım, lavaşın duzu çox olutdu* (Şəki).

LAVAŞA I (Ağdam, Gəncə, Qubadlı, Salyan, Zəngilan) – b a x **lavaş**. – *Alınça lavaşası çox turş olur* (Gəncə); – *Bir az lavaşa ver, atın yarasına çəkim* (Qubadlı); – *Nənəm lavaşa çıxardır* (Zəngilan).

LAVAŞA II (Gəncə, Qubadlı, Ordubad) – 1. nallanarkən atın üst dodağını və burnunu burmaq üçün ucuna ip keçirilmiş buynuz (Gəncə, Qubadlı). – *Lavaşanı bura gəti, atın burnuna vur; – Lavaşanı gəti ata vur, nalla-mağa durmur* (Qubadlı); – *Bu atın burnuna lavaşa vurmasan, nalla-mağ olmaz* (Gəncə); 2. zəncirin ucunda olan qarmaq (Ordubad). – *Lavaşanı aparın verin dəmirçiyə düzəltsin*; 3. ipək çəkərkən baramanı tiyanda islatmaq üçün öyri ağac (Ordubad). – *Lavaşa qurılıb.*

LAVAŞALAMAX (Gəncə, Naxçıvan) – lavaşa hazırlamaq. – *Anam iki put alça lavaşalayıb* (Naxçıvan).

LAVAŞANA (Quba, Şamaxı) – b a x **lavaş**. – *Lavaşanani qutaba qatallar, xüregə tükəllər* (Quba); – *Bağman bir yayda on put naziyi, iyirmi put tumi lavaşana qeyirdi* (Şamaxı).

LAVLAMAX (Meğri) – yeyib qurtarmaq. – *İramazanun ləm-yesiri bir təx'nə çörəyi əlbəhəlimcə lavladı.*

LAY I (Bakı) – yastı daş. – *İki ərbə lay almışam.*

LAY II (İmişli, Kürdəmir) – pambıqdan toxunmuş palaz. – *Layı həyətdə sal, oturağ* (İmişli); – *Döşəmədəki layı dəyişdir, çirkə-nip* (Kürdəmir). ♦ **Lay olmax** (Füzuli) – üzə ağ olmaq. – *Mən ona lay olmaram.*

LAYAM: **LAYAM VERMƏX'** (Cəbrayıl) – əl-qol hərəkətlərinin müşayiəti ilə başqasına təhqiramiz sözlər demək, töhmətləndirmək. – *Güllərə Pəriyə möykəm layam verdi yolda.*

LAYÇA (Salyan) – pambıqdan toxunmuş ensiz, uzun nazik palaz. – *Gəti o layçanı kilimin üssünnən sal.*

LAYÇİVƏRDİ (Ağdaş) – başdansıvma. – *Məcrid layçivərđi iş tutan adamdu.*

LAYDIR (Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – nərdivan. – *Laydırı gəti, almeyi yığax* (Gədəbəy).

LAYDIRRAMAX (Gədəbəy, Gəncə, Tovuz) – arabaya laydır (bax 2-ci mənə) düzəltmək. – *Haravanı laydırra* (Gəncə).

LAYDİVAR (Salyan, Bakı) – məc. enlikürək, boy-buxunlu. – *Sən bilən olseydun laydivar oğulun qədrin bilərdün* (Salyan).

LAYGÜŞƏ (Şuşa) – tikintidə istifadə edilən qara daş.

LAYXORUMÇU (Naxçıvan, Şərur) – otu bir yerə toplayan (adam). – *Qaybalıgil bizdə layxorumçu işdiyirdilər* (Şərur); – *Mən layxorumçu işdiyirdim* (Naxçıvan).

LAYIĞ: **LAYIĞINA SALMAX** (Qax) – məc. – biabır etmək. – *Hələ menin gəlin layığına salıp göndərdim.*

LAYIN (Tovuz) – aciz. – *Həsən yaman layın adamdı.*

LAYIŞ (Başkeçid, Borçalı, Qazax, Tovuz) – böyük mis qazan. – *Dayan, qaçem layışı gətirem* (Qazax).

LAYQAPI (Göyçay) – birtaylı qapı.

LAYLAMAĞ (Salyan) – məc. cırmaq. – *Ay arvad, yaman yaralı kimi üzü: nöşün laylamasan?*

LAYLAMAX I (Naxçıvan) – çevirmək. – *Otu layla, tez qurusun.*

LAYLAMAX II (İmişli) – məc. – sökmək. – *Çulu layle:f qoydu yerə.*

LAYLAYA QOYMAĞ (Salyan) – arxayınlaşdırmaq. – *Məi laylaya qoydı, bi də gör-düm, iş işdən keçib.*

LAYLİMƏS (Çənbərək) – süst. – *Zağar Sa:dın qızı Lala mənşərdəncən layliməsdi.*

LAYMƏRDAN (Salyan) – igid, qoçaq. – *Elə laymərdan oğullarımız var ki, hər biri bi dünyaya dəgər.*

LAYMƏST (Qazax) – məst, xumar. – *Ət-dən oxartana ye:f kin, layməst oluf.*

□ **Lay olmax** (Şərur) – sevinmək, şadlanmaq. – *Yazıxdı, ge:m de:m lay ossun.*

LAZİ (Quba) – yumurtanın ağı. – *Lazi yiməli ulur.*

LAZUT (Axalsxi) – qarğıdalı. – *Lazut bəharda əkilib küzə qədər yetişir.*

LEBBELEB (Bakı) – ağzına qədər dolu. – *Torbani ağzıneycən doldurmuşəm, lebbelebdü.*

LECAN (İmişli, Qarakilsə, Şuşa, Salyan) – bax **lejan**. – *Bu il tut lecan oldu töküldü* (İmişli).

LECMAN (Cəlilabad, Salyan) – tavan. – *Quşdar lecmanda yuva qoyıb* (Salyan); – *Taxda tapa bilmeyəm ki, lecmanı vırdırəm* (Cəlilabad).

LEÇAN (Kürdəmir) – yığışdırılmamış, sərili.

LEÇƏN (Göyçay) – kiçik yaylıq.

LEFTİRİM (Ordubad) – gic, səfeh. – *Ə., o leftirimə qoşulma.*

LEĞMAN (Lənkəran) – damdan axan yağış suyunun töküldüyü yer. – *Əyaqqabılarım qalib leğmanın qırağında isdamb.*

LEHƏ (Salyan) – duru palçıq, lehmə. – *Yağışda üssü: – başu: lehiyə bulama.*

LEHİM (Bakı) – düyü həlimi. – *Aş gecdi, o lehimmən vər iceg.*

LEJ I (Qazax) – eməllı (qab). – *Dünən də-dəm bazardan üş dənə lej qav alıf gətđi.*

LEJ II (Salyan) – bol, çox. – *Bossanda yemiş lejdi.*

LEJALI (Qafan) – yığışdırılmamış, sərili. – *Yağış yağdı, xirmənimiz lejalı qaldı.*

LEJAN (Cəbrayıl, Çənbərək, Gədəbəy, Qafan, Tovuz, Zaqatala) – bol, çox. – *Bu il bizim armudumuz lejandı* (Qafan); – *Qartof Cıfıxlıda lejandı* (Çənbərək); – *Yiməh-ışməx' lejandı qonaxlıxda dünənnəri* (Gədəbəy); – *Qavaxlar buralarda qarağat lejan olardı* (Cəbrayıl).

□ **Lejan eləməx'** (Xanlar) – talan etmək, talamaq. – *Hasanın malını lejan elədilər.* **Lejan çəx'məx** (Gəncə) – paylamaq. – *Bir tağar buğduyu xalxa lejan çəx'dix'.*

LEJƏN (Qazax, Tovuz) – bax **lejan**. – *Bizim bağda alma-ərmüt lejəndi* (Qazax); – *Yayda tut-gilas lejan olur* (Tovuz).

LEJ-LAVAŞ (Salyan) – bol, çox. – *Sırfa açıldı, hər şey lej-lavaşdı.*

LEJ: LEJ TÜŞMƏX' (Oğuz) – düşmənlə olmaq. – *Aralarında nə olufsa, İskəndərnən Yunus lej tüşüflər.*

LEKƏR (Bakı) – yaraşlıq. – *Una bax a, bir lekəri də yoxdı.*

LELƏX' (Cəbrayıl, Zəngilan) – ağacın ən hündür və əlçatmayan yeri. – *Ağaşda bir az armit var, o da illaf leləx'lərindədi, yığəlmi-rəm, çıx yığ (Zəngilan).*

LEMƏ (Bakı) – rəf.

LENGƏR (Axalsxi) – 1. mis sini. – *Xəngəli lengərə tək;* 2. nəlbəki.

LENTİ (Culfa) – qayınarvadı. – *Bı mənim lentimdi.*

LEPƏR-LEPƏR (Bakı) – lopa-lopa. – *Bayrda gör nə lepər-lepər qar yağır.*

LER-LEJAN (Şəmkir) – bol, çox. – *Hər şey kin çox olur, onda de:llər ler-lejandı.*

LES (Salyan) – kəsək. – *Torpağ yaşdı, şumlıyrsan les verir.*

LEŞ I (Gədəbəy, Bakı) – məc. tənbel. – *Nə belə leş öyrədişin, bala, qədi:?*

LEŞ II (Bakı, Salyan) – çox, həddindən artıq. – *Kürdə balıq leşdi* (Salyan).

LEŞGİ (Şəki) – yağısız, arıq. – *Bu ət çox leşgi ətdi.*

LEŞ-LAVAŞ (Kürdəmir) – b a x **lej-lavaş.**

LEŞ-LEŞ (Tovuz) – boş-boş, işsiz. – *Bu aralarda leş-leş nə:zirsən, işin-güjün yoxdu?*

LEY (Şəhur) – düzənlik. – *Ley də sə:ndi, dağ da.*

LEĞİR (Qazax) – b a x **leyqır.**

LEYİĞ (Lerik) – saçaq.

LEYQAÇI (Şəhur) – istixanada çalışan şəxs, parnikçi.

LEYQALA (Ağdaş, Oğuz) – uşaq oyunu adı. – *Nə dizimin divində oturubsan, get uşax-ların leyqala oyn (Ağdaş).*

LEYQIR (Qazax) – yabı.

LEYLAC (Quba) – uzun. – *Una leylac Səməd diyədülər, hiç acığı gəlmiyədü.*

LEYLACI (Şəki) – kefcil. – *Bağır leylacı-nın biridi, öy dərdi çəx'mir, eşix' dərdi çəx'mir.*

LEYLAŞ (İrəvan) – mahir, bacarıqlı. – *Qumarda sən onnan bacara bilməzsən, o, leylaşdı.*

LEYN (Başkeçid) – xörək adı.

LƏBƏDƏ (Şəki) – yarpağı xörəyə tökülən göyərti növü. – *Bosdandan bir dəsdə ləbədə dərif gətirdim.*

LƏBGƏRDƏN (Şamaxı) – abgərdən. – *Süti ləbgərdənnən bö:ük qazannan kiçiy qazan-nara payla.*

LƏC I (Kürdəmir, Qazax) – b a x **ləj.** – *Kamil ləc adamdı* (Qazax).

LƏC II (Cəlilabad) – bataqlıq. – *Su axey bılağdan ləc oley.*

LƏCAN (Meğri) – b a x **lejan.** – *Dağlarda biyil ləcan ut var.*

LƏCƏ (Şamaxı) – b a x **ləçə.** – *Bizim inəy bir ləcə ləbləb süt verir.*

LƏCƏRƏ (Culfa) – dəyirman çarxı.

LƏCO: (Şamaxı) – zarafatçılıq, məzhəkəçi. – *Əhməd çox ləco: adamdı, adamı güldür-məkdən öldürür;* – *Sən yap ləco:sanmış ki.*

LƏCO:LIĞ (Şamaxı) – zarafatçılıq, məzhəkəçilik. – *Neyləsin, bir no: ləco:lıqnan arada başını doldandırır;* – *Bu qədər ləco:lıq olmaz!*

LƏÇƏ (Quba) – sərnic. – *Ləçəyi su:nan duldur.*

LƏÇƏR I (Astara, Füzuli, Gədəbəy, Qazax, Lənkəran, Şəki, Tovuz) – həyasız. – *Onun bir ləçər arvadı var, nə dağda, nə də aranda onnan qonşu olmağ xatabaladı* (Qazax); – *Sitarə yaman ləçər arvadı* (Şəki).

LƏÇƏR II (Astara, Lənkəran) – acgöz. – *Ləçər adamdı bizim bu Dada yaman* (Lənkəran).

LƏÇƏRRİX' (Gədəbəy, Qazax, Şəmkir) – həyasızlıq. – *Ləçərrix' pis şeydi, adamı hörmətdən salar* (Gədəbəy).

LƏÇƏRRİY (Lənkəran) – acgözlülük. – *Adil ləçərriyinnən əl çəkmiş, xörəy yiyəndə nimçəni yalıyır.*

LƏDƏN (Şəki) – üzüm tənəklərinin dibinə basdırılan paya. – *Biyil bağa üş yüz lədən almışux.*

LƏDİM I (Çənberək) – axmaq. – *Usuf lədimin biridi.*

LƏDİM II (Gədəbəy) – ləqəb. – *Hər adamın bir lədimi olar dana, a bajoğlu.*

LƏDİM III (Basarkçer) – dilli. – *Həsən lədim adamdı.*

LƏDİM-LƏDİM (Şəki) – boş-boş. – *Nə çox lədim-lədim danışırsan.*

LƏDİMNƏMMAX (Şəki) – yersiz, boş-boş danışmaq. – *Sən lədimnəmmə, otu yerində.*

LƏFLƏMMƏX' (Bolnisi, Mingəçevir) – tərənəmək, yerindən oynamaq, laxlamaq.

LƏFLƏNMAX (Şəki) – b a x **ləfləmməx'**. – *Dişim ləflənirdi, gıdif çıxartdırdım.*

LƏFLƏTMAX (Şəki) – tərənəmək, yerindən oynatmaq, laxlatmaq. – *Sütünü ləflətdim.*

LƏFŞƏR (Meğri) – danışanda ağzı sulanan.

LƏGƏR (Xaçmaz, Quba) – kotanın bir dəfə açdığı sırım. – *On beş ləgər əkməmiş kotanı açarsan* (Xaçmaz).

LƏ:ĞA (Qazax, Şəmkir) – ləqəb.

LƏĞƏMBƏ (Daşkəsən) – zarafat. – *Mən sənin ləğəmbənnən cırnamarım.*

LƏĞVƏ (Lənkəran) – iflic. – *Ləğvə olmusan, alin niyə əsir?; – Fərəculla ləğvə olub.*

LƏHDİLÜKUN (Zaqatala) – rahatluqum. – *Atam bir qutı ləhdilükun aldı.*

LƏHLƏMƏX' (Qazax) – yerimək üçün atı həvəsləndirmək. – *Ləhliyirəm at getmir, yorulufdu.*

LƏHLƏTMƏX' (Qazax) – məc. yormağ, tənəgfəfəs etmək. – *Sən öl, olları dünən piçində elə ləhlətmisəm ki, qıyamatastan unudammazdar.*

LƏHMƏ (Xaçmaz, Quba, Qusar) – 1. duru palçıq (Xaçmaz). – *Torpağ ləhmədi, axırdı;* 2. palçıqlıq (Quba). – *Bizi ləhmələrdən qışda hiç kiçməğ ulmiyədi, adam batub qaladı.*

LƏX'CƏ (Füzuli) – biryaşar erkək dəvə.

LƏXSƏG I (Lənkəran) – sınıq. – *Bu çarx ləxsəgdi ki, oxa niyə salmışan?*

LƏXSƏG II (Lerik) – xəstə.

LƏXSƏX' (Tovuz, İrəvan) – b a x **laxşəng**. – *Özün danışsən, özün gülürsən, belə də ləxsəy adam olarmı? (İrəvan).*

LƏXSƏX'LİX' (İrəvan) – laglagçılıq. – *Sən gəl bu ləxsəx'liyi burax.*

LƏXSƏNG (Tovuz) – b a x **laxşəng**. – *Ə:, nə ləxsəng adamsən.*

LƏJ (Bolnisi, Gəncə, Qazax) – davakar, höcət, adamlı yola getməyən, pıxasiyyətli. – *Ləj olma, qonum-qonşuyunan yaxşı dolan* (Gəncə). ◊ **Ləj tüşməx'** (Gəncə, Qazax) – b a x **lej tüşməx'**. – *Ollar köhnədən ləj tüşüflər, daha bərsürməx çətindi* (Qazax); – *O mənnən ləj tüşüf* (Gəncə).

LƏJDİX' (Gəncə, Qazax, Oğuz) – düşmənçilik. – *Özüm ləjdix'cən dedim* (Oğuz); – *Ləjdix'dən xe:r gəlməz* (Qazax). ◊ **Ləjdix' salmax** (Gəncə) – düşmənçilik salmaq. – *Ramiz olların arasında ləjdix' salıf* (Gəncə).

LƏKƏNTƏ I (Çənbərək, Qazax) – şikəst. – *Atamın qolunu-qılçasını yel tutuf, kişiysi ləkəntə eliyif* (Qazax).

LƏKƏNTƏ II (Meğri) – xəstəlik adı. – *Bu Xə:lin bilmerəm nə ləkəntəsi var ki, heç əmələ gəlmer.*

LƏKƏNTİ (Salyan) – b a x **ləkəntə I**. – *Zakir atdan yıxıldı, qolu sındı, ləkənti oldı.*

LƏKƏOTU (Başkeçid) – üzün ləkəsini aparmaq üçün istifadə olunan bitki.

LƏKƏR (Bakı) – b a x **lekər**.

LƏKÜTƏ: LƏKÜTƏ ELƏMƏG (Lənkəran) – söyüş söymək. – *Ləkütə eləmə, Zeynəb.*

LƏQQAR (Füzuli) – hündür, ucaboylu. – *Ləqqar Zilfiqarı dindir.*

LƏ:L (Biləsuvar) – məxmər pencək. – *O özünə lə:l tikdirdi.*

LƏLEİN (Salyan) – başmaq. – *Lələini götü gəl, giyim.*

LƏLEYİN (Əli Bayramlı) – b a x **ləleİN**.

LƏLƏ I (Ağdaş, Bolnisi, Salyan, Borçalı, Çənbərək, Gədəbəy, Göyçay, İsmayılı, Kürdəmir, Lənkəran, Masallı, Mingəçevir, Saatlı, Salyan, Tovuz, Yevlax) – ata. – *Bilmirəm bu lələm də hara getdi* (İsmayılı); – *Ay lələ, navax gedəjən qışdağa* (Gədəbəy).

LƏLƏ II (Ağdaş, Balakən, Gədəbəy, Gəncə, Kürdəmir, Qazax, Quba, Zərdab) – böyük qardaş. – *Mən lələmi çox isde:rim* (Gədəbəy); – *Lələm bizi çox isdiyir* (Zərdab).

LƏLƏ III (Quba, Salyan) – nökr.

LƏLƏ IV (Tovuz, Zərdab, Salyan) – baba. – *Lələm savah to:za gedəjəx'* (Tovuz).

LƏLƏ V (Təbriz) – uşağ saxlayan. – *Varırlar lələ tutardıla.*

LƏLƏBƏTİN (Cənubi Azərbaycan) – yemlik südündən hazırlanmış saqqız. – *Yemlik südünnən lələbətın qayırıb arvadara satdım.*

LƏLƏDAĞ: LƏLƏDAĞ VERMƏX' (Çənbərək) – dağ çəkmək. – *No:ruz maña bir lələdağ verdi ki.*

LƏLƏGİLİ (Salyan) – çərəz. – *Məzahim zol lələgili yiyir.*

LƏLƏGİLLƏ (Şamaxı, Salyan) – b a x **lələgili**. – *Yeməydən so:ra lələgillə gətirdilər* (Şamaxı).

LƏLƏGLƏMƏG (Salyan) – *məc.* yolmaq, hər şeyi əlindən almaq. – *Mən elə adamı lələgliyərəm də.*

LƏLƏKİTTAN (Salyan) – qoz, findıq ləpəsi və kişmişdən ibarət çərəz. – *Lələkittanı cibə töküüb yi:llər.*

LƏLƏGÜLLƏ (Kürdəmir) – b a x **lələgili**. – *Nizam elə ki bazara getdi, pulu verər lələgülləyə.*

LƏLƏG VƏRMƏG (Bakı) – qızıxdırmaq. – *U özünnən çıxıb, sən də bir yannan lələg vərirsən.*

LƏLƏX' (Gəncə) – qarğı yarpağı. – *Qarğının lələyini ayırtda.*

LƏLƏLİX' (Daşkəsən, Gədəbəy, Xanlar) – sağdış, soldış. – *Lələlix' bəyin sağında-solunda oturur* (Gədəbəy).

LƏLƏMƏX' (Mingəçevir) – b a x **lalameg**.
LƏLƏM: LƏLƏM SAQQASI (Ağdaş) – qoz növü. – *Lələm saqqasının gözəli hələ çatdamıyb.*

LƏLƏPƏTO (Salyan) – pəltək. – *Dilim pəltəg dö:ür ki, lələpəto danışım.*

LƏLƏŞ (Oğuz) – b a x **lələ I**.

LƏLƏÜN (Şəhur) – b a x **lələvin**.

LƏLƏVİN (Cəbrayıl, Meğri) – acgöz. – *Qərəçi lələvinnəri kimin gözü çörəx'dən duymey* (Meğri).

LƏLƏVÜN (Lənkəran) – avara, sərgərdan.

LƏ:LĞA (Başkeçid, Bərdə, Qazax) – b a x **ləyliğa**. – *Lə:lğa belədi dana, birinin adı Əlidi, bir şey qoşuflar adına, bılara lə:lğa de:llər* (Başkeçid).

LƏLİ (Bakı, Dərbənd) – beşik. – *Uşağı ləliyə qoy, yırğala yatsın* (Bakı).

LƏLİX' I (Ordubad) – yabanı kəvər. – *Ləlix' dəğdə bitəy.*

LƏLİX' II (Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – nəfslı, acgöz. – *Sən nə ləliyə adamsan, nə verillər razı ol* (Qazax); – *Mə:sim yaman ləliyə adamdı* (Borçalı); – *Bu uşax çox ləlix'di, nə görür isdiyir* (Tovuz).

LƏLİX' III (Ağdam, Başkeçid, Şəhur) – yorğan. ◊ **Ləlix' olmax** (Başkeçid) – əldən düşmək. – *Uşax ağılamaxdan laf ləliyə oldu.*

LƏ:LİMƏX' (Ağdaş, Gəncə, Qazax, Şəmkir) – 1. b a x **lalemeg** (Gəncə, Qazax, Şəmkir) – *Çox lə:lidim, gənə insafə gəlmədi* (Qazax); – *İki sa:t qapıda lə:limişəm* (Gəncə); – *Sənin lə:liməyin özüñə qaldı, onnan heş zad almağ olmaz* (Şəmkir); 2. həsrətini çəkmək, həsrətində olmaq (Ağdaş). – *Mən aşdan ötəri lə:li:rəm.*

LƏLƏG VƏRMƏG (Bakı) – qızıxdırmaq. – *U özünnən çıxıb, sən də bir yannan lələg vərirsən.*

LƏLƏX' (Gəncə) – qarğı yarpağı. – *Qarğının lələyini ayırtda.*

LƏLƏLİX' (Daşkəsən, Gədəbəy, Xanlar) – sağdış, soldış. – *Lələlix' bəyin sağında-solunda oturur.*

LƏLƏMƏX' (Mingəçevir) – b a x **lalemeg**.

LƏLƏM: LƏLƏM SAQQASI (Ağdaş) – qoz növü. – *Lələm saqqasının gözəti hələ çatdamıyb.*

LƏLƏPƏTO (Salyan) – qoz, findıq ləpəsi və kişmişdən ibarət çərəz. – *Lələpətonu cibə töküüb yi:llər.*

LƏLƏŞ (Oğuz) – b a x **lələ I**.

LƏLƏÜN (Şəhur) – b a x **lələvin**.

LƏLƏVİN (Cəbrayıl, Meğri) – acgöz. – *Qərəçi lələvinnəri kimin gözü çörəx'dən duymey* (Meğri).

LƏLƏVÜN (Lənkəran) – avara, sərgərdan.

LƏ:LĞA (Başkeçid, Bərdə, Qazax) – b a x **ləyliğa**. – *Lə:lğa belədi dana, birinin adı Əlidi, bir şey qoşuflar adına, bılara lə:lğa de:llər* (Başkeçid).

LƏLİ (Bakı, Dərbənd) – beşik. – *Uşağı ləliyə qoy, yırğala yatsın* (Bakı).

LƏLİX' I (Ordubad) – yabanı kəvər. – *Ləlix' dəğdə bitəy.*

LƏLİX' II (Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – nəfslı, acgöz. – *Sən nə ləliyə adamsan, nə verillər razı ol* (Qazax); – *Mə:sim yaman ləliyə adamdı* (Borçalı); – *Bu uşax çox ləlix'di, nə görür isdiyir* (Tovuz).

LƏLİX' III (Ağdam, Başkeçid, Şəhur) – yorğan. ◊ **Ləlix' olmax** (Başkeçid) – əldən düşmək. – *Uşax ağılamaxdan laf ləliyə oldu.*

LƏ:LİMƏX' (Ağdaş, Gəncə, Qazax, Şəmkir) – 1. b a x **lalemeg** (Gəncə, Qazax, Şəmkir) – *Çox lə:lidim, gənə insafə gəlmədi* (Qazax); – *İki sa:t qapıda lə:limişəm* (Gəncə);

– *Sənin ləliməyin özünə qaldı, onnan heş zad almağ olmaz* (Şəmkir); 2. həsrətini çəkmək, həsrətində olmaq (Ağdaş). – *Mən aşdan ötəri ləli:rəm.*

LƏLİY: LƏLİY OLMAX (Şəhur) – səbri tükənmək, gözləməkdən yorulmaq. – *Əlini gözdəməx'dən ləliy oldux.*

LƏLO: LƏLO GETMAX (Şəki) – bir şeyin həddindən artıq arzusunda olmaq. – *Aşdan ötrü ləlo gedirəm.*

LƏLOYN I (Gəncə, Qazax, Şəmkir) – kəsib, yoxsul. – *Ləloyn ləloyinnən nə fayda görə bilər* (Qazax).

LƏLOYN II (Qazax, Şəmkir) – b a x **lələvin**. – *Ləloyn olma, özünü tox gösdər* (Qazax).

LƏLÖ:N (Ağdam, Lənkəran, Şəki) – b a x **lələvin**. – *Fatma:n oğlu çox lələ:n uşaxdı, hər nə görsə isdiyir* (Şəki).

LƏLÖ:NÇÜ (Tovuz) – nəfslə, acgöz. – *Bizim uşaxlar elə lələ:nçüdürlər ki, adam ağzını marçıldatmağa peşmandı, bilmirəm hardan örgəniylər.*

LƏLÖ:ÜN (İsmayılı, Salyan, Yardımlı, Quba, Lənkəran, Oğuz, Şamaxı) – b a x **lələvin**. – *Siz nə lələ:ün adamsız* (Lənkəran).

LƏLÖ:ÜNNÜG (Salyan) – acgözlük, tamahkarlıq. – *İmran lələ:ünnügdə dayısına çəkib.*

LƏLÖYİN (İsmayılı) – b a x **ləloyn I**. **Lələyinniyə qoymağ** – dilənmək. – *Mürsəl kişi də özünü lap lələyinniyə qomuşdu, hər kəs olur, ağzı açır.*

LƏLÖYÜN (Başkeçid, Borçalı) – b a x **lələvin**. – *Ə:, lələyün kimi nə soxulursañ yeməyə* (Borçalı). **Lələyün döymək** (Mingəçevir) – yalvarmaq.

LƏLÜ (Dərbənd) – b a x **ləli**. – *Lələni bərk tərpatma, sırbinc dağlar.*

LƏM I (Cəlilabad, Lənkəran, Masallı, Salyan) – talvar. – *Yayda ləmədə yatmağ gözəldi; – Ləmə gün düşdiyünnən oturmağ olmey* (Lənkəran); – *Ləm yayda yaxşı olar yatmağa* (Salyan).

LƏM II (Qarakilsə, Meğri) – mağara. – *Ardıxdı bərədə elə ləmlər var ki, üş sürü qoyun tussun* (Meğri).

LƏM III (Qubadlı, Laçın) – b a x **lam**. – *Suyun ləm axan yeri dərin olar* (Qubadlı).

LƏMBƏ I (Ağcabədi, Göyçay) – qabığı bərkiməmiş yumurta. – *Bizim toyuğ ləmbə yumurtdamışdı* (Göyçay); – *Tö:x dəni az yəndə ləmbə salır* (Ağcabədi).

LƏMBƏ II (Ağdaş, Oğuz) – kiçik ot topası. – *Hər mala gündə bir ləmbə ot versəm bəsdı* (Ağdaş).

LƏMBƏ III (Gəncə, Mingəçevir, Şəki, Zaqatala) – keçilməz kolluq, cəngəllik. – *Qarabulaxda hindi qızılçix ləmbəsinən keşmağ olmur* (Şəki).

LƏMBƏ IV (Cəbrayıl, Beyləqan) – bacarıqsız, küt. – *Muradin oğlu çox ləmbə adamdı* (Beyləqan).

LƏMBƏ V (Ağdam, Xaçmaz, Quba, Qusar) – küləş.

LƏMBƏ VI (Çənbərək, Karvansaray, Kürdəmir) – nəm. – *Barama ləmbə olsa çürüyər* (Kürdəmir).

LƏMBƏKİ (Cəbrayıl, Salyan) – nəlbəki.

LƏMBƏLƏM (Bakı) – b a x **ləmələm**.

LƏMBƏ-LƏMBƏ (Gəncə) – topa-topa. – *Sən ləmbə-ləmbə ver, mən yığım.*

LƏMBƏLƏMƏX' (Gəncə, Mingəçevir) – toplamaq, bir yerə yığmaq. – *Tikəni ləmbə-ləmişəm, haraviyə yığmağ hasatdı* (Gəncə).

LƏMBƏLİX' (Qax, Şəki, Zaqatala) – keçilməz kolluq, cəngəllik. – *Ləmbəlix'di ora, heç donuz da keçməz* (Zaqatala); – *Ləmbəlix'də do:şan gördüm* (Şəki).

LƏMƏ I (Ağdam, Bakı, Quba, Lənkəran, Ordubad, Salyan, Şamaxı) – rəf. – *Kasaları, çimiləri yudurt ləmə yığdırt* (Ağdam); – *Ləmədə kasa var* (Bakı); – *Yuyulmuş qabları ləməyə düz* (Salyan); – *Get ləmədən qatığı gəti* (Ordubad); – *Tabağı ləmədən çıxart* (Şamaxı).

LƏMƏ II (Quba) – yaxşı döyülməmiş çəltik. – *Düğini yaxşı dügməmişən, ləmədi.*

LƏMƏ III (Ordubad, Şamaxı, Meğri) – yaylaqda keçədən düzəldilən dəyənin bir tərəfində süd, yağ, qatıq saxlanılan yer. – *Get ləmədən qatığı gəti* (Ordubad); – *Tabağı ləmədən çıxart* (Şamaxı).

LƏMƏ IV (Lənkəran) – eyvan. – *Bayağ ləmədə yatmışdım, ari əlimi sanədi.*

LƏMƏ V (Quba) – evin tavanına vurulan nazik taxta.

LƏMƏLƏM (Gədəbəy, Şəhur) – ağızba-ağız. – *Əti qazana ləmələm dolduruf, ona görə də yeri dar oluf, yaxşı pişməf; – İsdəkani ləmələm dolduruf başına çax'di* (Gədəbəy).

LƏMİ I (İsmayilli, Qazax, Meğri, Zəngilan) – bax **ləmə III**. – *Ləmidə on tejan var, daha artıx tejanə yer yoxdu, qatığı çalxalamax lazımdı* (Qazax).

LƏMİ II (İsmayilli, Zəngilan) – bax **ləmə IV**. – *Qızım, tavadakı pendiri ləminin altına qoyarsan* (İsmayilli).

LƏMİ III (Salyan) – bax **ləmə III**.

LƏMİŞ (Salyan) – çiy, bişməmiş: – *İndi insafsızlar çörəyi ləmiş bişirillər*.

LƏMKƏ (Çənbək, Karvansaray) – dənizdən toru çəkmək üçün kəndir. – *Ləmkəni çiyimizə salıf toru dənizdən çəkiriş qırağa* (Karvansaray).

LƏMLAS: LƏMLAS DÜŞMƏG (Bakı) – sakitləşmək. – *Ağlıyıb-ağlıyıb, so:ra ləmlas tüşdi uşağ*.

LƏMMƏ (Kürdəmir) – bax **ləmbə I**. – *To:ğ ləmmə murtdu:r*.

LƏMMƏLİG (Salyan) – tənbellik. – *Uşağ-lar ləmməlig eli:r işləməg*.

LƏMPƏ I (Gəncə) – böyük ağac yaba. – *Sənin on şana samanını mən bir ləmpədə götürürəm*.

LƏMPƏ II (Ağdaş Gəncə, Qazax, Şamaxı, Şəki) – bax **lampa**. – *Otağın döşəməsi vurulufdu, əmə hələ ləmpəsi duror* (Qazax); – *Damun ləmpəsi tökülüb* (Şamaxı); – *Öyə ləmpə vurdurasıyix, heylə qa:ltı taxta dərdinnən* (Şəki).

LƏMPƏ III (Cəbrayıl) – bax **ləmbə IV**. – *Ləmpə Kamil axşama kimi yatur, işdəmir*.

LƏMPƏDAN (Quba) – lampa altlığı. – *Ləmpəni ləmpədana qoy*.

LƏMPƏLƏMƏG (Ağdaş, Quba, Şəhur) – tavana taxta vurmaq. – *Öymizi ləmpələməy isdiyirəm* (Ağdaş); – *Usta üymizi təzədən ləmpələdü* (Quba).

LƏMPƏLƏMƏX' (Qazax) – bax **ləmpə-ləməg**. – *Məytəvi mən ləmpələmişəm*.

LƏMPƏR (Şəhur) – bax **ləmpə I**. – *Ləmpər saman atmağcundu*.

LƏMPİ (Şamaxı) – qısaayaqlı. – *Əhməd ki ləmpidi, bir qarış qıçı var; – Bizim toyuğları-mızın cinsi ləmpidi*.

LƏMPİŞ (Salyan) – bax **ləmpi**.

LƏMS (Gədəbəy, Tovuz) – avaz. – *Əmə sayır Cavadın da pis döyü ləmsi*.

LƏMYESİR (Meğri) – kasıb, yoxsul. – *İndi hökumət özü ləmyesirə sa:p durer*.

LƏNBƏ I (Gəncə, Göyçay, Quba) – bax **ləmbə V**.

LƏNBƏ II (Gəncə, Göyçay, Quba) – bax **ləmbə III**. – *Do:şan qaçıf lənbəyə girdi* (Gəncə).

LƏNBƏR (Culfa) – bax **ləmpə I**.

LƏNDƏHƏR (Lənkəran) – bacarıqsız.

LƏNDƏHOR (Ordubad, Şamaxı) – bax **ləndəhər**. – *Ramiz ləndəhorun biridi, əlin-nən nə gələr?; – Rəhim ləndəhor adamdı* (Ordubad).

LƏNGƏHO:R (Qazax) – həddindən artıq iri və səliqəsiz, biçimsiz. – *Bu harava çox ləngəho:rdu; – Bu boyda ləngəho:r çualı gö-tüməx'mi olar*.

LƏNGƏR I (Qax) – bax **lengər**. – *Mux-tar kişi bir ləngər xingalı bir dəfədə yiyir*.

LƏNGƏR II (Ağdaş, Qazax, Mingəcevir, Zaqatala) – kəndirbazların öz müvazinətini saxlamaq üçün istifadə etdikləri uzun ağac. – *Kəndirvaz ləngərsiz kəndirdə yeriyə bilməz* (Qazax). ♦ **Ləngər verməx'** – yırğalanmaq. – *Ağac dalbadal ləngər verdi*.

LƏNGƏR III (Göyçay) – uzundəstəli dəhrə.

LƏNGƏR IV (Quba) – müvazinət.

LƏNGƏR V (Qazax) – yeriş növü. – *Bu ləngər yerışı kimmən örgənifsən?*

LƏNGƏRİ (Balakən, Qubadlı, Zaqatala, Zəngəzur) – bax **lengər**.

LƏNGOV (Culfa, Şəhur) – taxıla verilən ikinci su. – *Bir də onnan so:ra suvarardix ləngov, yəni orta su* (Culfa).

LƏNKƏ (Ağbaba, Bakı) – qırmızı rəngə boyanmış parça. – *Ciyim şə:rdən çoxlu lənkə alajax* (Ağbaba).

LƏNPƏ (Göyçay, Qax) – bax **lampa**. – *Öyün üsdünə lənpə vurdux*.

LƏNPƏR I (Culfa, Naxçıvan) – bax **lənpə I**. – *Lənpəri gəti samanı yığax* (Naxçıvan).

LƏNPƏR II (Şəhur) – saman yığmaq üçün ağac yaba.

LƏP I (Meğri, Ordubad, Zəngilan) – b a x **lap**. – *Ləpnən tənəkə toxə:rix* (Zəngilan); – *Ağacın ləpi soyulur* (Ordubad).

LƏP II (Lənkəran) – top. – *Dədəm mənçin ləp alıb, gedəy ləp-ləp oynıyağ*.

LƏPBƏ I (Quba) – b a x **ləmbə II**.

LƏPBƏ II (Gəncə) – b a x **ləmbə III**. – *Do:şan qaçıf ləpbəyə girdi*.

LƏPBƏLO (Lənkəran) – səliqəsiz, pinti. – *Ləpbəlonun sir-sifətinə bax ey; – O lap ləpbəlo uşağı*.

LƏPBƏRRƏNMAX (Qax) – titrəmək. – *Ləpbərrəneysin, ged qalın paltar gey*.

LƏPƏ (Gədəbəy) – yastı və dəyirmi daş. – *Bu ləpələri hası çaydan tapırsın sən?*

LƏPƏDÖYƏN (Oğuz) – dibək. – *Ləpədöyən də onun adıdır, dibək də*.

LƏPƏŞ (Şamaxı) – məc. köklükdən yeriyə bilməyən (adam). – *Ləpəş adam yavaş-yavaş yeriyər*.

LƏPİ (Ağdaş, Əli Bayramlı, Göyçay, Kürdəmir, Salyan) – b a x **ləmpi**. – *Ləpi to:ğu tut kəsək* (Ağdaş); – *Ləpi to:ğ yırğalana-yırğalana gedir* (Salyan).

LƏPİX' I (Gədəbəy, Gəncə, Hamamlı) – yastı və dəyirmi daş. – *Çaydan bir atax' ləpix' gətimişəm, gəlin ləpiyatma oynuyax* (Gəncə).

LƏPİX' II (Qax, Ordubad, Şəki) – köhnə ayaqqabı. – *Ləpiyi ayağā: keçir, ayaxyalın gəzmə* (Şəki).

LƏPİX'DAŞ (Gəncə) – uşaq oyunu adı. – *Uşaxlar ləpix'daş oynuyullar*.

LƏPİMƏG (Kürdəmir) – axsamaq. – *Ləpi-məg qız üçün pisdi*.

LƏPİR (Salyan) – kök və balaca (toyuq). – *Ləpir to:ğu qırğı çalıb apardı*.

LƏPİRƏĞACI (Qubadlı, Laçın) – ağac növü. – *Ləpirəğacına çıxmax çətindi, tikənəri adama batır* (Qubadlı).

LƏPİŞ I (Lənkəran) – çəkiballığı. – *Bu gün bollu ləpiş tutmuşam*.

LƏPİŞ II (Kürdəmir) – b a x **ləpəş**. – *Ləpiş adam yeriyə bilməz, dala qalar*.

LƏPİYATMA (Gəncə) – uşaq oyunu adı. – *Balaja vaxdı bizim küçədə o qədar ləpiyatma oynamışıx ki*.

LƏP-LƏP (Lənkəran) – top-top oyunu. – *Ləp-ləp oyna, amma quzunu da gözədən qoyma; – Gəlün, uşağlar, ləp-ləp oynıyağ*.

LƏPÜX' (Qarakilsə) – b a x **ləpix' I**.

LƏR (Ordubad) – beçə arı. – *Lər pərvaz-lamb uçur*.

LƏRGƏ: LƏRGƏ GETMƏG (Salyan) – yırğalanmaq, ləngərlənmək. – *Zəlzələdə öylər lərgə getdi*.

LƏR-LƏVİN (Çənberək) – sir-sifət. – *Qız-yetərin lər-ləvini na:sarıdı?*

LƏRTVAN (Salyan) – nərdivan. – *Lərtvanı gəti söykə duhara, bana çıxacam*.

LƏS I (Lənkəran) – boş. – *Zəmbilin ağzını ləs tik*.

LƏS II (Yardımlı) – sulu yer. – *Burə ləs yerdi*.

LƏSƏLTMƏY (Lənkəran) – boşaltmaq. – *Qəyiş belivi sıxır, bir əz ləsəlt*.

LƏŞLƏMƏX' (Zaqatala) – kəsilmiş heyvanın dərisini soymaq. – *Qədir inəyi ləşlədi*.

LƏT I (İmişli, Qazax, Meğri) – xəstəlik. – *Lət ürəx'də ossa, öhvədə ossa öldürər, bağırda ossa öldürməz* (Qazax); – *Bı qoyında lət var, kökəlmir* (İmişli).

LƏT II (Salyan) – özək. – *Mən qarpızın lətin yiməyi xoşdıyırıam*. ◊ **Lət götürmək** (Yardımlı) – kökəlmək. – *Oğlən gələni lət götürüb*.

LƏTDƏMAX (Şəki) – heyvanın dərisində qalmış əti təmizləmək. – *Davax dərinə lətdiyir*.

LƏTDƏMMƏX' (Qazax) – xəstələnmək. – *Bu yazığın qarnı yekədi, nədən lətdəni*.

LƏTDİ I (Culfa, Göyçay, Hamamlı, İmişli, Kürdəmir, Saatlı, Şamaxı, Zəngilan) – xəstə. – *Bir quzi almışdım, lətdi çıxdı, heç böyümür* (Şamaxı).

LƏTDİ II (Sabirabad) – məc. paxıl.

LƏTDİLİX' (Gəncə) – paxıllıq. – *Gərəx' lətdiliyiñi bildirəsən?*

LƏTƏG (Bakı) – kiçik at arabası.

LƏTƏNZ (Cənubi Azərbaycan, Kürdəmir, Şamaxı, Şəki) – armud növü. – *Lətənz armudu balacadı, çox şirindi* (Cənubi Azərbaycan); – *Armuddarın ən başı lətənzdi* (Şamaxı).

LƏTƏNZİRİ (Ordubad) – armud növü. – *Lətənziri armud dəgibdi*.

LƏVƏ (Gəncə) – qoyunun boyun əti. – *Ləvədən də qoy*.

LƏVƏND I (Cəbrayıl, Cəlilabad, Salyan, Göyçay, Qazax, Lənkəran) – 1. avara, yaramaz (Qazax). – *Ləvənd oğlu ləvənd gəlif çıxmadı*; 2. bacarıqsız (Cəbrayıl). – *Məmməd işdə çox ləvənddi*.

LƏVƏND II (Lənkəran) – çox yeyən (adam). – *Bu ləvənd İsanın qarnı doymaz*.

LƏVƏND III (Qax) – iriayaqlı (adam).

LƏVƏNGİ (Lənkəran) – xörək adı. – *Ləvəngi çox daddı xörəkdi*.

LƏVƏNGİ-LƏVƏNGİ (Salyan) – mənasız-mənasız, boş-boş. – *Get bossanda işdə, birdə ləvəngi-ləvəngi danışma*.

LƏVƏR (Laçın) – zəif. – *Qoyun ləvər quzu doğdu*.

LƏVƏRƏ I (Cəbrayıl, Cəlilabad, İsmayılı, Qazax, Quba, Naxçıvan, Salyan, Şamaxı) – səfeh, gic, şüursuz, qanmaz. – *Ləvərə adamı ülsən də, başa sala bilməssən* (Quba); – *Minnan so:ra Mahmuda inanma, ləvərə:n biridi* (İsmayılı); – *Gədə lap ləvərədi ha, danışığına-zadına bax* (Cəbrayıl).

LƏVƏRƏ II (Cəbrayıl, İmişli, Kürdəmir, Quba, Oğuz, Salyan, Şuşa, Ucar, Zəngilan) – 1. gücsüz, zəif (Cəbrayıl, Kürdəmir, Quba); 2. tənbel (Cəbrayıl, Quba, Şuşa, Ucar, Zəngilan). – *Ləvərə Həsən həftədə bir addım atur* (Ucar); – *Elman ləvərə uşaxdı* (Cəbrayıl).

LƏVƏRƏ III (Beyləqan, Füzuli, Salyan, İmişli, Kürdəmir, Qarakilse, Quba, Meğri) – 1. yarımçıq, vaxtından qabaq (doğulmuş) (Beyləqan, Füzuli, İmişli, Kürdəmir, Qarakilse, Quba). – *Asəfin inəyi ləvərə doğmuşdu, qalmadı, öldü* (Füzuli); 2. qabığı bərkiməmiş yumurta (Meğri, Şamaxı). – *Toyuğ ləvərə yumurta salıb* (Şamaxı).

LƏVƏRƏ IV (Zərdab) – böyük daş parçası. – *O ləvərəni başua salaram*.

LƏVƏRƏ V (Qax, Oğuz, Şəki) – qaydasından iri, böyük. – *Başmaq çox ləvərədi* (Şəki).

LƏVƏRƏ VI (Oğuz) – boş, bikar.

LƏVƏRÜVƏ (Lənkəran) – içalat. – *Balığı təmizdə, ləvəriyəsin at pişiyə*.

LƏVƏRZƏ I (Şamaxı) – b a x **ləvərə III** (2-ci məna). – *Toyuğ ləvərə saldı*.

LƏVƏRZƏ II (Şəki) – b a x **ləvərə V**. – *Bu başmaq çox ləvərədi*.

LƏVIDƏMƏX' (Çənbərək) – pəlçiq olmaq. – *Yağf deyn pə:dən damıf, genəjə ləvildiyir*.

LƏVİN I (Ağbaba, Cəbrayıl) – növ, cür. – *Hər ləvin xörək yaxşdı* (Ağbaba); – *Hər ləvin xörək pişirmişdilər* (Cəbrayıl).

LƏVİN II (Çənbərək, Laçın) – xasiyyət. – *Nuruya naxartana köməy eləsən də ləvini düzəlməz* (Çənbərək).

LƏVİN III (Meğri) – sifət, üz. – *Qədimi kişilərin ləvininnən nur yağə:r*.

LƏVINBƏLƏVİN (Ordubad, Tərtər, Zəngilan) – cürbəcür, növbənöv. – *İsdolun üsdündə ləvinbələvin xörəxlər düzülmüşdü* (Zəngilan); – *Bizim hayatda ləvinbələvin yemişdər var* (Ordubad).

LƏVİN-LƏVİN (Culfa) – b a x **ləvinbələvin**. – *Burda ləvin-ləvin yemiş var*.

LƏVİNSİZ (Laçın) – bədxasiyyət. – *Onu mǎ: tanıtma, ləvinsiz adamdı*.

LƏVİS (Füzuli) – tamah.

LƏVUN (Cənubi Azərbaycan) – b a x **ləvin II**. ◊ **Ləvunu dönməx'** – xasiyyəti dəyişmək. – *Bu il qonşuların ləvunu dönmübdü*.

LƏVUNBƏLƏVUN (Ordubad) – b a x **ləvinbələvin**.

LƏYİRD (Çənbərək) – çirkin. – *Mənim ləyird adamnan zəhləm-zivərim gedir*.

LƏYİRT (Qazax) – çoxyeyən (adam). – *Ləyirt adam doymax bilməz*.

LƏYLİĞA (Çənbərək, Qazax) – ləqəb. – *Bu kətdə məzəli ləyliğalı adamlar var*.

LƏZGİOXİ (Cənubi Azərbaycan) – üzəri qızıl və gümüşlə işlənmiş əsa. – *Mənim bir ləzgi oxim var*.

LİF (Meğri) – içərisinə üskük və s. tikilmiş şeyləri yığılan kiçik torba.

LIĞ I (Bakı, Cəbrayıl, Şərur, Füzuli, Gəncə, Xaçmaz, Qazax, Meğri) – pəlçiq. – *Ayaqqavım liğa batıf* (Gəncə); – *Haravanı liğa salma*; – *Yağış yağanda həməşə bizim qapı liğ olur* (Füzuli).

LIĞ II (Füzuli, Göyçay, Qazax, Qusar, Lənkəran, Kürdəmir, Oğuz, Şamaxı, Ucar) – b a x **liğ**. – *Liğdə zəmbil toxuyullar* (Oğuz); – *Liğ olsaydı həsiri toxuyub qurtardım* (Lənkəran); – *Liğ Arzabasan yerrərdə olur*. ◊ **Liğ verməx'** (Cəlilabad, Şəki) – həddindən çox olmaq. – *Maşın doludu adamnan, liğ verəy* (Cəlilabad); – *Çeydə su liğ verir* (Şəki).

LIĞAB (Füzuli, Kürdəmir) – palçıqlı su.
LIĞALIĞ (Bakı, Salyan) – həddindən çox sulu. – *Yeməyə az su tökevdüz də, liğalığı ki* (Salyan).

LIĞANDA (Meğri) – əyilib torpağa basdırılan budaqdan göyəren ting. – *Həsənov de:r ki, liğandaları gəti.*

LIĞAV (Füzuli) – lağ. – *Ma: liğav eliyir.*

LIĞƏNDƏ (Lənkəran) – yaxşı bişməmiş, alaçıy.

LIĞIDA: LIĞIDA ELƏMƏY (Cəlilabad) – tənəyin zoğunu torpağa basdırmaq. – *Biz üzimin şelin <qolun> liğida eleyüg, bitey, sora kəseyüg, ayireyüg ana üzümən ki, özi əmələ gəlsin, yani ki, əlahi üzüm bitə bilsin.*

LIĞIRS (Naxçıvan, Şamaxı) – yaxşı bişməmiş, alaçıy. – *Bö:ün uşax bazardan liğirs çörək alıb* (Naxçıvan); – *Bu çörəy liğirsdi, yeməli döyü* (Şamaxı).

LIĞIRSAĞ (Kürdəmir) – çirkli, bulaşıq. – *Təmizənniyən yer haməşə liğirsəğ olur.*

LIĞLAMA I (Cəbrayıl, Salyan, Zəngilan) – dolu. – *Arazda bir yer vardı, balıq orda liğ-lameydi, tutma:nan qurtarmırdı* (Zəngilan).

LIĞLAMA II (Bakı) – düyünü süzmədən bişirmə. – *Liğlama pişir vər yesün.*

LIĞLAMAX I (Göyçay) – b a x **liğləməy**. – *Lamı liğlamaseydim, bu yağış bizi isdada-caxdı.*

LIĞLAMAX II (Kürdəmir, Şərur, Laçın, Tovuz) – b a x **lix'ləməx'**. – *O, taxılı çuala liğladı* (Laçın).

LIĞLI (Lənkəran) – damı liğ ilə örtülmüş (ev). – *Liğli övlərin sayı getdikcə azalır.*

LIĞLIX (Gəncə) – uşaq oyunu adı. – *Ay uşaxlar, gəlin liğli oynuyax.*

LIXCAMAX (Çənbərək) – ağzına kimi doldurmaq. – *Haraviya Məci oğartana ot lıx-cadı kn, sallamada ox qırıldı.*

LIXCIM (Ağbaba) – ağzına kimi. – *Qabı suynan lıxcım doldur.*

LIXCIMAX (Qazax) – b a x **lıxcamax**. – *Çu:alı oxartana lıxcıyıf ki, böyrü cırılıf.*

LIXLAMAX (Çənbərək, Xanlar, Şəmkir) – b a x **lix'ləməx'**. – *Torveyi buğdoyunan lıxla-mışam* (Xanlar); – *Çualı lıxla, apar* (Şəmkir).

LIQQA I (Ağdam, Bakı, Beyləqan, Cəbrayıl, Əli Bayramlı, Kürdəmir, Salyan, Lənkəran, Mingəçevir, Şamaxı) – palçıq. – *Bizim*

küçə liqqadı, keçməy olmur (Lənkəran); – *O, üstünü liqqıya bulıyıf* (Cəbrayıl); – *Arabamız liqqıya batdı* (Şamaxı).

LIQQA II (Kürdəmir, Salyan) – bulanıq, lilli. – *Bu su lap liqqadı* (Kürdəmir).

LIQQALANMAX (Salyan) – bulanmaq, lillənmək. – *Kürün suyi liqqalanıb.*

LIQQALIX (Şəki) – çox palçıq olan yer. – *Gejə vaxdı gözüm görmədi, liqqalığa gir-dim.*

LILIĞ I (Kürdəmir, Lənkəran) – fırtıq. – *Balabacı, sənin Oxtayuvun helə birnunun liliği axır, silir pəncəyinin qoluna* (Lənkəran).

LILIĞ II (Astara) – məc. göz yaşı. – *Gözünün lılığını tökürsən.*

LILIX I (Borçalı, Daşkəsən, Gəncə, Qazax) – b a x **lalix I**. – *Ərix' yaman lılxlanıf* (Qazax); – *Alma çox yetişəndə de:rix' lılxdı* (Borçalı).

LILIX II (Hamamlı, Şəmkir) – b a x **lalix II**. – *Nə lılığ adamsən* (Hamamlı).

LILIX III (Hamamlı, Şəmkir) – b a x **lalix III**. – *Lılx adam yaxşı iş görmür* (Şəmkir).

LILIXLAMAX (Başkeçid, Borçalı, Gədəbəy, Qazax) – b a x **lalix'ləməx'**. – *Bizim bir ağac gu:alımız lılxlıxyfdı* (Qazax); – *Zoğal laf lılxlıxyf* (Borçalı).

LILIMIR (Meğri) – keyfiyyətsiz. – *Beşdə-unda yeyləxdən bikkə <bir tikə> lılmur qatıx göndərey.*

LINC (Lənkəran) – b a x **lınc**. – *A Şirin bacı, plo <plov> lıncdı ki.*

LINDIR (Meğri) – sümüksüz ət parçası. – *Buddardan çıxan lındırrarı da böləcəm payların üsdə.*

LINQIT (Çənbərək) – çiy, bişməmiş. – *Sajın altı yammadı, əpbəx' lınqıt oldu.*

LINTIR (Masallı) – kobud.

LIPIRCİLIX (Culfa, Şahbuz, Şərur) – kö-püklənmə.

LIR (Şəki) – turş ayran. – *Xalamgildə bir kasa lır işdim, qarnıma sancı düşüf.*

LIRD (Lənkəran) – sirkə və yağ çöküntüsü. – *Sirkə qutarıb, lırdı qalıb.*

LIRDA (İmişli) – palçıq. – *Vedrəni geti <götür> bırdan, axıb lırdə eliyib.*

LIRDANA (Kürdəmir, Salyan) – palçıqlı. – *Lırdana yerdə gəzməy olmaz* (Salyan).

LIRT (Bakı, Başkeçid, Qazax, Lənkəran) – tənbel. **◊ Lirt düşməg** (Bakı, Lənkəran) – yorulmaq. – *Yorulub lirt düşmüşəm* (Lənkəran). **Lirt tüşməx'** (Başkeçid, Qazax) – b a x **lirt düşməg**.

LIRTA (Kürdəmir) – duru. – *Palçığı lirta eləmişən*.

LIRTMAÇ (Şamaxı) – palçıq. – *Bayır yaman lirtmaçdı*.

LIS: LIS QALMAĞ (Salyan) – çürümək. – *Keçən il hə:tə o qədər su veriblər ki, üzüm tə:kdə lıs qalıb; – Bossanda yemiş çox oldı, yənə olmadı, yemişdər lıs qaldı*.

LIZBA (Meğri) – zərrə, əşyanın ən kiçik hissəsi. – *Olar yetim-yesirə eysannan bir lizba da verməzdər*.

LİCİM I (Ordubad, Şamaxı, Şərur) – biçim, xarici görünüş, görkəm. – *Qurbanun licimi yoxdu* (Şamaxı).

LİCİM II (Meğri) – bacarıq, qabiliyyət. – *Licimi çatmur bir qatırı yükləsin, ama ağzının yeli adam aparer*.

LİCİMSİZ (Şamaxı, Zəngilan, Şərur) – biçimsiz, səliqəsiz, görkəmsiz. – *O lap licimsiz adamdı* (Zəngilan); – *Qurban çox licimsiz adamdu* (Şamaxı).

LİÇMAN (Lənkəran) – navalça.

LİFƏ (Cəbrayıl) – burun deşiyi. – *Yediyin burnunun lifəsinə gəlsin*.

LİFİRTİN (Salyan) – ipək parça növü. – *Lifirtini xonça:n üssünə qoy*.

LİĞ (Göyçay, Quba, Lənkəran) – bataqlıqda bitən bitki növü. – *Samanluğumuzun üsdi üçün bir araba liğ gətirdim* (Quba); – *Dayım bir araba liğ gətirdi* (Göyçay).

LİĞAV (Gəncə) – heyvan toxumunun üzündə olan yumşaq ağ maddə. – *Ağız, bu uşax ki belə öysürür, niyə muna hayva liğavı vermirsən?*

LİX'LƏMƏX' (Gəncə, Qarakilsə, Şəmkir) – ağzına qədər doldurmaq. – *Çualı lix'liyəndə çox tutar* (Qarakilsə); – *Xərələ o qədər pambix lix'lədin ki, darmadağın dağıldı* (Gəncə).

LİX'LƏŞMƏX' (Ağbaba) – qarşılaşmaq. – *Qonşunun uşağınan lix'ləşdim*.

LİJ (Qazax) – b a x **lej I**. – *Dünən dədəm bazardan üç dənə lij vedrə alif gətirdi*.

LİJİM (Laçın) – səliqə.

LİL (Daşkəsən, Gədəbəy) – tamamilə, tamam, bütünlüklə. – *Ət lil yağdı* (Daşkəsən).

LİLƏY (Balakən) – bayatı.

LİLƏMAR I (Ağdam, Culfa, Füzuli, Şahbuz) – ilıq. – *Çay liləmərdi* (Ağdam); – *Liləmar su:nan əlüz yumağ olar* (Şahbuz).

LİLƏMAR II (Ucar) – lilli. – *Gamiş liləmar suda yatıb*.

LİLƏMAR III (Bərdə) – məc. babat. – *İşdərim liləmar gedir*.

LİLƏMAYƏ (Şamaxı) – duru. – *Xəmir çox liləmayə oldı*.

LİLƏPƏR (Lənkəran) – barama kəpənəyi.

LİLİX (Başkeçid, Borçalı, Qazax) – b a x **lahıx**.

LİLİ (Ağdaş) – anaya müraciət məqsədilə deyilən ad. – *Lili, bu il neçə əmək günü almısən?*

LİLİMAR (Zəngilan) – b a x **liləmar I**. – *Bı çay illaf liləmərdi ki, bını işməy olmaz*.

LİLİPAR (Ağbaba) – nilufər.

LİLİVAN I (Naxçıvan, Şərur) – ilıq. – *Yayda bizim çayın suyu lilivan olur* (Şərur).

LİLİVAN II (Naxçıvan, Şərur) – bulanıq.

LİLƏNDİRMƏX' (Gəncə) – məc. bazarda malı çox yığıb saxlamaq. – *Min dəfə sanə dedim, buları sat getsin, gənə lilləndirif saxladın*.

LİLƏTMƏX' I (Ağbaba, Basarkeçər) – məc. gizlətmək. – *Kağızdarı elə lillətdim ki, heş bilən də olmadı* (Ağbaba).

LİLƏTMƏX' II (Qazax) – bir şeyi suya salmaq, suda batırmaq. – *Bu qazanı kim belə suyun divinə lillədif?*

LİLİMAN I (Gəncə) – ağzına kimi dolu. – *Bizim ho:uz liləmərdi, gedəx'çiməx'!*

LİLİMAN II (Borçalı, Yevlax) – xalis, tamamilə. – *Ət lilman yağdı*, – *Dolma lilman yağdı* (Yevlax).

□ **Lilman olmax** (Borçalı) – çox bişmək, bişib yumşalmaq. – *Ət lap yaxşı pişif, lilman oluf*.

LİLİMAR I (Şərur, Zərdab) – b a x **liləmar I**. – *Qışda bu çayın suyu lilmar olur* (Zərdab); – *Yayda bulağın suyu lilmar olur* (Şərur).

LİLİMAR II (Zərdab) – b a x **liləmar II**.

LİLİPAR (Daşkəsən, Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Qubadlı) – b a x **lilipar**. – *Lilpar kimi*

sulu yer axtarırsan? (Qazax); – *Bizim baxçada lilpar cürbəcür çiçəklər açır* (Gəncə).

LİM I (Cəbrayıl) – suyun yığıb gətirdiyi torpaq, lil. – *Arxi lim yaman basıf, gərax' genə işdiyax'*.

LİM II (Gəncə) – üsul, qayda. – *Çox işləməgnən döy, işin limini tappax lazımdı.*

LİM III (Salyan) – eyham, atmaca. ◊ **Lim atmağ** – eyham etmək. – *Həsən məclissə mə:lim <mənə lim> atdı.*

LİM IV (Salyan) – bəhanə, səbəb. ◊ **Lim qoymağ** – bəhanə etmək. – *Həsən hər işə bir lim qoyur.*

LİM V (Qazax, Tovuz) – bax **lil**. – *Bir toğlu kəsdix', lim yağ çıxdı, heş qara tikəsi yoxuydu* (Tovuz).

LİMÇAVA (Dərbənd, Tabasaran) – yoğun oxlov.

LİMDAŞ (Cəlilabad) – geyilib köhnəlmiş, çox köhnə, nimdaş. – *Əli həmmaşə limdaş pencəydə gəzey.*

LİMƏ I (Şəki) – aşılanıb doğranmış gön. – *Mən çarığı həmişə limadən tikirəm.*

LİMƏ II (Göyçay) – qısaquyruqlu quş və ya heyvan. – *Mə:m bir limə to:ğum var;* – *Limə to:ğ qağ eladı.*

LİMƏ III (Çənbərək) – döyülmüş taxılın zibili. – *Xırmandaki limiyi soyurdum, iki bağlama güzdüx' çıxdı.*

LİMHƏLİM (Gəncə, Mingəçevir) – ağzına kimi dolu. – *Bizim inəx' sərnişnən limhəlim süd verir* (Gəncə).

LİMLƏMMEY (Cəlilabad) – gözü tutulmaq (bulağa aiddir). – *Kükürd bılağ limlə-nibdi, batıbdı.*

LİNC I (Cəbrayıl, Gədəbəy, Şamaxı) – nəm, yaş. – *Barama yaman lincdi, dəyəsən bir yerdə çox qalıb* (Cəbrayıl).

LİNC II (Bakı, Hamamlı, Salyan) – çiy, bişməmiş. – *Bu çörəğ lincdü* (Bakı); – *Xörəğ yaman lincdi* (Salyan).

LİNƏT (Təbriz) – suyun gətirdiyi torpaq. – *Hər il ərxlərin linəttərin təmizli:rix.*

LİNG I (Bərdə, Qubadlı) – omba sümüyü.

LİNG II (Bərdə, Gəncə) – ding, çəltik döyülən qurğu. – *Çəltiyi dünən lingə göndərdim* (Bərdə).

LİNGİ-LİNGİ (Lənkəran) – uşaq oyunu adı. – *Ay uşağlar, gəlün lingi-lingi oynıyağ.*

□ **Lingi yerə salmaq** (Şərur) – məc. oturmaq. – *Lingiyi yerə salmışan, durmaq bilmişən.*

LİPİRTİN (Bakı, Kürdəmir) – ipək parça növü. – *Mənim lipirtin donum olub* (Kürdəmir); – *Anamın lipirtin çarşobı vardı* (Bakı).

LİS (Lənkəran) – acgöz. – *Əli çox lis adamdu.*

LİŞ (Gədəbəy) – yumşaq, əzilmiş. – *Oxartana qaynadıf kın arvat düyüyü, əzilif tamam lişdi.*

LİTVƏ (Şəmkir) – nəsil. – *Heç olmasa burda ombəş litvə var.*

LİVƏ I (Ağdam, Göyçay, Kürdəmir, Laçın, Yevlax) – 1. şit; 2. yaltaq (Laçın, Yevlax). – *Hasan livə adamdı* (Yevlax); – *Adam livə olmaz* (Laçın).

LİVƏ II (Lerik) – çoxbilmiş.

LİVƏLƏMMƏX' (Yevlax) – yaltaqlanmaq. – *Hasan, Məmmədə niyə livələnersən?*

LİVƏ-LİVƏ (Laçın, Lənkəran) – şit-şit. ◊ **Livə-livə danışmağ** (Lənkəran) – şit-şit danışmaq. – *Nə livə-livə danışırsan?*

LO: I (Bakı, Salyan) – bəla. – *Nə lo: olub düşmişən canımıza* (Bakı).

LO: II (Bakı) – hay-küy. – *Öylərində bir lo: var ki, gəl görəsən.*

LOBBAZ (Borçalı, Qazax, Mingəçevir, Tovuz) – lovğa, özünü öyən. – *Lobbaz adam şeşəxorluğ eler* (Borçalı); – *Dünyada lobbaz adamnan əhləm gedən kimi heş nədən getmer* (Tovuz).

LOBBAZDAMMAĞ (Qazax, Tovuz) – lovğalanmaq, özünü öymək. – *Elə lobbazdammağı bilersən, əmbə əlinnən bir iş gəlmer* (Qazax).

LOBBAZDIX (Borçalı) – lovğalıq. – *Şeşəxor adam lobbazdığ ele:r.*

LOBBAZ-LOBBAZ (Tovuz) – lovğa-lovğa. – *O, lobbaz-lobbaz danışer.*

LOBGƏÇİLO: (Bakı) – xörək adı. – *Diyəsən, lobbəçilo:ni çox yimişəm qarınım köpüb.*

LOBOZ (Zaqatala) – maymaq. – *Əli loboz adamdı.*

LODA I (Ağdam, Ağdaş, Cəbrayıl, Füzuli, Göyçay, Sabirabad, Salyan, Şuşa) – ot topası. – *Loda bö:y olur, xotman balaja* (Ağdam); – *Bü:n iyirmi beş loda ot caldım* (Göyçay).

LODA II (Bakı) – lək. – *Hər lodaya seg-giz şitil batırdım;* – *Bu lodada altı tağ var.*

LODALAMAX (Ağdam, Ağdaş, Cəbrayıl, Xocavənd, Şamaxı, Şuşa) – topa-topa yığmaq. – *Samanı lodalamax asandı* (Ağdam); – *Çöldə oti lodalıyıb gəldim* (Şamaxı); – *Otu lodladım* (Cəbrayıl).

LODUX (Çənbərək) – yaraşsız. – *Sırtov Məxsətə lodux durur*.

LODURA (Ordubad) – sap tağalağı.

LOF (Tovuz, Zərdab) – 1. boş (Tovuz); 2. tənbel (Zərdab). – *Tahir çox lof adamdı*.

LOFGÖDƏN (Xanlar, Mingəçevir) – b a x **lomgödən**. – *Lofgödən adam öz qarnın doyurur dana* (Xanlar).

LOFLAMAX (Şəki) – başdansovdu tikmək. – *Köynəyi bir tər lofliyif keçirdim əynimə*; – *Köynəyi lofladım*.

LOĞAB (Zəngilan) – tuluğu asmaq üçün düzəldilən ağac qarmaq. – *Loğab tuluğu çatmadan asmaxdan yanadı*.

LOĞAL (Qazax) – yumru.

LOĞALAX I (Gəncə) – arpa ununun xəmirindən düzəldilmiş kündə. – *Dəviyə bu savağ üç loğalax vermişəm*.

LOĞALAX II (Gədəbəy, Tovuz) – büküm, dəstə, paça. – *Civimdə bir loğalax pul var* (Tovuz).

LOĞALAX III (Başkeçid) – dəyirman daşını düşürüb-qoymaq üçün yumru ağac.

LOĞALAXLAMAX I (Qazax, Gəncə) – bükmək. – *Paltarı loğalaxlama, xarav olar* (Qazax); – *Paltarı nə yaxşı loğalaxlıyflar* (Gəncə).

LOĞALAXLAMAX II (Borçalı) – səhv tələffüz etmək. – *Hasan danışanda loğalaxle:r*.

LOĞALAXLAMMAX (Gədəbəy) – kəlləmayallaq olmaq. – *Bizim inəx' dağın döşünən yixilif, loğalaxlanif*.

LOĞALLAMAX (Qazax) – b a x **loğalaxlamax I**. – *Paltarı loğallıyif tullama, qatda*.

LOĞALLAX (Gədəbəy, Tovuz) – b a x **loğalax II**. – *Bir də görürəm, gədə bir loğalax sapı ağzına dolduruf çiyner* (Gədəbəy).

LOĞANCAX (Basarkeçər) – eşşək. – *Bura bir aşıx gəlmişdi, sazın bir loğancax götürərdi*.

LOĞAZ (Cəbrayıl) – lağ. ◊ **Loğaz qoşmax** (Ağcabədi, Qubadlı, Gəncə, Naxçıvan, Şərur) – ələ salmaq, lağa qoymaq. – *Əliyə loğaz qoşma* (Ağcabədi); **Loğaz döşəməx'** (Naxçıvan) – ələ salmaq, lağa qoymaq. – *Sən*

loğaz döşəmə. Loğaz eləməx' (Şahbuz) – ələ salmaq, lağa qoymaq. – *No:ldu balam, onabuna loğaz eləməkdən yorulmadın? Loğaz oxumax* (Gəncə) – boş-boş danışmaq. – *Ta: loğaz oxuma, pulu bəri ver*.

LOH (Salyan) – yazı lövhəsi. – *Xumar, çıx lohun qabağına*.

LOX I (Lənkəran) – lax. – *On iki yumurtadan çil to:ğ doqquz cücə çıxartdı, qalan yumurtalar lox oldu*.

LOX II (Cəbrayıl, Zəngilan) – yazı lövhəsi. – *Gə loxu sil, təmizdə* (Zəngilan).

LOXÇA (Zərdab) – köhnə qab. – *Qızım, toyuğa suyu həmişə loxçada qoy*.

LOXMALAMAX (Gədəbəy, Gəncə, Mingəçevir) – tikə-tikə etmək, parça-parça etmək. – *Muna bax, çörəyi görməmiş kimi loxmalıyır* (Gəncə).

LOXMALAMMAX (Oğuz) – parçalanmaq. – *Qəndi çanağa qoyurux, üsdünnən çəkişnən vururux, loxmalanıv*.

LOK (Füzuli) – yük.

LOKUT (Quba) – kiçik ot tayası. – *Əvvəl lokut yığaduğ, sura tayə eliyəduğ*.

LOQQALOX (Çənbərək, Karvansaray) – boş, boş-boşuna. – *Havva qatıxdan-zaddan gətimiyyə, ma: doğru loqqalox gəlif*; – *Hardan gəlersəy belə loqqalox* (Karvansaray).

LOQQİ (Salyan) – yalqabı. – *İt üçün loqqiya su tök*.

LOQQU I (Qazax) – çox uzun (adam). – *Loqqu adam ye:n gedər*.

LOQQU II (Əli Bayramlı) – yerləş növü. – *Sənin loqqu yerisinnən mənim heç xoşum gəlmir*.

LOQQUR (Lənkəran) – arıq.

LOL (Yardımlı) – hin. – *Toyux hələ loldədi*.

LOLAM (Əzizbəyov) – uzun (adam).

LOLAP (Cəbrayıl) – ağac növü.

LOLASIRĞA (Salyan) – iki kürəcikli sırğa. – *Zəkiyə bi dənə lolasırğa alıb*.

LOLAV (Cəbrayıl) – tuluqda olan ilmək. – *Nabat xala tuluğ ağacını lolavlara keçirib, tuluğu çatmadan asdı*.

LOLAVLAMAX (Cəbrayıl) – anlaşılmaz danışmaq. – *Heş nə başa tüşmürəm, elə lolavlıyır*.

LO:LƏŞKAR (Salyan) – hay-küy. – *Həsən bura lo: ləşkərnən gəldi*.

LOLUSIRĞA (Borçalı) – b a x **lolasırğa**. – *Lolusırğa qızıl olur, gümüş olur.*

LOMBALAMAX (Xaçmaz, Oğuz) – çox-çox və tələsik yemək. – *A bala, lombalama, baxma da saxla* (Oğuz).

LOMBILDATMAĞ (Bakı) – tələsik yemək. – *Hələ bil ajiğdən gəlib, əlinə tüşəni lombıldadır.*

LOMGÖDƏN (Kürdəmir) – çoxyeyən, acgöz.

LO:NA: LO:NA QALMAĞ (Bakı) – qeydinə qalmaq. – *Sən də heç neyün lo:na qalmırsan.*

LOÑÇOR (Balakən) – su götürmək üçün arxda dərinləşdirilmiş yer. – *Qazanı lonço-run yanında qoymuşam.*

LOÑGOR (Balakən) – burulğan. – *Çayda az qaldım lonğora düşəm.*

LOPA I (Göyçay, Qazax, Şəki, Şəmkir) – 1. məşəl (Göyçay, Qazax, Şəmkir). – *Gəlin aparanda lopa ateriç; – At kişniyer, lopuyu yandır, görəx' toylada nə var* (Qazax); 2. alov (Şəki). – *Lampanın lopası qırmızıdı.*

LOPA II (Cəbrayıl, Xocavənd, Zəngilan) – evin üstünə döşəmək üçün yonulmuş ağac. – *Lopa palıt və qoz ağaşdarınnan daha yaxşı olur* (Cəbrayıl).

LOPA III (İrəvan) – sabun bişirilərkən çıxan qalıq, çöküntü, tullantı. – *Bir para adamlar lapanı sabun əvəzinə işdədillər.*

LOPA IV (Kürdəmir) – hissə, topa, parça. – *Bir lopa qar gəti.*

LOPA V (Şuşa) – ot topası.

LOPA VI (Ağdam) – manqalda yandırmmaq üçün yumrulannmış kömür xəkəsi. – *Bir kisə xəkə alif lopa qayıtdırdım.*

LOPAĞVIRDI (Salyan) – uşaq oyunu adı. – *Lopağvirdida uduzan oyiñçi ovurdların köpürdür, udan lopağ vırır.*

LOPAX (Ağdaş, Cəbrayıl, Kürdəmir) – 1. oyun zamanı şişirdilmiş ovurda vurulan zərbə və yaxud ələ vurulan şillə (Cəbrayıl). – *Gəti iki lopax da vırım, sora oynuyax;* 2. b a x **lopa I**.

LOPAL (Cənubi Azərbaycan) – b a x **lopa VI**. – *Lopal çox tez yanır.*

LOPALAMAX (Şuşa) – topa yığmaq (ota aiddir). – *Əhməd otu lopaladı.*

LOPALANDIRMAX (Şəki) – alovlandırmaq. – *Onun işi məni lap lopalandırır.*

LOPA-LOPA (Göyçay) – iri-iri. – *Qar lopa-lopa yağır, onnan da hava açılır.*

LOPBAZ (Ağcabədi) – b a x **lobbaz**. – *Əli yaman lopbaz adamdı.*

LOPBAZDAMMAX (Qazax) – b a x **lobbazdammax**. – *Elə yaxşı lopbazdammağı bilersən, əmbə əlinnən bir iş gəlmer.*

LOPÇI (Kürdəmir, Şamaxı) – yalandan basıb-kəsən, gopçu. – *Sən çox lopçi adam-san* (Şamaxı).

LOPGÖDƏN (Göyçay, Şamaxı, Salyan) – b a x **lomgödən**. – *Sən yaman lompödən adamsan, mən səni doydura bilmənəm* (Göyçay); – *Sən nə lompödən uşağ olmısan* (Şamaxı).

LOPGÖDƏNNİG (Salyan) – acgözlük, tamahkarlıq. – *Adə, lompödənniy eləmə, adam ol.*

LOPQARAQAZAN (Bərdə) – uşaq oyunu adı. – *Gəlin gedək, lompqaraqazan oynuyaq.*

LOPLAMAĞ (Bakı) – vurmaq. – *Gördim çox uyan-bıyan eliyir, lopladım qulağının dibinə.*

LOR (Gəncə, Şərur, Lerik, Naxçıvan, Ordubad) – pendir suyunun çürüntüsü. – *Bajı, bir az lordan ver, çörəx'nən yeyim* (Gəncə); – *Şorun yox, lorun yox, bə nəyin var sə:n?* (Naxçıvan); – *Lorun təmi ləzətdi olur* (Ordubad).

LORDƏ (Bakı) – bağırsaq.

LOR-LOR (Oğuz) – kiçik şələlə.

LORON (Cəlilabad) – quş adı.

LORT I (Qarakilsə) – b a x **lirt**.

LORT II (Xanlar) – boş, bişəndə ovulan. – *Ağ qartof lort qartofdu. ♪ Lort olmax* (Yevlax) – sıradan çıxmaq. – *Arxı su uçurdu, so:ra arx lort oldu.*

LORTABA (Kürdəmir) – kobud. – *Güllü çox lortabadı.*

LORTANA (Kürdəmir) – xörək adı. – *Mə:də üçün lortana çox xeyirridü.*

LORTGÖDƏN (Ağcabədi, Cəbrayıl, Qarakilsə, Zəngəzur) – b a x **lomgödən**.

LORU (Ağdaş, Cəbrayıl, Füzuli, Qubadlı) – atın belinə qoymaq üçün düzəldilmiş qalın keçə. – *Ə:də, ged o atın lorusun qoy belinə, ölkənnən bağla* (Füzuli).

LORUĞ (Cəlilabad) – gözün altında əmələ gələn şiş.

LORUX (Xanlar) – tənbel.
LORUMBUL (Şeki) – taxıl bitkilərinin içində göyərən alağ otu.

LORUNBUR (Şeki) – bax **lorumbul**. – *Buğda:n, çəltiyin içində bitir lorunbur.*

LOŞ I (Bakı, Dəvəçi, Quba, Şamaxı) – hindtoyuğu. – *Loş to:ğdan çıx iri uladu* (Quba).

LOŞ II (Ağbaba, Ağdam, Salyan, Gədəbəy, Kürdəmir, Şamaxı, Şəmkir, Şuşa, Tovuz) – tənbel. – *Bayram o qədər loşdu kun, yarım sahat işdiyə bilmir* (Ağbaba); – *Loş, yanı tənbel, boş deməx'di* (Tovuz).

LOŞ III (Qazax) – kök. – *Loş adam yaxşı işdiyəmməz.*

LOŞALOŞ (Salyan) – ağzına qədər, ağızbaağız. – *Bardanı pammığnan loşaloş dol-dırmışam.*

LOŞBƏBƏR (Bakı) – üstündə xəmir yaymaq üçün taxta, yuxayayan.

LOŞQARIN (Lənkəran) – çoxyeyən.

LOŞUMAX (Cəbrayıl) – yorulmaq.

LOTUĞ I (Şamaxı) – zarafat. – *Lotuğ eli-yirəm.*

LOTUĞ II (Yardımlı) – yabanı çiçək. – *Uşağ gedib lotuğ yığmağa.*

LOTUĞLAŞMAĞ (Şamaxı) – zarafatlaşmaq. – *Bir-birimizlə lotuğlaşırığ.*

LOVAX (Çənberək) – südlü xörəyin üzü. – *Südlü isdinin üzündə soyyanan sonra qalın lovax varıdı.*

LOVUDU: LOVUDU VURMAX (Gədəbəy) – avaralanmaq, boş-boş görmək. – *Dosdum lovudu vuroy buralarda dan üzünən.*

LÖDƏLƏMƏX' (Ucar) – kündələmək. – *Cijim xamur lödəliyir.*

LÖDƏ-LÖDƏ (Ucar) – iri-iri. – *Əli halvanı lödə-lödə udur.*

LÖƏ (Qazax) – nəvə. – *Ağrın alem, ay həkim, bir löəm oluf.*

LÖƏLƏX'LƏMƏX' (Gəncə, Qazax) – oxlovla yaymaq. – *Kündöyü löəlxlə qutar, ajınnan öldüm* (Qazax).

LÖƏN (Tovuz) – məhsulun yetişdiyi vaxt.

LÖH (Tovuz) – yemək. – *Büyün İrvahamgildə löh var, orya:lərsən.*

LÖHLƏMƏX' (Karvansaray) – tənğnəfəs olmaq.

LÖHRAN (Biləsuvar, Salyan, Şamaxı) – 1. xam yer (Biləsuvar, Salyan, Şamaxı).

– *Löhran yerdə payızda yaxşı yağış olsa, taxıl yaxşı pitər* (Salyan); – *Löhran yeri bu il çöyürüblər* (Biləsuvar); – *Alı dayının yeri löhrandı* (Şamaxı); 2. şumlanmış yerdə şumlanmamış qalan kiçik hissə (Cəlilabad); – *Löhran deyüq biz güz çəkülən yerdə qalan yerə.*

LÖHRƏM (Şəmkir) – bax **löhran**. – *Löhrəm yerdə əkin yaxşı pitir.*

LÖHRƏN (Kürdəmir, Şamaxı) – bax **löhran**. – *Bıra löhrəndi, kotan batmeyir* (Şamaxı).

LÖK (Lənkəran, Zaqatala) – ağacda əlçətməz yerlərdən meyvə dərmək üçün düzəldilmiş uzun ağac. – *Armudları dərəndə lök sındı* (Zaqatala).

LÖKƏ (Cəlilabad) – taxta-şalban. – *Fəzil durdı, gördi lökəsi yanib.*

LÖKİ (Cəlilabad, Lənkəran) – qarğıdalı, düyü unundan bişirilən çörək.

LÖKLƏMƏĞ (Bakı, Şamaxı, Salyan) – dəvə kimi yerimək. – *Lökləmə, tez yorularsan* (Şamaxı).

LÖKÜ (Ağdaş, Lənkəran, Sabirabad) – bax **löki**. – *Bayram süfrəmizdə bu il lökü olmadı* (Ağdaş); – *Nənəli lökü yaman ləzətdiydi, sən pişirmişdün?* (Lənkəran).

LÖKÜD (Göyçay, Qax, Oğuz, Ordubad, Şeki) – yaxşı bişməmiş (düyü). – *Löküdə aş yiməy olmur* (Göyçay).

LÖKÜRD (Dərbənd, Quba, Şamaxı) – bax **loqut**. – *On beş lökürd ot çaldım* (Şamaxı).

LÖKÜT I (Göyçay, Şeki, Ordubad) – bax **löküd**. – *Löküt aş yağ götüməz* (Şeki).

LÖKÜT II (Ağdaş) – qovurğa ilə süddən bişirilmiş xörək (bəkməz ilə yeyilir). – *Löküt şirin olur.*

LÖKÜT III (Quba) – bax **lokut**.

LÖL (Cəlilabad, Yardımlı) – hin. – *Mən toyuğu iri lölə saldım* (Cəlilabad).

LÖLÜX' (Ağbaba, Gədəbəy) – bacarıqsız. – *Ə: ona ümid olma, löliyün birdi; – Lölix' Hümət iş bacarar?* (Gədəbəy).

LÖMBƏ (Şamaxı) – qabığı bərkiməmiş yumurta. – *Toyuğumuz lömbə salıb, azarrıyana oxşiyir.*

LÖ:N I (Borçalı, Qazax, Tovuz) – bax **löyün I**.

LÖ:N II (Cəbrayıl, Şamaxı) – bax **löyün II**. – *Munun bir lö:üninə tamaşa elə.*

LÖ:N-LÖ:N (Qazax) – bax **löyünbələ-yün**. – *Qarpız lö:ün-lö:ündü, kimisinə hazarı de:llər, kimisinə qaxet de:llər.*

LÖPİX' (Meğri) – işlənib qurtarmış sabun qahğı. – *Sabun yoxdı, əncax bir xırdecə löpix' var məhrabanın altında.*

LÖPLƏMƏG (Salyan) – arxası üstə mayallaq aşmaq. – *Elə göyərçin var ki, bir dəfə löpliyir.*

LÖRAN: LÖRAN ELƏMƏG (Bakı) – torpağı dərin qazmaq. – *Bu belin təfkeşi yaxşı olmədiginən lörən eləmæg olmur.*

LÖYÜN I (Gədəbəy, Kürdəmir, Qazax) – növ, cür. – *Axsama iki löyün xörəyimiz var (Kürdəmir).*

LÖYÜN II (Gəncə, Qazax, Şamaxı, Şəki) – görkəm, görünüş. – *Sənin löyünün çox pisdı (Qazax); – Dağların löyünü dəgişib (Şamaxı).*

LÖYÜN III (Göyçay, Qazax) – bəxt. – *Onun löyünü dönüb, bədbaxlıx bəstf.*

LÖYÜN IV (Oğuz) – adət. – *Yerin löyününə pişimişi hərə bir cür pişirir.*

LÖYÜNBƏLÖYÜN (Göyçay, Mingəçevir) – növbənöv, cürbəcür. – *Daşdı qayada löyünbələyün otdar var.*

LÖYÜN-LÖYÜN (Qazax) – bax **löyünbələyün**. – *Sayalı büvüm löyün-löyün xörəxlər pişirir.*

LÖYÜNSÜZ (Gəncə, Göyçay, Şəki) – eybəcər, çirkin. – *Muna bax, nə löyünsüz adamdı (Gəncə); – Rəhimin oğlu çox löyünsüzdü (Göyçay).*

LUĞAB I (Zəngəzur) – həlim. – *Luğab çox yeməlidir.*

LUĞAB II (Salyan) – helik. – *Kamal tay qocalıb, danışanda ağzının luğabı axır.*

LUQUT (Dərbənd) – bax **lokut**. – *Yığı-ban dırnovucnan luqut düzəldəydid.*

LULAN (Kürdəmir) – avara. – *Lulan kimi nə gəzirsən?*

LUMBULLATMAĞ (Kürdəmir) – udmaq. – *Əlinə düşəni lumbulladır.*

LUMBUTMAX (Gədəbəy, Tovuz, Şərur) – bax **lumbullatmağ**. – *Nə tez lumbutdu, hələ mən də sənnən yi:jejdım, oğul (Tovuz).*

LUMEYİ (Bakı) – limon rəngli. – *Bəş ərşin lumeyi parça aldı; – İki cüt lumeyi corab göndərmişəm.*

LUMUD (Bakı) – naümid. – *Sənuçün bu heç lumud eləməz.*

LUPPADAN (Zərədb) – birdən, qəflədən.

LURS (Quba) – böcək adı. – *Camışı lurs-lər bürümüşdü.*

LURU (Quba) – bax **loru**. – *Atam atımız üçün bir təzə luru tikdi.*

LÜBÜ (Borçalı) – kimsəsiz, yetim. – *İdris lübünün biridi, yazıq uşaxdı.*

LÜCİ (Ağsu) – hin. – *To:x lücidə yumurt-dıyır.*

LÜƏLƏX'LƏMƏX' (Xanlar, Kəlbəcər) – bax **löələx'ləməx'**. – *Ərişdəyi pişirəndə xamırı oxlovnan lüələx'li:llər (Xanlar).*

LÜƏN I (Qazax) – fəsil. – *Hər lüən üç aydı.*

LÜƏN II (Yevlax) – bax **löən**. – *Darıxma, lüənin vaxdına az qalıfdı.*

LÜƏN-LÜƏN (Qazax) – fəsil-fəsil.

LÜƏNNİX' (Xanlar) – dincə qoyulmuş yer.

LÜGƏNDƏ (Dərbənd) – xəndək. – *Bu gün un-un beş lügəndə atdım.*

LÜK (Ordubad) – koramal. – *Lük adama dəyməz, vıran ilandı.*

LÜKÜRD (Quba) – bax **lokut**. – *Sabah lükürləri daşımağ lazımdı.*

LÜKÜT (Xanlar, Quba) – bax **lokut**. – *Bu gün un lüküt ot çalmışam (Quba).*

LÜKÜTLAMAĞ (Quba) – kiçik ot tayalarını böyük tayaya yığmaq. – *Lükütdəri sab-bah lükütdamağ lazımdı.*

LÜL I (Bakı, Gəncə, Quba, Salyan, Şərur) – bax **lil**. – *Alı o qədər içif ki, lül kefli oluf (Gəncə); – Pilo lül yağdı (Salyan).*

LÜL II (Bakı, Salyan) – dar. – *Paltar əy-nində çox lül görünür (Salyan).*

LÜL III (Bakı) – boru şəklində. – *İki put lül qəley aldım.*

LÜLEYİN (Culfa, İsmayılı) – aftafa.

LÜLƏ (Şəki) – boru. – *Beş dənə arşınnıx lülə aldım; – Dağdan suyu lüləyə gətirdilər.*

LÜLƏMAYA (Bakı) – bax **liləmaya**.

LÜLƏPƏR I (Kəlbəcər) – bax **liləpər**.

LÜLƏPƏR II (Cəlilabad, Yardımlı, Lənkəran) – kəpənək. – *Lüləpər yerə qondı (Lənkəran).*

LÜLƏPƏRƏ (Cəlilabad, Lənkəran) – bax **liləpər**. – *Kolun üstündə bir dəstə lüləpərə uçur (Cəlilabad).*

LÜLÜFƏ (Meğri) – dar və uzun. – *İndiki cahıllar lülüfə dizdix' geyillə.*

LÜM (Saatlı) – sərxoş. – *Ağagül lümdü.*

◇ **Lüm olmağ** – sərxoş olmaq.

LÜMBÜRT I (Kürdəmir) – b a x **lümbüz**.

LÜMBÜRT II (Kürdəmir) – 1. tamamilə. – *Sinavar yıxılıp uşağı lümbürt yandırıp*; 2. lüt, çılpaq.

LÜMBÜRÜMLÜT (Ucar) – b a x **lüm-bürt II** (2-ci məna).

LÜMBÜZ (Lənkəran) – tükü tökülmüş, tüksüz. – *Qırmızı xoruz lümbüzdü*.

LÜMEG (Bakı) – qısaquyruqlu (quş, it).

LÜMƏ I (Ağsu, Bakı, Gəncə, Naxçıvan, Salyan, İrəvan) – qısaquyruqlu (quş, it). – *Lümə to:uğ bizzərdə çox olar* (Ağsu); – *Bizim to:ğların hamısı lümədi* (Bakı); – *Lümə to:ğ çox yiyər* (Salyan).

LÜMƏ II (Ağcabədi, Qubadlı) – 1. çəltiyin ikinci dəfə döyülmüşü (Ağcabədi). – *Büyün çəltiyin lüməsinən qutardıx*; 2. ikinci dəfə döyülmüş çəltik (Qubadlı). – *Lüməni yığ çuvala gəti*.

LÜMƏG (Bakı, Şamaxı) – b a x **lümeg**. – *Pəri, lüməg toyuğu tut* (Şamaxı).

LÜMƏKLƏMƏG (Bakı, Şamaxı) – toyuq və ya xoruzun quyruğunu yolmaq. – *Bu toyuğu tanımağ üçün lüməkləməg lazımdır* (Şamaxı).

LÜMƏLƏMEG (Bakı, Şamaxı) – b a x **lüməkləmæg**. – *Toyuqları bu gün lümələdim* (Bakı).

LÜMƏLƏMƏK (Ağcabədi) – çəltiyi ikinci dəfə döymək. – *Büyün bir çuval çəltiyi lümələmişəm*.

LÜMƏ-LÜMƏ (Şamaxı) – gödək-gödək. – *Hindiki qızzar lümə-lümə geyillər, baldır-rari qalır bayırda*.

LÜMİK (Kürdəmir) – b a x **lümeg**. – *Bi lümik itim var, adama hürmür də*.

LÜMQAÇ (Ordubad) – uşaq oyununu adı. – *Uşaxlar lümqaç oynuyur*.

LÜMÜK (Göyçay) – tüksüz, tükü tökülmüş.

LÜMÜRDAN I (Salyan) – su basmış əkin yeri. – *Vaxdilə əkərah yer olub, so:radan bı əkərah yer gölləşir, bı yerə lümürdan di:lır*.

LÜMÜRDAN II (Salyan) – tamamilə, bütünü. – *Ay bala, üssün-başın lümürdan palçığıdı ki...*

LÜMÜRT (Tovuz) – südlə undan hazırlanan xörək adı. – *Bir çovan lümürtü ola, elə ötürəm ki, bəridən anarı*.

LÜMÜRTDAN (Masallı) – qısa.

LÜPBİZ (Cəlilabad) – 1. kasıb, yoxsul; 2. çılpaq. – *Bi dənə adamı qoymerdilər, soyındırdırdılar, elerdilər lüpbiz*.

LÜPBÜRT (Tovuz, Zərdab) – b a x **lüm-bürt II**. – *Getdim gördüm uşaqlar lüpbürt soyuflar*; – *O dələdüz gədə ağacı lüpbürt soyuf* (Zərdab).

LÜPÜRT (Tovuz, Zərdab) – b a x **lüm-bürt II**. – *Bu ət lüpürt yağdı*. – *Bir toğlu kəs-dix' lüpürt yağ çıxdı* (Tovuz).

LÜS (Lənkəran) – çölpşiyi.

LÜTBOĞAZ (Yevlax) – boğazı tüksüz (toyuq, xoruz).

LÜVƏ I (Ağbaba) – yuva. – *Üç-dört yerdə quş lüvəsi tapbışam*.

LÜVƏ II (Məgri) – qurumuş içi boş ağac. – *İndi bu lüvəni yaxşı yarecam, üç-dört yux' odunu çıxəcəx'*.

Mm

MA (Balakən) – al. – *Ma, bu kitabı qardaşına ver.*

MAA (Qax) – bax **ma**. – *Maa, habı da sağa çatacax.*

MAAL (Zərdab) – yaxşı ki, heç olmazsa. – *Maal, özünü sən də adam yerinə qoyursan.*

MABAĞ (Əli Bayramlı) – qiymət. – *Sən də day munun mabağın artırma.*

MAC I (Culfa, Ordubad) – bax **maj I**. – *Mən macı tutdum (Culfa).*

MAC II (Oğuz) – bax **maj II**. – *Macı qoyullar ki, lobya çıxsın o ağaca.*

MACDAMAX (Oğuz) – lobya və ya xiyar tağının sarınması üçün onun dibinə ağac basdırmaq. – *Paxlanı macdıycam sabah.*

MACAR I (Daşkəsən) – girintili-çixıntılı. – *Gərəməşöy özü macar oloy.*

MACAR II (Bolnisi) – tünd çaxır.

MACGAL (Culfa) – şumlanma zamanı xışın, kotanın dəstəyindən tutan adam. – *Macgal kotannan yer sürür.*

MAÇ (İsmayılı) – bax **maj II**. – *A Şa:sənəm, bir-ki dənə maç ver mənə, maçım çatmadı, lobyadan bir əzi maçsız qaldı.*

MAÇA I (Salyan) – qatır. – *Maça çox yük götürər.*

MAÇA II (Salyan) – qoyunun qol əti. – *Taskəbabı maça ətinnən olar.*

MAÇA III (Zəngilan) – qoyunun (və ya keçinin) boğazından sallanan bir cüt vəzi. – *Maça qoyunnarın boğazında olur.*

MAÇA IV (Naxçıvan, Ordubad) – aşıq.

MAÇA-MAÇA (Bakı) – aşıqla oynanılan uşaq oyunu adı.

MAÇAN (Cəbrayıl) – bax **maça III**. – *Qoyunumuzun maçanı var.*

MAÇANNI (Cəbrayıl) – boğazında bir cüt vəzi olan (qoyun, keçi). – *Qoyunumuz bir maçanı quzu doğdu.*

MAÇI (Ordubad) – nənə, ananın anası. – *Get şər:dən maçımı gəti.*

MAÇIMAX (Çənbərək) – yorulmaq. – *Oğarda işdədim ki, indi də maçıldım qaldım.*

MADAR I (Qarakilsə, Zəngilan) – tək, bircə, yeganə. – *Dədəsinin-nənəsinin madar*

oğludu, ərkö:n bö:düflər (Zəngilan); – Onun madarı bircə bıdı dayna (Qarakilsə).

MADAR II (Kürdəmir) – qənaət. ◊ **Madar eləmök** (Kürdəmir) – qənaət etmək. – *Ərp-pəgə madar elə, ay İnsallah; – Yığdığım ota madar elə ki, qışı çıxara biləsən.*

MADAR III (Çənbərək) – azuqə. – *Uşaxların büyyün madarı çoxdu.*

MADAR-GÜZAR I (Gədəbəy) – tək, bircə, yeganə. – *Madar-güzar bir uşağımız var, o da oxuyur şə:rdə.*

MADAR-GÜZAR II (Qazax) – dolanacaq, güzəran. – *Məmmədin madar-güzarı yaxşıdı.*

MAFAR (Bakı, Cəbrayıl, Qazax, Mingəçevir) – imkan.

MAFARSIZ (Oğuz) – cansız, zəif.

MAFRAX (Ağdam, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – kövrək; davamsız. – *Yaman mafrax çişmiş, diyən çürü:pbüş, çəkəndə qırıldı, yarırsı qaldı ağzında (Qazax); – Bu usdollar mafraqımış, bir-ki dəfə oan-boan çəkildiyinə dağıldı (Gədəbəy); – Mafrax şey bərkə-boşa çüşəndə tez əməldən çıxar (Tovuz).*

MAFRAXLIX (Gəncə) – kövrəklik. – *Maf-raxlığına baxma, pula gedəndi.*

MAĞ I (Kəlbəcər, Xanlar) – damın iki tir arasındakı hissəsi. – *Bir evdə üç mağ pərđi döşənir (Xanlar).*

MAĞ II (Biləsuvar) – bacarıqsız. – *O, yaman mağ uşağdı.*

MAĞAL (Cəbrayıl, Qarakilsə, Meğri, Zəngilan) – günün isti vaxtında mal-qaranın axşam sərinə düşənə qədər saxlandığı kölgəlik. – *Mallar mağaldeydi (Zəngilan); – Əli günorta olmamış malları mağala:di (Cəbrayıl).*

□ **Mağal vırıb oturmax** (Kürdəmir) – dövrə vurub oturmaq. – *Hanı mağal vırıb oturmışdı (Kürdəmir).*

MAĞALAN (Ağdaş, Salyan) – 1. kiçik arx. – *Məhlədə mağalan qazardım (Ağdaş); 2. ləklər arasındakı tirə. – Mağalanın hərəsinə on mamadur şitili vurmuşam (Ağdaş).*

MAĞALAX (Qax) – balaca saxsı qab.

MAĞALLAX I (Qəbələ) – suyu çəltik zəmisindən kənara axıtmaq üçün arx. – *Nəcməddin baba öz zəmisinnən Feyzulla babanın zəmisinə mağallaxnan su verir.*

MAĞALLAX II (Ağdaş, Gəncə, Qazax) – dəyirman daşını bir yerdən başqa yerə aparmaq üçün girdə ağac parçası. – *Mağallağı daşın altda qoy* (Ağdaş); – *Mağallağı ağacdan qayıralar* (Qazax); – *Daş mağallağ üsündə durar* (Gəncə).

MAĞAR I (Ağdaş, Bərdə, Bolnisi, Borçalı, İmişli, Qazax, Mingəçevir, Oğuz) – 1. toy məclisi. – *Qız evində o gecə sübhə tək mağar qurub, küy-kələy elədilər* (Ağdaş); 2. toy məclisi keçirmək üçün qurulmuş alaçıq. – *Toycun mağar tikirüg* (İmişli); – *Mağarın dörd böyrünə gəvə, palaz vurrux, yüz-ikü:z adam oturur* (Bərdə); – *Bizim kətdə mağar qurulub, toy olacax* (Qazax); 3. oğlan toyu. – *Əlinin mağarına gedəyən?* (Ağdaş); 4. evlənən oğlana qohumlarının verdiyi hədiyyə.

MAĞAR II (Zaqatala) – şırım (əkinde).

MAĞARA (Ağdaş, Qax, Şəki, Zaqatala) – sap çarxı. – *Mağaradan sap qutarıf* (Ağdaş); – *Nərgiz, sağa diminəm mağaranı sökmə?* (Zaqatala).

MAĞDIR (Meğri) – imkan. – *Mağdiri çatdığı qədir paltar-maltar da alıp*.

MAĞIL I (Bakı, Borçalı, Cəbrayıl, Cənubi Azərbaycan, Dəvəçi, Gədəbəy, Goranboy, İsmayılı, Kürdəmir, Şərur, Zəngilan) – b a x **maal**. – *Dünən mağıl gün çıxmışdı* (İsmayılı); – *Mağıl hərdən bizə gəlirdin, daha gəlmirsən* (Goranboy); – *Mağıl qapıda dirrix' var* (Tovuz); – *Mağıl sən cavab verdin* (Şərur); – *Mağıl sən gəlib özü:yetdin, yoxsa bı itdə bizi diricə yə:rdi* (Zəngilan).

MAĞIL II (Tovuz) – layıqlı. – *Səltənət kimi mağıl adamı sən tapmassan*.

MA:ĞUL (Bakı, Cəlilabad, Quba) – b a x **maal**. – *Ma:ğul bu kitabı gətirdim, yuxsa uxumağa bir şeyin ulmiyacağdı* (Quba); – *Ma:ğul sən gəldün çıxdun* (Cəlilabad).

MAHARA (Cənubi Azərbaycan) – xışı boyunduruğa bərkitmək üçün ağac parçası. – *Mahara olmasa, xış boyunduruxda durmaz*.

MAHI (Ordubad) – dəryaz. – *Biz oti mahıynan çalarix*.

MAHLIM (Zəngəzur) – məgər. – *Mahlım mən burcimi daneyram, san u cür danşey-san?*

MAHMUDU (Ağdaş) – alça növü. – *Mahmudu alça yeməli deyil*.

MAXAR (Ağdərə) – taxta mix. – *Maxar ağaşdan olur, qadağ dəmirdən, həm də qadağa maxar da de:llər*.

MAXARA I (Balakən, Zaqatala) – 1. b a x **maqarə**; 2. qutab. – *Anam bu gün maxara bişirəcəm*.

MAXARA II (Cəbrayıl) – xarab.

MAXDA (Zaqatala) – yığın, topa. – *Doşan İrvaham gedif bir moş maxdasına ıras gəlif, iki vedrə yığf*.

MAXLAYI (Çənbərək, Qazax, Şəki) – fərsiz. – *Oğul ha deyil, maxlayıdı* (Qazax); – *Oğlum çox maxlayı uşaxdı* (Şəki); – *Quru Vəli maxlayı şeydi, ona eytivar eləməy olmaz* (Çənbərək).

MAXLƏTƏ (Laçın) – mərdiməzar. – *Cəfər kimi maxlətə yer üzündə tapılmaz*.

MAXOX (Bolnisi) – xörək adı.

MAXRABEL (Zaqatala) – qozbel.

MAXTA (Şəmkir) – vergi. – *Yığlif maslahat eli:llərdi ki, maxta gəlif filan qədir, indi onu yaymax lazımdı*.

MAXTAMMAĞ (Dərbənd) – lovğalanmaq, özünü öymək.

MAJ I (Ağdam, Gəncə, Qazax) – xışın, kotanın dəstəyi. – *Üç adam kotanı sürördü: ikisi boyunduruğun üsdə, biri də maj tutordu* (Qazax); – *Sən öküzzeri sür, mən kotanın majın tutum* (Gəncə).

MAJ II (Oğuz) – lobyə və ya xiyar tağının sarınması üçün onun dibinə basdırılan uzun ağac.

MAJAR (Gədəbəy) – çoxküncü. – *Mağazində majar istəkan çoxdu*.

MAJARA (Çənbərək) – 1. macal, imkan. – *Majara tapə:mmirəm ki, sizə:lim*; 2. vaxt.

MAJGAL (Ağdam, Qazax) – kotanın dəstəyindən tutan adam, kotançı. – *Majgal majdan tutuv əkir* (Ağdam); – *Maj tutana majgal deyirix'* (Qazax).

MAJGƏL (Ağdərə, Borçalı) – b a x **majgal**. – *Majgəl kotanın majınnan tutor* (Borçalı).

MAKUK (Quba) – şal toxumaq üçün dəzgah.

MAQARƏ (Zaqatala) – südlə undan bişirilmiş yemək.

MAQQAL (Çənbərək) – tonqal. – *Novruz bayramında bir yekə maqqal yaxajam*.

MAQQAN (Meğri) – dinamit. – *Əzəllər maqqan tapılmerdi, indi təzə mədəndə hey patdadellər.*

MAQQAF (Oğuz) – burğu. – *Maqqafnan ağac da deşillər.*

MAQQI (Kürdəmir) – maymaq. – *Nə maqqı adamsan.*

MAQQILIĞ (Kürdəmir) – maymaqlıq. – *Maqqılığınnan ağrı aralı qalıb.*

MAQQULİ (Salyan) – uşaq oyunu adı.

MALAVAN (Cəbrayıl, Cəlilabad, Füzuli, Kürdəmir, Lənkəran, Salyan) – maldar; maldarlığı bacaran (adam). – *Təriş kişi malavan adamdı* (Salyan); – *Mən əvvəldən hələ malavanam* (Lənkəran).

MALAQARIŞAN (Qazax) – biryaşar dana.

MALAĞA (İrəvan) – çömçə.

MALAĞAN (Şərur) – dəryaz. – *Malağan-nan ot piçillər.*

MALAX (Kəlbəcər) – böyük; gen. – *Sə:η paltarın uşağa malax durar.*

MALARA I (Böyük Qarakilsə) – tövlədə hər bir mal üçün ayrılmış yer.

MALARA II (Hamamlı) – damın uzununa qoyulmuş tir. – *Əvvəl damın üsdə malaraları düzüllər, onun üsdən gond düzüllər.*

MALATA (Ağsu, Kürdəmir) – xəmir mayası.

MALAYAĞI (Lənkəran) – axşamçağı.

MALAZA I (Borçalı, Böyük Qarakilsə, Goranboy, Qarakilsə, Şəmkir, Tovuz, Yevlax) – hülqum. – *Malazam ağrə:ir* (Yevlax); – *Boğuzuma söüx dəyəndə malazam da ağrı-yer* (Böyük Qarakilsə); – *Malaza adamda da olor, heyvanda da* (Borçalı).

MALAZA II (Cəbrayıl) – angina.

MALAZA III (Oğuz) – zəhər. – *Səni malaza yə:sən.*

MALAZAY (Çənbərək) – 1. bacarıqsız. – *Şıxalı malazay adamdı*; 2. xarab. – *Malazay toxumu yərə səfsəη nəf olmaz.*

MALBUĞA (Kəlbəcər, Qazax) – üçyaşar camış balası.

MALCANNI I (Kəlbəcər) – maldar; maldarlığı yaxşı bacaran. – *Malcanni adam burda çoxdu.*

MALCANNI II (Şərur) – xəsis.

MALCƏ:T (Şəki) – icarə. – *Hax unnan bir, doqquzdan bir yer götürüf ekirdilər, huna di-yirdilər malcə:t.*

MALCIYƏT (Oğuz) – bax **malcə:t**. – *Torpağı malciyətinə əkirdix', yerdən asıldı, yarı-lığına.*

MALĞATI (Salyan) – tənbel, əfəl. – *Gədə lap malğatıdı, əlinnən bir iş də gəlmir.*

MALXOR (Ağbaba) – yastıburun. – *Mal-xor Qəhrəman çox qoçağ oluf.*

MALQATA (Salyan) – şuluqluq. – *Lala gəldi, öyə malqata saldı, getdi.*

MALINYEMƏZ (Ağdam, Ağdərə, Bərdə, Mingəçevir, Tərtər) – xəsis. – *Malinyeməz adam pul xaşdamaz* (Bərdə).

MALIX (Basarkeçər) – xışın qayışının ucunu ilgəkdə saxlayan ağac hissə. – *Çüti açanda gözdə malığı yerə salıf itirərsən, qayışın üsdünə keçir.*

MALMADIĞ (Borçalı) – aciz. – *Hasan malmadığ adamdı.*

MALPAS (Bakı, Şahbuz, Şərur) – tənbel. – *Adamın təmbəlinə malpas diyərix'.* – *O yaman malpas uşaxdı* (Şahbuz).

MALVAN (Şahbuz) – bax **malavan**. – *Malvan malın dilin bilən adamdı, ö:r işləri yaxşı bilir, otarmağın yerin bilir*; – *Mən malvan adamam.*

MALYEMƏZ (Ağdam, Ağdərə, Xocavənd, Quba) – bax **malinyeməz**. – *U, malyeməz adamdu, bilmidəm nös belə olub* (Quba).

MALYEMƏZDİĞ (Quba) – xəsislik. – *Unun malyeməzdiğini hamı bizim kətdə bilədi.*

MAM (Culfa) – dəb. – *Bırda mam də:l.*

MAMA (Ağcabədi, Ağdam, Ağdərə, Balakən, Başkeçid, Borçalı, Böyük Qarakilsə, Cəbrayıl, Füzuli, Göyçay, İmişli, Qax, Qarakilsə, Qazax, Laçın, Mingəçevir, Şəki, Şəmkir, Tərtər, Ucar, Yevlax, Zaqatala, Zəngilan) – bibi. – *Mamam oğlu əsgərdi, bir ildi gidən* (Şəki); – *Mamamın üç oğlu var* (Ucar); – *Atamızın bəjisinə mama dəyirix'* (Qazax); – *Mən mamamgilə getmişdim* (Borçalı); – *Mamama dəyərən ki, bizə gəlsin* (Balakən); – *Dədəmin bayıssı mamam olur* (Yevlax); – *Bizim uşaxlar mənim bajıma mama də:ir* (Ağdam); – *Mamamgil dünənnəri bizə:li-mişdi* (Zəngilan).

MAMAÇA (Daşkəsən, Gədəbəy, Xanlar, Zəngilan) – mama (uşaq tutan qadın). – *Mamaça uşax tutan arvada də:rix* (Zəngilan); – *Mamaça uşağı tutur* (Xanlar).

MAMAÇI (Bərdə, Qazax, Tərtər, Tovuz, Yevlax) – bax **mamaça**. – *İndi mamaçı yoxdu, doxdur var* (Tovuz); – *Mamaçı uşax tutur* (Bərdə).

MAMAN (Cəlilabad) – narin, yumşaq. – *Beş girvəngə, dörd girvəngə əti döydirib qatdırırsan maman duzi*.

MAMAZA (İsmayılı) – bibioğlu. – *Mama-zam məni çağırır*.

MAMIRRAMAX (Meğri) – qocalmaq. – *Yemışı ki bizim Vərtənəzirdə keçərsən, yavaş-yavaş mamırranərsən*.

MAMMA (Gədəbəy, Şəmkir) – meyvə (uşaq leksikonunda). – *Uşağa mamma ver, səs salmasın* (Gədəbəy); – *Ala, qadan alım, mamma verim saña* (Şəmkir).

MAMPAX (Qazax) – küt, maymaq. – *Məm-mət yaman mampağ adamdı*.

MAN (Ağcabədi, Ağsu, Bakı, Bərdə, Cəbrayıl, Füzuli, İmişli, Kürdəmir, Qarakilse, Lənkəran, Salyan) – 1. eyib. – *Qoja adama kö:nə geymək man döyi* (İmişli); – *Rübeydə heç man-zad bilmir, kişilərin yanında söyüş söyür* (Lənkəran); – *Oi özüə man bilmə, nə var ki* (Ağsu); – *Ay oğul, bizim kətdə arvadın başıaçıq gəzməyi man dəvil* (Ağcabədi); – *Ağdamda xoruz dö:üşdürmək man də:il, Sarıcalıda mandı* (Bərdə); 2. nöqsan.

MA:NA (Bakı) – bəhanə. – *Gedməgə kirdarın yoxdu, day ma:na eləməginən ki, azar-ramişam*.

MANCALAX I (Zaqatala) – armud növü.

MANCALAX II (Başkeçid) – yeyilən yabanı bitki.

MANCANAX (Qazax) – kotanın dəstəyi.

MANCILIX I (Zaqatala) – bax **manca-lax I**.

MANCILIX II (Göyçay, Kürdəmir, Şəki) – baramanı döyüb sap açan dəzqah. – *Mancılığım ver, bi az sap əgrim* (Kürdəmir); – *Mancılıx baramanı döyüf, açıf çarxa ve:rirdi, ipey el:rirdi* (Şəki).

MANCILIXÇI (Şəki) – baramanı döyüb sap açan dəzqahda işləyən adam. – *Kəşmiş, mən bilməyən vaxda mancılıxçılar olardı; – Mən özüm mancılıxçıyam, yaxşı usdayam*.

MANCIRIX (Ordubad) – dişli mala. – *Əli bizim qalxozda həmişə səhər mancırax çəkər*.

MANDA (Çənbərək, Şahbuz) – xımı (yeməli yabanı ot). – *Manda qəşəx' otdu yeməyə*

(Şahbuz); – *Mandadan turşu qoyruş, yazatana yeyrex'*; – *Gedəx' manda yığmağa* (Çənbərək).

MANDAĞ (Sabirabad) – meyvə.

MANDAX (Kürdəmir, Mingəçevir) – bax **bandax**. – *Mandax larradan qırılıp düşüp yerə* (Kürdəmir).

MANDAL (Basarkeçər, Goranboy, Ordubad) – cəftə. – *Mandal qapıda olar* (Ordubad); – *Qapının mandalını vur* (Basarkeçər).

MANDALLAMAX (Basarkeçər) – cəftələmək. – *Axşamdı, ta qapıyı mandalla*.

MANDAN (Qazax) – tənbel.

MANDIX (Qazax) – 1. tənbel; 2. ərköyün.

MANDIXLAMAX (Ucar) – yetişmək, dəymək. – *Gavalı mandıxlıyır*.

MANDIXMAX (Çənbərək, Daşkəsən, Gədəbəy, Kəlbəcər, Mingəçevir, Şəki) – 1. istidən tənqəfəs olmaq. – *Yaman mandıxerım, isdidi də:nə hava* (Daşkəsən); – *Ə: gənə isdi tüşüf de:in mandıxersin* (Gədəbəy); – *Elə isdiydi ki, tamam mandıxmuşdım* (Şəki); 2. yorulmaq. – *Bü:n su tapbadım deyn yaman mandıxdım, özümü ö:ə güjün yetidim* (Çənbərək).

MANDILA (Hamamlı) – yun parça adı (drap). – *Mandiladan yaxşı çuxa olurdu*.

MANDULA (Hamamlı, Şəmkir) – yun parça adı (drap). – *Mandula ziyəh qarolar* (Şəmkir); – *Manduladan kişilərəçün arxalix tikərdilər* (Hamamlı).

MANQAL I (Lənkəran) – dibçək. – *Bu manqalın güli yaxşıdı*.

MANQAL II (Bərdə) – od, köz. – *Elə tonqal qala ki, manqalı çox olsun*.

MANQAL III (Cəlilabad) – tənbel. – *Ə, manqal olmə, işə-gücə yarı*.

MANQALLIĞ (Cəlilabad) – tənbellik. – *Ə, manqallığdan əl çək*.

MANQIMAX (Zəngilan) – zəifləmək, tapqətdən düşmək.

MANQO (Ağdam, Bərdə) – zökəm (əsasən heyvanlarda). – *At manqo:landa burnunən su gəlir, gözdəri bulasıır, öysürür, töyşüyür* (Bərdə).

MANQOY I (Bakı) – baş.

MANQOY II (Qazax) – bax **manqo**. – *Atımız manqoy oluf*.

MANQOY III (Çənbərək) – burunda danışan, tın-tın. – *Manqoy Həsən sözü elə deyir, mən də başa düşmürəm*.

MANQUR I (Bakı, Şamaxı, Şuşa) – pul.

MANQUR II (Qazax) – puç qoz.

MAŇSİR: MAŇSİR ƏTİ BAĞLAMAX (Gədəbəy) – fir əmələ gəlmək. – *Öküzün hər yeri döyülməx'dən maŇsır əti bağle:f.*

MANSIRA (Şərur) – mühasirə. – *Onda minnari mansıraya salmışdılar.*

MANŞİR (Ağbaba, Başkeçid, Borçalı, Cəbrayıl, Hamamlı, Qazax, Sabirabad, Tovuz) – 1. nişan. – *Hare:tsən bu Qazağın dili manşırda (Qazax); – Apar bu ağaqla yerin ortasına manşır qoy, qarışmasın (Tovuz); 2. məşhur. – Nədir manşır adamdı (Borçalı); – O bizim kətdə manşır adamdı (Tovuz); – O qoyun ki itif, manşır qoyundu (Ağbaba).*

MANŞİRRAMAX (Bərdə, Cəbrayıl, Gədəbəy, Kürdəmir, Qazax, Tovuz) – nişanlamaq. – *Manşırradığım mişoxları araviyə yığ (Bərdə); – Gedəndə yolu manşırradıx ki, gələndə azmiyax (Qazax); – Manşırrıyfsanmı ağaşdarı, ə, oğul? (Gədəbəy); – Al, bu kitabları manşırta (Tovuz).*

MANŞİRRİ (Tovuz) – nişanlı. – *Qolxozun inəxləri manşırrıdı.*

MANTAX (Qax) – budaq.

MANTARA (Oğuz) – şana. – *Mantara çox dındıxlı (barmaqlı) olur.*

MANTOR (Gədəbəy) – tənbel. – *Qulunun oğlu mantor qədədi, bir işin quyruğunnan tutanda qutarmax bilməz.*

MAR I (Ağdam, Cəbrayıl) – əkinçilik aləti.

MAR II (Çənbərək) – ip boyamaq üçün xüsusi hazırlanmış maye. – *Marnan ip bo:yrux dayna. ◊ Mara qalmağ* (Lənkəran) – adı qalmaq. – *Səni görüm mara qalasan.*

MARALAMAX (Təbriz) – bağlamaq, örtmək. – *Biz qapımı marala di:rux.*

MARAV (Cəbrayıl) – zəmilərdə olan kiçik arx.

MARAVLAMAX (Cəbrayıl) – zəmilərə kiçik arx çəkmək. – *Zəmini maravlıyın suarax.*

MARALA (Hamamlı) – b a x **malara II.**

MARFAC (Salyan) – məfrəş. – *Marfaca paltar-palaz yığallar.*

MARFAX (Cəbrayıl) – möhkəm olmayan, etibarsız.

MARFAXLAMAX (Meğri) – köhnəlmək. – *Əli:n əvi lap marfaxleyip.*

MARĞ (Quba) – dəryazla çalınıb sıra ilə yerə tökülmüş ot. – *Marğları yığıb bir yerə quyaduğ.*

MARĞIZ I (Bərdə, Xanlar, Yevlax) – arx. – *Sahəyə dörd marğız çəkilib (Bərdə); – Marğız çəkdim bosdanı sulamağa (Yevlax); – Marğızı çəkəllər kin, su basıf, oan-buan e:tməsin (Xanlar).*

MARĞIZ II (Şəki) – qamış. – *Harda bir marğız göyərər, uşax kəsif dütdəx' qayrar.*

MARĞIZDAMAX (Xanlar) – arx çəkmək. – *Yeri maşın əker, sonra səper, sonra dir-muxler, sonra da marğızder.*

MARXAL (Qax, Oğuz, Şəki, Zaqatala) – qar uçqunu. – *İnəx' marxal uçuv altıda qalif (Oğuz); – Dərdən marxal tökülür (Zaqatala).*

MARIĞ (Bakı, Cəbrayıl, Cəlilabad, Culfa, Ordubad, Salyan, Şərur) – 1. pusqu; 2. sən-gər. – *Bıra mariğ kimi yerdı (Salyan); – Elə bil pişigdi, mariğda durıb (Cəlilabad). ◊ Mariğ vermək* (İmişli) – ovu göstərmək (tulaya aiddir). – *Tula getdi kola sarı, mariğ verdi (İmişli).*

MARIZ: MARIZ TÜŞMƏK (Qax) – düşmən olmaq. – *Men bilmiy niyə mennən marız tüşüp.*

MARIN: MARIN GÖTÜRMƏX' (Cəbrayıl) – doymaq.

MARIT (Qazax, Tovuz) – b a x **mariğ** (1-ci mənə). – *Pişix' marıtda duruf (Tovuz).*

MARITDAMAX (Çənbərək, Füzuli, Qarakilsə, Qazax) – pusmaq; güdmək. – *Pişix' siçanı marıtdıyır; – Sə:rdən oturuf buranı marıtdıyır (Çənbərək).*

MARIX I (Daşkəsən, Kəlbəcər, Xanlar, Masallı, Oğuz, Şərur) – b a x **mariğ** (1-ci mənə). – *Tülkü marıxdan keşdi (Kəlbəcər); – Neçə gündü kü, marıxda durmuşam (Xanlar); – Tula qırqo:lun mariğında duruf (Oğuz).*

MARIX II (Qəbələ) – dəryaz bir dəfə hər-ləndikə tutduğu sahə. – *Nəsif bu gün beş marıx çö:rüdü.*

MARIXCI (Daşkəsən) – pusquda duran ovçu. – *Marıxçı keşdi qavaxda durdu.*

MARİNƏ (Quba) – quşüzümü.

MARRAMMAX (Zəngilan) – yetişməyə başlamaq. – *Almuxarılar indi-indi marranıv.*

MARTI (Cəbrayıl) – qoca.

MARVI (Naxçıvan, Zəngilan) – bax **mavri**. – *Uşaxlar marvıyı tutuflar* (Zəngilan).

MAS (Salyan) – işin keyfiyyətsizliyini bildirmək üçün “heç nə” mənasında işlənən söz. – *Rasım heş mas da bilmir; – Həsən, səniün bi işüvə heç mas da verməzdər* (Salyan);

□ **Mas vırmağ** (Əli Bayramlı, Kürdəmir, Sabirabad, Ucar) – lağa qoymaq. – *Mən yaxşı danışammıram, ona görə mənə mas vırma* (Əli Bayramlı); – *Filan adama mas vırarığ, uzundraz diyərüg* (Sabirabad).

MASAN (Ordubad) – xışın qolu. ◇ **Masan yeri** (Ordubad) – boyunduruğun ortasındakı dəlik. – *Sədir, heşin masanı qırılıb, düzəldirməx lazımdı; – Boyunduruğun ortasındakı deşiyə biz masan yeri dəyarıx*.

MASAT (Borçalı) – bülöv. – *Masatnan pıçax, xançal bülöylüyüllər*.

MASATDAMAX (Ağdam) – müəyyənləşdirmək. – *Yerin masatdamı, burdan belə getməy olar*.

MASQORÇU (Qarakilsə) – alverçi. – *Nəbinin işi masqorçularınandı*.

MASQURA (Ağdam, Bakı, İsmayılı, Kürdəmir, Quba, Qusar, Lənkəran, Masallı, Salyan, Yevlax, Zərdab) – balaca saxsı kasa. – *Bir masqura yağ daşıb yerə töküldü* (Masallı); – *Anam qaymağları masquralara yığdı* (Salyan); – *Ağəz, dur bu masquranı qoy yerinə* (Bakı); – *Gid kaladan bir masqura nuxud getir gəl* (Quba); – *Bibim bizə bir masqura qatığ gətdi* (Zərdab); – *Kasənin balacəsi oley ha, ona deylər masqura* (Cəlilabad).

MASMAX (Şəki) – çirk. – *Donun yaman masmağı axır*.

MASRA (Başkeçid, Qax) – yumaq.

MAŞ (Borçalı, Cəbrayıl, Culfa, Xocavənd, Qazax, Ordubad, Salyan, Şahbuz, Şəki, Şəur, Şuşa, Yardımlı, Zəngilan) – 1. iri ala lobyə. – *Maş lobyadan iri olır* (Salyan); – *Maşı xörəyə təkəllər yiyəllər* (Şəur); – *Nərgiz maş gətdi* (Ordubad); – *Maşı salırx ətə* (Culfa); 2. xırda və qırmızı lobyə (Cəbrayıl, Şahbuz, Zəngilan). – *Bi:l bir əz maş əhmışdim, onu da dolu korradı getdi* (Şahbuz); – *Aşınkı maşdı, elə ləzətdi olur ki* (Zəngilan).

MAŞAQQAT (Qazax, Mingəçevir) – şaxta. – *Hava maşaqatdı*.

MAŞARA (Şəki) – qızıl yel (xəstəlik adı). – *Maşara xəsdəliği olana turşu yimax yaramaz, pəhriz gerex gözläsin olar*.

MAŞAX (Gədəbəy) – vaşaq. – *Nə de:m, porsux var, dələ var, tülkü var, çöl pişiyi var, təx'-tax' maşağ olor dana*.

MAŞDAQ (Qax) – quzu. – *Xıdıla maşdaq saxlıy men*.

MAŞDALIX (Ordubad) – qıf. – *Maşdalixnan lampıya nəft təkürux*.

MAŞDARIZ (Ordubad) – qıf.

MAŞINÇI (İmişli) – sürücü. – *Maşınçını tanımadım*.

MAŞ-MAŞ (Balakən) – lobyə. – *Bu il maş-maş da əkdix'*.

MAŞU (Balakən) – gözəl. – *Xədicə maşu qızdı*.

MAŞTƏKLƏŞDİRMAX (Zaqatala) – qoyun dərisinin tükünü qıvrım etmək. – *Şəfi dərinə maştəkləşdirir*.

MAT (Əli Bayramlı, Kürdəmir) – sakit, lal. – *Kür burda yap mat axır* (Kürdəmir); – *Su mat axan yerdə iri balıq olur* (Əli Bayramlı).

MATAĞAM (Salyan) – nadir tapılan qiymətli şey. – *Bi matağam şeydi, hər adamda olmaz; – Bi çox matağam şey döğür, nöhiün tə:rifli:rsən?*

MATAN (Göyçay) – qəşəng. – *Əyə mına bax, nə matan uşaxdı*.

MATAR (Salyan) – iştaha. – *Diyəsən, matarın yoxdu*.

MAT-QUT (Çənbərək) – fərsiz. – *Şıxalı mat-qut adamdı* (Çənbərək). ◇ **Mati-qutu qurumax** (Ağcabədi). **Mati-qutu çəkilmək** (Bakı) – 1. təcüb qalmaq; 2. donub qalmaq (qorxudan). – *Day nə de:im, matım-qutum quruyuf* (Ağcabədi); – *Yazığın qorxudan mati-quti çəkilib* (Bakı).

MATIR (Salyan) – bax **matar**. – *Matırın olmasa, yiyəmməssən*.

MATRAX (Başkeçid, Bolnisi, Borçalı, Qazax) – qamçı. – *At minəndə matrağ olor vurmağa* (Qazax); – *Matrağı mana ver* (Borçalı).

MATRAXLAMAX (Qazax) – döymək, vurmaq. – *Söyün kişi Abbası cuvuğnan elə matraxladı ki*.

MAVAL: MAVALA QALMAX (Cəbrayıl) – acıdan haldan düşmək, zəifləmək.

MAVALMAX (Cəbrayıl, Qarakilsə, Zəngilan) – acından haldan düşmək, zəifləmək. – *İt mavalıb öldü* (Zəngilan); – *Toyuxların dəni qutarıb, lap acınnan mavalıllar* (Cəbrayıl); – *Pişix' acınnan mavalır* (Qarakilsə).

MAVALA-MAVALA (Qarakilsə) – ac-acına. – *Sə:rdən mavalı-mavala duruf orda*.

MAVRI (Qarakilsə, Şahbuz, Şəhur, Zəngilan) – pişik balası. – *Mavrı əvdə siçan tutur* (Şahbuz); – *Quduz dəymiş it mavrılının ikisini də boğub öldürüb* (Şəhur).

MAVRU (Kəlbəcər) – b a x **MAVRI**. – *Əvimizə bir mavru gətirdim*.

MAYA (Cəbrayıl, Şamaxı, Şuşa) – dırnağın dibi. – *Dırnağımı tutanda qayçıynan mayasın da kəsmişəm, elə pis ağrıdır ki* (Şamaxı).

MAYALANDIRMAX (Başkeçid, Borçalı) – təzə doğulmuş heyvanı ilk dəfə əmizdirmək. – *Mən buzoyu mayalandırmaşam*.

MAYANA (Cəlilabad) – çayıraoxşar bitki. – *Mayanadan qol kimi eleyib qarım qazeydilər, bassıreydilər*.

MAYAR (Bakı) – xəbərci.

MAYAXOŞ (Şəhur) – turşaşirin, meyxoş. – *Mayaxoş narı mən çox xoşdı:ram*.

MAYIL: MAYIL DURMAX (Qax) – tərəf saxlamaq. – *Sen seninkinə mayıl durmu:p mağa durma:casın*.

MAYIF (Ağdaş, Cəbrayıl, Cəlilabad, Culfa, Dəvəçi, Füzuli, Gədəbəy, Qax, Qarakilsə, Qazax, Laçın, Lənkəran, Masallı, Salyan, Şəki, Şəmkir, Tovuz, Yardımlı, Zəngilan) – şikəst. – *Qızın bi gözi mayıfdu* (Lənkəran); – *Balaxanın gözünün biri mayıfdu* (Salyan); – *Mayıf adamam, işə yaramıram* (Şəki); – *Hasanın gözi mayıfdu* (Laçın); – *Qolum da mayıfdu, gözüm də* (Füzuli); – *Müharibə çox adamı mayıf elədi* (Cəbrayıl); – *Məhəmmədin bir oğlu mayıfdu, işdiyəmmer* (Qazax); – *Yıxılmışam, əlim mayıf oluf* (Tovuz); – *Elə elə ürəyinin dəyməsin, axı onun bi gözi mayıfdu* (Cəlilabad); – *Mayıf adamam, təh gedəmmənəm, gərəx' bir adam məni ötürə* (Salyan).

MAYIFLIX (Mingəçevir) – şikəstlik.

MAYMALAMAX (Çənbərək) – axsamaq. – *Əyri Bənöyşə gənəjdə dalda qalif maymalı:r*.

MAYMAMAX (Çənbərək) – b a x **maymalamax**. – *Nə maymırsan?*

MAYTAX (Başkeçid, Borçalı, Qarakilsə) – axsaq. – *Maytağ Əli dünən bizə:lmışdı* (Borçalı).

MAYTAXLAMAX (Başkeçid) – b a x **maytamax**.

MAYTAMAX (Qarakilsə) – axsamaq. – *Bir də gördüm bıdı maytıya-maytıya gəlir*.

MAYTARAX (Şəki) – axsaq. – *Maytarağ adamsan, didim, heş sə: əziyət verrəmmi?*

MAYTIMAX (Tovuz) – b a x **maytamax**. – *Saşa no:luf, niyə maytıyırsan?*

MAYZƏR (Zaqatala) – döşlük, önlük.

MAZAX (Ağbaba, Qazax) – 1. zarafat; 2. kef.

MAZALA (Gədəbəy) – xirtədk. – *Cana-var qoyunun mazalasınnan yapışer, öldürör*.

MAZAMAT: MAZAMAT SATMAX (Ağdam) – qəti fikir söyləməmək. – *Ə, day niyə mazamat satırsan, malının qiymətin de, xalq alsın dayna*.

MAZANDƏRƏN (Ağdam) – gavalı növü.

MAZARAT (Naxçıvan) – dələduz.

MAZARXATA (Gədəbəy) – 1. mərdiməzar; 2. paxıl. – *Çox mazarxata adamdı o*.

MAZAT (Bakı, Cəbrayıl, Cəlilabad, Füzuli, Kürdəmir, Masallı, Salyan) – 1. naz, şivə. – *Şö:ket, özüvi mazata qoyma* (Salyan); 2. hörmət. – *Əlinin mazatı artıb* (Bakı).

MAZATDI (Bakı, Cəbrayıl, Füzuli) – hörmətli, layiqli. – *Bozdəli mazatdı olufdu* (Füzuli).

MAZAY (Göyçay) – sadələvh.

MAZILAMAX (Başkeçid, Borçalı) – yastılaşmaq (kündəni). – *Kündəni mazıla, ver ma:* (Borçalı).

MAZIT (Borçalı) – kal. – *Mazit neyveyi <meyvəni> yeməy olmaz*.

MAZMƏZƏ: MAZMƏZƏ ELƏMƏX' (Naxçıvan) – ağızı yaxalamaq. – *Dərmannan qarqara eli:llər, sunan mazməzə*.

MEDDƏ (Mingəçevir) – 1. zirək; 2. xeyrini güdən.

MECƏHƏT (Dərbənd) – güman ki, ola bilər ki, ehtimal ki. – *Mecəhət bu iş düzələr*.

MEÇAN (Füzuli, Gədəbəy) – saç, hörük. – *Tutaram meçannarınnan buralarnan bir elərəm sani* (Gədəbəy).

MEÇƏN I (Gədəbəy) – b a x **meçan**.

MEÇƏN II (Oğuz) – saf, yaxşı (qoz). – *Qoy o meçən qozadır seçim ordan.*

MEÇİ (Füzuli) – saç, hörük. – *Ay qız, sözümə baxmasan meçilərinə yolaram.*

MEH (Ordubad) – yavaş.

MEHDODAĞ (Salyan) – güldən cövhər çəkən alət. – *Mehdodağnan güləb çəkəllər.*

MEHİR (Mingəçevir, Oğuz, Şəki) – evlə-nərkən oğlan evinin qızın atasına, qız evinə verdiyi pul, qızıl və s. – *Nə alısan mənnən mehir (Oğuz); – Mənnən iyirmi impiyal mehir a:ldular oğlum öylənəndə (Şəki).*

□ **Mehir salmax** (İsmayılı, Şəki) – öyrəşmək, isinişmək, meyil salmaq. – *Körpiyə mehrimi salmışam (İsmayılı); – Uşax nə-nəsinə yaman mehir saltdı (Şəki).*

MEHİRRƏNMƏX' (Çənbərək, Qazax, Kürdəmir) – alışmaq, isinişmək, öyrəşmək. – *Düyə xamdı deyən əmizdirmerdi buzoyu, indi yu:aş-yu:aş mehirrənər (Qazax); – Dəvəçi mehirrənif, də:n, qızı alajax (Çənbərək).*

MEHİRRİ (Qazax) – mehriban. – *Fatma-nisə adama yaman mehirridi.*

MEHLƏNMƏK (Kürdəmir) – hirsələnmək. – *Mehlənib düşdi yola.*

MEĞƏC (Dərbənd, Tabasaran) – pendir suyundan və ya ayrandan alınan şor. – *Megəc ayrınan da uladı (Dərbənd).*

MEJDİN (Çənbərək, Karvansaray) – fərsiz. – *Murğuz mejdin şeydi, görəx' həncəri dolaner (Çənbərək).*

MEMƏ (Bakı) – ana. – *Ay memə, dəsməli mənə vər.*

MENCƏR (Dərbənd) – b a x **ağıl** (2-ci mənə). – *Mencər düzəlt quyunnarı salmağa.*

MERET (Gəncə) – miras.

MERƏTAJ (Culfa) – qeyri-məhsuldar torpaq.

MEŞ (Hamamlı) – oyunu başlayan, oyunda birinci gediş edən oyunçu. ◊ **Meş durmax** – oyunu başlamaq üçün birinci olmaq.

MEŞARDI (Gədəbəy) – oyunda ikinci gediş edən oyunçu.

MEŞƏ (Şəki) – gön qurudulan yer. – *Gön-nəri meşəyə sərmişəm.*

MEŞGƏ (Goranboy) – kimi. – *Mən yola çıxan meşgə maşın gəldi.*

MEŞXANA (Dərbənd) – dəmirçixana. – *Osman meşxanada işliyədü.*

MEŞMEŞİ (Dəvəçi, Quba, Ordubad, Sabirabad) – qaysı, qurudulmuş ərik. – *Meşmeşi yaxşı yiməli meyvədü, üzü də çux uladı (Quba); – Ə: bı ərix' lap meşmeşidi (Ordubad).*

METƏ (Laçın) – nənə.

MEV (Culfa, Ordubad, Zəngilan) – tənək. – *Qapıda saldığım mev dırmanub eyvana çı-xıb (Zəngilan); – Biz bağda mev əkmışix (Ordubad).*

MEVBƏND (Ordubad) – tənək zoğlarını ağaca bağlamaq üçün şiv. – *Mevbənd söyüt şivinnən olar, qarağaş şivinnən olar.*

MEVİÇ (Ordubad) – b a x **meviz**.

MEVİZ (Culfa, Ordubad) – qurudulmuş üzüm. – *Meviz quru üzümdü (Culfa).*

MEVLIX (Culfa, Ordubad) – üzümlük. – *Bizdər üzüm olan yerə mevlx de:rix (Ordu-bad).*

MEVRƏ (Culfa, Ordubad) – tənəyin qurumuş zoğları. – *Tənəyin mevrəsin qır, yarpax-ları xarab eləməsin (Culfa).*

MEY (Kürdəmir) – tənək zoğu.

MEYƏL (Şəki) – kəl, camış yatan gölməçə. – *Camışdar meyəldə yatıfdi.*

MEYRƏMNOXUDU (Daşkəsən, Gədəbəy, Füzuli) – dərman bitkisi adı. – *Meyrəmnoxu-dunun çaycığazımı qayrır içellər (Gədəbəy).*

MEYRƏNNİSƏ (Bakı) – məryəmquurdu.

MEYRULİ (Bakı) – xırdagiləli üzüm salxımı. – *U məynə hələ hər il meyruli gətirir, bilmirəm nəyniyim u:nçün.*

MEYZƏR I (Goranboy, Qax, Mingəçevir, Naxçıvan, Şəki, Zaqatala) – b a x **mayzər**. – *Qavaxlar qızdar, arvaddar – hammi meyzər taxardı (Şəki).*

MEYZƏR II (Şamaxı) – üstünə tut çırpmaq üçün parça.

MEZƏR I (Cəbrayıl, Kəlbəcər, Qax, Qarakilsə, Ordubad, Şuşa) – b a x **mayzər**. – *Pitəv mezər də olıy, yarım mezər də (Qax); – Mezər mö:kəm parçadan tikilir (Ordubad); – Hərəsi bir mezər geyinir inəx' sağanda (Qarakilsə).*

MEZƏR II (Laçın, Tərtər) – yapıncını əvəz edən toxunma bürüncək. – *Mezərə bürün, elnə sürün (Tərtər).*

MEZZƏR (Qax, Zaqatala) – b a x **mayzər**. – *Gülara mezzər tikməkçün parça aldı (Qax).*

MƏCƏL (Əli Bayramlı) – yay vaxtı.

MƏ:CƏR (Bakı) – pəncərəaltı.
MƏCGƏL (Başkeçid, Borçalı) – b a x **maj-gal**. – *Məcgəl məjdən tutana deyirix'* (Borçalı).

MƏG (Lerik) – saç kəpəyi, qovuc. – *Başım tey məgdı.*

MƏĞƏL (Meğri) – b a x **mağal**. – *Şamda qoyun-zad gəlir durerdi məğələ.*

MƏĞLƏTƏ (Meğri) – dava-dalaş, vuruş. – *Bı kət mən yaşda iki dəfə məğəltiyə düşüp.*

MƏDBƏR I (İsmayilli) – qapıdan qfıl asmaq üçün dəmir halqa. – *Mədbər laxlıyır, çəkiş ver vurub bərkizim.*

MƏDBƏR II (İsmayilli) – dəmir halqa, heyvan boynuna salınan xüsusi halqa.

MƏDD (Astara, Lerik, Lənkəran) – meyvə şirəsi. – *Anam bir bankə mədd aldı* (Lerik).

MƏDDƏ (Qazax) – b a x **meddə**. – *Nəsir çox məddə adamdı* (Qazax).

□ **Məddə dağarcığı** (Hamamlı) – acidil. – *Vəli başdanə:ğa məddə dağarcığıdı.*

MƏDƏD (Bakı) – kömək. ◊ **Mədəd ver-məg** – kömək etmək. – *İş görəndə mədəd verməg yaxçı işdü.*

MƏDƏDÇİ (Naxçıvan) – köməkçi, köməyə gələn adam. – *Adam gərək elə iş görə ki, dara düşəndə bir mədədçisi olsun.*

MƏDƏX' (Bolnisi, Şəki) – camış balası. – *Camışın balasına diyər ix mədəx'* (Şəki).

MƏDƏXİL (Meğri) – naxış adı. – *Əyri-əyri qoş buyuznu kimin olur mədəxil.*

MƏDƏŞ (Şəki) – qərzəkdən çıxarılmış (qoz). – *Mə:n çoxlu mədəş qozum var.*

MƏDİX' (Ağbaba, Qarakilsə) – yeməli yabanı bitki adı. – *Gedəyin, mədix' çıxardağın yə:n* (Qarakilsə).

MƏDRƏVAZ (Qazax) – məzhəkəçi.

MƏƏX (Qax) – kirşə. – *Dağda məəxi qoyup cuuv elə gediy.*

MƏƏQİ (Qax) – kisə.

MƏƏL (Ağdam, Qəbələ, Zərdab) – b a x **mağal**. – *İsdi düşməmiş naxırçı malı məələ gətirdi* (Zərdab); – *Mallar məələ otduyur* (Qəbələ), – *Heyvanı yığ məələ* (Ağdam).

MƏƏLİ (Qax) – nəgmə, bayatı. ◊ **Məəli çağırmaq** (Qax) – nəgmə, bayatı oxumaq. – *Axşam bizə gəlsənə, məəli çağırmasıyix.*

MƏƏT (Qax) – şirə, mət. – *Murabbdan örti məət eləmişəm.*

MƏFƏR (Bakı) – imkan.

MƏFƏRƏ (Cəbrayıl) – kiçik camadan.

MƏFRAÇ I (Quba) – çuğun suqabı. – *Məf-raçı urdan gütür üz yerinə qoy.*

MƏFRAÇ II (Bakı) – bacarıqsız. – *Bu şaq <uşaq> lap məfraqımış ki, mən heç bilmə-mişəm.*

MƏFRƏC (Bakı, Ordubad) – b a x **mər-fəş**. – *Bir məfrəc də tapılmır ki, bu yorğan-döşəgi yığım içinə* (Bakı).

MƏFSƏDƏLİX' (Cəbrayıl) – mərdima-zarlıq, ziyankarlıq.

MƏGƏL (Balakən, Dərbənd, Qax, Quba, Qusar) – 1. ağıl (heyvan saxlamaq üçün çə-pərlənmiş yer). – *Məgəl biz diyəruğ dörd bir tərəfi hasarranub heyvannarı saxla:n yərə;* 2. b a x **mağal**. – *Heyvannarı yazda məgələ salardular ki, urda gəzişsinnər, yatışsunnar* (Quba); – *Şixi dayinin mallara yazuği gəlmə-yədü, sabadan heyvannarı məgəldə saxləyədü* (Dərbənd).

MƏGƏC (Dərbənd) – pendir suyundan hazırlanan yemək. – *Mahi məgəc eləməğ istəsög, tüküb qazana uni asta-asta qurda-larsan ular məgəc.*

MƏH (Dərbənd) – pendir suyu. – *Məgəc məhdən çıxadı.*

MƏHƏ (Cəlilabad, Cənubi Azərbaycan, Masallı) – burğu. – *Şalbannarı məheyənə deşillər* (Cənubi Azərbaycan).

MƏHLƏB (Dərbənd) – cır giləs. – *Məhləb ağü kimidi.*

MƏHRAVA (Ağdam, Basarkeçər, Xocavənd, Xocalı, Tovuz) – üz dəsmalı.

MƏHRƏBA (Ağcabədi, Bərdə, Cəbrayıl, İsmayilli, Qazax, Naxçıvan, Tovuz, Zəngilan) – b a x **məhrava**. – *Məhrabıyı ver, əl-üzümü silim* (Bərdə); – *Məhrəbanı gəti* (Zəngilan).

MƏXDƏS (Sabirabad) – b a x **məlxəs**.

MƏXƏRƏ (Qazax) – boş.

MƏXLƏS (Bakı, Bərdə, Göyçay, Meğri, Şamaxı, Şərur) – b a x **məlxəs**. – *Məxləs, nə demək isdi:rsən?* (Şamaxı); – *Məxləs, çatdıx kəndə* (Şərur); – *Məxləs, Nəbi bu kətdən çıxdı getdi oyna* (Meğri); – *Səfərimiz çox uzun çəkdi, məxləs geri qayıtdıx* (Bərdə).

MƏJ (Başkeçid, Borçalı) – b a x **maj I**. – Ə:, *keç kotanın məjinnən tut* (Borçalı).

MƏJDİYƏ (Salyan) – bəzək üçün işlənən dairəvi qızıl lövhəcik. – *Məjdiiyə arvadların boynunda olar; – Məjdiiyənin qulpın qayıtdır-dım.*

MƏJYƏL (Borçalı) – bax **majgal**.

MƏJGƏL (Başkeçid, Borçalı) – bax **majgal**. – *Məjgəl məjdən tutmasa, kotan yaxşı çö:rməz toprağı* (Başkeçid).

MƏKƏ I (Astara, Culfa, Qax, Qazax, Naxçıvan, Ordubad, Şərur, İrəvan, Zəngilan) – qarğıdalı. – *Məkədən silos basdırırx* (Zəngilan); – *Məkə payızda yetişər* (Şərur); – *Qarğıdalını biz demirix, bizdə məkə deyrix* (Ordubad); – *Məkəni yaz əkərix, payız piçərix* (Culfa).

MƏKƏ II (Ordubad) – erkək keçi.

MƏKƏBOĞDA (Lənkəran) – qarğıdalı. – *Bu il həyimizdə məkəboğda əkmişiy.*

MƏKƏBUĞDA (Masallı) – bax **məkə-boğda**.

MƏKƏNƏ (Ucar) – ağacdan meyvə salmaq üçün ağac parçası. – *Məkənyənən ağajdan heyva tökdüm.*

MƏKƏRƏ (Zaqatala) – 1. bax **maqarə**; 2. qutab.

MƏKƏRÇİN (Ağdaş, Dərbənd, İsmayılı, Ucar) – diş çöldonuzu. – *Bir məkərçin gördüm, yanında on iki balası vardı* (Ağdaş); – *Məkərçin qəmişdikdə:lar* (Ucar).

MƏKƏŞ (Qax) – kəsmik.

MƏKİ (Ağcabədi) – lovğa. – *Kamran məki adamdı.*

MƏKİR (Ağdam, Füzuli) – höcət, sözündən dönməyən.

MƏKİK (Çənbərək) – təsirli. – *Albava kişinin sözü yaman məkikdi, heş kim qavayınnan dinəmmir.*

MƏQİY (Qax) – camış balası.

MƏLƏ (Ağdam, Ağdaş, Lənkəran) – 1. taxtabiti. – *Bu gecə sə:rə kimi şirin canımı mələ yi:b; – Bizim evdə mələ yoxdu* (Lənkəran); 2. əqrəb cinsindən olan zəhərli həşərat. – *Mələ vuran adam hər sa:t əmələ:lmir* (Ağdam); – *Mələ bizim inəyi öldürdü* (Ağdaş).

MƏLƏÇƏ (Ağdam, Qubadlı) – armudun tez yetişən növü. – *Armid dəyəndə mələçədi, yeyəsən, ləzzət aparasan* (Ağdam); – *Mələçə qutardı, qalmaqadı* (Qubadlı).

MƏLƏÇİ (Lənkəran) – bax **mələçə**. – *Mələçi armid zərif olar.*

MƏLƏQAS (Cənubi Azərbaycan) – sarı iplik. – *Bir çuval mələqasımız var.*

MƏLƏDAĞ: MƏLƏDAĞ ELƏMƏX' (Cəbrayıl) – yormaql.

MƏLƏFƏ I (Ağdam, Borçalı, Cənubi Azərbaycan, Culfa, Əli Bayramlı, Gəncə, Qazax, Lənkəran, Masallı, Naxçıvan, Ordubad, Şahbuz, Şərur, Tərtər) – 1. döşəkağı. – *Dur ordan bir təmiz mələfə gəti* (Lənkəran); – *Mələfəni salırx döşəyin üsdünnən* (Şahbuz); – *Mələfə bezdən olar* (Borçalı); 2. yeni doğulmuş uşağın büküldüyü parça.

MƏLƏFƏ II (Culfa) – yastıq.

MƏLƏH (Cənubi Azərbaycan) – sarı rəngli quş. – *Mələh ağajda oturmuşdu.*

MƏLƏMƏX' (Qazax, Qarakilsə) – doğuşqabağı yelininə süd dolmaq. – *Ala inəx' mələleyifdi, büyyün-savax doğajaxdı* (Qazax); – *İnəx' mələleyif, də:n doğajax* (Qarakilsə).

MƏ:LƏM (Zərdab) – 1. deyəsən; 2. məgər. – *Mə:ləm munun adı sə:n xoşuna gəlmir?*

MƏLƏMƏZ (Çənbərək) – 6-7 yaşlı erkək qoyun. – *Hasan kirvəliyə iki mələməz apardı.*

MƏLƏMƏX' (Qazax, Tovuz) – sürətlə getmək. – *Xoruz ağzını açanda duruf elə mələdim ki, günorta Sırxanıya çatdım* (Tovuz).

MƏ:LƏN (Ağdaş) – bax **mə:ləm**. – *Mə:lən mənim dəfdərim yoxdu?*

MƏLƏNC (İsmayılı) – hörümçək. – *Mələnc tor qurur, milçəyi tutur.*

MƏLƏNGƏ: MƏLƏNGƏ ELƏMƏY (Şamaxı) – lağ eləmək, lağa qoymaq. – *Məyi mələngə eləməyə çağırmsuz?*

MƏLƏNGİ (Lənkəran) – eybəcər.

MƏLXƏS (Lənkəran) – xülasə, əlqərəz.

MƏLİKBALLI (Kürdəmir) – çəltik növü.

MƏLİÇ (Lənkəran) – bax **mələçə**. – *Məliç ağacda sarardı.*

MƏLLƏQÇƏ (Bakı) – çeyirtkə. – *Gö:ürsən ki, bi:l ağranom diən kimi ələdüg, day təxilmizi məlləqçə yimədi.*

MƏLMƏLƏK (Ağcabədi) – uşaq oyunu adı.

MƏLYƏT (Qazax) – fərsiz. – *Əhmədin oğlu lap məlyətdi, heç bir iş görəndə döy.*

MƏMƏ I (Bakı, Salyan, Şamaxı) – bax **məmə**. – *Məməm inəyimizi sağır* (Bakı); – *Məməm öydə yoxdı* (Şamaxı).

MƏMƏ II (Bərdə, Qubadlı) – köhnə sistəmlə ov tufənginin çaxmaq iynəsi. – *Çaxmaqı bərx' yendimə, tufəngin məməsi xarab olur* (Bərdə).

MƏMƏCÜR (Ordubad) – bax **məməsil**.

MƏMƏCÜR (Ordubad) – bax **məməsil**.

MƏMƏÇİ (Borçalı, Qazax) – 1. bax **mamaça**. – *Pəri arvat məməçidi* (Qazax); 2. dayə, özgə uşağını əmizdirib saxlayan qadın.

MƏMƏÇİLİX' (Qazax) – dayəlik. – *Onun sənəti məməçilix'di*.

MƏMƏKAZ (Cəbrayıl) – duzsuz çörək.

MƏMƏSİL (Culfa, Ordubad, Zəngilan) – itburnu. – *Məməsili yiyəllər* (Culfa).

MƏMƏSİR (Meğri) – bax **məməsil**. – *Mənim bəxdim məməsir kolunun dibindədi, mən gedirəm ora*.

MƏMƏSÜR (Ordubad, Zəngilan) – bax **məməsil**. – *Bı məməsür çiçəyidi* (Zəngilan).

MƏNCƏLƏ (Ordubad) – bax **məngələ**. – *Məncələni yaxşı ititmişəm*.

MƏNCƏR I (Quba) – asqı.

MƏNCƏR II (Salyan) – boş, istifadəsiz. – *Keçən il yeri əkəmmədim, məncər qaldı*.

MƏNCƏRƏ (Lerik) – siçan.

MƏNDƏ (Naxçıvan) – hədiyyə. – *Qonax məndəynən bizə gəlmişdi*.

MƏNDƏCAR (Bakı) – xam, əkilməmiş. – *İki ildü ki, yer məndəcardu; – Bağın içi məndəcar qalub*.

MƏNDƏĞAR (Bakı) – toy, şənlik.

MƏNDİL I (Quba) – ləçək. – *Ağız, məndilüvi bərk bağla, sürüşüb düşər*.

MƏNDİL II (Quba) – taya vurarkən otun çürüməməsi üçün altıdan qoyulan köhnə ot. – *Məndilsiz taya ulmaz*.

MƏNDO (Zərdab) – burulğan. – *Kür çayında çoxlu məndo var; – Gəmi məndoya düşmüşdü, az qaldı qırılıf ölək*.

MƏNƏX' (Çənbərək) – iri süpürge bağlamaq üçün istifadə olunan tikanlı bitki. – *Mənəx'dən bağlanan çalğı dağılımur a:di*.

MƏNƏFƏ (Basarkəçər, Qazax, Ordubad, Tovuz) – bax **mələfə I**.

MƏNƏX' (Qazax) – 1. samanlıq; 2. qışda heyvan saxlanan yer.

MƏNGƏL (Bərdə, Göyçay, Xudat, İsmayıllı, Qusar, Oğuz, Şəki, Ucar) – kol, tikan qırmaq üçün orağa oxşar xüsusi alət. – *Mən-*

gəlimiz yoxdu diyənə kol qırmağa sabeyinnəri gedəcik (İsmayıllı); – *Dəryaznan oççalırux, <ot çalırux>, məngəlnən kol* (Ucar); – *Qarə-tikan-zad qırırux məngəlnən* (Şəki); – *Məngəlin bir metr yarım ağac sapı olur; – Məngəli gəti kol qırmağa gedirəm* (Oğuz).

MƏNGƏLƏ (Ordubad) – kiçik oraq. – *Biz-zərdə məngələynən ot çalallər*.

MƏNGİRRƏMƏK (Kürdəmir) – mənim-səmək, yiyələnmək. – *Yalannan Vahab qoyunu məngirradi*.

MƏNİMSİMMƏX' (Gədəbəy) – yalvarmaq. – *Arvat maña mənimsinərki kin, uşağı Bəkiyə aparım*.

MƏNŞƏR (Çənbərək) – qədim, keçmiş. – *Mənşərdən ayrılmışız biz*.

MƏNTƏR (Quba, Ucar) – çirkin, kifir. – *Bir una bax, lap məntərə uxşı:di* (Quba); – *Məntərə uxşuyur, heç adama da oxşamır* (Ucar).

MƏRCANQULİ (Bakı) – balıqqulağı. – *Dənizin qirəğində u qədər mərcanquli var ki, gəl görəsən*.

MƏRCƏXƏR (Tabasaran) – armudun tez-yetişən növü. – *Büzün yerlərdə ən tez dəgən mərcəxərdü*.

MƏRÇƏK (Əli Bayramlı) – qulağın aşağı, yumşaq hissəsi.

MƏRDAĞA (Zəngilan) – çobanların gecələdiyi koma. – *Mərdağanı qoyuna yavıx tikəllər ki, yaxşı gözdəsinnər*.

MƏRDƏNƏ (Mingəçevir, Şəki) – yuxayayan, üstündə xəmir yaymaq üçün xüsusi düzəldilmiş taxta. – *Xamır yayıllar mərdənədə* (Şəki).

MƏRDİ-MƏRDİ (Oğuz) – uşaq oyunu adı. – *Mərdi-mərdi uşaq oynudu*.

MƏRƏ I (Yevlax) – pusqu. – *Sən mərdədur, biz gedəy ovu ülküdəy gəlsin*.

MƏRƏ II (Qusar) – arx.

MƏRƏ III (Cəbrayıl, İsmayıllı, Kürdəmir, Ləçin, Oğuz, Sabirabad, Salyan, Şamaxı, Yevlax) – qıgmərə oyunu üçün qazılmış çala. – *Molla diyandı mərdədə* (Salyan); – *Diyanın, ko de:l, qozdarı bir də mərəyə atağ, kim cüt salsa o:ndi* (İsmayıllı); – *Mərədən qabağadala keşmə* (Oğuz); – *Mərə qazın, qıgmərə oynuyax* (Yevlax). ◊ **Mərgə qazma** (Füzuli) – uşaq oyunu adı.

MƏRƏÇÖTÜN (Ağdərə) – yeyilən yabanı bitki adı.

MƏRƏÇÖ:ÜZ (Naxçıvan) – yeyilən yabanı bitki adı. – *Mərəçö:üzü tökürsən yağa, üsdünə də yumurta vurursan.*

MƏRƏÇÖ:ÜT (Ağdam, Bərdə) – bax **mərəçö:üz**. – *Mərəçö:ütü yağnan pişirif ye:irik* (Bərdə).

MƏRƏD (Qazax) – sahibsiz. – *Adam mərəd qalmış şeyi dibinnən çıxarmaz ha.*

MƏRƏX' (Başkeçid, Borçalı, Cəbrayıl, Çənbək, Hamamlı, Qazax, Zəngilan, Zərdab) – bax **mənəx'** (1-ci mənə). – *Mərəxin içi çox isdidi* (Zərdab); – *Samanı mərəyə yığırım* (Hamamlı); – *Mən mərəx'dən iki səvət saman gədim inayə* (Borçalı); – *Mərəyə yazda qurd qoyurux* (Zəngilan); – *Samanı mərə: yığırux kin, xarav olmasın; – Qamışdan mərəx' tix'di Noyruz, boyl samanı içinə yığdı* (Çənbək); – *Samanı, ələfi yığmışam mərəyə* (Hamamlı).

MƏRƏKƏ I (Dəvəçi) – varis.

MƏRƏKƏ II (Bakı, Bərdə, Borçalı, Cəlilabad, Qazax, Laçın, Şəmki, Tərtər, Tovuz) – 1. yığıncaq. – *Getdix' gördüx' orda adam yığılıf, mərəkədi, kap ele:llər* (Borçalı); 2. məclis. – *Qoy mərəkeyi yola salax* (Qazax); 3. dava-dalaş, qalmağal. – *Uğada adam yığışib ki, mərəkadü. ♦ Mərəkə çıxarmağ* (Bakı) – dava-dalaş qoparmaq, qarışıqlıq salmaq. – *Bekarrar genə mərəkə çıxarıf* (Laçın); – *Hələ gəlsin bir mərəkə çıxarsın, onda diyərəm* (Bakı); **Mərəkə salmağ** (Bakı) – dava-dalaş salmaq, qarışıqlıq salmaq. – *Dünən Sima bir mərəkə saldı ki, hərəmiz bir tərəfə qaşduğ* (Bakı).

MƏRƏMAQQUŞ (Salyan) – uşaq oyunu adı.

MƏRƏ-MƏRƏ (İsmayılı, Salyan, Şamaxı) – uşaq oyunu adı. – *Ay uşaxlar, gəlin mərə-mərə oynıx* (Şamaxı).

MƏRƏ-MƏRƏ (Ağdaş) – uşaq oyunu adı.

MƏRƏN (Qax) – dörd. – *Habi mərənnən men ölcam.*

MƏRƏNDƏ (Ağdam, Füzuli) – üzüm növü.

MƏRƏNDİ I (Ağdam, Ağcabədi, Bərdə, Füzuli, Tərtər) – bax **mərəndə**.

MƏRƏNDİ II (Naxçıvan, Salyan, Şərur) – oraq. – *Mərəndi oraxcadan böyük olur* (Naxçıvan); – *Mərəndiyən taxıl piçirük* (Salyan).

MƏRƏT (Tovuz) – miras.

MƏRƏZ (Bakı, Qax) – paltar sərilen ip. – *Yaş paltarrəri sər mərəzə.*

MƏRGİ (Ağdam, Gədəbəy, İmişli) – keçi xəstəliyi adı. – *Bi divıra mərgi dəyib* (Ağdam); – *Mərgi keçiləri bir dala saldı kin, da: nə de:im* (Gədəbəy).

MƏRGİZ (Goranboy, Şərur, İrəvan) – bax **mərkiz**.

MƏRGİZZƏMƏX' (Goranboy, Şərur) – əkin sahəsinə mərkizlə şırımlamaq, kiçik arx çəkmək. – *Mərgizzəməmiş yeri sulamağ olar?* (Goranboy).

MƏRFƏŞ (Bakı, Ordubad) – içərisinə yorğan-döşək yığmaq üçün xüsusi toxunmuş əşya. – *Mərfəşi gəti şeyləri yığım içinə* (Ordubad).

MƏRFƏŞLİK (Meğri) – yük taylarını bağlamaq üçün ip. – *İbiş dayı, mərfəşlik buş ulup.*

MƏRHƏLƏ (Cənubi Azərbaycan) – kəlikotu ilə əməkəməci qarışıqından hazırlanmış dərman. – *Mərhələ almağ lazımdı.*

MƏRİZƏ (Başkeçid, Borçalı, Gədəbəy, Tovuz, Zəngilan) – dağnanəsi. – *Mərizə ireyhan kimi iyli olar* (Borçalı); – *Mərizəni ətə tökəllər* (Gədəbəy); – *Məriziyi dolmıya da atıllar* (Zəngilan).

MƏRKİZ (Naxçıvan, Ordubad) – əkin sahəsində, bostanda şırım açmaq, kiçik arx qazmaq üçün dəmir alət. – *Biz bossan yerin mərkiznən qazarıx* (Ordubad).

MƏRKÜZ (Naxçıvan, Ordubad) – bax **mərkiz**. – *Mərküzən arx çəkillər* (Naxçıvan); – *Yer var heş mərküz isdəməz* (Ordubad).

MƏRMƏRİX' (Culfa, Laçın) – ağac adı, qaragiləli meyvəsi olan ağac. – *Mərmərix' ağacı zoğal ağacına oxşayır* (Culfa).

MƏRMƏRŞƏ (Salyan) – parça adı. – *Hu-may ağı nazik olur mərməşədən.*

MƏRO (Beyləqan) – şum edilmiş yerdə çökən kiçik arx. – *Əli şumdan məro çəkdi.*

MƏRÖ:CƏ (Ağdam, Qarakilsə) – yabanı yeməli bitki adı. – *Qurdu basıranda üsdünə mərə:cə çöpü qoyurux* (Ağdam).

MƏRÖ:ÜL (Qazax) – böyük ot tayası. – *Bava:n bir mərə:ülü var.*

MƏRRƏ I (Şəki) – kələfçə. – *Mərrədən çıxan ipək ən yaxşı ipəki.*

MƏRRƏ II (Gədəbəy, Meğri) – vaxt; müddət. – *Bir mərrə qəlməssin da: buralara, eləmi?* (Gədəbəy); – *Mərrəni avara-avara vuracən ələ: da həş nə gəlmecex'* (Meğri).

MƏRS I (Culfa) – kiçik arx.

MƏRS II (Təbriz) – arxın kənarındakı otlu yer, çəmənlik. – *Quzula mərsdə otlı:rdi.*

MƏRTƏK (Çənbərək) – odun qırığı. – *Bir mərtək yoxdu ocağın gözünə qoyam.*

MƏRÜCƏ (Ağdam) – b a x **mərö:cə.**

MƏRZ I (Astara, Bakı, Karvansaray, Lənkəran, Zəngilan) – sərhəd. – *U meynələrin yanından mərz çəkilib* (Bakı); – *Arpa zəmi-siyənə buğda zəmisinin mərzində qəşəng ot vardı* (Zəngilan).

MƏRZ II (Dərbənd) – biçənək. – *Biçani* (otu) *mərzdən çaladig.*

MƏS (Qardabani, Qazax, Quba, Şəki) – xromdan tikilmiş yumşaq ayaqqabı. – *Məs qabağlar ulardı, üzü də düğməli ulardı* (Quba); – *Hindi də məs giyən var kəntdə* (Şəki); – *Ayağımda məs var* (Qazax).

MƏSƏD (Bakı) – tabaq.

MƏSƏLƏQUTİ (Quba) – cavan gicitkan.

MƏSXOR (Ordubad) – kiçik mürəkkəb-qabı. – *Məsxoru gəti bura.*

MƏSİMƏK (Bakı, Quba, Şamaxı) – fikir vermək, diqqət etmək. – *Mən də u sübət vaxtı urdaydım, amma hiç məsimədim* (Quba).

MƏSİT (Salyan) – azacıq isladılmış arpa unu (xəstə, zəif heyvanlara verilir). – *İnəgə məsit verməseydim öldürd.*

MƏSNƏ (Kürdəmir, Sabirabad) – bənd. – *Məsnə:n üstə çıx, gör Sabirabada gedən lötkə görünürmü?* (Kürdəmir).

MƏSNƏD (Beyləqan, Xocavənd, Ordubad) – keçə. – *Atam iki məsnəd aldı* (Beyləqan); – *Məsnəd qışda çox issi olur* (Ordubad).

MƏSSƏ (Sabirabad) – b a x **məsnə.** – *Bu məssəni su yıxammaz.*

MƏST (Biləsuvar, Şəmkir) – b a x **məs.** – *Məstin üstün düymələ* (Biləsuvar).

MƏŞQ (Salyan) – su tuluğu. – *Məşq ilə su gətirillər.*

MƏŞQUŞDUX (Göyçay) – şuluqluq. – *Məş-quşdux salma.*

MƏŞİYƏT (Ağdam) – məişət, bağ-bağça, dirrik. – *O, yaman məşiyət düzəltmişdi, bir su dərdinnən yanib əldən gedifdi.*

MƏŞMƏŞİ (Quba, Ordubad) – b a x **məş-meşi.** – *Ərix' ağaşda qalib məşməşi olub* (Ordubad).

MƏŞRƏF (Ağdas, Qax, Qəbələ, Mingəçevir, Oğuz, Tovuz, Ucar) – su içmək üçün mis qab. – *O məşrəfi suyla doldur ver içim* (Ucar); – *Məşrəf qalan yerrər var hələ də* (Oğuz); – *Başi, bizim məşrəf hardadı?* (Qəbələ); – *Məşrəfdə su içəllər* (Ağdas).

MƏŞRƏFƏ (Ağdam) – b a x **məşrəf.** – *Məşrəfə dolçadan balajadı, su içmək qabıdı.*

MƏŞRƏFİ (Qax) – b a x **məşrəf.**

MƏT (Ağdam, Kürdəmir, Qubadlı, Mingəçevir, Şəki, Zaqatala) – mürəbbə kəfi. – *Mürəbbə məti yidim* (Şəki); – *Mətə barmax vuranda zincir kimi uzanır* (Qubadlı); – *Mətdən halva bişirmək olarmı?* (Zaqatala).

MƏTƏ I (Bərdə, İsmayilli, Kürdəmir, Laçın, Meğri, Mingəçevir, Şamaxı, Şuşa, Zəngilan) – 1. yerdə oyun üçün çəkilmiş dairə. – *Sən mətdən çıxıb virmisan, o, ko: dö:r* (İsmayilli); – *Gərəy əyğün mətdə olsun oyunda* (Bərdə); – *Hamıdan qabax mətiyə mən çatdım* (Zəngilan); – *Əhməd, mətə: düz çək* (Laçın); 2. b a x **mərə III.** – *Bəşdəşdə mərə-mərədə mətə qazırıx* (Şuşa).

MƏTƏ II (Goranboy) – hərəkətin qurtaraçağı yer, son mənzil. – *Hələ mətə: çat, sonra danış.*

MƏTƏ III (Kürdəmir) – tənbel. – *Çox mətə to:xdı, dəni yeyəmmir.*

MƏTƏ IV (İmişli) – camaatın toplaşdığı yer.

MƏTƏX'-MƏTƏX' (Ağdam) – uşaq oyunu adı.

MƏTƏGƏF (Mingəçevir) – çömçə.

MƏTƏ-MƏTƏ (Ağdas, Gəncə, Göyçay) – uşaq oyunu adı. – *Bü:n Məhəmmədnən mətə-mətə oynadım* (Göyçay).

MƏTƏRƏ (Meğri, Ordubad) – saxsı pendir qabı. – *Mətərədə pendir yoxdı* (Ordubad).

MƏTƏRİS (Çənbərək, Gəncə, Qazax) – 1. hamı, kömək. – *Əli yetim qaldı, mətərisi olmadı, vaxdında oxumadı; – Atam öldi, yetim qaldıx, dayım bizə mətəris oldu, bizi saxladı* (Qazax); 2. daldalanacaq; külək və soyuqdan qorunmaq üçün işlədilən şey. – *Bir mətəris qoy, yel gəlməsin* (Gəncə); – *Sellamə yağış*

yağdı, boyl camahat mətəris tafdı daldalandı, yoxsa isdanajıydı (Çənbərək).

MƏTİ (Cəbrayıl) – quş balası.

MƏT-MƏT (Ağdaş) – bax **mətə-mətə**. – *Ay uşax, gəlün mət-mət oynuyax.*

MƏTÜRKƏT (Tovuz) – var-yox, var-dövlət.

MƏYƏL (Qazax) – bax **mağal**. – *Axşam sərinə malı məyəldən yellədim* (Qazax).

□ **Məyələ gəlməx'** (Balakən) – ciftləşmək. – *Mədyan məyələ gəldi* (Balakən).

MƏYƏC (Qax, Zaqatala) – qurudulmuş süd.

MƏYƏŞ (Göycay) – bax **məyəc**.

MƏYİL (Qəbələ) – bax **mağal**. – *Pənahlı malları əşə: məyildə saxlıyif.*

MƏYRO (Culfa) – çar üsuli-idarəsində rütbə, vəzifə.

MƏZARRAT (Laçın) – mərdimazar. – *O, məzarrat adamdı.*

MƏZDƏMƏX' I (Şəmkir) – xəmiri yaymazdan əvvəl yoğurub yumşaltmaq. – *Xamırı əvvəl məzdi:llər, so:ra olxoyan yayıllar.*

MƏZDƏMƏX' II (Tərtər) – mənimləmək. – *Qavaxda bəylər mənsilimizdən çoxun məzdi:rdi.*

MƏZƏGAVALISI (Gəncə) – turş gavalı. – *Uşaxlara bir əz məzəgavalısı göndərdim.*

MƏZƏKÜN (Culfa) – zarafatçı. – *Məmməd kişi məzəkün adamdı, ba:məzə sözdər danışıv, adamı güldü:r.*

MƏZƏLEX'LƏMƏX' (Meğri) – mozanın sancması nəticəsində qaçmaq. – *Bir ala öküz Kahlan tərəsinən məzələx'lədi nava tərəf.*

MƏZƏLƏMƏX' (Şəki, Zaqatala) – kef çəkmək. – *Dünən toyda yaman məzələdix'* (Şəki).

MƏZƏND (Cənubi Azərbaycan) – kömürçü baltası. – *Məzənd sındı.*

MƏZƏR I (Sabirabad) – ölək. – *Balaca məzər, qapılar gəzər.*

MƏZƏR II (Zərdab) – çörək saxlanan yer. – *Get, əppək məzərdədi, kəs, üsdünə şor qoy, gət yiyim.*

MƏZƏR III (Qax, Oğuz, Şəki, Şəmkir, Zaqatala) – bax **mayzər**. – *Məzəri uşaxlılar, yaşdı arvatdar giyəv* (Oğuz); – *Gelin məzər taxardı* (Şəki).

MƏZƏR IV (Qazax) – biryəşar. – *İt məzərindədi.*

MƏZƏRƏ (Quba, Lənkəran) – 1. sərhəd; 2. çəpər. – *Hindi məzərəni niyyəduğ, yerrər ki hamımızundu* (Quba).

MƏZGƏLDƏY (Əli Bayramlı, Lənkəran) – əti yeyilən ağ çil-çil quş. – *Su kənarında məzgəldəy çoxdu* (Əli Bayramlı); – *Bı il so:ğ oldığnən məzgəldəy lap şə:rə dolup* (Lənkəran).

MƏZMƏZEX' (Meğri) – zəhərli milçək.

MƏZMƏZƏ (Naxçıvan) – ağız su ilə yaxalama. – *Dərmanın qarqaradı, su:nən məzməzədi; – Məzməzə ağız təmizləməx'dən ötrüdü.*

MƏZMƏZƏX' (Gədəbəy, Qazax, Ordubad) – 1. günvurma. – *Başımı açıb ot pişdim, indi məzməzəy olmuşam* (Gədəbəy); 2. mozanın heyvanlarda törətdiyi xəstəlik. – *Məzməzəx' qoyundu:lar* (Qazax).

MƏZMƏK (Kürdəmir, Sabirabad) – bəzgək (quş).

MƏZRƏ I (Culfa, Qazax) – nanəyəbənzər bitki.

MƏZRƏ II (Göycay, Quba) – 1. əkin sahəsi və ya ot çalınan sahə. – *Bizdə əkinə, ot çalınan yerə məzrə de:llər* (Göycay); 2. iki sahə arasındakı mərz, sərhəd.

MƏZRƏHƏ (Quba) – xəlbir. – *Məzrəhə-miz çox pisdi.*

MƏZZƏMƏY (Şamaxı) – yemək.

MİCİLƏMMƏY (Cəlilabad) – qurdalanmaq, işi yavaş görmək. – *Miciləmmə, tez qutar, sən alla, bi görəy.*

MİCİ-MİCİ (Meğri) – yavaş-yavaş. – *Micimici sürəcəm malları, niyəvən olmaginən.*

MİCİR (Kürdəmir, Şamaxı) – tumurcuq.

MİCİRƏMMƏĞ (Kürdəmir, Şamaxı) – tumurcuqlanmaq. – *No:ruzdan so:ra ağajdar micirənir* (Şamaxı).

MİCİXLƏMƏĞ (Qazax) – əzmək. – *Əmim üzümü micixliyif, hamusını qava doldurdu.*

MİCİNƏMƏQ (Böyük Qarakilsə) – zəif yemək, asta işləmək.

MİCİR (Şərur) – ağacın xırda kökü.

MİÇUR (Zərdab) – söyüdüün nazik çubuqları. – *A bala, axşamlar söyüdüün micirurundan qır, heyvannarın qabağına tök.*

MİDİX (Zəngilan) – hər işə qarışan.

MİĞDISI (Cəbrayıl) – yekəqarın, çoxye-yən.

MİĞƏT: MİĞƏT VERMƏY (Cəlilabad) – fikir vermək, göz qoymaq. – *Tezdənnən miğət verəyəm, heç nə eleməysən, görəyəm ki.*

MİĞİ (Barana, Borçalı, Qazax) – ağcaqanad. – *İyun ayında burda miği çox oler* (Borçalı); – *Heyvan miğinin əlinnən bilmir ki, özün hansı qalınmiğa soxsun* (Barana).

MİĞİR (Salyan) – qarışıqlıq. – *Sən bi öyə miğır salma; – Toya miğır salsalar, toy tez dağılar.*

MİĞİR-MİĞİR (Salyan) – yavaşca, gizlicə. – *Bibixanınnan Gülüssan toyda miğır-miğır danışırdı.*

MİĞMİĞ (Naxçıvan) – ağcaqanad.

MİĞMİĞA (Ağcabədi, Tovuz, Zəngilan) – bax **miğmığ**. – *Miğmiğa bərk sancır* (Ağcabədi).

MİĞMİĞİ (Borçalı, İsmayılı) – bax **miğmığ**. – *Miğmiği qara cücüdü ağılı.*

MİĞRO (Culfa, Oğuz) – keçmişdə çar üsuli-idarəsində rütbə. – *Lap miğro:n dö:rinnən dəm vurur* (Oğuz).

MIXAŞƏR (Zəngilan) – tumu çıxarılmış zoğal qurusu. – *Mixaşər bişmişi dadde:lər; – Güllü xala bu il iki put mixaşər çıxartmışdı.*

MIXÇA (Balakən, Qazax, Mingəçevir) – paya, şax. – *Pamidora mixça vurmuşam* (Balakən).

MIXDANBURMA (Şəmkir) – qarımış (qız). – *Öylə bir mixdanburma qızı var.*

MIXİL (Bakı) – tövlə, pəyə. – *Görürsən ki, hava so:uğdu, həyvannəri niyə doldurmursan mixilə?*

MIXİR (İmişli) – süni təpə. – *Mixirin yannında bi at var.*

MIXLAMA (Dəvəçi) – bax **mixləmə**.

MIXOY (Naxçıvan) – gic, səfeh.

MIQQI (Şəki) – xəsis. – *Miqqi adam qı-yımsız olur.*

MIQQIMMAX (Meğri) – tərpnəmək. – *Doxdur iynə vuranda Tamara yerinnən bicəkkə də miqqimmadı.*

MILAX (Meğri) – budaqlı yığılmış meyvə (nar, heyva və s.). – *Durun milaxlarımızı asın.*

MINCIXLAMAX (Qazax) – tapdalamaq, tapdayıb əzmək. – *Bir az anrıda dur, mamedoru əyağiyın altında mincixlama.*

MINDAĞ (Sabirabad) – budaq.

MINDARRIX (Cəbrayıl) – dəyirman daşlarını fırladan oxun alt tərəfdən pərə keçiril-di-yer. – *Dəyirmanın mindarrığı köhnəlib, gərəx' onu dəyişəm.*

MINDARÇA (Göyçay) – pis iyli yabanı bitki.

MINDIRCA (Ağdam) – yabanı zoğal ağacı.

MINIL (Qax) – saç.

MINTAĞ (Göyçay) – bax **mındağ**.

MIR (Ucar) – deyingən. – *Mir adam çox danışan olur.*

MIRAÇAÇO (Lənkəran) – kərtənkələ.

MIRAZ (Böyük Qarakilsə) – istək, arzu.

MIRDAĞA (Meğri) – pəncərəsiz ev, daxma. – *Şükürün Ernəzirdə bir mirdağası vardı.*

MIRDARÇA (Kəlbəcər) – yumşaq qabıqlı ağac adı. – *Mirdarçadan çovannar çomaq qayırır.*

MIRDAŞA (Mingəçevir) – bax **mirdarça**.

MIRĞA (Cənubi Azərbaycan) – dərman bitkisi adı. – *Nə qədər axdardımsa, mirğa tapa bilmədim.*

MIRĞİZ (İmişli, Kürdəmir, Zəngilan) – qamışabənzer bataqlıq bitkisi. – *Mirğiz sulu yerdə olar* (Zəngilan); – *Qışda bəzən mallara mirğiz verəduğ* (Kürdəmir); – *Mirğiz qamışa oxşuyur* (İmişli).

MIRQIZ (Şamaxı) – cavan öküz. – *İki mirqızzar durub yan-yana.*

MIRIZ (Zəngilan) – 1. kinli. – *Miriz adamnan aram yoxdu; 2. tənbel. – Miriz kəl kimi nə gözü: döyürsən?*

MIRIZ-MIRIZ (Zəngilan) – qaş-qabaqlı, hirsli, acıqlı. – *Mürsəl kişi oğluna miriz-miriz baxırdı.*

MIRIT I (Lənkəran) – 1. paxıl; 2. çoxbilmiş.

MIRIT II (Lerik) – güvə. – *Xəlçiyə mirit düşib.*

MIRITDAMAĞ (Lənkəran) – paxıllıq etmək.

MIRMIRI (Zərdab) – ağ balıq. – *Balğ köylümə düşmüşdü, tornan bir mirmırı tutdum.*

MIRT (Gədəbəy, Qazax, Qarakilsə) – kif, çirk. – *Tejən mirt bağlıyfdı* (Qazax); – *Mirt basif eğme:i tamiccə* (Gədəbəy); – *Bağışdayın, eymənin mirtı buraları batrıf* (Qarakilsə).

□ **Mirt vurmax** (Gəncə) – boş-boş danışmaq.

MIRTAĞAN (Mingəçevir) – çoxdanışan.
MIRTDAMAX I (Şərur) – çirkənlənək.
MIRTDAMAX II (Cəbrayıl) – deyinmək.
 – *Ə:; orda nə mirtdiyirsən?*

MIRTIĞA (Qarakilsə) – quymaq. – *A bala, bir əz mirtığa pişir, yaman koñluma tüşüf.*

MIRTIX (Gəncə, Qazax, Tovuz, Şəmkir) – 1. çapıq (Qazax, Tovuz, Şəmkir); 2. dişsiz, dişi tökülmüş (Gəncə). – *Yazığın dodağı bərk yaralunf, murtığ olajax* (Qazax).

MIRTIXLIX (Şəmkir) – dodağı çapıqlıq.
 – *Mirtixlx da bir ayıflıxdımı?*

MIRTIQ (Qazax) – yara.

MIRTIQA (Kəlbəcər) – tərəlva. – *Mirtıqa şirin olur.*

MISAĞAN (Qarakilsə) – çoxbilmiş. – *Qonşu:n oğlu çox misağan olacaq.*

MISDIR (Gədəbəy) – yerəbaxan, qaraqabaq. – *Misdır adamnan bir şey çıxmaz; – Misdır kişidi elə ocağaz da.*

MISQI I (Ordubad) – pusqu.

MISQI II (Quba) – xəsis.

MISMAĞ I (Gəncə, Qazax, Tovuz) – susmaq.

MISMAĞ II (Gəncə, Qazax, Şəmkir) – qısılmaq (bir küncə). – *Gör niyə divə misif qaltf* (Gəncə).

MISMAX I (Culfa, Tərtər) – b a x **mismağ I**. – *Ə:; nə misif durmusan, danış dana* (Tərtər); – *Avçı kəççiyə de:r ki, sən mismaxdansa, çığırıb avı qaçırdırsan* (Culfa).

MISMAX II (Zəngilan) – küsmək. – *Genə nə mismisən?*

MISMAX III (Ordubad, Şahbuz, Şərur, Zəngilan) – pusmaq, güdmək. – *Mısır, mısır; cücüyü aparır, həylə pişiy olar* (Zəngilan); – *Bir oğlan da unı mısır* (Şərur); – *Dev çəkildi, bucaxda mısır* (Şahbuz).

MISMAX IV (Cəbrayıl) – həddindən artıq yemək.

MISMƏY (Cəlilabad) – b a x **mismax II**. – *Misardüğ, ancağ biyazdən so:ra barışardığ.*

MISMIRIX (Cəbrayıl, Füzuli, İsmayılı, Qarakilsə, Mingəçevir, Ordubad, Saatlı, Ucar) – qaşqabaq. $\diamond$ **Mismırığını sallamax** (İsmayılı, Qarakilsə, Mingəçevir, Saatlı, Şəki, Ucar) – qaşqabaq tökmək. – *Nə mismırığı sallıyıb durmusan* (İsmayılı); – *Ay qız, mismırğu: nə sallamısən?* (Ucar); – *No:İtdi genə mismırığı: sallamısən* (Şəki).

MISMIRIXLI (Beyləqan, Cəbrayıl) – qaşqabaqlı. – *Mismırxılı olmaq nə üçündü?* (Beyləqan); – *Oğul, sənə nə olub, mismırxılısan* (Cəbrayıl).

MIYTIYX (Qazax) – b a x **maytax**.

MIYTIMAX (Qazax) – axsamaq. – *Allah-yar miytiyır, no:luf ona?*

MIZ (Bakı, Şahbuz) – b a x **miz II**. – *Ətə milçəx' mız salıb* (Şahbuz).

MIZANQUL (Lənkəran) – b a x **mizanqul**.

MIZDAMMAX (Basarkeçər) – yavaş-yavaş, ləng iş görmək. – *Bir az tez olsana, nə mızdanırsan.*

MIZI (Bakı, Quba, Xaçmaz, Lənkəran) – 1. yola getməyən (Bakı); 2. qaraqabaq (Quba, Xaçmaz, Lənkəran) – *Ay qız, mızı olma* (Lənkəran).

MIZIX (Gədəbəy) – süründürməçi. – *Sən mızıxsən, sözüünə inanmerəm.* $\diamond$ **Mızix verməx'** (Gədəbəy) – dilxor etmək, incitmək. – *Sən canıñ mızix verməyini özüünə saxla.* **Mızix qoymax** (Mingəçevir) – işə mane olmaq.

MIZIXLI (Beyləqan) – hirsli, hikkəli. – *Tofiq çox mızıxlı uşağdı.*

MIZIXMAX (Meğri) – getmək, qaçmaq. – *Orda kisip tapıbsan ki, gündə mızıxırsan ora.*

MIZILIĞ (Lənkəran) – qaraqabaqlıq. – *Mızılığunnan əl çək.*

MIZIRAX: MIZIRAX QOYMAQ (Qarakilsə) – mane olmaq.

MIZQAN (Ağdam, Naxçıvan) – b a x **mizqan I**.

MIZMIZ (Bərdə) – burnunda danışan, tıntın. – *Məhəmməd mızumuz danışı; – Mızumuz adam yavaşıdan danışı.*

MIZMIZI I (Borçalı) – b a x **mızımız**.

MIZMIZI II (İsmayılı, Yevlax) – 1. süründürməçi (İsmayılı). – *O, yaman mızımızdı* (İsmayılı); 2. tərəddüd edən, qəti qərəra gələ bilməyən (Yevlax). – *O, yaman mızımız adamdı* (Yevlax).

MIZVARA (Meğri) – yeyinti şeyləri. – *Aslana mızvara daşımaxdan yurılmışdim.*

MİC (Lənkəran, Salyan) – quş (toyuq) biti. – *Hində to:uğları mic basıb* (Salyan).

MİCAVAY (Cəlilabad) – mühəndis. – *Micavay deyriğ incinara; – Bi sə:r bi adam gedey micavaylara urcah oloy.*

MİCƏ I (İmişli) – bax **mijə**.
MİCƏ II (Bakı) – kirpik.
MİCƏ III (Lənkəran) – ovuc. – *Beş-altı micə plov yedim*.
MİCƏ IV (Salyan) – titrətmə. – *Bədənimə micə tüşüb, heş tərənəmmirəm*.
MİCƏLƏMƏK (Lənkəran) – ovuclamaq. – *Bax, poloni micəli:ruğ, onnan ye:ruğ*.
MİCİ (Qarakilsə) – ətdə əmələ gələn qurd.
MİCİLƏMƏX' (Qarakilsə, Naxçıvan, Şəhur) – bax **midiləmax**. – *Yekə oğlansan, miciləmə, tez ye görəy* (Naxçıvan); – *Yemir ki, elə micilyir* (Qarakilsə).
MİCİLLƏŞMƏG (Kürdəmir) – gizlədmək. – *Əlim micilləşir*.
MİCİR (Qax, Mingəçevir, Şəki, Zaqatala) – 1. keçi balası. – *A bala, micirrəri gözdən qoyma, itar* (Şəki); 2. zəif, arıq, cansız. – *Bi micir uşağım var, heç əmələ gəlmiyi* (Şəki).
MİCİŞ (Gədəbəy) – iştaha. – *Micişim yoxdu kun, yə:m bir bamba çörəx'*.
MİCƏTDƏMƏX' (Şəki) – meşədəki ağaclara nişan vurmaq. – *Meşədə ağacı miçətdiyirdi meşəbəyi*.
MİDANMAX (Tovuz) – qurdalanmaq. – *Ə; nə midanırsan, tez ol yi; – Ə; heyvannar bə-ləni aşdı, sən hələ midanırsan*.
MİDARƏ (Salyan) – 1. kömək; 2. arxa; 3. qohum-əqrəbə.
MİDDƏ (Lənkəran) – iştaha. – *Heş bilmi-rəm neynim, middəm aparmır*.
MİDİX' (Şəki) – astagəl, astabasar, çox ləng iş görən. – *Yavaş iş görəndə diyillər midix'*.
MİDQAR (Cəbrayıl) – layıq. $\diamond$ **Midqar görməx'** – layıq görmək. – *Mimə saña midqar görmürəm*.
MİDİLAMAX (Qax) – yavaş-yavaş, ləng iş görmək və ya yemək.
MİDİLƏMƏG (Şamaxı) – bax **midiləmax**.
MİDİ-MİDİ (Mingəçevir) – astagəl, astabasar.
MİDMAR (Kürdəmir) – bax **mədbər**.
MİDVAR (Göyçay, İsmayilli) – bax **mədbər**. – *Midvar heyvançundu; – Midvari at-dara vurallar*.
MİXƏŞƏR (Cəbrayıl) – çeyirdəyi çıxarılmış zoğal qurusu.

MİXLƏMƏ (Quba) – yumurtanı çalmadan bişirilən qayğanaq. – *Yumurtanı çalmıyibəni tükəllər toveyə, yağda pişədi, uladu mixləmə, so:ra tükəllər buşqaba*.

MİJƏ (İmişli) – palazda naxışsız, ensiz zolaq. – *Bü:n bir mijə toxumuşam*.

MİKİN (Zəngilan) – cür. – *Əlli mikin işim-mar <işim var>, hənki: n qulpunnan yapı-şım, bilmirəm*.

MİQAL (Zaqatala) – böyürtkən.

MİQQİ (Ağdaş) – döyülmüş qoz ləpəsi ilə bəkməzin qarışığı. – *Miqqi ilə çoxlu çay içirəm*.

MİL (İmişli) – biz (tüfəngdə).

$\square$ **Mil getməx'** (İsmayilli) – düz getmək. – *Kişiyə söz lap kar elədi, mil getdi*.

MİLAX (Culfa, Naxçıvan, Şəhur) – üzüm asmaq üçün xüsusi ağac. – *Üzüm milaxdan asılır, qalır* (Şəhur); – *Milax bir put birdən üzüm saxlı:r* (Naxçıvan).

MİLÇƏX'; **MİLÇƏY'**; **ƏX'MƏX'** (Gəncə) – (sahəni) – ikitərəfli əkmək. – *Bu yeri milçəy' əx'məx' yaxşı olar*.

MİLÇƏM (Ağdam, Xocavənd) – qoyunun boğazından sallanan bir cüt vəz.

MİLÇƏYÇIXAN; **MİLÇƏYÇIXAN VAXDI** (Salyan) – yazın ortaları. *Milçəyçixan vaxdı Şirvana gedirük*.

MİLEYİM (Çənbəkər) – arzu, istək. – *Ziy-rətdin höjətdi, gərəy onun mileyminən gədəsən*.

MİLƏ (İsmayilli) – hiyləgər, bic. – *O:n ya-zıq görənməyinə baxma, yaman milə adamdı*.

MİLİL (İsmayilli) – çübuq, nazik ağac. – *Meşədən odun gətirən çağı bir əz də milil gətrüz*.

MİLLƏMMƏG (İmişli) – bir yerdə durmaq, tərpenməmək. – *Qaşqato:uğ gəldi, çala:n ortasında milləndi*.

MİMAR (Cəbrayıl) – şikəst, əlil.

MİMDƏR (Ağcabədi) – döşəkçə.

MİMİG (Quba) – gödək, qısaboy (adam). – *U mimig adamdu, buyi çıxmıyadı ki, çıxmıyadı*.

MİNAXAFA (Salyan) – üzüm növü. – *Bir put minaxafa aldım*.

MİNCƏR (Quba) – paltar sərələn ip. – *Git mincərdən paltalları yığ*.

MİNÇAĞ (Dərbənd) – muncuq.

MİNÇAVA (Tabasaran) – oxlov. – *Minçava sinitdü, çüreg yaymağ ulmayutdu.*

MİNDAŞ (Quba) – geyilmiş, nimdaş. – *Üzi mindaşdu, amma uzağdan təzəyə uxşiyadu.*

MİNDOV (Zaqatala) – 1. çiyin; 2. boyun. – *Yaxşı atı mindovunnan bilməx' olar.*

MİNDOY (Çənbərək, Qazax, Naxçıvan) – bax **mindov**. – *Elə hündür oğlandı mindoyuna əl çatmır (Qazax); – Gəlip mindoyu yaralanıf (Naxçıvan).*

MİNƏDAYAMI (Qəbələ) – ot tayasının ortasına sancılmış ağac.

MİNƏY (Qazax, Tovuz) – üçyaşar at.

MİNGİRRƏMƏX' (Çənbərək, Gəncə, Qarakilsə, Qazax, Mingəçevir, Şəmkir) – əl çəkməmək, qarayaxlıq etmək. – *Məni nə mingirreyifsən? (Qazax); – Əli gənə Həsəni mingirriyif puldan ötri (Gəncə); – Məni mingirrəmə, gedəsi döyləm (Şəmkir); – Hürzat Anaxanımi mingirrifdi (Çənbərək).*

MİNKEŞMƏ (Salyan) – çox, həddindən artıq. – *Bı yıl (il) üzüm minkeşmə olub.*

MİNTƏNƏ (Culfa) – geyim, paltar adı. – *Əynində mintənəsi var.*

MİR (Cəbrayıl) – paxır. – *Sərnici mir yeyib deşilib.*

MİRƏHAF (Basarkeçər) – südlü horra. – *Mirəhaf isinib ha.*

MİRÇƏ (Göyçay) – toxumdan yenicə çıxmış baramaqrudu. – *Körpə mirçə verillər.*

MİRÇALİĞ (Cənubi Azərbaycan) – yeməli yabanı bitki adı. – *Mirçalıq, çayda çalix, Ay nənə, mənə çit arxalix.*

MİRDO (Lənkəran) – axmaz, gölməçə. – *Mirdoda su çox var.*

MİRƏSƏ (Kürdəmir, Quba) – əriştə. – *Anam pilo bişirəndə dügiyə mirəsə də qarışdıradu (Quba).*

MİRƏSFA (Qarakilsə) – rütbəli şəxs. – *Mirəsfa deyir, göndarillər gəlir mını.*

MİRĞƏ I (Salyan) – pas. – *Turbaları mirğə basıb.*

MİRĞƏ II (Lerik) – güvə. – *Yuyulmuş yünə mirğə tez dəyər.*

MİRQUTUŞ (Lənkəran) – xörək adı (ətdən hazırlanmış turşməzə xörək). – *Arvad, axşama mirqutuş pişir.*

MİRMOR (Sabirabad) – mehribanlıq.

MİRZƏ I (Gəncə) – qayın.

MİRZƏ II (Qazax) – balıq adı.

MİRZƏCANI (Şahbuz) – elti.

Mİ:S (Salyan) – iştah. – *Mi:sim çəkmədi ki, əlimi sıfırıya uzadam.*

MİSKAN (Quba) – bax **mizqan I**. – *Miskan bir az balaca uladu, kim bilsə çaladu.*

MİSQALI (İrəvan) – üzüm növü. – *Misqalının qabığı qalındı.*

MİSQI (Dəvəçi, Xaçmaz, Quba) – xəsis, simic. – *Misqi adam canına hiç yiməz, hamısını yığar saxlar (Quba); – Əhməd yaman misqi adamdı (Xaçmaz).*

MİSMİL (Basarkeçər, Naxçıvan) – təmizkar. – *Güllücə mismil qızdı (Basarkeçər).*

MİSTİ (Dərbənd) – xışın dəstəsi. – *Misti xışda takdu.*

MİŞALAĞLAMAĞ (Quba) – gicişmək. – *Hiç bilmidəm nə ulub, bədənım elə mişalağlandı ki.*

MİŞDOVLUX (Ordubad) – suvarma zamanı artıq suyun toplandığı yer. – *Mişdovluxda bir ilan gördüm.*

MİŞƏXƏT (Quba) – 1. soyuqqanlı; 2. laqeyd. – *Mən unun kimi mişəxət adam gürməmişəm.*

MİŞƏXƏTDUĞ (Quba) – 1. soyuqqanlıq; 2. laqeydlik. – *Nə ulsa, u üz mişəxətdüğünən əl çəkmiyədü.*

MİŞGİT (Tərtər) – üzüm növü. – *Mişgit yeməli üzüm dö:il.*

MİŞXORD (Cəlilabad) – otu yeyəndən sonra malın qabağında qalan çör-çöp.

MİŞ-MİŞ (Balakən) – bax **maş**. – *Bu il miş-miş də əkdix'.*

MİŞMİŞİ (Dərbənd, Xudat, Quba) – ərik, qaysı. – *Bağa gideg mişmişi sirkələməgə (Dərbənd).*

MİŞO:L (Şəki) – siçovul. – *Zirzəmidə mişo:l variydi.*

MİTİH (Dərbənd, Tabasaran) – tir. – *Qumşinin əvinin iki mitihi yər tərpənəndə sinitdi, yaxşı ulutdu uşaqları əvdə ulmayutdu (Dərbənd); – Palut mitihləri ulsa yaxşıydi (Tabasaran).*

MİTMANXƏRCİ (Bakı) – evlənən oğlanın qızın valideyninə verdiyi xərc (pul). – *Mən deyən mitmanxərci olmasa qızı vermərəm.*

MİYAMPUR (Ordubad) – içərisinə əzilmiş badam, qoz doldurulmuş ərik və ya şaf-talı qurusu.

MİYANÇI (Oğuz) – su çıxmayan çeltik zəmilərinə suyu qaldırmaq üçün çəkilmiş barı. – *Zəmi yeri ənni olanda o başdan bu başa su çıxartmaq mümkün olmayanda ortada miançanı çəkillər.*

MİYANDA (Şəki) – xidmətçi. – *Həyindi icraçı deyillər, hunda miyanda diyirdilər.*

MİYƏNDƏ (Şəki) – bax **miyanda**.

MİYƏNTƏX' (Goranboy) – yağsız, arıq (ət). – *Onun aldığı ət miyəntəx' idi.*

MİYİM (Oğuz) – otu külək dağıtmasın deyər tayaya sancılmış ağac. – *Miyim tayanı saxlıtır küləx'dən.*

MİYOPİŞİGİ (Salyan) – çölpişiyi, yazıpişiyi. – *Miyopişiyi öylərdə qalmaz, çöllərdə olar, yaxşı tükü olur.*

MİZ I (Ağdam, Cəbrayıl, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Tovuz, Zəngilan) – 1. torpaq, saman, peyin və sidik qarışığı (Qazax) – *Tovlanın mizini təmizdə*; 2. baramaqurdunun nəcisi (Ağdam, Şəki). – *Qurdu yayanda mizi atırax ə.nə ki, yeri yaxşı olsun* (Ağdam); – *Yeri qurdun mizi bürüyüb, mizi daşıyıb kümnən çıxart* (Zəngilan); – *Dirniyə töküllər mizi peyin yerinə* (Şəki); 3. sidik; 4. iyələnmiş su.

MİZ II (Cəbrayıl, Şahbuz, İrəvan) – milçək sürfəsi. – *Ətin üsdün ört, milçək miz salmasın* (Cəbrayıl).

MİZANQUL (Lənkəran) – milçəkəyən böcək. – *Mizanqullar isdi yerrəri çox sevilər*; – *Tünzalə bir mizanqul tutdu.*

MİZANTƏRƏZİ (Füzuli) – yeddiqardaş ulduzlardan birinin adı. – *İldızlardan Ülkar de:rix', Çütçü, Çərgavçı, Mizantərəzi, dan ildızı, Sabita ildızı, Karvanqıran de:rix'.*

MİZQAN I (Cəbrayıl, Şəki, Şuşa) – qarmon. – *Mizqan çalan Kambıləyimin yaxşı səsi də var* (Şuşa).

MİZQAN II (Qax) – büzməli. – *Qarmon kimi sağa anası mizqan don tikəcəx.*

MİZQON (Qazax, Tovuz) – bax **mizqan I**.

MİZRAB (Naxçıvan) – ox. – *Mizrab adama dəysə öldürər.*

MOC (Başkeçid, Borçalı, Culfa, Gəncə, Ordubad) – bax **maj I**. – *Mən mocı tutdum* (Culfa).

MOÇ (Dəvəçi, Quba) – bax **maş**. – *Bu il yaxşı moç yığduğ* (Quba).

MOÇA (Bakı) – aşıq. – *Moçan var, gəl moça-moça oynıyağ.*

MOÇA-MOÇA (Bakı) – aşıq-aşıq oyunu. – *Gəlin moça-moça oynıyağ.*

MOÇAM (Qarakilsə) – bax **maça III**. – *Bir cüt moçamni qoyunuzm vardı, moçam-narı barmax kimi sallanırdı.*

MOÇAN (İmişli, Səbirabad) – bax **maça III**.

MOÇAR (Şərur) – ağacın xırda kökləri.

MODA I (Cəbrayıl, Zəngilan) – ot topası. – *Bəş-altı modadan bir taya əmələ gəlir* (Cəbrayıl).

MODA II (Oğuz) – iri qoz. – *Saqqa qoz oyununda moda qoznan, çətnə qoznan oynuyullar.*

MODA III (Çənərbək) – boyunduruğun orta hissəsində zənciri saxlayan çıxıntı. – *Boyunduruğun modası qırılıf, zəncir oana-buana sürçür.*

MODA IV (Qax) – çoxyeyən.

MODAŞA (Çənərbək) – mədə. – *Oğul, saxvaddan tıxırsan, modaşana bir şey olmadımı?*

MODYAM I (Ağbaba, Basarkeçər, Borçalı, Hamamlı, Qazax) – ortağ, şerik. – *Mürsəl Murtuznan modyamdı* (Ağbaba); – *Əli, gə modyam olax* (Basarkeçər); – *Şərikli yer əkən-nərə modyam deyilir* (Qazax); – *Bir öküz sən qoy, bir öküz də mən, modyam olax* (Hamamlı); – *Qavaxlar taxılı modyam əkdərix'* (Borçalı).

MODYAM II (Hamamlı) – kömək. – *Bu gün ma: modyam gəl.*

MODUX I (Şəki) – 800 qr-lıq ipək sarğı. – *Moduxları maşınara dolduruf göndərilər böx' şə:rrəə.*

MODUX II (Çənərbək, Hamamlı) – yer almasına oxşar bitki adı. – *Modux günöydə bitir* (Çənərbək); – *Modux yerin altında olar, şumlanmış yerdə çıxır* (Hamamlı).

MODUX III (Qax) – arabada oxu saxlayan hissə. – *Modux oxu, təkərləri dala getməyə qoymur.*

MODULAMAX (Çənərbək) – haylamaq. – *Eşşəyi modula yeyin gəssin.*

MOĞRUĞ (Əli Bayramlı) – bax **miğro**.

MOJ I (Ordubad) – bax **maj I**. – *Xışın əltutan yerinə moj deyərux* (Ordubad).

MOJ II (Salyan) – silə, ağızbaağız. – *İskanı nöhün moj doldordın?*; – *Kür moj qalxıb.*

MOQU (Gədəbəy) – kartof. – *Ə:rvat, bir beş-on moqu asıñnan so:utma.*

MOQUF; MOQUF ELƏMƏX' (Qazax) – tərək etmək, başlı-başına buraxmaq. – *Bos-danı moquf elədix', ta soylufdu* (Qazax).

□ **Moquf olmağ** (Bakı) – yox olmaq.

MODUFLANMAX (Çənbərək) – xarab olmaq, sıradan çıxmaq. – *Kəndin qırağındakı yol moquflanıf.*

MOLLABAŞ (Gədəbəy) – yeyilən yabarı bitki adı.

MOLLABAŞI (Barana, Borçalı, Laçın, Şuşa) – 1. bax **mollabaş** (Barana, Borçalı, Şuşa); – *Mollabaşı div tutor* (Borçalı); – *Mollabaşının çiçəyi göy olur, özü də yeməli* (Barana); 2. gül növü (Laçın).

MOLLABOŞA (Füzuli) – payızda əkin yerində bitən və yanacaq kimi istifadə olunan bitki. – *Gedəx' zəmiyə mollaboşa yığax.*

MOLLAHARAY (Şuşa, Zəngilan) – uşaq oyununu adı.

MOLLAQUŞ (Zaqatala) – quş adı. – *Molla-quşlar gəliblər.*

MOLLAQUŞU (Oğuz) – bax **molaquş**. – *Mollaquşu cür-cücü, dən-dün ağzına nə gəlsə yi:r;* – *Mollaquşu su qırxlarında olur.*

MOLLA-MOLLA (Ağdam) – uşaq oyunu adı.

MOLLAPAŞA (Şəmkir) – yeyilən yabarı bitki adı. – *Mollapaşa saf yaxıcca ye:lır.*

MOLLATÜTƏK (Salyan) – yayda su üzərində uçan cücü. – *Mollatütək yayda olar;* – *Mollatütəgi naqqa balıq, su bağısı yiyir.*

MONÇAĞ (İmişli) – qoyunun (və ya keçinin) boğazından sallanan bir cüt vəzi.

MONÇAM (Qazax, Sabirabad) – bax **monçağ**.

MOR I (Cəbrayıl, Culfa) – zəncir taxmaq üçün boyunduruğun ortasına keçirilmiş dəmir. – *Ökü z güc verdi, mor qırıldı* (Cəbrayıl).

MOR II (Qarakilsə, Naxçıvan) – yetişməmiş, kal (meyvə).

□ **Mor tut** (Bərdə, Cəbrayıl, Xocavənd) – qonur tut. – *Mor tut şirin olur* (Bərdə); – *Mor tut çəkuld^o:lor* (Xocavənd). ◊ **Mor keçi** (Cəbrayıl) – boz keçi. – *Mor keçi sürünün qabağınca gedir* (Cəbrayıl).

MORA (Ağdam, Culfa, Naxçıvan, Ordubad, Şahbuz) – kiçik arx. – *Biz, məsəl üçün, əkin əkir, cız çəkəndə ona mora de:rıx'* (Ağdam); – *Zəmidə mora çəkillər* (Naxçıvan); – *Moranı suçular qazar* (Ordubad); – *On putun yerinə salırıx on mora ki, zəmi yaxşı su işsin* (Culfa); – *Moraynan su gedir buğduya* (Şahbuz).

MORANNAMAX (Şərrur) – yenicə yetişmək. – *Bı il ağust ayında üzüm morannamışdı, qalxoçzular yeyirdi.*

MORAT (Təbriz) – qıfıl keçirmək üçün qapıya vurulan halqa.

MORÇALAX (Çənbərək) – ot kökü. – *Ot kökünə morçalax deyrix'.*

MORÇAM (Ağdam) – bax **monçağ**.

MORÇI (Balakən) – araba çarxinin topu.

MORD (Kürdəmir) – zərli qalın parça.

MORDOV (Lənkəran) – gölməçə.

MORQULUNC (İsmayilli) – kərtənkələ. – *Koldan morqulunc qaçdı.*

MORI (Culfa) – 1. bax **mor** I; 2. bax **mori**. – *Mürsəl qapı:n morsın sındırıb.*

MORİ (Ordubad) – qapıya qıfıl vurmaq üçün halqa. – *Qıfılı vırıyux moriya.*

MORMOR (Ağcabədi) – sübh. – *Oxtay dünən mormordan gəlmişdi kin, dur gedəx' Ağcabədiyə.*

MORRAMAĞ (İmişli) – ağlamaq (dəvəyə aiddir). – *Balası öləndə yazıq dəvə morreyir.*

MORTDAX (Bərdə) – qonur, çal (rəng). – *Mortdax tut elə mor tutdu.*

MORU I (Ordubad) – damdakı küləş və qamışın üstünə yayılan palçıq. – *Əvin morusu tökülüb.*

MORU II (Salyan) – bax **mora**.

MORZA (Şəki) – toxumdan təzəcə çıxmış baramağurdu. – *Morziyə tökülən yarpağı xırda döyüllər dəhreyənən, imişax döyüf töküllər.*

MOSİK (Laçın) – lələyə bənzər bitki.

MOSMOTU (Ağbaba, Borçalı, Çənbərək) – qalmaqal. – *Hər işin içinnən bir motmotu çıxardırsan* (Ağbaba); – *O, aralığa elə bir motmotu salıf kin, gəl görəsən* (Çənbərək); – *Həməşə mən danışanda sən bir motmotu çıxardırsan* (Borçalı).

MOSU; MOSU QOZ (Ucar) – iri qoz növü. – *Mosu qozun ləpəsi bö:ük olur.*

MOŞ (Başkeçid, Borçalı) – moruq. – *Moş çox yeməli olur.*

MOŞTAN (Karvansaray) – kök (adam). – *Nə:man moştandı bizim bəzi arvadlar.*

MOTALAMOTAL (Bərdə) – uşaq oyunu adı. – *Motalamotalda dörd-beş uşağ oynuyur.*

MOTALÇİÇƏYİ (Oğuz) – sarı rəngli çiçəyi olan bitki. – *Motalçičəyi motala qatılır.*

MOTMOTU (Qazax, Şəmkir) – turşaşirin meyvəsi olan kollu ağac. – *Çımxır qaraxat döy, içində motmotu da var* (Qazax); – *Çətin dərdə yaman motmotu var* (Şəmkir).

MOTUR (Qax) – erkək keçisi.

MOU (Bakı) – 1. yas; 2. bəla.

MOV (Cəbrayıl) – zoğ. – *Almanın dibinə bir yaxşı mov qalxıb.*

MOYANƏ (Laçın) – boyana (şüyüdə oxşar bitki).

MOYÇİÇƏİ (Tərtər) – ətirli çiçək növü. – *Moyçičəi dağda pitir, çaya saldın, çayı ətirli eli:r.*

MOYDA (Çənbərək) – əxlaqsız. – *Moyda adamı yörəndə başım ağrıyır.*

MOYDƏ (Əzizbəyov) – bax **moйда**.

MOYUXMAX (Ucar) – ciftləşmək həvəsinə düşmək; ciftləşmək həvəsində olmaq (pişiyə aiddir). – *Pişik moyuxub.*

MOZA: MOZA TUTMAX (Cənubi Azərbaycan) – hürküb qaçmaq. – *Sarı inək moza tutdı.*

MOZADAŞ (Goranboy, Yevlax) – uşaq oyunu adı. – *Mozadaşı xırda uşaqlar oynuyur.*

MOZALAN (Salyan) – üzüm qurudulan yer.

MOZAMOZA (Bərdə, Yevlax) – uşaq oyunu adı. – *Mozamozanı ancax yazda oynalllar* (Bərdə).

MOZƏLLƏ (Şərur) – uşaq oyunu adı.

MOZMOZ (Bərdə) – uşaq oyunu adı. – *Mozmozda on nəfər oynuyur.*

MOZU I (Borçalı) – xəsis. – *Mozu adam pulunu xaşdamaz, malın yeməz.*

MOZU II (Borçalı) – kal, yetişməmiş. – *Mozu meyvə yeməli olmaz, adam yəsə, naçağ eliyər.*

MOZU III (Cəbrayıl, Füzuli) – 1. çox böyük, nəhəng. – *Sən mozu Cəlalı tanırsan?;* 2. böyük, yumru (daş).

MOZUX I (Xanlar) – bax **mozu II**. – *Ay uşax, mozux alınca mənə ye:yirsiniz, bir gün aji qusajaxsınız.*

MOZUX II (Cəbrayıl) – keçəl.

MÖCALAN (Bakı) – meyvə qurutmaq üçün xüsusi yer.

MÖCÜK (Cənubi Azərbaycan, İrəvan) – büzdüm.

MÖÇ (Lənkəran) – qif.

MÖDƏRƏ (Qazax) – gödək.

MÖDÜX' (Oğuz) – yerkökünü oxşar bitki. – *Mödüyü yerdən çıxartırlar kök kimi yi:llər.*

MÖDYƏM (Qazax) – bax **modyam II**.
 ◊ **Mödyəm getməx'** – kömək etmək. – *Gəvə toxuyanda arvatdır bir-birinə mödyəm gedir.*

MÖHRƏ I (Ağdaş, Biləsuvar, Culfa, Əli Bayramlı, Gəncə, Goranboy, Göyçay, Məsallı, Mingəçevir, Kürdəmir, Şamaxı, Şərur, Ucar) – 1. pələnc divar (Ağdaş, Biləsuvar, Goranboy, Gəncə); – *Möhrə pələncdən olur* (Ucar); – *Palçığı yetişdir ki, möhrə axmasın* (Culfa); – *Odey, möhrə:n yanında durublar* (Şamaxı); – *Bizim möhrə təzə çəkilib* (Ağdaş); – *Tamam torpaxdan örlülmüş bariyə möhrə deyirix'* (Gəncə); 2. çəpər (Göyçay, Kürdəmir); – *Həyətin yanına möhrə çəkirdük* (Göyçay); – *Bağun dörd bir tərəfinə möhrə çəkirsən ki, heyvan-zad girməsin* (Əli Bayramlı).

MÖHRƏ II (Ağdaş, İrəvan) – qayka. – *Bir yaxşı möhrə qayıy* (İrəvan); – *Möhrəni bu dəmirin altına qoy* (Ağdaş).

MÖHRƏLƏMƏX' (Ağdam) – çəpərləmək.

MÖHRÜQA (Culfa) – xəstəlik adı. – *Möhrüqa başınan tutar öldürər.*

MÖHÜB: MÖHÜB DÜZMƏG (Cəlilabad, Mingəçevir, Şamaxı, Şəki) – əl tutmaq, kömək etmək. – *Elə olmaz ki, onun möhübün düzmiyəsən, işi də düzəlməyə* (Cəlilabad); – *Möhüb düzməg yaxşı şeydi, sən də bir adamın möhübün düz da* (Şamaxı).

MÖMƏ (Bakı) – bax **memə**.

MÖR (Kürdəmir) – zəif (gözə aiddir). – *Qocaldığına gözü mördi.*

MÖRƏ (Qubadlı) – tənəyin kəsilmiş qolu. – *Ocağa bir az mörə at.*

MÖRGƏ (Kürdəmir) – 1. pas. – *Qəmələtini mörgə tutub, heş kəsmir;* 2. çirk.

MÖRGƏNƏ (Kürdəmir) – bax **mörgə**. – *Yağlanmadığına mörgənə kəsib baltanı tərək*

eliyəcək; – Qav-qacağı mörgənə tutup, yü-mürəm deyin.

MÖRGÜ (Zaqatala) – arabada oxu saxlayan hissə. – *Ədə, arabanı saxla, ox mörgü-dən çıxdı.*

MÖ:ÜZ (Cəbrayıl, Culfa, Kürdəmir) – b a x **meviz**.

MÖV (Cənubi Azərbaycan, Culfa, Meğri, Naxçıvan, Ordubad) – b a x **mev**. – *Həyətdə beş-on möv var* (Naxçıvan); – *Üzümü möv-dən dərdix* (Ordubad); – *Bizlərin mövü çox böyük olur* (Cənubi Azərbaycan); – *Mövde üzüm olur* (Culfa).

MÖVƏ (Şahbuz) – meyvə. – *Ərix' özü mövədi.*

MÖVƏŞƏ (Cənubi Azərbaycan) – cavan tənək. – *Mövəşəni soyuğdan saxlamağ lazımdır.*

MÖVLÜX' (Culfa, Ordubad) – b a x **möv-lix**. – *Mövlüx'dən biylil çox üzüm götürdüm* (Ordubad); – *Ta yazacən mövlüx'ləri işdədi* (Culfa).

MÖVÜZ (Cəbrayıl, Culfa, Naxçıvan, Ordubad). – *Mövüz quru üzümdü* (Culfa); 2. üzüm növü (Cəbrayıl).

MÖY (Naxçıvan) – b a x **möv**.

MÖYDƏRƏMƏT (Goranboy) – həddindən çox. – *Alma ağacı möydərəmət gətirib.*

MÖYLƏŞ (Kəlbəcər) – yalançı. – *İsə yalan danışır, ona möyləş İsə deyiflər.*

MÖYLİK (Naxçıvan) – b a x **mövlük**. – *Möyliyi kor basıb.*

MÖYÜZ (Gəncə, Naxçıvan) – b a x **meviz**. – *İki girvənkə möyüz al gəti.*

MÖ:Z (Kürdəmir) – b a x **meviz**. – *Sər qurut üzümü, olsun mö:z.*

MÖZƏLƏNNƏNMƏG (İmişli) – mozalannın dişləməsi nəticəsində ora-bura qaçmaq (qaramal haqqında). – *Mal mözələnnəndi, gətdi o taya.*

MUBAH (Meğri) – mülayim (hava). – *Mirgıda il həməvax mubah keçer.*

MUCUXLAMAX (Mingəçevir) – dümsükləmək.

MUCUR (Qax, Zaqatala) – 1. biryaşar erkək keçi balası; 2. sürünün qabağında gedən keçi (Zaqatala). – *Mucur hara getsə, sürü dalınca gediy* (Zaqatala).

□ **Mucur baş** (Qax) – qıvrımsaç.

MUCURRANMAĞ (Kürdəmir) – ütülmək. – *İncavara saçımın hamsı yammadı, elə ucdarı mucurrandı.*

MUÇIX' (Şəki) – ağac sitili. – *Biylil çoxlu alma muçıyi basdırmışux.*

MUÇUX (Borçalı, Gəncə, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir) – 1. uçuq, səpki. – *Dodağıma muçux tüşüf* (Qazax); 2. sızaq. – *Çənəmin altınnan çıxan muçux öldüröy məni* (Gədəbəy); – *Dəllay üzümü qırxannan so:ra üzüm-nən muçux çıxdı* (Borçalı).

□ **Muçux qoymax** (Gədəbəy) – maneçilik etmək. – *Nə:η muçux qoyorsun işimə mə:m.*

MUCUXLAMAX I (Başkeçid, Borçalı, Gəncə, Qazax, Şəmkir) – 1. uçuqlamaq. – *Ə:; dodagın niyə muçuxlı:f* (Borçalı); – *Beyə qorxdum, dodagım muçuxleyif* (Şəmkir); 2. sızaq çıxmaq. – *Üzüm muçuxloyuf* (Qazax).

MUCUXLAMAX II (Şəmkir) – qıdıqlamaq. – *Muçuxlama, at uşağı yıxar.*

MUCUL (Qax) – 1. qoyun yunu; 2. məc. saç.

MUDUR (Dərbənd, Tabasaran) – keçi balası. – *Büz təza doğulan keçi balasına mudur də diyədüg, qaday da diyədüg; – Mudurlar anasını əmməgə başladı* (Dərbənd); – *Məynəluği kur quydı mudurlar* (Tabasaran).

MUĞ (Bərdə) – zoğun ucu. – *İncil ağacının muğu çivana dərməndi.*

MUĞAN (Qarakilsə, Şahbuz) – 1. qar təmizləmək üçün üzərinə dəri çəkilmiş üç-bucaq şəkilli kürək (Qarakilsə, Şahbuz); 2. xırmanda işlədilən kürək (Qarakilsə). – *Müşex kirvə, muğanı:zı ver ma: bu damnarın qarını tökü*m (Şahbuz).

MUĞANƏZƏX' (Qarakilsə) – saman tökmək üçün samanlıqın divarında düzəldilmiş deşik.

MUĞARA (Qax) – b a x **mağara**.

MUĞAŞAR (Meğri) – b a x **mıxaşər**.

MUĞDAR (Bakı) – hörmət.

MUĞDUSA (Şəki) – çirkin, xoşagəlməz.

MUĞƏLLİTDİX (Meğri) – dələduzluq. – *Muğəllitdix Calalın gözdərinnan uxiney.*

MUĞLAQ (Balakən) – xirtök. – *İt heyvanın muğlağının tutub boğurdu; – Muğlağım ağrıyır.*

MUĞROY (Tovuz) – b a x **məyro**. – *Nal-tökəndə muğroy oluf.*

MUĞRUĞ (Əli Bayramlı) – b a x **məyro**.

MUĞUR: MUĞUR GƏLMƏG (Bakı) – əhəmiyyət vermək, saymaq. – *Neynim, nə qədər deyərəm, heç muğur gəlmir.*

MUĞURRAMAĞ (Bakı) – yoxlamaq.

MUX (Cəbrayıl) – ucu şiş ağac.

MUXAŞƏR (Laçın) – bax **mixaşər**.

MUXRU (Şahbuz) – iri keçə alaçıq. – *Muxru yazdan sonra yaylaxda olardı; – Muxruları Qarabağın adamı tikər.*

MUXUL (Gədəbəy, Şəmkir) – 1. paxıl (Gədəbəy). – *Muxul adam-zad döy Söyün, kim de:rsə, safyalan de:r; 2. səhlənkər, işə can yandırmayan (Şəmkir). – Muxul adamı qarıya qoymasañ yaxşıdı (Şəmkir).*

MUXULLUĞ (Gədəbəy, Gəncə, Tovuz, Şəmkir) – 1. paxıllıq (Gədəbəy, Gəncə) – *Muxulluğ elə:n adama çörəx' haramdı (Gəncə); – Mən muxulluğ-zad bilmənəm, var isdərəm hamıyı (Gədəbəy); 2. səhlənkərlik (Şəmkir, Tovuz). – Bu muxulluğınnan əl çəx', xain öküzdər kimi hey yana çəkirsən (Tovuz); – Bizdən salam olsun Həmzə qardaşa, Mənim dayım itif, dayı axtarsın, “Görmədim”, “bil-mədim” deməsin haşa, Muxulluğ etməsin, dayı axtarsın (Şəmkir).*

MUXUR (İmişli) – bax **mıxır**.

MUXURİ (Qarakilsə, Meğri) – bax **muxru**. – *Dağda həmişə muxuri qurarux (Qarakilsə); – Özimə bir muxuri tikecəm (Meğri).*

MUKAK (Dərbənd) – yabanı bitki adı. – *Biz uturan yərdə çuxlu mükak vardı.*

MULA (Meğri) – mülayim xasiyyətli (adam). – *Əsgər mula adamdı.*

MULXUD (Cəlilabad) – yumruq. **Mulxud çəkməy** (Cəlilabad) – ağacla vurmaq, kötləmək. – *Durar, ona bi beş-altı dənə mulxud çəkər. Mulxud verməy (Cəlilabad) – yumruq vurmaq.*

MULQAŞIX (Meğri) – qarışıq, dolaşmış. – *Mulqaşix işdərin hamısını o özü düzəldəcəx'.*

MUM (Ordubad) – böyürtkən.

MUNDARÇA (Zərdab, İmişli) – bax **mırdarça**.

MUR (Quba) – yaradan çıxan suyabənzər maye. – *Səfərin əli yaranlanmışdı, mur axırdı.*

MURADQUŞI (İmişli) – ala siğirçin.

MURAZ (Gədəbəy, Tovuz) – istək, arzu, murad. – *Hamı murazına çəssin içində də biz (Gədəbəy).*

MURÇALAX (Basarkeçər) – yabanı bitki adı. – *İti ujlı ağaş götürünə gedəx' murçalax yığmağa.*

MURÇAM (Qazax) – tumurcuq.

MURDAÇA (Şamaxı) – bax **mırdarça**. – *Qamçı qayıрмаğçun ən yaxşı ağac mürdaçadı.*

MURDAR (Borçalı, Qazax) – canavar. – *Murdar qoyunu apardı (Qazax).*

□ **Murdar üşüyən ay** (Zərdab) – mart ayı.

MURDOV (Lənkəran) – gölməçə. – *Murdova gedək quş vurmağa; – Ovdan ötrü murdova getmişdik.*

MURĞUS (Naxçıvan) – bax **murğuz** III. – *Murğus keçini görmədin?*

MURĞUTURŞ (Şamaxı) – xörək adı. – *Apar çolpanı kəssir, murğuturş bişirəcəyəm.*

MURĞUZ I (Kürdəmir, Mingəçevir, Ucar, Zərdab) – 1. bax **murquz** (Mingəçevir, Ucar, Zərdab) – *Uşağlar iyirmi top murğuz bağladılar (Zərdab); – Murğuz qarğıdan uzun olur; – No:lar, u murğuzları gəti bir yerə yığ (Ucar); 2. murğuzdan düzəldilib balıq toruna bağlanan qarovul (Kürdəmir, Zərdab).*

MURĞUZ II (Şamaxı) – dağkeçisinin dərisi. – *Murğuzi altıma sal.*

MURĞUZ III (Füzuli, Laçın) – sarı. – *Murğuz keçinin balası ekizdi (Laçın).*

MURĞUZANNIX (Bərdə, Cəbrayıl, Gədəbəy, Tovuz) – 1. sakitlik, dinclik (Gədəbəy, Cəbrayıl, Tovuz). – *Görünən nə murğuzannıxdı, bir quşun da xətrinə də:n yoxdu indi (Gədəbəy); 2. hərəmərclik (Bərdə). – Niqalay vaxdı murğuzannıx idi.*

MURQUZ (Ağdaş, Cəbrayıl) – qarğıya-bənzər bitki. – *Mən bir dəstə murquz yığdım (Ağdaş); – Murquzdan gəti mizqan düzəldim çalax (Cəbrayıl).*

MURQUZLUX (Ağdaş) – murquz (qarğıya-bənzər bitki) çox olan yer. – *Murquzluxda gamuş var.*

MURTAZƏNƏG (Dərbənd) – xırda milçək. – *Murtazənəg qarağac quzasında əmələ gələdü.*

MURTDİ (Quba) – qaşqabaqlı. – *Nuhbala dayı, neyçin belə murtadı adama uşşiyasan?*

MUSAGƏDƏ (Ağdaş) – oyun adı. – *Musa-gədə yaxşı oyundu, burda şah da olur, vəzir də olur.*

MUSAXAR: MUSAXAR OLMAQ (Qax) – asılı olmaq, möhtac olmaq. – *Heş kəs musaxar olmasın.*

MUSDafaçİÇƏYİ (Hamamlı) – dərman bitkisi adı. – *Musdafaçəyinin yaranın üsdünə qoyullar; – Musdafaçəyinin döyüf sağ yerə qoysan adamın dərısın çıxardar.*

MUŞ (Dərbənd) – böyürtkən. – *Muş teregi yaman tikanlu uladu, uninə <onunla> bağı da çəpərləməğ uladu.*

MUŞABAĞ (Qax) – deşik-deşik. – *Seni <sənin> xarbil muşabağ olsun.*

MUŞAX (Qazax) – döyülmüş taxıl.

MUŞQURD (Cəbrayıl, Zəngilan) – malın qabağından qalmış çör-çöp. – *Muşqurdu təmizdə, axura təzə ot tök* (Cəbrayıl).

MUŞƏ (Başkeçid, Borçalı) – fəhlə. – *Öy tikdirəjəm, muşə tutmuşəm* (Borçalı).

MUŞKİYET (Dərbənd) – üzüm növü. – *Tükanda yaxşı müşkiyet üzüm satuladu.*

MUŞTUT (Bakı) – qara tutun bir növü. – *Muştut yimegə gedirsən?*

MUŞUŞDUĞ (İsmayılı) – şuluqluq, qarışlıqlıq. – *Gözdüyün toyda cayıl-cuyıl muşuşduğ salmasınnar.*

MUTUR (Qax) – bax **motur**.

MUVAX I (Xanlar, Qax) – bax **mubah**. – *Bu qun hava muvaxdı, səfərə çıxmaq olar* (Qax); – *Keçən il muvax keşdi* (Xanlar).

MUVAX II (Şəki) – bol. – *Biyil muvax taxılıımız var.*

MUVAXLIX (Şəki) – bolluq.

MUZAĞ (Qazax) – müzayiqə. – *Sənnən canımı da muzağ eləmərəm.*

MUZQAN (Şərur) – bax **mizqan I**.

MUZİLƏ (Dərbənd) – diş ağrısı, dişlərin hamısının birdən ağrması. – *Səni girürüm dişlərinə muzilə düşsün.*

MUZI (Xaçmaz, Quba) – bax **mızı II**.

MUZLA (Xaçmaz) – bax **muzilə**.

MUZU I (Daşkəsən, Çənbərək, Gəncə, Gədəbəy, Goranboy, Xanlar, Qazax, Tovuz, Şəmkir) – bax **mozu I**. – *Sirəfil muzudu, bir qəpiyə qiymaz; – Muzu adam o adama de:rik ki, bərk ola, malını qiymıya* (Qazax); – *Bizdə maləməz adama muzu de:allər, göy də de:əllər dana* (Daşkəsən); – *Tırp Bəsdidən muzu adam heç olumu?* (Çənbərək); – *Rasım çox muzu adamdı* (Gəncə); – *Muzunun biridi*

Oruş, onun şeymi qoparmağ olar; – Muzu adamın ya:nda duran da muz olar dana (Gədəbəy); – *O qədər muzusan ki, beş manat borc da verməx' isdəmirsən* (Goranboy); – *Ələx'bər elə muzu adamdı ki, əppəyi qavın çöllünnən batırır ki, içinnən yağ qutarar* (Tovuz).

MUZU II (Başkeçid, Borçalı) – bax **mozu II**. – *Bi armid muzudu, yemə.*

MUZU III (Bakı, Füzuli, Mingəçevir) – 1. heç kəsi bəyənməyən (Bakı); 2. aravuran (Füzuli, Mingəçevir). – *Şəfiqə çox muzu adamdı* (Bakı); – *Adam muzu olmaz* (Füzuli).

MUZULA (Dərbənd, Qax, Şəki) – 1. bax **muzilə**. – *Meni muzuladan baş necə ola, tişlər də ağrıy* (Qax); – *Bi gecə muzuladan sabahaca yata bilməmişəm* (Dərbənd); – *Dişdərin hamısı ağriyi, una diyillər muzula; – Muzuladan dişdərimin hamısı töküldü* (Şəki).

MUZURI (Qax) – səliqə ilə yığılmış odun.

MÜBAH (Zəngilan) – bol.

MÜBAHLİĞ (Lənkəran) – ucuzluq.

MÜBAHLIX (Kürdəmir, Laçın, Zəngilan) – bax **muvaxlix**. – *Bu il çox mübahlıxdı* (Laçın).

MÜC: MÜC OLMAĞ (Şamaxı) – aciz qalmaq, dili qısa olmaq. – *O:n da əlində müc olmusan.*

MÜCƏ (Oğuz) – bax **mircə**.

MÜCƏGİNDƏ: MÜCƏGİNDƏ DOĞMAQ (Qax) – yaşı çatmamış doğmaq. – *Bu dana mücəgində doğup.*

MÜCƏLMƏK (Qəbələ) – bürüsmək; bürzümək. – *Alma mücəlipdi.*

MÜCİ (Ordubad) – gənə. – *Qoyunlara müci daraşmışdı.*

MÜCÜKMƏK (Ağsu, Şamaxı) – bax **mücəlmək**. – *Nə mücüküb durmusan, qedib oynasanam* (Ağsu).

MÜCÜR (Qax) – erkək keçi. – *Müçür sürünün qabağında gedir.*

MÜCÜŞMƏY (Şəki) – bax **mücəlmək**. – *Qış gəldi, uşağların mücüşməy vaxdı gəldi.*

MÜÇÜK (Tovuz) – qoyunun və ya keçinin boğazından sallanan bir cüt vəzi.

MÜDBEYN (Cəbrayıl, Karvansaray) – mehriban.

MÜĞƏRRƏM (Çənbərək, Qazax) – daim, həmişə. – *Bulax müğərrəm axar* (Qazax); – *Biyl müğərrəm ot çalmışam* (Çənbərək).

MÜXƏŞƏR (Füzuli, Şuşa, Zəngilan) – b a x **mıxaşər**. – *Nənə, pilav aş bişirəndə müxəşərin çoxlu tök* (Zəngilan); – *Müxəşərsiz bişmişin dadı olmaz* (Füzuli).

MÜXÜL (Şəmkir) – b a x **muxul** II. – *Müxül adama iş tapşırmasan yaxşıdı*.

MÜXÜLLÜX' (Gəncə, Şəmkir) – b a x **muxulluğ** II. – *Müxüllüx' elə:n adama çörəx' harandı* (Gəncə).

MÜJ (Oğuz) – qul.

MÜJVƏLLİ (Xanlar) – naməlum, gizli. – *Mən nə bilim ki, sən bu işi müjvəlli qoyaxsan*.

MÜJDÜ (Əli Bayramlı) – xışın dəstəyi.

MÜJMƏR (Bərdə) – şiş, sivri, iti. – *Fırladığın üjü müjmər olur, i:nə kimi*.

MÜJÜRÜM: MÜJÜRÜM ELƏMƏX' (Kələbəcər) – şikəst eləmək, xarab eləmək.

MÜJÜMDƏR (Cəbrayıl) – falçı. – *Hajılarda iki müjümdər var, bəri kişi, biri arvat*.

MÜKÜN (Zəngilan) – b a x **mikin**.

MÜLƏFƏ (Borçalı) – döşəkağı. – *Müləfə çirx'ləniş*.

MÜLƏLİ (Ağbaba, Çənbərək, Tovuz) – şibhəli, naməlum. – *Oğlanın şəhərdən böyün qayıtməsi mülələdi* (Ağbaba); – *Gənə tamam boyun olmadın, müləli qoydun* (Qazax); – *Müləli işdən zəhləm-zivərim gedir dayna həmmaşə* (Çənbərək); – *Sirəflin də işi müləli qaldı, bilmədix' irazıdılar, ya yox* (Tovuz).

MÜLÇƏKLİK (Zəngəzur) – üyündə atın gözünün üstündəki gön. – *Atın mülçəkliyi hardadı?*

MÜLÇİ (Ordubad) – milçə (qaşa qara çəkmək üçün alət) – *Qaşa rəng çəkmək üçün mülçi lazımdı*.

MÜLHAQ: MÜLHAQ OLMAX (Qazax) – razı olmaq, razılaşmaq.

MÜLX' (Ordubad) – bağça. – *Yandırmax-çın odunu mülx'dən gətirirx*.

MÜLK (Gəncə) – vergi adı (toplanmış məhsulun $\frac{1}{10}$ qədəri). – *Hər il on pencə mülk vərərdim*.

MÜRÇƏ (Bərdə, Cəbrayıl, Mingəçevir) – b a x **mircə**. – *Mircə qarışqa kimi olur balaja* (Bərdə); – *Mircəni yarpağlıyın* (Cəbrayıl).

MÜRÇÜM I (Hamamlı) – b a x **milçəm**. – *Mürçüm keçidə də olar, qoyunda da olar*.

MÜRÇÜM II (Qazax) – ət xal.

MÜRÇÜMLÜ (Qazax) – ət xallı.

MÜRÇƏM (Ağdam, Xocavənd, İmişli) – b a x **milçəm**. – *Mürçəm qoyunun boynunda olar, hər qoyunda olmor* (İmişli).

MÜRÇƏMLİ (Kürdəmir) – qıvrım. – *Onun başı mürçəmlidi, yap alahı cür sufayıdı*.

MÜRÇÜM (Borçalı, Gəncə, Qazax, Şəmkir) – b a x **milçəm**. – *Bu qoyunun mürçümü yoxdu* (Qazax); – *Mürçüm qoyundo:lar bir çüt* (Borçalı).

MÜRÇÜMLÜ (Gəncə, Qazax, Şəmkir) – mürçümü olan. – *Bu na gözəl mürçümlü qoyundu* (Qazax); – *Mürçümlü qoyunlar gözəl olur* (Gəncə); – *Mürçümlü qoyunu tut, qırx* (Şəmkir).

MÜRDƏŞƏ (Ağdaş, Gəncə, Karvansaray, Qazax, Şəmkir) – b a x **mırdarça**. – *Mürdəşə çuvuxları düz olar, onnan də: tikirix* (Qazax); – *Molla uşaxları mürdəşə çuvuğuyla döyürdü* (Ağdaş); – *Bizim kətdə mürdəşədən çovannar əl ağajı qayrellar* (Karvansaray); – *Sənin kəsdiyin ağac mürdəşədi, mənim kəsdiyim zoğal* (Gəncə); – *Mürdəşə çox sağlam ağajdı* (Şamaxı).

MÜRƏ (Ordubad) – b a x **mora**. – *Mürədən su gəlmir*; – *Əkin yerin ortasınının heş-nən açılan arxa mürə deyərinx*.

MÜRƏKGƏF (Şəki) – böyürtkən. – *Bizim meşələrdə mürəkgəf çoxdu*.

MÜRĞƏ (Lənkəran) – güvə.

MÜRĞƏNƏ (Ağdaş, Lənkəran, Mingəçevir) – 1. b a x **mürğə**. – *Paltonumu mürğənə vurub* (Lənkəran); 2. ağacqurdu (Ağdaş). – *Alçaya mürğənə düşüb*.

MÜRĞİNƏ (Şamaxı) – pas. – *Dəmirdə mürğinə var*.

MÜRİ (Quba) – çiyələk. – *Həsən müri dəradü*.

MÜRİT (Cəbrayıl, Şəmkir) – 1. b a x **mırt** (Şəmkir). – *Eymə mürt bağleyif qazı*; 2. pas (Cəbrayıl). – *Dəmiri mürt yeyif*.

MÜSDAHAX (Çənbərək) – b a x **müsdahaq**. – *Əmirullah bir ildi kin, müsdahax qalıf*; – *Heş şey umma müsdahax adamnan*.

MÜDAHAQ (Cəbrayıl) – şikəst, əlil.

MÜSDAHAT (Cəbrayıl) – b a x **müsdahaq**.

MÜSDƏR (Cəbrayıl, Meğri, Zəngilan) – 1. şikəst, əlil. – *Gədə müsdər oldu getdi, ən-cam olmadı* (Zəngilan); 2. tənbel (Meğri). – *Niyə müsdər olərəm, müsdər olsam, uş günüm olar* (Meğri).

MÜSƏMBƏ (Ağdaş, Şəki) – kök. – *Müsəmbə to:ğun əti çox yeməli* (Ağdaş); – *Müsəmbə toyuğdan pilo pişirəllər* (Şəki).

MÜSƏMMƏ (Mingəçevir) – b a x **müsəmbə**. – *Bu to:uxlar müsəmmədi*.

MÜSƏMMƏR (Şəki) – b a x **müsəmbə**. – *Yenə müsəmmər kişi ydi irəhmətdix Usuf*.

MÜSƏNDƏRƏ (Borçalı) – böyük taxt. – *Müsəndərədə səkkiz-doqquz adam yata bilər*.

MÜSLƏT (Şəki) – vaxt, vədə, möhlət. – *Mü: üş gün müslət ver, örgənim diyim*.

MÜSTƏR (Qarakilsə, Laçın) – 1. bacarıqsız, aciz. – *Onu kimi müstər adam heş yerdə tapılmaz* (Laçın); 2. kimsəsiz (Qarakilsə).

MÜŞDƏ (Meğri) – xərək. – *Kişini qoydux müşdeyə, uşaxlar çiyinlərində apardılar Mırğıya*.

MÜŞƏ (Başkeçid, Borçalı, Qazax) – b a x **müşə**.

MÜŞƏBAĞI (Şəki) – 1. gözəmə; 2. hörmə. – *Coraf müşəbağı yerinnən deşilitdi*. ◊ **Müşəbağı eləmax** (Şəki) – 1. gözəmək; 2. hörmək. – *Coravı müşəbağı eləmağı hər adam başarmır*.

MÜŞƏBƏX' (Cənubi Azərbaycan) – b a x **müşəbağı**. – *Pərdələrin ətrafı müşəbəx' toxunmuşdu*.

MÜŞGÜR (Quba) – qışlaq. – *Mal-qaranı, qoyunnarı qış düşəndə yeyləğdan müşgürə aparaduğ*.

MÜŞKÜR (Quba) – ölçü vahidi (24 kq). – *Bir müşkür buğda aldı*.

MÜŞNƏ (Başkeçid) – arabannın yanlarını saxlayan hissə.

MÜŞRUFÜ (Şamaxı) – düyü unundan bişirilən xörək.

MÜTƏCCƏM (Bakı) – b a x **mütəncəm**. – *Mütəccəm şirin olur*.

MÜTƏFİN (Meğri) – eybəcər, çirkin. – *Xəbəri Fərrığın u mütəfin qızı gətirip*.

MÜVƏRƏX' (Gəncə, Qazax) – dəri xəstəliyi adı. – *Bəz insannarda müvərəx' tez-tez çıxır* (Qazax); – *Həsən müvərəx' çıxartıf* (Gəncə).

MÜYƏL I (Çənbərək, Karvansaray) – 1. hündür төpə, yeltutan yer; 2. b a x **mağal**. – *Mal müyələ yığılıf* (Çənbərək).

MÜYƏL II (Mingəçevir) – aciz.

MÜYƏLLƏNMƏK (Karvansaray) – özünü günə vermək.

MÜZƏBZƏBİ (Lənkəran) – aravuran, araqarışdıran.

MÜZÖ (Cəlilabad) – mozalan. – *Müzö heyvana yapışər, onu sancər, qaçırdər*.

Nn

NACAĞ (Bakı, Xaçmaz, İsmayılı, Kürdömir, Quba, Qusar, Salyan, Şamaxı) – b a x **najax**. – *A balam, dur nacağı götür, bu eti çapeq* (Bakı); – *Naçağı vər, odun xırdalı:m* (Kürdömir).

NACAX (Culfa, Kürdömir, Mingəçevir, Ordubad, Şahbuz) – b a x **najax**. – *Nacax iti olsaydı, bu odunları əlbəhəl yarardım* (Şahbuz).

NAÇAX I (Qazax) – köhnə. – *Biz bir naçax maşına minmişdix'*.

NAÇAX II (Culfa, Qazax, Oğuz, Zəngilan) – xəstə. – *Naçax getdix'cə xarablaşır* (Oğuz); – *Uşax naçaxdı* (Zəngilan).

NAÇAXLAMAX (Borçalı, Culfa, Gədəbəy, Qazax, Tovuz, Zaqatala, Zəngilan) – xəstələnmək. – *İman kişi böyün bərk naçaxlıyıb* (Zəngilan); – *Kazımı çağırmyın, o naçaxlıyif* (Tovuz); – *Dünənnən bərk naçaxlamışam* (Culfa).

NAÇAXLIX (Borçalı, Culfa) – xəstəlik. – *Onu həməşə soyux tutor, naçaxlıx taper* (Borçalı).

NAÇURANI (Füzuli) – ateist. – *Nanəzar, sən naçurani adamsan*.

NADARATMA (Meğri) – böyük <ilan>. – *Quzeydə nadaratma ilannar çuxdı, hamma adama dəymiy*.

NAFAXA (Çənbərək) – yemək. – *Nafaxasız qaldı Miskarin uşağı dünənnəri*.

NAFCIL (Borçalı) – ayaqqabı. – *Nafcılın ipini bağla*.

NAGAH-NAGAH (Daşkəsən) – tək-tək, az-az. – *Mən görən adamlar naghah-naghah qalif*.

NAĞ (Tovuz) – dişi dəvə. – *İftidada xəlq oldu külli kayınat, İnsan nağa mindi, nağ nə: mindi?*

NAĞALA (Culfa) – b a x **navala**.

NAĞAR I (Qazax) – yeqəqarın <adam>. – *Bu adam çox nağardı*.

NAĞAR II (Oğuz) – dəf.

NAĞAŞ (Qafan) – ala-bula. – *Nağaş inəyin qıtı sınıf*.

NAĞILAY (Bakı) – b a x **naqolay** (3-cü mənə).

NAĞILÇI (İmişli) – aşıq. – *Tək-tük adam nağılçı, çalğıçı gətirərdi toya*.

NAĞILÇILIX: NAĞILÇILIX ELƏMAX (Şəki) – boş, mənasız danışmaq. – *Nağılçılığ eləmax yaxşı döyli*.

NAĞİLITUL (Meğri) – nəhayət. – *Nağilitul, oğlan açer o sandığı*.

NAĞILLAMAX (Şərur) – nağıl etmək. – *Uni anamgil nağılladı*.

NAĞİM: NAĞİM ATMAĞ (Bakı) – göz qoymaq. – *Bı nə xəsyetdü səndə, hər şeyə nağım atırsan*.

NAĞIZ I (Qax, Zaqatala) – ana tərəfdən olan qohum.

NAĞIZ II (Kürdömir, Sabirabad) – səfeh, düşüncəsiz, yersiz danışan. – *O, çox nağız adamdı* (Sabirabad).

NAĞİZ-NAĞİZ (Sabirabad) – düşüncəsiz, yersiz. – *Nağiz-nağiz danışma*.

NAHAR (Xaçmaz, Quba) – məcməyi. – *Xörəyi gətirəndə buşqabları nahara quyub gətirillər* (Quba); – *Ana, bizim naharı Gülsüm xala apardı* (Xaçmaz).

NAXİROTARAN (Salyan) – çöl quşu adı. – *Malın içində naxırotaran vardı, uşağ qo:di*.

NAXIS (Ağdaş, Gədəbəy, Qazax, Laçın) – b a x **nağız II**. – *Məcid naxısdı* (Ağdaş); – *Yaman naxıs adamsan* (Laçın); – *Naxıs danışmax peşan oluf* (Laçın).

NAXISDAMAX (Ağdam, Qazax) – səfeh-ləmək. – *Məmməd lap naxısdıyıb* (Ağdaş).

NAXISDIX (Ağdaş, Qazax) – səfehlik. – *Əli naxısdığ eli:r* (Ağdaş).

NAXIŞ (Gədəbəy, İmişli, Mingəçevir, Oğuz, Saatlı, Şəki, Zaqatala) – bəxt. **Ŧ Naxışı gətiməx'** (Gədəbəy, Oğuz, Şəki) – bəxti gətirmək. – *Mə:n naxışım gətdi* (Oğuz).

NAXIŞDI (Biləsuvar) – işi düz gətirən, bəxtli.

NAXIŞKƏR (Cəlilabad) – çəngəl. – *Nadir xörəyi naxışkərnən ye:rdi*.

NAXMİRƏ (Qarakilsə, Saatlı) – minnət. – *Naxmirə vırma, düzəlməz* (Saatlı).

NAXNA (Qax) – heyvanın gözünün kənarında əmələ gələn yumru öt.

NAXUNA (Qafan) – b a x **naxna**. – *Atın naxunasın kəs*. – *Bizim qatırın gözündə naxuna var*.

NAJAX (Göyçay, Qubadlı, Mingəçevir) – kiçik balta. – *Dərviş deyir, iyirmi ildi bu najax məndədi* (Qubadlı).

NAKÖKLƏMƏK (İsmayılı) – zökəm olmaq.

NAQALMAĞAL (Başkeçid) – səs-küy, qalmaqal.

NAQQADAN (Qarakilsə) – inadla. – *Mən dedim yoxdu, naqqadan dirəndi ki, verəssən.*

NAQQAL I (Qazax, Quba, Naxçıvan, Salyan, Şərur) – çoxdanışan, uzunçu. – *Hasan çox naqqal adamdı* (Qazax).

NAQQAL II (Cəlilabad, Saatlı, Sabirabad, Yardımlı) – lovğa, özünü öyən. – *Mənim naqqal adamnan xoşum gəlmir* (Yardımlı).

NAQQAL III (Gədəbəy, Tovuz) – tərş, höcət. – *Məhəmmət yaman naqqaldı, onnan danışmağ olmor* (Gədəbəy).

NAQQAL IV (Ucar) – həddindən artıq xəsis. – *Səfər kişi çox naqqal adamdı.*

NAQQALÇƏ (Zaqatala) – baldan bişirilən şirniyyat. – *Bacım naqqalçə pişirmişdi.*

NAQQALLAŞMAĞ (Saatlı) – özünü öymək, lovğalanmaq. – *Çox naqqallaşma, bı sən girən kol döyi.*

NAQQALLIX I (Qazax, Naxçıvan) – uzunçuluq. – *Naqqallix yaxşı döyül, a bəjoğlu* (Qazax).

NAQQALLIX II (Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – tərşlik. – *Naqqallix yaxşı şey döyül, a bala* (Qazax); – *Naqqallıqman əl çək, işini gör* (Gədəbəy).

NAQQALLIX III – həddindən artıq xəsislik.

NAQQALLUĞ (Quba) – bax **naqqallix I**. – *Sən hər gün gəlib naqqalluğ ileyib gedirsən.*

NAQQAS (Bolnisi) – bax **naqqal III**. – *Məmməd o qədər naqqas adamdı kın, tavayqa da eli.rsən, eşitmir.*

NAQQAT (İsmayılı) – ipəkşarıyan <adam>.

NAQQULİ (Bakı, Sabirabad) – uşaq oyunu adı. – *Bəloğlan, sən ato:n canı, gedəg naqquli uynuyaq də* (Bakı).

NAQOLAY (Bakı) – 1. nadinc; 2. tərş; 3. yöndəmsiz.

NAQULAY I (Bakı) – bax **naqolay** (1-ci mənə).

NAQULAY II (Bakı) – bax **naqolay** (2-ci mənə).

NAL I (Bərdə, Cəlilabad, Kürdəmir, Qarakilsə, Ordubad, Şəmkir, Zəngilan) – 1. eyvan sütunlarının başına qoyulan taxta; 2. hörgü tamamlanarkən divarın üstünə qoyulan ağac (Gədəbəy, Tovuz). – *Nalları palid ağacınan eləsəniz yaxıdı* (Gədəbəy).

NAL II (Masallı, Salyan, Yardımlı) – artırmının döşəməsi. – *Bizim eyvanın nalı qızıl-göz ağacınandı* (Yardımlı).

NAL III (Şəmkir) – pilləkən. – *Nal köhnəlif, asda tüş, yıxılarsən; – Uşax naldan yıxıldı.*

NAL IV (Borçalı, Tovuz) – vəlin altına vurulan dəmir parçaları.

NALALTI (Cəbrayıl) – ev sütunlarının altına qoyulan taxta parçası.

NALÇA I (Astara, Bakı, Beyləqan, Biləsuvar, Borçalı, Cəlilabad, Dəvəçi, Füzuli, Hamamlı, Kürdəmir, Quba, Lənkəran, Salyan, Şamaxı, Şərur, Yardımlı) – döşəkçə. – *Bir nalça götür, at yerə mə:mqün* (Quba); – *Nalçovu çək altuva* (Masallı); – *Adə, nalçanı at, qoy kişi otsun* (Salyan); – *Nalçanın üssündə otur* (Şamaxı).

NALÇA II (Borçalı, Hamamlı) – iri dəmir <pul-pul oyununda>. – *Nalçeyi atf pulu döndərəndə, o dönmüş pulu udursan* (Hamamlı).

NALÇA III (Şərur) – fırıranın ucuna vurulan xırda mıx.

NALÇƏ (Cəlilabad) – bax **nalça**. – *Gördi ocağın qırağında iki nalçə qoyulub.*

NALÇIN (Şamaxı) – dəmirçi kəlbətini. – *Nalçini ver, bı nalı dişiyim.*

NALÜSDÜ (Cəbrayıl) – ev sütunlarının üstünə qoyulan taxta parçası.

NAM (Füzuli) – buğ, buxar. – *Əti də doğruyursan, noxut, lobyə tökürsən, öz namın-rsən* (Füzuli).

NAMAĞA (Zaqatala) – niyə? nə üçün? – *Namağa bizə galmırsən?*

NAMALA (Bakı, Kürdəmir) – heç olmasa. – *Namala, adam mayasın götüreydi* (Kürdəmir).

NAMALƏ (Bakı) – bax **namala**.

NAMAZ QILMAX (Zaqatala) – məc. oxumaq (quşa aid). – *Səhər tezdən keklitarax <şanapipik> bizim məhlədə namaz qılırdı.*

NAMBAN (Təbriz) – yorğan-döşək yığılan yer, camaxatan. – *Namban öyün küncündə olur*.

NAMÖNNƏHRƏ (Qazax) – kök, dolu <adam>. – *Qız buldırdan bəri böyüyüf, namənnəhrə arvad oluf*.

NAMƏNŞİR (Cəbrayıl) – namələm.

NAMXUDƏ (Bakı) – maşallah.

NAMQIMMAX (Çənbərək) – istəmək, çalışmaq. – *Namqındım kın, yeri lapatqalıyam, bəqarmadım; – Namqındım kın, dinəm dimmədim*.

NAMLI I (Cəlilabad, Kürdəmir) – 1. qüvvətli, güclü (Cəlilabad). – *Özinnən diyən namlı pəhlivannardan götürərsən* (Cəlilabad); 2. kök, gövdəli (Kürdəmir). – *Həsənin bı namlı gomuşu var* (Kürdəmir).

NAMLI II (Cəbrayıl) – tütəng lüləsi. – *Töfəngin namlısı sınıbdı*.

NAMÜJMƏL (Gəncə) – namələm. – *Pul almağım hələ namüjməldi*.

NANAY (Ordubad) – ağızla çalınan oyun havası. – *İndi mən nanay çalım, siz oynəyin*.

NANCAN (Şəki) – nə qədər. – *Soruşdum yolun uzunu nancandı, didilər əlli vers*.

NANCƏN (Şəki) – b a x **nancən**. – *Nancən toxumun vardı, xavar aldı*.

NANDAN (Cənubi Azərbaycan) – yorğan-döşək yığılan yer. – *Nandamı daşdan tikəllər*.

NANƏYİ (Şamaxı) – nanəyəbənzər yabani bitki. – *Bu gün çoxlu nanəyi yığdım*.

NANIĞ (Bakı, İsmayılı, Salyan) – aciz, bacarıqsız. – *Yaman naniğ adamdu* (Bakı); – *Çox naniğ uşaxdı* (İsmayılı); – *Naniğ adam ac qalar* (Salyan).

NANIX (Şəmkir, Tovuz) – b a x **naniğ**. – *Məni kimi fağır olanda ona nanix de:ir cama:t* (Şəmkir).

NAPA (Qax) – xəbis.

NAPBƏND (Ordubad) – ağac növlərindən birinin adı.

NARDANÇA (Ağdaş, Göyçay, Ucar) – nar mürəbbəsi. – *Anam çoxlu nardança pişirdi* (Ağdaş); – *Nardançanı çaynan içirik* (Ucar).

NARDANQUŞ (Qax) – yeməli bitki növlərindən birinin adı.

NARDAŞA (Gəncə, Mingəçevir, Şəmkir) – 1. narşərab (Gəncə, Şəmkir); 2. b a x **nar-dança** (Mingəçevir). – *Nardaşa kol narınnan yaxşı olur* (Gəncə).

NARGİLƏ (Qazax) – albalı.

NARXAL (Kürdəmir) – böyük kise, bardan.

NARMA (Dərbənd) – üzüm növlərindən birinin adı.

NARRAT (Lənkəran) – şamağacı taxtası. – *Bizim övün döşəməsi narratdandı*.

NAS (Dərbənd) – bazar ertəsi. – *Nas da diyədig, hacilər də*.

NASAĞ (Bakı, Salyan) – tövbə. – *Nasağ olsun mə; bı işi bir də görmərəm* (Salyan).

NASAY (Bakı) – xəstə.

NASIR (Gəncə) – qabar.

NASIRRI (Gəncə) – qabarlı. – *Nasırri əl adamın baş ucalığıdı*.

NASRANDI (Xanlar) – tərş, höcət.

NASRANDILIX (Xanlar) – tərşlik. – *Bu da nasrandılıxdə rəhmətlik dayısına çəkif*.

NASRANI (Gədəbəy, Mingəçevir) – b a x **nasrandı**. – *Həsən yaman nasrandı, adamın sözüinə baxmer* (Gədəbəy).

NASSAĞ (Bakı) – 1. b a x **nasağ**; 2. qadağan. – *Ona bir nassağ elə ki, dai bir də hələ diməsün*.

NAT (Ağbaba) – kərəntinin sapı.

NATARAS (Naxçıvan) – tərş.

NATAYİR (Laçın) – pis söz, söyüş. – *Onnar bir-birinə natayir de:ir*.

NATIĞ (Əli Bayramlı, Kürdəmir, Saatlı, Salyan, Şamaxı) – yastıburun. – *Natiğ Məhəmmədi hamı tanıyır* (Şamaxı).

NAŞAR I (Qafan, Laçın) – qəribə, təcübü. – *Dünyada naşar adamlar varmış* (Qafan).

NAŞAR II (Cənubi Azərbaycan, Şamaxı, Şəki) – yalançı. – *Əhməd naşar adamdı* (Şamaxı).

NAŞAR III (Meğri) – xeyli, çox. – *İdara eşiginə naşar adam yığılmışdı*.

NAŞAR IV (Qazax) – nadinc. – *Uşax ha döyü, heç kirimer, naşardı*.

NAŞARI (Qazax) – həyasız. – *Naşarı adamı heş kəs isləməz*.

NAŞDOYLAMMAX (Çənbərək, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – qəlyanaltı etmək. – *Oruc, gə birəz naşdoylanax* (Qazax).

NAŞDOYLUX (Çənbərək, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – qəlyanaltı. – *Ət pişənətən naşdoyluğ elə* (Qazax); – *Qoy birəz*

naşdoyluğ eliyəx' ki, işə başladıyanda ajmıyax (Tovuz).

NAŞƏR I (Qafan, Laçın) – bax **naşar I**. – *Naşər işə tüşmüşəm, özüüm də bilmirəm (Laçın).*

NAŞƏR II (Ağdaş) – bax **naşar II**. – *Kərim çox naşər adammış.*

NAŞİR (Qax) – bez.

NAŞRA (Balakən) – bax **naşır**.

NAŞUR (Zaqatala) – bax **naşır**. – *Əhməd naşur aldı.*

NAV (Axalsxi) – bərə. – *Mali, qoyunu Kürdən navnan keçirillər.*

NAVA I (Kürdəmir) – tala. – *Qabağlar navada lobya, küncüt əkərdü.*

NAVA II (Kürdəmir) – gölməçə. – *Get navadan su gəti.*

NAVAHİL (Ordubad) – kiçik arx.

NAVAXDAN (Ordubad) – qəflətən, birdən. – *Qaplan navaxdan atılır adamın boynuna.*

NAVAQQIL (Naxçıvan, Ordubad) – körpünün altından keçən su yolu. – *Bizim kətdə navaqqılsız körpü tixməzdər (Ordubad).*

NAVALA (Culfa, Mingəçevir, Oğuz) – mala vermək üçün arpa unundan hazırlanan yem. – *Arpanı paralıyıb mal üçün yem düzəldillər, buna navala deyillər (Mingəçevir); – Qışda mal-qarayaya navala verməy üçün arpa əkirix' (Oğuz).*

NAVALÇA (Bakı) – yağış suyunun axıb getməsi üçün evin üstündə dəmirdən düzəldilən növ.

NAVAR I (Bakı, Cəbrayıl, Göyçay, İsmayilli, Quba, Şamaxı) – 1. yəhər və palanın altından qoyulan keçə və ya otla doldurulmuş döşəkçə (Cəbrayıl, Göyçay, İsmayilli, Quba, Şamaxı); 2. çul (Bakı) – *Palanın altına navar qoyallar (İsmayilli); – Əli bir navar aldı (Göyçay); – Atın navarın qoy belinə (Cəbrayıl); – Navarsız heyvana yük çatmağ olmaz, dalını yara elər (Şamaxı).*

NAVAR II (Qubadlı) – palazın dörd tərəfinə tikilən köbə. – *Cejimin navarı qaradı.*

NAVARPALAN (İsmayilli) – palan və çul. – *Palanın alt tərəfinə navarpalan deyilir.*

NAVAT (Oğuz) – növbə.

NAVATI (Gəncə) – ərik növü adı. – *Hayıf ki, bağımızdakı navatı ərimiz biyil qurudu.*

NAVID (Qazax) – ələcsiz, naümid.

NAVIR (Qax) – gölməçə, nohur.

NAVİR (Oğuz) – bax **navar II**. – *Bir navar toxu, cecimin qırağına çəkəx'.*

NAVUR I (Quba, Tabasaran) – kərpik kəsilən yer. – *Navura saman səp (Quba).*

NAVUR II (Tabasaran) – bax **navir**.

NAY I (Bərdə, Gəncə, Göyçay, Qazax, Şəmkir) – məzəli, zarafatçı. – *O, nay adamdı (Bərdə); – Nay yoldaşın yanında adam qojalmaz (Gəncə); – Dəli İrvaham çox nay adamdı (Şəmkir).*

NAY II (Qazax) – uzun <adam>. – *Nay çox uzun adama de:rix'.*

NAY III (Cəlilabad, Göyçay, Şamaxı) – qarmon. – *Əlləri xınalı nay çalan balam (Şamaxı).*

NAY IV (Cəlilabad, Şamaxı) – qaval.

NAY V (Gədəbəy) – key, gec başa düşən. – *Yaf nay adamdı, deməx'nən tüşməy ha başa.*

NAYQARA (Barana, Borçalı) – zarafatçı. – *Çovan o qədər nayqaradı ki, öldürör adamı gülməx'dən (Borçalı).*

NAYLIX (Şəmkir, Tərtər) – hoqqabazlıq, oyunbazlıq. – *Naylığın da öz yeri var (Şəmkir); – Əmir naylıg eli:r, bizi güldürür (Tərtər).*

NAY-NAY (Göyçay) – boş-boş.

NAZ (Şəki) – süpürgə düzəltmək üçün istifadə olunan yabani bitki. – *Bi şələ naz qırdım.*

NAZBALINC (Culfa, Şərur) – qu tükündən düzəldilmiş iri balıq.

NAZBALIŞ (Şamaxı, Şəki, İrəvan) – bax **nazbalinc**. – *Nazbalış qu tükünən olar (Şamaxı); – İki danə nazbalışımız var (Şəki).*

NAZİG: **NAZİG GİRMƏG** (Bakı) – məc. özünü işə verməmək.

NAZİL: **NAZİL OLMAX** (Daşkəsən, Gədəbəy) – nəсіб, qismət olmaq. – *Bu dünya mülkü kimə nazıl olajax.*

NAZLI (Ordubad) – şaftalı növlərindən birinin adı. – *Bir put nazlı aldım.*

NAZNAZ (Bakı) – ipək baş yaylığı.

NAZNAZI (Zəngilan) – uşaq oyunu adı.

NAZNAZI (Quba) – bax **naznaz**. – *Bakudan gələndə mənimçün naznazi gəti.*

NEHRƏGÜLÜ (Masallı, Salyan) – lələ. – *Nehrəgülü açıbdu.*

NEHRƏPARTDADAN (İmişli, Kürdəmir, Saatlı) – lələ. – *Küdrüdə nehrəpartdadan çoxdu (Kürdəmir).*

NEHRƏSİNDİRAN (Şamaxı, Ucar) – lalə. – *Yazda birdə nehrəsindirən çox olur* (Ucar); – *Neh-rəsindirən məşədə dolıdı* (Şamaxı).

NELÇİ (Quba) – nalbənd. – *Şə:r yerində nəl-bənd diyədülər, bizdə nelçi*: – *Nelçi Quba şə:rində uladı*.

NERQARAN (Ordubad) – göyərçin.

NESTƏ (Bakı) – nahaq. – *Nestə didim sənə ki, imtahan olaceq*.

NEŞDAV (Cəbrayıl) – acgöz.

NEŞDƏRXAN (Salyan) – hindtoyuğu.

NEŞQURD (Zəngilan) – bax **muşqurd**.

NETAĞ (Quba) – qurşaq. – *Quca kişilər həmişə belinə netağ bağlallar*.

NEYBƏT I (İsmayılı) – bədnıyyət. – *Ney-bətün öz başında çatdasun*.

NEYBƏT II (Şərur) – kifir, eybəcər.

NEYVƏNT (Balakən) – çirkin, yaraşıqsız. – *Lalə neyvənt qızdı*.

NEYVƏT (Cənubi Azərbaycan, Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Naxçıvan, Oğuz, Ordubad, Şəki) – bax **neyvənt**. – *Bu neyvət adamdı, görəndə lap qorxoram* (Qazax); – *Bu nə neyvət uşaxdı* (Gəncə); – *Adə, sən neyvət adam-san* (Naxçıvan); – *Cəfər çox neyvət adamdı* (Cənubi Azərbaycan).

NƏBƏRBUD (Bakı) – kobud adam.

NƏBİT (Salyan) – balıq toru.

NƏBİTÇİ (Salyan) – balıq toru düzəldən. – *Bankədə nəbitçilər var, balıq tutullar*.

NƏBLƏ (Salyan) – nə qəder. – *Nəblə səni çağırırdım, eşitmədi*.

NƏDALƏT (Cəlilabad) – ədalətsiz. – *Adamlarda eləsi var ədalətdidi, eləsi var nədalətdi*.

NƏDƏHİM (Cəbrayıl, Cəlilabad, Füzüli, Zəngilan) – tərs. – *Çox nədəhim uşaxsan, dedi: nənə dömmürsən* (Zəngilan); – *Xaccanın qızı yaman nədəhim uşaxdı* (Cəbrayıl); – *Yaman nədəhim adamsan* (Cəlilabad).

NƏDƏRƏS (Çənbərək) – bax **nədərət I** (1-ci məna). – *Nədərəs adamnan uzax gəz*.

NƏDƏRƏT I (Gəncə, Qazax) – 1. xatakar (Qazax); – *Nə nədərət adamsan* (Qazax); 2. tutağan (itə aiddir) (Gəncə). – *Bir nədərət itim var* (Gəncə).

NƏDƏRƏT II (Qazax) – həddindən çox. – *Biyil bizim yerdə nədərət taxıl pitif*.

NƏDYƏDƏN (Qazax, Şəmkir) – heçdən, yoxdan, olmaya-olmaya. – *Nədyədən gəlif mənən pul isde:r* (Qazax); – *Nədyədən sana nə verim?* (Şəmkir).

NƏF I (Culfa, Qarakilsə) – xeyir, gəlir. – *Sa: nəf gətirirdi, əlinnən tuturdu*.

NƏF II (Yardımlı) – tab, davam. ◊ **Nəfin gətirməg** – tab gətirmək, dözmək. – *O, çətin işə nəfin gətirəmmey*.

NƏFDƏZ (Kürdəmir) – pis. – *Sə:n həməşə nəfdəz danışmağ adətüندی*.

NƏFDƏZİN (Şamaxı) – çirkin. – *Sən nə nəfdəzin adamsan*.

NƏFƏX' (Gəncə) – bəxşiş. – *Söyün beş manat nəfəx' verdi*.

NƏFİDARRIX (Meğri) – xeyir, gəlir. – *Əxi bunnan gərəx' nəfidarrıx da götürəx'*.

NƏFİLƏ (Hamamlı) – nahaq.

NƏFİR (Qazax) – əldən düşmüş, yaşlı. – *Hasan bizim kətdə ən nəfir kişidi*.

NƏFTAZ (Yardımlı) – bəduğur. – *Yaman nəftaz adamdı*.

NƏGAH-NƏGAH (Qazax) – tək-tük. – *Miçəkdən nəgah-nəgah adamlarda olar*.

NƏĞİM (Qəbələ) – lağım. ◊ **Nəğim qazmax** – yuva düzəltmək. – *İlan özüyçün nəğim qazır* (Qəbələ).

NƏĞM (Ordubad) – bax **nəğim**. – *İki evin hasarı arasınnan nəğm keçir*.

NƏH (Dərbənd) – torbaya tökülmüş üzsüz süddən süzülən su. – *Cigi torbiyə tökmüş-düm, şordən nəhi çox çıxdı*.

NƏHNİ (Zaqatala) – keçəl. – *Camal nəh-ninin biridi*.

NƏHRƏGÜLİ (Xaçmaz) – zəncirotu.

NƏHRƏQIRAN (Xaçmaz) – lalə.

NƏXİS-NƏXİS (Kəlbəcər) – pis-pis. – *Ay qız, nəxis-nəxis danışma*.

NƏX'NƏX' I (Çənbərək, Qazax, Tovuz) – ziyan. – *Qazammer eləmer, öyə nəx'nəx' verməx'dən başqa əlinnən nə:lir* (Qazax).

NƏX'NƏX' II (Tovuz) – göz xəstəliyi <atda>. – *Aparıf meytərə atin nəx'nəyini kəsdirəjəm*.

NƏX'NƏX'Çİ (Qazax, Tovuz) – ziyankar. – *Nəx'nəx'çi adam heş kimə xeyir verməz* (Tovuz).

NƏX'NÜK (Zaqatala) – axsaq <adam>.

NƏKƏZ (Qazax) – tərs. – *Nəkəz adam sözə baxmaz.*

NƏKGƏLƏ (Ağcabədi, Bərdə, Gədəbəy, Yevlax) – uşaq oyunu adı. – *Nəkgələdə iki uşağ oynayır* (Ağcabədi); – *Telmannan nəkgələ oynamışam, dənələrinin hamsını uduzuf* (Gədəbəy).

NƏKİ (Quba) – çiyələk. – *Gəl biz nəki dərməgə gidax.*

NƏKNƏK (Ağcabədi, Bərdə, Şuşa, Yevlax) – uşaq oyunu adı. – *Nəknəki fındıxnan oynuyullar* (Bərdə).

NƏKSÖ:N (Şamaxı) – acgöz. – *Bı uşağlar nə qədər yiyif, gənə nəksö:n olur.*

NƏK-TƏK (Ağcabədi, Bərdə, Kəlbəcər, Şuşa, Tərtər, Yevlax) – bax **nəknək**. – *Gəlin nək-tək oynayax* (Yevlax).

NƏQƏLİS (Meğri) – nankor. – *Sən də nə-nəm kimi nəqəlis çıxdın.*

NƏQİBİL (Füzuli) – nə cür, necə. – *Nəqi-elədimsə, gənə getdi.*

NƏQİLİX (Zəngilan) – necə? nə cür? – *Hüseynil nə qılıxdılar?*

NƏQOLEY (Böyük Qarakilsə) – babat.

NƏLEYİN (Bakı) – başmaq.

NƏ:LƏM (Zəngilan) – çoxdan. – *Nə:ləmdi uşax orda ağlıyır, ged onu gəti.*

NƏ:LİN (Bakı, Ordubad) – bax **nəleyin**. – *Məliyin nə:lini itmişdi* (Ordubad).

NƏM (Qazax) – nişan.

□ **Nəm çəkməg** (Bakı) – tez-tez küsmək.

NƏMALƏ (Bakı) – bax **namala**.

NƏMAV (Qafan) – nəm. – *Bura nəmavdı; – Kiflənmiş şeydən nəmav iyi gələr.*

NƏMÇİX' (Şəki) – şəh.

NƏMƏD (Cəbrayıl, Füzuli, Şamaxı) – keçə. – *Əyağaltına yaxşı nəməd salıblar* (Şamaxı).

NƏMƏKİ I (Xaçmaz, Quba) – zarafatlı. – *Biz diyəduğ də hələ nəməki adamdu* (Quba);

– *Usman çux nəməki adamdu* (Xaçmaz).

NƏMƏKİ II (Naxçıvan) – boyanmış tumac, gön. – *Nəməki hazırlamışdı.*

NƏMƏKO (Şəki) – duzlu.

NƏMƏL (Cənibu Azərbaycan) – bitki adı. – *Bir səbət nəməl yığ.*

NƏMƏND (Cəbrayıl, Füzuli, Şamaxı) – bax **nəməd**. – *Ojağın qırağına yekə nəmənd salmışdılar* (Cəbrayıl).

NƏMƏNƏ (Gədəbəy, Mingəçevir, Tovuz) – nə. – *Hasan nəmənə adamdı ki, mən onnan danışam. – O nəmənə dedi, mən başa düşmədim* (Gədəbəy).

NƏMƏNİYƏ (Tovuz) – niyə, nə üçün, nəyə. – *Nəməniyə güllürsən, a:z.*

NƏMƏR I (Quba) – bəzəkli keçə.

NƏMƏR II (Ağdərə, Cəbrayıl, Gəncə, Hamamlı, İmişli, Qazax, Laçın, Mingəçevir, Sabirabad, Tərtər) – 1. toyda ev sahibinə və aşığa verilən pul (Gəncə, Gədəbəy, Qazax, Laçın); – *Xörəyi yeyif üş manat nəmər verdim* (Qazax); – *Bir manat maña ver, nəmər verə-jəm pulum yoxdu* (Laçın); 2. toyda paylanan şirniyyat (Ağdərə, Cəbrayıl, Laçın, Sabirabad). – *Aşığın nəməri bir manatdı* (Gəncə); – *Bizə yaxşı nəmər payladılar* (Cəbrayıl); 3. oğlan evlənəndə və qız ərə gedəndə onlara verilən hədiyyə (Qazax, Borçalı).

NƏMƏT (Ağdaş, Cəbrayıl, İmişli, Zəngilan) – bax **nəmər I**. – *Bir nəmət almışam, gə bax* (Ağdaş).

NƏMƏTDƏMƏG (İmişli) – keçə döşəmək. – *Əvi nəmətdədilər, otduğ.*

NƏMƏTGAN (Salyan) – duzqabı.

NƏMƏŞQƏ (Zaqatala) – evdə qab-qacaq saxlanan yer.

NƏMGƏL (Qax) – oraq.

NƏMİ I (Ağcabədi, Ağdam, Çənbərək, Füzuli, Gədəbəy, Qazax, Qubadlı, Laçın, Salyan, Şamaxı, Şuşa, Tərtər, Tovuz) – 1. dəyədə ağartı yığılan xüsusi yer (Ağdam, Füzuli, Qazax, Laçın, Şamaxı, Tovuz). – *Nəmimizi it dağıdıf, eymeyi aparıf* (Qazax); – *Pişix' girdi nəmiyə* (Tovuz); – *Apar bu qattığı nəmiyə qoy* (Füzuli); – *Nəmidə beş motal var* (Şamaxı); 2. üstünə yatacaq paltarı, alt hissəsinə isə qab-qacaq yığılan şkaf (Ağcabədi, Tərtər, Zəngilan). – *Nəmimizin üsdə balaca döşax'çə var, onu birə:ti*; 3. divar şkafı (Ağcabədi, Tərtər). – *Nəmi dufardo:lardı, başda iki dənə* (Ağcabədi); 4. qab-qacaq yığılan yerin qabağına tutulan pərdə (Tovuz). – *Ay qız, o nəmini düzəlt, to:x-cücə oruyu dağıtməsın*.

NƏMİ II (Gədəbəy, Hamamlı) – motal və ya ağartı torbasının altına qoyulan yastı daş. – *Ə: Vəli, Qızxanıma deynən nəmiyi qoysun motalın altına* (Gədəbəy).

NƏMİYƏ (Balakən) – bax **nəməniyə**.
– *Nəmiyə bizə gəlmirsən?*

NƏMİYİN (Cəlilabad) – bax **nəleyin**.

NƏMRÜT (Gədəbəy) – eymənin üzünə yığılan çirk. – *Pıçaxnan, ya da qaşixnan təmizdə nəmrütü eymədən.*

NƏMÜJMƏL (Cəbrayıl) – naməlum.
– *Mə:m getməyim nəmüjməldi.*

NƏNƏ I (Ağdam, Ağcabədi, Ağdərə, Bərdə, Biləsuvar, Cəbrayıl, Cəlilabad, Goranboy, Göyçay, Kəlbəcər, Qazax, Laçın, Lənkəran, Ordubad, Şərur, Tərtər, Tovuz) – ana. – *Uşağı kim doğdu, uşağ ona nənə deməlidir* (Bərdə); – *Nənə, mə: çörəx' ver* (Kəlbəcər); – *Nənəmnən toya getmişdim* (Lənkəran).

NƏNƏ II (Balakən) – bacı. – *Nənəm onuncu sinifdə oxuyur.*

NƏNƏBİZİ (Quba) – uzunsov. – *Mən bağda nənəbizi alça yeməgə gidirəm.*

NƏNƏCİY (Gədəbəy) – quş adı.

NƏNƏDİVİ (Qazax) – qazanın dibində qalan plov. – *Maña nənədivi ver.*

NƏNƏGƏZALI (Kürdəmir) – dovğaya tökülən yabanı bitki adı.

NƏNƏHER I (Naxçıvan) – kobud.

NƏNƏHER II (Meğri) – kök və zorba.
– *Qapan tərəfdə nənəher arvatdar çoxdu.*

NƏNƏİG (Bakı) – gec başa düşən, key.

NƏNƏK (Zaqatala) – dərman bitkisi adı.
– *Anam məni nənək çayınan tərəddi.*

NƏNƏQAZAR (Oğuz) – yerkökü.

NƏNƏLİK (Bərdə, Lənkəran, Tərtər) – ögey ana. – *Zəhrənin nənəliyi ona yaxşı baxır* (Bərdə).

NƏNƏMNƏHRƏ (Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – bax **namənnəhrə**. – *Qulamin bir nənəmnəhrə qızı var ki, balaja qapıdan keçməz* (Qazax).

NƏNƏMÜZÜMÜ (Cəbrayıl) – üzüm növü adı.

NƏNƏQIÇI: NƏNƏQIÇI VERMƏG (Yardımlı) – açıq vermək, hirsələndirmək. – *Sənə nənəqıçı verəy, fikir vermə.*

NƏNİX' (Mingəçevir, Ucar) – bax **nanıg**.
– *Nənix' adam adamı yarıtmaz* (Ucar).

NƏNİY (Bakı, Şamaxı) – bax **nanıg**.
– *Özüvi xəlqə nəniy tanıtmə* (Bakı).

NƏPİK (Qax) – pis nəfslı.

NƏPSİCAR (Zaqatala) – acgöz.

NƏR (Lənkəran) – sükanı keçirmək üçün gəminin arxasına vurulan dəmir halqa.
– *Əmir, sükanı nərə sal, yola düşəg.*

NƏRDİVAN (Borçalı, Dərbənd, Füzuli, Hamamlı, Qazax) – pilləkan. – *Abdul əvçin yaxşı nərdivan düzəltdü* (Dərbənd); – *Nərdivannan oxarı çıxər, uşağı tüşöllər* (Borçalı).

NƏRDİYAN (Ağdaş, Mingəçevir) – laydır.
– *Arabiya nərdiyan qayırdım* (Ağdaş).

NƏRDİYANNAMAX (Ağdaş) – laydırlamaq. – *Arabamı nərdiyannamağ isdiyirəm.*

NƏRƏ I (Ordubad) – evin üstünə qoyulan böyük tir. – *Nərəmiz sınıb.*

NƏRƏ II (Salyan) – erkək dəvə.

Yetimin yekə dərdi,

Yüklənib lökə dərdi.

Nərə çəkməz, maya çəkməz,

Fil gərək çəkə dərdi.

NƏRƏDÖŞ (İmişli) – qamətli, cüssəli.
– *Savağ açıldı, bir nərədöş oğlan gəldi.*

NƏRƏX' (Şəmkir) – çoxdanışan, uzunçu.
– *Bir nərəx' qaradı ki, dindirənnən so:ra kiryəsi döy.*

NƏRƏXƏR (Bakı) – çox böyük, nəhəng.

NƏRƏVİS (Gəncə) – tərş <at>. – *Nərəvis atı satdım.*

NƏRƏTAZ (Kürdəmir) – yöndəmsiz.

NƏRGƏ (Şamaxı) – lərgə. – *Nərgə yiyilir.*

NƏRGİ I (Qax, Mingəçevir, Şəki) – toxumluq soğan. – *Beş ləh nərgi ehmişx biyiləri* (Şəki).

NƏRGİ II (Mingəçevir) – keçi xəstəliyi.

NƏRGİLİX' (Şəki) – toxumluq soğan əkilən yer. – *Nərgilix'də toxum yetişifdi.*

NƏRGİZAVA (Quba) – sarı buğda, buğda növü. – *Biyil nərgizava əkmədux.*

NƏRİ (Şəki) – dəmirçi çəkici. – *Nərinənnə vur.*

NƏRMADA (Salyan) – qapı və ya pəncərə çərçivəsi. – *Nərmada olmasa qapı diyammaz;*
– *Nərmada mö:kəm olsa, qapı yaxşı durar.*

NƏRMAYI (Göyçay, Mingəçevir) – qapı çəftəsi.

NƏRMƏ (Dərbənd) – üzüm növü adı.
– *Nərməni lüğəndəyə çəküb çubuğ quyar tikinə.*

NƏRNƏX' (Cəbrayıl) – şerik. – *Birinin on qoyunu var, onun mən gətirif qatıram, onun da başqası, olurux nərnəx'.*

NƏS I (Cəlilabad, Tovuz) – tərs. – *Çox nə adamsañ, söz eşitmirsən* (Tovuz).

NƏS II (Dərbənd) – çərşənbə axşamı.

NƏSDİX' (Tovuz) – tərslik. – *Az nəsdiy elə, a bala, adam höjət olmaz.*

NƏSSƏ (Culfa) – ləqəb, ayama. – *Adam çağıranda qabaxca o:un nəssəsini çağırılar.*

NƏSLƏ (Gədəbəy) – tamahkar. – *Naman belə nəslə adammış o kişi.*

NƏSSİG (Cəlilabad) – bax **nəsdix'**. – *Məni nəssig tutdi, getmədim.*

NƏŞDO: NƏŞDO ELƏMƏX' (Ağdam, Xocavənd) – qəlyanalıtı etmək. – *Nəşdo eləmişəm, yanı bir az yemişəm* (Ağdam).

NƏT (Zərdab) – bıy, oy. – *Nət, şalvarımın dizi cırılıf.*

NƏTƏVİ (Böyük Qarakilsə) – necə? nə cür?

NƏVET (Lənkəran) – bax **nəbit**. – *Nəvet dənizdə balıq cəmləyür.*

NƏVƏ (Naxçıvan) – toya adam çağırın. **◊ Nəvə çıxarmax** – toya adam çağırmaq üçün müəyyən adam seçmək. – *Qızxanımın toyununda Xuruşdu nəvə çıxartmışdılar, gəldi bizi də toya çağırtdı.*

NƏVƏRD (Şamaxı) – toxuculuq dəzgahında parçanın sarındığı hissə. – *Qoz ağacının nənəvərdi daha yaxşı olur. – Toxdığım nəylig nəvərdün üsdə qaldı.*

NƏVƏS (Daşkəsən) – necə, nə cür. – *Sənin nəvəs adam olduğuu bilmerəm.*

NƏVİD (Lənkəran) – bax **nəbit**.

NƏYNƏQUHU (Bakı) – yelləncək.

NƏYNİLƏMƏX' (Ağdaş) – uşağı beşiyə qoyub bələmək. – *Uşağı nəyniləməx' vaxtıdu.*

NƏYO:Z (Cəlilabad, İmişli) – nə əcəb? – *Bibi, nəyo:z bizə gəlibsən? – Nəyo:z səni söyme:b* (Cəlilabad).

NƏYVƏND (Goranboy, Tovuz) – bax **neyvənt**. – *Çimnaz çox nəyvənd qızdı* (Goranboy).

NƏYVƏNT (Gədəbəy, Qazax) – bax **neyvənt**. – *Kazım kimi nəyvənd heş yerdə tapılmaz* (Gədəbəy).

NƏYVƏT (Gədəbəy, Şəmkir) – bax **neyvət**. – *Nijə də nəyvətdi, gürşət təpəsinnən şaqqumuş* (Gədəbəy).

NƏZİLMƏX' (Barana) – qaçıt aradan çıxmaq. – *Baba kişi işi sulux görüf nəzildi.*

NƏZİX' (Ağdam, Başkeçid, Borçalı, Culfa, Gəncə, Kəlbəcər, Qazax) – yağ və südlə bişirilmiş çörək. – *Nəzix' şirin olur* (Qazax); – *Savah çaynan nəzix' yidim* (Gəncə); – *Anam ma: nəzix' pişirif* (Borçalı).

NİFİS I (Cəbrayıl, Zəngilan) – çirkin və bədxasiyyət adam. – *O:n üzün gor görsün, elə nifisdı ki* (Cəbrayıl).

NİĞNİ (Zaqatala) – tərəcə.

NİĞƏ (Dərbənd) – ördək tutmaq üçün düzəldilmiş göl. – *Niğələri kövlü açan dika-birdə açadı.*

NİĞNİĞLAMAX (Quba) – sözü uzada-uzada danışmaq. – *Danışanda niğniğlama.*

NİĞİR-NİĞİR (Mingəçevir) – gizli-gizli.

NİXLAMAX (Cəbrayıl) – doldurmaq. – *Çu:alı ağzına kimi nıxladı buğdoynan.*

NİXCAMAX I (Basarkeçər, Gəncə, Qarakilsə, Zəngilan) – bax **nıxlamax**. – *Pamb:n hamısın nıxçamısın bıra, heş yerdən qaldırmağ olmur* (Zəngilan); – *Bərk nıxça çualı* (Gəncə).

NİXCAMAX II (Basarkeçər, Qarakilsə) – vurmaq. – *Ağzının üsdə elə nıxçadım ki, yerində qaldı* (Basarkeçər).

NİXCİMAX (Tovuz) – bax **nıxlamax**. – *Nərman maşına yaman çox odun nıxçıyıf.*

NİXDİN: NİXDİN VURMAĞ (Yardımlı) – son qoymaq, sona çatdırmaq. – *Sən bi işun nıxdin vur.*

NİQIMAX (Qazax, Meğri) – vurmaq. – *Əli belimə elə nıqıdı ki, nəfəsim batdı* (Qazax).

NİQQIZ (Ağbaba, Cəbrayıl) – xəsis. – *Söyün yaman nıqqız adamdı* (Ağbaba).

NİNİĞ (Kürdəmir) – burnunda danışan. – *Ağaveysin oğlu nınığdı.*

NİRDOS (Lənkəran) – qaraqabaq. – *Bi bax, gör nə nirdos adamdı.*

NİRGİZ (Ağdaş, Mingəçevir, Zəngilan) – bax **nıqqız**. – *Kərim çox nırgızdı* (Ağdaş).

NİRİ (Qazax) – böyük, iri. – *Dədəm bir giləs əkiş, meynvaları elə nırdı ki.*

NİRİLDATMAX (Qafan) – silkələmək. – *Çix bı armdı nırdat tóx' divına.*

NIRQIZ (Füzuli, Qarakilsə, Meğri, Ordubad, Ucar) – bax **nıqqız**. – *Mö:lan yaman nırqız adamdı* (Ordubad); – *O, yaman nırqız adamdı, onnan bir qəpıx' çaxmaz* (Füzuli).

NIRQIZDIX (Füzuli, Qarakilsə, Meğri, Ordubad, Şahbuz, Ucar) – xəsislik. – *Nırqızdığ eləmə, pulun çoxdu özə: postal al* (Ordubad).

NIRNIÇ (Qazax) – tikanlı ağac növü. – *Nırnıcin meyvəsin dərməx' mümkün dö:l.*

NIRNIS (Masallı) – b a x **niqız**.
NIRRAMAX (İmişli) – ara vermədən ağlamaq. – *Bəsdı nırradın, baş-beynimiz getdi.*

NIŞIRIĞ (Yardımlı) – nəsil. – *Səni görüm nişırığın kəsilsin.*

NIŞQAR (Meğri) – ot yeyildəndən sonra qalan çör-çöp.

NITIĞ (Salyan) – b a x **niğiğ**. – *Nitiğ Fərşil Salyana getdi.*

NIZĞALI (Meğri) – üzəri naxışlı <çörək>. – *Nizğalı fətdirdən bişirip tollamısan ura, bir tə:lif də eləmeysan.*

NIZNIZ (Mingəçevir) – burnunda danışan, tın-tın.

NIZQALAMAX (Meğri) – yayılan xəmirin üzərində naxış çəkmək. – *Man nızqaleyram, san yap.*

NİCAR (Salyan) – duzlanıb qurudulmuş <balıq>. – *Nıcar balıq plo:nan yiməli olir.*

NİÇƏX' (Borçalı) – qulağın sırğa taxılan hissəsi. – *Təniyi niçəyə taxdım.*

NİF (Çənbərek) – qarğıış. – *Nif töx'mə uşağa, az:.*

NİFƏ (Şəki) – tumanın bağ keçirilən yeri (hissəsi). – *Nifəyə bağ keçirərdux belə bağlamaxdan ötürin.*

NİFLƏMƏX' (Çənbərek) – qarğamaq. – *Arvatdar Usuva nıflədilər.*

NİFRİN I (Cəbrayıl) – nəhəng. – *Əhməd dayı, birda bir nıfrın gürzə yatıf.*

NİFRİN II (Füzuli) – çox, çoxlu. – *İclasda nıfrın adam vardı.*

NİFRİN III (Qax) – soyuq.

NİFRİN IV (Gədəbəy) – eybəcər. – *Nıfrinin biridi, baxmağ olmoıy üzünə.*

NİFUSƏT (Şamaxı) – bədbəxtlik. – *Səni nıfusət basıb.*

NİX (Ordubad) – məzənnə, nırx. – *Bazara təzə nıx qoyulub.*

NİHRƏBAŞI (Tabasaran) – nehrə tıxacı.

NİJDEN (Qarakilsə) – onbaşı. – *Həsən bıl-ların birin götürür, gedir nıjdeh dalınca. – Nıjdehin vaxtında mən onun borcunu verdim.*

NİL (Astara, Quba, Lənkəran) – ağac növ-lərindən birinin adı. – *Nil ağacı quruyub* (Quba).

NİMÇAVA (Tabasaran) – b a x **minçava**.

NİMDAR (Astara, Bakı, İsmayılı, Lənkəran, Salyan, Şamaxı) – döşəkçə. – *Oturmo:un, qoyun nımdar gətirim* (Şamaxı); – *A:z, Səknə xanım, nımdarı at ora, aton ossun* (Salyan).

NİMDƏR (İsmayılı, Salyan, Şamaxı) – b a x **nımdar**. – *Nımdəri gəti altıma qoyım* (İsmayılı).

NİMDƏRÇƏ (Quba) – b a x **nımdar**. – *Qərdeşim uşağlarçun usdulların üsdünə nımdərçə quydi.*

NİMEHRİ (Lənkəran) – iri duz.

NİMİCMAR (Bakı) – yarımqıç. – *Sənə min kərəm dimişəm ki, nımicmar iş görmə.*

NİMKƏT (Təbriz) – b a x **nımdar**. – *Təx-tin üssində nımkət vardı.*

NİMLİ (Meğri) – naməlum. – *Əş, at almağın nımlidi, ya alecan?*

NİMMƏ (Kəlbəcər) – quyruqsuz <toyuq, xoruz>. – *Nımmə to:ux quyruxsuz olar.*

NİMRİ (Meğri) – qayğanaq. – *Popağı vu-rem yerə, gündə üş dəfə nımrı ye:m.*

NİMS (Çənbərek) – iştaha. – *Yə:mmədim büyükü ploydan, nəysə nımsim çəx'mədi dayna.*

NİMSAĞ (Cəlilabad) – qadın şalvarı. – *Bırda arvatdar da nımsağ geyir.*

NİMŞARAN (Mingəçevir) – tamamilə, ta-mam. – *Bu aşın nımşaran yağı yoxdu.*

NİN (Naxçıvan, Ordubad, Şərur) – hin. – *Toyuxları nınə qat* (Naxçıvan).

NİR (Cəlilabad) – yəhər.

NİRİ (Cəlilabad) – b a x **nir**. – *Niri qoygi-nən atın belinə, minginən, getginən.*

NİSİ (Quba) – pendir növü adı. – *Gidüb Qafardan bir gırvənkə nısi gətirün.*

NİSLAMAĞ (Quba) – çox yemək nəti-cəsində ağırlaşmaq, ağır-ağır nəfəs almaq. – *Çox yemə, nıslarsan.*

NİST (Gədəbəy, Tovuz) – şikəst. – *Görüm səni nıst olasan* (Tovuz).

NİŞXORD (Yardımlı) – b a x **neşqurd**. – *Axurun içindəki nişxordi at.*

NİŞ: NİŞ VURMAX (Gəncə) – tənə vur-maq. – *Niyə belə niş vurmağ isdədiyini mən yaxşı annıyıram.*

NİŞDOV (Ordubad) – bağı suvardıqdan sonra artıq qalan su. – *Bu dəfə bağdan çoxlu nişdov çıxmışdı.*

NİŞDOVLUX (Ordubad) – bağı suvararkən artıq suyun yığılıb qaldığı yer. – *Nişdovlaxda bir ilan gördüm.*

NIYABET (Bakı) – ah, zar. – *Sənün niyabətün öz təpəvə degsün.*

NO:AR (Gədəbəy, Qazax) – cecimin kənarlarında toxunan haşiyə. – *Cejimin no:arını tix'dinizmi, oğul?* (Gədəbəy).

NOBAT (Cəlilabad) – bax **navat**. – *Dəgirməndə dan çoxdu, bu gün nobat olmaz bizə.*

NOBATI (Bakı) – açıq çəhrayı. – *A balam, nabati rəngdədi də, hələ qızçun yaxçıdu.*

NO:ÇƏ (Şəki) – pəhləvanın köməkçisi. – *Pəhlivannarın eli:n altında işdiyənnərə deyillər no:çə.*

NODƏRƏMƏT (Gəncə) – həddindən artıq, çox. – *Nodərəmət gözəldi Pari.*

NOĞAR I (Culfa) – gəlin.

NOĞAR II (Culfa) – öküz qoşularkən yara olmamaq üçün onun boynuna qoyulan yastıq.

NOĞUDAĞACI (Ağdaş) – ağac növlərindən birinin adı. – *Bizim bağlarda noğudağacı yoxdu.*

NOĞULDAN (Şəki) – taxça. – *Noğuldana pərdə tik.*

NOHƏN (Cənubi Azərbaycan) – bulağın qabağında düzəldilmiş nov.

NO:XARIŞ (Bakı) – yavanlıq.

NO:XƏRİŞ (Bakı, Tabasaran, Zaqatala) – bax **no:xariş**.

NOXSANT (Gəncə) – xatakar. – *Qulu noxsant adamdı.*

NOXSAT (Gədəbəy) – bax **noxsant**. – *Çox noxsat adamdı Hətəm, heş xeyir işnən arası olmaz.*

NOKEŞ (Şəki) – arabının təkərlərini birleşdirən ağac, ox. – *Nokeş çürüyüfdi.*

NOQARA (İrəvan) – dəvəyə vermək üçün arpa unundan və ya kəpəkdən hazırlanmış çörək.

NOLƏ (Quba) – arpadan hazırlanmış yem. – *Üküzlərə nolə götür.*

NOM: NOM ELƏMƏX' (Meğri) – utanmaq. – *İki kişiyə bir qobda xurəx' quymağa nom eli.yix.*

NONA I (Biləsuvar, Salyan) – hin. – *Toyuğ nonada yoxdu* (Biləsuvar).

NONA II (Biləsuvar) – toxum əkmək üçün düzəldilən yuva, yer. – *Bu gün igirmi beş dənə nona qazmışam.*

NOR (Ağdam, Ağcabədi, Başkeçid, Borçalı, Çənbək, Hamamlı, Xocavənd, Qazax, Ordubad, Zəngilan) – 1. pendir suyunu qaynadaraq alınan şor (Ağdam, Borçalı, Hamamlı, Qazax, Ordubad, Təbriz, Zəngilan). – *Noru pendirə qatanda illaf ləzətdi olur* (Zəngilan); – *Norun dadı şirin olur* (Borçalı); 2. pendir suyu (Cəbrayıl, Çənbək). – *Norun özü nədi ki, dadı nə ola* (Qazax).

NO:RÇA (Oğuz) – gölməçə. – *No:rçanı təmizdiyin.*

NO:RƏST (Ordubad, İrəvan) – tezyetişən <meyvə>. – *Bu il mən no:rəst tutu bir manata satdım* (İrəvan); – *No:rəst üzüm tez yetişir* (Ordubad).

NO:RRAŞMAX (Şəki) – göllənmək. – *Yolu su basif, heylə no:rraşif durur.*

NORU (Zəngilan) – palan.

NORUX (Tovuz) – səliqəsiz.

NORUŞUD (Astara, Lənkəran) – Novruz bayramının gəlişini bildirmək üçün oxunan mahnı.

NO:RUZA (Şəki) – novruzgülü. – *No:ruza çiçəyi noruzda açar.*

NO:RUZBULAĞI (Şamaxı) – məc. qaraqabaq. – *Sən də lap no:ruzbulağı kimi orda bir kəlmə danışırsan.*

NO:RUZI (Cənubi Azərbaycan) – bax **no:ruza**.

NO:RUZNİSƏ (Salyan) – Novruz bayramında uşaqların qapı-qapı gəzib şirniyyat yığması. – *No:ruznisə mart ayında olar.*

NOŞA (Gədəbəy) – camış balası.

NO:VA (Şəki) – cığır. – *Yusif no:vaynan dağın başına çıxdı.*

NOVAR (Göyçay) – çul.

NOVAT (Gədəbəy, Hamamlı, Şəki) – bax **navat**. – *Mā: novat çatıcaxdı hindi* (Şəki).

NOVÇA (Qax) – ağac oyuğu.

NOY (Qazax) – nov.

NOYDƏRƏMƏT (Gəncə, Qazax) – 1. sözə baxmayan (Qazax). – *Bu Əhməd nə noydərəmət adamdı.* – *Noydərəmət adamnan xoşun gəlmir* (Gəncə); 2. nadinc (Gəncə).

NOZAR (Şəki) – taxtaya naxış vurmaq üçün rəndə. – *Nozarı m̄a: ver.*

NÖ:ƏX' (Gədəbəy) – çökək yer. – *Nö:əx'də öycüx' quruf də:n oğlun.*

NÖGÜD (Zəngilan) – qaynadılmış buğda ilə kişmiş, küncüd və s. qarışığından hazırlanan yemək adı. – *Nögüdü qışda pişirif ye:llər.*

NÖHÜ (Qax) – meşəlik.

NÖKİSƏ (Quba, Şamaxı) – acgöz, çoxyeyən. – *Nökisə uşağ adamı biyabır elər* (Quba).

NÖKSƏ (Qəbələ, Quba, Şəki) – b a x **nökisə**. – *Nöksə adamın gözi həmməşə oyanda buyanda olar* (Şəki).

NÖQTƏLƏMƏX' (Axalsxi) – danlamaq. – *Kərim gədiyi gündə nöqtəliyin, heş vejinə də döyül.*

NÖSLƏ (Gədəbəy) – tamahkar. – *Həşəm Ədil də birəz nöslədi.*

NÖŞÜN (Bakı, Şamaxı) – nə üçün? – *Nöşün muni mənə dimədüün?* (Bakı).

NÖ:ÜS (Bakı) – b a x **nöyüs**.

NÖ:ÜSPƏR (Bakı) – tamahkar.

NÖ:ÜZ (Gədəbəy, Qazax, Tovuz, Şuşa) – nə əcəb, nə yaxşı. – *Nö:üz bizə:lmışdin?* (Qazax); – *Nö:üz cavannar səni yatağa buraxdı?* (Gədəbəy).

NÖYDƏRƏMƏT I (Çənbərək, Kürdəmir, Qazax) – b a x **noydərəmət I**. – *Hasan nöydərəmətin biridi, ona heş nə demə* (Qazax).

NÖYDƏRƏMƏT II (Çənbərək, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – b a x **nodərəmət**. – *Beyjə nöydərəmət yağış yağdı* (Qazax); – *Nöydərəmət qartof çıxdı qarıdan* (Çənbərək); – *Nöydərəmət üzüm var indi bağda* (Gəncə).

NÖYÜCCƏ (Ucar) – quş adı. – *Nöyüccənin əti yeməliidi, ama biz yemirik'.*

NÖYÜS (Gədəbəy, Şuşa) – nəfs. – *O, çox pis nöyüsdü uşaxdı* (Gədəbəy).

NU:AR I (Gədəbəy) – b a x **no:ar**. – *Məs-mənin cejiminin nu:arı lap xoşuma gəldi.*

NU:AR II (Ağdam) – suyun əmələ gətirdiyi kiçik xəndək.

NUBAH (Sabirabad, Salyan, Zəngilan) – bol. – *Biyıl il nubah gəlif* (Zəngilan).

NUBAHLIX (Sabirabad, Salyan, Zəngilan) – bolluq.

NUĞ-NUĞ (Quba) – burnunda danışan. – *Sən də nuğ-nuğ olma.*

NUĞAL (Quba, Tabasaran) – iribuynuzlu <heyvan>. – *Bizim kəndə dörd dənə nuğay inəg gətirdilər* (Quba).

NUĞALA (Bakı) – b a x **noğala**.

NUXUS (Qazax) – adət, dəb. – *Toyda qapı basmaq nuxusdu.*

NUMDAR (Mingəçevir) – b a x **nimdar**.

NUMUD: NUMUD VERMEG (Bakı) – öyünmək, lovğalanmaq.

NURQUZ (Cəbrayıl) – kobud adam.

NURUNBURUN (Quba) – armud növü adı. – *Həsən nurunburun armudu dərib gətirdi.*

NUSQ (Quba) – qanun, qayda. – *Hər yerdə bir nusq var.*

NUSQA (Ağcabədi) – xəlvəti iş görən. – *O, nusqanın biridi.*

NUSQABƏNT (Gəncə) – ara həkimlərinin göstərişi ilə dərmanlar hazırlayıb satan. – *Nusqabənt Kərimin tükəninə nə desən var.*

NUŞQULLAMAX (Çənbərək) – nişan almaq. – *Bürəbütdəni elə nuşqulladım kın, əlimnən daş açılanda dombalağ aşdı.*

NUVAR (Cəlilabad) – b a x **navar I** (2-ci mənə).

NUVUR (Xaçmaz) – b a x **navur I**.

NUY (Mingəçevir) – kolluq.

NUZUL I (Cəbrayıl, Ordubad, Zəngilan) – tənbel. – *Həsən çox nuzuldu* (Ordubad).

NUZUL II (Ordubad) – inadkar.

NUZULA (Şamaxı) – b a x **muzula**. – *Anamın nuzulası tutub, başın götürə bilmir.*

NUZULƏ (Lənkəran) – tər iyi.

NÜBARƏK (Quba) – səpki. ◊ **Nübarək olmağ** – səpmək. – *Keçən gecə sifətim nübarəy oldu.*

NÜDRƏTƏN (Naxçıvan, Şəur) – təsadüfən.

NÜ:Ə (Göyçay, Ucar) – şitil.

NÜƏX' (Çənbərək, Qazax) – b a x **nö:əx'**. – *Ə:ğım nü:əyə tüşdü* (Qazax); – *Nü:əx'də ot sıxdı, amba çox daşdıxdı* (Çənbərək).

NÜ:ƏN (Yevlax) – mövsüm. – *Payız nü:əni şalampur yiməli olur.*

NÜƏR (Borçalı) – ikiyaşar keçi.

NÜFRÜN (Şəki) – tufan, çovğun. – *Axşama yaxın bəh nüfrün qofdu.*

NÜGAH (Sabirabad) – bol.

NÜKTƏLİ (Şəki) – eyhamlı. – *Nə çox nüktəli danışırsan.*

NÜKÜRDƏ (Dəvəçi) – nişanlı oğlan və ya qıza verilən ad.

NÜMRİ (Bakı) – yağda bişirilmiş, lakin qarışdırılmamış yumurta. – *Nümri yarı ağ, yarı sari rəngdə olur.*

NÜMÜŞ (Qazax) – nümunə. – *Toxumnan nümüş gətirin görəx' nətə:rdi?*

NÜN (Biləsuvar, Göyçay) – bax **in II**. – *Toyux nünə girmişdi* (Göyçay).

NÜNNÜNÜ (Bakı) – avara.

NÜNÜ (Borçalı, Qazax, Zəngilan) – ağcaqanad. – *Bizim yerdə çox nünü var* (Qazax);

– *Nünü ağaca çoxlu yığılır* (Borçalı).

NÜNÜK (Ağdam, Ağcabədi, Naxçıvan) – bax **naniğ**. – *O, nünüyün biridi* (Ağcabədi);

– *Mürsəl çox nünüy uşaxdı* (Naxçıvan).

NÜRSƏ (Ordubad) – kotana qoşulmuş öküzlərin boyunduruğu üstündə oturub onları sürən adam. – *Nürsə yoxdu, cüt işdəmir.*

NÜŞQURD (Zəngilan) – bax **neşqurd**.

NÜTƏRƏLİK (Sabirabad) – səbirsizlik. – *Nütərəliyinnən bu gün özün az qala həyatını puç eləmişdin.*

NÜTRƏ (Sabirabad) – səbirsiz.

NÜTVƏ (Ordubad) – nəsil. – *Həsənin nütvəsi kəsildi.*

NÜY I (Daşkəsən, Qazax) – dərə. – *Qoyunları nüyə apar otdasın* (Qazax).

NÜY II (Xanlar) – üskük. – *Nüyü barmağa keçirillər paltar tikəndə.*

NÜYƏ (Göyçay) – bax **nü:ə**. – *Mə:m əkdiyim nüyələr gələm il məhsul verər.*

NÜYƏN (Ağdaş, Xocavənd, Qubadlı, Naxçıvan, Oğuz, Şəki) – bax **nü:ən**. – *Hacı, əlli manat mənə əl tut, barama nüyənində verərəm* (Naxçıvan); – *Arpa nüyəni yetişdi* (Şəki); – *Ordan getdim Qaryagində üş nüyən işdədim* (Xocavənd).

□ **Nüyəndə eləməg** (Şamaxı) – ağacın qol-budaqlarını təmizləmək, budamaq. – *Bi-yil ağacları nüyəndə eləmişəm.*

Oo

OANIŞMAX (İmişli) – dirçəlmək. – *Qo-yunu yaxşı otararsan oanişar.*

OAR I (Gədəbəy) – məğz, əsas. – *Uzun danışma, sözüñün oarnı de!*

OAR II (Gədəbəy) – uyğunluq, münasiblik. – *Heş oarı var mı sən dediyiñin oysə?*
 ◊ **Oarı olmax** – layiq olmaq. – *Elə iş tut kun, adına oarı olsun bir.*

OAZIMAĞ (Bakı) – b a x **avazımağ**. – *Qərdəşim canı, uşağ yaman oazımışdı.*

OAZIMAX (Hamamlı, Qazax) – b a x **avazımağ**. – *Kişi durduğı yerdə birdən oazıdı* (Hamamlı).

OBAÇILİĞ (Biləsuvar) – köçerilik. – *Günimiz obaçılığda keçərdi qədimdə.*

OBAŞ (Cəbrayıl, Gədəbəy, Gəncə, Şamaxı, Şəki, Zaqatala) – tezdən, sübhədən. – *Naxxartana obaş dursan, oxxartana da yunul oloy canın* (Gədəbəy).

OBUR (Lənkəran) – parça, tikə. – *Səkinə, bi obur balıq verərsən?*

OCAX I (Meğri) – ovsunçu. – *Siz tayfanın avratdarı da ocaxdımı?*

OCAX II (Kürdəmir) – yuva (xiyar və s. əkmək üçün çala). – *Otuz ocax yerpənəgim var.*

OCAXLAMA (Qarakilsə, Meğri) – 1. tamamilə, büsbütün; 2. hamısı. – *Ollar ocaxlama elədilər* (Qarakilsə); – *Mir Mahmut uşağı ocaxlama Erannan gəlipdi* (Meğri).

OCİSFİRİ (Tovuz) – b a x **ocisviri**.

OCİSVİRİ (Tovuz) – onun kimi. – *Ocisviri bizim də başımıza oyun aşıdılar.*

OCU (Zaqatala) – nənə. – *Ocu, mağa nağıl danış.*

OÇ ELƏMƏK (Salyan, Bakı) – oturmaq (uşaq leksikonunda). – *Get xalə:n qucağında oç elə.*

O:DAĞ (Zərdab) – sızma. ◊ **O:dağ eləməx'** – sızmaq. – *Bu tərəfə axan suyun qabağını nəqqədər bərk bağladığsa da, yenə alt-dan o:dağ elədi.*

O:DAM (Kürdəmir) – suyun açdığı yarğan. ◊ **O:dam açmağ** – yarğan açmaq. – *Su o:dam açar, ordan da axar.*

ODDAMI (Oğuz) – tütün qurutmaq üçün tikilmiş xüsusi bina.

ODDAX I (Ağcabədi, Qazax) – yanğın. – *İt oddaxdan çıxıf qaçıf; – Oddağ olanda hay-haray eliyirix', camahat gəlif köməy eliyir, oddağı söndürür* (Ağcabədi); – *De:llər Qaraçalada oddax var* (Qazax).

ODDAX II (Zəngilan) – ütölmüş sünbül-dən çıxan taxıl.

ODTALA (Qax) – odur (çox uzaqda olan əşyanı göstərmək üçün işlənilir).

ODULMAYI (Şamaxı) – xörək adı. – *Əmə-köməci odulmayısı başqalarından daddıdı.*

ODUNQUŞU (Zaqatala) – birəbitdən (quş adı).

OFDU (Zaqatala) – əla, gözəl, çox yaxşı.

OFGƏ (İsmayılı) – ağciyər. – *Axırı gör-düm lap öfgəm yanır.*

O:GARRIĞ (Bakı) – əziyyət, çətinlik. – *Bı Kərimi mən o:garrığnan oxıdımışam.*

OGƏ (Salyan) – qayığa dolmuş suyu atmaq üçün işlədilən taxta qab, çömçə. – *Bı lotgə-nin ögəsi yoxdı.*

O:GƏR: OGƏR ELƏMƏG (Bakı) – avara eləmək, dəngəsər eləmək. – *Məni yuxıdan o:gər elədi.*

OĞ (Zaqatala) – ov. – *Oğa-zada gidən olmazdı bizim dö:rümüzdə; – Gidəllərdi oğ oğlamağa.*

OĞAL (Ağbaba, Bakı, Zəngibasar, Cənubi Azərbaycan, Goranboy, Şamaxı, Şərur) – o yan, o tərəf. – *Ədə, əl-ayağa dolaşma, ged oğala* (Bakı); – *Oğala gedirsənşə, gəl gedəx'* (Goranboy); – *Həsən oğaldan gəlir* (Cənubi Azərbaycan); – *Əli oğala getdi* (Şamaxı); – *Mən oğaldan gəlirəm* (Şərur).

OĞALA (Şərur) – o yana, o tərəfə.

O:ĞALAMAX (Ucar, Zaqatala) – ovmaq. – *Unun üsdünə su çiliyirix', so:ra o:ğalyırx olur umaç* (Ucar).

OĞAL-BUĞAL (Ağbaba, Goranboy, Şərur) – o tərəf-bu tərəf. – *Pərigilin toyuğu itmişdi, arvad oğal-buğala qaça-qaça qalmışdı* (Ağbaba).

O:ĞANI (Şemkir) – yüyən.

OĞIRTDAG (Sabirabad) – çox arıq (heyvan). – *Sə:n bı inəgün oğirtdağdı, heç inam-me:ram ki, yaza çıxa.*

OĞLAXQIRAN (Şərur, Zəngibasar) – bax **oğlaqqıran**.

OĞLAQQIRAN (Borçalı, Qazax) – baha-rın ilk ayı. – *No:ruzdan sonra – mart ayında oğlaqqıran girir* (Qazax).

OĞLAMAN (Cənubi Azərbaycan) – bir bala doğmuş (keçi). – *Oğlaman keçini qurd yedi*.

OĞLAN-QIZ (Şamaxı) – xonsa. – *Bizim kəntdə bir oğlan-qız var*.

OĞLUĞ (Zaqatala) – oxlov.

OĞLUX (Gəncə) – bax **oqlıx**.

OĞMAX (Qax, Zaqatala) – 1. oymaq. – *Horanı su oğufdu* (Qax); 2. ovmaq. – *Belimi gərək oğaydıŋ* (Zaqatala).

OĞUL (Balakən, Qax, Yevlax, Zaqatala) – övlad (həm oğlana, həm də qıza bu sözlə müraciət edilir).

OĞULBƏGİ (Cənubi Azərbaycan) – qara üzümün bir növü. – *Anam oğulbəgi üzümün çox sevir*.

OĞURSAX I (Ağdam, Basarkeçər, Cəbrayıl, Gədəbəy, İmişli, Qarakilsə, Qazax, Qubadlı, Tovuz, Şəmkir, Zəngilan) – bax **ovursax**. – *Bizim yerdə balası ölmüş, ancax sağılan heyvana de:riy oğursax* (Basarkeçər); – *Inəyin buzoyu ölüf, oğursaxdı, sağırx* (Qazax); – *Oğursax qoyunun südü yaxşısı* (İmişli); – *Oğursax heyvan ürə'nən sağdır-maz heş vaxdı* (Gədəbəy); – *Bu keçi oğur-saxdı* (Zəngilan); – *Bir inəyimiz, bir də keçimiz oğursaxdı* (Qubadlı); – *Oğursax heyvan-nan nə süd çıxajax* (Tovuz).

OĞURSAX II (Gəncə, Qazax, Şəmkir) – çox arıq (heyvan).

OĞURTDAĞ (Kürdəmir) – çox arıq (heyvan).

OĞURTDAX (Basarkeçər) – heyvan xəstəliyi adı. – *Oğurtdax malın dilinin əti tikan kimi uzanır, ot yə:mmir*.

OĞUZ (İmişli, Sabirabad) – 1. kobud, həz-cəvab; 2. lovğa, təkəbbürlü, ədəbaz. – *Bizim Heydar çox oğuz adamdı* (Sabirabad); – *Oğuzun biridi, heş bilmer, nə oyun çıxarsın* (İmişli).

OX I (Göyçay, Qazax) – 1. əkin sahələrini bir-birindən ayıran sərhəd nişanı (Göyçay); 2. ləklərin arasına çəkilən tirə. – *Bizim xiyin oxı yarılıb suyi axıdır* (Göyçay).

OX II (Qazax) – kiçik arx. – *Oxda su varmı?*

O:X (Zaqatala) – bax **ox I**. – *A kişi, orda o:ğu görmədin?*

OXAX (Gəncə) – ovuntu. – *Qənd oxaxı al*.

OXALAMAŞ (Gədəbəy) – duzla ovuşdurulmuş göyörti. – *Oxalamaşdan bir az də haz-zırta:η bavaηız eysanına*.

OXALANC (Gədəbəy) – duzla ovuşdurulmuş göyörti.

OXANA I (Zaqatala) – üzsüz süd.

OXANA II (Ordubad) – beşikdə uşağın si-dik və ifrazatı üçün qoyulan qab. – *Uşağın oxanasın təmizdə*.

OXANDIRMAX (Balakən, Qax, Zaqatala) – 1. vurub dağıtmaq; 2. əzmək; 3. xırdalamaq.

O:XAR (Ağdaş, İmişli, Qazax) – itilik. ◊ **O:xarı gedməğ** (İmişli) – itiliyi getmək, kütələmək. – *Bı çinin o:xarı gedib* (İmişli).

OXARRAMAX (Ağdaş, Borçalı, Çənbə-rək, Gədəbəy, Karvansaray, Qazax) – itilə-mək. – *Baltanı tez-tez oxarramax yaxşısı* (Ağdaş); – *Baltıy oxarramışam, yaman kəsər* (Qazax); – *Baltıy oxarra odun e:ydəx'* (Çən-bərək); – *Qəmbər kişi baltıy oxarradı deyn, yaxşı kəsir indi* (Karvansaray); – *Baltıy oxar-ramışım, əmə hələ yaxşıtıləmmişim*; – *Baltıy oxarrada bidinmi Əli kişiyə?* (Gədəbəy).

O:XARRAMAĞ (İmişli, Şamaxı) – bax **oxarramax**. – *Baltanı verdim ussa o:xarrasın* (İmişli).

O:XARRATMAX (Göyçay, Mingəçevir, Şamaxı) – itilətdirmək. – *Pıçağı o:xarradı-rux, sohra da kəsirüğ* (Göyçay).

OXARRI (Qazax, Kürdəmir) – itilənmiş, iti. – *Gözdə, dəhrə oxarrıdı, əlini kəsər* (Qazax).

OXATMAX (Çənbərək) – yemək. – *Büyükün iki bütün fətir oxatdım*.

OXCUR (Axalsxi) – tumanbağı. – *Oxcür qırıldı*.

OXDURU (Balakən) – xingalın üstünə qoy-maq üçün hazırlanan qiymə.

O:XIR (Cəlilabad) – suqabı. – *Eldar, dur gör o:xır öydə:, başua dönim, məənə su gəti*.

OXLAMMAX (Cəbrayıl) – narahat olmaq, təşvişə düşmək.

OXLAV I (Qax) – sivri.

OXLAV II (Qax) – mozalan.

OXLUĞ (Lənkəran) – oxlov.
OXLUX (Qax, Zaqatala) – b a x **oxluğ**. – *Durdana oxluxnan yuxa yayırdı* (Zaqatala).
OXNA (Lənkəran) – b a x **oxana**.
OXRAXI (Qax, Zaqatala) – heç bir şeyə yaramayan.
OXRAMMAX I (Ağdam, Ağdərə, Başkeçid, Borçalı, Gədəbəy, Qazax) – astadan kiş-nəmök. – Ə.: *atıη oxraner* (Borçalı); – *Qarınarı arpadan do:yuf də:nə yaman oxraney atdar* (Gədəbəy).
OXRAMMAX II (Cəbrayıl, Çənbərək) – ağlamaq. – *Sitara:n qızı ölüf, yazıx yaman oxranurdi* (Cəbrayıl); – Ə.: *no:xranırsaη, zəhləmi tōx'mə* (Çənbərək).
OXRAMMAX III (Başkeçid, Borçalı) – məc. boş-boşuna gülmək. – *Hasan yaman oxraner* (Borçalı).
OXRRANAMAX (Başkeçid, Borçalı, İsmayilli, Qazax) – astadan kiş-nəmök. – *Allah biler nə var ki, bu at belə oxraner* (Qazax); – *Nə varsa, at yaman oxranıyır* (İsmayilli).
OXŞALMAĞ (Şamaxı) – ölen üçün ağlamaq, yas saxlamaq. – *Belə də oxşalmağ ola:r?*
OXŞAMA (Oğuz) – yaxın dost.
OXŞATMA (Zəngəzur) – inək sağarkən oxunan mahnı. – *Mənim nənəmin inəyi sağanda yaxşı oxşatma deməyi var*.
OXŞATMAĞ (Şamaxı) – ağılatmaq, ağlamağa məcbur etmək. – *Qocaları oxşatmağ heç də yaxşı olmur*.
OXŞIYIR (Salyan) – deyəsən, görünür. – *Bi mağaza:n yiyəsi oxşıyır icaza alıb ki, açıb*.
OXŞEY (Yardımlı) – görünür, deyəsən.
O:XUR (Lənkəran, Masallı) – b a x **o:xır**. – *Bacı, bi o:xur su ver, içim* (Lənkəran); – *Bircə o:xur su versən, içəmə, ciğarımın yangısı kəsər* (Masallı).
OXURRAMMAX (Ağdərə) – b a x **oxrammax I**. – *Oxurrandır at*.
OJ (Qazax) – tərş. – *Əhməd oj adamdı*.
OJAX (Balakən, Borçalı, Gəncə, Göyçay, Zaqatala) – nəsil, tayfa. – *Muğannın yarısı bir ojaxdandı* (Borçalı); – *Bir ojaxda yüz, iki yüz öy olardı* (Balakən).
OJAXLAMA I (Qazax) – tamamilə, büt-bütün. – *Yerin ortası ojaxlama daşdıxdı, batme:r kotan*.

OJAXLAMA II (Basarkeçər) – səfeh. – Ə.: *sən laf ojaxlamasənmiş ki; – Gədə elə bil ojaxlamadı*.
OJAXLIX (Gəncə, Mingəçevir) – nəsillik. – *Olar ojaxlıxnan düz danışan adamdılar* (Gəncə).
OJAQQIRAĞI (Ağdam, Tərtər) – ocaq qırığında öylənmək üçün döşəkçə. – *A:z, ojaqqırağını sal bura, oturax* (Tərtər).
OQƏRTƏN (Karvansaray) – o qədər. – *Uşax vaxtı oqərtən comuş minerdix' ki*.
OQILIX (Gədəbəy) – elə, o cür. – *Biz də oqlıxmi işdə:ji:x' meşədd:rən?*
OLADAN (Təbriz) – ucu yumru ağac. – *Bi həmmişə əlində oladan gəzdirdirdi*.
OLAJAX (Çənbərək, İmişli, Karvansaray, Tovuz) – mənzil, yaşayış yeri; 2. çobanların yaşadıkları yer, koma. – *Gecə olajaxda yaterim* (Karvansaray); – *Olajaxda həcəri tax qoyuv Ədil?* (Çənbərək).
O:LAQQIRAN (Borçalı) – b a x **oğlaqqıran**.
OLÇA: OLÇA ÇALMAX (Şəki) – əl çalmaq.
OLXAĞ (Laçın) – oğlaq.
OLXAY (Zərdab) – oxlov.
OLXOVDAŞI (Naxçıvan) – üstündə xəmir yaymaq üçün gildən düzəldilmiş yuxayayan. – *Olxovdaşında xəmir açılar*.
OLUM (İmişli) – çayın dayaz yeri. – *Arazda olum vardı, ordan keçəllərdi*.
O:MA I (Ağdaş, Göyçay, Mingəçevir, Oğuz, Şəki) – xəmiri südlə yoğrulən və şəkər, zəfəran və müxtəlif ədviiyyatla bişirilən çörək. – *Bi təndir o:madan bi dənə qalmi:tdi, hamsi yiyi:tdi; – O:manı bayramda yapallar* (Şəki); – *Anam o:ma göndərmişdi* (Ağdaş); – *O:manı bayramnan – bayrama pişirillər* (Oğuz).
O:MA II (Cəlilabad) – aşılanmış. – *Yadim-dədi o:ma gönin çarığı*.
O:MACA (İmişli) – vəba. – *O:maca birdə az olar, ye də heç olmaz, ancağ eşidmişüg ki, alahı yerrərdə çox adam ölib o:macadan*.
OMAXŞIMAX (Gəncə, Xanlar, Qazax) – kövrəlmək. – *Çağa omaxşıyif ağlıyır* (Gəncə); – *Omaxşıyif ağlər ki, balaja döyləm, mən də gederəm meytəvə* (Qazax).

OMALAX-ÇOMALAX (Şəki) – birlikdə, ucdantutma. – *Omalax-çomalax hamı yığışif getdi.*

OMBUZ (Zəngibasar) – çənə. – *Gədə:n ombuzuna bir dürtmə vurdu.*

OMRIĞ (Əli Bayramlı, Salyan) – yarğan.

OMRUX (Kürdəmir) – bax **omriğ**. – *İnəy omruğa düşüp.*

OHALMAX (Çənbərək, Qax, Zaqatala) – sağalmaq. – *Niyə öydə oturursan, sən ki onalısan* (Çənbərək).

OHAND (Balakən) – avand. – *İşin onandı xoş gələr.*

OĦANT (Başkeçid, Borçalı) – parçanın üzü. – *Paltarı onant üzünə tihdirdim* (Borçalı).

OĦAT (Çənbərək) – bax **onand**.

ONATDI (Gəncə) – 1. tutarlı; 2. güclü. – *Ona bir onatdı şillə vurdu.*

ONBA (Lənkəran) – üzü üstə. ◊ **Onba qalmaq** – üzü üstə düşmək. – *Əhməd onba qalub.*

ONBALAMAĞ (Lənkəran) – bir şeyi ağzı aşağı qoymaq.

ONÇIKİ (Yardımlı) – o ki var. – *Uşağı tutdu, onçiki döydü.*

ONDAKƏRƏM (Ucar) – o vaxt. – *Onda-kərəm sən balacaydın.*

ONƏX' (Ağdam) – o. – *Onəyi ma: ver görüm.*

ONQA (Culfa) – dik. ◊ **Onqa durmaq** – dik durmaq (aşıq haqqında). – *Aşığım onqa durub.*

ONQUZ (Naxçıvan) – donqar.

ONTAX (Şəki) – qırıntı, ovuntu. – *Çörəy o:ntağmı yerə töhmə.*

ONTAV (Qax) – danışığını bilməyən, yer-siz danışan; kobud.

OPU (Qax) – kəf. – *Qız, etin opunu götür.*

ORABAŞ: ORABAŞ ELƏMAX (Balakən, Qax, Zaqatala) – tütünün ucda qalmış son yarpaqlarını dərmək.

ORAFƏHİM (Qax) – kor.

ORALAMAX (Şəki) – bostanda və ya bağda qalmış məhsulu axırıncı dəfə tamam yığmaq. – *Bosdanı oralamışdılar, heş nə tap-badıx.*

ORAŞIN (Ordubad) – gümüş pullu qadın baş bəzəyi, çələng. – *Oraşın indi qoyulmaz, qəbaxda olardı.*

ORAZ (Şamaxı) – kömək. ◊ **Oraz eləmək** – kömək etmək. – *Bu gün sənə oraz eliyəcəm.*

ORFA (Göyçay) – urva.

ORGƏŞ (Oğuz) – xəbərdar. – *U yi:ntiyə orgəş döyl u adam.*

ORXİYAL (Qax) – yaddaşsız.

ORNAC (Salyan) – çoxdanışan. – *Vəli yaman ornac adamdı.*

ORNAC-ORNAC (Şamaxı) – böyük-bö-yük. – *Nə ornac-ornac danışırsan?*

ORNAC (Qax) – ucaboy, ucaboylu.

ORNI (Dərbənd) – döşəkçə. – *Gətir ornini uturmağa.*

ORRIX (Qax) – çətinlik.

O:RSAĞ (Salyan) – bax **ovursax**. – *O:r-sağ süti daddı olar.*

O:RSAX (Xocavənd) – bax **ovursax**.

ORTALAMAX (Gəncə, Zəngibasar, Tovuz) – belindən tutmaq (güləşmədə). – *Ortalıyif yerə vurdum* (Gəncə).

ORTO (Zaqatala) – saxsı qab.

O:RUX (Gəncə, İmişli) – bax **oyrux**. – *O:rux de:rix' ağajın içindəki boş yerə* (İmişli); – *Çinarın o:ruğunda quş yua tikifdi* (Gəncə).

ORUX (Təbriz) – yaylağa köçərəkən çobanların yaxın kəndlərdə qoyduqları zəif qoyunlar.

ORUNNUĞ (Dərbənd) – döşəkçə.

ORUŞBABA (Dərbənd) – üzüm növü, qalın qabıqlı (üzüm).

OS (Qazax) – motal. – *Bu il yaylaxda iki os pendir qayırmışdix.*

OSAL (Bərdə, Cəbrayıl, Kürdəmir, Şamaxı, Ucar) – 1. tənbel. – *Osəl arvadun öyi həməşə tör-tökünti olar* (Şamaxı); – *Su:ra osaldı, yap elə bil qızın döyranı dönüp* (Kürdəmir); 2. səhlənkar. – *Kərim kişi çox osal adamdı* (Ucar).

O:SALLIX (Oğuz, Tovuz) – 1. səhlənkarlıq; 2. tənbellik. ◊ **O:sallığ eləməx'** (Oğuz) – 1. səhlənkarlıq etmək; 2. tənbellik etmək. – *Mən bü:n bazara gidasıydım, o:sallığ iliyib getmədim.*

O:SANASIZ (Kürdəmir, Şamaxı) – qabiliyyətsiz, bacarıqsız. – *Əhməd o:sanasız adamdı.*

OSANIMAX (Cəbrayıl) – unutmğa başlamaq.

O:SAR (Cəlilabad, Göyçay, İmişli, Oğuz) – bax **avsar**. – *Uşax dəvən o:sarın tutıb* (Göyçay).

O:SARRAMAĞ (Şamaxı) – bax **avsarra-max**. – *Mən ağ nəri o:sarradım*.

OSAV (Qax) – 1. ütülmiş odun; 2. kösöv.

OSMAXLATMAX (Gəncə, Şərur, Göyçay, Qazax, Şəmkir) – aldıadıb söz almaq, sirt açdırmaq. – *Osmaxlatdım, nə olmuşduysa hamısını söylədi* (Gəncə).

OSMNAN (Mingəçevir) – təxminən.

OSSAL I (Dərbənd) – 1. qorxaq; 2. aciz.

OSSAL II (Dərbənd) – namussuz.

O:ŞALA (Quba, Salyan, Şamaxı) – bax **ovşala**. $\diamond$ **O:şala tutmağ** (Quba) – güləbli şərbət hazırlamaq. – *O:şalamı çıxırtmaplo:n üssünnən içməğ tayca da ləzzətti olr* (Şamaxı); – *Gərəy o:şala tutam* (Quba).

O:ŞARA (Ağdam, Ağdaş, Göyçay, Salyan, Şəki) – bax **ovşala**. $\diamond$ **O:şara qayıрмаx** (Ağdam) – güləbli şərbət düzəltmək. – *Anam o:şara qayırdı* (Ağdaş); – *Xörək gəlsün, so:ra o:şarımı iç* (Salyan).

O:ŞARRAMAĞ (Bakı) – seyrəltmək (ağacı). – *Ağajdari o:şarra*.

O:ŞULƏ (Lənkəran) – bax **ovşala**.

OTARĞI (Tovuz) – otlaq.

OTARMAĞ (Bakı) – *məc.* ələ salmaq. – *Mən aləmi otarıram, u da mənə*.

OTARMAX (Gəncə, Mingəçevir) – *məc.* aldatmaq. – *O səni otarır, saña pul-zat vermİYƏJƏX'* (Gəncə).

OTAXANA (Lənkəran) – odluq (samovarda). – *Samavarın otaxanası xarab olub*.

OTDA:CAĞ (Kürdəmir, Salyan, Şamaxı) – otlaq. – *Naxırçı malqaram otda:cağa apardı* (Şamaxı).

OTDAĞ (Kürdəmir) – bax **oddax I**.

OTDANACAĞ (Bakı, Cəbrayıl, Zəngibasar) – otlaq. – *Kətdə bir otdanacax yeri qalif kin* (Zəngibasar).

OTUCU (Şəki) – 1. çoxbilən, bilici; 2. bic. – *Cəfər çox otucu adamdı*.

OTUXMA (İmişli) – ot yeməyə başlamış (quzu, buzov və s.). – *Beş-altı otuxma quzumuz var*.

OTUXMAĞ (Kürdəmir, Yardımlı, Şamaxı) – ot yeməyə başlamaq (quzu, buzov və s.). – *Bizim quzu təzə otuxıb* (Şamaxı).

OTUXMAX (Cəbrayıl, Çənbərək, Şərur, Gədəbəy, İmişli, Karvansaray, Qarakilsə, Bakı, Qazax, Şəki, Tərtər, Tovuz, Zəngilan) – bax **otuxmağ**. – *Quzum otuxub, tay ona ölümlə yoxdu* (Zəngilan); – *Quzu neçə gün anasının yanında gəzər otuxar* (İmişli); – *Buzoy da otuxuf, aj qahımı* (Karvansaray); – *Oxardan ot çalırım, yumuşax olor, otuxufdu, quzuya vererim* (Çənbərək); – *Otuxor da: buzoy da, kalça da;* – *Quzular, buzoylar otuxollar da:* (Gədəbəy); – *Quzu yenicə otuxur* (Tərtər); – *Quzu otuxsa, kökələr* (Tovuz).

OTUMAXLIX (Qax) – məclis, yığıncaq. – *Qadiminnan neçə-neçə otumaxlıxlar olupdu*.

OTURACAR (İmişli) – ev. – *Oturacarımız, sənin sağlığına laf yaxşıdı*.

OTURAJAX (Bərdə, İmişli) – stul, skamya. – *Oturajağın üsdündə otur* (Bərdə); – *Gördü, burda üç oturajax var, otdu birində* (İmişli).

OTURĞA (Tovuz) – oturaq. – *Olar hara, oturğa yaşamax hara, onların yeri bəlli olmaz*.

OTURXAN (Füzuli) – ot yeməyə başlayan (quzu, buzov və s.).

OTURMAĞ (Dərbənd) – kürt düşmək. – *Darağanda to:ğ oturadı*.

OTURUM (Cəbrayıl, Salyan) – dəfə. – *Bayram dayım bir oturuma beş-altı fətir ye:r* (Salyan).

O:UĞUR (Kürdəmir) – bax **oyğur**. – *O:uğur gələydün, indi belə olmazdı*.

OUX (Gəncə) – bax **ovux**. – *Gəl burdan bir oux qoy;* – *Yerin arasına oux qoy*.

O:URSAX (Füzuli) – bax **ovursax**.

OVAÇILIX (İmişli) – bax **obaçılığ**. – *Ovaçılıx vaxdı Şuşu qalasında dədəmin iki dössu vardı*.

OVADAN ELƏMAĞ (Tabasaran) – şumlamaq. – *Büz yeri ovidan eləmağa bilmərdüç*.

OVCAR (Cənubi Azərbaycan) – xışın dəstəsi. – *Ovcarsız heş (xış) olmaz*.

OVKANAY (Zaqatala) – üzsüz süd.

OVLAD (Kəlbəcər) – qohum. – *Mirzagil bizə ovladdılar*.

OVMA (Beyləqan) – kərə yağla təzə sorun qatışığından hazırlanan yavanlıq. – *Yolda yeməğə ovma götür*.

OVRU (Dərbənd, Tabasaran) – ayrı, başqa. – *Ərüg ovrudu, mişmişi ovrudu* (Dərbənd).

OV SAR (Beyləqan) – bax **avsar**. – *Ovsarı dəvənin başına keçirdim*.

OVŞALA (Quba) – gülablı şərbət.
OVŞAR (Qarakilsə) – bax **avşar** III.
OVŞARRAMAX (Basarkeçər, Biləsuvar) – malın yelinini ovucların arasında sıxaraq sağmaq. – *A bala, inə: ovşarra, sən də öyrən* (Basarkeçər).
OVUX (Tovuz) – əkin sahələrini bir-birindən ayıran sərhəd nişanı. – *Ovux düzəlt ki, yerin arasını biləx'*; – *Yerrərin arasına ovux qaldırın*.
OVURSAX (Meğri) – balası ölmüş, lakin sağılan heyvan. – *Sədri diyər, ovsurax keçiləri bir sürüyə yığdınan*.
OVURTDAX I (İrəvan) – sünbüllənmiş (buğda). – *Pütün qır yer buğdaları ovutdaxdı*.
OVURTDAX II (Meğri) – bax **avırt dax**. – *Sayara uşax vaxda da avırt dax idi, elə indi də avırt daxdı*.
OVUZ (Zəngibasar) – çeltiyin qabığı. – *Düyünü övsüyüllər, ovuzunu çıxardıllar*.
OVZAR (Ordubad) – rəndələnən taxtanın tərpenməməsi üçün dəzgaha vurulan taxta parçası.
OYALAMAX I (Göyçay) – qazmaq. – *Yeri oyalama, çıx get*.
OYALAMAX II (Şəmkir) – yada salmaq. – *Sən Allah, dərdimi oyalama*.
OYĞUR (Qazax) – o dəfə. – *Oyğur gedif yaxşı odun gətirdix'*.
OYLAMAX (Çənbərək) – biçmək. – *Harda ot varsa, oyla, bir xotma yığ*.
OYMA I (Qazax) – xörək adı. – *Bu gün oyma pişir*.
OYMA II (Borçalı, Şəur, Zəngibasar, Naxçıvan, Ordubad, Şəur) – paltar, don. – *Ayna oymasını geyib məktəbə getdi* (Ordubad).
OYMA III (Oğuz) – qadın paltarına, donuna salınan naxış, bəzək.
OYMA IV (Gədəbəy) – tütün və ya tənəkəki ovuntusu. – *Oymaınan bir az maña ver, doldurem qaylanı*.
OYMACA (Gədəbəy, Tovuz) – bax **oymaça**. – *Bejə gənə oymacam qalxmışdı, beləjə ölüf ölümnən qayıtmışam* (Tovuz); – *Oymaca tutmuş pişix' gəlif qarını cırif, murdarre:fağı; – Oymaca axşamnan tutuf kişiyi* (Gədəbəy).
OYMAÇA (Şəmkir) – qəflətən tutan sancı, mədə ağrısı. – *Onun oymaçası var, hərdən tutor*.

OYMAĞ I (Bakı, Dərbənd) – üskük. – *Anam oymağnan paltar tikədü* (Dərbənd).
OYMAĞ II (Göyçay, Sabirabad, Zərdab) – nəsil, tayfa.
OYMAX I (Kürdəmir) – bax **oymağ** I. – *Oymaxsız cannığı təfçiməy olmaz*.
OYMAX II (Qazax, Mingəçevir, Oğuz, Tovuz, Şəki, Təbriz, Ucar) – 1. bax **oymağ** II. – *Bizim oymağa diyillər Oruşdar* (Şəki); – *Oymaxnan dəngə bir işdənir* (Ucar); – *İrvahum Hajılı oymağınandı bu kətdə* (Tovuz); 2. oba, kənd (Tovuz). – *Burda oymağ ayrı-ayrı kətdərə deyilir*.
OYMAX III (Culfa) – bax **oyma** II.
OYMƏ (Ordubad) – bax **oyma** II. – *Oyməni cahillər ge:r*.
OYNAMAĞ (Dərbənd) – yellənmək. – *Qızlar sürünçağda <yelləncək> oynuyadı*.
OYNAMAX (Qazax) – aşnabazlıq etmək. – *De:llər Süleymanın qızı oyno:r*.
OYRUX (Bolnisi, Gədəbəy, Qazax) – oyuq, koğuş. – *Bura çox oyruxdu* (Qazax); – *Yağış başdaanda özüümü verdim ağacın oyruğuna* (Gədəbəy).
OYSANIMAX (Çənbərək) – işdən soyumaq. – *Oysanıdı Alosman, əkəmmədi yeri, qartovu səpəx'*.
OYŞARRAMAX (Çənbərək) – bax **ovşar-ramağ**. – *Çovan keçiləri oysarradı; – Oysar-rasaña keçiyi quş kimi*.
O:YTMAX (Çənbərək) – başını qatmaq, əyləndirmək. – *Anası uşağı o:ytdu, mən də işimi gördüm*.
OYU (Cənubi Azərbaycan) – naxış (xalçada). – *Arvatar xəlçələrin oyusunu fikrən düzəldillər*.
OYUX I (Çənbərək, Gədəbəy, Gəncə, Kürdəmir, Mingəçevir, Şəki) – bax **ovux**. – *Oyux yeri ayırmaxdan yanadı* (Gəncə); – *Qo:ruğa oyux qoymuşam* (Şəki).
OYUX II (Cəbrayıl, Zəngibasar, Kürdəmir, Mingəçevir, Şəki) – taxılı, bostanı, meyvəni və s. quşlardan və ya hər hansı zərərvericidən qorumaq məqsədi ilə ağaca paltar geydirilərək düzəldilən müqəvvə. – *Oyuyğun birini taxıl yerinin lap başında qoymax lazımdı; – Oyux qoyannan sora quşdar də: o qədar ziyən vermür* (Şəki).

OYUX III (Cəbrayıl) – 1. bağ və ya bostanda qarovulçuların özləri üçün ağac budaqlarından, qamışdan düzəlttikləri koma, kölgəlik. – *Oyuxdan baxanda bağın hər yeri görünür*; 2. koma, daxma. – *İrəliddə adamlar oyuxda yaşayırdı*.

OYUX IV (Zaqatala) – nəsil. – *Ellər ilham alır durlu oyğunqnan, Günəş ıxır salır səhər söyğunqnan, Tarixlər şahıdı Eldər oyğunqnan, Qalxarmı qasırga, yellərinə Qavru?*

OYUX V (Zəngibasar) – şitil basdırmaq üçün yerdə qazılan balaca çala, oyuq.

OYUXLAMAX (Gəncə, Şəki) – sahələri bir-birindən ayırmaq üçün nişan qoymaq. – *Yerrəri oyuxladıx* (Gəncə).

OYUNÇU (Bərdə) – rəqqas, rəqqasə. – *Toyda oyunçu oynuyurdu*.

OYUŞDAMAX (Qazax) – ovmaq, ovuşdurmaq. – *Oyuşdamax lazımdı ayağımı*.

OZALAMMAX (Mingəçevir) – heyifsilənmək, təəssüflənmək.

OZAN I (Şamaxı) – aşıq. – *İrəliddə ozannar oxıyardılar*.

OZAN II (Ağdam, Borçalı, İmişli, Kürdəmir, Quba, Lənkəran, Salyan, Şamaxı) –

çoxdanışan. – *Teybə ozan arvadı* (İmişli); – *Ozanun biri ozan, başımızı ağrıtdun, çux danışma* (Quba); – *Əli ozandı* (Lənkəran); – *Məmmədhasən ozandı, çox danışır* (Salyan).
 ◊ **Ozan olmağ** (İmişli, Salyan, Şamaxı) – uzunçuluq etmək. – *Ozan olma, az danış* (Salyan).

OZANA-OZANA (Quba) – boş-boş, bیکar, avara-avara, işsiz-gücsüz. – *Git üzünə iş tap, nişün belə ozana-ozana gəzəsən?*

OZAN-QAZAN: OZAN-QAZAN OLMAX (Ağcabədi) – başını itirmək. – *Danışmaxdan ozan-qazan olmuşam*. ◊ **Ozan-qazana dömməğ** (Salyan) – nigaran qalmaq, narahat olmaq. – *Fərhad uş gündi öyə gəlib çıxmıyub, dayım ozan-qazana dönüb*.

OZANNAMAĞ (İmişli, İsmayıllı, Şamaxı) – uzunçuluq etmək, çox danışmaq. – *Ozannama, qutar görüm nə diyirsən* (İsmayıllı); – *Çox danışma, ozannama* (Şamaxı); – *Arvat, bu ozannamaxdan əl götü, başım getdi* (İmişli).

OZAN-OZAN (Şamaxı) – uzun-uzadı.

OZAR: OZARA DÜŞMƏĞ (Şamaxı) – sabit qalmamaq, dəyişmək.

Öö

Ö:BƏC (Zaqatala) – çəpgöz (adam).

ÖC: ÖC DÜŞMƏK (Kürdəmir, Qax, Şəki) – bax **ö:üc düşməx'**.

□ **Öc eləmæg** (Salyan) – artmaq, yayılmaq, yenidən baş qaldırmaq, açılmaq (yarada) və s. – *Yaram öc elədi üzümü basdu; – Onun yarası öc elədi.*

ÖCƏŞMAX (Qax, Şəki) – sataşmaq, incitmək. – *Yoldan gedən uşağa niyə öcəşiyisiz (Qax); – Sən də öcəşməyə adam tapbırsan? (Şəki).*

ÖCƏŞMƏK (İmişli, Zəngilan) – mübahisə etmək.

ÖDDƏHLİX' (Ağbaba) – qorxaqlıq. – *Hər işdə öddəhliy eləmə.*

ÖDDƏMƏX' (Gəncə) – acılamaq, acı etmək. – *Yaman ajıymış, ağzımı öddədi.*

ÖDDƏX' (Ağbaba, Ağdam, Laçın, Naxçıvan, Şərur, Zəngilan) – qorxaq. – *Qorxağ adama öddəx' də de.llər (Zəngilan); – Böyüx' qardaşları öddəx'di (Naxçıvan).*

ÖD DÜŞMƏX' (Şərur) – incimək, arası dəymək. – *Bi mənnən niyə öd düşüp bilmirəm.*

ÖDƏX' (Qazax, Şəmki, Tovuz) – ölüb-itən heyvanın əvəzinə verilən heyvan, əvəz. – *Qoyun otaran ha döyü, itirer hamsını, ödəx' verməx'dən yorulufdu (Qazax); – Bir qoyun itirmişdim, ödəx' verdim (Şəmki).*

ÖDƏLƏX' (Şərur) – tələsik, tənqəfəs. – *Özün ödələx' saldı üsdümə.*

ÖDƏMƏ (Ağcabədi, Goranboy) – pambıq kolunun kökü.

ÖƏC (Cəbrayıl, Xocavənd, Ordubad) – bax **öəç**. – *Əmirin öəcinin əlli kilo əti çıxdı (Cəbrayıl); – Qalxozda 15 dənə öəc var (Ordubad).*

ÖƏÇ (Basarkeçər, Qazax, Ordubad) – iki-üçillik erkək qoyun. – *Qoyunun üçilliy erkək balasına öəç de.rıx', dördilliy balasına qaradış (Basarkeçər).*

ÖƏDƏX': ÖƏDƏX'DƏ QALMAX (Qazax) – arxası üstə yığılıb qalmaq. – *Dana ödəx'də qalmışdı, güjnən qaldırdıx.*

ÖƏDİMƏX' (Hamamlı) – büdrəyərek yırılmaq. – *İnəx' ödədi tüşdü suyun içinə.*

ÖƏŞ (Cəbrayıl, Çənbərək) – bax **öəç**. – *Aydələzimin üş dənə öəşi var (Çənbərək).*

ÖƏŞDƏMƏX' (Çənbərək) – qoyun-quzunu dal ayaqlarından tutaraq yuxarı qaldırır irəli aparmaq. – *Ay Məhəmmət, qoynu öəşdə qırx-lığın yanna.*

ÖFGƏ I (Basarkeçər, Bərdə, Çənbərək, Gədəbəy, Gəncə, Goranboy, Qazax, Mingəçevir, Ordubad, Tərtər, Tovuz, Yevlax, Zaqatala, Zəngilan) – bax **ofgə**. – *O öfgədən kavaf çəx'dix' (Çənbərək); – Quzuyu yayda qışdaxda saxlasan, öfgəsi tamam yanajax (Gədəbəy). ◊ Öfgəsi atmax (Qazax) – qorxmaq.*

ÖFGƏ II (Çənbərək, Karvansaray) – ağciyər xəstəliyi (heyvanda). – *Öküz öfgədən öldü.*

ÖFGƏLƏMƏX' (Cəbrayıl) – ovuşdurmaq. – *Gə kürəyimi öfgələ, yaman ayrırıy.*

ÖFGƏLƏMMƏX' (Gəncə) – şişmək. – *Azardan üz-gözü öfgələlif; – Uşax görə neyə öfgələlif.*

ÖFT: ÖFT ELƏMƏX' (Ordubad) – kifayət etmək, bəs eləmək. – *Ordubadın suyu öft eləmir.*

ÖG (Dərbənd) – qabaq, ön, qarşı. – *Ögdə durubanları diyədilər.*

ÖGƏ (Dərbənd) – əvvəlcə. – *Ögə sən de, sora mən diyədəm.*

ÖGƏC (Bakı, Salyan) – bax **öəç**.

ÖGƏC-ÖGƏC (Şamaxı) – böyük-böyük, yaşına uyğun olmadan (danışmaq) – *Ögəc-ögəc danışmağ sə:n adətindi.*

ÖGƏN (Salyan) – nəsil-nəcəbət. – *Adamın gərəg ögəni ola.*

ÖGƏNGƏNƏ (Salyan) – zəhərli cücü adı. – *Mığanda ögəngənə çox olar; – Ögəngənə yayda olar.*

ÖGLÜG (Dərbənd) – önlük. – *Öglügi mənə vər.*

ÖGÜL (Ordubad) – vəhşi qoyunların keşiyini çəkən qoç.

ÖHBƏ (Kürdəmir) – bax **öfgə**. – *Öhbəm ağzımmən gəldi.*

ÖHD: ÖHD ELƏMƏG (Cəlilabad, Salyan) – çətdırmaq, yetirmək. – *Də:rman yaxşı atey (üyüdüür), öhd eləmæg olmey ki, dəni tökəsən (Cəlilabad).*

ÖHGÜN (Qax) – bax **ötgün**.

ÖHRƏM I (Göyçay) – yorğa. – *Nə öhrəm atdı!*

ÖHRƏM II (Cəbrayıl) – qaçaraq, çaparaq, tez, cəld. – *Öhrəm qayıtdı.*

ÖHŞƏLƏ (Bakı) – bax **ovşala**. – *Öhşələ içmiyincə xəreg təhləyə gedməz.*

ÖHÜR (Cəlilabad) – məxmərək.

ÖHVƏ I (Borçalı, Qazax) – bax **ofgə**. – *Axtıx' lünün öhvəsi yeməli olor (Qazax).*

ÖHVƏ II (Qazax) – bax **öfgə II**. – *Bu comuş öhvədi, öləjəx'.* – *Bu heyvanı öhvə tutuf.*

Ö:X (Qazax, Tovuz) – bax **ovux**. – *Bizim əkəjayimiz yer o ö:xdən başsağadı (Tovuz).*

ÖX'BƏ (Şəki) – bax **ofgə**. – *Öx'bə kavavı yaxşı yiməli olur.*

ÖX'BƏQARA (Şəki) – bax **öpgəqara**. – *Keçilərə öx'bəqara deyif, qırıldı hamsı.*

ÖJ (Ağbaba, Oğuz) – 1. zidd; 2. düşmən. – *O mənən yaman öjdü; 3. tərş.*

ÖJƏSMƏX' (Gədəbəy) – 1. höcətləşmək; 2. savaşmaq. – *Öjəşiflər uşaxlar dünənnəri talada.*

ÖKBƏ (Cəlilabad, Əli Bayramlı, Kürdəmir, Zaqatala) – bax **öfgə**. – *Əlinin ökbələri tamam xəsdədi (Əli Bayramlı).*

ÖKBƏLİ (Kürdəmir, Salyan) – qorxmaz, cəsərtli, ürəkli.

ÖKƏNƏ (Zaqatala) – mayasız qatıq, yaxud mayası az olduğu üçün yaxşı bərkiməmiş qatıq.

ÖKƏSDİRMƏX' (Gəncə) – əzik-əzik etmək. – *Paltarı ökəşdirmə.*

ÖKƏSİX' (Gəncə) – əzik, əzilmiş. – *Bu parça ökəşiy olmasa yaxşı görünər.*

ÖKƏŞİKLİ (Gəncə) – əzik-əzik olmuş, əzilmiş. – *Ökəşikli paltarı gətirif maña verir.*

ÖKƏSMƏX' (Gəncə) – əzilmək. – *Paltarım sandıxda ökəşif.*

ÖKLUX (Qax) – önlük. – *Bizin xatınnar həmi öklux tutuy.*

ÖLDÜRMƏCƏ (Yevlax) – ölümcül. – *Çayan zəhərriyir, öldürmür, əmə öldürməcə eliyir.*

ÖLƏD (Bərdə) – xəstəlik adı.

ÖLƏNTƏ (Cəbrayıl) – zəif, arıq, ölüvay.

ÖLƏT I (Ağcabədi, Cəbrayıl, Əzizbəyov, İmişli, Laçın) – bax **öləd**. – *İki-üş gündü mə: ölət dəifdi (Ağcabədi); – Uşax yaman ölət tutufdu (Cəbrayıl).*

ÖLƏT II (Cəbrayıl, Culfa, Şahbuz, Şərur) – 1. zəif, gücsüz; 2. aciz. – *Adam var biri qoçax olar, biri ölət olar; – Ölət adam işdiyə bilmir (Culfa).*

ÖLƏTƏ (Yardımlı) – bax **ölət II**.

ÖLƏTİ (Qazax) – bax **öləntə**. – *Öləti şeydi, onun əti yaxşı olmaz.*

ÖLƏZİMƏX' I (Qarakilsə, Salyan, Tovuz) – 1. zəifləmək; 2. sönmək. – *İşix öləzidi (Tovuz); – Təndir öləziyif, çörəyi pişirmiyəcəx' (Qarakilsə).*

ÖLƏZİMƏX' II (Zəngilan) – solmaq, qurumaq. – *Tağlara gəvgəz dəyif, öləzi:r.*

ÖLƏZİMƏX' III (Gədəbəy, Qarakilsə) – döymək, vurmaq. – *Getdim gördüm ki, almeyi yolor, bir çınıx qurif öləzidim, nə öləzidim (Gədəbəy).*

ÖLƏZİMƏX' IV (Füzuli) – ləngimək, gecikmək. – *Bılar öləzidi, gəlif çıxmadi.*

ÖLƏZİMƏX' V (Mingəçevir) – ara vermək. – *Yağış öləzidi.*

ÖLƏZİMƏX' VI (Qarakilsə) – yaxşılaşmaq, sağalmaq, yüngülləşmək. – *Üzümənən qan aldırram, onnan sonra birəz öləziyir.*

ÖLƏZİT: ÖLƏZİT ELƏMƏX' (Qazax) – söndürmək.

ÖLLƏŞ (Qazax) – aciz, əfəl. – *Mahmud yaman ölləş adamdı.*

ÖLÜKSƏMƏG (Salyan) – solmaq, bürüşmək. – *Göyərtni bir günənə artıg saxlıyanda ölüksi:r.*

ÖLÜQURSAĞI (Qazax) – qövsi-quzeh. – *Yağış bekarə yağdı, ölüqurşağı tüşdü, indi yağış kəsər.*

ÖLÜMƏZULUM (Salyan) – güclə, çətinliklə. – *Ay bala, öydən sizəcən ölüməzulum gəlmişəm.*

ÖLÜNTÜ (Ağcabədi) – aciz. – *Ə, ölüntü olmaynan!*

ÖLÜŞGƏMƏY (Cəlilabad) – susuzluqdan solmaq, ölgünləşmək (bitkiyə aiddir). – *Susuzdi, tağlar ölüşgey.*

ÖLÜŞGƏN (Ağdaş) – saralıb solmuş (gül).

ÖLÜŞÜMƏX' (Şəmkir) – qurumaq, xarab olmaq. – *Ağaş əx'mişdim bir-iki dənə, indi ölüşüfdü, də:sən bitimyəjəx'.*

ÖLÜYÖZÜ (Gədəbəy) – yağda bişən çörək. – *Ölüyözü pişirmişim axşamnan, ye:r-siñşə gətirem.*

ÖLYÜNTÜ (Qazax) – b a x **öləntə**. – *Qo-yunun ölyüntüsünü seçif ayrı otarıllar.*

ÖMRƏSÜRƏ (Culfa, Salyan) – heç vaxt, heç zaman. – *Bizzarda ömrəsürə dəvə olmi:b, eşşəg olmi:b* (Salyan).

ÖNƏLMAX (Zaqatala) – yaxşılaşmaq, sağalmaq (xəstə və xəstəlik haqqında).

ÖNƏND (Gəncə) – avand, avand üzü (paltar və s.). – *Önəndi xarəfsa da, dahı yaxşıdı.*

ÖHÜR (Basarkeçər, Çənbərək, Gədəbəy) – yaxa. – *Köynə:ñin öhürnü bağla* (Basarkeçər); – *Öhürdən aşdıñımı düymüyü?* (Gədəbəy).

ÖHÜRRÜ (Gəncə) – qabağı iki sıra düyməli (paltar). – *Öhürü arxalix dəvdən tüşüfdü.*

ÖPGƏ (Gəncə, Göyçay, Füzuli, Qax, Ordubad) – b a x **öfgə**. – *Öpgədən kabab bişirdix* (Qax); – *Həsən bir dənə öpgə aldı* (Ordubad).

ÖPGƏQARA (Zaqatala) – keçı xəstəliyi adı. – *Kəçilərə öpgəqara düşüp.*

ÖPGƏLİ (Qarakilsə) – b a x **ökbəli**. – *Nəbi yaman öpgəli adamdı.*

ÖPKƏ (Ordubad) – b a x **öfgə**.

ÖRƏLƏMAX (Məğri) – başdansaovdu iş görmək. – *İl uzunu oturmacev' ki, götü örələ at o yana.*

ÖRƏLƏMƏX' (Gədəbəy) – qabı ağzına qəder, ağızbaağız doldurmaq (maye ilə). – *Örələmə südü, indijə dağdajaxsıñ buralara;* – *Südü oxxarta örəliyifşəñ kin, az qaler dağıla yerə.*

ÖRƏMƏ (Borçalı, İmişli, Qazax) – yundan hörülmüş bağ. – *Alaçığıñ çuvuxlarını örəmeynən çiyəliyin* (Qazax); – *A Haşkərim, örəmə çatmadı, bir az kəndir gəti* (Qazax); – *Örəməni gəti, atı çatax* (İmişli).

ÖRƏN I (Göyçay, İsmayılı, Ucar) – zəif, xəstə. – *Yanıma getmişdim, çox örəndi* (İsmayılı).

ÖRƏN II (Cəbrayıl, İmişli, Qarakilsə, Zəngilan) – çox otarımaq nəticəsində otu qurtarmış, otsuzlaşmış “yer”. – *Yer örəndi, heyvanınarın işi çətindi* (İmişli). ◊ **Örən olmaq** (İmişli) – otsuzlaşmaq, otu qurtarmaq. – *Oxarta otardılar, yer örən oldu.*

ÖRƏN III (Qafan) – əkilməmiş (yer, sahə). – *Bizim iki örən yerimiz var.*

ÖRƏND (Qazax) – mal-qaranın gündəlik otladığı yer, sahə. – *Malı hələ xama buraxma, qoy örənddə otdasın.*

ÖRƏNƏ I (Şəki, Zaqatala) – xaraba, virənlik. – *Qozun alt tərəfi örənədi* (Şəki).

ÖRƏNƏ II (Qazax) – otu biçilmiş otlaq. – *Malı örənədən xama aparacaxlar.*

ÖRƏNİMƏX' (Cəbrayıl, Çənbərək, Karvansaray) – otu qurtarmaq, otsuzlaşmaq. – *Öriüş örəniyif da:; mal aj qalır* (Karvansaray); – *Yer-yurt yaman örəniyif, heyvan ajınnan qurılır* (Cəbrayıl).

ÖRƏNƏMƏX' (Culfa, İmişli) – b a x **örənıməx'**. – *Yer örənıyif, qoyunu bırda saxlamağ olmaz* (Culfa). – *Bizim yeri çox otardılar, örənədi* (İmişli).

ÖRƏNNİX' (Zəngilan) – çox otarımaq nəticəsində otsuzlaşmış yer. – *Malları gənə aparıñ örənıyə, orda heyvan doyar?*

ÖRƏNSİZ (Çənbərək) – qənaət etməyən, israfçıl. – *Örənsiz adamnan zəhləm gedir.*

ÖRƏTMƏK (Mingəçevir) – 1. artırmaq (nəsil); 2. bəsləmək.

ÖRİ (Cəlilabad) – xüsusi otlaq, tək-tək adamların öz heyvanlarını otardığı yer. – *Öri odı ki, orda hər kəsən öz heyvanını otarey, tay ora heç kim heyvan gətirmey.*

ÖRKƏRİ (Ucar) – ötrü. – *Sənnən örkəri bura gəldim;* – *Nədən örkəri gəlmisən?*

ÖRKƏRİN (Ucar) – b a x **örkəri**. – *Bizzən örkərin xoşdu.*

ÖRKİ (Salyan) – ötrü. – *Sənnən örki darıxmışdım, yaxşı ki gəldin.*

ÖRMƏ I (Gədəbəy, Gəncə, Qax, Qazax) – yundan toxunmuş paltar (köynək, jaket və s.). – *Örmə geymə:ndə əməlli qızmer canım* (Gədəbəy).

ÖRMƏ II (Zaqatala) – səbət.

ÖRNƏC (Ağdam) – lovğa.

ÖRNƏC-ÖRNƏC (Ağdam) – lovğa-lovğa. – *Sənə deyirəm örnəc-örnəc danışma.*

ÖRNƏX' (Xocavənd) – qabiliyyət, bacarıq. – *Onun əlinin örnəyi yaxşıdı.*

ÖRNƏŞDİMƏX' (Çənbərək) – 1. rahatlaşmaq. – *Uşağı axşam örnəşdidim;* 2. yerləşdirmək. – *Harda örnəşdi camahat?*

ÖRNƏŞMƏX' (Cəbrayıl) – rahatlaşmaq.

ÖRSÜZ (Cəbrayıl) – qorxusuz.

ÖRTDƏNDİRMƏX' (Qafan) – yandırmaq. – *Qoyma uşağı yayın isdisində aparıf örtəndirsin.*

ÖRTDƏNMƏX' (Qafan) – günəşin istisindəndən yanmaq. – *Bu yazıx günün isdisində lap örtəndif.*

ÖRTƏN (Qax) – yanğın. – *Ne örtənnən çıxan kesaqan kimik qaçıysın?; – Örtənə düşüp hunun ziyrəti.*

ÖRTÜ I (Gədəbəy, Yevlax, Zəngilan) – yorğan-döşək. – *Qabaxcan mə:m örtümü sal, sora neynirsən elə (Zəngilan); – Gejə örtüyə girənnən arşa çəkildi yuxum (Gədəbəy).*

ÖRTÜ II (Ucar) – ötrü. – *Mən uxara sənənnən örtü getmişdim.*

ÖRÜ (İmişli) – sürünün arxasınca aparılan yatacaq və azuqə. – *Örü uzaxda gedermiş, qoyun çatermiş obiya.*

Ö:RÜB-ÇÖ:RMƏG (Salyan, Yardımlı) – dəfələrlə demək. – *Bi dəfə dedün bildüg, day nə:şə ö:rüb-çö:rürsən? (Salyan).*

ÖRÜX' (Şəmkir) – kotana qoşulan 1-ci və 2-ci cüt heyvan. – *Ged, öriyü aş, gəti birəz otdasın.*

ÖRÜX'ÇÜ (Tovuz) – bənnə. – *Öriyx'çü başder öyü örmə:*

ÖRÜMƏX' (Oğuz) – doğub-törəmək, artmaq.

ÖRÜŞDƏ (Oğuz) – yağda qovrulmuş soğan və toyuq ətindən hazırlanmış yemək adı. – *Mə:limin yoldaşı öriüşdə bişirmişdi.*

ÖRÜŞTƏ (Oğuz) – həvəs, istək.

ÖRÜYÜV-ARTMAX (Mingəçevir, Şəki) – çoxalmaq, artmaq, doğub-törəmək.

ÖTƏŞMƏX' (Çənbərək) – yarışmaq. – *Ot çalannar ötəşillər.*

ÖTGÜN (Balakən, Gəncə, Mingəçevir, Şəki) – xəstəlik adı; bel ağrısı. – *Əlinin ötgünür var, tez-tez xəsdələnr (Gəncə).*

ÖTMƏCƏ (Qazax) – xəstəlik adı, qaramalda əmələ gələn şiş.

ÖTƏ (Salyan) – bətər. – *O:n uşağı özünənnən də ötədi.*

ÖTÜRMƏ (Oğuz) – uşaq oyunu adı.

ÖTÜŞMƏX' (Şəki) – b a x **ötəşməx'**.

Ö:ÜC: Ö:ÜC DÜŞMƏK (Kürdəmir) – bir-biri ilə düz gəlməmək, bir-birinin ziddinə olmaq. – *Xötəklər ö:üç düşüplər, hey vırışllar.*

Ö:ÜNƏ (Bakı) – tərbiyə. – *Ağəz, ö:ünə görməmişən?*

ÖVCƏ (Meğri) – ənvəl, qabaq. – *Mınnan övcə darı çöreyi olurdu.*

ÖVCÜL (Meğri) – ev işlərinə can yandıran, əfəl. – *Şərəbanı övcül qızdı, yaxşı işdey.*

ÖVEX' (Zaqatala) – çöl göyərçini.

ÖVƏNDƏ (Dərbənd) – boyunduruq.

ÖVƏNDƏNƏ (Şamaxı) – boyunduruğa bağlanan qayış. – *Övəndənə qırılıb.*

ÖVLAD (Cəlilabad) – nəsil, tayfa, əqrəbə. – *Mınn övladınnan orda – İranda qalan çox var.*

ÖVNƏ (Zəngilan) – dəfə.

ÖVRƏZ (Dərbənd, Quba) – iməcilik. – *Öonşilər övrəzə gəlildilər (Dərbənd).*

ÖVSƏTDİRMƏK (İrəvan) – tabaqlamaq, taxılı tabaqlayaraq təmizləmək. – *Get arpanı övsətdir.*

ÖY (Əzizbəyov) – arabanın oxu.

ÖYCI-ÖYCI (Göyçay) – uşaq oyunu adı.

ÖYCÜ (Gədəbəy) – fikir, məsləhət, tədbir. – *Öycün nadi mən barədə?*

ÖYCÜL (Qarakilsə) – öncül, qabaqda gədən (öküz, kəl). – *Eçə deyən kimi öycül qa-bağı çəkir.*

ÖYDAMI (Qazax) – evin yanında və ya qabağında tikilən mətbəx.

ÖYDƏ (Gəncə) – qabaq, ənvəl, tez. – *Mən Əlidən öydə evə çatdım.*

ÖYƏC (Ordubad, Şərur, Şəki) – b a x **öəç**. – *Qalxozun yüzdən artıq öyəci var.*

ÖYƏÇ (Culfa, Ordubad) – b a x **öəç**.

ÖYƏŞ (Ağdam) – b a x **öəç**.

ÖYƏŞDƏMƏX' (Xocavənd) – b a x **öəş-dəməx'**. – *Mən qoyunu öyəşdədim gətirdim.*

ÖYƏYANA (Naxçıvan) – həşərat adı.

ÖYGÖ:K (Cəbrayıl) – göyərçinə oxşar quş adı. – *Biz öygö:k yeri billix'.*

ÖYGÜNƏMƏX' (Hamamlı) – yamsılamaq. – *Bu mənim ağzımı öygünö:ür.*

ÖYHAL (Salyan) – əhval. – *Onun öyhalı yaxşı döy.*

ÖYKƏLƏMƏX' (Qazax) – könülsüz, iştahasız yemək. – *İşdahı yoxdu, əppəyi ağzına alıf öykələ:r.*

ÖYKÖŞDÜ (Çənbərək) – oyun adı. – *Gəlin ökyöşdü oynuyax.*

ÖYLAD (Göyçay) – b a x **övlad**.

ÖYNƏ I (Beyləqan, Borçalı, Cəbrayıl, Göyçay, Hamamlı, Qazax, Şərur) – bax **övnə**. – *İnəyimiz bir öynə sağılır* (Qazax); – *Qoyun gündə bir öynə sağına gələr* (Şərur); – *Süddü inəyi üç öynə sağallar* (Hamamlı); – *Mən gündə üç öynə çörəx' yeyirəm* (Cəbrayıl); – *İnəx' hər öynədə 10 litir süd verir* (Beyləqan).

ÖYNƏ II (Borçalı, Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Lənkəran, Oğuz, Salyan, Tovuz, Ucar, Zərdab) – 1. günorta yeməyi vaxtı. – *Qalxoççılar hindi öyniyə çıxaceglər* (Lənkəran); – *Bir də öynə vaxtı gə* (Ucar); 2. bax **vaxt** (Tovuz). – *Büyük öynəmizi belə keçirdix'* (Tovuz); – *Qış öynəsi çox saqqa olur* (Tovuz).

ÖYNƏMƏĞ (Dərbənd) – yellənmək (yelləncəkdə).

ÖYÖY (Ağdam, Borçalı, Qazax) – qumru. – *Ona öyö də de:llər, qumru da de:llər* (Borçalı).

ÖYRALI (Şəki) – bir neçə gün bundan qabaq. – *Öyrəli didilər ki, Bahar gəlir*; – *Öyrəli bizə Məmmədali gəlmişdi*.

ÖYRƏLİ (Cəbrayıl, Mingəçevir) – bax **öyrəli**. – *Öyrəli Müslimə xalam bizə gəlmişdi* (Mingəçevir).

ÖYSUMAT (Şahbuz) – qara çörək.

ÖYSÜRÜG (İmişli) – səliqə, qayda. – *Öy öysürügdən düşüb, arvad yox, gəlin də uzağda*.

ÖYŞƏX' (Gəncə) – qonurrəngli quş. – *Öyşəx' çöplər üstündə yumurtlar*.

ÖYÜX (Cəbrayıl) – bax **öyux** III, 1.

ÖYÜANA (Gəncə) – bax **öyəyana**.

ÖYÜCCƏ (Ucar) – bax **nöyüccə**. – *Öyüccə gər ağacında yuva tikip*.

ÖYÜX' (Tovuz) – bax **öyux**.

ÖYÜL (Naxçıvan) – dərə.

ÖYÜN (Karvansaray, Qazax, Şəki) – o gün. – *Öyün sizə:lmışdim, öydə yoxdun* (Qazax).

ÖYÜR (Meğri) – mehriban, səmimi.

ÖYÜRRƏSMƏX' (Meğri) – 1. isinişmək; 2. mehriban, səmimi olmaq, birlikdə gözib-dolanmaq. – *Bu uşaxlar elə indidən öyürrəş-sələ yaxşı olu*.

ÖYÜŞMƏK (Zaqatala) – tərslək etmək, əsassız mübahisəyə girişmək.

ÖZƏLƏMMƏX' (Çənbərək) – təəssüflənmək. – *Oruc axşam özələnirdi kin, büvümün yannələlmədim*.

ÖZƏLLƏMƏX' (Cəbrayıl) – deyinmək, öz-özünə danışımaq.

ÖZƏLLƏMƏX' (Karvansaray, Çənbərək) – təəssüflənmək. – *Səmət özəllənif büvümün yanına getmədiyinə ö:rə*.

ÖZGƏ: ÖZGƏ VİRMAĞ (Dərbənd) – çayda üzmək. – *Uşağ çayda özgə viradi*.

ÖZGƏNDƏ (İsmayilli, Salyan, Şəki) – guya. – *Özgəndə biz büyük kəndə getməliydüg* (İsmayilli).

ÖZGƏNDİNƏ (Qazax) – öz-özünə. – *Özgəndinə nə fikirərsən?*

ÖZİQAÇDI (Cənubi Azərbaycan) – quş adı.

ÖZMƏC (Qax) – ipək sap.

ÖZMƏX' (Çənbərək) – xəmiri yayıb kəsmək, doğramaq (əriştə üçün). – *Ayna yaxşı öziür ərişdiyi*.

ÖZMƏNCDI (İsmayilli) – nişastalı. – *Əcəb özməncdi undu*.

ÖZİNƏBƏY (Gədəbəy) – evlənən oğlan, bəy oğlan. – *Özinəbəy kin ortuya çıxdı oynamağa, şavaş töküləjəx' hər yerdən*.

ÖZİNƏBƏYLƏR (Tovuz) – toy günü oğlan evindən gəlin götürməyə gedən adamlar, oğlanın tay-tuşları.

ÖZİNNƏNBƏY (Ağcabədi, Bərdə, Yevlax) – bax **özünəbəy**. – *Toyda özinnənəbəy oynadı, ucuzduğ olar*.

ÖZİNNƏNBİTMƏ (İmişli) – əkilmədən, toxum səpilmədən öz-özünə bitmə (taxıl və ya bəzi mədəni bitkilərdə). – *Bi zəmi özinnənəbitmə taxıldı, əkməmişig onu*.

ÖZÜNÜ BOZARTMAX (Qazax) – həddibülğə çatmaq. – *Gədənin səsi gərrənif, özünü bozardif diyəsən*.

ÖZÜNÜ QIZARTMAX (Qazax) – həddibülğə çatmaq. – *Onun nə yaşı var, hələ heç özünü qizartmıyif*.

ÖZVADINA (Qazax) – öz gücünə, öz ümidinə. – *Özvadına qalsa, başaramaz o bu işi*.

ÖZYANNAN (Cəbrayıl) – guya, guya ki. – *Özyannan indi kişi xeyləydi, gör nə deyir*.

ÖZƏLLƏMƏG (Lənkəran) – yoğurmaq.

Pp

PABBABACI (Ucar) – şanapipik. – *Pabbabacı çəmənliyə qommuşdu.*

PABEDA (Salyan) – kəlağayı növü adı. – *Pabeda kəlağayısı hava rəngündə olur, künclərində də quş şəkli.*

PAÇABƏND (Lənkəran, Şamaxı) – alıcı quşların ayağına geydirmək üçün dəri ayaqlıq. – *Quşuma gözəl paçabənd almışam* (Lənkəran); – *Qırğı paçabəndi qırıb qaçıb.*

PAÇAX (Çənbərək, Gədəbəy) – mal-qara ayaqlarının dərisi.

PAÇAL I (Xanlar) – çatlamış meyvə. – *Bu paçal meyvələri bir yerə topluyun, maña lazımdı.*

PAÇAL II (Borçalı, Dərbənd, Qazax) – qoyun yatağı yanında (körpə quzular üçün) çubuqdan hörülmüş yer. – *Paçaldan quzu qaçmaz* (Qazax); – *Paçala təzə anadan ulan quzuları saladılar* (Dərbənd).

PAÇALLAMAX (Ağdam) – çatlamaq. – *Çox yağış yağdığından narrar paçalladı.*

PAÇA:ŞIRMA: PAÇA:ŞIRMA OTURMAX (Zaqatala) – qıçını qıçının üstünə aşıraraq oturmaq.

PADALA (Qax) – qoğalın bir növü.

PADAM (Qax) – astana. – *Padamda niyə oturuyusun, içəri gəl.*

PADIŞ I (Ağdam, Naxçıvan) – 1. dırnaq (heyvanlarda) (Ağdam); – *Dəvənin padişi olmaz* (Naxçıvan); 2. məhmız (xoruzda). – *Xoruzun padişi itidi* (Ağdam).

PADIŞ II (Ağdaş) – fərqləndirmək üçün quş və toyuqların ayaqlarına bağlanan çit parça. – *Dolaşanın ayağı padişnan bağlıdu.*

PADŞAH (Bərdə) – toy məclisini idarə edən. – *Bizim kəidə Hümbət adında bir kişi olur, o, toyda padşah olardı.*

PAF (Şəmkir) – fiziki cəhətdən zəif (adam).

PAĞACA (Axalsıxı) – mayasız xəmirdən bişirilən çörək. – *Pağacaya çox bişmək lazımdı.*

PAĞIZ (Göyçay) – ağılı bağlamaq üçün düzəldilmiş ağac.

PAĞIZLAMAX (Göyçay) – pağız ilə bağlamaq. – *Qardaşım ağılı pağızladı.*

PAXAÇ (Borçalı) – xörək adı. – *Paxaç südnən, yağnan, şəkərnən, murtoynan pişər.*

PAXAL (Qax) – saman qırıntısı.

PAXALAY (Qax, Zaqatala) – xörək adı. – *Dayım məni paxalay yimağa çağırırdı* (Zaqatala).

PAXXAY (Ucar) – təəccüb bildirən nida. – *Paxxay, on yaşında uşağ iyirmi kilo buğdanı öyə apardı!*

PAXIMAX (Çənbərək) – qovub salmaq, doldurmaq. – *Qoruxçu malı dama paxıdı.*

PAXIR (Salyan) – nöqsən, eyib. $\hat{\text{Paxırım açmağ}}$ – eybini söyləmək, başqasının yanında qüsurlarını açıb demək. – *O:n paxırın açmağdansa, özünən danış.*

PAXLALAMMƏY (Cəlilabad) – xırdalanmaq. – *Bı daş nə tez paxlalandı.*

PAXRAC (Qazax) – uzunqulplu tava. – *Paxracda bişmiş lovyə hər yeməxdən ləzətdidi.*

PAJ (Ucar) – anbar.

PAKI (Meğri) – lay. – *Adama iki pakı biçip çevirecesiz mən gəlincən.*

PAQQALA (Qax) – xörək adı.

PAQQOŞ (Qazax) – igid.

PALAX I (Laçın) – yabanı bitki adı.

PALAX II (Gədəbəy) – gödəkboylu. – *Pa-lağ uşaxdı Əlinin gədəsi.*

PALAMA (Kürdəmir) – dirək, paya. – *Palamaları yerə yaxşı bərkət, tərəcələr sımması.*

PALAMAN (Cəbrayıl) – bax **palama**. – *Qurdun laxdalarını qurmağ üçün palaman qırmaq lazımdı.*

PALAMPAS (Qarakilsə) – tənbel.

PALAN (Bakı, Salyan) – küçə. – *Suraxanı palanın tinindəki öyləri uçurdub tramvay çəkillər* (Bakı).

PALANBİZ (Xaçmaz) – palanduz. – *Palanbizi gətir, çüvəlin yırtığın tikim.*

PALANKAŞ (Qax, Zaqatala) – əşsüzən. – *Düyünü palankaşda süzdüm* (Zaqatala).

PALANKEŞ (Qax, Zaqatala) – bax **palankaş**. – *Düyüdən bir palankeş aş çıxdı* (Qax).

PALANKƏŞ (Qax, Zaqatala) – bax **palankaş**. – *Palankəşi gəti, aşı süzüm* (Qax); – *Bazardan palankəş aldım* (Zaqatala).

PALANNAMAX (Qazax) – qoyunun qarının altını və baldırlarını qırmaq. – *Qoçu palanna.*

PALANTÖKƏN I (Ağdam) – qoz növü. – *Bizdə palantökən var.*

PALANTÖKƏN II (Xanlar) – dağ yolunda yük heyvanlarının çətin keçdiyi yer, yolun narahət yeri. – *Özün apar uşaxları palantökənən keçirt.*

PALAVAR (Basarkeçər) – künc daşı (binada). – *Öyü tix'məx'çin iki yüz dənə palavar lazımdı.*

PALAZPARÇA (Dərbənd) – kiçik palaz.

PALDA (Şamaxı) – nişastadan bişirilmiş yemək. – *Ay qız, paldanı doğra.*

PALDAVA (Şamaxı) – b a x **palda**. – *İş tərs tüşəndə paldava tiş çıxardar.*

PALDIM (Şamaxı) – minik heyvanlarında palanın irəli gəlməməsi üçün quşğuna köməkçi qayış. – *Paldım ənni qeyişdən olur ki, atın qıçını kəsməsün.*

PALƏNƏ (Bakı) – avarçəkənlərin oturması üçün qayığın içində eninə bərkidilmiş taxta. – *Diyəsən, palanə yerinnən çıxıb, uni yaxçı-yaxçı vur ki, mö:kəm olsun.*

PALIMPAS (Bakı) – aciz.

PALPAS (Xaçmaz) – şındır. – *Aldığım ət tamam palpasdı.*

PALTA (Əli Bayramlı) – b a x **palda**. – *Bu palta çox şirindü.*

PALTARKESDİ (Bakı) – ərə gedəcək qız üçün toy paltarı tikilmək münasibətilə keçirilən mərasim, yığıncaq.

PALTARKƏSDİ (Şamaxı) – b a x **paltarkesdi**. – *Məni paltarkəsdiyə çağırmışdılar, ordan gəlirəm.*

PALTAVA (Bakı, Kürdəmir) – b a x **palda**. – *İş tərsə tüşəndə paltava tiş çıxardar* (Bakı); – *İş dara düşəndə de:llər paltava diş çıxarar* (Kürdəmir).

PAMBIXLI (Böyük Qarakilsə, Cəbrayıl, Oğuz, Zəngilan) – sırtqlı. – *Pambıxlı soyuxda geyən şeydi* (Oğuz).

PAMIŞ (Qax) – qoyunun dırnağı.

PAMPAX (Ağdaş, Borçalı, Çənbərək, Gəndəbəy, Gəncə, İsmayılı, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Şəmkir, Tovuz, Zəngilan) – b a x **pampaz**. – *Pampağ adam gördüyü işi yaxşı görməz* (Borçalı); – *Pampağ adam yaranf kın, layaqassız iş tussun* (Gəndəbəy); – *Pampağ uşağ elə olur ku, başını qapazda, əpbəyini əlinnən al* (Şəmkir).

PAMPAXLIX (Gəncə) – acizlik. – *Həsəndə də bir əz pampaxlıx var.*

PAMPAL (Cəbrayıl) – ortadan boğması olmayan barama. – *İmarat xalagilin pampalı çox çıxdı.*

PAMPALAX (Zaqatala) – bacarıqsız.

PAMPAZ (Sabirabad) – bacarıqsız. – *Sən nə yaman pampaz adamsan!*

PAMPİÇLAMAX (Zəngəzur) – barmaqlaşmaq. – *Məsmə qatığı pampıçlıyib yedi.*

PAMPİLAMPİZ (Zaqatala) – göbələk mövü.

PANCARA (Cənubi Azərbaycan) – yabanı bitki adı. – *Pancaradan yaxşı tərə olmaz.*

PANG (Quba) – alma növü. – *Pang qırmızı alma olduğu için uşağların həvəsi unda çoxdı.*

PANGGÜL (Quba) – qızılgül növü. – *Bağımızda u qədər panggal var ki, yığub qutarmağ olmur.*

PANXURMAX (Axalsıxi) – finxırmaq. – *Yorğun at çox panxurur.*

PAPA (Axalsıxi) – qarğıdalıdan bişirilmiş xörək. – *Südsüz papa xoş olmaz.*

PAPAĞ (Salyan) – şifer. – *Qış düşməmiş öyün papağın vırdırmalıyam.*

PAPAĞAN (Cəbrayıl) – quş adı. – *Papağan sığırçın kimi quşdu;* – *Ağajda papağan yuvası var.*

PAPAĞGÖTDİQAÇ (Lənkəran, Salyan) – uşaq oyunu adı. – *Papağgötdiqaç oynıyağ, ama papağı cırmıyağ* (Lənkəran).

PAPAX I (Ordubad) – dirək ilə pərdinin arasına qoyulan taxta parça.

PAPAX II (Cəbrayıl, Çənbərək) – neft lampasında şüşənin geydirildiyi hissə, qoza. – *Lampa:n papağı xarav oluf, üşşəni saxlamır* (Çənbərək); – *Çırağın papağı xarav olub, onu dəyişdir* (Cəbrayıl).

PAPAXLAMMAX (Çənbərək) – irilmək. – *Qartop yaxıcca papaxlanıf.*

PAPAQQABAĞI (Ağdam, Bərdə) – qadınların başlarına qoyduqları qızıl və ya gümüş pullu bəzək. – *Papaqqabağımı cahıl gəlinnər qo:ardı* (Bərdə).

PAPA:LDIQAÇ (Ağdam, Ağcabədi, Ağdərə, Cəbrayıl) – uşaq oyunu adı. – *Papa:ldiqaçda çox uşağ oynuyur* (Ağcabədi); – *Gəlin, papa:ldiqaç oynuyax* (Cəbrayıl).

PAPBABAJI (Ucar) – b a x **pabbabacı**. – *Papbabajı özüyün yuva düzəldirdi ağaj güyülündə; – Papbabajı xeyirri quşdu, cücüləri yi:.*

PAPEY: PAPEY KEÇMƏĞ (Yardımlı) – fikir, əhəmiyyət vermək. – *Papey keçmiyəm, yoxsa sənçün pis olar.*

PAPIL (Lənkəran) – kökil.

PAPILLAX (Mingəçevir) – quşun çinədanı.

PAPIRTI: PAPIRTI SALMAX (Göyçay) – qovub uzaqlaşdırmaq. – *Əyə, niyə to:uğları papırtı salırsan?*

PAPIRTIM: PAPIRTIM SALMAX (Ucar) – nəzərdən salmaq, yersiz təhqir etmək. – *Əhməd arvadını papırtım salıp.*

PAPIRTMA (Gəncə, Zərdab) – doğramac. – *Yayda papırtma yaxşıdı (Zərdab).*

PAPOY: PAPOY OLMAĞ (Salyan) – b a x **papey keçməğ**. – *Papoy olmasan uşağ sua duşar.*

PAPUŞ (Quba) – köhnəlmiş corab. – *Suna qarının ayağında iki papuş vardı.*

PARABÖ:ÜR (Ağdaş) – yarısı xarab olmuş (meyvə). – *Parabö:ür güəli yeməli olmaz.*

PARAĞ I (Şamaxı) – itin iri cinsi. – *Baba o qədər xəsisdi ki, parağdan yun qırılır.*

PARAĞ II (Salyan) – kərpicdən tikilmiş bir neçə otaqlı ev.

PARAĞ III (Salyan) – *məc.* sayılmaz, şəxsiyyətsiz. – *İndi parağ adamların da altında maşını var.*

PARAĞA (Ordubad) – dağın ətəyi. – *Bizdərdə dağın ətəyinə, dağın döşünə parağa deyəllər.*

PARAX (Dərbənd) – heyvan saxlanılan yer.

PARAXAN (Zaqatala) – b a x **paraxay**. – *Abbas paraxanı çatdatdı.*

PARAXAY (Qax) – heyvanın sidikliyi.

PARAXLIX (Qarakilsə, Şahbuz) – arı saxlanılan yer.

PARAKAL (Zaqatala) – üçüncü yuxudan durandan sonra baramaqurdunun qoyulduğu yer. – *Parakal böyükdü.*

PARAMAN (Şamaxı) – palçıq divar. – *Həyətin paramanı tökülüb.*

PARAPIRTIĞ: PARAPIRTIĞ ELƏMƏK (Gəncə, Yardımlı) – hissə-hissə ödəmək. – *Sən mənim pulumu parapırtığ eləmə, pütöy ver (Gəncə).*

PARÇ (Zəngilan, Zəncan) – suqabı. – *Parçnan su içirix (Zəngilan).*

PARÇA (Zərdab) – gəlinin cehizini nümayiş etdirmək üçün oğlan evində təşkil edilmiş şadlıq məclisi. – *Dünən bizim kənddə parça vardı.*

PARÇAÇI (İmişli) – arşınmalçı. – *Parçaçı gələndə çit aldıx, ağ aldıx.*

PARÇADÖŞƏMƏ (Bakı) – plov adı (qazanda düyünün altına yağlı ət qoyub bişirilir). – *Parçadöşəmə çox daddi xoregdü.*

PARÇI (Şəki) – balqabağın yeyilməyən növü (içərisi çıxarılıb suqabı kimi istifadə edilir). – *Parçi sındı.*

PARƏ (Şəki) – siçan balası. – *Bizim çardaxda parə var.*

PARXAL I (Kürdəmir) – çox böyük kisə. – *Parxal meşoydan çox tutur.*

PARXAL II (Tabasaran) – kəndirdən toxunmuş palaz. – *Aybikə bazardan yaxşı parxal gətürdü.*

PARXALAX (Qax) – qovuc.

PARPI (Hamamlı) – gözmuncuğunu əvəz edən əşya.

PARPILAMAX I (Qazax) – çapalamaq. – *Balığın başın kəsəndə parpilyırdı.*

PARPILAMAX II (Borçalı) – ibtidai üsullarla müalicə etmək. – *Əvvəllər xəsdəyi parpilyırdılar, indi doxdur sağaldır.*

PARSALAX (Şəki) – içalat. – *Cıdıroğlu mal kesifdi, parsalağımı mən almışam.*

PART I (Oğuz) – ciyər. – *Qara part olur maldə, ağ part olur.*

PART II (Çənbərək, Hamamlı) – 20-30 çəngədən ibarət taxıl. – *Bir partıda iyirmi-otuz xorum olur (Hamamlı).*

PART III (Salyan) – barıt. – *Adamnan sözsoruşallar dənə, part dağarı dö:rsən ki.*

PARTAXLAMAX (Çənbərək) – doğramaq. – *Novruz toğluyu partaxladı.*

PARTAL (Şəki) – yorğan-döşək. – *Partalı sal yatax. ♦ Partala düşməx – xəstələnmək, yorğan-döşəyə düşmək. – Əli partala düşdü.*

PARTAMA (Qazax) – dırnaq yarası (qoyunda). – *Partama qoyunu otdamağa getməyə qoymur.*

PARTAN (Mingəçevir) – acıq. – *Bu sa:t-darım partanı tüteşdi.*

PARTATAN (Salyan) – oyuncaq adı. – *Partatan qarğudan olar.*

PARTDAĞAN (Oğuz) – içi qamış kimi boş olan ağac. – *Partdağan elə oduna yarıyır.*

PARTDAMA: PARTDAMIYA DÜŞMƏX' (Şuşa) – qəfildən xəstələnilib ölümçül vəziyyətə düşmək. – *Uşax beyjə partdamiya düşdü.*

PARTDANQUŞ (Dərbənd) – yabanı bitki adı. – *Əlimə alduğumnan partdanquşi partdamasi bir uldi.*

PARTĞANQÖÇ (Dərbənd) – şingilə. – *Sarıqızma qatmağ üçün partğanqöç aldım.*

PARTILLAX (Ağdaş) – yabanı bitki adı (toxumuna əl vurduqda partlayır). – *Partillax qırmızı olur.*

PARTO:UX (Qazax) – səbirsiz. – *Güllü qarı yaman parto:uğ arvaddı.*

PART-PART (Dərbənd) – qovrulmuş qarğıdalı dənləri. – *Atası Əhmədə part-part aldı.*

PASAX (Barana, Borçalı, Cəbrayıl, Qazax, Qusar, Naxçıvan, Oğuz, Salyan, Yardımlı, Şuşa, Zəngəzur, Zəngilan) – kir, çirk. – *Biz hamamda pasaxımızı təmizləyirik (Zəngəzur); – Üstü:n pasaxını təmizdə (Borçalı).*

PASAXLAMMAX (Şuşa) – çirkənmək, kirlənmək. – *Üsd-başım pasaxlandı, təmizlədim.*

PASAXLI (Başkeçid, Borçalı, Qazax) – çirkli, kirlı. – *Bu oğlan çox pasaxlı oğlandı (Borçalı).*

PASALAX I (Basarkeçər, Oğuz) – gödək-boylu. – *Pasalağ Abbas bizim şoferdi (Basarkeçər).*

PASALAX II (Qax) – bacarıqsız.

PAS: PASIN AÇMAĞ (Salyan, Yardımlı) – bax **pasaxın açmağ**. – *Day bir-birü:zün pasın açmoun (Salyan).*

PASAVAN (Salyan) – arxa, kömək, himayəçi. – *Kimin pasavani var, ona zaval yoxdu.*

PASKƏLLƏMEG (Bakı) – qayığın dal tərəfində bir avar ilə avar çəkmək.

PASNA (Ağcabədi, Bərdə, Cəbrayıl, Göyçay, Kürdəmir, Ucar) – paya. – *Dünənnən mən bu pasnalari basdırmışam, arasın hörmə: qarğı çatmadı (Ağcabədi); – Tut pasnası yerdə gec çürüyür (Cəbrayıl); – Zinyət, apar buzoyu pasnaya bağla, tez gəl bura (Ucar).*

PASNALDALI (Cəbrayıl) – kobud. – *Sənən yaman pasnaldalı sözdər çıxır.*

PAŞABOYU (Qazax, Tovuz) – yabanı bitki adı. – *Paşaboyunnan çay qoyorux (Qazax).*

PAT (Qax, Zaqatala) – ipə düzülmiş tütün yarpağı.

□ **Pat getməx'** (Ağcabədi) – küt getmək. – *Təndirdə əpbək pat getdi.*

PATAX I (Ucar) – tərəçə. – *Pataxda meyvə, soğan saxlıyırx.*

PATAX II (Ağdam) – barama sarımaq üçün qurdun üstünə qoyulan şax.

PATANƏY (Qax) – qısaayaqlı (adam).

PATATUR (Zaqatala) – isti şeyləri tutub götürmək üçün xüsusi dəsmal.

PATAVA I (Zaqatala) – gön yamaq.

PATAVA II (Zaqatala) – iş əlcəyi.

PATAVA III (Salyan) – uzunboğaz çəkmə.

PATDAX (Şamaxı) – arabada dal ox ilə qabaq oxu birləşdirən ağac. – *Bizim arabanın patdağı vələsdəndi.*

PATQANA (Balakən) – böyük dəyənək.

PATILLAMAX (Füzuli, Gəncə) – kiçik taya düzəltmək. – *Həsən sərgidəki <laydakı> otu patılladı (Gəncə); – Mən otu patıllamışam, qalif daşımam (Füzuli).*

PATRATI (Gəncə) – yabanı bitki adı. – *Get, bağdan patrati dənələrinənnən yığ gəti, dişimə qoyajam.*

PATRIC (İrəvan) – yabanı bitki adı.

PATISALAY (Qax) – pəncə.

PAZA (Zəngəzur) – yoğun dəyənək. – *Sənə bir paza vırram, ölərsən.*

PAZAHLI (Meğri) – məc. azar. – *Mənim pazahlım var, gərəx' bu meydaında duram.*

PAZAX (Ağdam, Füzuli, Gədəbəy, Gəncə, Hamamlı, Qarakilsə, Qazax, Tovuz, Zəngilan) – arıq və yağsız ət. – *Yaxşı ət al, pazağ olmasın (Gəncə).*

PAZANA (Salyan) – dəriqaşyan dəmir alət. – *Pazana küt olduğumnan dərinəni yaxşı qazıya bilmədi.*

PAZANAX (Qarakilsə) – dürmək. – *Sə:r-sə:r nə pazanax tutmuşaq?*

PAZAVERTİ (Qazax) – iribədənli. – *Gü-jünmü çatar ona, pazavertinin biridi.*

PAZGƏ (Lənkəran) – tilışgə.

PAZI (Basarkeçər, Bolnisi, Borçalı, Böyük Qarakilsə, Gədəbəy, Gəncə, İsmayılı, Qarakilsə, Qazax, Naxçıvan, Ordubad, Şərur) – çuğundur. – *Bi:lki pazi bildirikknan yaxşı oluf*

xeylax (Gədəbəy); – *Pazı da de:rix', çuğundur da* (Şəmkir).

PAZIBAŞI (İrəvan) – çuğundurun yarpağı. – *Ay qız, bir az mayə pazıbaşı ver, aş bişərəcəm.*

PAZIPENCƏRİ (Ağbaba) – yabanı bitki adı.

PAZLAMAX (Şəki) – gopa basmaq. – *Çox da pazlama, hamısını bilirux.*

PAYALAMAX I (Gəncə) – ağacla (paya ilə) vurmaq. – *Bir də bura gəlsə, onu payalayajam.*

PAYALAMAX II (Gəncə) – çəpərə paya basdırmaq. – *Çəpəri payala.*

PAYALIX (Şəki) – paya üçün yararlı (ağac). – *Məşədən payalığ gətir.*

PAYAN (Lənkəran) – avar (alət).

PAYIZDAX (Ağcabədi) – mal-qaranın payız fəslində saxlandığı yer. – *İndi payızdaxdayıx, bir həfdiyəcəm köçərik qışdağa.*

PAY-RUŞ (Bakı) – pay. – *Dünənnəri emim-gilə pay-ruş göndərdim.*

PAYTAXDA (Şamaxı) – toxucu dəzgahının lingi. – *Bu corab paytaxdayə necə davam eliyəcəm.*

PAY-TÜŞ (Bakı) – bax **pay-ruş**. – *Ula-run heç pay-tuşu olmaz.*

PAY-ÜLÜŞ (Gəncə) – bax **pay-ruş**. – *Bu pay-ülüşü sana aldım. ♦ Pay-ülüş eləmək – paylamaq. – Qoyunu aramızda pay-ülüş elədik.*

PAY-ÜRÜŞ (Qax, Şəki) – bax **pay-ruş**. – *Bı pay-ürüşü gəlinə almışam* (Şəki).

PEÇDAMAL (Ağbaba) – önlük.

PEĐƏ (Gədəbəy, Tovuz) – əl ağacı. – *O pedeyi maña ver* (Gədəbəy).

PEKLİK (Zaqatala) – ağılsız.

PEL (Dərbənd) – kövər. – *Pel meşələrdə çox oladı.*

PENCƏ (Ağdam, Cəbrayıl, Füzüli, Xocalı, Qazax, Mıngəçevir, Oğuz, Şəki, Tovuz, Yevlax, Zəngilan) – 1. on dərzdən ibarət taxıl (Ağdam, Borçalı, Cəbrayıl, Füzüli, Xocalı, Zəngilan); 2. iyirmi dərzdən ibarət taxıl (Borçalı, Qazax, Şəki, Yevlax); 3. otuz dərzdən ibarət taxıl (Ağdam, Borçalı, Zəngilan). – *On dərzı bir yerə yığdıx, olurdu bir pencə* (Ağdam); – *On dərz bir pencədi* (Zəngilan); – *On dərzə bir pencə deyirdix* (Borçalı).

PENCƏKEŞ (Biləsuvar, Əli Bayramlı, Kürdəmir, Sabirabad) – 1. təndir çörəyi (Biləsuvar, Kürdəmir, Sabirabad). – *Burda səkgiz pencəkeş var* (Biləsuvar); – *Şornan isdi pencəkeşin dürməgi ləzzət verir* (Kürdəmir); 2. lavaş (Əli Bayramlı). – *Mə, bı az pencəkeş bişir.*

PENCƏR (Basarkeçər, Ordubad, Şəmkir, Şəur, Tovuz) – yeyilən göyerti. – *Qoyunqulağı, quşəpbəyi, qazə:ği pencərdi* (Basarkeçər).

PENCƏRİYƏ GİTMAĞ (Dərbənd) – nişanlısının görüşünə getmək. – *Oğlan pencəriyə gitmişdi.*

PENCƏRƏ GÖRMAĞ (Dərbənd) – bax **pencəriyə gitmağ**. – *Pencərə görmağa gitmiyədi.*

PEPEŞ (Bakı) – çörək (uşaq leksikonunda).

PER (Yardımlı) – öyri. – *Per ağaşdan balta sapı olmaz.*

PEREKAL (Şəki) – kiçik sahədə taxıl. – *Bı put perekal ehmişdix, unnan düz un sekkiz put taxıl oldu.*

PERİX'DİRMƏX' (Ağdam) – didərgin salmaq. – *İt töyüx-cücanı perix'dirif.*

PERİX'MƏX' (Ağdam, Cəbrayıl, Çənbərək, Meğri) – didərgin düşmək. – *Töyüx perikif* (Ağdam); – *Töyüx' perikif deyın yumurtası tapılmır* (Çənbərək); *Qərqa <qarğa> perikip, dəy yuvasına gəlmey* (Meğri).

PERİNC (Dərbənd) – buğdaya oxşar taxıl. – *Dasdarda boğda da çəkərdig, perinc də çəkərdig.*

PERTO: (Qazax, Tovuz) – qanmaz. – *O, perto:nun biridi* (Tovuz).

PESEYİ: PESDEYİ ELEMƏG (Bakı) – ehtiyat üçün saxlamaq. – *Muni də dar günümçün pesdeyi elemişdim.*

PESƏ (Tovuz) – boynuyğun.

PESƏLƏ (Meğri) – tüküntün bir hissəsi tökülmüş (papaq). – *İbi yaxşı yadıma gələy, bir də bir pesələ papax qoyeydi.*

PEŞ: PEŞ GƏLMƏK (Cəbrayıl, Naxçıvan) – hədiyyə vermək.

PEŞAR: PEŞAR ELƏMƏK (Zəngilan) – yığından sonra ağacda qalan meyvəni dərmək. – *Əli meyvə ağaclarınnan peşar elədi.*

PEŞARI (Cəbrayıl) – yığından sonra ağacda qalan meyvə. – *Uşaxlar peşarı yığmağə:dif.*

PEŞARRAMAX (Qarakilsə) – yığımdan sonra ağacda qalan meyvələri dərmək. – *Meyvəni peşarradım.*

PEŞDƏREŞD (Cəlilabad) – ardıkəsilməyən. – *Maşınnar peşdərəşd işdey.*

PEŞEKƏR (Başkeçid) – yük atı.

PEŞƏKƏR (Qax) – balaca çoban.

PEŞƏMƏNGÜLÜ (Xocalı) – yabarı bitki adı.

PEŞƏR (Meğri) – qoyundan axşam sağılan süd. – *Dədəm diyərdi: “Peşər haram oler, peşəri süta qatmazlar”.*

PEŞƏRƏMƏK (Şəhur) – axtarmaq. – *Ged ordan peşərə, özünə üzüm tap.*

PEŞƏRİ (Füzuli) – bax **peşər**.

PEŞXON (Çənbərək) – bax **peşqon**. – *Hajt peşxonu Səlviyə verdi.*

PEŞXOTDUĞ: **PEŞXOTDUĞ KEÇMƏK** (Salyan) – müvəqqəti iqtisadi çətinlik keçirmək (yazda köhnə taxılın qurtaran, yeni taxılın biçilən vaxtında). – *Yazza peşxotduğ keçir; – Qurı qutarıb, yaş da yetişmə:b, indi peşxotduğ keçir.*

PEŞİN: **PEŞİN VERMƏX'** (Ağdam) – avans vermək. – *Qulluxçulara peşin verillər.*

PEŞKAN (Lənkəran) – buxarının qabağına qoyulan dəmir təbəqə.

PEŞKAR (Biləsuvar, Cəlilabad, Yardımlı) – həyətəni sahə. – *Peşkarda bir az soğan əkmışəm* (Biləsuvar); – *Peşkarda ağac əkəcəm* (Cəlilabad).

PEŞKİR (Ağbaba, Basarkeçər, Gədəbəy) – əl-üz dəsmalı. – *Peşkiri ver qonağa, əlin silsin.*

PEŞQON (Basarkeçər, Başkeçid, Borçalı) – yuxayayan. – *Peşqonun üssündə yuxa ya:rıx* (Basarkeçər); – *Peşqonu maña ver* (Başkeçid); – *Peşqon də:rimi oler, taxdadan qayriler* (Borçalı).

PEŞQUN (Başkeçid, Borçalı, Hamamlı) – bax **peşqon**. – *Peşqunu gəti, çörəx' ya:x* (Hamamlı).

PEŞQURT (Ağdam, Borçalı, Füzuli, Gədəbəy, Qazax, Şəki, Şuşa, Yevlax) – taxılın novbarı. – *Peşqurt vaxdınatan çox var hələmləri, nə:n (nə üçün) darıxeysin?* (Gədəbəy); – *Xırmanı döyüf qutarannan so:ra peşqurt geder* (başlanır) (Borçalı); – *Peşqurt çıxana kimi yiyəsi taxılıımız var* (Şəki). ◊ **Peşqurt eləməx'**

(Şəki, Şuşa, Yevlax) – taxılın novbarından azacıq üyütmək. – *Dörd dəndə dərti aparıram kin, uşaxlara peşqurd eliyim* (Şuşa). **Peşqurta getmək** (Cəbrayıl) – taxılın novbarını biçməyə getmək.

PEŞMEG (Bakı) – bax **peşveng**.

PEŞVENG (Şəki) – düyü unundan bişirilmiş halva növü. – *Üş kilo peşveng bəsimdi.*

PET (Salyan) – kef. – *Uşağ öz petindədi.*

PETİ (Qazax, Meğri) – yaraşıqsız. – *Bu peti inəyi niyə saxle:rsən?* (Meğri).

PEYDAR (İsmayılı, Zərdab) – həmişə, aravermədən. – *Mən peydar bu birqa:dada işdəmişəm; – Sənin işin peydar belə olur* (Zərdab).

PEYDƏMƏ (Cəlilabad) – həmişə, aravermədən. – *Peydəmə munun bürnünən qan gedey.*

PEYDƏR (Borçalı, Cəbrayıl, Çənbərək, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – bax **peydar**. – *Bizim bulaxdan peydar su axer* (Borçalı); – *Dayım peydar bir mahnı oxuyur* (Şəmkir); – *Peydar ma: iynə vırıflar* (Cəbrayıl).

PEYDƏRİ (Gəncə, Salyan) – bax **peydar**. – *Peydəri su axıdır, gənə deyir taxılım yanır* (Gəncə); – *Özi peydəri çay içir, mə: vermir* (Salyan).

PEYĞAMBIĞDA (Salyan) – qarğıdalı. – *Peyğambiğda yayda çıxır. – Peyğambiğda xeyirri şeydü.*

PEYĞƏMBƏR I (Quba, Laçın) – qarğıdalı. – *Qaraqışlax kəndində qardalıya peyğəmbər deyillər* (Laçın).

PEYĞƏMBƏR II (Göyçay) – bazar ertəsi.

□ **Peğəmbər armud** (Quba) – armud növü. **Peğəmbər qurşağı** (Şəki, Zaqatala) – göy qurşağı. **Peğəmbər şamama** (Zaqatala) – şamama növü.

PEYĞƏMBƏRBUĞDA (Əli Bayramlı) – bax **peğəmbiğda**.

PEYĞƏMBƏRİ (Bakı, Cəbrayıl, Dəvəçi, Zəngilan) – bax **peğəmbər I**. – *Birdə üş loda peyğəmbəri var* (Bakı); – *Peyğəmbəri-dən mala silos düzəldillər* (Zəngilan).

□ **Peğəmbər toy** (Ağcabədi) – çalğısız toy. – *Zakir özünə peyğəmbəri toy elədi.*

PEYĞƏMBUĞDA (Biləsuvar) – bax **peğəmbiğda**. – *Bosdanda peyğəmbuğda çoxdu.*

PEYİ (Laçın) – yekəburun (adam).

PEYİK: PEYİK OLMAX (Barana, Tərtər) – gəzməkdən yorulmaq. – *Qoyunum itmişdi, çox axdardım, peyik oldum* (Tərtər).

PEYİK MƏK (Qazax) – uzaqlaşmaq, tərk etmək. – *Quşun yuvasını uçurtdum deyə peyikli*.

PEYİNSƏX' (Zaqatala) – az peyinli (yer).

PEYKAM: PEYKAM GÖNDƏRMEG (Bakı) – xəbər göndərmək. – *Bu da Dadaş, gündə üsdümə bir peykam göndərir*.

PEYKAR (Salyan) – qorxu. – *Uşağın atasından peykari olsun gərəg*.

PEYLƏMƏK (Şamaxı) – daramaq (yunu). – *Yunu peyləyib qundağa vurullardı*.

PEYLƏŞMƏK (Lənkəran) – şişmək (gəmiyə aiddir). – *Gəmini suya sal, peyləşsin*.

PEYPEYVAX (Qazax) – həmişə, ardıksilmədən. – *Məhəmməd peypeyvax sənin daleyənə danışer*.

PEYSİMƏX' (Cəbrayıl) – təsirlənmək. – *Həsən buz kimi suyu işdi, heş peysimədi də*.

PEYVAND (Oğuz) – təmkinli.

PEYVAS (Meğri, Şərur, Zəngilan) – peyvənd, calaqlanmış. – *Birda peyvas ərixləri verillər zavoda* (Meğri); – *Əriy ağacını alçıya peyvas eləməy olar* (Şərur). ◊ **Peyvas virməx** (Şərur, Zəngilan) – peyvənd etmək. – *Bu tut peyvasdı, özüm peyvas virmişəm*; – *Həyatimizdə çoxlu peyvas virmişəm* (Zəngilan).

PEZİ I (Əli Bayramlı, Gədəbəy, Xocavənd, İmişli, İsmayilli, Kürdəmir, Sabirabad, Salyan) – 1. kobud; 2. qanmaz. – *Pezi Məhəmmət gəldi* (Xocavənd); – *Bu öyü yıxılmış gədə lap peziymiş* (Gədəbəy); – *Yolçu pezinin biridi, sən onnan başarmassan* (Şəmkir).

PEZİ II (Ağdam, İsmayilli, Sabirabad, Salyan) – güclü. – *Həsən pezi adamdı, iki tayları birdən götürür* (Salyan).

PEZİ QULU (Şərur) – güclü.

PEZİK MƏK (İmişli) – qorxub qaçmaq. – *Güci çatmadı, pezikdi*.

PEZİLƏMƏG (Saatlı) – özünü güclə arabaya soxmaq.

PEZİKLİK (Əli Bayramlı) – kobudluq. – *Sən peziliyini birdəfəliy at!*

PƏ:Çİ (Tərtər) – pəyəçi, pəyə işçisi. – *Köhnə dilnən biz de:irik kin, pə:çi pə:də işdiyir*.

PƏDƏRAVA (Şəki) – ədəbsiz, söyüşkən. – *Musdafa çox pədəravadı*.

PƏDƏRVAYI (Oğuz, Şamaxı) – bax **pə-dərava**. – *Ağa o qədər pədərvayidi ki, oni danışdırmamax yaxşıdı* (Şamaxı); – *A kişi, sən nə pədərvayı adamsan* (Oğuz).

PƏG (Axalsxi) – viran olmuş evin yeri. – *Bu pəglərin sahibi kimlər idi?*

PƏĞƏMBƏRBUĞDA (Quba) – bax **pey-ğəmbərbuğda**. – *Bu il üş put pəğəmbərbuğdamız ulubdu*.

PƏĞLƏT MƏK (Axalsxi) – viran qoymaq. – *Düşman əvələrimizi pəğlətdi*.

PƏĞLƏŞDİRMƏK (Axalsxi) – viran qoymaq. – *Qovğa zamanı kəndimizi yandırub pəğləşdirdilər*.

PƏKƏHKƏN (Şahbuz) – arı. – *Biz arıya pətəx' də deyər ix', pəkəhkən də deyər ix'*.

PƏL I (Dərbənd, İsmayilli, Quba, Şamaxı) – kövər, göy soğana oxşayan yabanı bitki adı. – *Bu yil meşədə pəl çux ulub* (Quba); – *Pəldən uladı yaxşı çüdü* (Dərbənd); – *Nənəm bu yün pəl qutabı bişirib* (İsmayilli); – *Bazarda pəliün dəsdəsi iki şahıyadı* (Şamaxı).

PƏL II (Şamaxı) – çilink (çilingəğac oyununda). – *O, pəli bir bira at!*

□ **Pəl virməx** (Ağdam, Borçalı, Cəbrayıl, İsmayilli, Qazax) – mane olmaq. – *Sən həməşə bizim işimizə pəl vurursan* (Ağdam).

Pəl qatməx (Gəncə) – bax **pəl virməx**. – *Niyə işə pəl qatarsan? Pəl qurməx* (Borçalı) – bax **pəl virməx**. – *Əli mə:m işimə pəl qurdu*. **Pəl çəkmək** (Şamaxı) – dəzgahın oxuna parça sarımaq. – *Pəlini çək, sonra işlə*.

PƏLƏGİZ (Qax) – yekəəğiz.

PƏLƏ (Ağcabədi, Cəbrayıl, Gəncə, İsmayilli, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Şəmkir, Tovuz) – buynuzları yanlara əyilmiş qulaqları sallaq (heyvan). – *Pələ öküz qoçağ olur, yaxşı işdiyir* (Ağcabədi); – *Pələ heyvanın buynuzu bərk olar* (Qazax); – *Bizim inəx' pələdi* (Tovuz); – *Pələ öküz yaxşı olar* (Şəki).

PƏLƏBAŞ (Ordubad, Şərur) – yekəbaş, qanmaz. – *O, çox pələbaş adamdı* (Ordubad).

PƏLƏBUYNUZ (Gəncə) – yoğunbuynuz. – *Pələbuynuz kəl açılıf*.

PƏLƏD (Əli Bayramlı, Qarakilse, Lənkəran, Salyan) – həyət qarısı. – *Pələdi bağladı:n?* (Əli Bayramlı); – *Get pələdi ört!* (Lənkəran); – *Pələdin ağzında dayanacağı* (Salyan).

PƏLƏĞAC (Ağdam, Şamaxı) – uşaq oyununun adı. – *Gəlin gedəyin pələğac oynuyax* (Ağdam); – *Gəlin pələğac oynuyax* (Şamaxı).

PƏLƏQULAĞ (Qax) – qoca çaqqal. – *Pələqulağ kimik <kimi> ulama, sesuvu kes.*

PƏLƏQULAX (Gəncə, Kürdəmir, Şəki) – yekəqulaq. – *Pələqulağ atı satdım* (Gəncə); – *Pələqulax qoyun sütdüdü* (Kürdəmir).

PƏLƏMƏ I (Kürdəmir) – südlü pəhriz xörəyi.

PƏLƏMƏ II (Cəlilabad, Lənkəran, Masallı, Yardımlı) – bağda, bostanda düzəldilən çardaq. – *Bağban pələmədə qarpuz ye:ir* (Lənkəran); – *Pələməsiz bağ olmaz* (Masallı); – *Pələmə oley bosdanda, bağdə, belə-belə yerrədə* (Cəlilabad).

PƏLƏMƏPÖTÜR (Şəur) – çirkin.

PƏLƏMİRD (Xaçmaz, Quba) – çox zəif.

PƏLƏMÜRD (Bakı, Xaçmaz, Quba) – b a x pələmird.

PƏLƏMÜRDƏ (Culfa, Qax, Mingəçevir, Şəki) – iri bədənli, kök (adam). – *Pələmürdə adam işi yarıtımır* (Culfa).

□ **Pələmürdi ulmax** (Quba) – taqətdən düşmək. – *O qədar məni yügürtdün ki, pələmürdi uldum.*

PƏLƏND (Əli Bayramlı) – b a x pələnd. – *Hasangilin pələndi hündürdü.*

PƏLƏNPÖRT (Cəbrayıl) – kobud (adam). – *Bu çox pələnpört adamdı.*

PƏLƏPÜSÜR (Qazax) – yöndəmsiz.

PƏLƏSƏNG (Şamaxı) – dağıntıq. ◊ **Pələsəng eləməx'** (Gədəbəy) – dağıtmaq. – *Buğduyu kim pələsəng ele:fburalara? Pələsəng olmağ* (Şamaxı) – dağılmaq. – *Onun evi pələsəng olub.*

□ **Pələsəng vırmax** (Cəbrayıl, Qarakilsə) – görmək, gözüb dolanmaq. – *Axşama kimi onnan-mınnan pələsəng vırır* (Qarakilsə); – *Sizin evdə siçannar pələsəng vırır ki?* (Cəbrayıl).

PƏLƏŞ I (Zaqatala) – əyriburun. – *Muxdar əmi pələşdi.*

PƏLƏŞ II (Xanlar) – kök (davar). – *Bu pələş buzoynan yaxşı öküz olajax.*

PƏLƏŞ III (Lənkəran, Yardımlı, Salyan) – səliqəsiz.

PƏLƏŞKƏ (Quba) – yabani bitki adı. – *Bağda pələşkə bitübdü.*

PƏLƏŞO (Salyan) – bulanıq, lilli su.

□ **Pələşo gəlməğ** (Kürdəmir, Salyan) – kələk gəlmək. – *Mə: pələşo gəlmə!* (Salyan). **Pələşo salmax** (Oğuz) – şuluqluq salmaq. – *Toyda uşaqlar pələşo salır.*

PƏLƏT (Əli Bayramlı, Qazax, Lənkəran, Masallı) – b a x pələd. – *Əliyə bizim pələtin yanında irasd gəldim* (Lənkəran).

PƏLƏVAR (Naxçıvan) – talvar. – *Pələvarın altı kölgə olur.*

PƏLİSKAR (Cəbrayıl) – suvanmış. – *Hüseynin ağanın pəlisakar quyusu varmış.*

PƏLİŞ: PƏLİŞ OMAĞ (Lənkəran) – 1. salmaq; 2. bürüsmək (göyərtyə aiddir). – *Göyərtyə gün dayib pəliş olub.*

PƏLLİK (Lənkəran) – vəzəriyə oxşar ye-yilən bitki adı. – *Pəllik çox daddı olur.*

PƏLMƏ I (Ağcabədi, Cəbrayıl, Füzuli, Qarakilsə, Meğri, Ordubad, Şahbuz, Ucar, Tərtər, Zəngilan) – duman, çən. – *Havada pələmə var* (Tərtər); – *Pələmədə adam adamı seçə bilmir* (Ağcabədi); – *Böyün hava pələmədi* (Zəngilan); – *Pələmədə yol getməy olar?* (Ucar).

PƏLMƏ II (Ağdam, Ağcabədi, Tərtər) – gözdə əmələ gələn tor. – *Gözümdə pələmə var* (Tərtər).

PƏLMƏLƏNMƏX' (Tərtər) – gözdə tor əmələ gəlmək, gözə tor çəkilmək. – *Gözüm axşamlarım pələməlinir.*

PƏLMƏLİ (Tərtər) – dumanlı, çənli. – *Hava pələməlidir.*

PƏLMƏTURS (Quba) – göy soğana oxşar meşə bitkisindən hazırlanan sirkə. – *Mən pələmətursi xoreknən yeyirəm.*

PƏLPƏTÖYÜN (Şəki) – yabani bitki adı. – *Ciyim pələpətöyünnən qo: rma bişirdi.*

PƏLTƏ (Lənkəran) – isti şeyləri ocağın üstündən götürmək üçün xüsusi dəsmal. – *Pələtəynən qabi ocağdan andir.*

PƏLVƏND (Lənkəran, Salyan) – gəmidə dor ağacını saxlayan iplər. – *Pələvənd olmasa, dor əyilər* (Lənkəran).

PƏLVƏNDƏR (Lənkəran) – gəmidə yelkəni çəkən iplər. – *Ağa, pələvəndəri vur yerinə, vurarannan sora belinin qurtlarını bərkil.*

PƏMBƏGİLO (Bakı) – sürvə, adaçayı.

PƏMBƏX' (Qarakilsə) – daranıb eşilmiş yun.

PƏMBƏLƏMPÜŞ (Gədəbəy) – yabanı ağac adı.

PƏMPƏLİK (Zaqatala) – kəpənək.

PƏMBƏ: PƏMBƏ VİRMAĞ (Salyan) – ovucalayıb yemək. – *Elə adam var ki, pıloa <plova> pəmpə vırıb ye:r.*

PƏNABAD (Biləsuvar, Cənubi Azərbaycan) – 15 qəpiklik gümüş pul (keçmişdə). – *Bizdə pənabad vardı* (Biləsuvar); – *Qarğılları satdım, bir pənabad aldım* (Cənubi Azərbaycan).

PƏNBƏDÜZ (Şamaxı) – quş adı. – *Göy guruldıyanda pənbəduz əyağlarını yuxarı qalxızır ki, göy düşəndə saxlasın.*

PƏNCƏKƏŞ (Ərdəbil) – b a x **pəncəkəş** (2-ci mənə).

PƏNCƏPƏNCƏ (Bakı) – parça növü adı.

PƏNDƏM (Borçalı, Gədəbəy, Şəmkir, Tovuz) – bacarıqsız. – *Pəndəm uşax bir qarpiri ordan biryə:tirəmmədi* (Şəmkir); – *O, yaman pəndəm uşaxdı* (Tovuz).

□ **Pəndəm olmaq** (Göyçay, İsmayilli, Qazax, Ucar, Zəngəzur) – qəbz olmaq. – *O qədər yedi ki, lap pəndəm oldu* (İsmayilli); – *Axşam qozu yedim, pəndəm oldum* (Ucar); – *Pəndəm olanda adamın qarnı ağrıyır* (Zəngilan). **Pəndəm doğmaq** (Qazax) – ölü doğmaq. – *İnəx' pəndəm doğdu*. **Pəndəm töxməx'** (Qazax) – b a x **pəndəm doğmaq**. – *Bu il malın çoxu pəndəm töküf, salamat doğan azdı*.

PƏNDƏMƏ (Cəbrayıl) – yarma xörəyi. – *Bu gün Seyidgildə pəndəmə pişmişdi*.

PƏNDOY (Gədəbəy) – b a x **pəndəm**. – *Qonşunun bir pəndoy gədəsi var*.

PƏNDUM: PƏNDUM OLMAĞ (Bakı) – şişmək. – *Düğünü u qədər qeynətdim ki, pəndum oldi*; – *Uşağı uxarta döğüblər ki, bədəni səlt pəndum olub*.

PƏNGƏL (Gəncə) – əyirilmiş yundan hazırlanmış ∞ şəkilli yumaq.

PƏNGƏLLƏMƏK (Gəncə) – əyirilmiş yunu ∞ şəklində yumaqlamaq.

PƏNİTDİ (Ordubad) – sarılıx xəstəliyi. – *Biz sarılıx xəstəliyinə pənitdi deyirik*.

PƏNQ (Zaqatala) – iribuynuzlu heyvan aşiği. – *Ahədin pənqi pisdi*.

PƏNSƏMAX (Zaqatala) – bəyənmək.

PƏNSİMMƏX' (Çənberək) – qorxmaq. – *Əhmət bizdən pənsimmir*.

PƏPƏ (Bakı, Xaçmaz) – çörək (uşaq leksikonunda). – *Qızım, anan sənə pəpə ver-sinmi?* (Xaçmaz).

PƏPƏXORUZ (Ordubad) – dərman bitkisi adı.

PƏPƏL (Qax, Zaqatala) – qozun və ya fındığın qabığı. – *Qozun pəpəli bərkdi*; – *Anam fındığın pəpəlin təmizdi:r* (Zaqatala).

PƏPƏLƏ (Cəlilabad) – b a x **pəpəl**. – *Uşağın ağzına pəpələ verəylər*.

PƏPƏLƏMƏ (Salyan) – süddən kəsilmiş körpə uşaqlar üçün bişirilən xörək adı. – *Uşağa pəpələmə ver*; – *Pəpələmə uşağcındı*.

PƏPƏLƏMƏG (Bakı) – xırdalamaq (çörəyi). – *Ağız, çörəgi pəpələyib tökmə, qoy bira!*

PƏPƏLƏMƏK (Zaqatala) – qozu, fındığı qabıqdan çıxarmaq. – *Fındığı pəpələmək lazımdı*.

PƏPƏLLİK (Zaqatala) – qoz, fındıq qabığının tullandığı yer. – *Həsənin məhləsi tamam pəpəlliy idi*.

PƏR I (Quba) – soğan dadı verən yabanı bitki adı. – *Pərlər çux güzəl uladı*; – *Utləğimizin çuxi pərdi*; – *Həsən bu gün meşədən bir çanta pər gətirdi*.

PƏR II (Şəki) – dəndənə (araba təkərində). – *Təkərin pərrəri də tökülür*.

PƏR III (Tovuz) – evin damında istifadə olunan tir. – *Damımızın pərinin biri qurılıf*.

PƏRDƏ: PƏRDƏ SALMAX (Gəncə) – qabığı bərkiməmiş yumurtlamaq. – *Töyux pərdə salıf*.

PƏRDƏNƏG (Kürdəmir) – toyuğun yumurtalıği. – *Çolpanın pərdənəgi ye:ilmir*.

PƏRDİ (Şəki, Şərur) – tavan. – *Keşmiş öylərin pərdisi halçağ olardı* (Şəki).

PƏRƏ (Lənkəran) – b a x **pər II**. – *Usda bizim çərx üçün pəraləri qayırdı*.

□ **Pərə gəlməy** (Cəlilabad) – kələk gəlmək. – *Qabağlar tükənnərdə adama yaman pərə gəleydilər*.

PƏRƏXAY (Zaqatala) – b a x **paraxay**. – *Pərəxay qoyunda da, keçidə də olur*.

PƏRƏQULAĞ (Quba, Salyan) – b a x **pələqulax**. – *Əhməd çox pərəqulağdı* (Salyan).

PƏRƏK (Ağdam, Xocavənd, Qazax, Şamaxı) – qadın paltarlarına bəzək üçün tikilən qızıl və ya gümüş pul. – *Sitarə pərayini itirdi* (Şamaxı).

PƏRƏKAR (Ağdam, Gəncə, Xocavənd, Qubadlı, Mingəçevir, Oğuz, Şəmkir) – həyətyanı əkin sahəsi. – *Mənim pərakarım yaxşısı* (Gəncə); – *Bura mə:m pərakarımdı* (Şəmkir); – *Pərakarınnan bir şey oldumu* (Oğuz).

PƏRƏKƏ (Borçalı, Qazax) – bax **pərakar**. – *Pərakərimə soğan ə'dim* (Borçalı).

PƏRƏN (Gəncə) – qayda-qanun. – *Pərəni pozmayın!*

PƏRƏNDƏLİK: PƏRƏNDƏLİK SALMAX (Ağdam) – qarmaqarışlıq salmaq. – *Cama:t sakit oturmuşdu, Həsən onların arasına pə-rəndəlik saldı.*

PƏRƏVAN (Cəbrayıl, Kəlbəcər, Şahbuz) – bax **pərvan I**. – *Pərvən olmasa, küm tikməy olmaz* (Cəbrayıl).

PƏRGAL (Şəki) – gümrah. – *Pərgaldı hələ İdris dayı, işdiyə biliy.*

PƏRGALLAŞMAX (Şəki) – gümrahlaşmaq. – *Hindi sağalıfdı, pərgallaşıfdı, gezə biliy.*

PƏRGÜLLƏMƏG (Cəlilabad) – sürətini azaltmaq, yavaşıtmaq (arabaya aiddir). – *Bira bərk yenişdü, arabani pərgüllə.*

PƏRXUNQAY: PƏRXUNQAY OLMAX (Qax, Zaqatala) – qabar olmaq. – *Eli pərxun-qay oldı* (Qax); – *Nurməhəmmədin qolu pərxunqay olub* (Zaqatala).

PƏRQU: PƏRQU BALIŞ (Bakı, Şamaxı) – qu tükündən hazırlanmış balış. – *Mən pərqu balışda yatıram* (Bakı); – *Bizim öydə üç pərqu balış var* (Şamaxı),

PƏRİSKAR (Qubadlı) – taxıl quyusunun ətrafını örtmək üçün küləş. – *Quyunun pə-riskarını qayırdım, taxıl tökməy olar.*

PƏRPƏ (Ağdam, Bakı, Cəbrayıl) – yabani bitki adı. – *Pərpə tum töküüb* (Bakı).

PƏRPƏLƏMMAX (Zaqatala) – kökəlmək. – *Biyil Hasan kişi bir az pərpələnipti.*

PƏRPƏNƏG (Dərbənd) – kəpənək. – *Uturdi pərpənəg bir gülün üsdünə.*

PƏRPƏR (Ordubad, Şərur) – kəpənək. – *Bizim baxçada çoxlu pərpər var.*

PƏRPƏRƏ (Salyan) – cəhrənin bir hissəsi. – *Pərpərə cəhrədə olur.*

PƏRPƏRƏN (Ordubad) – bax **pərpər**.
PƏRPƏRƏNG (Bakı) – yabani bitki adı. – *Pərpərəng yiməli şeydü.*

PƏRŞUM (Cəbrayıl, Qarakilsə, Ordubad, Şahbuz) – ikinci şum. – *Bi yer pəršumdi* (Ordubad). ◊ **Pəršum eləmək** (Cəbrayıl) – ikinci dəfə şumlamaq. – *Bərk torpağı pəršum eliyillər.*

PƏRTDƏGÖZ (Zəngilan) – dombalangöz. – *Mənim pərtdəgöz adamlardan açıgım gəlir.*

PƏRTDƏŞMƏK (Göyçay, Salyan) – sözü çəp gəlmək.

PƏRTİM-PƏRTİM: PƏRTİM-PƏRTİM DOĞRAMAX (Qazax) – iri-iri doğramaq. – *Əti pərtim-pərtim doğrayıbsan.*

PƏRTO: (Ucar) – bax **perto**. – *Noruz pəрто: adamdı; – Pəрто: adam yaxşı iş görəmməz.*

PƏRTO:LUX (Ucar) – qanmazlıq. – *Həsən pəрто:luğ elədi.*

PƏRVAN I (Ağcabədi, Bərdə) – evin çardağında dirəyin üstünə qoyulan uzun tir. – *Pərvanı qaldır, haçanın ağzına qoy* (Bərdə).

PƏRVAN II (Şəki) – evin çardağının kənarlarındakı açıq yer.

PƏRVARAX: PƏRVARAX OLMAX (Gəncə, Tovuz) – sınıb dağılmaq. – *Sandıx haravadan tüşüf pərvarağ oldu* (Gəncə); – *Maşını hardasa vurduruf, pütüm qavağı pərvarağ oluf* (Tovuz).

PƏRVƏRİ (Ordubad, Şahbuz, Şərur) – bəslənmiş qoyun. – *Dədəm bir pərvəri saxlıyıb, böyüyəndə kəsəcəm* (Şahbuz).

PƏRYAN (Zərdab) – pərdinin altına qoyulan tir. – *Uşda pəryanı yondu.*

PƏRYƏR (Borçalı, Qazax) – arabanın qollarını birləşdirən ağac. – *Bu pəryər sınıfdı.*

PƏRZANA (Şamaxı) – pəhriz xərəyi. – *Mənim pərzanamı as; – Uşağçın pərzana pişirmişəm.*

PƏRZÜVAL (Şəki) – cüst tikərkən bir ucu ayağa, digər ucu isə dizə keçirilən qayış. – *Pərzüval qırılıtdı.*

PƏS: PƏS OLMAX (İsmayılı) – əhəmiyyətsiz olmaq. – *İşim bu gün pəs oldu.* ◊ **Pəs eləmək** (Gəncə) – pərt etmək. – *Onu pəs eləmişəm, dinməyə halı yoxdu.*

PƏSAB (Ordubad, Sabirabad, Şamaxı) – çay puçalı. – *Çaynik pəsabnan doludu* (Sabirabad); – *Çaynikdən pəsabi boşalt* (Şamaxı).

PƏSƏ (Qazax) – çust.

□ **Pəsə qalmax** (Ucar) – təxirə salınmaq. – *Mənim Bakıya getməyim pəsə qaldı*; – *Yazı işimiz hələlik pəsə qaldı*.

PƏSƏDDƏMƏK (Zəngəzur) – belləmək. – *Get yeri pəsəddə*; – *Almanın yerini pəsəddəmişəm*.

PƏSƏLƏNG: PƏSƏLƏNG ELƏMƏX' (Gədəbəy, Şəmki) – dağıtmaq. ◊ **Pəsələng olmax'** (Daşkəsən) – dağılmaq. – *Bir ton taxılı pəsələng eləməy olmaz* (Şəmki); – *O nəsil çoxdan pəsələng oluf* (Daşkəsən).

PƏSƏNDƏ (Çənbək, Şəmki, Tovuz) – 1. böyük (Çənbək, Şəmki). – *Bir pəsəndə harava ot gətdim* (Çənbək); 2. hörmətli (Tovuz). – *Məmmət bir pəsəndə kişiydi* (Şəmki); – *Məmmədin bir pəsəndə oğlu var* (Tovuz).

PƏSƏNƏK (Mingəçevir) – mıx.

PƏSƏ-PÜSƏ (Gəncə) – şey-şüy. – *Pəsə-püsəni burdan yığ, çıx get*.

PƏSƏR: PƏSƏR QALMAX (Bərdə) – boy atmamaq, gödək qalmaq, böyüməmək. – *Sən pəsər qalajaxsan*.

PƏSƏRƏK I (Şamaxı) – bir hörgüclü dəvə. – *Mənim bir pəsəreyim var*; – *Pəsərək çox yük götürər*.

PƏSƏRƏK II (Salyan) – görkəmli, boyxunlu. – *Unun pəsərək oğlanları var*.

PƏSƏSLƏMƏK (Axalsı) – çox geyindir-mək, qalın geyindirmək. – *Ana uşaxlarını soyuxdan saxlamaq üçün pəsəsləyir*.

PƏSƏTƏMƏK (Cəbrayıl) – bax **pəsəddəmək**. – *Həsən ağacın yerini pəsətəmişdi*.

PƏSGƏL (Lənkəran) – avar (qayıqda). – *Dadaş, pəsgəli losmana ver, kərəcini itiləsin*.

PƏSGƏRDƏN (Gəncə) – qoyunun boynu. – *Bir kilo pəsgərdənnən kəs ver*.

PƏSİMMƏK I (Borçalı, Gədəbəy, Hamamli, Qazax) – çəkinmək. – *Hürü nə həyasız adamdı, heç adammın pəsimmək bilme:r* (Borçalı).

PƏSİMMƏK II (Quba) – gizlənmək. – *Hüseyn üz yuldaşınnan pəsinmişdi*.

PƏSMƏ (Cənubi Azərbaycan) – firni. – *Bu pəsməni ver uşağa*.

PƏSMƏK (Qazax) – aradan çıxmaq. – *Gördüm iş xarəfdi, yu:acca pəsdim*.

PƏSMƏNDƏ I (Gəncə) – bərkdən-boşdan çıxmış. – *Əli çox pəsməndə adamdı*.

PƏSMƏNDƏ II (Balakən, Oğuz, Şəmki) – yararsız. – *Pəsməndə şeydi, neynirsən alıb unu?* (Oğuz); – *Bu pəsməndəni oana apar* (Şəmki).

PƏSMƏTDƏMƏX' (Cəbrayıl, Zəngilan) – məzəmmət etmək. – *Mən də pəsmətdəmişəm, tay dalaşmazdar* (Zəngilan); – *Hərə bir yannan pəsmətdədi, Nubar ağıladı* (Cəbrayıl).

PƏSNİK (Ordubad) – corabın dabanına yamamaq üçün gön parça. – *Pəsniki bərk tik!*

PƏSOY (Şamaxı, Şuşa) – bax **pəsab**.

PƏSSUAR: PƏSSUAR ELƏMƏK (Xanlar) – əkin sahəsini dincə qoymaq. – *Bu yeri pəsuar eləmişdim, yaxşı buğda oldu*.

PƏSTƏK (Cənubi Azərbaycan) – iplikdən toxunmuş qalın geyim. – *Pəstəgi qışda geyəllər*.

PƏSTİL (Hamamli) – natəmiz.

PƏ:SUXDA (Salyan) – borc. – *Dö:lətə pə:suxdam yoxdu*.

PƏŞDƏQAB (Cənubi Azərbaycan) – qadın ayaqqabısı növü. – *Qardaşım pəşdəqabı adaxlıstıyın aldı*.

PƏŞƏLO: PƏŞƏLO: GƏLMƏK (Şamaxı) – hədə-qorxu gəlmək. – *O qədər qudurub ki, həriyə bir pəşəlo: gəlir*.

PƏŞƏRİ (Ucar) – bax **peşəri**. – *Bü:n üzümlükdə pəşəri yığmışam*.

PƏŞRO: I (Zərdab) – arxda qalan su. – *Abbas arxdakı pəşroyunan iki lək soğan suladı*.

PƏŞRO: II (Xocavənd) – çayın puçalı. – *Bay, çayın pəşro:sunu at da!* ◊ **Pəşro: eləməx'** (Borçalı) – bax **peşar eləmək**.

PƏŞTİR (Cənubi Azərbaycan) – beşatılan tüfəng. – *Atam pəştirənən igirmi dənə ceyran vurub*.

PƏTAX: PƏTAX QOYMAX (Qax) – bada-laq gəlmək. – *Sa: bi pətax qoyup əşirrəm* (Qax). ◊ **Pətax çalmax** (Zaqatala) – bax **pətax qoymax**. – *Məhəmmədə Vəli pətax çaldı* (Zaqatala).

PƏTAZ (Qax) – pəncə.

PƏTƏ (Qax) – xala.

PƏTƏ: PƏTƏ QURMAX (Xanlar) – kələk gəlmək. – *Yüz dəfə demişəm: “Mənə pətə qurma!”*

PƏTƏGƏNƏ I (Bakı, Şamaxı) – pətənək (quşlarda). – *Toyuğun pətəgənəsini çıxart ver mənə* (Şamaxı).

PƏTƏGƏNƏ II (Lənkəran) – qovuc (balıqda). – *Anam balığın qarnunna pətəgənəni çıxartdı.*

PƏTRİS (Çənbərək) – b a x **pətriz**. – *Pət-risi keçiririx¹, sonra həvəleyrix¹.*

PƏTRİZ (Qazax) – cəhrədə yoğun ip.

PƏVANİ (Culfa) – tavan.

PƏYƏNDAZ (Lənkəran) – ayaqaltı. – *Gəl-gəlir, pəyəndazi gətirün.*

PƏZƏNDƏ (Meğri) – aşpaz. – *Toy vuruler yeddi gün-yeddi gecə, pəzəndələr aş bişirer, yiyellər, içellər, mədi-muradına yetişellər.*

PƏZGƏN (Cəlilabad) – b a x **pəzgə**. – *Bir-dan barmağımə bi çıxqan pəzgə soxılmışdı.*

PIÇ I (İmişli) – yiv. – *Piç dəmirdən olur.*

PIÇ II (Kürdəmir, Şamaxı) – lülək. – *Bala, ey, o sinavarın piçin bərk bir axmasın* (Kürdəmir); – *Simavarın piçi düşüb* (Şamaxı).

PIÇALAXLAMAX (Ağcabədi) – sulanmaq (gözə aiddir). – *Quzunun gözü piçalaxlıyif.*

PIÇAL-PIÇAL: PIÇAL-PIÇAL OLMAX (Qazax) – qabarcıq bağlamaq (qatığa aiddir). – *Qatıg qıqırif piçal-piçal oluf.*

PIÇIX (Ağdaş) – b a x **piçix II**. – *Piçigimiz balaca-balaca yeriyir.*

PIÇILĞAN: PIÇILĞAN OLMAX (Ağdam, Cəbrayıl, Goranboy, Xocalı, Şamaxı) – yara olmaq. – *Atın ayağı piçilğan oluf, axstiyir* (Ağdam); – *Yağınmıxda qoyunun barmaxları-nın arası piçilğan olur* (Goranboy); – *Bar-mağımın arası piçilğan olub, yeriyə bilmirəm* (Cəbrayıl); – *Atım piçilğan olub, heç yerə gedə bilmirəm* (Şamaxı).

PIÇİR: PIÇİRİNİ AÇMAX (Ucar) – sirrini açmaq. – *Diyən bir, sənin piçiruu açajam.*

PİFA I (Lənkəran) – puç. – *Cəvahirdən aldıgün qozdarın hamısı pifa çıxdı.*

PİFA II (Başkeçid, Borçalı, Lənkəran) – taxta kəpəyi. – *Xızarıñ ağzınnan çıxana pifa de:rik* (Borçalı).

PİĞDAX (Böyük Qarakilsə) – oyunda və ya növbədə sonuncu adam.

PIĞI (Naxçıvan) – ötyeyən çöl quşu. – *Pığıdan tər lan olmaz.*

PI:XA (Lənkəran) – eybəcər. – *Pi:xa Bəh-mənə mən heç qız verrəm?*

PIXIMMAX (Basarkeçər) – çox yeyib məst olmaq. – *Qoyun o qədar arpa ye:fkı, pıxıñif. PİXMAX* (Çənbərək) – küsmək. – *İsmeyil bizdən pıxıf; – Sən də pıxdın axırda bizdən?*

PİXİ (Ordubad) – qorxaq.

PİLAKİ (Zəngilan) – pulgir.

PİLAN (Cəlilabad) – həyətəni əkin sahəsi. – *Pılanımı isde:yəm şumliyəm.*

PİLÇIX (Cəbrayıl, Zəngilan) – gözde olan çirk. – *Keş gözü: pılç:n yu, so:ra gə çay iç* (Zəngilan); – *Gözü: pılçığın təmizdə* (Cəbrayıl).

PINDAVAR (Cəbrayıl) – uzaq. – *Əli mən-nən pındavar gəzir.*

PİNQ (İsmayılı) – kökü yeyilən yabanı bitki adı. – *Burda pınq çoxdu.*

PİNT: PİNT SALMAX (Zaqatala) – ara qarışdırmaq.

PIR I (İmişli) – xırda yarpaq (kolun ucunda). – *Qoyunu yaxşı kökəldər kolun pırı.*

PIR II (Ağdam, Kürdəmir) – barama kə-pənəyi. – *Pır baramadan çıxır* (Kürdəmir).

PIRAM (Kürdəmir) – b a x **piran**. – *Pıram yulğunnuxda pitir.*

PIRAN (Xocalı, Tərtər) – b a x **piran**.

PIRÇIX (Tovuz) – bol.

PIRÇİM (Yardımlı) – bəhanə, səbəb. – *Bir parçım axtarəy mənən savşaməgə.*

PIRİŞ (Tovuz) – qoyun cinsi adı. – *Pırış qoyunun yunu yaxşı olur.*

PIRNEX' (Meğri) – köməkçi. – *Baləcə gal-ladardı, biz də onun pırneyıxdı.*

PIRNIX (Ağdam, Əli Bayramlı, Mingə-çevir) – yapon xurması.

PIRPAZ (Salyan) – şərət. – *Neçə ildi işdi-yir, hələ öziyçin bir pırpaz düzəldə bilmiyib indiyənəcən.*

PIRPIT (Cəbrayıl) – xörək adı. – *Bacım-gildə yaxşı pırpıt yedim.*

PIRPİZ (Ucar) – yabanı bitki adı. – *Pırpız quru yerrərdə pitir; – Rəna, qoyunun pırpız-darın təmizdə.*

PIRPİZAX I (Zəngilan) – yabanı bitki adı. – *Pırpızax olan yerdə yemlix' də olar.*

PIRPIZAX II (Zəngilan) – çox xırda budaq. – *Odunun pırpızaxın kəs töx' yerə.*

PIRPIZAXLI (Cəbrayıl, Zəngilan) – xırda budaqlı. – *Pırpızaxlı odunu dürtmə qaza:n altıda* (Zəngilan); – *Pırpızaxlı odunu pıça qoymağ olmaz* (Cəbrayıl).

PIRPIZDI I (Qafan, Zəngilan) – xırda budaqlı. – *Pırpızaxlı odunu dürtmə qaza:n altıda* (Zəngilan); – *Pırpızaxlı odunu pıça qoymağ olmur* (Cəbrayıl).

PIRPIZIDI II (Şuşa) – saçlı pırtlaşlıq. – *Bir pırpızdı qız gəlif səni soruşur.*

PIRPIZLAMMIŞ (Əli Bayramlı) – pərvazlanmış (quşa aiddir). – *Uşağlar yuvadan pırpızlanmış quş balalarını götürdülər.*

PIRMAX (Bərdə, Cəbrayıl, Mingəçevir, Şamaxı) – kəpənəkləmək, kəpənək çıxarmaq (baramaya aiddir). – *Baramanı gejdərdix' deyən çoxu pırradı* (Cəbrayıl).

PIRRIYAN (Göycay) – uçan.

PIRSIXMAX (Çənbərək) – qızarmaq, pörtmək (üzə aiddir). – *Urusdamın rəngi yaman pırsıxıf.*

PIRSIMAX (Bərdə, Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan) – yetişəndən sonra boşalıb kiflənmək (meyvəyə aiddir). – *Armit pırsıdı, yeməy olmaz; – Yemiş pırsıyıf, yeməy olmaz* (Bərdə).

PIRTDAMA I (Şamaxı) – qovun növü. – *Pırtdama ucuz olur.*

PIRTDAMA II (Ağdaş, Göycay, Kürdəmir, Mingəçevir, Oğuz, Şamaxı, Ucar) – xörək adı (qabaq, yağ, qoz və ya fındıqdan hazırlanır). – *Pırtdama adamın sinəsini yumşaldır* (Oğuz); – *Pırtdamanı payızda, qışda pişirərik* (Ucar); – *Pırtdamanı gəti yiyim* (Şamaxı).

PIRTDANAX: PIRTDANAĞI ÇIXMAX (Meğri, Şəki) – daxili orqanları bayıra çıxmaq. – *Bu toyuğun pırtdanağı çıxdı* (Şəki).

PIRTI (İrəvan) – arşınmalı. – *Kəndə pırtı satan gəlib.*

PIRTIĞ (Cəbrayıl) – araba hissələrindən birinin adı. – *Muxdar, pırtığı arabanın üstə sal.*

PIRTIX-PIRTIX: PIRTIIX-PIRTIX OLMAX (Gəncə) – bax **pırtım-pırtım olmax**. – *Aldığım şal pırtix-pırtix oldu.*

PIRTIM-PIRTIM: PIRTIIM-PIRTIM OLMAX (Mingəçevir) – didik-didik olmaq.

PIRTINHAY: PIRTIINHAY DÜŞMƏX' (Qazax) – köçə-köç düşmək. – *Arxeyin oturdux dağda, qar yağdı, pırtinhay düşdü.*

PIRTMAX I (Basarkeçər, Çənbərək, Hamamli) – sürüşmək. – *Ə:ğim pırtıdı, yıxıldım* (Basarkeçər); – *Əzvər, gənə niyə pırtırsañ?* (Çənbərək).

PIRTMAX II (Gədəbəy) – süzülmək, işlənilib nazılmək (paltara aiddir). – *Pırtın əldən çıxıf şalvarın dizi.*

PIS (Oğuz) – çiling – *Sən pısu düz atmadın!*

PISDIX (Ordubad) – kök. – *Pısdix Məhər-rəm sağdı.*

PISDIM: PISDIM AÇILMAX (Oğuz) – donu açılmaq. – *Pısdımı açılar, yumşalar.*

PISIX (Zəngəzur) – kök. – *Bu nə yaman pıısığ adamdı.*

PISIXMAX (Zəngəzur) – kökəlmək. – *Sona dağda o ki var yeyib pıısıxıb.*

PISIM-PISIM: PISIM-PISIM DANIŞMAX (Ağdaş) – pıçılıt ilə danışmaq, xısın-xısın danışmaq. – *Həmid Səfərnən pıısım-pıısım danışırdı.*

PISIN-PISIN: PISIN-PISIN DANIŞMAX (İsmayılı) – bax **pıısım-pıısım**. – *A qızdar, nə var ki, belə pıısın-pıısın danışırsuz?*

PISPIS (Ordubad) – dozanqurdu. – *Pıspıs çox vaxd işığa gəlir.*

PISPISA I (Zəngilan) – yabani bitki adı. – *Pıspısa yanığa dərmandı.*

PISPISA II (Bakı, Cəlilabad) – bax **pıspıs**. – *Pıspısa pıııldey* (Cəlilabad).

PISPISA III (Ucar) – pıç-pıç. – *Pıspı-pısa öy yıxar.*

PIŞDIRIM (Balakən) – yüngülağlı.

PIŞDIX I (Zəngilan) – körpə buzov. – *Pışdix bızavın illaf <lap> balacasına de:llər.*

PIŞDIX II (Cəbrayıl) – bişmiş dələmə. – *Dələməni qoyub ojağa pişirillər, olur pışdix.*

PIŞĞIRMAX (Zaqatala) – qıqcırmaq (ağartıya aiddir).

PIT I (Ağdaş, Cəbrayıl, Kürdəmir) – çürük. – *Bı ağac pıtdı, tikintiyə yaramaz* (Cəbrayıl).

PIT II (Kürdəmir) – qov. – *Pıtı da, çaxmağın da vər, pıpırsımı yandırdım.*

PITAR (Cəbrayıl) – yamac. – *Həsən, qoyunu yıg pitara.*

PITDAMƏY (Cəlilabad) – çürümək. – *Qalay, qaley, göreysən, ağəc pitdadi.*

PITDIXLAŞMAX (Zaqatala) – varlanmaq. – *Əli bir əz vaxtda pitdixlaşıb.*

PITQAMA (Meğri) – ağızbaağız dolu. – *Hümbətəli pitqama qazan süd sağdı, gətədi bizə.*

PITIX I (Xaçmaz, Meğri) – bax **pısıx**. – *Mıxdar xaloğlunun bir pitıg oğlu var (Meğri).* ♦ **Pitıg ələməg** (Xaçmaz) – kökəltmək. – *Göy ot qoyunu pitıg eliyib (Xaçmaz).*

PITIX II (Kəlbəcər) – körpə buzov. – *İnəyimizin bir ala pitıgı var.*

PITIL (Cəlilabad, Kürdəmir, Yardımlı) – çürük. – *Pitil ağəc tez yaney (Cəlilabad).*

PITILQA (Salyan) – ağacın qurd yemiş yerində olan kəpək. – *Bu ağacda pitilqa çoxdu.*

PITILLAMAX (Kürdəmir) – bax **pitdaməy**. – *Buriz pitillıyıp, öyə qoymağ olmaz.*

PITIN (Masallı) – bax **pitil**.

PITIRAĞ (Cənubi Azərbaycan, Culfa, Quba, Lənkəran, Meğri, Ordubad, Şamaxı, Şərur) – bax **pitirağ**. – *Pitirağ zərəlli otdu (Şərur); – Pitirağ paltara suvaşan tikəni otdu (Culfa); – Qoyunun quyruğunda gör naqqada <na qədər> pitirağ var! (Lənkəran).*

PITIRQA (Cənubi Azərbaycan) – bax **pitilqa**. – *Pitirqaya əl vurmamış ağac uçdı.*

PITIRQAX (Balakən, Qax, Zaqatala) – bax **pitirağ**.

PITIRQAN (Gəncə, Qazax, Şəmkir, Tərtər) – bax **pitirağ**. – *Atın quyruğu pitirqannan doluf (Qazax).*

PITIRQANNIX (Gəncə, Şəmkir) – pitirqan çox bitən yer. – *Bura nə:man pitirqannıxdı (Şəmkir).*

PIYXIRMAX (Göyçay) – hürkmək.

PIÇAN (Dərbənd, Tabasaran) – ot. ♦ **Piçan çalmağ** (Dərbənd) – ot çalmağ. – *Piçani yigillər yabeynan (Tabasaran); – Saba: piçan çalmağa çıxadıg (Dərbənd).*

PIÇCƏ (Bakı, İmişli) – yara. – *Piçcə çıxdı gözünə yazığın, onnan şikasd oldı (İmişli).*

PIÇƏ (Ucar) – əmirvadı. – *Biz əmimizin arvadına piçə de:irik.*

PIÇƏNƏ (Lənkəran) – başda yük aparmaq üçün burulmuş dairəvi parça.

PİXAL (Qax) – paltar sərilen ip üçün dirək.

PİXƏ (Qax) – azca. – *Pixə üvənə otu, mağə issi oluy.*

PİLEY (Qax) – yabanı soğan.

PİLƏ I (Salyan, Yardımlı) – nazik. – *Qış günü də pilə şalvarda gəzir (Salyan).*

PİLƏ II (Yardımlı) – yumşaq. – *Nənəm həmişə pilə çörəy bişirey.*

PİLƏK I (Ağdam, Ağdaş, Ağdərə, Cəbrayıl, Cəlilabad, Gəncə, Xocalı, Quba, Masallı, Şuşa, Yardımlı) – düymə. – *Pilək də de:rik, düymə də (Ağdam); – Sa:η pencəyinin üş piləyi var (Ağdərə); – Balunca beş pilək lazımdı (Gəncə); – Pencəyin piləgi qırılıb (Yardımlı).*

PİLƏK II (Qazax) – qadın paltarında bəzək kimi istifadə olunan pul. – *Piləyi varrılar düzürdülər donnarına.*

PİLƏKƏN (Əli Bayramlı, Salyan, Ucar, Zərdab) – narın süpürgə. – *Piləkəni mə: ver (Əli Bayramlı); – Səknə, piləkəni gətə, qulan-gərişi süpür (Salyan); – Anam piləkənnən pəlazı süpürdü (Zərdab).*

PİLLƏMƏK (Lənkəran) – mürgüləmək.

PİLLƏKAN I (Kürdəmir) – qarğıdalı saçağı. – *Qarğıdalının başma pilləkən de:riük.*

PİLLƏKAN II (Zərdab) – nərdivan. – *Əvin üsdə pilləkənnən çıxırıx.*

PİLLƏKƏN (Salyan) – bax **piləkən**.

PİLLƏLƏMƏG (Salyan, Yardımlı) – ara qatmaq, qızıdırmaq. – *Sən oları pillələməseydün, olar savaşmazdı.*

PİLLƏŞMƏK (Göyçay) – böyümək (meyvə haqqında).

PİLPİLƏ I (Göyçay) – əməkəməci. – *O pilpiləni yığsana!*

PİLPİLƏ II (Ucar) – narın süpürgə. – *Pilpiləni götü, seyvanı süpür; – Pilpileynən öyü süpürriük.*

PİLPİLƏ III (Kürdəmir) – nazik kağız. – *Pilpilə çox naziy oluy.*

PİLPİNƏG (Dərbənd) – bax **pərpənək**. – *Pilpinəg diyədüg büz una.*

PİLPİREG (Quba) – kəpənək.

PİLTƏ (Basarkeçər, Xocavənd, Qazax, Şəki, Tovuz) – bir ovucun içi böyüklükdə darlanmış yun. – *Piltəni ver ə:rim cəhrədə (Basarkeçər).* ♦ **Piltə tutmax** (Şəki) – yundan piltə düzəltmək. – *Yünü tariyif piltə tutıylər, so:ra eyriylər (Şəki).*

PİLTƏLƏMƏX' I (Basarkeçər) – yunu darayaraq ovuc içi böyüklükdə düzəltmək.

PİLTƏLƏMƏX' II (Basarkeçər) – acıqlandırmaq. – *Ə, məni piltələmə!*

PİLTİX'-PİLTİX': PİLTİX'-PİLTİX' OLMAX (Xanlar, Şəmkir) – parça-parça olmaq. – *Çıranın üşşəsi əlimnən tüşdü, piltix'-piltiy oldu* (Şəmkir).

PİN I (Cəlilabad, Əli Bayramlı, İmişli, Salyan, Yardımlı) – saman qırıntısı. – *Xırmanda pin çox qalib* (Əli Bayramlı); – *Pini heyvan yeməz* (Salyan); – *Pini qat palçığa, so:ra kəs kərpici* (İmişli).

PİN II (Lənkəran) – çəltik qabığı.

Pİ:NƏ (Lənkəran) – düyünün içində olan zir-zibil. – *Həsən, sən alan düyüdə pi:nə çox vardı.*

PİNƏDAN (Basarkeçər) – öküzləri kotana qoşmaq üçün zəncir. – *Pinədan yağın zənəcirdi on-ombəş metirix'*; – *Pinədannan yeddi boyun öküz qoşmağ olur.*

PİNTİMƏNİGEYMƏSİN (Şuşa) – ipək parça adı (keçmişdə). – *Solmaz pintiməni-geyməsinnən don tix'dirif.*

PİPİG (Göycay) – narın çiçək olan tərəfi.

PİRAN (Ağdam, Cəbrayıl) – yabani bitki adı. – *Mən qurdu pirannan şaxladım* (Cəbrayıl).

PİRDAX: PİRDAX DURMAĞ (Şamaxı) – yapımamaq. – *Qıyığı gənnən vir ki, yorğança pirdax dursun.*

PİRƏC (Zərdab) – paltar sərmək üçün ip. – *Yuyulmuş paltarları pirəcdən as.*

PİRƏM (Bakı, Əli Bayramlı) – yonqar. – *Pirəm ocağda yaxçı yanar; – O pirəmləri yığ, bas piçə* (Bakı).

PİRƏN (Tərtər) – bax **piran**. – *Pirən qışdax yerrərində çox olur.*

PİRKAR (Salyan) – doyunca. – *Lap pirkar yidim, çox sağ ol!*

PİRPİNƏG (Dərbənd) – bax **pipireg**. – *Papağında pirpinəg uturmuşdu, hiç xəbəri də yuxdu.*

PİSDƏQARIN (Bakı, Salyan, Şamaxı, Şuşa) – azyeyən. – *Çimnaz pisdəqarın uşağdı* (Salyan); – *Əli yaman pisdəqarın adamdı* (Şamaxı).

PİSDİKLİK (Şərur) – cüzam xəstəliyi.

PİSGƏ (Tabasaran) – bax **piskə**.

PİSGƏNDƏ (Bakı) – qabığı soyulub qurudulmuş əncir.

PİSİX'MƏX' (Gəncə, Şəmkir, Tovuz) – dilxor olmaq. – *Həsən toyda yaman pisix'di* (Gəncə); – *Pisix'mə, qardaş adamı dañlıyar da:!* (Şəmkir).

PİSKƏ (Dərbənd) – daban, dəyirman daşlarının işini nizamlayan hissə. – *Dəyirman lap iri çəkmağa başlayutdu, piskəni bir az aşğağa elə.*

PİSSİCƏ (İmişli) – yeyilmə (yara adı).

PİŞGİL (Meğri) – qoyun peyini.

PİT (Cəlilabad) – çərcivə. – *Ağuşğənin piti diyəsən əyridi.*

□ **Pit qoyməy** (Cəlilabad) – çiy kərpic qoymaq. – *Evin uxarısınə pit qoyəndə pit ev de:yük.*

PİTBALA (Cəlilabad, Masallı) – qaz balaası.

PİTƏ I (Balakən, Zaqatala) – 1. tənziif. – *Bazara gedirsavsə, mağa beş metir pitə al* (Zaqatala); 2. tənziifdən baş yaylığı. – *Pitəm yırtılıb, təzəsi üçün cuna alacağam* (Balakən).

PİTƏ II (Yardımlı) – corabın burnu. – *Corabın pitəsin tikeyəm.*

□ **Pitəsinə tutmağ** (Lerik, Yardımlı) – toxumağa başlamaq (coraba aiddir). – *Corabın pitəsinə tutdım* (Lerik).

PİTİX' (Tovuz) – qadın paltarlarında naxış, bəzək. – *Pitixi cavannar düzəldərdi paltarın üsdünə.*

PİTİRAĞ (Dərbənd) – yabani bitki adı. – *Yaninnən keçeydim, pitirağ şalvaruma ya-puşdı.*

PİTİRİCİ (Çənbərək) – kuryer.

PİTNƏ (Zaqatala) – yarpız.

PİTPİTİ (Qazax) – kol adı.

PİŞGİL (Meğri) – qoyun qığı.

PİŞİ (Bakı, Gəncə) – üzərinə şəkər tozu səpilmiş yağlı qoğal.

PİŞİB (Quba) – cır meyvə.

PİŞİGƏYAĞI (Dərbənd) – yabani bitki adı. – *Çüdlərin ən daddusi pişigəyağıdən uladı.*

PİŞİGÜZÜMÜ (Culfa) – üzüm növü adı.

PİŞİKCIYNAĞI (İmişli, Qazax, Şəmkir) – yabani bitki adı. – *Pişikciynağını do:ğaya tökəllər* (Şəmkir).

PİŞİKDİRNAĞI (Laçın) – yabanı bitki adı.

PİŞİKSÜPÜRGƏSİ (Ucar) – narın süpürgə.

– *Pişiksüpürgəsinən eyvan süpürük.*

PİŞİNTİ (Qğuz) – xörək. – *Pişintini bula-mağ üçün çömçə olur.*

PİŞKAN (Lənkəran) – b a x **peşkan.**

PİŞMƏ (Qazax) – xörək.

PİŞMƏCƏ: PİŞMƏCƏ OLMAX (Qazax) – istidən səpmək. – *Qoltuğunun altı pişməcə oluf.*

PİŞMİŞ (Qazax) – xörək. – *Bir az pişmiş var, gəlin yə:x!*

PİŞPİŞƏ (İmişli, Ucar) – yabanı bitki adı. – *Pişpişə paltara yapışsa, qorpbaz* (Ucar).

PİŞPİŞİ I (Bakı, Qazax, Laçın, Mingəçevir, Zəngilan) – b a x **pişpişə.** – *Pişpişi lazımsız otdu* (Qazax); – *Yunda o qədər pişpişi var ki, artdamağ olmur* (Zəngilan); – *Pişpişi adamin paltarına yapışır* (Laçın).

PİŞPİŞİ II (Lənkəran) – narın süpürgə.

PİŞRAZ (Bakı) – tezyetışən üzüm növü adı.

PİŞRO: PİŞRO GƏLMƏG (Bakı) – qarşı-qarşıya gəlmək.

PİVAS (Quba) – xoşasıyyət. – *Asıl adama bizdərdə pivas adam diyədülər.*

PİYA (Qazax) – paho (ədat). – *Piya, nə yaxşı oxuyur!*

PİYAZ (Oğuz) – alaq otu.

PİYƏ (Mingəçevir) – ağac şirəsi.

PİYPALAN (Çənbərək) – yağlı ət. – *Piy-palan cəmdəyi neçiyə satdıñız?*

PİZƏ (Lənkəran) – həsir toxumaq üçün bitki növü. – *Həsiri pizədən toxuyullar.*

POCƏ (Yardımlı) – yamac.

POĞA (Sabirabad) – evin üst tirlərini sax-lamaq üçün dirək.

POXRUT (Zaqatala) – qaralmış qoz (ağacda).

POLUŞ (Zaqatala) – qaba.

POMPAL (Zəngilan) – b a x **pampal.** – *Pompalı aşa: <aşağı> sort götürüllər.*

POMPALAMPAS: POMPALAMPAS OLMAX (Qazax) – tənbel olmaq. – *Aya, pom-palampas olma, bir adam kimi yeri.*

POMPALAN (Zəngilan) – b a x **pampal.**

POMPUL I (Borçalı) – kəkil. – *Pompul tö:üxdə olur.*

POMPUL II (Laçın) – kobud.

POMPUR (Balakən) – qıvrım. – *Bı qızın nə pompur saçı var!*

PONÇAX (Basarkeçər, Şərur) – qotaz. – *Ponçağı qoçun boğazına bağlı:rix* (Basarkeçər).

PONPULLAMMAX (Axalsxi) – iriləşmək, böyümək. – *Baxçamızda yaşıl ot ponpullamıbdı.*

PONSARMAĞ (Salyan) – incimək. – *Bilseydim ponsaracağsan, heç zarafat eləməzdim.*

PONTARMAX (Ucar) – ciddiləşmək.

PONTULAŞ (Qax) – daxilən razı, zahirən narazı olan.

POPUR I (Zaqatala) – kəkil.

POPUR II (Qax) – b a x **pompur.**

POPUR III (Balakən, Qax, Oğuz, Şəki) – qırçın. – *Qofdamda popur var* (Balakən); – *Tumanın popurunu neşin söküfşən?* (Şəki).

POPURRAMAX (Qax) – təzə yarpaqlamağa başlamaq.

POPURRAMMAX (Çənbərək) – b a x **popurramax.** – *Qartopumuz yağdı deyın popurranıf; – Lovya popurranıf.*

POPURRU (Çənbərək) – pırpız. – *Məleykənin həmməşə saçı popurrudu.*

POR (Qax, Şəki, Zaqatala) – kif. – *Por bəsifdi çöreyi* (Şəki).

PORALAMAX (Qazax, Gəncə, Xanlar) – qorxutmaq. – *İndidən poralor kin, qarpızı çox yemiyax'* (Qazax); – *Yazığı elə poraladılar ki, dindiyinə peşman oldu* (Gəncə); – *Kişiyi elə poraladılar ki, elə bil onların uşağıdı* (Xanlar).

PORALAMMAX (Çənbərək) – dalbadal çıxmaq. – *Camahat iclasdan poralandı; – Cüjə yumurtadan poralandı; – Xiyar səpilənnən üş gün sonra poralandı.*

PORALMAX (Şəki) – 1. halı dəyişmək. – *Sə:η sözünnən o bir az poraldı; 2. pisləşmək* (havaya aid). – *Hava poraldı, maşın işdəmir.*

PORAN I (Quba) – ağacın dibindən çıxan pöhrə. – *Bu porannarı kəsmağ lazımdı, ağaca məfiyəti yuxdu.*

PORAN II (Oğuz, Şamaxı) – pis (əhvala, vəziyyətə və s. aid). – *Əhməd kişi porandı* (Oğuz); – *Halım porandı* (Şamaxı).

PORANNAMAX (Meğri) – əhvalı pisləşmək. – *İssidən uşaxlar porannıyıp.*

PORİ (Əli Bayramlı) – balıq növü adı. – *Pori tora tez düşür.*

PORNAX I (Xanlar) – qoyunlarını çobana otartdıran şəxs. – *Mənim pornaxlarım yaxşıdı.*

PORNAX II (Tovuz) – avara, boş-bikar adam. – *Eldarın başına bir pornax yığılıf, ağız de:əni qulağ eşitmir.*

PORPA (Şəki) – böyük, iri. – *Porpadı də: uşaxları Xəccənin.*

PORPALAŞMAX (Şəki) – böyümək. – *Uşaxlar porpalaşənnən so:ra də işdəmi-nəm.*

PORPORU (Qazax) – tikanlı kollardan birinin adı.

PORRAMAX (Şəki) – kif atmaq. – *Çox qalanda çörək' porri:r.*

PORRAMMAX (Qax) – kiflənmək. – *Çora <çörək> yeydə porriyiy.*

PORSALMAX (Oğuz) – tüklerini qabartmaq (quşa aiddir). – *İndişqa xoruzu porsalır.*

PORSUMAX I (Qax, Şəmkir, Zaqatala) – qızarmaq.

PORSUMAX II (Qazax, Hamamlı, Laçın, Tovuz, Zaqatala) – çıcırmaq. – *Xamır por-suyuf, tez ol qala təndiri* (Qazax); – *Qatığ o qədər porsuyuf ki, yiyiləsi döy* (Tovuz).

PORSUTMAĞ (Lənkəran) – b a x **porsalmaq**.

PORT (Ucar) – kövrək qabıqlı (qoz). – *Port qozun ləpəsi irahət çıxır.*

PORTDAMA (Qarakilsə, Ordubad) – yemək adı (süd ilə doğranmış çörəyin qayna-dılmasından hazırlanır). – *Portdama payız lap yaxşı olur* (Ordubad).

PORU (Ağcabədi, Borçalı) – körpə quzu-lar salınan yer. – *Poruda anadan təzə olan quzular olur* (Ağcabədi); – *Poru otuxmuyan quzularcündü* (Borçalı).

PORUĞ (İmişli) – b a x **poru**. – *Bir az so:ra poruğa yığılar quzi.*

PORUMAX I (Oğuz) – b a x **porramax**. – *Çürək porruyuf.*

PORUMAX II (Gəncə) – xarab olmaq. – *Yumurta yaydan qalıf poruyuf.*

PORUMUŞ (Gəncə) – çürümüş. – *Poru-muş almamı uşax yeyirdi, əlinnən aldım.*

PORUNNAMAĞ (Lənkəran) – süst olmaq. **POSALAX** (Qarakilsə, Oğuz) – b a x **pasalax I**. – *Posalağ adam çox hilləkər olan şeydi* (Oğuz).

POSDAL (Barana, Basarkeçər, Borçalı, Culfa, Hamamlı, Qazax, Şəki, Şərur, To-

vuz) – çust. – *Posdalin altı gön olor, üzü də dəri olor, özü də davansız olor* (Borçalı); – *Posdali yay günü geyillər* (Şərur); – *Posdali qavaxlar da giyirdilər, hindi də giyillər* (Şəki).

POŞXURTMAX (Çənbərək) – udmaq (oyunda). – *Ay İrva:m, də:n top oyununda Vəliyi poşxurtdu.*

POŞPƏLƏD (Əli Bayramlı) – darvaza. – *Sırxayın poşpələdi xarab olub.*

POSTAL (Ağdam, Başkeçid, Bolnisi, Borçalı, Cəbrayıl, Culfa, Hamamlı, Qazax, Şəmkir, Şərur, Yevlax) – b a x **posdal**. – *Qağa, maña postal alıfsanmı?* (Borçalı).

POSTALÇI (Borçalı) – çustikən. – *Posta-lını apar postalçıya tikdir.*

POŞABOYU (Qazax) – yabanı bitki adı.

POŞALIX: POŞALIX ELƏMƏK (İrəvan) – çiğir-bağır salmaq. – *Çox da posalığ eləmə, sənnən qorxan yoxdu.*

POT (Borçalı, Qazax, Şəmkir) – suda, süddə həll olunmamış un yumrucuqları (xə-sildə, umacda və s.). – *Pot xaxılın içində:lur* (Borçalı); – *Hörrüüyü qarışdırmadıx de:in, potu çox oldu* (Şəmkir).

POTA (Ağdam, Başkeçid, Bolnisi, Borçalı, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – 1. biryaşar camış balası (Başkeçid, Bolnisi, Borçalı, Qazax, Şəmkir, Tovuz). – *Arvad, Qurvan potoyu neylədi?* (Qazax); – *Pota ot ye:ir* (Borçalı); 2. donuz balası (Ağdaş, Zərdab) – *Bir məgər-çin (donuz) gördüm, yanında on iki potası vardı* (Ağdaş); 3. ayı balası (Kəlbəcər). – *Potamı itirmişik.*

POTAXIRÇ (Salyan) – ağızınacan, ağızba-ağız (doldurmaq). – *Siyəzini biğdeynan po-taxırç doldurdım.*

□ **Potaxırç olmağ** – sıxışdırılmaq (darısqal yerdə). – *Maşında potaxırç olub qalmış-dım.*

POTAQ (Zaqatala) – kök (adam).

POTAL (İmişli) – bol.

POTALAY (Zaqatala) – yabanı bitki adı.

POTAMAY (Qax) – kök və yekəqarın adam.

POTQA (Ağdam, Xocavənd, Qazax, To-vuz) – vəlin altında döyülməyib qalan sün-bül. – *Taxılı döyüf şaneynan so:ururux, pot-qası bir yana tüşür, duru taxılı bir yana* (Ağdam).

POTQALAMAX (Ağdam) – vəlin altında yaxşı döyülməmiş taxılı bir yerə yığmaq, toplamaq. – *Taxılı so:urannan sonra onu potqalayırdıx.*

POTPOTU I (Ağdam, Xocavənd) – pətənək (quşlarda).

POTPOTU II (Borçalı) – yabanı bitki adı. – *Potpotu baldırğanın arasınnan çıxır.*

□ **Potpotu çıxarmax** (Xanlar) – əngəl çıxarmaq. – *Hər işdən potpotu çıxarmağın nə mənası var?*

POTUĞ (Biləsuvar, Lənkəran, Masallı) – b a x **potu** (1-ci mənə). – *Gomuş potuğa süt verir* (Lənkəran); – *Ay gədə, potuğu qovla bəri* (Masallı).

POTUŞ (Basarkeçər, Qazax) – kök.

POTUŞDAMMAĞ (Çənbək) – kökəlmək. – *Tutduğum küçüx' potuşdanıf.*

POZMAX (Ordubad) – dərib qurtarmaq. – *Gedax, mevlığı (üzümlüyü) pozax.*

PÖHRƏ (Cəlilabad, Meğri) – b a x **pörə II**. – *Arinin balasınə deyük pöhrə* (Cəlilabad).

PÖJDƏLƏMMƏĞ (Lənkəran) – qarsalanmaq, yaxşı bişmədən üzü yanmaq, qızarmaq.

PÖJDƏMƏK (İmişli) – yolmaq (quş tükünə aiddir). – *Pöjdeyin to:uğı, bişirün.*

PÖKƏ (Cəlilabad) – qorxu. – *Hec kəssən pökəm yoxdı.*

PÖLDÜ (Qax) – sümüksüz ət.

PÖLİŞGƏMƏĞ (Cəlilabad) – solğunlaşmaq (susuzluqdan). – *Çiçəklər pölüşgeyib.*

PÖRƏ I (Göycay) – pöhrə.

PÖRƏ II (Sabirabad) – beçə arı. – *Pörələr çoxalmağdadu.*

PÖRNƏK (Qarakilsə, Zəngilan) – b a x **pornax I**. – *Pörnəklər çobanın haqqını hər ayın axırında verillər* (Zəngilan).

PÖRPÖTƏ (Borçalı) – pətənək (quşlarda). – *Dən dənədx'dən gedər töyüğun pörpötəsinə.*

PÖRŞƏLƏMƏK (Ağcabədi, Çənbək, Kürdəmir) – pörtmək, pörtəlmək (ət haqqında). – *Bir az ət vardı, pörşələdik, yedik* (Ağcabədi); – *Toyuğı kəsib qaynar suda pörşəliyənən so:ura tükün yoldux* (Kürdəmir).

PÖRT (Zaqatala) – ağciyər (iri buynuzlu heyvana aiddir).

PÖRTDƏMƏ (Cəbrayıl, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Zəngilan) – 1. buğda, lobyə və noxudu pörtlədərək hazırlanmış yemək. – *Nənam pörtmə qoyuf, gə gedəx', sən də ye*

(Zəngilan); 2. alça, zoğal, gavalı, ərik və s. meyvələri pörtlədərək hazırlanan yemək (Mingəçevir); 3. əti pörtlədərək hazırlanan yemək, sulu qovurma (Qazax). – *Pörtmə pişifmi?*

PÖRTDƏX' (Zəngilan) – pörtülüb quruldmuş zoğal. – *Pörtədx' bişmişdə işdədir.*

PÖSGÜRMƏK (İrəvan) – udma (oyunda). – *Rəşidin aşxılarını pösgürüf əlinnən aldım.*

PÖŞDƏMƏX' (Qarakilsə, Zəngilan) – isti suda pörtmək. – *Sən cücüyü pöşdə, mən də ayrı iş görüm* (Zəngilan); – *Az, toyuxları pöşdə* (Qarakilsə).

PÖŞƏLƏMƏK (Oğuz) – məc. yemək, yaxşı çeynəmədən tez-tez yemək. – *Hümbət üç çörəyi pöşələdi.*

PÖTPÖTÜ (Gəncə, Qazax) – b a x **pöt-pötə**. – *Pötpötü yeməliidi* (Qazax).

PÖTÜYƏ (Şəmkir) – böyrək. – *Anam pötüyü mə:m daralqama qoydu.*

PUĞİNƏNDƏ (Bakı) – vecsiz. – *Əlinin oğli lap puğinəndədi.*

PUÇUR (Gəncə, Qazax, Şəmkir, Şuşa, Tovuz, Zaqatala) – tumurcuq. – *Puçur xırdadı* (Qazax); – *A bala, ağajın puçurun niyə qurıf tökürsən!* (Tovuz); – *Ağacın puçurunu tökmə!* (Gəncə).

□ **Puçurunu açmax** (Gəncə) – b a x **puçurunu açmax**. – *Puçurunu açaram, utanarsan!*

PUÇURRAMAX (Borçalı, Gəncə, Şəki, Şəmkir, Tovuz) – tumurcuqlamaq. – *Ağaşdar mart ayında puçurruyur, sonra ordan yarpağ açır* (Borçalı); – *Söyüt puçurruyuf* (Gəncə); – *Ağaşdar ta: <daha> puçurruyuf* (Tovuz); – *Ahınçamız puçurruyuf* (Şəmkir); – *Ağacdar no:ruzda puçurri:lər* (Şəki).

PUF I (Ağdaş, Oğuz) – b a x **pıfa I**. – *Bu qoz pufdı* (Ağdaş); – *Biri qoz yığıf gətirir, ho biri də diyir: "Bu, cilği pufdu"* (Oğuz).

PUF II (Gədəbəy) – gödək. – *Abbas kişi də pufdu bir az boydan.*

□ **Puf vurmax** (Zaqatala) – yel vurmaq (bitkiyə aiddir). – *Lap payızdaki kimi puf vurur.*

PUFA (Ağdam, Lənkəran, Mingəçevir, Oğuz) – b a x **pıfa I**. – *Aldığın findığın hamusu pufadı* (Ağdaş).

PUĞUN (Gədəbəy) – yumşaq (alma). – *Üş-dörd almamız var, ikisi puğundu.*

PUXAL (Balakən, Qax) – bax **pixal**.
PUXAN (Qax) – qadın alt paltarı.
PUXOY (Xanlar) – kilim növü. – *Puxoy qiymətli olduğu üçün bahadır.*
PUXUNT (Gədəbəy) – yaxşı (bişirmək). – *Puxunt pişif qartof, də:siñ.*
PULA (Bakı) – yumruq yerləşəcək boyda çala (pulapula oyunu üçün).
PULAPULA (Bakı) – uşaq oyunu adı.
PULQU (Quba) – yabani bitki adı. – *Burda pulqu çox var.*
PULOYLAMAX (Çənbərək) – topalamaq. – *Taxılı xırmanda üç yerə puloyladım.*
PULPUL (Borçalı) – uşaq oyunu adı.
PULUXLAMMAX (Mingəçevir) – sınıb parça-parça olmaq.
PULUN (Borçalı) – kiçik ot tayası.
PUNCUL-PUNCUL (Zaqatala) – damcı-damcı.
PURX (Dərbənd) – tövlənin qabağında üstüörtülü yer. – *Ay balam, purxdan çıxar bu malları, başa burax.*
PURNA (Dərbənd) – yarpız. – *Purna iki cürə uladı: peyvəz purna, unə <ona> hələ purna da diyədiğ, o biri də cir purna.*
PURNƏ (Ordubad) – bax **purna**. – *Həsən purnəni dərdir.*
PURNİ (Quba) – bax **purna**. – *Purni do:ğada çux güzəl uladı.*
PURSUXMAX (Şəmkir) – bax **pursulmax**. – *Məhəmmət yaman pursuxmuşdu, də:-sən nəşə bir iş var.*
PURSULMAX (Tovuz) – hirsənmək. – *Hamayılın bəyaxkı sözdən yaman ajiği gəlif deyini pursuxuf.*
PURSUMAĞ (Quba) – bax **pursulmax**. – *Nədən acığuvə gəlüb pursudun?*
PURTƏZƏLİ (Qax) – od, köz qarışdırmaq üçün ucu əyri uzun demir.
PURTSİY (Zaqatala) – yalançı. – *İnsanın ən pis sifətlərinnən biri də purtsiy olmaxdı.*
PURUX (Zəngəzur) – həmişəyaşıl yabani bitki adı.
PURUXLIX (Zəngəzur) – çoxlu purux bitən yer.
PUS (Axalsxi) – duman.
PUSDAL (Qazax) – bax **posdal**. – *Pusdali arvatdar geyir.*
PUSDUMARI (Gəncə) – zərif (tənzif). – *Üç arşın pusdumarı cuna aldım.*

PUSQURMAĞ (Tabasaran) – asqırmaq. – *Uşağ pusquradı.*
PUSLAMMAX (Axalsxi) – dumanlanmaq. – *Yenə bahar olub puslandı dağlar.*
PUSLU (Axalsxi) – dumanlı. – *Çox puslu gündə yağmur yağar.*
PUSTAL (Başkeçid, Qazax) – bax **posdal**.
PUSTAN (Ordubad) – yetişib tağdan özü qopan yemiş. – *Pustan qavın şirin olur.*
PUSUS (Naxçıvan, Ordubad) – gildən hazırlanmış çırağ. – *Qabaxda pususu palçıxdan qayırdırdılar* (Naxçıvan); – *Bizzər qəbaxda pususu yandırardıx* (Ordubad).
PUŞ (Gədəbəy, Tovuz) – təzək. – *Puşun torpağa xeyri var, torpağ o sa:t canə:lır <cana gəlir>* (Tovuz).
PUŞDAMAX I (Gəncə) – dağıtmaq. – *Əkin-nərin arasındakı xəndəxləri puşdamıyın!*
PUŞDAMAX II (Cəbrayıl) – sınıq şüşə qabları (çaynik, boşqab və s.) – xüsusi maddə ilə yenidən calamaq, birləşdirmək. – *Çaynı:n lüləvi sınımışdı, puşdadım.*
PUŞDAMMAX (Qazax) – dağılmaq. – *Sahənin içində olan böyük qajdar traxdornan puşdammışdı.*
PUŞDİ (Şəki) – böyük yastıq. – *Gəlin gələndə iki dənə puşdı gətirmişəm.*
PUŞGƏ (Şamaxı) – təzək. – *Puşgəni ocağda yandırallar.*
PUŞĞURMAĞ (Dərbənd) – finxırmaq. – *At puşğuradı.*
PUŞQAX I (Basarkeçər, Çənbərək, Culfa, Naxçıvan, Tovuz, Şuşa). – künc. – *Əvin puşqağın toz basıf* (Basarkeçər); – *Lapatqa damın puşqağında* (Çənbərək); – *İşi yox, gücü yox, oturuf evin puşqağında* (Şuşa).
PUŞQAX II (Tovuz) – çoxlu təzək olan yer. – *O puşqaxda nə axdarırsan?*
PUŞQU (Naxçıvan, Şəhur, Şuşa) – mişar, biçqi. – *Balaca ağaşdar puşquynan kasilir* (Şəhur); – *Puşqunu gəti, odunu puşquluyax* (Şuşa).
PUŞQULAMAX (Şuşa) – mişarlamaq, biçqılmaq. – *Bu taxdamı ortadan puşqulamax lazımdı.*
PUT I (Qubadlı, Tərtər) – bax **pıt I**. – *Ağacın putunda qurt var* (Qubadlı).
PUT II (Balakən) – künc. – *Öyün yuxarı putunda oturmuşdu.*

□ **Put daşı** (Ağcabədi, Bərdə) – yonulub hamarlanmamış daş. – *Put daşını yonsaň, qubik olar* (Ağcabədi); – *Bu put daşı Ağdam tərəfdən gətirilib* (Bərdə).

PUTDAMAX (Ağdam, Ağdaş) – çürümək (ağaca aiddir). – *Ağaja çipə:ul tüşür, ağac putduyur* (Ağdam); – *Bu şalman putdayıb* (Ağdaş).

PUTDIX (Zaqatala) – varlı, dövlətli.

PUTUL (Lənkəran) – çürük (ağaca aiddir).

PUYXURMAX (Çənərbək) – məc. yemək. – *Alxan bir quzuyu bir dəfiyə puyxurdu.*

PÜÇÜX'MƏX' (Qarakilsə, Meğri) – fikrə dalmaq. – *Ə, Səməd dayı, niyə həylə püçüx'-müsən?*

PÜFƏ I (Əli Bayramlı, Salyan, Tovuz) – 1. yonqar (Əli Bayramlı, Salyan). – *İrəndənin ağzından çıxır püfə* (Əli Bayramlı); – *Püfə taxdadan tez yanar* (Salyan); – *O püfədən bir tüş <teşt> gəti, gərmənin altıda tökəx'* (Çənərbək); – *O odunun püfəsin ocağa ver* (Kürdəmir); 2. taxta kəpəyi (Tovuz). – *Taxdadan çıxan xurdağa kəpə: püfə de:lır*; 3. çəltik qabığı, kəpəyi (Cəbrayıl, Çənərbək, Füzuli, Gədəbəy, Xanlar, İmişli, Kürdəmir, Qarakilsə, Masallı, Ordubad); – *Püfəni küləy aparır, saman qalır* (Kürdəmir); – *Püfüyü yığ da, mala:par <mala apar> verginən* (Gədəbəy); – *Taxılın püfəsin təmizləməx' lazımdı* (Xanlar).

PÜFƏ II (Oğuz) – uşağ üçün hazırlanmış xörək adı. – *Uşağ ağlıyır, püfəsinə ver ona.*

PÜFƏ III (Culfa) – yem. – *Püfəni mala verəllər.*

PÜFƏRƏX' (Cəbrayıl) – tez, cəld.

PÜFÜRÜK (Zaqatala) – puç (qoza, findığa aiddir).

PÜX'DƏRMƏX' (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – eşmək. – *Nəziy ifləri püx'dərerik kin, sonra işdə:ndə qurulmasın* (Tovuz).

PÜK (Oğuz) – mamır.

PÜKÜRƏM (Şəmkir) – otluq (yer). – *Burya girmə, pükürəmdi, ilan-çıyan olar.*

PÜKCƏ: PÜKCƏ ÇİÇƏYİ (Qazax) – yabanı bitki adı. – *Pükəcə çiçəyini toplamağ asandı.*

PÜLƏMİD (Bakı) – bax **pələmird**. – *Uşağ çox püləmiddi.*

PÜLK (Gəncə) – lax (yumurta).

PÜLÜCÜK (Şəhur) – qarğıdalı dənələrinin yerləşdiyi hissə.

PÜLÜX' (Gədəbəy) – kök (heyvan). – *Bu çox pülüx' heyvandı.*

PÜLÜŞ (Salyan) – puçal (çaya aiddir). – *Zəkiyə, çaynikdən çayın pülüşün at gəssin.*

□ **Pülüşdən çıxmax** (Cəbrayıl) – yanıb qabarmaq, suluqlamaq. – *Əlim pülüşdən çı-xıb, heş tərpedəmmirəm.*

PÜLÜŞÜX': PÜLÜŞÜX' ÇIXMAX (Qarakilsə) – yanıb suluqlamaq. – *Dərisi pülüşüx' çıxır.*

PÜNƏ I (Lənkəran) – bax **purna**.

PÜNƏ II (Balakən) – çəltik kəpəyi.

PÜRÇÜKLÜ (Ağbaba) – kök, yerkökü.

PÜRÇÜM (Salyan) – nöqsan. – *Nə qədər çalışsan da, işdə pürçüm olur.*

PÜRƏN (Ağdam, İmişli, Qax, Mingəçevir, Zəngilan, Zaqatala) – bax **piran**. – *Bəşimci yuxunu yatıf duranda başdıyram pürənnən, şaxdan yığıf tofluyuv, onu basdırmağı* (Ağdam); – *Pirənnən qurdu şaxlıyırıx, o:n baraması yaxşı olur* (Zəngilan).

PÜRİX' (Şəki) – təzəcə açmış tut yarpağı.

PÜRİNƏ (Ordubad) – bax **purna**. – *Soyux dəyən adama pürinə çayı mənfəyətdidi.*

PÜRSƏX' (Hamamlı) – şaxta. – *Bü:n yaman pürsəx'di, malı buraxma çölə.*

PÜRTİM-PÜRTİM: PÜRTİM-PÜRTİM GETMƏX' (Qafan) – bax **pürtim-pürtim olmax**. – *Yorğan çürüyüb pürtim-pürtim gedir.*

PÜRTÜ (Şəki) – ağciyər. – *İnex' kesmiş-dix, pürtüsünü çıxardıv atdix, heyləcə xarav olmuşdı.*

PÜRTÜK (Oğuz) – toz. – *Kepqamın üsdün-dəki pürtükləri çötkə ilə təmizlə.*

PÜRÜX' (Şəki) – bax **pürix'**. – *Hordan pürüx' denniyə billixmi?*

PÜSDMAHİ (Ordubad) – torlu (çarqat). – *Atam mənə püsdmahı çərqət aldı.*

PÜSƏ (Balakən) – zibil.

PÜSƏX' (Qazax, Mingəçevir) – narın yağış. – *Dört gündü püsəx' başdıyif.*

PÜSƏMƏRG: PÜSƏMƏRG ELƏMƏG (Salyan) – 1. hirsələndirmək; 2. diltor eləmək. – *Uşağlar səs salıb mə:i püsəmərg elədi.*

PÜSƏNGİLƏMƏK (Kürdəmir) – narın yağmaq (yağışa aiddir). – *Gənə yağış püsəngiləyir, hava çətin açılar.*

PÜSG (Zəngilan) – bax **piskə**. – *Də:rmənin püsgünə; Çaxçaqqına, püsgünə, Sən köş-dün getdün, oğul; Məni qoydun pis günə.*

PÜSGÜNTÜ (Biləsuvar) – narın yağış.
PÜSİNGİ (Cəlilabad) – çətinlik. – *Əli püsingən gedey.*

PÜSÜK (Cəbrayıl) – yan-yörəsi qopmuş aşıq. – *Püsük yüngüldü deyın, ona saqqa deyəndə ilim-ilim itir.*

PÜSÜNGÜ (Qazax) – bax **püsgüntü**.
 □ **Püsüngü tökmək** (Meğri) – narın yağış yağmaq. – *Bəyaxdən püsüngü tökey.*

PÜSÜNGÜLƏMƏK (Cəbrayıl) – narın yağmaq (yağışa aiddir). – *Yağış yavaş-yavaş püsüngülüyür.*

PÜSÜNTÜ (Balakən) – zir-zibil.

PÜSÜR (Qazax) – zibil.

PÜSÜRÜNTÜ (Qazax) – bax **püsüntü**. – *Püsürüntüyənən zibil bir sözdü.*

PÜSÜRÜNTÜGÖTÜRƏN (Qazax) – xə-kəndaz. – *Püsürüntügötürənnən zibil atallar.*

PÜSÜS (Culfa) – bax **pusus**.

PÜSYƏR: PÜSYƏR OLMAX (Gəncə, Qazax) – səpələnmək. – *Taxıl püsyər oluf* (Qazax); – *Bayramda arvad-uşax hamısı düzdərə püsyər olur* (Gəncə).

PÜŞ I (Oğuz) – yabani bitki adı. – *Püşün diş ağrısına xeyri var.*

PÜŞ II (Bolnisi, Borçalı, Gədəbəy, Gəncə, Qax, Qazax, Meğri, Şəmkir, Tovuz) – bax **puş**. – *Püşün torpağa çox xeyri var* (Tovuz); – *Püşü torpağa töx'sən, yaxşı olar* (Gədəbəy); – *Yeri quvvalamaxdan ötri püşü yerə səperix'* (Borçalı).

PÜŞDƏ (Ağdam, Ağdaş, Balakən, Mingəçevir, Oğuz, Tovuz) – şlüz (çayda, arxda, dəyirman novunun başında və s. lazım olduqca su buraxmaq üçün qapı). – *Də:rmanın püşdəsi yaxşı olmuyanda su çətin qalxır* (Balakən); – *Ay dayı, də:rmanın püşdəsi xarav oluf, su qalxmır* (Tovuz); – *Püşdələri düzəldiflər, su yaxşı gəlir.*

PÜŞDƏX'LƏMƏX' (Hamamlı) – qoyunu qaçı ilə qırxarkən zolaq əmələ gətirmək. – *İsa qoynu yaxşı püşdəx'le:f.*

PÜŞDƏX'Lİ (Hamamlı) – zolaqlı qırılmış (qoyun). – *Ə, püşdəx'li qoyun gözümə dəymir axı, görün, harya gedif!*

PÜŞDƏLƏ (Qazax) – qoyun qırxılarkən belində düzəldilən yun zolağı.

PÜŞDƏMƏ (Qazax) – xörək adı. – *Püşdəmə mal ətinən pişir.*

PÜŞDƏMƏX' (Şəmkir, Tovuz) – peyinləmək. – *Yeri əkerix', sonra da püşdərix'* (Tovuz); – *Bi:l yeri püşdədim, qartof yaxşı yəldi* (Şəmkir).

PÜŞGÜ: PÜŞGÜ TUTMAX (Basarkeçər) – güləşmək. – *No:rıznan İsa püşgü tutuflar, No:ruz basıv onu.*

PÜŞQƏX' (Başkeçid, Qazax) – bax **pusqax II**.

PÜŞÜ (Ağbaba, Hamamlı) – 1. ipək parça növü adı. – *Püşü bəzəx'li parça olurdu: yaşıl, qırmızı, göy irəngdə olurdu; 2. püşü adlı ipək parçadan tikilmiş baş yaylığı. – Püşüyü arvatdar bağlıyrdı, onu arvatdar bağlıyanda soyğu (şövkü) yaxşı tüşürdü* (Hamamlı).

PÜŞÜL (Salyan) – lobyanın göy qabığı. – *A:z Lətifə, lobyanın püşülün tök inəgə.*

PÜTƏ (Balakən) – bax **pitə** (2-ci məna). – *Şəhərdən qoca anam üçün isdədiyü pütəni aldım.*

PÜTƏLİK (Balakən) – bir baş yaylığı üçün lazım olan qəder material. – *Şəhərdən qoca anam üçün bir pütəlik tənziif aldım.*

PÜTRƏM (Qazax Şəmkir) – bütünlüklə, bütöv. – *Mən çörə:i pütrəm yedim; – Otu pütrəm yığdix haravıya* (Qazax); – *Pütrəm gəti, üsdünnən alma!* (Şəmkir).

PÜTRÜM (Salyan) – bax **pütrəm**. – *Mənə bi dənə pütrüm kağız verüz.*

PÜTÜZ: PÜTÜZ ELƏMƏX' (Cəbrayıl) – yormağ, əldən salmaq.

PÜVLƏMƏX' (Qazax) – toplamaq.

PÜZƏ (Lənkəran, Masallı) – zənbil toxumağ üçün istifadə edilən yabani bitki adı. – *Miri zəmbil püzəsi qırmağa gedib.*

PÜZGƏ (Cəbrayıl, Kürdəmir) – barama təmizlənərkən quru yarpaq qarışıqlı çıxan zibil. – *Püzgə heş nəyə gərək döyül, barama zibilidi* (Kürdəmir); – *Bu püzgəni bırdan təmizdə* (Cəbrayıl).

Rr

RAHATI (Meğri) – qif. – *Nəft tökəndə ləmpiyə rahatını qoyeylər ləmpənin ağzına.*

RAXBƏRƏ (Meğri) – üzərinə tənək bu daqları atlanmaq üçün 2-3 metr hündürlükdə düzəldilən talvar.

RAQQI (Başkeçid, Bolnisi, Borçalı, Hamamlı, Qazax) – b a x **iraqqı**. – *Gülnaz öydən raqqını gəti, əlimi yüəjəm (Qazax); – Raqqıyı ver, əlimi yu:m (Hamamlı).*

RAMRAMAY (Qax) – şölələ.

RANA (Meğri) – xış və ya kotanın torpaqda açdığı şırım.

RASA (Quba) – sapa düzülmiş qax.

RASGƏLƏ: RASGƏLƏ OLMAX (Meğri) – qarşılaşmaq, rastlaşmaq. – *Tərbiznən bazarda rasgələ oldum.*

RASQU (Qax) – nazik bağırmaq.

RAYBARAY (Bakı, Ordubad) – hördəm-xəyal, sözünün üstündə durmayan, fikrini tez-tez dəyişən. – *Bircə onu dindirmə, raybaray adamdı o; – Ada, sən nə raybaray adamsan (Bakı).*

RAZDAR (Lənkəran) – qarağac. – *Meşədə razdar ağacdarı doludu.*

RƏCİ (Lənkəran) – quru balıq.

RƏD (Kürdəmir, Qafan, Yardımlı, Tərtər) – b a x **irəd**. – *Bu rəd ceyran rəddidi, bu rədnən gedək (Qafan).*

RƏDCİL (Qafan) – itmiş heyvanı izi ilə axtarıb tapan adam, izçi. – *Əhməd yaxşı rədcildi.*

RƏDDƏMAX (Meğri) – izləmək, izə düşmək, izlə getmək. – *İnəx'ləri dəyə boğazına kimin rəddədx.*

RƏDƏ VERMƏK (Yardımlı) – soyuq münasibət bəsləmək, yan görmək. – *Nəşin mən-nən rədə vereysən?*

RƏDİF (Lənkəran) – sıra.

RƏDQOVAN (Meğri) – itmiş heyvanı izi ilə axtarıb tapan adam, izçi. – *Qabaxlar heyvan itəndə rədqovannar tapeydi.*

RƏFCƏR (Barana) – işgüzar. – *Babam çox rəfcar adamıydı.*

RƏFƏTƏ (Ağbaba, Basarkeçər, Beyləqan, Şərur, Ordubad) – b a x **rəhətə**. – *Rəfətəni qonşu apardı (Beyləqan).*

RƏFİDƏNƏ (Ordubad) – təndirə çörək yapmaq üçün işlədilən alət. – *Biz əli çörəx' yandırmasun deyə parçadan rəfidənə tikərix'.*

RƏFTƏ (Lerik) – təndirə çörək yapmaq üçün işlədilən alət. – *Rəftə olmasa, lavaş bışirmək olmaz.*

RƏHƏTƏ (Çənberək) – təndirə çörək yapmaq üçün işlədilən alət. – *Təndirə çörəyi rəhətiynən yapırıx.*

RƏX'DƏN (Ordubad) – qənd torbası. – *Biz-dər rəx'dəni parçadan tikərix.*

RƏKİ I (Qax) – daranmış əl boyda yun.

RƏKİ II (Qax) – tütün qurudulan yer.

RƏKİK (Qazax) – pəltək.

RƏMƏ I (Tovuz) – b a x **irəmə III**.

RƏMƏ II (Salyan) – qayada ayaq qoymaq üçün düzəldilmiş yer.

RƏSƏT (Salyan) – pay, hissə. – *Nənəm hamımız rəsətin vermışdi.*

RƏŞBABA (Bərdə, Göyçay) – üzüm növü adı.

RƏŞİDDƏMMƏK (Salyan) – zirəkləşmək, qoçaqlaşmaq. – *Bu gün deyəsən yaman rəşiddəmmisən.*

RƏŞMƏ (Çənberək, Gədəbəy, Tovuz) – b a x **irəşmə**.

RƏVƏ-RÜVƏ (Lənkəran) – içalat. – *Baltığın rəvə-rüvəsini ləvəngiyə qatıb pişir.*

RƏZƏ (Gədəbəy) – b a x **irəvzə**.

RİĞƏ (Yardımlı) – ədəd, dənə. – *Torbada bi riğə qət <qənd> qalıb.*

RİMİZ: RİMİZ ELƏMƏX' (Meğri) – işarə etmək, göz eləmək. – *Sən elə bizə rımız elə, soralıynan işin olmasın.*

RİXDİM (Yardımlı) – möhkəm, davamlı. – *Cəhrənin kirişi rıxdım olsun gərəg.*

RİSA (Bakı, Lənkəran) – sıra, cərgə. – *Xirdən cəmi səggiz risa soğan olardı ki, çəğərt-dim (Bakı).*

RİŞBABA (Dərbənd) – b a x **irışbaba**.

RİZAVAN (Meğri) – köməkçi, çoban köməkçisi. – *Bizim çobanın bir rızavanı vardı.*

RİFİDƏNƏ (Ordubad) – b a x **rəfidənə**.

RİVAYİ (Meğri) – yalan, saxta. – *Səmi, rivayə danışeysən axi.*

RİZAGİLASI (Xanlar) – güney yerdə bitən bozyarpaqlı və xırda yeməli meyvəsi olan kol. – *Bizim güneylərdə rızagilasi çox olur.*

RİZƏ-RİZƏ (Lənkəran) – zolaq-zolaq, cızıq-cızıq.

RİŞBABA (Dərbənd) – bax **irişbaba**. – *Mənü bağda rişbaba çoxdu.*

ROD (Ordubad) – yod.

RONA (Meğri) – bax **rana**. – *Üş-dört yol demişəm ki, alt öküzdərin ronada saxla.*

RUBA (Dəvəçi) – 10 puda bərabər çəki vahidi.

RU: RU ELEMƏG (Bakı) – bostanda və ya dağda olan məhsulu axırınıcı dəfə tamamilə yığmaq. – *Olar bosdannarını ru elədilər.*

RUCAH: RUCAH ELƏMAX (Qax, Yardımlı) – rast gəlmək, calamaq. – *Seni mağa rucah elənin öyü yıxılısın (Qax).*

RUF I (Salyan, Yardımlı) – ruh. – *Yağın onun rufu tutub səi.* (Salyan).

RUF II (Cəbrayıl, Salyan, Yardımlı) – sirsifət. – *Rəngin, rufun no:ş qaralıb?* (Salyan).

RUITƏN (Bakı) – həyasız, davakar (adam).

RUM (Salyan) – çoxbilmiş. – *Ağazər çox rum adamdı.*

RUMA (Bakı) – 1. təzə; 2. körpə; 3. yumşaq. – *Bir bax, çox ruma ətdü; – Uşağın sümigi rumadu.*

RUMU (Cənubi Azərbaycan, Göycay) – çil toyuq.

RUTƏN (Bakı) – bax **ruitən**.

RU:YƏT (Bakı) – gözəllik.

RUYİTƏN (Bakı) – bax **ruitən**.

RÜJİ (Lənkəran) – quş ovlamaq üçün qurulmuş tor.

RÜKƏM (Ordubad) – zökəm. – *Mən yaman rükəm olmuşam.*

RÜKƏŞ (Lənkəran) – balıq üzü.

RÜŞ (Meğri) – 1. ağıl; 2. huş. – *Musdafada rüş yoxdu.*

Ss

SABAHI (Gəncə) – üzüm növü adı.

SABI (Dərbənd, Tabasaran) – ölçü qabı (təxminən 20 kq buğda tutur). – *Bir sabı sə-kiz səh buğda tutadı* (Tabasaran).

SABINIX (Ağcabədi) – arabanın oxunu sabunlamaq üçün mal buyuzundan hazırlanan sabunqabı. – *Sabinnix aravanın çağınnan sallandır*.

SABIRĞA (Cəbrayıl, Şamaxı, Ucar, Zəngilan) – qabırqa. – *Elə virif ki, sabirğalarım indi də ağrır* (Zəngilan); – *Bü:n sabirğamın ağrısı azalıf* (Ucar) – *Onun sabirğası batmışdı* (Şamaxı).

SABINBUYNUZ (Dərbənd, Tabasaran) – bax **sabinnix**. – *Sabinbuyunuz ərəbəyə sabin vurmağcun uladu* (Tabasaran).

SABU (Dərbənd, Quba) – bax **sabi**. – *U illəri yaxşı bitirməmişdi mənim teregim, üç sabu, iki səh quz çıxdı* (Dərbənd).

SABUNİ (Göyçay) – üzüm növü adı. – *Bu yıl sabuni üzüm çoxdı*.

SABUNOTI (Qafan) – yabanı bitki adı. – *Sabunotu güney yerdə bitir*.

SACALANMAX (Mingəçevir) – səpələnmək.

SACARASI (Qafan) – bax **sajarası**. – *Şə-hərə gedəciyik, nənəm sacarası bişirir*.

SACPARA (Şamaxı) – qırma əvəzinə işlədilən çuğun qırıntıları. – *Övçi tufəyinə bir yekə o:uc sacpara doldurdi*.

SACÜSDÜ (Qazax) – tələsik bişirilən çörək. – *Sacüsdü unu tez qutarar*.

SAÇAX (Qazax) – balkonun qabaq tiri.

SAÇIPUÇUX (Başkeçid) – fahişə.

SADA (Zəngibasar) – tamamilə, büsbütün. – *Dedix'lərin hamısı sada yalandı*.

SADAL (Qazax, Mingəçevir) – evin damını örtmək üçün qamışdan hörülmüş tərəcə. – *Ho:çular damın sadalını yaxşı örtüflər* (Qazax).

SADAMA (Meğri) – zərər, ziyan.

SA:DATDAMA (Salyan) – ürəkətmə, ürəkçemə. – *Sabirin qızın tez-tez sa:dat-dama tutur*.

SADDAMAX (Qax) – demək, söyləmək. – *Mağa bax, hələ sən nə saddıysan?*

SADI (Qax, Zaqatala) – qəmli mahnı.

SADIR (Biləsuvar, Cənərbək, Göyçay, Qazax, Meğri) – şaqıldaq. – *Qoyunun sadırı çobana atir kimi ilanir* (Qazax); – *Çovannarın üstü yazda sadır olur* (Göyçay). ♦ **Sadır bağlamax** (Cənərbək) – qoyunun yununa şaqıldaq yapışmaq. – *Qoyunun yunu sadır bağlyıf*.

SADIRRI (Biləsuvar, Qazax) – şaqıldaqlı. – *Sadırri olor qoyunun quyruğunun altı* (Qazax); – *Qoyunu yudum, yaman sadırriymiş* (Biləsuvar).

SAF (Bərdə, Qazax, Tərtər, Yevlax) – bax **sap**. – *Sən saf yaxşı adamsan* (Bərdə); – *Söynün oğlu saf özünə oxso:r* (Qazax).

SAFA: SAFA OLMAX (Ağdam) – gecikmək (mövsümə aiddir). – *Biği safa olan ili gec yetişir*.

SAFƏDİRİ (Cəbrayıl) – sağlam, salamat. – *Bəbir safbədirdi*.

SAFÇİLLƏ (Salyan) – sağlam. – *Xalxın safçillə uşağın apararsan, xəsdələnər*.

SAFDADURMAZ (Gəncə, Tərtər) – üzüm növü adı. – *Safdadurmaz sap şirin üzümdü* (Tərtər).

SAF DÜŞMƏX' (Yardımlı) – arxayın olmaq. – *Görənnən so:rə saf düşdüm*.

SAFQARILMAX (Ağdam) – qaçmaq. *Safqarıldı, ya:nı hamısı qaşdı*.

SAFLI (Başkeçid, Bolnisi) – 1. çömçə; 2. abgərdən.

SAFSAF (Ordubad) – tülküyə oxşar vəhşi heyvan adı.

SAF-SAF: SAF-SAF OLMAĞ (Quba) – deşik-deşik olmaq. – *Əleg lap saf-saf olub gidib*.

SAFSAFI (Salyan) – vasvası. – *Sabir kişi safsafıydı*.

SAFSİLƏLƏMƏ (Qazax) – lap dolu, ağzına qərdər dolu. – *Qavı safsilələmə dolduruf apardı*.

SAFUT I (Quba) – içərisinə iynə, sap və s. qoymaq üçün küləşdən hörülmüş sandıqça. – *Fatimə xalanün safudı itib, uni atxaradəm*.

SAFUT II (Quba) – küləşdən toxunmuş papaq. – *Mən bu gün bir safut tuxumışəm*.

SAĞABİLƏ (Meğri) – daşın üzərində təbii yaranan çuxur.

SAĞAL (Yardımlı) – alaquyruq. – *Bi sağal tülkü girib lölə <hinə>.*

SAĞALU (Bakı) – saxsı. – *Tükanda yaxşı sağalu qablar var.*

SAĞAN (Gəncə, Tovuz) – iri dərin boşqab.

SAĞANA (Oğuz) – b a x **saqan**. – *Sağana da boğda da saxlıya bilərix', qarğıdalı da.*

SAĞANAĞ I (Şamaxı) – yeməli yabanı bitki adı. – *Sağanağı ətə tökəllər.*

SAĞANAĞ II (Salyan) – dəhrənin sapına taxılmış halqa. – *Sağanağ dəhrənin sapının ucuna keçirilir.*

SAĞANAX (Şuşa) – toxmaq.

SAĞANAY (Mingəçevir) – solaxay olmayan, qeyri-solaxay.

SAĞÇİLLƏ (Bakı) – sağlam. – *Məziyyə çux sağçillə adamdı.*

SAĞMAL (Borçalı, Qazax) – ulduz adı.

SAĞIN (Qafan, Şəki) – sağılan heyvan.

SAĞINNIX (Şəki) – sağmağa yarayan (heyvan). – *Sağinnux inəy aldım.*

SAĞIR (Yardımlı) – yetim. – *Olar uşaqlıqdan sağır bö:giblər.*

SAĞI (Quba) – quş adı. – *Sağı gecələr uxuyadı də həmişə.*

SAĞQUATDI (Qazax) – çox qüvvətli, çox güclü. – *Mə:sim sağquatdı oğlandı.*

SAĞRI (Qazax) – xəncərin qınına çəkilən dəri.

SAĞSƏRNİC (Göyçay) – sərnic növlərindən birinin adı. – *Anam sağsərnica inəgi sağdı.*

SAĞSÖKƏL (Əli Bayramlı, Gəncə, Qazax, Kürdəmir, Mingəçevir, Sabirabad, Ucar) – yarıxəstə, yarımsağlam. – *Sağsökəl gəzirəm (Ucar); – Hələ də sağsökəl yatram (Gəncə).*

SAĞSÖYKƏM (Qazax) – b a x **sağsökəl**. – *Mehrivan sağsöykəm yate:r.*

SAĞUL (Quba) – cəftə. – *Qapunun sağuli xarabdu, düzəltədem.*

SAHABİ (Naxçıvan) – üzüm növü adı. – *Sahabi qızarıbdı.*

SAHAN (Başkeçid, İmişli, Qazax) – b a x **saxan**. – *Sahanda qatux var (Qazax).*

SAHMAN I (Cəlilabad) – yan. – *Gədə elə pətşahın evinin sahmanına çatanda, pətşahın qızı görür ki, bi dənə oğlan əlində kağız gətirir.*

SAHMAN II (Cəlilabad) – qohum. – *Sən demə, dədəmə sahmanımış. ♦ Sahman ol-*

mağ – qohumlaşmaq. – *Onnan qız alıb sahman oldı.*

SAXA (Şəki) – 1. görkəm, forma, görünüş; 2. boy-buxun, qamət. – *Bu:n saxasına bax, özünə bax!*

SAXALI (Göyçay, Oğuz) – boy-buxunlu, qamətli. – *Yaxşı saxalı bir gamışımız varıydı (Oğuz).*

SAXALİ (Şamaxı) – səxavətli. – *Xəlil çox saxalı adamdı.*

SAXAN (Borçalı) – dərin mis qab.

SAXAŞ: SAXAŞ ELƏMƏG (Bakı) – sakitləşdirmək, sakit etmək.

SAXƏSMƏG (Şamaxı) – sakitləşmək, sakit olmaq. – *Bir az keçdi, ara saxəşdi.*

SAXLANC (Gəncə) – ehtiyat üçün saxlanılan şey. – *Nə saxlancı varsa, hamısını sandığa qoyur.*

SAXLAŞ (Gəncə) – b a x **saxlanc**. – *Bu sandığı saxlaşdan öteri almışam.*

SAXLAŞDI (Gəncə) – ehtiyatlı. – *O, çox saxlaşdı arvadı.*

SAXNAX (Qax) qısa paltara əlavə edilən hissə.

SAXPENCƏ (Ağdam) – 20 dərz taxıl.

SAXSI (Hamamlı, Tovuz) – qıyıq, iynə. – *Saxsıyı ver döşə: sırıyım (Hamamlı).*

SAXSIÇƏP (Şəki) – səhəng. – *Saxsıçəp süyü serin saxlıyı.*

SAXSİMAĞ (Salyan) – çətinlik çəkmək. – *Pıl olanan so:ra heç nədən örti saxsımur.*

SAXSİZDIX (Qax) – bayılma.

SAXSÖKƏR (Şəki) – 1. b a x **sağsökəl**; 2. narahət. – *Saxsökər canım var, o sa:t xas-dələnnəm; – Be:caz yaman saxsökər yatmışam.*

SAXT (Salyan, Yardımlı) – münasibət. – *Onnən saxtım yoxdı (Yardımlı); – Mə:m Səlimnən heç vaxt saxtım olmıyıb (Salyan).*

SAXTƏRƏ (Cəbrayıl) – yabanı bitki adı. – *Saxtərə acı olur.*

SAJ (Qazax, Tovuz) – kotanın torpaqçevirən hissəsi.

SAJARASI (Qafan, Zəngilan) – iki sacın arasına qoyub közdə bişirilən yağlı çörək. – *Kirvəsi bir yaxşı sajarası gətirmişdi (Qafan); – Sajarasının Navrız bayramında bişirillər (Zəngilan).*

SAJƏYAĞI (Yevlax) – uşaq oyunu adı. *Uşaxlar sajəyağı oynuyur.*

SAJTUTAN (Gəncə) – isti sac, qazan və sairəni tutmaq və ya ocaqdan götürmək üçün qalın parça. – *Sajtutani mana ver, saji tüşürüm.*

SAQALAV (Qax) – yemək üçün çobanların növbə ilə kəsdikləri heyvan.

SAQALOV (Qax) – bax **saqalav**.

SAQAN (Qax, Zaqatala) – ərzaq saxlamaq üçün iri qab. – *Saqanda buğda varmı?; – Bizim saqanimiz yüz put buğda tutur; – Anam saqandan çörəy aldı* (Zaqatala).

SAQAT (Qax, Zaqatala) – şikəst.

SAQIRTQA (Ağbaba) – xırda bit (qoyunda).

SAQQA I (Cəbrayıl, Cəlilabad, Əli Bayramlı, Göyçay, Hamamli, Qusar, Lənkəran, Mingəçevir, Oğuz, Salyan, Zaqatala, Zəngilan) – 1. aşıq-aşiq oyununda istifadə edilən iri, seçmə aşıq (Cəbrayıl, Cəlilabad, Əli Bayramlı, Göyçay, Hamamli, Qusar, Lənkəran, Mingəçevir, Salyan, Zəngilan). – *Saqqani tuşdeyeydüg vireydüg* (Cəlilabad); – *Saqqa başqa aşıqlardan ağır olur* (Salyan); – *İdris qoyunun qıçınan bir saqqa çıxardı* (Əli Bayramlı); – *Mənim üç yaxşı saqqam var* (Cəbrayıl); – *Bı saqqa məndə olsa, hamını aparram* (Zəngilan); 2. qalaqurma oyununda istifadə edilən iki seçmə qoz (Mingəçevir, Oğuz, Şəki).

SAQQA II (Füzuli) – tərs, höcət. – *Vəli yaman saqqa adamdı.*

SAQQABA (Ordubad, Sabirabad) – yay fəslində suyu sərini saxlamaq üçün qazılmış quyu. – *Bizim hayatdakı saqqaba çox dərinidi* (Sabirabad).

SAQQADAYAM (Qax) – oyun adı.

SAQQAQOZ (Göyçay, Oğuz) – qozla oynanılan oyun adı. – *Ay usaxlar, gəlin saqqa-qoz oynuyax* (Oğuz); – *Mən saqqaqoz oynıya bilmirəm* (Göyçay).

SAQQAL (Kürdəmir) – qarğıdalı saçağı. – *Qardıǵalı:n saqqalın heyvan yap yaxşı ye:r.*

SAQQALDAŞ (Bərdə, Ucar) – həmyaş, yaşıd. – *Mən Avdilla mə:llimnən saqqaldaşam* (Ucar); – *Biz ikimiz saqqaldaşx* (Bərdə).

SAQQAR I (Ağbaba, Basarkeçər, Borçalı, Hamamli, Qazax) – qaşqa, tərəl. – *Başı qaşqa qoyuna saqqar deyirix'* (Hamamli); – *Saqqar atı gəti, furgəna qoşax* (Basarkeçər); – *Saq-*

qar qoçu bəri gəti (Qazax); – *Saqqar qoyunun başı burdan belə ağ olur* (Borçalı).

SAQQAR II (Qazax) – uzunsaqqallı keçi.

SAQQA-SAQQA (Bərdə) – uşaq oyunu adı. – *Saqqa-saqqa daşnan oynanır.*

SAQQAT I (Qazax, Salyan) – sört (hava). – *Buranın qışı çox saqqat olur* (Qazax); – *Saqqat havada quş o:lamağ yaxşı olar* (Salyan).

SAQQAT II (Qazax) – xəsis. – *Saqqatın malını özgələr yə:r.*

SAQQAT III (Zəngilan) – sözə baxmayan, söz eşitməyən. – *Sən də söz təfşima: adam tafdn, o, saqqatın biridi.*

SAQQAT IV (İmişli) – qoçaq. – *Buların bavası həm dö:lətdi oluf, həm saqqat adam.*

SAQQAT V (Qafan, Qarakilsə) – qorxulu. – *Bu ağaca çıxma, saqqatdı* (Qafan); – *Solaxayın daşı çox saqqat olar* (Qarakilsə); – *Qatır mimmə, çox saqqatdı* (Qafan).

SAQQAT VI (Salyan) – pərt, dilxor. – *Adam borca, xərəc düşsə də, saqqat gəzməməlidir.*

□ **Saqqat olmax** (Qax, Şəki) – yorulmaq, yorulub əldən düşmək, tənğə gəlmək. – *Saqqat olmuşam malların elinnən, mən qovuyəm, olar gəliy* (Şəki); – *Qolları işdəmaxdan saqqat olıp* (Qax).

SAQQIZIĞ (Salyan) – gicgah. – *Başımın ağrısı saqqızığma vurıb.*

SAQLAM (Qax) – yas mərasimi ilə əlaqədar adətlərdən birinin adı.

SAL I (Quba) – tez-tez xəstələnən (adam). – *Sal adamun işi çətin uladı.* ♦ **Sal ulmağ** – tez-tez xəstələnmək. – *Məsələn, diyədü ki, filankəs həmişə sal uladı.*

SAL II (Ordubad) – başdaşı. – *Atamun qəbrinə sal qoyməmişəm.*

SAL III (Salyan) – yüksək (temperatur). – *Anam sal qızmanın içindədi.*

SAL IV (Qazax) – boy. – *Bu heyvanın salı uzundu.*

SAL V (Tovuz) – hamar, düz. – *Sal yer yaxşı məhsul verər.*

SALAB (Şamaxı) – selin açdığı dərə, yarğan. – *Salabdan su axırmış.*

SALACA (Ağdam, Gədəbəy) – tabut. – *Me:jit salaca usdasidöy* (Gədəbəy).

SALAĞA: SALAĞA ELƏMƏK (Salyan) – nişan vermək. – *Gülverdinə mə: sən salağa elədün.*

SALAĞANTA (Qazax) – işsiz, boş-bikar. – *Niyə salağanta gəzirsən, gedif bir işin ujunan yapışsa!*

SALAĞAT: SALAĞAT VERMƏX' (Gəncə) – nişan vermək, göstərmək. – *Oranı maña salağat versən özüm gedərəm.*

SALAHLI I (Qəbələ) – əlverişli. – *Kol-xozda işləmək salahlıdır.*

SALAHLI II (Salyan) – səliqəli. – *Gördüyü işlərə baxdım, salahlı bənniya oxşayıv.*

SALAXANTA (Çənbərək) – laqeyd. – *Qanı Mühəmmət salaxanta şeydi, ona a:di umut-do:lamaz adam.*

SALAMLUĞ (Quba) – dəhliz. – *Salamluğda salam veribəni, gürüşübəni içəri girəduğ.*

SALAT (Qax) – səməni.

SALAVAT (Meğri) – çaylarda üzərindən keçmək üçün yarayan buz örtüsü. – *Murğıdan yenişə hər il Ərəzin üsdə salavat düşər.*

SALAVAYTOP (Bərdə) – uşaq oyunu adı.

SALAVEY (Bərdə, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – səlbə. – *Salavey atarsan, tut tökülər yerə (Bərdə); – Bir salavey atdım, amma dəymədi (Qazax); – Yetənə yetir, yetmiyənə bir salavey ate:r (Qazax).*

SALBAY (Zaqatala) – bax **salavey**. – *Salbayı bərk at, çoxlu qoz tökülsün; – Əhmədin salbayı büyük'dü.*

SALBEX' (Şəki) – bax **salavey**. – *Salbeynən töhdürüf yığırux el çatmiyən yerdən meyvəni.*

SALBEY (Balakən, Bərdə, Qax, Zaqatala) – bax **salavey**. – *Salbeynan ağaşdan qos saldırram (Bərdə).*

SALBƏND (Ordubad) – daş döşənmiş (küçə). – *Bu küçə salbənddi.*

SALBİL (Hamamlı) – uşaq oyunu adı.

SALBİLBİL (Hamamlı) – bax **salbil**. – *Salbilbil toylarda çox oyno:rux.*

SALÇƏX'MƏ (Qazax) – qanlı ishal.

SALDAN (Dərbənd, Tabasaran) – arabanın qollarını boyunduruğa calayan uzunhacalı ağac. – *Hele yarani – saldani bəbin ağacınən düzəltillər (Tabasaran).*

SALĞAMAX (Gəncə, Gədəbəy, Qazax) – 1. nişan vermək, göstərmək. – *Azmışdılar yolu, salğadam getdilər (Qazax); – Dünənəri salğadam dağın yolunu Quluya (Gədəbəy);*

2. göndərmək (Gəncə). – *Pulu özü vermiyif mənə, Əlinin üsdə salğadı (Gəncə).*

SALĞAR I (Balakən, Qax, Kürdəmir, Salyan, Zaqatala) 1. tərəcə, qamışdan hörülmüş dam örtüyü (Kürdəmir, Salyan). – *Salğarı qəlin toxuyurux ku, yağış dammasın; – Salğarı hörüb öyün üssünə sərrüg (Kürdəmir);* 2. binanın ən yüksək hissəsi (Balakən, Qax, Zaqatala).

SALĞAR II (Şamaxı) – qayda, qənaət. – *Salğarnan dolan.*

SALĞAR III (Salyan) – əltutan. – *Əhməd salğar kişidi.*

SALĞARI (Oğuz) – sümsük (it). – *Salğarı gəzəyən bir it vardı, adam tutan döyüldü.*

SALĞARRI I (Kürdəmir) – ağırtəbiətli. – *Salğarri adamın hürməti çox olar.*

SALĞARRI II (Salyan) – səliqəli. – *Gül-xa:m salğarri iş görür.*

SALĞINTI (Laçın) – saymazana. – *Binnət çox salğıntı gəzir.*

SALXAQ (Yardımlı) – bərabər. – *Tayı salxaq elə, düşməsin.*

SALXMAĞ (Salyan) – sallanmaq. – *Pen-cəg əgnimə çox bö:gdı, qolları salxır.*

SALIC (Culfa) – bax **salix**. – *Salıcu: Qarabaşdan almışam.*

SALIX (Borçalı, Gədəbəy, Gəncə, Xanlar, Qazax, Şəmkir, Tərtər) – 1. xəbər; 2. soraq.

◇ **Salğını almaq** (Gəncə) – 1. xəbərini almaq; 2. sorağını almaq. – *Salğımı almışam, gedif alajam. Salix vermax* (Meğri) – tanışlıq vermək. – *Salix verdim ki, man Nüyədi adamıyam. Salix vermax'* (Borçalı, Gədəbəy, Xanlar, Qazax, Şəmkir, Tərtər) – 1. xəbər vermək; 2. soraq vermək. – *Uşaxdan bir salix verən yoxdu (Qazax); – Bir ildi ki, yavının itməsini salix vermişəm, yenə bir şey çıxmur (Xanlar);* 3. nişan vermək (Borçalı, Şəmkir). – *Bir adam gəlmişdi, Məmmədin öyünü soruşdu, mən də salix verdim getdi (Şəmkir); – Salix verən olsa, gedif taparam (Borçalı).*

SALIXLAMAX (Xanlar) – 1. yol göstərmək; 2. başa salmaq. – *Sən dediyin adamı göndər, mənim borcum onu salıxlamaxdı.*

SALIMÇAX (Göyçay, Qazax, Laçın) – yel-ləncək. – *Salımçağı kim asıf? (Qazax); – İrza salımçaxda üçündür (Göyçay).*

SALIZ (Şəki) – yavaş hərəkət edən, tələsməyən, ehmal. – *Salız adam elə hər yerdə salız olar.*

SALLAX I (Şəmkir) – qayıq dayanan yer. – *Camışdarı sallaxdan öyzə sığıdım.*

SALLAX II (Qazax) – eniş. – *Göyazəndə bir sallax var, həməşə ordan tüşürük.* ♦ **Sal-lax salmax** (Qazax, Laçın) – 1. saya salmaq, saymaq. – *Deyəsən, yekəlmisən, adama ta: sallax salmırsan;* 2. tamah salmaq (Qazax).

– *Elə pis adamdı kün, hər şeyə sallax saler.*

SALLAXANIM (Qax) – ev bitkisi adı.

SALLAMA I (Gəncə) – yanlarından qızıl, gümüş və s. bəzək şeyləri sallanan toqqa. – *Belində sallama toqqası var.*

SALLAMA II (Balakən, Cəbrayıl, Füzuli, Göyçay, Xocavənd, Kürdəmir, Laçın, Şamaxı, Zaqatala, Zəngilan) – 1. asanlıqla qoşmaq üçün arabanın qolları altına qoyulan dayaq, dəstək (Zaqatala). – *Sallama arabanın qolunna düşüfdü;* 2. evin çardağında üzərinə qabırğa vurulmaq üçün maili düzülən ağac (Cəbrayıl, Füzuli, Göyçay, Xocavənd, Kürdəmir, Laçın, Şamaxı, Zəngilan). – *Evin damı üçün yüz dənə sallama lazımdı* (Zəngilan); – *Öyün sallamasının biri qırılıp* (Kürdəmir); – *Bizim öydə otuz dənə sallama var* (Göyçay); – *Səkkizdiyi taxtadan gözəl sallamalar olur* (Şamaxı).

SALLAMAX (Hamamlı) – döşəmək. – *İnəyin altın iri daşdarnan sallı:rix.*

SALLAŞMAĞ (Şamaxı) – arası döymək, düz gölmək. – *Olar biziynən çoxdan sallaşıblar.*

SALLAYI (Cəbrayıl) – işsiz, avara, bikar.

SALMA: SALMA ÇAY (Basarkeçər, Cəbrayıl, Culfa, Göyçay, Qax, Şəki, Şəhur, Zəngilan) – şirin çay. – *Salma çaynan bir tikə çörək' yemişəm* (Zəngilan); – *Sə:rdən bir salma çay işmişəm, elə o:n üsdündüyəm* (Basarkeçər); – *Çayın biri acı, biri salmadı* (Culfa); – *Mə: salma çay eləmə, içəmmirəm* (Cəbrayıl).

SALMAĞ (Şamaxı) – sallanmaq. – *Gecə qalxar, günüz salxar* (cəftə).

SALMANCA (Ağdam, Cəbrayıl, Kürdəmir, İrəvan) – 1. bax **salmanja** (Ağdam, Cəbrayıl, Kürdəmir). – *Salmancadan do:ğa bişirirüg* (Kürdəmir); – *Qızdar salmanca yığ-*

dılar (Cəbrayıl); 2. dərman bitkisi adı (İrəvan). – *Ay qız, Xəccə, Badamı isdi vurubdı, bir az salmanca qaynat suyuna qızı çimdirim* (İrəvan).

SALMANCADUAĞ (Şamaxı) – güzgünün üzərinə salınan bəzəkli pərdə. – *Güzgünün salmancaduağın sal.*

SALMANJA (Zəngilan) – yeməli yabarı bitki adı. – *Salmanja, saldimi saja, sən bişincə mən aja.*

SALMANTƏRƏ (Ucar) – yeməli yabarı bitki adı. – *Salmantərinin yaxşı do:ğası olur.*

SALPANA (Hamamlı) – xırda daş, daş qırıntısı. – *Divarı örəndə daşdarın arasına salpana qoyurux kün, boş yer qalması.*

SALSAL (Basarkeçər) – qanmaz. – *Sən nə salsal adamsan? Bu qədər de:rəm başa düşmürsən.*

SALT (Başkeçid) – tək, tənha.

SALTAB (Balakən, Zaqatala) – çardağ növü. – *Yaxşı saltabdı, su buraxmır* (Zaqatala); – *Bu gün bir araba bə:lim qoyub, inəyə saltap qayırdım* (Balakən).

SALTUK (Balakən) – gənc qadınların toy paltarı.

SALVA (Ağdam, Cəbrayıl, Qazax) – bax **salavey**.

SALVALAMAX (Ağdam) – səlbələmək, səlbə ilə vurmaq. – *Salvalıyif qıriflar onu.*

SALVASAL (Çənbərək) – başdan-başa, tamamilə. – *Haştağıyı çaldı salvasal camahat.*

SALVAY (İmişli) – bax **salavey**. – *Salvayı atıf, dəyif muna.*

SALVEY (Gədəbəy, Qazax, Şəki) – bax **salavey**. – *Hərif olana işarat, köpəyə salveynan ha döşə, ha döşə* (zərbi-məsəl) (Qazax).

SALVEYLAMAX (Gədəbəy, Gəncə) – 1. bax **salvalamax**. – *Qozdan salveyla tökül-sün* (Gəncə); 2. məc. tullamaq (Gədəbəy); – *Qoyman, uşax məşeyi hə:tə salveylasın, palçıxdı yer pütüncə* (Gədəbəy).

SALVI (Bərdə, Şəki) – bax **salavey**. – *Salvım ağaşda ilişif qaldı* (Şəki).

SA:MAN (Bakı) – qohum; yaxın. – *O, biz-zərə sa:man döğür.*

SAMBAMAX I (Gədəbəy) – hər hansı bir fikri baş ilə təsdiq etmək. – *Nənə sambeysin başını, dilinnən dəmməssinmi?*

SAMBAMAX II (Gədəbəy, Qazax) – bir şeyin çəkisini əl ilə təxmin etmək. – *İsrəfil qoyunu sambıyan kimi çəkisini bilir* (Qazax); – *Sambō:rax' naxxarto:lar ağırırığı çualın* (Gədəbəy).

SAMBIR (Qafan) – yemək növü, darı yarmasında hazırlanan südlü aş. – *Sambir çox ləzətdi olur.*

SAMIR (Meğri) – qabığı çıxarılmış darı.

SAMLAMAX (Cəbrayıl) – 1. bələd olmaq; 2. yoxlamaq, sınaqdan keçirmək. – *Biz bı yolları samlamışıx.*

SAMSAF (Ağdam) – çöl siçanı cinslərin-dən birinin adı. – *Samsaf tö:ğun qənimidi.*

SAMSUM (Şamaxı) – qaradınməz. – *Sə-məd yaman samsumdi.*

SAN I (Bakı) – meh. – *San xəzridəndü; – Xərmən so:urmağ olar, hava sandu.*

SAN II (Cəbrayıl, Qax) – say, miqdar. **Sanın tutməy** (Cəlilabad) – saymaq. – *Girdəkanın <qoz> zəğalını (qərzək) söyər-düg, sanın tutib heybəmizə qoyərdüg.*

SANAY: SANAY OLMAG (Salyan) – da-dını-tamını itirmək. – *Çayı dəmləyəndə qay-natmışuz, sanay olub.*

SANBUD (Qax) – qoyunun bir saqqası.

SANCAĞ (Salyan) – çiçəkləyəndən sonra salxımda əmələ gələn xırda gilələr. – *San-cağ hələ bərkimiyib, əl virirsən tökülür.*

SANCAX (Zaqatala) – çəngəl. – *Ət xörə-yini biz sancaxdan yimərig.*

SANCIÇİÇƏYİ (Tovuz) – çiçək növü. – *Sancıçiçəyi sö:uxdəymiyə xeyirdi.*

SANCIPUÇAX (Zaqatala) – uşaq oyununu adı.

SANÇAĞ (Dərbənd) – yelləncək. – *San-çağda hüçünədig.*

SANDİĞTULASI (Salyan) – ov iti. – *Eldar hara gedir, sandığtulasın da öziyənin aparır.*

SANDIX (Cəbrayıl, Zəngilan) – arabanın oxlarını bana birləşdirən yastı ağac. – *Araba-nın sandığı xarab olub* (Cəbrayıl); – *Ərəbə-nin sandığı sinib* (Zəngilan).

SANRI (Sabirabad) – ola bilsin ki, bəlkə, çox güman ki. – *Sanrı, bu iş yaxın vaxta kimi düzələ.*

SANŞDIMAĞAŞ (Ağcabədi) – uşaq oyunu adı. – *Sanşdimağaşda çox uşax oynuyur.*

SANTUR (Lənkəran) – qırmaq. – *Bir san-tur almışəm.*

SAP (Qazax, Tərtər, Tovuz) – lap. – *Mürsəl sap yaxşı adamdı; – Onunla qonşu olmaq sap ürəyimnəndi* (Tovuz); – *Bir azdan so:ra çayın su: sap azalajax* (Qazax).

SAPAX I (Hamamlı) – yeməli yabanı bitki adı. – *Sapağın enni yarpaxları var, barmax yoğunnuxda özəyi var, özəyin soyuf duznan ye:llər, bə:zi yerrərdə turşu da qo:llar onnan.*

SAPAX II (Culfa, Qazax, Şərur) – saplaq (alma, armud, üzüm və sairədə). – *Sapağ almada olur, üzümdə olur, armıtda olur.*

SAPAKEL (Çənbərek) – kotanın və ya xışın ağzına yığılmış torpağı, zibili təmiz-ləmək üçün ağac. – *Sapakel kotanın boğazın təmizləmədi, çox yağış, pəlçıxdı; – Hər ho-dax bir sapakel götürür, kotanı təmizdiyir.*

SAPALAX (Meğri) – boyun. – *Xan atdısu sapalağma bir ağac gəldi, quşgeşdi oldum.*

SAPATAN (Gəncə) – sapand. – *Sapatanın qolu uzun olanda daş bərk deyər, uzax gedər.*

SAPAYMƏKİ (Lənkəran) – bitki adı.

SAPBA: SAPBA VERMƏX' (Cəbrayıl) – sapdırmaq. – *Qaçanda sapba verdim ki, məni tutəmməsin.*

SAPDADURMAZ (Zaqatala) – sözündən qaçan, sözünün üstündə durmayan.

SAPXA (İmişli) – b a x **sapqa**. – *Bə:m sap-xasız alağa gedəllə:r?*

SAPXALAMAĞ (İmişli) – kətmənləmək. – *Bu:n ağajdarın dibini sapxaleyun.*

SAPILCA (Tovuz) – arabanın bir hissəsi-nin adı.

SAPITQA: SAPITQA VERMƏĞ (İmişli) – azdırmaq (ov zamanı).

SAPITMA (İmişli) – kələk, hiylə. – *Sapıt-meynan tülki başın qoruyırdı.*

SAPITMAX (İmişli, Zəngilan) – 1. aldatmaq; 2. sözündən qaçmaq. – *Söz verdi ki, səni göndərəcəm, indi sapıdır* (Zəngilan).

SAPIŞQULU: SAPIŞQULU VERMƏX' (Qazax) – aradan çıxmaq.

SAPQA (Sabirabad, Salyan) – kətmən.

SAPQINNAMAX (Şərur) – oğurlamaq. – *Bir gecə sapqınnıyib camışını götürüb qaç-dılar.*

SAPPA I (Qazax) – öyri-üyrü (yol). – *Biz sappa yoldan dağa çıxdıx.*

SAPPA II (Qazax, Mingəçevir) – qəbrin meyit qoyulan hissəsi.

SAPPACADAN (Füzuli) – qəflətən, qəfil-dən.

SAPSEYRƏX' (Ağdam) – üzüm növü adı.

SAPSITMAX (Balakən) – incitmək.

SAR (Ordubad) – ağac adı. – *Həsən bir sar kəsmişdi.*

SARAĞ (Bakı) – 1. bir-birinə yapışaraq bərkimiş balıqqulağı; 2. yerin alt qatında tam daşlaşmış təbəqə, qat. – *Pişik düşib quyuya, gedib sarağa görməg olmur.*

SARAĞAN (Balakən) – bitki adı.

SARAY I (Quba) – eyvan.

SARAY II (Cəlilabad, Dərbənd) – tövlə. – *Sarayda mallar da uladu* (Dərbənd); – *Bizdə pəyə deməylər, hamı saray dey. Saraya heyvannarı saleylər* (Cəlilabad).

SARAY: SARAY OLMAĞ (Salyan) – baş-beyni getmək, dəng olmaq. – *Sizi saray ola-suz, sə:rdən baş-qulağımı aparduz.*

SARALTMA (Tovuz) – xəstəlik adı. – *Saraltma qoyunnarda da olur.*

SARF (Hamamlı) – uçurum.

SARĞAL (Şəki) – evin çardağında ən uca yer. – *Öyün sarğalında quş yuva tikifdi.*

SARĞIZ (Qazax) – sarı.

SARFAYI (Əli Bayramlı) – toyu və ya şadlıq məclisini idarə edən şəxs.

SARHA (Ordubad) – sahə. – *Hər kişdən öz sarhası var da.*

SARXEYİR (Əli Bayramlı) – toyu və ya şadlıq məclisini idarə edən şəxs.

SARI (Tovuz) – uçurum.

SARIBİĞİN (Kürdəmir) – barama qurdu xəstəliyi. – *Saribiğin olmasa pilanı ödüyə-cəm.*

SARIBUĞUM (Cəbrayıl) – b a x **saribiğin**.

◇ **Saribuğum olmaq** (Cəbrayıl) – saralıb ölmək (barama qurduna aiddir).

SARICA (İmişli) – sarı sarmaşıq. – *Sarıca düşən əkin dirilməz.*

SARIF (Qazax) – dağlıq. – *Sarıf yeri əli-miznən piçerix'.*

SARIĞ (Salyan) – boğça. – *Sarığı yükün dalına qoymuşam. – Könnəgün sarığdadı.*

SARIKÖYNƏX' I (Ağdam) – yemiş növü adı.

SARIKÖYNƏX' II (Çənbərək) – turşu hazırlamaq üçün bişirilmiş meyvədən alınan şirə. – *Bir qazan sarıköynəx' süzdüx'.*

SARILIX (Ağdaş, Qazax) – kəhrəba. – *Mən sarılıxdan olan təspehimi itirmişəm* (Ağdaş).

SARIMA I (Basarkeçər) – kərmə. – *Sarima yaxşı yanacağdı.*

SARIMA II (Salyan) – qadın paltarına bəzək üçün tikilən pulcuq.

SARIMÇAX (Cəbrayıl, Zəngilan) – b a x **salımçax**. – *Gözdüyün sarımçağın ipi qurumasın* (Cəbrayıl).

SARIMEÇƏN (Çənbərək) – sarıbənz, sarışın. – *Sarimeçən qızdan ötrü niyə özünəlmə:yrən?*

SARIMURĞUZ (Basarkeçər) – sarıbənz, sarışın. – *Hilal mə:llim sarimurğuzdu.*

SARISAÇAX (Borçalı) – ağ, irigilə üzüm növü adı. – *Sarisaçağ ağ olar.*

SARISƏRÇƏ (Göyçay) – sarıköynək.

SARKAR (Dərbənd) – baş çoban. – *Bu yə-xinnərdə Elipxani quyına sarkar gündərtüdlər.*

SARMA I (Çənbərək) – b a x **sarıma I**. – *Qoynun altından xeylax sarma kəsdix'.*

SARMA II (Cəbrayıl, İmişli, Kürdəmir, Qafan, Qax, Şamaxı, Zəngilan) – b a x **sarma II**. – *Sarmani qola taxallar* (Şamaxı); – *Səkinə anasına dedi ki, sarma satan gəlib, mənə sarma al* (Qafan); – *Ay gəlin, köynəyin sarmasın sök, helə geyəmmirəm* (Cəbrayıl); – *Kəşmişdə köynə: sarma düzərdilər, indi tərğiniş* (Zəngilan); – *Arxalığa sarma düzərlərdi-ətəginə, yaxasına* (İmişli); – *Menin qə-nəüzün tülüyə tutası sarma dostunğa versənə!* (Qax).

SARMAQİY (Quba) – keçmişdə qadınların alınlarına bağladıkları qızıl, gümüş və sairədən ibarət bəzək, qabaqlıq. – *Bizdə hindi sarmaqiy bağlıyan yuxdu.*

SARMAYI (Tərtər) – üzüm növü adı. – *Sarmayını ye:əndə adamın ağzın bekarə büzüşdürür.*

SARSARI (Cəlilabad, Əli Bayramlı, Xaçmaz) – ərik.

SASMAĞI (Füzuli) – keçəl.

SASMAĞLI (Kürdəmir, Şamaxı) – kirli, çirkli. – *Zalim qızının hər vaxt üstbaşı sasmağlı olur* (Kürdəmir); – *Nə sasmağlısan?* (Şamaxı).

SASU (Zaqatala) – iri qıyıq.

SAŞMAQ (Şəki) – səpmək. – *Biyil un put çəltik saşmışəm.*

SATGIN (Balakən) – cüyürooxşar dağ keşişi. – *Sipati cü:rə oxşuyur, buynuzu geriyə yatıxdı olur satginin.*

SATIL I (Ağcabədi, Ağdam, Ağdərə, Bəsarkeçər, Bərdə, Cəbrayıl, Gəncə, Xocavənd, Qafan, Qazax, Laçın, Şəki, Zəngilan) – 1. kəsərti alətlərini itiləmək üçün polad alət. – *Satılınan kərənti, pıçağ itiliyirdilər* (Ağdərə); – *Satılım harda qaldı, isde:rəm bıçağı çəkəm* (Qazax); – *Satılım ver, karantini itili:m* (Bəsarkeçər); – *Ə, satılı ver mə:*; *orağımı itiliyim* (Cəbrayıl); – *Mə:llim, Həbif satılımı aldı* (Gəncə); 2. çaxmaq daşından almaq üçün polad alət. – *A bala, satılı civinən al, ma: ver* (Şəki).

SATIL II (Zaqatala) – cəftə.

SATIL III (Salyan, Tabasaran) – qulplu mis suqabı. – *Qabağ bizim də satılıımız vardı* (Salyan).

SATILÇA (Dərbənd) – bax **satıl III**. – *Satılça su içən qabdı.*

SATSİL (Qax) – bax **satıl I** (2-ci mənə).

SATUL (Quba, Zaqatala) – 1. bax **satıl I** (2-ci mənə); 2. alət adı. – *Çoban Yüsüfün satulu yəkədü* (Zaqatala); – *Mənim satulum çux güzəldü* (Quba).

SAULAMAX (Ağdam) – bax **savlamax**. – *Mən ülgüş saulamağı bilmirəm;* – *Kərəntini təzəcə saulamışam, sən öl, tük götürür.*

SAV (Zəngilan) – dəryaz, oraq, dəhrə və s. itiləmək üçün polad alət. – *Orax kəsmiyəndə savnan ağzın sürütürük, so:ra yaxşı kəsir.*

SAVA (Cəbrayıl, Qafan, Qarakilsə, Meğri, Ordubad, Zəngilan) – 1. gec (Qafan, Qarakilsə, Ordubad). – *Sava əkilən taxıl bizim dağlarda gəlip yetimir* (Qarakilsə); – *Bizim bağda bir armud var, həmişə o, sava yetişir* (Qafan); – *Bir yağış yağsa, sava zəmilər yaxşı olar* (Qafan); 2. gec əkilmiş (Cəbrayıl, Zəngilan). – *Bizim bosdan savadı* (Cəbrayıl); – *Un hexdar pabı:m savadı, i:rəmsi herəğəşdi* (Zəngilan). ◊ **Sava olmax** (Şahbuz) – gec əkilmək. – *Bıyl əkinimiz sava olub.*

Saviya qalmax (Qarakilsə) – gecikmək (mövsumə aiddir). – *İl saviya qalıp.*

SAVACAX (Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan) – bax **savajax**. – *Suyu savacaxdan sav, gəsin ə:nə* (Zəngilan).

SAVAX I (İrəvan) – sahə suvarıldıqdan sonra suyun kəsilib axıldığı yer. – *Əyə Həsən, suyu bir savax yoxdu ki, savasan gedə.*

SAVAX II (Meğri) – suyu sovrulmuş dəyirman. – *Nə savax dəyirmanar kimin boyun : qoymusan çiyən : üsdünə?*

SAVAX III (Cəbrayıl) – dən olmadığı üçün işləməyən, boş dayanan. – *Kimin dəni var aparsın yiyütsün, də:rman savaxdı.* ◊ **Savax qalmax** (Cəbrayıl) – bax **suax qalmax**. – *Də:rman dünnənən savax qalıf, kimin dəni varsa aparsın.*

SAVAJAX (Cəbrayıl, Laçın) – dəyirman və sairəyə su buraxılan yer. – *Dəyirmanın savacağında ilişif qalıf* (Laçın).

SAVAL (Biləsuvar) – kirəmit.

SAVALLI (Biləsuvar) – kirəmitli. – *Bizim kolxozun idarəsi savallıdı.*

SAVAT (Gəncə, Şuşa) – qızıl və gümüş şeylərinin üzərindəki naxış. ◊ **Savat vurmax** (Şuşa) – qızıl və gümüş şeylərinin üzərinə naxış vurmaq. – *Toqqanı verdim zərgar savat vursun.*

SAVATDAMAX (Gəncə) – qızıl və gümüş şeyləri naxışlamaq. – *Qaşixlar savatdanıf.*

SAVATDİ (Gəncə) – naxışlı (qızıl və gümüş şeylərinə aiddir). – *Savatdı gümüş qaşixlardı.*

SAVATİL (Quba) – armud növü adı. – *Savatıldən anamız qax qurudı.*

SAVI: SAVIYA QALMAX (Şahbuz) – qısrıqmaq. – *Bıyl bizim inəh saviya qalıb, doğmayıb.*

SAVIX (Goranboy) – boş, işsiz. – *Nə vaxt istəsən danini gətir, dəyirman savıxdı.*

SAVINI (Mingəçevir) – bax **sabuni**.

SAVINNIX (Şəki) – bax **sabunnix**. – *Savınığa birəz savın doğra.*

SAVIRĞA (Qazax, Mingəçevir) – bax **sabırğa**. – *Ağaşdan yxılmışam, savırğam batıf* (Qazax).

SAVITQAMAX (Cəbrayıl, Zəngilan) – inildəmək, zarımaq (ağrıdan). – *Gədə bayaxdan yaman savıtqıyrdı, indicə sakitdəşib* (Zəngilan).

SAVIYI (Culfa) – yetişməmiş, kal (ərik).

SAVQIN (Cəbrayıl) – həvəskar.

SAVLAMAX (Cəbrayıl, Şahbuz) – kəsici alətləri itiləyəndən sonra qılovunu almaq.

– *Ülgücü, ya da pıçağı itilədirsən, ağzın iras-lamax üçün savlıyorsan; – Pıçağı savlıyram* (Şahbuz).

SAVO (Oğuz) – pendir mayası. – *Savonuu vurullar süət, olur dələmə.*

SAVRIX (Cəbrayıl, Füzuli) – döşəkağı. – *Ziba yatağa savrix çəkdi* (Cəbrayıl).

SAVUL (Qax) – çaxmaq daşından od almaq üçün polad alət.

SAVUTQAMAX (Şəhur) – arzulamaq. – *Elə dünənnən sə: savutquyuram.*

SAVZAVAR (Məgri) – bozuntul. – *Töyix ferməsində bir iri savzavar xuriz var.*

SAVZI (Basarkeçər) – yabanı soğan. – *Birəz çörəx' götü, gedax' savzi ye:əx'.*

SAY (Bakı, Quba, Salyan) – hamar, düz. – *Bıra say yerdü; – Miğanda say yer çoxdu* (Salyan); – *Findiğdə yaxşı say ağac uladu* (Quba).

□ **Say qoymax** (Kərvansaray, Qarakilsə) – saymaq, saya salmaq. – *O kişi yaxşı say qoyur* (Qarakilsə). **Say eləməx'** (Şəhur) – görmək. – *Gözüm səni say eləyir.*

SAYA I (Quba) – yüngül, səthi. – *Güllə ayıya saya dəgdi, öldürmədi.*

SAYA II (Ağdam, Bakı) – bax **say**. – *Saya təxtədə tilişgə ulməz* (Bakı).

SAYA III (Bakı) – suda dayaz yer.

SAYA IV (Quba) – çalğısız. – *Gəlini saya apardılar.*

SAYAĞAC (Füzuli) – yazılı məlumat.

SAYALANMAX (Şəmkir) – yaxşılaşmaq, sağalmaq. – *Əlimdəki yara sayalanıf.*

SAYANA (Ucar) – bax **saya IV**. – *Sayana toyda aşığ olmaz, çalğı olmaz; – Sayana toyda adam az olar.*

SAYĞI (İmişli) – sayma, yoxlama. – *Hər ay qoyunda sayğı olar; – Sayğıda yüz quzumz olmuşdu.*

SAYXAŞMAX (Şəki) – sakitləşmək, seyrəlmək. – *Məclis dağıldı, ara sayxaşdı.*

SAYXIMMAX (Cəbrayıl) – aralanmaq.

SAYXIN (Qazax) – gizlin.

SAYILÇI (Salyan) – dilənçi. – *Sə:n sayılçıdan neyün artığdı, sayılçı sənnən yaxşıdı.*

SAYQAL (Qax) – ağacın budağı altına vurulan dayaq.

SAYQULU (Cəbrayıl, Qafan, Qarakilsə) – 1. sayıq; 2. ehtiyatlı. – *Sayqulu baş salamat*

olar (Qarakilsə); – *Sayqulu gözə çöp düşməz* (Qafan).

SAYQUŞ (Biləsuvar, Əli Bayramlı, Sabirabad, Salyan, Tovuz) – bayquş. – *Sayquş məşlərdə çox olar.*

SAYIL (Qazax) – xəstə.

SAYIL-BAYIL: SAYIL-BAYIL DANIŞMAĞ (Quba) – sayıqlamaq. – *U lap hindi sayıl-bayıl danışadı.*

SAYIR (Qazax) – bax **sayıl**. ◊ **Sayır olmax** – xəstələnmək. – *Səni görüm sayır olasan.*

SAYIR-BAYIR (Şahbuz) – bax **sayıl-bayıl danışmax**. – *Sərxan çox naxoşdı, sayır-bayır danışır.*

SAYLAMAX (Oğuz) – qaqqıldamaq. – *Çil toyux saylıyır, yumurtası var.*

SAYNAX (Goranboy) – səfeh.

SAYNIZ: SAYNIZ OLMAX (Qarakilsə) – qeydinə qalmaq, qorumaq. – *Bir-birimizə saynız olmuşux.*

SAYRI I (Basarkeçər, Borçalı, Hamamlı, İmişli) – xəstə. – *Nə sağdı, nə sayrı* (Borçalı); – *Bir gün sağ olur, beş gün sayrı* (Hamamlı).

SAYRI II (Şamaxı) – başqa, qeyri, savayı. – *Onnan sayrı adamımız yoxdı.*

SAY-SAY (Salyan) – üst-üstə. – *Paltarrarı ütilə, say-say yığ şifanərə.*

SAYŞƏSMƏ (Gəncə) – seçmə. – *Yemişin sayşəsmələrinən bir harava apar sat.*

SAYSU (Bakı) – dayaz (yer <suda>). – *Dayı qabağə gedmiyün, diyəsən saysudu.*

SAYTAL I (Cəbrayıl) – seçmə.

SAYTAL II (Qarakilsə, Salyan) – ağıllı, düşüncəli. – *Saytal adamı hər yerdə sayallar* (Salyan); – *Vəlməmiş saytal adamdı, hamı onnan məsləhət alardı, gə:şərdilər* (Qarakilsə).

SAYTAL III (Qarakilsə) – 1. igid, qorxmaz. – *Nəbyin dəsdəsi saytal oğlanar idi; 2. güclü* (Kürdəmir). – *Əlsa:b saytal oğlandı, onu qarpişmada heç kim yıxmaz.*

SAYTAL IV (Salyan) – hamar, düz. – *Saytal taxdada tilişgə olmaz.*

SAZ (Oğuz, Şəki) – 1. qamış; 2. qamışlıq. – *Donquzun meyli sazaydı, it də qo:dı saldı saza* (Şəki).

SAZAN (Cənubi Azərbaycan) – soxulcan. – *Sazannan baluğ tutmağ olar.*

SAZANDA (Cəbrayıl) – avara, sərgördan.
 ◇ **Sazanda qalmax** – avara qalmax. – *Axşamacan sazanda qalmışam.*

SAZDIX (Zəngibasar) – qamışlıq.

SAZGİL (Çənbərək) – kotana qoşulan heyvanların üçüncü cütü. – *Kotana qoşulan dörd boyn öküzün hörüx dan sonkuna sazgil deyrix'.*

SAZAĞAN (Şahbuz) – sızanaq. – *Üzümə sazağan çıxıb.*

SAZILAMAĞ (Salyan) – gözmək. – *Gül-pəri axşamacan yüz qapı sazılıyır, onnan öy tikan olar?*

SEÇKİN (Tovuz) – çubuqdan hörülmiş quzu damı. – *Çobannar quzuları seçkinnən çıxartdılar.*

SEÇMƏ (Cəlilabad) – qırma. – *Barıtım var, ancağ seçməni baha vereylər.*

SEĞMAĞ (Dərbənd) – sıxmaq. – *Honun <üzümün> suvun seğib aladig.*

SEHİN I (Qazax) – bax **seyin**.

SEHİN II (Ordubad) – saxsı qab. – *Sehini ver mənə aparım.*

SEFQAN (Qazax) – işsiz, avara.

SEFTİRİM (Ordubad) – gic, səfeh.

SEKİ I (Tovuz) – tala, açıq yer (meşədə). – *Mal fərması bu il yayı sekidə keçirəcəx'.*

SEKİ II (Şəki) – balkon. – *Usdulu sekiyə çıxart qoy.*

SEL I (Hamamlı) – dərz, küləş, ot və s. daşımaq üçün iri araba. – *Otu, küləşi selə yığıf aparırx.*

SEL II (Balakən) – paltar qurutmaq üçün kəndir.

SEL III (Balakən) – tələnin bərkidildiyi ağac. – *Cələnin seli qırılıp.*

SELAF (Zəngibasar) – sel yuyan yer. – *O selaf yerrəri indi əkinəcə: döndəriflər.*

SELAVAD (Füzuli) – sel axan dərə.

SELBESEL: SELBESEL QOYMAĞ (Bakı) – səliqəyə salınmamış, yığışdırılmamış qoymaq. – *Öyi-eşigi selbesel qoyub gəlmişəm, gərəg gidənnən sora yığışdırım.*

SELİX' (Füzuli) – ehtiyatsız davranan.

SELİM (Şəhur) – çox dik dağ.

SELİNTİ (Balakən, Borçalı, Cəbrayıl, Gəncə, Hamamlı, Qafan, Qarakilsə, Qazax, Masallı, Məğri, Mingəçevir, Şəmkir, Ucar, Zəngilan, Zərdab) – selin və ya suyun yığıb gətirdiyi şeylər (ağac, kötük, kol-kos, zir-

zibil və s.). – *Selinti ojaxda yanmaz* (Qazax); – *Çaydan bir az selinti yığ* (Qafan); – *Get bir əz selinti yığ gəti* (Zəngilan); – *Kür daşanda çoxlu selinti axır* (Zərdab); – *Çay daşif, gedəx' selinti yığax* (Hamamlı); – *Qardaşım bir harava selinti yətrif* (Şəmkir).

SELİNTİR (Basarkeçər) – səliqəsiz, pinti. – *Bu yaman selintir adamdı.*

SELİT: SELİT GƏZDİRMƏX' (Basarkeçər) – söz gəzdirmək. – *Anaxanım çox selit gəzdirən arvadı.*

SELLAF (Gədəbəy, Tovuz) – selin açdığı dərə, yarıqan. – *Sellafdan uzaxda otarın bilığı* (Gədəbəy).

SELLİX' (Zaqatala) – selin əmələ gətirdiyi sucuq, bataqlıq. – *Əli selliyə batmışdı.*

SELLOYİ (İmişli) – daşqın zamanı su basmış yer. – *Selloyi bossan həkərdüç Arazboyu.*

SELNİ (Salyan) – həmişə. – *Bağın gərəx selni içində olasan.*

SELO:X (Tovuz) – bax **selov**.

SELOV (Ordubad) – sel suyu.

SELOY (Borçalı, Çənbərək, Karvansaray, Tovuz) – bax **selov**. – *Şiddətli yağış zamanı sel sürüdən iki qoyunu sürüyüb seloya saldı* (Tovuz); – *Seloyda bir kərən qalif, həlvəd aparəmmyif* (Çənbərək).

SELYAN I (Ağdərə) – selin əmələ gətirdiyi dərə, yarıqan. – *Sel gəliv ovur əmələ:lır selyan.*

SELYAN II (Qazax) – xırda muncuq.

SELYAN III (Bolnisi, Şəmkir) – dərz, küləş, ot və s. daşımaq üçün iri araba.

SELYƏTƏLİ (Qazax) – səliqəsiz, pinti. – *Selyətəli arvadın arvad olmaz.*

SEMQİ (Qazax) – sahibsiz (it).

SENMAX (Balakən) – sakitləşmək, yavaşmaq (yağışa aiddir).

SENMAX' (Tərtər) – bax **senmax**. – *Kür çayı qalxır da, senir də.*

SERDABƏ (Quba) – zirzəmi. – *Bizim serdabədə çux udun var.*

SERİZƏ (Məğri) – bax **serzic**. – *Sən elə serizə oxuyecən?*

SERPİŞ (Şəki) – konusşəkili mis qab.

SERTMƏC (Şəki) – biçilib (və ya çalınıb) səliqə ilə sərilmiş ot və ya taxıl. – *Çalırığ otu, sertməcə yığırığ, so:ra qotmana yığırıx.*

SESƏ (Ordubad) – kiçik mişar. – *Sesəynən taxdaları kəsmağ olur.*

SESİ (Lerik) – qıyıq.

SESON (Ordubad) – b a x **sesə**. – *Buşqi bir əlli olur, sesonu da bir əlli işlədillər, ama unun üssən ipi olur.*

SERTOV (Füzuli) – pencək. – *Soyuxdu, sertovunu gey!*

SERTOY (Qazax) – b a x **sertov**.

SERZİC (Cəbrayıl) – daima, həmişə.

SESMƏ I (Qarakilsə, Şərur) – b a x **seçmə**.

SESMƏ II (Qarakilsə) – quru təzək parçaları.

SETRƏ (Cəlilabad) – astarsız pencək. – *İstidi, setrəni gey, gə gedəy.*

SEVDA (Cəbrayıl, Cülfa) – ekzema.

SEVƏRMƏK (Göycay) – arxası üstə uzanmaq. – *Yazda adam günün altında sevərir.*

SEVİNC (Basarkeçər) – kotanın qolunu boyunduruğa calayan ağac hissə.

SEVİNDİRMƏX' (Basarkeçər) – yandırmaq (lampanı). – *Ay oğul, axşam düşüf, ışığı sevindir.*

SEYERЕК (Balakən) – gözəyən. – *Axşama kimi seyerek kimi gəzirsən, heç bir iş görmürsən.*

SEYXAŞ: SEYXAŞ İLƏMAĞ (Quba) – 1. sakitləşdirmək; 2. yerləşdirmək, yerböyer etmək; 3. dağılışmağa məcbur etmək.

SEYXAŞMAX (Şəki) – 1. sakitləşmək; 2. seyrəlmək.

□ **Seyxaş olmeg** (Bakı) – sakitləşmək.

– *Diyan, ara seyxaş olsun, sora gedərsən.*

◇ **Seyxaş ulmağ** (Quba) – 1. dağılışmaq. – *Cama:t tyudan seyxaş ulub gitdi;* 2. yerləşmək.

SEYİN (Culfa, Naxçıvan Şahbuz, Şərur) – sini. – *Seyində süd olar, su olar;* – *Seyində xorəx' yiyillər* (Culfa).

SEYİRMƏ: SEYİRMƏ BİÇMƏ (Quba) – taxılı yuxarıdan, sünbülün altından biçmə. – *Buğdanı seyirmə biçibəni kurrama, hələncik dərzdə diyanməyədi.*

SEYNO (Cəlilabad) – qulplu saxsı qab. – *Ay qız, o seyniyə biyaz qatığ tök, bira gəti.*

SEYNƏK (Salyan) – b a x **seynə**. – *Seynəkdə qatıq çalullar.*

SEYNİ (Bərdə) – b a x **seynin**. – *Seyni misdən olur.*

SEYRƏQUB (Şəmkir) – 1. xəbərçi; 2. araqarışdıran. – *Seyrəqub adam namərd olur, xavarçılıx eliyir, ara qarışdırır.*

SEYTƏL (Meğri) – daima, tez-tez. – *Bu yaz hova seytəl yağey, heç kəsmey.*

SƏBB: SƏBB ELƏMƏX' (Qazax) – şəkk eləmək. – *Ona səbb eler.*

SƏBƏRMAX (Qax, Zaqatala) – özündən getmək, huşunu itirmək. – *Əliyə ələ vurdular, yazıx səbərdi* (Qax).

SƏBƏRRƏNƏ-SƏBƏRRƏNƏ (Zəngibasar) – səndirləyə-səndirləyə. – *Səbərrənə-səbərrənə gəlirdi.*

SƏBƏRRƏNMƏX' (Zəngibasar) – səndələmək. – *Vuranda səbərrəndi, əmə yixilmədi.*

SƏBİ I (Qax) – çağa.

SƏBİ II (Qax) – 1. yetim; 2. fağır.

SƏBİ III (Oğuz) – 1. ağıldankəm; 2. key. – *Bu usax səbidi, partanın qırağını çeyniyib yi:r.*

SƏBİL (Dərbənd) – 1. həyasız; 2. b a x **saçıpuçux**. – *Neynəysən, u səbilnən danışəysən.* ◇ **Səbil olmax** (Meğri) – doymaq. – *Şahın anbarında bu yetim qızdar yedilə-yedilə səbil oldula.*

SƏBİR (Lənkəran) – tamam, xalis. – *Ət səbir yağdu.*

SƏBLƏMAX (Qax) – öymək. – *Honi bilə-sincə səblip yola saldı.*

SƏBZİBARI (Lənkəran) – ev quşu adı, toyuğun bir növü. – *Səbzibarinin yumurtası bərk olur.*

SƏBZİKAR (İrəvan) – göyərti əkilən yer, sahə. – *Səbzikardan pencər qutulub.*

SƏBZİKÜKİ (Lənkəran) – döyülmüş ət, göyərti və yumurtadan hazırlanan xörək. – *Anam yaxşı səbziküki bişirdi.*

SƏBZİVARI (Lənkəran) – b a x **səbzibari**. – *Səbzivarinin başın kəsdilər.*

SƏCƏLƏ (Ordubad) – cavan yaşlarında ölmüş adamın qəbri üzərinə sancılan söyud budağı. – *Həsənin səcələsini yel yıxub.*

SƏCƏN (Yardımlı) – topa, qalaq. – *Yayda beş səcən odun yığey.*

SƏCƏRƏ (Cəlilabad) – sənəd, vəsiqə. – *Oxıyarduğ səcərə alarduğ.*

SƏCİN (Cəbrayıl, Qax) – doğranıb səliqə ilə yığılan odun qalağı, topası.

SƏÇMƏ (Ordubad) – quru təzək parçaları.
– *Təndirə səçmə tök.*

SƏDBARI: SƏDBARI YUMURTA (Şəur) – xırda yumurta. – *Sədbarı yumurta xırda olur.*

SƏDƏ: SƏDƏ ÇÜŞMƏX' (Qazax) – işıqlaşmaq. – *Dan yerində sədə çüşəndə yola çüşdüx'.*

SƏDƏF I (Borçalı, Meğri, Naxçıvan) – 1. dırnaq (Borçalı, Meğri); 2. dırnağın dibi (Naxçıvan). – *Sədəfsohra dırnağ olur* (Naxçıvan). – *Barmağımın sədəfi tüşüfdü* (Borçalı).

SƏDƏF II (Cəbrayıl, Yardımlı) – kiçik ağ düymə. – *Köynəyin sədəfi düşüb* (Yardımlı).

SƏDƏMƏ I (Cəbrayıl) – xörək adı. – *Fatma, sədəmə bişir!*

SƏDƏMƏ II (Qax, Meğri, Naxçıvan) – bax **sadama**. ◊ **Sədəmə vurmax** (Naxçıvan) – ziyan, zərər vurmaq. – *Qorxuram, mənə sədəmə vurur; – Bizə sədəmə vuran olmaz.*

SƏDƏS: SƏDƏS OLMAĞ (Şamaxı) – əs-məcəyə tutulmaq. – *Qarabaş it sədəs olub.*

SƏFƏLLAYI (Oğuz) – boş-bikar, avara. – *Səfəllayı adamdı.*

SƏFLƏSDİRMƏX (Qax) – sakitləşdirmək.

SƏFSƏLƏX'LƏMƏX' (Füzuli) – yersiz, mənasız danışmaq. – *De:r qoja adam səfsələx'liyir.*

SƏFSƏLƏK (Ağdaş) – axmaq, ağılsız, düşüncəsiz.

SƏFSƏRƏK (Qazax) – gic, gicbəsər. – *Sən nə səfsərək adamsan?*

SƏFSUAR (Qazax) – sahəni səpindən sonra suvarma. – *Toxumu səpənnən so:ra üsdünnən sulo:rux, ona da de:rix' səfsuar.*

SƏĞƏBİLƏ (Meğri) – bax **sağabilə**. – *Avlar səğəbilələrdən su içillər serizə.*

SƏĞVƏT (Gədəbəy) – axmaq, gic. – *Səğvət adamdı molla: qulağ asan mə:m vadı-mo:rə <fikrimə görə>.*

SƏH (Dərbənd, Tabasaran) – ağacdan hazırlanmış ölçü qabı (təxminən 2,5 kq. buğda tutur). – *Əmim üç səh buğda vərđi mənə* (Dərbənd); – *Səh buğdadan arpa az tutadı* (Tabasaran).

SƏHDƏLİ (Bakı, Şamaxı) – az istifadə olunan və ya istifadəsiz qalan şeylərin evin müəyyən hissəsində yığıldığı yer.

SƏHGANNIX (Göyçay) – arxayınçılıq.

SƏHLƏM I (İsmayılı) – bax **səkləm**. – *Bir səhləm şeydi, onnan ötrü araba qoşmağa dəyməz.*

SƏHLƏM II (Culfa, Quba) – yabanı bitki adı (bundan zökəm xəstəliyini müalicə etmək üçün istifadə olunur).

SƏHLƏMƏK (Lənkəran) – arası kəsilmək, dayanmaq.

SƏHÖY (Qazax) – qamışlı, bataqlıq yer. – *Səhöydə zəli var.*

SƏHTİ (Kürdəmir) – 1. zəhlətökən; 2. mənasız. – *Adamın səhtisinnən səhti də söz çıxır.*

SƏXİ (Göyçay) – əliaçıq.

SƏ:K (Salyan) – qatıq çalmaq üçün gil qazan. – *Sə:kdən qatığı nehriyə tök, gəlirəm.*

SƏKÇƏ (Sabirabad) – bax **səkçə**.

SƏKÇƏ (Salyan) – bardaq. – *Səkçə:n sui sərin olur.*

SƏKÇƏT (Cəbrayıl) – qəribə, qeyri-adi (adam).

SƏKDƏ (Salyan) – ağıldankəm, səfeh. – *Səkdə adama qoşulma.*

SƏKDI-SƏKDI (Salyan) – gic-gic, axmaq-axmaq. – *Nərgizi dindirəcəksən, başdiyəcəğ səkdi-səkdi danışmağa.*

SƏKƏ (Şamaxı) – ayıq. – *Bu gecə bir qə-dər səkə yatmağ lazımdı.*

SƏKƏL (Salyan) – daş parçası, daş qırını-tısı. – *Səkəl ver, daşdarın arasın doldurım.*

SƏKGİZDAŞ (Ağdam, Zəngilan) – uşaq oyunu adı.

SƏKİ (Bərdə, Cəbrayıl, Gədəbəy, Şəur) – guya. – *Səki mən də:si, o da onnan sonra kü-səsi mənən* (Gədəbəy); – *Gəldilər şəklimi çəkdlər, səki kinoya verjəx'lər* (Bərdə).

SƏKİL (Gəncə) – ən yaxşı. – *Səkil tikəni özüm yimədim, ona verdim.*

SƏKLƏM (Cəlilabad, Quba, Şamaxı) – köhnə ölçü vahidi. – *Gəlinbacı mənən bir səkləm un istəyibəni apardı* (Quba); – *Nə vardı, bir səkləm arpa unuydu qutardı, getdi* (Şamaxı); – *Dügi az qalub cəmi iki səkləm* (Cəlilabad).

SƏKMƏX' I (Gəncə) – axsamaq. – *Niyə səkirən?*

SƏKMƏX' II (Gəncə) – yellənmək (dizləri qatlacaq-qaqlaya ayaq üstə). – *Həsən yellən-cəx'da o qədər səkdi ki, başı hərləndi.*

SƏKNİMƏX' (Qazax) – sakitləşmək. – *İndi yağış bir az səkniviş.*

SƏKSƏKİ (Qazax) – ağılsız.

SƏKTİ (Kürdəmir) – ağılsız. – *Nə səkti bacın var.*

SƏQAN (Şəki) – bax **saqan**. – *Səqanın içində buğda tökərdilər, düyü tökərdilər, çəli-tix' tökərdilər, hər şey tökərdilər.*

SƏQƏRXANA (Ordubad) – üstü örtülü çeşmə. – *Səqərxanadan su gəlir.*

SƏQQƏT I (Şamaxı) – bax **saqqat II**. – *Əzim çox saqqət adamdu.*

SƏQQƏT II (Naxçıvan, Şərur, İrəvan) – şikəst, əlil. – *İndi mən saqqətam* (Şərur).
 ◇ **Səqqət olmaq** (Şərur) – şikəst olmaq. – *Qıçım qışda buzda züvdü, qıçım ikildi <iki ildi> yoxdu, saqqət olmuşam.*

SƏQQƏT III (Culfa) – uçurum. – *Ora çox saqqət dərədi.*

SƏL (Lənkəran) – quş ovlamaq üçün tor.

SƏ:L (Mingəçevir) – az. – *Sə:l adam olar ki, bunu bilməyə.*

SƏLAMİ (Ordubad) – meyvə adı. – *Mən səlamini çox yiyirəm.*

SƏLƏ I (Lənkəran, Salyan) – balıq tutmaq (ovlamaq) üçün alət. – *Bazardan balıq vurmağa sələ aldım* (Lənkəran); – *Sələynən balıq tutallar* (Salyan).

SƏLƏ II (Kürdəmir, Vedi, İrəvan) – nazik çubuqdan hazırlanan aşısüzən. – *Dünən bir batman şor verib, bir sələ almışam* (Vedi); – *Sələ: gətir üzüm qoyum* (İrəvan).

SƏLƏ III (Qazax, Şəki) – 1. yağ saxlamaq üçün dəri qab (Qazax). – *Sələnin divində yağ var, gəti soğança qayrax*; 2. nehrənin ağzını bağlamaq üçün nazik dəri (Şəki).

SƏLƏ IV (Qax) – çox arıq (ət).

SƏLƏ V (Bakı) – yaba.

SƏ:LƏB (Bakı) – şərbət.

SƏLƏBAĞI (Ucar) – nehrənin ağzını bağlamaq üçün ip. – *Nənəm sələbağını nehrənin ağzına bağladı.*

SƏLƏX' (Karvansaray) – yersiz danışan. – *Xəlsə arvadın qardaşı qızı sələx'di.*

SƏ:LƏXLƏMMƏX' (Gədəbəy, Tovuz) – gicəlmək. – *Oqqədər çalışmışam ki, ayğa qalxanda sə:ləx'ləniməm* (Tovuz).

SƏLƏK (Naxçıvan) – bax **sələ III** (2-ci mənə).

SƏLƏLƏMƏG (Lənkəran) – sələ ilə ovlamaq. – *O, balıq sələləmək istədi, əmma balıq qaşdı.*

SƏLƏMƏ (Quba) – buğdadan hazırlanan yemək adı. – *Anam çux sələmə qayirmişdi.*

SƏ:LƏMMƏX' (Qarakilsə) – bax **səyəlləmax**.

SƏLƏNDAR (Lənkəran) – pinti.

SƏLƏNDƏR (Lənkəran) – bax **sələndər**. – *Dadaş sələndər uşaxdı.*

SƏLƏSOVLAMAX (Naxçıvan) – hamarlamaq. – *Buğdanın şərti odu kin, yeri sələsovlayasan.*

SƏLƏY (Tovuz) – avara, işsiz, boş-bikar.

SƏLƏYƏNTƏ (Gədəbəy) – pinti. – *Nə sələyəntə adammış Qurvan, heş fikir verməmişdim ona.*

SƏLƏYƏNTİ (Tovuz) – avara, işsiz, boş-bikar.

SƏLHƏB (Lənkəran) – dərman bitkisi adı.

SƏLKƏM (Cəlilabad) – bax **səkləm**. – *İki səlkəm düği gətdim.*

SƏLLƏ (Qax) – diqqət.

SƏLLƏMİNƏ (Qazax) – sahibsiz. – *Buralar səlləminəydi, hər yetən bağdan keçirdi.*

SƏLLƏT (Qax) – bax **səllə**.

SƏLLİM (Qax, Zaqatala) – boş-bikar, işsiz.

SƏLLİMƏ (Meğri) – özbaşına, başlı-başına. – *Təşdinin elxısı mal gədiyinin dalları güneydə səllimə otder.*

SƏLMƏ I (Ağdaş, Bərdə) – yeməli yabanı bitki adı. – *Səlmə do:ğası xoşuma gəlir* (Ağdaş); – *Səlmə yaz aylarında:lor, onun yarpağın do:ğıya töküürüx'* (Bərdə).

SƏLMƏ II (Qax) – lay. – *Beş səlmə ot çaldım.*

SƏLSƏBİL: SƏLSƏBİL OLMAĞ (Şamaxı) – səpələnilib dağılmaq. – *Biğda torbasının qəfildən ağzı açıldı, biğda səlsəbil oldu.*

SƏLT I (Quba) – palçıq. – *Paltuvun üsdünə səlt tükülüb.*

SƏLT II (Bakı, Salyan, Şamaxı) – tamam, tamamilə. – *Bosdanun qırağı səlt qağdanmışdu*; – *Didüglərü:n hamsı səlt yalandu* (Bakı); – *Yağışda isdandım, səlt su oldım* (Salyan).

SƏLTƏ I (Zəngilan) – işsiz, boş-bikar. – *Nə var, genə səltə:zirsən?*

SƏLTƏ II (Basarkeçər, Qazax, Qax) – 1. bədxasiyyət; 2. həyasız. – *Sənəm elə səltədi ki, onnan hamı qorxur* (Qazax).

SƏLVƏR I (Çənbərək) – xəstə. – *Süleyman yazıx iki ildə kin, səlvərdi; – Səlvər arvat öy tikərmə saqa?*

SƏLVƏR II (İsmayılı, Qazax, Zaqatala) – avara, işsiz, boş-bikar. – *Səlvər gəzməx'dən nə çıxajax* (Qazax); – *Əcəb səlvər adamdı* (İsmayılı).

SƏLVƏR III (Gədəbəy, Tovuz) – sahibsiz, yiyəsiz. – *Səlvər mala tamah salmağın özü heş həxşi iş döy* (Gədəbəy).

SƏLVƏR IV (Gəncə) – bostandan arabacıya zəhməthaqqı kimi verilən qovun-qarpız.

SƏLVƏRRƏŞMƏG (İsmayılı) – qocalmaq, qocalıb əldən düşmək. – *Vaxtında gümrəhiydi, hindi səlvərrəşib.*

SƏLYAN (Qazax) – b a x **seylan II**.

SƏMƏ (Bakı, Gədəbəy, Gəncə, Goranboy, Göyçay, Xaçmaz, Kürdəmir, Qazax, Qax, Quba, Qusar, Sabirabad, Salyan, Zərdab) – 1. key, ağılsız, axmaq, gic. – *Vahidin uşaxları səmədü* (Kürdəmir); – *Ununla işün ulmasun, səmənin biridi, quy gidsün* (Quba); – *Adə, bu uşağ lap səmədü a; nə di:rsən boşa düşmir* (Bakı); – *A:rif çox səmə uşaxdı* (Zərdab); 2. məc. avara, boş-bikar gözən. – *Səmə gəzməx' səni xasiyətiñdi* (Tovuz); – *Sən çox səməsən* (Qazax).

SƏMƏLƏK (Laçın) – ağılsız.

SƏMƏLƏMMƏX' (Gəncə, Tovuz) – avaralanmaq, işsiz gözmək. – *Gənə buralarda niyə səmələnirsən?* (Gəncə); – *İşin, güjün yoxdumu, bu yollarda nə səmələnirsən?* (Tovuz).

SƏMƏLƏŞMƏG (Şamaxı) – xərifləmək, ağılını itirmək. – *Səmələşməg elə Əhmədə qalmışdı?*

SƏMƏLİX (Şəki) – acizlik. – *Sən niyə səməlix eliyirsən?*

SƏMƏNDƏR (Qafan) – səməni. – *Səməndər çox yeməli olur.*

SƏMƏNİ (Lənkəran) – arpa, buğda və qoyun kəlləsindən hazırlanan xörək. – *Nənəm sabah səməni bişirəcək.*

SƏMƏROV (Qax) – quzuların əmizdirildiyi yer.

SƏMİM (Salyan) – təsir. – *Sə:n nəsihatü:n səmimi hələ də qulağlarımdaydı.*

SƏMİRSAĞDÖGƏN (Dərbənd) – həvəng-dəstə.

SƏMİZ (Dərbənd) – kök (ən çox mala aid edilir). – *Gəncəli həmişə mala yaxşı baxadı, həmi malları səmizdi.*

SƏMRƏ (Qax, Zaqatala) – 1. duman; 2. sis.

SƏMRİ (Salyan) – kök. – *Mirad səmri adamdı.*

SƏMRİMƏG (Lənkəran, Salyan) – 1. kökəlmək; 2. yaxşılaşmaq. – *Hindi hava səmriyə; – Məza:him mə:llim səmriyə* (Salyan).

SƏMRİMƏX' (Qazax, Meğri, Mingəçevir) – b a x **səmriməg**. – *Dağda yeyif səmriyə* (Qazax); – *Yemisen, səmrimisən, əxi mən sənnən gələ billəm?* (Meğri).

SƏNDİRRƏMƏX' (Meğri) – bürümək. – *Balacə dəyirmanın qabağında qatır səndirradi, iras düşdü, özün genə yığışdırdı.*

SƏŊƏHLİ (Qazax) – ombanın başı. – *Belimin səŋəhlisi ağrıyer.*

SƏŊƏX'LİX' (Çənbərək) – b a x **səŋəhli**. – *Büyn çox işdədim deyn səŋəx'liyim qurılır.*

SƏ:NƏX' (Qarakilsə) – b a x **səyənx'**.

SƏNƏKDAN (Gəncə) – ombanın başı. – *Ağşadan yıxılan günnən sənəkdanım yaman ağrıyer.*

SƏNƏMƏKİ (Şəki) – bitki adı. – *Sənəmək:n toxumu, çiçəyi olur.*

SƏ:NƏY (Ağcabədi) – b a x **səyənx'**. – *Sə:nəy iti tutan kimin ölür.*

SƏNGƏG (Ərdəbil, Naxçıvan, Təbriz, Zəncan) – lavaşaoxşar çörək. – *Ma:şalla, səngəgpəz Həsən qəribə səngəg pişirir* (Naxçıvan).

SƏNGƏH (Gəncə, Ordubad) – b a x **səngəg**. – *Bu gün nahara səngəhnən pendir yidim* (Ordubad).

SƏNGİMƏX' (Çənbərək, Gədəbəy, Şəmkir) – sakitləşmək, yavaşmaq, ara vermək. – *Yağış səngiyənətən oturgunan gap elə:x' bir az* (Gədəbəy); – *Qızı çox yerdən isdiyilər, heş kimə irazı döy, qoy ara səngisin, götürüf qaçarıx'* (Şəmkir); – *Dalaş səngidi, hərə bir yane:ytdi* (Çənbərək).

SƏNGİSİTARƏ (Lerik) – boyunbağıya keçirilən qiymətli qaş-daşın bir növü. – *Boyunbağıda səngisitarə vardı.*

SƏPBƏ I (Göyçay) – məxmərək. – *Qızı səpbə tutub.*

SƏPBƏ II (Salyan) – əkin. – *Səpbə yerində arpa-bığda əkillər.*

SƏPBƏ III (Tərtər) – boranıplov. – *Səpbə çox yeməli xörəx'idi.*

SƏPƏL (Qax) – murdar.

SƏPƏRTDƏK (Salyan) – boyun damarı. – *Elə vürdi ki, boynunun səpərdəki qırıldı.*

SƏPGƏK (Lənkəran) – lavaşın bir növü.

SƏPGİ (Meğri) – qayda, adət. – *Bizim səpgimiz belədi.*

SƏPÖ:R (Göyçay) – səpindən sonra sahənin şumlanması.

SƏPPƏ (İsmayilli) – gildən hazırlanmış dayaq (saç, qazan və s. üçün) – *Səppə qoy, sacı as.*

SƏPPƏCUVAR: SƏPPƏCUVAR ELƏMAX (Balakən) – biabir eləmək, rüsvay etmək. – *Əlinin oğlu Umar yetimi səppəsuvar elədi.*

SƏRAB I (Ordubad) – əkinə üçüncü dəfə verilən su.

SƏRAB II (Lənkəran) – abqora, qora suyu.

SƏRBİRAH: SƏRBİRAH ELƏMƏG (Şamaxı) – sahmana salmaq, qaydaya salmaq. – *Sən ged, mən də bu işdəri sərbirah eliyib gəlirəm.*

SƏRCAM (Şamaxı) – dairəvi dərin mis qapaq. – *Sərcamın bö:rinnən deşiyi var.*

SƏRÇƏBUDİ (Xaçmaz, Quba) – armud növü adı. – *Sərçəbudu yaxşı armud dəgil (Quba).*

SƏRÇƏLƏ (Xanlar) – çəçələ barmaq. – *Balaca barmağa sərçələ deyirəx'.*

SƏRÇİ (Şərur) – b a x **sərxəci**. – *Əkin suvaranda su başqasının yerinə keşməsin deyə bir sərçi qazarux.*

SƏRDABA (Salyan) – əhvalat. – *O:n sər-dabası çox deyiləcəydi.*

SƏRDAXIL (Lənkəran) – qəbiristan.

SƏRDAN (Culfa, Qafan, Zəngilan) – mal-qaranın yığıldığı və ya sağıldığı yer. – *Bizim cöngə sərđanda yoxdı, yə:qin ki, qurd yedi (Qafan); – Fərzəli qoyunu sərđana gətirdi (Zəngilan); – Keçən il mən sərđanda beş yüz sağmal qoyun sağdırdım (Culfa).*

SƏRDƏHNƏ (Gəncə, Qazax) – 1. istifadəsiz axan su (Qazax); 2. suçıxan, sututan sahə (Gəncə). – *Bizim arx elə sərđəhnə axer (Qazax); – Sənin yerin sərđəhnədədi (Gəncə).*

SƏRDƏN (Culfa, Füzuli, Gəncə, Xanlar, Qazax, Oğuz, Şəmkir, Tovuz, Zəngilan) – 1. b a x **sərdan**. – *Sərdən belə açığı yerdi, orda mal da saxlanar, qoyun da (Xanlar); – Uşax-lar qoyunnarı sərđənə:tirif (Zəngilan); – Qu-zunu götürdüm sərđənə çıxdim (Şəmkir); – 2. həyəət (Culfa, Şəmkir, Tovuz). – Bir belə sərđəndə toy qurulmuşdu (Şəmkir); – Qarğı-dalını sərđənə sərmişəm ki, quruyub dəyir-manlıq olsun (Tovuz).*

SƏRDƏNNƏMƏX' (Çənbərək) – seyrəltmək, sərələmək (qoyun-quzuya aiddir). – *Çovannar quzuyu əmişdirəndə sərđənniyir deyin qoyun balasın tez tapır.*

SƏRDƏSİ (Bakı) – başdansıvdu, birtəhər, başdan eləmə.

SƏRDƏST (Zəngibasar) heyvanın bel əti. – *Mu:n sərđəstini də ma: verərsən, yaxcımı?*

SƏRDİG (Quba) – taxtadan qayırılmış qazan qapağı. – *Qazanun ağzını sərđignən ürt.*

SƏRDUVAĞI (Salyan) – qabların ağzına qoyulan qapaq. – *Qazanın sərđuvağı yoxdı.*

SƏREX' (Meğri) – həqiqi, düzgün. – *İra-mazan sərəx' sözün m : deyip, o bir də bu vilayətə qeyitmecəx'.*

SƏRƏ I (Zaqatala) – qurum. – *Turbadan sərəni təmizdə!*

SƏRƏ II (Meğri, Ordubad) – suluf. – *Tökə-cəm mejmeyinə düyünü, sərəsin bicə-bicə təmizdə:n (Meğri); – Düyünün sərəsin arıd (Ordubad).*

SƏRƏ III (İmişli, Ucar) – b a x **sələ I**. – *Ə; yaxşı balıq var, ged sərəni gəti mə: (İmişli); – Rasim sərəni götürüb balıx vurmağa getdi (Ucar).*

SƏRƏCƏ (Zəngibasar) – bostan-tərəvəz sahələrinin baş tərəfi. – *Xiyarrarı yığıf tığ-lamışx sərəcələrə.*

SƏRƏÇİ (Şərur) – əkin yerinin qutaracağında suyun başqa sahələrə keçməməsi üçün qazılmış kiçik arx.

SƏRƏG (Göyçay, Kürdəmir, Şamaxı, Ucar) – yüngül, ağıldankəm, gic, axmaq. – *Sərəg adamdı, o:n neyinənən danışır-san; – Adam sərəg olmaz (Kürdəmir); – Sərəg adam danışığın bilməz (Ucar); – Əhməd çox sərəg adamdı (Şamaxı).*

SƏRƏGLƏMƏG (Şamaxı) – ağılına gələni danışmaq, yersiz danışmaq. – *İclaslarda sərəgləməg ayıbdı.*

SƏRƏF (Bakı) – b a x **sarağ** I (2-ci məna). – *Adə, bu ağacdəri əkirsən birbaşdı, sərəfi sındırğınən, sal şirəyə ağacün kötügini, undə lap antiqə olar.*

SƏRƏK (Zaqatala) – qorxaq.

SƏRƏQƏT (Quba) – evin bayır tərəfindən damla divarın və tirlərin (pərdilərin) arasında qalan boşluq. – *Sərəqətdə quş yuva tikib üzüy-çün.*

SƏRƏLƏMƏG (İmişli) – balıq tutmaq üçün xüsusi alət. – *Balığı elə sərələmişən, tikə-tikə olub.*

SƏRƏLİ (Cəlilabad) – tavada yağla bişirilən fətirəoxşar çörək növü.

SƏRƏNDAZ (Mingəçevir) – pərdə.

SƏRƏSAVLAMAX (Şahbuz) – səpindən sonra sahəyə mala çəkmək. – *Taxılı səpən-nən sonra sərəsavlıyır.*

SƏRƏSO: (Culfa, Şahbuz) – ağac mala.

SƏRƏSOR (Şahbuz) – b a x **sərəso:**.

SƏRƏVƏZ (Oğuz, Zərdab) – yayda qoyun, keçi saxlamaq üçün hər tərəfdən çubuqla hörlülmüş üstüaçıq yer. – *Sərəvəzi çöpdən, çubuqdan, pıyadan-zəddən düzəldillər* (Oğuz); – *Oğul, axşamdı, qoyun-keçini sərəvəzə sal* (Zərdab).

SƏRƏVƏZLƏMMAĞ (Quba) – özünü oda vermək, qızınmaq. – *Sərəvəzləmmə, işüvə gid.*

SƏRF I (Quba, Şamaxı) – tutağan, sərt (it). – *Qonşimüzün iti çox sərfdi, hamını tutur* (Şamaxı).

SƏRF II (Cəlilabad) – 1. yaxşı; 2. keyfiyyətli. – *Çitin sərfi Orisseydi.*

SƏRFƏ (Ordubad) – qabağa, irəliyə.

SƏRFƏKAR (Cəbrayıl) – etinasız.

SƏRFİNAZ (Qafan, Şamaxı) – erköyün.

– *Sərfinaz bəsdənən uşağ yaramaz olir.*

SƏRGƏNDAR (Göyçay, Qarakilsə) – b a x **səryəndar**.

SƏRGİSAVAŞ ELƏMƏG (Salyan) – töküb dağıtmaq, islahatdan salmaq. – *Sizzən gedən-nən so:ra gördüm uşağlar öyi sərgisavaş eliyblər.*

SƏRGÜL (Bakı) – novbar.

SƏRHAYİ (Şamaxı) – işsiz, boş-bikar gəzən, avara. ◊ **Sərhayİ olmağ** – işsiz, boş-bikar gəzmək, avaralanmaq. – *İbad lap sər-hayİ olub, heç bir iş dalı:cən getmir.*

SƏRHEY (Füzuli) – inciklik.

SƏRXEYİR (Salyan) – b a x **sərxeyir**. – *Məmməssəli toylarda zol sərxeyir olir.*

SƏRXOŞ (Qafan) – sarımtıl. – *Sərxoş öküz öldi.*

SƏRİK (Zərdab) – doğru, düz. – *Mənə sə-rik söz de.*

SƏRİŞDƏ I (Sabirabad) – kef. – *Səriştəyə gedirsənmi? ◊ Sərişdə çəkmək* – kef çəkmək. – *Əli bü:n yaman sərişdə çəkib.*

SƏRKAR (Gəncə, Quba, Şamaxı) – b a x **sarkar**. – *Bö:üy sürilərdə çobannarın, başqa şeylərin ixdiyari sərkarıdadı* (Şamaxı); – *Sərkər qoyuna yaxşı baxar* (Gəncə).

SƏRKƏR I (Qazax, Quba) – b a x **sarkar**. – *Sərkər gərəx' sərvağ olsun ki, qoyunu qurda verməsin* (Qazax); – *Sərkər, gəl çüreg yi* (Quba).

SƏRKƏR II (Şəmkir) – saxlamaq üçün başqasına verilən mal. – *Məsəl, mən otuz inəx' sənə sərkar verirəm, sən də əvəzin mənə süd verirən, yağ verirən, hələ özüñə saxlırsən.*

SƏRKƏR III (Şəki) – azərbaycanlıların ləzgi kişilərinə verdikləri ad.

SƏRKİ (Bakı, Quba, Şamaxı) – tənə, qaxınc. ◊ **Sərki vurmağ** (Quba) – tənə vurmaq, qaxınc etmək. – *Balaca bir iş gürdi, axşam-səhər başıma sərki vurdi. Sərki eləməğ* (Quba, Şamaxı) – tənə vurmaq, qaxınc eləmək. – *Ömründə bizim üçün bir iş gördün, daha oni başımizə sərki elədüñ* (Şamaxı). **Sərki olmağ** (Bakı) – tənə olmaq, qaxınc olmaq. – *Bilmidəm mə: nə yaxçılığ eləmişən ki, hər da:ğada başıma sərki olub* (Bakı).

SƏRKİLİŞ (Tovuz) – süd sağılan qab.

SƏRQAFAN (Füzuli) – b a x **sərqapan** II. – *Başdadı toy onun üyütməyi, qoyunun almağı, düzəldi hamısı sərqaqan.*

SƏRQAPAN I (Qazax) – həmişə. – *Bu arx-dan su elə sərqaqan axer.*

SƏRQAPAN II (Füzuli) – hazır. – *Özdəri də səngərdə sərqaqan oturuflar.*

SƏRLİ (Ordubad) – kobud, qaba. – *Sən nə sərlİ adamsən.*

SƏRMAYİ (Cəbrayıl) – haşiyəli arxalıq.

SƏRMEHİR (Çənbərək) – narazı. – *Qaqaş arvadınnan sərmehirdi.*

SƏRMƏ I (Şuşa) – qızıl-gümüşdən çəkilmiş (eşilmiş) nazik qaytan, güləbətın. ◊ **Sərmə çəkməx'** – qızıl-gümüşdən nazik qaytan,

güləbətın çəkmək (eşmək). – *Bir az gümüş verdim, sərmə çəksin.*

SƏRMƏ II (Ordubad) – uzunsov şəkili fiqrlardan ibarət qızıl boyunbağı.

SƏRMƏ III (Laçın) – qurudulmuş pendir.

SƏRMƏÇİ (Şuşa) – sərmə, güləbətın sarıyan sənətkar. – *Həmid sərməçidi.*

SƏRMƏLİ (Şuşa) – qızıl-gümüşdən çəkilmiş (eşilmiş) nazik qaytanlı, güləbətınli. – *Bir sərməli çuxa tikdirdim.*

SƏRNƏ I (Tovuz) – əkin sahəsinin ayrılmaqla suvarılan hissələrindən hər birinin adı. – *Əkini sərnələrə bölməsən suvarmaq olmaz.*

SƏRNƏ II (Mingəçevir) – çalınmış otun əmələ gətirdiyi cərgə.

SƏRNƏ III (Qazax) – əsas arıxdan ayrılan qol. – *Sərnənin eni bir metr olur.*

SƏRNİGÜN; SƏRNİGÜN OLMAĞ (Bakı) – başı batmaq, itmək, ölmək. – *Səni görüm sərnigün olasan.*

SƏRNİMƏX' (Karvansaray) – sakitləşmək. – *Camahat dalayə:rdi, indi sərniiyif.*

SƏRP (Məgri) – çıxılmaz dik, sıldırım (qaya). – *M : baxma, Binədəli Ardıdı bə-rə:nin sərpələrin otarammaz.*

SƏRPAY (Dərbənd, Quba) – toy və ya şadlıq məclisini idarə edən şəxs. – *Sərpay tuydə diyən süzə kəçədü (Dərbənd).*

SƏRPAYI (Bakı, Kürdəmir, Quba, Şamaxı) – bax **sərpay**. – *Sərpayı tuydə, qunağluğda qunaqlara, gələnnərə qulluğ ilayən adamdı (Quba); – Həsən toyun sərpayısıdı, bizə yaxşı yiməg verər (Kürdəmir).*

SƏRPƏR (Cəbrayıl) – çirkin, yaraşıqsız. – *Köçün dalıncan sərpər bir qız gedir.*

SƏRPİLƏNMƏX' (Qazax) – səpələnmək.

SƏRPİLMƏX' (Qazax) – dayanmaq, ara vermək (yağışa aiddir). – *Yağış kin yağər, yağış sərpilənnən səhra alaqruxax doğujax.*

SƏRPİŞ (Şəki) – bax **sərpış**. – *Elə vax olur, inəxdən bir sərpış süt sağıram.*

SƏRRİ (İmişli) – bədənə zəif, incə (yer). – *Sərri yerinə vırma uşağın.*

SƏRUNƏ (Şamaxı) – eyni. – *Məniçün hamu sərunədi, tərəf saxlamaram.*

SƏRVARAXLAMAX (Cəbrayıl) – hazır-lamaq.

SƏRYAN (Şamaxı) – mətbəx. – *Qazani səryannan götür.*

SƏRYANDAR (Şəki) – boş-bikar, işsiz, avara. – *Səryandar adamam, hara isdi:sən gıdax.*

SƏRYƏNDƏR (Şəki) – bax **səryandar**. – *Sadığın oğlu səryəndər gəzir, heş yerdə iş-dəmir.*

SƏSƏDÜŞMƏ (İmişli) – yenicə doğmuş qadının halsızlaşması.

SƏSIYMƏX' (Xanlar) – şübhələnmək. – *Camışın oğurlanmasını sənən səsiyillər.*

SƏSMƏKÜN (Cəbrayıl, Şamaxı) – səssiz, sakit, dinməz-söyləməz. – *Evimizdə qonağ var, səsməkün otur (Şamaxı).*

SƏSMƏKÜNNÜX' (Cəbrayıl, Zəngilan) – sakitlik, səssizlik. – *Ma:l indi səsməkünnüx'dü (Zəngilan).*

SƏT (Bakı) – bax **səlt II**. – *Xöreg sət yağdu.*

SƏTİRĞA (Şəki) – qaltaq. – *Sətirğa əyildi.*

SƏTİL (Zəncan) – bax **satıl III**.

SƏTNİMƏX' (Çənbərək) – xoşuna gəlmək. – *Lapazan Əhmədiñ uşağına sətniyrəm.*

SƏVƏDƏ (Basarkeçər, Gəncə) – sklet. – *Kalafada bir at səvədəsi var (Gəncə); – Malın hər yerini canavar ye:f, bircə səvədəsi qalif (Basarkeçər).*

SƏVƏDƏT (Cəbrayıl) – sovqat. – *Cəfər bizə səvədət gətirmişdi.*

SƏVƏN (Şərur) – taxta mıx.

SƏVƏR (Quba) – nazik çubuq və ya qarğıdan hörlülmüş səbət. – *Bir səvər məşməşi gətiribəni qurutmuşam qişə.*

SƏVƏRƏ (Culfa, Çənbərək, Naxçıvan, Ordubad, Şahbuz, Şərur) – 1. bax **səvər**; 2. küləş və sairədən toxunmuş çörəkqabı. – *Səvərəni ağaşdan da qayrallar, küləşdən də qayrallar (Naxçıvan); – Bir səvərə morcalax yığif qız (Çənbərək); – Cildən səvərə qayrılar (Şərur); – Çörəyləri yığ səvərənin içinə, apar qoy unnuğun üstə (Şahbuz); – Səvəriyə üzüm yığullar (Culfa); – Dünən dayoğlum Vənənnən bir səvərə ərik gətirmişdi (Ordubad).*

SƏVƏRƏN (Zəngilan) – bax **səvər**.

SƏVƏRMƏX' (Qazax, Mingəçevir, Tovuz) – arxası üstə uzanmaq. – *Səvəriv özünü günə verer (Qazax).*

SƏVİ I (Başkeçid, Borçalı, Kəlbəcər, Qazax, Mingəçevir, Şəki, Zaqatala) – b a x **səbi I**. – *Səvi bir-iki aylıq uşağa de:rix'* (Borçalı); – *O səvinin üzünü ört* (Kəlbəcər); – *Bes u:n səvisinə kim baxasıdı?* (Şəki); – *Sən hələ səvisən, heylə şeyləri qammazsan* (Zaqatala).

SƏVİ II (Başkeçid, Qazax) – b a x **səbi II** (2-ci mənə).

SƏVİRGAR (Gəncə) – qəbiristan.

SƏVİSKAR (Gəncə) – b a x **səvirgar**.

SƏVSƏX' (Qazax) – gic. – *Səvsəx' olma!*

SƏVZƏ (Bolnisi) – işsiz.

SƏY (Ağcabədi, Gəncə, Qazax, Şərur, Tərtər, Tovuz, İrəvan) – 1. axmaq, dəli, ağılsız. – *Səy uşax beş manat pul itirib* (İrəvan); – *Bizdərdə çoxdanışan adama deyəllər: "heç axlı yoxdu, səy kimi danışır"* (Tovuz); 2. mənasız, məzmunuz (Ağcabədi, Tərtər). – *Səy adam dəli kimin olur;* – *Adam səy danışmaz* (Tərtər).

SƏYAVAN (Göyçay) – avara, işsiz, boş-bikar. – *Əyə, nə sayavan gəzirsən?*

SƏYÇƏ (Lerik) – bardaq.

SƏYDƏŞ I (Ağcabədi, Göyçay, İmişli, Kürdəmir, Tərtər, Yevlax) – yersiz danışan, yersiz hərəkət edən. – *Xəlil səydəş adamdı* (Ağcabədi); – *O, çox səydəş arvaddı* (Yevlax); – *Əl çək mənən, səydəşin biri səydəş;* – *O:n səydəş sözünnən nə ləzzət anne:rsuz?* (İmişli).

SƏYDƏŞ II (Çənbərək) – əyri. – *Gəvənin ağzı səydəşdi; Hardan gətirifsən bu səydəş çuvuğu?*

SƏYƏLƏX' (Qarakilsə) – ağılsız.

SƏYƏLƏMMƏX' (Qubadlı, Şəki, İrəvan) – gicəlmək. – *Yeriyə bilmədim, o qədə zəifləmişdim, səyələniif oturdum birəz* (Şəki); – *Niyə səyələnirsən?* (Qubadlı); – *Uşağı tut, səyələndi* (İrəvan).

SƏYƏN I (Bərdə) – b a x **saqan I**. – *Pirəm-məd kişi yaxşı səyənnər qayır.*

SƏYƏN II (Naxçıvan, Ordubad) – çini qab. – *Səyənə bozbaş tö:k* (Naxçıvan).

SƏYƏNƏX' (Füzuli) – xəstəlik adı (itdə). – *Aydingilin köpəyi səyəney oluf.*

SƏYĞAL (Zaqatala) – dirək. – *Qulinin əvi səyğalnan durur.*

SƏYİLLƏMMƏX' (Ağbaba) – b a x **səyə-ləmməx'**. – *Əziz Vəliyə elə bir ağac çəkdi ki, o sayillənib qaldı, yerinnən qalxa bilmədi.*

SƏYRİ (Qazax) – paltar qurutmaq üçün ip. **SƏYRİMƏG** (Lənkəran) – sıxılmaq. – *Buy, ürəgim yaman səyridi.*

SƏYRİMƏX' (Qazax, Şəmkir) – vurnuxmaq. – *Töyux səyriyir, apar fal qoy, yoxsa yazıxar* (Şəmkir); – *Bu toyuğun peşəsi səyriməx'di* (Qazax).

SƏYRİŞMƏG (Salyan) – təlxəklik etmək. – *Gəlim biyaz səyrişim?*

SƏYSƏN (Qazax) – şeytan.

SƏYVƏND (Gəncə, Kəlbəcər, Tovuz) – b a x **səğvət**. – *Sən nə səyvənd adamsan?* (Kəlbəcər); – *Əyə, sən nə səyvənd adamsan?* (Gəncə); – *Bu səyvənd adam imiş* (Tovuz).

SƏYVƏNT (Gədəbəy) – b a x **səğvət**. – *Səyvənt adaman havax axullı söz eşidifsən?*

SƏYVƏT (Gədəbəy) – b a x **səğvət**.

SƏZBARAN (Şərur) – bərk yumurta. – *Səzbaran yumurta hələm-hələm olmur.*

SƏZƏRMƏX' (Çənbərək) – yorulmaq. – *Qara Musdafa bir əyax dərz gətirdi, boyl səzərdi.*

SƏZGİL (Basarkeçər) – kotana qoşulan ikinci cüt heyvan. – *Xoruz öküznan turax öküzü səzgilə qoş, hambıla olmaz;* – *Səzgil yaxşı çəxmir.*

SİBİZ (Ağcabədi) – budanmış, qolbudağı kəsilmiş (ağac).

SİÇANBASAN (Dərbənd) – qayalar arasındakı dəliklərdə yaşayan quş adı.

SİÇANCIX (Culfa, İmişli) – qoyunun dirnaqları arasında yara. – *Sičancix qoyunun ağında olor* (İmişli).

SİÇAX (Xocavənd) – mal xəstəliyi adı. – *Bir də qoyun sıçax götürür, bu da quraxlıq ildo:lur.*

SİÇAXLAMAX (Ağdam) – sıçaq xəstəliyinə tutulmaq.

SİÇIRATMA (Tovuz) – b a x **siçratma**. – *Siçratma zəhərri otdan əmələ:lir.*

SİÇRATMA (Kürdəmir, Mingəçevir) – b a x **siçrətmə**. – *Şora siçratma düşüb* (Kürdəmir).

SİF (Salyan) – ağbalığın bir növü. – *Ağ balıq, sıf balıq tafouti yoxdu.*

SİFAHI (Qəbələ) – b a x **sifayi**. – *Özümə sifahi bir cüt ayaqqabı tikdirmişəm.*

SİFAYI (Ağdaş, Kürdəmir) – b a x **sifayi**. – *Bizim dil sifayı dildi* (Ağdaş); – *Aynaxanım sifayı paltar tikib* (Kürdəmir).

SIFIRT (Gəncə) – b a x **sivirt**. – *Üş gir-vənkə ət aldım, sifirt yağdı.*

SİFQARABET: SİFQARABET ELƏMƏX' (Gəncə) – axırıncı qəpiyinə kimi udmaq. – *Onu sifqarabet eləmişəm, bir qəpeyi də yoxdu.*

SİFQARMAX (Çənbərək, Gəncə, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – 1. b a x **sıvxarmax**; 2. süzmək. – *Yağ küpəsinin lap divini sifqarmışam* (Qazax); – *Elə sifqarıf ki, heş damcı da qalmıyif* (Gəncə); – *Suyun hamısını niyə sifqardıñ, biraz də ma: saxliyeydin*; – *Çümrü: torvuyva töhmüşəm, qoy suyunu tamam sifqarsın, təzə şor yə:k* (Tovuz); – *Hamısını sifqar, tuada bir damcı da qalmasın* (Çənbərək).

SİFQARRAMAX (Gəncə) – axırıncı qəpiyinə kimi udmaq. – *Həsən sifqarıyif yola saldı məni.*

SİFQIN (Şamaxı) – b a x **sıpqın**. – *Uşaxlar beş sıfqın kəsib gətirdilər.*

SİFCIMMAX (Şəki) – dartınıb çıxmaq. – *Camış əlimnən sıfıncı qaşdı.*

SİĞƏC (Lerik) – dəmir paz. – *Ağacı siğəc-nən yardım.*

SİĞİLCİM: SİĞİLCİM ÇƏX'DİRMƏX' (Qazax) – əzab, əziyyət vermək. – *Sən mañə çox siğilcim çəxdirdin.*

SİĞİR I (Ağdam, Cəbrayıl, Göyçay, İsmayyllı, Qafan, Qax, Qarakilsə, Şuşa) – inək. – *Sığırar eyriği batırdılar* (Göyçay); – *Həmid kişinin malı çoxsa da, hamısı sığırđı* (İsmayyllı).

SİĞİR II (Qax, Qarakilsə, Şəki) – naxır. – *Doğasıdı deyın, ineyi sürməmişix sığıra* (Şəki); – *Sığır gələn vədədə ona tras gəldim* (Qarakilsə); – *Sığır gedəndə duranam, hələ utumamışam* (Qax).

SİĞİRBOĞAN (Borçalı, Qazax) – üçyaşar camış. – *Təzə hesafda de:rix': "Buguyə:lən", köhnə hesafda de:rdilər: "Sığırboğan"* (Borçalı).

SİĞİRBUÇA (Qazax) – ikiyaşar kəl.

SİĞİRDİLİ (Şamaxı, Zəngilan) – b a x **siğirdili**. – *Uşaxlar siğirdilin çox səvillər* (Zəngilan).

SİĞİRİKİ (Ağcabədi) – uşaq oyunu adı. – *Sığirikidə çilig, ağac olur, oynuyanda çili: vuran uşax de:ır: "Sığiriki, qırxiki, qırxüş, qırxdört, ... qırxdoqquz haq otuz, ver əlli".*

SİĞİRSİDİYİ (Qazax) – enliyarpaqlı, yeməli bitki adı. – *Sığirsidiyi heyvan üçün də yaxşıdı.*

SİĞİRÇİ (Ağstafa, Barana, Kəlbəcər, Qax, Qazax, Şəki, Şəmkir) – naxırçı. – *Bizim kətdə bir yaxşı siğirci var, malları vaxdında aparer, vaxdında da gətirer* (Qazax); – *Sığırçının nobata gələsi gün çatıy* (Qax); – *Sığırçının vəziyyəti çovanınnın yunuludu* (Şəmkir).

SİĞİRXANA (Borçalı, Daşkəsən, Qax, Qazax, Şəmkir, Zaqatala) – b a x **siğirxana**. – *Sığirxana kənddən qırax yerdə, ot olan verdo:loy* (Daşkəsən); – *Sığirxanada yayqış mal saxlıyırız* (Şəmkir).

SİĞİLDAR (Meğri) – tərçüməçi. – *O vədələr siğladar tapbırdıx urusicə danışmaxdan ötü <ötrü>.*

SİXALTMAX (Gəncə) – daraltmaq. – *Mənim papağım çox gəndi, bir azca sıxalt.*

SİXGİL (Culfa) – şadara.

SİXMA I (Cəbrayıl) – əl boyda qurudulmuş təzək. – *Sıxmeynan yaxşı çörəx' salmağ olur.*

SİXMA II (Borçalı) – isti qadın koftası. – *Qışın savuğunda arvaddarı saxlayan ancax sıxmadı.*

SİXMA III (Qazax, Zaqatala) – 1. pəncərdən hazırlanan xörək (Qazax). – *Pəncəri sıxıf qızarderix, ona sıxma de:rix'*; 2. qarğıdalı unundan hazırlanan xörək (Zaqatala). – *Sıxma dağıldı.*

SİXRİX (Balakən) – sıyrıx.

SİXTAMAX (Balakən, Qax, Zaqatala) – ağlamaq.

SİXVARMAX (Qazax) – b a x **sıvxarmax**. – *Sənəyi lap sıxvarıf.*

SİQI (Balakən) – vəhşi heyvan adı.

SİLDİR I (Ordubad) – b a x **sildir**. – *Sıldirdən üçərsən.*

SİLDİR II (Salyan) – tamamilə, büsbütün. – *İsmayılın bədəni sildir yara töküb.*

SİLDİRİM I (Salyan) – b a x **sildir II**.

SİLDİRİM II (Meğri) – böyük daş. – *Qələ daşınnan hər il üş-dört sildirım qoper düşer dərtiyə.*

SİLFANT (Lənkəran) – balıq torunda olan qurğuşun halqa.

SİLIFLAMAX (Çənbərək) – sulufunu təmizləmək (düyü, buğda və s.). – *Sona ğarı buğduyu silifladı, hədix' bişirəjəx'.*

SILLIC (Lənkəran) – quş adı. – *Kolum yannın keçəndə birdən sillic pırr eliyib uşdı.*

SIMARRAMAX (Qazax) – b a x **ismarramax**. – *Cijimə samarladım kin, dağdan yağ vollaşın.*

SIMXIRMAX (Qazax) – ağlaya-ağlaya burnunu çəkmək. – *Əy Rəsul, dədəñ səni döyüfdümü sımıxırarsağ?*

SIMILMAX (Meğri) – qısılib gizlənmək. – *Simıldız daş dibinə, yağış savıldı.*

SIMSAR (Gədəbəy, Şəmkir) – b a x **simsar**. – *O bizdəə sımşardımı yörəsin?* (Gədəbəy); – *Qızı aparıf qoyurdu bir sımşarın yanna, onnan sonñra barışırdu* (Şəmkir).

SINAMANC: SINAMANC ELƏMƏX' (Cəbrayıl) – sınamaq, yoxlamaq.

SINÇOY (Başkeçid) – vəhşi heyvan adı.

SINDAL (Çənbərək) – qabiliyyət. – *Nərimanın sindalı yoxdu, qarışığı qayrammeyxə'.*

SINQIŃ (Şəmkir) – qəlbi yaralı, sırtıq. – *Yetimi gərəx' dannamıyasağ, çünki ürəyi sinqıñdı.*

SINQMAX (Kəlbəcər) – gizlənmək.

SİŃIR (Ağdərə, Qafan) – 1. b a x **sıyır** (Ağdərə). – *Sıyırım əylif, yerimnəñ qalxamıram* (Ağdərə); 2. b a x **sıyır** (Qafan). – *Mənim sıyırım ağrıyır;* – *Sıyırma bir yekə daş dəyif* (Qafan).

SİŃIRMAX (Zaqatala) – b a x **sıyirməx'** 1.

SİŃIRMƏX' (Gədəbəy) – 1. b a x **sıyirməx'** 1; 2. b a x **sıyirməx'** 2.

SİŃIRSİMAX (Şəmkir) – dayanmaq, durmaq (otladıqda). – *Keçi sıyırısıyif otduyurdu.*

SİNSİTMAX (Zaqatala) – b a x **sinsitməx'**. – *Uşağı sinsitma!*

SİNTİRAŞ (Meğri) – təkdişməli heyvanların dırnaqlarını yonmaq üçün dəmir alət.

SİP (Meğri) – axar çayın qışda gətirdiyi buz parçaları. – *Ərəz bu qış elə hey sır gətirər.*

SİPA (Quba, Zərdab) – donuz balası.

SİPASİDİYİ (Ağcabədi, Şuşa) – quyruq yağında qovrulmuş ət. – *Sipasidiyi qoyurma kimin şeydi* (Şuşa).

SİPAYA (Sabirabad) – sacayağı. – *Sıpayanı otın <odun> üssə qoy.*

SİPCİMMAĞ (Salyan) – dartınmaq. – *Balığ sıpcındı, əlimnən çıxdı.*

SIPIX I (Qafan) – kök. – *Bu nə sıpix adamdı.*

SIPIX II (Laçın) – gödəkboyu.

SIPIX III (Zərdab) – arıq.

SIPIXMAX I (Qafan) – kökəlmək. – *Bu nə yaman sıpixıb?*

SIPIXMAX II (Basarkeçər, Gəncə, Şəmkir) – b a x **sıpırxıməx**. – *Söz bura çatanda aşnam xəlvətçənə duruf sıpixdı* (Gəncə); – *Na:mard adamın xəsi:yətidi söz verər, işə:ləndə sıpixar* (Şəmkir).

SIPIXMAX III (Zərdab) – arıqlamaq.

SIPIRIXMAX (Ağcabədi, Cəbrayıl, Çənbərək) – aradan çıxmaq, gizləncə qaçmaq. – *Məmməd mə:rəkədən sıpırxıdı* (Ağcabədi); – *Qələndər malatıñqada işdəməx' çoxdu deyn sıpırxıdı* (Çənbərək); – *Əli atasının gəldiyini eşitdi, evə sıpırxıdı* (Cəbrayıl).

SIPIRT (Kürdəmir, Qazax, Şəmkir) – b a x **sivirt**. – *Məhərrəmin bir qoyununu kəsdik, sıpırt yağdı* (Qazax); – *Bir kilo ət almışam, sıpırt yağdı* (Şəmkir).

SIPIZ (Cəbrayıl) – həyasız, abırsız, utanmaz.

SİPQIN (Dərbənd) – meyvə çırpmaq üçün nazik uzun ağac. – *Lap teregin təpəsində sipqın sindi qarı.*

SİPIZ I (Salyan) – lüt, çıpraq. ◊ **Sıppız qoymağ** – soymaq, talan etmək (ağac və onun meyvəsini). – *Alma ağacını uşaxlar sippız qoydılar. Sıppız eləməğ* – soymaq. – *Qolçomağlar kasıbları sippız eliyirdi.*

SİPIZ II (Salyan) – tamam. – *Ağajdar sippız güldi.*

SİPIZZAMAĞ (Salyan) – yoluşdurmaq, talan etmək. – *Uşağlar ağacı elə sippızı-yıblar ki, bi də: də findığ qalmıyıb.*

SİR (Meğri) – qışda Araz çayında axan buz parçaları. – *Ərəz bu qış elə hey sır gətirər.*

SİRA I (Borçalı, Gədəbəy) – dəfə. – *Mən Tiflisə iki sıra getmişəm, Bəkiyə bir sıra getmişəm* (Borçalı); – *Bü:n iki sıra qonağımız oluf* (Gədəbəy).

SİRA II (Hamamlı) – növbə. – *Mala sıry-nan gerdirix'* (Hamamlı).

SİRA III (Gədəbəy, Şəki, Tovuz) – skamya. – *Uşaxlar sırado:troy* (Gədəbəy).

SİRAÇI (Basarkeçər) – növbə ilə camaat malını otaran. – *Bö:ün sıraçı Həsəndi, malı o otarajax.*

SIRÇAĞ (Qafan) – sürüşkən. – *Yağış yağanda körpinin qırağı həmişə sirçağ olur.*

SIRDAĞ (Dəvəçi, Lənkəran) – 1. xörək adı (Lənkəran). – *Sırdağın suyu çox olub. – Sırdağın ləzəti yoxdı; 2. yağda qovrulmuş soğan (Dəvəçi).*

SIRĞAGÜLİ (Xaçmaz, Quba) – gül növü.

SIRĞALAĞAC (Karvansaray) – uşaq oyununu adı.

SIRĞI (Borçalı) – yun çubuğu. – *Sirğinyan yun çırpırax.*

SIRQEYİ (Lənkəran) – gül növü.

SIRQMİT (Zaqatala) – kotanın təkəri.

SIRXANA (Qazax) – b a x **siğirxana**. – *Sirxanada inax', dana, comuş saxle:rix.*

SIRXAV (Laçın) – 1. heç bir şeyi bəyənməyən; 2. hər şeydən iyrənən. – *Ə: adam sirxav olmaz.*

SIRXO: (Göyçay, İsmayılı) – b a x **sirxo:**. – *Rıza xeyli sirxo: gəzəndi.*

SIRXOY (Gədəbəy) – b a x **sirxo:**. – *Sirxoy geyer paltarı çox bizim gədə.*

SIRİĞ (Şamaxı) – qoz çırmaq üçün nazik, uzun ağac. – *Sirīgi gət, qozi çırpağ.*

SIRIX (Bolnisi, Qazax) – b a x **siriğ**. **Sirix çəhməx'** (Qarakilsə) – divan tutmaq, dağ çəkmək. – *Sən ma: bir sirix çəhmisən ki, öləm gədəm yadımnan çıxmaz.*

SIRILDAMAX (Qax) – titrəmək.

SIRIMSAX (Qazax, Tovuz) – 1. heç bir şeyi bəyənməyən, 2. hər şeydən iyrənən.

SIRIMSIX (Balakən, Çənbərək, Xanlar, Qazax) – b a x **sirimsax**. – *İrvaham çox sirimsix adamdı (Çənbərək); – Oğul, sənin sirimsixliğin elə uşaxlıxdan var ki (Xanlar).*

SIRINC: **SIRINC OLMAX** (Qazax) – daraşmaq. – *Qarıncə taxıla sirinc oluf.*

SIRİŞ (Sabirabad) – 1. südlüsüyüq. – *Səhər siriş yediyimə görə yaman susamışam; 2. süd üzü. – Sabah-sabah sirişnan çörəg yemişəm.*

SIRİŞDIRMAX (Gəncə) – salışdırmaq, birini qızıdırıb o birinin üzərinə göndərmək. – *Bu uşaxları mənim canıma nəyə sirişdirif-san?*

SIRİŞQIM ELƏMƏX' (Zəngibasar) – dərmanlamaq, dərman vurmaq – *Bamadurun çiçə:ni sirişqım eli:rix', tez qızarıv.*

SIRİŞMAX (Gəncə) – dırmaşmaq. – *Bir də gördüm birə qılçama sirişir.*

SIRİŞT: **SIRİŞT İLƏMƏX'** (Oğuz) – zorla qəbul etdirmək. – *Sirişt iləməyə çalışır öz didiyini.*

SI:RMAX (Qarakilsə) – b a x **sinjirməx'** 1.

SIRMAŞMAĞ (Kürdəmir, Şamaxı) – bir şeydən bərk yapışmaq, qucaqlamaq. – *Nə sirmaşmısan mənə? (Şamaxı).*

SIRNI (Hamamlı) – ox (arabada). – *Haravanın sınısı qırıldı, qaldım yolda; – Sırniyi mazıtıda haraba çırıldamasın.*

SIRPI (Basarkeçər) – b a x **sirni**. – *Gəl köməx' elə sirpiyi salax.*

SIRPIX (Qafan) – b a x **sıpix**. – *Bu nə sirpix adamdır.*

SIR-SİŃIR (Cəbrayıl) – topuq.

SIRT (Hamamlı, Qazax) – 1. ombanın başı (Qazax). – *Bə:z adamlar oturanda sirtı ağre:r (Qazax); 2. çiyin (Hamamlı). – Bu moşəyi götü sirtına (Hamamlı). **Sirt atmax** (Qazax) – güləsmə zamanı rəqibi qaldırıb yerə vurmaq.*

SIRTAY (Tovuz) – b a x **sertov**.

SIRTARMAX (Cəbrayıl) – həyasızlaşmaq, abırsızlaşmaq, sırtıqlaşmaq.

SIRTMA (Qazax) – kəmənd.

SIRTMAX (Basarkeçər) – sürüşmək. – *Uşağın ə:ği sirtıdı, yıxıldı.*

SIRTMALAMAX (Qazax) – kəməndlə tutmaq. – *Bu heyvanı sirtmala.*

SIRTOY (Basarkeçər) – b a x **sertov**. – *Sirtoymun yaxası cırılıf, onu bir tix'.*

SIRTAMAX (Hamamlı) – dalına almaq, belinə almaq.

SISĞAMƏTƏN (Gəncə) – yumurtadan yenicə çıxmış (quş balası). – *Sığırçın balaları hələ sisğamətəndi.*

SISQALAMAĞ (İsmayılı) – azalmaq (suya aiddir).

SITAL (Böyük Qarakilsə, Qazax, Tərtər, Zəngilan) – b a x **sital 2**. – *Sital uşaxdan zəhləm gedir (Zəngilan); – Sital adam sözbə baxmaz (Tərtər).*

SITALLAŞMAX (Zəngilan) – tərslik etmək, sözbə qulaq asmamaq. – *Yamanca sitallaşmısan, sözbə də qulağ asmırsan.*

SITQAMAX (Zərdab) – taleyindən şikayətlənmək.

SIVADAX: **SIVADAX OLMAX** (Bərdə) – yayılmaq. – *Sarı yara üzə çıxır, sıvadax olur.*

SIVXARMAX (Cəbrayıl) – tamamilə tökmək və ya boşaltmaq. – *Suyu sıvxardım.*

SIVIR (Basarkeçər) – iki yaşdan yuxarı erkək keçi. – *Keçinin birillix' balası dıvırdı, ikinci ilə keçəndə sıvir olur; – Axşam bir sıvir kəsmişdix', düz qırxbeş kilo əti vardı.*

SIYAPIR (Əli Bayramlı) – b a x **siyapır I**.

SIYAPIRRIĞ (Əli Bayramlı) – utanmazlıq, həyasızlıq, sırtlılıq. – *Axır ki, sən siyapırriğünən əl çəkmədin.*

SIYATQY (Gədəbəy) – b a x **siyatqy II**. – *Siyatqy oğlandı, nə vejində diynə.*

SIYIĞ (Şuşa) – dayaz. – *Çayın siyiğ yerinən keşdim.*

SIYIR (Ucar) – qılça. – *Sizin at bir də bizim başa keşsə sıyırınnan vırajam.*

SIYIRĞA I (Qazax) – öyirilmiş ipdəki artıq tüklər. – *Qoja qarılar sıyrığa sıyırillar.*

SIYIRĞA II (İmişli) – öyirilmiş ipdəki artıq tükləri təmizləmək üçün alət. – *Sıyrğeynan ərişi təmizzeff hamarrex.*

SIYIRMABIÇMƏ (Oğuz) – taxılbiçmə üsulu.

SIYIRTMAŞ: SIYIRTMAŞ SALMA (Basarkeçər, Gəncə) – düyünatma, düyünsalma üsulu. – *Heyvanı gürməx' bağla, sıyirtmaş salma; – Çatını sıyirtmaş sal açılmasın (Gəncə); – Malın ipini sıyirtmaş salma, boğular (Basarkeçər).*

SIYMAĞ (İmişli) – gizlənmək məqsədilə öyilmək. – *Kolun dalında sıyıb gözləyirdim; – Gərək quşun dalıycan gedəndə sıyasan.*

SIYRIX I (Hamamlı, Tovuz) – öyirilmiş ipdəki artıq tükləri təmizləmək üçün alət. – *Sıyrığan ipin üsdünü təmizderix', ipin üsdündəki artıx tix'ləri sıyrıf tökör, ipi nazilder (Hamamlı).*

SIYRIX II (Balakən) – dırmıq. – *Soğan ləkini sıyrıxnan qayırışəm; – Tükənnən bir dənə sıyrıq almışam.*

SIYRINQA (Şəmkir) – rəndə. – *Sıyrinqaynan sığallıyıllar ağacı; – Sıyrinqa hamıda olmaz, dülgərrərdə olar.*

SIZANQI (Qafan) – azacıq (yağış). – *Bu gün sızanqı bir yağış yağdı.*

SIZDIRMAX (Gəncə) – məc. – işarə etmək, eyham vurmaq. – *Sən orada bir tə:ri:nən sızdırsaydın, mən bilərdim; – Mən bir balaca sızdırdım, o özü başa düşdü.*

SIZĞIN (Salyan) – narın (yağış). – *Sızğın yağışın xeyri bitkiyə çox olur.*

SIZIXLI (Gəncə) – naxışlı, güllü (parça). – *O sıxıxlı çitdən beş arşın manq ver.*

SIZQI (Çənbərək) – yeni cücərən ot. – *Mal sızqı yeyir; – Sızqı çıxdımı, mal otdeyəjax.*

SIZQINTI (Mingəçevir) – azca.

SIZQONTU (Gəncə, Tovuz) – b a x **sızqıntı**. – *Çaya sızqontu su gəlir (Gəncə).*

SIZMAQ (Qazax) – qorxmaq, çəkinmək. – *Deyəsən, Həsən sənnən sızır.*

SİB (Dərbənd) – qarzaq. – *Quzun sibirin aladığ.*

SİBƏ I (Balakən) – çay daşqınının qarşısını almaq məqsədilə qurulan bənd. – *Briqadir cama:tı sibəyə işdəməyə apardı.*

SİBƏ II (Qax) – porsuq yuvası.

SİBİL (Balakən, Zaqatala) – 1. künc daşı; 2. künc. – *Evimizin sibili uçur (Balakən); – Sibilləri hamar daşnan düzəlt (Zaqatala).*

SİBİLLƏTMƏX' (Zaqatala) – evin künc-lərinə sibil (b a x 1-ci mənə) qoydurmaq. – *Udalara sibili sibilətdirdim.*

SİBİNC (Qax, Zaqatala) – sidik və ifrazat yığılmaq üçün uşaq beşiyinin altından asılmış qab. – *Sibinci təmizdə.*

SİBİR (Culfa, Ordubad) – üçillik erkək keçi. – *Sibirin də südü olmaz, erkədi (Culfa).*

SİBİRYANNIĞ (Salyan) – sahibsiz, boş yer. – *Qabağları bu kəndin yeri sibiryannıq olub.*

SİBİTCƏ (Lənkəran) – b a x **sibinc**. – *Beşigin sibiəcəsi vardı.*

SİBYƏG (Lənkəran) – hərdənbir, arabilir. – *Sıbyək qızdırdım, bı dərmən içənnən so:ra yaxşı oldim.*

SİCAĞ (Salyan) – yaxşı. – *Ziyafətnən mə:m münasibətim sicağdı.*

SİCƏR (İmişli, Sabirabad, Salyan) – cərgə, sıra. – *İki sicə adam düzüldü yolun qırağına (İmişli); – Burda pambıq sicərnən əkilib (Salyan).*

SİCƏRRƏMƏ (Salyan) – 1. birdən; 2. sür-ətlə. – *Balaş sicərrəmə getdi.*

SİCİLLƏMƏ (Zəngibasar) – hərbə-zorba, ultimatum. – *Ma: yekə bir sicillmə göndərif ki, nədi-nədi mən o diyənə baxmamışam.*

SİÇANALAN (Quba) – qırğı. – *Sičanalan yaxşı quşdu, siçannarın kükünü kəsədü.*

SİÇANTİŞİ (Borçalı) – bəzək üçün taxtalan üzərində müxtəlif naxış açan alət. – *Sičantişinnən həməən o naxışdarı açerix, hası ki, lampə üçündü.*

SİÇRATMA (Qazax) – heyvan xəstəliyi adı. – *Sičratma dəyən heyvan dirilməz.*

SİÇRƏTİMƏ (Lənkəran) – xırda qurd.

SİÇOVUL (Dərbənd) – körtənkələ. – *Büzdə çux uladı siçovul, adamın bəğrin çattatadı.*

SİƏZİ (Bakı, Quba) – kisə.

SİF (Lənkəran) – sıx. – *Bı parça sif toxınıb.*

SİFAHİ (Mingəçevir) – bax **sifayı**.

SİFAYİ (Kürdəmir, Şamaxı) – gözəl, qəşəng. – *Əsrəfin bir sifayi qızı var; – Az özüvə təhto ver, onsuz da sifayisən* (Şamaxı).

SİFAYİLƏŞDİRMƏĞ (Şamaxı) – gözəlləşdirmək, qəşəngləşdirmək. – *Özüvə nə təhto verirən, özü: sifayiləşdirirən.*

SİFAYİLƏŞMƏĞ (Şamaxı) – gözəlləşmək, qəşəngləşmək. – *Fatmanı yolda gördüm, elə sifayiləşib ki!*

SİFCİMMƏX' (Çənbərək, Gəncə, Şəmkir) – 1. sıx oturmaq, sıxlaşmaq (Çənbərək, Şəmkir). – *A:sar, ə:nə sifcin, məndoturum* (Çənbərək); 2. mən. sıxılmaq, utanmaq (Gəncə). – *O qarı gənə nə sifcinir?* (Gəncə).

SİFDƏMƏX' (Şərur) – öti sümükdən ayırmaq.

SİFİRT (Bakı, Naxçıvan, Salyan) – bax **sivirt**. – *Su:n üzi sifirt nö:utdi* (Bakı); – *Bazarda bi ət vardı, sifirt yağdı* (Salyan).

SİFİT (Şəki) – bax **sivirt**. – *Mə:n u işdən sifit xəbərim yoxdu.*

SİFT (Ordubad) – zirzəmi. – *Həsən sift-dədi.*

SİGEZİ (Bakı, Quba) – bax **siəzi**. – *Sigezi getirmisən?* (Bakı).

SİGƏZİ I (Dərbənd, Tabasaran) – kəndirdən toxunmuş parça. – *Niğalay devrində canumuz sigəzi tumannan çıxeydi* (Dərbənd); – *Sigəzi kəndirdən tuxunuladı* (Tabasaran).

SİGƏZİ II (Dərbənd) – kisə. – *Taxılı sigəziyə tükədig.*

SİĞİRDİLİ (Şamaxı) – arpa və ya qarğıdalı unundan bişirilən uzunsov, qalın sac çörəyi. – *Siğirdili qalındı.*

SİĞİRXANA (Qazax) – qaramal tövləsi. – *Mali siğirxanadan çıxar.*

SİĞMƏĞ (Dərbənd) – bax **seğməğ**. – *Üzimi tükəllər çeşələ, başdiyəllər sigməğə;* – *Üzüm sigədəm.*

SİQBİR (Cənubi Azərbaycan) – xəlbir. – *Siqbırnən buğdanı ələyəllər.*

SİL I (Quba) – yulaf. – *Un put sil atım üçün almışəm.*

SİL II (Salyan) – balıq tutmaq üçün alət. – *Silnən balıq tutullar.*

SİL III (Cəbrayıl, Zərdab) – vərəm. – *Sil xəstəliyini sağaltmaq olar* (Zərdab).

SİL IV (Lənkəran, Salyan) – həsir toxumaq üçün ağac alət. – *Silnən həsir toxuyullar* (Salyan).

SİLAV (Qax) – dik yol, yoxsu.

□ **Silav eləməğ** (Şamaxı) qarışdırmaq. – *Arpeyi, buğdeyi silav ele:r.*

SİLBİNC (Qax, Quba, Zaqatala) – bax **sibinc**. – *Beşigə silbinc quyadular ki, uşağ bulaşmasun.*

SİLBİŞ (Füzuli) – 1. küpə; 2. külbə.

SİLDİR (Ordubad) – sıldırım. – *Həsən dağda sildirə düşmüşdü.*

SİLƏ I (Şəki) – ağac təkne (dabağlar bunun içərisində dəri asılıyırlar). – *Dərilərin hamısını siləyə basmışəm.*

SİLƏ II (Balakən, Cəbrayıl) – ağzına qəder dolu. – *Bir silə qab un verdim* (Cəbrayıl).

SİLƏC (Göycay) – ikiüzlü, yaltaq.

SİLƏCƏ (Oğuz) – lobyə, düyü, qoz və sairədən hazırlanan çörək adı. – *Yə:n vaxdı pusuş töküürüx', yağ da siləciyə.*

SİLƏFCƏ (Gədəbəy) – yaltaq. – *Nə siləfcə adamsın, əmbə heç tayırı tapılmaz.*

SİLƏFCƏLƏMƏX' I (Gədəbəy) – bax **silə:fcələməx'**. – *Sən nə siləfcələnersən.*

SİLƏFCƏLƏMƏX' II (Çənbərək) – təkrarlamaq. – *Dünəni məsələyi Mühəmmət hər gündə siləfcəliyr.*

SİLƏFCƏLƏMƏX' III (Çənbərək) – seçmək. – *Tamam savaxdannan qartopu siləfcəliyr.*

SİLƏ:FCƏLƏMƏX' (Qazax) – yaltaqlanmaq. – *Niyə silə:fcələrsən, günahı varyıdı da.*

SİLƏMPİLƏ (Çənbərək) – siləbəsilə. – *Tavırı ağıznan siləmpilə doldudular.*

SİLƏNC (Gədəbəy) – silgi. – *Müəllim, Məmməd özi növətçidi, silənc də gətirməyif.*

SİLƏŞ (Şəmkir) – əl dəsmalı, salfet.
– *Silə:şi ver, əlimin yağın silim.*

SİLƏVAR (Bakı) – silə, ağızbaabız dol-durma.

SİLƏVƏR (Bakı) – bax **siləvar**. – *Qazan siləvər dolmuşdi.*

SİLƏVSUN (Qax) – həyasız, sırtıq.

SİLGİ (Ağbaba) – əl-üz dəsmalı.

SİLGİR (Meğri) – xırdagözlü şadara. – *Silgirnən arpa-buğda əleyix.*

SİLHAN (Füzuli, Qafan) – tufan, çovğun.
– *Qoyunlarımız silhana düşüb hamısı qırıldı (Qafan); – Axşam dəmləri silhan-zad əsirdi (Füzuli).*

SİLMƏ I (Qafan, Qarakilsə, Naxçıvan, Şərur, İrəvan) – qayğanaq. – *Silhmiyə bəhməz tökəndə lap daddı olar (Qafan); – Silhməni pişix' yedi (İrəvan); – Silhmə yumurtaynan yağdı (Şərur).*

SİLMƏ II (Qarakilsə) – səlbə. – *Silhməni atdın, qaldı cəvizin başında, gəl get yendi.*

SİLİX'MƏX' (Qazax, Gəncə) – çırpmaq.
– *Burada toz silix'məy olmaz.*

SİLİK (Cənubi Azərbaycan) – müəyyən şeylər asmaq üçün yəhər qayıışı. – *Silik qırıldı, həyba düşdi.*

SİLİM (İsmayılı) – nərdivan. – *Silimi gətir, dama çıxacam.*

SİLİMMİŞ (Şəki) – həyasız, utanmaz, sırtıq. – *Silimmiş adam utanmaz bilməz.*

SİLİMSƏMƏK (Bakı, Zəngilan) – od az olduğu üçün bişməyərək quruyub qalmaq, bərkimək (qovurğa, çörək, günəbaxana aid-dir). – *Qavırğa silimsiyif, mimi yeməy olmur; – Qavırğanı yeməmişiz qalib silimsiyib (Zəngilan).*

SİLİMSİMƏX' (Ordubad) – çətinliyə dözmək. – *Əli yaman silimsiyən adamdu.*

SİLİMSOĞANI (Ağbaba) – bitki növü.

SİLİNSİMƏX' (Şəki) – bax **silimsəmək**.

SİLİNSİMƏK (Qəbələ, Mingəçevir, Ucar) – bax **silimsəmək**. – *Qorğa silinsiyib, yeməli döyür (Ucar).*

SİLİNTİ (Qazax) – əsgir. – *Silinti çirix parçadan olar.*

SİLİPÇƏLƏKƏN (Salyan) – əlüzyuyan.

SİLKƏM (Şəmkir) – tam doldurulmayan (çuval, kisə və s.). – *Ə, çualı niyə silkəm doldurmuşan?*

SİLKİMMƏX' (Çənbərək) – tükənmək.
– *Döl yazın bir a:y yedəndə silkindi; – Unumuz sabah silkindi, uşax ajdix çəker.*

SİLLO:Ş (Şəki) – gecələr işıqverən cücü.
– *Sillo:ş parilliyən cücüdü balaca.*

SİLMƏ (Daşkəsən) – əlağacı. – *Silməlimdə getdim inə:ı hayladım gəldim.*

SİLMƏX' (Şəki) – qorxmaq.

SİLOV (Şəki) – bax **salab**. – *Əli qırdığı odunu daşıyif silova yığdı.*

SİLSİL (Quba) – buğda növü. – *Silsil bizi yərlərdə az uladı.*

SİLSİLƏ I (Bakı, Quba, Naxçıvan, Salyan, Şərur) – 1. qızıl və ya gümüşdən qadın bəzəyi. – *Silsiləni var taxım (Bakı); – Fatmanın başında silsilə vardı (Naxçıvan); – Silsilə arvaddarda olar (Salyan); 2. bayramda ipə düzülən üçbucaqşəkili rəngli kağızlar (Salyan). – Uşağlar məktəbdə silsilə düzəldir (Salyan).*

SİLSİLƏ II (Zaqatala) – qaraçıraq.

SİLTƏMƏX' (Qazax) – silkələmək.

SİLVİ (Çənbərək, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – təpə, tərəklik. – *Heyvannar o silvidə otdo:rdu (Qazax); – Naxır silvidən ə:nə aşdı (Çənbərək); – Bizim yaylax o silvidədi; – O silviyi enənnən sonra Ermənisdannıxdı (Gədəbəy); – Qavax silvidən Ceyran çölü görünüv (Tovuz).*

SİLVİJ (İmişli) – xəsis.

SİLVİNÇ (Oğuz) – bax **silbinc**. – *Keşmişdə uşağa silvinc qoyardılar.*

SİLVİŞ (Mingəçevir) – bax **silbinc**.

SİLYAN (Meğri) – qışda əsən güclü quru yel. – *Bi silyan qazullınn damazdığın kəsəcx'.*

SİM I (Lənkəran) – pulcuq (balıqda).
– *Balığın simin almamış pişirmisən?*

SİM II (Salyan) – kif, üfunət. – *Zibilxana:n simi adamı kanardan vırvır.*

SİMBƏND (İsmayılı, Quba) – samıbağı.
– *Öküzün sinəbəndini vur (İsmayılı).*

SİMLƏK (Naxçıvan) – az, azca.

SİMGİRRƏMƏG (Kürdəmir) – suvağın üstündən nazik suvaq çəkmək. – *Suvağın üstən simgirrə sufayı düşsün.*

SİMİTAN I (Gəncə, Goranboy, Lənkəran, Meğri, Təbriz) – utanmaz, həyasız, sırtıq.
– *Dadaş çox simitandı (Lənkəran); – Nə simitan uşaxdı (Təbriz).* ♦ **Simitannıg eləmæg**

(Lənkəran) – həyasızlıq, sırtıqlıq eləmək.
– *Dadaş hələ də simitanniğ eləyir.*

SİMİTAN II (Zəngilan) – xəsis.

SİMİTANNIX (Zəngilan) – xəsislik.

SİMİTƏN (Ağdam, Meğri) – bax **simi-tan I**.

SİMLƏMƏK (Salyan) – irinləmək. – *Əlimi pıçaq kəssi, yeri su çəkdi, so:ra simlədi.*

SİMSAR (Cəlilabad, Gəncə, Goranboy, Göyçay, Kəlbəcər, Kürdəmir, Qazax, Qəbələ, Mingəçevir, Salyan, Şəki, Zaqatala) – qohum. – *Elə bir simsarım yoxdu ku, bərkə düşəndə əlimnən tussun* (Qazax); – *Bir simsarım yoxdu ma: köməy eləsin* (Goranboy); – *Əhmədlə Məmməd simsardılar* (Qəbələ); – *Ho bizə simsar adam döyü* (Zaqatala); – *O bizim simsardı* (Gəncə); – *Abdul bizə simsar adamdı* (Göyçay); – *Bi məhlənin adamları hamı bir-birilə simsardı* (Kürdəmir); – *Simsar ha döy olar muna* (Gədəbəy); – *Qədir bizə simsardı* (Şəki).

SİNAV: SİNAV GETMƏX' (Cəbrayıl) – hər hansı bir şey əldə etmək və ya ona nail olmaq üçün həvəs, cəhd göstərmək, hər hansı bir şeyin dərdindən ölmək. – *O belə şeydən ötürün sinav gedir.*

SİNC (Şəki) – sifət. – *Habı sinçinən hara ge:rsən? Ə Sinci salmağ* (Kürdəmir) – diqqət yetirmək, fikir vermək. – *Nə sinci salırsan? Sinci saxlamax* (Culfa) – diqqət yetirmək, fikir vermək. – *Qız uşağına kanardan sinci saxlallar, diqqət yetirəllər.*

SİNCAV (Şuşa) – atıq. – *Mənim də bir sin-cav qızım var.*

SİNCİLƏMƏX' (Qazax) – bax **sinçələ-məx'**. – *Saf sincileyif, baxdım heş şey görmədim.*

SİNCO (Salyan) – iflic. – *Leyla sinco olub.*

SİNCO: (Kürdəmir) – bax **sincav**. – *Bu sinco: kimin uşağıdı?*

SİNCOY (Xanlar) – bax **sincav**. – *Mərdan elə sincoydu ki, elə bil ki, ağaca paltar geyindiriflər.*

SİNÇƏLƏMƏX' (Mingəçevir) – diqqət yetirmək, fikir vermək.

SİNÇİLƏMƏX' (Çənbək, Tovuz) – bax **sinçələməx'**. – *Mişgarı sinçilədim, güjnən tanıdım* (Çənbək); – *Nə sinçile:rsən, ki-tabdı da* (Tovuz).

SİND (Zəngibasar) – yaş. – *Məhərbə <müharibə> qutaranda sindim əlli olardı.*

SİNEG (Quba) – hananın hissələrindən birinin adı. – *Sineg hanada işdənədi, lazım uladı.*

SİNEYVAZ (Ağdam, Göyçay, Kürdəmir, Mingəçevir) – qovun növü adı. – *Sineyvaz birəz sulu olur, şirnişi azdı* (Kürdəmir); – *Sineyvaz yemiş yaxşı yemişdi, irəngi göy olur* (Göyçay).

SİNƏBAĞI (Ordubad) – samıbağı. – *Cüt qoşanda öküzün boynuna qoyulan sinəçini bağlayan ipə sinəbağı deyərux.*

SİNƏCULA (Kürdəmir) – bax **sinəçula**. – *Sinəculları götür, kalləri qoşağ.*

SİNƏCÜ (İsmayılı) – bax **sinəçi**. – *Bo-yunduruğa sinəcünü keçirt.*

SİNƏÇİ (Cəlilabad, Ordubad) – samı. – *Bizim kətdə sinəçini ağajdan qayrallar* (Ordubad).

SİNƏÇULA (Saatlı, Sabirabad, Salyan) – samı.

SİNƏÇÜLƏ (Masallı) – bax **sinəçula**.
SİŃƏX' I (Qazax) – zəhərli (heşərat və ya bitki).

SİŃƏX' II (Qazax) – xırda bit.

SİNƏLİK (Ağcabədi) – kişi və ya qadın alt köynəyinin sinəsinə əlavə edilən parça.

SİNGİL (Qax, Zaqatala) – bacanaq.

SİNGİR I (Şəki) – üçüncü suvaq – *Çox möhkəm şeydi singir, nə unnan şir, naqqaş başərər, nə heç nə.*

SİNGİR II (Qax) – bud ətə.

SİNGSİMƏG (Salyan) – əsmək, üşümək, titrəmək.

SİŃİR (Ağdam, Qazax, Şəmkir) – 1. diz; 2. qılça. – *Quşdardan hansı quşdu, siŃiri beldən uca* (Ağdam); – *Heyvanı tutuf siŃirin dəhreyən vuruf qıriflar* (Şəmkir).

SİŃİRRƏMƏX' (Daşkəsən, Gədəbəy, Şəmkir) – 1. həzm etmək. – *Yidi:Ńi siŃiriŃnən, onnan* (sonra) *isdə bozartma* (Gədəbəy); 2. dözmək, qəbul etmək. – *Bu qız nə de:rsə sən siŃirrisən, mən dözəmmərəm* (Şəmkir).

SİŃİRRƏMƏX' (Qazax, Şəmkir) – boy-nundan tutub basmaq, yatırtmaq. – *Daneyi siŃirreyif basmarradı* (Qazax); – *Onda Alı uşağı tutuf siŃirremişdi Kürün qırağında* (Qazax).

SİNİSAF: SİNİSAF OLMAX (Ağdam) – sakit olmaq. – *Sinisaf olsun!*

SİNİSAP: SİNİSAP ELƏMAX (Zaqatala) – sakitləşdirmək. – *Uşaxları sinisap elə.*

SİNİSAPLIX (Zaqatala) – sakitlik. – *Burda oturax, sinisaplıxdı.*

SİNKƏ (Salyan) – ağ, ön keyfiyyətli (una aiddir). – *Sinkə onun çörəgi ağappağ olur.*

SİNMƏX' (Ağdam, Gədəbəy, Şəmkir, Tərtər, Tovuz) – 1. gizlənmək məqsədilə aşağı öyilmək; 2. qısılmaq. – *Dədəm gəlir, aşağı sin;* – *Canavar kirmiş gələr, siñər sürünün qava:na* (Şəmkir); – *Oye:dəndə qavaxcan bəralərə siñerix', elə kin qavağımıza çixer cü:r, əlvəsa:t çəkərix' çaxmağı* (Gədəbəy); – *Ə: aşağı sin, Mirzəli gəldi* (Tərtər); – *Bu, barının divinə siñer* (Tovuz).

SİNO:U: SİNO:U GETMƏG (Bakı, Quba) – bax **sinav getməx'**. – *Filan şeydən ötri sino:u gedir* (Bakı). ◊ **Sino:u döyməx'** (Ağcabədi) – yalvarmaq. – *O işləmək üçün sino:u döyür.*

SİNİSAF: SİNİSAF OLMAX (Göyçay, Mingəçevir) – sakitləşmək. – *Sinisaf oluf oturdu orda* (Göyçay).

SİNSAR (Cəbrayıl) – bax **simsar**.

SİNSİLƏ (Göyçay, Şəki) – sünbüllü yabanı bitki. – *Sinsilə nazik, balacana buğda kimidi* (Göyçay); – *Sinsilə buğdanın içində çox bitir* (Şəki).

SİNSİMƏG I (Salyan) – bax **singsiməg**. – *Nə sinsiyirsən, əgnivə paltar giy də.*

SİNSİMƏG II (Cəlilabad, İmişli) – 1. zarmaq; 2. zingildəmək. – *Viridi iti, it sinsidi* (İmişli).

SİNSİMƏX' (Zəngibasar) – inamını itirmək.

SİNSİTMƏX' (Gədəbəy) – qorxutmaq. – *Uşağı elə sinsidif kin, yazıx göz aşmağa da qorxor.*

SİNTAR (Xaçmaz) – utanmaz, həyasız, sırtıq.

SİNTARMAX (Şəki) – sırtılmaq, sırtıqlaşmaq. – *Gö:rsən, gedə laf sintarıtdı.*

SİNTƏLMƏK (Göyçay, Qəbələ, Salyan, Ucar) – bax **sintarmax**. – *Qonşu:n uşağı:n üzi lap sintərib* (Göyçay); – *Uşağ elə sintərib ki, nəqqədər disən qulağ asmır* (Salyan); – *Uşax sintərib, heç sözə baxmır* (Ucar).

SİP (İmişli) – sıx, qalın. – *Sip tağda nə yemiş olar?*

SİPBƏLƏMSİLƏ (Qazax) – siləbəsilə, ağzına kimi dolu. – *Cəm suynan sipbələmsilədi;* – *Bayda sipbələmsilədi.*

SİPBƏSİLƏ (Şəki) – bax **sipbələmsilə**. – *Boşqaf sipbəsilə doludu.*

SİPÇİMMAX (Zaqatala) – gizlənmək. – *Havayı sipçimmə, görmüşəm.*

SİPƏ (Lerik) – qar təpəsi.

SİPĞİN (Dərbənd, Tabasaran) – bax **sipqın**.

SİR (İsmayılı) – yabanı sarımsaq. – *Sirdən yaxşı qitab bişirillər.*

□ **Sir qalmax** (Gəncə, Mingəçevir) – məəttəl qalmaq, təəccüb qalmaq. – *Mən sir qalmışam ki, bu gədə axşamlar harda qalır* (Gəncə).

SİRAB ETMƏK (Yardımlı) – dağıtmaq. – *Buğdəni sirab ele:b həyatnən.*

SİRBİNC (Dərbənd, Quba) – bax **sibinc**. – *Sirbinci quyadular beşiğün altına, uşağın sidigi tökülədü una* (Quba); – *Ləlünü bərk tər-pətmə, sirbine dağılar.*

SİRDAQ (Lənkəran) – xörək adı.

SİRƏQO:UC (Kürdəmir) – sulu yerlərdə bitən ot növü. – *Sirəqo:uci biçib qurudurux, dam üstünü avarreyrix.*

SİRƏM (Cəlilabad) – 1. sıra; 2. növbə. – *Sirəmnən gəlirdüg.*

SİRƏN (Laçın) – bax **sirəm** (2-ci məna).

SİRƏFİL (Borçalı, Tovuz) – çardağın çatmaları.

SİRƏCƏ (Bakı) – xəsis.

SİRƏCƏLİG (Bakı) – xəsislik. – *Sən də nöşün bir belə Hacqara kimi sirəcəlik eliyəsən?*

SİRGİLƏ (Yardımlı) – yemişanın bir növü. – *Sirgilə qırmızı dey.*

SİRHAAPAĞ (Tabasaran) – uzuntüklü, saçaqlı papaq. – *Şə:bənü papağı hiç, onun sulpapağı sirhapapağa uxşayadu.*

SİR XİŞ (Ordubad) – dərmən bitkilərindən birinin toxumunun adı. – *Xəstəyə sirxiş ver.*

SİR XO: (Şəki) – təmiz və səliqəli geyinən. – *Abidə həmişə sirxo: gazir.*

SİR XOY (Ağdam) – hər şeydən iyirənən.

SİR XOY (Kəlbəcər) – bax **sirxov**. – *O, yaman sirxoydu.*

SİRİ (Naxçıvan) – çarıqda bağ keçirilən dəlik.

SİRİF (Çənbərək) – qənaət. – *Xedi hər şeyi sirifnən işdədir.*

SİRİM (Culfa, Meğri, Ordubad) – 1. çarıq tikmək və ya onu təmir etmək üçün göndərilən kəsilən nazik, uzun hissə; 2. çarıq bağı keçirilən deşiklər. – *Si:rim gönnən olar* (Ordubad); – *Çarığı si:rimnən tikdim* (Culfa).

SİRİMLİ (Qarakilsə) – köhnə.

SİRİNSƏMƏG I (Salyan) – üzə salıb dayanmaq, gözləmək. – *Qapının ağzında sirinsəyib, əl çəkməz ki?; – Nə sirinsəyib durmuşan burda?*

SİRİNSƏMƏG II (Salyan) – b a x **silimsəmək**. – *Qorğa sirinsiyib.*

SİRİNSİMAĞ (Xaçmaz) – b a x **silimsəmək**.

SİRİNSİMEG I (Bakı) – b a x **sirinsimək**. – *Ada, qouram getmir, lap sirinsiyib bu uşağ.*

SİRİNSİMEG II (Bakı) – iyrenmək. – *Naxoşun yarası elə pisdü ki, adam baxanda sirinsi:r.*

SİRİNSİMƏG (Cəlilabad) – b a x **silimsəmək**.

SİRİNSİMƏK (Kürdəmir) – məc. sırtılmaq, üzü bərkimək. – *Qıza söz batmır, elə bil sirinsiyib.*

SİRKAN (Cəbrayıl, Dərbənd, Göyçay, Kürdəmir, Oğuz, Zəngilan) – 1. əlaq otu (Göyçay, Kürdəmir, Oğuz). – *Sirkanı bir uzunqulax ye:ır* (Oğuz); – *Aji alax, sirkan muna deyirik* (Göyçay); – *Sirkan mə:sulu aparır, birdən ta: mə:sul olmaz* (Kürdəmir); 2. tikanlı ot növü (Dərbənd). – *Sirkanın tikanları uzun uladı, adamın əlinə batadı*; 3. xırda yarpaqlı duzlutəhər yeməli bitki adı (Cəbrayıl, Zəngilan). – *Sirkannan yaman yaxşı xitəb olur* (Zəngilan); – *Akif sirkannan xitəb pişirdi* (Cəbrayıl).

SİRKANNIX (Göyçay) – çoxlu sirkan bitən yer.

SİRKANTƏRƏ (Ağsu) – yeməli yabanı bitki adı. – *Bossanımızza çoxli sirkantərə bitip.*

SİRKEYİ (Bakı) – üzüm növü adı.

SİRKƏ (Qazax) – ayaqda əmələ gələn gicişən sulu yara.

SİRKƏN (Çənbərək, Qazax, Mingəçevir) – b a x **sirkan** (1-ci məna). – *Şalvarımı sirkən dutdu; – Ot olmuyanda mal sirkəni də yiyər* (Qazax).

SİRKƏNÇƏK (Göyçay) – üstünə tut silkələmək üçün hazırlanan böyük, qalın parça.

SİRKƏŞİRƏ (Salyan) – sirkə, qənd və sudan hazırlanan şərbət.

SİRKOY (Dərbənd) – zökəm. – *İki-üç gündü ho: sirkoy ulub, bayra çıxmiyədi.*

SİRSİR (Dərbənd) – ariq (ən çox heyvana aid edilir). – *Qurban quyın saxlayadı, yazbaşı uni malları həmi sirsir uladı.*

SİRT (Ağdam, Xaçmaz, Qax, Quba, Oğuz, Şəki, Zaqatala) – 1. zirvə (Qax, Oğuz). – *Dağın sirtində bir dənə qoyun otdıyır* (Şəki); 2. təpə (Xaçmaz, Qax, Quba, Şəki, Zaqatala); 3. yoxuş (Ağdam, Xaçmaz, Quba, Zaqatala); 4. hər hansı bir şeyin baş və ya hündür uca hissəsi (Oğuz, Şəki). – *Öyün sirt qocu sınıfdı* (Şəki); – *Qazmaların sirtiyənən sən qalx, mən də suzqa suyu kəsiciyəm* (Oğuz).

SİRTİGAN (Salyan) – b a x **sirkan** 2. – *Sirtiyənnarı palteynən qırmağ lazımdı.*

SİRTİKAN (Ağdam) – b a x **sirkan** 2.

SİRTOF (Goranboy) – b a x **sertov**.

SİRTOV (Ağdam, Laçın, Mingəçevir) – b a x **sertov**. – *Bu gün özümə sirtov aldım* (Ağdam).

SİRTO:U (Tərtər) – b a x **sertov**.

SİRTOY (Tovuz) – b a x **sertov**.

SİRVAN (Quba) – eyvan. – *Bizim sirvanda iki adam durmuşdı.*

SİRZƏ (Cəbrayıl) – bitki adı. – *Qoyun sirzəni yaxşı yeyir.*

SİSAR (İsmayilli) – toyuq cinsi. – *Bu yumurta sisar yumirtasidi, başqa yumurtalar buni sindıra bilməz.*

SİSƏG (Lənkəran) – pis iyli həşərat növü. – *Sisəgi öldürmə, iy verər.*

SİSİY (Zaqatala) – əsgidən düzəldilən kukla.

SİTAL (Ağdam, Ağdaş, Borçalı, Cəlilabad, Əli Bayramlı, İsmayilli, Kürdəmir, Qafan, Qax, Quba, Masallı, Mingəçevir, Şəmkir, Şuşa, Tovuz) – 1. nadinc, dəcəl (İsmayilli, Şəki). – *Çox sital uşaxdı, təx' qoysan a:ləmi bir-birinə qatar* (Şəki); – *Do:rusi, mən belə*

sital adam görməmişəm (Şuşa); 2. höcət, tərs, sözə baxmayan (Ağdam, Ağdaş, İsmayılı, Qafan, Quba, Şəmkir, Şuşa, Tovuz). – *Bu uşağ elə sitaldu ki, hiç ulmiyən kimi* (Quba); – *Atasının, qardaşının sözünə baxmayan adam sital adamdı* (Borçalı); – *Elə sital adama söz deməyin faydası yoxdu* (Kürdəmir); 3. həyasız, utanmaz, sırtıq (Cəlilabad, Əli Bayramlı, Qax, Masallı); 4. paxıl (Mingəçevir); 5. tən-bəl (Borçalı).

SİTALLIX (Qəbələ, Şuşa, Tovuz) – 1. tərslik. – *Oqtayın sitallıxdə tayı yoxdu, nə dedi gərəx' o ola* (Tovuz); 2. nadinçlik; 3. həyasızlıq, sırtıqlıq. – *Əhməd sitallıxnən iş görür* (Qəbələ). ♦ **SİTALLIX ELƏMƏX'** (Əli Bayramlı, Şuşa) – 1. tərslik etmək; 2. sırtıqlıq etmək. – *Amma çox sitallığ eyliyorsən ha!* (Şuşa); – *Sitallıq etmək əsl adama yaraşan şey deyil* (Əli Bayramlı).

SİTAR I (Çənbərək) – qüvvə, güc. – *Bü-yün Aşır Özvər oğarda işdədi kin, qolunda sitar qalmadı*.

SİTAR II (Şəhur) – paltar.

SİTƏNCƏX' (Qax) – zarafatçı, zarafatçı.

SİTƏZƏ (Tərtər) – həyasız, utanmaz, sırtıq. – *Sitəzə adam həyasız danışar*.

SİTİLCƏMLİX' (Göyçay) – həyasızlıq, sırtıqlıq. – *Diyən sitilcəmlix'dən əl çəkmiyəsən*.

SİTİLDƏMƏK (Şamaxı, Şuşa, Yevlax) – soyuqdan əsmək. – *Nə yaman sitildəyirsən* (Yevlax).

SİTİLLƏMƏX' (Şəki) – b a x **sitildəməğ**. – *Laf sitillirsən, puca yaxın otur*.

SİTİLTİ (Gəncə) – 1. imilti. – *Gejə gördüm bir sitilti gəlir, gedif, baxanda gö:rəm gədə azarranif, otun üsdə yıxılıf; 2. titrəmə*.

SİTİ:ZƏ (Şamaxı) – b a x **sitəzə**.

SİTİ:ZƏLƏŞMƏĞ (Şamaxı) – həyasızlaşmaq, sırtıqlaşmaq.

SİTMƏX' (Qafan, Qazax) – soyuqdan əsmək, titrəmək. – *Genə qış gəlməmiş nə tez sitirsən?* (Qafan).

SİV I (Cəlilabad) – balta sapının əyri hissəsində çıxıntı. – *Baltanın dik yerü oley, özi də əgri olan yerü, biz ona deyüq siv*.

SİV II (Masallı) – künc.

SİVƏ I (Şuşa) – qığırdaq.

SİVƏ II (Borçalı, Bolnisi) – astana.

SİVƏX' (Gədəbəy) – qapı tayını çərçivənin alt və üst tərəflərinə bənd edən çıxıntı. – *Sivəx' qapının çərçivəsinə vuruloy*.

SİVİNC (Balakən, Gəncə, Qax, Şəki, Zaqatala) – b a x **sibinc**. – *Uşağın sivinci dağıldı* (Zaqatala); – *Sivinci təmizlə* (Gəncə)

SİVİRİX' (Naxçıvan) – sırtıq.

SİVİRQUYRUĞU (Ağbaba) – yabanı bitki adı.

SİVİRSAL (Cəbrayıl, Zəngilan) – körpə göy lobyası. – *Nənəm mənə sivirsal bişirib* (Zəngilan).

SİVİRT (Bərdə, Cəbrayıl, Zəngilan) – büt-bütün, tamam, xalis. – *Ət sivirt yağdı* (Bərdə); – *Ət almışdım, sivirt yağdı* (Zəngilan); – *Qoyun kəmişdix', sivirt yağ oldu* (Cəbrayıl).

SİVİRTƏMƏX' (Qarakilsə) – təmizləmək, ayırmaq. – *Ətin tamam sivirtidiyip sü-müyün mə: verirsən*.

SİVİŞ (Gəncə) – b a x **sibinc**. – *Bazardan bir siviş al*.

SİVİŞMƏX' (Qafan) – bir bəhanə ilə aradan çıxmaq, əkilmək. – *Həsən övdən sivişib qaçdı*.

SİVRİLMİŞ (Laçın) – sırtıq, həyasız, abırsız. – *Sivrilmiş biridi, onnan danışma*.

SİY: SİYDƏN DÜŞMƏĞ (Salyan) – hörmətdən düşmək. – *Hafis yap siydən düşüb, heç kim sözüənə baxmır*.

SİYAFİR (Bakı) – üzüm növü.

SİYAFUR (Bakı, Quba) – b a x **siyapır** (1-ci mənə). – *O nə siyafur adamdu* (Bakı).

SİYAL (Şamaxı) – xırda daş parçası.

SİYALA: SİYALA VURMAĞ (Quba, Tabasaran) – yel vurmaq (taxıl, meyvə, tərəvəz və sairəni). – *Bustanın tağları siyala vurutdu, yanub kitidü* (Tabasaran).

SİYAN (Kürdəmir) – genişağızlı mis qab. – *İndi siyan az işdədir*.

SİYAPİR (Cəlilabad, Göyçay, Salyan, Şamaxı) – 1. həyasız; 2. məc. qorxulu (Cəlilabad). – *Nə siyapır uşağdı bı, adə?* (Salyan); – *Mösi siyapır adamdı, it kimi sülənəy; – Çərtgə çox siyapır cücdi, arpa-bığdanın dədəsin yandrey* (Cəlilabad).

SİYAPUR (Bakı, Xaçmaz, Quba, Qusar) – b a x **siyapır** 1. – *Bu uşağ çox siyapır işağdı a:* (Bakı); – *Çux siyapur uşağdı* (Quba).

SİYATAY (Tovuz) – tək, yalqız. – *O, siyatay idi, özündən başqa heç kimi yox idi.*

SİYATO: (Mingəçevir, Oğuz) – 1. berrəng, saya (parça və s.) (Mingəçevir, Oğuz). – *Qabaxlar düzəldirdilər siyato., bü:n de:r huna bir bəzax' də vur* (Oğuz); 2. düz (Mingəçevir, Oğuz).

SİYATOY I (Qazax, Şəmkir) – əliboş, yaraqsız. – *Yola siyatoy getməy yaxşı döyü* (Qazax); – *Dalaşanda siyatoyudu əlim, yoxsa vuruf başın yarardım onun* (Şəmkir); – *Orda iki adam gördüm, biri yux'lü, o biri siyatoy gəlirdi.*

SİYATOY II (Gədəbəy, Şəmkir) – subay. – *Siyatoy oğlandı, nə vejinədi diynə* (Gədəbəy); – *Siyatoy oğlandı, onun nə dərdi var* (Şəmkir).

SİYAV (Füzuli) – ikitəkərli araba.

SİYƏG (Cəlilabad) – 4 kq.

SİYƏZƏN (Şahbuz) – b a x **siəzi**. – *Dünən tikənnən bir siyəzən un aldım.*

SİYƏZİ (Cəlilabad, İmişli, Kürdəmir, Lənkəran, Masallı, Sabirabad, Salyan, Şamaxı) – b a x **siəzi**. – *Siyəzilərə taxıl doldurduğ* (İmişli); – *O siyəzini buryə:tir*; – *Siyəzi yırtulub* (Şamaxı); – *Siyəzini taxılınan doldur* (Sabirabad).

SİYİDİX': SIYİDİX' VURMAX (Qarakilsə) – soyuqdan titrəmək.

SIYİLCİM (Qazax) – 1. arıq; 2. zəif. ♦ **Si-yilcimə dömməx'** – çöpə dönmək. – *Uşax elə xarəf oluf ki, illaf siyilcimə dönüf.*

SIYİNSƏMƏG (Bakı) – sırtqlaşmaq. – *Lap siyinsiyib a., nə di:rsən qulağna girmir.*

SIYİRQUYRUĞU (Basarkeçər) – b a x **si-virquyruğu**. – *Bö:ün birəz siyirquyruğu yığ, gedəx' balıx tutmağa.*

SIYİRMA (Göyçay) – göy lobyadan hazırlanan xörək. – *Bu gün biz siyirma bişirmişdig.*

SIYİRTMƏ (Mingəçevir) – taxılbiçmə üsulu.

SIYİRTMƏX' (Çənbərək, Meğri) – üşümək. – *Qış gələndə siyideyix', yay da gələndə qizeyix'* (Meğri); – *İsməil sırahaynıni Qırasnıni arasında siyidirdi, görən neyoldu?* (Çənbərək).

SİZQƏ (Xaçmaz) – az (suya aiddir).

SO: I (Bakı, İsmayılı, Quba, Şamaxı) – nəsil, övlad. – *Cəmaləddinin iki uşağı vardı, ikisi də üldi, hindi so: dərdi çəkədü* (Quba).

SO: II (Kürdəmir) – çalınmış ot cərgələri, layları. – *So:ların on-onbeşini yığın qotman eliyürük.*

SOADAX (Gədəbəy) – büsbütün, tamamilə. – *Bu məhlə soadax daşdı.*

SO:ÇA (Ağsu, Bakı, Göyçay, Kürdəmir, Qazıməmməd, Quba, Zərdab) – bardaq. – *So:çadan sərin su gət içim* (Ağsu); – *Ay qız, bir so:ça su gəti* (Zərdab); – *Keçmişdə daş olmayanda suyu so:çada saxleyirdüğü* (Kürdəmir).

SODU (Əli Bayramlı, Salyan) – yumruq. – *Böyrünnən elə bir sodu vurdum ki, ağzını bir dəfə aşdı.*

SOFİ (Saatlı, Salyan) – məc. vasvası. – *Mə:m yoldaşım soft adamdı* (Salyan).

SOFQA (Cəlilabad) – səngər. – *Davada bizi softqada yuxi apəreydi.*

SOFSOFI (Salyan) – vasvası. – *Qoşumuz yaman sofsofidi.*

SOFU (Ağcabədi, Borçalı) – b a x **sofi**. – *Sofu adamın yaşamax çox çətindi.*

SOĞACAX (Basarkeçər, Tovuz) – b a x **savajax**. – *Get soğacağı bağla də:rmanı işdədəx'* (Basarkeçər); – *Də:rmanı işlətməy üçün, yatırmağ üçün olan su qapısına soğacax de:rix'* (Tovuz).

SOĞAX (Qazax) – dəyirmanı su buraxılan yer. – *Taxtını soğaqın ağzına qoy.*

SOĞANÇA (Bərdə, Borçalı, Çənbərək, Daşkəsən, Xanlar, Qazax, Tərtər, Tovuz) – 1. xörək adı (soğan, yağ, su, kartof və quru çörəkdən hazırlanır) (Bərdə, Borçalı, Daşkəsən, Qazax, Tərtər, Tovuz). – *Soğança soğannan yağdan olar* (Borçalı); – *Soğançanı əkinçilər sövir* (Qazax); – *Soğançeyi yedim usdadım* (Daşkəsən); 2. yağda qovrulmuş soğan (Çənbərək, Xanlar). – *İsdidə soğança ver uşax yesin, yola çıxsın* (Çənbərək); – *Soğançanı ərişdədə də işdədirix', qaşix xingə-lində də işdədirix'* (Xanlar).

SOĞANSU (Cəlilabad, Füzuli, Şamaxı) – xörək adı.

SOĞANSUYİ (Cəbrayıl, Gəncə) – b a x **soğansu**. – *Soğansuyini mən çox səvirəm* (Cəbrayıl).

SOĞMAX I (Basarkeçər, Başkeçid, Borçalı, Qazax, Şəmkir) – suyun qabağını kəsmək. – *Də:rmanın suyunu taxtaynan soğdux*

(Basarkeçər); – *Suyu soğdum* (Borçalı); – *Dəyirmançı, suyu soğut* (Qazax); – *Də:rmənin suyu soğuluf* (Şəmkir).

SOĞMAX II (Basarkeçər, Hamamlı, Qazax) – hamısını içmək, içib qurtarmaq. – *Gədə iskanın suyun içif soğdu* (Basarkeçər).

SOĞMAX III (Başkeçid, Borçalı) – udmaq, qalib gəlmək. – *Nərdədən mən Əhmədi soğdum* (Borçalı).

SOĞULMAX (Basarkeçər, Borçalı) – 1. kəsilmək. – *Də:rmanın suyu soğuldu* (Basarkeçər); 2. qurumaq (suya aiddir). – *Mən səni bir el bilərəm, soğulmamış göl bilərəm* (Borçalı).

SOĞULTMAX (Basarkeçər) – qorxutmaq, gözünün odunu almaq. – *Nərdədən onun gözünü soğultdum*.

SOQA I (Bakı) – dalğa.

SOQA II (Zaqatala) – çürüməkdə olan palıd ağacının üstündə bitən göbələk adı. – *Soqanı alışıdırıb gətir*.

SOQQA (Şamaxı) – meşədə öz-özünə yıxılmış yağun ağac. – *Qasım bir araba soqqa odun gətirdi*.

SOQQAR (Naxçıvan) – şimal-qərb. – *Soq-qardan yel gəlir*.

SOQQULUTMA (Şamaxı) – çırçırpı. – *Soq-qulutmanı ocağa qoy*.

SOQQUR (Zaqatala) – arıq (at). – *Nə soq-qur atın var?* ♦ **Soqquru çıxmağ** (Bakı) – çox arıqlamaq, sümükləri görünmək.

SOQO (Qax) – göbələk.

SOL (Lənkəran) – xırda, körpə balıq. – *Çayda çox sol var*.

SOLBALASI (Salyan) – xırda, körpə balıq. – *Bizim arx solbalasıyan dolidi*.

SOLÇA (Bakı) – mis vedrə.

SOLĞA (Borçalı) – dəfə. – *Bir solğada əlli qoyun qırxırdı*.

SOLĞUC (Kürdəmir) – dəhrənin sapa keçirilən şiş hissəsi. – *Solğuc güdək dəhrə sapında durmur*.

SOLĞUNC (Cəbrayıl) – dəhrənin sapda möhkəm qalması üçün ona keçirilən dəmir halqa. – *Dəhrənin solğuncu laxlıyır*.

SOLĞUŞDAMAX (Zəngilan) – bir azca qurumaq, suyu çəkilmək. – *Qoy burmalar birəz solğuşdasın, so:ra süpürgələri bağla, yoxsa qırlar*.

SOLƏKAFTİ (Lənkəran) – quş adı. – *Soləkafti birdə çox oley*.

SOLİ I (Zaqatala) – araba təkərlərinin hissələrindən birinin adı.

SOLİ II (Salyan) – b a x **sol**. – *Soli bö:giyir, so:ra baliğ olr*.

SOLXUNNAMAX (Cəbrayıl) – məsləhətləşmək.

SOLXUNCU I (Naxçıvan) – ara qarışdırın.

SOLXUNCU II (Naxçıvan) – oğru.

SOLUX (Qazax) – nəfəs; birbaşa. – *Bu dağın başına bir soluğa çıxerdim, indi da qojalmuşam*. ♦ **Soluğ almaq** (Ağbaba) – nəfəs almaq, dincəlmək. – *Qardaşım, qoy bir az soluğ alım*. **Solux dərməx'** (Goranboy, Qazax) – nəfəs dərmək, dincəlmək. – *Dayan bir soluğumu dərim* (Goranboy); – *Yorulmuşam, qoy bir soluğumu dərem* (Qazax).

SOMAXI (Gədəbəy) – kobud, danışığıni bilməyən. – *Somaxı adamnan uzax gəz kin, dili səni çalması; – Çox somaxı gədədi, dindirəni peşman ele:r*.

SOMARA (Qazax) – çubuqdan toxunmuş xərək.

SO:MƏCƏ (Şamaxı) – daxma.

SOMİYƏ (Sabirabad) – daxma.

SOMMAĞ (Şamaxı) – hücum etmək, üzərinə cummaq. – *Birdən it üssünə somdı*.

SOMRUX (Qazax) – şirəli çiçək növü. – *Somruğ ətirri çiçəx'di*.

SOMU I (Başkeçid, Bolnisi, Borçalı, Qazax) – kömbə. – *Anam somu alıf; – Hökümət satana somu deyirix'* (Borçalı).

SOMU II (Zəngibasar) – peç, soba. – *Qış gəlir, somuyuz varmı?*

SOMUTMAX (Çənbərək, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – büzüşüb dayanmaq, boynunu büküb durmaq. – *Yolun qırağında niyə somudorsan?* (Qazax); – *Amanoy Nəşif yamanca somudurdu* (Çənbərək); – *Gənə hasarın dində nə somudursan, saña dedilər qız razı döy dana?* (Tovuz); – *Bu sō:ğum ağzında nə somudursan?* (Şəmkir).

SOMYA (Ağcabədi, Ağdaş, Ağdərə, Füzuli, Qarakilsə) – b a x **somiya**. – *Bu kətdə somya yoxdu* (Ağcabədi); – *Somyada bir kişi oturuf* (Ağdərə); – *Gördü şəhərə girən yerdə bir somya var, girdi somyanın içinə* (Qarakilsə); – *Gəlir hərrənin, görür bir somya var* (Füzuli).

SONALAMAX (Bakı, Barana, Bərdə, Kəlbəcər, Mingəçevir, Şəmkir, Şəki) – seçmək, yaxşısını axtarmaq. – *Adam hər şeyi sonalamaz* (Bərdə); – *Bizim Pəri heç sonalamır ki, görəsən gələni kimdir* (Barana); – *Çox sonalıyan nə <ya> kora ras gələr, nə <ya> keçələ* (Şəki).

SONQULAMAX (Meğri) – diqqət yetirmək, fikir vermək. – *Adam olan gərəx' tutduğu işin dal-qabağın heç olmasa sonqulasın* (Meğri).

SONULAMAX (Qazax) – b a x **sonalamax**. – *Burda sonulmax olmaz*.

SORAFEYİŞ (Goranboy) – zənbil.

SORAN (Gədəbəy) – meşə cıdırı. – *Soran olmadan düynəsində bu kolluxdan ağaş çıxartmağ olmaz*.

SORAŞIX: SORAŞIX ELƏMƏX' (Ağdaş, Kəlbəcər) – soraqlaşmaq, soraq eləmək. – *İnayimiz itəndə soraşix elədim tappadım* (Ağdam); – *Dur get, orda soraşix elə* (Kəlbəcər).

SORĞUNNAŞMAX (Füzuli) – soraqlaşmaq, soraq eləmək. – *Biz də bir-birimizə sorğunnaşdıx ki, bu nə işdi?*

SORMUX (Qazax) – yabani bitki adı. – *Sormux dağda pitar, çiçəyi şirin olar, uşaxlar onu soror, onçu sormux de:llər*.

SORSOR I (Ucar) – b a x **soysur**. – *İmran çox sorsor uşaxdı, adama youşmur*.

SORSOR II (Göyçay) – uzunçu, uzun-uzadı danışan.

SORSÖK (Ağdam) – tikanlı bitki adı.

SORTAV (Cəbrayıl) – b a x **sertov**.

SORTUX (Cəbrayıl, Qubadlı, Şahbuz, Şərur, Zərdab) – b a x **sertov**. – *Bizim yerrərdə yayda sortux geyilməz* (Qubadlı); – *Böyün də xatalı kimi sortuğumu geymədim, üşüyürəm* (Şahbuz).

SORTUXLAMAX (Cəbrayıl, Qazax, Qarakilsə) – əmmək. ◊ **Sortux vurmax** (Yevlax) – əmmək.

SORTUXLUX (Culfa) – pencəklik, paltarlıq (parça). – *Ge:rəm tükannan sortuxlux parça alam*.

SOS (Astara, Lənkəran) – çil.

SOSUR (Ağcabədi, Basarkeçər, Cəbrayıl, Naxçıvan, Ucar) – b a x **sosur** (Cəbrayıl, Ucar); 2. qaşqabaqlı, qaraqabaq (Basarkeçər,

Qarakilsə, Naxçıvan); 3. tərs, sözə baxmayan (Naxçıvan); 4. paxıl (Naxçıvan); 5. saman altdan su yeridən (Ağcabədi). – *Nə sosur adamsağ ə:, sən heş bir üzün gülmür* (Basarkeçər); – *Sosur adamın dili qarında olur* (Qarakilsə); – *Sosur adam mənim xoşuma gəlmir* (Ucar).

SOSURT (Şamaxı) – b a x **soysur**. – *Əmi-oğli sosurtdi*.

SO:UDMƏY (Cəlilabad) – söndürmək. – *Mantor işığı so:udey*.

SO:ULMAX (Bərdə, Cəlilabad) – qurtarmaq. – *Pambux so:uluf qutarannan so:ra yeri şumluyurux* (Bərdə); – *Hər ağajda bi:-ki dənə şey qaley, o da hündürdədi, əl çatan döy, axi, hindi gejdı, meyva so:ulib* (Cəlilabad).

SO:UMAX (Bərdə) – b a x **so:ulmax**. – *Əli bağdan gilası so:udu*.

SO:UMU (Gədəbəy) – b a x **somu**. – *Əarvad, so:umu pişir, fətir çiyənəx'dən çiş də qalmadı da: bizdə*.

SO:URĞA (Boçalı) – yağış suyunun yığıldığı yer. – *So:urğadan apardım malı suladım*.

SOURUX I (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Borçalı, Cəbrayıl, Füzuli, Goranboy, İmişli, Şuşa, Yevlax) – 1. b a x **savrix**. – *Döşəyin souruğu laf əldən düşüb, gərəx' onu təzələyim* (Cəbrayıl); – *Souruğu ağdan qayrır, döşəyin üzünə verillər* (Ağdam); 2. balızsüzü (Borçalı, Cəbrayıl); 3. yorğanüzü (Cəbrayıl).

SOURUX II (Qazax) – sovurma. – *İndi sourux vaxdıdı, sonra yel kəsiləjəx'*.

SO:URUX: SO:URUX ATMAX (Mingəçevir) – taxılı sovurmaq.

SOUTĞAMAĞ (Salyan) – narahat olmaq. – *Ö:ladm bi şeyi əksik olanda atadan çox ana soutğıyır*.

SO:UTQAMAX (Daşkəsən, Cəlilabad) – 1. həvəsdən düşmək; 2. incimək. – *Siz bizi tənqid eliyəndə heç biz so:utgameydiy* (Cəlilabad).

SOV I (Şamaxı) – b a x **so: II**. – *Uşağ ot sovlarının arasının çiyələy dərdi*.

SOV II (Şərur) – bülöv.

SOVA (Meğri) – b a x **sava**.

SOVACAX (Basarkeçər) – b a x **savajax**. – *Sal sovacığı uçuruf*.

SOVITĞƏMƏĞ (Lerik) – təəssüflənmək.

SOVLAMAX (Ağdərə, Bərdə, Tərtər) – b a x **savlamax**. – *Ülgücü sovla, yaxşı olsun* (Tərtər).

SOVRU (Cəbrayıl) – b a x **savrix**.

SOVRUX (Cəbrayıl, Şərur) – b a x **savrix**.

SOVLĞAR (Şamaxı) – tənbel (adam). – *Nə sovlğarsan!*

SOV VƏRMƏĞ (Lerik) – itiləmək.

SOYĞAR (Çənbərək) – tənbel. – *Qaqaş soyğar adamdı.*

SOYĞUNTU (Qazax) – aravuran. – *Sən çox soyuğuntu adamsağ.*

SOYLAMAX I (Gədəbəy) – b a x **savlamax**. – *Soylo:fsuñmu gərki:, ay dayı.*

SOYLAMAX II (Meğri) – gizlincə baxmaq. – *Əzzəl soyıldıla, so:ra girdilə içəri.*

SOYSUR (Gədəbəy) – soyuqqanlı. – *Saf soysur adammış İrəsil, qılınan-zadnan yoxdu işi; – Soysurun biridi, nə de:səñ ona.*

SOYUXAZAR (Naxçıvan) – xəstəlik adı. – *O soyuxazar həylə ordan da öldürərdi.*

SOYULMAX (Tovuz) – qurtarmaq. – *Tut-tar ta: soyulor, başdarında bir-iki kişmişdən savayı heç şey yoxdu.*

SOZALMAX (Gəncə, Lənkəran, Mingəçevir, Şəmkir) – zəifləmək, bihal olmaq, hal-sızlaşmaq, xəstələnmək. – *Xoruz gənə sozalar, azarratıf* (Gəncə); – *Niyə sozalırsan?* (Şəmkir).

SOZANIMƏY (Cəlilabad) – 1. kefi pozulmaq; 2. xəstələnmək. – *Yayda sozanıdı.*

SOZU (Ağdam, Qazax) – yabanı bitki adı. – *Sozu ormanda olur* (Qazax).

SÖX'MƏX' (İmişli) – *əymək*.

SÖLPÜMƏX' (Gədəbəy) – solmaq, saralmaq (yarpağa aiddir). – *Cənnət almasının yarpaqları sörpüyüf.*

SÖSƏLƏY (Şamaxı) – tələskən. – *Sösələy adamı mən hələ belə gördüm.*

SÖT (Çənbərək) – əyri, düz olmayan. – *Adamın əyği sürçür söt yerdən ot çalanda; – Taxdıyı torpağıñ üsdən sötünə gøy, su yə-ləjay onda üsdən.*

SÖYÇƏ (Kürdəmir) – b a x **so:ça**. – *Yayın istisində söyçə suvu sərin saxlıyır.*

SÖYSÜN (Zəngibasar) – peysər. – *Söysüni qırmızı adam beynamıs olar həmməşə.*

SÖYTƏRYİ (Qazax) – əyri. – *Bura çox söytəryidi.*

SÖZBELƏ (Qazax) – məsələ. – *Sözbələ, mən sənin pis işiñi görüf örtmüşəm üstünü.*

SÖZƏYAZINMAZ (Qazax) – hazırcavab.

SÖZKƏSSİ (Salyan) – elçilik. – *Nişana eləməmişəm, bi də: sözkəssi eləmişəm.*

SÖZZÜ (Qazax) – yabanı soğan.

SPIXMAX (Tovuz) – sakit dayanmaq.

SRİŞD: SRİŞD OLMAX (Şəki) – əl çək-məmək, yapışmaq. – *Nə isdi:sən mənən, nəyə srişd omusan?*

STAN (Qazax) – xəsis, simic.

STİL (Lerik) – 400 qramlıq çəki vahidi. – *İki stil çay aldım.*

SUA:BI (Cəbrayıl) – üzüm növü adı.

SUACAX (Göyçay, Mingəçevir) – b a x **savajax**.

SUAD (Tovuz) – göl, çay və su götürmək, mal-qara suvarmaq üçün düzəldilən yer. – *Anam suadda paltar yuyur.*

SUAX: SUAX QALMAX (Mingəçevir) – dən olmadığı üçün işləməmək, boş qalmaq (dəyirmanı aiddir).

SUAL (Biləsuvar, Lənkəran, Masallı) – b a x **saval**.

SUAMA (Salyan) – tamamilə, başdan-başa. – *Bizim yerimiz suama çayırdı.*

SUAN (Salyan) – iri yeyə. – *Balta:n ağzın suannan itilə.*

SUAR (Mingəçevir, Oğuz, Ucar) – gec. – *Keçən il armud suar yetişdi* (Ucar). ◊ **Suara qalmağ** (Göyçay) – gecikmək. – *Mən bazara gedəcəydim, yatub suara qalmışam.*

SUARA (Ağdam) – palan.

SUARAPALAN (Cəlilabad) – palan. – *Eş-şəgin suarapalanı itib.*

SUAT (Borçalı, İmişli, Kürdəmir, Qazax, Zərdab) – b a x **suad**. – *Anam suatda paltar yü:r* (Şəmkir); – *Malları suata aparmamış olma ha!* (Zərdab); – *Oxarda suat var, ordan keş* (Tovuz); – *Bərə işdəmeyir, suatı uçub bü:n* (İmişli); – *Bu suat dardı, heyvan yaxşı içemmer suyu* (Qazax); – *Səkinə, ged suatdan bi qab su gəti* (Salyan).

SUATDAX (Qazax) – b a x **soadax**. – *Uşa-ğın üzünü yara suatdax götürüf.*

SUBIDMAÇ (İmişli) – qəsdən ləngitmək. – *Bu işi düzəltməyə başı:z ağrı:r, subidmasaz olmaz.*

SUCUĞ (Bakı, Kürdəmir, Şamaxı) – 1. nişastadan hazırlanmış yemək adı (Bakı, Şamaxı); 2. halvanın bir növünün adı (Kürdəmir). – *Rəhimin sucuğdan çox xoşu gəlir.*

SUCUX I (Bolnisi, Ordubad) – xörək adı (qoz, xəmir və s.-dən hazırlanır).

SUCUX II (Borçalı) – sırsıra. – *Qışda damnan sucux sallanır.*

SUCUX III (Qax, Zaqatala) – sulu yer.

SUC I (Hamamlı) – növbə.

SUC II (Cəbrayıl, Çənbərək, Gədəbəy, Qax, Tovuz, Zaqatala) – təqsir, günah. – *Başına dönmə, suçum varsa, mən sənə tabı (Gədəbəy); – Suç özündədir, özü yuxılan ağlamaz (Tovuz).*

SUCUXMAX (Ağcabədi, Çənbərək, Qazax) – 1. duruxmaq (Ağcabədi). – *Sən niyə suçuxdun?*; 2. utanmaq (Qazax). 3. günahkarlığı bürüzə vermək (Çənbərək). – *Taxsır İsmeyldiydi dəyn dəsvəsahtə suçuxdu.*

SUCULAMAX (Çənbərək) – içmək. – *O:ğul, südü əbbəx'siz suçula.*

SUCUM (Qazax) – bir nəfəsə içmə.

SUDƏFİ: SUDƏFİ TOY (İmişli) – çalğısız, aşıqsız toy. – *Sudəfi toy eliyərdi kasıb-kusub.*

SUDUR (Gədəbəy) – 1. xarab, çürük. – *Sudur qartovu suda asma*; 2. irin, çirk (Ağcabədi, Gədəbəy). – *Sudura çörülüf malın iliyi azar-bezardan (Gədəbəy); – Tişimin divi sudur eliyif (Ağcabədi).*

□ **Sudur annamax** (Cəbrayıl) – 1. şübhələnmək; 2. duymaq, hiss etmək.

SUFAYI (Göyçay, İmişli, İsmayıl, Kürdəmir) – bax **sifayi**. – *O, çox sufayı qızdır (İmişli); – Hafız əcəb sufayı uşağdı (İsmayıl); – Ağır otu, qoy sa: sufayı desinnər (Kürdəmir); – Qız nə sufayıdı (Göyçay).*

SUĞANSUYI (Quba) – bax **soğansu**. – *Anama dimişəm, axşama bir suğansuyi bişirsün.*

SUĞMAX (Gədəbəy) – güdmək, pusmaq. – *Səni vadar edən nədi ki, adamı suğursan?*

SUĞUŞTƏ (Bakı) – sınıq yumurta.

SUXANCI (Basarkeçər) – aravuran, xəbərçi.

SUXTUM (Bakı) – xəsis.

SUXURA (Lənkəran) – çini qab adı.

SUIRƏNGİ (Culfa) – açıq-qırmızı. – *Suirəngi açıx-qırmızıdı.*

SUQARIŞAN (Borçalı, Qazax) – iki çayın birləşdiyi yer. – *Təvəddöy çayıyanın Kür çayı qarışır, bu yerə suqarışan de:rinx' (Qazax).*

SUQI (Quba) – göblək. – *Məşədən bu gün çuxli suqi yığduğ.*

SUQQULI (Lənkəran) – çox arıq (adam). – *Bizim Beydulla lap suqqulidi.*

SUQQUR (Bakı) – xəsis. – *Nə suqqur adamdu a!*

SULACAX (Şəki) – bax **savajax**. – *Sulaçağı qoyif suyu yana axıdılar.*

SULAKAN (Dərbənd) – 1. badya; 2. gildən qab düzəldən adam.

SULANĞAC (Şəki) – yelləncək. – *Uşaxlar sulanğaşda sulanır.*

SULANÇAX (Şəki) – bax **sulanğac**. – *Sicimi bağliyrıx ağacə, sulançax düzəldif sulaniyix.*

SULANÇIX (Şəki) – bax **sulanğac**. – *Gidax sulançıxdə sulanax.*

SULANMAX (Şəki) – yellənmək (yelləncəkə). – *Uşaxlar sulanğaşda sulanır.*

SULASƏN (Bakı) – tövlədə heyvan bağlamaq üçün düzəldilmiş halqa.

SULĞAR (Ağstafa, Balakən, Qazax, Şəmkir) – uzun, uzundraz. – *Öydəki qardaşım sulğar uşaxdı (Ağstafa), – Sulğar adam uzun oler (Şəmkir).*

SULĞARRAMAX (Şəmkir) – hündürləşmək, boyca uzanmaq (adama aiddir). – *Tapba kimi sulğarranif.*

SULĞUC (Bərdə, Yevlax) – bax **solğunc**.

SULĞUN (Borçalı, Qazax, Yevlax) – yulğun. – *Sulğun o yerdə olar kin, o yeri su basib çəkilmış ola (Yevlax).*

SULĞUNCI (Oğuz) – bax **solğunc**. – *Sulğunc dəhrədə, mənəldə, qiyməkəşdə olur.*

SULĞUNCI II (Qax, Şəki, Zaqatala) – bax **solğunc**. – *Dəhrənin sulğuncu sınıfdı (Şəki).*

SULĞUNCI III (Qazax) – pıxsiyyətlı, arıq, uzun adam. – *Sulğunc adamı görəndə zəhləm gedir.*

SULĞUNNUX (Borçalı) – yulğunluq, çoxlu yulğun olan yer. – *Kür çayının yaxası sulğunnuxdu.*

SULĞUNSÖYÜDÜ (Ucar) – söyüd ağacının bir növü. – *Sulğunsöyüdü yaraşılıx ağaşdı; – Sulğunsöyüdü sucax yerrədə pitir.*

SULİYA (Culfa) – suvarılan əkin sahəsi. – *Çilpax arpa suliyada da olar, demiyədə də.*

SULQUNC (Oğuz) – b a x **solğunc**. – *Dəhrənin sulquncu boşdu.*

SULLAF (Şəki) – 1. sakit, yerəbaxan; 2. hər işi gizlin görün. – *Sullaf adam bic olar.*

SULLAH: SULLAH SALMAX (Cəbrayıl) – fikir vermək, diqqət yetirmək. – *Tay bizdə də sullah salmırsan.*

SULLANÇAX (Qax) – b a x **sulanğac**.

SULLANMAX (Qax) – yelləncəkdə yellənmək.

SULTAN (Hamamlı, İrəvan) – uşaq oyunu adı (“aşlıq-aşlıq” oyunu). – *Sultan oynayan gəlsin.*

SULU (Cəbrayıl, Zəngilan) – nəfsini saxlaya bilməyən, hər şeyə tamah salan. – *Sulusan, sululuğu: hər yerdə bildirib özü: biyabır eləmə* (Zəngilan).

SULUÇƏNTƏZ: SULUÇƏNTƏZ ELƏMƏX' (Qazax) – mübahisə eləmək. – *Oturuf mənən suluçəntəz ele:r.*

SULUĞ (Tabasaran) – bataqlıq. – *Suluğlarda yelbə çux uladu.*

□ **Suluğu geniməx'** (Qazax) – eyni açılmaq. – *Onun suluğu genidi.*

SULUĞUDAN (Ucar) – çox yeməkdən məst olan (adam). – *Addıma haram qat, suluğudan olma.*

SULUMÇAX (Ağdərə) – b a x **sulanğac**. – *Sulumçax ifdən olur, uşaxlar ona miniv uçunur.*

SULUF (Oğuz) – tavanda taxtalar arasına vurulan nazik taxta.

SULUX I (Quba) – meşenin ən qalın, keçilməz yeri. – *Suluxlarda heyvan çux uladu.*

SULUX II (Qazax) – b a x **sırığ**.

SULUX III (Ağdam, Ağdərə, Cəbrayıl, Çənbərək, Gədəbəy, Xocavənd, Kəlbəcər, Qarakilsə, Sabirabad, Tovuz, Ucar, Yevlax, Zəngilan) – qoyunun ilk südündən hazırlanan yemək növü. – *Suluğu çobannar bişirirlər* (Zəngilan); – *Suluğa duz tökülməz* (Yevlax); – *Sulux oddu küldə pişir* (Kəlbəcər); – *İnəyimiz doğmuşdu, beyjə sulux pişirdim* (Çənbərək); – *İnci suluğu siniyə qoyuf, çovannarın yanına gətdi* (Tovuz); – *Dədəm mə: bir sulux gətimişdi* (Cəbrayıl).

SULUX IV (Gədəbəy) – b a x **sulu**. – *Yamanca sulux kişidi, harda yiməx' gördü ütələnsin gərəx'.*

SULUX V (Zaqatala) – qoz çırpmaq üçün uzun çubuq.

SULUMULU (Dərbənd) – əriştə. – *Abam sulumulu bişirədi.*

SULUYA (Qazax) – b a x **suliyə**. – *Daşsalahlılar suluya yeni köçüflər.*

SUM (Borçalı, Qazax) – xalis, tamamilə. – *Ət sum yağdı* (Borçalı).

SUMAĞ (Bakı, Xaçmaz, Quba) – iri xalça. – *İkisi də ucunnan tutub sumağı döşədilər* (Bakı).

SUMAĞPALAN (Ordubad) – aşızən. – *Anam pılavı həmməşə sumağpalannan süzər.*

SUMBATDAMMAX (Çənbərək) – kökəlmək, yaxşılaşmaq. – *Hamar biyil yaman sumbatdaniy.*

SUMMAT (Zəngibasər) – boy-buxun, qədd-qamət. – *Telman summatda babasına oxşuyur.*

SUMMATDI (Zəngibasər) – boy-buxunlu, qədd-qamətli.

SUMUTQAN (Zəngilan) – qəfildən tutan (it). – *Sumutqan it sumudur, so:ra adamın üsdünə:lır.*

SUNQULAMAX (Cəbrayıl) – fikir vermək, fərqi nə varmaq.

SUNUR (Çənbərək) – tamah. – *Sunur hörmətdən salır adamı camahat içində.*

SUODAX (Tovuz) – sucuq yer, bataqlıq. – *Buralar suodaxdı, haravayı o:nnan sür.*

SUPQUN (Quba) – b a x **sıpqın**. – *Zeynəb xala quz ağacını supqunndan düğürdi.*

SUR I (Borçalı, Salyan) – hökm. – *Bir işdə dən çıxıf, əmə suru gənə yeriyer.*

SUR II (Salyan) – kef, əhval. – *Həsənə no:lub, gənə suri yoxdu?.*

SURAYLAMAX (Meğri) – qabağa soxulmaq, irəliyə keçmək. – *İndi mən də surayləyəm.*

SURATGƏLMƏ (İmişli) – xəstəlik nəticəsində sifətin, üzün dəyişilməsi, şişmə.

SURÇAX (Qarakilsə) – sürüşkən; gözəyən. – *Ayağı surçaxdı.*

SURFALAMAX (Zəngibasər) – parçalamaq. – *Canavar qoynu surfaladı.*

SURĞUŞ (Mingəçevir) – b a x **solğunc.**
SURX (Qarakilsə, Ordubad) – günəşin qır-
mızımtil şüaları. – *Günün surxu qoymur ba-
xam* (Qarakilsə).

□ **Suxuru düşməx'** (Cəbrayıl) – qanı qa-
ralmaq, bikefləmək.

SURXOY (Salyan) – b a x **sirxo:**. – *Mə:lim-
lər surxoy gəzillər.*

SURQUBAT: SURQUBAT OLMAX (Böyük
Qarakilsə) – birdən yoxa çıxmaq, qəflətən
yox olmaq.

SURQUC (Balakən) – şitil basdırmaq üçün
torpaqda deşik açan alət.

SURPA (Balakən) – əl-üz dəsmalı.

SURRAB (Balakən) – işsiz, boş-bikar,
avara. – *Surrab gəzirsənğ.*

SURSUPBUZ (Bakı) – çox arıq. – *Oğada
arığlayıb ki, sursupbuz olub.*

SURSUYUM (Çənbərək) – sir-sifət. – *Sur-
suyumu nəyvət olan adam qaraçı olar.*

SURŞUDU (Cəbrayıl) – günahkar.

SURTOY (Kəlbəcər) – b a x **sertov.** – *Sur-
toy tikdirdim.*

SURUĞVAT (Borçalı, Gədəbəy) – iflic.
– *Sən laf suruğvat kimi işdiyersən* (Borçalı);
– *Adamı suruğvat tutanda əl-qol işdəmir*
(Gədəbəy).

SURUX (Balakən, Bolnisi, Borçalı, Gədə-
bəy, Zaqatala) – b a x **sırığ.** – *Bir oğlan çıxər
ağaja, suruxnan çırper* (Borçalı); – *Suruğu
maña ver, alma salem ağaşdan* (Gədəbəy).

SURUN: SURUNU SALLAMAX (Tovuz) –
qaşqabağını sallamaq. – *Gülə nə oluf, gənə
surunu sallıyif.*

SUS (Bərdə, Göyçay, Yevlax, Zaqatala) –
güvə. – *Sus yun paltarı ye:r* (Bərdə); – *Dər-
man qoyurux, sus paltarı yemir* (Yevlax).

SUSALAMMAX (Şəki) – bir şeyi ürəyin-
dən keçirtmək və ya bir şey haqqında fikir-
ləşmək. – *Ha susalandım, bir yerə çıxarda
bilmədim.*

SUSAR (Oğuz) – qırqovulaoxşar toyuq
cinsi. – *Susar bir dəyqə sakit durmur, səhərə
qədər çəpbildiyir.*

SUSDƏLMƏĞ (Lerik) – ürəyi getmək.

SUŞ (Quba) – göbələk.

SUŞDU (Laçın) – təqsirli, günahkar. – *O,
suşdu adama oxşayıy.*

SUTİKİŞİ (Ağcabədi) – nazik, zərif naxışlı
tikmə. – *Mən sutikişi tikmə tikdim.*

SUTUN (Xaçmaz) – meyvə çırpmaq üçün
nazik uzun ağac, çubuq.

SUVACAX (Cəbrayıl, Qafan, Oğuz) – b a x
savajax.

SUVADAX (Zəngibasar) – çox, bol. – *Bu
yıl bamador suvadaxdı.*

SUVAL (Biləsuvar, Lənkəran, Masallı) –
b a x **saval.** – *Bizim ev qırmızı suvallıdı* (Lən-
kəran); – *Üstü suvallı ev onun evidi* (Masallı).

SUVAN (Salyan) – yeyə. – *Suvan dəmir-
çidə olur.*

SUVAR (Ağdaş, Goranboy) – gec.

SUVARA (Ordubad) – düz, doğru. – *Yoldaş
Məmmədov yaman suvara danışan adamdı.*

SUVA TUTMAĞ (Dərbənd) – duza qoy-
maq (təvəz bitkilərinə aid). – *Samırsağı
suva tutadig.*

SUVAT (Basarkeçər, Cəbrayıl, Qarakilsə,
Salyan) – b a x **suad.** – *Bala, get bunu qır,
suvatı aç* (Basarkeçər); – *Suvat var, böyürt-
kannıxdı, oturmaşam, deyirəm görüm mə:m
də nişanım gələrimi* (Qarakilsə).

SUVƏŞMAX (Meğri) – cücə çıxartmaq
üçün yumurta üstündə yatmaq. – *Töyix düz
ün səkkiz gündü suvəşip yumurtaların üstində.*

SUVOYLAMAX (Çənbərək) – sağmal
qoyunu sağılmayanlardan seçmək, ayırmaq.
– *Hasanalı qoyunu suvoyluyf də:n.*

SUYADAX (Tovuz) – sucuq yer. – *Bura-
lara kimsə sudan o qədə helliyif kin, pütün
suadax oluf.*

SUYRUX (Oğuz) – b a x **sırığ.** – *Suyru-
nan qoz çırpırux.*

SUYSUN (Göyçay) – peysər.

SUYU: SUYU QAÇMAX (Qazax) – xoşu
gəlmək. – *Buyşağa yaman suyum qaçe:r, qə-
şəng uşaxdı.*

SUYUX (Basarkeçər, Borçalı, Qazax) –
1. acgöz, tamahkar, qarınqulu. – *Suyuğ adam
ona de:rik ki, mu:n qapısına geder, çayın içər,
onun qapısına gedif çörəyin ye:r* (Borçalı);
– *Musdağa yaman suyuxdu, tisdü gələn yerə
burnunu soxo:r* (Qazax); 2. tez yoldan çıxan.
– *Bu qız çox suyuxdu, heç xoşuma gəlmir*
(Basarkeçər).

SUYULMAX (Tovuz) – meyil etmək, me-
yil göstərmək. – *Yox, də:n razısən, o də:n-
dö:rdüm suyulursan.*

SUYUM (Ordubad) – abır, həya. – *Adamın
gərəx' suyum olsun.*

SUYUMSUZ (Çənbərək, Goranboy) – ya-raşqsız, çirkin. – *Ovalar yaman suyumsuz adamdı* (Çənbərək).

SÜBİR (Laçın) – 3–4 illik axta keçisi.

SÜBÜNGƏ (İsmayılı) – qatıq çalmaq üçün qab.

SÜBÜR (Laçın, Zəngilan) – bax **sibir**. – *Sübür ətidi, gedin siz də alın* (Zəngilan); – *Sübür çox kökəlib* (Laçın).

SÜDAVI (Borçalı) – açıq göy (rəng). – *Açıx göy rəngə südavi deyirlər*.

SÜDBAŞI (Ordubad) – qaymaq. – *Bu gün südbaşı yedim*.

SÜDDİYAN (Ağdaş, Cəbrayıl) – yabani boyaq bitkisi adı. – *Mansır, bu gün bir qədər süddiyan yığ gətir, ip bo:yajam* (Cəbrayıl).

SÜDDÖYƏN (Gəncə) – bax **süddiyan**.

SÜDDÜ (Qazax) – varlı, dövlətli, gəlirli. – *Ə, süddü Qasımın nəyi əskikdi?*

SÜDDÜQO:T (Ağcabədi) – qovurub əzəndən sonra süddə bişirilmiş buğda qovutu. – *Qojayçun süddüqo:t yaxşısı*.

SÜDDÜRİYƏN (Gədəbəy) – bax **süddiyan**.

SÜDDÜSIYIĞ (Bakı, Kürdəmir, Ucar) – saçaqlı yun şal, baş örtüyü.

SÜDDÜSÜMƏN (Gədəbəy, Goranboy, Qazax) – uyuşmamış qatıq. – *Qatıx süddüsümən oluf* (Qazax); – *Qatıx yaxşı üyüşməyəndə süddüsümən deyillər* (Goranboy).

SÜDDÜSÜMÜX' (Cəbrayıl, Füzuli, Quba, Tərtər, Zəngilan) – uşaq oyunu adı. – *Gəlin gedəx' süddüsümüx' oynamağa* (Füzuli); – *Süddüsümüyü ancağ gejalər oynuyurux* (Tərtər).

SÜDUTİ (Quba) – yemlik. – *Südüdarin quyunnar yaxşı yiyəllər*.

SÜĞMƏ (Gədəbəy) – iki haçanın üzərinə qoyulan uzun düz ağac, tir. – *Süğmələri haçalara düzün*.

SÜX'SUN (Hamamlı) – bax **süysün**. – *Ə, səniñ süx'sunun sınısın*.

SÜX'SÜN (Borçalı, Daşkəsən, Gədəbəy, Xanlar, İmişli, Qazax) – bax **süysün**. – *Gejə başım yasdıxdan tüşüf, süx'sünüm burxuluf* (Borçalı); – *Süx'sününə bir yara çıxıf* (İmişli); – *Süx'sününən tutuf nağayrersan gədiyi?* (Gədəbəy).

SÜX'SÜNNƏMƏX' (Gədəbəy) – bax **süysünnəməx'**. – *Süx'sünnəmə, sə:n tayın-zad ha döyü o*.

SÜLEYSİN I (Göyçay, Sabirabad) – kaftar.

SÜLEYSİN II (Salyan, Zaqatala) – 1. acgöz; 2. qarınqulu; 3. tamahkar.

SÜLEYSİN III (İsmayılı) – bax **siləvsun**. – *Süleysin kimi axşamacan orani-burani gəzməkdən yorulmırsan?*

SÜLEYSİN IV (Balakən) – arıq (adam).

SÜLƏ I (Gədəbəy, Qazax, Qafan) – 1. sırtıq; 2. şiltaq. – *Sülə adam, sülə it, sülə inək* (Qafan); – *Sən demə, çox sülə adammış o* (Gədəbəy); – *Əldə örgənən quzu sülə olor* (Qazax).

SÜLƏ II (Cəbrayıl, Zəngilan) – qanqal və s.-nin körpə qol-qanadı və ya toxumluq hissesi. – *Gəlin gedəx' qanqal süləsi yemə:* (Cəbrayıl).

SÜLƏ III (Qax, Zaqatala) – çöltoyuğu. – *Əhməd sülə vurmuşdi* (Zaqatala).

SÜLƏ IV (Qazax, Meğri) – 1. acgöz; 2. qarınqulu. – *Adam sülə qız olmaz* (Meğri).

SÜLƏÇƏ (Balakən, Qax, Zaqatala) – 1. uzun; 2. hündür.

SÜLƏX' I (Füzuli) – qanqal özəyi.

SÜLƏX' II (Qarakilsə, Ordubad) – sülənən, qapı-qapı gözən, avaralanan, birtəhər baş saxlayan.

SÜLƏNGƏC (Cəlilabad, Masallı) – sülənən, qapı-qapı gözən, avaralanan, birtəhər baş saxlayan.

SÜLƏNGİ (Cəbrayıl, Quba) – bax **süləngəc**. – *Axlı qarı yaman süləngi arvaddı* (Cəbrayıl); – *Çux süləngi uşağsan, elə bil hiç nə gürməmişən* (Quba).

SÜLF (Ağcabədi) – qənaət. – *Bu aldığım düyünü, arvad, sülfən işdət*.

SÜLFÜYƏN (Mingəçevir) – tamam, tamamilə. – *Unu tanımsan, sülfüyən yalan diyir*.

SÜLFÜLLÜ (Gəncə, Oğuz, Şəki) – xəmir xörəyi adı. – *Sülfüllü həblə yumru-yumru xamırdı, gəh yağnan, gəh də eləcə sulu;* – *Sülfüllü xamır xörəx'di, içinə ət də qoyan olur* (Oğuz); – *Kür qıraxlılar çoxlu sülfüllü pişirillər* (Gəncə).

SÜLKƏT (Salyan) – hövsələ. – *Fikrətin sülkəti yoxdı, heç kəsənən yola getmir*.

SÜLLEY (Ağbaba) – uzun, uzunsov. – *Süley Xosrov bizə gələcək*.

SÜLMƏŞDƏMƏX' (Çənbərək) – təmizləmə. – *Bir qavlama doğramıyı sülməşdədi yedi Murtuz*.

SÜLÖ:ÜSÜN (Quba, Mərəzə) – b a x **süleysin** II. – *Nə sülö:üsün uşağıdı* (Mərəzə).

SÜLÖY (Qazax) – su kənarında bitən sö-yüd.

□ **Sülöy getməx'** (Şəmkir) – b a x **sinav getməx'**. – *Zafda qarpızdan öləri sülöy gedir.*

SÜLÖYSÜN I (Qazax) – b a x **siləvsun**.

SÜLÖYSÜN II (Ağdam, Borçalı, Ucar, Şamaxı) – b a x **süleysin** II. – *Sülöysün adamın gözü həməşə yeməkdə qalar* (Ucar).

SÜLSÜL (Quba) – çovdar. – *Sülsül so:uğ yerdə bitədi.*

SÜLÜ (Naxçıvan, Tovuz) – corab mili. – *Sülü paslanıb* (Naxçıvan); – *Sülüynən corav örüllər* (Tovuz).

SÜLÜX' I (Cəbrayıl, Göyçay, Kürdəmir, Laçın) – təzə göyərmiş, sütlü qamış. – *Vəli bir dəstə sülüx' dərđi* (Göyçay).

SÜLÜX' II (Başkeçid, Borçalı) – zəli. – *Bizim sular da sülüx' olmaz.*

SÜLÜX' III (Gədəbəy) – quru odun.

SÜLÜX' IV (Qazax) – bir şeyə dadandırılmış, acgöz. – *Söylünün qızı xarav öyrənif, sülüx' quzu kimi elə adamın əlnə baxer;* – *Sülüx' quzu həməşə özgə qoyunun altına cumor.*

SÜLÜX' V (Borçalı) – tamah. – *O, sülühiin saxlıya bilmir.*

SÜLÜG I (Salyan) – sütlü. – *Qarğudəli hələ yetişmiyib, sülügdü.*

SÜLÜG II (Salyan) – həya, ismət. – *Adamın gərək sülügi, qılığı ola.*

SÜLÜG III (Salyan) – 1. xasiyyət; 2. müsənasibət. – *Sə:n sülüğün çox yaxşıdı.*

SÜM (Yevlax) – tamam, tamamilə, xalis. – *Ət süm yağdı.*

SÜMBEKİ (Bakı) – pəltək.

SÜMBƏ (Şəur) – sobanın külünü qurda-lamaq üçün ucu əyri şiş.

SÜMBƏSÜMÜK (Bərdə) – uşaq oyunu adı. – *Sümbəsümükdə sümüy atıllar, so:ra tapı-lar.*

SÜMƏX' (Ağcabədi, Basarkeçər, Borçalı, Xanlar, Xocavənd, Qafan, Qax, Qazax, Naxçıvan) – 1. daranmış yun (Ağcabədi, Basarkeçər, Borçalı, Xanlar, Xocavənd, Qax); 2. yuyulub təmizlənməmiş çirkli yun (Qazax, Qafan, Naxçıvan). – *Biz süməx'dən ip ə:ririx'* (Borçalı); – *Süməyi yığışdır* (Qazax); – *Bir batman süməyim var, bu bazar aparif satajam*

(Basarkeçər). ◊ **Süməy eləməx'** (Xanlar, Xocavənd) – daramaq. – *Yunu əvvəl süməy eli:rəm, so:ra pilitə eli:rəm, onnan da qayı-dıf əyirəm* (Xocavənd); – *Yunu birinci dəfə süməy eliyəllər* (Xanlar).

SÜMƏX'LƏMƏX' (Basarkeçər, Şahbuz, Zəngilan) – yundan əyirilmiş ipin çıxıntı-larını kırıqla sürtüb təmizləmək. – *Nənəm if süməx'li:r* (Zəngilan); – *Otu bu yunnan birəz süməx'lə* (Basarkeçər).

SÜMƏLLƏMƏX' (Çənbək) – işsiz, boş-bikar gəzmək, avaralanmaq. – *Furu aralıx-lardə süməllənir axşamətəna.*

SÜMƏŞƏX' (Kavansaray) – qapı-qapı gə-zən, avaralanan.

SÜMMƏX' (Gədəbəy) – yeməyə girişmək, cummaq. – *Dostum, nə sümüfsün gənə piloya?*

SÜMMÜN-BÜHMÜN (Şəki) – səssiz-səmirsiz; gizləncə. – *Sümmün-bühmün gəlöv apardılar.*

SÜMSİBURUN (Cəbrayıl) – hər yerə bur-nunu soxan.

SÜMSÜ (Qax) – tütək.

SÜMSÜBURUN (Ucar) – uzunburun (adam). – *Qo:şumuza bir sümsüburun arvad gəlmişdi.*

SÜMURKAN (Cəbrayıl) – taxılı tələf edən həşərat adı. – *Sümurkan taxılı yedi.*

SÜMÜD: SÜMÜDÜNÜ SALLAMAX (Gədəbəy) – sımırığını sallamaq, qaşqabaq tök-mək. – *Ağız, sümsüdüni sallama, adamın əri hər şey deyər.*

SÜMÜRÇAN (Şamaxı) – b a x **sümurkan**.

SÜMÜRĞAN (Mingəçevir) – b a x **sümurkan**.

SÜMÜRİYAN (Sabirabad, Şamaxı) – b a x **sümurkan**.

SÜMÜŞ (Ordubad) – qamış növü. – *Sümüş ayırdı, gəyən ayırdı.*

SÜMÜYOTU (Tovuz) – dərman bitkisi adı. – *Sümüyotu yarıya dərmandı.*

SÜNBÜLOTU (Şuşa) – yabanı ot adı.

SÜNDÜRMƏC (Biləsuvar) – yağda qayna-dılmış duzsuz pendir. – *Sündürməci çərəksiz də yeyəllər.*

SÜNDÜRÜX' (Qazax) – gövdəsinin içərisi boş olan yabanı bitki adı. – *Sündürüx' dağda çox olur.*

SÜNEX'LIX' (Şəki) – acgözlük, tamahkarlıq. **◊ Sünexlix' eləməx'** – acgözlük eləmək, qarınqululuq eləmək, tamahkarlıq eləmək. – *Az sünex'lix' elə, bədsi.*

SÜNƏÇƏ (Daşkəsən, Gəncə, Qazax, Tovuz, Şəmkir) – 1. alaçıq qurmaq üçün ağac (Gəncə, Qazax, Tovuz, Şəmkir). – *Odunun içindən bir sünəçə gətir* (Gəncə); – *Bu sünəçəni götürüf başına vuraram* (Şəmkir); 2. əl-ağacı (Daşkəsən). – *Sünəçeyi ora qoy da, gəl otur.*

SÜNƏX' I (Mingəçevir, Şəki) – b a x **sulu**. – *Sünəy adamın gözü həmməşə orda-burda olar* (Şəki).

SÜNƏX' II (Oğuz) – iradəsiz.

SÜNƏK (İsmayılı, Qax, Oğuz) – b a x **sulu**. – *Eldar çox sünək uşaxdır* (Oğuz); – *O da çox sünəkdi* (İsmayılı).

SÜNG: SÜNG ELƏMƏX' (Qarakilsə, Ordubad) – müflisləşdirmək, iflasa uğratmaq, yoxsullaşdırmaq. – *Bılar lap məni süng elədi* (Ordubad). **◊ Süngə çıxartmaq** (Salyan) – müflisləşdirmək, iflasa uğratmaq, yoxsullaşdırmaq. – *Qolçomağları süngə çıxartdılar. Süng iləməğ* (Quba) – b a x **süng eləməx'**. – *Bu uşağlar məni süng iləyibəni quydular. Süng olmağ* (Bakı, Gədəbəy, İsmayılı, Qazax, Ucar) – müflisləşmək, iflasa uğramaq, yoxsullaşmaq. **Süng ulmağ** (Quba) – b a x **süng olmağ**. – *U, işdən çıxandan so:ra lap süng ulubəni qalıb.*

SÜNGÜLAN: SÜNGÜLAN ÇƏX'MƏX' (Meğri) – qudurğanlıq etmək. – *Bi Mirat çox süngülan çəkir ha.*

SÜNGÜRÜX' (Qazax) – dərman bitkisi adı. – *Süngürüx' həkimə lazım olur.*

SÜNGÜSAR (Bərdə, Goranboy) – bərbad, darmadağın, dağıdılmış. **◊ Süngüsar etməx'** (Şəmkir) – dağıtmaq, bərbad etmək, sıradan çıxarmaq, darmadağın etmək.

SÜNGÜTMƏX' (Şəmkir) – dağıtmaq, bərbad etmək, sıradan çıxartmaq. – *Qoyma, inəx' buraları süngütdü.*

SÜNGÜVAT: SÜNGÜVAT QALMAX (Qazax) – xaraba qalmaq. – *Səni görüm yurdun süngüvat qalsın.*

SÜNNƏ (Tovuz) – dəyənin belini möhkəm saxlamaq üçün qoyulan ağac.

SÜNTÜRÜX' (Çənbərək) – yeməli yabanı bitki adı.

SÜPÜRĞƏ (Zəngibasar) – kötücedən sonrakı övlad. – *Kötüçəyi görüfsən, inşallah, süpürğəyi də görəcəx'sən.*

SÜRÇƏK (Qazax) – sürüşkən. – *Sürçək yerdən getsən yuxılırsan.*

SÜRDƏN (Göyçay) – xörək adı, sıyıq. – *Nənəm sürdən bişirdi.*

SÜRDÜRMƏX' (Gəncə) – malı ciftləşməyə buraxmaq, ciftləşdirmək. – *İnəyi bü-yün sürdürmüşəm.*

SÜRƏ (Zəngibasar) – tərəf. – *Onnan keşdi, başdadı indi də ma: sürə qaşma:.*

SÜRƏG (Zaqatala) – ovu qovub bərəyə götürmə. **◊ Sürəx' eləməx'** – ovu qovub bərəyə götürmək. – *Bu gün sürəy elədin, üç donuz ovladıq.*

SÜRƏX' I (Borçalı, Qazax, Yevlax) – cıdır. – *Atı sürəyə qo:rdular* (Borçalı); – *Atdarımız sürəkə qaçırdı* (Yevlax).

SÜRƏX' II (Daşkəsən, Qazax) – b a x **sürəg** (Qazax). **◊ Sürəx' salmax'** (Qazax) – ovu qovub bərəyə götürmək. – *Bu meşəyə sürəx' salın.*

SÜRƏX'Çİ (Daşkəsən) – ovu qovub bərəyə götürən. – *Sürəx'çi sürəyi marıxda durmuş oycunun üsdünə qovey.*

SÜRFULLÜ (Qax, Mingəçevir, Şəki) – b a x **süflüllü**. – *Bi qazan sürfüllü bişitdirif ça:ricam sizi* (Şəki).

SÜRĞÜ (Qax, Zaqatala) – rəndə.

SÜRĞÜVƏT (Çənbərək) – anormal. – *Sürğüvət adama eytivar olumu?*

SÜRHAŞ (Qazax) – icazəsiz, birbaşə içəri daxil olma, bir yerə soxulma.

SÜRHAŞLAMA (Qazax) – icazəsiz, bir başə içəri daxil olma, bir yerə soxulma. – *Sürhaşlama soxulur içəri.*

SÜRHÜ (Qax) – xörək adı.

SÜRHÜLLÜ (Qax) – b a x **süflüllü**.

SÜRİŞ I (Lənkəran) – ləpə, dalğa. – *Də:zdə süriş olanda çimə bilmiruğ.*

SÜRİŞ II (Lənkəran) – sum. **◊ Süriş etmək** (Lənkəran) – şumlamaq. – *Mart ayında bi qış sürüşü eli:rüğ.*

SÜRMƏ I (Gəncə) – quş dəstəsi. – *Sığırçının sürməsinə bir bax.*

SÜRMƏ II (Ağdaş, Ordubad) – cəftə. – *Qapının sürməsin vur* (Ordubad).

SÜRMƏ III (Basarkeçər, Cəbrayıl) – damın üstünə uzununa qoyulan tir. – *Sürməni damın üsdə belə uzununa qoyurux* (Basarkeçər); – *Çasvistanın sürməsi uzun qarqudan olur* (Cəbrayıl).

SÜRMƏX' I (Borçalı, İmişli, Qazax, Zəngilan) – sürgün etmək. – *Şah munu sürdü* (Borçalı).

SÜRMƏX' II (Gəncə, Mingəçevir, Zəngilan) – dibindən düşmək (dırnağa aiddir). – *Dırnağım hələ sürüf qutarımıyif* (Zəngilan); – *Dırnağım sürüf* (Gəncə).

SÜRMƏX' III (Gəncə, Zəngilan) – ciftləşmək (heyvanlara aiddir). – *İnəyi zavod kələsi sürüf deyın balası da yaxşısı* (Zəngilan).

SÜR-SİNC (Qazax) – sir-sifət. – *Öyüñü-eşiyiñi yağı aparıf, suruna-sincinə no:luf?*

SÜRSÜRÜ (Qax) – sırsıra.

SÜRTMƏKƏMƏNÇƏ (Salyan) – keyfiyyətə yətsiz, başdansıvdu. ◊ **Sürtməkəməncə eləmək** – başdansıvdu etmək. – *Usda duhari sürtməkəməncə eliyib getdi*.

SÜRTMƏSÜLÜX' (Ağdam) – uşaq oyununu adı.

SÜRTOY (Gədəbəy) – b a x **sertov**.

SÜRÜ:SƏN (Mingəçevir) – daima, hər vaxt.

SÜRÜZƏ (İsmayılı, Şamaxı) – b a x **sürüzə**. – *Bizim sürüzə gün qonağımız olur, bir gün boş qalmır* (İsmayılı).

SÜRÜX' (Gədəbəy) – b a x **sırığ**. – *Sürüğü ma: saña alma salem ağaşdan*.

SÜRÜLLÜ (Qax) – b a x **süfüllü**.

SÜRÜN (Laçın) – yemək adı (yağ, qatıq və doğranmış çörək qarışığından hazırlanır). – *Mən çox sürün yiyənəm*.

SÜRÜNÇAĞ (Dərbənd) – yelləncək. – *Qızlar sürünçəğdə oynuyadı <yellənir>*.

SÜRÜNGƏL I (Çənbərək) – kotanın hissəsi. – *Məmmədin kotanı: η sürüngəli qurılıf, eşşəyi xarav olur*.

SÜRÜNGƏL II (Borçalı) – ağırtrəpənən. – *Hasanlı çox sürüngəldi*.

SÜRÜŞDÜ (Salyan) – xəcalətli. – *Sə:n ya:nda sürüşdidi*.

SÜRÜTDƏK (Lənkəran) – evdə geyilən ayaqqabı.

SÜRÜTDƏMƏ (Şahbuz, Şərur) – evdə geyilən ayaqqabı. – *Evdə kişinin bir sürütdəməsi var, mənim də biri, alırx əği:mıza* (Şahbuz).

SÜRÜTMƏ I (Cəbrayıl, Zəngilan) – evdə geyilən ayaqqabı. – *Sürütmələri: gey, əv so-yuxdu* (Zəngilan).

SÜRÜTMƏ II (Qafan, Qazax, Mingəçevir, Şəki) – qoşqu heyvanları vasitəsilə sürüyüb gətirilmiş iri yoxun ağac (odun). – *Ulağı qoşuf meşədən böyüx'-böyüx' kərənnəri sürütdürə-sürütdürə gətirerix', o kərənə sürütmə deyrix'* (Qazax); – *Surütməni üç böyük öküz-nən gətdik* (Qafan); – *Dağdan sürütmə getirdim*; – *Eşdə hələ iki dənə sürütmə var, un-unbeş gün yandırmağa yetər* (Şəki).

SÜRÜTMƏ III (İsmayılı) – qızı güclə qaçıрма.

SÜSƏ (Quba) – qoz, fındıq və ya tutun erkən tökülən çiçəkləri. – *Ağacın süsələri tüküldi*.

SÜSGÜN (Gəncə) – b a x **süysün**.

SÜSMƏX' (Şərur) – gözümçüxdüya salmaq. – *Məsələm, ögəy ana uşağı süsər*.

SÜSÜK (Qax) – acgöz.

SÜT (Salyan) bazar günü. – *Süt günü gedərüg bazara*.

SÜTDİYƏN (Qafan) – xırda yarpaqlı, südlü, şirəli yabanı yem bitkisi adı. – *Sütdiyənin üstə çoxlu qurt olur*.

SÜTDÜYAN (Mingəçevir) – b a x **sütdiyən**.

SÜTHOPBACA (Salyan) – südlü aş. – *Düginini sütə tökürsən, bişir, bərk olur, ona süthopbaca de:rüg*.

SÜTMƏSÜLÜX' (Göyçay, Qazax) – oyun adı.

SÜTTƏNSÜLÜK (Əli Bayramlı) – b a x **sütməsülük'**.

SÜTTİKAN (Kürdəmir) – b a x **sütdiyən**.

SÜTTKAN (Şamaxı) – b a x **sütdiyən**. – *Quzumçun süttkan gətdim*.

SÜUX (Gədəbəy) – b a x **sulux**. – *Mərəkə nədi, süux adam oldu nədi*.

SÜVAL (Lənkəran) – b a x **saval**. – *Süval sindi*.

SÜVÜLDİMAX (Ordubad) – bir bəhanə ilə aradan çıxmaq, əkilmək. – *Süvüldiyib ortadan çıxdım*.

SÜYƏN (Qazax) – bağlamaq üçün qapının arxasından keçirilən ağac. – *Palıt ağacınnan qarı süyəni qayrllar.*

SÜYMƏ (Gədəbəy) – bax **süğmə**. – *Süymə iki haçanın arasına qoyulan ağaşdı.*

SÜYSÜN (Ağdərə, Başkeçid, Borçalı, Daşkəsən, Füzuli, Gəncə, Qazax, Oğuz, Şəmki, Tovuz, Zaqatala, Zərdab) – 1. peysər (Daşkəsən, Gəncə, Qazax, Tovuz). – *Süysünümə bir yumruğ ilişdirdi, gözümə qarannıx çöx'dü* (Daşkəsən); – *Süysün göydənin üstündə olar* (Borçalı); 2. boyun (Ağdərə, Başkeçid, Borçalı, Füzuli, Gəncə, Qazax, Şəmki). – *Səni görüm süysünün altında qalsın* (Qazax); – *Həsənin süysünü həmməşə əyridi* (Gəncə); – *Süysünü yoğun adamdı* (Ağdərə); 3. onurğa sümüyünün boyunla birləşdiyi yer (Oğuz). – *Həmit dayının süysününən yel tututdu* (Oğuz); – *Süysününən ağrı tutub* (Zərdab).

SÜYSÜN MƏK (Qax, Zaqatala) – 1. sülən-mək; 2. yaltaqlanmaq.

SÜYSÜNNƏMƏX' (Gəncə) – boynundan, peysərindən tutmaq. – *At atı süysünnüüf; – Gənə süysünnəməx'mi isdiyirsən?*

SÜYULCAĞ (Ordubad) – sürüşkən (yer). – *Ordan getmə, ora süyulcağdı.*

SÜYÜLLƏNMƏX' (Zəngibasar) – veyllən-mək. – *Ə:, harda süyüllənirdin?*

SÜYÜMLÜ (Gəncə) – qaməti düz, görkəmli, boy-buxunlu. – *Süyümlü adama palıt ar da yaraşar.*

SÜYÜMSÜZ (Gəncə) – qaməti düz olmayan, görkəmsiz. – *Süyümsüz adamın paltar əyninnən düşür.*

SÜYÜNDÜRÜX' (Şəmki) – yabanı dərman bitkisi adı. – *Süyündürüx'dən dərman qayırellar.*

SÜYÜŞMƏX' (Gəncə, Qazax, Mingəçevir, Oğuz, Şəki) – xəlvətə qaçmaq, əkilmək, aradan çıxmaq. – *Dalaşan uşağ süyüşüb aradan çıxdı* (Oğuz); – *Qaçmağ ayıfdı, süyüşdüm* (Gəncə); – *Gördüm üzbaşılar vurhavur xarc yığırlar, ordan kirmiş süyüşdüm* (Şəki).

SÜYÜŞÜX'LÜ (Qazax) – üstün. – *Ağıl ağıldan süyüşüx'lü olor, sə nə de:rsən buna, a Fatma?*

SÜZEG I (Quba) – aşsüzən, süzgəc. – *Dügi quy bir az süzegdə dursun, suyi tükülsün.*

SÜZEG II (Quba) – çıraq və ya lampada işığı artırıb-əskildən hissə. – *Ağız, ləmpə his eliyədi, süzəgi bir az aşğa sal.*

SÜZƏX' (Şəki) – bax **süzeg I**. – *Süzəx'nən süzərx aşı.*

SÜZƏNİ (Bakı, İrəvan) – örtük.

SÜZMAT (Zaqatala) – şüyüd.

ŞŞ

ŞABAT (Xudat) – köhnə ayaqqabı.

ŞABBADANXEYİR (Ağdam, Şuşa) – qəflətən, gözlənilmədən. – *Elə otumuşdux, şabbadanxeyr qapı açıldı* (Ağdam); – *Şabbadanxeyr budu ha, bir də gördüm gəlif çıxır kəndə* (Şuşa).

ŞABBAXEYİR (Cəbrayıl) – bax **şabbadanxeyr**.

ŞA:D (Ağdam, Cəlilabad, İsmayılı, Şeki, Tovuz) – üyüdülməkdən dəyirmançıya verilən muzd. – *Biğdanın şa:dını çıxıblar* (İsmayılı); – *Bi put dənə bi girvənkə şa:d alırdılar* (Şeki).

ŞA:DAQQİ (Salyan) – üyüdülməkdən dəyirmançıya verilən muzd. – *Qabağlar şa:daqqiyyəni üydərdilər dəni*.

ŞADARA (Balakən) – süsəpən.

ŞADARAŞAŞAŞ: ŞADARAŞAŞAŞ ELƏMƏX' (Qazax) – hər hansı bir xəbəri yaymaq, xəbərçilik etmək. – *Bircə sa:da şadaraşavaş eyleflər kin, Abbas o toydan boşləf*.

ŞADARAY (Qax) – işsiz, boş-boşuna, avara.

ŞADDAX (Zaqatala) – şad, dərdsiz, qəmsiz. – *Dostum, həmişə şaddaxsan, niyə?*

ŞADRA (Ucar) – çolaq.

ŞAD-ŞADƏMƏR (Xaçmaz) – şad, kefi kök.

♦ **Şad-şadəmər olmax** – şad olmaq, kefi kök olmaq. – *Arzu edirəm ki, həmişə şad-şadərəm olasız*.

ŞAHAD (Ağcabədi, Ağdam, Ağdərə, Bərdə, Borçalı, Naxçıvan, Zəngilan) – bax **şa:d**. – *Dəyirmanın yə:si puta bir girvənkə şahad alırdı* (Ağdam); – *Dəyirməndə şahad veririx* (Naxçıvan).

ŞAHANDAZ (Salyan) – məğrur, təkəbürlü. – *Mə:m bibim şahandaz arvadıydı*.

ŞAHATDIX (Oğuz) – dəyirməndə üyüdülməkdən üçün verilən haqq.

ŞAHBACI (Naxçıvan, Ordubad) – böyük baldız.

ŞAHDAMAĞ (Salyan) – lovğa. – *Sən də aton kimi şahdamağsan*.

ŞAHDİ (Tabasaran) – gavalı növü. – *Şahdi şirin uladu*.

ŞAHĞARDAŞDIX (Qazax) – evlənmə oğlanın sağdıç və soldığı.

ŞAHI (Mingəçevir) – ikiyaşar kələçə.

ŞAHİ (Bakı) – dəyirməndə üyüdülməkdən üçün verilən haqq. – *Dəyirmançı u qədər tələsirdi ki, şahı alməği də yadından çıxartdı*.

ŞAHMƏHLƏMİ (Cəbrayıl) – yabanı dərman bitkisi adı. – *Əlimin yarasını şahməhləmi tez sağaldtı*.

ŞAHMƏNƏBAX (Bakı) – parça adı.

ŞAHNAMA (Borçalı, Daşkəsən, Gədəbəy, Tovuz) – 1. lağ; 2. təhqir; 3. zarafat. ♦ **Şahnama eləməx'** (Borçalı, Daşkəsən, Gədəbəy, Tovuz) – 1. lağ etmək. – *Sən ma: şahnama eleyirsən*. – *Də:n uşaxlar maña şahnama eli:llər* (Tovuz); 2. zarafat etmək. – *Şahnama elər, a kişi, saña*; – *Nəh inceyisinə onnan, şahnama eley o həməşə* (Gədəbəy).

ŞAHRAZ (Qazax) – üzügülər, xoşsifət. – *Çox şahraz oğlanıydı*.

ŞAHTƏRƏ (Gədəbəy, İrəvan) – yabanı dərman bitkisi adı. – *Bizim tərəflərdə şahtərə çoxdu*.

ŞAHVAR (Xaçmaz, Quba) – dağ küləyi, Şah dağı tərəfdən əsən külək.

ŞAH-VƏZİR (Şuşa) – uşaq oyunu adı.

ŞAX I (Kəlbəcər) – qədim asma tərəzinin qolu, tərəzinin gözləri asılan ağac. – *Tərəzinin şaxı ağaşdandı*.

ŞAX II (Borçalı, Daşkəsən, Tərtər) – 1. təzəbəy və ya gəlin üçün yaxın dostları tərəfindən hədiyyə olaraq götürülən üzəri şirniyyat və meyvə ilə bəzədilmiş budaq. – *Züleyxa İreyhanın sağdışdı, öz şaxını gəlinin otağına gətirdi* (Borçalı); – *Qızı baxılıx öyünənə çıxardanda şax bəziyillər* (Daşkəsən); – *Şaxı özünbə: verəllər* (Tərtər); 2. xonça.

ŞAX III (Gədəbəy, Zəngilan) – silos basdırmaq üçün istifadə olunan qarğıdalı gövdəsi, yaşıl kütlə. – *Maşınnar yazıdan şax daşıyır* (Zəngilan); – *Şaxnan saxladix bu qış malı* (Gədəbəy).

ŞAX IV (Ağcabədi) – ağaclıq. – *Məktəv o şaxın yanındadı*.

ŞAX V (Şeki) – lobyə bitkisinin sarmaşılıq qalxması üçün onun dibinə basdırılan ağaclar.

ŞAXDA-ŞEYİD OLMAX (Şərur) – yorulmaq, əldən-dildən düşmək. – *Bi gün işdəməx'dən şaxda-şeyid oldum*.

ŞAXLAMAX I (Ağdam, Bərdə, Göyçay, Mingəçevir, Şeki, Zəngilan) – qurdun barana

sarıməsi üçün üzərinə şax düzmək. – *Qurdu də:də saxlamışx* (Bərdə); – *Qurd qarə:ul göstərib, ikü:nnən so:ra saxlıyacam* (Zəngilan); – *Qurd səggiz gün şirin ye:ir, so:ra saxlıyırsan* (Göyçay); – *Üş gündü saxlamışx qurdu* (Şəki).

ŞAXLAMAX II (Şəki) – lobya bitkisinin sarmaşib qalxması üçün onun dibinə ağaclar, çubuqlar basdırmaq. – *Lovyalıxdə lovyə şaxlı:r dədəñ, yeri unun ya:na*.

ŞAXLAMAX III (Cəbrayıl) – 1. həvəslənmək; 2. fəxr etmək.

ŞAXŞAX (İmişli) – xam atı öyrədərkən istifadə olunan enli ağac parçası. – *Şaxşaxnan döğəllərdi boyunna atın, boynu nə:zilərdi*.

ŞAXŞAQQI (Ağdam, Ağcabədi, Tərtər) üzüm növü. – *Şaxşaqqi ağızda səsdənir ye:ndə, şirin olur* (Tərtər).

ŞAXTİKAN (Ağcabədi) – dəvətikanı, tikanlı yabanı bitki. – *Bu düzdərdə o qədər şaxtikanı bitir ki*.

ŞAJ (Qazax) – sac. – *Şaji qoy yerə*.

ŞAJAYAX (Qazax) – sacayaq.

ŞAQAN (Qax) – içərisinə taxıl tökmək üçün böyük yeşik.

ŞAQAV (Qax) – yetişməmiş, kal.

ŞAQĞAMLAMAX (Mingəçevir) – kiçik budaqları meyvə ilə birlikdə qırmaq.

ŞAQIRDAX (Şəki) – tamam islanmış. – *Ətəyim heyləca şaqırdaxdı*.

ŞAQQA I (Ağdam, Quba, Mingəçevir, Şamaxı, Şəki, Tovuz) – 1. kəsilmiş qoyun və ya malın ortasından yarıya bölünmüş hissəsi. – *U, quyunun bir şaqqasun üzünə saxladı* (Quba); – *Bi şaqqa ətinən bizi bojdı elə:r* (Şamaxı); 2. hissə, tərəf (Şəki). – *Kəndin uxarı şaqqasında öy əzdi; – Havi şaqqa meşə olufdu keşmişdə* (Şəki).

ŞAQQA II (Tovuz) – nəsil, tirə. – *Bizim bu kət iki şaqqadı*.

ŞAQQA III (Bakı) – köhnə palaz parçası.

ŞAQQA IV (Salyan) – yetişməmiş əncir.

ŞAQQA V (Daşkəsən, Gədəbəy, Goranboy, Xanlar, Qazax) – şaxta, soyuq. – *Bu qış yaman şaqqa oldu, mal-qaranı güjnən saxlamışx* (Goranboy); – *Burada qış şaqqo:loy* (Daşkəsən); – *Bi:l yaman şaqqa oldu* (Xanlar). ◊ **Şaqqa vurmax** (Daşkəsən, Gədəbəy, Qazax) – şaxta vurmaq, şaxtadan donub xarab

olmaq. – *Ərix' çox olardı, ənbə şaqqa vurdu* (Qazax).

ŞAQQA VI (Dərbənd) – mürəkkəb. – *Şaqqa çərnilə deyildi*.

ŞAQQALI (Ağdam, Şuşa) – boy-buxunlu, qamətli. – *Şaqqalı oğlandı, özü də xasiyəti qəşəx'di* (Ağdam).

ŞAQQAMA (Zaqatala) – isti, od kimi.

ŞAQQANAX (Füzuli) – açılmamış, qalib qurumuş pambıq qozası.

ŞAQQARAKƏHƏR (Salyan) – utanmadan, çəkinmədən; həyasızcasına. – *Uşağ şaqqarakəhər üzümə dirənir ki, bu sözi demisən*.

ŞAQQARRAMAX I (Hamamlı) – bərk döymək. – *Allahverdi Vəlini o kun var şaqqarradı*.

ŞAQQARRAMAX II (Kürdəmir) – qırmaq, sındırmaq, qoparmaq. – *Ağajdarı şaqqarrayıb tökdülər yerə*.

ŞAQQATÜKƏN (Dərbənd) – mürəkkəb-qabı. – *Hindi şaqqatikən işdənmiyədi*.

ŞAQQAVATDI (Meğri) – boy-buxunlu, iri qamətli. – *Heydər şaqqavatdı iyididi*.

ŞAQQILDAĞ I (Xaçmaz, Kürdəmir, Quba) – qoyunun quyruğu ətrafındakı tüklərə yapışaraq qalib qurumuş qıqlar.

ŞAQQILDAĞ II (Lənkəran) – yetişməmiş əncir. – *Bu incil yetişmi:b ki, hələ şaqqıldadı*.

ŞAQQILDAX (Ağdam, Göyçay, Qarakilsə, Qazax, Mingəçevir, Zəngilan) – b a x **şaqqıldaq I**. – *Ə:, bu qoyunun şaqqıldagını təmizdə, yazıxdı heyvan* (Ağdam).

ŞAQQULAĞ (Salyan) – dəniz çınqılı. – *Də:zin qıra:nda şaqqulağ çoxdı*.

ŞAQOV (Qax) – müxtəlif növ meyvə. – *Bazardan bir zənbil şaqov aldım*.

ŞAL (Şəki) – üstünə tut çırpmaq üçün xüsusi tikilib hazırlanmış iri parça. – *Tutu şala sirkəleyrix, bəhməz qayrırız*.

ŞALAX I (Ağdam, Daşkəsən, Gədəbəy, Xanlar, Kəlbəcər) – gen, boş, lax <iri geyim haqqında>. – *Əynində bir şalax pencəyi var, elə bil ki, torbuya salıflar gədəni* (Ağdam); – *Şalax paltar yaxşı durmoyu adamda* (Daşkəsən); – *Paltar, timsalı əyninə yekə olanda deyillər şalaxdı* (Kəlbəcər); – *Yox, bu saña çox şalax duror, bir ayrısını seçsənə gərəx'* (Gədəbəy); – *Bu paltar sənin əyninə şalaxdı* (Xanlar).

ŞALAX II (Kəlbəcər, Oğuz, Şuşa) – pinti, səliqəsiz. – *Paltarı pis giyər şalax adam* (Oğuz); – *Nə şalaxsan, üstünü, başını nə patdağa bileyasan* (Kəlbəcər).

ŞALAX III (Xanlar) – gönülsüz, həvəssiz. – *Niyə şalax yere:ysən? – Xırmana qoşulan heyvanı sürən boş dursa, o da şalax yeriyər.*

ŞALAX IV (Borçalı) – aciz, əfəl. – *Pam-pağ o adama de:irix' kin, şalağ adam olor.*

ŞALAX V (Borçalı, Culfa, Xanlar, Qax, Qazax, Ordubad) – çox yetişdiyi üçün yumşalmış qovun. – *Şalax iri olor, əmmə dassız olor* (Borçalı); – *Şalax dassız olor* (Xanlar).

ŞALAX VI (Qax) – əxlaqsız <qadın>.

ŞALAX VII (Qax) – əldən düşmüş, zəifləmiş.

ŞALAXLAMAX (Yevlax) – qocalmaq, əldən düşmək, zəifləmək. – *Mahmud çox şalaxlıyif.*

ŞALAXLANMAX (Çənbərbək) – doymaq. – *Buzoy açılıv, əmif şalaxlanıf.*

ŞALAQQI I (Borçalı, Gədəbəy) – işsiz, avara, boş-boşuna gəzən. – *Şalaqqı o adama deyillər ki, işini buraxıv avaralix eli:r* (Borçalı); – *Oqtay şalaqqının biridi, duruf bir yerdə işdiyəmməz xeylax* (Gədəbəy).

ŞALAQQI II (Borçalı, Qazax) – nadinc, şuluq. – *Kənddə Nəsrəddinnən şalaqqı uşax yoxdu* (Borçalı).

ŞALAMPİR (Ağdam, Ağcabədi, Bərdə, Tərtər, Yevlax) – qoyun əti və içalatından hazırlanan xörək növü. – *Ətin hər yerinnən töküllər qazana, ala-çiy eli:llər, tez yeməx'çün de:illər şalampır* (Ağdam); – *Şalampırın qar-tofu, soğanı olmur* (Yevlax).

ŞALAMPUR (Ağcabədi, Bərdə, Tərtər, Yevlax) – bax **şalampır**. – *Şalampuru payız ye:illər* (Bərdə).

ŞALAT (Ordubad, Şahbuz) – xış.

ŞALATDI (Bakı) – səliqəsiz, pinti. – *Qız da bu qədər şalatdı olar?*

ŞALAŞ I ((Başkeçid) – nadinc.

ŞALAŞ II (Salyan) – çardaq. – *Arvaddarın biri şalaşda uşaxlara baxır.*

ŞALAYIN (Mərəzə) – lovğa. – *Az şalayın ol.*

ŞALDIRĞAN (Gəncə) – kiçik şələlə.

ŞALEYİN (Göyçay) – pinti.

ŞALĞAM (Bolnisi, Borçalı) – qırmızı turp. – *Şalğam turpdan balaja olar, özü də qırmızı oloy yemə:* (Borçalı).

ŞALTAX (Ağdam) – köhnəlmiş ayaqqabı. – *Şaltaxları gəti geyim.*

ŞALVARÇAĞ (Cəlilabad) – şalvarsız, tumançaq. – *Şalvarçağ gəzmə, qıçun tey toz oley axi.*

ŞAM (Cəlilabad) – çay. – *Şam derüg çaya, məsələn, mal gedibdi şama su içməyə.*

ŞAMADAT: ŞAMADAT VERMƏG (Salyan) – acıq vermək. – *Uşaxlar savaşanda bir-birinə şamadat verir, onu hirsələndirir.*

ŞAMARTI (Borçalı, Qazax) – yığılmaq. – *Bir adam oğluna xeyir iş tutor, cahalları başına yığər, sonra şamartı elər* (Borçalı).

ŞAMAT (Lənkəran) – balıq torunu saxlayan dirək.

ŞAMATOL I (Cəbrayıl) – dikbaş.

ŞAMATOL II (Cəbrayıl) – üzügülər, xoş-xasiyyət.

ŞAMAXI I (Ucar) – ölçü vahidi. – *Bu il on şamaxı barama oldu.*

ŞAMAXI II (Cəbrayıl, Füzuli, Kəlbəcər, Laçın, Meğri, Zəngilan) – kəlağayı. – *Akif Bakıdan gələndə nənəsinə bir şamaxı almışdı* (Zəngilan); – *Şamaxıdan yun şal baha olur* (Kəlbəcər); – *Ma: bir Gəncə şamaxısı al* (Laçın); – *Hasana deyarsan, anan deyirdi ki, bir qara şamaxı alıb yullasın* (Meğri); – *Dövlətdilər şamaxı örtürdü* (Füzuli); – *Nənəm mə; bir şamaxı alıb* (Cəbrayıl).

ŞAMBA (Goranboy) – şamama. – *Şambanın toxumu olər, əkillər, yaxşı iyisi olər.*

ŞA:MİRZƏ (Şamaxı) – böyük qayın.

ŞAMI (Lənkəran) – tavakababı.

ŞAMKABABI (Yevlax) – döyülmüş ətdən tavada bişirilən kotleto oxşar xörək adı.

ŞAMKABAF (Şuşa) – bax **şamkababı**. – *Gəlsənə, bün sa: bir yaxşı şamkabaf pişirir.*

ŞAMLIX (Cəbrayıl, Zəngilan) – qamışlıq. – *Şamlıxlar indi əkin yerinə çəvrilif* (Zəngilan).

ŞAMOY (Ağbaba) – qoyun sürüsünün qabağında gedən erkək keçi. – *Şamoyu qabağa sürmək lazımdı.*

ŞAMPİR I (Goranboy) – qoyun əti və içəltədən öz yağında bişirilən xörək adı. – *Kələ-*

pirnan şampır ikisi bir şeydi. ◇ **Şampır elə-məx'** (Mingəçevir) – yüngülvarı yemək, qəlyanaltı eləmək.

ŞAMPİR II (Çənbərək) – yaş, nəm. – *Yağışdan paltarımız şampırdı.* ◇ **Şampır elə-məx'** (Qazax) – islatmaq. – *Yağış bizi şampır elədi.*

ŞAMPİRRAMAX (Gədəbəy) – möhkəm döymək. – *Nə:η qədyi şampırreysiη, a qıv-lasız?*

ŞAMUR (Culfa) – böyük şana.

ŞAN I (Xanlar) – ələmət, nişan. – *Biz qo-yunu şanıynan də:rix', axı.*

ŞAN II (Daşkəsən, Xanlar, Qazax) – nişan, oğlanın qız evinə göndərdiyi üzük, geyim və s. – *Xaccanın qızına şan gəlif* (Qazax); – *Qızı versə, bəlyə aparerix, şan aparerix* (Daşkəsən). ◇ **Şan qoymax** (Qazax) – nişan-lamaq. – *Bir-ikijə ağ tüx'lu aparıf, şan qoyorux gəlinə.*

ŞAN III (Dərbənd) – dördçarxlı arabanın yan taxtalarının möhkəm dayanması üçün banın kənarlarına bərkidilən şaquli ağaclar.

ŞANA I (Şəki) – papaqçılıq papagının tükünü hamarlamaq üçün istifadə etdikləri alət. – *Papağın tükünü şana ilə hamarra.*

ŞANA II (Çənbərək) – xörək yemək üçün çəngəl.

ŞANAYİLLƏ (Sabirabad) – nilufər.

ŞANAPƏPƏ (Lerik) – şanapipik.

ŞANQARRAMAĞ (Salyan) – alma, heyva və s. tək-tək deyil, siyirməklə yığmaq. – *A bala, almaları nəşün şanqarriyırsan, mərifətdi yığsana.*

ŞANQAŞA (Cəbrayıl) – təmtəraq, dəbdəbə.

ŞA:NİŞİN (Bakı) – arabada arabacının oturduğu yer. – *Otur şa:nəşinin üstünə, sür get-sin.*

ŞANNAMAX (Xanlar, Qazax) – nişanla-maq, adaxlamaq. – *Qo:mnan-zaddan yığif getdix' qızı şannadıx.*

ŞANNI (Qazax) – nişanlı, adaxlı.

ŞANNILI (Qazax) – nişanlı, adaxlı.

ŞAN-ÇAYAN (Kəlbəcər) – ilan-əqrəb. – *Söz var deillər: Səni şan-çayan vırsın.*

ŞAPBA (Başkeçid) – sadələvh.

ŞAPBADAN (Ağdam) – birdən, qəflətən. – *Bir də:ürdüm şapbadan girdi içəri.* ◇ **Şap-badanqulu** (Şəmkir) – birdən-birə, qəflətən,

gözlənilmədən. – *Axşam oturuf söhvət eler-dix', şapbadanqulu öyə bir navələt adam girdi.*

ŞAPBİR (Meğri) – sahəcə böyük, iri. – *Ombara motallix bir keçi dərisi verdim, bir yunlu şapbir qoyun dərisi aldım.*

ŞAPALAX (Çənbərək) – hananın oxu altına qoyulan ağac parçası. – *Oxu qaldır, şa-palağı altına qoy.*

ŞAPALAXLAMAX (Ucar) – ovucalayb yemək. – *Kərim kişi aşı şapalaxladı.*

ŞAPATDAMAĞ (İmişli) – bərk döymək. – *Öküzü niyə şapatdıyrsan?*

ŞA:PƏLƏNG (Dərbənd) – yarasa. – *Uşağı ulməyən xatunnar şa:pələngi başlərinənə kə-çürədülər ki, uşağı ulsun.*

ŞAPBİR (Sabirabad) – ev ayaqqabısı, evdə geyilən dabanı əzik köhnə ayaqqabı.

ŞAPI (Zərdab) – ev ayaqqabısı, evdə geyilən dabanı əzik köhnə ayaqqabı.

ŞAPİR (Ağdam) – yabanı bitki adı.

ŞAPPA (Kürdəmir) – yüngül ayaqqabı, çust. – *Usta Yusif yaxçı şappa tikərdi.*

ŞAPPANNAMAX (Qarakilsə) – səliqəsiz şəkildə yığmaq. – *Əşi, kimdi yağın, bıradan-oradan şappannıyplar.*

ŞAPPAXEYİR (Bakı) – uşağa ad qoyulan gün. – *Bu axşam Bikanün qızının şappaxey-ridü.*

ŞAPPİR (Qazax) – kabab.

ŞAP-ŞAP (Bakı, Cəlilabad, Lənkəran) – ev ayaqqabısı, evdə geyilən dabanı əzik köhnə ayaqqabı. – *Əğiz, u şap-şapları vər geyim, görüm bayır-bucağda nə var, nə yox* (Bakı); – *Mənim şap-şapımın bir tayın it aparıb* (Lənkəran).

ŞAPŞAPI (Kürdəmir, Zərdab) – ev ayaqqabısı, evdə geyilən dabanı əzik köhnə ayaqqabı. – *Ay kişi, ayaqqabımı hər də:ğə geyinib soyunmağ olmur, mana bir şapşapı alsana.* – *Sənin ayağın sınısın, ay bala, təzə ayaqqabını şapşapıya döndərmisən* (Zərdab).

ŞAP-ŞUP (Bakı) – bax **şap-şap**. – *Mənim şap-şuplarım hardadı?*

ŞAR (Culfa) – vaxt. – *Biz Qarağan ağlında yatmışdix, gecənin bir şarında baxdım gör-düm itdə basır.*

ŞAR-ŞAR (Mingəçevir) – şələlə.

ŞARAKƏT (Salyan) – pambıq qəbulu məntəqəsi. – *Hamı pammıği şarakətə tə:fil verərdi.*

ŞARAKƏTDƏMƏĞ (Salyan) – mülayimləşmək. – *Hava şarakətdənsin, so:ra gedərsuz.*

ŞARAL (Tabasaran) – soxulcan. – *Ğazüdü-m-ğazüdü-m, şaral çıxmədi ki, baluğ tutmağa.*

ŞARATMA (Qazax) – inqilabdan əvvəl seçkidə səsvermə üsulu, qutuya müxtəlif rəngli şar salmaq yolu ilə səsvermə. – *Şaratma qavaxlar olurdu.*

ŞARAF (Yevlax, Zaqatala) – 1. alçadan hazırlanan turşu; 2. narşərab. – *Şaraf turş olur, kavafan yi:llər* (Yevlax).

ŞARBAD (Tabasaran) – evin bünövrəsi üçün qazılan xəndək. – *Baba evlərin şarbadın atub qurtalutdu.*

ŞARPANNAMAX (Çənbərək) – döymək, vurmaq. – *Şarpannadı qırdı qoruxçular çovannarı.*

ŞARTÖX'DÜ (Tovuz) – inqilabdan əvvəl səsvermə üsülü; qutuya müxtəlif rəngli şar salmaq yolu ilə səsvermə.

ŞARTULLADI (Tovuz) – inqilabdan əvvəl səsvermə üsülü; qutuya müxtəlif rəngli şar salmaq yolu ilə səsvermə.

ŞAŞANDAZ (Bakı) – xörək adı.

ŞA:T I (Daşkəsən, Gədəbəy, Mingəçevir) – b a x **şa:d**. – *Qolxozda qərar çıxdı kin, dəyirmənçiyə şa:t əvəzinə pul versinlər* (Gədəbəy).

ŞA:T II (Mingəçevir) – şahid. – *Gedək sən də şa:t dur maña.*

ŞATA (Lənkəran) – çolaq, axsaq. – *Şata Zümrüdə di, zəmbilimizi vərşün.*

ŞATAL I (Qax, Oğuz, Şəki, Zaqatala) – xüsusi toxunmuş corab növü (ayaqqabı əvəzinə geyilir). – *A qız, mənim şatalımı ver giyim* (Şəki).

ŞATAL II (Qax) – əsgidən düzəldilmiş top.

ŞATANAXLI (Karvansaray) – pinti, səliqəşiz. – *Əpbəx' vermişəsən şatanaxlı arvada.*

ŞA:TƏRƏ (Şərur) – yabanı dərman bitkisi. – *Şa:tərə arayı qaşınma üçündü.*

ŞATIMAĞ (Salyan) – piyada getmək. – *Qoca kişidi, hər yerə şatıyır.*

ŞATIR (Bakı, İrəvan) – çörəkçiyən. – *Şatırı dur çağır bıra* (Bakı).

ŞATIRI (Ağsu, Cəlilabad, Kürdəmir, Lənkəran, Tərtər) – aşılanmış göndən hazırlanan

çarıq. – *Qocalar şatırı geyməyi xoşdıyılar* (Ağsu); – *Şatırı çarix möhkəm olur* (Kürdəmir); – *Bağır şatırı çarix geymişdi* (Lənkəran); – *O və:də şatırı çarığı varrılar geyərdi* (Tərtər).

□ **Şatırı çıxmağ** (Salyan) – yorulmaq, əldən düşmək.

ŞATIRRIX (Bakı, İrəvan) – çörəkçiyən, çörəkbişirmə sənəti. – *Onun işi burda şatırx olub* (İrəvan).

ŞAVA:T (Qarakilsə) – hörmət. ◊ **Şava:ti artıq olmax** – hörməti artıq olmaq. – *Şava:tin artix olsun.*

ŞAVAX I (Qarakilsə) – dağ aşırımı. – *Nə-biyi mən ancax bircə yol şavaxdan aşanda gördüm.*

ŞAVAX II (Qarakilsə) – şüa, işıq. – *Şavax gözümə düşür.*

ŞAVRU (Qax) – avara.

ŞAY (Ağcabədi, Cəbrayıl, Füzuli, Qazax, Mingəçevir, Oğuz, Şərur, Şuşa) – şad, sevincli, şən. – *Şay adamın ürəyində paxıllıq olmaz* (Şuşa). ◊ **Şay bilməx'** (Ağcabədi, Füzuli, Şuşa) – fəxr etmək. – *Qona:m bizdə yeyib-işsə, mən şay billəm* (Ağcabədi); – *Onun bizə gəlməsini mən özümə şay billəm* (Füzuli); – *Siznən olma:ı şay billəm* (Şuşa). **Şay olmax** (Qazax, Mingəçevir, Şərur) – şad olmaq, sevinmək. – *Bir-birimizin əhvalını xavar alırx, şay olurux* (Qazax); – *Pambix pıanı dolsa, biz şay ollux* (Şərur).

ŞAYAN (Gəncə, Xanlar) – əqrəb. – *Şayan uzun quyruqlu olur, köylün tüşmanıdı* (Xanlar).

ŞAYO (Oğuz) – yabanı bitki adı. – *Şayonu heyvan kişmiş kimi yi:r.*

ŞAYRIX (Gəncə, Goranboy, Xanlar) – balıqdan, balıqla qidalanan quş adı. – *Şayrix yekə quşdu, qışdarı saf olur* (Goranboy); – *Şayrix ən çox şoran yerrərdə, Kürün qıra:ında olur* (Xanlar).

ŞEBBƏ (Telavi) – şikəst.

ŞEBƏDƏ (Bakı) – rişxənd, lağ. ◊ **Şebədiyə qoymağ** – lağa qoymaq, rişxənd etmək, ələ salmaq.

ŞEHDƏRƏN (Xanlar) – yabanı dərman bitkisi. – *Şəhdəranin balaja-balaja sarı çiçəyi oley; – Şəhdəranin çayın da içellər.*

ŞEHTÖKƏN (Tovuz) – yabanı dərman bitkisi. – *Ürəyi tutuluf so:x dəyənə xeyirdi şehtökən.*

ŞEKƏRPARA (Dəvəçi) – çox şirin qovun növü.

ŞEKKİ (Dərbənd) – armud növü. – *Şekki-dən yaxşı qax uladu.*

ŞEL I (Cəlilabad, Əli Bayramlı, Kürdəmir, Lənkəran) – 1. qol-budaq. $\diamond$ **Şel atmax** (Cəlilabad, Lənkəran) – qol-budaq atmaq. – *Həyatimizdə boranı tağları şel atıb* (Lənkəran); – *Çiyələg tez şel atey* (Cəlilabad); 2. kol-kos. – *Kürün qırağına getmişdim, suyun üzünü şeldi* (Əli Bayramlı).

ŞEL II (Salyan) – tənəkdən düzəldilən talvar. – *Bağda bı il şel düzəldəcəm.*

ŞELƏ (Meğri) – çəyirtkə növü.

ŞELİNTİ (Salyan) – çayın gətirdiyi kol-kos qırıntıları.

ŞELLƏNMƏX' (Zaqatala, Zəngilan) – lovğalanmaq, özünü çəkmək, qürrələnmək. – *Anası didikçə, oğlu da şellənirdi* (Zaqatala); – *Heç şellənmə, cücəni payızda sayallar* (Zəngilan).

ŞELLİ I (İmişli) – yüngülxasiyyət. – *Ə:, nə şelli uşağsan, ağır oti, dur dənə.*

ŞELLİ II (Salyan) – lovğa, özünü çəkən.

ŞELPIX' (İrəvan) – yağsız ət.

ŞELPIK (İrəvan) – yavan, yağsız (ət).

ŞEN (Gəncə, İrəvan) – abad. – *Çox sağ ol, evün şen olsun.*

ŞENNƏTMƏY (İrəvan) – abad etmək, abadlaşdırmaq. – *Bu şə:ri təzə-təzə şennədilər.*

ŞENNİX' (Ağdərə, Bolnisi, Borçalı, Böyük Qarakilsə, Gəncə, Goranboy, Hamamlı, Xanlar, Qazax, Oğuz, Tovuz, Yevlax) – b a x **şenniy**. – *Mən aşaxkı şennix'dənəm* (Qazax); – *Buranın mə:limnəri də elə bu şennix'dəndilər* (Gəncə); – *Elə şenniyin kötiüyü bizix'* (Ağdərə); – *Mən çoxdan, lap əzəldən bu şennix'də yaşə:ram* (Borçalı); – *Ə:, bir dur şenniyin arasına çıxax, görəx' nə var* (Hamamlı); – *Hansı şennix'dənsən?* (Tovuz); – *Şenniyimizdə oxumuş çoxdu* (Xanlar).

ŞENNİY I (İrəvan) – 1. kənd, oba, yaşayış məntəqəsi. – *Odu, dəyəsan orda şenniy var;* 2. kəndin bir hissəsi, məhəllə.

ŞENNİY II (İrəvan) – abad. – *Buralar şenniydi.*

ŞENNİYLI (İrəvan) – abad olan. – *Bura yaxçı şenniyli yerdi.*

ŞENNİYSİZ (İrəvan) – abad olmayan. – *Orda nə var, şenniytsiz yerdi.*

ŞERAMAT (Ordubad) – cəld, tez. – *Mən də şeramat gəldim ki, görəsən nə var!*

ŞETƏ (Meğri) – tənək kəsmək üçün xüsusi mişar. – *İndi Əldərədə şetə nə:zer.*

ŞETİXANI (Cəbrayıl) – qəşəng, yaraşlıqlı, gözəl. – *Çox şetixanı uşaxdı.*

ŞEŞ (Xocavənd) – dik. – *Anan qomral əvrəşdi, qoyun;* – *Ay qarannıx gejdə çovana yoldaşdı qoyun. Ay məmələrin şeşdi, qoyun.*

ŞEŞAL (Dərbənd, Tabasaran) – kisə. – *Dügi tükədig şeşala* (Tabasaran).

ŞEŞALQA (Ordubad) – 1. boyunduruqla xışın qolunu birləşdirən dəmir qarmaq. – *Şeşalqa boyunduruxnan bazını berrəşdirir;* 2. zəncirin son həlqəsinə bağlanan dəmir qarmaq.

ŞEŞAMADI (Başkeçid) – xörək adı. – *Ya:-sın bir qav şeşamadi yedi.*

ŞEŞAN (Füzuli) – qablama. – *Şeşana şağğırdıx südü.*

ŞEŞDƏNƏX' (Oğuz) – xörək adı; qızardılmış soğan və yumurtadan hazırlanan yemək adı. – *Şeşdənəx' göy soğannan olmur, baş soğannan olur.*

ŞEŞDƏNƏX'LI (Oğuz) – qızardılmış soğan və yumurtadan hazırlanan qara növü. – *Şeşdənəx'li aşı çox pişirir bu tərəflərdə.*

ŞEŞDƏNG (Bakı) – arıq.

ŞEŞDİ (İrəvan) – lüləsinin içərisində yiv olan tütəng, yivli tütəng. – *Şeşdi tütəylər yaxçı atılar.*

ŞEŞƏ I (Kürdəmir, Mingəçevir, Oğuz, Şəmkir) – dik. – *Şeşə buynuz cöngədən yaxşı öküz çıxaxax* (Şəmkir).

ŞEŞƏ II (Şəmkir) – xüdpəsənd. – *Şeşə adamnan mənim heç aram yoxdu.*

ŞEŞƏ-QOZA (Salyan) – havayı, hədər yerə. – *Pulları şeşə-qoza xajdədü qıtarı.*

ŞEŞƏL (Dərbənd) – kisə. – *Üç şeşəl un aldüm, gətürdüm.*

ŞEŞƏLƏNMƏX' (Gəncə, Qazax) – b a x **şeşələnməy**.

ŞEŞƏLƏNMƏY (Cəlilabad, İrəvan) – 1. qürurlanmaq; 2. özünü yüksək tutmaq, özünü çəkmək. – *Nə belə şeşələnirsən?* (İrəvan).

ŞEŞƏLQƏ (Ordubad) – bax **şəşalqa**. – *Biz keçən il yer sürürdük, birdən xışın şəşəlqəsi qırıldı; – Şəşəlqə zəncirdə olar ki, arabıya lazımdı.*

ŞEŞƏMADI I (Borçalı) – lobya və soğan-dan hazırlanan xörək adı.

ŞEŞƏMADI II (Qazax) – ədalı, əda ilə. – *Yaman uşaxdı, gör ağajı əlində neşə şeşəmadı tutor.*

ŞEŞƏMODU (Gəncə) – bax **şəşəmadı I**. – *Bizim uşaxlar şeşəmodunu çox yi:llər.*

ŞEŞƏN (Tovuz) – dik buynuzlu, şiş buy-nuzlu. – *Şeşən inəx' davakar olar.*

ŞEŞİD (Şəmkir) – dik, şiş buynuz. – *Se:izin buynuzu şeşid olur.*

ŞEŞİTDƏŞMƏX' (Cəbrayıl) – yaxşılaşmaq.

ŞEŞSİZ (İrəvan) – lüləsində yiv olmayan (tüfəng). – *Şeşsiz tüfəngnən nişan vurmax olmaz.*

ŞEŞTİRƏNGİ (Şuşa) – aş qarası.

ŞEYDALI (Meğri) – forslu, qürurlu. – *Hey-dərqulu Ernəzər çahıllarının hamısınan şey-dalıdı.*

ŞEYHƏ (İrəvan) – qışqırıq, çığır-bağır, hay-küy. **Şeyhə salmax** (İrəvan) – qışqırmaq, çığır-bağır salmaq. – *Bir şeyhə salmışdı ki, gəl görəsən. Şeyhə çəkmək* (İrəvan) – qışqırmaq, hay-küy salmaq. – *Nə şeyhə çəkirsən?*

ŞEYNƏM (Quba) – şəh. – *Yazda sə:rrər həmişə şeynəm düşədi.*

ŞEYRANNANMAX (Çənbərək) – razılaşmaq. – *Şıxalı şeyrannanır; – Də:η da şeyrannanırsaη.*

ŞEYTAN I (Ağcabədi, Astara, İmişli, Qazax, Şəmkir) – tüfəngin tətiyi. – *Şeytana toxunma, tühəg açılar* (Ağcabədi).

ŞEYTAN II (Quba, Ordubad) – xəbərçi. – *Şeytan adamun süzünə gərək hiç qulağ asmiyəsən* (Ordubad).

ŞEYTAN III (Ağcabədi, Borçalı, Goranboy) – ilbiz. – *Şeytan nəm yerdə çox olur* (Goranboy).

ŞEYTANXINASI (Kürdəmir) – göbələk növü adı. – *Şeytanxinasınan əllərə xına qoyuruğ.*

ŞEYTANPAPAX (Qax) – göbələk növü adı. – *Lala bi taqa kura, bi taqa şeytanpapax qetirdi.*

ŞEYTANTƏNBƏKİSİ (İrəvan) – göbələk növü adı. – *O, şeytantənbəkisidi, yeməli deyil.*

ŞƏBBƏDƏNXEYİR (Ağdam, Şuşa, Tovuz, Zəngilan) – bax **şəbbadanxeeyir**. – *Bir dəö:ürdüm budu, şəbbədənxeeyir içəri girdi* (Ağdam).

ŞƏBBƏXEYİR (Bakı) – bax **şəppaxeyir**. – *Bu gün Tünzalənün şəbbəxeeyridü.*

ŞƏBBƏLƏNMƏX' (Gəncə) – bərk əsəbi-ləşmək, hirsələnmək.

ŞƏBBƏLİ (Xanlar, Şəmkir) – çox əsəbi, tez hirsələnən. – *Şəbbəli adamnan nə uşaq olar?* (Şəmkir); – *Belə şəbbəli atı minənin özü də şəbbəlidü ki, bərk sürür* (Xanlar).

ŞƏBEY (Salyan) – görkəm; hal, vəziyyət. – *Kişinin baş-gözi ağarıb, adam şəbeyinnən çıxıb.*

ŞƏBƏDƏ (Bakı, Goranboy, Qazax, Lənkəran, Şuşa) – bax **şəbədə**. **Şəbədə eləməg** (Goranboy, Lənkəran) – rixənd etmək, lağ etmək. – *Sənin yerişinə şəbədə eliyillər* (Lənkəran). **Şəbədiyə qoymax** (Ağdam, Lənkəran) (Şuşa) – rixənd etmək, lağ etmək. – *De:llər məni şəbədiyə qoyursaq uşaxların arasında* (Ağdam).

ŞƏBƏLİ (Qax) – ağıldankəm, dəli xasiyyət.

ŞƏBƏR (Salyan) – kir, çirk. – *Uşağın üst-başınan şəbər yağır.*

ŞƏBƏLİN (İsmayılı) – yeməli bitki adı. – *Əhməd, şəbəlin yeməyə getmirsən?*

ŞƏBKULA (Bakı) – gecəparağı. – *U şəbkula:mi vər qoyum, yatmağ isdirəm.*

ŞƏDDƏ I (Qazax, Lənkəran) – qadın baş örtüyü.

ŞƏDDƏ II (Goranboy, Hamamlı, Laçın, Yevlax, Zərdab) – pambıqdan toxunmuş bəzəkli palaz, kilim. – *Dünən bazardan bir şəddə aldım* (Zərdab); – *Şəddə tufara vurulur* (Yevlax); – *Cəlil oğlunun toyunda bir şəddə verdi* (Hamamlı); – *Ay qız, şəddənin tozunu çırp* (Laçın).

ŞƏDDƏ III (Hamamlı) – gərdək. – *Təzə:lən gəlin utanırdı, bir həfdə şəddənin dalında oturdu.*

ŞƏDDƏT (Böyük Qarakilsə, Meğri) – adət və ənənəyə qarşı çıxan, dinə qarşı çıxan. – *Kim ki Allahı inanmır, ona şəddət deyillər Leyfazda* (Böyük Qarakilsə).

ŞƏDƏBƏ (Ağcabədi) – bax **şəbədə**.
 ◇ **Şədəbə qoşmax** (Ağcabədi) – lağ etmək.
 – *Peşəsi ona-buna şədəbə qoşmaxdı.*

ŞƏDƏNƏX' (Cəbrayıl) – boş, tarım çəkil-məmiş.

ŞƏF (Zəngilan) – ağac növü. – *Şəfin qaq-qası (meyvəsi) olmur.*

ŞƏFEYİ (Culfa) – üzüm növü.

ŞƏFŞİRƏ (Meğri) – şam yeməyindən sonra yeyilən meyvə. – *Axşam sizdə şəfşirə yiyip dağılınan su:ra getdi Əhmədgilə.*

ŞƏFTƏ (Dərbənd, Tabasaran) – cəftə.
 – *Qapunu şəftəsi yoxdu (Dərbənd).*

ŞƏĞƏLEBƏ (Bakı) – qarın. – *Qoyun şəğələbəsini yu.*

ŞƏHDİ (Dərbənd) – gavalı növü. – *Şəhdi kiçik uladı.*

ŞƏHRƏ I (Balakən, Borçalı, Qax, Zaqatala) – küçə, yol. – *Şəhrədə toz göyə qalxır (Balakən); – Şəhrə-şəhrə gəzərəm, şəhrə gülə bəzərəm, ürək qara olmasa, gülə-gülə gəzərəm (Zaqatala).*

ŞƏHRƏ II (Şahbuz, Şərur) – qoyunun qar-birgəsi üzərindəki yağ təbəqəsi. – *Şəhrə atın qabırğasında olur (Şərur).*

ŞƏHRƏLİ (Naxçıvan, İrəvan) – yağlı ət, heyvan. – *Çox şəhrəli heyvandı (İrəvan); – Şəhrəli ət yeməli olur; – Kök qoyunda şəhrəli ət olar (Naxçıvan).*

ŞƏHRƏSİZ (İrəvan) – yağsız ət, heyvan. – *Lap şəhrəsiz ətidi.*

ŞƏHRİ (Şuşa) – əzazil, amansız. – *Şəhri arvadın öhdəsinnən ər də gələmmir, əjdaha da gələmmir.*

ŞƏHLƏMƏK (Ordubad) – yükləmək. – *Atı şəhləyin, çıxax gedax.*

ŞƏ:X' (Meğri) – bax **şəng**.

ŞƏQQƏ (Qax) – 1. tərəf; 2. nəsil.

ŞƏKAŞIX (Gədəbəy) – gülərüzlü, xoşsifət. – *Şəkaşix oğlandı, görmö:rsənmi sufatınan.*

ŞƏKƏRBAĞI (Lənkəran) – eşmə ip. – *Ədə, şəkərbəğimi bərk bağla.*

ŞƏKƏRDAN (Quba) – qənddan, qəndqabı.

ŞƏKƏRDOSTU (Ağsu) – dayıarvadı.

ŞƏKƏRİ (Ucar) – üzüm növü. – *Şəkəri üzüm yiyəndə xırtıldıdır.*

ŞƏKƏRTÜKƏN (Dərbənd) – qəndqabı, qənddan. – *Bunıya şəkərtükən diyədəğ.*

ŞƏKKƏ I (Qax) – bax **şaqqa I, 2.**

ŞƏKKƏ II (Qax) – bax **şaqqa II.**

ŞƏKƏŞƏ (Qardabani) – kasa.

ŞƏKO: (Göycay) – xam otlaq.

ŞƏL I (Cəbrayıl, Qazax, Mingəçevir) – kiçik və nazik budaq. – *Yel bərk əsdiyinə: rə ağacın şəlləri qırır-qırır oldu (Qazax).*

ŞƏL II (Oğuz) – yarpaq. – *Ağşadan şəllər töküldü; – Payız şəli töküldü.*

ŞƏL III (Ağcabədi, Zəngilan) – üzərinə tənək dırmaşdırılmış ağac. – *Şəlin altında çay içirdix', birdən Zeyniş gəldi (Ağcabədi); – Bı şəldə iki səbət üzüm var (Zəngilan).*

ŞƏL IV (Oğuz, Şəki) – lobyə bitkisinin yanına basdırılan uzun ağac. – *Doxsan bağ şəl qırmişəm (Oğuz); – Şəli dağdan qırif getiriyix (Şəki).*

ŞƏLƏFƏ (Lənkəran) – yorğanın kənarlarına tikilən haşiyə.

ŞƏLƏKƏT (Lənkəran) – sakit (hava, də-niz). – *Dəniz şələkətdi.*

ŞƏLƏLİ (Ağcabədi) – gavalı növü. – *Şələli gavalıların başıdı.*

ŞƏLƏMZAR I (Cəbrayıl) – qız evinə gön-dərilən hədiyyə. – *Bu gün Gülgəz üçün şə-ləmzar gedibdi.*

ŞƏLƏMZAR II (İrəvan) – müxtəlif əşya, şey, şələ-külə. – *Şələmzarın atın eşiyə.*

ŞƏLƏTDƏNMƏK (Lənkəran) – çoxlu ge-yinmək, altdan-üstədən möhkəm geyinmək.

ŞƏLGƏM (Lənkəran) – iri ağ turp.

ŞƏLİT I (Ağdam, Şuşa) – paltar qurutmaq üçün ip. – *Paltarrarı şəlitdən yığ, də:səñ, ya-ğış yağajax (Ağdam); – Apar bu so:ruğu sər şəlitə, qurusun (Şuşa).* ◇ **Şəlit qurmax** (Ağ-dam) – paltar qurutmaq üçün ip çəkmək. – *Şəlit qur, paltarı qurudax.*

ŞƏLİT II (Xanlar) – köç zamanı ev əşya-larından düzəldilən bağlama. – *Sadıx qatır-rarı gətirənəcən şəlitdəri hazırrıyax ki, tez yola düşəx'.*

ŞƏLİTDƏMƏX' (Çənberək) – iplə bağla-maq, sarımaq. – *Barxanımı şəlitdədim.*

ŞƏLLƏX' (Gədəbəy) – uşağı dalına şələ-ləmək üçün ip, parça. – *Uşağı şəlləx'nən bağ-ler bizdə.*

ŞƏLLƏMAX (Şəki) – lobyanın sarmaşması üçün onun dibinə uzun çubuq basdırmaq. – *Şəl da yoxdu ki, lovyanı şəlliyəsən.*

ŞƏLLƏNMAX (Şəki) – doymaq. – *Yiyif şəlləndin diyəsən.*

ŞƏLNƏX' (İmişli) – axmaq, yelbeyin. – *Ona ehtibar eləmə, o, şəlnəx' adamdı.*

ŞƏLO: (Ağcabədi) – qalın, sıx. – *Pambix seyrəlməsə şəlo: olar.*

ŞƏLPƏX' (Meğri) – böyük və sallaq quyruqlu qoyun.

ŞƏLPƏ (Bakı, Cəbrayıl, Gədəbəy, Goranboy, Kürdəmir, Quba, Mingəçevir, Salyan, Ucar) – 1. köhnə palaz; köhnə palaz parçası (Bakı, Cəbrayıl, Kürdəmir, Quba, Salyan, Ucar) – *Altuna şəlpə at, irah olsun* (Kürdəmir); – *Qarı ağzına şəlpə saldım* (Salyan); – *O şəlpəni gəti sər ocağın qırağına* (Cəbrayıl); 2. cır-cındır, köhnə parça, əsgü (Bakı, Goranboy, Gədəbəy, Quba, Mingəçevir). ◊ **Şəlpəsi işləməmək** (Kürdəmir) – işi düzəlməmək, kələyi baş tutmamaq. – *Onun şəlpəsi işləmədi burda.*

ŞƏLPƏDODAX (Zəngilan) – yekədodaq, sallaqdodaq.

ŞƏLPƏX' (Meğri) – bax **şəlpəx'**. – *Şəlpəx' qoyunnar kimi öz : niyə çəkəmmirsən?*

ŞƏLPİY (İrəvan) – keyfiyyətsiz, yağsız ət. – *Bu şəlpiyi niyə alıbsan?*

ŞƏLPÜTƏ (Biləsuvar) – xalça növü.

ŞƏLTƏ I (Ağdam, Böyük Qarakilsə, Goranboy, Xocalı, Kürdəmir, Qazax, Şuşa) – kişi alt tumanı. – *Əyləndə gədənin şəltəsi partdıyif, cırlıf* (Ağdam); – *Şəltəni şalvarın altınan giyillər* (Goranboy); – *Şalvarın altınan geyillər, ona şəltə deyirdix', indi tuman deyillər* (Xocalı); – *Altınan şəltəm tüşürdü, güjnən gəlif çıxmışam* (Şuşa). ◊ **Şəltəsi işləməmək'** (Ağdam, Kürdəmir, Şuşa) – kələyi baş tutmamaq, hiyləsi baş tutmamaq. – *Də: - sən, onun burda şəltəsi işləmədi, çıxıf gətdi* (Ağdam); – *Səniñ kimisinin şəltəsi buralarda işləməz, a bala* (Şuşa).

ŞƏLTƏ II (Böyük Qarakilsə, Gədəbəy, Gəncə, Qazax, Qusar) – 1. cır-cındır; 2. köhnə palaz; 3. köhnə yorğan-döşək. – *Öyündə iküş < iki-üç> şəltədən savayı nə var kın?* (Gədəbəy); – *Bu ku lap şəltədi* (Böyük Qarakilsə). ◊ **Şəltəsi üzgənmək'** (Gədəbəy) – vəziyyəti yaxşılaşmaq, pullanmaq. – *Qasımın da şəltəsi üzgəndi.*

ŞƏLTƏ III (Şəki) – qız evinə nişan aparılan gün. – *Şəltə qız öyünə parça aparın günə diyillər.*

ŞƏLTƏK (Goranboy) – köhnə ayaqqabı.

ŞƏL-ŞÜL (Meğri) – meyvə, mer-meyvə. – *Telli Fərəş, get bikkə şəl-şül gəti yəyax', genə hara dönsə sən bizdən çahılsan.*

ŞƏMBƏLLƏ (Culfa, Naxçıvan, Ordubad) – ökilon yem otu. – *Şəmbəlləni bir dəfə əkərix, bir dəfə biçərix* (Ordubad); – *Şəmbəllə yoncuya oxşar otdu, özü də yazda əkillər* (Culfa).

ŞƏMÇİRAX (Ordubad) – gecələr işılda-yan cücü.

ŞƏMƏXİ (Qax) – qıfil. – *Qəpuvuzə şəməxi vurulsun.*

ŞƏMƏGÜLİ (Salyan) – dəmdəməki. – *Şəməgülü adamı başa salmağ çətindi.*

ŞƏMƏLƏT (İrəvan) – lağ, rişxənd. ◊ **Şəmələt eləmək'** (İrəvan) – lağ etmək, rişxənd etmək, ələ salmaq. – *Şəmələt eləmə.*

ŞƏMSİ-QƏMƏR (Bakı) – parça növü.

ŞƏMŞİNDİR (Bakı) – cır-cındır, köhnə şey.

ŞƏNBƏLƏ (Cəbrayıl) – heyvanı hürküdüb qaçıрмаq üçün onun quyruğuna bağlanan ağac budağı. – *Eşşəyin quyruğuna şənbələ bağladılar.*

ŞƏNBƏRƏ (Bakı) – yarasa, gecəquşu.

ŞƏNBÜDÜM (Şəki) – yüngülxasiyyətli. – *Şənbüdüm olma, ağır dur otur.*

ŞƏNG (Culfa, Meğri) – yüngülvarı yük. – *Bizzər atın üstünə qoyulan yüngül yükə şəng deyərrix* (Culfa).

ŞƏNGLAMAX (Meğri) – yükləmək (atı və s.). – *Qatiri şəngladım, şəngin üsdindən da mindim.*

ŞƏNXLAMAX (Meğri) – bax **şənglamax**.

ŞƏPƏ I (Ağbaba, Meğri) – küləyin bir yerə topladığı qar yığını. – *Lij-təştinin başı üstə duran şəpə Mirği çayında olan kətdərin dö: -lətid* (Meğri).

ŞƏPƏ II (Ordubad) – ləpə, dalğa. – *Şəpə az qala mənə basmışdı.*

ŞƏPGÜLƏ (Cəlilabad) – bax **şəpküləh**. – *Köhnə şəpgülə qoydi başına.*

ŞƏPİK I (İrəvan) – yavan, yağsız ət. – *Bu şəpik əti nəyə alıp gətiripsən, onnan heş zad çıxmaz.*

ŞƏPİK II (Kürdəmir, Şamaxı) – ev ayaq-qabısı.

ŞƏPİX' (Basarkeçər) – b a x **şəpik II**. – *Şəpiyi əyağına alsana, yer soyuxdu.*

ŞƏPKİ (Qazax) – kotanın ağzı, kotanın torpağı kəsən hissəsi.

ŞƏPKÜLAH (Masallı) – gecəpapağı.

ŞƏPPƏ (Qazax) – eybəcər.

ŞƏPPİLTİ (Salyan) – ev başmağı. – *Hərənin bir cüt şəppiltisi var.*

ŞƏRAB (Zaqatala) – gavalı və ya zoğal turşusu.

ŞƏRÇİL (Böyük Qarakilsə, Şəhur) – böhtənçi. – *Bağır çox şərcil adamdı* (Böyük Qarakilsə); – *Gözü qırmızı adam şərcil olar* (Şəhur).

ŞƏRƏMƏT I (Ağdam) – xoşsifət, xoşxasiyyət. – *Əhməd şərəmət adamdı.*

ŞƏRƏMƏT II (Cəbrayıl, Mingəçevir) – 1. ürəkdən, həvəslə; 2. ərklə.

ŞƏRƏNG (Quba) – kiçik səhəng.

ŞƏRGÖZ (Borçalı) – höcət, tərs. – *Şərgöz adam xoşuma gəlmir mənim.*

ŞƏRXATA (Gədəbəy) – yabanı dərman bitkisi. – *Şərxatının uzun mal dili kimi yarpağı oluy.*

ŞƏ:Rİ (Basarkeçər) – çarlıq növü. – *Malın dizin bütöy çıxardıf çarığın davanı eli:llər, üzünü tikillər, olur şə:ri çıxar.*

ŞƏRİL (Mingəçevir) – qırmızı qılçıqlı çəltik növü. – *Şəril qırmızı qılçıx olur, özü də altı aya yetişir.*

ŞƏRİT (Ağdam, Füzuli, Gədəbəy, Qarakilsə, Ordubad, İrəvan) – b a x **şəlit I**. – *Pal-tarrar hələdəmi şəritdədi, a:z?* (Gədəbəy); – *Nargilə paltarı şəritə sərmişdi* (Ordubad); – *Apar paltarı şəritə sər* (Füzuli).

ŞƏRİTDƏMƏY (İrəvan) – b a x **şəlitdəməx'**. – *Düşməz, bərk şəritdəmişəm.*

ŞƏRKƏMLİ (Zaqatala) – həvəskar. – *Ho at sürməyə yaman şərkəmlidi.*

ŞƏRMƏ-ŞƏRMƏ (Şəki) – yerli-yersiz. – *Şərmə-şərmə çırmayıf ortiyə düşmə.*

ŞƏROV (Ordubad) – şoraba. – *Keçən il çoxli şərovumuz varyıdı.*

ŞƏROVLU (İrəvan) – duzlu, duzlanmış. – *Şərovlü pənim niyə dadıxır?*

ŞƏROVSUZ (İrəvan) – düzsuz, duzlanmamış. – *Şərovsuz qalanda pənim qaxar da:.*

ŞƏRPƏ (Şəki) – döşəmə silmək üçün əsgir. – *A:z, Sona, şərpəni gəti, öyü sil.*

ŞƏRŞƏMƏTƏ (Meğri) – aravuran, böhtənçi. – *Şərsəmətə Mohmut gedey altda-üsdə dişinin dibinnən qurtaranı dey.*

ŞƏRVAN: ŞƏRVAN OLMAX (Şəki) – bibrabır olmaq, rüsvay olmaq. – *Qonşular içində şərvan oldux.*

ŞƏRVƏTİ (Başkeçid, Beyləqan, Borçalı, Daşkəsən, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir, Tovuz, Zaqatala) – kiçik kasa, piyalə. – *Şərvətiyi ma: ver ordan* (Daşkəsən); – *Uşağın xörəyini şərvətiyə töx'düm* (Beyləqan); – *A:z, çalasıyı paxır şərvətidə saxlamıyanın, xarav olar* (Gədəbəy); – *Bir şərvəti camış qaymağı var, yiyərsənmi* (Tovuz); – *O şərvətiyi apar, qaleylat* (Şəmkir).

ŞƏSDİ (İrəvan) – bədəncə iri. – *O, çox şəsdə oğlandı.*

ŞƏŞƏLƏMƏK (Lənkəran) – hədə-qorxu gəlmək, qorxutmaq.

ŞƏŞGÜLLƏMƏX' (Zəngilan) – yavanlığa qənaət etməmək, iri tikələrlə götürüb yemək. – *Bir kasa qatığı bir dayğada şəşgüllədilər qutardılar.*

ŞƏŞİD (İsmayılı) – kələz, iri kərtənkələ. – *Çaylaxda çoxlu şəşid gördüm.*

ŞƏT (Gəncə) – mət. – *Biyanı qaynadırdılar, şəti çıxırdı, onnan dərman qayırırdılar.*

ŞƏTƏ (Qardabani, Qazax) – əlaq təmizləmək üçün alət, alaqəş.

ŞƏTƏL I (Qax, Quba, Oğuz, Şamaxı) – b a x **şətəl I**. – *Şətəli ləzgilər giyir* (Qax).

ŞƏTƏL II (Ağdam, Astara, Bakı, Böyük Qarakilsə, Cəlilabad, Əli Bayramlı, Lənkəran, Oğuz, Salyan, Tovuz) – nadinc, dəcəl <uşaq>. – *Bu şətəl beş gün bizdə qalsa evi xaraba qoyar* (Lənkəran); – *Murad çox şətəl uşaxdı* (Salyan); – *Yaman şətəl uşağsən, heş sözə baxmaysən* (Cəlilabad).

ŞƏTƏL III (Bakı, Xanlar, Qazax, Laqodexi, Tovuz) – əngəl, ziyan, maneçilik. ◊ **Şətəl qatmax** (Ağdam, Bərdə) – mane olmaq, maneçilik etmək. – *Sən mənim işimə şətəl qatmasən bağrın çatdır* (Ağdam); – *Sən nə: x yerə bu işə şətəl qatırsən* (Bərdə). **Şətəli dəyməx'** (Xanlar, Qazax) – ziyanı dəymək, xətası dəymək. – *Buradan get, şətəlin bizə dəyər* (Qazax); – *Əlinin şətəli bizə dəydi*

(Xanlar). **Şətəli keşməx'** (Xanlar, Tovuz) – ziyani dəymək, xatası dəymək. – *Şətəli sən-nən keşdi, yoxsa razılaşmışdıx* (Tovuz); – *Mənnən nəyrəzi olmayan, şətəl ya sənnən keçir, ya da qardaşınnan* (Xanlar).

ŞƏTƏLƏMƏY (İrəvan) – alağımı təmizləmək, alağımı vurmaq. – *Bu yeri təzə şətələmişəm.*

ŞƏTƏLLİK (Əli Bayramlı) – nadinclik. **Şətəllik etmək** (Əli Bayramlı) – nadinclik etmək. – *Qulu çox şətəllik eli:r.*

ŞƏTİ I (Göyçay, İsmayilli) – yaltaq.

ŞƏTİ II (Oğuz) – pinti, səliqəsiz. – *Mənim şəti adamnan xoşum gəlməz.*

ŞƏVƏDƏ (Gədəbəy, Qazax, Şəki, Tovuz) – bax **şəbədə**. – *Didıxlarnın hamısı şəvədədi* (Şəki). **Şəvədə düzməx'** (Qazax) – lağ etmək, rişxənd etmək. – *Şəvədə düzmə! Şəvədə eləməx' (Gədəbəy, Tovuz) – lağ etmək, rişxənd etmək – *Qəzənfər uşaxlara şəvədə eliyir* (Tovuz); – *Nə şəvədə ele:ysiñ, cücöyü payızda sanə:allar* (Gədəbəy).*

ŞƏVƏL (Cəbrayıl) – kol-kos.

ŞƏVGƏ (Cəbrayıl) – düşərgə. – *Gərəx' şəvgəni ağacın divində saleydix.*

ŞƏVID (Cəbrayıl) – ağac növü adı. – *Şəvid möhkəm ağaşdı, yaxşı əlağacı isdiyirsənsə şəviddən qayır.*

ŞƏVINIX' (Cəbrayıl, Zəngilan) – axşam qaranlığı, axşamçağı. **Şəvinix' düşəndə** (Zəngilan) – axşam qaranlığı düşəndə. – *Şəvinix' düşəndə kəndə çatdix. Şəvinix' çalan vaxtı* (Zəngilan) – axşam qaranlığı düşəndə, axşamçağı. – *Şəvinix' çalan vaxtı bizə iki adam qonax gəldi.*

ŞƏYO (Ağdam) – yabanı bitki adı.

ŞİDIR (Laçın) – əsgü.

ŞİDIRĞA (Tovuz) – 1. tez, sürətlə; 2. fasiləsiz, ara vermədən.

ŞİDIRĞI (Bakı, Borçalı, Cəbrayıl, Çənberək, Daşkəsən, Füzuli, Gəncə, Goranboy, Xanlar, İmişli, Kəlbəcər, Lənkəran, Meğri, Mingəçevir, Oğuz, Sabirabad, Salyan, Şamaxı) – bax **şidırğa**. – *Şidırğı danışan yerdə sesim tutuldi* (Bakı); – *Bö:ün bizim birqada şidırğı işdiyif* (Borçalı); – *Dünən gecə şidırğı yağdı* (Oğuz); – *Uşax qojadan şidırğıe:dər* (Goranboy); – *Yorğa at şidırğı yerey* (Daşkəsən); – *Kərpici şidırğı daşdı, yuğdı əlimin*

altına (İmişli); – *Uşax şidırğı gedif gəlir* (Kəlbəcər); – *Telli aralıxdan şidırğı keşdi* (Çənberək); – *İşdər şidırğı gedir* (Füzuli).

ŞİDIRĞILAMA (İmişli) – bax **şidırqama**. – *Daşı şidırğılama daşdı tökdi qapıya.*

ŞİDIRĞI (Cəlilabad) – bax **şidırğa**. – *Ginə nə şirin canə qəss eleysən, şidırğı işdeysən, Hüseynağə mə:lim.*

ŞİDIRQAMA (Saathı) – 1. tez-tez; 2. ara vermədən.

ŞİFLAMAX (Basarkeçər) – vurmaq. – *Yə-tirən kimi Həsən Əlini şıfladı.*

ŞİĞA (Bakı) – qapı ağzına salınan palaz parçası. – *Şığıni kandardan nöş götürdün?*

ŞİĞALA: ŞİĞALA VERMƏK (İmişli) – böyük dəstə ilə şığamaq, cümmaq, hücum etmək. – *Cəyirtgə şığala verərdi taxıla, bə-səna yəərdi.*

ŞİXGİL (Culfa) – xəlbir.

ŞİQQ (Meğri) – nişanə, əlamət. – *Bı Mı-ratda bir tikə adamlıx şıqqı yoxdu.*

ŞİQQIRA (Ucar) – çirtiq. **Şıqqı vurmağ** – çirtiq çalmaq. – *Oxuyan oxuyur, qa-lannar şıqqıra vurur.*

ŞİQQ:UL (Bakı) – tez, tələsik. – *Qardaşım öydən şıqo:ul çıxdı.*

ŞİLDİR I (Qazax) – qərzəkənd çıxmış qoz.

ŞİLDİR II (Qazax) – çayın dayaz yeri.

ŞİLDİR III (Zaqatala) – işə yaramayan at.

ŞİLXOR (Basarkeçər, Füzuli, Meğri, Ordubad) – 1. ikiyaşar at (Basarkeçər). – *Şilxoru canavar parçaladı* (Basarkeçər); 2. arıq, sü-mükləri çıxmış at (Meğri). – *Bir şilxor yabı qaler, o da soxulər alaçığa.*

ŞİLIX-ŞİLIX (Qazax) – 1. qırıq-qırıq; 2. əzik-əzik; 3. şilküt.

ŞİLİN (Meğri) – sıx kollarıq. – *Şilini yarıp aynın dalıncan yeriyəmmerdix'.*

ŞİLİŞ (Lənkəran) – köçəri quş adı.

ŞİLPİĞ (Cəlilabad) – gözəndə axan çirkli su.

Şilpiğ bağlamağ – gözəndə çirkli su axmaq. – *Keçmişdə cama:tın gözi şilpiğ bağlamışdı, qızmadan öleydi.*

ŞİMPİR (Bərdə) – yabanı bitki adı.

ŞİNAXLAMMAĞ (Salyan) – öyünmək, sevinmək. – *Bı çağacan nə iş görmüşəm ki, şınaxlanım da.*

ŞİNAXT (Qazax) – qəlb. **Şınaxtımqırmax** (Qazax) – qəlbinə toxunmaq, xatirinə dəymək. – *Şınaxtımqırdın.*

ŞINAXTIM (Ağbaba) – deyəsən. – *Şinax-tum, Əzizə şə:rə gedir.*

ŞINDAN (Ağdam, Qazax) – b a x **şindan**.

ŞINDIRIX (Meğri) – çır-cındır. – *Ə:, na şındırım tullana-tullana galeyсан?*

ŞINDIRIXLAMAX (Meğri) – cırmaq, parça-parça etmək. – *İt uni ela şındırıxlamışdı, gəl görasan.*

ŞINDIRRAŞMAĞ (Lənkəran) – 1. köhnə-lib cındıra dönmək; 2. cırıq-sökük olmaq. – *Xanağanın paltarları tamam şındırlaşıb.*

ŞINQARXANA (Meğri) – xarabalıq. – *Məj-meyi bir tərəfdə, saş bir tərəfdə, boşca bir yanda, elə bil şinqarxanadı.*

ŞINQIL (Kürdəmir) – kiçik kələf, kiçik yumaq. – *O şinqıl əğinə dolaşır, əgil götür.*

ŞINQILIM (Salyan) – saqqız. – *Uşağlar şinqılış çeyniyir.*

ŞIP (Lənkəran) – uzunsov səbət.

ŞIPBILDAH (Meğri) – dava-dalaş, hay-küy. – *Gənə bu nə şipildahdı, ay Mənsüm?*

ŞIPBİR (Zəngilan) – bataqlıqda bitən yabanı yeməli bitki. – *Şipbir biralarda çoxdu.*

ŞIPILDAĞ (Salyan) – gödək, alçaqboy. – *Nadir şipildağ adamdı.*

ŞİPPİR (Çənbərək) – b a x **şipbir**.

ŞİRBİT (Kürdəmir) – kiçik balıq növü. – *Çayda bı sa:t şirbitdən başqa heş nə tap-bassan; – Şirbit yazda yağlı olur.*

ŞİRDAN I (Şəmkir) – b a x **şindan**. – *Şirdannan dən tükəndi, yü:r suyu kəs.*

ŞİRDAN II (Zəngilan) – nov, novalça. – *Şirdannan o xərtənə su gəlif ki, sel təki.*

ŞİRDAN III (Oğuz) – mal-qaranın mədəsi ilə bağırsağı arasındakı hissə. – *Bağırsaş şirdana calandır.*

ŞİRF I (Gədəbəy, Qazax, Şuşa, Tovuz) – 1. birdən, qəfildən. – *Oturmuşdux, Hasan şırf girdi içəri, gədəni vurdu qoltuğuna, getdi (Şuşa).*

ŞİRF II (Gədəbəy) – b a x **şırf II**. – *Şırf yaxıcı adamdı Meyti, kim nə de:ir desin.*

ŞİRFİL (Qax, Şəki) – yağ-soğanda əzilmiş lobyadan bişirilən xörək. – *Ciyim şırfil bişiriyi (Şəki).*

ŞİRFİLTİ (Qax) – b a x **şırfil**.

ŞİRĞA I (Şəmkir) – bəzək-düzək. **Şirğa vurmax** (Şəmkir) – bəzək-düzək vurmaq. – *Bir gör arvad özünə nə şirğa vuruf? Şirğa*

vermək (Basarkeçər) – bəzənmək, bəzək-düzək vurmaq. – *Sə:rdən axşamatan şırğa verir özünə.*

ŞİRĞA II (Kürdəmir) – qapı, pəncərə, döşmə və sairəyə vurulan taxta haşiyə. – *Öyün şırğaların vurib qurtardılar.*

ŞİRĞALI (Gəncə, Qazax, Şəmkir) – bəzək-düzəkli, bəzəkli, yaraşlıq. – *Nə yaxşı şırğalı yəhərdi.*

ŞİRİQQA (Göyçay, İmişli) – çirtiq. **Şirıqqa vurmaq** (İmişli) – musiqinin ritminə uyğun olaraq çirtiq çalmaq. – *Toyda hamı şirıqqa vururdu. Şirıqqa tutmaq (Göyçay) – musiqinin ritminə uyğun çirtiq çalmaq. – *Qızdar şirıqqa tutublar.**

ŞİRİQQALI (Laçın) – 1. kefcil; 2. təmtəraqlı. – *O, şirıqqalı adamdı.*

ŞİRLANQUŞ (Culfa) – nov, novalça.

ŞİRNA I (Meğri) – kiçik şələlə. – *İndicə baləcə dəyirmanın yanındakı şirnadə çimirdix.*

ŞİRNA II (Zəngilan) – damda yığılan suyun axması üçün düzəldilən nov, novça.

ŞİRNOV (Ağdərə) – kiçik şələlə. – *Şirnov çoxdu yeylaxlarda.*

ŞİRNOYLU (Başkeçid, Borçalı) – şələləli. – *Səlyimdə şirnoylu bulax var (Borçalı).*

ŞİRNO:UX (Daşkəsən, Goranboy, Xanlar) – b a x **şirnov**. – *Elə şap bu oxarılarda da var şirno:ux (Daşkəsən); – Bir qəlvi yerdən su töküləndə de:irix' şirno:uxdu (Xanlar).*

ŞİRNO:UX (Gədəbəy, Xanlar) – b a x **şirnov**. – *Gedinnən vedireyi şirno:uğun alta qoy dössun <dolsun> (Gədəbəy); – Uşaxlar şirno:uxda çimillər (Xanlar).*

ŞİRP I (Gədəbəy, Tovuz) – 1. birdən, qəfildən; 2. tez, cəld.

ŞİRP II (Gədəbəy) – lap, çox.

ŞİRPADAN (Ağdam, Bakı, Bərdə) – birdən, qəfildən. – *O, şirpadan üsdimə cumdu (Bakı); – At şirpadan yıxıldı (Bərdə).*

ŞİRPDAN (Bakı) – b a x **şirpadan**. – *Şirpdan məni itələdü.*

ŞİRRAĞAN (Şəmkir) – şələlə. – *Şirrağan dağda olur.*

ŞİRRAMA (Daşkəsən, Gədəbəy, Xanlar) – güclü, şiddətli, gur <yağış>. – *Şirrama elə hər vaxd yağar (Daşkəsən); – Bir var çisgin yağış, bir də var şirrama yağış (Gədəbəy);*

– Şırrama vaxdına baxır, quraxlıxda məşşilə xeyir eli:r, yağannıxda ziyən eli:r (Xanlar).

ŞİRRAN I (Ağdərə, Şəmki) – şələlə. – *Palan dağında bö:üx' bir şırran var* (Ağdərə); – *Aran yerində şırran olmur* (Şəmki).

ŞİRRAN II (Culfa, Şəur) – damda yığılan suyu axıtmaq üçün nov, novça. – *Yağış suyu şırrannan axır* (Şəur); – *Əvin şırranına bax, hava dolub, bəlkə yağış yağar* (Culfa).

ŞİRSİR I (Gədəbəy, Şuşa) – şələlə. – *Ge:if doldurufnan gələrsən çüyürdəyi şırsırdan* (Gədəbəy).

ŞİRSİR II (Salyan) – dava-dalaş, xoşa gəlməyən söz-söhbət. – *Bi öydə hər gün şırsırdı*.

ŞİRSİRA (İsmayılı) – bax **şırsır**.

ŞİRT (Mingəçevir) – bax **şırp I**.

ŞİRTAPIRT (Salyan) – lehmə, palçıq. – *Yağış yağanda yollar tamam şırtapırt olur*.

ŞİRTDAĞAN (Goranboy) – yabanı bitki adı.

ŞİRTI (Ağdam, Şuşa) – 1. abırsız. – *Çox şırtı arvatdı a* (Ağdam); 2. sırtıq. – *Mənim şırtı uşaxdan zəhləm gedər* (Şuşa).

ŞİRTIX I (Oğuz) – bax **şirtlix II**. – *Uşax-lar şırtığı yi:f*.

ŞİRTIX II (Qazax, Şəmki) – şux, şən, zarafatçı. – *Gühar şırtix qızdı* (Şəmki).

ŞİRTILIX I (Ağdam, Şuşa) – 1. abırsızlıq. – *Elə şırtlix onun peşasidi* (Ağdam); 2. sırtıqlıq. ◊ **Şırtlix eləməx'** (Ağdam, Şuşa) – 1. abırsızlıq etmək. – *Şırtlix eləmə, ayıfdı* (Ağdam); 2. sırtıqlıq etmək. – *Şırtlix eləməx'dənsə get bir iş gör* (Şuşa).

ŞİRTILIX II (Qəbələ, Oğuz) – əzilmiş lobya, yağ və soğandan hazırlanan xörək adı.

ŞİVİRİX (Başkeçid) – arıq, uzun adam.

ŞİVİRTI I (Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – nazik çubuq. – *Canın haqqı, öküzdər çəx'mə:ndə şıvırtıyan o xarta döyöyürüm kün* (Gədəbəy).

ŞİVİRTI II (Qazax) – sızacaq. – *Üzümə şıvırtı çıxıf*.

ŞİVQIN (Gədəbəy, Qazax) – nazik, uzun zoğ.

ŞİYTILI (Qəbələ) – lobya, kələm və soğandan hazırlanan xörək. – *Ana, kefim yoxdur, mənə bir şıytılı bişir*.

ŞİBBİK (Cəbrayıl) – qanqal, yemlik və s. qazıb çıxarmaq üçün ucu şiş ağac, qarğı. – *Şibbiyim olseydi, yemlik yağardım*.

ŞİBƏR (Zaqatala) – meşə.

ŞİBİT (Dərbənd) – şüyüd. – *Şibit uladı büzdə*.

ŞİBİTDAN (Salyan) – liliput. – *Şibitdən boyda boyu var, mə: kələk gəlir*.

ŞİBRİ: ŞİBRİ CAM (Qax) – ağzı enli balaca cam.

ŞİDAN (Qax) – talvar.

ŞİDANAY (Qax) – ağıldan yüngül, yüngülxasiyyətli, qeyri-sabit xasiyyətli.

ŞİKİLBASAN (Ucar) – fotoqraf. – *Məktəbə Ujardan şikilbasan gəlir*.

ŞİL I (Ağdam, Barana, Gədəbəy, Salyan, Şəmki, Tovuz, Zəngilan) – şikəst, əlil. – *Əlin şil döyül ki, bərk yapış dayna* (Ağdam).

ŞİL II (Kürdəmir) – çayda, arxda suyun qarşısını kəsmək üçün şax, şəl, kol-kos, xırda budaqlar. – *Suyun qabağına şil at, yoxsa kəsmərsən*.

ŞİLAN I (Oğuz, Təbriz) – böyük qonaqlıq.

ŞİLAN II (Göyçay) – bol, artıqlaması ilə. – *Məclisdə hər şey şilandı*.

ŞİLAN III (Zəngilan) – itburnu.

ŞİLAŞI (İrəvan) – xörək növü.

ŞİLBƏND (Goranboy) – qoyun xəstəliyi adı. – *Şilbənd azarı tüşən sürüdən bir dənə də quzu alammə:rix*.

ŞİLBİT (Lənkəran) – balıq növü.

ŞİLEYLİM I (Lənkəran) – fasiləsiz, arası kəsilmədən, birbaşa. – *Yağış şileylim tökür*.

ŞİLEYLİM II (Salyan) – arıq, cılız. – *Şileylim olmağına baxma, zirəy uşaxdı*.

ŞİLƏ I (Culfa, Goranboy, Şəki, Zaqatala) – qırmızı rəngli çit parça adı. – *Qabaxlar şilədən tuman geyirdix'* (Goranboy); – *Baydax qırmızı şilədən olar* (Culfa); – *Uşdulun üstünə salan ho qırmızı parçadı şilə* (Şəki).

ŞİLƏ II (Ağbaba, Ağdam, Borçalı, Cəbrayıl, Gədəbəy, Goranboy, Xanlar) – xörək adı. – *Düyünnən əti qarışdırıf pişiririx' olor şilə* (Gədəbəy); – *Aşxam çoxlu şilə yedim* (Cəbrayıl); – *Şilə çəx'mədən yaxşısı yemə:* (Borçalı).

ŞİLƏXOR (Şahbuz) – ikiyaşar at.

ŞİLƏKANNIÇ (Dərbənd) – kos-kosluq. – *Məşədə şiləkanniç çoxdi*.

ŞİLƏSƏR I (Ağdam, Cəbrayıl, Zəngilan) – evin üstünə düzülən millər. – *Şiləsəri evin üstünə qoyullar, bir ujun atmiya bağliyıllar*,

bir ujun da tufara (Ağdam); – *Şiləsər aldım, gətidim* (Zəngilan); – *Ardic ağacının yaxşı şiləsər olar* (Cəbrayıl).

ŞİLƏSƏR II (Xaçmaz, Quba) – eyvan.

ŞİLƏKEŞ (Ağdam) – xəndək.

ŞİLƏVARAN (Bakı) – güclü yağış.

ŞİLGİL (Dərbənd, Göyçay, Oğuz) – yabamı bitki adı.

ŞİLGİRRİX' (Mingəçevir) – şilgir adlı yabamı bitkinin çox bitdiyi yer.

ŞİLGAM; ŞİLGAM ELƏMƏX' (Zaqatala) – dağıtmaq, korlamaq, qırıb tökmək. – *Beylə comuşdar dirriyi şilgəm elədi*.

ŞİLXOR (Culfa, Daşkəsən, Gədəbəy, Ordubad, Zəngilan) – dayca. – *Şilxoru canavar ye:if* (Daşkəsən); – *Şilxoru:z ə:ndə dərdə deydi* (Zəngilan); – *Ə:, qörənə hamı şilxor, görünmoy burda?* (Gədəbəy).

ŞİLİGƏ (Bakı) – şadlıq.

ŞİLİNƏX' (Çənbərək) – müəyyən bir şeyi əldə etmək üçün çalışmaq, vurnuxmaq. – *Xədi çox şilinin, də:n ət almağ isdiyirdi*.

ŞİLKƏ (Salyan) – cırıq. – *İndi şilkə döşəgdə yatan yoxdu*.

ŞİLKƏLƏMƏK (Cəbrayıl, Salyan) – cırmaq, parça-parça eləmək. – *Kitabı verdin uşağa, şilkələdi atdı yerə* (Cəbrayıl). **ŞİLKƏ-ŞİLKƏ ELƏMƏK** (Cəbrayıl) – parça-parça eləmək.

ŞİLOXOX (Tovuz) – şil-küt, əzik. **ŞİLOXOX ELƏMƏX'** (Tovuz) – şil-küt etmək, əzik-əzik etmək. – *Pəhlivanın hamısını şiloxox eli:r, qayıdır gəlir mənzilə*.

ŞİLOVLİ (Dərbənd) – çalağan, yırtıcı quş adı. – *Ha bu şilovli toyuqları gəlib həmin aparadı*.

ŞİLTAĞLUĞ (Quba) – maneçilik. **ŞİLTAĞLUĞ QATMAĞ** (Quba) – 1. mane olmaq; 2. oyunu pozmaq. – *Mə:n oynuma nüş şiltaşluğ qatasan?*

ŞİLTƏ-ŞİLTƏ (Lənkəran) – parça-parça, cırıq-cırıq.

ŞİLTİX' (Şuşa) – köhnə, cırıq. **ŞİLTİYİ ÇIXMIŞ** (Şuşa) – köhnəlmiş, cırıq-cırıq olmuş. – *Corabın şiltiliyi çıxıb geyəmmərəm*. – *Bu şiltiliyi çıxımış ayaqqabımı bir də yamağağa dəyməz*.

ŞİLTİX'LƏMƏX' (Çənbərək) – cırmaq, cırıq-cırıq etmək. – *Surtouy gədə şiltix'liyif*.

ŞİLTİX'-ŞİLTİX' (Gədəbəy) – bax **şiltim-şiltim**. **ŞİLTİX'-ŞİLTİX' ELƏMƏX'** – cırıq-cırıq etmək, parça-parça etmək. – *Şiltix'-şiltix' elədi it gədənin paltarını*.

ŞİLTİM-ŞİLTİM (Mingəçevir) – cırıq-cırıq, parça-parça.

ŞİLVƏR I (Cəbrayıl) – çəpərin möhkəm olması üçün ona köndələninə vurulan qurşaq.

ŞİLVƏR II (Mingəçevir, Şəki) – evin divarlarını yağmurdan qorumaq üçün dam örtüyünün divarlardan kənara çıxan hissəsi. – *Məsəl, diyillər şilvəri uzun elə, yağış bariyə dəyməsin* (Şəki).

ŞİLVƏRLƏMƏK (Cəbrayıl) – çəpərə, həsara möhkəmlilik üçün eninə qurşaq vurmaq.

ŞİMA:RA (Qazax) – daim, həmişə. – *Su burdan şima:ra axerdi, biyil kəsiliğ*.

ŞİMİŞ (Ordubad) – söyüd ağacının cavan zoğu. – *Şimişənənin narın süpürgəni bağlayırıx*.

ŞİMŞƏD (Qax) – hamar.

ŞİMŞƏT (Qax) – bax **şimşəd**.

ŞİMSİRMƏG (Salyan) – həvəs göstərmək, meyil etmək. – *Uşax həmişə yasağ olunmuş işə şimşirər*.

ŞİN I (İmişli) – sovrulmamış taxıl topası. – *Şində iki xırman taxıl vardı*.

ŞİN II (Qax) – taxtabiti.

ŞİNAX; ŞİNAX SALMAX (Şəki) – diqqətlə baxmaq. – *Yaxşı şinax salsan görərsən*.

ŞİNDAN (Cəbrayıl, İmişli, Tovuz, Zəngilan) – dəyirmanı taxılın daşların arasına tökülməsin nizamlayan qab. – *Şindanı qaldı, də:rmanı dən basdı* (Zəngilan); – *Şindan olmasa taxıl tökülməz* (Tovuz).

ŞİNƏ:R (Kəlbəcər) – giləs növü. – *Şinə:r qırmızı olur*.

ŞİNƏBUB (Bakı) – şanapipik.

ŞİNƏMAX (Şəki) – 1. dayanıb durmaq; 2. üzə durmaq; 3. vecinə almamaq, qulaq ardına vurmaq, əhəmiyyət verməmək. – *Niyə şinəmisən, danışsana*.

ŞİNƏMƏG (İmişli, Sabirabad, Ucar) – bax **şinəmax** (1, 2-ci mənə). – *Uşağı oxərtənə işdətmisən, şinəyib tay* (İmişli); – *Ə:, nə şinəmisən, dimirəm ged öyə* (Ucar).

ŞİNAPİL (Lənkəran) – çəltiyin qabığı.

ŞİNGƏN (Quba) – gödək, qısa boylu. – *İşə diyən bir kişi bizdə şingəndu*.

ŞİNG (Dərbənd, İsmayılı) – yabanı bitki adı, yemlik. – *Şing qartiyəndə sarı gül açadı* (Dərbənd); – *Şing süd salıb* (İsmayılı).

ŞİNGANLI (Mingəçevir, Şəki) – şən, tən-tənəli. – *Toyi şinganlı eliyən ayaxçı olar* (Şəki).

ŞİNGİLİB (Cəlilabad) – dinclik bilməyən, bir yerdə dayanıb durmayan. ◊ **Şingilib atməy** (Cəlilabad) – atılıb-düşmək, oynamaq.

ŞİNGİLİM I (Kəlbəcər) – 1. uzunqıç; 2. tez-tez yeriyən. – *Fərhad kimi şingilim adam olmaz.* ◊ **Şingilim atmax** (Ağdam, Şuşa, Ucar) – atılıb-düşmək, oynamaq. – *A bala, bu şingilim atmaxdan yorulmadı?* (Ağdam); – *Uşaxlar qapıda şingilim atıllar* (Ucar). **Şingilim təpbəx'** (Şuşa) – atılıb-düşmək, oynamaq. – *Sə:rdən axşamatan şingilim təpir küçədə.*

ŞİNGİLİM II (Kəlbəcər) – bax **şingilib**. – *Fərhad şingilim uşaxdı.* ◊ **Şingilim atmax** (Ağdam, Şuşa, Ucar) – atılıb-düşmək, oynamaq. – *Axşamatan şingilim atıllar küçədə* (Ağdam); – *Ə: şingilim atmaxdan yorulmadı* (Şuşa); – *Uşaxlar qapıda şingilim atıllar* (Ucar).

ŞİNGİLİMAĞAC (Qazax) – uşaq oyunu adı. – *Ay uşaxlar, gəlin şingilimağac oynuyax.*

ŞİNGİLİY (Ağdam) – bax **şingilib**. ◊ **Şingiliy atmax** (Ağdaş) – atılıb-düşmək, oynamaq. – *Dayça anasının yanında şingiliy atırdı.*

ŞİNER I (Kəlbəcər) – bax **şiner**. – *Şinher gec yetişər.*

ŞİNER II (Ağcabədi, Kəlbəcər, Şuşa) – 1. xalat; 2. qadın paltarı. – *Qıza bir şinher tik da:.* (Kəlbəcər).

ŞİNQIRIĞ (Ordubad) – səs, cıncırıq. ◊ **Şinqırıq çıxartmağ** (Ordubad) – səs çıxarmaq. – *Şinqırıq çıxmadı onnan so:ra;* – *Şinqırığını çıxarma.*

ŞİNİMƏX' (Gədəbəy, Kəlbəcər, Qazax) – bax **şinəmax**. – *Söz deyəndə nə şiniyirsən* (Qazax); – *Nə şiniyersən, a bala, düz de:rəm dana* (Qazax).

ŞİNNƏMƏG (İmişli) – döyüldükdən sonra sovurulmamış taxılı xırmanda topa şəklinde yığmaq. – *Taxılı döğənnən sora şinnerdüg.*

ŞİNNİG (İmişli) – bolluq. – *Oyil <o il> çox şinnigdi orda.*

ŞİP (Salyan) – balıq növü. – *Bazarda yaxşı şip satılır.*

ŞİPƏ (Salyan) – topa, qalaq. – *Odunu hə:tdə şipə yığımuşğ.*

ŞİPƏLƏMƏG (Salyan) – yerləşdirmək, sığışdırmaq.

ŞİR I (Biləsuvar) – samovarin kranı. – *Şiri ac, stəkana çay tökülsün.*

ŞİR II (Göyçay, Qax, Ordubad) – rəng. – *Şiri dulaba çəkillər* (Ordubad).

ŞİR III (Dərbənd, Tabasaran) – qırov. – *Şir tutadı biçannarı* (Tabasaran).

ŞİRABBİZ (Salyan) – evi ağartmaq üçün istifadə edilən dəri parçası. – *Keçmişdə öy-eşiği şirabbıznan şirəliyirdilər.*

ŞİRAFQA (Şəki) – evin damında kirəmi-din arasına düzülən xüsusi taxta. – *Ay Usuf dayı, şirafqa satan yer bilmirsən?*

ŞİRANQUC (Bakı) – novalça, yağış suyunun axması üçün nov. – *Şiranqucdan yaman su gəlir.*

ŞİRAVAN (Zaqatala) – güclü yağış.

ŞİRƏZ (Xanlar) – çuvalın kənarlarındakı xüsusi tikiş. ◊ **Şirəz vurmax** (Xanlar) – çuvalın kənarlarını xüsusi tikişlə tikmək. – *Telli xala çuvala yaxşı şirəz vurur.*

ŞİRƏZƏ (İrəvan) – kitabın vərəqlərini saxlamaq üçün onun arxa tərəfinə vurulan tikiş. – *Kitabın yaxşı şirəzəsi var.*

ŞİRƏZƏÇİ (İrəvan) – kitabın vərəqlərini tikən adam. – *Əli yaxşı şirəzəçidi.*

ŞİRƏZLƏMƏY (İrəvan) – kitabın vərəqlərinin düşməməsi üçün onu arxa tərəfdən tikmək. – *Bu kitabı səhər şirəzələrəm.*

ŞİRƏZİ (Cəbrayıl, Zəngilan) – sacda bişirilən çörək növü. – *Tavad xala şirəzi bişirir* (Cəbrayıl).

ŞİRƏZLƏMƏX (Çənbərək, Gədəbəy) – cecim, xürcün, çuval və sairənin kənarlarını rəngli iplə, xüsusi sıx tikişlə tikmək. – *Əsli, xuncurun qıra:mı şirəzda* (Çənbərək); – *Şirəzdamaxnan yaman sazdı aran, ha!* (Gədəbəy).

ŞİRBƏDÜŞƏNDƏ (Bakı) – qaynadıldıqdan sonra qurudulmuş əncir. – *Bi:l şirbədüşəndə çox getirmişdim.*

ŞİRBƏZ (Təbriz) – yaltaq. – *Şirbəzzər gələn kimin baş:lrdıla ona pay, mina pay.*

ŞİRÇİ (Şahbuz, Şəhur) – rəngsaz. – *Hər adamnan şirçi olmaz* (Şəhur); – *Şirçi bı əvi şirrədi* (Şahbuz).

ŞİRDA (Qax) – 1. qoyunun mədəsi; 2. yoğun bağırsağ.

ŞİRDAN I (Qax) – içi ətlə doldurulmuş qoyun bağırsağı.

ŞİRDAN II (Tabasaran) – qursağ. – *Mayya atadüg malun şirdanni*.

ŞİREYİ (Bakı) – üzüm növü.

ŞİRƏ I (Kürdəmir, Mingəçevir, Şamaxı, Şəki) – evin divarlarını və torpaq döşəməsini ağartmaq üçün xüsusi gildən hazırlanmış məhlul. – *Şirə qə:rmişəm, öyü şirəliycam* (Şəki).

ŞİRƏ II (Zəngilan) – çay kənarlarında qumluqdan süzülüb axan duru su. – *Söyüdükdən çıxan şirə çox soyuxdu*.

ŞİRƏXANA (Culfa) – üzüm əzmək üçün xüsusi yer. – *Şirəxanada üzüm əzirix', indi doşab bişiririx'*.

ŞİRƏXƏG (Bakı) – doşab bişirilərkən üzüm şirəsinə qatılan xüsusi torpaq. – *Ay ısağlar, birəz şirəxəg götürün mə:mçün, üzüm baseçegəm*.

ŞİRƏK (Zaqatala) – şum, şumlanmış yer.

ŞİRƏKİ (Culfa) – yundan toxunmuş nazik cecim. – *Paltarrarı yığ mərfəcə, şirəkini çək üstünə*.

ŞİRƏQUL (Tovuz) – arabanın qabaq tərəfindən arabaçının oturduğu taxta.

ŞİRƏQUN (Goranboy) – b a x **şirəqul**. – *Şirəqun iki olur, qavax şirəqunun üsdə oturrullar, dal şirəqunu da bağıyllar ki, yük tökülməsin arabadan; – Şirəqun dörtəkərri arabada olur*.

ŞİRƏLƏMAX (Şəki) – evin divarlarını və torpaq döşəməsini xüsusi gildən hazırlanmış məhlulla ağartmaq. – *Savax heş yana gidəmənəm, öy şirəliycam*.

ŞİRƏLİ (Goranboy) – emalı, üzərinə emal təbəqəsi çəkilməmiş. – *Şirəli laydarayı bura ver*.

ŞİRƏ-MALA (Bakı) – dar. – *İndi cavannar paltarı lap şirə-mala geyillər*.

ŞİRƏPUS (Lənkəran, Şamaxı) – b a x **şirəpuz**.

ŞİRƏPUZ (Bakı) – xüsusi gildən hazırlanmış məhlulla (şirə) divarı ağartmaq üçün

istifadə edilən bir parça qoyun dərisi. – *Mənə bir parça şirəpuz ver, öy ağardıram*.

ŞİRƏŞƏR (Quba) – evyan.

ŞİRƏŞUM (Şahbuz) – yaz şumu. – *Yazın şumuna şirəşum deyirix'*.

ŞİRİNQIZ ÇƏHMƏX' (Şəhur) – aldatmaq.

ŞİRİNQIZ (Masallı) – 1. əmiarvadı; 2. da-yıarvadı. – *Şirinqız, kefin necədir?*

ŞİRİNƏK (Qazax) – pambıq bitkisinə olan xəstəlik adı.

ŞİRO: (İmişli) – kökəlməyən (heyvan). – *Şiro: heyvan kökəlməz*.

ŞİRRAMA (Qazax) – güclü, bərk (yağış). – *Bir şirrama yağış yağır kin, gəl görəsən*.

ŞİRRAN (Füzuli, Şuşa) – şələlə. – *Uşax-lar şirranın altında çimir* (Füzuli); – *Fındıxlı göldən yuxarı bir qəşəx' şirran var* (Şuşa).

ŞİRRƏMƏX' (Ordubad) – rəngləmək. – *Gə mə:m otəğımı şirre*.

ŞİRTİ (Meğri) – 1. abırsız; 2. sırtıq. – *Adam şirti olmaz, dey <daha> yekəlip yekə qız ol-muşən*.

ŞİRTODURU (Lənkəran) – xörək adı.

ŞİRVANMAX (Ağbaba) – yaltaqlanmaq.

ŞİŞ I (Basarkeçər, Kəlbəcər) – su dəyirmanının bir hissəsi. – *Şişin bir üjü topda olur, bir üjü də təvərədə*.

ŞİŞ II (Dərbənd, Tabasaran) – çəngəl. – *Büz şiş işdətmiyəduğ* (Dərbənd).

ŞİŞ III (Dərbənd, Tabasaran) – corab mili.

ŞİŞ IV (Tabasaran) – iynə, qıyıq.

ŞİŞƏX' (Ağdam, Ağdərə, Biləsuvar, Cəbrayıl, Culfa, Füzuli, Goranboy, Xocavənd, Kəlbəcər, Qax, Mingəçevir, Oğuz, Ordubad, Tərtər, Tovuz, Zəngilan) – ilk dəfə qoça və ya kələyə gələn, ilk dəfə doğum ərəfəsində olan <heyvan>. – *Qomralkərə şişəx'di, yetişif bö:nə-sə:rə doğar* (Zəngilan); – *Camış üç yaşına çatanda şişəx'di* (Tovuz); – *Həsənqulunun dörət şişəyi var* (Füzuli).

ŞİŞKİN (Basarkeçər) – təkəbbürlü, lovğa. – *Əli yaman şişkin adamdı*.

ŞİŞQOY (Çənberək) – şiş təhər, bir az şiş. – *Yara acca şişqoydu*.

ŞİŞMEX' (Şəki) – torpağa toxum basdırmaq üçün ucu şiş gödək ağac. – *Şişmex'nən quy eliyif loyya saçıyır*.

ŞİŞMƏ (Göycay) – keyfiyyətsiz barama. – *Keşmişdə şişməyi atırdığ*.

ŞİT (Qax) – naxış. – *Axçamaydın <axşamadə> şitdəri qurtardım.*

ŞİTƏK I (Zərdab) – tərəcə hörəkən qamışların arasına qoyulan nazik ağac. – *Kamal, tərəcə üçün yüz iyirmi şitək hazırır.*

ŞİTƏK II (Kürdəmir) – tumu şirin kəlik; yetişməmiş qovun. – *Bizdərdə şitəki yerpənək əvəzinə yeyillər.*

ŞİTƏMMƏY (Cəlilabad) – 1. sataşmaq; 2. əsəbiləşdirmək. – *Mən dedikən, bu şitəndi.*

ŞİTƏNGİ (Cəlilabad, Gəncə, Qarakilsə, Mingəçevir, Şəki, Şuşa) – nadinc, dəcəl <uşaq>. – *Əziz çox şitəngi uşaxdı* (Gəncə); – *Şitəngi uşaxnan heç aram yoxdu* (Şəki).

ŞİTƏNMƏX' (Ağdam, Bərdə, Laçın, Mingəçevir, Şuşa) – bax **şitəmməy**. – *Ə.*; *ma: az şitəni, xeyir tapbazsan* (Ağdam); – *Az şitən-sənə, çıx get, yekə oğlansañ* (Bərdə); – *Hər keçənə şitənmə, keş tayını tap* (Laçın).

ŞİTQUR (Lənkəran) – südqabı.

ŞİTRİK (Zaqatala) – şit, yersiz danışb gülən, yüngülxasiyyət.

ŞİV (Cəbrayıl) – duru xörəyə qatılan az miqdarda un. $\diamond$ **Şiv çəkmə** (Cəbrayıl) – duru xörəyə az miqdarda un qatma. – *Umaca şiv çəkdinmi?*

ŞİVƏ (Başkeçid) – suyun qabağına çəkilən sədd. $\diamond$ **Şivə qaj** (Qazax) – əkin sahəsinə çəkilən kiçik arx.

ŞİVƏLƏMƏX' (Qazax) – əkin sahəsinə kiçik arx çəkmək, su üçün sırım açmaq. – *Suyu sağa tərəf şivələ apar, quru qaler, qoy su bassın.*

ŞİVƏR I (Balakən) – şaxdan və ya iri çubuqlardan hörülmüş çəpər, hasar. – *Qalxozçular bağın ətrafına şivər çəkib qurtardılar.*

ŞİVƏR II (Qəbələ) – evin damında divarla taxtapuş arasındakı yer. – *Mən tövlə tikdirmişəm, şivəri də var.*

ŞİVƏR III (Tovuz) – dağın, təpənin ətəyi. – *Söyünə deynən şivərdə bir ət ol var, otarsın.*

ŞİVƏR IV (Tovuz) – suyun qarşısını kəsmək üçün sədd. – *Çayın qabağına şivər qoyurux, su bostana axer.*

ŞİVƏR V (Şəmkir) – malın döşündə öz rəngindən fərqlənən başqa rəngli xal. – *Mə:m camışımın döşündə şivəri var. – Şivər az-az heyvannardo:lur.*

ŞİVƏR VI (Şəmkir) – çayın, arxın və s. qırağında müxtəlif yabanı bitkilərdən əmələ gələn təbii çəpər. – *Şivər arxın uyuzunda-buyuzunda olu:r.*

ŞİVƏRƏX' (Ağcabədi) – uzunboylu arıq adam. – *Şivərəy adam qojalmaz.*

ŞİVƏRRƏMƏX' (Tovuz) – çayın, arxın qarşısına bənd çəkmək. – *Hasangil çayın qavağını şivərreyiflər, su gəlmer.*

ŞİVİLLİX' (Tovuz) – nazik və sıx ağaclıq, pöhrəlik. – *Bizim bağ yaman şivillix'di.*

ŞİVLİ (Karvansaray) – tərəsi şiş, hündür <papaq>. – *Şivli papax tikirəm mən.*

ŞİVRAN (Zəngilan) – yabanı bitki adı. – *Bağda şivran çoxdu.*

ŞİVİDİX'LİX' (Xanlar) – sidiklik, sidik kisəsi.

ŞOBA (Şahbuz, Şərur) – zökəm. – *Şoba başa soyux dəyir, bırınnan su gəlir* (Şərur); – *Şoba xəstəliyi qışda olur* (Şahbuz).

ŞODA (Qazax) – parça adı. – *Şodanı görə-cək sətini atma.*

ŞOFƏRƏ (Şamaxı) – gönün qırışığını açmaq üçün alət. – *Şofərəni gətir, gönün qırışığını açaq.*

ŞO:Ğ (Bakı) – işıq, şəfəq. – *Günün şo:ği düşüb divara.*

ŞOĞARRAMA I (Gəncə, Şəmkir) – fasiləsiz, arası kəsilməyən, birbaşa <yağış>. – *Bir həfdədi şoğarrama yağış yağır.*

ŞOĞARRAMA II (Şəmkir) – bütünlüklə, tamamilə, hamısını birdən. – *Qoyun sürüsünü şoğarrama satdım. – Malı şoğarrama dama doldurdum.*

ŞOĞOLİ (Quba) – xırda turş armud. – *Bu gün çoxli şoğoli yığdım.*

ŞOQQA (İmişli, Kürdəmir) – kələfin bir istiqamətində olan sarğısı, yumağın bir sarğısı. – *Şoqqanı dolaşdırma çözdəyir. – İpdən bir-iki şoqqa aç, mənə ver* (Kürdəmir).

ŞOQQAX (Gəncə) – 1. laxlayan; 2. köhnəlib xarab olmuş, yarasız. – *Bu araba şoqqax arabadı.*

ŞOQQAR (Kəlbəcər) – arıq. – *Şoqqar inəyin əti yaxşı olmaz.*

ŞOQQARRAMAX (Kəlbəcər) – arıqlamaq. – *Məmmədin inəyi illaf şoqqarıtyf.*

ŞOQQI (Şamaxı) – 1. söz verib sonra sö-zündən qaçan; 2. cıgallıq edən. – *Sən nə şoqqı adamsan.*

ŞOQQILİĞ (Şamaxı) – 1. verdiyi sözdən qaçma, dönüklük; 2. cıgallıq. – *Belə şoqqılığ olar, ay Əli?*

ŞOQQIMAĞ (Şamaxı) – 1. verdiyi sözdən qaçmaq, sözünün üstündə durmamaq; 2. cı-gallıq etmək, oyundan qaçmaq. – *Şoqqımağ pis şeydi.*

ŞOQQU (Qazax) – b a x **şaqqlı**. **Şoqqu çalmaq** (Qazax) – oyundan qaçan, cıgallıq edən uşağı utandırmaq üçün yerə ağac çalmaq. – *Uşaxlar oyunun qaçana şoqqu çaler.*

ŞOQQUMAĞ (Bakı) – b a x **şoqqımağ**. – *Gör nə şoqqudu? – Pəri lap tez şoqqudi.*

ŞOLATQA (Gədəbəy, Goranboy) – xörək adı.

ŞOLDUMAN (Balakən) – saçı dağınıq, saçı səliqəsiz.

SOLQU (Lənkəran) – balıq tutmaq üçün yer. – *Axşam solquya balıq tutmağa gedəcəm.*

SOLTAX (Zəngəzur) – köhnə, cındır. – *Bu soltax çuxadan niyə əl çəkmirsən.* **Şoltağı çıxmaq** (Zəngəzur) – köhnəlmək, cındırı çıxmaq. – *Bu çuxanın soltağı çıxıf.*

SOLUMAX (Zəngilan) – boş yerə pul xərc-ləmək, israfçılıq etmək. – *Tələfərcin biridi, əlinə pul düşən kimi həra gəldi şoluyur.*

SOMBA (Bakı, Mingəçevir, Şamaxı) – b a x **şamba**. – *Mənim şombanın iyinnən xoşım gəlir* (Bakı)

SOMIN (Cəbrayıl) – ispanaq. – *Ay qız, get bir az şomun yığ gəti.*

SOMPUR (Qarakilsə) – bal kəsmək üçün istifadə olunan alət.

SOMUN (Cəbrayıl, Şərur, Zəngilan) – b a x **şomin**. – *Şomunu aş altına qoyullar, kətə sallılar* (Zəngilan).

ŞONQIMAĞ (İsmayılı) – çömbəlib oturmaq. – *Qabağında nə sonqımsan?*

ŞONQUBƏBƏ (Salyan) – gəlincik. – *Uşağa bir şonqubəbə aldım.*

ŞONQUMAX (Qarakilsə, Oğuz, Şəki, Şəmkir, Zəngilan) – b a x **şonqımağ**. – *Yenə nə sonqımsan, dur işinə get* (Oğuz); – *Elə bil götürürəm düşüf, həra gəldi şonquyur* (Zəngilan); – *Kərim qabağında şonquyub* (Şəki).

ŞONQURUX (Zaqatala) – lağ. **Şonqu-ruğa qoymax** (Zaqatala) – lağa qoymaq.

ŞONU-ŞONU (Ağdam) – uşaq oyunu adı.

ŞOPARƏG (Dərbənd) – gecəquşu, yarası. – *Kitdüm gürədəm bir ağacə yapuşub şoparəg.*

ŞOPƏRƏY (Şamaxı) – b a x **şoparəg**. – *Şopərəy gecə gəzər, elə bilər özi gəzər.*

ŞOPUT (Mingəçevir, Yevlax) – ətsiz əriştə.

ŞOR I (Lənkəran) – sığırçın. – *Bu gün nə yaxşı şor tutmağ olar.*

ŞOR II (Göyçay, Şamaxı) – içinə yağ, yumurta, şor və s. doldurulmuş yağlı qoğal. – *Anam təzə təndirimizə şor bişirdi biziyçün* (Şamaxı).

ŞORA (Quba) – b a x **şor II**.

ŞORABA (Qax) – əzgil şirəsi.

ŞORAQ (Ağsu) – duzlu. – *Şoraq su içdim, qarnum ağrıdı.*

ŞORAQƏCƏLƏ (Ordubad) – sağsağan. – *Bizim evdə şoraqəcələ yuvası var.*

ŞORAKƏT (Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir) – şoran, şoranlaşmış <torpaq>. – *Yaxşı taxıl olmaz şorakət yerdə* (Qazax); – *Şorakət yerdə heş nə bitmir* (Kürdəmir).

ŞORALANMAX (Qazax) – axmaq, tökül-mək. – *Əsədin baldırın it çişdeyif, qan elə şoralaner kin.*

ŞORAN (Kürdəmir, Zəngilan) – yeməli, yabanı bitki adı.

ŞORANQUŞU (Bərdə) – quş adı. – *Şoran-quşu uzun şeydi, dazıyif qaçır.*

ŞORAYI (Şəmkir) – duzlanmış gön. – *Şorayı hazırdımı?*

ŞORBA:LI (Şəki) – albalı. – *Bizim eşix'də çoxlu şorba:lı var.*

ŞORÇÖRƏGİ (Lənkəran, Salyan) – b a x **şorçörəyi**.

ŞORÇÖRƏK (Kürdəmir) – b a x **şorçörəyi** – *Şorçörək texya yağ olur.*

ŞORÇÖRƏYİ (Göyçay, Oğuz, Şəki, Zərdab) – xəmrinə yağ, süd, yumurta və s. qatılan çörək. – *Şorçörəyi bişirmişəm, bir danə uşağ üçün də apar* (Oğuz); – *Şorçörəyi yaxşı yiməli olur* (Şəki).

ŞORĞA (Culfa) – ət suyu, ət bulyonu. – *Şorğaya çörək doğruyub yeyirix'.*

ŞORKÖKƏ (Ucar) – təndirdə bişirilən yağlı qoğal. – *Yağlı yuxaları çürümlüyürük,*

içinə qohut qoyurux, təndirdə pişiririk, olur şorkökə.

ŞORLAMA (Göycay) – suda bişirilmiş lobyə. – *Bacım bir yaxşı şorlama bişirdi.*

ŞORİSTİLİ (Qazax) – 500 qramlıq çəki daşı.

ŞORMACABIĞDA (Bakı, Şamaxı) – qarğıdalı.

ŞORMƏZƏ (Salyan) – qaynadılıb duzlanmış noxud. – *Uşağ şorməzə yiməgi çox xoşduyur.*

ŞORMƏZƏBUĞDA (Quba) – bax **şormacabiğda**.

ŞORNAX (Şəmkir) – şəlalə. – *Şornağın altında çimillər. – Apar, şornaxda qoyunları çimizdir.*

ŞORNU (Gəncə, Goranboy, Şəmkir) – dörd çarxlı arabanın qabaq və dal oxları ilə lanqutu birləşdirən dəmir hissə. – *Arabanın dal şornusu da olur, qavax şornusu da* (Goranboy); – *Şornu olmasa harabanın qabağı ayrılır* (Şəmkir).

ŞORRAN (Şəmkir) – bax **şırran I**.

ŞORRATAN (Naxçıvan) – novça, nov. – *Bı damın şorratanı yoxdu.*

ŞORŞOR (Qax, Oğuz, Şəmkir) – bax **şırşır**. – *Bir az hündürdən tökülənə şorşor di:llər* (Oğuz); – *Şorşorda çimməx' olar, əmbə so:ğ olur* (Qax); – *Hündür yerdən su tökülür, ona şorşor da de:rix', şorran da* (Şəmkir).

ŞORTAĞAN (Goranboy) – yabani bitki adı.

ŞORTAX (Goranboy) – narahat yerişli, qaçarkən sağrısı atılıb düşən <at>. – *Şortax at adamı atıf-tutur, yorur.*

ŞORTAN (Ordubad) – bax **şorratan**. – *Əvimizin şortanı xarab olub.*

ŞORTARAXLAMAX (Ağdaş) – narahat yerişlə getmək, qaçarkən sağrısı atılıb düşmək <ata aiddir>. – *At şortaraxlamax isdiyir.*

ŞORTDAMAX I (Zaqatala) – 1. *məc.* boşboşuna gedib-gəlmək; 2. at kimi tullana-tullana yerimək. – *Əhməd yaman şortdiyif.*

ŞORTDAMAX II (Ağdam, Bərdə, Mingəçevir, Şuşa, Zaqatala) – narahat yerişlə getmək, qaçarkən sağrısı atılıb düşmək <ata aiddir>. – *Düzə çıxan kimi at başdadı şortdamğa, laf nəfəsimi kəsdi* (Ağdam).

ŞORTDAĞAN (Qubadlı) – narahat yerişli, qaçarkən sağrısı atılıb düşən <at>. – *Bu gün mindiyim şortdağan atıdı, belim ağrıyır.*

ŞORTMAX (Şəki) – bax **şortdamax I**. – *Ho qədər şortdum heş nə çıxmadı.*

ŞORTTAX (İmişli) – narahat yerişli, qaçarkən sağrısı atılıb düşən <at>. – *Bu şorttax atnan həryyə gedirsən?*

ŞORTU (Bakı, Gəncə, Qax) – bax **şırtı**. – *A şortu, mən sənün tayınam?* (Bakı); – *Arvaddar bir-birinə layam verəndə şortu deyilərlər* (Gəncə).

ŞORUMAX (Basarkeçər) – atmaq <aşığı>. – *Aşığı şorudum, alçı durdu*

ŞORYARPAX (Şəki) – yabani bitki adı. – *Şoryarpax bağlarda bitər.*

ŞOSİ (İsmayilli) – gecəpapağı. – *Yatıram, şosimi ver.*

ŞOŞ: ŞOŞ ATMAX (Kürdəmir) – cücərmək. – *Soğan şoş atıp.*

ŞOŞAX (Zaqatala) – selik, ağızdan axan su. – *Qaya, şoşağını sil.*

ŞOŞDAMAX (Bakı) – dağıtmaq.

ŞOŞYA (Axalsxi) – qaranquş. – *Şoşya quşların elçisidi.*

ŞOT (Kürdəmir) – əkin sahəsində kiçik arx. **Şot-kök** (Şamaxı) – iri, qaba tikiş. **Şot-kök eləmək** (Şamaxı) – iri, qaba tikişlə tikmək. – *Arvad bir sa:tda şot-kök eliyib uşağına ge:dirdi.*

ŞOTORQUŞ (Şamaxı) – başdansovma. – *Dərzi bu çuxanı şotorquş tikib, gündə bir yeri sökülür.*

ŞOTUR (Ağdam, Bərdə, Şərur, Şuşa) – dırnaqda əmələ gələn xəstəlik adı. – *Mənim ə:ax barmaxlarım şoturdu* (Ağdam); – *Baş barmam:ım şotur oluf* (Bərdə).

ŞOVUL:ŞOVUL: ŞOVUL:ŞOVUL BAXMAX (Culfa) – maddım-maddım baxmaq.

ŞOY (Goranboy) – şiv, zoğ, pöhrə. – *Şoy ağacın divinnən çıxar*

ŞOYĞUN (Qazax) – basqın, hücum. **Şoyğun eləmək'** (Qazax) – basqın etmək, hücum etmək. – *De:illər, canavar sürüyə şoyğun eliyir.*

ŞOYRA (Gədəbəy) – şorba. – *Şoyroyu qış yi:əllər, soyux vaxda.*

ŞOYTAC (Zəngəzur) – axsaq. – *Şoytac adamnan yol getmək çətindi.*

ŞOYTIMAĞ (İmişli) – 1. yorulmaq; 2. həvədən düşmək. – *Kömək eliyəni o xərtənə işdədir, axırda şoytuyur.*

ŞOYTIYA-ŞOYTIYA (Salyan) – axsaya-axsaya. – *Ayağım ağrıyır, soytyya-soytyya bir tər gəzirəm.*

ŞÖDDƏ (Bakı) – uzun, dik. – *Ged gör o əmügilə gələn şöddə papağ kimdi?*

ŞÖ:GƏ (Ağcabədi, Bərdə, Göyçay, Kürdəmir, Sabirabad, Şuşa, Tərtər) – 1. kölgə. – *Əvin şö:gəsində gördüm ki, bir adam duruf, tanıyammədim* (Ağcabədi); 2. gün düşməyən yer. – *Ağacın şö:gəsində adam duruf* (Bərdə); – *Şö:gədə heş nə bitmir* (Kürdəmir).

ŞÖFDƏ (Oğuz) – cəftə.

ŞÖX'LƏMƏX' I (Çənberək) – kəsmək, qırmaq. – *Taladan bir afdoy odun şöx'lədim gətdim.*

ŞÖX'LƏMƏX' II (Ağdam, Şuşa) – şəstlə vermək, təqdim etmək. – *Onnuğu şöx'lədim o:ucuna* (Ağdam).

ŞÖJƏLƏNMƏX' I (Çənberək) – süzülmək. – *Oynaqaqın suyu şöjələnirdi, yağış əfritmişdi deyir.*

ŞÖKNÜK (İmişli) – axşam qaranlığı. – *Şök-nük düşəndə obiya yaxınnaşdıq.*

ŞÖKNÜKMƏK (İmişli) – qaranlıqlaşmaq, axşam qaranlığı düşmək.

ŞÖLÜK (Kürdəmir) – pinti, səliqəsiz.

ŞÖNQİMAX (Qax) – pərt olmaq.

ŞÖNÜ (Qax) – avara.

ŞÖRÜMƏX' (Naxçıvan) – vermək.

ŞÖŞDƏMƏX' (Cəbrayıl) – bax **şöx'lə-məx'** II.

ŞÖŞGÜLLƏMƏX' (Cəbrayıl) – yavanlıq etmədən yemək. – *Sən qatığı şöğüllüüb qurtardın ki.*

ŞÖT (Gədəbəy, Gəncə, Tovuz) – maili, öyri. – *Laydırı çaldığım mıx şöt getdi* (Gəncə).

ŞÖTDƏMƏX' (Meğri) – hər hansı bir işi başdanoşdu görmək. – *M : bir ərzə yaz, ama şötdəmə, dərin yaz.*

ŞÖTÜX' I (Cəbrayıl) – dəvəni cahazlamaq üçün istifadə olunan örkən, enli ip. – *Şötüyü dəvənin belinə çək.*

ŞÖTÜX' II (Basarkeçər, Xanlar) – göz dəyməmək üçün uşağın çiyindən asılan bəzəkli duaqağı. – *Sövgülü yaxşı şötüx' toxuyur.* – *Mə:m şötüyüm indi də durur* (Basarkeçər); – *Körpə uşaqlara göz dəyməsin deyər üstünə şötüx' tikillər* (Xanlar).

ŞÖTÜNƏ (Tovuz) – çəpinə, öyri, maili. – *Şötünə bir ağac atdım, dəyseydi, onnan fayda yoxuydu.*

ŞÖV I (Şəki) – lobyanın sarmaşması üçün onun dibinə basdırılan çubuq. – *Bir arava şöv olsa, lovyəmizə yetər.*

ŞÖV II (Şəki) – loby bitkisinin çubuğa və s. sarmaşması üçün onun üstə olan nazik tellər, loby sarmaşığı. – *Lövyənin şövləri heyləcə yerə sarışıf gidiy, şəl yoxdu ki, şəlliyəsən.*

ŞÖY I (Çənberək, Daşkəsən, Gədəbəy, Qazax) – ağacın dibindən çıxan cavan pöhrə, zoğ. – *Şöy ağacın divinnən çıxər* (Qazax); – *Ağacın divinnən çıxan şöylərə dəymən ha!* (Gədəbəy).

ŞÖY II (Qazax) – düz, dik. – *Bu ağac şöy qalxər.*

ŞU (Qax) – görkəm, görünüş.

ŞUARÇI (Qax) – şair.

ŞUBƏND (Quba) – çarıqbağı. – *Çarıqlara şubənd keçir.*

ŞUD (Quba) – taxtabiti. ◊ **Şud eləməy** (İrəvan) – ağ etmək, həddini aşmaq. – *Bu günnər oğrular lap şud eliyif.*

ŞUDƏFTİN (Şamaxı) – toxuculuq dəzgahının bir hissəsi. – *Şudəftini bərk vur, az qumas olsun.*

ŞUGDA (Qarakilse) – ensiz, uzun torpaq sahəsi.

ŞUGUL (Bərdə, Gəncə, Tərtər) – xəbərçi, araqarışdıran. – *Şuğul adam ara qarışıdırar, ara vurar* (Bərdə).

ŞUGULLAMAX (Qazax) – xəbərçilik etmək, şeytanlamaq. – *Məhəmməd İsmeyili şugullamax xıyalına düşdü, əmbə sonradan fikrinnən əl çaxdı.*

ŞUGULLUX (Qazax) – xəbərçilik. – *Yalannan şugullux pis adamın işidi.*

ŞUGURTMA (Zaqatala) – öküç və s. sürmək üçün nazik çubuq.

ŞUXUM (Salyan) – niyyət. – *Nazilənin şuxumu çox ağırdı.*

ŞUQUM I (Şəki) – görkəm, görünüş. – *U:n şuqumu mə:m xoşuma gəlmədi.*

ŞUQUM II (Qax) – cybəcər, çirkin.

ŞULAHIN (Balakən, Zaqatala) – şaxdan hörülmiş çəpər. – *Şaban bağa şulahin çəkdi* (Zaqatala).

ŞULAHINNAMAX (Zaqatala) – şaxdan çöpər çəkmək. – *Bağı şulahinnamax lazımdı.*

ŞULAYIN (Kürdəmir) – pinti, səliqəsiz. – *Uşağı şulayın saxlasən canı saf olmaz.*

ŞULDİ (Şamaxı) – yaltaq. – *Mustafa yaman şuldi adamdı.*

ŞULDUM I (Ordubad) – fərasətsiz, fərsiz.

ŞULDUM II (Ordubad) – 1. səliqəsiz; 2. pinti.

ŞULDUM III (Salyan) – yüngülxasiyyət. – *Şuldum adam hər şeyə burnun soxur.*

ŞULFƏ (Ordubad) – dəri qasımaq üçün alət. – *Şulfəni axtar tap.*

ŞULĞUTDUĞ (Quba) – uzunçuluq. ◊ **Şulğutduğ eləməg** (Quba) – uzunçuluq etmək. – *Bəsdür, məylisdə şulğutduğ elmə.*

ŞULQUDUZ (Şamaxı) – nadinc, başqalarının narahat edən. – *Heydər çox şulquduz uşaxdu.*

ŞULQUDUZLIĞ (Şamaxı) – nadinclik. – *Şulquduzluğ yaxşı iş deyil.*

ŞULLAMAX (Cəbrayıl) – yağı azca əritmək.

ŞULLAY (Şamaxı) – kəsik konus şəkilli papaq. – *Abzər başına şullay qoyub isdiyir özün qoçuyə oxşatsun.*

ŞULLAYI (Kürdəmir) – şiş, uzunsov. – *Qabax əsgərrərə şullayı papağ verirdilər; – Bədəninnən şullayı yara çıxıb.*

ŞULLİ (Salyan) – süddə bişirilmiş duru xəşil.

ŞULUKU (Kəlbəcər) – çarıq növü, burunsuz çarıq. – *Bir cüt şuluku çarığım var.*

ŞULUL (Cəbrayıl) – meyvə. – *Bu il bizim bağda şulul çoxdu.*

ŞULUM I (Ağdam, Cəbrayıl, Çənbərək, Gədəbəy, Laçın, Şahbuz, Şuşa, Zəngilan) – bax **şuldum II**. – *Qulu şulum şeydi, onnan heş şey umma* (Çənbərək); – *Yekə oğlansañ, niyə belə şulum uşax olmasañ?* (Laçın); – *Şulum adam yeyib-içməsinə düzgün bilməz, başmağın şürüyər, huşsuz olar* (Şahbuz).

ŞULUM II (Şəmkir) – boş. – *Gəveyi toxuyanda hüviyü bərx' vurmuyanda gəvə şulum oler.*

ŞULUM III (Cəbrayıl) – israfçı.

ŞULUM IV (İmişli) – yüngülxasiyyətli.

ŞULUM V (Çənbərək, Gədəbəy, Xanlar) – 1. avara, işsiz; 2. boş-boşuna gəzən. – *İxdiyar*

gündüzü axşamatan aralıqlarda şulum gəzir (Çənbərək); – *Bu it çox şulum gəzir* (Xanlar).

ŞULUM-BULUM (Ağdam, Şuşa) – 1. səliqəsiz; 2. pinti. – *Yaman şulum-bulum uşaxdı, bilmirəm munun axırı nolajəx'* (Şuşa).

ŞULUM-ŞULUM (Qazax, Zaqatala) – boş-boşuna, avara-avara. – *Şulum-şulum gəzər, bi iş görür* (Qazax).

ŞUM (Bakı) – zərər. – *Yayda isdot yimeg şumdu.*

ŞUMAQƏDƏR (Bakı) – uşaq oyununu adı.

ŞUMAL I (Başkeçid, Cəlilabad, Çənbərək, Qazax, Şamaxı, Ucar, Zəngəzur) – düz, hamar. – *Şumal ağac düz olar* (Qazax); – *Şumal taxtadan nə isdəsən qayıra bilərsən* (Başkeçid); – *Bizim bağda şumal ağac çoxdu* (Zəngəzur); – *Yanıt pə:de elə şumal ağaşdar var kin, hərəsinnən üş girdin çıxar* (Çənbərək); – *Şumal ağajdı, əyri döy bı* (Cəlilabad).

ŞUMAL II (Ağdaş, Bərdə, Göyçay, Xudat, Zəngilan) – üzərində yarpağı olan cavan tut və ya çəkil çubuğu. – *Uş günnən sora, üçüncü yuxudan durannan sonra qurda veririx' şumal* (Ağdaş); – *Çəkilin şumalları uzun olur* (Bərdə).

ŞUMARRAMAĞ (Salyan) – hamarlamaq, düzləmək. – *Buldozer yolu şumarrıyır.*

ŞUMARA (Bakı) – nərmə-nazik, incə.

ŞUMARRAMAX (Oğuz) – başdan-başa suvarmaq.

ŞUMBAŞ (Bakı) – bayquş.

ŞUMPOLU (Xaçmaz) – balaca, kiçik uşaq.

ŞUMŞAT (Kəlbəcər) – şimşək. – *Yağış yağanda şumşat çaxır.*

ŞUMURAN (Ordubad) – şələlə. – *Parağa çayda bir yerdə şumuran var.*

ŞUNDUL I (Mingəçevir, Şəki) – yüngülxasiyyət, qeyri-ciddi. – *Çox şunduldu İsmayıl, danışığını, oturuşunu, duruşunu bilmir heç* (Şəki).

ŞUNDUL II (Şəki) – avara, işsiz gəzən, boş-bikar. – *Əhməd şundul uşax olmasa yaxşıdı.*

ŞUNDULAMAX (Çənbərək) – 1. vurmaq; 2. qamçılamaq. – *Haravıyı qoş, Alı, öküzü şundula, teççə tütünü daşı.*

ŞUNDULLUX (Şəki) – yüngüllük, yüngülxasiyyətlik. – *Şundullux pis şeydi.*

ŞUNDUL-ŞUNDUL (Şəki) – avara-avara, boş-boşuna. – *Əhmədiyə şundul-şundul gəzir.*

ŞUNQUL (Zaqatala) – qərzəkdən çıxmış findıq.

ŞUNQURAX (Cəbrayıl) – 1. lağ; 2. birisi haqqında uydurulan söz.

ŞUNQURUX (Gəncə, Mingəçevir, Oğuz, Tovuz) – bax **şunqurax**. – *Nizaminin adına böyük şunqurux düzəldiblər* (Oğuz). **Şunqurux qoşmax** (Gəncə, Mingəçevir, Tovuz) – 1. lağa qoymaq; 2. haqqında uydurma söz düzəltmək. – *Yazığa bir şunqurux qoşdular* (Gəncə); – *Gəliñ olara bir şunqurux qoşax, aləmdə biəvir olsunnar* (Tovuz).

ŞUPİ-ŞUPİ (Salyan) – uşaq oyunu adı.

ŞUPUR (Şəki) – ting, ağac şitili. – *Ehdığımız şupurrarın hamısı göyərifdi*

ŞUR (Ordubad, Şərur) – 1. səs; 2. gurultu. **Şur çıxartmaq**. – *Ay uşax, şur çıxarma!..*

ŞURA (Dərbənd) – qoğal. – *Bizdə şura diyədilər.*

ŞURAQƏCƏRƏ (Ordubad) – sağsağan. – *Bir şuraqəcərə tutmuşam; – Bizim əvdə şuraqəcərə yuvası var.*

ŞURALA: ŞURALA KƏSMƏK (Şamaxı) – möhkəm döymək, ağacla döymək. – *Məni qardaşım şurala kəsdi.*

ŞURBUL (Quba) – sulu xörək adı. – *Şurbul çüreg duğruyub yimağçün yaxşı şeydü.*

ŞURQAN (Təbriz) – şəlalə.

ŞURNAY (Bolnisi) – şəlalə.

ŞURUB (Şamaxı) – qaynadılaraq qatılşdırılmış meyvə şirəsi. – *Heyva şurubu yaxşı şeydü.*

ŞURULLAYI (Oğuz) – 1. boş-boşuna. – *Şurullayı çıxıb özün gəldin; 2. avara, bikar. – O, şurullayının biridi.*

ŞURŞANA (Zəngilan) – novça.

ŞUTDƏMƏY (Salyan) – oyun zamanı topu ağacla yerdə sürülmək. – *Səfər yaxşı şutdədir.*

ŞUVURTU (Tovuz) – bax **şivirti I**.

ŞÜDƏY (Şamaxı) – ensiz uzun zolaq. – *Keçmişdə hərənin bir şüləy yeri olardı.*

ŞÜ:Ə (Ucar) – şəvə. – *Şü:ə tüt qaradı, təsvey olur, gözmuncuğu olur.*

ŞÜRƏG (Cəlilabad) – nazik, uzun. – *Onın bi şürəg oğlı var, heç sağ can görmey.*

ŞÜK: ŞÜKƏ DÜŞMƏK (Cəlilabad) – qorxmaq, qorxuya düşmək.

ŞÜLAN (Oğuz) – bax **şilan I**.

ŞÜLƏ (Göyçay) – 1. ip və ya sap dəstəsi; 2. 50–60 sm. uzunluğunda sap.

ŞÜLƏX' (Cəbrayıl, Göyçay, Zəngilan) – bax **şülə**. – *Bir şüləx' sap ver ma:, sora verərəm* (Zəngilan).

ŞÜLƏK (Cəbrayıl, Ucar) – bax **şülə**. – *Əli, mə: iki şülək göy, üç şülək qırmızı sap ver* (Cəbrayıl); – *Ay qız, bir şülək sap ver, pencə:in düyməsin tikim; – Mən beş-altı şülək sapnan tikməni tikdim* (Ucar).

ŞÜLƏMƏX' I (Cəbrayıl) – bol-bol paylamaq. – *Ə: nadi xalxın malını şülörsən?*

ŞÜLƏMƏX' II (Ağdam, Şuşa) – döymək, vurmaq. – *Ağna-bozuna baxmır, elə şülü:r* (Ağdam); – *Tutdum, möhkəm şülədim onu* (Şuşa).

ŞÜLƏN (Qazax) – talan. **Şülən olmaq** (Qazax) – talan olmaq, dağıtmaq. – *Bosdan şülən oluf.*

ŞÜLƏNNİX' (İmişli) – bolluq. **Şülənniyə düşməx'** (İmişli) – bolluğa düşmək. – *Bü:n bir şülənniyə düşmüşdü.*

ŞÜLƏY-ŞÜLƏY (Şamaxı) – kəsik-kəsik, parça-parça. – *Ussa dö:rmüş <deyilmış>, parçanı şüləy-şüləy elədi.*

ŞÜLİL (Meğri) – kal meyvə. – *Yayda arançi naşdovqarına şülil yesə qızdırı.*

ŞÜLLƏ (Goranboy) – uzun. – *Şüllə adamın ağılı topuğunda olar; – Şüllə Həsən kətdə hamıdan uzundu.*

ŞÜLLƏX' (Cəbrayıl) – bax **şüllə**.

ŞÜLLÜ I (Kürdəmir, Qazıməmməd) – duru xəmir xörəyi adı. – *Anam şüllü bişirmişdi* (Qazıməmməd); – *Bi şüllü pişir yia:x'* (Kürdəmir).

ŞÜLLÜ II (Ağcabədi) – şiş, prizmaşəkilli. – *Taxtapuşun üşdü şüllüdü.*

ŞÜLÜ (Naxçıvan) – oğru.

ŞÜLÜF (Şəki) – qərzəkdən çıxmış qoz. – *Mənki:n çoxu şülüfdü.*

ŞÜLÜM (Ağcabədi) – pinti, səlqəsiz. – *Şülüm uşaxda qanajax olmaz.*

ŞÜLÜMƏX' (Gədəbəy) – bax **şüləməx' II**. – *Gördüm əl-ə:ax eler, başdadım onu şülümə:.*

ŞÜMBÜLTULA (Cəbrayıl) – hər işə qarışan, hər yərə burnunu soxan.

ŞÜMŞAT (Daşkəsən, Kəlbəcər) – ildirim. – *Göy gürüldə:ndə şümşat tüşöy* (Daşkəsən); – *Şümşat bulutdar arasında oynur* (Kəlbəcər).

ŞÜMŞƏT I (Ağdam, Borçalı, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – bax **şümşat**. – *Göy gürüldə:ndə şümşat tüşöy*; – *Şümşət oynor, yağajax* (Borçalı); – *Yağış yağər, şümşət çaxer* (Daşkəsən).

ŞÜMŞƏT II (Goranboy, Qazax) – tütək. – *Şümşədi ağaşdan-zaddan qayrellər* (Qazax); – *Çovan şümşətnən qoyunqaytaran çalanda qoyunnar covanın başına yığilər* (Goranboy).

ŞÜMŞÜLƏ (Kürdəmir) – boyunduruqla arabanı birləşdirən hissə. – *Arabanın şümşüləsi çıxtı*.

ŞÜMŞÜLÜT (İmişli) – şimşək. – *Göy guruldadı, şümşülütlə şaxdı*.

ŞÜMŞÜRÜX' (Ağcabədi, Bərdə, Culfa, Tərtər) – bax **şümşülütlə**. – *Göydə şümşürüy oynuyur* (Ağcabədi); – *Şümşürüx' yazda yağış yağanda olar* (Culfa).

ŞÜMŞÜRÜT (Ağcabədi) – bax **şümşülütlə**. – *Şümşürüt yağış yağanda olur*.

ŞÜNKÜRÜX' (Qazax) – lağ. ♦ **Şünkürüyə qoymax** (Qazax) – lağa qoymaq. – *Yazığı şünkürüyə qo:llar*.

ŞÜRFƏ (Şəki) – gönü təmizləmək üçün dəmir alət. – *Bizim şürfəmiz ititdi*.

ŞÜRÜM (Ucar) – şırım, uzun ensiz <parça, torpaq sahəsi>.

ŞÜŞ I (Zaqatala) – 1. təmizlənmiş; 2. hamar.

ŞÜŞ II (Çənbərək) – saf, təmiz. – *Şüş qızıl pullar vardı onda*.

ŞÜŞDƏMƏX' (Ağdam, Basarkeçər, Gəncə, Xanlar) – xırmanda döyülmüş taxılı topa şəklinde bir yerə yığmaq, toplamaq, tərə şəklinde yığmaq. – *Şüşdəməx', yəni kopalamax*. – *Taxılı şüşdü:f qutarmışam* (Basarkeçər); – *Taxılı şadareynan duruluyullar, sonra şüşdüyüllər* (Gəncə).

ŞÜŞDÜ (Əzizbəyov) – günahkar, təqsiri olan. – *Bi işdə o da şüşdüdü*.

ŞÜŞƏ I (Culfa) – xırmanda topa şəklinde bir yerə yığılmış, bir yerə toplanmış taxıl. – *Şüşəni şadaraynan əliyirix', so:ra da xəl-birənən qəyrib torpağın çıxardırax*.

ŞÜŞƏ II (Şəki) – ağacın cavan zoğu, xırda budaq. – *Çəkilin şüşəsini qurif veririx' xırda vaxdı qurda*; – *Yuxudan durannan so:ra şüşə qurif töküllər qurda*.

ŞÜŞƏ III (Qəbələ, Quba) – meyvə saxlamaq üçün xüsusi çuxur, quyu. – *Bizim briqadanın igirmi şüşə alması var*.

ŞÜŞƏK (Qarakilsə) – lağ. ♦ **Şüşək eləmək** (Qarakilsə) – lağ etmək, ələ salmaq. – *Padşah bina şüşək elədi*; – *Mən şüşək eləməli adam döyləm, get tayı: tap*.

ŞÜŞƏKİ (Tovuz) – bax **şüşək**. ♦ **Şüşəki eləməx'** (Tovuz) – bax **şüşək eləmək**. – *Sən mənə şüşəki eləmə*.

ŞÜŞƏLƏMƏX' (Ağdam, Culfa, Füzuli, Ordubad, Zəngilan) – bax **şüşdəməx'**. – *Potqanı yığırdıx yerə, bir də döyürdüx', sonra şüşəli:rdix' (Ağdam)*; – *Tez olun taxılı şüşəli:n, axşamdı* (Zəngilan).

ŞÜŞKƏR (Zaqatala) – günahkar, təqsirli. ♦ **Şüşkər olmax** (Zaqatala) – günahkar olmaq, təqsirli olmaq. – *Yazıq lap şüşkər oldu*.

ŞÜTRÜ (İsmayıllı) – başdansaovdu, səthi, keyfiyyətsiz. – *Sən işi şütrü görübsən*.

ŞÜTÜMƏX' (Gədəbəy, Xanlar, Kəlbəcər) – avaralanmaq, veyllənmək, boş-boş görmək. – *Ə, niyə şütüyyəysün, öyə simidiy vermeyisün* (Gədəbəy); – *Pis itdər gedey qapılarda gəzey, de:llər şütüyyəy* (Kəlbəcər); – *Ə, buralarda nə şütüyyəysən?* (Xanlar).

ŞÜV (Xudat) – ensiz meşə zolağı. – *Şüvün iki tərəfin də şumla*.

ŞÜVCƏ (İrəvan) – ağacın cavan zoğu. – *Şüvcəni elə çəkəcəm ki, yandırar yaxar*.

ŞÜVCİRAĞI (Xaçmaz, Quba) – gecə işıqsacaq cücü.

ŞÜVƏLİN (Şahbuz) – yabanı dərman bitkisi.

ŞÜVƏR I (Oğuz) – evin tiri. – *Damın şüvərləri xarab olufdu*.

ŞÜVƏR II (Balakən) – şax və ya kol-kosdan düzəldilmiş çəpər. – *Məhlənin ətrafına şüvər çəkmişəm*.

ŞÜVƏRƏ (Göycay) – əkin sahəsində çəkilmiş arx.

ŞÜYRƏ (Gəncə) – dərini yumşaltmaq və təmizləmək üçün alət. – *A bala, o şüyərni ver bura*.

ŞÜYRƏLƏMƏX' (Gəncə) – dərini yumşaltmaq, təmizləmək. – *Şüyərni ver, bir-iki dəri var, oları şüyərliyəm*.

ŞÜYRÜMALI (Kürdəmir) – uzunsov.

ŞVEYNAZ (Naxçıvan) – yemiş növü.

Tt

TA (Ağdam, Bərdə, Gədəbəy, Şəmkir, Şuşa) – daha. – *Ə, ta bəsdı yatdıñ, bir yerinən qalxsarı* (Ağdam); – *Ta mənim sarı sözüm yozdu innən belə* (Bərdə); – *Ta niyə duruvsarı, ged işini yör* (Gədəbəy); – *Ta səni heş yana buraxmaram gedəsən* (Şuşa).

TABAĞCA (Masallı) – içərisində qənd doğramaq üçün ağacdan hazırlanan xüsusi çanaq.

TABAX (Naxçıvan, Ordubad) – xonça.

TABIN (Zaqatala, Qax, Balakə) – 1. tayfa, nəsil; 2. məhəllə.

TABIR (Zəngibasar) – dəfə. – *Bir tabır aparmış, bu ikinci tabırdı.*

TABIRĞA (Xanlar) – gəlmə. – *Özgə kət-dən gəlif burda olana tabırğa deyrəx'.*

TABLELƏ (Bakı) – öncir qurusu.

TABUN I (Balakən) – kənd. – *Mən Tala-lar tabununda oluram.*

TABUN II (Qax) – at ilxısı.

TABURĞA (Salyan) – b a x **tabırğa**.

TAÇAX (Qazax) – qaramalın ayağının dərisi.

TADDIM (Gədəbəy) – ta ki, o vaxta qədər ki. – *Taddım özü gəlməsə, mən xalxın amanatını heş kimə vermərəm.*

TA:DIM (Bərdə, Füzuli, Qazax, Yevlax) – b a x **taddım**. – *Təleyi qurollar ta:dim oy çü-şənətən* (Qazax).

TAF I (Füzuli, Xanlar, Şəmkir) – b a x **tap** III. – *O tafdən ağzı aşağı gələndə gördüyün yerrərin hamısı bizim kolxozundu* (Füzuli); – *O taflarda mal örüşü var* (Şəmkir).

TAF II (Zəngilan) – suvarılmayan əkin sahəsi.

TAFDAX I (Gədəbəy) – kərəntinin tiyəsinin kəsən tərəfi.

TAFDAX II (Daşkəsən) – kərəntinin ağzını itiləmək üçün alət. – *Tafdaxınan kərəntiyi tafdıyırıx*. ◊ **Tafdaxdan tüsməx'** (Gədəbəy) – kütləşmək, kəsərdən düşmək. – *Kərəntim tafdaxdan tüşüf bə:axdannan.*

TAFDALAMAX (Şəmkir) – əkin sahəsini şırımlara ayırmaq. – *Darıyı əkerix' payızda, onnan sonra tafdaleyif onu sulerix.*

TAFDIMAX (Daşkəsən) – itiləmək. – *O tafdığı ma:yəti bu kərəntiyi tafdıyım.*

TAFI (Culfa) – üzüm növü.

TAFİR (Cəbrayıl, Çənbək) – fərç. ◊ **Tafirin tutmax** (Cəbrayıl, Çənbək) – 1. fərçini müəyyənləşdirmək (Çənbək); 2. sınamaq (Cəbrayıl). – *Tafirin tutmuşam, təx' savır ma: düşür* (Cəbrayıl); – *Tafirin Xidir tutuf, həfdədə xiyarı suluyur bir dəfə; – Köhçəli Nədir hər şeyin tafirin tutuf* (Çənbək).

TAFİRQA I (Ağdərə) – köçəri. – *Əvvəl tafırqaydıx biz.*

TAFİRQA II (Meğri, Ucar) – gəlmə, yerli olmayan, yurdsuz. – *Dedim: "Əmir xan, tafırqa adamıx, deyna bizim davarrarı versin"* (Meğri).

TAFQINTI (Qazax) – tapılmış şey. – *Bu tafdıntuların ya:si çıxdımı?*

TAFQIR (Zəngibasar) – dəfə. – *Bir tafdır da yusan ə:r, təmmiz olar.*

TAFRIX (Şəki) – qarışıqlıq. ◊ **Tafırğa düşməx'** (Şəki) – dolaşıqlığa düşmək, qarışıqlığa düşmək. – *Bizim qonşunun işi tafırğa düşdü.*

TAFTAPI (Karvansaray) – qarğıdalı və ya darı çörəyi. – *Qardalı ununnan yaman taf-tapı bişirillər.*

TAĞ (Ordubad) – taxça.

TAĞALAĞ I (Cəbrayıl, İmişli, Salyan, Şamaxı) – cəhrədə iyə keçirilən dairəvi taxta. – *Tağalağ iynən bir yerdə firranır* (Cəbrayıl).

TAĞALAĞ II (Şamaxı) – məc. quru, bərk. ◊ **Tağalağa dönməy** (Şamaxı) – məc. qurumaq, bərkimək.

TAĞALAĞ III (Quba) – 1. dairəvi, girdə; 2. dairəvi dəmir və ya taxta. – *U tağalağı urdan küntir, əl-ayağa dulaşadu.*

TAĞALAĞ IV (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – sap çarxı. – *Gələndə iki dənə ağ, bir də qara tağalağ al gəti* (Qazax).

TAĞALAX I (Ağdam, Bərdə, Culfa, Şuşa, Tərtər) – b a x **tağalağ** I. – *Cəhrənin tağalağı uşağın ayağı altında qalır sınıfdı* (Ağdam); – *Tağalax iyin dibində olur* (Culfa); – *Tağalax olmasa cəhrə əyirməx' olmaz* (Şuşa).

TAĞALAX II (Ağdam, Bərdə, Qax, Mingəçevir, Şuşa) – b a x **tağalağ** II.

TAĞALAX III (Şəki) – b a x **tağalağ** III. – *Ağ alma var de:irmi, huna tağalax alma*

diyollar. – *De:irmi taxdaya demir olanda huna tağalax diyərux.*

TAĞALAX IV (Başkeçid) – bax **tağalax IV**.

TAĞALAX V (Qax) – mismarin başı.

TAĞALAX VI (Borçalı) – yumaq. – *Get qalxozdan bir tağalax kəndir al gəti.*

TAĞALANDIRMAX (Qazax) – bükmək, burmaq. – *Camış quyruğunu tağalandırer.*

TAĞAN (İmişli) – dolaşa. – *Tağan dolub şuma, səpdiyəcən götürür tumi.*

TAĞAR (Gədəbəy, Qafan, Qax, Qazax, Mingəçevir, Oğuz, Ordubad, Salyan, Şəki, Şəmkir, Zaqatala) – ölçü vahidi adı. – *On tağar ağa götürürdü, iki tağar da atama irəncbər payı verirdi (Qazax); – Mə:m əməx' günümə ildə dörd-beş tağar dən düşür (Ordubad); – Bildirrarı qalxozdan beş tağar qartov aldım əməx' gününə (Gədəbəy); – Qabax taxılı tağarınan ölçəllərdi, indi tonnan ölçüllər (Salyan); – Otuz çanağın bir tağardı (Şəmkir); – Tağarı un manita taxıl satılıf (Şəki).*

TAĞARBAŞI (Qazax) – satılan hər tağar taxıl üçün pulsuz olaraq əlavə edilən taxıl. – *Hər tağara tağarbaşı verirdix' bir çanax.*

TAĞARRAMAX (Borçalı) – tağarla ölçmək. – *Ay uşaxlar, ay bala, durmuyun gəlin, tuğdan taxılı tağarriyax.*

TAĞƏLİ: TAĞƏLİYƏ QOYMAX (Cəbrayıl) – lağa qoymaq.

TAĞIRSAĞ (Lənkəran) – dolu. – *İki gündü sə:rrər tağırsağ yağır.*

TAĞRİL (Cəbrayıl) – izahat. ◊ **Tağrıl almax** (Cəbrayıl) – izahat almaq. **Tağrıl verməx'** (Cəbrayıl) – izahat vermək.

TAX (Qax, Şamaxı) – 1. üzünə ot yığıb sürmək üçün istifadə edilən ağac budağı (Qax); 2. kəsilmiş və qol-budağı budanmış kiçik ağac (Şamaxı). – *Çiyində meşədən bir uzun tax gətdim.*

TAXDA (Balakən, Cəbrayıl, Göyçay, Qarakilsə, Qazax, Laçın, Ordubad, Şəki, Şuşa) – 1. əkin sahəsində zolaq, əkin sahəsinin bərabər hissələri (Balakən, Göyçay, Qarakilsə, Ordubad, Şəki, Şuşa). – *Bizim briqada bu gün iki taxda tütün şitili basdırdı (Balakən); – Taxdalarda əkin əx'mişəm (Qarakilsə); – Bi taxda yer belləmişux soğan ehmağa. – Əlli taxda çəltix yerimiz olardı o vaxda (Şəki); – Həşim öz taxtasını şumnuyur (Şuşa);*

2. dağavar yerdə düzənlik hissə, otlaq sahəsi (Cəbrayıl, Qazax, Laçın). – *Biyil dəlləx' taxdasında çoxlu ot var (Qazax); – Bizim qoyun bu sa:t taxdada otduyur (Laçın); – Mal-qara taxdaya yayılıb (Cəbrayıl); 3. qadın tumanının, yorğanın üzünün bərabər hissələri. – Yorğanın üzünə üş taxda çit işlənir (Ağdam); – Mənim tumanım beş taxdadı (Şamaxı); – Qabaxlar on iki taxdadan tuman geyərdix' (Şuşa); – Bu taxdadan sonra hananı kəsəjiyix' (Cəbrayıl).*

TAXDALAMAX (Gəncə, Mirgəçevir) – əkin sahəsini zolaqlara ayırmaq, hissələrə bölmək. – *Sabah arpanı taxdalamağa gedəjm (Gəncə).*

TAXINMAX (Qax) – bəzənmək.

TAXQILLAX (Mingəçevir) – qurquru.

TAXSİM (Qax) – sahibsiz, yiyəsiz. – *Həbi taxsım toyuxları qov ketsin məhlədən.*

TAXŞALAMAX (Beyləqan) – köhnəlmək. – *Bu yaylıx çox taxşalıf.*

TAXTABASAN (Dərbənd) – arabanın bənini yan tərəfdən saxlayan ağac. – *Tabatəsan dəndədən uladu.*

TAXTABƏND (Bakı, Quba, Sabirabad, Şamaxı) – eyvan. – *Bizim taxdəbənd çox kiçikdi (Şamaxı).*

TAXTABUZ (Kürdəmir) – şkof. – *Öyün-nəri irayonun mağazennə taxtabuz gəlirmiş, Qardaşxan almıyıp.*

TAXTACAL (Quba, Şamaxı) – quş tutmaq üçün taxtadan hazırlanan tələ. – *Taxtacalda bir kəklily var (Quba); – Bu gün nə qədər çalışdım taxtacala quş düşmədi (Şamaxı).*

TAXTAX (Şamaxı) – xəmrinə süd və ya yağ qarışdırılmış nazik, quru çörək. – *Taxtaxın xıriltısınan xoşum gəlir.*

TAXTAMİCƏ (Əli Bayramlı) – palaz növü.

TAXTAMÜJƏ (Ağdam) – bax **taxtamıcə**.

TAXTAPERDİ (Zaqatala) – tavan.

TAXTASUAT (Salyan) – su götürmək və malları suvarmaq üçün çay sahilində düzəldilmiş kiçik körpücük. – *Anam taxtasuatda paltar yuyur; – Taxtasuat suatdan irahatdı.*

TAXTAVEND (Zaqatala) – üstünə qab-qacaq yığılan rəf.

TAQQA I (Dərbənd) – ağac qabığından düzəldilmiş qab. – *Cingələg <çiyələk> dərməğa alub bir daqqa da gıtdüm.*

TAQQA II (Dərbənd) – dəyirmanın su novu. – *Dəyirmanın taqqası dəşülüb, bir gün bir gecə dəyirmanda qalmışəm.*

TAQQA III (Göyçay) – su içmək üçün qab.

TAQQA IV (Göyçay) – tamamilə.

TAQQILBAB OLMAX (Şəhur) – döyül-mək. – *Qapı taqqılbab oldu, gör kimdi.*

TALA I (Zəngilan) – böyürtkən. – *Uşax-lar meşiyə tala yığma: getdilər.*

TALA II (Şəhur) – topa. – *Qarpızı tərpatmə, tala dağılar.*

TALAXA (Zaqatala) – bişərkən çatlamış <yumurta>.

TALAŞ (Qəbələ, Quba) – odun doğranılan zaman yerə tökülən xırda qırıntılar. – *Ocağa qoymağa talaş gəti.*

TALAŞA I (Ağdam, Ağdaş, Bakı, Cəlil-abad, Göyçay, Kürdəmir, Mingəçevir, Oğuz, Salyan, Şamaxı, Şəki, Şuşa, Zərdab) – b a x **talaş**. – *Bu tökülən talaşadan birəz apar evə (Ağdam); – Odun olmadığma peçdə talaşa yandırırax (Ağdaş); – Bir az talaşa gəti ocağa at (Oğuz); – Bir-iki talaşa qopar, ocax qalı-yacağam (Kürdəmir); – O talaşadan at sımavara, qaynasın (Salyan); – A bala, biraz talaşa yığ gəti, ocağı qızışdır (Şəki).*

TALAŞA II (Cəbrayıl, Goranboy, Zəngi-lan) – divar hörəkən daşların arasına tökü-lən xırda daş qırıntıları. – *İndi də talaşə:ti tökəx' daşların arasına (Goranboy).*

TALAŞKA (İmişli) – b a x **talaş**. – *O talaş-kadan gət, at ocağın altına.*

TALĞA (Qazax) – medal. – *Talğeyi hökü-mət verirdi bəylərə keşmişdə.*

TALX (Salyan) – yarımşor <su>. – *Talx suyu içməy olmaz. – Bizim quyunun suyu talxdı.*

TALXA (Füzuli) – tənbel, işdən boyun qa-çıran. – *Talxaları aramıza qoymarıx.*

TALXIMAX (Çənbərək, Oğuz) – şişmək. – *Günbəğün irəngi çöürülür, talxıyır (Oğuz); – Əlimin üsdü talxıyif. – Əli, niyə talxıyif gö-zünün altı onun? (Çənbərək).*

TALIX (Oğuz) – qılıq; münasibət. – *Unun talığı yoxdu.*

TA:LIT: TA:LIT ELƏMƏX' (Mingəçevir, Şəki) – rişxənd eləmək. – *Özə: ta:lit elə, mənnən işin olmasın. – Eşşəyə minəndə uşaxlar ta:lit eliyir (Şəki).*

TAM (Dərbənd) – mağara. – *Tam diyədid muğaraya, muğara kimig yerə.*

TAMAL (Qax, Mingəçevir, Şəki) – ma-çalka.

TAMASA I (Lənkəran, Masallı) – b a x **tamasa**. – *Merzağa evin tamasasın da vurub (Lənkəran).*

TAMASA II (Balakən, Qazax, Ordubad) – taxta haşiyə. – *Dufarnan bolun <polun> arasına vurollar tamasıyı (Qazax).*

TAMASA III (Quba) – boyunduruğun alt ağacı. – *Tamasanı tez ul üryə <ora> gütür.*

TAMASQA (Dərbənd, Tabasaran) – b a x **tamasa III**. – *Buynisənin altındakı ağaca tamasqa diyədik (Dərbənd); – Malın başı çıx-məsü diyə, buyunduruğun aşağı tərəfinə tamasqa keçirəllər (Tabasaran).*

TAMAŞAQAĞ (Kürdəmir) – boranı. – *Tamaşaqabağı alaçolpada paxla ilə yi:llər.*

TAMATA I (Şəki) – b a x **tamasa II**. – *Ta-mata vurullor ki, taxdaların arasınnan so:x keşməsin.*

TAMATA II (Oğuz, Zaqatala) – evin üs-tündə kirəmiti saxlayan uzun taxta. – *Tamata sınıb, kirəmit yerə tökülüb.*

TAMATA III (Göyçay, Mingəçevir) – tər-rəcə.

TAMAZA (Lənkəran) – tavan.

TAMIR (Çənbərək, Kürdəmir, Qarakilsə, Qazax, Mingəçevir) – tamah. – *Mənim heş nəyə tamırım yoxdu (Qazax); – Mənim dünya malında tamırım yoxdu (Qarakilsə).*

□ **Tamırı olmax** (İmişli) – meyli böyük olmaq, istəmək, arzu etmək. – *Tamırı olsa, verəçək qızı, olmasa heç.* ◇ **Tamırında olmax** (İmişli) – arzusunda olmaq, istəmək. – *Tamırında olsa almağ çətin döğü. Tamı-rınınna geçmək* (İmişli) – meylindən keç-mək, ürəyindən keçmək, arzu etmək. – *Ta-mırınınna keşdi, oturum mən də ye:im.*

TAMIRA (Ordubad) – vəzəri.

TAMLAMAĞ (Salyan) – ölçmək. – *Bı citi tamla ver mə:.*

TAN (Qazax, Mingəçevir, Şəmkir) – arxın içindən çıxarılaq kənarına tökülmiş tor-paq. – *Tan olmasa, su arxdan daşar (Qazax); – Arxın tanına kimi əkiflər (Mingəçevir); – Tan suyu qoymur qırağa dağılmağa (Şəm-kir).*

TANA I (Bakı) – qıfıl. – *Qapıda tananı gö-rüb qeyitdim.*

TANA II (Ağdam, Bərdə, Gədəbəy, Gəncə, Goranboy, Qax, Mingəçevir, Tərtər, Tovuz) – sırğa. – *Mə:m qızdarımın hamısı tana taxır* (Gəncə).

TANA III (Göyçay, Xanlar, Mingəçevir) – qulağın yumşaq hissəsi, sırğa taxılan yeri. – *Tanadan qızıl asallar* (Xanlar).

TANA IV (Göyçay, Mingəçevir) – atın burnunda əmələ gələn xəstəlik adı.

TANA V (Qarakilsə) – qoyun saxlamaq üçün üstüörtülü yer.

TANAX: TANAX BURUN (Kürdəmir) – yastıburun.

TANALIX (Goranboy) – qulağın yumşaq hissəsi, sırğa taxılan yeri.

TANXALI (Bakı) – varlı, dövlətli. – *O, çox tanxalı olub əvvəllər.*

TANXARMAĞ (Yardımlı) – tapşırmaq. – *Tanxarım də xeyri yoxdu.*

TANK I (Balakən) – qəti. – *Köhnə hökümət işə, onu qayran adama tank qiymət verməzdi.*

TANK II (Zaqatala) – dazbaş.

TANQ (Quba) – səs. – *Əxşamlar həmişə meşə tərəfinnən cürbəcür tanq gələdi.*

TANQAHI I (Cəbrayıl, Cəlilabad, Füzuli, İmişli, Qarakilsə) – bax **tanqax**. – *Oa min manatlıq tanqah vermişük* (İmişli); – *Kişinin əlində bir elə tanqahı yoxdu* (Qarakilsə); – *Kolxoz aldığı dəvənin tanqahını verdi* (Cəbrayıl); – *Bir belə tanqahı qoyduñ, elə bir qoyun apardıñ burdan?* (Füzuli).

TANQAHI II (Çənbərək) – qüvvə, güc. ◊ **Tanqahdan kəsilməx'** (Çənbərək) – gücdən düşmək, qüvvəsini itirmək. – *Seyfəddin qərəm işdədiyinə tanqahdan kəsilib.*

TANQAX (Salyan) – pul, sərmayə, var-dövlət. – *Kişinin əlində tanqaxı var.*

TANQILIX (Qax) – əkilməyən boş sahə.

TAP I (Qax, Mingəçevir, Şəki) – ağacdan düşüb əzilmiş <meyvə>. ◊ **Tap atmax** (Kürdəmir) – küt getmək. – *Xəmir yaxşı acıma-yıb deyın çərəx' tap atr.* **Tap getmək** (Ucar) – küt getmək. **Tap olmax** (Oğuz) – ağacdan düşüb əzilmək, zədələnmək <meyvə haq-qında>. – *Alma yerə tüşəndə tap olur.*

TAP II (Oğuz) – alçaq, yastı. – *Pusa:tkı damlar hamısı tapdı.*

TAP III (Füzuli, Goranboy, Qarakilsə, Qax, Şəmki, Tərtər) – dağlıq yerdə kiçik düzənlik. – *Tapda cıdırı çıxıllar* (Goranboy); – *Tap yerə su çıxmaz* (Tərtər); – *Tapda koma tiki-rix'*, *orda heyvannarımızı otarırx* (Füzuli); – *Naxırı tapda otararsan* (Cəbrayıl).

TAPAN I (Ağdam, Cəbrayıl) – qoyunları salmaq üçün qamışdan tikilmiş ağıl. – *Çoban qoyunu tapana yıgdı* (Cəbrayıl).

TAPAN II (Bakı, Cəbrayıl, Kürdəmir, Mingəçevir, Salyan, Zəngilan) – qamış çəpər. – *Gərəx' qəmiş qırax ki, tapən çəkəx'* (Zəngilan); – *Tapdım, tapana saçdım* (Salyan); – *Qamış tapən yaman yaxşı olur* (Cəbrayıl).

TAPAN III (Əli Bayramlı, Füzuli, Kürdəmir) – qamışdan hörülmiş çəpəri möhkəm saxlamaq üçün vurulan dayaq. – *Çəpərin tapanı elə bərkik ki, so:radan tərpanməsin* (Əli Bayramlı); – *Çəpərə tapən vur* (Füzuli).

TAPAN IV (Borçalı, Gədəbəy, Qəzax, Ordubad, Şahbuz, Tərtər) – əkin sahəsini hamaralamaq üçün ağac mala. – *Tapən kəsəx'li yerrəri düzəldir* (Borçalı); – *Tapən göyriş ağajınnan oley* (Gədəbəy); – *Tapən yeri ütü-lüyür* (Tərtər); – *Yer keşələndə tapannan tapannıyırax, olur yumuşax* (Ordubad).

TAPAN V (Tovuz) – cəhrənin oturacağı. – *Cəhrə tapanın üsündə durur.*

TAPANÇI (İrəvan) – əkin sahəsini malalayan adam. – *Tapənçi göndərdin?*

TAPANMAMAX (Ağdam, Borçalı, Gədəbəy, Ordubad, Şəmki, İrəvan) – əkin yerini malalamaq. – *Yeri tapannan tapannadıx* (Borçalı); – *Tapannamamış səpbəx' olurmu heş toxumu?* – *Biz yeri əke:rix', onnan sonra buğdayı səpe:rix', sonra onu tapanne:rix* (Gədəbəy). – *Yeri tapannıyırax olur yumuşax* (Ordubad). – *Əvvəl yeri şumnuyullardı, sonra da gedif üsdən tapannıyırlardı. Elə dədə-baba belə ax'mişix'* (Şəmki).

TAPANTI (Qax) – seyrək yağış.

TAPAR (Balakən, Qax, Şəki) – deyəsən. – *Məmmədin evə gəlməsinnən Əlinin xəbəri yaxdu, tapar;* – *Ana, uşağ yuxudan durub, tapar* (Balakən); – *Yoldaşım məni çox göz-lədi, tapar* (Qax); – *Tapar, öydə yoxdu* (Şəki).

TAPARAN (Şahbuz) – gildən düzəldilmiş zibil qabı. – *Zibili yığ taparana, apar at.*

TAPBA (Borçalı, Qazax) – tapmaca. – *Tap-bıyı uşaxlar de:ir* (Qazax).

TAPE (Ordubad) – balaca təndir çörəyi, kökə. – *İssi tapeni üzlü pəninrən yiyəsən; – Tape yassı olur.*

TAPI (Naxçıvan, Zəngilan) – bax **tape**.
 ◇ **Tapı salmax** (Zəngilan) – balaca təndir çörəyi, kökə bişirmək. – *Bir yumşax tapı sal göndər ma:.*

TAPIX (Ağdam) – şahid.

TAPIL (Ağdam, Borçalı, Gədəbəy, Hamamlı, Qazax, Tovuz) – kiçik ot topası. – *Otun qalnlığınnan baxif görürsən, bir tapı iki-üş vərdən olur* (Ağdam); – *Yaveynan yığeyrix, tapıl qayreriş* (Borçalı); – *Olar tapı-ları xoidara yığdılar* (Tovuz).

TAPILLAMAĞ (Ağdam, Şərur, Tovuz) – biçilmiş otu bir az quruyandan sonra qotman-lamaq. – *Yaveynan otu tapıllıyırıx* (Ağdam); – *Mən otu tapılladım* (Şərur); – *Uşaxlar qurumuş otu tapılladılar* (Tovuz).

TAPIMAL (Borçalı) – maldarlıq işini yaxşı bilən. – *Əhməd kişi yaxşı tapımal adamdı.*

TAPKİ (Zaqatala) – üzüm yığmaq üçün xüsusi səbət. – *Üzüümü tapkiya yığallar.*

TAPTAPTAY (Qax) – siçovul.

TAR I (Ağdam, Ağdərə, Basarkeçər, Borçalı, Çənbərək, Gədəbəy, Qarakilsə, Qazax, Şuşa, Tovuz) – toyuqların axsamlar üstündə yatdığı ağac. – *Töüxlər gejë tarda yatışır* (Ağdam); – *Çücələr tara çıxa bilmir* (Basarkeçər); – *Tö:ygə tar qoy üsdə çıxsın* (Çənbərək); – *Tö:üxlər tarda yater* (Gədəbəy); – *Tar hində qoyulur ki, tö:üxlər çıxıf orda yatısnar* (Ağdərə); – *Töyuxların hamısı tarda yatıf* (Tovuz); – *Toyuğun tarı ağajdan qayrılır* (Borçalı); – *Toyux yatan ağaca tar deyirix'* (Şahbuz); – *Tö:üxlər tara çıxıf* (Şuşa).

TAR II (Basarkeçər, Başkeçid, Borçalı, Çənbərək, Hamamlı, Qazax, Şəmki, Tovuz) – arabanın yan tərəflərindəki paralel üfqi ağaclar. – *Haravanın tarı qırılıf* (Qazax); – *Haravanın dörd tarı olur* (Borçalı); – *Haravanın qaxıxların birləşdirən ağaca deirix' tar* (Hamamlı).

TAR III (Ağcabədi, Ağdərə, Basarkeçər, Başkeçid, Borçalı, Cəbrayıl, Çənbərək, Daş-

kəsən, Gədəbəy, Qazax, Şəmki, Şuşa) – küləyin bir yerə topladığı qar yığını. – *Tarın altınnan yap adam gedir* (Ağcabədi); – *Tar dağlardə:lur, hara küləx' dəydi ordo:lur* (Ağdərə); – *Meşə: gedəndə tara patmışdım, güjnən çıxdım* (Gədəbəy); – *Tar yolları basıf* (Çənbərək); – *Arıx keçı tara batdı* (Cəbrayıl).

TARABUDUX (Ordubad) – xörək adı. – *Mən bu gün tarabudux yedim.*

TARAX I (Qax, Şəki) – kürək (insanda). – *Taraxlar elə zoqqıldıy* (Qax); – *So:ğ oldı, taraxlarım ağırır* (Şəki).

TARAX II (Oğuz) – dırmaq. – *Soğanı, tarax diyirix' unnan taraxlıyif, toxumu səpirix'.*

TARAXÇIN (Oğuz) – hop-hop, şanapipik.

TARAXLAMAX (Oğuz) – dırmaqlamaq. – *Taraxlamasan toxum üzdə qalar.*

TARAXOT (Zaqatala) – şüyüd.

TARAX-TARAX (Oğuz) – hop-hop, şanapipik.

TARAQBAŞ (Dərbənd, Tabasaran) – hop-hop, şanapipik. – *Taraqbaş qevanıin deşik-ləründə yuva salutdu* (Dərbənd).

TARAQQA (Ordubad, Şuşa) – fişəng. – *Bayramda taraqqə atardix* (Şuşa).

TARAL (Çənbərək) – tənbel. – *Taral adamnan yoldaş olma.*

TARAŞA-TARAŞA (Şəki) – parça-parça, hissə-hissə. – *Taraşa-taraşa doğradı töx'dü odunnarı.*

TARAT (Zaqatala) – dəstə.

TARÇİĞ (Bakı) – alaçıq. – *Una bax a:, öy-əşgi sökdı, hindi qalıb tarçığda.* ◇ **Tarçığın almax** (Cəbrayıl, Qarakilsə) – həddən artıq yeyib doymaq. – *İnəx'lər tarçığın aldılar* (Qarakilsə); – *Tarçığni aldınımı barı?* (Cəbrayıl). **Tarçığın götürməx'** (Cəbrayıl, İmişli) – həddən artıq yeyib doymaq. – *Yaxşı otardım, qoyun tarçığın götdü* (İmişli); – *Sa: nə var ki, ye:if tarçığni götürmüşən* (Cəbrayıl).

TARÇIXMAX (Qarakilsə) – 1. həddən artıq yeyib doymaq; 2. kökləmək.

TARXAM (Bakı, Salyan) – 1. tərbiyəsiz. – *Mən tarxam adam olseydım, atam məi dö-gərdi*; 2. ərköyün. – *Tarxam adam oxıya-məz* (Salyan). ◇ **Tarxam olmağ** (Salyan) – 1. ərköyün olmaq; 2. tərbiyəsiz olmaq, korlanmaq.

TARXAMLAŞMAĞ (Salyan) – 1. ərkö-yünlənmək; 2. tərbiyəsiz olmaq. – *Bi uşağ yaman tarxamlaşıb, heç sözə baxmır.*

TARXAN (Salyan) – kök. – *Bi tarxan qoyı-nım vardı, dünən kəsdim.*

TARIM (Salyan) – bəzək. ◊ **Tarım ver-mək** (Salyan) – bəzəmək. – *Özinə belə tarım verib ki, gəl görəsən.*

TARIN (Xaçmaz) – qurum. – *Bacada tarın çox olduğunna ona od düşmüşdü.*

□ **Tarın olmaq** (Cəbrayıl) – vərdis etmək.

TARQATIĞI (Kürdəmir) – dələm. – *Qo-yunun tarqatığını yimisənmi?*

TARP: TARPINI ÇƏX'MƏX' (Mingəçevir) – 1. zərərini çəkmək; 2. əziyyətini çəkmək.

TARPALAMAX I (Çənbərək) – döymək, vurmaq. – *Ajiğim tutmuşdu deyın, Furuyu yaman tarpaladım.*

TARPALAMAX II (Çənbərək) – çalmağ <otu>. – *Oğul, burajığı tarpala, bir xotma yığ.*

TARPAŞDAMAX (Başkeçid, Borçalı) – çırpmaq, döyəcləmək. – *O, tozdu palazdarı tarpaşdıyır* (Başkeçid); – *Apar bunu tarpaşda gəti* (Borçalı).

TARRANMAX (Qazax) – məc. dırmanmaq. – *Ağaja tarranef dərer almeyi.*

TARRAŞDIMAX (Çənbərək) – bərabər-ləşdirmək, tarazlaşdırmaq. – *Eşşəy xuncuru əyirdi, onun gözdərini tarraşdım, boyl əyil-mədi; – Barxanıyı tarraşdı, atın belində əyil-məsin.*

TARTA I (Meğri) – dikbaş, həyasız. – *Nə-cinin u tarta qızı Şalix bir yamandı, özi kimini yoxdı.*

TARTA II (Qazax) – sahibsiz <it>.

TARTA III (Çənbərək) – mədə. – *Tartana bir şey oldumu, doymadınımı? ◊ Tartasını yollamax* (Çənbərək) – yemək, mədəsini doldurmaq. – *Tartanı yolladınımı, ay bala?*

TAS (Qax) – su içmək üçün qulplu qab.

TASALANMAX (Ağcabədi, Beyləqan, Borçalı, Cəbrayıl, Gədəbəy, Hamamlı, İmişli, Şəki, Şuşa) – 1. ürəyi sıxılmaq, darıxmaq (Ağcabədi, Beyləqan, Cəbrayıl, Gədəbəy, Hamamlı, İmişli, Şəki). – *Yaman ürəyim ta-salanır* (Şəki); – *Hə:, də:sən tasalanmışan* (Ağcabədi); – *Yamanca tasalanmışan, ha:* (Beyləqan); – *Ejirinnən yatammeyrim, tasa-*

laneyrim zavahdannan (Gədəbəy); 2. əsəbi-lənmək (Borçalı, Şuşa); – *Yəni biri ajixlanır, hövsələdən çıxər, de:irsən ki, niyə tasalaner-san* (Borçalı); – *Bura bax ey, mə:m üsdümə niyə tasalanırsan* (Şuşa).

TASAMAS (Qax) – tələsik. – *Bir tasamas-nan yığışdırdı ki.*

TASAR (Qax, Zaqatala) – b a x **tavasər**.

TASKABABI I (Şuşa) – yemək adı, tava-kababi. – *Axsama yaxşı taskababi pişirmişəm, gəlif ye:ərsən.*

TASKABABI II (Bakı, Biləsuvar) – tava-kababi bişirmək üçün xüsusi mis qab. – *Bizim taskababi dörd kilo yağ tutur.*

TASKƏVAF (Tovuz) – qazan.

TASKOBİ (Bakı) – b a x **taskababi II**. – *Taskobiyə su tək xörəg pişirəg.*

TASKÜLA (Bakı) – araçqın.

TASMA I (Xanlar, Şəki) – çarığa keçirilən bağ. – *Çarığa tasma taxılardı, o da yoxdu* (Şəki).

TASMA II (Bakı) – bərk, tarım. – *Şali gör necə tasma bağlı:b.*

TASMALAMAX (Xanlar) – çarığa qayış bağ keçirmək. – *Oğul, apar çarığımı, qoy ba-van bir yaxşı tasmalasin.*

TASAŞ (Kürdəmir) – lovğa.

TASAQQA (Qazax) – lovğa. – *Bizim Məm-məd çox taşaqqa adamdı.*

TASDANMAĞ (Dərbənd) – kəsilib atılmaq. – *Qoyində öd taşdanar.*

TASIRĞAMAX (Qazax) – uzun yol getmək nəticəsində ayaqları şişmək. – *Camış dağdan gələndə taşırğeyif, inđi yeryəmmer.*

TASQALAX (Qax) – uşağ oyunu adı.

TASRİMAĞ (Salyan) – piyada gedib-gəl-mək. – *Bu gün o yolu iki dəfə taşrımaşam.*

TAT (Şamaxı) – küt getmiş çörək. ◊ **Tat düşməğ** (Şamaxı) – küt getmək. – *Tat düş-müş çörəg yeməli olmur. Tata getmək* (Sal-yan) – küt getmək. – *Üç kündəm tat getdi.*

TATALA (Biləsuvar, Salyan) – yabanı bitki adı. – *Tatala çiban üssə qoyılır* (Salyan).

TATALAMAĞ (Yardımlı) – küt getmək. – *Xəmir surğ <siyuq> olanda tataləy.*

TATARXAMA (Böyük Qarakilsə) – məx-mərək.

TATARI (Ağdam, Əli Bayramlı, Qazax, Mingəçevir) – qamçının bir növü.

TATAVAZDIĞ (Bakı) – yaltaqlıq. ◇ **Tata-vazdığ əleməg** (Bakı) – yaltaqlanmaq, yaltaqlıq etmək. – *Üziüvüzə görə tativazdığ ələmirəm.*

TATAZ (Bakı) – yara. – *Qo:şumuzun uşağına tataz düşmüşdü, üzi beleydi ki, külebedid.*

TATIRQAMAĞ (Şamaxı) – büdrəmək. – *At elə tativazdı ki, az qaldım su:a yıxılıam.*

TATİ (Yardımlı) – çardaqsız. – *Dağda kümənin üsdün tati eleylər.*

TATO:UZ (Bakı) – xəmirin kifayət qədər acımmaması nəticəsində çörəyin üzərində əmələ gələn qabarcıqlar.

□ **Tatouz atmağ** (Bakı, Füzuli) – küt getmək. **Tatouz eləməx'** (Mingəçevir) – küt getmək.

TATOR (Cəlilabad) – quş adı.

TATOY (Çənbərək) – Novruz bayramında uşaqların bir yerə yığılıb hazırladığı xörək. – *Uşax tatoy bişimə:yətdi.*

TAV (Tabasaran) – baca. – *Tav qurum tutdu.*

TAVA I (Beyləqan, Gədəbəy, Goranboy, Mingəçevir, Şuşa, Tərtər). – kiçik qazan. – *Südü taviya töx'düm* (Beyləqan); – *Tavada qatix çaldım* (Şuşa).

TAVA II (Şəki) – xörək növü. – *Yayda biz tava çox bişirirux.*

TAVA III (Bakı) – sal daş. – *Torpağı qazıyannan sora taviya çatdım.*

TAVAĞIM: TAVAĞIM ELƏMƏX' (Çənbərək) – gözləmək. – *Əndiriyaz adı tavağım eləmir kin, quyruq doğa.*

TAVAX (Kəlbəcər) – dəyirməndə dənin boğaz adlanan yera tökülməsini tənzim edən çalova oxşar taxta hissə. – *Daşım üsdə tavax var, dən oruya tökülər, ordan da də:rmanın boğazına.*

TAVAXIL: TAVAXIL ELƏMƏĞ (Yardımlı) – səbr eləmək. – *Tavaxıl elə, görüm nə dey.*

TAVALIĞ (Bakı) – sal daş olan yer.

TAVALÖKÜSİ (Lənkəran) – düyü unundan tavada bişirilən çörək. – *Anam tavalöküsü bişirib.*

TAVANA I (Şamaxı) – yaxın adam, köməkçi, arxa. – *Mə:m köməy eliyən bir tavanam yoxdı.*

TAVANA II (Gədəbəy) – dözümlü, taqət, güc. – *Heş tavanası yoxumuş gədənin işə.*

TAVANALI (Şəmkir) – dözümlü, davamlı. – *Bozax qoyun tavanlıdı isdiyə, so:ğa. – Bez tavanalıdı, amma cuna yox.*

TAVAR I (Qazax, Şamaxı, Şuşa) – cavan şahin. – *Tavar bir qırqavul tutuf* (Qazax); – *Bir tavar almışam, heç əvəzi yoxdu* (Şuşa).

TAVAR II (Quba) – cavan camış. – *Tavar utlarda utduyadı.*

TAVAR III (Cənubi Azərbaycan) – 1. çalışqan; 2. bacarıqlı. – *Tavar oğul ata malına göz tikməz.*

TAVARRAŞMAĞ (Salyan) – böyümək. – *Cüclər tavarraşıb.*

TAVARRIXLANMAX (Tovuz) – böyümək, ərsəyə çatmaq.

TAVASAR (Göyçay, Qax, Şamaxı, Şəki, Zaqatala) – uzun qulplu tava. – *Ay qız, tavasari gəti yumurta bişirəcəm* (Şamaxı). – *Tavasarda qayğanax bişir* (Şəki).

TAVAT (Borçalı, Qazax) – gürcü zadəganı, knyaz. – *Tavadar varıydı, çürbəçür ağalar ona baxerdı* (Borçalı).

TAVATDAMAX (Karvansaray) – tovlamaq. – *Ə:; məni nə tavatdersiñ?*

TAVAZA (Naxçıvan) – quruluş, forma. – *Hər şeyin özünün bir tavazası var.*

□ **Tavaziya tutmax** (Cəbrayıl) – 1. dilə tutmaq; 2. aldatmağa çalışmaq.

TA:VƏD (Kəlbəcər) – ta ki. – *Ta:vəd axşamatan gözdedi.*

TA:VƏND (Gədəbəy) – b a x **ta:vəd**. – *Ta:vənd anası gələnətən saxladım onu.*

TAVIN (Qazax, Çənbərək, Mingəçevir) – güləşmə zamanı münislik edən adam. – *Bazardan aldım savını, mən kimin olom tavını* (Qazax); – *İsvahan mənim tavınım olanda hamını yıxdım* (Çənbərək).

TAVIRĞA (Borçalı, Balakən) – köçəri. – *Tavirğa, yanı köçəri. – Biz tavirğiyix* (Borçalı); – *Tavirğa kimi şeyix', nəyimiz düzdü kü* (Balakən).

TAVIRĞI (Borçalı) – b a x **tavirğa**.

TAVLAMAX (Cəbrayıl, Şərur) – yüngülvari qovurmaq. – *Bu əti apar tavla* (Şərur).

TAVLAMIX (Laçın, Şəhur) – atın ayağın-dakı kəndirin ucunu bağlamaq üçün iri ağac mıx. – *Tavlamıxı ciyədən açımı?* (Laçın).

TAVLANMAX (Cəbraylı, Şəhur) – dolanmaq. – *Ordan bir də tavlandı gəldi, bir də keşdi Arazın o tayına* (Şəhur); – *Qoyun əvin başına tavlınır* (Cəbraylı).

TAVLI (Axalsixi) – kök, yağlı, piyli. – *Çox tavlı bir qoç aldım.*

TAVLI (Dərbənd) – pinti, səliqəsiz. – *Üst-başinnən tavlivə uxşuyandı.*

TAVSIMAX (Cəbraylı) – vurmuxmaq.

TAVUL (Lənkəran) – qayalıq.

TAVUN (Quba) – baca. – *Tavunimiz al-çaxdı.* – *Bu gün günürtadan sunra dağılmış tavuni quymax gərəkdü.*

TAVVƏT (Bərdə, Gədəbəy) – bax **ta:vəd**. – *Tavvət sən gələnjən gözdüyəjəm* (Bərdə);

– *Tavvət gün çıxanacan çox üşüdüüm* (Bərdə).

TAY I (Cəlilabad, Şahbuz) – daha. – *Tay nə deyim?* (Şahbuz); – *Tay vədəxilaf olmiyəg* (Cəlilabad).

TAY II (Dərbənd, Tabasaran) – iki-üç yaşar erkək at. – *Tayı üç yaşinnən yuxari minüb üğretməğa ulur* (Tabasaran); – *Atın babasına tay deyədig* (Dərbənd).

TAYAÇUY (Qəbələ) – otun dağılmaması üçün tayanın üstündən və tərəflərindən uzadılan uzun ağac. – *Əşraf meşədən on tayaçuy gətirib.*

TAYAĞ (Dərbənd) – 1. səlbə; 2. əlağacı. – *Qoza tayağ atdım;* – *Atıb əlimnən tayağı gidər;* – *Məni var, una tayağ diyədəm.*

TAYAX I (Zaqatala) – qoz çırpmaq üçün uzun ağac. – *Tayaxı atam çölə apardı.*

TAYAX II (Qax) – süst, əzgin. ◊ **Tayax olmax** (Qax) – süstləşmək, əzginləşmək. – *Niyə tayax olupsan?*

TAYALIX (Kürdəmir) – tayanın ortasına dikinə qoyulan ağac. – *Meşədən bi-iki taya-lıx kəs, tayya qoyacam.*

TAYBAĞIRSAĞ (Qazax) – zəif, arıq. – *O, taybağırşağın biridi, onnan saña nə kəməx'.*

TAYBƏT (İsmayılı) – toqqa. – *Taybəti belə bağllallar.*

TAYDIRMAĞ I (Dərbənd) – soyunmaq, çıxarmaq. – *Gədə yatan so:ra üzü <özü> qurbağa paltarını taydırıb bir göyçəg qıza döniüdü.*

TAYDIRMAĞ II (Dərbənd) – ayırmaq. – *Mən istiyədəm süzü bir-bir öyləndirib taydırım.*

TAYDIRMAĞ III (Dərbənd) – aradan götürmək, başını əkmək. – *Gəlin biz munu aradan taydırəg.*

TAYDIRMAĞ IV (Dərbənd) – yığışdırmaq, götürmək. – *Taydır bu qablari;* – *Taydır bulari.*

TAYDIRMAĞ V (Dərbənd) – atmaq, tulla-maq. – *Tez ol taydır onu.*

TAYDIRMAĞ VI (Dərbənd) – aparmaq, kənara çəkmək. – *Atı burdan taydır.*

TAYDIRMAĞ VII (Dərbənd) – arıtlamaq, təmizləmək. – *Tikannarı budağdan taydıradam.*

TAYƏLQULF (İmişli) – bax **tayqulp**. – *Tayəqlulfa mana su verdi.*

TAYƏLLİ (Biləsuvar, Cəlilabad, Göyçay) – su içmək üçün qulplu mis qab. – *Ay qız, bir tayəlli su gəti.* – *Tayəllimiz köhnədi* (Biləsuvar). – *Tayəllidə, oxurda su içeylər* (Cəlilabad).

TAYÇA (Ağdam) – iri səbət. – *İki tayça üzüm aparmışdım Qalıya satma:.*

TAYFA-TABIN (Culfa) qohum-əqrəbə. – *Bunun başında çox tayfa-tabın olur.*

TAYICA (Cəlilabad) – daha. – *Küley tayıca da güjdəney.*

TAYITMAĞ (Dərbənd) – qadağan olmaq. – *Habu şəylər bizə tayıtdı.*

TAYQA (Zaqatala) – araçqın.

TAYQANAT (Qarakilsə, Qazax) – zəif, arıq. – *Tayqanat adamda nə güj olajax* (Qazax).

TAYQUF (Qəbələ) – bax **tayqulp**. – *Ana, tayqufu ayrınnan doldu, ver içim.*

TAYQULF (Ağdam, Xanlar) – bax **tayqulp**. – *Sə:ngin yanındadı tayqulf* (Ağdam); – *Bu tayqulf irəhmətdix' anamındı* (Xanlar).

TAYQULP (Ağdam, Cəbraylı, Xanlar, Xocavənd, Kəlbəcər, Kürdəmir, Oğuz, Şamaxı) – su içmək üçün qulplu mis qab. – *A bala, o tayqulpu suynan doldu gəti bura* (Ağdam); – *Bizdə vardı Şamilın uşaxlarında tayqulp, işə keşmir indi daha* (Oğuz); – *Tayqulpu qoyullar sənəyin yanna, su içillər* (Xanlar); – *Tayqulpan su içərik* (Şamaxı).

TAYQRSAX (Basarkeçər) – bacarıqsız.

TAYMAĞ I (Dərbənd) – qayıtmaq, gəlmək. – *Üçərdən taymaz bu kişi.*

TAYMAĞ II (Dərbənd) – aralanmaq, uzaq-laşmaq. – *Mən istədim urdan tayım.*

TAYMAĞ III (Dərbənd) – atmaq. – *Qabağ hərfi taysov, sənü aduv düzələ.*

TAYMAĞ IV (Dərbənd) – çəkilmək, keçib getmək. – *Tay urdan.*

TAYMAĞ V (Dərbənd) – düşmək, sürüşmək. – *Düzəlt üsdəki daş taymasın.*

TAYTAX (Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Kürdəmir, Qax, Qazax, Şəki, Şuşa, Zəngilan) – axsaq. – *Dəmirçi Mahmudun oğlu taytaxdı* (Ağdam); – *Taytax adam yolu ağır gedər* (Ağcabədi); – *O, taytax adamdı, hava: gedif çıxacaq kəndə* (Bərdə); – *Taytax Meytinin qızı əre:der* (Qazax); – *Taytax axsiyan adama de:illər* (Zəngilan); – *Onun iki uşağının ikisi də taytaxdı* (Şəki); – *Bir taytax yabısı var, axşamatan belinnən tüşmür* (Şuşa).

□ **Taytax danışmaq** (Salyan) – yersiz, məzmunuz danışmaq. – *Ədə, taytax danışma, yum ağzuvi.*

TAYTIX (Cəbrayıl) – bax **taytax**.

TAYTIMAX (Ağdam, Şəki, Şuşa, Tovuz) – axsamaq. – *Nouluf saña, niyə taytırsan?* (Ağdam); – *Hara gidisən heylə, taytırsən əməlli-başdı* (Şuşa); – *Qara Məhərrəmin ə:ğına daş tüşüf, iki gündü taytıyır* (Şuşa).

TAZ (Quba) – nazik, uzun tir. – *Məşədən üç taz getirdim.*

TECAN I Ağcabədi, Bolnisi, Gəncə, Kürdəmir, Salyan, Zəngilan) – bax **tejan I**. – *Tecanda pendir olur* (Ağcabədi); – *Pendiri qabaxcan duzdıyuf tecana yığırax, so:ra motala basırax* (Zəngilan); – *Pendiri tecan saxlar, arvadı əri* (Salyan).

TECAN II (Qazax) – çox yeyən, yekəqarın. – *Tecan Əsgər kirvəliyi pozdu.*

TECAV (Zəngilan) – bax **tejab**. – *Pilə te-cavnan yaxşı bişir.*

TECƏN (Borçalı) – bax **tejan I**.

TECƏRƏ (Şərur) – 5 pud tutan qab. – *Tecərə həşdad kilodu.*

TEHNİMƏY (Göycay, Şamaxı) – tövşümək. – *Bir də gördüm elə tehniyir, az qalır nəfəsi gessin gəlməsin.*

TEHNİYƏ-TEHNİYƏ (Şamaxı) – tövşüyə-tövşüyə. – *Gördüm tehniyə-tehniyə mə:m üstüma gəlidir.*

TEHRANİ (Cənubi Azərbaycan, Ordubad) – tut növü adı. – *Tehrani tut yeməli olur, çox daddıdı* (Ordubad).

TEHRELƏMƏĞ (Biləsuvar) – küsmək.

TE:XA (Əli Bayramlı, Gəncə) – bax **teyxa**. – *Bırda te:xa pambığ əkmışik* (Gəncə).

TEJAB (Qubadlı) – ipək sap hazırlamaq üçün kül ilə suyun qarışığından düzələn məhlul. – *Bir az tejab qayır, pilə bişirəjivəm.*

TEJAN I (Cəbrayıl) – qatıq və ya süd saxlamaq üçün dəri, tuluq.

TEJAN II (Cəbrayıl) – şor.

TEJAN III (Gədəbəy) – qoca qadın döşü. – *Nənəmin tejanrı da yaxşı olufirəli ə:amlar.*

TEJAN IV (Qazax) – çoxlu.

TEJANNAMAX I (Çənərbək) – böyümək, enlənmək; boşalmaq. – *Əyğimdəki çüşdal üççə gündə tejanadı.*

TEJANNAMAX II (Qazax) – qoyun dərisindən tejan, tuluq hazırlamaq. – *Dəriyi tejanerix, sora da içinə şor baserix.*

TEJDƏMƏX' (Hamamlı) – xırmanda təmizlənməş taxılı topa şəkildə bir yerə yığmaq. – *Taxılı so:urdu, tejdı:f gəldim.*

TEJƏN (Bolnisi, Borçalı, Daşkəsən, Hamamlı, Qazax, Naxçıvan) – bax **tejan I**. – *Tejəndə süd var* (Bolnisi); – *Tejan qoyun dərisinnən olur, içinə qatıx tökö:llər* (Qazax); – *Bi gejë tejan deşilif, qatıx töküllüf* (Daşkəsən); – *Qoyun dərisinnən tuluxlarımız vardı, ona tejan deirdix'* (Borçalı); – *Bizim üş tejan qatıgımız varyıdı, israhayın anam nəhrədə çalxadı* (Naxçıvan); – *Qatıgı apar tejanə töx'* (Hamamlı).

TEKİŞLƏMƏK (Dərbənd) – hamarlamaq. – *Bu evin cabarımı dünən tekişlədi usta.*

TEL I (Cəlilabad, Hamamlı, Kürdəmir, Ordubad) – 1. sap (Ordubad). – *Natik tükannan tel aldı*; 2. sim; sazın, tarın simi (Hamamlı); – *Sazın teli qırıldı, aşıx şirin çalıb oxuduğu yerdə*; 3. məftil (Cəlilabad, Kürdəmir); – *İt evvanda telə bağlanb* (Kürdəmir); 4. tütün düzülmiş 3-4 metr uzunluğunda ip (Hamamlı); – *Bö:yün Gülnaz qırx tel düzüf*. **TEL II** (Zəngilan) – qovun növü. – *Teli körpə və:dəsində də ye:llər.*

TELBƏ (Cəbrayıl) – mal ətində olan iri damarlar. – *Bu ətin telbəsini yemək olmaz, qopart at.*

TELBO-Telbø (Salyan) – dalbadal. – *Uşaxlar telbø-telbø qaçırdılar.*

TELƏÇİ (Kəlbəcər) – heyvanın yeni doğulmuş balası öldükdən anası ölmüş başqa bir balanı ona isnişdirən adam. – *Qəni kişi yaxşı teləçidi. Bizim gamuşın balası öldü, bir quzu teləçidi, elə isdiydi kin, öz balası kimi.*

TELƏMƏX' (Kəlbəcər) – 1. isnişdirmək, alışdırmaq; 2. ilişdirmək. – *Yetim quzunu kürə qoyuna telədim. – Fatmanı Cəfərə telədilər.*

TELFİRƏNGİ (Salyan) – nazik, ensiz. – *Validə gəlininə bi də: telfirəngi üzük apar-mışdı.*

TELİX'Çİ (Ağdam) – b a x **teləçi**. – *Hər adam telix'çi ola bilməz. – Telix'çi bizim inəyə bir quzu teləçidi.*

TELİMƏX' (Ağdam, Xocavənd) – b a x **teləməx'**. – *Qoyun oursaq olanda yetim quzunu ona telirix' (Xocavənd).*

TELİTMƏX' (Zəngilan) – b a x **teləməx'**. – *İnəyin bızavı öldü, quzunu ona telitdim.*

TELLƏMƏX' (Zəngilan) – aldatmaq, kələk gəlmək. – *Sən məni teliyəlməzsən, mən uşax dəyləm.*

TELMƏX' (Şərur) – saçaq, qarğıdalı saçağı. – *Məkə:n də telməyi o:r.*

TELPƏX' (Ordubad) – uzuntüklü dəridən tikilmiş papaq. – *Mənim telpəyimi burya gətir.*

TELTƏ (Zəngilan) – pambıq yığılıqdan sonra qozanın arasında ilişib qalan pambıq qalığı; saçaq. – *Pambı: yaxşı yığıñ, üsdündə teltəsi qalmasın.*

TE:M (Şəki) – b a x **teyim**. – *Birəz te:m gə, gidax çatax.*

TENNİ (Çənbərək) – rütubətli. – *Bizim ev yaman tennidi.*

TENÇE (Zaqatala) – kiçik mis qazan. – *Yağı tençədəmi əridirsən?*

TEP (Çənbərək) – rütubətli. – *Bu otax tepdi.*

◇ **Tep damı** (Çənbərək) – tütün yarpaqlarını nəmləndirmək üçün xüsusi tikili. – *Tütünü tep damına daşı qoy, bağlıyax.*

TEPNƏNMƏX (Gədəbəy) – nəm çəkmək, rütubət çəkmək. – *Duhar so:ux olduğuna gəvə tennənif, əldən çıxıf.*

TEPŞİ (Bolnisi) – boşqab.

TEPŞİMAX (Qax) – kökləmək, seyrək ti-kişlə tikmək. – *Habı oynağın <paltar> etə-gini tepşi hələ.*

TER I (Bərdə, Culfa, Gəncə, Hamamlı, Şərur) – böyük xurcun. – *Terin içinə ağır şeylər qoymaq olar. – Teri atın belinə aşır (Bərdə); – Xurcunu adam çiyinə salır, teri heyvanın belinə salıf içinə şey doldurullar (Hamamlı); – Teri sal ulağın üstünə, doğulan quzuları daşı dölçəyə (Culfa).*

TER II (Çənbərək) – kilim, palaz.

TERAN (Quba) – cır meyvə. – *Teram bizdə hiç kimsənə yimiyədi, tükülüb qaladı ağacın altında.*

TEREG (Dərbənd) – ağac. – *Tereg yıxıl-landa biz ona ağac diyədiğ; – Yemişi <meyvəni> teregdən çöpliyədiğ <dərmək>. – Qo-valı tereglər bizi bağda çox var.*

TEREGDEŞƏN (Tabasaran) – ağacdələ. – *Teregdeşənin balaların Qaflan alub üldü-rütdü.*

TERLAN (Oğuz) – kiçik, xırda balıq. – *Böyyü balıxdı, kiçiyi terlan.*

TES (Füzuli, Zəngəzur) – hünər, bacarıq. – *Vağon sürmək hər adamın tesi döyül (Zəngəzur); – Hər kəsə təs olmas ki, şeyri yaz-sın (Füzuli).*

TESİ (Meğri) – qısaboylu, gödək.

TESTO (Şamaxı, Ucar) – 1. tələsən; 2. sə-birsiz. – *Testo adam qab sındırar (Ucar); – Həsən yaman testodi (Şamaxı).*

TEŞƏ (Tovuz) – ləklərin alağını təmizlə-mək üçün alət.

TEŞİ (Zəngilan) – ip əyirmək üçün alət. – *Nənəm öydədi, əmə teşi öydə döy.*

TEŞVİ (Borçalı) – dərin boşqab. – *Teşvi cəmnən az tuturdu.*

TETER (Balakən) – xarab olmuş, yararsız yun.

TETİX' (Qazax) – tel, saç.

TETİR I (Çənbərək, Qazax) – 1. pul (Çənbərək). – *Ə, maña tetir sayıfsan?; 2. gümüş pullardan düzəldilmiş bəzək (Qazax); – Keş-mişdə dingə geyərdix', qavağı tetir olardı.*

TETİR II (Zaqatala) – b a x **teter**. – *Tetiri yığıma, niyə lazımdı?*

TETİRRƏMƏX' (Qazax) – nağd etmək, hazır etmək. – *Get pulu tetirə, sonra gələrsən.*

TETİRRİ (Qazax) – ətrafı gümüş pullarla bəzədilmiş; bəzəkli. – *Əvvəllər qız-gəlin qavağı tetirri dingə geyərdi.*

TEVİN (Bolnisi) – boşqab.

TEY I (Ağdam, Bakı, Cəlilabad, Culfa, Göyçay, Kürdəmir, Meğri, Sabirabad, Salyan, Şamaxı, Şahbuz) – tamam, tamamilə, bütünlük. – *Bir ət alif tey yağdı* (Ağdam); – *Anam bir süzmə bişirmişdi ki, tey yağdı* (Bakı); – *Ancağ tey yunnan edərük* (Kürdəmir); – *Bu ət tey ələngədi, sümüx'dü* (Meğri); – *Tey, daşdan ev tikib* (Cəlilabad); – *Bu il bizim əkdiyimiz tey xırda buğdadı* (Şamaxı); – *Bostan tey güldü* (Şahbuz).

TEY II (Qax, Quba) – arıq. – *Hər gün nə qədər yiyədi, gənə də teydi*.

TEYJƏ (Laçın) – tamam, tamamilə, bütünlük.

TEYXA I (Ağdam, Bərdə, Cəbrayıl, Culfa, Kəlbəcər, Kürdəmir, Laçın, Tovuz, Zəngilan) – bax **teyjo**. – *Bu qənd teyxa nö:üdü, munnan çay işməx' olmaz* (Ağdam); – *Ət teyxa yağdı* (Bərdə); – *Bu yer teyxa əkilifdi* (Kəlbəcər); – *Hər yer teyxa qardı* (Laçın); – *Kolxozun ferması teyxa ağ quşdu* (Cəbrayıl).

TEYXA II (Tovuz) – yalnız, tək. – *Mən teyxa onu görməx'dən ötrün gəlmişdim*.

TEYXA III (Zəngilan) – yavan. – *Çörəyi teyxa yemə, yağnan ye*.

TEYXƏ (Meğri) – bax **teyjo**. – *Bu ət teyxe ələngədi, sümüx'dü*.

TEYİM (Şəki) – tez, cəld. – *Teyim get, anan səni çarır*.

TEYİN I (Şəki) – bax **teyim**. – *Teyin gəl bir yerdə gidax*.

TEYİN II (Naxçıvan) – qəder. – *Birdən Nəzərəbata teyin qaşdım*.

TEYLƏMƏĞ (Hamamlı, Salyan, Şamaxı) – 1. neştləmək, deşmək; 2. yaralamaq. – *Bi yara gərəg teylənə* (Salyan); – *Dünən bazarda Məməd Həsənin qolunu teylədi* (Şamaxı).

TEYLƏMƏX' I (Gəncə, Qazax, Tovuz) – bax **teyləməğ**. – *İrini yareyi teyliyəllər* (Qazax); – *Əzizinəm neynərəm, xancal alif qarabağrım teylərəm, bir canım var sana qurvan eylərəm* (Tovuz).

TEYLƏMƏX' II (Gəncə, Hamamlı, Qazax, Tovuz) – qovmaq. – *Sürünü teylə dağa tərəf* (Gəncə); – *O heyvanları o:ana teylə, gəlif bosdana girər* (Tovuz).

TEYLƏNDİRMƏX' (Gəncə) – qovmaq. – *Dursam səni teyləndirəjəm*.

TEYLƏNMƏX' (Gəncə, Hamamlı, Qazax) – qaçmaq. – *Dana teyləndi yetdi, itəjəx' gedif* (Qazax); – *Həsən gedən kimi Kərim də dalınca teyləndi* (Gəncə); – *Dana damnan çıxıf teyləndi* (Hamamlı).

TEYLƏNMİŞ (Daşkəsən) – yaralanmış. – *Ovçu Əhməd o yanaedəndə gördü bir çeyran teylənmiş gəldi, bir daşın qolduğunda çöx'dü*.

TEZDƏGƏN (Şamaxı) – yaylıq armud, armudun tezyetişən növü. – *Gəlin gedəg bağlara, tezdəgən indi dəgmiş olar*.

TEZDƏMƏX' (Borçalı, Qazax) – tez olmaq, tələsmək. – *Əhməd əmi, tezdə gedəx'* (Borçalı).

TEZDƏTMƏX' (Hamamlı) – sürətləndirmək. – *Sən ərzəni yaz ver, tezdətməx' mənim boynuma*.

TEZİP (Qax) – qədim. – *Ho qalalar tezip işdi*.

TEZKƏM (Salyan) – *Sizzə nə danışışam, tezkəm gedib Ələsgərə xəbər veriblər*.

TEZMƏG (Biləsuvar) – 1. qaçmaq; 2. hürküb qaçmaq.

TEZTO (Kürdəmir) – tələsən.

TEZTOCI (İmişli) – tələskən.

TƏBƏXÜL (Zərdab) – səbir. ◊ **Təbəxül eləmək** (Zərdab) – səbir etmək. – *Təbəxül elə yaz yağışı gətirəcək, otlar pitəcək*.

TƏBƏH (Şamaxı) – nəsil, əqrəbə. – *Bizim təbəhdəndi*.

TƏBƏNƏ (Ordubad, Şərur) – qıyıq.

TƏBƏRZƏ (Zəngibasar) – ərik növlərinin biri. – *Ərix' ağşdarımızın beşi təbərzədi*.

TƏBÇƏH (Culfa) – belin tiyəsinin üst tərəfində ayaq qoymaq üçün çıxıntı.

TƏCƏN (Meğri) – bax **tejan**. – *Bala, get təcəni gətir bura*.

TƏCƏNQARIN (Meğri) – yekəqarın, çoxyeyən. – *Ə, təcənqarın ulma, quy bir az da qalsın*.

TƏCİX' (Qazax) – xoşa gəlməyən, ikrah hissi oyadan. – *Təcix' adam təcix' iş tutar*

TƏCİX'-TƏCİX' (Qazax) – yersiz, boş-boşuna. – *Təcix'-təcix' danışma*.

TƏD (Meğri) – vaxt. – *İndi bu sa:t ut bişməx' tədi dəyi*.

TƏFƏRRİNC (Barana, Cəbrayıl, Qazax, Tovuz) – diqqət. $\diamond$ **Təfərrinc eləməx'** (Barana, Qazax, Tovuz) – diqqət etmək, diqqət vermək, diqqətlə baxmaq. – *Naxarta təfərrinc elədisə də tanıyammadı gədəni* (Qazax); – *Təfərrinc eliyif gördü kü, gələn oğludu* (Barana); – *Xuraman maña yaman təfərrinc elədi, bilmirəm mənən nə eşidif* (Tovuz). **Təfərrinc olmax** (Qarakilsə) – diqqət etmək, fikir vermək, diqqətlə baxmaq.

TƏFCƏX' (Tərtər, Zəngilan) – bax **təbcəx'**. – *Təfcəx' əyağı əzmir, yeri də qazmaq olur* (Zəngilan).

TƏFİLDAR (Şəki) – vergiyiğan. – *Təfil-dar vergi yığardı*.

TƏFİLLƏR (Şəki) – bax **təfil-dar**. – *Təfillər töyci yığana diyirdilər*.

TƏFRİXLİ (Ordubad) – gülməli. – *Həsən çox təfrix'li adamdı*.

TƏH (Ordubad) – bax **təng I**. – *Bı təhdə üç əv var*.

TƏHBƏND (Göyçay, Kürdəmir) – toqqa, bel qayışı. – *Təhbəndimi ver, bağliyum belimə* (Kürdəmir); – *Diyəsən, təhbəndüvi bağliya bilmirsən* (Göyçay).

TƏHBOYUN (Qazax) – bir tay ulaq. – *Kalim təhboyundu, gərəx' bir tay alam*.

TƏHDİLƏMƏK (Cəbrayıl) – tələsdirmək.

TƏHTİLƏMƏK (Yardımlı) – baş alıb getmək. – *Oğlan hariə təhtileyib?*

TƏHDİLİ (Zəngilan) – tələsik, tez, təcili.

TƏHDİYƏ (Lənkəran) – ehtiyatla. – *Mən o evdə təhdiyə dolanıram*.

TƏHƏRRƏNMƏX' (Qazax) – başı gicəllənmək. – *Durduğum yerdə birdən təhərrəndim, elə bil dağ-daş başıma dolandı*.

TƏHLƏ (Cəlilabad) – liman, körpü. – *Bərgahda təhlə vareydi, gəmiyəndən ordan onların taxılın daşıydılar*.

TƏHLİM (Qazax) – təklif. $\diamond$ **Təhlim eləməx'** (Qazax) – təklif etmək. – *Çox təhlim elədim, getmədi*.

TƏHNƏBEL (Ucar) – qozbel. – *Təhnəbel adam yeriyəndə çəp yeriyir*.

TƏHNİZ (Çənbək, Laçın) – məzəmmət, töhmət. – *Qızı Quluya versəm çaməhatın təhnizinnən çıxammərəm*. – *El təhnizi bə harda qalsın* (Çənbək).

TƏHNİZDİ (Laçın) – məzəmmətli, töhmətli. $\diamond$ **Təhnizdi olmax** (Laçın) – məzəmmət olunmaq, töhmət altda qalmaq. – *Sənin kimi adam həməşə təhnizdi olajay*.

TƏHRİNƏN (Şahbuz) – vaxtilə. – *Təhrinən ora boş yerimış*.

TƏHDİLƏMƏÇ (Lerik) – üstünə hücum çəkmək.

TƏHTİLİ (Zəngilan) – tələsik, tez, təcili.

TƏHVƏNC (Qazax) – bax **təbcəy**. – *Təhvənc olmasa, bel adamın əyağını kəsər*. – *Belin təhvənci qurılıf, adamın əyağını kəsər, qazmaq olmor yeri*.

TƏX'DİRƏ (Ağdam, Qazax) – uşaq oyunu adı (dirədöymə oyununun bir növü). – *Uşax-lar hə:tdə təx'dirə oynuyur* (Qazax); – *Ay uşax, gəlin təx'dirə oynuyax* (Qazax).

TƏX'LİFÇİ (Bərdə) – bax **tə:lifçi**. – *Təx'lifçi toya adam çağırır*.

TƏXLİYANA (Cəlilabad) – təxminən. – *Sa:d təxliyana olardı dörd*.

TƏK (Kürdəmir, Ucar, Zərdab) – taxça. – *Bəşqabı təkə qoydum* (Ucar).

TƏKAJAX (Qax) – uşaq oyunu adı.

TƏKALTI (Ağdam, Xocavənd, İmişli, Quba, Şəki) – atın belinə yəhərin altından qoyulan keçə. – *Atın təkaltısın ma:yəti, atı yəhərriyəjəm* (Ağdam); – *Urdan təkaltını güttür at atun üsdünə* (Quba); – *Atın təkaltısı yırtıldı* (Şəki).

TƏKBƏND (Sabirabad, Şamaxı, Tovuz) – kəmə, bel qayışı. – *Binnən qabağ cayıllar təkbənd vırırdılar* (Sabirabad); – *Təkbəndi cahıllar bağlar* (Tovuz).

TƏKBƏÇ (Salyan) – bax **təbcəy**. – *Belin təkbəçi sındı*.

TƏKBİR (Cəlilabad) – atın belinə bağlanan qayış. – *Gəldi atun yanuna, bütün təkbir-rərin bağladı*.

TƏKƏGÖZ (Gədəbəy) – lovğa.

TƏKƏXOZ (Gədəbəy, Tovuz) – bax **təkəgöz**. – *Camalı axıllı-başdı adam bile:rdim, sən demə, təkəxozun biriymiş o da*.

TƏKƏLLİ (Kürdəmir) – parç, misdən düzəldilmiş qulplu suqabı. – *Təkəllidə su içərik*.

TƏKƏLMƏNDƏ (Füzuli) – qaçdı-tutdu (uşaq oyunu adı). – *Uşax-ların təkəlməndə oynuyurdux meytəvin həyatində*.

TƏKƏLTİ (Bərdə, Borçalı, Gədəbəy) – bax **təkəlti**. – *Qaltağın altındakı təkəltidi, üstündəki yasdıx* (Bərdə); – *Yap altdan tərrix' qoyullar, onun üstünnən təkəlti qoyullar* (Borçalı); – *Məcrid kişidən bir təkəlti aldım* (Gədəbəy).

TƏKƏMBİR (Tərtər) – tək-tük. – *Burda təkəmbir adam qavaxlar savaddı olardı.*

TƏKƏMSEYRƏX' (Ağdam, Bərdə, Qazax) – tək-tük, çox seyrək. – *Bu çiçəx'lər bizim tərəflərdə təkəmseyrəx' pitir* (Ağdam); – *Xiyar əx'mişdim, təkəmseyrəx' pitif* (Bərdə); – *Taxıl təkəmseyrəx' bitif* (Qazax).

TƏKƏŞ (Bərdə, Kürdəmir, Laçın, Şuşa) – lovğa, özünü çəkən, forslu. – *Təkəş adam özün çəkər* (Bərdə); – *Bizim Məmməd yaman təkəşdi* (Laçın); – *O, çox təkəş gədədi, onnan bir şey çıxmıyajax* (Şuşa).

TƏKİMLƏMƏX' (Tovuz) – məhmızlamaq. – *Atı təkimlə görəx', gün günotardı.*

TƏKİN (Lənkəran) – dayaq, dirək. ◊ **Təkin eləməğ** (Cəlilabad) – tikmək, inşa etmək. – *Olar bi dənə imarat təkin elədilər.*

TƏKLİ (Lənkəran) – çox yaxşı.

TƏQQƏ (Dərbənd) – bax **taqqa I**.

TƏL (Daşkəsən) – kələk, hiylə. ◊ **Təl aşmax** (Daşkəsən, Şuşa) – kələk gəlmək, hiylə işlətmək. – *Gəlin görəx' kim kişinin başına nə təl aça bilər* (Daşkəsən); – *Başıya bir təl açaram özün də mə:tdəl qalarsən* (Şuşa). **Təl qurmax** (Mingəçevir) – hiylə işlətmək, aldatmaq.

TƏ:ELƏ (Zaqatala) – xəmir xörəyinin adı.

TƏLBƏ (Zəngibasar) – tərəzi. – *Təlbəni gəti, taxıl çəkəcəm.*

TƏLƏB (Şamaxı) – heyvanlarda cinsi əlaqəyə olan həvəs. ◊ **Tələbə gəlmək** (Şamaxı) – ciftləşmək. – *At tələbə gəlir.*

TƏLƏFƏ (Yardımlı) – qisas. – *Sənnən gecə-tezi tələfə alay.*

TƏLƏFLƏNMƏX' (Daşkəsən) – ölmək, tələf olmaq. – *Qavaxdan aldığım arvad tələflənib;* – *Şıxlıdan Əfgər addı biriyəlmişdi, burda öyləndi, sonra tələfləndi, hindi oğul-uşağı qalif.*

TƏLƏKƏ (Kürdəmir) – köhnə.

TƏLƏMƏK (Yardımlı) – bax **teləməx'**. – *Tələmək heyvana aıtdı.*

TƏLƏMƏSƏNDƏ (Lənkəran) – uşaq oyununu adı, səndə-məndə.

TƏLƏMMƏKİ (Qazax) – tələsik. – *Təyeyi tələmməki yığdıq, uçajax.*

TƏLƏMTƏHDİLİ (Ağdam, Qəbələ, Şuşa) – tələsik. – *Tələmtəhdili yığışif gətdix' Qaliya* (Ağdam); – *O, tələmtəhdili özün yetirdi* (Qəbələ); – *Tələmtəhdili gəldi ki, busa:t durun gədəx'* (Şuşa).

TƏLƏBƏDİM (Quba) – tələsik. – *Sən hər işivü tələtədim eliyəsən.*

TƏLƏTƏHDI (Kürdəmir) – bax **tələmtəhdili**. – *Əşraf evə girməmiş tələtəhdi çıxıb getdi.*

TƏLƏTƏHDİLİ (Cəlilabad, Quba) – bax **tələmtəhdili**.

TƏLƏTİTİLİ (Bakı) – bax **tələmtəhdili**.

TƏLƏTO (Salyan) – tələsik. – *Uşaq tələto gəldi ki, atam səni çağırır.*

TƏ:L (Zəngəzur) – mədə. – *Yedi:mi tə:lim əritmir.*

TƏ:LĞA (Gədəbəy, Qazax) – bax **ayalğa**. – *Onun da qavaxlar tə:lğası vardı, amma demirəm* (Qazax); – *Bizdə tə:lğa çox az qoylor;* – *Bir adamın iki adı olur, ona tə:lğa de:rix'* (Gədəbəy).

TƏLX (Bakı) – acı.

TƏLİ (Qarakilsə) – təpə. – *Yusupu bir təlinin başında qoydular.*

TƏLİD (Ordubad) – kömək. – *Çar hökumətinin türməsinən ollar özgəsinin təlidiynən türməni qazıb çıxıblar.*

TƏ:LİFÇİ (Şahbuz) – toya adam dəvət edən şəxs. – *Tə:lifçi gəlmişdi, bizi toya çağırtdı.*

TƏLİMƏX' (Gədəbəy, Gəncə, İmişli, Qarakilsə, Qazax) – bax **teləməx'**. – *İnə:n balası olmyanda oi təli:llər qarannıq yerdə* (İmişli); – *Balası ölən inəyə bir quzu təliynən zavax* (Gədəbəy).

TƏLİS I (Culfa, Ordubad, Zəngilan) – kisə. – *Ağ təlisinən bir sümbül yığımışdıx* (Zəngilan); – *Bizdər mişoğa təlis diyarix* (Ordubad); – *Təlisə un yığırax, dən yığırax* (Culfa).

TƏLİS II (Astara¹, Cəlilabad, Gədəbəy, Qazax, Lənkəran, Masallı) – əl-üz dəsmalı. – *Təlis qoymuyufsan əlimizi siləx'* (Qazax); – *Təlisi bəri elə:nnən siləm üzümü* (Gədəbəy); – *Təlisi ver üzümü silim* (Lənkəran);

– *Qıza, qıza! Təlisi ver, Hüseynağa üzün silsin* (Cəlilabad).

TƏLİS III (Cəlilabad) – əlüzyuyan. – *Qıza, təlisə su tökginən.*

TƏLİS IV (Gəncə) – üzərinə tut çırpmaq üçün bir-birinə tikilmiş böyük parça.

TƏLİSBƏND (Ağbaba) – 1. müvəqqəti. – *Evin üstünü təlisbənd basırıx*; 2. başdan-sovdu, tələsik.

TƏLİSVƏND (Çənbərək, Tovuz) – bax **təlisbənd**. – *İşini təlisvənd tutma, sonra peşman olarsan* (Çənbərək); – *Sən nə təlisvənd iş görürsən* (Tovuz).

TƏ:LQƏ (Qazax) – bax **ayalğa**.

TƏLL (Cəlilabad) – dağ. – *Bir təllin üsdünnən keçəndə gördi bir qalaçə var.*

TƏLLƏMƏX' I (Qazax) – aldatmaq. – *Təlliyif boynuma toğluvu üz yüz qırx manita sırıdı.*

TƏLLƏMƏX' II (Meğri) – qalamaq, bir-birinin üstünə yığıb toplamaq. – *Ya məşin verin daşiyim narı, ya da yığıp təllə:cəm narıgın ortasına.*

TƏLLƏM-TƏLLƏM (Qazax) – boş-boşuna, işsiz. – *Niyə oxumursən, təlləm-təlləm gəzersən?*

TƏLLİVƏL (Meğri) – güc-bəla ilə, bir-təhər, çətinliklə. – *O vədə mən yaşərdim təllivəl.*

TƏMBƏLİT I (Çənbərək) – dolu, dopdolu. – *Şümsüt yunnan çualı təmbəlit doldurdu, apardı yetdi.*

TƏMBƏLİT II (Bakı) – məfrəş. – *Təmbəlitdəri ərbələrə yüklədik, göndərdik bağa.*

TƏMƏLLUĞ (Quba) – uzunçuluq. – *Təməlluğ adamda çux pis adətdü.*

TƏMƏNƏ (Bərdə) – düzüçlü qıyıq. – *Təməneni ver çualı tikim.*

TƏMƏNNAŞMAX (Qarakilsə) – hal-əhval tutmaq, əhvallaşmaq; görülmək. – *Bircə binan təmənnəşdix, suvayı kim deyir, yalan deyir.*

TƏMƏSİX (Zəngilan) – bax **təməsiy**. – *Yedimsə də bı xörəx'dən bir təməsixon annamədim* (Zəngilan).

TƏMƏSİY (Cəbrayıl) – ləzzət. – *Onnan nə təməsiy annadır.*

TƏMƏSSÜG (Şamaxı) – bax **təməsiy**. – *Mənnən nə təməssüğ alacaxsınız.*

TƏMƏ-TƏMƏ (Gəncə) – qaçdı-tutdu <uşaq oyunu adı>. – *A bəji, mən təmə-təmə oynuyanda həməşə yıxılıram.*

TƏMƏZƏ (Lənkəran) – bax **tamaza I**.

TƏN (Qazax) – inəyin tənəsül orqanı. – *Bizim boz inəyin tənəni yaman suyulufdu, dəsen bəyün doğajax.*

TƏNAF (Daşkəsən) – qulağın yumuşaq hissəsi. – *Qula:n bu yumşax yerinə tənəf de:llər.*

TƏ:NÇƏ (Qax, Zaqatala) – qazança, balaca qazan. – *Tə:nçədə uşağa yemək pişirdim* (Qax); – *Get tə:nçəni gəti* (Zaqatala).

TƏNDİRƏPUT (Zəngəzur) – uçub-dağılmış tendir yeri. – *Təndirəputda gizdənmışdi, tapf yətirdim.*

TƏNDİRƏSƏR (Ordubad, Şahbuz) – tən-dirxana. – *Təndirəsərimizdə çörəx' bişirillər* (Ordubad); – *Təndirəsər çörəx' yapbaxdan ötəri olar* (Şahbuz).

TƏNDİRİYĞAN (Oğuz) – təndirin közünü bir yerə toplamaq üçün istifadə olunan uzun ağac. – *Bə:xdan ağac olurdu təndiriyğan, hindi dəmirdən olur yığan yeri.*

TƏNƏ I (Şəmki, Şuşa) – qulağın yumşaq hissəsi. – *Nənəm qulağımın tənəsini deşif, mən də sırğa taxajam* (Şuşa); – *Sırğeyi tənədən asallar* (Şəmki).

TƏNƏ II (Cəlilabad) – burun deşikləri.

TƏNƏ III (Daşkəsən, Gədəbəy, Qax, Qazax, Şəki, Şəmki, Tovuz) – bax **tənə II**. – *Qulağımı tənə incider* (Qazax); – *Qızdar qulağına tənə aser* (Daşkəsən); – *Qızın tənəsi itifdi, dünənnən ağac çalışey tafsın, tapılməy əmə* (Gədəbəy); – *Qıza nişan gətirəndə üzük' də, tənə də qoyillər* (Şəki).

TƏNƏBİ (Lənkəran, Masallı, Naxçıvan) – böyük otaq, qonaq otağı. – *Tənəbimiz əlli nəfərriy məclisi tutar.*

TƏNƏF (Ucar) – əngəl. ♦ **Tənəf olmağ** (Ucar) – əngəl törətmək, mane olmaq. – *Sən gəl, mənə tənəf olma.*

TƏNƏK (Kürdəmir) – bax **tənə II**.

TƏNƏKAR (Füzuli, Şəmki) – mis qaynaq etmək üçün dəmirçilərin istifadə etdikləri kimyəvi maddə. – *Misqaynağı qoyurux kürüyə, birəz də üstünə tənəkər tökürük'* (Füzuli); – *Dəmir var tənəkərnən qaynağ olur, dəmir də var qumnan* (Şəmki).

TƏNƏKƏ (Meğri, Zəngilan) – qamışdan toxunmuş tərəcə. – *Pambığı tənəkənin üs-dünə töküf qurudurux* (Zəngilan); – *Hərix' yuxusinnən durincə qurdi tənəkə üsdə saxleyrix* (Meğri).

TƏNƏKİ (Qarakilsə) – nazik. – *Bir tənəki kəndirinən çəpişi bağlamışam.*

TƏNƏVİ (Naxçıvan) – bax **tənəbi**.

TƏNƏZİR (Çənbərək) – zəif, cansız. – *Tənəzir adam fərhal Göllüyə gedif gələmməz.*

TƏNƏZZİRRİMƏX' (Çənbərək) – zəifləmək. – *Mühəmmət yaman tənəzzirriyif.*

TƏNG I (Ordubad) – 1. döngə; 2. dalan. – *Hüseyngil bı təngdə olur.*

TƏNG II (Bakı) – dar.

TƏNG III (Ordubad) – bərəcinin bərəni sürdüyü zaman durduğu yer. – *Təng gəminin lap qutaracağında olur.*

TƏNG IV (Ordubad) – qoşqu heyvanlarının qarınının altından keçirilən qayıq və ya kəndir. – *Eşşəyin təngini çək.*

TƏNGAV (Cəbrayıl) – qovurma suyu, ət suyu.

TƏNGİ (Zaqatala) – bax **dengi**. – *İki tənği üzüm yığıb satdım.*

TƏNGOV (Qarakilsə) – bax **təngav**. – *Qavırmalix eliyəndə təngov verərəm sa:.*

TƏNİKAR (Culfa) – xörək duzu. – *Tənıkarı bışmişə tökarıx.*

TƏNİKƏ I (Ordubad) – alaçıqın yan tərəflərini örtmək üçün qamışdan toxunmuş hasar. – *Tənıkəmiz də xarab olub.*

TƏNİKƏ II (Meğri) – bax **tənəkə**. – *Tənıkəni gəti, qurdi qoyax üsdünə.*

TƏNTƏLƏX' (Çənbərək) – tələsik. – *Tən-tələx' işdədim deyın, orağ əlimi kəsdi.*

TƏNTƏNƏ (Xaçmaz) – yüngülxasiyyət.

TƏNTİX' I (Ağcabədi, Zəngilan) – tələsik. – *Əhməd çox tənıtx' danışır* (Ağcabədi); – *Tənıty iş görəndə həylə olar də* (Zəngilan).

TƏNTİX' II (Şəki, Şəmkir) – tələskən, kəmhövsələ. – *Usuf yaman tənıtx' adamdı* (Şəmkir); – *Çox tənıtxıdı' Nuriyə, aləmi qatıf qarışdırır bir iş görəndə* (Şəki).

TƏNTİMAX I (Şəki) – tələsmək. – *Tən-tımə, yavaş-yavaş töx'.*

TƏNTİMAX II (Beyləqan, Qax, Şəki, Zəngilan) – çəşmaq, özünü itirmək, nə edəcəyini bilməmək. – *Nə tənıti:rsən, dalıncan atdı-zad*

gəlmir ki (Beyləqan); – *Mən yaman tənıtmış-dim* (Zəngilan).

TƏNTİMƏX' I (Ağcabədi, Gədəbəy, Qazax, Tərtər, Şəmkir) – bax **təntimax II**. – *Mənnən o qədər söz soruşduñuz ki, axırda tənıtidim* (Ağcabədi); – *Bu sa:t mə:m özüüm tənıtmışəm* (Gədəbəy); – *Ayna xanım tənıtdi, tərsinə tutdu* (Şəmkir).

TƏNTİMƏX' II (Qazax) – darıxmaq. – *Də-yırməndə azca ağnağız elə, öydə uşaqlar tən-tıməsin.*

TƏNZİL (Culfa) – sələm. – *Qalan buğdamı sa: verim tənızıla.*

TƏPBƏ (Zaqatala) – hörmə çəpər.

TƏPBƏCƏ (Gədəbəy, Şuşa, Tovuz) – hədə-qorxu. ◊ **Təpbəcə gəlməx'** (Gədəbəy, Şuşa, Tovuz) – hədə-qorxu gəlmək, hədələmək, qorxutmaq. – *Nə:η təpbəcəleysin mañə, qorxoymmu sənnəñ?* (Gədəbəy); – *Sən kimə təpbəcə:lirsən, mən o yolları çoxdan keşmişəm* (Tovuz); – *Mañə təpbəcə gəlmə, sənnən qorxan yoxdu* (Şuşa).

TƏPBƏK I (Ucar) – südünü qurutmaq. – *Bir həfdədi inəyimiz təpib.*

TƏPBƏK II (Kürdəmir) – bellə şumlamaq, qazmaq. – *Məhləni təpbışəm iki gündü.*

TƏPBƏK III (Ağdam, Şuşa) – məc. tez-tez yemək, acgözlüklə yemək. – *Axşamatan orda-burda təpbəx'dən kökalif doñuza dönüf* (Ağdam).

TƏPCƏX' I (Bərdə) – bax **təbcəh**.

TƏPCƏX' II (Qarakilsə) – tövlənin bacasını örtmək üçün bacaya tıxanan ot bağlaması.

TƏPÇƏK (Lənkəran) – bel.

TƏPƏ (Cəlilabad) – məc. 1. nişanə; 2. sərhəd. ◊ **Təpə qoymağ** (Cəlilabad) – məc. nişanə qoymaq, mərz çəkmək, sərhəd qoymaq. – *Gəldi təpə qoydı ki, bura mənimdü.*

TƏPƏCƏX' (Şahbuz) – bax **təpçəy**. – *Təpəcəx' lapatqanı yerə vurmaq üçündü.*

TƏPƏRAN (Qarakilsə) – gildən düzəldilmiş zibil qabı.

TƏPƏRAN (Şahbuz, Şərur) – bax **təpəran**. – *Hə:ti süpür, yığ təpəriyə, apar at küllüyə, gə.*

TƏPƏTİPBƏ (Meğri) – qəfildən, gözlənilmədən. – *Təpətipbə gedip çıxdım arxaşda üsdərinə.*

TƏPƏYƏN (Ucar) – təpikatan. – *Atı atın yanına bağlıyarsan, yə qapağan olar, yə təpəyən.*

TƏPGƏCLƏMƏK (Kürdəmir) – belləmək, bellə şumlamaq. – *Traxdır məhləni xarab eliyir deyın, özüm təpgəcliyirəm.*

TƏPİLİ-TIXILI (Kürdəmir) – ağzına kimi dolu. – *Bi parxal təpili-tixılı pambuq vərdim.*

TƏPİLMƏX' (Culfa) – soxulmaq, hücum etmək. – *Qorxdum kin, canavar təpilsin qoyuna.*

TƏPİMƏX' (Ağdam, Bərdə, Cəbrayıl, Gədəbəy, Kürdəmir, Yevlax, Zəngilan) – bir qəder qurumaq. – *Bir-iki gün qal, yol-iriz təpiyənnən so:ra get* (Ağdam); – *Yer təpiməsə, tərpanməx' olmaz, çöldə batdax dizə çıxır* (Bərdə); – *Yer təpisin, gediñ vəri:zı döyün* (Zəngilan); – *Gözdə paltar təpisin. Sora yığarsañ* (Yevlax); – *Yağışdan sonra yol təpiməsə, getməx' olmaz* (Gədəbəy).

TƏPİR (Basarkeçər, Hamamlı) – tabaq. – *Təpiri gəti, taxılı həvsəliyim* (Basarkeçər); – *Təpiri qonşudan al gəti, taxılı daşdıyax.* – *Təpirdə xəngəl yərdix', qurut əzərdix', qazan ağzına qoyardıx* (Hamamlı).

TƏPİŞDİRMƏX' (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – tez-tez yemək, acgözlüklə yemək. – *Gənə nə təpişdirirsən orda* (Ağdam); – *Otdu möhkəm təpişdirdi, üsdünnən də beş istikan çay işdi* (Şuşa).

TƏPİTMƏ I (Ağdam, Bərdə, Göyçay, İmişli, Mingəçevir, Şuşa) – xingal bişirmək üçün hazırlanan yarıçıy yuxa. – *O təpitmələri doğra, su asmuşam xəngəl pişirəx'* (Ağdam); – *Beşaltı təpitmə var, gəti oları xingal bişirir* (İmişli). ◊ **Təpitmə salmax** (Ağdam, Bərdə, Kürdəmir) – xingal bişirmək üçün yarıçıy yuxa hazırlamaq. – *Birəz təpitmə salmuşam xəngəl pişirəjəm* (Bərdə); – *Axşama üç-dört təpitmə sal, xəngəl bişir* (Kürdəmir).

TƏPİTMƏ II (Ağcabədi, Cəbrayıl, Şuşa, Ucar) – yağlı xəmirədən hazırlanmış məlhəm. – *Üş gündü topuğuma təpitmə qoydurram, indi bir əz babatdı* (Ağcabədi); – *Uşağın qılçasına təpitmə qoydux, şişi çəkildi* (Ucar); – *Təpitmə qoyannan bəri əlimin şişi yatıb* (Cəbrayıl).

TƏPKƏ (Qusar) – kətmən.

TƏPMƏX' I (Kürdəmir, Tərtər, Zəngilan) – bax **təpbək II**. – *Böyün bağ təpeyssi:z?* (Zəngilan); – *Məktəbin bağında xeyli yer təpdim* (Kürdəmir); – *Cijim baxçada yer təpir* (Tərtər).

TƏPMƏX' II (Bərdə, Xanlar) – 1. bax **təpbək II**; 2. südünü qurutmaqla əlaqədar olaraq balasını əmməyə qoymamaq. – *Gamışımız təpif* (Bərdə); – *Bizim inəx' də bu il çox tez təpdi.*

TƏPMƏX' III (Xanlar) – hücum etmək, soxulmaq. – *Altı çanavariydi, biri təpdi qoyuna.*

TƏPPƏKO (Şəki) – təpikləşmə. – *Ədə, bu nə təppəkodu?*

TƏPPƏTOX (Xaçmaz) – həddindən artıq dolu, ağzına qəder dolu. – *O, çuvalı samannan təppətox doldumuşdu.*

TƏPSİ (Dərbənd) – xonça. – *Hamı partalı təpsilərə düzədig;* – *Hamı başına bir təpsi qoyub partal aparadig.*

TƏR I (Sabirabad) – 1. pis; 2. dolaşiq. ◊ **Tər gətirmək** (Sabirabad) – 1. düz gəlməmək; 2. dolaşığa düşmək. – *İşin deyəsən tər gətirib.*

TƏR II (Ağdam) – bax **ter**.

TƏRALA (Oğuz) – halva növü.

TƏRDANA (Qax) – ilıq su.

TƏR: TƏR ELƏMƏK (Bakı, Salyan, Şəki) – 1. küsmək; 2. incimək. – *Söz didix, tər: elədi getdi* (Şəki); – *Mən tər: elədim, qonaxlığa getmədim* (Salyan); – *Gənə nəş tər: elədin?* (Bakı).

TƏRƏ (Lənkəran) – göyərti, yumurta, yağ və sairədən hazırlanan xörək.

TƏRƏCƏ (Quba) – şəkaf.

TƏRƏGDEŞƏN (Dərbənd) – bax **tereg-deşən**. – *Tərəgdeşən ala-bəzəg uladu.*

TƏRƏHİM (Cəlilabad) – rəhm.

TƏRƏX' I (Ağbaba, Başkeçid, Bolnisi, Hamamlı) – rəf. – *Qab-qacağı tərəyə düz* (Ağbaba); – *Tərəx' qab-qacax yığmaxdan ötürüdü* (Bolnisi); – *Boşqabları tərəyə yığırıx* (Başkeçid); – *A bala, qabları tərəyə qoy, ortalexda qalif sınar* (Hamamlı).

TƏRƏX' II (Ağdam, Culfa, Laçın, Şuşa) – yağ, un və doşabdan hazırlanan halva növü. – *Dünnən nənəm tərəx' pişirmişdi* (Ağdam); – *Sə:rdən bir tərəx' dürməyi yemişəm, onun*

üsdündəyam (Laçın); – *Dünən tərəx' bişirmişdim* (Culfa); – *Mənim tərəx'dən o qədər də xoşum gəlmir* (Şuşa).

TƏRƏXUT (Zaqatala) – şüyüd.

TƏRƏKƏ (Ağdaş) – ölmüş adamın malını bölüşdürmə. – *Əhmədin atası ölənnən iki gün so:ra tərəkə oldu* (Ağdaş). ◊ **Tərəkə qalmağ** (Bakı) – yiyəsiz qalmaq. **Tərəkə ilamax** (Oğuz) – varisi olmayan adamın malını bölüşdürmək. – *Özünən dala öylat qalmıyanda adamın malını tərəkə iliyillər*.

TƏRƏLİ (Ordubad) – şaftalının bir növü. – *Bu il çox tərəli mirabbası qayırdıx*.

TƏRƏTƏDİLİ (Xaçmaz, Quba) – tələsik, təcili.

TƏRƏZİ (Başkeçid) – arabanın hissəsi.

TƏRƏZİLƏR (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – böyük ayı bürcü, yeddiqardaş ulduz. – *Tərəzilər yeddi dənə olor, üçü bir tərəfdə, üçü də bir tərəfdə, biri də ortada*.

TƏRGƏNƏ (Qax) – 1. ilıq; 2. mülayim.

TƏRGİTMƏX (Kəlbəcər) – unutmaq, yaddan çıxarmaq. – *Mən yekəlix'də adamı tərğitmişən?*

TƏRHALVA (Biləsuvar, Mingəçevir, Naxçıvan, Şəki) – halvanın bir növü. – *Dünən dayımgilə gedəndə ollarda tərhalva bişirirdilər* (Naxçıvan); – *Tərhalvanı qocalar çox yeyir* (Biləsuvar).

TƏRXAN I (Bakı, Kürdəmir, Şərur) – ər-köyün.

TƏRXAN II (İmişli, Kürdəmir) – 1. zərif; 2. gözəl, tərəvətli. – *Tərxan mahudu koldakosda geymək olmaz* (Kürdəmir); – *Bi yaxşı tərxan arvadı var* (İmişli).

TƏRKİMLƏMƏX' (Qazax, Tovuz) – mahımlamaq, atın qabırğalarına ayaqla vuraraq onun yerisini sürətləndirmək. – *Atıñ tərkimlə hava sərinkən öy çatax* (Tovuz).

TƏRKİSALAT (Şəki) – natəmiz, mürdərçü. – *Çox tərkisalat arvadı Əsməd arvad*.

TƏRLƏ ELƏMƏX' (Şərur) – həzm etmək. – *Tikə: yaxçı çeynə, tərlə eliyəmməssən*.

TƏRPƏDÖYÜN (Gəncə) – xırda yarpaqlı, zoğlu, yeməli yabanı bitki adı.

TƏRPƏTÖYÜN (Ağcabədi, Basarkeçər, Mingəçevir) – bax **tərpədöyün**. – *Tənbəlix' eləmə, bir tərpətöyün aşu bişi* (Ağcabədi).

TƏRPƏTYAN (İrəvan) – bax **tərpədöyün**.

TƏRRİG (Bakı, İmişli, Salyan, Şamaxı, Şərur) – yəhərin altından atın belinə qoyulan keçə parçası. – *Tərrigi yəhərin altdan qoyuruğ atın belinə* (İmişli). ◊ **Tərrig verməğ** (Cəlilabad) – ata minənə kömək etmək. – *Tərrig ver, minim ata*.

TƏRRİX' (Ağdam, Bərdə, Qazax) – bax **tərrig**. – *Ə, bəs tərrix' hanı, belə də at yə:r-rərrər?* (Ağdam); – *O keçədən bir tərrix' kəs düzəlt, bizim atın tərriyi xarab oluf* (Bərdə).

TƏRSANİ (Dərbənd) – armud növü. – *Tərsani turş ulduğuçin adamı buğadı*.

TƏRSƏ (Borçalı) – mürəkkəbqabı. – *Tərsədə mürəkkəb olar yazmağa, başısağa tutanda tökülər o*.

TƏRSƏVƏT (Qazax) – balıq tutmaq üçün tor vəzifəsini görə xüsusi səbət. – *Biz balığı tərsəvətnən tuturux*.

TƏRSİX'MƏX' (Ağdam, Şuşa, Zəngilan) – təkrar xəstələnmək. – *İki ay bir üzümün üstə yadım sətəlcənnən, təzə-təzə yaxşılaşdırdım genə azarım tərsix'di* (Ağdam); – *Gədə yaxşıydı, indi xəsdəliyi təzədən tərsix'di* (Zəngilan); – *Yaram tərsikif təzədənən* (Şuşa).

TƏRSİŞMƏK (Zaqatala) – 1. düşməncəsinə münasibət bəsləmək; 2. əksinə çıxmaq.

TƏS (Mingəçevir, Naxçıvan, Zəngilan) – at peyini. – *Bir az təs qurutmuşux* (Naxçıvan).

TƏSDƏMƏX (Mingəçevir, Naxçıvan, Zəngəzur) – ifraz etmək (atlarda). – *Minmişdim ata, gedirdim, birdən at təsdədi* (Zəngəzur).

TƏSƏX'QAVAĞI (Basarkeçər, Xanlar) – qadın baş bəzəyi, fata. – *Təsəx'qavağın arvaddar alınlarına bağlardı* (Basarkeçər); – *Oğlan adamnarı qız öynə təsəx'qavağı apareydi*; – *Təsəx'qavağın toyu olan qız başına qoyuy* (Xanlar).

TƏSƏKİ (Basarkeçər) – qadın baş bəzəyi. – *Təsəkidə pərx' qızıl olardı*.

TƏSKULLAH (Ordubad) – araqcım, baş örtüsü. – *Təskullahu bizdə qoymarıx*.

TƏSLƏMƏX' (Qarakilsə) – bax **təsdəməx'**.

TƏSMƏT (Zəngibasar) – xəcalət. – *Hələm də səni yörəndə o:şin <o işin> təsmətinənnə ölüərəm*.

TƏSNƏMƏX' (Ağdaş) – bax **təsdəməx'**.
– *At təsniyif pəyəni buluyufdu, get pəyəni kürü.*

TƏSSEX' (Meğri) – at peyini. – *Lumi dinə təssex təkallər.*

TƏŞƏXOR (Borçalı, Qazax) – lovğa, ədəbaz.

TƏŞƏXORRUX (Qazax) – lovğalıq, ədəbazlıq. – *Təşəxorruş elər şafqəyi geymer, de:r gərəx' şikara papax olsun.*

TƏŞƏR I (Ağdam, Cəlilabad, Quba, İmişli, Kürdəmir, Goranboy, Salyan) – nadinc, dəcəl. – *Bizin bu uşağ çux təşər uşağdu* (Quba); – *Bu uşağ təşər uşaxdı, gündə da:va salır* (İmişli); – *Əli çox təşər uşaxdu* (Salyan).

TƏŞƏR II (Biləsuvar, Cəbrayıl, İsmayılı, Meğri, Mərzə, Zəngilan) – lovğa, ədəbaz. – *Hacı xanın bir təşər uğlu var idi, ketdi əmir təşət dovasına* (Meğri); – *Bı kətdə Həsən kimi təşər yoxdu* (Cəbrayıl).

TƏŞƏR-TƏŞƏR (Şamaxı) – lovğa-lovğa, ədəbazcasına. – *Gör bir nə təşər-təşər damışır?*

TƏŞƏRRƏMMƏX' (Qarakilsə, Zəngilan) – lovğalanmaq, ədəbazlıq etmək. – *Elə təşərrənin kin, elə bil yeri-göyü bu yaradif* (Zəngilan); – *Təşərrəmməx'lə bir şey çıxmaz, gərəx' iş görəsən* (Qarakilsə).

TƏŞGİLƏH (Culfa) – araqqın.

TƏŞNƏBUĞUN (Bakı) – qırxaqçı.

TƏTƏLƏVAZ (Çənbərək) – firıldaqçı. – *Qaravəli tətələvaz adamdı.*

TƏTƏVAZƏ ELƏMƏĞ (Lerik) – tələsmək.

TƏTİ (Şamaxı) – aciz, bacarıqsız. – *Sən tətə şeysən.*

□ **Tətə verməy** (Yardımlı) – əmr etmək.

– *Xoşduğınan olmay, tətə veray.*

TƏTİMƏK (Şamaxı) – kəkələmək. – *Adamda tətımək böyük nuqsandı.*

TƏTİMƏT (Meğri) – hərərat, isti. – *Yayın tətıməti inciri ikicə günə yetişdirey.*

TƏTİR (İmişli, Şamaxı) – atlarda xəstəlik adı, atın böyründə əmələ gələn şiş. ◇ **Təfir olmağ** (Şamaxı) – tətir xəstəliyinə tutulmaq, böyründə şiş əmələ gəlmək. – *Atımız tətir olmuşdu, bərk qaşınır, alça turşusu sürtdüy yaxşı oldı.*

TƏTO: TƏTO GƏLMƏG (Salyan) – hədə-qorxu gəlmək, hərbə-zorba gəlmək. – *Uşağa elə tətə gəldi ki, yazıq uşağ özin itirdi.*

TƏVƏ (Kəlbəcər) – bax **tava**. – *Ağız, o təvəni mənə ver.*

TƏVƏKƏLİ (Zəngibasar) – başdansıvdu. – *Təvəkəli qa:rıfsan, möhkəm da:l qapı.*

TƏVƏL (Şəki) – qanmaz, anlamaz. – *Təvəl adamı qandırmaq çetindi.*

TƏVƏLLƏ (Oğuz) – az-az. – *Nuru təvəllə yığıb xeyli mum düzəldti.*

TƏVƏNƏ I (Salyan) – səliqə, səliqə-sahman. – *Ay bala, evi-əşiyi təvənədən salmo:un.* – *Öyə-əşigə baxmassan, təvənədən düşər.*

TƏVƏNƏ II (Salyan) – minnət. – *Mən niyə oları dolandırmağım, təvəniyə qalıblar?*

TƏVƏRƏ I (Basarkeçər, Culfa, Kəlbəcər, Qarakilsə, Mingəçevir, Oğuz, Şərur) – dəyirmanın üst daşındakı girintiyə keçirilən rombşəkili dəmir hissə. – *Təvərə olmasa daş hərənməz; üs daşı təvəriyə keçirillər, o da onu hərriyir* (Basarkeçər); – *Təvərə da:rman daşının arasında olur* (Oğuz); – *Təvərə olmasa da:rmanın üst daşı hərənməz* (Kəlbəcər); – *Təvərə da:rman daşının içinə keçir* (Culfa).

TƏVƏRƏ II (Şahbuz) – sağanaq. – *Bizim ələyin təvərəsi sınıb işdən çıxtı.*

TƏVƏRƏ III (Cəbrayıl, Qarakilsə) – məc. dairəvi, yumru.

□ **Təvərədən düşmək** (Kürdəmir) – dəbdən düşmək. – *Kilim təvərədən düşüb.*

TƏVRƏZƏ (Meğri) – vəziyyət, şərait. – *Bu yerin təvrəzəsi həylədi ki, at-qatırın tərkin qılmaq olmaz.*

TƏVKİR (Tovuz) – tədbir. ◇ **Təvkir qılmaq** (Tovuz) – tədbir görmək. – *Yığılın mənim işimə bir təvkir qılın.* – *O məsələ:n bir təvkirini qılmaq lazımdı.*

TƏVLƏ I (Şəki) – külqabı. – *A:z, təvləni habıra gəti.*

TƏVLƏ II (Şəki) – müərəbbəqabı. – *Mürəbbə də gəti, ho zərri təvlədən də.* – *Təvlə o biri öydə usdulun üsdündədi.*

TƏVRƏX' (Zəngibasar) – dəyirmanın daşını oxla birləşdirən dəmir hissə. – *Təvrəx' qurılıf, daş hərənmir.*

TƏYƏLĞA (Qazax) – bax **ayalğa**. – *Törə onun təyəlgasıdı.*

TƏYƏNÇƏ (Qax) – kiçik qazan, qazança.
TƏYTİN: TƏYTİN OLMAG (Salyan) – sakit olmaq, sakitləşmək. – *Sa:lla biy az təy-tin ol.*

TƏZDƏNMƏX' (Çənbərək) – çıxıb getmək. **◊ Təzdənif getməx'** (Çənbərək) – qaçıb getmək. – *Ələddin alatorannan təzdənif yetdi kəndə.*

TƏZƏKİ (Mingəçevir) – 1. araqçın; 2. gecəpapağı.

TƏZƏNƏ (Qazax, Oğuz) – mizrab. – *O tazəneyi ver, saña bir Kərəm gözəlləməsi çalə:m, gör nejadı (Qazax).*

TƏZİX'MƏX' (Basarkeçər, Kürdəmir) – hürkmək, hürküb qaçmaq. – *Öydən çolpalar küdriyə təzikip (Kürdəmir).* **◊ Təzikif getməx'** (Basarkeçər) – çıxıb getmək, qoyub getmək. – *İnəyin balası təzikif gedif.*

TƏZKİRMƏK (İsmayılı) – məsləhət görmək, məsləhət bilmək. – *Əbdül dəyi təzkirib ki, oğlunu oxutsun.*

TƏZMƏX' (Cəbrayıl, Hamamlı, Kəlbəcər, Meğri, Ordubad) – b a x **təzix'məx'**. – *Qalxozun qoyunnarı bı gecə təzib yataxdan çıxmışdılar (Ordubad); – İnəyim səniñ nobatında təzib (Cəbrayıl).* **◊ Təzif getməx'** (Çənbərək, İmişli, Zəngilan). – *Gördü gəlillər, təzdi Otuzkiyə (İmişli).*

TƏZOV (Şərur) – ikinci suvarma.

TİBİLĞİ (Ağbaba) – kiçik budaqlı ağac.

TİĞ I (Ağcabədi, Ağdam, Borçalı, Culfa, Gədəbəy, Xanlar, Qazax, Laçın, Meğri, Ordubad, Şəmkir, Şuşa, Tovuz, Zəngilan) – böyük topa. – *Bıra bir tiğ odun yığmışam (Zəngilan); – Həsəngil tiğ peyin daşdılar bostana (Cəbrayıl); – Ordakı qartof tiğləri ha:sı priqədənindi (Gədəbəy); – Saba üş karrı tiğ üzüm yiğecix ki, hərəsi bir maşın ulsun (Meğri).* **◊ Tiğ vurmax** (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – müəyyən bir şeyi təpə şəklində bir yerə yığmaq, topa düzəltmək. – *Odu nu tiğ vurmuşam, qış çıxınca yandıraram (Ağdam); – Taxılı tiğ vur, sə:r so:urarix (Bərdə).*

TİĞ II (Salyan) – səliqə, səliqə-sahman. – *Qoymam öyi-əşigi tiğdan düşə.*

TİĞİLLAMAX (Şahbuz) – bir şeyi təpə şəklində bir yerə yığmaq, qalaq vurmaq, bir-birinin üstə yığmaq. – *Taxıl savrılıb sora yerə tiğillanır.*

TİĞLAMAX (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – b a x **tiğillamax**. – *Taxılı tiğla qutar, gedəx' evə (Şuşa); – Ə:, bu qartofu kim tiğhyif bura? (Bərdə).*

TİĞRİĞ (Dərbənd) – 1. döngə; 2. dalan. – *Şix tiğriği mastovoylanmayıb.*

TİXCAMAX (Qarakilsə) – basa-basa doldurmaq, möhkəm doldurmaq.

TİXƏY (İmişli) – tıxac. – *Şüşə:n tıxəyin boş qoyubsan, su axıb.*

TİXLAMA (Şərur) – qatıq-çörək doğraması.

TİXMA (Oğuz) – dolu, ağızbaağız. – *Çuvalı tıxma doldur.*

TİXMATIX (Zaqatal) – dopdolu, tamamilə dolu. – *Otax ağzına kimi tıxmatıxdı.*

TİXMER (Naxçıvan) – qısaboylu, gödək.

TİXMEREL (Naxçıvan) – gödərək.

TİXNAŞ (Meğri) – sıx, bir-birinə yaxın. – *Qızay arxaşlarda sürü tıxnaş yatır.*

TİQQIC (Kürdəmir) – ağzına kimi, tamamilə. – *Töylə tiqqic doludi malqareynan.*

TİLAKƏŞNİŞ (Lənkəran) – yabani bitki adı. – *Evin dalından biğə tilakəşniş dər, həyət süpürgəsi düzəldəğ.*

TİLİF (Naxçıvan, Ordubad) – b a x **tilif**. – *Çayın tılıfın töküllər lumunun dibinə (Naxçıvan); – Çayın tılıfın boşaldarix eşiyə (Ordubad).*

TİMBALAMAĞ (Yardımlı) – itələmək. – *Nə tımbaleysən məni?*

TİMBATIM (Lənkəran) – dopdolu, lap dolu.

TİMEREX (Naxçıvan) – qısaboylu.

TİMİĞ (Şamaxı) – tın-tın, burnunda danışan. – *Sə:r-sə:r tımığ Həsən bizə gəlmişdi.*

TİMİR (Ucar) – qısaboylu.

TİMXİR (Başkeçid, Borçalı) – vasvası. – *Tımr adam hər şeyə diqqət elər (Başkeçid).*

TİMXİRİX: TİMXİRİĞİNİ SALLAMAX (Tovuz) – qaşqabağını tökmək, küsmək. – *Ə:, tımxırığıni niyə sallamışağ, qorxma, əmin burda döymü, işdəriñi düzəldəjəm.*

TİMXİRLİĞ (Borçalı) – vasvasılıq. **◊ Tımxırlığ eləməx'** – vasvasılıq etmək. – *Nə tımxırlığ eliyirsən?*

TİN (Zəngibasar) – kin. – *Hər dınqılı işdən ötrüm adam qardaşınan tın saxlamaz.*

TINAZ (Zəngibasar) – tənə, qınaq. – *El-ləmə, a.z, elin tinazınnan qorx. – Elin tinazınnan ayb eli:rəm, on^o:rə də dillənmirəm.*

TINCIXMAX I (Ağbaba, Ağcabədi, Xaçmaz, Qax, Oğuz, Zəngilan) – ürəyi darıxmaq, hava çatmamaq, tənənfəs olmaq, boğulmaq. – *Əlinin başını suya basdım, o da suda tincixdı (Ağcabədi); – Kök adam həməşə tincixar (Ağbaba); – İsdidən adam tincixır (Zəngilan); – A bala, qapını aç, mən lap tincixdım (Qax).*

TINCIXMAX II (Şəki) – məc. bezmək, tənəgə gəlmək. – *O qədər tincixdı ki, axırda həylə qoyuf getdi.*

TINC OLMAĞ (Yardımlı) – doldurmaq. – *Bu bərdən pinnən tinc olub.*

TINILLAMAX (Şəmkir) – burunda danışmaq. – *A bala, nə tınılırsan?*

TINIĞ (Əli Bayramlı, Kürdəmir, Salyan) – bax **tınığ**. – *Tınığ Raufun qardaşı Hidayəti bərk döydi (Əli Bayramlı); – Əlyusif tınığ olmasa, nıtqi pis olmaz (Kürdəmir).*

TINIX (Ağdərə, Culfa, Gədəbəy) – bax **tınığ**. – *Tinx adam burunda danışey (Gədəbəy); – Elə burnunda danışırdı deyə, tinx Nuru de:ərdix' (Ağdərə).*

TINQILIĞ: TINQILIĞI DURMAX (Hamamlı) – kefi durmaq. – *Az: tınqılığın durmuyuf ha, bir yerdə otursan.*

TINSIXMAĞ (Yardımlı) – darıxmaq. – *Çoxdandı görmey, tinsixıb.*

TIRIM (Salyan) – sığal. – *Gəlin özüinə tırım verir.*

TIRIMTIZ (Zaqatala) – arıq, arıqlayıb əldən düşmüş.

TIRÇIL (Cəbrayıl, Gədəbəy, Qax, Tovuz) – bol, çox. – *Yağ tırçılıydı bazarda (Gədəbəy); – Bağda alça tırçıldı (Tovuz); – Ojax tırçıl közdü (Cəbrayıl).*

TIRÇIMAX (Çənbərək) – doymaq. – *Quzu qoyunu oğarda əmdi, tırçıdı, bə:ndə durdu.*

TIRXAŞDAMAX (Gədəbəy) – içərisində maye olan qabın ağzını tıxacla bağlamaq. – *Sənəyin ağzını tırxaşda, al çiyini.*

TIRXƏŞ (Naxçıvan) – zəif, bədənə sağlam olmayan, yaxşı inkişaf etməyən uşaq. – *Tırxəş qoca kişidən olar.*

TIRXIL (Qax) – adaş.

TIRXIN (Tovuz) – qapını arxadan bağlamaq üçün istifadə olunan ağac. – *O tırxını da qapının dalına qoy, gejë mal çıxıf gedər.*

TIRINQI (Ağdam, Şuşa) – diringi, oyun havası. – *Bir tırınqı çal, qoy uşaxlar oynasın (Ağdam).* ◊ **Tırınqı tutmax** (Şuşa) – oyun havası çalmaq. – *Sən tırınqı tut, mən oynuyum.* **Tırınqı vurmax** (Qarakilsə) – kefi kök olmaq. – *Yenə xeyir ola, yaman tırınqı vurursan.*

TIRIŞ (Oğuz, Xaçmaz) – natəmiz, pinti. – *Bizim tırış Əziz də ağronomluğ oxuyur.*

TIRIŞ-FIRIŞ (Salyan) – pis, xoşagəlməz. – *Hava çox tırış-fırışdı.*

TIRIŞDAMMAX (Füzuli) – lovğalanmaq. – *Ə:; nə tırışdanırsan, qayıt bəri.*

TIRMAŞDAMAX (Qarakilsə) – şələni iplə, kəndirlə bağlamaq. – *Şələni tırmaşdıyırax kin, uşmasın <dağılmasın>.*

TIRMIŞ (Qarakilsə) – şələni bağlamaq üçün ip, kəndir.

TIRNA (Bərdə, Kəlbəcər) – ləçək, qadın baş örtüyü. – *Tırnanı qojalar başına salardı (Bərdə).*

TIRNOY (Qazax) – köçhaköç. – *Dağda ırahatca oturmuşdux, qar yağanda tırnoy başdadı.*

TIRPAN GƏLMƏK (Zəngibasar) – talamaq, qarət etmək.

TIR-TIR (Oğuz) – yabanı bitki adı.

TIR TÖX'MƏX' (Şərur) – dodağının altında deyilmək. – *Tır töxməyinə baxma, gəti mə:*

TIRYEL (Qazax) – taxıl təmizləyən maşın.

TIS I (Ordubad) – tənbel.

TIS II (Zəngibasar) – kin. – *Ə:; qo:muyun tısını saxlıyırsan mənən, deyəsən.*

TISAĞAN (Kürdəmir, Şuşa) – küsəyən, tez-tez küsən. – *Bizim bu İbiş kişi yaman tisağandı (Şuşa).*

TISDIXMA (Çənbərək) – kök. – *Pəri tısdixma Söyünnən də bərk kökəlif.*

TISGA (Karvansaray) – qarın. – *Tısğanı a:na tut.*

TISI (Qarakilsə) – küsü. ◊ **Tısı bağlamax** (Şuşa) – küsmək. – *Biznan tısı bağlıyif dədəñ, görəndə üzün oyana tutur.*

TISIX I (Zəngilan) – kök, yekəqarın. – *Kazım yaman tısix kişidi.*

TISIX II (Tovuz) – qısaboy, gödək.
TISQA (Gədəbəy) – gödək, qısaboy. – *Bizdə o cür adama tısqa adam deyrix'.*
TISQAX (Zəngibasar) – qorxaq. – *Nə tıs-qax gədə:mişsən sən?*
TISMAY (Ağdam, Əli Bayramlı, Şuşa, Zəngilan) – küsmək. – *Üş gündü tısif mən-nən, danışmırx* (Ağdam); – *Tırsarı dınən-nən tıs* (Zəngilan); – *Uşağı elə pis öyrətmisiz ki, hər də:qə tısır* (Əli Bayramlı); – *Nouluf genə, də:sən tısmısañ bizdən* (Şuşa).
TISMAR (Tovuz) – qısaboy, gödək.
TISMIX (Bərdə, Zərdab) – qısaboy, gödək. – *Tısmıx adam çoxdu, axdarsarı kətdə bir beş-altısı olar* (Bərdə); – *Bizim qonşuluxda bir tısmıx kişi var, çox məzəli söhbətdər eli:r* (Zərdab).
TISMIXMA (Oğuz) – dopdolu, ağızbaağız. – *Çuvalı otnan tısmıxma doldurub.*
TISMIRIX (Cəlilabad, Culfa, Çənbərək, Füzuli, Goranboy, Xanlar, Naxçıvan, Zərdab) – qısaboy, gödək. – *Tısmırx de:irix' gö-dəx' adama bizim kətdə* (Xanlar); – *Tısmırx Əli kətdə olubdu* (Culfa).
TİŞGƏRMƏĞ (Lerik) – cücərmək.
TİVİLCA (Gədəbəy) – ağac budaqlarından düzəldilən iri süpürgə. – *Tıvılcıyı yəti süpür-günəz xırmanı.*
TİBİLİTMƏ (Ağdam) – uşaq oyunu adı.
TİC (Salyan) – dik. – *Öyin üssi tic olsa dammaz.*
TİCO (Salyan) – qızmar. – *Günorta:n ti-co:unda da bağda işdi:llər.*
TİCVAN (Salyan) – ortası dik, qabarıq daş.
TİFCƏX' (Gəncə) – parça, qəlib. – *Bazar-dan bir tıfcəx' savın aldı.*
TİX'DİR (Qazax, Şəki) – bax **tikdir**. – *Danalar o tix'dirdə otdollar* (Qazax).
TİX'MƏ (Cəbrayıl) – məc. ağır. – *Bı uşax illəf tix'mədi, güjüm çatmır.*
TİK (Çənbərək) – davakar. – *Həsən çox tik adamdı.*
TİKAN (Lənkəran) – tıx, balığın xırda sü-mükləri. – *Bala, moğa:t ol, balığı yiyəndə tikani boğazında qalar a!*
TİKDİR (Zaqatala) – dik yer.
TİKƏ (Salyan) – divan, danlaq. – *Mənə tutulan tikə sənə tutulsa, başu: qoymağa yer axtara:san.* ♦ **Tikə tutmağ** – divan tutmaq.

– *Hirssənəndə özüə bi tikə tutursan ki, tanın-malun qalmır.*
TİKƏLƏMƏX' (Zəngilan) – yemək. – *Gə gedəx' birəz çörəx' tıkalıyax'.*
TİKƏLMƏK (Kürdəmir) – yönəlmək, isti-qamət almaq. – *Vahid öyə tıkəldi.*
TİKƏNƏX'LƏMƏX' (İmişli) – tikənək xəstəliyinə tutulmaq. – *Əvrəş qoç tıkənəx'lef, gör no:luf ona.*
TİKGAN (Qax) – höcət, tərs.
TİKLƏNDİRMƏK (Gəncə) – göndərmək, yollamaq. – *Gündə bir uşağı niyə üsdümə tik-ləndirirsən?*
TİKLİK (Balakən) – araba oxunu qollarla birləşdirən hissə.
TİKSİNMAX (Qaz, Şəki) – iyrenmək.
TİQƏ (Ordubad) – arakəsmə. – *Tiqə evi aradan kəsir.* ♦ **Tiqə eləməx'** (Ordubad) – aradan kəsmək. – *Mən evi tiqə elədim.*
TİL I (Hamamlı, Xanlar, Kəlbəcər, Tovuz) – 1. uc, zirvə; 2. hündür (tərəf). – *Dərə:n o tərəfi döş oloy, bu tərəfi til oloy.* – *Ağacın başına ağacın tili deillər də* (Xanlar).
TİL II (Məgri) – ələ öyrənmiş. – *Xə:l til quzu kimin hara gedirəm düşer dalımcən.*
TİL III (Zaqatala) – çıxıntı.
TİL IV (Yardımlı) – diribaş, dəcəl. – *Bi qiz yaman tildi.*
TİLAN (Lənkəran, Salyan) – 1. sürtülmüş, sürtülüb hamarlanmış, cilalanmış (Lənkəran). – *Tilan çarx kimi nə axib gedirsən;* 2. sür-tülmüş aşıq. – *Çingizdə üş dənə tilan var* (Salyan).
TİLANBAR (Bakı, Salyan, Şamaxı) – 1. çoxlu, xeyli; 2. dolu. – *Heyətdə qar tilan-bardu* (Bakı); – *Hindi pambuğ tilanbardı* (Salyan); – *Tikanda vərmeşil u gada var ki, lap tilanbardı;* – *Həyəət un taylarınnan tilan-bardı* (Şamaxı).
TİLƏ I (Quba) – qısas, acıq. – *Bu tiləyi mən səndə quymaram.*
TİLƏ II (Zəngilan) – pambıq bitkisində olan xəstəlik adı. ♦ **Tilə düşməx'** (Zəngilan) – tilə xəstəliyinə tutulmaq. – *Pambığa tilə düşüf, sə:rdən dərmannama aparırıx.*
TİLƏ III (Lənkəran) – ting. – *Bir nar tiləsi gətirib həyətdə əkdi.*
TİLƏBORAN: TİLƏBORAN ELƏMƏK (Şamaxı) – bərk döymək, əzişdirmək. – *Sən lap Vəlını tiləboran elədin.*

TİLƏKƏŞNİŞ (Lənkəran) – süpürgə hazırlamaq üçün işlənən yabarı bitki.

TİLƏMVAR (Cəlilabad) – b a x **tilanbar**. – *Baxduğ gördüğü bi danə isdansiya var, pıraxduxdı tiləmvardu birdə.*

TİLƏNMİŞ I (Lənkəran) – sırtıq, abırsız, həyasız, utanmaz. – *Həsən lap çox tilənmiş adamdı, ona qoşulma.*

TİLƏNMİŞ II (Lənkəran) – 1. arıq; 2. əldən düşmüş, zəifləmiş.

TİLƏT I (Biləsuvar, Kürdəmir, Salyan, Şamaxı) – tiyə; bıçaq, dəhrə və s. kəsen hissəsi. – *Dəhrənin tiləti qırılıp* (Kürdəmir); – *Bı tilətnən əyaqqabının palçığın təmizzə* (Salyan); – *O tiləti ver, çıkməmi təmizziyim* (Şamaxı).

TİLƏT II (Salyan, Ucar) – işlənmə nəticəsində sürtülüb nazılmış sabun, süpürgə və s. – *O tilət süpürgəni tap, heç olmasa öyi süpür.* – *Biyəz tilət sabın qalmışdı, bilmədim necoldi* (Salyan).

TİLF (Zəngilan) – b a x **tilif**.

TİLFƏ (Ucar) – ağacın gövdəsində əmələ gələn göbələk.

TİLİF (Cəlilabad, Sabirabad) – çayın puçalı. – *Çayniyi yaxala, tilifi at* (Cəlilabad).

TİLİFLƏNMƏK (Kürdəmir) – tel-tel olmaq. – *Ət çox bişdiyinnən tiliflənmışdi.*

TİLİLƏMƏK (Zaqatala) – 1. döymək, əzişdirmək; 2. daşa basmaq. – *Əhməd Səlimi tililədi.*

TİLİM (Xanlar) – b a x **tilət I**. – *Muna iki dəfədi ki, dəstə düzəldirəm, özü kəsərsiz tilimdi.*

TİLİSBƏT (Qarakilsə) – keyfiyyətsiz. – *İsdol dəyillər ki, tilisbətdi hamısı.*

TİLİŞBƏLƏMƏX' (Ağdam) – odunu, taxtanı və s. uzununa xırda-xırda parçalara bölmək. – *Bu odunu tilişbələməx' isdiyirəm.*

TİLİT (Bakı) – heyvanlar üçün islanmış jmix və samanın qarışığından hazırlanan yem. – *A kişi, gün batıb, tilit düzəld ki, hindi heyvannar gələr.*

TİLİZ-PİLİZ (Zaqatala) – lazımsız paltar-palaz.

TİM (Qax) – çınqıl.

TİMİG (Şamaxı) – b a x **tilət II**.

TİMİGLƏŞMƏG (Şamaxı) – işlənmək nəticəsində sürtülüb nazılmək. – *Aş qazanı timigləşir.*

TİMİL (Meğri) – iki hündür təpə arasındakı keçid. – *Üsdən yenişə hər timildə bir atdı çıxardı qəbağıma.*

TİMİLLO: (Salyan) – quzu aşığı. – *Sə: üş timillo: verim, bir zilan ver mə.*

TİMO (Ağdam, Bakı, Cəlilabad) – zökəm. – *Uş gündü timo olmuşam, burnum-başım axır* (Ağdam).

TİMRİ (Əli Bayramlı) – utanmadan, həyasızcasına. – *Cəbrayıl məni timri biabır elədi.*

TİN I (Ordubad) – kömürün dəmi. ◊ **Tin vurmax** (Ordubad) – kömürün dəmi ilə zəhərlənmək. – *Dünən məni tin vurmuşdu, başım yaman ağrıyırdı.*

TİN II (Quba) – böyük bardaq. – *Gid hovuzdan bir tin su getir.*

TİNƏ (Zaqatala) – 4-5 baş qoyun və ya buzov tutan yer. – *Tinəni təmizdə.*

TİNGİLİMBİLİ (Zaqatala) – uşaq oyunu adı. – *Əliyə Vəli tingilimbili oynuyur.*

TİNİ (Şamaxı) – nüfuzlu, sözükeçən. – *Oa heç kəs batammar, çox tini adamdı.*

TİNİG (Əli Bayramlı, Sabirabad) – qısa-boylu. – *Görmüşəm Əlisafanı, tinig kişidi.*

TİNQƏ (Qax, Zaqatala) – zirvə.

TİNNƏBAXAN (Bakı) – parça növü.

TİNYƏT (Ordubad) – xasiyyət. – *Həsən tinyəti yaxışdı.*

TİPİ (Bolnisi) – qarla qarışmış əsən külək. – *Dağ başında tipi əsər.*

TİR I (Oğuz, Şəki, Zaqatala) – ləklər arasındakı torpaq arakəsmələr. ◊ **Tir vurmax** (Oğuz) – suyun kənara axmaması üçün ləklər arasında arakəsmə düzəltmək. – *Tir vururux ki, su yana çıxmasın.* **Tir çekmək** (Oğuz) – b a x **tir vurmax**. – *Tiri çekif so:ra suvaxlıyif, so:ra bazılarını çekirix'.*

TİR II (Salyan) – böyük, iri. – *Sabaynarı siziychin tir qazan do:ğa bişirəcəm.*

TİRBƏND (Ağdam) – hasar.

TİRCAN (Lənkəran) – qamışlı bataqlıq.

TİRƏ I (Ağdam, Gədəbəy, İmişli, Qarakilsə, Qazax, Qubadlı, Laçın, Sabirabad, Şəmkir, Tovuz) – 1. nəsil; 2. tayfa; 3. qohum-əqrəbə. – *Bizim kəntdə tirə çoxdu, hansını deyim sarı* (Ağdam); – *Hər tirənin öz ağsaqqalı olur bizdə* (İmişli); – *Bizim kənt bir neçə tirədi* (Qarakilsə); – *Neçə tirə işdey o biri piriqədədə?* (Gədəbəy); – *Bu kətdə çox tirə*

lər var: maf tirəsi, niyəzdü tirəsi, taramatdü tirəsi (Şəmkir).

TİRƏ II (Qubadlı) – 1. tərəfdar; 2. həmfikir. – *Qaflın bizim tirədəndi, onun sizə qarışkajı yoxdu.*

TİRƏ III (Şəki) – lək. – *İki tirə soğan ehmişdix, hunnan un puta kimi soğan qazdix.*

TİRƏ IV (Cəbrayıl, Culfa, Kürdəmir, Mingəçevir, Salyan) – b a x **tir**. – *Tirənin üssündə durub alağ elyirik (Kürdəmir); – Su çox olduğu üçün tirəni yuyur (Salyan); – Su arxın tirəsini uçurdub (Cəbrayıl).*

TİRƏ V (Şahbuz) – arı səbətinin içində olan bölmələr, arakəsmələr. – *Tirə səbətdə olur arıçın.*

TİRƏ VI (Kürdəmir) – bel, fəqərə sütunu. – *Suda balığın tirəsi göründü.*

TİRƏ VII (Sabirabad) – dirək.

TİRƏBORAN (İrəvan) – arasikəşilmədən yağın yağış. – *O tirəboranda mən yol-daydım.*

TİRƏLİX' (Zəngibasar) – nifaq. – *Elə eləmə:nən kin, aramızda tirəlix' tüssün heş nədən sarı.*

TİRƏLİTƏ (Biləsuvar, Cəlilabad) – kətmən. – *Tirəlitənin ağzi kütəlib (Biləsuvar).* ♦ **Tirəlitəsini vurmax** (Biləsuvar) – kətmənlə alağını vurmaq; dibini boşaltmaq. – *Tirəlitəsini vurub qutarannan so:ra üzüm yaxşı bitir.* **Tirəliyə çəkmək** (Biləsuvar) – kətmənlə alağını vurmaq. – *Alağı tirəliyyə çək.*

TİRƏ-TİRƏ (Şuşa) – tərəf-tərəf, dəstə-dəstə. – *Uşaxlar tirə-tirə oluf dalaşillar.*

TİRFƏNG (Cəbrayıl) – yabani bitki növü.

TİRQAT (Qax, Zaqatala) – mətbəx.

TİRİY (Zaqatala) – iri quyruq Dağıstan qoyunu cinsi. – *Aldığımız tiriyları qat sürüyə, qoy otdasunnar.*

TİRRƏMƏX' (Meğri) – vurub yıxmaq. – *Aynı tirre:p Tervənti quzayında, sifariş eler ki, mal gətirin.*

TİR-TİP (Qarakilsə) – 1. forma; 2. xarici görkəm. – *Tip-tipi nəyə oxşuyur?*

TİSBİRRİX' (Naxçıvan, Ordubad) – 1. çətinlik; 2. əziyyət. – *Qardaş oğlu, biz tısbirrix' çətinliyə, əziyətdə deyərlix' (Naxçıvan).* ♦ **Tısbirriyə düşməx'** (Ordubad); 3. çətinliyə düşmək; 4. əziyyətdə düşmək. – *İşimiz çox tısbirriyə düşüb, heç baş açə bilmirix.*

TİSƏX' (Borçalı, Qazax) – dumanlı havada yağın narın yağış. – *Genə bu tisəx' başdadı, gün üzünə həsrət qaldıx (Qazax).*

TİSƏX'LƏMƏX' (Ağdam, Borçalı, Şuşa) – narın yağış yağmaq. – *Genə başdıyfdü tisəx'-ləməyə (Ağdam); – Neçə gündü tisəx'liyir, gün üzünə həsrət qalmışx (Şuşa).*

TİSKİNMAX (Şəki) – iyrmək. – *Aşdan da laf tiskinmişəm.*

TİŞ (Xanlar) – təkərdə topla şini birləşdirən hissə, təkərin döndənəsi. – *Tiş bökünən topun arasında olov.*

TİŞARI (Şuşa) – bayır, çöl. – *Həsən tişarıda qaldı, mən içəri girdim; – Tişarıda niyə durursan, içəri gəl.*

TİŞBÖRK (Xanlar) – araba təkərində döndənə ilə şinin arasında olan qövvsəkili taxta. – *Tişbörk şinnən tiştərin arasında olur.*

TİŞDƏMƏ (Ağdam, Şuşa) – b a x **dışdəmə**. – *Şirin işmirəm ma: bir istikan tişdəmə ver (Ağdam); – Şirin çayı işməx' olmur, bir tişdəmə versən içərəm (Şuşa).*

TİŞƏ (Ucar) – körpə qamış. – *Tişədən həsar çəkirik qarıya; – Tişə böyüyəndə qamış olur.*

TİŞƏX' (Qazax) – vəlin taxtasında alt tərəfdən açılmış oyuqlara keçirilən daş parçaları.

TİŞƏMƏX' (Zəngibasar) – bıçqını, mişarı itiləmək. – *Apar xizəri əmin tişəsin, gət gə.*

TİŞƏRMƏX' I (Gəncə) – görünmək, bir qədər nəzərə çarpmaq. – *Papağı elə tikif ki, tüxlərin arasınan tikışı tişərir.*

TİŞƏRMƏX' II (Ağdam, Bərdə, Mingəçevir) – b a x **dışərməx'**. – *Taxıl hindi tişərir (Ağdam); – Baş soğan çoxdan tişərif (Bərdə).*

TİTDİLİ (Qazax, Mingəçevir) – b a x **ditdili**. – *Bejjə yaman titdili vardı (Qazax); – Titdilin əlinnə yatmamışam (Mingəçevir).*

TİTƏ (Borçalı, Gədəbəy, Meğri, Şəmkir, Şuşa) – gözün qarasına düşən ağ ləkə. – *Gözündə titə var onun (Borçalı).* ♦ **Titə tüşməx'** (Ağdam, Gədəbəy, Tərtər, Şəmkir, Şuşa) – gözün qarasına ağ ləkə düşmək. – *Gözümə titə tüşüf' (Gədəbəy); – Gözümüə titə tüşəndə qədimdə molla yannə:dərdix' (Şəmkir); – Uşağın gözünə titə tüşüf' (Şuşa).*

TİTMƏĞ (Quba) – tətik. – *Tüfəngün titməği sınıtdı.*

TİYANÇA (Lənkəran, Masallı) – kiçik qazan.

TİYENG (Balakən) – tənək, meynə.

TİYƏ I (Qarakilsə, Laçın) – nazik (paltar). – *Söyüxdən ölüürəm, əynim tiyədi, arxalığımun altından heş zad yoxdu* (Laçın); – *Əynimdə bir tiyə pencəx' var* (Qarakilsə).

TİYƏ II (Şəur) – tikili (paltar). – *İndi qəprətimdə tiyə paltar çoxdu*.

TİYƏN (Culfa, Çənbərək, Şəur) – böyük qazan. – *Tiyənnən bir aş bişirdix' Novruz bayramında* (Çənbərək); – *Mevizi tiyəndə bişiririx'* (Şəur).

TİYƏNÇƏ (Culfa) – tava. – *Tiyənçəni ver, qayqanax bişirin*.

TİYƏNGİ (Çənbərək) – bəldə əmələ gələn ağrı, bel ağrısı. ◊ **Tiyəngi qalxmaq** (Çənbərək) – ağrı tutmaq. – *Belimnən tiyəngi qalxıf*.

TİYƏNƏT (Məgri) – düşüncə. – *Ramazan əvəzsiz oğlandı, heyif ki, tiyəneti bığgə dardı*.

TO: (Salyan) – kələk, hiylə. – *Gülşə:n to:-unnan hələm-hələm adam çıxəmməz*. ◊ **Toa düşmək** – aldanmaq. – *Ürəyitəmiş adam tez toa düşər*.

□ **To: vermək** (Cəlilabad, Ordubad) – 1. hədələmək; 2. məcbur etmək. – *Həsənə to: vərəylər ki, tifəngi ver* (Cəlilabad).

TO:A (Qazax) – b a x **tava**. – *To:ada süd, xörəx' qayrellər*.

TO:ASAR (Ağdaş, Gədəbəy, Qax, Qəbələ, Oğuz, Şəki, Tərtər, Zaqatala) – b a x **tavasər**. – *To:asarı götü, qoyma yağı yammağa* (Oğuz); – *Atam bazardan to:asar almışdı* (Qəbələ); – *Qayqanağı to:asarda yox, to:ada pişir* (Gədəbəy); – *To:asarda yağ dağ eliyrix* (Şəki).

TODAR (Naxçıvan) – hamar olmayan, kələ-kötür.

TOFQALLAX (Mingəçevir, Oğuz, Tərtər) – uşaq oyununu adı. – *Getdilər tofqallax oynamağa* (Oğuz); – *Tofqallax yaxşı oyundu* (Tərtər).

TOFLAŞMA (Füzuli) – uşaq oyununu adı.

TOFLU (Şəki) – toğlu, altıaylıq quzu. – *Altı ay olanda toflu diyillər, altı ay keçəndə qoyun diyirix*.

TOĞAY I (Əli Bayramlı, Sabirabad, Salyan) – çay kənarında qalın ağaclıq, meşə. – *Sə:r gəl toğaydan odın gətirməğə gedək* (Salyan).

TOĞAY II (Bərdə) – sahil. – *Kürün toğayında meşə var*.

TO:GİR (Salyan) – fırladaqçı, kələkbaz. – *Sə: qınamazdım, to:gir əlinə düşmüşəm*.

TOĞLUCU (Borçalı, Qazax) – süpürgə düzəltmək üçün istifadə olunan yabanı bitki adı.

TOĞLULUĞ (Astara) – 20-25 qoyundan ibarət sürü. – *Həsən kişinin on toğluluğ qoyunu variydi*.

TOĞULLUX (Böyük Qarakilsə, Xocavənd, Şəmkir) – b a x **toğluluğ**. – *İ:rmə qoyuna də:llər bir toğullux, yüz qoyuna də:llər beş toğullux* (Xocavənd); – *Çobannıx elyəndə bir toğulluğa bir motal alırdım, bir batman da yağ* (Şəmkir).

TOĞUNTİ (Salyan) – ağımtıl.

TOXA (Barana, Basarkeçər, Bolnisi, Daşkəsən, Qazax, Şəmkir, Tovuz, Zaqatala) – kətmənin bir növü. – *Toxanı gəti gedəx' tütününlə alağım vürax* (Oğuz); – *Toxaynan qar-top divi boşaldarix; ala vürarix, arx təmiz-dərix'* (Daşkəsən). ◊ **Toxa vurmaq** (Başkeçid) – kətmənləmək. – *Sə:r tezdənnən burda toxa vururam*. **Toxa döyməx'** (Başkeçid) – kətmənləmək. – *Peşəm toxa döyməx'di elə*.

TOXAC (Ordubad) – yun çubuğu.

TOXALAMAX (Barana) – kətmənləmək. – *Get, kolun divini toxala*.

TOXANMAX (Şəmkir) – sataşmaq. – *İ:rvə:m maña yaman toxanur*.

TOXAY (Sabirabad) – b a x **toğay I**. – *Toxayda mal qalıb*.

TOXDAĞ (Bakı, Cəlilabad) – təskinlik, ürək-dirək. ◊ **Toxdağ verməy** (Cəlilabad) – təskinlik vermək, ürək-dirək vermək. – *Valla, qorxeysən, ancağ ginə də özünə: toxdağ vərəysən*. **Toxdağ tapmaq** (Bakı) – təskinlik tapmaq. – *Birez toxdağ tap, sən lap əldən düşdünl*.

TOXDAMAX I (Çənbərək, Şəki, Zəngilan) – sakitləşmək, özünə gəlmək, özünü ələ almaq. – *Urəyim heş toxdamır, elə bil indijə ağızınnan çıxajax* (Zəngilan); – *Savaxdənnən ürə:m bulanırdı, yenijə toxduyıf* (Çənbərək).

TOXDAMAX II (Ağdam, Bərdə, Çənbərək, Kürdəmir, Qarakilsə) – 1. dayanmaq, durmaq, bir yerə çatıb durmaq. – *Sən birəz toxda burda, indi uşaxlar gələjəx'* (Ağdam); – *Dəndülü dedi kin, Nəniş' noyunda toxduyajam, uşağı yəzdüyajəm* (Çənbərək); 2. çat-

maq. – *Maşın gəlip Yebლაğa toxdadı* (Qarakilsə); – *Gejə gedif Yıvლაğa toxdadıx* (Bərdə).

TOXDƏMƏY (Cəlilabad) – b a x **toxdamax** I. – *Dayan bi, toxdə, tər səni yuyib aparey.*

TOXQƏRƏZƏ (Lerik) – darvaza.

TOXMAYA (Ağdam, Şamaxı) – pendir mayasının tərkibinə qatılan quzu qursağı.

TOXMƏRƏX' (Naxçıvan) – gödərək. – *Əsgər toxmərəx' adamdı.*

TOXMİŞƏMS (Ordubad) – qaysının bir növü. – *Toxmışəms qaysı al.*

TOXNA (Balakən) – b a x **toxa**. – *Toxnəmiz itib, tütün alağma gedə bilmədim.*

TOQQAC I (Cəbrayıl, Zəngilan) – paltar yumaq üçün taxdadan düzəldilmiş alət. – *Keçmişdə sabun olmadığınaö:rə paltarı toqqacnan yuyurdular* (Cəbrayıl).

TOQQAC II (Cəbrayıl, Zəngilan) – keçmişdə torpaq damın üstünü möhkəmləndirmək, bərkitmək üçün istifadə olunan taxdadan hazırlanmış alət. – *Əhməd, bərk yağır, toqqacı götü, tavlının üstünü döy, bızavların üstünə dammasın* (Cəbrayıl).

TOQQADANÇIXMA (Füzuli) – uşaq oyunu adı (dirəddöymə).

TOQQADÖYDÜ (İmişli) – uşaq oyunu adı (dirəddöymə). – *Toyda toqqadöydü, qayısqoydı oynallar.*

TOQQALAX (Oğuz) – uşaq oyunu adı (topqalaq). – *Uşaxlar səhərdən toqqalağ oynuyullar.*

TOQQASAĞACI (Qarakilsə) – palaz çirpmaq üçün ağac.

TOQQAŞDAMAX I (Ağdam, Kürdəmir, Mingəçevir, Şuşa) – paltarı və sairəni sabun-suz yumaq. – *Ala bu köynəyi toqqaşda, sər, qoy qurusun* (Ağdam); – *Tənbəllix' eləmə, dur mənim o coraflarımı əlinə toqqaşda* (Şuşa).

TOQQAŞDAMAX II (Mingəçevir) – məc. bir şeyi və ya işi çətinliklə düzəltmək. – *Bir tər: toqqaşdadım, biraz pul düzəlttim ki, bir at alam.*

TOQLUBAŞ (Çənberək) – xırda daş qırıntıları, çınqıl. – *Örgüyə əzəl toqlubaş töküllər, sonra da palçix, boyl düzənniyillər.*

TOQU (Qarakilsə) – çəlləyə keçirilən dəmir qurşaq.

TOLAĞAYI (Şahbuz) – topal, axsaq. – *Tolağayı adam tez yeriməz.*

TOLAQQAYI (Ordubad) – quş adı. – *Tolaqqayı çiqqılca sərçə kimi quşdu.*

TO:LAMAX I (Şamaxı) – b a x **toylamax** I. – *İpi to:lamamış gətirib.*

TO:LAMAX II (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – b a x **toylamax** II. – *O əti at qazana to:la, qoy qalsın sabaha* (Ağdam).

TOLAMAZ (Mingəçevir, Oğuz, Tovuz) – səlbə. – *Tolamazı meyviyə atıllar* (Oğuz); – *Əlində bir tolamaz var* (Tovuz).

TOLAMAZDA (Bərdə, Qazax) – səlbə. – *Bir tolamazda at çö:uz tökülsün.*

TOLAMAZDAMAX (Bərdə, Qazax) – b a x **tolazdamax**. – *Çomağı elə tolamazdadım ki, düz inəyin buyruzuna dəydi* (Bərdə).

TOLAMAZDI (Ağdam, Bərdə, Borçalı, Cəbrayıl, Çənberək, Goranboy, Qazax, Şuşa, Zəngilan) – b a x **tolamazda**. – *Tolamazdı atdım ağaca üs-dört armud düşdü* (Ağdam); – *Tolamazdıyı atıram ağaca, çöüz töküllər yerə* (Borçalı); – *Tolamazdıyı atıf, o da gediv uşağa dəyif* (Qazax); – *İsvahan tolamazdıyan töyğə elə vurdu ki, çıra kimi söndü* (Çənberək); – *Tolamazdıyan vuruf gədənün başına yarıflar* (Şuşa); – *Qara kişi tolamazdıyan yüz qoz salıf* (Cəbrayıl).

TOLAZATMA (Meğri) – səlbə. – *Qurban bir tolazatmeyə qırx çəviz saldı.*

TOLAZDAMAX (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – tullamaq, atmaq. – *Hirsdənif dədəm, əlinə nə keçir hamısın tolazdıyı çölə* (Ağdam); – *Götü tolazda getsin oyana, kimə lazımdı bullar* (Bərdə); – *Ə:, hamısını tolazdamışam gedif, hardan tapajaxsañ* (Şuşa).

TOLAZZAMAX (Mingəçevir) – b a x **tolazdamax**.

TOMA (Qax) – təpə, hündür yer.

TO:MACARAX (Gədəbəy) – kök və qısa-boylu. – *O da tomacaraxdı elə bir az.*

TOMALĞA I (Şəmkir) – nəsil, tayfa. – *Bu kətdə dörd tomalğa var.*

TOMALĞA II (Şəmkir) – kəkil. – *Tomalğa tix'dən olur to:uxda.*

TOMAR I (Qax) – kitab. – *Tomarı qoyı goltuğuna gədiy.*

TOMAR II (Şəmkir) – ucları yuxarı tərəfdən bir-birinə qarışmış şivlər; kol-kos. – *Ujdarı birrəşə şivlərin tomar olar.*

TOMAR III (Zaqatala) – meşədə kollardan təmizlənib açılmış sahə.

TOMBA (Gədəbəy, Kəlbəcər) – topa. – *Otu çalif bir yerə yığırıx, olur tomba;* – *Tomba da, xotma da bir şeydi; bəzi adam tomba deir, bəzisi xotma* (Kəlbəcər); – *Qar-tofları tomba yığ; – Samanı tomba yığ bir yerə* (Gədəbəy).

TOMBALAMAX (Gədəbəy, Kəlbəcər) – bir yerə topalamaq, topa şəklində bir yerə yığmaq. – *Otu tombalıyırıx, so:ra da tayya yığırıx* (Kəlbəcər).

TOMLUX (Şəmkir) – kol bitkilərindən əmələ gələn təbii çəpər.

TOMPA (Şəmkir) – yumru. – *Sancıçiyə hündür olur, başı da belə tompa.*

TOMPAL I (Ağdam, Cəbrayıl, Göyçay, Mingəçevir, Şəki) – iki qurdun birlikdə sarıdığı çıxar barama. – *Tompal baramanın içində iki qurd olur* (Ağdam); – *Tompal baramanı piliyə qatıllar* (Göyçay); – *Baramamızın tək-tükü tompaldı* (Cəbrayıl); – *Bir barama:n içində iki qurd olur, una diyillər tompal* (Şəki).

TOMPAL II (Mingəçevir) – b a x **tomba**.

TOMPUS (Xaçmaz) – qısa boylu və kök. – *Küçədə tompus bir qız gəzirdi.*

TOMPUZ (Şəki) – döyənək. – *Əyağında tompuz var, incidir yaman məni.*

TOMSALMAĞ (Salyan) – sakitləşmək. – *İgnə vırılannan tomsalıb.*

TOMSU (Karvansaray) – kiçik tala. – *Tom-suyamı gedirsəniz?*

TONQAL (Salyan) – adam çox olan yer, tünlük. – *Adamların tonqalında yolu yarib keçməg olmurdi.*

TONQAR (Çənbərək) – böyük topa, yığın. – *Bü:n malatınqadan iki tonqar taxıl yığdıx.*

TONPUZ (Xaçmaz) – b a x **tompus**. – *Ton-puz Əli kolxozda yaxşı işdiyədü.*

TONTAR: TONTARINI TÖKMƏK (Oğuz) – qaş-qaşağını tökmək. – *Niyə tonqaru: tö-küb oturmusan?*

TONTOL (Ağbaba) – axsaq.

TOP (Balakən, Kəlbəcər, Tovuz, Şəki, Zaqatala, Zəngilan) – 1. araba təkərində dən-dənələrin uclarının birləşdiyi ağac hissə. – *Arabanın topu simb* (Balakən); – *Araba ha-vaxdı qalif günün altında, ona: rə top çatdax-*

çatdax oluf (Şəmkir); – *Arabanın topu dağı-lyf qaliflar yolda* (Tovuz); 2. su dəyirmanında pərlərin uclarının birləşdiyi yer (Kəlbəcər, Zəngilan); – *Novdan su gəlif vurur pərə, pə-rin də uju keçir topa, top hərrənir, də:rmanı işdədir;* – *Şiş topun üjündədi, onun altında da-van ağacı var* (Kəlbəcər).

TOPALAĞ (Salyan) – dərman bitkisi adı. – *Topalağın sui uşaxları yatırmağcın davadı;* – *Topalağın köki findığ boyda olir* (Salyan).

TOPALAX I (Cəbrayıl, Kürdəmir, Qazax, Zaqatala) – b a x **topalağ**. – *Çaya topalax salmışanı?* (Zaqatala); – *Topalax çəltigin inkişafın alır* (Kürdəmir).

TOPALAX II (Tovuz) – yumru. – *Sənəmin balaja qızı elə yaxcanadı ki, topalax kimi.*

TOPAN (Culfa) – b a x **tapan** IV.

TOPARA (Ağdam) – makara <sap>. – *Tü-kannan iki ağ topara aldım.*

TOPARRAMAX (Borçalı, Çənbərək, Meğri) – bir yerə yığmaq, toplamaq, cəmlə-mək. – *Öküzdəri toparra, Haştağıya çıxart* (Çənbərək); – *Quzuları o yannan bəri to-parra* (Borçalı).

TOPBAŞ (Ordubad) – əla növ buğda.

TOPBUZ (Bərdə) – tikanlı yabanı bitki adı. – *Topbuzu çamış ye:ir.*

TOPCAX (Qarakilsə) – boyca gödək, kök adam.

TOPDU (Qax) – tənbel. – *Ho topdunun birisidi.*

TOPLELƏ (Bakı) – 1. aciz; 2. qapazaltı. – *Toplelə dögül ki, sa:tda vurursuz.*

TOPPANA (Lənkəran) – balıq qırsağı, balıq qovuğu.

TOPPULLAX (Ağdaş) – uşaq oyunu adı.

TOP-TOP (Zərdab) – mədəcik (gövşəyən heyvanlarda).

TOP-TOPİK (Kəlbəcər) – tikanlı yabanı bitki adı.

TOPU (Qazax) – kiçik qazan.

TOPUR (Ordubad) – əlaq etmək üçün isti-fadə edilən alət. – *Topurnan alax dərəllər.*

TOPURCA (Bakı) – kök (uşaq).

TOPUXLI (Ordubad) – qadın geyimi adı. – *Bibim yaşıl topuxlının geydi.*

TOPUXLUX (Ordubad) – pəncəsiz uzun yun corab, boğazlıq. – *Vələvirdə topuxlux yunnan toxunur.*

TOR (Salyan) – avam. – *Tor adamı başa salmağ çətindi.*

TORABELÇƏ (Qazax) – torağay.

TORACALQA (Borçalı, Tovuz) – torağay.

TORAQQAYI (Ordubad) – b a x **tolağayi.**
– *Bizim to:uxlar toraqqayıdı.*

TORALMAX' I (Salyan) – yaxşılaşmaq.
– *Axşam qızma:n içində yanurdım, indi biyaz toralmışam.*

TORALMAX II (İmişli) – kökəlmək. – *Be-kara ara verdi, görəjəx'sən bir çər quzu tora-lif.*

TORATAX (Göyçay, Kürdəmir) – yarpaq-ları barama qurdu üçün istifadə edilmiş tut ağacının nisbətən iri budaqları. – *Toratağı təndirə tökdüm* (Kürdəmir); – *Əli toratax yı-ğdı* (Göyçay).

TORAN (Ağcabədi, Ağdam, Ağdərə, Gədəbəy, Şəmkir, Tərtər, Tovuz) – axşam qaranlıq düşən vaxt. ◊ **Toran vurmax** (Ağ-dərə) – qaranlıq düşmək. – *Yolda məni toran vurdu.* **Toran qarışmax** (Ağdam, Ağcabədi)

– qaranlıq düşmək. – *Birəzdan toran qarışa-jax, vaxtkən dur, yığış gedəx'* (Ağdam); – *To-ran qarışır, öküzdəri sal pəyyə* (Ağcabədi).

Toran tüşməx' (Ağcabədi, Ağdam, Ağdərə, Gədəbəy, Tovuz, Şəmkir) – qaranlıq düşmək. – *Toran tüşməmiş yola çıxın kin, gejiş'mə:-siniş idariya* (Gədəbəy); – *Toran tüşməmiş işix gözünə malları pəyyə sal* (Tovuz). **Toran çalmax** (Bərdə, Tərtər) – qaranlıq düşmək.

– *Toran çalmışdı Həsən bizə:ləndə* (Tərtər).

TORATAN (Culfa, Ordubad) – hörümçək.
– *Atalar misalıdı: hansı il toratan çox olsa, bollux olar.*

TORAVELÇƏ (Tovuz) – b a x **torabelçə.**

TORÇƏKƏN (Yardımlı) – hörümçək.
– *Torçəkən evin çüncində çoxoley.*

TORPAXBASDI I (Xanlar) – keçmişdə mal-qaranı yaylağa və qışlağa aparanda alın-an vergi adı. – *Qavaxlarda torpaxbasdını miravay yığırdı; – Gərəx' torpaxbasdı verey-din ki, dağa köçöydün.*

TORPAXBASDI II (Füzuli, Tovuz) – gəlin köçürülərkən qız tərəfin adamlarının oğlan evinin adamlarından tələb etdiyi hədiyyə.
– *Torpaxbasdı isdədi bizdən qız öyü* (Tovuz);
– *On manat torpaxbasdı verdim Abbasın to-yunda* (Füzuli).

TORPAXLIX (Qazax) – evin üsdə torpaq töküldükdən sonra divarın üstündən həmin torpaq bərabəri tikilən əlavə hörgü. – *Öyün üsdünü torpaxlamışix, indi torpaxlığını örör-lər.*

TORTA (Ağdam, Bakı, Cəbrayıl, Qax, Laçın, Şuşa) – kərə yağını dağ etdikdən sonra qabın dibində qalan çöküntü. – *Yağın tortasını qatdım xəmirə, elə yaxşı fətiri çıxmışdı kin* (Ağdam); – *Yağdan torta az çıxdı* (Laçın); – *Yağı dağ eliyənnən so:ra süz ki, tortası qarışmasın* (Şuşa).

TORTAGÖZ: TORTAGÖZ ELƏMƏĞ (Salyan) – gözümçixdiya salmaq. – *Siz bı gədə: lap tortagöz eləmişüz.*

TORUMCA (Böyük Qarakilsə) – hörüm-çək. – *Ev torumçaynan doludu.*

TORUN (Lənkəran) – b a x **toran.**

TORVALAMAX (Yevlax) – hər hansı bir şeyi torbaya doldurmaq, yığmaq. – *Dələməni torvalasax, süzülər pendir olar.*

TORVASALLAMA (Ağcabədi) – Novruz bayramı axşamı bacadan torba sallayaraq hə-diyyə alma mərasimi. – *Torvasallama ilin axır günü olur, Nouruz bayramında.*

TOSI (Ordubad) – qısa boylu, gödək.

TOSQIRMAX (Daşkəsən) – ayağını yerə döymək, caynaqları ilə yeri eşmək. – *Canavar o:annan gələndə tısqırdı.*

TOSQUN (Ağdam, İsmayılı) – qısa boylu kök (adam). – *Tosqun adam çox yol yeriyə bilməz* (Ağdam).

TOSMAL (Şəki) – qısa boylu, kök adam.

TOSMALAMAX (Oğuz, Şəki) – büzüşmək.
– *Uşaq tosmalıb, yerin sal yatdır* (Oğuz);
– *Qız yanımda tosmalanıf yatır* (Şəki).

TOSMALTMA (Qarakilsə) – əyri, aşağı əyilmiş halda. – *Tosmaltma durma, düz dur.*

TOSMAR (Şərur) – b a x **tosmal.** – *Tosmar Kamal qalxozda işdiyir.*

TOSMARA (Borçalı) – b a x **tosmal.** – *O, balaca tosmara adamdı.*

TOSMARAX (Cəbrayıl, Qarakilsə, Loqo-dexi, Şəmkir) – gödərək, kök.

TOSOY (Ağbaba) – b a x **tosı.**

TOSUN (Zəngibasar) – ərköyün. – *Uşax-luxdan səni tosun bö:tmüşəm deynə indi söz-zada baxmırsan.*

TO:SUN (Tovuz) – kök, qısa boy. – *O, çox to:sundu.*

TO:SUNMAX (Qazax) – tənənfəs olmaq. – *Öküz çox to:sunor, diyəsən naça xılıyf.*

TOŞ (Cəlilabad) – yonqar. – *Toşi süpir-meysüz, taxdə irəndənələnnən so:ra, küləy dağıdey.*

TOŞAX (Bolnisi) – qarğıdalı cecəsi.

TOŞİ (Salyan) – bafa bağlamaq üçün kökündən çıxarılmış sünbüllü zəmidən düzəl-dilən bağ.

TOŞMİNTÜŞ (Şuşa) – uşaq oyunu adı.

TOŞT (Sabirabad) – cərgə, sıra.

TO:UXTÖKÜLƏN (Oğuz) – səhər alaqa-ranlığı, sübh tezdən. – *U adama baxır, to:ux-tökülənnən bir sa:t qabax da qalxır, bir sa:t sora da.*

TO:ULAMIX (Ucar) – at və ya başqa heyvanları bağlamaq üçün itiuclu, mıxa oxşar dəmir. – *U to:ulamixi mə: ver.*

TO:ULAMUX (Bərdə) – b a x **toylamix**. – *Atı to:ulamuxa bağladım.*

TOUŞ (Ağdam, Kürdəmir, Qazax, Zərdab) – görmə qabiliyyəti, gözün işığı. ♦ **To:uşunu aparmax** (Ağdam, Zərdab) – görmə qabiliyyəti-ni itirmək, gözü zəifləmək. – *Kitaf gözü-mün to:uşun aparıf, o qədar oxumuşam kı* (Ağdam). **Touş kəsilməx'** (Qazax) – 1. qamaşmaq; 2. gözü qaralmaq. – *Gör nə gözəl buğdadı! Kəhrava kimi gözü-n to:uşun kəser baxanda* (Qazax). **To:uşu getməx'** (Ağdam, İmişli, Zərdab) – 1. qamaşmaq; 2. gözü qaralmaq; 3. gözü zəifləmək. – *Atam üç arşın parça almışdı, baxanda adamın gözünü-n to:uşu gedirdi* (Zərdab); – *Day qocalmışam, gözümün to:uşı gedib* (İmişli).

TOV I (Bakı, Dərbənd) – 1. divarda əl çı-rağı qoymaq üçün bacası olan taxta (Bakı); – *Çırağı tova qoy; – Çırağı tovdan gəti;* 2. baca (Dərbənd). – *Tovun içi qurum tutudu.*

TOV II (Dərbənd) – dağ. – *Tov yerinnən gələdi.*

TOVLU (Dərbənd) – dağlı. – *Tovdan gə-lənə tovlu diyədig.*

TOVSAR (Balakən, Qax, Qəbələ, Quba) – b a x **tavasar**. – *Tovsarı öyə qoy* (Qəbələ).

TOVUT: TOVUT ƏLƏMƏK (Dərbənd) – səsləmək, çağırmaq. – *Habu kişini tovut ələ-məsən gəlməz.*

TOY I (Borçalı, Qazax) – aşıq, çalğıcı; toyda musiqi çalan üçlük. – *Gederdim o kət-dən toy gətirdim.*

TOY II (Borçalı) – dümbək. – *Ağaşnan vurulana toy deyrix', əlnən vurulana qaval.*

TOYANA (Göyçay) – toyda verilən pul.

TOYBABASI (Şahbuz) – toy məclisini idarə edən.

TOYBAŞI (Bərdə) – toy məclisini idarə edən.

TOYBAVASI (Bərdə, Borçalı, Qazax, Şəmkir, Yevlax) – b a x **toybabası**. – *Toybavası toyun ağsaqqalıdı* (Bərdə); – *Toybavası toy məclisinin sədrisi odardı* (Borçalı); – *Qəhrəman kişi yaxşı toybavası olurdu* (Şəmkir).

TOYBƏYİ (Ağcabədi, Bərdə, Tərtər, Yev-lax) – toy məclisini idarə edən. – *Toybəyi aşıx məclisinə baxır* (Ağcabədi).

TOYÇU (Ağdam, Qazax, Şərir) – toyda musiqi çalan, çalğıcı. – *Toyçuları apar oturt, çalsınnar, cama:t da toflaşsın* (Ağdam); – *Toyçular gəldi* (Qazax); – *Get toyçu:çağır gəlsin* (Şərir).

TOYDAMI (İmişli) – toyxana, toy məclisi keçirilən yer. – *Toyi toydamında eliyəriğ.*

TOYXANI (Tərtər) – toy məclisini idarə edən. – *Burda Əmrah yaxşı toyxanı oluf.*

TOYLAMAX I (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – eşmək, burmaq. – *Bir bu ipi tut, toyluyax* (Qazax).

TOYLAMAX II (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – azacıq qovurmaq; yüngülvarı qovurmaq. – *Əti biraz toyla, yoxsa qalif xarav olar* (Qazax).

TOYLAMIX (Çənberək) – atı və sairəni bağlamaq üçün yerə vurulan mıx şəkilli də-mir. – *Atın yəhərini at, toylamixi yerə çal, qoy otdasın.*

TOYMAR (Zəngilan) – bir metr uzunluğunda kəsilməmiş nazik ağac.

TOYSUMAX (Çənberək) – tənənfəs olmaq. – *Hajalı beyxədən bəri toysuyur.*

TOYSUNMAX (Hamamlı) – b a x **toysu-max**. – *İnəy bü:n yaman toysunurdu, deən canavar qova-qova gətirif.*

TOZAĞAN (Oğuz, Tovuz) – çinara bənzər ağac adı, tozağacı. – *Tozağan çox uzax yer-rərdə, bərx' yerrərdə olur* (Oğuz).

TOZANQI (Qarakilsə, Zəngəzur) – toz şəklində yağan; narın (qar). – *Bu axşam bir tozanqı qar yağıb, gəl görəsən* (Zəngəzur).
 ◇ **Tozanqı düşmək** (Zəngəzur) – toz şəklində narın qar yağmaq.

TOZQADAX (Salyan) – xırda mıx. – *Toz-qadağı duhara vurulan kağızdara vurullar.*

TOZUTMAX (Çənbərək) – toz qaldırmaq. – *Dağarcığı çırpıf tozutma.*

TÖKÜLÜNTÜLÜ (Qazax) – səliqəsiz. – *Arvad ki tökülüntülü oldu, heş nə.*

TÖLƏMƏX' (Ordubad) – tükünü tökmək. – *Bizim toyux töləmbdi.*

TÖLƏŞ (Qazax) – yöndəmsiz, yaraşıqsız.

TÖLLƏX' (Çənbərək) – dərənin başlanğıcı. – *Odumu qayrılar, tölləx'dən buraxıllar, boyl düz cə:liyə:lir.*

TÖMƏL (Ağcabədi, Ağdərə, Bərdə, Tərtər) – qısaboylu.

TÖRƏ (Ağcabədi, Ağdam, Ağdərə, Bakı, Bərdə, Çənbərək, Gəncə, İmişli, İsmayılı, Qazax, Quba, Ordubad, Saatlı, Şuşa, Tərtər, Yevlax, Zəngilan) – qısaboylu, gödək. – *Var idi belə bir adam törə Məmməd* (Qazax); – *Törə adam deyillər firkat olar, hiləli olar* (Ordubad); – *Törə Zahid tut ağacınan yıxılıf* (Şuşa).

TÖRƏLÇƏ I (Borçalı) – bax **torabelçə**. – *Törələnin başında pompula var, əti yeməlidir.*

TÖRƏLÇƏ II (Zəngibasar) – həyasız. – *Törələyə bax:a.*

TÖRƏLİ (Zəngibasar) – yaxşı, layiqli. – *Yaman törəli şeydi.*

TÖRƏLİK (Göyçay) – qısaboyluluq. – *Tayı törəliyüvə salma, az danış.*

TÖRƏMEDİX' (Qazax) – quş adı.

TÖRƏMƏ I (Qazax) – azmüddətli xırda yağış. – *Törəmə xırdajana yağışdı.*

TÖRƏMƏ II (Oğuz) – nəsil. – *Bu üç yüz öyün hamısı mənə törəməmdi.*

TÖRƏMƏZ (Oğuz) – bax **körəməz**.

TÖRƏVƏLÇƏ (Qazax) – quş adı.

TÖRƏVİLÇƏ (Qazax) – bax **törəvələçə**.

TÖRPİ (Göyçay, Şamaxı) – iri və seyrək dişli yeyə. – *Törpinin dişi tik-tik olur, ağacı hamarıyır* (Göyçay); – *Törpini ver, baltanın sapın hamarıyım* (Şamaxı).

TÖRPÜ (Ağdam, Bərdə, Qarakilsə, Şuşa) – bax **törpi**. – *Törpü olmadı deyə, dəhrənin sapı kələ-kötür qaldı* (Ağdam); – *Törpünü ma: ver, bu taxtanın üsdün hamarıyım* (Bərdə); – *Ə:, ged evdən törpünü gəti ver Məhərrəmə* (Şuşa). ◇ **Törpü dəyməmiş** (Ağdam, Şuşa) – 1. məc. yonulmamış, kobud; 2. qanacaqsız, mədəniyyətsiz. – *Də:sən, sa: heş törpü dəymiyif* (Ağdam); *Törpü dəyməmiş adamda mərfat olmaz* (Şuşa). **Törpü görməmiş** (Ağdam, Qarakilsə, Şuşa) – 1. məc. kobud, yonulmamış; 2. qanacaqsız, mərifətsiz. – *Yə-qin törpü görməmişəñ ki, belə danışırsan* (Ağdam).

TÖRPÜLƏMƏX' (Ağdam, Tərtər) – iridişli yeyə ilə yonmaq, hamarlaşmaq. – *Baltanın sapın törpüləməşək tilişgəsi ələ batar* (Ağdam); – *Ala munu birəz törpülə, çox kələkötürdü* (Tərtər).

TÖRRƏX' (Şərur) – qorxaq.

TÖS (Qazax) – kiçik eniş.

TÖSƏ (Qazax, Meğri) – bax **tosı**. – *Tösə adam qua:tdı olar* (Qazax).

TÖSƏRƏNGİ (Qazax) – gödərək.

TÖSİ (Saatlı) – bax **tosı**.

TÖSMƏX' (İmişli) – bax **tosmarax**.

TÖSMƏR (Qazax) – bax **tosmal**. – *Məlix'tös mərdi*.

TÖSMƏRƏ (Borçalı) – bax **tosmal**. – *Tös mərə adamın boyu balaja olar*.

TÖSMƏRƏG (Saatlı, Şamaxı) – bax **tosmarax**.

TÖSMƏRƏX' (Ağdam, Bərdə, Cəbrayıl, İmişli, Qarakilsə, Qazax, Naxçıvan, Şəki, Şuşa, Tərtər) – bax **tosmarax**. – *Qulu tösmərəx'di* (Ağdam); – *Yaxşı tanırım, tösmərəx' bir kişiydi o* (Bərdə); – *Tösmərəx' de:rix' balaja adama* (İmişli); – *Telli kimi tösmərəx' arvad az-az tapılar* (Cəbrayıl).

TÖSMƏRƏY (Kürdəmir) – bax **tosmarax**.

TÖSÜ (Ağdam, Ağdərə, Bərdə, Mingəçevir, Şamaxı, Şuşa, Tərtər) – bax **tosı**. – *Bir tözü adamdı* (Şamaxı).

TÖVSƏR (Çənbərək, Qazax) – bax **tosmal**. – *Sən bir bu tövsər İsmayıla bax!* (Qazax); – *Hasanah tövsər kişidi* (Çənbərək).

TÖTƏGİMƏX' (Kəlbəcər) – büdrəmək. – *At qayada tötəgidi, amma yıxılmadı*.

TÖ:UXAPARAN (Karvansaray) – yurtdışı qış adı.

TÖYCÜ (Bərdə, Gədəbəy) – tədbir, məsləhət. – *Sə:η töycün nədi mara?* (Gədəbəy).

◊ **Töycü eləməx'** (Gədəbəy) – məsləhət etmək, tədbir görmək. – *Töycü elə:η, bir görəx' hə:anədey buyışdər?* **Töycü töx'məx'** (Bərdə) – məsləhət vermək, məsləhətləşmək, tədbir görmək. – *Qolxoçular töycü töx'dülər, kəndə su gətirdilər.*

TÖYRƏ (Qazax) – beli yastı təpə.

TÖZƏRƏX'LƏNMƏX' (Qarakilsə) – qoyub qaçmaq, götürülmək. – *Məni görən kimi tözərəx'ləndi.*

TU:A (Borçalı, Hamamlı, Qazax, Tovuz) – kiçik qazan. – *Tuyyu ojağa as* (Hamamlı); – *Bizim ikijə tu:amiz var* (Tovuz).

TUBULQU (Cəbrayıl) – 1. qırmızımtıl qabığı olan yabani ağac növü; 2. tubulqudan düzəldilmiş əlağacı, çubuq, çomaq. – *Tubulqu adamı çox pis ağırdır.*

TUBURĞI (Kürdəmir) – bax **tubulqu**.

TUBURĞI (Şamaxı) – bax **tubulqu**. – *Mənim əsam tuburğidandı.*

TUC (Ağbaba, Qax, Oğuz) – bax **tuj**. – *Al o tucu, tök xörəyi, vər* (Oğuz).

TUFULQU (Qarakilsə) – gəlmə (adam). – *Tufluqu gəlmə adama de:rix'.*

TUĞ I (Ağsu, İmişli, Şuşa, Zərdab) – bayraq. – *Qoşın gəldi ölkəsinə qabağında tuğ* (İmişli); – *Meydana hər dəsə öz tuğuyunan gəlmişdi* (Şuşa).

TUĞ II (Ağcabədi, Yevlax) – dik, hündür. – *Tuğ dağa çıxmağ olmaz* (Ağcabədi).

TUĞ III (Ağdam, Ağdaş, Bərdə, Gəncə, Xanlar, Qax, Mingəçevir, Oğuz, Şəki, Şuşa, Ucar, Zaqatala) – narın süpürgə. – *Büyün üç tuğ bağlamışam* (Ağdam); – *Tuğ yumuşaxdı, tozu süpürür* (Oğuz); – *Anam evi tuğnan süpürdü* (Gəncə); – *Kənddən bizə tuğ göndəriblər* (Ucar); – *Tuğnan öyün kişdərinnən toz tökəllər* (Xanlar); – *Bizdə öyi tuğnan süpürür* (Şəki).

TUĞALLAMAX (Ağdam) – böyümək, qol-budaq atmaq (ağaca aid). – *Ağaş yaxşı tuğallıyif.*

TUĞAY I (Yevlax) – hündür, uzun. – *Kür qıra:ında tuğay yulğun çoxdu.*

TUĞAY II (Kürdəmir, Salyan) – bax **toğay**.

TUĞOY I (Daşkəsən, Gədəbəy) – bax **tuğay I**. – *Bu ağaş tuğoydu o birisinnən* (Daşkəsən); – *Bu onnan tuğoy döğmü dinnunjix?* (Daşkəsən).

TUĞOY II (Daşkəsən) – düz və hündür ağac. – *Düz ağaca tuğoy de'irix';* – *Tuğoy ağaş öydən ötəri oloy.*

TUĞOY III (Gədəbəy) – əlağacı, əsa. – *A:ğül, tuğoyu ma: gətirqinən çardaxdan.*

TUĞRUL (Şuşa) – quş adı. – *Bi:l tuğrul çox gəlmişdi.*

TUĞULCA (Bərdə) – narın süpürgə. – *Tuğulca qamış başınnan olur.*

TUX (Daşkəsən) – mürgü, yuxu. ◊ **Tux tutmax** (Daşkəsən) – mürgüləmək, yuxu tutmaq. – *Məni tux tutdu.*

TUXMƏMƏ (Meğri) – tamahsız, gözütox. – *Babəşuğli Rahman tuxməmə igit bir uğlan idi.*

TUJ (Ağdam, Ağcabədi, Bərdə, Şuşa) – şirəli, emalli. – *Tuj çaydanı bəri ver* (Ağcabədi); – *Tuj çaydan yaxşısı çay qaynatmağa* (Bərdə).

TUQQAZ (Quba) – bax **doqqaz**. – *Tuqqazımızı kəl sındırdı.*

TUQQUY (Qax) – quş adı.

TUL I (Sabirabad) – qum.

TUL II (Sabirabad) – bataqlıq.

TULAMAZ (Şəmkir) – bax **tolamazda**.

TULAMAZDI (Gədəbəy, Qazax) – bax **tolamazda**. – *Tulamazdı əlimnən açılan, xoruz parpılef ordaja qaldı* (Gədəbəy).

TULAMAZDILAMAX (Basarkeçər) – atmaq, tullamaq. – *Salveyi götürüf, tulamazdadı uşa:n dalıncax* (Basarkeçər).

TULANBAR (Ordubad, Şuşa) – hamamın ocaqxanası. – *Qulu tulanbarı yandırmır* (Ordubad); – *Oduunu yığın tulanbarın qaba:na* (Şuşa).

TULANBARÇI (Naxçıvan, Ordubad, Şuşa) – hamamın ocaqçısı. – *Tulanbarçı gəlməmişdi* (Ordubad); – *A bala, ged o tulanbarçını çar:ğəlsin* (Şuşa).

TULANBARÇILIX (Şuşa) – ocaqçılıq (hamamda). – *Məhi indi də tulanbarçılıx eli:r.*

TULATUTAN (Ağdam, Gəncə, Qazax, Tovuz) – yabani ot adı. – *Tulatutan adamın*

paltarına, qoyunun yununa ilişdimi, qopan döyü, çətin təmizdənir (Ağdam); – *Paltarına tulatutan ilişif* (Qazax); – *Tulatutanın əlinnən adam da can qutara bilmir* (Gəncə); – *Pal-tarının tulatutanı təmizdə* (Tovuz).

TULAZDAMAX (Kürdəmir, Qarakilsə) – bax **tolazdamax**. – *Hamısını tulazdadı, nəyə lazım?*

TULAZDIRMA (Basarkeçər, Ordubad) – sərbə. – *Tulazdırma bərk ağaşdan olar*.

TULLAMNAC (İmişli) – arxın dar, tullanmaq mümkün olan yeri.

TULUCA (Çənbərək) – taxılın içində bitən alağ otu adı.

TULUN (Şuşa) – gicgah. – *Daş Həsənin tulununa dəydi*.

TULUNQ (Qax) – üskük.

TUM (Qax) – bax **tım**.

TUMAL (Quba) – cəm, məcmu. – *Ayda-balanun dukanundakı şeylərin tumalı dürt min manat ilədi*.

TUMANAGİRƏN (Gəncə, Ordubad, Şuşa) – bayram şənliklərində atılan fişəngin bir növü. – *Tumanagirən atmışam, düz getdi Səltənətin civinə girdi* (Gəncə); – *Uşaxlar bayramda çoxlu tumanagirən almışdılar* (Ordubad); – *Qabaxlarda No:uruz bayramında tumanagirən alardıx, yandırır buraxırdıx, belə burula-burula gedirdi* (Şuşa).

TUMAR (Şuşa) – yazılıb lülələnməmiş kağız və ya dəri. – *Ceyran dərisinnən yazılmış bir tumar gördüm*.

TUMBUR: TUMBUR OLMAĞ (Bakı) – yoxa çıxmaq, qurtarmaq, tükənmək. – *Bir gileydi, u da tumbur olub getdi*.

TUMCAR (Lənkəran) – çəltik şitili. – *Əli tumcarı daşıyır*.

TUMCARBAN (Lənkəran) – çəltik şitili əkilən sahənin qarovulçusu. – *Tumcarban gərəy ayığı ola*.

TUMCARLIĞ (Lənkəran) – çəltik şitili əkilən sahə, lək. – *Bu yer tumcarlığı üçün yaxşıdı*.

TUMIĞ (Salyan) – zökəm.

TUMLİ (Quba) – qurudulmuş tumlu ərik. – *Tumlimiz yoxdu*.

TUMOSALIM (Sabirabad) – zökəm.

TUMRU (Salyan) – doğru, düzgün. – *Bı sözi sənə tumru di:rəm; – Ələfsər tumru danısr*.

TUMRUZ (Quba) – cır giləs. – *Tumruz acıdu*.

TUMSUS (Quba) – atası və ya anası başqa millətdən olan. – *Bizim kəndin bəzi adamları tumsusdu*.

TUMTA (Bakı) – kobud.

TUMTAX (Bakı) – bax **tumta**.

TUN (Quba) – dəyirməndə buğda tökülən yer, təkne. – *Dəyirmanın tunində ancağ un kilo qədər buğda qalıbdı*.

TUNQAL (Quba) – girəvə, fürsət. – *Tunqalə düşəndə üz işini görədi*.

TUNQALMƏLİK (Zaqatala) – uşaq oyunu adı. – *Bacım tunqalməlik oynuyur*.

TUNŞİ (Lerik) – bozbaş.

TUPAĞ (Quba) – bax **tumal**. – *Əhmədin pulları elə mənim pullarım tupağ un manatdı*.

TUPARAN (Şahbuz) – arı səbətinin arxa tərəfinə qoyulan taxta. – *Tuparan aralıxdadı*.

TUPCU (Borçalı, Çənbərək, Qazax, Şəm-kir, Tovuz) – cavan və kök qaramal. – *Tupcu cöngənin əti qoynunkunnan da yaxşıdı* (Qazax); – *Bu diyə tupcudu, əti yeməli olar* (Çənbərək); – *Mənim bir tupcu diyəm var* (Tovuz); – *Qolxozun malları arasında əlli-almış tupcu cöngə var*. ♦ **Tupcu olmax** (Qazax) – biabır olmaq. – *Ölkə içində tupcu oldux*.

TUPOY (Gədəbəy) – uzun. – *Ağacın tupoy tayını verginən mara*.

TUPUZ (Quba) – balaca və kök (uşaq).

TUPULQU (Ordubad) – bax **tuvulğu**.

TUPULU (Şəmkir) – küləkli (hava). – *Bir tupulu havada gəldix'*.

TUPPURCA (Bakı) – kök, dolu, ətli.

TUR I (Zaqatala) – sızraq. – *Məhəmmədin üzü tur səpib*.

TUR II (Zaqatala) – ağacın gövdəsində əmələ gələn şiş, fir. – *Ağacdakı turu kəs*.

TURAC (Ordubad) – yemişin bir növü. – *Həsən bir turac aldı*.

TURACİ (Kürdəmir) – bax **turac**. – *Turaci yumru olur, ama daddı olur*.

TURADÖYDİ (Göyçay) – dirədöymə, uşaq oyunu adı. – *Əhmədin turadöydi oynıyanda barmağı sındı*.

TURAŞ (Qazax, Mingəçevir) – bax **turac**. – *Turaş yemişdi* (Qazax); – *Turaş yaxşı ye-*

məli yemişdi (Mingəçevir). ◇ **Turaş çiçəyi** (Hamamlı) – ağ çiçəkli yabanı bitki adı. – *Turaş çiçəyi ağ çiçəxli olur, heş nə: yaramır, dağlarda pıtır.*

TURATAX (Ağdaş, Cəbrayıl, Ucar, Zər-dab) – xırda odun qırıntıları. – *Turatağı tən-dirdə yandırırıx* (Cəbrayıl).

TURATAN (Ordubad) – b a x **toratan**. – *Baxçada turatan tur atıb.*

TURĞU (Şuşa) – quş adı, çobanaldadan. – *Bir turğu tutdum.*

TURLİ (Quba) – qadın baş örtüyü. – *Bacı-mın iki turlisi var.*

TURMANC (Zəngilan) – ağacdan meyvə qoparmaq üçün ucu haça uzun ağac və ya qarğı.

TURNA (Bakı) – turna-turna oyunu zamanı oyun iştirakçılarının biri-birini vurması üçün burulub hazırlanmış qurşaq və ya yaylıq.

TURNAVİDƏ (Şuşa) – mismarın ucunu qatılmaq üçün alət. – *Dəmirçidən bir turna-vidə aldım.*

TURNA-TURNA (Sabirabad) – uşaq oyunu adı. – *Uşaxlar, gəlin turna-turna oynıyax.*

TURNAVURDU (Ucar) – uşaq oyunu adı. – *Turnavurduda yə altı, yə səkkiz, yə on, yə oniki uşaq oynuyur.*

TURNU (Şuşa) – ağac əşyaların səthini hamarlaşdırmaq üçün yonucu alət. – *Bu hasanı turnuynan yonajam.*

TURPƏX' (Ağdam, Gəncə, Qazax, Şuşa) – yabanı bitki adı. – *Taxılı turpəx' basıf* (Qazax); – *Turpəx'o qədər qorxulu olan alax döylü* (Gəncə); – *Çox pıtır turpəx' taxılın-zadın arasında* (Şuşa).

TURŞAX (Naxçıvan) – b a x **turşalax**. – *Bir qara tut var turşax olur; – Bı tutun özü hayla turşaxdı.*

TURŞALAX (Borçalı, Qazax) – turş təhər. – *Alça turşalax olor* (Borçalı).

TURŞƏ (Ordubad) – nar. – *Turşə yeməli meyvədi.*

TURŞƏPBƏGİ (Kürdəmir) – b a x **turşəp-bəyi**.

TURŞƏPBƏYİ (Kürdəmir) – göyerti və alçadan hazırlanan xörək adı. – *Muhariba il-ləri ən çox yedigümüz turşəpbəyi idi.*

TURŞİ (Göyçay) – göy lobyadan hazırlanan xörək adı. – *Xalam turşi bişirib.*

TURŞİDUĞAN (Dərbənd, Tabasaran) – avqust ayı. – *Turşiduğan ovğustda uladı* (Dərbənd). ◇ **Turşi doğmağ // Turşi duğ-mağ** – yayın 45-ci günü olmaq. – *Turşi duğ-ğadu payızda, o:ğus ayində, u vaxt qarpuz dəyədü, yemiş dəyədü <yetişir>* (Dərbənd).

TURŞİNİY (Ordubad) – quzuqulağı. – *Qar-daşım dağdan çoxlu turşiniy yığmışdı.*

TURŞİYARPAĞI (Quba) – quzuqulağı. – *Gidax turşiyarpağı gətirəğ.*

TURŞPALAN (Əli Bayramlı, Kürdəmir) – b a x **duşbalan**.

TURŞU (Cəbrayıl) – şoraba, duza və ya sirkəyə qoyulmuş kələm, pomidor, xiyar.

TURŞULU (Ordubad) – dağlarda bitən ya-banı, turş bitki adı. ◇ **Turşulu burcah** (Za-qatala) – xəmir, yumurta və turşudan hazırlanan xörək adı. – *Anam mənə turşulu burcah bişirib.*

TURŞULUX (Şəki) – lobyaya yağ və soğan-dan hazırlanan xörək adı.

TURŞUNNİ (Ordubad) – b a x **turşiniy**. – *Vəli bizə turşinni gətirmişdi; – Biz turşunni dərdük.*

TURTUT (Şuşa) – itaət.

TURUÇ (Zaqatala) – sürü, dəstə. – *Bir tu-ruç maral keçdi.*

TURUX (Zaqatala) – b a x **туруğ**. – *Orda bir turux mal var.*

TURUQQAY (Qax) – pendirin bir növü. – *Dağdan mağa turuqqay gətirmişdilər.*

TURUN I (Şuşa) – ikiyaşar dəvə balası. – *Dəvələrimizin içində beş turun var.*

TURUN II (Şuşa) – nəsil. – *Bu kətdəkilər hamısı Abbas kişinin turunudu.*

TUŞ I (Borçalı, Gədəbəy, İmişli, Qazax, Tovuz) – yuxu, rəya. – *Tuşun düzdüyü yoz-mağında* (Qazax); – *Be: yjə bir tuş gördüm, əmimi gördüm* (İmişli).

TUŞ II (Bərdə, Gədəbəy) – qarşı, qabaq. – *Bizim öyümüz məhdəvin tuşundadı* (Bərdə); – *Öyümüzün tuşunda bir alma ağacı var* (Gədəbəy).

TUŞ III (Qazax) – Gürcüstan (ölkə). – *Bu atı Tuşdan almıştx.*

TUŞ IV (Salyan) – işiq. – *Ay oğul, qoca kişiyəm, day gözümin tuşu qalmıyıb.*

TUŞAĞ (İmişli) – çidar. – *A:z, atın tuşağın hara qoyubsan?*

TUŞAX (Ağcabədi, Ağdam, Ağdərə, Bərdə, Cəbrayıl, Xocalı, Kürdəmir, Mingəçevir, Şamaxı) – bax **tuşağ**. – *Qəzildən yaxşı tuşağ olar (Ağdam); – Tuşax qoymur atı qaça (Ağdərə); – Tuşax gəti, atı tuşaxla (Şamaxı).* ◊ **Tuşax vurmax** (Bərdə) – çidarlamaq. – *Atın əyağına tuşax vur ki, uzax getməsin.*

TUŞAXLAMAQ (Kürdəmir, Şamaxı) – çidarlamaq. – *Atı tuşaxla (Kürdəmir); – Atı göy çəməndə tuşaxla (Şamaxı).*

TUŞALTMAX (Şəki) – nişan almaq, tuşlamaq. – *Mən tufəngi quşa tuşaldanda quş qaşdı.*

TUŞAMAĞ (İmişli, Salyan) – çidarlamaq. – *Atı apar tuşa, bir az otdasın (İmişli).*

TUŞBALA (Qəbələ) – bax **duşbalan**. – *Əmim tuşbaladakı arpanı təmizləyib atın qabağına töydü.*

TUŞBALAN (Gədəbəy, Gəncə, Goranboy, Xanlar, Mingəçevir, Şəmkir) – bax **duşbalan**. – *Leyla, tuşbalanı maña gəti aşı süzüm (Gəncə); – Tuşbalan hardasa:ti, xamır oldu düyü (Gədəbəy); – Düyüyü tuşbalannan süzeylər (Xanlar); – Aşı, xəngəli tuşbalannan süzəllər (Şəmkir).*

TUŞBALI (Balakən, Zaqatala) – albalı. – *Tuşbalımız boldu, mürəbə bişirə bilərik (Balakən); – Anam tuşbalıdan mürəbbə bişirdi (Zaqatala).*

TUŞQUL I (Gəncə) – sərrast, düz. – *O, yaman tuşqul atır.*

TUŞQUL II (Başkeçid, Qazax) – hədəf, nişan. – *Gəlin bu daşı tuşqul qoyax, görəx' yalameynan kim vura biləjəx'.*

TUŞQULLAMAX (Başkeçid, Borçalı, Gəncə, Qazax) – tuşlamaq, nişan almaq. – *Əli yaxşı tuşqullamax bilir (Başkeçid); – Tuşqulladım, tuşqulladım tüəg açılarda tülkü yıxıldı (Qazax); – Sən tuşqullamax bilmirsənə (Gəncə).*

TUŞPALAN (Xanlar) – bax **duşbalan**. – *Tuşpalannan pilov süzöylər.*

TUŞUTMAX (Bərdə, Cəbrayıl, Gəncə, Qarakilsə, Tərtər, Zəngilan) – göstərmək,

istiqlamət vermək. – *Qəzənfəri tuşutdum, getdi Bayandura (Bərdə); – Mə: tuşutma, apar nənəsi:n yanına (Zəngilan); – Navələd adam vardı, onu tuşutdum (Tərtər); – Səni kim tuşutdu bura (Kürdəmir); – Apar tuşut onu (Qarakilsə).*

TUTAC (Cənubi Azərbaycan) – xışın dəstəyi. – *Heşin tutacı sındı.*

TUTACAĞ I (Kürdəmir) – bax **tutalğac II**. – *Tək yetimdi, bir tutacağı yoxdı.*

TUTACAĞ II (Cəbrayıl, Göyçay, Quba, Zəngəzur) – bax **tutağac I**. – *Ucağdaki süti tutacağla güttür (Quba); – Nənəm qazan güttürəndə tutacağı yandırdı (Zəngəzur); – Nənəm tutacağla qazanı ocaxdan düşürdü (Göyçay); – Tutacağı ma: verin, süd daşdı (Cəbrayıl).*

TUTAÇIXAR (Quba) – ocaqdan isti qazan və s. şeyləri götürmək üçün xüsusi dəsmal. – *Fatimə tutaçixarın qazanı ucağdan çıxartdı; – Tutaçixarın tutub ucaxdan cəmi götür.*

TUTAĞAC I (Bakı, Basarkeçər, Borçalı, Daşkəsən, Göyçay, Qazax, Mingəçevir, Tərtər) – ocaqdan isti qab və s. götürmək üçün xüsusi dəsmal, tutqac. – *Tutağacın isdi qazanı güttürüllər ojaxdan (Borçalı); – Tutağacı ver, qazanı güttürüm (Basarkeçər).*

TUTAĞAC II (Hamamlı) – iki vedrəni birdən götürmək üçün çiyin ağacı. – *Bajım tutağacı güttürüf bula: getdi suyərtimə:.*

TUTAĞAŞ (Daşkəsən, Mingəçevir) – bax **tutağac I**. – *Ojaxdan qazanı, baydəyi tutağaşnan güttürüllər.*

TUTALĞA I (Ağcabədi, Bərdə, Şuşa, Tərtər) – əsas, dəlil, sənəd. – *Zəhranın əlində tutağası var, işə çıxmır (Bərdə); – Yunus kişi, sənin əlində bir tutağacı varmı bu sözü maña deyirsən (Ağcabədi).*

TUTALĞA II (Meğri) – nişanlı. – *Qız irilənip, ama tutağası yoxdu.*

TUTALĞAC I (Qazax) – bax **tutağac I**.

TUTALĞAC II (Qazax) – məc. kömək, arxa; qohum.

TUTALQAS (Şəmkir) – bax **tutalğac I**. – *Qazanı ojaxdan tüşürəndə tutağaşnan tüşür kün, əlin yamməsın.*

TUTAMAX (Şuşa) – məslək. – *O adamın tutamağı yoxdu.*

TUTAMAXSIZ (Şuşa) – məsləksiz. – *Həsən tutamaxsız adamdı.*

TUTAMBUYNUZ (Ağcabədi) – gödəkbuy-nuzlu, qısabuyunuzlu. – *Tutambuyunuz öküz iş-dəx' olar, həm də qəşəng olar.*

TUTAMLAMAX (Şuşa) – əl tutumu ilə ölçmək. – *Bu Hasanın boyu tutamlama:nan bilinər.*

TUTAŞ (Tovuz) – güləş. **♦ Tutaş basmaq** (Tovuz) – yıxmaq, məğlub etmək. – *Bizim uşaxları tutaş basmaq olmaz.*

TUTAŞDIRMAX (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – 1. güləşdirmək. – *Uşaxları tutaşdırdıx, Məmişin oğlu səninkini yıxdı* (Ağdam); 2. dalaşdırmaq, vuruşdurmaq, döyüşdürmək. – *Qabax-lar qoş tutaşdırardılar* (Bərdə); – *Uşaxları tutaşdırmaxdan ləzət alırsən, də:sən* (Şuşa).

TUTAŞIX (Şuşa) – 1. sıx; 2. yanaşı, qoşa; 3. biri-birinə bağlı, əlaqədar.

TUTAŞMAX I (Mingəçevir) – 1. güləş-mək; 2. dalaşmaq.

TUTAŞMAX II (Ağdam, Şuşa) – yanmaq, alovlanmaq. – *Ojax indijə tutaşır* (Ağdam).

TUTBİT (Ağdam) – şanapipik. – *Tutbitin başında darağ olur.*

TUTÇUY (Cəbrayıl) – qısqanc. – *Ərim mənim yaman tutçuydı.*

TUTQAL I (Borçalı, Gəncə, Şuşa) – yapışqan. – *Tutqal ağajı ağaja yapışdırır* (Borçalı); – *Balix tutqalı şeyləri yapışdırır* (Şuşa).

TUTQAL II (Naxçıvan, Şərur, Tovuz) – bax **tutağac I**. – *Tutqal olmasa, qazan əlimi yandırır* (Naxçıvan).

TUTQALLAMAX (Şuşa) – yapışdırmaq. – *Bu kasanı tutqallama:nan bitişdirməx' olmaz.*

TUTQALLI (Şuşa) – 1. yapışqanlı; 2. yapışdırılmış. – *Tutqallı küzə su saxlamaz.*

TUTMA I (Göyçay, Kürdəmir, Mingəçevir, Ucar, Yevlax) – şoraba, duza və ya sirkəyə qoyulmuş xiyar, kələm, badımcan və s. – *Çox ləzzətli tutmadı, yeməynən doymax olmur* (Yevlax); – *Aşnan tutma çox ləzzətli olur* (Ucar). **♦ Tutma qoymax** (Yevlax) – şoraba qoymax. – *Bi:l çox qəşəng tutma qoymuşam.* **Tutma tutmax** (Kürdəmir, Ucar) – şoraba qoymaq. – *Badımcan tutmasını kürdəmirrilər kimi tutma tutan tappazsan* (Kürdəmir).

TUTMA II (Ağdam, Ağdaş, Meğri, Şəki, Şuşa) – xəstəlik adı. – *Aydının tutması var, tutanda yazıx özün bilmir* (Ağdam); – *Əhməd tutma olub* (Ağdaş); – *Tutması var Məvrit dayinin* (Şəki). **♦ Tutması durmax** (Şuşa) – ürəkkecməsi tutmaq. – *Genə Ürbəbənin tutması duruf.* **Tutması tutmax** (Meğri) – ürəyi keçmək. – *Tutması tutanda özün bilmir o.*

TUTMA III (Şuşa) – 1. inad; 2. acıq. – *Tutmanı qoy yerə insafıman danış.* **♦ Tutması tutmax** (Şuşa) – 1. inad etmək; 2. acığı tutmaq. – *Həsənin tutması tutuf;* – *Onun tutması tutuf, onnan danışma:n xeyri yoxdu.*

TUTMA IV (Laçın) – seçmə, yaxşı. – *Bir tutma qovun qovunların içinnən tutum, neçə verim?* (Laçın).

TUTMA V (Borçalı, Gəncə, Qazax, Ordubad, Şərur, İrəvan) – 1. qovunun bir növü. – *Tutma geş yetişəndi* (Borçalı); – *Tutma şirin olur* (Qazax); – *Axjam gələndə tutma yemiş al* (Gəncə); – *Tutma qovun çox şirin olur* (Ordubad); 2. qısa saxlanmış qovun.

TUTMAC (Ağcabədi, Göyçay, İmişli, Quba, Oğuz, Şamaxı, Ucar) – xörək adı. – *Tutmac qatıxnan ye:ilir, işdah açır* (Ağcabədi); – *Tutmacı günorta, ya axşam yiyəllər* (Oğuz); – *Anam tutmac bişirmişdi* (Quba); – *Mamam yaxşı tutmac bişirmişdi* (İmişli); – *Tutmac so:uxlu havada qarınqızdırın olur* (Ucar).

TUTMAŞ (Ağdam, Basarkeçər, Mingəçevir, Şuşa) – bax **tutmac**. – *Dünən də tutmaş yemişəm, bü:n də* (Ağdam); – *Yoldaşımgilə getmişdim, ollarda tutmaş yedim, çox xoşumaəldi* (Basarkeçər).

TUTMİŞ (Dərbənd) – böyürtkən. – *Uşağ-lar tutmuş götürüb, kamput ələdüğ.*

TUTU (Şuşa) – girov. – *Bir xəli tutu verif pul aldı.*

TUTUCU (Şuşa) – çaxmaq daşı ilə od əldə etmək üçün xüsusi pambıq piltə. – *Bir az panbix qaynadıf tutucu qayırdım.*

TUTUXLUX I (Şuşa) – xəstəlik, ağrı. – *Qol qulçımında tutuxlux var.*

TUTUXLUX II (Şuşa) – utancaqlıq. – *Uşax-da o qədar tutuxlux var ki, adam isdəmir din-dirsin.*

TUTULXARƏK (Dərbənd) – yeməli, yabanı bitki adı. – *Baxçadə tutulxarək vardı, tikanların təmizlədim yedim.*

TUTULMUŞ (İsmayılı) – duza qoyulmuş. – *Bizdə bir yekə küp tutulmuş yelpənəy var.*

TUTUM I (Şuşa) – təhər. – *Bu tutumda adam görməmişəm.*

TUTUM II (Şuşa) – qurudulmuş gavalı, alça və s. – *Bir torba tutum gətirmişdilər.*

TUTUMCUL (Cəbrayıl) – qənaətcil.

TUTUŞDURMAX I (Şuşa) – alovlandırmaq. – *Odunnar ağır yanır, tutuşdurmax lazımdı.*

TUTUŞDURMAX II (Şuşa) – bax **tutaşdırmaq I**. – *Onun işi adamnarı bir-birynən tutuşdurmaxdı.*

TUTUŞMAX I (Kürdəmir, Şuşa) – bax **tutaşmax II**. – *Ojax hələ yaxşı tutuşmuyuf (Şuşa); – Ocağa quru odun qoyanda tez tutuşur (Kürdəmir).*

TUTUŞMAX II (Başkeçid) – çürümək (süd haqqında). – *Südü baydıya qoymuşdum, durdum gördüm tutuşufdu.*

TUV (Xanlar) – meşədən odun, çırpı və s. gətirmək üçün ip. – *Tuv gətirseydix' indi meşədə əziyət çəxməzdix'.*

TUVA (Qax, Zaqatala) – kəsilmiş yoğun uzun ağac. – *Bu gün bir tuva gətirmişəm.*

TUVULĞU (İmişli, Qazax) – bax **tubulqu**. – *Tuvulğuyu heyvana vurmaq olmaz (Qazax); – Uşa:n tuvulğusun niyə sındırdın sən?*

TUYLAMAX (Qazax) – yüyürmək, qaçmaq. – *Tuyla, danamızı qaytar.*

TÜB (Zaqatala) – künc, bucaq. – *Əlinin barısının tübi təzədi; – Evin tübi uçub.*

TÜ:ƏCƏX'LƏMƏX' (Xocavənd) – gicəllənmək. – *Tü:əcəxləndim, yıxıldım.*

TÜƏĞÇİ (Cəlilabad) – ovçu. – *Tüəğçilər qireylər bı quşdarı.*

TÜ:ƏX'CI (Şəmkir) – bax **tü:əğçi**. – *Man-sır çox yaman tü:əx'çidi.*

TÜ:ƏNGOTU (Qazax) – dabaq xəstəliyini müalicə etmək üçün istifadə olunan yabanı dərman bitkisi adı.

TÜ:ƏRƏX' (Gəncə) – uşaq beşiyində döşəklə silvincin arasına qoyulan halqa şəkilli balınc. – *Silvincin üstünə tü:ərəx' qoymuyanda döşəx' çökəlidir.*

TÜX'ÇƏ (Gəncə) – yumaq. – *Tüx'çələri böyüx' tut.*

TÜX'ÇƏLƏMƏX' (Gəncə) – yumaqlamaq. – *İpi tüx'çələmək yaxşıdı.*

TÜKANÇA (Ucar) – qədim evlərdə qab-qacaq yığmaq üçün kiçik rəf. – *Tükançaya boşqab qoyurux, ishan-ləlbəyi qoyurux.*

TÜKƏN (Balakən, Qax, Zaqatala) – bax **tükança**.

TÜKLİCƏ (Şamaxı) – dərman bitkisi adı. – *Bının sancısını tüklücə sağaltdı.*

TÜKLÜCAN (Qax) – bax **tüklücə**.

TÜKSÜR (Şamaxı) – həyasız, utanmaz. – *Yaman tüksür adamdı, bir kərə geri düşmür.*

TÜKÜSDANNIX (Culfa) – nadanlıq. – *Cəmahət getmirdi dərsə, tüküsdannix eliyirdilər.*

TÜLANBAR (Naxçıvan, Şuşa) – bax **tulanbar**. – *Əhmədin üzü-gözü elə qaralmışdı ki, elə bil tülanbardan çıxıb (Naxçıvan); – Ev laf tülanbar kimidi, qarını bir əz aç (Şuşa).*

TÜLƏ (Qazax) – kal yemiş.

TÜLƏG (Quba) – bax **tüləy II**. – *Aslan çux tüləg adamdu.*

TÜLƏX' I (Gəncə, Şəmkir, Şuşa) – bic, hiyləgər. – *Qulu çox tüləx'di (Gəncə); – Murad yaman tüləx'di (Şəmkir); – Döylətdilər çox tüləx' olur (Şuşa).*

TÜLƏX' II (Ağdam, Gəncə, Şəmkir, Şuşa) – zirək, diribaş. – *Çox tüləx' uşaxdı bizim bu Məmişin oğlu (Ağdam).*

TÜLƏMƏX' (Ağdam, Cəbrayıl, Kəlbəcər, Mingəçevir, Şəki, Şəmkir, Zəngilan) – bax **tüləməy**. – *Heyvan tükünü tülədi (Kəlbəcər); – Yaz fəslində heyvannar tükünü tüləyər (Zəngilan); – İnx' tükünü tüləyür (Şəmkir).*

TÜLƏMƏY (Şamaxı) – tükünü dəyişdirmək, tükünü tökmək. – *Toyuğumuz tüləyənnən so:ra başqa rəy tüy gətirdi (Şamaxı).*

TÜLƏN (Şamaxı) – həyasız. – *Əhməd çox tülən adamdı.*

TÜLƏNG (Gədəbəy) – uc, zirvə, ən hündür yer. – *Ona bax, Əziz lap armıdın tülənginə çıxıf.*

TÜLƏNGƏ (Ağdaş) – həyasız. – *Sən nə tüləngə olmusan?*

TÜLƏNGİ (İmişli, Mingəçevir, Oğuz) – hiyləgər, bic. – *Rəcəp çox tüləngi adamdı (Oğuz).*

TÜLƏNMAĞ (Xaçmaz, Quba) – tükünü dəyişdirmək, tükünü tökmək.

TÜLƏNMƏX' (Ağdaş, Xanlar) – vurnuxmaq; özünü ora-bura vurmaq. – *Biyçara çox acdı, indi burda tülənirdi* (Ağdam); – *A-nabana gəzey, ona de:llər kin, nə tüləneysin, nə:zeysin?* (Xanlar).

TÜLƏNMƏY (Şamaxı) – həyasızlıq etmək. – *Tülənməy həməşə səniin peşəndi.*

TÜLƏY I (Şamaxı) – tükü tökülmüş. – *Bu tüləy it kimindi?*

TÜLƏY II (Xudat, Şamaxı) – hiyləgər, bic. – *Nəmət tüləy adamdı* (Şamaxı).

TÜLİ (Meğri) – hiyləgər, bic, fırıldaqçı. – *Firidun tülidi, hamma yaxşı xasiyəti də var.*

TÜLİK (Ağsu) – gödək, qısa. – *Görürsən ələ to:ux var ki, quyruğu tülükdi.*

TÜLKÜÇAXÇAĞI (Basarkeçər) – uşaq oyununu adı. – *Gedəx' tülküçaxçağı oynuyax.*

TÜLKÜDURMAZDAN (Ağdam, Qafan, Şuşa) – səhər təzdən, işıqlanmamışdan. – *Tülküdurmazdan gəlif kəsdirif qapının ağzını* (Ağdam); – *Mən həməşə tülküdurmazdan durub malı aparıram otarmağa* (Qafan); – *Tülküdurmazdan duruf gedif meşiyə* (Şuşa).

TÜLKÜQYURUĞU I (Ağdam, Ağdaş, Ağcabədi, Tərtər, İrəvan) – üzüm növü. – *Tülküquyruğu ürüşübadan balaca olur* (Ağdam); – *Tülküquyruğu yeməli üzümdü* (Ağdaş).

TÜLKÜQYURUĞU II (Kürdəmir) – çəltik növü.

TÜLKÜQYURUĞU III (Gəncə, Göyçay, Qazax, Şəmkir) – əlaq otu adı. – *Bu darıda tülküquyruğu yoxdu* (Qazax); – *Bizim darıda tülküquyruğu yoxdu* (Göyçay); – *Mənim darım bi:l bütün tülküquyrugudu* (Şəmkir).

TÜLKÜYOSUNNU (Ağdam, Bərdə, Qazax, Şuşa) – tülküsiyə, hiyləgər. – *Ə: tülküyosunnu, nə vaxtəjan bizi alladajaxsan?* (Ağdam). – *O, tülküyosunnu adamdı, əlinnən hər fırlıdax gələr* (Qazax); – *Onun dədəsi də özü kimi tülküyosununun biridi* (Şuşa).

TÜLLƏX' (Gədəbəy) – b a x **tülləng**. – *Bu savax bağə:dəndə gördüm ağacın tülləyində bir quş oturuf.*

TÜLLƏNG (Gədəbəy) – ağacın başı, ağacın ən hündür yeri. – *Bax, ağacın tüllənginə çixma, yıxılarsən ha!*

TÜLÜ I (Ağbaba, Çənberək, Qarakilsə, Qax, Naxçıvan, Oğuz, Ordubad, Şəki, Şərur) – oğru. – *Oğru olufdu, ona görə tülü di:llər* (Oğuz); – *Kəndə tülü ha tökülmüyüf, niyəymənirsən?* (Çənberək); – *Həsən lap tülüdü* (Ordubad).

TÜLÜ II (Borçalı, İrəvan) – b a x **tülü**. – *Tülü adamın hörməti olmaz* (Borçalı).

TÜLÜ III (Borçalı) – ting, ağac sitili. – *Biz sovxozdan iku:z tülü aldix.*

TÜLÜ IV (Qax, Oğuz, Şəki, Zaqatala) – qadın baş örtüsü, qadınların saçlarını içinə yığıdığı torbaya bənzər örtük. – *Bacım tülü geyirdi* (Qax); – *Balakişi arvadın tülüsünü başına bağlayıf, adına de:flər tülü Balakişi* (Oğuz); – *Tülünü ağdan da tikirix', çitdən də* (Şəki). **♦ Tülüqabağı** (Şəki) – tülünün qabağına tikilən bəzək. – *Yarım ərşin tülüqabağı aldım.*

TÜLÜBAŞI (Çənberək) – oğrubaşı. – *Tülübaşı ha dövsən sənnən qorxum.*

TÜLÜNGİ (Şamaxı) – hiyləgər. – *Abbas lap tülüngidi.*

TÜLÜNGÜ I (Gəncə, Qazax, Tovuz) – b a x **tülüngi**. – *O, tülüngünün biridi, nə desən bəşarar* (Qazax); – *Məhluaq kimi tülüngü hələ anasınnan olmuyuf* (Tovuz).

TÜLÜNGÜ II (Böyük Qarakilsə, Gəncə, Qazax) – oğru. – *Tülüngü – yanı kin oğru, yanı kin civkəsən* (Qazax); – *Tülüngü qoynu apardı; – O Sadığı buralara qoyma, tülüngünün biridi* (Gəncə); – *Tülüngünün biridi, onnan gəzmə* (Goranboy).

TÜLÜNƏX' (Qazax) – sırtılmaq.

TÜLÜNTÜ (Gədəbəy) – b a x **tülüngü II**.

TÜMBÜL I (İmişli) – qısa boylu.

TÜMBÜL II (Şamaxı) – tükü tökülmüş (quş haqqında). – *Bizim ağ töyüqumuz tümbüldü.*

TÜMBÜLLƏŞMƏY (Şamaxı) – tədriclə tükü tökülmək (quş haqqında). – *Bizim toyuğ tümbülləşir.*

TÜMƏ (Qax) – saplaq, meyvənin saplağı. – *Əhmədin əlindəki almada tümə yoxdu.*

TÜMƏL (Kürdəmir) – qısa buynuzlu (inək). – *Bu tüməl inəğ çox vırağandu.*

TÜMİĞ (Ağsu) – gödəkquyruluq (toyuq). – *Görürsən elə to:ux var ki, tümigdi.*

TÜMMƏX' (Qazax) – gəzib dolanmaq. – *Biz bir qədər oralarda tümüdx'.*

TÜMTÜX' I (Göyçay, Kürdəmir, Mingəçevir, Ucar) – gödək, qısa boylu. – *Tümtüx' adam bij olar* (Ucar).

TÜMTÜX' II (Kürdəmir) – papiros kötüyü, çəkildikdən sonra papirosun atılan qalığı. – *Sa:bsız uşax heyələ tümtüx' sümürər.*

TÜMTÜX' III (Mingəçevir) – işlənib gödəmiş süpürge.

TÜN I (Qax) – səkkiz litrlik neft qabı. – *Tündə nəvət saxlıyırx.*

TÜN II (Gəncə) – hər iki tərəfində müxtəlif dükənlər olan üstörtülü pasaj. – *Gəncədəki tünnəri uçuruf küçə açırlar;* – *Başmaxçı Əli kişi tündə olur.*

TÜNÇ (Cəbrayıl) – ətin yağsız, qaratikə hissəsi. – *Cöngə kəsmişdilər, mən də aldım tüncünnən.*

TÜNÇAR: TÜNÇAR ELƏMƏX' (Ağdam) – biabır etmək, utandırmaq. – *Boynun sınısın, a belo:ğul, gör bizi el içində nətə:r tüncar elədi;* – *Sən öl, səni el içində tüncar eliyərəm.*

TÜNÇİ (Meğri) – ərə getmə vaxtı çatmış qız.

TÜNÇÜ I (Goranboy, Şuşa, Zəngilan) – cavan qaramal, cöngə. – *Tüncü ətinənn yaxşı kabab olur* (Zəngilan); – *Həsən kişi oğlunun toyu üçün bir tüncü saxlıyıx* (Goranboy); – *Arvat, mal əti almışam, özü də tüncüdü* (Şuşa).

TÜNÇÜ II (Meğri) – bax **tünci**. – *Üş tüncü qızı vardı xanın.*

TÜNƏG (Xudat) – zəif, arıq (heyvan).

TÜNƏKƏ I (Çənbərək, Qazax, Mingəçevir, Ucar) – 1. avam. 2. anlamaz. – *Bizdə indi tünəkə adam tapılmaz* (Qazax); – *Tünəkə adama iş tapşırılmazlar* (Ucar).

TÜNƏKƏ II (Hamamlı) – yabanı ağac növü. – *Tünəkədən bel sapı, dırmıx sapı düzəldirik.*

TÜNƏKƏ III (Qazax) – yaddaşsız. – *Sən nə tünəkəsən?*

TÜNƏKİ I (Borçalı) – bax **tünəkə I**. – *Tünəki adam danışığını bilməz.*

TÜNƏKİ II (Qarakilsə) – nazik. – *Əynində bir tünəki pəncəyi var.*

TÜNG I (Hamamlı, Qarakilsə, Şuşa) – saxsı su borusu. – *Tüngün üstü açılıp, tay su isinmir* (Qarakilsə); – *Xan qızının suyu tün-günən gəlir şəhərə* (Şuşa).

TÜNG II (İrəvan) – suqabı, qrafın. – *Tüngü suynan doldur.*

TÜNGƏ I (Şərur) – bax **tün I**.

TÜNGƏ II (Kürdəmir) – qısa boylu.

TÜNGİ (Kürdəmir, Quba) – cavan. – *Mən qucalmışam, süzün hindi tüngi vaxduzdu.*

TÜNGÜRRƏMƏX' (Şəmkir) – pis vəziyyətə düşmək. – *Sən yaman tüngürrüüfəsən, gedəx' toğlunu satax, sana paltar alax.*

TÜNİG (Bakı) – bax **tünəki II**. – *Xəmiri tünig yay;* – *So:uğdan qorxmırsan, belə tünig geyinmisən?*

TÜNİK (Bakı) – bax **tünəki**.

TÜ:NMƏX' (Barana) – vurnuxmaq. – *Yaralı canavar tü:nürdü, soxulmağa yer axtarırdı.*

TÜNNƏMƏX' (Qarakilsə) – bax **tüləməy**. – *Tülkü tükün tünnüyür.*

TÜNÜ I (Qazax) – bax **tüng I**. – *Bu dəreyi qazanda su tünüsü tapılmaz.*

TÜNÜ II (Borçalı, Çənbərək, Goranboy, Qazax) – boran, tufan. – *Tünü olanda adam eşiyə çıxmağ istəmer* (Borçalı); – *Tünü başdıyif* (Goranboy); – *Yel qalxanda tünüdən eşiyə çıxmağ olmur* (Çənbərək).

TÜNÜX'LÜ (Gədəbəy) – hiyləgər.

TÜNÜKƏ I (Ağdam, Şəki) – yoxsul, kasıb. – *Bəkir çox tünükədi* (Ağdam).

TÜNÜKƏ II (Şəki) – nəzəri cəlb etməyən, bəbat. – *Qırmızısaqqal tünükə kişiydi Nəsiף dayı;* – *Bi tünükə atım var, ho olmasa naçar-raram.*

TÜRƏ I (Çənbərək, Zaqatala) – 1. çətinlik; 2. təhlükə. – *Çox türələrdən çıxdım qutardım* (Zaqatala); – *Şəmkir yamanca ötüşdü türədən bü:ynnəri* (Çənbərək).

TÜRƏ II (Şahbuz) – buğda ölçmək üçün səkkiz kiloqram tutan ölçü qabı. – *Türə səkkiz kilolux boğda ölçənə deyərux.*

TÜRƏ III (Şəki) – içərisində taxıl saxlamaq üçün ağac kötüyündən və ya taxtadan düzəldilmiş qab. – *Türənin içi buğdeynən doludu.*

TÜRƏMƏ (Göyçay) – qısa boylu.

TÜRƏTƏN (Şəmkir) – həddindən çox isti.

TÜRƏZ (Quba) – xış. – *Kəmişdə yeri türəznən əkərdüğ, hindi kutannan əkərdüğ.*

TÜRƏZLÖMEĞ (Quba) – xışla şumlamaq. – *Gidüb yerimizi türəzliyəğ.*

TÜRX'MAN I (Qax, Oğuz, Yevlax) – həyasız.

TÜRX'MAN II (Qax, Oğuz, Yevlax) – qaraçı.

TÜRKİMUN (Quba) – qövsi-qüzeh. – *Hadada türkimun var.*

TÜRMƏNDİX' (Qax) – çalma.

TÜRYAN I (Bərdə, Mingəçevir) – 1. günün ən isti vaxtı; 2. yayın ən isti günləri. – *Bu türyanda işdəməy olmaz* (Bərdə).

TÜRYAN II (Qazax) – çayın sürətlə axan yeri. – *Türyannan keçməx' çətindi.*

TÜRYƏN (Tovuz) – bax **türyan**. – *Bu türyəndə getmə, gözdə sərin tüşsün.*

TÜŞƏR (Zəngibasar) – maaş, əməkhaqqı. – *Mə:m tüşərimi ver, mən gedim.*

TÜTDƏMMƏĞ (Salyan) – hirslənmək, əsəbiləşmək. – *Əlikram elə ki tütəndir, başdıyır ağır sözzər deməyə.*

TÜTMƏLƏMƏĞ (Salyan) – şiddətlə yağmaq, şiddətlənmək. – *Keçən həfdə qar yamanca tütməli:rdi.*

TÜTÜZDÜRMƏX' (Şərur) – yandırmaq. – *Gala, tükümmən də verim sə:, dara düşəndə tütüzdür.*

TÜVƏLƏMƏX' (Qazax) – yağmaq, toplamaq. – *Onnan sonra buğdoyu ilanyalı bir yeri tüvələrix'.*

TÜYKƏ (Biləsuvar, İmişli) – dəstəksiz bıçaq; bıçaq tiyəsi. – *Tüykə uşa:n əlin kəssi* (İmişli); – *Uşağlığda tüykəmiz olardı* (Biləsuvar).

TÜYNEX' (Meğri) – cəld, zirək.

TÜYNƏX' (Meğri) – bax **tüynex'**. – *Bı iyitdi, tüynəx' kəsə tez çatı.*

TÜYÜNMƏX' (Qazax, Şəmkir) – vurnuxmaq. – *Bazarda tüyünməx' olmaz* (Qazax); – *Tüyünməx'dən yoruldu, əlinə bir şey keçmədi* (Şəmkir).

Uu

UAXDAN (Gəncə) – sandıq.

UARDA: UARDA QALMAĞ (Bakı) – açıda qalmaq.

UBAŞ (Dərbənd) – obaşdan, səhər tezdən. – *Ubaş gələcəm.*

UBUR (Salyan) – imkan; fürsət. – *Sənin əlində ubur olsa, hamını qırıb–batırsan.*

UBUR-SUBUR (Qax) – get–gəl. ◊ **Ubur-subura salmaq** – get–gələ salmaq. – *Mən bilmir, habı işi niyə ubur-subura salıpsın.*

UCA (Zaqatala) – heyvanın fəqərə sütununun yanlarında olanət.

UCADAĞLAR (Zəngilan) – uşaq oyunu adı.

UCALAMAĞ (İmişli) – bax **ujulamax**. – *Sözi çox ucalamağ yaxşı dögi.*

UCALAMMAX (Ordubad) – 1. məc. ujalmaq, vəzifəcə böyümək; 2. inkişaf etmək. – *Bacarığı var, bu ucalanacaq.*

UCARRAMAĞ (Kürdəmir) – bax **ujulamax**. – *Sözü: kütahın de, ucarrama mö:lüm <mən ölüm>.*

UCBAT (Bakı, İmişli) – görə. – *Sənün ucbatunnan mən də gedə bilmedim ulara* (Bakı); – *Sə:n ucbatınnan işdən qaldım* (İmişli).

UCBET (Bakı) – bax **ucbat**. – *Mən sənün ucbetünnən bu günə qalmışam.*

UCO:RRAMAĞ (Şamaxı) – bax **ujulamax**. – *Nə uco:rriyirsən, əl çək də:.*

UCRAH: UCRAH OLMAX (Zaqatala) – bax **uyurcah olmax**. – *Yekə düynədə gidip una ucrah oldum.*

UCUBURUĞ (Salyan) – ucaboy. – *Bizim kətdə Əlidən ucuburuğ adam yoxdu.*

UCULAMAX (Zaqatala, Zəngilan) – bax **ujulamax**. – *Elə uculuyur ki, məni də apar* (Zəngilan).

UÇAĞAN (Oğuz) – qara xalı olan balaca qırmızı böcək.

UÇAR (Dərbənd) – kənddə camaatın söhbət üçün yığıldığı yer. – *Əxşəm uçarda çıxlu kişi vardı.*

UÇARRAMAĞ (Kürdəmir) – bax **ujulamax**. – *Uçarrama, əl çək.*

UÇBABA (Borçalı) – xanımböcəyi. – *Uç-baba şirnex' saler.*

UÇĞUMMAX (Borçalı) – 1. titrədib–qızdırmaq; 2. həyəcan və ya qorxu nəticəsində titrəmək. – *Altı yaman uçğunıfdu.*

UÇQUL (Qazax) – balıq tutmaq üçün suyun dibində düzəldilmiş üstüörtülü çuxur.

UÇQUMMƏY (Cəlilabad) – həvəslənmək, meyil etmək. – *Diyəsən, yamanca uçquney-sən, apərrəm səni də toyə.*

UÇQUNNAMMƏY (Cəlilabad) – bax **uçqumməy**. – *Uçqunnamib, diyəsən qalmiyə-cəy, gedəcəy.*

UÇMAĞ I (Şamaxı) – cənnət.

UÇMAĞ II (Yardımlı) – yıxılmaq. – *Kişi ağacdən uçub əzilib.*

UÇMAX (Zaqatala) – düşmək <ağacdən>.

UÇUXLAMAX (Cəbrayıl) – suluqlamaq, saxtadan burunun qabağında, dodaqlarda suluq əmələ gəlmək. – *Soyuxdandan dodağım uçuxluyuf.*

UÇUMMAX I (Cəbrayıl, Daşkəsən, Qazax, Tovuz, Şəki) – titrəmək, tir–tir əsmək (qorxudan və ya soyuqdan). – *Kişi uçunoy, ağacı da tuta bilmey* (Daşkəsən).

UÇUMMAX II (Ağdərə, Cəbrayıl, Oğuz, Şuşa) – yellənmək. – *Gəl bir uçunax* (Oğuz); – *Sulumçaxda ipnən uçunullar* (Ağdərə); – *Qızdar, gəlin gedəx' uçummağa, uzun ip götümüşəm* (Cəbrayıl); – *Uşax uçuncaxda uçumanda yıxılıf, qolu çıxıf* (Şuşa).

UÇUNCAX (Ağdam, Gədəbəy, Füzuli, Oğuz, Şuşa, Zaqatala) – yelləncək. – *Gəti bir uçuncax sal uçunax* (Oğuz); – *Ağaşdan uçuncax as kın, yellənsin uşaxlar* (Gədəbəy); – *Uşaxlar arturmada uçuncax quruf uçunullar* (Şuşa).

UDLAĞ (Quba) – odluq (samovarda). – *Sumavarımızın udlağı xarab olub.*

UFA I (Gədəbəy) – qonşu. – *Ay ufa, nə:η bizə də xavar eləme:fsən bazare:dəndə?*

UFA II (Qax, Zaqatala) – bax **upa**.

UFAX (Borçalı, Şəki) – 1. narın (Borçalı). – *Ufax duz yumşağ olar*; 2. düyü və ya buğdanı tabaqlayarkən yığılan xırda, narın çıxar (Şəki). – *Buğdanın çoxusu ufağa çıxdı.*

UFALLI (Hamamlı) – bax **ivhallı**. – *Çox ufallı adamdı, hamı ona hörmət ele:r.*

UFARRIĞ (Dərbənd) – xəcalət. $\diamond$ **Ufarrığ eləməğ** – xəcalət çəkmək. – *Ufarrığ eliyə-dəm mən unnan.*

UFDAN I (Qax) – lovğa.

UFDAN II (Zaqatala) – qəşəng, gözəl. – *Bizim dükkanda ufdan çitdər satılır.*

UDİ-BUDİ (Lerik) – sözbaz.

UDUM I (Salyan) – bacarıq, qabiliyyət. – *Arifənin yaxşı udumu var.*

UDUM II (Lerik) – bəxt, tale, qismət.

UFTAN (Balakən, Qax, Zaqatala) – b a x **ufdan II**.

UFUCU (Zaqatala) – dözümsüz.

UFUD: UFUD ELEMEĞ (Bakı) – sakitləşdirmək, sakit etmək. – *Ufud elegendən uşağı, sən allah, qoymagınan ağlameğə.*

UGEĞ (Kürdəmir) – quş adı. – *Ugeğın əti yeməli döğül.*

UGÜNƏ (Oğuz) – o qədən. – *Kişilər, uğunə alça var, da: bilimrəm necə.*

UĞAN (Oğuz) – uğultu.

UĞAT (Qax) – avand.

UĞATDI (Qax) – avand. $\diamond$ **Uğatdı olmaq** – avand olmaq. – *İşingiz uğatdı olsun.*

UĞIRSAX (Meğri) – b a x **ovursax**.

UĞUFCA (Daşkəsən) – ehtiyatla. – *Qoy o, uğufca işdəsin.*

UĞUNA-UĞUNA (Qax) – yana-yana; boğula-boğula. $\diamond$ **Uğuna-uğuna qalmaq** – yana-yana, boğula-boğula qalmaq, yanıb tökülmək. – *Söz dima: isdi:rdim, uğuna-uğuna qaldım.*

UĞUNDUMAX (Ağdam) – ilxını iki hissəyə ayırmaq.

UĞUNMAX I (Qax) – təəssüflənmək, təəssüf etmək.

UĞUNMAX II (Qax) – həyəcədən boğulmaq.

UĞUR I (İmişli) – dəfə. – *Bu uğur gəl bizə gedax'.*

UĞUR II (İmişli) – bəxt, tale. – *Onun uğuru yaxşı dəyil.*

UĞURSAX (Meğri) – b a x **ovursax**.

UĞUT (Hamamlı) – sıyıq. – *Xamır uğutdu, axır.*

UĞUZ (Sabirabad) – çoxbilən. – *Biləndiyə uğuz diyəllər.*

UXA (Qazax) – nazik. – *Qara qarpızın qavığı lap uxa olur.*

UXACA (Qazax) – nazik. – *Biz tərəflərdə qavığı uxaca olan qarpız çoxdu.*

UXAX (Gəncə) – b a x **oxax**. – *Cücelərə əpbəy uxağı tök.*

UXLO: (Oğuz) – mozalan.

UXRA (Balakən) – dələ cinsindən kiçik heyvan.

UJDAMAX (Tovuz) – uzatmaq. – *İpi ujdə görəm nə qədərdir.*

UJDANMAX (Basarkeçər) – getmək. – *Əyə, qoyma, qoyun ujdandı.*

UJDUX (Qazax) – xəncər qınıının ucuna zinet üçün taxılan metal. – *Bu xançalın ujduduğü gümüşdəndi.*

UJRUM (Qazax) – uzaq. – *At qaçıf ujruma gedif.*

UJULAMAX (Basarkeçər, Cəbrayıl, İmişli, Qazax) – uzunçuluq etmək; bir sözü, fikri dəfələrlə təkrar etmək. – *Ə:, sən bu ot məsələsini nə çox ujuluyursan* (Basarkeçər); – *Heş səsin kasmer, elə ujule:r* (Qazax); – *Hey ujule:rsən, bəsdə dana* (İmişli); – *Nə ujulamışən yaxşıdı, heş bir çürüx' qoza da dəyməz* (Cəbrayıl).

UJURUM (Qazax) – b a x **ujrum**. – *Ujuruma getmə.*

UKNA (Zaqatala) – mağara. – *Bu gecə uknada yatarıx, səbah yola düşərix'.*

ULAX (Ağdam, Başkeçid, Borçalı, Füzuli, Gədəbəy, Qazax, Laçın, Ordubad, Şəki, Şəmki, Şərur, Tovuz, Yevlax) – qoşqu heyvanı. – *Yeri şumlurdux ulaxnan;* – *Ulağ olseydi, aravını qoşub oduna gedərdim* (Ağdam); – *Qoşulan mala ulax deyillər;* – *Ulağ öküzə, kala de:rıx';* – *Ulaqları gətirif xalxala töx'düm* (Qazax); – *Aravıya ulax qoşurdux;* – *Ulağın dalına alıx qoyardıx* (Yevlax); – *Ulaqlar çöldə otduyur;* – *Ulaqları kotana qoş* (Borçalı); – *Bi çüt ulağımız olutdu, başqa seymiz olmitdi* (Şəki); – *Yeri ulaxnan şumnuyurux;* – *Kotana dörd dənə ulax qoşardıx* (Şəmki).

ULAXÇI (Şəmki) – qoşqu heyvanını sürən adam. – *Majqal kotanın majqalınnan tutor, ulaxçı ulaxları həylər.*

ULAXŞIMAX (Gəncə, Qazax) – kövrəlmək; ağlamaq.

ULAM I (Çənbəkək, Kərvansaray) – izini itirmək məqsədi ilə uzağa aparılmış oğurluq

mal. – *Ləçənnix' tutan inəy ulamdı* (Çənbərək). ◇ **Ulama aparmax** (Başkeçid, Borçalı) – izini itirmək məqsədi ilə oğurluq malı uzağa qaçıрмаq. **Ulama verməx'** (Qazax) – b a x **ulama aparmax**. – *Atı, deyəsən, ulama ver-dilər, heş gördüm deyən yoxdu, tapılmer.*

ULAM II (Borçalı, Xaçmaz, Quba) – 1. çəpərin tapdanmış və keçid əmələ gəlmiş yeri (Quba, Xaçmaz); 2. iz, cığır (Borçalı).

ULAMA I (İmişli) – calaq. – *Ucunda ulama vardı, da:m vermədi*. ◇ **Ulama qoymağ** – calaq vermək. – *Başına ulama qoyınan, çəsin.*

ULAMA II (Ağdam, Basarkeçər, Bərdə, Göyçay, Xanlar, Kürdəmir, Qazax, Oğuz, Şəki, Zaqatala) – xışın və ya kotanın bir hissəsinin adı. – *Ulamanı salırdıx əvəndiyə* (Ağdam); – *Ulamanı boyunduruğa bağla, öküzdarı sür* (Bərdə); – *Ulama xışın qoluna berrəşir, boyundurux qoşulur* (Oğuz) – *Cütün ulaması yoxdu* (Qazax); – *Ulama boyunduruğa sarıney kin, öküz çax'sin* (Xanlar); – *Kötüyə keçirən o eyri şeyə qol diyirdilər, qolun da qavağa calıyıllər ulama*; – *Ulamanı keçirillər çəmbəriyə* (Şəki).

ULAMAÇI (Borçalı, Qazax) – oğurlanmış mal-qaranın izini itirmək məqsədi ilə onu əldən-ələ ötürən adam. – *Oğrular malı aparıf ulamaçıya vererdilər* (Qazax); – *Süleyman kişi ulamaçıldı* (Borçalı).

ULAMAĞ (Göyçay, İmişli) – birləşdirmək, calamaq, əlavə etmək. – *Mı:n başına ağac ulamason, çatmaz* (İmişli); – *Həbələ bazı olurdu, ucuna da ağac uluyurduğ* (Göyçay).

ULAMAX (Kürdəmir, Tovuz) – çürümək. – *Yazığın yarası uleyib tökülür* (Kürdəmir); – *Bu qarqızdarın çoxsu uluyufdu* (Tovuz);

ULAMAÇI (Borçalı, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir) – b a x **ulamaçı**. – *Oğrular malı aparıf ulamaçıya vererdilər, o da saterdi, uzağa keçirərdi* (Qazax); – *On doqquzuncu ildə oğurdan çox ulamaçılar ziyan vərəydi mahluğa* (Gədəbəy); – *Keçəl Alı ulamaçı adamdı* (Borçalı); – *Qavax mə:m bir qonşum vardı, yaman ulamaçıydı, malları oğurrıyuf verirdilər ona, o da aparıf izin itirirdi* (Şəmkir).

ULAMIŞ (Tovuz) – çürük, çürümüş. – *Bu ulamış qarqızdarı niyə gətirifşən?*

ULAMLAMAX (Şəmkir) – oğurlanmış malın izini itirmək məqsədi ilə onu əldən-

ələ ötürmək. – *Mənim bir inəyim vardı, ulamladılar, tapa bilmədim.*

ULAMLATMAX (Basarkeçər, Başkeçid, Borçalı) – oğurlanmış mal-qaranı əldən-ələ ötürdürərək izini itirdirmək. – *Hasanın ulasını ulamlatdılar* (Borçalı).

ULAS (Ağdam, Xocalı, Kəlbəcər, Lənkəran, Şuşa, Zəngilan) – ağac adı, vələs. – *Ulas yaman bərk ağaşdı, onnan nə desən olur* (Kəlbəcər); – *Ulası doğruyub yandırırız* (Zəngilan); – *Birimci onu de, sonra ulasa keş* (Xocalı); – *İsə bulacağın meşəsində ulas çox olur* (Şuşa).

ULAŞMAX (İmişli, Kürdəmir, Mingəçevir) – qarışmaq, qoşulmaq. – *Başım işə elə ulaşıf kin, laf adımı unutmuşam* (Mingəçevir); – *Bizin inəy ulaşıb o biri kəndin malına* (Kürdəmir); – *Uşağı qoyma ulaşsın pis adama* (İmişli).

ULĞAN (Hamamlı) – kəndir.

ULĞAŞMAX (Laçın, Zaqatala) – 1. b a x **ulaşmax** (Zaqatala); 2. birləşmək (Laçın). – *Siznən ulğaşdıgım gün dağıleydi.*

ULĞUN I (İmişli) – b a x **ilğım**. – *Ulğun yayda issidə olur.*

ULĞUN II (Oğuz) – hülqum. – *Bə:zi kişilərin ulğunu yoxdu, söz saxlamır.*

ULIM (Meğri) – çayın dayaz yeri.

ULIMLAMAX (Meğri) – çayın dayaz yerindən keçmək. – *Əmirxucə palanı rasleyincə man de bəyaxdan ulımladım u tayə.*

ULQIZDƏR (Dərbənd) – gəlinin sağdış və soldışı. – *Gəlinin ulqızdarı övbəöv gezüb tuya diyərdüülər.*

ULU (Bərdə, Cəbrayıl, Göyçay, Kürdəmir, Mingəçevir, Şəki, Zəngilan) – baramaqurdunun son yuxusu. – *Bizim qurd uludan durmadı, hamıjiği qırıldı* (Bərdə); – *Uludan so:ra xirix' başdıyır* (Zəngilan); – *Kərimin qurdu ulunu yatub durub* (Cəbrayıl); – *Uludan durudu qurdumuz, birki günə şaxlanasıldı* (Şəki).

ULUQIZDƏR (Tabasaran) – b a x **ulqizdər**. – *Uluqızdarı beşləri <odun> duğrıyib təndür saladular.*

ULUM I (Meğri, Zəngilan) – b a x **ulm**. – *Hova qarələn kimi Norrıx şaminun ulumunan keçeyəm* (Meğri). ◇ **Ulum düşməx'** (Zəngilan) – dayaz yer əmələ gəlmək. – *İlğinnıxdan yuxarı, çayda yaxşı bir ulum düşüb.*

ULUM II (Cəlilabad) – 1. çayın dərin yeri; 2. burulğan. – *Çimməyə şama tək gedməginən, uluma düşərsən, axarsan.*

UMA (Zaqatala) – omba. – *Umam ağrıyor.*

UMACAĞ (Kürdəmir) – qız ərə gedərkən onun valideyninin oğlan evindən istədiyi xərc, başlıq. – *Qabağ umacağ almaseyduğ, qız verməzzuğ.*

UMAÇHALVASI (Ucar) – halvanın bir növü. – *No:ruz bayramında umaçhalvası pişiririk.*

UMAXŞIMAX (Xanlar) – bax **omaxşimax**. – *Arvad elə umaxşıyır ki, elə bil oğul toyu görmüyüf.*

UMAŞIMAX (Gəncə, Qazax) – bax **omaxşimax**.

UMAŞMAX (Gəncə, Goranboy, Qazax) – bax **omaxşimax**.

UMDAR (Qax) – kümçü, baramaçı.

UMMAN (Əli Bayramlı, Kürdəmir, Salyan) – çox, lap çox. – *Mən kimi burda qoca ummandı ki* (Əli Bayramlı); – *Qalxoz bu il umman taxıl götirdi* (Kürdəmir); – *Burda yayda pammıq umman olur* (Salyan).

UMUR (Ağdam, Cəbrayıl, Qax, Meğri, Mingəçevir, Şəki, Zəngilan) – ixtiyar. – *Əlində umur olsa, səni işini bu sa:t düzəldərdəm* (Ağdam); – *Əlində umur olsa, çox iş-dərdən başlıyar* (Zəngilan); – *Umurum qa:f kişi:n əlində da:* (Mingəçevir); – *Çobannarın umuru fermə müdiri Avdillanın əlindədi* (Meğri); – *Heyləsinə Allah umur verməsin, yoxsa çoxu:n əvin yıxar* (Cəbrayıl); – *U:n umuru keçə mə:n elimə, billəm nağarram* (Şəki).

UMURRU (Ağdam) – ixtiyarı olan, ixtiyarlı. – *Sən umurru adam olsañ, çoxlarının evini yıxarsañ.*

UMURSUX (Oğuz) – yanılma, səhv salma.

◊ **Umursuğ olmaq** – səhv salmaq, yanılmaq. – *Sizi görüb umursuğ oldum, elə bildim əsgərdən gələm qardaşımıd.*

UNAMAĞ (İmişli, Salyan) – inanmaq, təsəvvür etmək, ağılına götürmək. – *Unamurdım mənə yaddan çıxardarsan* (İmişli); – *Mən unamazdım səni bir də görəmə* (Salyan).

UNAMAX (Ağcabədi, Gədəbəy, Karvansaray, Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Tovuz) – başa düşmək, anlamaq. – *Doğrusu, söylə-*

diyini eşitdim, ombə nə dediyini unamadım (Qazax); – *O, sən gəldiyini çoxdan unamışdı* (Karvansaray); – *Heş unamazdım kın, səni taparam burda* (Gədəbəy).

UNÇƏKƏN (Dərbənd) – dəyirman. – *Mən unçəkənə kitədəm.*

UNDUC (Zaqatala) – dülgər dəzğahı. – *Usda unduca yaxınnaşdı.*

UNDUCA (Zaqatala) – yabarı bitki adı.

UNNUCA (Ağbaba, Ağdam, Ağdaş, Borçalı, Cəbrayıl, Çənbörək, Qazax, Mingəçevir, Oğuz, Tovuz, Zəngilan) – yeməli bitki adı. – *Bizim yerdə unnuca çox olar* (Ağdam); – *Qızdar gedif unnuca yığmağa* (Qazax); – *Unnucə yaxşı pencər dəyil* (Cəbrayıl).

UNNUX (Culfa, Naxçıvan) – un və ya taxıl yığmaq üçün taxtandan düzəldilmiş böyük qab, yeşik. – *Taxılı unnuğa yığırx* (Naxçıvan); – *Unnux çoxdu əvlərdə* (Culfa).

UNTSU (Qax) – balaca kətıl.

UNUNMAX (Füzuli) – yellənmək.

UNYEMİŞİ (Gədəbəy) – dərman bitkisi adı.

UPA (Zaqatala) – 1. gözəl; 2. əla, çox yaxşı.

UPTANNIX (Qax, Zaqatala) – lovğalıq. ◊ **Uptannix eləmax** – lovğalanmaq.

UR (Qax) – dəli.

URA (Ağcabədi, Başkeçid, Borçalı, Gədəbəy, İmişli, Qax, Qazax, Xocavənd) – bağ və bostanda son yığım. – *De:llər bosdan uradı, biz də gedəx' qarqız gətirəx'* (Qazax); – *Qurtuluy mənin də, uradı* (Qax); – *Bu döləx'ləri uradı yığmışam* (Borçalı).

URALAMAX (Ağdam, Başkeçid, Borçalı, Cəbrayıl, Gədəbəy, Göyçay, Mingəçevir, Tovuz, Zəngilan) – bax **oralamax**. – *Bosdanı uralıyif, ya:nı ki tay qutarıf; – İki gün-nən so:ra bosdanı uralıyayıx, onda gələrsən* (Ağdam); – *Bosdan uralıyıllar, gedin siz də quradan-zaddan yığın gətirin* (Zəngilan); – *Qartof qazınınman soñra uraləax gedəx' yerini* (Gədəbəy); – *Ay usax, gedin döləx'ləri uralıyın* (Borçalı); – *Böyün qalxozun bosdanını uralayacaxlar* (Cəbrayıl).

URAYETƏN (Bakı) – həyasız.

URBA (Kürdəmir) – tez, bir anda. – *Sabı bazardan çox urba gəldi.*

URBANA (Salyan) – əklmək üçün çıxardılmış ağac. – *Urbananı yerə bassırdım.*

URBUĞ (Xaçmaz) – tumurcuq.

URCAH: URCAH OLMAX (Ağbaba, Ağdam, Cəlilabad, Gədəbəy, Hamamlı, İsmayilli, Şahbuz, Şorur, Tovuz) bax **uyurcah olmax**. – *Səhər-səhər bilmirəm, sən mənə hardan urcah oldun; – Bu mənə hardan urcah oldu?* (Ağdam); – *Blimerəm, hardan urcah oldum muna özüm də* (Gədəbəy); – *Bi sə: rki bi adam gedey urcah oley olara* (Cəlilabad); – *Bi yannan o da mənə urcah oldu* (Şahbuz).

URCAN (Basarkeçər) – bax **urğan**. – *Haravanın urcanı qırıldı, ot düşdü töküldü*.

URCAŞMAX (Çənborək) – rastlaşmaq, rast gəlmək. – *Mən sa: hardan urcaşdım, heç özüm də bilmirəm*.

URÇAH: URÇAH GƏLMƏX' (Şahbuz) – rast gəlmək, rastlaşmaq. – *Bi yannan da bi bina urçah gəldi*.

URF I (Göyçay) – urva.

URF II (Gədəbəy) – 100 qram. – *İki mirt-dən, bir urf olu:r?; – Dörd urfun bir gürvən-gə:ler*.

URFALIĞ (Lənkəran, Saatlı, Şamaxı) – urva saxlanan süfrə, qab, tabaq. – *Öydə urfalığda un yoxdı* (Şamaxı); – *Urfalığa baxginnan, gör heç urfiya un qalı:b? (Saatlı)*.

URĞAN (Hamamlı) – uzun ip. – *Haravanın otu dağılmasın deyə bağlanmış ipə urğan de:rix'*.

URĞANNAMAX (Hamamlı) – iplə bağlamaq.

URIX (Meğri) – nəsil.

URIM (Meğri) – meşə. – *Payizin qafsində quyinin yeri quzay urımlərıdı*.

URİ (Əli Bayramlı) – bax **ura**. – *Urıdı, ged sən da yığ. ◊ Uri olmağ – son dəfə yığilib qurtarmaq. – Bossandakı qarpızzar urı oldı*.

URJANOTU (Balakən) – yabanı bitki adı.

URXANA (Kürdəmir, Salyan) – balıq ovlanan yer. – *Dünən urxanada tor atmışdım, iki xəşəm tutmuşam* (Kürdəmir).

URLUĞ (Dərbənd) – nəsil, tayfa. – *Səlmi Yağub urluğunnandı*.

URMU (Oğuz) – 1. zolaqlı; 2. xallı. – *Urmu, məsəl, pişiyə diyilir*.

URNAC-URNAC (Meğri) – bax **ornac-ornac**. – *Sunabəyim elə həmməşə urnac-urnac danışey*.

URNAŞ (Meğri) – çoxdanışan. – *Nağinin qızı Şalix bir urnaş qızdı*.

URRAMAX (Şəmkir) – suvarmaq (heyvanlar haqqında). – *Gördü çovan qoyunu çayın qıra:nda urruyur*.

URRAMAĞ (Salyan) – rütübət nəticəsində qabarmaq (divara aiddir). – *Nəm oldığına görə duhar urrıyib*.

URŞU (Dərbənd) – bünövrə, özül. – *Övləri tikəndə urşulara çox cafa çəkdim*.

URU (Cəbrayıl, Sabirabad, Ucar) – bax **ura**. – *Urudan so:ra bossana mal-qara bırxılar* (Ucar).

URUB I (Cəlilabad, Kürdəmir, Oğuz) – 1. 25 qramlıq çəki vahidi (Oğuz); 2. 100 qramlıq çəki vahidi (Cəlilabad, Kürdəmir). – *Urubu qoy, az alacam* (Kürdəmir).

URUB II (Quba, Xaçmaz) – cem (turşu). – *Urubi ərigdən, cırdən bişirəllər* (Quba).

URUB III (Zaqatala) – 0,06 hektar.

URUF I (Şəki) – ruh. – *Elə iynə vurur, heç urufun da incimir*.

URUF II (Şəki) – 1. an, az vaxt. – *Bi uruf-dacə qutaradı işini; 2. on beş dəqiqə. – Un iki-yə bi uruf var*.

URUF III (Xanlar) – 1. hörmət; 2. təmtəraq. – *İrəhmətdix' Qasım əmini bir urufnan basdırdılar ki*.

URUF IV (Biləsuvar, Salyan) – yaxşı, xoşagələn. – *Gedirsən, görürsən mağazeyində bi şey satıllar, di:rsən ki, lap urufdı* (Biləsuvar).

URUF V (Bərdə, Hamamlı) – 1. 100 qram (Bərdə). – *Gəvənin bir gülü əysix'di, maña bir uruf narın if ver; 2. 4 kiloqramlıq ölçü qabı* (Hamamlı). – *İki uruf taxıl ölç gəti, ver aparsın*.

URUĞ I (Ağcabədi) – çoxdoğan. – *Uruğ arvat tez qojalar*.

URUĞ II (Biləsuvar, Sabirabad) – qarşı, qabaq. – *Saba-saba uruğma yava adam çıxdı* (Sabirabad).

URUĞ III (Biləsuvar, Göyçay, Qax, Sabirabad) – nəsil.

URUĞCUL (Gədəbəy) – doğar, qısır qalmayan. – *Uruğcul heyvan damazdix saxlamağa yaxşıdı*.

URUĞLU (Bakı) – qohum. – *Adə, o Məmedgil yaman uruğludılar a*.

URUĞLU-TURUĞLU (Bakı, Qax, Şamaxı) – qohum-əqrəbali.

URUĞ-TURUĞ (Ağdam, Bakı, Şamaxı, Şuşa) – tayfa, nəsil. – *Heş bütöy uruğ-turuğunuzda belə ağlıl uşağ olmuyuf; – Ay arvad, sənin yaf o uruğ-turuğuna ləhnət olsun* (Şuşa).

URUX I (Ağcabədi) – bax **uruğ I**.

URUX II (Meğri, Oğuz) – bax **uruğ III**. – *Bu at Meşətüsen dayımgilin uruğunnandı* (Meğri).

URUXCUL (Daşkəsən) – bax **uruğcul**. – *Bizim inə:miz uruxculdu, hər il doğor.*

URUXLU (Ağdam, Qax) – 1. cins; 2. qısır qalmayan, nəsil verən, doğar. – *Bu at uruxlu atdı* (Ağdam); – *Urxlu inə' di bu* (Qax).

URUXLU-TURUXLU (Qax, Zaqatala) – artıb-törəyən, nəsil verən.

URUX-TURUX (Ağsu, Kürdəmir, Oğuz, Ucar) – bax **uruğ-turuğ**. – *Diyirəm ki, Söyün filan urux-turuxdandı* (Oğuz); – *O:n urux-turuğunu tanıyıram* (Kürdəmir).

URULAMAX (Cəbrayıl, Ucar) – bax **oralamax**.

URUNNUĞ (Dərbənd) – döşəkçə.

URUSQAT (Ağdam, Qazax, Şuşa) – icazə. – *Adam içəri girəndə urusqat alar* (Ağdam); – *Urusqat almamış xalxın şeyini mən sa: vərəmmərəm* (Şuşa).

URUSUM (Basarkeçər) – norma, pay. – *Bu mənim urusumumdı.*

URUŞT (Əli Bayramlı) – bacarıq.

URVAT (Gədəbəy, Şəki) – hörmət, nüfuz.

♦ **Urvatdan salmax** (Şəki) – hörmətsiz eləmək, hörmətdən salmaq. – *Kişini lap urvatdan salıllar. Urvatını saxlamax* (Gədəbəy) – nüfuzunu qorumaq, hörmətini saxlamaq. – *Heç urvatını saxlamadı bu sədir.*

URVATDI (Laçın, Şuşa) – hörmətli. – *Əli hamının yanında urvatdıdı* (Laçın); – *O, çox urvatdı kişidi* (Şuşa).

URVAY (Şəki) – pəhləvanların güləşmədən qabaq oxuduqları mahnı. ♦ **Urvay dimax** – güləşmədən qabaq mahnı oxumaq. – *Pəhlivan Nəsir bir urvay diyif gidər meydana.*

URYƏ (Qazax) – üçyaşar erkək at.

USAL (Xaçmaz) – 1. zəif; 2. tənbel.

USANA GƏLMƏX' (Şərur) – usanmaq.

USBUF (Laçın) – yavaş, ehtiyatlı.

USBURD: USBURD ELEMEĞ (Bakı) – etibar etmək. – *Bı işi uşağa usburd elemeğ olmaz.* ♦ **Usburd olmağ** (İmişli, Kürdəmir, Salyan, Şamaxı) – bax **usburd elemeğ**.

– *Beblə pammığı sə: usburd ollam* (İmişli); – *O, düz adamdı, hər şeyi usburd olmağ olar* (Kürdəmir); – *Mən şə:rə gedəndə oyi Zərxanımə usburd oluram* (Salyan); – *Dö:ləti süzə usburd olıb gedirəm* (Şamaxı).

USDALMAX I (Qazax) – bərk yorulmaq. – *Uşax lap usdaldı.*

USDALMAX II (Başkeçid, Borçalı) – baxılmaq, ürəyi getmək. – *Bir də gördüx' kü, qız usdaltıf* (Başkeçid).

USDAMAX (Qazax) – susumaq. – *Yaman usdamışdım, bir az qarpız yedim usduğum kəsdı.*

USDUB (Cəbrayıl) – səliqə. – *Sənin usdubun yaxşıdı, gə bizim övün üsdün cə:nnə.*

USDUF (Şuşa) – bax **usbuf**. – *Usduf gə, yıxılarsaň.*

USDUFCA (Ağdam, Çənbərek, Tovuz, Şuşa) – ehtiyatlı, yavaşca. – *Dağarcığı gəti usdufca qoy haraviya, cırlı* (Çənbərek); – *Səñəvi usdufca yerə qoy, sonra qırsaň* (Tovuz).

USDUFLU (Qazax, Şəki, Zəngilan) – yavaş, ehtiyatlı. – *İstəkəni usduflu tut, a qızım, qırsaň* (Qazax).

USDUFLUCƏ (Şəki) – sakitcə, ehtiyatlı, yavaşca. – *Usduflucə duruf gecə çıxdıx öydən.*

USDUX (Qazax) – susuzluq. – *Usdux çətin şeydi; – Usduğunnan yaneram, bir içim su ver ma:.*

USDULUP (Cəbrayıl) – ehtiyatlı, yavaş. – *Usdulup tərpan, taxt xarabdı.*

USMAXLAMAX (Meğri) – güdmək. – *Tomaraynan Şomayıl başdadı munu usmaxlamağa.*

USSAL I (Dərbənd) – bax **ossal I**. – *Ussal uğlı ussal, qurxudan səsin çıxarmıdı; – Ay ussalın biri ussal, nəyəcün səni u vursun?*

USSAL II (Dərbənd) – bax **ossal II**.

USSU (Salyan) – su. – *Uşağa bir az ussu ver.*

USSUFCA (Zərdab) – bax **usdufca**. – *Lampanı ussufca götür, tökülüf evi odduyar.*

USTUFCA (Ağdam, Şuşa, Tovuz) – bax **usdufca**. – *Ustufca qapını açıf qaşdım* (Ağ-

dam); – *Ustufca gedif qulağınnan tutajam, gör nə tər çıxıraxax* (Şuşa).

USTUP (Cəbrayıl) – b a x **usbuf**. – *Səlimə xala ustup tərənirdi ki, nəvəsi oyammasın.*

USTUPLU (Naxçıvan, Ordubad) – b a x **usduflu**. – *Ustuplu yeri, mən də gəlləm* (Naxçıvan); – *Ustuplu danış, eşidən olar* (Ordubad).

UŞAXYERİDƏN (Balakən) – yeni gəzməyə başlayan uşaqlar üçün paralel ağaclardan ibarət xüsusi qurğu.

UŞDOP (Oğuz) – iç litr yarımliq şüşə qab. – *Uşdopa işgi töküllər.*

UŞDUX (Cəbrayıl, Göycay) – şayiə. – *Bu uşdux çıxar, məsəltün, bizim Həsənnən* (Cəbrayıl).

UŞDUUR (Qax) – güləsmə üsullarından birinin adı.

UŞĞUN (Bakı) – ikidorlu yelkənli böyük gəmi.

UŞKU (Zaqatala) – deşikaçan burğu.

UŞQU (Çənbərək, Karvansaray) – balıqların toplaşdığı yer. – *Daşın altıdakı uşqudan iki liderə balıx tutdum* (Karvansaray).

UŞQUMMA (Şəki) – üşütmə, titrətmə, əsmə. – *Bədə:mi uşqumma tuidi.*

UŞQUMMAX I (Cəbrayıl, Şərur) – hürküüb qaçmaq. – *At uşqundu* (Cəbrayıl).

UŞQUMMAX II (Şəki) – b a x **uçqumməy**. – *Çox uşqundu ki, aparım unu da, aparmadım.*

UŞQUMMAX III (Şəki) – b a x **uçqummax**. – *Qorxudan başdadım uşqummağa.*

UŞQUMMAX IV (Cəbrayıl) – fişqırmaq, axmaq. – *Burnumnan qan uşqundu.*

UŞQUMMAX V (Oğuz) – güc vermək.

UŞQUN (Naxçıvan) – bitki adı.

UTUN (Oğuz) – fəqərə sütunu. – *Utun ha bel sümiyünə diyir.*

UTURAĞ (Quba) – ayaq <mebeldə>. – *Şikafımızın uturağı xarabdu.*

UTUZDURMAX (Çənbərək) – özündən çıxmaq. – *Bıldıx biyilləri çox utuzduruf.*

UUFA: UUFA ENMAX (Qax) – sınmaq. – *Senin qiçələrin uufa ensin.*

UVA (Qax) – kif.

UVDUXCA (Tovuz) – yavaşca. – *Çırağı yerə uvduxca qoy, salıf sındırarsaң.*

UVUXCA (Tovuz) – b a x **uvduxça**. – *Şüşəni yerə uvuxca qoy, salıf sındırarsaң.*

UVUXNAN (Gədəbəy, Tovuz) – ehtiyatlı. – *Uvuxnan götü uşağı, səx'sənər hal!*; – *Bir dö:rdüm qapaçıldı <qapı açıldı>, uvuxnan içəri bir uşax girdi, əlində qavalax;* – *İşi uvuxnan görəllər, da: səni təkli dəli-tərsinə yox* (Gədəbəy); – *Xəsdəni uvuxnan tərpatməx' lazımdı* (Tovuz).

UVUR-SUVUR (Zaqatala) – b a x **ubur-subur**. ◊ **Uvur-suvura salmax** – b a x **ubur-subura salmax**.

UYALAMMAX (Meğri) – b a x **oyalamax**.

UYAR I (Çənbərək) – uyğunluq, oxşayış, bənzəyiş. – *Bunun ona uyarı yoxdu.*

UYAR II (Zaqatala) – fərziyyə. – *Ho heş şey bilmir, uyarnan danışı.*

UYDUR (Şəki) – baramanın ipəyi alınanndan sonra yerdə qalan çıxar hissə. – *İpəyin altılar baramanın, qalır uydur.*

UYDURUM I (İmişli) – səfeh, ağılsız. – *Bu gedə uydurundu, ona baş qoşma.*

UYDURUM II (İmişli) – 1. çayın dərin yeri; 2. burulğan. – *Əyə, uşağ uyduruma düşər.*

UYMA (Oğuz) – ürək bulanması.

UYMAĞ (Dərbənd) – b a x **oymağ** 1. – *Anam uymağnan paltar tikədi.*

UYMAX I (Çənbərək) – yuxuya getmək, uyumaq. – *Çağa beyjə aqladı yatəmmədi, indi də savaxdandan u:yuf.*

UYMAX II (Qax) – b a x **oymax** III, 1.

UYMANNIX (Qax) – selin ovduğu yer.

UYMIŞ (Lənkəran) – qıçırılmış. – *Uymış sütdi, tolla getsün.*

UYNUMAX (Çənbərək) – uyuşmaq, bərkimək. – *Qatığ uynupbu ola?*

UYRA (Balakən) – ikiyaşar erkək at.

UYUF (Masallı) – ağılsız. – *Nə uyuf adam-san sən?*

UYUĞ (Xaçmaz, Quba) – b a x **ovux**. – *Uyuğu u düzəldədi birda* (Quba).

UYUX I (Cəbrayıl, Qax) – b a x **oyux** II. – *Bosdandağı uyuga bet oxşıy* (Qax).

UYUX II (Qax) – 1. diqqətsiz; 2. başısoyuq.

UYUX III (Zaqatala) – uyğun. – *Ho da hona uyux sözdü.*

UYULMAX (Qax) – inanmaq, etibar etmək. – *Honun deydeylərinə uyulup hona getdi.*

UYURCAH: UYURCAH OLMAX (Barana) – rastlaşmaq, rast gəlmək. – *Gedif əfəlin birinə uyurcah oldum.*

UYUŞMAX I (Ağdam, Bərdə, Cəbrayıl, Daşkəsən, İmişli, Şamaxı, Şuşa, Zəngilan) – bərkimək <südüün qatığa çevrilməsi zamanı>. – *Süd hələ uyuşmuyuf* (Ağdam); – *Qatığı kəsmə, hələ uyuşmaz* (Daşkəsən); – *Qatıq heç uyuşmuyuf, nə tə:r kəsim verim sâ:* (Zəngilan); – *Südüün üsdün açma, indi-indi uyuşur* (Cəbrayıl); – *Qatığı indi çalmışam, bir əzdən uyuşar* (Şuşa).

UYUŞMAX II (Cəbrayıl, Şuşa, Zəngilan) – öyrəşmək, alışımaq; isinişmək. – *Bir həfdədi bi quzunu alıp gətmişəm, ama heş bizim quzulara uyuşmur* (Zəngilan); – *Çox soyuxuşaxdı, heş kəsə uyuşmur* (Şuşa).

UYUŞMAX III (Cəbrayıl) – keyimək. – *İndi uyuşur i:nənin yeri.*

UZAMAX (Kəlbəcər) – uzanmaq. – *O hası adamın boğazı uzundu de:llər: “Ə:, bunun anğut kimi boğazı uzoyuf”.*

UZAN (Quba) – b a x **ozan II**.

UZANAJAX (Tovuz) – arabanın qolu. – *Uzanajax fisdıq ağajınnan olor.*

UZATMAX I (Dərbənd, Tabasaran) – göndərmək. – *Sora uniyə <oraya> adam uzatadam* (Dərbənd); – *Uğluma mektup uzatmışam* (Tabasaran).

UZATMAX II (Çənbərək, Dərbənd, Tovuz) – yola salmaq, ötürmək. – *Apardım, uşağı Əyridən uzatdım, bilmirəm gedif çıxə:-ləjəx'lərmə* (Çənbərək); – *Apar onu vazqalacən uzat, sonra qayıdarsən* (Tovuz); – *Mən qunağları uzatmağa gıtdim. – Qunağı uzatıb gələdəm* (Dərbənd).

UZATMAX III (Çənbərək) – toxumaq. – *Çatı uzadıram.*

UZDAMAX (Çənbərək, İrəvan) – əvvəl-cədən müəyyənləşdirmək. – *Əhməd, yer uzdeyjam;* – *Noyruz Sarıdəriyi uzduyuf* (İrəvan); – *Sudu Avdası büyyünnəri yer uzduyurdu ku, otunu çala* (Çənbərək).

UZDAN (Zaqatala) – təmiz, səliqəli.

UZDANNIX (Zaqatala) – təmizlik. ◊ **Uzdannığa çıxmaq** – təmizliyə çıxmaq. – *Uzdannığa çıxdım, canım dincaldı.*

UZANARAX (Ağcabədi) – ucaboy, uzun. – *Həsən uzunarax bir adamdı.*

UZUNBILLA I (Biləsuvar, Cəlilabad, Kürdəmir, Salyan) – uzunsov. – *Şamı qarpız uzunbilladı* (Biləsuvar).

UZUNBILLA II (Kürdəmir) – sarpıla. – *Uzunbillada qayğanağ bişirrüg.*

UZUNBULLAMA (Cəlilabad) – b a x **uzun-bulla I**. – *Qarpızın uzunbulla ması də oley, biz deyüg ona uzunbulla qarpız.*

UZUNBURUN (Dərbənd, Xaçmaz, Quba) – ağcaqanad. – *Bu suluğda u qədər uzunburun var ki, durmağ ulmur* (Xaçmaz).

UZUNÇAX (Gədəbəy) – yelləncək. – *Uşaxlar dañ üzünən uzunçaxda yelləneylər;* – *Ağaşdan uzunçax as kın, yellənsin uşaxlar.*

UZUNHO:ĞAR (Quba) – b a x **uzuno:xar**.

UZUNHO:XAR (Salyan) – b a x **uzuno:-xar**. – *Bırda uzunho:xar adam çoxdı.*

UZUNHOQQA (Şərir) – b a x **uzuno:xar**. – *Bırda uzunhoqqa adannar çox olub.*

UZUNHOQQAR (Bərdə, Cəbrayıl, Çənbərək, Göyçay, Karvansaray, Qazax, Sabirabad, Şamaxı, Tərtər, Yevlax) – b a x **uzuno:xar**. – *Süleyman uzunhoqqar adamdı, maşına sığışme:ır;* – *Qədir uzunhoqqarın biridi* (Bərdə); – *Saf <lap> uzun adama uzunhoqqar adam diyərix'* (Qazax); – *Haravıyı Yaqor oğlu uzunhoqqar yığdı deyn domarrandı* (Karvansaray); – *Gənə uzunhoqqar gəldi* (Şamaxı).

UZUNQURQUD: ELƏMƏX' (Beyləqan) – uzunçuluq etmək. – *Çox uzunqurqud eləmə, yaxamızdan əl çək, sən allah.*

UZUNNUĞ (Biləsuvar, İmişli, Kürdəmir, Lənkəran, Sabirabad, Salyan) – qadın alt köynəyi, kombinasiya. – *Uzunnuğı zərif parçadan tikillər* (Kürdəmir); – *Uzunnuğı arvad-dar giyəp* (Salyan); – *Zivər özünə uzunnuğı tikirdi* (İmişli).

UZUNO:XAR (Quba) – çox uzun, ucaboylu. – *Hindi uzuno:xar adamlar az uladı.*

UZUNSAL (Qazax) – uzunbədənli, uzun. – *Uzunsaldı bu cöngə, əti çox olar.*

UZUNSULĞAR (Qazax) – ucaboylu. – *Uzunsulğar bir kişi səni soruşurdu.*

UZUNSALLAX (Basarkeçər) – çox uzun, ucaboylu. – *Gədə oxəntənə uzunsallaxdı ki, öyə girəndə ikiqat əyilir.*

UZUNŞÜLLƏ (Ağcabədi, Bərdə, Tərtər, Yevlax) – uzunsov. – *Uzunşüllə qarpızın qabığı qalın olur* (Tərtər).

UZUNŞÜLLƏX' (Cəbrayıl) – b a x **uzun-şüllə**.

Üü

ÜCƏ (Cəlilabad) – toyuğun belı. – *Bişəndə mənə ücə ver.*

ÜCGÜR (Salyan) – ağıldanyüngül, kəm-ağıl. – *Həsən ücgür adamdı.*

ÜCÖÜRRƏMƏG (Yardımlı) – təkrar etmək. – *Bi sözi nə çox ücöürreysən, bəsdi dəynə.*

ÜCÜLƏMAX I (Şəki) – bax **ujulamax**. – *Sən də bi şeyi az ücülə.*

ÜCÜLƏMAX II (Şəki) – arzu etmək. – *Heylə yerrəri ücüləmə.*

ÜCÜZ (Gədəbəy) – uzun.

ÜCDÜ (Füzuli) – üçqat, birə-üç. – *Buğ-damı qartofunan ücdü dəyişillər.*

ÜÇƏM I (Culfa) – aşıqla oynanılan qumar. – *Üçəm oynallardı qabaxlar.*

ÜÇƏM II (Kəlbəcər) – qumrov. – *Üçəm qoyunun boğazında olar.*

ÜÇƏM III (Ağdam, Əli Bayramlı, Gədəbəy, Kürdəmir, Qazax, Naxçıvan, Ordubad) – 1. bir dəfəyə üç bala doğmuş qoyun, keçi (Ağdam, Əli Bayramlı, Kürdəmir, Ordubad). – *Bizim qalxozun qoyunnarının çoxu üçəm qoyunnardı* (Ordubad); 2. üçqat (Gədəbəy, Kürdəmir, Qazax) – *İpi üçəm əyir* (Qazax); 3. üç cərgə (Naxçıvan) – *Qatırı üçəm yüklə.*

ÜÇƏM-ÜÇƏM (Ordubad) – üç-üç. – *Üçəm-üçəm yığ.*

ÜÇƏNƏ (Cəlilabad, Yardımlı) – böcək adı. – *Üçənə birdə çox oley, cüci kimi bi şeydü;*

– *Üçənə pambığın sofqasın yey.*

ÜÇƏR (Dərbənd) – bax **uçar**. – *Ha bu kişinin toyun ələməsən, üçərdən taymaz, val-lah;*

– *Üçərdə çuxlu adam yığılıtdı axşamlar.*

ÜÇƏYAX (Naxçıvan) – üstündə xəmir yarılan taxta. – *Üçəyax çörəx' bişirməyə gə-rəx'di.*

ÜÇGÜL (Qazax) – üçkünc, üçbucaq şəkilli.

ÜÇİLLİK (Ucar) – uşaq oyunu adı. – *Üç-illikdə iki dəssə olur, hər dəssənin bacçısı olur.*

ÜCMƏG (Yardımlı) – yıxılmaq. – *Kişi üçüb əzildi.*

ÜCÜÇ (Qax) – parabizən, kiçik xallı böcək. – *Ho otdarın içində çox üçüç olıy.*

ÜÇÜMMƏX' I (Göyçay) – bax **uçum-max II**. – *O, salmıçaxda üçünür.*

ÜÇÜMMƏX' II (Çənbərək) – titrəmək, üşümək. – *Beyjə soyuğudu deyn yorğanın altıda üçündüm.*

ÜÇÜMMƏX' III (Çənbərək) – qorxmaq, səksənmək. – *Çağa beyqafıl bağirdı deyn üçündüm.*

ÜDƏLƏMƏG I (Kürdəmir) – tez-tez yemək. – *Üdələ qutar, dərsə gecikdiğ.*

ÜDƏLƏMƏX' (Kürdəmir, İrəvan) – fasiləsiz olaraq boş-boşuna danışımaq. – *Nə üdəliyorsən, yaxşı danış* (İrəvan).

ÜDÜLƏMƏX' (Ağdam, Bərdə, Şuşa) – bax **üdələməx'**. – *Bəxdəvər üdüləməx'dən yorulmur, hey danışır ha:* (Ağdam); – *Ona nə qulağ asırsan, üdüləməx' onun peşəsidi dana* (Bərdə); – *Sə:rdən üdülyüyür, heş bilmirəm nə də:r* (Şuşa).

ÜFLÜYƏ-ÜFLÜYƏ I (Salyan) – məc. əzizləyə-əzizləyə. – *Badam xala nəvələrin üflüyə-üflüyə saxlıyır.*

ÜFLÜYƏ-ÜFLÜYƏ II (Salyan) – üfürə-üfürə. – *Uşax çayı üflüyə-üflüyə içir.*

ÜFÜRÇƏX' (Şuşa) – qoyunun və ya keçinin sidik kisəsi. – *Qassəfdən aldığım atın üstündə üfürçəx də varıdı.*

ÜFÜRDEX' (Şəki) – çinədan, quşun dənliyi. – *To:ğun üfürdeyinə qan dolduruf qoyubbuş.*

ÜFÜRDE (Culfa) – təndirə çörək yapmaq üçün işlədilən alət.

ÜFÜRDEX' (Gəncə) – qovuc. – *Üfürdəx'nən suda üzdüüm.*

ÜFÜRDENƏ (Ordubad) – bax **üfürdə**. – *Üfürdəneynən çörəx' yapanda adamın əli yammaz.*

ÜFÜRUX (Şəki) – qoz və şabalıd çırpmaq üçün istifadə edilən uzun ağac. – *Bizdərdə qozu üfüruxnan çırpallar.*

ÜG (Dərbənd) – bax **ög**. – *Ügdə büzü bağdu.*

ÜGÜNMEX' (Beyləqan Çənbərək) – sığınmaq. – *Mən sənə ügünmüşəm* (Beyləqan); – *Əyri Zavaş Usuvaja ügünüf dolanır* (Çənbərək).

ÜGÜR (Quba, Xaçmaz) – ciftləşmə. ♦ **Ügürə gitmağ** – ciftləşmək.

ÜJDƏMMƏX' (Çənberək) – gizlin qaçmaq. – *Əfqan axşam toydan üjdəndi.*

ÜJLƏMMƏX (Cəbrayıl) – arxalanmaq, güvənmək. – *Kimə üjələnirsən, vırram ölüsən.*

ÜJÜLƏMƏX' (Çənberək) – bax **ujula-max**. – *Fatı eləjə savaxdananan üjülü:r; – Ağzına bir söz düşəndə eləjə üjülüyürsən dayna.*

ÜQDƏ (Şuşa) – arzu. – *Bu üqdə mənim ürə:mdə qaldı.*

ÜQUBƏT (Şuşa) – əzab, əziyyət. ◊ **Üqubət verməx'** – əzab vermək, əziyyət vermək. – *Bilsən kin, o maña üqubət verif, heş belə danışmassən.*

ÜQUBƏTDİ (Şuşa) – əzablı, əziyyətli. – *Bu iş çox üqubətdi işdi.*

ÜLƏŞƏMƏX' (Tovuz) – çox yemək, qarınqululuq etmək.

ÜLƏŞİX' (Gəncə, Qazax, Tovuz) – dəhnə, kiçik su ayrıcı. – *Gedem bağa üləşix'dən bir əz su açem (Qazax); – Su üləşix'dən azalıf (Gəncə).*

ÜLGÜ (Salyan) – ölçü, standart. – *Bılar ülgüyə uyğun gəlir.*

ÜLGÜC (Şamaxı) – hürgüc. – *Bı dəvənin ülgücü bı dənədi.*

ÜLGÜRD (Şamaxı) – boğça. – *Ülgürdi gət, hamama gedirəm.*

ÜLK (Oğuz) – qoz və şabalıd çırpmaq üçün istifadə edilən uzun ağac. – *Biz ülk diyirix', Daşağullular sıyrux diyir.*

ÜLKƏRBATAN (Oğuz) – payızın axırı. – *Ülkərbatanda heç nə əx'məy olmaz.*

ÜLKƏRDOĞAN (Oğuz) – payızın əvvəli. – *Ülkərdəğanda taxıl əkirix'.*

ÜLÜÇ (Ağcabədi) – arasına halva qoyulmuş yuxa, lavaş. – *Mənə bir ülüç halva ver.*

ÜLÜŞ (Ağdam, Kürdəmir, Sabirabad, Salyan) – bax **ülüş**. – *Qonşumuz bizə bir ülüş halva verdi (Sabirabad); – Qəbirsan-dığda ülüş verdilər cama:ta (Salyan).*

ÜLÜŞMƏX' (Ordubad) – solmaq.

ÜLÜTMƏX' I (Basarkeçər, Cəbrayıl, Zəngilan) – acgözlüklə yemək. – *Otdu sürfanın qıra:nda nə var, hamısın ülütdü (Basarkeçər); – Bir kasa qatıx verdim, bir dəyğada ültüdü (Zəngilan); – Nə verdin, bir dəyqada ültüdü (Cəbrayıl).*

ÜLÜTMƏX' II (Çənberək) – islatmaq. – *A:qa, Həjiyə dəynən ki, başıni ülüssün, burda qurtdısnı; – Başıni savınnan ülüssən, ülgüş yaxşı kəsi.*

ÜN (Bakı, Cəbrayıl, Cəlilabad, Culfa, Gədəbəy, Göyçay, Xanlar, İmişli, İsmayilli, Laçın, Oğuz, Saatlı, Salyan, Şahbuz, Şamaxı, Şəmkir, Şuşa, Tovuz) – bax **in III**. – *Hər yana ün saldım (İmişli); – Bir ün sallam ki, a:ləm yığılar (İsmayilli); – Mədət kişi dağadaşa ün salıf (Gədəbəy); – Gejə-gündüz ünüm göyə qalxır (Laçın); – Uzağdan ün gəldi, baxdım gördüm odı (Salyan); – Ünüm tutduxcan bağırddım, əmbə eşitmədi (Tovuz); – Be:jə dişimin ağrısınnan o qədə ağlamışam, ünüm dağlara düşüf (Şuşa).*

ÜN:N-ÜN:N (Salyan) – soraqlaya-soraqlaya. – *Dünənnəri bazarda süti ü:n-ün:n axtarıllardı.*

ÜNNƏX' (Qazax) – adı pislilik çıxan. ◊ **Ünnəy olmaş** – adı pislilik çıxmaq. – *Adın ünnəx'ki oldu, gərəx' kəntdən çıxasan.*

ÜNNƏMƏX' (Gədəbəy, Gəncə, Qazax) – səslemək, çağırmaq. – *Səməd dayı səni ünne:r (Qazax); – Gör nə cürə ünnüyür arvad yazıx (Gəncə); – O məni ünnədi; – Çox ünnədim, gəlif çıxmadı (Gədəbəy).*

ÜNNƏMMƏK (Salyan) – çoxalmaq, artmaq. – *İş ki ünnəndi, vaxtında yerinə yetirmək çətindi.*

ÜNÜG (Quba) – dəstək. – *Bazara gidəndə dürd danə üniüg al götür, pəncərəyə vurağ.*

ÜPBƏCİK (Cənubi Azərbaycan, Göyçay) – qabarcıq.

ÜPGƏ (Zaqatala) – bax **ofkə**. – *Bazardan üpgə aldım.*

ÜRCAH **ÜRCAH OLMAX** (Cəbrayıl, İmişli, Ordubad, Tovuz) – bax **uyurcah olmax**. – *Yerimiz çox gənəşdiydi, sən də bizə ürcah oldun (Tovuz).*

ÜRƏX'QAZI (Mingəçevir) – ürəkdən.

ÜRƏX'LƏM: ÜRƏX'LƏM OLMAX (Borçalı) – qorxmaq, səksənmək. – *Ə, öyüñ yıxılmasın, nə beqafıl girdiñ içəri, lap ürəx'ləm oldum.*

ÜRƏMƏG (Salyan) – artmaq, çoxalmaq. – *Ged-gədə bı heyvannar üreyir (Şamaxı).*

ÜRƏMƏK (Göyçay) – bax **ürməğ**. – *To:xlar üriyib.*

ÜRƏŞDİRMƏX' (Ağdaş) – artırmaq, çoxaltmaq. – *Bu il mən toyux-cücəni bir az ürəşdirməy isdiyirəm.*

ÜRƏŞMƏX' (Ağdaş) – artmaq, çoxalmaq. – *Qazdarımız, toyuxlarımız, göz dəyməsin, yaxşı ürəşir.*

ÜRƏTMEĞ (Quba) – artırmaq, çoxaltmaq. – *Anam cücələri ürətməgə həmməşə çalışıadı; – Biz hər il to:uğ-cücəni ürəteduğ.*

ÜRƏYƏN (Şamaxı) – tez artan, çoxalan. – *ÜRəyən heyvan yaxçıdı; – Qoyun ürəyən heyvandı.*

ÜRƏ (Şuşa) – adət, qayda. – *Bizim ürəfümüzdü, bö:ix' gələndə kiçix'lər ayağa durar.*

ÜRƏNÇƏX' (Xanlar) – beşik.

ÜRƏ (Oğuz) – bax **ülk**. – *Qozu ürknən çırpıb yerə töx düm.*

ÜRƏG (Dərbənd) – örpək. – *Alı da ürəməg vardı.*

ÜRƏSÜZ (Kürdəmir) – həyasız, sırtıq. – *ÜR-süz adamnan dosd olma.*

ÜRƏMƏX' (Ağdam) – bax **ürəməğ**. – *Adamların çoxu Şirvannan köçüf gəlif bu kəndə, sonra ürü:f.*

ÜRƏŞ (Ağdam, Şuşa) – bax **ülüç**. – *Yanı oxərtənə ölü oldux kun, bir ürüş halvanı da yerə bilmədi:x'? (Ağdam); – Yas yerində həriyə bir ürüş halva verdilər (Şuşa).*

ÜRƏŞBABA (Ağcabədi, Tərtər) – üzüm növü adı. – *ÜRüşbaba yeməli üzümdü (Tərtər).*

ÜRƏŞT: ÜRƏŞT ELƏMƏG (Salyan) – öz-başınalıq etmək. – *Mən ölüb gedəcəm, gəlin hə:tdə ürüşt eliyəcəğ.*

ÜRƏX' MƏX' (Cəbrayıl) – bax **üzüx' məx'**.

ÜSDƏLİX' (Şəhur, Yardımlı) – yük, dəvəyə yüklənən yük.

ÜS (Salyan) – üstün. – *Gəl qapışağ, görəğ kim kimə üs gələcəğ.*

□ **Üs eləməx'** (Oğuz) – oxşamaq, sıgallamaq.

ÜRƏRƏYİN (Şamaxı) – srağagün. – *ÜRəyən bizə qonağ gəlmişdi.*

ÜSGÜG (İmişli) – çəyirtkə sürfəsi. – *Çə:urğə yeri deşərdi, üsgügi qoyardı ora.*

ÜSKƏNCƏBİ (Bakı) – əncir qurusu.

ÜRƏTNƏN (Şəhur) – çətinliklə. – *Onnar bizə çox üsrətnən gəlüb çatdılar.*

ÜSSƏ: ÜSSƏ DURMAĞ (Salyan) – müdafiə etmək, tərəfini saxlamaq. – *Sən bilmirsən ki, o, qardaşının üssə duracağ?*

ÜSTEL (Lənkəran) – yabani bitki adı. – *Üstel heyvanı kökəldən yemdi.*

ÜSTƏLƏX' (Şəhur) – bax **üsdəlix'**. – *Üstələx' dəvənin üsdünə qoyulan yükə deyilir.*

ÜŞDƏMƏLƏX' (Şuşa) – uşaq oyunu adı.

ÜŞDƏR (Borçalı) – ulduz adı.

ÜŞDƏSƏR (Lənkəran) – üçlüzlü tüfəng. – *Balası üşdəsər atar.*

ÜŞƏLƏMƏĞ I (Salyan) – yemək. – *Toyda başda oturub üşələyirdi.*

ÜŞƏLƏMƏĞ II (Əli Bayramlı, İmişli) – iki sapı birlikdə burmaq <cəhrədə>. – *Əvvəl ayırırsən, dönüb üşəli:rsən (İmişli).*

ÜŞƏLƏMƏX' I (Şəmkir) – bax **üşələməğ I**. – *Nə üşəliyirsən, qoysana yuannux gətirim.*

ÜŞƏLƏMƏX' II (Cəbrayıl, Çənbərək) – bax **üşələməğ II**. – *Ciyim xananın ərişini üşəliyif (Çənbərək.)*

ÜŞƏLƏMMƏX' I (Qazax, Tovuz) – bax **ütələmməğ**. – *Canavarrar üşələnellər yeməx'dən ötrü (Qazax); – Ə: nə üşələnirsən, varif işinə-gücinə:tsən (Tovuz).*

ÜŞƏLƏMMƏX' II (Tovuz) – tökülmək. – *Damin torpağı içəri üşələner.*

ÜŞƏLƏMMƏX' III (Borçalı) – sarınmaq. – *Yumax yaxşı üşələnerdi.*

ÜŞƏMMƏG (Bakı, Cəlilabad, Əli Bayramlı, Kürdəmir, Sabirabad, Salyan) – qorxmaq. – *Ağəz, nəş üşənirsən, danış da: (Bakı); – Mən qarannığ öydə üşənirəm (Əli Bayramlı); – Mən meşədən keçəndə elə üşəneydim, elə üşəneydim, çoxdan da çox (Cəlilabad).*

ÜŞƏMMƏX' I (Cəbrayıl, Meğri, Tərtər, Zəngilan) – bax **üşəmməğ**. – *Tavliya tax' getmə, üşənərsən (Zəngilan); – Qabaxlarda Ərəz yenişə-yoxuşa get-gel eliyəndə üşənir-dix' (Meğri); – Ağacın şö:gəsində qaraltı gördüm, üşəndim (Tərtər).*

ÜŞƏMMƏX' II (Gəncə) – şübhələnmək. – *Onun danışığınnan bir əz üşəndim.*

ÜŞƏMMƏX' III (Çənbərək, Xanlar) – getmək. – *Camahat ijma:yn üşəndi; – Bu arvat-*

dar harya üşənir? (Çənbərək); – *Qoyun ya-tısey, birdən bir yannan üşəney* (Xanlar).

ÜŞƏNC (Çənbərək, Hamamlı, Qazax, Qax, Şəmkir) – ehtiyat üçün yığılıb saxlanan xırdaxuruş şeylər <inyə, sap, müxtəlif parça kəşikləri və s.>. – *Üşənci sandığa yığırım* (Çənbərək); – *Səniñ üşənciñ hardadı, yəqin içində iynə-sap olar* (Hamamlı).

ÜŞƏNCİL (Qazax) – ehtiyatlı, qənaətcil. – *Qazancıl kişinin üşəncil arvadı olar*.

ÜŞƏTMƏX' (Xanlar, Tovuz) – bax **üşəlməg I**. – *Üşətməx'də bəd döyüsən* (Tovuz); – *Birisi ye:r, de:r kin, üşədir*; – *Çörəy üşədirsə:η?*; – *Dur bərə:l* (Xanlar).

ÜŞGÜ (Qax, Oğuz, Şəki, Zaqatala) – burğu. – *Üşgü ağacı həblə bura-bura deşir* (Oğuz); – *Həsən üşgüyənən taxta deşirdi* (Zaqatala); – *Üşgü itirdi*; – *Ağaşdəri üşgüyənən deşif biz yğdix bi tərəfə, sora gəliv apardılar* (Şəki).

ÜŞGÜL (Qax) – kəmərin qaşığı. ♪ **Üşgül iynə** (Şəki) – yorğan-döşək sırtımaşq üçün uzun, yoşun iynə. – *Üşgül iynəni gəti, yorğan sırı-yax*; – *Ciya: dina, bir dənə üşgül iynə versin, yorğanı sırımağ isdi:rəm*.

ÜŞGÜLÜX' (Oğuz) – bax **üşkürək**. – *Muna bax ey, qanacaxsız, öydə üşgülüx' çalır*.

ÜŞİMMAX (Meğri) – bax **üşəmməg**.

ÜŞKÜRƏK (Culfa) – fit.

ÜŞQİMMAX (Meğri) – tərpnəmək. – *Dün-yamalı üşqiney*.

ÜŞÜLƏMMƏX' (Cəbrayıl) – ərimək. – *Qar üşülənir*.

ÜŞÜRGƏLƏMMƏX' I (Çənbərək) – şübhələnmək. – *Dünənnən bəri Qılqıldan üşür-gələmmişəm*.

ÜŞÜRGƏLƏMMƏX' II (Xanlar, Şəmkir) – qorxmaq, vahiməyə düşmək. – *Rəhmətədig atam deyirdi ki, mən bu yerdən keçərkən çox üşürgələndim* (Xanlar); – *Tıqqıltı səsiyəldi, osa:d üşürgələndim, bildim ki, qarıya canavar gəlif* (Şəmkir).

ÜTDÜLÜM I (Salyan) – zirək, qoçaq. – *Nənəm ütdülüüm arvadtı, heş yerdən qalan döğür*.

ÜTDÜLÜM II (Salyan) – cılız, arıq. – *Bı usax çox ütdülümdü*.

ÜTƏLƏX' (Basarkeçər) – tələskən. – *O, yaman ütələx' kişidi*.

ÜTƏLƏX'-ÜTƏLƏX' (Basarkeçər) – tələsə-tələsə. – *Ütələx'-ütələx' yedi, çıxıf getdi*.

ÜTƏLƏMƏG (Kürdəmir) – 1. sıxışdırmaq; 2. tənqid etmək. – *İclassa sədrini mökgəm ütələdilər*.

ÜTƏLƏMƏX' (Gədəbəy, Şəmkir, Tovuz) – 1. ala-çiy, tələsik bişirmək. – *Kavavı elə-jənə ütələ:flər, də:siñ* (Gədəbəy); – *O əti ojaxda ütələ usaxlara ver, qoy alağızdansı-nar* (Tovuz); 2. ütmək. – *Apar bu başə:ğı ütələ* (Şəmkir).

ÜTƏLƏMMƏG (Şamaxı) – vurnuxmaq, ora-bura soxulmaq. – *Zeynalabdı kişi genə, görəsən, nə ütələnir?*

ÜTƏLƏMMƏX' (Çənbərək, Gədəbəy, Mingəçevir, Tovuz) – bax **ütələmməg**. – *Nə:η ütələneysiñ, ə qişi, qənə buralarda?* (Gədəbəy); – *Ə:*; *nə ütələnersən, varif işiñə-güjüñe:tsən* (Tovuz).

ÜTƏLGI I (Ağdam, Bərdə, Kürdəmir, Qazax, Oğuz) – ley. – *Deyəsən, quşdarın içinə ütəlgi tüşüf* (Qazax); – *Ütəlgi hası quş oldu, tutuf yeir* (Bərdə).

ÜTƏLGI II (Ağdaş, Cəbrayıl, Şuşa) – 1. başqasına can yandırın (Ağdaş). – *Mə:sut çox ütəlgidi*; 2. cəld, qoçaq (Cəbrayıl). – *Nüs-rət ütəlgi usaxdı*; 3. bacarıqlı (Şuşa). – *Nadir çox ütəlgi adamdı, əlinnən hər şey gəlir*.

ÜTƏLGI III (Zaqatala) – kələkbaz.

ÜTMƏ I (Ağdam, Mingəçevir) – əlağacı. – *Sənə bir ütmə vuraram ölərsən* (Ağdaş).

ÜTMƏ II (Salyan) – əfəl, bacarıqsız. – *Bı usax ütmənin biridi*.

ÜTMƏCƏ (Ağdam, Qazax) – heyvan xəstəliyi adı. – *Başıñ-gözün nə yaman şişif ə:, ütməcə ha olmuuyfşañ* (Qazax).

ÜTMƏX' (Hamamlı) – oğurlamaq. – *Qo-yunu elə ütdülər ki, heş kəsin xavarı olmadı*.

ÜTÜ (Çənbərək, Füzuli, Mingəçevir) – 1. bəla; 2. təhlükə; 3. qəza. – *Şəhri yüz ya-şeyjax savaxkı ütüdən ötüşsə* (Çənbərək); – *Bu ütüdən savışsañ, min yaşaram* (Füzuli).

ÜTÜG I (Şamaxı) – sırtıq. – *Ütüg adam-nan mə:m xoşum gəlməz*.

ÜTÜG II (İsmayılı) – xəsis. – *Çox ütüg adamdı, bir gün qalduğ, şordan başqa bir şey yemədiğ.*

ÜTÜX' I (Ağdaş, Kürdəmir, Mingəçevir, Şəki) – tez üşüyən, soyuğa davamsız. – *Sən lap ütüx'sən ki, heç həvlə havada da adam üşüyə:r? (Şəki).* ◊ **Ütüy olmaq** (Ağdaş) – tez üşümək, soyuğa davamsız olmaq. – *Sən çox ütüy olmusan.*

ÜTÜX' II (Ağdam, Cəbrayıl, Kürdəmir, Laçın, Ordubad, Şuşa, Zəngilan) – bacarıqlı, zirək. – *O, çox ütüx' kişidi, heş vaxt neynim-nejeli:m demiyif; – Maşallah, Osman çox ütüx' gədədi (Ağdam); – Ütüy adamdı, nə tafsırsaş, alıf gətirəcəx' (Laçın); – Pıl verin, toxuma Həsən gessin, o, çox ütüx'dü, harda olsa tapıf gətirəcəx' (Cəbrayıl); – Əhmət ütüy üşədi (Şuşa).*

ÜTXD' III (Kürdəmir, Ordubad) – kələk-baz, hiyləgər.

ÜTÜLƏMƏX' (Bərdə, Tərtər) – hamarlamaq. – *Tapan şunlammış yeri ütülüyür (Bərdə).*

ÜTÜLMƏX' (Çənbərək) – vurnuxmaq, orabura soxulmaq. – *İllazalı büüyün buralarda yaman ütülürdü.*

ÜTÜMƏX' (Şəmkir) – sürətlə keçmək.

ÜVNƏ (Xaçmaz, Quba) – b a x öynə II.

ÜY I (Goranboy) – b a x iv I.

ÜY II (Balakən, Gədəbəy, Xanlar, Qazax, Yevlax) – oynaq, buğum. – *Barmaxda üç üy olur (Yevlax); – Baramağının üyləri yaman sızılde:ir (Gədəbəy); – Habulara baramaxların üyləri də:llər (Balakən).* ◊ **Üy vərmax** (Zaqatala) – həddindən artıq çox olmaq.

ÜYEY (Şamaxı) – quş adı. – *Osman tüfən-giyən iki üyey vırdı.*

ÜYİ (Qazax, Şəmkir) – b a x üy II. – *Üylərim ağrer, bilmerəm nədəndi (Şəmkir).*

ÜYİDMƏG (Saatlı) – aramsız olaraq tez-tez danışmaq. – *Ginə nə üyidirsən, elə danışginən ki, biz zə bi şey başa düşə biləğ dənə.*

ÜYSÜX' (Basarkeçər) – şanda olan dəliklər. – *Şanın üstüyündə bal var.*

ÜYÜRMƏX' (Qax, Şəki) – hürmək.

ÜYÜŞMƏX' I (Qazax) – toplaşmaq, yığılmaq. – *Ari başıma elə üyüşdü ki, güjnən qaçıp qurtardım.*

ÜYÜŞMƏX' II (Bərdə, Gədəbəy, Yevlax) – keyləşmək. – *Əağım üyüşüf, durammıram (Yevlax); – Oxxarta otudum kun, bir dö:r-düm <də gördüm>, üyüşüf əağım, da tərpe-dəmmədim xeylax (Gədəbəy).*

ÜYÜTMƏX' (Balakən) – tez-tez yemək.

ÜZ (Ağdam, Bərdə, Biləsuvar, Borçalı, Cəlilabad, Salyan, Şəki) – qaymaq. – *Südüün üzün alıflar, altının kəndo:u qalıf (Ağdam); – Qavaxdan da üz çox olurdu (Borçalı); – Südüün üzün yığıf satıjam (Bərdə); – Südüün üzünü yığıf heyləcə töhmüşəm nəhriyə (Şəki).*

ÜZBƏSİFƏT (Salyan) – üzbəsurət, üz-bəüz.

ÜZƏÇİXDİ (Salyan, Yardımlı) – toydan sonrakı gün təzə bəyin öz dostları ilə görüşü.

ÜZDƏMƏX' I (Ağdam, Çənbərək, Gəncə, Şəmkir, Şəki) – seçmək, seçib götürmək. – *Üzdüyüf yaxşılıarın, pisdəri qalıf (Ağdam); – A Ceyran, üzdəmə, gə bir tərəfdən yığı (Şəmkir); – O, armıdı üzdəməy isdədi, mən qoymadım (Şəki); – Çovannar üzdüyür gədiyini də (Çənbərək).*

ÜZDƏMƏX' II (Şəki) – qaymağını yığmaq. – *Sütü üzdiyəndə qatığı yağısız olar.*

ÜZDƏMMƏX' (Gəncə) – həyasızlaşmaq, sırtıqlaşmaq. – *Səməd axır vaxdar yaman üzdənif.*

ÜZDÜX' (Gəncə) – çörəyin üzünə vurulan yumurta, ayran və s. – *Çörəyimiz üzdüx'süzdü; – Yumurta olmadı, çörəyə üzdüx' vurmam.*

ÜZDÜX'LƏMƏX' (Gəncə) – çörək bişirərkən üzünə yumurta sarısı və ya ayran çiləmək. – *Çörəyi üzdüx'ləməx' lazımdı.*

ÜZƏX' I (Ordubad) – çarıqda bağ keçirilən ilgək.

ÜZƏX' II (Oğuz) – alma, armud cecəsi. – *Almanı yi:f, üzəyini ə:ğ altıda tullama.*

ÜZƏMMƏX' (Ağdaş) – oğurlanmaq. – *Taxıl üzənib üş gündü.*

ÜZƏMMİŞ (Ağdaş) – oğurlanmış. – *Bu, üzəmmiş buğdadı.*

ÜZƏNGİ I (Borçalı) – çarıqda bağ keçirilən ilgək. – *Üzəngi çarıxda yandolor, davan-dadolor.*

ÜZƏNGİ II (Qazax) – astana.

ÜZGÖRÜMÇEYİ (Şəki) – toyun səhəri günü gəlini görmək münasibətilə oğlan

evində düzəldilən şənlik, yığıncaq. – *Savax Telligildə üzgürümçeyi olcaxdı.*

ÜZQARI (Zaqatala) – üstü, üzəri.

ÜZM (Meğri) – abır, həya. ◊ **Üzmünü töx'məx'** – zəhləsini tökmək. – *Mahmudın u səfex' gədəsi üzümüzü töküp süfdənnən.*

ÜZMƏG (Salyan) – daşmaq. – *Araz üzib, bıranı su basıb.*

ÜZNÜX' (Çənbərək) – yorğun. – *Oğar-dana işdəmişəm, indi yaman üzniyəm.*

ÜZSÜZ (Şuşa) – utancaq. – *To:fiq çox üz-süz oğlandı, bir söz də:ndə pul kimi qızarır.*

ÜZSÜZDÜX' (Şəki) – utancaqlıq. – *Çox da üzsüzdüx' yaxşı döyül.*

ÜZÜX'MƏX' (Cəbrayıl, Zəngilan) – 1. görünmək; 2. gəlmək. – *Nə yavız bıralara üzüx'dün, sənnən çıxmıyan iş* (Zəngilan);

– *Qorxusunnan pişix' tay bıra üzüx'mür* (Cəbrayıl).

ÜZÜSİLİMMİŞ (Ağdaş) – həyasız, sırtıq. ◊ **Üzüsəlmiş olmax** – həyasızlaşmaq, sırtıqlaşmaq. – *Sən lap üzüsəlmiş olmusan.*

ÜZZƏMƏG I (Kürdəmir, Mingəçevir) – bax **üzdəməx' I**.

ÜZZƏMƏG II (Kürdəmir) – bax **üzdəməx' II**.

ÜZZİG I (Salyan) – bax **üzdüx'**. – *Çörəgə üzziği ayrınnan çəkillər ki, yaxşı qızarsun.*

ÜZZİG II (Salyan) – qapı, pəncərə və döşəməyə vurulan haşiyə. – *Uxdalar qapının üzziğın vırdılar; – Gərəg pola üzziğ vırdırım.*

ÜZZÜG I (İmişli) – pərdə. – *Pəncərənin üzziğün qalxız.*

ÜZZÜG II (Kürdəmir) – bax **üzziğ II**.

V v

VAD I (Qazax) – güc. – *Öz vadıma mən heş şey eliyəmmərəm.*

VAD II (Qazax) – ümid.

VAD III (Gədəbəy, Qazax) – fikir, rəy. – *Mə:m vadımö:rə bu onnan min pay yaxşidi.*

VADA (Qax) – əkin sahələri arasındakı sərhəd, mərz.

VAG I (Meğri) – kömür yandırmaq üçün qazılan yer, çala. – *Ə, na yeka vağ qazeysan.* ◊ **Vağ basmaq** – kömür yandırmaq. – *Eranda kasıp-küsibin peşəsi vağ basmaxdı.*

VAG II (Sabirabad) – arıq.

VAG III (Şəki) – kobud ipək. – *Vağ çıxar baramadan olur.*

VAG IV (Ağcabədi) – avara, boş-boşuna gəzən.

VAG V (Ağdam) – bax **vaq**.

VAGAM (İmişli, Kürdəmir, Saatlı, Salyan, Ucar) – həddindən artıq yetişmiş, biçilmək vaxtı keçmiş (taxıl) – *Vağam taxılı biçə:lmirsən, tökülür yerə* (İmişli). ◊ **Vağam olmağ** (Salyan) – həddindən artıq yetişmək, yetişib ötmək, biçilmək vaxtı keçmək. – *Taxıl vağam oldı.*

VAGAMNAMAX (Şəki) – yetişib ötmək, biçilmə vaxtı keçmək (taxıla aiddir).

VAGAN (Füzuli, Oğuz) – bax **vağam**. – *Piçilmə vaxtınnan bir az keçənə vağan de:ilir* (Füzuli).

VAGANIMAX (Bərdə, Cəbrayıl, Daşkəsən, Gədəbəy, Kürdəmir, Mingəçevir, Şəmki, Zəngilan) – bax **vağamnamax**. – *Taxıl vağanısa, alağ otdarı onu üstələyir* (Bərdə); – *Taxılın vaxtı keçəndə de:irix' vağanıdı, yanı ki, ötdü* (Daşkəsən); – *Taxılı vaxtında bişdirəmmədix', vağanıyif tökülüf* (Zəngilan); – *Taxıl yaman vağanıyif, əl dəyməmiş oxalanev tökülöy* (Gədəbəy); – *Qambayın gəlməsə, taxıl vağanıyif gedəjəx'* (Şəmki).

VAGANNATMAX (Füzuli) – biçilmə vaxtını ötürmək, gecikdirmək, vaxtında biçməmək (taxılı). – *Bı zəmini vağannatma:n, tez biçin;* – *Taxılı niyə vağannadırsız.*

VAGƏN (Qarakilsə) – bax **vağam**.

VAGNAMAX (Oğuz) – bax **vağamnamax**.

VAGYA (Hamamlı, Mingəçevir) – yuxu. – *Vağyasında görüfdü kü, dadəsi gəlif* (Mingəçevir); – *Yaxşı vağya görürdüm, oyatdın mənı* (Hamamlı).

VAGYƏ (Şəki) – bax **vağya**.

VAXIM I (Şəki) – halal. – *Meçidə keçən mal vaxımdı.* ◊ **Vaxım eləmax** (Şəki) – halal etmək, ehsan etmək. – *Kimi diyər: gəl havını qavırriğa vaxım eliyax.*

VAXIM II (Çənbərək) – yazıq, fəqir. – *Vaxım adama köməy elər hamı.*

VAXIM III (Şərur) – qarmaqarışlıq, tör-töküntülük. – *Bı əv vaxımdı.*

VAQ (Mingəçevir) – avam, sadələvh.

VAQAM (Çənbərək) – fürsət, imkan.

◊ **Vaqamı düşməx'** (Çənbərək) – fürsət düşmək, imkan düşmək.

VAQQAZ (Qazax) – quş adı.

VAQQILDAMAĞ (Bakı) – qışqırmaq, çı-ğırmaq. – *Bayquş kimi nə vaqqıldırsən birda, itil get də.*

VAQUN (Şəki) – tütün yarpaqlarını qurutmaq üçün ağacdan hazırlanan çərçivə. – *Tütünü dənni:r, gətirif gəlif saraya, başdi:llər düzmağa; düzənnən so:ra götürüf bağı:llər vaquna.*

VAL I (Cəlilabad) – dəyirman. – *Dən atmağa vala gedmişdim.*

VAL II (Cəbrayıl, Salyan) – bənd. – *Aranız valdan keşdi* (Salyan). ◊ **Val atmax** (Cəbrayıl) – bənd düzəltmək (daşqının, selin qarşısını kəsmək üçün hündür torpaq yığını düzəltmək). – *Yaxşı val atın, yoxsa su onu basar.*

VAL III (Füzuli, Şəki) – kələk. ◊ **Val gəlmax** (Şəki) – kələk gəlmək. – *Mā: val gəlmağ isdədi, baş tutmadı.*

VALA (Bakı, Borçalı, Cəbrayıl, Kürdəmir, Masallı, Salyan, Şuşa) – narın duz bərədə. – *Biz narın duza vala deyürük* (Salyan); – *Dasdarda bir az vala duz elə* (Cəbrayıl).

VALATA (Füzuli, Kürdəmir, Ucar) – bax **balata II**. – *Xəmir qatacağdım, pişig valatamı ye:ip* (Kürdəmir); – *Valata tutgunan, so:ra gəlım* (Füzuli).

VALAVARTDAMAĞ (Salyan) – fikrən götür-qoy etmək, ölçüb-biçmək, yoxlamaq. – *Tez ol də:, mını nə valavartdıyırsən?*

VALLAMAX I (Cəbrayıl, Zəngilan) – arxda suyun uçurduğu yeri torpaq tökərək möhkəmlətmək, suyun qarşısını kəsmək. – *Arxın tirələrini yaxşı vallıyın ki, su uçurmasın* (Cəbrayıl); – *Ərxin bir tərəfini su diricə uçurtmaşdı; möhkəmcə valladix* (Zəngilan).

VALLAMAX II (Oğuz) – aldatmaq, kələk gəlmək. – *Mə:i vallama*.

VANA (Ağdam, Bərdə, Biləsuvar, Füzuli, Qarakilsə, Zəngilan) – qoyun, quzu saxlanılan yer. – *Qoyunu vanıya doldu, hava sö:uxdu* (Bərdə); – *Qoyunları vanıya sal, ağzın qəyir kin, çıxmasınlar* (Zəngilan); – *Ferma yatağında bi böyüx' vana tikirix'* (Füzuli); – *Quzuları anasınnan ayırıb vanıya sal* (Biləsuvar).

VA:NƏFSA (Bakı) – bax **vaynəfsə I**. – *Getdim gördüm ki, bir va:nəfsa var ki, gəl görəsən*.

VAR (Başkeçid, Qazax, Tovuz) – mal-qara. – *O vaxdı var saxlərdix* (Qazax).

VARA (Bakı) – bir tikişlik sap. – *Bir vara sap vər, tikiş tikirəm*.

VARAX (Qazax) – güzgü düzəltmək üçün şüşənin arxasına çəkilən xüsusi təbəqə. – *Güzgü çüşdü əlimnən, varağı töküldü*.

VARALLAYI (Bakı) – istiqamətini tez-tez dəyişən şimal-qərb küləyi. – *Buna varallayı diyərig, bu yaman əsir*.

VARANGƏLƏN I (Gədəbəy) – hanada ip-lərin arasına keçirilən ağac alət. – *Varangələn də nəzix'di də:nə, əylər dayğa başı, gərəx' bir ayırımı salax*.

VARANGƏLƏN II (Tovuz) – sözgəzdiren, xəbərçi.

VARANGƏLƏNNİX': **VARANGƏLƏNNİX' ELƏMƏX'** (Tovuz) – söz gözdirmək, xəbərçilik etmək. – *Ayə, orda diyən varangələnnix' eli:rsən?*

VARANTIL (Kürdəmir) – evin qabağında tikilən şüşəbənd. – *Öyün qabağına varantil çəkdirəcəm*.

VARANTUR (Kürdəmir) – bax **varantil**. – *İssi:rəm öyün qabağına bir varantur salam*.

VARAV (Füzuli) – ölçü.

VARAVAR: **VARAVAR TUTMEG** (Bakı) – bir yerdə qərar tutmaq.

VARAVURD (Ağdam, Bərdə, Hamamlı, Xaçmaz, Oğuz, Şuşa) – firkən ölçüb-biçmə, fikirləşmə, götür-qoy etmə. – *Birəz vara-*

vurddan sora razı oldu qızı verməyə (Ağdam).
 ◊ **Varavurd eləməx'** (Ağdam, Bərdə, Hamamlı, Oğuz, Şuşa) – firkən ölçüb-biçmək, götür-qoy etmək, fikirləşmək. – *Öz-özümə varavurd elədim, gördüm kü, bu işə mənim güjüm təşmüyəjəx'* (Ağdam); – *Varavurd elədim, yenə oxumalı oldum* (Oğuz); – *Çox varavurd elədim, bir şey çıxmadı* (Hamamlı); – *Ha varavurd eli:rəm, görürəm bir şey çıxmır bu işdən* (Şuşa).

VARAVURTDAMAX (Çənbərək, Meğri, Mingəçevir, Şəki) – 1. bax **valavartdamağ**. – *Damın kalafasın varavurtdadım* (Çənbərək); 2. yoxlamaq (Meğri). – *Bir handavari varavurtda gör gələn yuxdı*.

VARILTI (Şəki) – səs-küy. – *Uşaxlar variltı salırdı*.

VARO:UT (Naxçıvan) – bax **varavurd**.
 ◊ **Varo:ut eləməx** – bax **varavurd eləməx'**.

VARTA (Başkeçid) – çəkcik.

VARTAVAR: **VARTAVAR AYI** (Qazax, Şəmkir, Tovuz) – ən isti ay. – *Yayın vartavar ayında çox bərk bürkü olur* (Qazax); – *Yayın o vartavar ayında mən burda işdi:r-dim* (Şəmkir).

VARUNƏ (Bakı) – avara.

VARVAR (Oğuz) – heyvanları sancan qanadlı heşərat. – *Varvar gamışı sancır, qan çıxardır, heyvana təpilir, qanı sorur*.

VARVARA (İmişli, Şəmkir, Tovuz) – çoxdanışan, deyingən. – *Nə varvara arvatdı bu, sə:rətən danışır* (İmişli); – *Arvad kı varvara oldu heş nə* (Tovuz).

VARVARÇI (Şamaxı) – çoxdanışan, deyingən. – *Yaman varvarçı adamsan sən*.

VASILAMAX (Çənbərək) – həqiqəti gizlətmək, ört-basdır etmək. – *Ayna, genə nə vasılırsan?* – *Meyram çomuşağının işdəx'lərini genə vasılıyır*.

VASIQI (Qazax) – çəkməsilən (adam).

VASQILANMAX (Çənbərək) – özünə tumar vermək, bəzənib-düzənmək. – *Ağar tez-tez də vasqılanır*.

VASVASI (Çənbərək, Sabirabad) – çoxdanışan. – *Hürü qarı vasvasıdı, axşamacan danışır* (Sabirabad).

VAY (Ağdam, Bərdə, Kürdəmir) – yas, hüzn. ◊ **Vayına oturmax** (Ağdam, Bərdə,

Şuşa) – yas saxlamaq, yasında oturub ağlamaq. – *Vayına oturma sən kimin beysü: r uşağın* (Şuşa).

□ **Vay verməx'** (Ağdam, Bərdə, Kürdəmir, Şuşa) – dağıtmaq. – *İnak çəpərə vay verdi* (Kürdəmir); – *Uşaxlar bağa bir vay veriflər ki, heş zad qoyuyuflar* (Ağdam). **Vaya qılmax** (Meğri) – xeyir vermək. – *U dam-daş yə: sinə nə vaya qıldı ki, mə: də qılsın*. **Vayalilə çöx'məx'** (Meğri) – bədbəxt olmaq, pis günə qalmaq. – *Vaya-lilə çöx'sün na: diş əhəl-əyal əkip doğan arvatdar*. **Vay tutmax** (Ağdam) – dağıtmaq. – *Uşaxlar bosdana bir vay tutuflar kın, heş zad qalmıyif*.

VAYAQLU (Kürdəmir) – 1. ağılsız, səfeh; 2. bacarıqsız. – *Çox vayaqulu adamdı*.

VAYALI (İmişli) – 1. uğurlu; 2. münasib. – *Bura vayalı yerdı, yaxşı bağ olar burda*.

VAYDAQƏHƏR (Şəki) – hər şey haqqında çox fikirləşən, düşünən, hər şey üçün narahat olan. – *Çox vaydaqəhər adam olma, sa:lla; – Sə:n büviin nətə:ri vaydaqəhərdi*.

VAYĞA (Ağdam, Qazax, Tərtər, Tovuz) – b a x **vayğya**. – *Be: jə səni vayğamda ö: rmüşəm* (Tərtər).

VAYHI (Sabirabad) – nə üçün, niyə. – *Oyi axtardım isrə:n, görə bilmədim – Vayhi?*

VAYXIR I (Şəki) – işsiz gözən, avara. – *Vayxırın biridi, heş yerdə işdəmiyi*.

VAYXIR II (Oğuz) – qocalıb haldan düşmüş, çox qocalmış. – *Bir vayxır gamışım var, südü-zadı olmur*.

VAYXUD (Kürdəmir) – b a x **vayxır I**.

VAYXUR (Ucar) – huşsuz. – *Vayxur Ələsgər danasın kəsib satıb, pulun almayıb, indi bilmir ki, kimə satıb*.

VAYIS (Kürdəmir, Qazax, Mingəçevir, Şəki) – ara qarışdırın, sözgəzdirən, pislik edən – *Vayis adamnan heş kəsin xoşu gəlməz* (Şəki).

VAYISDIX (Şəki) – ara qarışdırma, sözgəzdirmə, pislik etmə – *Vayisdixnan işim yoxdu*.

VAYQARA (Şəmkir) – küyü, hay-küyü. – *Ə:; nə vayqara adamsan, bir şey olan kimi özünən çıxırsan*.

VAYQULU (Kürdəmir) – b a x **vayaqulu I**.

VAYMAX (Göyçay) – maymaq, iş bacarmayan.

VAYNAÇAR (Şəmkir) – çarəsiz. ◊ **Vaynaçar qalmax** (Şəmkir) – çarəsiz qalmaq. – *Niyə vaynaçar qalıfsan, doxdur putana döymü bö:üründə*.

VAYNAÇARA (Mingəçevir) – heç olmasa. – *Vaynaçara, biri gələydi, dərdi u qədər olmazdı*.

VAYNƏÇƏRİ (Kürdəmir, Kəlbəcər, Qarakilsə, Zəngilan) – b a x **vaynaçara**. – *Pambix suyuna gətmirsən, vaynəçəri, ayrı işe: tginən* (Zəngilan); – *Vaynəçəri, sən orda olsaydın, dalaşmağa qoymazdın* (Kəlbəcər); – *Vaynəçəri, birəz alışıqan yığıp gətirərdin* (Qarakilsə).

VAYNƏFSƏ I (Cəbrayıl, Gədəbəy, Kəlbəcər, Kürdəmir, Meğri) – qalmaqal, hayküy, dava-dalaş. – *Qəflətən yolda vaynəfsiyə irast gəldim* (Gədəbəy).

VAYNƏFSƏ II (Meğri) – canlı. – *Qışda qoyun elə qırılır ki, bir vaynəfsə qalmer*.

VAYSIZ I (Kürdəmir) – vecsiz, kara gəlməyən, bir şeyə yaramayan. – *Çox vaysız adammış bı Məmməd*.

VAYSIZ II (İmişli, Kürdəmir) – boş, uğursuz, xeyirsiz. – *Vaysız yerə əlləşməyinə dəyməz* (Kürdəmir).

VAYVƏTÜN (Yardımlı) – vay odur ki. – *Vayvətün gələ mənə bi söz diyə*.

VAZ (Culfa, Şəki) – 1. keyfiyyətsiz sarpdan toxunmuş kobud ipək (Şəki). – *Vaz çıxar baramadan olur*; 2. keyfiyyətli ipək (Culfa). – *Bı ipəx' vazdı*.

□ **Vazı azmax** (Mingəçevir, Oğuz) – həddini aşmaq, azğınlaşmaq. – *Ay bala, vazı azma, dinc otu* (Oğuz). **Vazını itirməg** (Bakı) – həddini aşmaq, azğınlaşmaq. **Vaz çəx'məx'** (Meğri) – paxıllıq etmək. – *U adam ki, vaz çəkey, heç artıp ağarmaz*.

VECALA (Ağdam, Kürdəmir) – işsiz, avara.

VEC-VECƏ (Bakı) – səliqəsiz, başdansovdu tikiş. ◊ **Vec-vecə eləməg** (Bakı) – səliqəsiz, başdansovdu tikmək. – *Əğəz, tut buni, vec-vecə elə, vər işəğə, geysün*.

VEC-VECİ (Bakı) – b a x **vec-vecə**. ◊ **Vec-veci eləməg** (Bakı) – b a x **vec-vecə eləməg**. – *Köynəgi vec-veci eliyib getdim başə*.

VEÇƏ I (Quba) – beçə, kötrə arı. – *Veçə hələ bal verməz*.

VEÇƏ II (Meğri) – ana arxdan ayrılan kiçik qol; ana arxdan ayrılan su şırımı. – *Veçələrin heş birinə yadızdən çıxıb su quşmamısız.*

VEÇƏ III (Meğri) – tütün yarpaqlarının gövdəyə birləşdiyi yerdən çıxan kiçik zoğ. – *O təmbekini ki veçə basdı, onnan təmbeki olmaz.*

VEJAN (Cəbrayıl) – iri lək. $\diamond$ **Vejan doğramax** (Cəbrayıl) – iri lək düzəltmək. – *Ge-dim bağda bir-iki vejan doğrıyım.*

VEJƏLƏ-VEJƏLƏ (Füzuli) – boş-boşuna, avara-avara, işsiz-gücsüz. – *Nə vejələ-vejələ gəzirsən?*

VELƏ (Meğri) – tezyetişən əncir növü. – *Hüsi dayım bir dəsgirə arannan velə gətdi.*

VERAZAN (Meğri) – üzüm və ya əncir qurutmaq üçün yer.

VERƏZƏN (Meğri) – bax **verazan**. – *İncir-üzüm vərəzənnərdə qıfırmızı qızarey.*

VESİL I (Tovuz) – bax **veysəl I**. – *Vesilin biridi, doqqazdarda gəzməxdən savayı əlinnən heş şey gəlmir.*

VESİL II (Tovuz) – uzun, ucaboylu. – *Al-la:n vesili, uzana-uzana ha:na e:dirsan?*

VESİNƏ (Meğri) – qurut ovuntusu. – *Yarri-yaraxıxlı qurutumuz yoxdu, ama bığə vesinəmiz var.*

VEYRAN (Ordubad) – kiçik su arxının ana arxdan ayrıldığı yer. $\diamond$ **Veyran kəsmax** (Ordubad) – ana arxdan kiçik arx ayırmaq. – *Veyran kəsirix ərxə.*

VEYSƏL I (Füzuli, Salyan) – axmaq, gic. – *O, veysəl adamdu (Salyan); – Belə veysəl adam görmüsən? – Elə bi veysəlimiz əsgiydi, o da gəldi çıxdı (Füzuli).*

VEYSƏL II (Kürdəmir) – avara, boş.

VEYSƏLLAYI (Salyan) – avara, işsiz-gücsüz. – *Veysəllayı adamın sənəti olmaz.*

VEYSƏLLAYI-VEYSƏLLAYI (Salyan) – avara-avara, işsiz-gücsüz. – *Ada, veysəllayı-veysəllayı gəzməginən, ged işdə, adam oğl-sən.*

VEYSƏL-VEYSƏL (Salyan) – avara-avara, boş-boş. – *Mirad veysəl adamdu, özü də vey-səl-veysəl gəzir.*

VƏC (Meğri) – aşqarası. – *Mən aş yeyəm-meyrəm, əncax vəcinnən bığə <bir tikə> dindələcam.*

$\square$ **Vəc yeməg** (Cəlilabad) – fayda vermək, lazim olmaq. – *Mə:n danışığım vəc yeməz.*

VƏCƏ (İsmayılı) – keçı balası. – *Bu gün vəcələr yaxşı otdadı.*

VƏCƏLƏ (Cəlilabad) – soğanaoxşar bitki adı.

VƏÇ I (Meğri) – əvəz. – *Yağ cədvəlinə sənin vəcinnən m̄a: irazılıx verirən qol çə-kim?*

VƏÇ II (Yardımlı) – son, nəticə. – *Sözün vəcınə çat, danış.*

VƏÇƏ (Yardımlı) – budaq. – *Şivun vəcəsi sım̄b.*

VƏGAH (Quba) – bax **vəqah**. – *Bizin kətdə vəgah uşağlar çuxdu.*

VƏGƏSİRƏ (Bakı) – yarımçıq doğulmuş. – *Sonanın uşağı lap vəgəsirə uşağa oxşı:r.*

VƏĞ (Meğri) – bax **vağ I**.

VƏ:ĞA (Barana, Cəbrayıl, Hamamlı, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – bax **vağya**. – *Və:-ğamda görmüşəm səni be:jə (Qazax); – Be:jə və:ğamı qarışdımuşam; – Bu gecə pis bir və:ğa görmüşəm (Hamamlı); – Gejə bir yaxşı və:ğa görmüşəm (Tovuz).*

VƏĞƏM (Culfa) – bax **vağam**.

VƏĞƏNNƏMƏX' (Şərrur) – vaxtı keçmək, biçilmək vaxtı ötmək. – *Taxıl vəğənniyip.*

VƏHLAM (Gədəbəy) – məlhəm, dərman.

VƏHLƏ (Füzuli, Zəngilan) – tam yetişməmiş (taxıl). – *Taxıl hələm vəhlədi, onu pişməy olmaz (Zəngilan).*

VƏJ (Meğri) – plov qarası.

VƏQAH (Quba) – 1. igid, qorxmaz; 2. cəld, zirək. – *Biz hindi qucalmuşuğ, vəqah cavan adamlarda, hələ kimi adamlarda.*

VƏLAXUMAX (Qazax) – əlini üzmək, ümi-dini kəsmək. – *Bu il üzüm bağınnan vəlaxu.*

VƏLAYAĞ (Salyan) – iriayaqlı. – *Ərəssun yeznəm vəlayağ İydi.*

VƏLƏ I (Cəbrayıl, Cəlilabad, Füzuli, Meğri, Zəngilan) – qaratikan topası, ot topası. – *Bir vələ də verin, birani düzəldim, tay basdı (Zəngilan); – Bir vələ qoyecisən Cəbrayıl xalo:ğliğilin cəvizinin yanna, bir vələ də bə-riyə (Meğri); – Mən böyün on vələ kol qırmı-şam (Cəbrayıl); – Vələ odı ki, göy otu biçey-sən, topaleysən, oley vələ (Cəlilabad).*

VƏLƏ II (Cəlilabad) – otbiçən (maşın).

VƏLƏD (Ordubad) – ağacın cavan zoğu.

VƏLƏDƏNXATA (Meğri) – yaramaz, xə-takar. – *Bizim Ayyubun o vələdənxata gədəsi Bəhlil gündə bir dona girir.*

VƏLƏDİ DÖNMƏY (Yardımlı) – üzü dönmək, yolunu azmaq. – *Vələdi dönüb onun.*

VƏLƏKƏ (Oğuz) – boyaq maddəsi kimi istifadə olunan yabani bitki adı. – *Vələkə çay qırağında olur.*

VƏLƏMƏX' (Cəbrayıl, Zəngilan) – toplayıb bir yerə yığmaq, toplamaq. – *Nə vələliyif basırsan ora, salqıynan qoymursan* (Zəngilan); – *Qaratıkanı vələləməsən, şələdə durmaz* (Cəbrayıl).

VƏLƏLLAYİ (Salyan) – işsiz-gücsüz, avara.

VƏLƏM-VƏLƏM (Salyan) – pırtlaşq, dağınq <saç>. – *Başu:n tükü vələm-vələmdi.*

VƏLƏMBƏ (Bakı) – göz qapağı.

VƏLƏNCULAN (Goranboy) – qarışq, dolaşq. – *Sənin işdərin laf vələnculandı.*

VƏLƏNÇİK (Qax) – b a x **vələntik**.

VƏLƏNGƏLƏN (Xaçmaz, Oğuz) – uzun əlağacı. – *O vələngələni bir mənə ver* (Oğuz).

VƏLƏNGƏZ (Laçın) – boşboğaz, çoxdanışan.

VƏLƏNTİK (Qax) – oxlov.

VƏLHƏC: VƏLHƏC OLMAX (Goranboy) – varlanmaq. – *Yaman vəlhəc oluf dosdum axır vaxlar.*

VƏLİVƏS (Naxçıvan) – vəsiyyət. – *Padşah oğlanlarını yanına çağırtdırıb, onnara vəlivos elayib canını tapşırtdı.*

VƏLK (Çənbək) – boyaq maddəsi kimi istifadə edilən yabani bitki. – *Keşmişdərdə bu vəlk gön-dəri boyağı üçün işdənirdi.*

VƏLLEYLİ: VƏLLEYLİDƏ QALMAĞ (Salyan) – çətinlik çəkmək. – *Odun yox, ocağ yox, qalmışığı vəlleylidə. – Hamı başının çarəsin qılacağ, vəlleylidə biz qalaco:uğ.*

VƏLOX (Kürdəmir, Salyan) – kotanla boyunduruğu birləşdirən ağac hissə. – *Vəlox kotannan boyunduruğun arasına bərkidilir* (Kürdəmir).

VƏN (Cəbrayıl, Kəlbəcər, Zəngilan) – ağac adı, göyrüş. – *Vən yanən odundu* (Kəlbəcər); – *Vən ağacınnan yaxşı otax mili olur* (Cəbrayıl).

VƏNƏ (Kəlbəcər) – o tərəfə, o yana. – *A bala, vənə dur.*

VƏNİZ (Meğri) – tənəyi bağlamaq üçün ağac dirək. – *Yop yaxşı vəniz ardışdan uley.*

VƏR I (Bərdə, Əli Bayramlı, Xanlar, İmişli, Kürdəmir, Qarakilsə, Qazax, Meğri) – cərgə,

sıra. – *Bu gün on səkkiz vərin alağını eləmişəm* (Əli Bayramlı); – *Hər iki vərin arasın becərir* (Kürdəmir); – *Hərə öz vərin başa çıxsa iyitdi* (Meğri); – *Bi vər taxılı bişdim basatan* (İmişli); – *Hərə bir vər götürür piçir* (Qarakilsə).

VƏR II (Meğri) – əvəz. – *Nənəmin vərin-nən mən gedecəm soğan alağına.*

VƏR III (Cəlilabad) – hesab. – *Pılı verdün, inəg qaldı sənün vərində.*

□ **Vərəndaz eləməx'** (Meğri) – tərəzidə çəkiləcək hər hansı bir şeyi ələ alıb yavaşca atıb-tutmaqla çəkisini təxmini müəyyən etmək. – *Bu əti vərəndaz elə gör dünənkicə var?*

VƏRBƏVƏR (Şahbuz, Şərur) – yavaş-yavaş, tədriclə. – *Arı vərbəvər mumu yiyir* (Şahbuz).

VƏRDƏNƏ (Ağbaba, Ağdam, Astarə¹, Lerik, Naxçıvan, Ordubad, Şuşa, İrəvan, Zəncan) – yoğun oxlov. – *Xəmrə kündəlirix, vərdəneynən vərdənəli:rix, oxlovnan açırax* (Ordubad); – *Kündəi əvvəlcə vərdəneynən yayıllar, oxleyənən də yuxa:çillər <yuxa açır-lar>* (Şuşa).

VƏRDƏNƏLƏMƏX' (Ordubad) – vərdənə ilə xəmir yaymaq. – *Vərdəneynən xəmiri vərdənəli:lər, so:ra oxlavnan açif yuxa eli:lər.*

VƏRDƏYESİRİ (Şərur) – əsir-yesir. – *Tezdənən vərdəyesiriyəm, bir işin ucunnan tutmamışam.*

VƏRDİ (İsmayılı) – bildirçin. – *Ot biçəndə bir vərdi yuvası tapdım.*

VƏRDİC (Ordubad) – evin damına qoyulan tir. – *Vərdic dam üsdə olur.*

VƏRDİŞ (Ordubad) – b a x **vərdic**.

VƏRƏQƏ (Füzuli) – yaxşı. – *Vərəqə bazar yaxşı bazar deməx'di.*

VƏRƏLLAYİ (Bakı) – b a x **varəllayı**.

VƏRƏNDAZ: VƏRƏNDAZ ELƏMƏX' (Kürdəmir, Meğri) – ölçüb-biçmək, götür-qoy etmək, fikirləşmək. – *Vərəndaz eliyib gördü ki, bi dəridən papağ çıxmaz* (Kürdəmir).

VƏRƏNƏ I (Şamaxı) – qohum. – *Bir vərənənə yoxdu ki?*

VƏRƏNƏ II (Kürdəmir, Salyan) – qayığı çəkmək üçün yoğun ip. – *Surranın quru bəgləri gecələr vərənə çəkə-çəkə Salyana gedirdilər, sə:r aldıkları pılı faytona verib kəndə gəlirdilər* (Salyan).

VƏRƏNGALAN (Çənbərək, Gədəbəy, Xanlar, Zəngilan) – bax **varəngələn I**. – *Vərəngalan hani, küjülüyrəm xanıyı* (Çənbərək); – *Vərəngalan yer hanasında işdədir, göy hanasında işdəmməz* (Zəngilan); – *Ağız, bir gə vərəngalanı aşağı bas* (Gədəbəy); – *Xananı vərəngalansız toxumax olmaz* (Xanlar).

VƏRƏNGƏLƏN (Xocavənd) – bax **varəngələn I**.

VƏRƏVİRTDAMAX (Qarakilsə) – bax **varavurtdamax**. – *Ha vərəvirdiyiram, bir şey çıxmur*.

VƏRƏVURD (Cəbrayıl, Kürdəmir, Tərtər, Şəki) – bax **varavurd**. **Vərəvurd eləməx'** (Tərtər, Şəki) – bax **varavurd eləməx'**. – *Vərəvurd elə, gör nə tər adamdı o* (Tərtər); – *Vərəvurd eləsax biləruş düzdi, yoxsa yox* (Şəki).

VƏRƏZADA (Quba) – yalançı. – *Vərəzada adamın süzünə inanmağ ulmiyədi*.

VƏRƏZAL: VƏRƏZALDAN ÇIXMAX (Mingəçevir) – həddini aşmaq.

VƏRƏZALLA: VƏRƏZALLA OXUMAX (Tovuz) – boş-boşuna danışmaq, boşboğazlıq etmək. – *Sözünün dalısın de, mana vərəzalla oxuma*.

VƏRƏZAN: VƏRƏZAN GÜNƏ ÇIXMAX (Quba, Mingəçevir) – yaxşı günə çıxmaq, xoşbəxt olmaq. – *Hindi hami vərəzan günə çıxadı* (Quba).

VƏRƏZƏN (Culfa, Ordubad, Şərur) – bax **verəzan**. – *Mevin sərildiyi yerə vərəzən deyirix* (Ordubad).

□ **Vərəzən günə çıxmax** (Bakı, Cəbrayıl) – bax **vərəzan günə çıxmax**. – *Bəxtəvər vərəzən günə çıxdı a* (Bakı); – *Səni heş vərəzən günə çıxmyasan!* (Cəbrayıl).

VƏRGƏN (Füzuli) – bax **vəryan**. – *Su çixmyan yerrərə vərgən çəkilir*.

VƏRX (Oğuz) – çinara bənzər ağac adı. – *Vərxı dama-daşa qoyullar, çalğı da qayrılar putaxlarınınan*.

VƏRKAND: VƏRKAND ULMAX (Meğri) – öldən düşmək, yorulmaq. – *Bu yaylağa gedip-galmaxdan vərkan ulmışx*.

VƏRQƏRƏL (Qazax) – həmişə, daima, aramsız. – *Su elə vərqərəl axer*.

VƏRNEŞMEG (Bakı) – səs-səse vermək. – *Nöş hamuvuz vərneşib ağılyırsuz?*

VƏRNƏŞMƏK (Qəbələ) – qaynaşmaq. – *Qarışqa kimi vərneşir*.

VƏRNİ (Basarkeçər, Füzuli) – 1. toxunma pərdə (Basarkeçər); 2. naxışlı kilim (Füzuli). – *O vərniyi yükün üsdə çəx'*; – *Gülö:şə yaxşı vərni toxuyur*.

VƏRRƏMƏX' (Zəngilan) – biçiləcək müəyyən bir sahəni əvvəlcədən nişanlamaq. – *Mən də çən vərremişəm, gedif biçəjam*.

VƏRVƏVƏR (Kəlbəcər) – bax **vərbəvər**. – *Naxoşdax vərvəvər qaydır*.

VƏRYAN (Culfa, Meğri, Ordubad, Zəngilan) – ana arxdan ayrılan kiçik arx, qol. – *Bi balaca vəryannan nə su gələcək* (Zəngilan); – *Təzə bağ salanda əvəl onun vəryanın qayrallar* (Meğri).

VƏRYANPƏNCƏ (Meğri) – bax **vəryan**. – *Salman, vəryanpəncələrin qeyirməsinə diqqətdi oldunan*.

VƏSİLLƏŞMƏX' (Çənbərək) – rahatlanmaq. – *Ot çalannar öylərdə vəsilləşdi*.

VƏSKO (Kürdəmir) – kotanla boyunduruğu birləşdirən ağac. – *Vəsko köhnəlip, qorxuram qırıla*.

VƏSSƏLAYİ-VƏSSƏLAYİ (Bakı) – boş-boş. – *Vəssəlayi-vəssəlayi gəzədi*.

VƏYĞA (Gədəbəy, Qazax, Tərtər, Tovuz, Şəmkir) – bax **vəğya**.

VƏYRAN (Ordubad) – bax **veyran**. **VƏZ** (Qazax) – birsayaq, birtəhər. – *Qavax hərə bir vəznən başını dolandırirdi*.

VƏZDƏMƏX' (Çənbərək) – əzişdirmək, yumşaltmaq. – *Mumu əlimdə vəzlədim, yumşaldı*.

VƏZƏRƏK (Kürdəmir) – yeyilən yabani bitki adı. – *Vəzərəkdən doğa bişirsən yaxşudu*.

VƏZİRALI (Ordubad) – gavalı.

VƏZİRTULUX (Şəki) – dan yeri ağaran vaxt. – *Sə:rin işıxlanmasına diyəruş vəzirtulux*.

VƏZM (Füzuli, Şahbuz) – nəbz. – *Doxdur gəldi, vəznin yoxladı onun, dedi bir el xəsdəliyi yoxdu* (Füzuli).

VƏZMƏ (Əli Bayramlı) – bax **vəzm**. **VƏZO:URD** (Bakı) – oğlan evində qız evinə göndərilən bayramlıq. – *Qudamgildən bizə vəzo:urd getiriblər*.

VƏZZƏMƏG (Salyan) – kündələmək. – *Xəmiri gərək yaxşı-yaxşı vəzziyəsan*.

VICIRRANMAX (Meğri) – hərəkət etmək, səyrimək. – *Gözüm vicirrandı, dedim iş düzəldi.*

VICIR-VICIR: VICIR-VICIR ELƏMƏG (Bakı) – qaynaşmaq. – *Birdə tarakannar vicir-vicir eliyir.*

VIJ (Kəlbəcər) – qanqal toxumu, çətənə. – *Vija qo:urğa qateylar, sora yi:llər.*

VIRÇILIXLAMAX (Ağbaba) – əzizdirmək, əzmək. – *Uşaxlar almanı virçilixladılar.*

VIRDİGİRİŞ: VIRDİGİRİŞ ELƏMƏG (Salyan) – fikirləşmək, götür-qoy etmək. – *Biyağdan virdigiriş eli:rəm ki, uşağa nə alım.*

VIRDIX (Basarkeçər) – dəlisov, yüngül-xasiyyət. – *Mənim dayıma virdix de:irdilər; – Virdix yüngülxasiyyət adamdı, yar-yaşax bilan döyül.*

VIRDIVIŞIL (Meğri, Ordubad) – səliqəsiz geyinən. – *Yaman virdivişil uşaxdı; – Ə, virdivişil, özi: niyə bu kökə salmışan? (Meğri); – Səkinəni diyirsən, yaman virdivişildi (Ordubad).*

VIRDIVIZAN (Qarakilsə) – qarışıqlıq. ◊ **Virdivizan salmax** (Qarakilsə) – qarışıqlıq salmaq. – *Gedip gəzip gəlir əvlərinə, hər gün bir virdivizan salır.*

VIRİŞ (Cəlilabad) – üst-üstə. – *Çağırdilər bı kəndin adamlərini, tü:əgi virdiş tökdilər bıralara.*

VİRİYİD (Cəbrayıl, Qarakilsə) – qoçaq.

VİRİYİTDİX' (Qarakilsə) – qoçaqlıq. – *Məhəmmədin viriyitdiyən bı kətdə hamı bilir.*

VIRQIN (Qarakilsə) – qəfildən tutan ürək-keçmə. – *Səni görüm virqın vırsın!*

VIRMAÇALMA (Salyan) – gözdəymə, nəzərəgəlmə. – *Uşaq virmaçalma olanda baxıyva aparıllar.*

VİŞİL (Meğri) – səliqəsiz. – *Yaman vişil adamsan ha! – Vişil yük mənzilə çatınca adamı can-buğaz eley.*

VITVIDIT (Oğuz) – quş adı.

VIYIT (Ağdaş) – torağay. – *Qar yağanda viyitar kəndə doluşullar.*

VIZBAŞ (Bakı) – saçları səliqəsiz olan, killəbaş.

VIZDİŞ (Ucar) – sarımtıl rəngli, uzun dimdikli, əti yeyilən su quşu. – *Vizdiş əyri-üyrü*

qaçır, onu tüfəx'nən atmax çətin olur; – Vizdiş çox uçammar.

VIZILLIX (Çənbərək, Kürdəmir) – sıx kol-kosluq. – *Bağ vizillixdi (Kürdəmir); – Bir vizillığa girmişdim, çıxalmırdım (Çənbərək).*

VIZQANÇALAN (Şuşa) – qarmonçalan. – *Vizqançalan Kamilabəyimin yaxşı səsi də var.*

VIZQA:X (Oğuz) – qorxaq. – *Unnan gecə meşiyə gidən ulmaz, vizqa:xdı.*

VIZVIZ (Oğuz) – uşaq oyuncağı adı. – *Gət sə: bir vizviz qayrım, səsü: kəs.*

VİCƏLƏMMƏG (Salyan) – üşümək, titrətmək. – *Axşamçağınnan bəri vicələmməm.*

VİDAR (Zaqatala) – kiçik dağ çıxır.

VİDİR (Qax) – bax **vidar**. – *Vidirdən kəçəndə qabağına bax.*

VİRİ (Kürdəmir) – əyri. – *Çaşıb viri kəsdim ağacı.*

VİZQAN (Şuşa) – qarmon. – *Yaxşı vizqan çalırdı o, cavannıxda.*

VOÇ (Bakı) – yarıq. – *Bu duharrarda çoxli vocdər var.*

VUCUDU (Qax) – qətiyyət. – *Elə danğadı, vucudu xəbarı yoxdu.*

VURDU (Quba) – təpə. – *Uşağlar vurduda gür nə uynıyadular.*

VURDUVAXT (Mingəçevir) – darmadağın.

◊ **Vurduvaxt eləməx'** (Mingəçevir) – darmadağın etmək.

VURĞUN (Gədəbəy, İmişli, Kürdəmir, Mingəçevir, Şamaxı) – bax **virqın**. – *Vurğunun güjdü yəlsin, a pis adam (Gədəbəy); – Uşağı vurğun vuruf (Mingəçevir).*

VURİYİD (Kəlbəcər) – bax **viriyid**. – *Yaman viriyidsən ha!*

VURMABİZƏN (Bakı) – vurhavur, küykülək, dava-dalaş. – *Getdim gördüm ki, bir vurmabizən var ki, gəl görəsən; – Süzün bu vurmabizənvüz lap hələ hindiyə qalıb?*

VURUX (Masallı) – bağlı. – *Sizin qapıvuz vuruxdu.*

VUT I (Qax) – döngə. – *Habı vutu dönəndə əmim uşağıdı.*

VUT II (Zaqatala) – daş hasarın üstü. – *Barrının vutu sökülüb.*

VUTS (Qax) – yeməli, yabanı bitki adı. – *Vuts dağda pitir, özü də yemə: yaxşı oluy.*

Yy

YABAGÜL (Oğuz) – evin damındaki baş tiri saxlayan ağac. – *Bu ağaşdan yabagül çıx-maz, ayridi.*

YABBAN (Çənbərək) – yastı. – *Otu yab-ban yığdım, xarab olajax yağış yağsa.*

YADBUD: YADBUD ELƏMƏX' (Şəhur) – xatırlamaq. – *Kitablara baxıram, o şe:rrəri yadbud eli:rəm.*

YADICA (Ağcabədi, Ordubad, Zəngilan) – kötükcədən sonrakı nəsil. – *Yadica nəvəmizin oğlunun oğlunnan olan uşağa də:rix'* (Zəngilan); – *Yadica kötüccədən sora olan uşağa deyərrix* (Ordubad).

YADYEMƏZ (Tərtər) – üzüm növlərindən birinin adı. – *Yadyeməz çox yaxşı üzümdü yemə:.*

YAĞAL (Ordubad) – açıq-qara. – *Bizdər açix qara irəngə yağal diyərrix.*

YAĞANNIX (Qazax) – yağmur. – *Keçən il yağannıg az oldu.*

YAĞAR I (Başkeçid, Borçalı) – yağışlı. – *Bu ay çox yağar keşdi* (Borçalı).

YAĞAR II (Şəmkir) – yara.

YAĞARRIX (Gəncə, Qazax, Şəhur) – b a x **yağannix**. – *Yağarrıg olsa, buranın taxılı bol olar* (Şəhur); – *Bıldır yağarrıg az oluf, bi:l çox oluf* (Qazax); – *Yağarrıxdan havanın üzü açılmır* (Gəncə).

YAĞDAN I (Bakı, Qazax, Naxçıvan, Ordu-bad) – lampanın neft tökülən hissəsi. – *Yağ-danın tozunu sil* (Bakı); – *Lampanın yağda-nını düzəlttim* (Naxçıvan); – *Yağdana nəfit töküürüx'* (Ordubad).

YAĞDAN II (Cəbrayıl) – tikiş maşınına yağ tökmək üçün işlədilən yağqabı. – *Yağ-danı ma: gəti.*

YAĞDAŞ (Şamaxı) – bıçaq itiləyən daş, bülölv. – *Yağdaşı gətir, əsgənəni itiliyim.*

YAĞIR I (Gəncə, Gədəbəy) – süründür-məçi, borc alıb qaytarmaq istəməyən. – *Nə yağır adamsın, niyə üzməyisün borcuñu?* (Gədəbəy)

YAĞIR II (Cəbrayıl, Tovuz) – b a x **yağar II**. – *Atın beli yağır oluf* (Cəbrayıl).

YAĞIRBEL (Cəbrayıl) – beli yaralı (at). – *Səni görüm yeddi yağırbel ata ürcah çıxasan.*

YAĞIRRIX (Gəncə) – süründürməçilik. – *Həş bu qədər yağırrix görməmişəm.*

YAĞLAMAĞ (Tabasaran) – ağlamaq. – *Uşağ yağlayədi.*

YAĞLAŞO: (Gəncə) – yağı yuyulmamış çirkli qab-qacaq və ya əski. – *Yağlaşo: qabı it yaladı.*

YAĞLƏÇƏ (Dərbənd) – b a x **yağlovçə**. – *Yağləçiyə tökərig yağı, yimağ bişirədig.*

YAĞLI: YAĞLI GÜN (Gəncə) – məc. isti gün. – *Bu yağlı gündə çuxa niyə geyirsən?*

YAĞLICA (Füzuli, Qax, Laçın, Oğuz, Sal-yan) – yeməli dərman bitkisinin adı. – *Yağlı-canı çiban üsdünə qoyallar* (Salyan); – *Yağ-lıcadan kətə pişirəcux* (Qax); – *Yağlıca topa bitən aladı* (Oğuz); – *Yağlıcanın qutabı daddı olur* (Laçın).

YAĞLICAN (Ucar) – b a x **yağlıca**. – *Yağ-lıcanı təndirə sürtürük ki, çörək təndirə yapı-sıb torpaq qopartmasın.*

YAĞLICAXOR (Şəki) – tava. – *Yağlıca-xoru qoy bura.*

YAĞLIKEŞ (Lerik, Lənkəran) – ağartı tök-mək üçün mis qab. – *Yağlıkeşə sūd tökəcə-ğəm* (Lerik).

YAĞLIQARA I (Bakı) – yağı, hisi yuyul-mamış çirkli qab-qacaq və ya əski. – *Toyda yağlıqara qazan çox olur, uları yağlıqara əsgiyən yumağ olmaz.*

YAĞLIQARA II (Qazax, Mingəçevir, Şuşa) – qanaxmanı kəsmək üçün parça yanıği ilə yağın qarışığından hazırlanmış dərman. – *Yağlıqara türkəçərə dərmanıdı* (Şuşa).

YAĞLITƏRƏ (Bakı, Lənkəran) – yeməli yabanı otlardan birinin adı. – *Yağlitərə qu-tabını qatıgınan yiyəllər* (Lənkəran).

YAĞLO:ÇA (Bakı, Dəvəçi) – b a x **yağ-lovçə**.

YAĞLOVÇƏ (Dərbənd) – sapılca.

YAĞLUĞ (Dərbənd) – yaylıq. – *Bu yağ-luğa baxıb görədü özünü yağluğudu.*

YAĞLUĞAPARAN (Dərbənd) – ilk nişan. $\diamond$ **Yağluğaparan ələməg**. – *Əvvəla yağluğ aparan əlarig.*

YAĞMA (Şəki) – fındıq ağacı yarpaqları üzərində olan maye, şirə. – *Yağma olan yerdə bal da yaxşı olur.*

YAĞO: (İmişli, Ucar) – tam inkişaf etməmiş, qurumuş (taxıl, pambıq). – *Mən yağo: pambığı yığmıram* (Ucar).

YAĞSOY (Çənbərək) – xörək yeyildəndən sonra qab-qacaqda donub qalmış yağ. – *Cəmin yağsoyunu yuajam*.

YAĞTİKANI (Cəbrayıl, Gəncə) – tikanlı bitkilərdən birinin adı. – *Əlimə yağtikanı batf* (Gəncə).

YAĞTİKƏNİ (Xanlar) – bax **yağtikanı**. – *Yağtikanı tikənni otdu*.

YAHAL (Biləsuvar) – qarnının altı ağ keçisi. – *Yahalın qarnının altı ağ olar*.

YAHOLUĞ (Ucar) – pambıq sahəsində seyrək yer.

YAXA (Biləsuvar) – tərəf.

YAXAÇAR (Ordubad) – zeh açan xüsusi rəndə. – *Qarı:n gözzəri:n yerin yaxaçarnan açallar*.

YAXAL (Zaqatala) – bülöv.

YAXALIX (Kəlbəcər) – köynəyin döşünə tikilən əlavə parça. – *Kö:nə: <köynəy> yaxalix salsan, kö:nəy mö:kəm olar*.

YAXANTI (Başkeçid) – çirkab.

YAXARMAX (Füzuli, Göyçay, Oğuz, Şamaxı) – yalvarmaq. – *Gülməmməd Əhmədə çox yaxardı* (Şamaxı); – *Çox yaxardım, o da rəzilix verdi* (Füzuli).

YAXDAN (Basarkeçər, Cəlilabad, Gədəbəy, Goranboy, Kəlbəcər, Qazax, Ordubad, Tərtər) – sandıq. – *Yaxdana paltar qoyurux* (Tərtər); – *Nəyim var, hamısı bu yaxdandadı* (Goranboy); – *Yaxdana xırda pul qoyurdum o xaxdari* (Göyçay); – *Yaxdan taxtadan qayrılar* (Qazax); – *Arvad yaxdanın ağzın kilitdədi* (Cəlilabad).

YAXINKEŞ (Bakı, Gəncə, Göyçay, Quba, Naxçıvan, Ordubad) – boşqab. – *Anam dünən üş dənə yaxınkeş aldı* (Naxçıvan); – *Yaxınkeş gətirin, pitini yiyax'* (Gəncə); – *Yaxınkeşdə qatix var* (Göyçay).

YAXINTI (Şamaxı) – qabın dibində qalan yemək qalığı. – *Boşqabın yaxıntısını pişiy yaladı*.

YAXMA (Başkeçid, Borçalı) – üzərinə yağ, şor və ya süzmə yaxılmış çörək parçası. – *Ana, maña yaxma ver* (Başkeçid).

YAXMAC (Bərdə, Biləsuvar) – bax **yaxma**. – *Nənəsi uşağa yaxmac verdi* (Bərdə).

YAXMAC-BILAMAC (Kürdəmir) – başdansovdu. – *İşi görəndə səliqəynən görəllər, yaxmac-bilamac eləməzdər*.

YAXMAX I (Çənbərək, Karvansaray) – batmaq (günəşə aiddir). – *Gün yaxdı, bir iş görməmədim* (Karvansaray).

YAXMAX II (Çənbərək, Dərbənd, Karvansaray) – yandırmaq. – *Hər axşam manqal yaxıllar* (Karvansaray); – *Piçi yax* (Dərbənd).

YAXMAX III (Şəki) – salmaq, döşmək. – *Yerlərimizi yaxax, yatax*.

YAXMAX IV (Ağdaş) – lovğalanmaq.

YAXMAX V (Cəbrayıl) – uydurmaq, goplamaq. – *Genə özünən nə yaxırsan?*

YAXMANC (Laçın) – bax **yaxma**. – *Çörəyi al, yaxmanc elə, ye*.

YAXMAŞ (Qarakilsə) – bax **yaxma**.

YAXNIKEŞ (Zəngibasar) – öt və s. qızartmaq üçün qab. – *Yaxınkeşi yəti qartof qızardım*.

YAXŞIXAY (Tovuz) – yaxşı xasiyyətli. – *Salman mə:llim yaxşixay adamdı*.

YAXTİKAN (Füzuli) – tikanlı ot adı.

YAIL (Meğri) – bax **yağal**. – *O xarta yail keçisi var, mən nə bilim hankı yail keçini deyirsən!*

YAQQA (Ucar) – az qala.

YALAF-YALAF: YALAF-YALAF YAMMAX (Qazax) – od kimi qızarmaq. – *Elə gözəl qızdı kı, yanaxları yalaf-yalaf yaner*.

YALAĞAĞIRMƏ (Zaqatala) – uşaq oyunu adı.

YALAĞASALMA (Hamamlı) – bax **yalağagirmə**. – *Uşaxlar yalağasalma oynuyurdular*.

YAĞALATOLLAMA (Hamamlı) – bax **yalağasalma**. – *Ə:, gedəy yalağatollama oynuyax*.

YALAĞATÜŞƏN (Çənbərək, Gəncə, Karvansaray) – mal-qaranın boğazı, xirtdəyi. – *Yalağatüşən haramdı, onu yeməzdər* (Gəncə); – *Qoyunun yalağatüşənini itə tulla* (Karvansaray).

YALAĞEŞMƏ (Qazax) – uşaq oyunu adı. – *Uşaxlar yalağəşmə oynuyanda top arxa tüşdü*.

YALAĞÇI (Lənkəran) – 1. acgöz; 2. qab dibi yalayan (adam).

YALAX I (Zaqatala) – toyuğun yumurtla-dığı çuxur yer.

YALAX II (Zaqatala) – dəyirman çarxının gözləri.

YALAX III (Qax, Şəki) – ayaq dingində çəltik töküb döyülən çuxur yer. – *Dingin ya-lağını təmizdə, çəltiyi so:ra tək* (Şəki).

YALAXYALAX (Borçalı) – uşaq oyunu adı. – *Uşaxlar yalaxyalax oynər.*

YALAMA I (Çənbərək, Gədəbəy, Gəncə, Hamamli, Qazax, Laçın, Zaqatala) – heyvana verilən daş duz. – *İnax'lərə yalama ver, yoxsa dalağ olallar* (Gəncə); – *Yalamanı qoy atın qavağına* (Laçın).

YALAMA II (Daşkəsən, Gədəbəy, Qazax, Tovuz) – xırda daş, kəsək. – *Uşax yalameyi atdı, itin baldırı qırıldı* (Qazax); – *Get, dalın-can da yalama getsin* (Daşkəsən); – *Ay uşax, qoyma: nə yalama atsınnar ağaşdara* (Gədəbəy).

YALAMAX (Ağdam) – sürtünüb keçmək. – *Güllə İdrisin çiynini yaliyf keçif.*

YALAMALAMAX (Qazax) – daşa basmaq. – *Qoyunnarı yalamaliyf dərəyə töxdüm.*

YALAMALIX (Gəncə) – mal-qaraya vermək üçün daş duz. – *Bir put yalamalığ aldım.*

YALAMMAX (Gəncə, Şuşa) – yaltaqlanmaq. – *Genə Dursuna nə yalanırsan?* (Gəncə); – *Ona yalammaxdan bir şey çıx-meyjax, ged özünə peşə tap* (Şuşa).

YALANQI (İmişli) – azca. – *Ağajdara ya-lanqı su veriblər.*

YALANQU I (Bakı) – acgöz.

YALANQU II (Zaqatala) – çör-çöpden qalanmış ocaq. – *Bu ki yalanqudu.*

YALANSITMAĞ (Bakı) – yalan saymaq. – *Mən unun sözünü zarafatcan yalansıtđım.*

YALAV (Qarakilsə) – qapı çərçivəsi ilə divar arasında boşluq. – *Qapının yalavınnan baxıllar, içəridə heç nə görmüllər.*

YALAVIMAX (Böyük Qarakilsə, Daşkəsən, Xanlar) – çaxmaq (şimşək). – *Göy gü-rüldədi, şimşət yalavıdı* (Daşkəsən).

YALAVUX I (Qax) – acgöz.

YALAVUX II (Qax) – malların duz yala-dığı yer.

YALAYÜRƏN (Qazax) – yaltaq.

YA:LBAŞDAN (Zəngilan) – yenidən. – *Ya:lbaşdan getdim soğan aldım.*

YALFIRDAX (Çənbərək) – çıpaq. – *Yal-firdax minilən at həmməşə yağır olu.*

YALĞAÇƏ (Dərbənd) – bax **yağlovçə**. – *U zaman buniyə yalğaçə diyeydig.*

YALĞIZAX (Qazax) – bax **yalqızax**. – *Yalğızax meşədə xəlvət yerrərdə olur.*

YALĞUZAX (Bərdə, Oğuz, Qax) – bax **yalğızax**. – *Yalğuzax ziyaxxor heyvandı* (Bərdə); – *Yalğızax tək gözər çöldə* (Qax).

YALXAYI (Çənbərək) – tək, təkçə. – *İnax' çölə yalxayı qaşdı.*

YALXI (Ağbaba, Bərdə, Böyük Qarakilsə, Füzuli, Xocavənd, İmişli, İsmayıllı, Kürdə-mir, Qubadlı, Laçın, Zaqatala) – tək. – *Keçi-lər hamısı yalxı doğur* (Qubadlı); – *Qoyun tək doğanda de:rix' yalxı doğuf* (Xocavənd); – *Əlinin qoyunu yalxı doğuf* (Böyük Qara-kilsə); – *Qoyun var ekiz doğar, qoyun var yalxı* (İmişli); – *Yalxı düyüddən pilov olmaz* (Kür-dəmir).

YALXOY (Gədəbəy) – nazik, yüngül. – *Usuf yalxoy geyindiyyə üşüyördü yaman.*

YALXU (Ağcabədi, Bakı, Qarakilsə, La-cın) – bax **yalxı**. – *Qoyunumuz yalxu doğur* (Ağcabədi); – *Davarlarımızın hamısı yalxu doğdu* (Qarakilsə).

YA:LIDAN (Cəbrayıl) – yenidən.

YALINTARAX (Zəngilan) – corabsız. – *Əhməd ayaqqabını yalintarax geyib, hə-yətə çıxdı.*

YALINTƏYX (Çənbərək, Karvansaray) – bax **yalıntarax**. – *Qaloşu əyəgimə yalintəyx aldım* (Karvansaray).

YALKIN (Dərbənd) – bax **yalqın**. – *Kir-şəni yalkını sinsə, odun yükləmə ulmadım.*

YALQIN (Dərbənd) – kirşenin yan hissə-lərini birləşdirən ağaclar.

YALQIZAX (Bərdə) – təkgezən canavar. – *Qışda buralarda yalqızax çox olardı.*

YALQIZDAX (Tovuz) – bax **yalqızax**. – *Qoyunnarı yaxşı gözədə, buralarda yalqız-dax yaman çoxalır.*

YALQUZAX (Bərdə, Ucar, Cəbrayıl) – bax **yalqızax**. – *Yalquzax qışda kənddə çox olur* (Bərdə); – *Eşidirsən, yalquzax uluyur* (Cəbrayıl).

YALLI-YAPALLI (Qazax) – ötili-canlı, kök. – *Kərimin bir yallı-yapallı arvadı var.*

YALMAN (Bərdə, Borçalı, Hamamlı) – atın yalı. – *Yalman atın boynundo: lur* (Bərdə); – *Atın yalmanı örülör* (Borçalı); – *Dayça: n yalmanın qırxıfsanımı?* (Hamamlı).

YALMANNAMAX (Çənbərək) – atın yalından tutmaq. – *Atı yalmanna, min get dağa.*

YALONQI (Bərdə, Qazax) – zəif alov. – *Yalonqı əlimi qızdıdı* (Bərdə); – *Yalonqı eləyin, bir az isinəx'* (Qazax).

YALOTU (Kəlbəcər) – rəybərəy, fikrini tez-tez dəyişən. – *Əmirassan çox yalotu adamdı.*

YALO:UNTU (Mingəçevir) – bax **yalonqı**.

YALÖYX (Karvansaray) – soran (torpaq). – *Sarıtəpə, Balaxaç, Pırğalam bizim kəndin ətrafındayı yalöyx yerlərdi.*

YALTAŞA (Qazax) – yaltaq.

YALTAY (Ağdam) – talvar.

YALVIRDAX (Gədəbəy, Qazax) – ayaq-yalın. – *Bir də yalvirdax bir oğlan çıxdı qavəğmə* (Qazax); – *Yalvirdax nə tüşüfsün buralara?* (Gədəbəy).

YAM (Gədəbəy) – kömür quyusu.

YAMALIX (Qazax) – yamaq. – *Paltara yamalix saleram.*

YAMALLAMAX (Zaqatala) – yamaqlamaq.

YAMALLIX (Zaqatala) – bax **yamalix**.

YAMAN (Borçalı, Cəbrayıl, Füzuli, Göyçay, Qax, Qazax, Mingəçevir, Tərtər, Tovuz) – xəstəlik adı. – *Yaman adamı öldürör* (Tovuz); – *Kəhər at yamannan öldü* (Cəbrayıl).

YAMANÇÖPÜ (Basarkeçər, Gəncə) – yaman xəstəliyi üçün dərman bitkisi. – *Heyvanın yarasını yamançöpü sağaldı* (Gəncə); – *At, inəx' yamannıyanda yamançöpün qaynadıllar, heyvanın qarınının altınının bağliyyıllar, o da yaxşı olur* (Basarkeçər).

YAMANNAMAX (Gəncə, İmişli, Şəmkir) – yaman xəstəliyinə tutulmaq. – *Bi yaxşı atım vardı, yamanneyib öldü* (İmişli); – *Bizim atımız heç yamannamax bilməz* (Gəncə); – *At yamannıyif* (Şəmkir).

□ **Yamin çəkmək** (Yardımlı) – təəssübkeşlilik etmək. – *Qohimidü, yamin çəkey.*

YAMŞAX I (Xanlar) – dəyirməndə un tökülən yer, unluq. – *Yamşağı dar olan də: rman unu çox tozduyar.*

YAMŞAX II (Qax, Zaqatala) – çoxdanışan.

YAN I (Cəlilabad, Oğuz) – başqa. – *Maha icazə ver, yan yerə gedəsiyəm* (Oğuz); – *Mən onnan danışdım, gəldim, o, yan yerə getdi; – Miyəllim diyən bı qağa yan yerdən gəlib, heləmi?* (Cəlilabad).

YAN II (Cəlilabad) – hissə. – *Bı cücəni üç yana böləcəkdüğ.*

YAN III (Cəbrayıl) – hananın dayağ ağacı.

YANA (Qubadlı, Naxçıvan, Ordubad, Şərur, Zəngilan) – ötrü. – *Mən pasportdan yana burda qalmışam* (Ordubad).

YAŃAL (Gədəbəy) – qırmızımtraq. – *Nə yaŃal yanaxları var qızın, elə bilinnən qızıl güldən irəy alif.*

YANALMAĞ (Şamaxı) – yaxınlaşmaq. – *Göydə gedən sonalar bir-birinə yanalar.*

YANASI (Şərur) – yanacaq (odun, çörçöp). – *Təndirə yanası at, çıx.*

YANAV (Culfa, Laçın, Ordubad) – bax **yalav**. – *Yanəva haçar qoymuşam, ver maŃa* (Laçın); – *Qarı: n yanavın çox vaxd daşdan hörəllər* (Culfa).

YANBÖYİ (Zaqatala) – sağdış, soldış.

YANBOY (Lənkəran) – yelkəni kiçik qayıq. – *Qurbanın yanboyu bu gün Səlyannan gəldi.*

YANÇAX (Gədəbəy) – yan hissə (arabada). – *Yançaxımı düzəldin də, haraveyi ota aparın.*

YANÇI I (Bərdə, Borçalı, Xocavənd, Kürdəmir, Qazax, Qarakilsə, Quba, Tovuz) – köməkçi. – *Yançı olmasa, çovan, sığırçı işdi-yəmməz* (Borçalı); – *Xanatoxuyanın ya: nda yançı olur* (Qazax); – *Bu xalçamı yançı olmasa, toxumax çətin olar* (Bərdə); – *Axıracan oturuf haniya köməy eliyənə yançı deyrix'* (Xocavənd); – *Xalı toxumağ üçün yançı tuturuğ* (Kürdəmir).

YANÇI II (Qazax) – çoxdanışan. – *Çoxdanışan arvada biz yançı arvat, çəngi arvat deərix'.*

YANÇI III (Quba, Oğuz) – kənar adam. – *İkisi qapışır, yançı gəlir ayırtədaşdırır* (Oğuz); – *Mən sənə yançıyam ki, mənim üsdümə gələsən!* (Quba).

YANÇI IV (Qax, Zaqatala) – sağdış, soldış.

YANDAMI (Naxçıvan) – anbar əvəzinə istifadə edilən tikinti, daxma. – *Uşağlar, yandamınnan çıxın, bağliyyaram.*

YANDƏS (Salyan) – kanalın kiçik qolu. – *Yandəs kanaldan kiçik olur.*

YANDIX (Cəbrayıl) – acıq. $\diamond$ **Yandix vermək** – acıq vermək. – *Sonuya yandix verməməm, ürəyim soyumaz.*

YANIX II (Borçalı) – b a x **yandix**.

YANIX III (Zəngibasar) – *məc.* intiqam, qisas. – *Sənnən gərəx' yanığımi alam.*

YANIQARA (Ağdam, Basarkeçər, Bərdə, Gədəbəy) – mal xəstəliyi. – *Yanıqara bir gün tutsa, heyvan savağ ölər* (Bərdə); – *Yanıqara oluf, də:sin cöngə* (Gədəbəy); – *İnəx' yanıqara olanda onun əti ye:lmir* (Basarkeçər).

YANIMAX (Gəncə, Qazax, Tovuz, Zaqatala) – qorxutmaq, hədələmək. – *Atam səni yanıyardı* (Qazax); – *Niyə məni yanıyrsan, sənnən qorxan-əliyəm yoxdur ha!* (Gəncə).

YANITDIRMAX (Gəncə) – hədələtdirmək, qorxutmaq. – *Onu elə yanıtdırım ki, illərnən mənim həndəvərimə gəlməsin.*

YANI (Sabirabad) – çilingağaca oxşar oyun adı. – *Uşaxlar, gəlin yarı oyniyağ.*

YANQILICI (Qarakilsə, Meğri) – 1. yanakı (Meğri) – *Seyfulla bəy həmmişə papağı yanqılıcı quyardı, biğlərin də əşardı*; 2. biryanlı minmək (Qarakilsə). – *Mən eşşəyi yanqılıcı mimmişdim.*

YANQIR I (Borçalı, Qazax) – çoxdanışan. – *Yanqır adam ağzınan çıxan sözü bilməz* (Borçalı); – *Yanqır adamın qaydası çox danışmaq*; – *Yanqır adam hamını diysindirer* (Qazax).

YANQIR II (Şamaxı) – haqverməyən, haqq-hesabda düz olmayan. – *Məmiş çox yanqır adamdı.*

YANQIRIX (Şəki) – çardağın kənarındakı açıq yer.

YANQOYLAMAX (Qazax) – sudan korluq çəkmək. – *Taxıl yanqoylu yuf, yaxşı döyü dəni.*

YANQUR-YANQUR: YANQUR-YANQUR DANIŞMAX (Basarkeçər) – hədərən-pədərən danışmaq. – *Ə: yanqur-yanqur danışma.*

YANNAMA (Ağdaş, Biləsuvar, Göyçay, Kürdəmir, Mingəçevir, Ucar) – sacda bişirilən çörək növü. – *Pendirən yannama ləzətdi olur* (Ağdaş); – *Bibimgildə yannama yedim* (Biləsuvar).

YANNIX I (Şamaxı) – içinə ağartı tökülən kiçik tuluq. – *Çəpişin dərisinnən çoban bir yannix qayırdı.*

YANNIX II (İmişli, Qazax) – yəhərin hər iki tərəfinə birləşdirilən gön parçası. – *Yəhərin yannığı qurulf yolda düşüf* (Qazax).

YANNIX III (Ağcabədi) – dəyənin qamışdan hörülmüş yan divarları.

YANNIX IV (Gəncə) – arabanın yan taxtaları. – *Araba çöyrüləndə sol yannığı sındı.*

YANOV (Salyan) – arabaya qoşulan heyvanların üçüncü cütü.

YANOY (Basarkeçər, Çənbərək) – qapıda yaşmaq, haşiyə. – *Qapının yanoyu qırıldı, gərəy onu düzəldəx'* (Basarkeçər); – *Bizdə yanoyun hündürrüyü iki metirdən artıq olmaz* (Çənbərək).

YANPERTİ (Meğri) – yanakı, çəpəki. – *Qırxəyax niyə yanperti yerer?*

YANPÖRTÜ (Ağbaba, Ağdam, Qazax, Mingəçevir) – b a x **yanperti**. – *Haraya belə yanpörtü gedirsən?* (Ağbaba); – *Ala bu yemişi yanpörtü qoy orya* (Ağdam); – *Atın belində yanpörtü otuma, düz otu* (Qazax); – *Mıxdar qapıdan yanpörtü keşdi* (Mingəçevir).

YANŞAĞ (Dərbənd, Quba, Şamaxı) – b a x **yamşax II**. – *Uni mən çux yaxşı tanıyadam, çux yansağ adamdı* (Quba); – *Yansağ adamnan hamının zəhləsi gedər* (Şamaxı); – *Yansağ adamnan əmimün zəhləsi kitədi* (Dərbənd).

YANŞAĞLAMAĞ (Quba) – çox danışmaq. – *Uni üz başına buraxsan, axşamacan yansağlar.*

YANŞAĞLIĞ (Şamaxı) – çərəncilik, zəv-zəklik. – *Ay bala, yansağlığı pis şeydi, yansağdan hamı qaçar.*

YANŞAMAĞ (İsmayılı) – boş-boşuna çox danışmaq. – *Genə nə yansırsan?*

YANŞAMƏY (Cəlilabald) – b a x **yansa-mağ**. – *Bircə bı Vaqif yansaşməyinnən əl çəksə, quləğimiz dincəldirdi.*

YANŞAX I (Ağcabədi, Ağdam, Cəbrayıl, Qarakilsə, Qax, Meğri, Ordubad, Şəki, Zaqatala) – b a x **yamşax II**. – *Yanşax boş-boş danışar* (Ağcabədi); – *Yansağ adamnan hamının zəhləsi gedir* (Şəki); – *Aşığlərin də hamısına yansağ deyərrix*; – *Nüyədiddə Xanəli kimin yanşax adam yuxdı* (Meğri); – *Adam da ha vuğartax <bu qədər> yansağ olarmı?* (Zaqatala).

YANŞAX II (Ağcabədi) – züytutan, züycü. – *Zurnaçı çalır, yanşağ da ona dəm tutur, barmaxların işdətmir.*

YANŞƏY (Cəlilabad) – b a x **yamşax II**.

YANTAY I (Göyçay, Oğuz, Şəki, Ucar) – qış fəslində araba, kotan, bəzən də mal-qara saxlanılan tikinti. – *Yantayda tıraxdır-zad saxlıyıllar* (Oğuz); – *İnək yantayda yatdı* (Ucar); – *Aravanı yantayın altına çək* (Şəki).

YANTAY II (İrəvan) – səbət. – *Yantayı boşalt, tez gəti.*

YANTEY (Mingəçevir) – b a x **yantay I**.

YAPACAX (Zəngilan) – çörəkyaşan alət.

YAPAĞ (Quba) – yazda qırılan qoyun yunu. – *Qara yazda quynı qırxadular, una diyədilər yapağ.*

YAPAĞI (Ağdam, Balakən, Bolnisi, Borçalı, Füzuli, Gədəbəy, Xocavənd, Karvan-saray, Qax, Qarakilsə, Qazax, Quba, Şəki, Zaqatala) – b a x **yapağ**. – *Yapağı yaxşısı, nəqərtənə yaxşı parça var, yapağıdan çıxır* (Xocavənd); – *Yapağı yaz yununa de:rix', yapağı keçə kimin olur* (Füzuli); – *Bir put yapağı aldım* (Şəki); – *Yapağıdan hər şey əmələ gələdü* (Quba).

YAPALAĞ (Ağsu) – məc. qısaboylu.

YAPAMAĞ (Kəlbəcər) – hədələmək.

YAPANTARAX (Oğuz) – tələsik.

YAPBA I (Cəbrayıl, Hamamlı, Kəlbəcər, Kürdəmir, Qarakilsə, Qazax) – təzək. – *Dünnən xeyli yapba yapmışam* (Qazax); – *Yayda yapba sərməsən, qışda yandıрмаğa tapbazsan* (Cəbrayıl); – *Yapba da yanacax kimi işlənilir* (Hamamlı).

YAPBA II (Kəlbəcər) – yastı. – *Bunun papağı hancarı yapba döyül?*

YAPBACA (Qazax) – b a x **yapba**.

YAPBAX (Zəngibasar) – yaşmaq. – *Bu şafqa heş səni yapbır.*

YAPBAMMAX (Cəbrayıl) – oturub qalmaq. – *Orda niyə yapbammısən?*

YAPI I (Ağcabədi) – baş örtüyü.

YAPI II (İmişli) – üst paltarı. – *İncavar, yapısı qalın olur, qulçın bölmür.*

YAPI III (Beyləqan, Cəbrayıl) – ayaqqabı. – *Ayağının yapısı yoxdu* (Beyləqan).

YAPIXMAX (Qazax) – sığınmaq. – *O da gedif yeznəsinə yapıxıf, yaxşıca dolanellər.*

YAPIMAX (Qazax) – qorxutmaq.

YAPIRTMAX (Göyçay) – yastılamaq, hamarlamaq.

YAPIŞMƏG I (Cəlilabad) – xoşa gəlmək. – *Yumurtıda mənə yapışmeyer.*

YAPIŞMƏG II (Dərbənd) – savaşımaq, dalaşmaq. – *Onun yerinə mən süziynə yapışaçağam.*

YAPMA (İrəvan) – b a x **yapba I**. – *Qış üçün iki yüz dana yapmamız var.*

YAPMAĞ (Göyçay) – hazırlamaq, qayıрмаq. – *Möhrə palçıqdan yapılır.*

YAPMAX (Zaqatala) – örtmək. – *Yapmağa öyün üsdünə qamış gətirəllər.*

YAPUMMAX (Qax) – yalvarmaq. – *Xeyri yoxdu, ona-buna yapunma.*

YAPUŞMEG (Dərbənd) – savaşımaq, dalaşmaq. – *Sənnən ötrü mən dostumnan heç yerə yapuşdum.*

YAR I (İrəvan) – suyun yuyub apardığı yer, sahil.

YAR II (Quba) – ağac içi. – *Palut ağacının yarını çıxart gətir.*

YARAX (Ağdərə, Gəncə, Qazax) – yaraşmaq, bəzək. – *Bu evin yarağı çoxdu* (Gəncə).

YARAXSAN (Oğuz) – yarası.

YARAMMAX I (Daşkəsən, Gədəbəy, Göyçay, Qazax) – b a x **yalammax**. – *İrvaham İsrəfil kişiyə yaranıy* (Daşkəsən); – *Meyi Məmmədə yaraney* (Qazax); – *Özün Süleymana yaranırsan* (Göyçay).

YARAMMAX II (Balakən) – görünmək. – *Gün kü açıldı, sən gəl, mən də mex'təvin qavağında yaranajıyam.*

YARANTI (Ağdam) – kiçik yara; cırmaq yeri.

YARCƏMİ (Oğuz) – dəyirmi, dərin mis qab. – *O:n aşını yarcəmiyə qoy.*

YARDARRIX: YARDARRIĞA VERMƏG (Qazax, Salyan) – torpağı yarılığa icarəyə vermək. – *Yardarrığa torpağ verdim sənə* (Salyan); – *Tək təsərfat vaxdında kimin ulağı olordu əkerdi, kimin də yoxuydu yardarrığa verirdi* (Qazax).

YARDUQEN (Zaqatala) – nərdivan.

YARIMQA (Basarkeçər, Naxçıvan) – alçaqdaban qadın ayaqqabısı. – *Yarımqanı arvadın giyər* (Naxçıvan); – *A:z, nə qəşəx' yarımqan var, hardan alıfsan, mən də alım onnan* (Basarkeçər).

YARQANAT (Göyçay) – yaras.

YARQƏNƏT (Bakı) – bax **yarqanət**.

YARMA (Gədəbəy, Göyçay, Şəki) – iri doğranmış odun. – *Ocağa iki dənə yarma qoy yansın* (Şəki). ◊ **Yarma eləməx'** (Gədəbəy) – (odunu) iri doğramaq. – *Oğlum odunu yarif yarma elədi*.

YARMAÇA (Gədəbəy, Gəncə, Göyçay, Qazax, Lənkəran, Mingəçevir, Salyan, Zəngilan) – odun parçası. – *Yarmaçalardan ojağa qoy* (Gəncə); – *O yarmaçeyi ojağa qoy, qazan tez qaynasın* (Qazax); – *Ələkbər meşədən bir yük yarmaça gətirdi* (Zəngilan).

YARMAÇƏKƏN (Dərbənd) – əldəyirmanı.

YARMADAŞI (Quba) – əldəyirmanı.

YARMANÇ (Bərdə) – ovalşəkili dəlik. – *Yəhərqaş həvgənin ortasında yarmañ olur*.

YARMƏNNƏNKÜSÜBDÜ (Ucar) – evdə geyilən qadın ayaqqabısı. – *Sirac arvadına yarmənnənküsübdü aldı Ucardan*.

YARNAX (Gədəbəy) – yarpağ. – *Dünən Zeynalın camışı yarnaxdan tüşüf murdar oldu*.

YARPAX (Qazax, Şəki) – vərəq. – *Bu gün kitabdan on yarpağ oxumuşam*.

YARPAXLAMAX I (Ağdam, Bərdə) – barama qurduna yarpaq vermək, yemləmək. – *Qurdu yarpaxlamax vaxdını* (Ağdam); – *Onnan so:rasına qurdu yarpaxladım* (Bərdə).

YARPAXLAMAX II (Qazax) – vərəqləmək. – *Kitabı o qədər yarpaxlıyfsan ki, cırı-lıf*.

YARPIZQRDU (Borçalı) – işıldaquş. – *Yarpızqurdu gejelər işix verer*.

YARPIZYARPAĞI (Zaqatala) – bağayarpağı.

YARRIĞAN (Cəbrayıl, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir) – çayın hündür sahili, uçurum. – *Yarriğannan saldı bə:ələx' daniyi* (Gədəbəy); – *Heyvannarı qoyma yarriğana dolor, ilan-çiyan olar* (Şəmkir); – *Çayın bir tərəfi düz olar, bir tərəfi də yarriğan* (Qazax).

YARTİKAN (Kürdəmir) – tikanlı otlardan birinin adı.

YASALAMMAX (Ağdam) – maraqlanmaq.

YASAMAL (Ağcabədi, Bakı, Göyçay, Qazax, Ucar) – dağın döşü, yamac. – *Qoyunnarı apar yasamala* (Bakı); – *Yasamalda su da-*

yammaz (Ucar); – *Bu gün qoyunu yasamalda otarmışam* (Qazax); – *Yasamalda qoyun otduyur* (Ağcabədi).

YASAMAL-YASAMAL (Ucar) – alçaq-alçaq. – *Məktəbin yanında yasamal-yasamal öylər vardı*.

YASAR (Ağdam, Borçalı, Daşkəsən, Gəncə, Xanlar, Kəlbəcər, Qazax, Şəmkir, Zaqatala) – aciz, ağır tərponən, tənbel. – *Sən yaman yasar adamsan* (Ağdam); – *Yasar ona de:llər ki, bir şey başarmır* (Xanlar); – *Əşi, sən nə ölü adamsan, adam da habuğartax yasar olarmı?* (Zaqatala).

YASARRAMAX (Gəncə) – acizləşmək, tənbelləşmək. – *Bu laf yasarranıf, bir şeyə yaramaz*.

YASAMMAX (Cəbrayıl) – oturub qalmaq.

YASDAN (Dəvəçi, Qarakilsə) – dağda düzənlik.

YASDANA (Ağcabədi, Cəbrayıl, Daşkəsən, Füzuli, Gədəbəy, Hamamlı, Xanlar, Qazax) – bax **yasdan**. – *Yaylağə:dəndə yasdaniya tüşürük* (Ağcabədi); – *Heyvannar yasdandada yatışıp* (Cəbrayıl); – *Mallar yuxarı yasdandada otduyur* (Daşkəsən); – *Qoyunnar yasdandada yatışıp* (Hamamlı).

YASDAR (Oğuz) – bax **yasar**. – *O, yasdarin biridi*.

YASDARRIX (Oğuz) – acizlik, tənbellik. – *Onun yasdarrığı üzünən bilinir*.

YASDI (Kəlbəcər) – dayaz dərə, çökək yer. – *O dağın başında bir yasdı var*.

YASDIĞ (Kürdəmir, Şamaxı) – boyunduruqda və ya arabanın oxunda hissə. – *Boyunduruğun yasdığı yoxdu, arabanı qoşamma-ram* (Şamaxı).

YASDIX (Ağdam, Daşkəsən, Füzuli, Şəki) – bax **yasdiğ**. – *Yasdığı ağaşdan olur* (Füzuli); – *Harabanın yasdığı olmasa, laydurrarı bərkətməy olmaz* (Daşkəsən); – *Arabanın yasdığı təzədi* (Şəki).

YASDIXLAMAX (Ağdaş) – boyunduruğa və ya arabanın oxuna yastıq qoymaq. – *Büyün aravanı yasdıxlamağ isdiyirəm*.

YASDILIX (Borçalı, Qazax, Yevlax) – obaşdanlıq, oruc tutanların gün çıxmamış yedikləri yemək. – *Yasdılığı yeə:ndə ulduz varyıdı göydə* (Qazax); – *Yasdılıx vaxdı xoruz manler* (Yevlax).

YASDUĞ (Quba) – bax **yasdığ**. – *Yasduğ quymasog, üküzdərin buyni tez yara ular; – Buyunduruğun altinnan yasduğ quyadular ki, buyunduruğ üküzin buynun əzməsin.*

YASƏMƏN (Qazax) – çörəyin bir növü.

YASLAM (Qax) – yasti.

YASSAR (Qax, Mingəçevir, Salyan, Şəm-kir, Şuşa, Tərtər, Zaqatala) – bax **yasar**. – *Yassar adam iş bajarmaz (Tərtər); – İsrəfil yassar adamdı (Salyan).*

YAŞ (Cəbrayıl) – təzə, tər.

YAŞARI (Qazax) – birillik at. – *Çöldə qurt yaşarı parçalıyır.*

YAŞAR II (Şuşa) – balaca boşqab.

YAŞDAŞ (Bərdə, Culfa, Füzuli, İmişli, Qazax, Ordubad) – həmyaş. – *Mənim bir əmim vardı, onnan yaşdaşdı (Füzuli); – Oruşnan Həsən yaşdaşdı (Bərdə); – O uşax mənim oğlumnan yaşdaşdı (İmişli).*

YAŞIRMAĞ (Bakı) – gizlətmək. – *Yaşır muni bir mö:kəm yerdə.*

YAŞIRMAX (Ağdam, Bərdə, Şəki) – bax **yaşırmağ**. – *Papağını yaşırmaşam, get tap (Şəki).*

YAŞMAX (Cəbrayıl) – qarğıdan tikilən evin çardağının baş tərəflərini örtmək üçün qamışdan hörülmüş hissə. – *Mən yaşmax toxumağı billəm.*

YATAĞAN (Qazax, Tovuz) – zəhərli ilan növü. – *Yatağanı Dursun dəyənnən öldürdü (Qazax); – Yatağan da ilandı (Tovuz).*

YATALĞA I (Bərdə, Şuşa, Tovuz) – heyvanların gecələdiyi yer. – *Bizim heyvanlar çinarın divin yatalğa eliyif (Şuşa); – Ce:ran yatalğada yatıfıdı (Bərdə).*

YATALĞA II (Tovuz) – yatalaq. – *Yatalğa, yatıxlıx bir şeydi.*

YATAR (Salyan) – var-dövlət, qızıl-gümüş. – *Keşmişdə bəglərdə yatar çox olurdu.*

YATIF-DURAJAX (Füzuli) – yorğan-döşək. – *Nənəsi cehiz verdi; yaxşı gəvə, kilim, bir dast yatıf-durajax.*

YATIX (Qazax) – xəstəlik. – *Səni görüm, yatığın olmasın.*

YATIXLIX (Tovuz) – yatalaq.

YATIXMAX (İmişli) – azalmaq (su haqqında). – *Arazın sui yatıxıb.*

YATIR I (Zaqatala) – tənbel. – *Murtuz lap yatrın biridi.*

YATIR II (Qax) – odunluq ağac. – *Biliysin ne yattrar kesmişəm?*

YATIR III (Bakı, Qazax, Mingəçevir) – bax **yatar**. – *Hac İsrəfilin yaxçı yatrı vardı (Bakı); – Onun yaman yatrı var (Qazax).*

YATIR-GÖTÜR (Qazax) – xəzinə. – *Camahat elə biler yatrı-götürüm var.*

YAVAŞÇA (Qarakilsə) – ehtiyatlı. – *Onun atası yavaşca kişiydi.*

YAVIMAX (Cəbrayıl, Çənbərək, Karvan-saray) – alışmaq, uyğunlaşmaq. – *Yazabuğa naxıra yavımır (Karvansaray).*

YAVINCI (Goranboy) – möhtac. – *Heç kəsə yavıncı olmamaşın işləməx' lazımdı.*

YAVINCIMAX (Cəbrayıl, Füzuli) – yalvarmaq. – *Yavıncıdı kin, məni də özünənə apar (Cəbrayıl).*

YAVUMAX (Qax) – bax **yavımax**.

YAVŞAX (Qarakilsə) – xırda bitki biti. – *Toxumları yavşax basanda biz onları qırırlıx.*

YAY (Dərbənd) – qövsi-qüzeh. – *Qarı nənə yayın uzatadı.*

YAYACAX (Zəngilan) – təndirə çörək yapan alətin adı.

YAYAĞ (Dərbənd) – piyada. – *Maşın düşməyəndə kəntdən asvaltəceğ yayağ gəlmişig.*

YAYAX (Borçalı, Qazax, Ordubad) – piyada. – *Yayax getsək yorularıx, gəlin maşına minək (Borçalı); – Adam yayax gedəndə yorulur (Ordubad).*

YAYALMASI (Ordubad) – yayda yetişən alma növü.

YAYALUĞ (Quba) – kasıb. – *Şıxbabanın qardaşı yayaluğ olub.*

YAYDAMI (İmişli) – çardaq. – *Mən yaydamıda yatrıram.*

YAYXAMMAX (Oğuz) – lovğalanmaq. – *Adam çox yayxanmaz.*

YAYXANA-YAYXANA (Hamamlı) – naz ilə, nazlına-nazlına. – *Nə yayxana-yayxana gəlersən belə.*

YAYXIN (Qazax) – gizli. – *Maşın qoyunu basdı, əmə şofur divannan yayxın gəzmədi.*

YAYICI (Borçalı) – qoyun cinslərindən birinin adı.

YAYKÖYNƏX' (Oğuz) – kofta.

YAYQARA: YAYQARA ELƏMƏX' (Qazax) – bölmək. – *Cöngənin ətin altı yerə yayqara elədx'.*

YAYQI (Tovuz) – yuxayayan. – *Yayqıda yuxa yayellər.*

YAYMA I (Bakı) – yuxa, çörək növü. – *Yaymanın boyatı qeyiş kimi olar.*

YAYMA II (Bərdə, Daşkəsən, Gədəbəy, Göyçay, Xanlar, Mingəçevir, Oğuz, Şəki, Zərdab) – südlüsüyq. – *Yaymanın qazmağı olmaz* (Bərdə); – *Süt də tökülür, su da, düyü də, orda pişir, olur yayma* (Oğuz); – *Savağ ertə bir boşqaf yayma yimişəm, acmamışam hələ* (Şəki).

YAYMA III (Füzuli, Xocalı) – yeni tənək bitirmək üçün onun budaqlarını kökündən ayırmadan yerə basdırma. – *Mə'm özümün tə:ngim azıdı, elə o yaymeynan çoxaldı* (Füzuli).

YAYMAX (Basarkeçər, Çənbərek) – çalxamaq. – *Əlimdə işim var, nehrə yayıram, sonra gələrsən, gedərix'* (Basarkeçər); – *İki nehrə yaydı büyyün Xacca* (Çənbərek).

YAYÖNÜ (Qazax) – yay vaxtı. – *Kəlvəcər yayönü gözəl olur.*

YAYPAN (Qazax, Yevlax, Mingəçevir, Gədəbəy) – 1. yastı (Yevlax). – *Qoyunun beli yaypandı, keçininki dik*; 2. yatmış taxıl (Gədəbəy, Qazax, Mingəçevir). – *Yaypan piçənax'dən bir şey kəsmer axlım heş* (Gədəbəy).

YAY-UX (Dərbənd) – qövsi-qüzeh. – *Yay-ux yağışdan sura çəkülədi.*

YAZ: YAZ ADAM (Tovuz) – işsiz adam.

YAZABUĞA (Qazax, Tovuz) – yaz vaxtı buğa həddinə çatacaq ikiyaşar qaramal. – *Bir yazabuğa alajam* (Qazax).

YAZAXLAMAX (Beyləqan) – doğum ərəfəsində ağır çəkmək. – *Bizim inəyimiz yazaxlıyr.*

YAZAM (Zəngilan) – yazda qırılan qoyun yunu. – *Yazam yazda qırılan yuna de:rıx.*

YAZAN (İmişli) – uşaq oyunu adı.

YAZANCIL (İmişli) – yaxşı yazan. – *O, yazancıl uşağdı.*

YAZANQURU (Ağdam) – yazın əvvəlləri, köhnə məhsulun qurtardığı, yeni məhsulun hələ yetişmədiyini vaxt. – *Yazanquruda yeyinti çox az olur.*

YAZBUĞA (Qazax, Tovuz) – bax **yaza-buğa**. – *İkiilliyi olanda yazbuğadı* (Tovuz).

YAZĞI (İmişli) – siyahıyaalma. – *Yazğıda bu uşağ balaceydi.*

YAZDAX I (İmişli) – yaz yurdu, yaz otlağı. – *Yazı yazdaxda olordux.*

YAZDAX II (Zaqatala) – yazlıq taxıl.

YAZDAXDABIŞMƏ (İmişli) – həddindən artıq istilik nəticəsində əmələ gələn qoyun xəstəliyi adı.

YAZDAMAX (İmişli) – yaz fəslini keçirmək. – *Yazde:f qalxerdix dağa.*

YAZI I (Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli, Qazax, Laçın, Oğuz, Ordubad, Şahbuz, Tərtər, Zəngilan) – çöl, səhra, düzənlik. – *Quvatdıya <Qubadlıya> gedəndə yazı getdix'cə qutar-mır* (Laçın); – *Yazıdan çayacan yağış məni döydü* (Zəngilan); – *Qavaxlar susuz yazılar çoxudu* (Füzuli); – *Yazıda qoyun da otduyur, mal da otduyur* (Şahbuz).

YAZI II (Kəlbəcər, Kürdəmir) – təzək. – *Təzəgül, get yazı yığ* (Kəlbəcər).

YAZIXMAX (Çənbərek, Cəbrayıl, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir, Tovuz) – bələd olduğu yeri itirmək, səhv salmaq. – *Vəli yazıxıf* (Qazax); – *To:x yazıxıf, də:nə <dey> bilmey hara mırtdasın <yumurtlasın>* (Gədəbəy); – *Çil to:uğ üç gündü yazıxıf, bilmirəm harda yumurtduyur* (Cəbrayıl).

YAZIMMAX (Gəncə, Qazax) – yayınmaq. – *Yaxşı görür Güllü qarı, heş şey yazınmır gözünən* (Qazax); – *Məni görən kimi yazındı* (Gəncə).

YAZINDIRMAX (Gəncə) – yayındırmaq. – *Onu gözünmən yazındır ki, görmüyüm.*

YAZIPIŞIYI (Daşkəsən, Gədəbəy, Göyçay, Qazax, Şamaxı, Tərtər, Ucar) – çöl-pişiyyəti. – *Yazıpişiyyəti çöl heyvanıdı* (Tərtər); – *Bizim yerdə yazıpişiyyəti çox olur* (Şamaxı).

YAZI-PUZU (Oğuz) – toyqabağı nikah məclisi.

YAZIYAZZI (Salyan) – toyu keçirmək üçün məsləhətləşmə yığıncağı. – *İskəndər məni yazıyazziya çağırışdı, mən də gedəmmədim.*

YAZMA (Tərtər) – kartofdan hazırlanmış xörək adı.

YAZMAX (Gədəbəy, Kəlbəcər) – yaymaq. – *Xamırı oxloynan yazıllar* (Gədəbəy).

YAZYÖNÜ (Qazax) – yaz vaxtı. – *Buralar yazıyönü yaxşı olur.*

YEBƏRMAĞ (Dərbənd, Tabasaran) – gön-dərmək. – *Uşağı Qorbannan yebərdim* (Tabasaran).

YEDDİARXADÖNƏN (Meğri, Ucar) – özündən yeddi nəsil əvvəl olanlar. – *Mən onun yeddiarxadönəninə bələdəm*; – *Oğlum, sənin yeddiarxadönənin də yaxşı adamlar olublar* (Ucar); – *Burşliyam yeddiarxadönənin təsibin çəkimi* (Meğri).

YEDDİGƏLİN (Qax, Oğuz) – mədəcik. – *Baş tapbağ olan şey döyli, bilmirəm niyə yeddigəlin diyllər* (Oğuz).

YEDDİLƏR (Borçalı, Qazax, Tovuz) – bir yerdə olan yeddi ulduz.

YEDDİLİK I (İmişli, Masallı) – qızlarquşu. – *Orda yeddilik bala çıxardıb, yuvası var* (İmişli).

YEDDİLİK II (Qazax) – yeddi canavardan ibarət sürü. – *Qoyuna yeddilik çüşsə, qırar qoyunların hamısını*.

YEDDİLÖ:ÜN (Bərdə, Ucar) – bax **yed-dilövün**. – *No:ruz bayramında yeddilö:ün düzəldirix'* (Bərdə); – *Bayram axşamına biz yeddilö:ün hazırlıyırx* (Ucar).

YEDDİLÖVÜN (Qax, Ordubad) – qarışıq, müxtəlif şirniyyat və s. – *Qız, dur ayağa, xalngilə yeddilövün qoyum, apar* (Ordubad).

YEDDİRƏNG (Lənkəran) – quş adı. – *Ağacımızdakı yeddirəng çox gözəldir*.

YEDƏX' I (Çənbərək, Tovuz) – ikitəkərli araba növü. – *Yedəx'də iki şalman gətdi Əli* (Çənbərək); – *Bir yedəx' tapın, o dəni də:r-mana tulla:η* (Tovuz).

YEDƏX' II (Oğuz) – möhkəmlik üçün iki tirə çəpinə vurulan ağac. – *Palıtdan, qara-ğaşdan yedəy olar*.

YEDƏX' III (Şamaxı, İrəvan) – aşağısı gen, ağzı dar mis qab. – *Yedəyi götürün, ham-mada lazım olar* (Şamaxı).

YEDİCİ (İsmayilli) – yas məclislərində avazla oxşayan qadın, ağıçı.

□ **Yedmə qalmağ** (Meğri) – dul qalmaq. – *Bilqeyisi görüm yedmə qalsın*.

YED (Gədəbəy) – həyasız. – *Çox yed adamı Mansır*.

YEG (Quba, Ordubad) – bax **yey**. – *Sən-nən yeg olmasun, yaxşıdı* (Ordubad); – *Mənim bir dusdum vardı, sənən yeg olmasun, Bakı şə:rində* (Quba).

YEGƏL (Ordubad) – oğlan evində olan toy. – *Yegəl oğlan əvində:lar*.

YEGƏN I (Cəlilabad) – bacioğlu. – *Yegən-nərim gəldilər*.

YEGƏN II (Cəlilabad) – ardınca gedən. – *Həsənin də yegəni olar*.

YEHİRƏ (Qazax) – biçilib zolaq şəklində tökülmüş ot. – *Qızım otu yehirədən yığdı*.

YEX'BURNU (Laçın) – bütünlüklə, hamısı.

YEK (Dərbənd) – rüşvət. – *Habu nə cür adamdu, yek almamış işi düzəltmədi*.

YKBECE:YKBECE GƏLMEG (Bakı) – höcətləşmək. – *Məniyə nə yekbecə gəlir-sən?*

YKƏXANA (Gədəbəy, Gəncə, Laçın, Şamaxı, Şəki) – lovğa. – *Yaman yekəxana adamsan* (Laçın); – *Hajı yaman yekəxana adamdı* (Gəncə); – *Yekəxana adamnan zəhləm ge:r mənim* (Şəki).

YKƏXANALIX (Gədəbəy, Gəncə, Laçın, Şamaxı, Şəki) – lovğalıq. – *Çox da yekəxanalix eləməyənin ha!* (Gədəbəy); – *Yekəxanalix pis şeydi* (Gəncə).

YKİNMX' (Başkeçid) – tutmaq, yapışmaq.

YELAN (Naxçıvan, Ordubad) – üstünə tut çırpmaq üçün ağac altına salınan və ya tutulan böyük parça. – *Biz tuti yelana silkirix'*; – *A bala, yelani o yana tut* (Naxçıvan).

YELAPARDI I (Qazax, Tovuz) – nazik və ya yağlı çörək növü. – *Yelapardı sajdə pişirəllər*; – *A:z, bir az yelapardı pişir, ye:əx'* (Qazax).

YELAPARDI II (Bakı) – zəif küləkdən çiçəyi tökülən zərif bitki növlərindən birinin adı.

YELAPARDI III (İrəvan) – çox yüngül, çox nazik. – *Bu çit lap yelapardı çitdi*.

YELBAŞDAN (Ağdaş) – yenidən. – *Gəl oyuna yelbaşdan başdıyax*.

YELBƏ I (Cənubi Azərbaycan, Kürdəmir, Lənkəran, Şamaxı) – quş adı. – *Yelbə bicardan uşdı* (Lənkəran); – *O:çi tornan on yelbə tutdi* (Şamaxı); – *Bir dənə yelbə tutdum* (Cənubi Azərbaycan).

YELBƏ II (Laçın, Zəngilan) – saç. – *Arvad-dar döyüşəndə bir-birinin yelbəsinən tutur* (Laçın).

YELBƏ III (Kürdəmir) – səlbə. – *Quşu yelbəynən vurdum.*

YELBİZ (Laçın) – saç. – *Yelbizinnən tutuf sürüyərəm.*

YELBİZƏK (Füzuli) – bax **yelbiz**. – *Yelbizəyini bir yerə yığsana!*

YELBİZLƏMƏK (Laçın) – saçlamaq. – *Saçı olmuyan arvadı yelbizləmək olmaz.*

YELBOĞAZ: YELBOĞAZ OLMAX (Göyçay) – boş, dənsiz sünbül açmaq.

YELÇÖ:Zİ (Şamaxı) – cövüz növü. – *Yelçö:zi çətin tapılır.*

YELÇƏK (Kürdəmir, Masallı) – ləçək. – *Yelçəgimi yumuşam (Kürdəmir).*

YELÇƏKƏN (Gəncə) – havatəmizləyən, havadəyişdirən aparat. – *Yelçəkən xarab oluf, işdəmir.*

YELÇIXAN (Ağcabədi) – nehrədə hava çıxan xüsusi yer. – *Yelçixan olmasa qatıx köpər nehrədə.*

YELDÖGƏN (Bakı) – küləkdöyən.

YELEG (Quba) – lələk. – *Bu yelegləri saxla çürəg naxışdamağa; – Uşağ to:ğun yeleglərin bir-bir yuldi.*

YELƏK I (Xaçmaz, Qax, Quba, Şəki, Zaqatala) – bax **yeleg**. – *Otun içindəki yeləkləri yığın (Qax); – Yeləkdən qələm qayrullar; – Bu qaz yeləyi (Şəki).*

YELƏK II (Axalsxi, İrəvan) – qolsuz gödək paltar. – *Yeləyini gey, yoxsa üşüyərsən (İrəvan).*

YELƏ:LMƏK (Qazax) – ciftləşmək (itlərdə).

YELƏN I (Kürdəmir, Naxçıvan, Şamaxı) – kiçik palaz, örtük. – *Yelən qarıya salınar (Şamaxı).*

YELƏN II (Füzuli, Gədəbəy, Gəncə, İmişli, Kürdəmir, Qax, Qazax, Mingəçevir, Tovuz) – haşiyə (kəlağayıda, yorğanda, palazda). – *Yelən kalağayımı yaraşxılı görkəzir (Gəncə); – Palazın yelənin nəşə ənni eləmiş? (İmişli).*

YELƏNƏ (İrəvan) – balaca su quşu adı.

YELƏNZ (Ucar) – atın yalı.

YELƏSƏN (Zaqatala) – yarasa. – *Yeləsəni bizin çardaxdan tutmuşəm.*

YELƏVİMİŞ (Qazax) – yeyin, tez, cəld. – *Kişi yeləvimiş gələr.*

YELXAYI (Qazax) – astarsız, nazik (paltar). – *Meyti üşüyür, əynində bircə yelxayı geymə var.*

YE:İLMƏ (İmişli) – bax **yeyilmə**.

YELİX'SƏMƏX' I (Basarkeçər, Hamamlı) – şişmək. – *Yuxusuz qalif dəyə gözdərinin altı yelix'siyif (Basarkeçər); – Mənim inəyimin yelini yelix'siyifdi (Hamamlı).*

YELİX'SƏMƏX' II (Çənbərək) – bax **yelinsəməx'**. – *Ət üş gündü durur deyin, indi yelix'siyif.*

YELİM-YELİM: YELİM-YELİM OLMAX (Xanlar) – çürümək, tələf olmaq. – *Eymənin duzu az olduğuna görə yelim-yelim oluf.*

YELİMSƏMƏX' (Basarkeçər, Qazax) – azca axsamaq. – *At yelimsəyir, nahı düşüfdü, nədi? (Qazax); – Məmməd yeriyəndə yelimsəyir (Basarkeçər).*

YELİMCƏX' (Hamamlı, Qazax) – yellənək. – *Ay uşaxlar, gəlin gedəx' yelimcəx'də yellənəx' (Hamamlı).*

YELİN: YELİN SALMAĞ (Şamaxı) – doğum ərəfəsində yelini südlənmək, böyümək. – *Boz inək yelin salıb.*

YELİNCİLİ (Salyan) – tezyetişən əncir. – *Bi il yelincili çoxdu.*

YELİNQAT (Quba) – qozbel. – *Səfər lap yelinqata uxşiyadi.*

YELİNNƏMƏX' (Culfa, Gəncə, Xanlar, İmişli, İrəvan) – doğum ərəfəsində yelini südlənmək, böyümək. – *İnəx'lər yelinnədi (Gəncə); – Dügə yelinniyib deyini, qarnı şişib (İmişli); – İnəyimiz yelinniyib, doğajax (İrəvan).*

YELİNSƏMƏX' (Qazax, Mingəçevir) – xarab olmaq. – *Bu yemişə neçə gündü kün, nişan vurulub, indiyə yelinsəmiş olar (Qazax).*

YELİNSO: (Ucar) – 1. yelin xəstəliyi; 2. yelin xəstəliyinə tutulmuş (heyvan). – *Yelinso: heyvanı mən qarımnda saxlamaram.*

YELİNSOY (Çənbərək, Kürdəmir, Qazax, Şamaxı) – bax **yelinso:**. – *Yelinsoy qoyun yarıtmır quzuyu (Çənbərək); – Yelinsoy qoyunu öldürə də bilər (Qazax). ♦ Yelinsoy olmax (Qazax) – yelinsoy xəstəliyinə tutulmaq. – Bu qoyun yelinsoy oluf (Qazax).*

YELİYESİMƏX' (Qazax) – yelini böyümək. – *Comuş yeliesiyif xeyli, ombəş-i: rmi günə doğar.*

YELKƏ (Cəbrayıl, Cəlilabad, Cənubi Azərbaycan, İmişli, Kürdəmir, Salyan) – 1. yal (Cəlilabad, Cənubi Azərbaycan, Salyan). – *Atda yelkə olar* (Salyan); – *Atı tutub, yapışdım yelkəsinən* (Cəlilabad); – *Ağ atın yelkəsini qırxdım* (Cənubi Azərbaycan); 2. saç (Cəbrayıl). – *Fatmanın yelkəsini yolma!*

YELKƏLİ (Salyan) – yallı (at). – *Yelkəli at yaraşığı olar.*

YELKƏN I (Daşkəsən) – yeltutan təpəlik. – *Mallar bö:ələx'liyəndə yelkənə çıxallar.*

YELKƏN II (Daşkəsən) – lampada şüşə taxılan tor hissə. – *Yelkən haveyi çəkey.*

YELKƏN III (Oğuz) – yelpik.

YELQOVAN (Basarkeçər, Cəbrayıl) – susuz yerlərdə bitən kol-bitki adı. – *Küləy əsəndə yelqovan dağın başınnan dığırnanıf gedir* (Basarkeçər); – *Yolun qırağında yelqovan çoxiydi* (Cəbrayıl).

YELQUZ (Oğuz) – yel xəstəliyi. – *Habı nəm yerdə oturanda adamın bədəninə yelquz olan şeydi.*

YELLƏMƏX' (Füzuli, Cəbrayıl, Qazax, Tovuz) – otlamaq. – *Qoyunnarı yelləməyə qoyma, doldur arxaca* (Tovuz).

YELLƏMMƏK (Naxçıvan) – məc. – acıqlanmaq, hirsələnmək. – *Üssümüzə nə belə çox yellənirsən?*

YELLƏNBİÇİ (Salyan) – kiçik yelləncək. – *Uşağ yellənbicidən yıxıldı, qıçı əzildi.*

YELLİ I (Naxçıvan, Şərur, Tovuz) – məc. – acıqlı, hirsli. – *Sə:knə gənə çox yellidi* (Naxçıvan).

YELLİ II (Şəki) – yel xəstəliyinə tutulmuş adam. – *Qara çoxdan yellidi.*

YELLİ III (Bakı, Cəbrayıl, Füzuli, Gədəbəy, Kürdəmir, Laçın, Sabirabad, Salyan, Şəki) – cəld, tez. – *İşə yelli başda*; – *Öyə yelli get, Bayram* (Salyan); – *Adə, no:lub, nə yelli gedirsən?* (Bakı); – *Yelli gessən çatarsan* (Şəki); – *Maşın çox yelli getdi* (Cəbrayıl).

YELMƏ (Zəngilan) – sac. – *Yelmələri: yoluf yelə verrəm.*

YELMƏŞİX' (Ağdam) – qoyun xəstəliyi adı. – *Yelməşix' xəsədləyi pis şeydi, tüşürdü qoyun tayfasın qırırdı.*

YELMİQARA (Xocalı) – yabanı bitki adı. – *Yelmiqara da çiçəx'di, yaxşı çiçəx'di.*

YELÖYÜ (Basarkeçər) – çıxar, zibil. – *Taxılı so:randa çoxu yelöyünə çıxıdı.*

YELPƏ I (Meğri) – ətək. – *Vəzir arvadın yelpəsinən tutey, atey eşiyə.*

YELPƏ II (Hamamlı) – bax **yelbə I**.

YELPİX' (Qubadlı) – xəstəlik adı, xroniki bronxit.

YELPİNCİ (Bakı) – çarşab növü.

YELPİTMƏX' (Çənərbək) – yelləmək. – *Oğul, yorğanı yelpitmə, üşüyürəm.*

YELPİZƏK I (Xanlar) – bax **yelbizək**. – *Səlmı cıjının yelpizəyi həmişə üzünə tökülür.*

YELPİZƏK II (Mingəçevir) – yelpik.

YELTƏLƏMƏX' I (Qazax) – bərk tulla-maq.

YELTƏLƏMƏX' II (Çənərbək) – yaxasından tutmaq. – *İşbitirən gənə Şıxalıyı yeltələdi apardı.*

YELTƏLƏMƏX' III (Cəbrayıl) – tez-tez getmək.

YELTƏMƏ (Qax) – yüngülxasiyyətli.

YELTƏMƏ-YELTƏMƏ (Qax) – tələsik. – *Sən yeltəmə-yeltəmə qədəndə bildim ki, bir iş çıxaracaxsın.*

YELVƏ (Şəki) – ıldırım. – *Yelvə çaxıf bərth yağış yağdı.*

YELYELPƏNƏK (Qax) – sürətlə. – *Helə yelyelpənək qetdi.*

YEMƏCƏ (Cəbrayıl) – rüsvət.

YEMİLĞAN (Dərbənd) – yemlik, yeməli südlü bitki.

YEMİŞ (Dərbənd, Tabasaran) – meyvə. – *Alma teregin kəsdim, yemiş vermiyədi* (Dərbənd).

YEMİŞBALASI (Zaqatala) – balaca yemiş.

YEMLƏMƏ (Füzuli) – gübrə. – *Biz pambığa üş kərən yemləmə verdix'.*

YEMSİMƏX' (Cəbrayıl, Meğri) – azca ax-samaq. – *Qarakərə qoyun iki gündü yemsiyir* (Meğri).

YEMŞƏX' (Qazax) – yaşmaq. – *Yemşəyi qavaxlar tutardılar arvaddar.*

YENCİX'-YENCİX': YENCİX'-YENCİX'

DANIŞMAX (Ağcabədi) – başa düşülməz tərzdə danışmaq. – *Yencix'-yencix' danışma, aydın danış, başa düşüm.*

YENCİMƏX' (Gəncə) – sıxmaq. – *Uşağı yencimə, isdidi.*

YENDİRMƏX' (Axalsxi) – yerə yıxmaq. – *Əliynən İbiş güləşəndə Əliyə köməy eliyif, İbişi yendirdim.*

YENG (Tabasaran, Zaqatala) – paltarın qolunun ağzı. – *Əhmət öz köynəginə yeng tikdirdi* (Zaqatala); – *Məşəyə udun eləma: ki-təndə qastunun yeni cirilüdü* (Tabasaran).

◊ **Yeng olmax** (Meğri) – təzələnmək. – *Ay üş günə kimin yeng olecex'.*

YENGA (Balakən) – əmiarvadı. – *Əmin-gün arvadı olur yengəng.*

YENGALA (Oğuz) – uşaq oyunu adı.

YENGƏ (Basarkeçər, Başkeçid, Böyük Qarakilsə, Goranboç, Qazax, Qax, Tovuz, Zaqatala) – qardaşarvadı. – *Yengəm bö:ün bizə:lmışdı* (Basarkeçər); – *Mənim yengəm beş yaş mənnən böyükdü* (Böyük Qarakilsə); – *Qardaşımızın arvadına yengə dəyərix'* (Qazax).

YENGƏYOLU (Gəncə) – toyda yengəyə verilən bəxşiş. – *Yengəyolu qiymatdı şeylərdən verilir.*

YENGİ I (Bakı, Kürdəmir, Meğri, Şamaxı) – təzə, yeni. – *Yengi yetişən oğlandı u;* – *Yengi il, sağlığı olsun, gedər oxumağa* (Bakı); – *Ö:ə yengi getmişdim, çağırıldar* (Şamaxı); – *Yengi il bu vaxt gənə gəlin* (Şamaxı); – *Yengi mövlix'ləri hər gün suvarın ki, qurumasın* (Meğri).

YENGİ II (Göyçay, Qazax, Qax, Şəki) – növbəti il. – *Yengidə çox olajax pambığımız* (Qazax); – *Yengidə kiçiy oğluma toy eləyə-cəyəm* (Qax); – *Mə:m əkdiiyim ağaşdar yengidə bəhər verəcəg* (Göyçay); – *Əmim bizə bir də yengidə gəlcax* (Şəki).

YENGİLİ: YENGİLİ BAŞDAN (Ağdam, Füzuli) – yenidən. – *Durağ indi yengili başdan arx çəkəx?* (Ağdam); – *O suyu yengili başdan təmiz bədirəyə <vedrəyə> yığıram* (Füzuli).

YENGİLMƏX' (Axalsxi) – məğlub olmaq. – *Düşmannar bizimnən davada yengildi.*

YENGİYANI (Oğuz) – toydan sonra təşkil edilən şadlıq məclisi, yığıncaq.

YENİ (Gəncə) – növbəti il. – *Sənin pulun yeniyə qaldı.*

YENİLMƏX' (Çənberək) – sözə baxmaq. – *Əli həmişə yenilir.*

YENİMƏX' I (İmişli) – məc. qudurmaq. – *Ə, niyə yenifsan?*

YENİMƏX' II (Başkeçid, Borçalı, Çənberək) – yarışda, oyunda udmək, qalib gəlmək. – *Mən yarışda Məmmədi yenədim* (Borçalı).

YENŞAX (Şəki) – b a x **yamşax II**. – *Yenşax adamnan mənim aram olmaz.*

YEPƏLEX' (Meğri) – sözbəxan, üzüyola. – *Babam muna dedi ki, yepələx' adamsan.*

YERALMA (Biləsuvar, Cəlilabad, Quba, Masallı, Şamaxı, Zaqatala, Zəngəzur) – kartof. – *Bazarda yerləma çoxdu* (Biləsuvar); – *Dünən xeyli yerləma yığıdım* (Şamaxı).

YERALMASI (Ağsu, Biləsuvar, Borçalı, Cəlilabad, Quba, Lənkəran, Masallı, Şamaxı, Zaqatala, Zəngəzur) – b a x **yerləma**. – *Çoxsı bırdə yerləması dey, qartop demey* (Cəlilabad); – *Yerləması bizdə çux əkilmiyədü* (Quba); – *Bir hekdər yerləması əkmışəm* (Şamaxı); – *Böyün yerləması çıxardajam* (Zəngəzur).

YERDİZİTMASI: YARDİZİTMASI VERMƏX' (Ağcabədi) – çilingağac oyununda çilingi yer ilə geri qaytarmaq. – *Əyə, əlihnən atma, yerdizitması ver.*

YERDOMBALDAN (Bolnisi, Borçalı, Qazax) – köstəbək. – *Yerdombaldan torpağı eşiv altında gizdəner* (Qazax).

YERGÜLMƏŞƏKƏRİ (Şərur) – dombalan. – *Yergülməşəkəri olur yazda.*

YERQULACI (Cəbrayıl) – yabanı bitki adı. – *Bizim öriüşdə yerqulacı çoxdu.*

YEROTAĞI (Qazax) – yerin altında daşdan tikilmiş otaq.

YERPUSALAĞI (Quba) – gödəkboylu. – *Bu uğlan lap yerpusalağıdu, buyi hiç çıxmiyədü.*

YERRİSDAN (Ağdam, Xocavənd) – yerli. – *O, yerrisdandı, yanı bizim kimi oturaxdı* (Xocavənd).

YERŞALI (Oğuz) – yer dəzğahında yundan toxunmuş şal, parça növü.

YERTƏLƏMƏG (Quba) – itələmək.

YERTOPU (Cənubi Azərbaycan) – bitki adı. – *Yertopunu uşaxlar oynatmaxdan ötəri dərəllər.*

YERYAPALAĞI (Salyan, İrəvan) – gödəkboylu. – *Yeryapalağı adam çox bərk qaçammar* (İrəvan).

YER-YERDƏN (Zaqatala) – hər yerdən. – *Bu yerə yer-yerdən gəlif yığılıfdılar.*

YERYİĞDİ (İmişli) – toy adəti. – *Üş gün-nən so:ra yeryiğdi eliyəllər.*

YESTOY (Hamamlı) – pinti.

YEŞİRMAMAX (Şəki, Zaqatala) – b a x **yaşır-mağ**. – *Bir-iki dənə həyvə yeşirmişdim sandıxda* (Şəki); – *Mən Üzeyrin köynəyini yeşirdim* (Zaqatala).

YEŞMƏBACA (Şəki) – uşaq oyunu adı.

YETBƏYET (Salyan) – nəhayət, axırda. – *Yetbəyətə irasdıma Məmməd çıxdı.*

YETDİX (Şəki) – lazımı qəddər. – *Savağa yetdix çörəyimiz olar.*

YETİX' (Şəki, Şəmkir) – bələd. – *Hasana yetix'sənmi?* (Şəmkir); – *Mən xəsyətinə yetix' döyləm* (Şəki).

YETİM: **YETİM DÜĞİ** (Salyan) – düyünün bir növü. – *Bir gırvənkə yetim düği al.* ◇ **Yetimi çıxax** (Mingəçevir, Şəki, Zaqatala, Zərdab) – çıxmaq, şüşəsiz çıxmaq.

YEY (Cəbrayıl, Gədəbəy, Göyçay, Xanlar, İmişli, Meğri, Ordubad, Şamaxı, Tərtər) – yaxşı. – *O, sənnən yey danışır* (İmişli); – *Sənnən yey olmasın, həkim yaxşı adamdı* (Tərtər); – *Munun ölməgi qalmağınnan yeydi* (Meğri).

YEYAĞ (Dərbənd) – piyada. – *Qabağda bizdə avdobız olmyeydi, qında beş kərən yeyağ gedeydüg.*

YEYİLMƏ (Qazax) – xəstəlik adı.

YEYKİ (Cəbrayıl) – rüşvət.

YEYMƏ (Balakən) – b a x **yayma II**.

YEZ I (Meğri) – iri dənəli (nar). – *Yaxşı yez nar uley Nüyədi kəşşində.*

YEZ II (Balakən, Qax, Zaqatala) – mis. – *Yez qab əgildi* (Qax); – *Zaman yeddi parça yez aldı* (Zaqatala).

YEZDANQI (Balakən, Qax, Zaqatala) – misgər.

YEZDƏN (Balakən) – aşısüzən.

YEZİDİ (Ağdaş, Gəncə, Göyçay) – sarı-qırmızı. – *Bitim yezidi ürgə azarıyıb* (Ağdaş).

YƏBƏ (Dərbənd) – astayeriş (at). – *Asda kitan ata yəbə at diyədid.*

YƏBƏRMƏG (Dərbənd) – 1. göndərmək. – *Bu məni xalam uğlu, məni munda əvə yəbərtdi*; 2. yola salmaq, ötürmək. – *Qunağı yəbərüb gələdəm.*

YƏHƏLƏMAX (Zaqatala) – tələsmək. – *Yəhəli:llər tütün tez doldurmağa.*

YƏHƏRCAMI (Bərdə, Kürdəmir) – uzaq səfərə gedərkən atdan yerə düşməmək şərti ilə bulaqdan su götürüb içmək üçün üç tərəfdən uzun qaytan ilə bağlanmış dərin nəlbəki formalı mis qab. – *Yəhərcamı atnan səfərə:– dəndə yəhərin qabaq qaşının yanına qoyulur.*

YƏHƏRQAŞ: **YƏHƏRQAŞ XURCUN** (Kürdəmir) – yəhərin qaşına keçirilən iki-gözlü balaca xurcun. – *Yəhərqaş xurcuna əp-pəg də qoy, yolda acarux.* ◇ **Yəhərqaş həvgə** (Bərdə) – yəhərin qaşına keçirilən balaca xurcun. – *Yəhərqaş həvgənin içinə zərif və qiymətli şeylər qoyallar.*

YƏLLAMAĞ (Dərbənd) – əyirmək. – *Yuni taradıg, unnan sura cəhrəynə <cəhrə ilə> yəllədüg uni.*

YƏLPİG (Dərbənd) – b a x **yəlpix'**. – *Ca-cunun (kirpinin) əti yəlpig azarı ulan adama dərmandu.*

YƏMRİLMAX (Qax) – dağılmaq, yerlə yeksan olmaq. – *Evuv yixilip yəmrilsin.*

YƏNŞAX (Qax) – taxta qırıntısı. – *Taxda qetməyə qetmişdim, olmadı, yənşax qetidim.*

YƏRTƏRPƏMMƏ (Dərbənd, Tabasaran) – zəlzələ. – *Keçən yil yərtərpəmmədən çuxlu əvlər yixildi* (Dərbənd).

YİĞAMAT I (Qazax) – gəlmə, yığma, ordan-burdan yığma. – *Əzizbəyli kəndi yığamat adamları.*

YİĞAMAT II (Basarkeçər) – paltarbiçmə mərasimi. – *Böyün Gülcanın yığamatıdı, gərəy orya gedəm, əmə bilmirəm nə aparım, pul, ya parça.*

YİĞAN I (Gəncə, Xanlar) – tuluq. – *Bir yığan qatıxdan bir gırvənkə yağ çalxadım* (Gəncə).

YİĞAN II (Ağdam, Bərdə, Hamamlı, Qazax) – samanyığan alət. – *Dərzi döyüf samannı yığannan yığerdix bir yerə* (Qazax); – *Samanı yığannan yığanna, tofla təpəyə* (Hamamlı).

YİĞANAX (Oğuz) – nişanlanandan sonra qız evində düzəldilən toyqabağı məclis.

YİĞANMAMAX (Borçalı, Hamamlı) – samanyığan alət vasitəsilə yığmaq, toplamaq. – *Samanı bir yerə yığannan yığanne:rdix*

(Borçalı); – *Samanı yığannan yığınan, tofla tərəyə* (Hamamlı).

YIĞAR (Qubadlı) – bax **yığan** I. – *Yığıarı yudum qatix tökəm.*

YIĞDI (Zəngilan) – vergi. – *Yüzbaşı yığdı yığmağə:lərdi.*

YIĞI (Şəki) – ağı. – *Yasda yığı diyəllər; – Fatma xala yaxşı yığı diyəndi.*

YIĞIN (Gədəbəy) – taya. – *Otu yığına vur-dum dünənnəri.*

YIĞINAX (İsmayılı) – vəhşi heyvanların toplandığı yer.

YIĞINÇI I (Çənbərək) – israfçı, tələfərc. – *İrvaham əlinə keçəni xarşdıyır, yaman yığınca adamdı.*

YIĞINÇI II (Çənbərək) – oğru. – *Yığınçı qapı-bajada şey qoymaz.*

YIĞINTAMA (Qazax) – dəstə ilə. – *Vəzir atdıları çölə yığintama yollar.*

YIĞINTI I (Gədəbəy, Gəncə, Xanlar, Kürdəmir, Mingəçevir, Şəki, Zəngəzur) – nehrə çalxamaq üçün bir neçə gün yığılıb saxlanılan qatıq. – *Bizim bu gün yığintumuz çoxdu (Zəngəzur); – Yığıntı i:lənifdi (Gəncə).*

YIĞINTI II (İmişli) – məc. – hirs, acıq. – *Gəldi yığintusun tökdi mə:m üssümə.*

YIĞIŞMAX (Balakən, Zaqatala) – sıığışmaq. – *Habu tax balacədi, bura yığışmanix (Zaqatala).*

YIĞLAMAĞ (Dərbənd) – ağılamaq. – *Yasda xatınlar yığıhyədi.*

YIĞLAMAX (Qax, Şəki, Zaqatala) – ağılamaq. – *O qız nə yaman yığılıyır? (Şəki).*

YIĞMA (Bərdə) – 1. müəyyən adamlara maddi yardım etmək məqsədilə toplanmış pul və ya hər hansı şey. – *Gəlin, yığma yığax, Əliyə göməy eliyəx*; 2. şənlik məclisi keçirmək məqsədilə iştirakçılardan toplanmış pul və ya hər hansı ərzaq. – *Mə:llimlər yığma qoyuf məclis düzəldilər.*

YIXILMƏĞ (Lerik) – xəstələnmək.

YIĞVA (Kürdəmir, Quba) – şənlik məclisi. – *Ay Sədəf, sabah bir bizə gəl, uşağın yığvasidi (Quba).*

YİBƏRMƏG (Dərbənd) – bax **yəbər-məg**. – *Bir baltğ yibərdi; – Büzi işə-üzümə yibərdilər. – Uşağları kəndə yibərədəm; – Apar dayım yibər.*

YIĞLƏMAĞ (Dərbənd, Tabasaran) – bax **yığlamağ**.

YIXƏGÜLİ (Quba) – qızıl bəzək şeyi. – *Yixəgülünü qabağlar salardılar arvatdar, hindi salmiyədülər.*

YİYOVLAMAX (Zaqatala) – yeyələmək. – *Baltanın ağzı sağ tütüptü, onu yiyovla.*

YOĞALAMAX (Meğri) – hərələmək. – *Dil : az yoğala.*

YOĞMAĞAL (Sabirabad) – yaxın. – *Qalxoz dirrigi otduğumuz yerdən yoğmağaldı.*

YOĞURT (Dərbənd, Tabasaran) – qatıq. – *Sütə çalası vuradig yoğurt olmağa (Dərbənd); – Bir yoğurt satan kişi var (Tabasaran).*

YOL (Cəlilabad, Qax, Ordubad, Şərur) – dəfə. – *Kino verməyə ayda dörd yol gəlillər (Şərur); – On yol gəlmişəm (Cəlilabad).*

YOLAĞ (Cəlilabad, Salyan) – çıxır, yol. – *Uşağ yolağan gedirdi (Salyan); – So:ra dedilər: “Dörd adam gedməlisüz bı yolağan qabağa” (Cəlilabad). ◇ Yolağ qoyun (Salyan) – hər hansı quzunu əmizdirən qoyun.*

YOLAĞA (Sabirabad, Zəngilan) – bax **yolağ**. – *Cahanın qapısınnan yolağa var, ordan gəlin (Zəngilan).*

YOLAX (Cəbrayıl, Kəlbəcər) – bax **yolağ**. – *Təkə görür ki, ovçu yolaxda duruf (Kəlbəcər).*

YOLANTAX (Karvansaray) – sürüdən geridə qalan arıq qoyun. – *Mə:m bir qoyunun yolantaxdı.*

YOLAŞMA (Bərdə) – yol açma, valideynin ərə getmiş qızının evinə ilk gedişi. – *Qızı ərə verənnən so:ra yolaşmıye:dirix*¹.

YOLBASAR (Bərdə, İrəvan) – yoldüzəldən, asfaltbasan maşın. – *Bərdədə yolbasar çoxdan var (Bərdə); – Bu yolbasar çox qiymətdi şeydi (İrəvan).*

YOLÇIRASI (Qazax) – əl fənəri.

YOLDAŞSƏNİKİMAPARDI (Ağdam, Bakı, Füzuli, Şuşa, Tərtər) – uşaq oyunu adı. – *Ay uşaxlar, gəlin yoldaşsənikimopardi oynuyax (Tərtər).*

YOLİZ (Şuşa) – cəhiz düzəltmək üçün nişanlı qızın ailəsinin oğlan evindən aldığı pul. – *Yolizə mis qazan, simavar, teşd, qaravat, mis abigərdən, mis sapılca, mis qavlama, mis xəkəndazate:in alardılar.*

YOLKƏSSİ (İmişli) – toy üçün şərtləşmə, qız evi ilə razılışma. – *Gedəllərdi qız evinə yolkəssiyə deyəllərdi: “Bizzən na alacağsan?”*

YOLLAŞMAX (Gədəbəy, Zəngilan) – razılışmaq, razılığa gəlmək. – *Yollaşın, ver gəsən, indi heyvan çoxdu (Zəngilan); – Necə yollaşdın? (Gədəbəy).*

YOLMA I (Çənberək) – dəridən əl ilə yollunmuş yun. – *İki dəridən bir kilo yolma çıxdı.*

YOLMA II (Bakı) – biçin. – *Gülxa:m, bayır günörtədu, orağv vər mənə gedim yolmya.*

YOLOĞLU (Tovuz) – ağıllı.

YOLOTU (Gədəbəy, Xanlar, Kəlbəcər, Qazax, Tovuz) – yabanı bitki adı. – *Yolotu daddı otdu, tişin dərmənidi (Gədəbəy).*

YOLPA (Qarakilsə) – bax **yolma II**.

YOLPULU (Bərdə) – cehiz düzəltmək üçün nişanlı qızın ailəsinin oğlan evindən aldığı pul. – *Qızın dədəsi oğlanın dədəsinnən yolpulu alır toydan qavax.*

YOL-TƏRƏCƏ (Lənkəran) – 1. yol, səmt, istiqamət; 2. qayda. – *Bizim gəlin yol-tərəcə bilan döğü.*

YOLUM (Kəlbəcər) – çayın dayaz yeri. – *Çayın dayaz yerinə yolum deyəllər.*

YOLUZ (Şuşa) – bax **yoliz**. – *Qızın atası oğlanın atasınnan yoluz alardı keşmişdə.*

YOL-YOLAĞA (İmişli) – 1. yol, səmt, istiqamət; 2. qayda. – *Sənə yol-yolağasın öyrə-dərəm.*

YOL-YOLAX (Tərtər) – bax **yol-yolağa**. – *Yol-yolağın bilsəm, gedərəm.*

YO:MAX (Qazax) – uyusmaq. – *Elə çətin sözdü, demə, mənim dilimə yo:maz.*

YOMIYƏ (Lənkəran) – susuz əkin.

YOMRULMAX (Qazax) – əzilmək. – *Qazanın böyrü yomruluf.*

YOMSA (Borçalı, Çənberək, Gədəbəy, Qazax, Tovuz, Zaqatala) – gödəkboylu. – *Yomsa adam çox yol gedəmməz, tez yorular (Borçalı).*

YOMSARA (Qazax) – bax **yomsa**. – *O, yomsara qızdı.*

YONAJAX (Xanlar, Qazax) – atın dırnağını yonmaq üçün işlədilən alət, kəsər. – *Atın dırnağın yonajaxnan kəsəllər (Qazax).*

YONCIMAĞ (Salyan) – yalvarmaq. – *Mının ma:liyeti bir şey döğü axı, gedim o:a yon-ciyim.*

YONCUMAX (Ağdam, Borçalı, Çənberək, Füzuli, Gədəbəy, Qax, Oğuz) – bax **yoncumağ**. – *Çox yoncudu ma:, bir şey çıxmadı (Ağdam); – Qardaşdığı muna çox yoncudu (Füzuli); – Mən heş kimə yoncumamışam (Borçalı); – Ədil kişi mənə yoncuyur (Çənberək).*

YONÇA (Quba) – kəpək, mişar kəpəyi. – *İsdiyən yonğanı yığadu, su:ra lazım ulanda yandıradu.*

YONQARRAMAX (Gəncə) – yonmaq. – *Götü bu ağaşdarı yonqarra.*

YONQU (Qazax, Ordubad) – yonqar, rəndə ağzından çıxan qırıntılar.

YONTAMAĞ (Ağsu) – yonmaq. – *Get ağacı yonta, talaşasın gət qala ocağa.*

YORĞATOYUX (Naxçıvan) – çöl quşu adı. – *Yorğatoyux yeməli olur.*

YORDIMLAMAX (Tovuz) – yonmaq, yonub düzəltmək. – *Usda, bu ağajı yordimla ver, çərçivə qayırax.*

YORPAX (Qax) – beşik döşəyi.

YORTAVLAMAX (Zəngilan) – yavaş-yavaş qaçmaq. – *Biz bərk yeriyəndə olar dalhımızcan yortavlıyırdı.*

YORTU I (Qax) – əxlaqsız (qadın).

YORTU II (Şəmkir) – qayda. – *A bala, köhnə yortuyunan getmə, da: o sən görən zamanə döy.*

YORTUŞ: YORTUŞ AT (Kürdəmir) – löh-rəm at. – *Yortuş at mimməkdən piyada getməy yaxşıdı.*

YOSMA (Biləsuvar, Cəlilabad, İmişli, Kürdəmir) – alçaq (daxma). – *Qabağ bu yerrərdə yosma daxmalar çox olub (Biləsuvar); – Bu yosma kümədə bir oğlan var (Cəlilabad).*

YOSMALAX (Füzuli, Ucar) – gödəkboylu. – *Yosmalax Kərimin sənəti-subutu yoxdu (Ucar).*

YOSUN (Gədəbəy) – görkəm. – *Yosunu da elə bil, dəli Aloysardır.*

YOSUNNU (Qarakilsə) – oxşar, bənzər. – *Qoyun yosunnu bir şeydi.*

YO:UĞMACAL (Kürdəmir) – yaxın vaxt. – *Qardaşım bı yo:uğmacalda gələcək.*

YO:UZDAX (Ucar) – bax **yozağ**. – *Yo:uzdax heyvanı naxıra, süriyə buraxmarıx, qapıda saxlarıx.*

YOVŞAX (İrəvan) – bit. – *İndi heş kimdə yovşax yoxdu.*

YOZALAMAX (Çənbərək, Karvansaray, Kürdəmir, Qazax) – ağır çəkmək (doğum ərəfəsində). – *İnəyimiz yozalır, beyjə doğajax* (Karvansaray); – *İnəx', deyəsən, doğajax, yozaler* (Qazax); – *Qoyun üç gündü yozalır* (Kürdəmir).

YOZDAĞLAMAĞ (Yardımlı) – o yan bu yana qaçmaq, bir yerdə qərar tutmamaq. – *Bi yerdə qalammey, yozdağley.*

YOZDAMAX (Cəbrayıl, Qarakilsə) – b a x **yozalamax**. – *İnəx' yozduyur* (Qarakilsə).

YOZUTMAX (Kəlbəcər, Zəngilan) – bəşindən rədd etmək. – *Adamı yozutmax yaxşı iş döy* (Kəlbəcər); – *Siz məni yozutmuyun* (Zəngilan).

YOZZAĞ (İmişli) – sancıçəkən (doğum ərəfəsində). – *Orda yozzağ qoyun var, doğur.*

YOZZAMAĞ (İmişli) – b a x **yozalamax**. – *Bizə düğə yozzeyir, göz-qulağ olun, çöldə doğmasın.*

YÖƏT (Gədəbəy) – ölü yuyulan yer. – *Yöətdən götdülərmə meyidi?*

YÖ:N (Ucar) – mozalan.

YÖNƏQOLAY (Ucar) – babat. – *Doxsan yaşım var, yönəqolay dolanıram*. – *Öytikən usdalarım yönəqolay işdiyillər*; – *İşdərim yönəqolay olan kimi Bakıya gedajəm.*

YÖNƏLĞƏ (İmişli) – daimi gediş-gəliş yeri. – *Ora mənim yönəlgəmdi.*

YÖ:NG (Oğuz) – quş adı. – *Yö:ng buğda ye:r, iki ağ yumurtası olur.*

YÖNNƏŞDİMƏX' (Cəbrayıl, Meğri) – qaydaya salmaq. – *Çıxağ eşiyə, nənəm bir bıranı yönəşdisin* (Meğri).

YÖNNÜ (Cəbrayıl, Füzuli, İmişli, Mingəçevir, Şəki) – yaxşı. – *Sən heç yönnü şey ye:r-sən ki əmələ:ləsən?* (Cəbrayıl); – *Yönnünü qoyuf, yönsüzü axtarır!* (Füzuli).

YÖNSÜZ (Cənibu Azərbaycan, Füzuli, İmişli, Qəbələ) – pis. – *Böyün hava yönsüzdü* (Qəbələ).

YÖNÜBELƏSİNƏ (Füzuli) – başdan-başa. – *Yönübeləsinə hamısın söylədim.*

YÖNÜBƏRİ (Borçalı) – üzübəri, sağalmağa doğru. – *Bu xəsdə yönübəridi.*

YÖNÜBƏRİMƏX' (Qazax) – sağalmaq üzrə olmaq. – *Uşax naçaxdı, indi yönübəriyif.*

YÖRGƏK (Qəbələ) – beşiyə qoyulan ortası dəşik xüsusi döşək. – *Maral bəji uşağın yatdığıni görüb yörgəyi beşiyə qoydu.*

YÖRTMƏC (Şəki) – yelləncək. – *Uşaxlar sulaniy yörtməxdə.*

YÖŞÜRMAX (Qax) – b a x **yaşıрмаğ**. – *Me:n anası mennən heş nə yöşürmür*; – *Əslisini yöşürən bedəsildi.*

YÖVGÜRMAĞ (Dərbənd) – yüyürmək, qaçmaq. – *Mən də yövgürədəm.*

YU:AT (Ağdam, Cəbrayıl, Daşkəsən, Mingəçevir) – b a x **yö:ət**. – *Ölü öləndə qoyoydular, yu:atda yuyoydular* (Daşkəsən).

YUĞURT (Dərbənd) – qatıq. – *Bazara gis-səm yuğurt alaram.*

YUXALTMAX (Qarakilsə) – naziklətmək. – *Kərəntinin ağzını yuxaltmax lazımdı.*

YULUTMAX (Qax) – qırmaq. – *Yüzünü yulutup gelyi.*

YUMAŞEG (Quba) – əlverişli. – *Sənin dediyün kimi yumaşegdü.*

YUMBALAMMAĞ (Bakı) – diyirlənmək.

YUMRU (Xanlar) – suda pörtülüb qurudulmuş çəyirdəkli zoğal. – *Qışda ərişdəyə yumru da tökəllər.*

YUMSUX (Şəmkir, Tovuz) – umsuq. – *Adam əlini civinnən çıxardanda yumsux elə bilər ona şey verirsən* (Tovuz); – *Bu nə yumsux uşaxdı, heç gözü doymur* (Şəmkir).

YURDAQAYIDAN (Füzuli) – dəvə.

YURDİTİRƏN (Qazax) – fərsiz. – *Adam yurditirən olmaz.*

YURMAĞ I (Dərbənd) – 1. vurmaq; 2. döymək. – *Qardaşım meşədə dovuz yuradı*; – *Ağacnən yuradığ iti.*

YURMAĞ II (Dərbənd) – yumurta döyüşdürmək. – *Novruz bayrəmində yumurta yuradılar.*

YURTDAQALMIŞ (Cəbrayıl, Qarakilsə) – 1. kimsəsiz; 2. qarımış.

YUVADİBİ (Ağdaş) – sonbeşik. – *Bu qız yuvadibidi.*

YUVAKOR (Zaqatala) – bacarıqsız.

YUYUCU (Ağdam) – ölüyuyan. – *Bizdərdə ölənün paltarın yuyucuya verəllər.*

YÜGÜRƏPPƏK (Sabirabad) – tez, cəld. – *Yügürəppək gedib Əlini çağır.*

YÜGÜRMEÇƏ (Bakı) – tez, cəld.

YÜGÜRÜBBƏ (Kürdəmir, Salyan) – b a x **yüğü-rəppək**. – *Bayram, yüğü-rübbə ged, İman mə:llimi çağır bura* (Salyan); – *Uşağ yüğü-rübbə yanına gəldi* (Kürdəmir).

YÜKALTI (Ağcabədi, Bərdə, Qubadlı, Tərtər, Zəngilan) – üstünə yorğan-döşək, palaz yığılan taxt. – *Yükü yükaltıya yığırax* (Ağcabədi).

YÜKÜZÜ (Qubadlı) – yükün üzünə çəkilən pərdə. – *Yüküzünü gəti, yükün üzün ört*.

YÜRƏBBƏ (Ağdam, Qubadlı) – b a x **yü-gürəppək**. – *Həsən yürəbbə gedib onu çağırdı* (Ağdam); – *Ə, bir yürəbbə qaş, dədəni bura çağır* (Qubadlı).

YÜRĞƏX' (Şəmkir) – b a x **yü:rgən**. – *Çağırı yürğəyə qoy, bir tez eşiyə çıx*.

YÜ:RGƏN (Goranboy) – beşik, nənni.

YÜ:RMƏŞ (Mingəçevir, Ucar) – beşik, nənni. – *Uşax yü:rməşdə irahət yatır* (Ucar).

YİRTMƏŞ (Qax) – b a x **yü:rgən**.

YÜ:RÜK (Ağdam, Cəbrayıl, Cəlilabad, Əli Bayramlı, Füzuli, Qazax, Saatlı, Salyan, Tərtər, Zəngilan) – b a x **yüyrəx'**. – *Yü:rükdə uşax yatıfdı* (Tərtər); – *Uşağı yü:rüg sal, qoy yassın* (Salyan); – *Uşağlar yü:rüg asey, yelləney* (Cəlilabad).

YÜ:RÜMMƏX' (Tərtər) – yellənmək (beşikdə). – *Uşağ yü:rükdə yü:rünür*.

YÜYƏNƏK (Gəncə) – çayın iti axan yeri. – *Yüyənəkdə çimməy olmaz*.

YÜYRƏX' (Gədəbəy) – beşik, nənni. – *Yüyrəx'siz uşax çətinix'nən yatar*.

YÜYRÜK (Başkeçid, Cəbrayıl, Füzuli, Göyçay, Kürdəmir, Tərtər, Zəngilan) – b a x **yüyrəx'**. – *Uşax yüyrükdə yatıb* (Zəngilan); – *İçi boş yüyrüyü dəbərtən, yaxşı olmaz* (Kürdəmir).

YÜZƏM (Lənkəran) – payızda qırılan qoyun yunu.

Zz

ZABAĞ (Xaçmaz, Quba, Qusar) – pərdilərin üstünə düzülən taxta. – *Öyə əlli zabağ çatmudi < çatmayır >* (Xaçmaz).

ZABIN (Cəbrayıl) – pis. – *O sənnən zabın oğlandı.?*

ZABIR (Balakən) – qıf.

ZABRA I (Borçalı, Qazax) – bax **zabır**. – *Zabreynan nö:üt də töx', su da töx', isdəsən, yağ da töx'* (Borçalı).

ZABRA II (Bolnisi) – acizlik.

ZABRI (Borçalı, Qax, Qazax, Zaqatala) – bax **zabır**. – *Oğul, İlə, get qonşumuzun zabrısını gətir* (Qazax).

ZABRU (Borçalı, Qax, Zaqatala) – bax **zabır**. – *Zabruni qeti, üşşeyə nöyüt toqum* (Qax); – *Zabruni tez qeti, çırağa növüt tökəsiyam* (Zaqatala).

ZABUNMIĞ (Zəngibasar) – pislik, yamanlıq. – *Zabunnuğ eləy, özünə oley*.

ZABUR (Borçalı) – bax **zabır**. – *Zaburnan nöüt töküllər, su töküllər*.

ZADIR (Meğri) – səfəh, ağılsız. – *Hümbət əyal dəyi ki, zadırdı*.

ZAFT: ZAFT ELƏMAX (Şəki) – becərmək, qulluq etmək. – *Yeri özüm zaft eli:rəm*.

□ **Zaftında olmaq** (Qax) – öhdəsində, ixtiyarında olmaq.

ZAĞA I (Zəngilan) – zəif. – *Kamil yaman zağadı*.

ZAĞA II (Ağbaba, Çənbərək, Hamamlı, Qax, Naxçıvan, Şərur) – 1. mağara (Ağbaba, Çənbərək, Hamamlı, Naxçıvan, Şərur). – *Qapılı zağa çox pis yerdədi* (Ağbaba); 2. vəhşi heyvan yuvası (Qax).

ZAĞAB (Lənkəran) – qızıl suyu. – *Üzigimi zağaba saldırdım*.

ZAĞALAMMAX (Çənbərək) – özünü öymək, lovğalanmaq. – *Zağalanan adamnan zəhləm-zivərim gədir*.

ZAĞAN (Kəlbəcər, Zəngilan) – qaraqarğa. – *Zağa:n əti yeməliidi* (Zəngilan).

ZAĞAR I (Quba) – bax **zağa I**. – *Bu uşağ hələ əvvəldən zağardı*.

ZAĞAR II (Cəlilabad, Lənkəran, Masallı, Salyan). – *Əli yaman zağar adamdu, xoşuma*

gəlmey (Lənkəran); 2. dikbaş, sözə qulaq asmayan (Salyan); – *Bı kətdə zağar uşağ azzi*.

ZAĞAR III (Ağcabədi, Borçalı, Cəbrayıl, Gədəbəy, Hamamlı, Qazax, Masallı, Mingəçevir, Tovuz, İrəvan) – 1. qısaboy, həm də kök (adam) (Borçalı, Gədəbəy, Hamamlı, Mingəçevir, İrəvan). – *Bizim kətdə bir zağar kişi vardı, əniynən uzunu biriydi* (İrəvan); – *Zağar adam gödəx'di* (Gədəbəy); – *Zağar adam hirisdı olar* (Borçalı); 2. yekəqarın (Ağcabədi, Cəbrayıl, Gədəbəy, Qazax, Masallı, Tovuz). – *Zağar kişi çox işdiyəmməz* (Qazax); – *O, zağarın biridi* (Ağcabədi); 3. qarınqulu (Cəbrayıl). – *Sən çoxda:n zağarısan*.

ZAĞARA (Bakı) – xəz papağın qıraqları. – *U qədər düz söz danışmısan ki, bökü:n zağarası gedib*.

ZAĞARÇA (İrəvan) – qısaboy. – *O, zağarçanın biridi*.

ZAĞARQARIN (Qazax, Kürdəmir, Mingəçevir) – yekəqarın. – *Yoldan bir zağarqarın adam keşdi* (Kürdəmir).

ZAĞARRAMMAĞ (Saatlı) – bax **zağalammax**. – *Çox zağarramma, sə:n işin döyi bi*.

ZAĞARRAMMAX (Qarakilsə) – bax **zağalammax**. – *Zağarramma peşəsidı onun*.

ZAĞARRIĞ (Salyan) – dikbaşlıq.

ZAĞLI I (Qax) – it.

ZAĞLI II (Cəbrayıl) – yağlı (süd). – *Ölən inəyimizin südü yaman zağlıydi*.

ZAĞNABIT I (Meğri) – zəhər. – *Eran xan-nərinə heş zağnabit da vermeydix*.

ZAĞNABIT II (Meğri) – zəy.

ZAHA (Gədəbəy, Tovuz) – təzə doğmuş (qırxı çıxanadək) qadın. – *Arvat zahadı, hələ bilmərrə işdə:məz* (Gədəbəy); – *Suqra zahadı* (Tovuz).

ZAHI (Oğuz, Şəki) – bax **zaha**. – *Zahı mala soyux su verməzdər*.

ZAHİ (Lənkəran, Şəki) – bax **zaha**.

ZAHMAN I (Füzuli, Kəlbəcər, Qarakilsə, Laçın, Oğuz) – iki əkin sahəsi arasında sərhədi müəyyənləşdirmək üçün saxlanılan əkilməmiş yer. – *Yerin arasin ayırana zahman de:lir* (Füzuli).

ZAHMAN II (Cəbrayıl) – yaxın. – *Qorxu-sunnan ə:nə zahman gədə:lmir*.

ZAHARAN (Ağsu) – b a x **za:ra**. – *Zahran Məmmət mə: sögüb.*

ZAXMA I (Tovuz) – daxma. – *Nisa bir zaxmada olur, laf köhnə.*

ZAXMA II (Gəncə) – dirək.

ZAXOR (Dərbənd) – taxıl saxlamaq üçün taxta və s. düzəldilən anbar. – *Zaxorun üç-dörd taxdəsi ağəcdən ular.*

ZAXUR (Dərbənd) – taxıl saxlamaq üçün taxtadan düzəldilmiş iri qab. – *Zaxur taxdə-təx qeyrilədi, unə hacbuğda da tükəllər.*

ZAQQATO (Bakı) – acı.

ZAQQI-ZAQQI (Cəbrayıl) – lovğa-lovğa.

ZAQQUN (Saatlı) – zəhər. – *Zaqqun kimidi, yeməg olmaz mıy.*

ZALA (Zaqatala) – 1. əmiarvadı; 2. dayı-arvadı.

ZALAV: ZALAV ÇEKMAĞ (Qax) – dad çəkmək. – *Mən zalav çekə qaldı, honun vəsirləri yidirmədilər.*

ZALXUM (Dərbənd) – salxım. – *Ağdayının zaxumi çox iri uladı.*

ZAMANAZU (Cəbrayıl) – birdəfəlik. – *A:dil zamanazu getdi.*

ZAMBARA (Ağbaba) – zarafatçı.

ZAMBILDAĞ (Salyan) – heyvanın qarnının altındakı və quyruğundakı tüklərə yapışb qurumuş qığlar, şaqıldıq. – *Zambildağ qoyında olir; – Zambildağ qışda da olar, yazda da olar heyvanda.*

ZAMBIR (Qazax) – ağırtərpənən, tənbel.

ZAMBURAQ (Tabasaran) – xərək. – *Zamburaqnan daş daşıtdülər.*

ZANQU (Dərbənd) – üzəngi.

ZA:RA (Bakı) – guya. – *Özin elə aparır ki, za:ra bı işdərdən heç xəbəri yoxdu.*

ZA:RAM (Bakı) – b a x **za:ra**.

ZARAPBA-ZORRUX (İrəvan) – səs-küy. – *Evlərində zarapba-zorruxdan qulax tutulur.*

ZA:RƏM (Bakı) – b a x **za:ra**. – *Za:rəm ki, mən onnan ötrü mə:təlmişdim.*

ZARILBATIL (Şəki) – birdən, qəflətən. – *Zarılbatıl daldan bir şillə ilişdirdim una, yerindəcə qaldı.*

ZARINC (Şamaxı) – 1. yalvaran; 2. bə-dəncə zəif. ◊ **Zarinc olmağ** – zəifləmək, bə-dəncə zəif olmaq. – *Lap dayı zarinc olmusan.*

ZARNAĞLIĞ (Cəlilabad) – zarafat. ◊ **Zar-nağlığ eləməy** – zarafatlaşmaq. – *Onda o,*

baləcə uşəğ idi, onnan zarnağlığ oxatan elə-mişəm ki.

ZA:RU (Dərbənd) – yemişən. – *Za:runu yiyəllər də; – Yazuğ uşəğ za:runi yiyib, ütgün ulub, qusa-qusa qalutdu.*

ZARUL (Tabasaran) – b a x **za:ru**.

ZAVAX (Gədəbəy, Tovuz) – sabah. – *Zavax sən bizə gələrsən* (Tovuz).

ZAYVAĞLAMAX (Zəngibasar) – sarsaq-lamaq. – *Qala-qala zayvağlıyır.*

ZARZALI (Oğuz) – sarı rəngli bahar çiçəyi adı. – *Zarzalı da yaz girəndə açılır.*

ZAVQ: ZAVQ ELƏMƏX' (Cəbrayıl) – avaralanmaq, boş-boşuna gəzmək.

ZAY (Bakı) – avara, işsiz.

ZAYFA (Borçalı, Qazax, Salyan) – zəif, cansız. – *Zayfa yol yeriyəmməz, yük götürəmməz* (Salyan).

ZAYIL (Cəbrayıl, Cəlilabad, Çənbərək, Goranboy, Tovuz) – 1. səfəh, axmaq (Cəbrayıl, Cəlilabad, Çənbərək, Goranboy, Tovuz); 2. avara (Cəbrayıl). – *Səməd zayıl uşəğdi; 3. bacarıqsız* (Cəbrayıl); 4. şikəst (Cəlilabad). – *Bir dənə axsağ atım var, üç dənə qıçı zayıldı.*

□ **Zayıl olmaq** (Mingəçevir, İrəvan) – rədd olmaq (İrəvan). – *Çkil, bircə gözüm-nən zayıl ol; 2. xarab olmaq* (Mingəçevir).

ZAYILLAMAX (Gəncə) – axmaqlamaq, ağılnı itirmək. – *Sən laf zayıllıyışan.*

ZAYINZAX (Qax) – keçə hazırlanarkən işlədilən alət.

ZAZAKA (Balakən) – erkək arı.

ZAZAN (Şamaxı) – çoxdanışan, uzunçu.

◊ **Zazan eləməğ** – uzunçuluq etmək. – *Nə zazan eliyirsən?*

ZEH I (Gəncə, Goranboy, Tovuz) – rəf. – *Nənəm deyir ki, biz zehə qav-qajax yığardıx, indiki öylərdə zeh yoxdu* (Goranboy); – *Dayıngillərdə indi də var zeh* (Tovuz).

ZEH II (Kürdəmir) – haşiyə. – *Pəncərənin qırağına zeh çəkдилər.*

ZEH III (Cəbrayıl) – taxtaları bir-birinə geydirmək üçün açılan yarıq.

□ **Zeh düşməx'** (Cəbrayıl) – dən düşmək, ağarmaq. – *Şaşdarına zeh düşüf. Zeh yerə qoymağ* (Saatlı, Salyan) – əldən düşmək, yorulmaq. – *Əli bı işi görüncə zeh yerə qoydı* (Salyan).

ZEHNİMUT (Bakı) – zəhər. – *Gözzə, Ni-zami sözümdə baxmır, heç ona zehnimut da vermərəm.*

ZEL (Meğri) – 1. quş yuvasının çör-çöprü. – *Oduna getmişdim deyincə, deynədinnən getmişdim qərqə zelinə, 2. quş peyini. – Lumi ağəcinnan öti zel candı.*

ZELAF I (Ordubad) – həyasız, sırtıq. – *Dursun çox zelaf adamdı.*

ZELAF II (Ordubad) – hər tərəfi sürtülmüş (asıq).

ZELAFLAŞMAQ (Şəhur) – qoçaqlaşmaq. – *O gördüyün yava uşaxlar dəyillər, elə zelaflaşdırlar kin.*

ZEP (İrəvan) – çatlamış saxsı qabları yapışdırmaq üçün əhəng, yumurta və pambıqdan hazırlanmış yapışqan. – *Küpün çatdağını tutmaq üçün zep qayıracağam.*

ZEPLƏMƏX' (Zəngibasar) – vurmaq. – *Bir dənə boynu:n ardına zeplədim.*

ZEPLƏMƏY (İrəvan) – əhəng, yumurta və pambıqdan hazırlanmış yapışqanla yapışdırmaq. – *O bardağı zeplə, yoxsa axar.*

ZEPLİ (İrəvan) – əhəng, yumurta və pambıqdan hazırlanmış qarışıqla yapışdırılmış. – *Zepi bardağı bura gətir.*

ZERİNDAZ (Meğri) – parçanın kənar tərəfləri. – *Zerindazdarın ikisin də qeyçiyinə kəs, so:ra təfci.*

ZERMƏMİ (Culfa) – quyu.

ZEŞT (İrəvan) – tənəkə, nazik dəmir.

◇ **Zeşt kavavı** – nazik dəmirdən olan manqalda hazırlanmış kabab. – *Bizi bir zeşt kavavına qonağ elə.*

ZEY (Tabasaran) – zolaqlı. – *Ho qulağları zey ulan keçidi.*

ZEYNAVI (Ağdam, Xocalı) – üzüm növü adı.

ZEYRƏN (Bakı) – guya. – *Navar, dosdum, ya:ni deməg isdi:rsən ki, zeyrən mən səni tanıyıram?*

ZƏBƏRDƏLUĞ (Xaçmaz) – iri bədənli. – *Zəbərdəluğuna baxma, güci yuxdı.*

ZƏBƏRDƏST (Cəlilabad) – güclü, qüvvətli. – *Yanındaki də bi zəbərdəst adameydi.*

ZƏBRƏ (Borçalı) – bax **zabır**.

ZƏBRİ (Oğuz) – bax **zabır**.

ZƏBRU (Balakən) – bax **zabır**. – *Ay bala, zəbrunu gətir, lampıya nö:üt təkəcəyəm.*

ZƏDİR (Meğri) – bax **zadır**.

ZƏFD: **ZƏFDİNİ ALMAX** (Zəngibasar) – qarşısını almaq. – *O qə:r şirə verdi ki, indi zəfdini alammır.*

ZƏGAL (Cəlilabad, Yardımlı) – qozun yaşıl qabığı. – *Girdəkanın zəgalini soyardıq; – Sanın tutib heybəmizə qoyardıq (Cəlilabad).*

ZƏGƏL (Qax) – nar qabığı.

ZƏGƏN (Qax) – otlaq.

ZƏGLUĞ (Xaçmaz, Quba) – bax **zəylix'**.

ZƏĞƏRƏ (Lerik) – bax **zağara**. – *Papağın zəğərəsi hələ gedmeyib.*

ZƏHƏNDƏ I (Bakı, Masallı) – çoxdanışan, zəhlətökən. – *Nə zəhəndə adamdu bu (Masallı).*

ZƏHƏNDƏ II (Lənkəran) – acıdil. – *O, zəhəndə adamdu.*

ZƏHLƏ I (Füzuli, İsmayilli) – hananın ayağı. – *Hananı qoyannan soğra qəşəy oxu var, o oxu qoyursan, onun zəhləsinə – əyəğinə (Füzuli).*

ZƏHLƏ II (İsmayilli) – öd. – *Qorxudan zəhlən suya döndü.*

ZƏHLƏ III (Dərbənd) – tağalaq, cəhrədə iyə keçirilən dairəvi gön parçası və ya taxta. – *Bir parçə gün gətirün, zəhlə düzəltüm.*

ZƏHLƏ IV (Zəngibasar) – hövsələ, həvəs. – *Zəhləm yoxdu, sənnən danışam.*

ZƏHMAN (Şuşa) – bax **zahman I**.

ZƏHMƏT (Ağbaba, Culfa, Şəhur) – əmək-günü. – *Mənim zəhmətimi kitabçıya yazıbsarımmı? (Ağbaba); – İnişil hər zəhmətə beş kilo üzüm böldük (Culfa).*

ZƏQQƏTO (Ağdam) – bax **zaqqato**. – *Yelpənəx' zəqqətodu, yeməli döyü.*

ZƏQQƏTOV (Şəhur) – acı, tumturş. – *Qopatdım, qoydum ağzuma, zəqqətovdum, heş yeməli dəyir.*

ZƏQQO (Bakı, Lənkəran) – bax **zaqqun**.

ZƏQQOY (Tovuz) – bax **zaqqun**. – *Ağzum zəqqoy dadır.*

ZƏQQUƏ (Bakı, Oğuz) – bax **zaqqun**.

ZƏQQUN (Saatlı, Ucar) – bax **zaqqun**. – *Büvər zəqqun kimidi, boğazımı kəsdi (Ucar).*

ZƏQQUTUN (Culfa, Gədəbəy, Gəncə, Laçın, Mingəçevir, Naxçıvan, Oğuz, Saatlı, Ucar) – 1. acı; 2. zəhər (Oğuz). – *Niyə mənim almamı yeyirsən, zəqqutun yesəñə.*

ZƏQQƏDO: (Şəki) – 1. bax **zaqqato**; 2. zəhər. – *Ağız, Fatma, bacı:n co:su zəqqədo: kimidi.*

ZƏQQO: (Şəki) – çox duzlu.

ZƏLƏMƏ (Biləsuvar) – kasıb adama vermək üçün nəzərdə tutulan şey. – *Onu yeməy olmaz, o, zələmədi.*

ZƏLHƏB (Tabasaran) – öd kisəsi.

ZƏLİL-ZİRDƏŞ (Zəngibasar) – tənha, tək. – *Heş kəsim yoxdu, qalmışam zəlil-zirdəş.*

ZƏLLƏ I (Ağdam, Ağdərə, Borçalı, Cəbrayıl, Lerik, Şuşa) – xəsis. – *Bizim qonşumuz zəllə adamdı* (Borçalı); – *Zəllə adamın pulu çox olur* (Şuşa).

ZƏLLƏ II (Qazax) – inadkar. ◊ **Zəllə olmax** (Goranboy) – inadkarlıq etmək, əl çək-məmək. – *Ə, nə zəllə oluf yapışmısañ yaxamnan?*

ZƏLLƏ III (Cəbrayıl) – vəzəri.

ZƏLLƏ IV (Kürdəmir, Zəngilan) – bərk. – *Zəllə qəndi doğramağ olmur* (Zəngilan).

ZƏLO (Lənkəran) – yandırıcı, isti. – *Günün lap zəlo vaxdıdu.*

ZƏMƏKO (Sabirabad) – çox duzlu.

ZƏNCİRƏ (Culfa, Ordubad) – arxalığın ətəyinə tikilən bəzəklili güümüşi haşiyə. – *Qə-baxlarda zəncirə olan ərxalix geyərdilər* (Ordubad).

ZƏNƏHLİY (İrəvan) – biclik. – *Zənəhliy eləmə.*

ZƏNƏKİ-ZƏNƏKİ (Kəlbəcər) – uşaq kimi, uşaqcasına. – *Zənəki-zənəki danışma.*

ZƏNƏX' I (Qarakilsə) – çoxdanışan.

ZƏNƏX' II (Oğuz) – yaltaq. – *Bu, yaman zənəy adamdı.*

ZƏNG (Bakı) – sırğanın bir növü.

ZƏNGAN (Quba) – ayağı isti saxlamaq üçün xüsusi meşin boğazlıq.

ZƏNGET (Lerik) – bitki adı, həmişəbahar. – *Birdə zəngət çox olur.*

ZƏNGƏL (Qax, Şəki, İrəvan) – 1. bax **zəngan** (Qax, İrəvan). – *Arvad, mənim zəngəllərim hanı?* (İrəvan); 2. keçə ayaqqabı (Şəki). – *Zəngəl giyən təx'-tüx' adam olar, hamı duflu, qalux giyir.*

ZƏNGƏLƏY (İrəvan) – bax **zənkələy**.

ZƏNGİ (Zaqatala) – çarıqda bağ keçirilən deşiklər. – *Çarığın zəngisi qopupdu.*

ZƏNKƏLƏY (İrəvan) – kələkbaz. – *Sən nə yaman zənkələysən.*

ZƏRD (Bakı) – quş adı.

ZƏRDAP (Qax) – irin. – *Yazığın yarasınan zərdap tökülürdü.*

ZƏRDƏ I (Başkeçid, Bolnisi, Borçalı, Bö-yük Qarakilsə, Qazax, Qarakilsə, Naxçıvan, Ordubad) – yerökü. – *Bizim yerin adamı çoxlu-çoxlu zərdə yeyəndi* (Ordubad); – *Bi:l çoxlu zərdə ax'mışəm* (Qarakilsə).

ZƏRDƏ II (Balakən) – təmiz buğda.

ZƏRDƏLƏMƏX' (Xanlar) – yaxşılarını seçmək. – *Ə, bəji oğlu, adam zərdələməz, alırsan, bir ujdan götür.*

ZƏRDO (Kürdəmir) – bax **zərdap**.

ZƏ:RƏX' (Gədəbəy, Kəlbəcər) – bitki adı. – *Zə:rəx' kilimin arasında çox varyıdı, eşiyə aparırı, sərin gün çıxanda* (Gədəbəy).

ZƏRƏNDƏZ (Lənkəran) – zərli baş örtüyü. **ZƏRGEND** (Cəlilabad) – bax **zəngət**. – *Zərgend meşədə bitey.*

ZƏRİLXANA (Qazax) – ayaqyolu.

ZƏRİS (Ordubad) – zirinc.

ZƏRQOV (Zəngilan) – xörək adı. – *Arvat yaxşı zərqov bişimşdi, yeyib gəlmişix.*

ZƏRMƏNDİX' (Basarkeçər) – ömək-ömeci. – *Uşaqlar gedif zərməndix' yığmağa.*

ZƏRNIŞ (Oğuz) – zirinc.

ZƏRVAF (Tovuz) – zərli parça.

ZƏRZƏR (Quba) – duzlanmış yabanı kəvər.

ZƏVƏRQARIN (Çənbərək, Karvansaray, Qazax) – bax **zağarqarın**. – *Zəvərqarın adam yoxuş yeri çıxə:limi?* (Çənbərək).

ZƏVƏRMƏX' (Gədəbəy) – uzanmaq. – *Görünən bir nə zəvərif, heş xəvəri varmı kın düynədən.*

ZƏVİLLƏMƏG (Cəlilabad) – zarımaq. – *Az zəvillə sən də, baş-beynini aparmagınan.*

ZƏVRƏ (Borçalı) – qif.

ZƏVZƏX' (Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli, Gədəbəy, Qarakilsə, Qazax, Zəngilan) – bax **zəvzəy**. – *Bı qəri həylə zəvzəx' qəridi, axşamacan zəvze:r* (Zəngilan); – *Zəvzəy adam zəhlə tökər; – Sən öz canın, zəvzəy adamnan yoldaş olma* (Gədəbəy).

ZƏVZƏX'LƏMƏX' (Qazax) – yersiz və boş-boş danışmaq. – *Əli dünən mərəkədə yaman zəvzəx'lədi.*

ZƏVZƏK (Beyləqan, Cəbrayıl, Kəlbəcər, Kürdəmir) – bax **zəvzəy**. – *Zəvzək gedə*

olma, bı çox pis şeydi (Beyləqan); – *Zəvzək kişi gəldi, gənə baş-beynimiz gedər* (Cəbrayıl).

ZƏVZƏMƏX' (Cəbrayıl, Füzuli, Qarakilsə, Mingəçevir) – həddindən artıq boş boş danışmaq. – *Ay arvad, az zəvzə dana, tay yorulmadı: nə?* (Cəbrayıl); – *Bu da ay zəvzədi ha* (Qarakilsə).

ZƏVZƏY (Laçın) – çoxdanışan. – *Ay sən də zəvzəy adamsan ha.*

ZƏVZİMƏG (İmişli) – yalvarmaq. – *Yıldız ayağına, başdadı zəvziməyə.*

ZƏY (Cəbrayıl) – tikə, hissə. – *Minnan sənə bir zəy də vermərəm.*

ZƏYDUZ (İrəvan) – zəylə duzun qarışığından hazırlanmış aşı maddəsi. – *Bir az zəyduz qayır.*

ZƏYDUZLAMAX (İrəvan) – dərini aşılmaq üçün ona zəyduz sürtmək. – *Dərini zəyduzlamışam.*

ZƏYƏRƏK (İrəvan) – kətan yağı. – *Bir az zəyəmək gəti, xəmirə qatax.*

ZƏYİN (Qazax) – biyar.

ZƏYLİX' (Ağdam, Mingəçevir, Şəki) – lampanın boğazı, şüşə keçirilən yeri. – *Lampanın zəyliyi qopuf, saxlamır* (Ağdam).

ZƏYVƏK (Füzuli) – tənbel. – *Bı öküz zəyvəkdi.*

ZƏYVƏYK (Füzuli) – zəif, ariq. – *Dünən Behbidin inəyi bir zəyvək bızav doğuf.*

ZİBİ (Cəbrayıl) – böyük, yekə.

ZİBİĞ I (Bakı) – zəhlətökən, sırtıq. – *Mının kimi heç zıbiğ adam görməmişəm.*

ZİBİĞ II (Bakı) – b a x **zıbi**. – *O, zıbiğın biridü.*

ZİBİX (Meğri) – b a x **zıbi**. – *Gülünün Hüsnən addı bir zıbıx gədəsi var, özü də dəmir yolda işde:r.*

ZİBİN (Kürdəmir, Qəbələ, Oğuz) – sırıqlı. – *Hava soyuyuf, gərəx' zıbin alam* (Qəbələ); – *Zıbin olmasa, so:xdan doaram* (Oğuz).

ZİBİRTİN (Kürdəmir) – böyük və həm də yaraşsız. – *Əhmədin oğlu elə zıbırtındı ki.*

ZİFİ (Meğri) – azacıq, lap az. – *Ətdən bizə Fərəş zifi də vermədi dadax.*

ZİFLAMAX I (Basarkeçər, Mingəçevir) – b a x **zıflamax**. – *Çualı ağzımatan zıfla taxıl-nan* (Basarkeçər).

ZİFLAMAX II (Basarkeçər, Şuşa) – b a x **zıplamağ**. – *Yumruğu sufatına elə zıflıyuf ki, sufati göyərif* (Şuşa).

ZİĞ I (Bakı, Culfa, Gədəbəy, Qarakilsə, Naxçıvan, Ordubad, Şərur) – palçıq. – *Ziğdan indi dərbəşmək olmaz* (Şərur); – *Ziğ bulasıf şalvarın balağına, təmizdənnən* (Gədəbəy).

ZİĞ II (Qazax) – qalın tüstü.

ZİĞ III (Qazax) – gözün qırağına yığılan çirk.

ZİĞ IV (Qazax) – qarğaya oxşayan quş.

□ **Ziğ verməğ** (İsmayilli) – dolu olmaq. – *Dəyirman adamnan ziğ verir.* ◊ **Ziğ vırmağ** (Bakı) – b a x **ziğ vermək**.

ZİĞAB I (Qubadlı, Salyan) – bir yerdə qalıb iyələnən su. – *Bizim yerrərdə zığab ulmaz* (Qubadlı); – *Zığabı içməğ olmaz* (Salyan).

ZİĞAB II (Salyan) – b a x **zağab**. – *Bı qa-sığı zığaba salacam.*

ZİĞEL (Xanlar) – qısa boylu və yekəqarın (adam). – *Ziğel adam da var.*

ZİĞİ (Bakı) – b a x **ziqqi**.

ZİĞİMAX (Tovuz) – sürüşmək. – *Ayağım yaman zığıtır qar olanda.*

ZİĞİRQUŞ (Şuşa) – zəhlətökən. – *Mürsəl zığırquş adamdı.*

ZİĞİT (Xanlar) – ölüvay. – *Bu da zığıt oğlu zığıt, bizə yoldaş olub.*

ZİĞMAX (Şərur) – b a x **ziğimax**. – *Avto:nun təkəri zığıdı, avto o sa:t yoldan çıxır.*

ZİĞLA (Qazax) – yumurtadan yenice çıxmış, hələ tüklənməmiş quş balası.

ZİĞLI (Tərtər) – b a x **zağlı II**. – *Bu inəyin südü zığlı süddü.*

ZİĞLIX (Berdə) – palçıqlıq. – *Hər yan zığlıxdı.*

ZİĞO (Kürdəmir) – b a x **ziğ I**.

ZİĞZİĞ I (Kürdəmir) – uşaq oyununu adı. – *Uşağlar, gəlin zığzığ oynıyağ.*

ZİĞZİĞ II (Qax, Oğuz, Tovuz, Zaqatala) – alabaxta, quş adı. – *Uzaxdan zığ-zığ çığıdır* (Zaqatala); – *Zığzığ bağıto:ğuna oxşuyur* (Oğuz).

ZIX (Culfa) – b a x **zılx**.

ZIXCALI (Meğri) – dolu, basa-basa doludurulmuş. – *Üş zıxcalı çüyal ma: verdi, ikisin də Qurbanın dədəsi Məşə Zeynala.*

ZIXMA (Gədəbəy, Tovuz) – yumruq, dürtmə. – *Sağa bir zıxma vurram, bir il*

özünə:lməssən (Tovuz); – *Bir zixma vurram, böyrəyini içinə tüşər* (Gədəbəy).

ZIXMALAMAX (Gədəbəy) – yumruqla vurmaq. – *Elə zixmaladım, heç məni vurmağa əl açə bildi ki?*

ZIXZIX (Qax, Zaqatala) – sağsağan.

ZIQI (Balakən) – dələ cinsindən olan meşə heyvanı.

ZIQQI I (Ağdam, Bakı, Kürdəmir, Şəki) – b a x **ziqqi**. – *Ziqqı adamın malı çıxınca canı xixsa yaxıdı* (Şəki).

ZIQQI II (Bakı, Kürdəmir, Salyan) – çox-danışan. – *Ziqqı adam çox danışar, adamın baş-qulağın aparar* (Salyan).

ZIQQIÇİLİĞ (Salyan) – uzunçuluq. ◊ **Ziq-qıçılığ eləməg** – uzunçuluq etmək. – *Paşa, nə zıqqıçılığ eliyirsən?*

ZIQQILDAMAX (Beyləqan, Bərdə, Qarakilsə) – zarımaq. – *Bu uşax səhərdən zıqqıldayıyır* (Beyləqan).

ZIQQILİĞ: ZIQQILİĞ ELƏMƏK (Əli Bayramlı) – 1. zəhlə tökmək. – *Az zıqqılığ elə; 2. dilənmək. – Abırın olsun, utan, zıqqılığ eləmə.*

ZIQQİ (Lənkəran) – xəsis.

ZILAN (Qarakilsə) – axırıncı (oyunda). – *Beşüyür oğlu beşüyür, oyunda həmişə zılan olur.*

ZILAVLAMAX (Qarakilsə) – b a x **zilavlaşmax**. – *Aşix zilavlanıf, müşqurmamış alçı durur.*

ZILDAN (Gədəbəy) – yaş, rütubətli. – *Zıldan ağışdı, qo:η qurusun.*

ZILDIRAMAX (Çənbərək, Karvansaray) – yetişmək. – *Alma zıldırıyif tökülür* (Karvansaray).

ZILDIRRAMAX (Zaqatala) – sızıldamaq.

ZILĞA I (Cəbrayıl, Zəngilan) – 1. b a x **zilğa** (Zəngilan). – *Quşun balası hələ zilğadı, uçə:lmir; – Divardakı ilan zilğaları uddu; – Dülçənin balalarının hamısı hələ zilğadı; 2. anadan təzəcə doğulmuş uşaq (Cəbrayıl).*

ZILĞA II (Füzuli, Sabirabad, Şamaxı) – balacaboy (adam).

ZILĞA III (Daşkəsən, Şəki) – arıq, zəif. – *Uşax əmələ gəlmir, heylə zilğa durur* (Şəki).

ZILX (Ağdam, Ağdərə, Cəbrayıl, Əzizbəyov, Füzuli, Gədəbəy, Gəncə, Kürdəmir, Salyan, Şəki, Ucar) – çuğundur. – *Zilx da*

əkirix' (Ağdam); – *Həməvvax zilx vereyrim qışda mala samannan bir yerdə* (Gədəbəy); – *Qalxoz bu il zilx normasını doldudu* (Cəbrayıl).

ZILXI (Füzuli) – tamamilə.

ZILİĞ (Cəlilabad) – gözdə əmələ gələn çirk.

ZILIF I (Qarakilsə) – həyasız. – *Zılıf qadındı, heş kim üzünə baxmır.*

ZILIF II (Şərur) – darının bir növü.

ZILIX (Cəbrayıl, Zəngilan) – b a x **zilığ**. – *Genə nə:luf, gözü:η zilığın tökürsən?* (Zəngilan)

ZILIN (Meğri) – pinti. – *Əldərədə zılın arvat yoxdu.*

ZIMBİL (Gədəbəy) – ağır. – *Zimbıldı, tər-pətmək olmor.*

ZIMIR I (Basarkeçər, Gədəbəy, Tovuz) – palçıq. – *Camış özünü zımura saldı; – Arxa su zımur kimi yəli, də:η, bağlara yağıf* (Tovuz); – *Buralar pütüncə zımurdi, yeriməx' ha olmor* (Gədəbəy).

ZIMIR II (Tovuz) – yetişməmiş, kal (meyvə). – *Ə:, o alma zımurdi, onu niyə yi:r-səη?*

ZMIRD (Qazax) – tamamilə, büsbütün. – *Bu qarqız zımurd kaldı; – Həsən zımurd qammer.*

ZIMIRRAMAX (Basarkeçər, Borçalı) – çirkləndirmək. – *Mal buroyu zımırır:f, gə təmizdə* (Borçalı).

ZIMIRT (Qazax) – b a x **zımır II**. – *Hələ zımurtdı zoğal, ye:ləsi döyü.*

ZINC: ZINCI DÜŞMƏX' (Xanlar) – kefsizləmək. – *Kəhər atın zıncı elə düşüf ki, elə bil arpa yemiyif.*

ZINDİĞ (Bakı) – davakar.

ZINDIX I (Füzuli, İsmayılı, Qazax) – sırtıq, həyasız. – *Yamanca zındıxsən, səniη kimi zındığ adam görməmişəm* (Qazax).

ZINDIX II (Naxçıvan) – balaca boylu, qısaboy (adam).

ZINĞ (Salyan) – bir şeyin az hissəsi.

ZINĞIR-ZINĞIR (Qax) – boş-boş, avara. – *Əşi, bütün günü zınğır-zınğır qəziy.*

ZINQ (Salyan) – b a x **zing II**. – *Bi zinq üzüm adamı doydırmaz.*

ZINQAX (Cəbrayıl) – şuluq, nadinc, sözə-baxmayan.

ZINQI (Bakı) – tərbiyəsiz.
ZINQIMAX (Füzuli) – aqlamsınaraq yalvarmaq. – *Əli zinqıyif, üzüm alif yeyif.*

ZINQIN (Şamaxı) – tut çırpmaq üçün ağac.
ZINTIŞ (Mingəçevir, Oğuz) – inadkar, tərs. – *Ə, sən nə zıntış adamsan* (Oğuz).

ZIPI I (Salyan) – kobud.
ZIPI II (Cəlilabad, Salyan) – yumruq. – *Ona bi zıptı vırdım ki, biyağ aşdı* (Salyan).

ZIPIF (Çənbərək) – dolu. – *Qəşədar İsmeyl bir zıpfı harəva ot gətdi.*

ZIPLAMA (Lənkəran) – ağızbaağız, basa-basa. – *Kisəni zıplama doldurdım.*

ZIPLAMAĞ (Kürdəmir) – var qüvvə ilə, möhkəm vurmaq. – *Safa dünən böyrümə elə zıpladı, yeri hələ də ağrıdır.*

ZIPIZ (Əli Bayramlı) – çılpaq. – *Payız olan kimi ağajdar zıppız olur.*

ZIR I (Basarkeçər) – tamamilə. – *Qarpız zir kaldı, heş yeməx' də olmur; – O, zir qam-mazın biridi, heş zad başa düşmür.*

ZIR II (Barana) – kobud. – *Tahir çox zir oğlandı.*

ZIRAN (Basarkeçər, Naxçıvan, İrəvan) – b a x **zılan**. – *Bu dəfə Seyid zırandı* (Naxçıvan); – *Ay uşaxlar, zıran kimdi?* (İrəvan).

ZIRANA (Ağbaba) – b a x **zılan**. – *Oyunda mən zırana qaldım.*

ZIRBIX (Böyük Qarakilsə) – palçıq.

ZIRDANNAŞMAX (Borçalı, Qazax) – kobudcasına zarafatlaşmaq. – *Əli, gedirsiniz gedir, nə zırdannaşırıңыз?* (Borçalı).

ZIRDƏNƏ (Lənkəran) – yumurta sarısı.

ZIR DÜDÜYÜNƏ QOYUB ÇALMAX (Şərur) – rüsvay etmək. – *De:rsən yanı kətdə bizi zir düdüyünə qoyub çalsınnar.*

ZIRFLAMAX (Hamamlı) – ağızbaağız, basa-basa doldurmaq.

ZIRĞIN (Bakı) – zərbə. – *Qapıya bir zırğın dəydi, gördüğ ki, bö:g qərdeşim qapını açıb girdi içəri.*

ZIRI I (Ağdam, Cəbrayıl, Mingəçevir, Şəki, Ucar, Zəngilan) – yekə, böyük. – *U nə zırdı, ə (Ucar); – Yaman zırı şeydi* (Ağdam).

ZIRI II (Ağdam, Cəbrayıl, Cəlilabad, Mingəçevir, Şuşa, Zəngilan) – b a x **zır II**. – *Heç belə zırı adam görməmişəm* (Ağdam); – *Zırı adam zırlığın hər yerdə bildirər* (Zəngilan).

ZIRI III (Başkeçid, Qazax) – erkək eşşək.

ZIRIX I (Gəncə, Qazax, Şamaxı, Şəki) – yekə, böyük. – *Paho, nə zırığ adamdı* (Qazax); – *O at zırığ atdı, uzunu burdan ora olar* (Şəki).

ZIRIX II (Şəki) – bol, çox. – *Biyil zırız baramamız olcaxdı.*

ZIRIX III (Basarkeçər) – axta. – *Ala qoç zırızdı.*

ZIRILIX (Cəbrayıl, Zəngilan) – kobudluq. – *Zırlıq onda çoxdan var* (Zəngilan). ◊ **Zırlığna salmax** (Cəbrayıl) – kobudluq etmək. – *Ə, zırlığna salma.*

ZIRINDAZ (Meğri) – b a x **zerindaz**.

ZIRNATAN (Daşkəsən) – ağzına kimi, ağızbaağız. – *Çayı istkanın zırnatan süz.*

ZIRNIŞ (Mingəçevir) – zirinc.

ZIRPƏLLƏZİNƏ (Meğri) – nəhəng, yekə. – *İldırım bir zırpəlləzinə palıt yıxır.*

ZIRPI (Qazax, Şəmkir) – qanacaqsız.

ZIRPIÇÇI (Ağdərə) – əkin zamanı kotanın ağzını təmizləyən adam. – *Zırpıççı kotanın ağzın təmizdiyir.*

ZIRPIZOĞAL (Zəngibasar) – böyük, yekə, nəhəng, qüvvətli. – *Bi zırpızoğalnan bacarmaq olar bə:m?*

ZIRRAMAX (Çənbərək) – yağmaq. – *Beyjə gənəjix' bir metrə qar zırrıyif.*

ZIRANQUŞ (Karvansaray) – ling. – *Göyrüşdən zırranquş qayrerix.*

ZIRTEPƏN (Qax) – nəhəng, böyük <adam>.

ZIRZAX (Başkeçid) – dırmıq.

ZIRZIR (Kəlbəcər) – ağlağan. – *Mirzə elə uşaxlıxdan zırzırdı.*

ZIVANI (Şəmkir) – sırtıqlı. – *Zıvanı yavaş-yavaş dəvdən tüşör.*

ZIVIX (Borçalı) – uzun. – *Zıviğ adamın axılı olmor.*

ZIVILLIX (Qazax) – qalın pöhrəlik, qalın kolluq.

ZIVIN (Gəncə, Mingəçevir, Tovuz) – 1. qalın üst geyimi (Gəncə); 2. b a x **zıbn** (Mingəçevir, Tovuz). – *Zıvını hamı gər* (Tovuz).

ZIVINI (Ağcabədi, Basarkeçər, Çənbərək, Kürdəmir, Tovuz, Şəki) – 1. b a x **zıbn** (Şəki). – *Altdan zıvını giydim, üsdən paltun,*

canım elə oldu od kimi; 2. b a x **zivin** (Ağcabədi, Basarkeçər) – *Zivini qoja arvatdar ge:ir* (Ağcabədi); – *Dərzi Məsmənin zivini-sini sıyrırdı* (Basarkeçər).

ZIVIRDIŞ (Qazax) – qanacaqsız. – *Çox zivirdiş adamsaŋ.*

ZIVIRDIŞI (Qazax) – icazəsiz, özbaşına. – *Zivirdişi girif bosdandan içinə, elə bil yə:sizdi.*

ZIVIRIX (Basarkeçər) – tamamilə, büsbütün, bütünlüklə. – *Heyvan elə kökəlif, zivirix tix'dən çıxıf.*

ZIVLAX (Gədəbəy) – düz. – *Zivlağ ağacı qo:yufsuŋ orda, qəlifsiŋ qin, munu qəsəcəm.*

ZIZILDAMAX (Zaqatala) – sızıldamaq. – *Bütün qıçdarım zızıldadı səhərə kimi.*

ZİB I (Dərbənd) – qozun yaşıl qabığı. – *Quzun zibnən xəlçə tuxmağcun yun ipini buyatullar, yaxşı qara irəngi uladu.*

ZİB II (Qax) – qıf.

ZİBAN (Ordubad) – qaracıq, taxılın içəri-sində bitən xırda qara toxumlu bitki. – *Bu gün buğda almışam, içinnən ziban çıxıb.*

ZİBAR (Goranboy) – abır. ◊ **Zibarın töx'məx'** – abırını tökmək. – *Əşi, sən də üzümü-zün zibarın töx'dün laf.*

ZİBƏR (Lənkəran) – b a x **zibar**. ◊ **Zibəlin tökməg** – b a x **zibarın töx'məx'**. – *Zibəlimi töknə, çıx get burdan.*

ZİBƏR (Bakı, Lənkəran) – b a x **zibar**. ◊ **Zibərin tökməg** (Bakı) // **Zibərin dağıtmağ** (Lənkəran) – b a x **zibarın töx'məx'**. – *Sən allah, Mədinə, zibərimi töknə.*

ZİBİDİ (Ağdaş) – tamamilə. – *Sənin qulağın zibidi kardi.*

ZİBİRİX': ZİBİRİX' GETMƏX' (Meğri) – iztirab keçirmək. – *Əmir Ərşat davasındə ki uğlu öldi, yazıx kişi hey zibirix' gedeydi.*

ZİBTƏR (Qarakilsə) – həyasız. – *Zibtərin biri zibtər, mənən nə istiyirsən?*

ZİBTƏRMƏX' (Qarakilsə) – qızıışmaq. – *Niyə zibtərirəsən, sənnən qorxub eliyən yoxdu.*

ZİDİN-ZİDİN (Füzuli) – çətinliklə. – *Bir tər:z zidin-zidin dolandıx.*

ZİFDİNƏ (Füzuli) – keçəl.

ZİFİR (Basarkeçər) – qəlyanın çubuğunun içində əmələ gələn qır. – *Qəlyanın içi zifir-nən doludu.*

ZİGAR: ZİGAR İLƏMƏG (Dərbənd) – 1. inildəmək, zarıldamaq. – *Xəstə adam da zigar iliyədi, başqasınnan acıqlı ulan da;* 2. qeybət etmək.

ZİL (Ordubad) – barama qurdunun peyini.

ZİLƏN (Naxçıvan, Salyan) – b a x **zəlaf II**. – *Aşığın sürtülmüşünə bizdərdə zilan aşıx deyilir* (Naxçıvan); – *Sənün zilanun bizi uddı* (Salyan).

ZİLƏF I (Culfa) – b a x **zəlaf II**. – *Aşığın sürtəllər, olar ziləf.*

ZİLƏF II (Borçalı, Zaqatala) – ayaq yolu.

ZİLƏF III (Oğuz) – b a x **zilav**. – *Ziləf adam hər şeyin yerin bilən adam olur.*

ZİLƏFLAMAX (İrəvan) – sürtüb hamarlaşmaq. – *Aşığımə bax, gör necə ziləflamışam.*

ZİLƏFLAŞMAX (Oğuz) – sürtülmək, sürtülüb hamarlaşmaq. – *Bu aşıx çox oynanıf ziləflaşıf.*

ZİLƏV (Kürdəmir) – zirək. – *Elçin zilav oğlandı.*

ZİLBƏ-ZİLBƏ (Lənkəran) – tikə-tikə. – *Səni zilbə-zilbə doğriyəcəm.*

ZİLVİX' (Çənbərək) – b a x **zilveriy**. – *Tükəna gətdix'ləri parçadan aləmmədim zilvix' də.*

ZİLVİY (Kürdəmir, Laçın) – bir parça, bir tikə. – *Parçadən zilviy də qalmadı* (Laçın).

ZİLƏF I (Qazax, Yevlax) – b a x **zəlaf I**. – *Yaman ziləf uşaxdı, a:dı sözə baxmer* (Qazax).

ZİLƏF II (Hamamlı) – b a x **zəlaf II**. – *Ziləf aşığın mat oyunda işdəderdilər.*

ZİLİ (Ağdam, Borçalı, Qazax) – 1. palaz (Ağdam); 2. xalı (Ağdam, Borçalı, Qazax). – *Zili yekədi, gəvə balajadı* (Borçalı).

ZİLLƏ (Barana) – zirvə. – *Cəhəngir dağın laf zilləsinə çıxmışdı.*

ZİLLƏMƏ (Barana) – başısağa. – *Elman körpüdən çaya zilləmə çüşdü.*

ZİLLƏMMƏX' (Başkeçid) – bağlanmış.

ZİLONA (Salyan) – həyasız. – *Zilona adam utammar; – Gülbahar elə zilona adamdı ki, heç üzün görmə.*

ZİMİR I (Başkeçid, Borçalı) – mal-qaranın altında olan pəlçiq. – *Get, damın zimirini kürü* (Borçalı).

ZİMİR II (Kürdəmir) – bərk, yetişməmiş.
– *Arמיד hələ zimiridi.*

ZİNC (Zəngilan) – yarpağından boyaq üçün istifadə edilən ağac. – *Zinc ağacının yarpağının ip bo:yullar.*

ZİNCİ (Kürdəmir, Salyan) – b a x **zing** III.
– *Suyı az olan çayda zinci olar* (Salyan).

ZİNCİLFƏRƏC (Bakı) – əncir şirəsi ilə bişirilmiş halva.

ZİNDİQANNIĞ (Şamaxı) – çətinlik, əziyyət. – *Zeynəbin nəvəsi çox zindiqanıqnan böyüyüb.*

ZİNƏ I (Qarakilsə, Naxçıvan) – sızılan, süzülən. – *Sarab <sirab> zinə sudu.* ♦ **Zinə gəlməx'** (Ordubad) – sızılmaq. – *Bulağın suyu zinə gəlir.*

ZİNƏ II (Zəngibasar) – bataqlıq.

□ **Zinə çəkmək** (Göyçay) – oğurlamaq.

ZİNG I (Bakı, Kürdəmir, Qazax, Qusar, Mingəçevir, Sabirabad) – qılça sümüyü.

ZİNG II (Bakı, Salyan) – üzüm salxımının bir hissəsi, balaca salxım. – *Hər zingdə on-on iki gilə üzüm olar* (Salyan).

ZİNG III (Salyan) – çayda suyun azalması nəticəsində əmələ gəlmiş adacıq.

ZİNGARLANMAX (Balakən) – b a x **ziyarlanmax.**

ZİNGƏ (Tovuz) – qədir, qiymət. – *Canının zingəsini bil, a bala, çox işdəmə.*

ZİNGƏVARA (Bakı) – üzüm salxımının bir hissəsi, balaca salxım.

ZİNGİLƏ (Gəncə, Göyçay, Masallı, Mingəçevir, Ucar) – üzüm salxımının bir hissəsi, üzərində bir neçə gilə olan hissə. – *Salxımda bir neçə zingilə var* (Göyçay); – *No:lar ə:, u zingilədən uşaxlara da ver* (Ucar).

ZİNGİRƏ I (Ağdam, Cəbrayıl, Kürdəmir, Meğri) – b a x **zingilə.**

ZİNGİRƏ II (Xanlar) – dəstə. – *Səlmi bətinə bir zingirə ip almışam.*

ZİNGİRTƏ (Meğri) – b a x **zingilə.** – *Tami ikicə zingirtə üzüm darıp* (dərrib).

ZİNHƏRİL (Şuşa) – çox isti.

ZİXRİX' (Bolnisi, Gədəbəy, Qazax, Tovuz, Şəmkir) – qaranlıq. – *Gejə zixrix'də yol getməx' çətin olar* (Qazax); – *Eşiy elə zixriyidi kin, gormordü göz-gözü* (Gədəbəy).

ZİNZİLƏ I (Oğuz) – çətinlik, ağır şərait.

ZİNZİLƏ II (Qax, Şəki, Zaqatala) – zəlzələ. – *Bi dəfə elə zinzilə oldu ki, irəfdən qav-qacax töküldü* (Şəki).

ZİNZİLƏ III (Qax, Mingəçevir, Zaqatala) – 1. ildırım (Qax, Zaqatala). – *Habı yıl durupı bi zinzilələr vurup; – Evuva zinzilə vursun* (Qax); 2. səs-küy, dava-dalaş (Mingəçevir). – *Bö:üx' dava oldu, yaman zinzilə qofdu.*

ZİNZİLƏ IV (Gədəbəy, Qax, Zaqatala) – dəridə əmələ gələn xəstəlik, ekzema. – *Zinzilədə uşax də:sən* (Gədəbəy).

ZİNZİLƏ V (Qax, Zaqatala) – uçurum.

ZİR I (Ağcabədi, Ərdəbil, Naxçıvan, Ordubad, Tovuz, Şərur, Yardımlı) – nəlbəki. – *Zir istəkan altında olar* (Şərur); – *Çayı zirə tək soyusun* (Naxçıvan); – *İstəkanı qoyrux zirin içinə, çay içirix* (Ordubad).

ZİR II (Kəlbəcər) – şum zamanı kotanın açdığı iz, şırım.

ZİRAB (Dərbənd) – ayaqyolu. – *Öyün arxasında zirab tix'.*

ZİRCAMA (Oğuz) – qədim qadın paltarı.

ZİRCAMI (Oğuz) – b a x **zircama.** – *Zircamı uzun olur, enni olur, arvatdar giyəndi.*

ZİRCƏLƏMƏX' (Bolnisi) – b a x **zircələməx'.**

ZİRCİX' (Ağdaş, Basarkeçər, Cəbrayıl, Gədəbəy, Qazax, Tovuz, Zəngilan) – b a x **zircix'.** – *Həsən yaman zirciy uşaxdı* (Qazax); – *Mə:m zirciy uşaxdan zəhləm gedir* (Zəngilan).

ZİRCİX'LIX' (Qazax) – b a x **zircix'lix'.**

ZİRCİX' (Qazax) – şuluq, nadinc, sözbəxmayan, zəhlətökən.

ZİRCİX'LIX' (Tovuz) – şuluqluq, nadinclik. – *Sənin uşaxların yaman zircix'lix' eliyir.*

ZİRDƏSS: ZİRDƏSS ELƏMƏG (Cəlilabad) – həbs etmək. – *Allahyarı zirdəss elədilər.*

ZİRƏ (Gəncə) – b a x **zir** I.

ZİRƏTO (Bərdə, Naxçıvan) – düyü unundan hazırlanmış quymaq.

ZİRƏZƏ (Qazax, Tovuz) – cəftə.

ZİRƏZƏLƏMƏX' (Qazax) – cəftələmək. – *Gejə toyluya salerix, ağzını zirəzəlerix'.*

ZİRİ I (Qazax, Ordubad, Tovuz, Zəngilan) – b a x **zir** I. – *Mən çayı ziriyə töküv içərəm* (Qazax); – *Gedə zirini sindidi* (Zəngilan).

ZİRİ II (Cəbrayıl) – mis duzqabı. – *Ziriyə duz qoy, gəti.*

ZİRZƏ (Bolnisi, Borçalı, Gədəbəy, Qazax) – b a x **zirəzə**.

ZİRZƏLƏMƏX' (Başkeçid, Bolnisi, Borçalı) – b a x **zirəzələməx'**. – *Qapıyı zirzələ* (Borçalı).

ZİV (Şərur) – buz üzərində sürüşmək üçün düzəldilən yer. – *Bı dix'dirdə bir ziv qayırplar kin.*

ZİYAX (Mingəçevir) – zəif.

ZİVDİ (Mingəçevir) – oyunda axırıncı.

ZİVƏ (Bakı, Lənkəran, Ordubad) – paltar sərilen ip. – *Bizim yerdə paltarı yuyub ziviyə sərəllər* (Ordubad).

ZİVİRD (Zəngibasar) – tamamilə, büsbütün. – *Ət zivird yağdı.*

ZİVİŞGƏX' (Şərur) – sürüşkən.

ZİVİŞMƏX' (Şərur) – b a x **zivməx'**.

ZİVMƏX' (Qarakilsə, Naxçıvan, Şahbuz) – sürüşmək. – *Maşın bı yağışdıxdə gedə bilməz, zivəcəx'* (Şahbuz).

ZİY (Ağbaba) – görkəm. – *Onun ziyi düzələn döyü.*

ZİYANXAB (Masallı) – 1. bədxərc; 2. zi-yankar; 3. şərçi, başqasına şər atan. – *Sən ziyaxab adamsan.*

ZİYARALANMAX (Zaqatala) – şikayətlənmək, gileylenmək. – *Çox ziyaralanma.*

ZİYƏX' (Tovuz) – çox, həddən artıq, zil. – *Bu parça ziyəx' qaradı.*

ZİYƏLƏ (Lənkəran) – vəzəri.

ZİYİRİX' I (Tovuz) – iyrenc, çirkin. – *O, ziyiriyin biridi.*

ZİYİRİX' II (Qazax) – zirək. – *Fatmanın uşaxları ziyrix'di, yaxşı oxuyollar.*

□ **Ziyrix' döyməg** (Kürdəmir) – titrəmək. – *Şaxtada saba:can ziyrix' döymüşüg.*

ZİYİRİX' (Bolnisi) – əl arabası.

ZİYİRİY (Borçalı) – kotanın hissəsi. – *Xarazan ziyriynən ulağın arasında olor.*

ZİYVAX (Yevlax) – zəif.

ZİZAMAT (Zaqatala) – vəzəri.

ZOBALAĞ (Lənkəran) – boyca kiçik, həm də hökmlü <adam>.

ZOBALAX (Cəbrayıl) – toyuq və ya cücənin ayağına bulaşmış yumrulanan palçıq. – *O cücənin ayağındakı zobalaxları qopart.*

ZOBBAN (Salyan) – böyük, iri. – *Qəfər, sə:nçün zobban alma alacağam.*

ZOBİRİN (Kürdəmir) – yetişməmiş (meyvə). – *Armut hələ zobırındı.*

ZOBRUXLAMAX (Füzuli) – dərmək. – *Zobruxluyuf töx'mə yerə.*

ZOD I (Borçalı, Culfa, Gədəbəy, Qazax, Qarakilsə, Şəmkir, Tərtər, Tovuz) – gavahın. – *Zod olmasa, kotan yerə batmaz* (Borçalı); – *Apar, hopa zod saldır* (Şəmkir).

ZOD II (Zəngibasar) – tamamilə, büsbütün.

ZODDAMA (İrəvan) – başdansıvdu.

◇ **Zoddama eləməx'** – başdansıvdu eləmək. – *Lap zoddama eləmişən ha:.*

ZODDAMAX (Borçalı, Daşkəsən, Gədəbəy, Qazax, Şəmkir, Tərtər, Tovuz) – itiləmək. – *Kotan yerə getməz, aparem, zoddadem ağzını* (Qazax); – *Zoddadınımı bizim baltıyı?* (Gədəbəy).

ZODDAMMAX (Zəngilan) – acıqlanmaq, hirsələnmək. – *Mə:m üsdümə nə zoddanırsən, sözüñ var, get özüynən danış.*

ZODDİ (Naxçıvan) – güclü, qüvvətli. – *Bizim Navrız çox zoddidi.*

ZODDU I (Gədəbəy, Qazax, Şuşa) – hirsli, acıqlı. – *Nə zoddu adamsın, heş yaraşmer boy-puxunuğa* (Gədəbəy); – *A bala, nə yaman zoddu danışırsən, yoxsa elə bilirsən sənnən qorxuram* (Şuşa).

ZODDU II (Qarakilsə) – diribaş. – *O, zoddu adamdı.*

ZODDU-ZODDU (Tovuz) – hirsli-hirsli. – *Zoddu-zoddu danışıf eləmə, sənnən qorxuf-eliyən yoxdu.*

ZOĞ (Borçalı, Hamamlı) – zolaq (kərəntinin biçdiyi otun əmələ gətirdiyi zolaq). – *Kərənti piçer, zoğ qayrer* (Borçalı).

ZOĞALI (Şəmkir) – müxtəsər; düzüənə. – *Biz zoğalı danışırx; – Sözüñ zoğalısn de.*

ZOĞALLAMAX (Hamamlı, Şuşa) – uzunçuluq etmək, boş-boş danışmaq. – *Ə:; sən dədəñin goru, az zoğalla, baş-beynim getdi* (Şuşa).

ZOĞAT (Meğri) – bünövrə, özül. – *Binə-dəli fağır bu damın zoğatın açanda çox əl-ləşdi.*

ZOĞLAMAX (Hamamlı) – dırıqla topalamaq.

ZOXMA (Gədəbəy, Tovuz) – bax **zıxma**. – *Boş böyrümə bir zoxma vurdu, az qaldım öləm* (Tovuz).

ZOXMALAMAX (Zəngibasar) – yumruqlamaq. – *Böyrümü zoxmalama, bəsd.*

ZOQQA I (Salyan) – böyük, iri. – *Biz iri adama zoqqa adam di:rüg.*

ZOQQA II (Kürdəmir) – seçmə. – *Ağacın zoqqasın özün əkdün, pisin mənə verdün.*

ZOL I (Bakı, Cənubi Azərbaycan, Gədəbəy, İmişli, Kürdəmir, Qax, Salyan, Şamaxı, Tovuz) – həmişə, daima. – *İşə zol məyi yoləyirsən* (İmişli); – *O, zol köntö-köntö danşır* (Bakı); – *Zol sən gileylənersən mənən* (Gədəbəy); – *Sənə zol dimişəm, küçədə oynama* (Salyan).

ZOL II (Bərdə, Daşkəsən, Dəvəçi, Füzuli, Gədəbəy, Kürdəmir, Meğri, Salyan, Tovuz) – göndən uzununa kəsilmiş müəyyən hissə. – *Bir zol gönnən üş cüt çıxır çıxır* (Bərdə); – *Bu gönnən neçə zol çıxartmağ olu?* (Gədəbəy); – *O gönnən bi zol mə: kəs* (Salyan).

ZOL III (Şəki) – barama qurdunun üzərinə yarpaq düşsəyərək düzəldilmiş sıra. – *Qurt (barama qurdu) bir az bö:yənnən sora yeyif <yayıb> zol düzəldiyilər.*

ZOL IV (Cənubi Azərbaycan, Göyçay, Kəlbəcər, Quba, Mingəçevir) – düz, birbaşa. – *Qulaməli zol getdi, heç qayıtmadı* (Cənubi Azərbaycan).

ZOLA (Basarkeçər, Çənbərək, Gədəbəy, Karvansaray, Qazax, Meğri, Ordubad, Şəmkir, Tovuz, Zəngilan) – 1. qoz çırpmaq üçün uzun ağac (Gədəbəy, Qazax, Meğri, Ordubad, Şəmkir, Tovuz). – *Barmaxları elə bil zoladı* (Gədəbəy); – *Mən çıxım cəvizə, sən də zolanı ver mə:* (Meğri); 2. evin üstünə vurulan ağac, pərdi (Basarkeçər, Çənbərək, Karvansaray, Zəngilan). – *Zolıyı gətirin, vurax evin üsdə* (Zəngilan); – *Kəlvəcərdən bir zola gətirdim damın üsdün basırmağ üçün* (Basarkeçər).

ZOLABƏNT (Ordubad) – tənəkləri bağlamaq üçün işlədilən şiv. – *Biz tənəxləri zolabəntnən bağlarız, küləx' yıxmasın.*

ZOLAX (Şəki) – rəndənin bir növü. – *Bizdə zolax rəndə yoxdu.*

ZOLATA (Meğri) – qoz çırpmaq üçün ağac. – *Mən çıxım cəvizə, sən də altdan zolanı ver mə:*

ZOLATAY (Balakən, Qax) – iri, nəhəng.

ZOLHAY I (Balakən, Qax) – iri, nəhəng.

ZOLHAY II (Zaqatala) – tez-tez. – *Niyə zolhay o yana baxısan?*

ZOLLAMAX (Çənbərək, Kürdəmir, Qazax, Şamaxı, Tovuz, Zəngilan) – gönü uzununa kəsmək, zolaq-zolaq kəsmək. – *Gönü qurudub zollamağ lazımdı* (Şamaxı); – *Gönü qabaxcadan duzduyurux, so:ra quruyana yaxıx zolluyurux* (Zəngilan); – *O gönü zolluyuf qamçı düzəldəjəm* (Tovuz).

ZOLUBƏŞDƏN (Cəbrayıl) – saymazıyana, ağayana. – *Zolubəşdən uzanıfıdı ojağın bəşində.*

ZOL-ZOL (İrəvan) – zolaq-zolaq. – *Yaxşı zol-zol parça vardı.*

ZOM (Ağcabədi, Cəbrayıl, Kürdəmir, Zəngilan) – ləklərin arasında düzəldilən kiçik tirə. – *Kələmi ləkin zomuna şitillə* (Zəngilan); – *Ləkin zomun yaxşı qayırın ki, dağılmasın* (Cəbrayıl).

ZOMAR (Füzuli) – qış azuqəsi.

ZOMBURD (İrəvan) – üzde olan şiş.

ZOMBUT (Zəngibasar) – yumruq. – *Orduna bir zombut vurdu.*

ZOMLAMAX (Tərtər) – bənd düzəltmək, bəndləmək. – *Bəşir, arxın qabağın zomla, tez gə bura.*

ZOMURT (Xanlar) – yetişməmiş, kal (meyvə). – *Ay uşax, yemə, dəymiyif, hələ zomurtdu.*

ZOMUT (Xanlar) – bax **zomurt**. – *Almanı yemə, laf zomurtdu.*

ZONQUR VURMAX (Zəngibasar) – zoq-quldamaq. – *Ətim a:ridan zonqur vu:r.*

ZOP (Qazax) – 1. çox iri; 2. güclü. – *Abbas zop adamdı.*

ZOPA (Kürdəmir, Qazax) – iri, yağun ağac.

ZOPALAMAX (Qazax) – zopa ilə döymək. – *Eşşəyi zopaladım, getmədi.*

ZOPANAX (Meğri) – qoz çırpmaq üçün ağac. – *Mən çıxım cəvizə, sən də altdan zopanağı ver mə:*

ZOPIBAŞI (Ucar) – zopıya oyununda başçı. – *Zopıbaşı dəşdənin qabağında gedər.*

ZOPIYA (Ucar) – milli oyun adı, yallı. – *Zopiya oyunu ancax toylarda olur.* ◊ **Zopiya getməx'** – yallı getmək. – *Oyunda on iki adam zopiya gedir.* **Zopuya getməx'** (Şuşa) – bax **zopiya getməx'**. – *Az zopuya gedin, oturun, bir az da dincəlin.*

ZOPU: ZOPU TƏPBƏX' (Gədəbəy, Gəncə, Qazax, İrəvan) – bax **zopuya getməx'**. – *Nə zoru təpirsiniz?* (İrəvan); – *Kişi öydən çıxıf deyın, gənə öydə zopu təpillər* (Qazax).

ZOR I (Ağcabədi) – ağır, çətin. – *Bu, çox zor işdi, öhdəsinnən gəlməyəcəksən.*

ZOR II (Şəki) – 1. çox; 2. yaxşı. – *Biyil zor baramamız olcaxdı; – Köçüf gəlmaxda laf zor iş görüfsən.*

ZORAPA (Cəbrayıl, Füzuli, Şəki, Zəngilan) – zoğ, pöhrə. – *Qurdu yayanda zorapeynan yayırx* (Zəngilan); – *Bir çəngə zorapa olseydi, qurdu yayardıx* (Cəbrayıl); – *Pöhran calğalar dennəndixcə zorapa sürüf gidən şeydi* (Şəki).

ZORAPALAMAX (Goranboy) – zoğlamaq, pöhrələmək, zoğ atmaq. – *Ağacın başını qırmışdım, indi elə zoralıyıf ki.*

ZORNAXLAMAX (Çənbərək) – cırmaq. – *Piri üzümi yaman zornaxladı.*

ZORRAMA (İmişli) – güclü. – *Üş-dört zorrama çahal gəldi haravanı çıxatdı.*

ZORRU (İrəvan) – güclü. – *O, yaman zorru adamdı.*

ZORT (Gədəbəy) – qaba, kobud (adam). – *Zort adamı dindirməsən hamısınnan yaxşdı.*

ZORTDAMMAX (Cəbrayıl, Mingəçevir) – acıqlanmaq, üstünə qışqırmaq. – *Sən nə zort-damısən mə:m üsdümə?* (Cəbrayıl).

ZORUX (Çənbərək, Qazax) – tənbel. – *Zorux Hümbət axşamatan cöyüzün kölgöyündə yaterdi* (Çənbərək).

ZORVA (Şəki, Tovuz) – zorba, böyük, iri. – *O mənən çox zorvadi* (Şəki).

ZORVALAMMAX (Şəki) – zorbalanmaq, böyümək. – *Zorvalanıf dana boydə olmuşdu qoyın.*

ZORZANAX (Gədəbəy) – uzun. – *Çox zorzanaxdı Bayram.*

ZOTİ (Sabirabad) – yumruq, dürtmə. – *O vaxtdarı gəlif vergini isdiyirdi, vermiyəndə boynunnən bir zoti də vıradı.*

ZOT VERMƏX' (Şəur) – acıqlandırmaq, acıq vermək. – *Oturub əvdə, axşamacan ma: zot ve:r.*

ZOZAN I (Göyçay) – çoxdanışan. – *Deyil-lər zozandı, danışğandı.*

ZOZAN II (Zəngibasar) – uzun. – *Bu zozan arvat kim idi bellə?*

ZÖVZÜMƏX' (İrəvan) – hürmək. – *Bu it axşamacan zövzüyür, adamın zəhləsin töküür.*

ZUBDA (Meğri) – kök. – *Xanəlinin quyini zubda quyindi.*

ZUĞ (Çənbərək) – paya. – *Çəpərdən zuğ-ları çəkif çıxarıf, uşaxlar yandırırflar.*

ZUĞA (Qazax) – naxışlı qadın başmağı.

ZUGAT (Meğri) – bax **zoğat**.

ZUL I (Xaçmaz) – bax **zol IV**.

ZUL II (Xaçmaz, Meğri) – bax **zol II**. – *Ağaquli mə: altı zul gamış göni göndərmişdi* (Meğri); – *İnegin derisinnən bir neçə çaruğluğ zul mənə çatdı* (Xaçmaz).

ZULA (Qazax) – bax **zola**.

ZULATA (Meğri) – bax **zolata**. – *Zulata tez gətir, cavizi çırpax.*

ZULLAMAĞ I (Xaçmaz, Quba) – bax **zollamağ**. – *Güni zulla* (Xaçmaz).

ZULLAMAĞ II (Quba) – atmaq, tullamaq. – *Al bunu, zulla bayıra gidsün.*

ZUPANAX (Meğri) – bax **zopanax**. – *Zupanaxnan caviz çırpallar.*

ZUPLAMAĞ (Xaçmaz) – döymək. – *Tutub uni bir-iki dənə zupladum.*

ZURUĞ (Zəngibasar) – tikanlı bitki növü. – *Zuruğ heyvani kökəldəy.*

ZURUP (Oğuz) – cır armud. – *Zurup gəlir yetişir, qalır, onda yiməli olur.*

□ **Zuza çəkmağ** (Tabasaran) – ulamaq. – *Cənəvər zuza çəkədü.*

ZÜBAH (Culfa) – bax **ziban**.

ZÜBBƏ (Şəki) – seçmə, seçilmiş. – *Ən zübbələrini mişo:l iyiyidi.*

ZÜBÜDƏ (Kürdəmir, Oğuz) – tamamilə, büsbütün. – *Hu didix'ləri söz zübüdə yalandı* (Oğuz).

ZÜGLƏ (Bakı) – çox balaca.

ZÜGOYLU (Basarkeçər) – üzuaşağı. – *Maşın zügoylu gedir, qavağına daş qoy.*

ZÜLƏ GETMƏX' (Zəngibasar) – həsrətini çəkmək, ürəyi istəmək. – *Gədədən ötün züleydirəm.*

ZÜLHƏC (Qax) – uca, hündür (boy). – *Honun boyu lap zülhəcdi.*

ZÜLLƏ (Barana, Borçalı) – 1. zirvə (Borçalı) – *Bizdə deyəllər kin, dağın zülləsi*; 2. şiş, dik (Barana). – *Dağın başı çox zilləydi.*

ZÜLÜ: ZÜLÜ GETMƏX' (Şahbuz) – yorulmaq, əldən düşmək. – *Bı gecə idər hürməx'dən zülü gediblər.*

ZÜLZÜLƏ (Salyan) – ağlaşma. – *Yoldan keçəndə gördüm ki, Hacımin öyünnən bi zülzülə başdadı.*

ZÜMZÜMƏ (Bakı) – çeşmə.

ZÜNGƏ (Lənkəran) – balıq toru üçün dənizdə qurulan dayaq.

ZÜPBÜZ (Meğri) – həvəngdəstə. – *Xıcca qız getdi züpbüzzə duz döyməğə.*

ZÜRCƏX' (Naxçıvan) – sürüşkən. – *Ora su gəlib zürcəy olub.*

ZÜRRİ (Xaçmaz) – bax **zorru**. – *Çux zürri adamdı.*

ZÜRZÜQ (Zaqatala) – dərd, qəm, qüسسə, kədər. ◊ **Zürzüqə gıtmax** – dərdə-qəmə

batmaq, qüسسələnmək, kədərlənmək. – *Oğlan zürzüqə gidipti.*

ZÜVƏ (Bakı) – bax **zivə**.

ZÜVMƏX' (Naxçıvan, Ordubad, Şərur) – bax **zivməx'**. – *Qıçım qışda buzda züvdü, yıxıldım* (Şərur).

ZÜVÜLDƏMƏX' (Naxçıvan, Ordubad) – sürüşmək. – *Mən züvüldədim, əmə yıxıldım* (Naxçıvan).

ZÜVÜRÇƏX' (Zəngibasar) – sürüşkən yer.

ZÜYMƏX' (Naxçıvan, Ordubad) – bax **zivməx'**.

ZÜYRÜŞMƏX' (Naxçıvan, Ordubad) – sürüşmək. – *Mənim əyağım züyrüşdü* (Naxçıvan).

ZÜYÜLDƏMƏX' I (Naxçıvan, Ordubad) – sürüşmək. – *Mükəyil, yol xarabdı, məşını züyüldəmə: qoyma ha* (Ordubad).

ZÜYÜLDƏMƏX' II (Zəngibasar) – ağlaşmaq. – *Dilə tut uşəği, züyüldəməsin.*

ZÜZƏ: ZÜZƏ GETMƏG (Bakı) – göynəmək.

MÜNDƏRİCAT

<i>Redaktorlardan</i>	5
<i>Lüğətin quruluşu və tərtib üsulu</i>	6
<i>Fonetik transkripsiya</i>	9
<i>Azərbaycan əlifbası</i>	10
Aa	11
Bb	33
Cc	70
Çç	85
Dd	109
Ee	150
Əə	154
Ff	169
Gg	174
Hh	192
Xx	214
İi	231
Kk	240
Qq	272
Ll	320
Mm	341
Nn	367
Oo	379
Öö	386
Pp	391
Rr	412
Ss	414
Şş	454
Tt	477
Uu	515
Üü	523
Vv	529
Yy	536
Zz	554

Buraxılışa məsul: *Əziz Güləliyev*
Texniki redaktor: *Rövşən Ağayev*
Tərtibatçı-rəssam: *Nərgiz Əliyeva*
Kompyuter səhifələyicisi: *Ələkbər Kərimov*

Yığılmağa verilmişdir 07.09.2006. Çapa imzalanmışdır 02.02.2007.
Formatı 60x90 $\frac{1}{16}$. Fiziki çap vərəqi 35,5. Ofset çap üsulu.
Tirajı 10000. Sifariş 17.

DÜST 5773-90, DÜST 4.482-87

Kitab “CBS-PP” MMC mətbəəsində çap olunmuşdur.
Bakı, Şərifzadə küçəsi, 3.